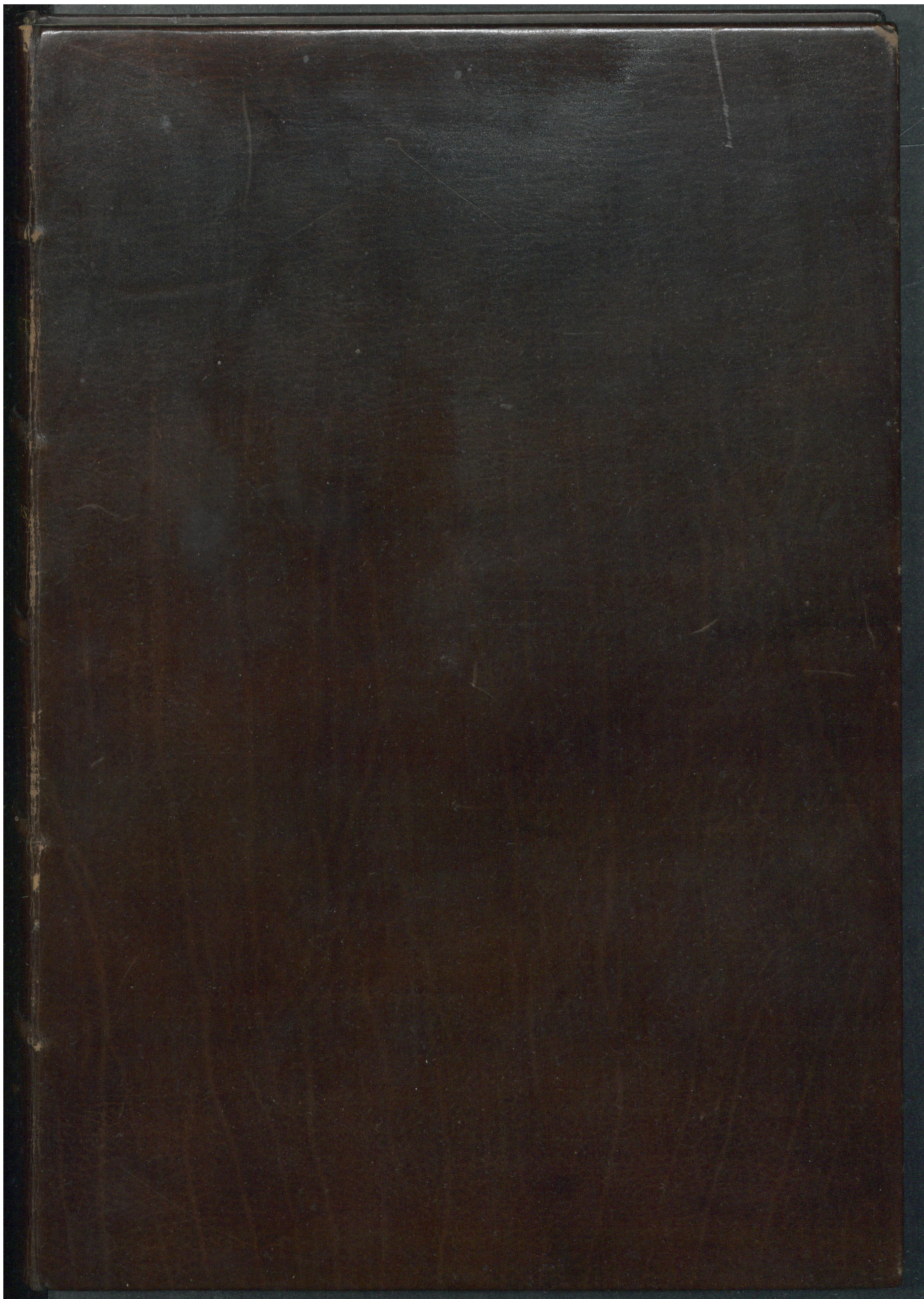

COLLIGET
AVERROIS
1542

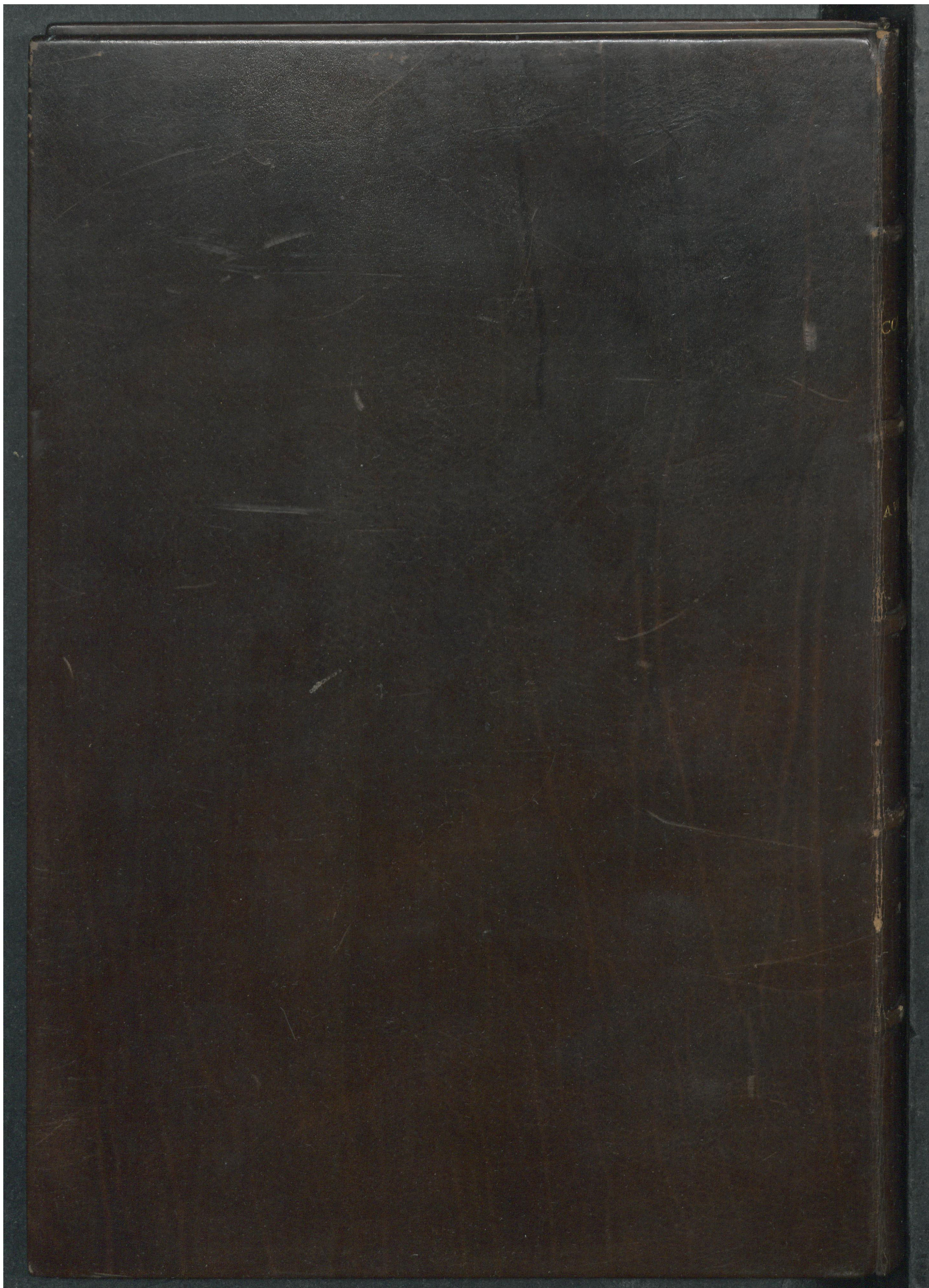

567

567

567

(2)

COLLIGET AVERROIS

Totam medicinam ingentibus voluminibus ab alijs traditam mira quadam breuitate & ordine sic ad amusim complectens, vt iure ab omnibus liber iste medicorum stimulus cognominetur.

THEIZIR ABYNZOAR.

Morbos omnes, tam vniuersales quam particulares, & eorundem remedia continens, opus si quod aliud in curandis egrotis accuratum, egregium, vtillimum.

Cuncta hec diligentius quam antea & recognita & exornata & impressa.

Accesserunt postremo M. Anto. Zimarre dubia & solutiones in supradictum Auerrois colliget, nouum corollarium.

VENETIIS

Apud Octauianum Scotum. D. Amadei. F.

1542

A ¶ Incipit Liber theizir dahalmodana vahaltadabir cuius est iterpretatio rectificatio medicationis ⁊ regiminis editus i Arabico a pfecto viro Abimeron abynzoahar.

¶ Incipit Prohemium Authoris.

IXIT seruus Regis .s.abhymeron Abinzohar Deuz testor q̄ non compilaui hūc librum nisi vi ⁊ conamine multarum precum: ⁊ cā fortis ⁊ cōtinue impulsationis. ⁊ cū hoc tēperaui ⁊ rectificaui id quod erat de difficultate in quaternis corruptis q̄ erant apud plures studentes in scientijs ⁊ in via alia sciali. ⁊ in reb⁹ medicine rationalis. ⁊ oino dimitto cōpilationes sciētiales antiquoruz verborum quaternalium ⁊ nō sufficiet mihi in hac cōpilatione exprimere res necessarias tm̄modo. sicut feci in libro quē cōpilaui de decoratiōe tpe mee puericie: q2 locut⁹ fui ibidē in intētionibus prostratis tali modo. q2 nūc erubesco de quibusdam vocabulis ibidem locatis qñ locut⁹ fui de causis mali ⁊ corrupti odoris. vnde turbatus fui ex hoc defectu. ¶ Sed nūc in isto libro incedam via precogitata ⁊ examinata seruando mediocritatē meo posse in hac mea cōpilatione. ⁊ rectificabo intātū q̄ non incedā in predicto errore in q̄bus dixero eundo inter duas vias: ⁊ equādo inter duas res. Et dum incepissez h̄ opus superuenit mihi constabilis q̄ p̄positus erat super h̄ negotio: ⁊ nō placuit ei id qđ p̄cogitaueraz in h̄. ⁊ dixit q̄ vtilitas istius opis longe erat ab illo q̄ nō eēt multū prouectus in scia medicine: ⁊ q̄ nō erat fm p̄ceptuz miramamolini: nec fm intellectū sue nobilitatis. Tūc subtraxi me ab illo ordine. ⁊ declinaui ad generalitatē. ⁊ cōpilaui euz coactus exeūdo a via precogitata q̄zuis inuite (hāc cōpilationē feci. ita lucide ⁊ aperte) q̄ nihil occultatur in infirmo: neq3 adstante.

B

C

DIXIT abhimeron abinzoar regis. Laus ⁊ glīa sit oipotēti Deo: cuius oia que apprehenduntur sensibus testificāt suam potentiam ⁊ vnitatez. Et eius misericordia sit super omnes prophetas iustos. ⁊ conseruet deus honorē ⁊ nobilitatem domini mei miramamolini. Post hec incipiam cōpilare res nobiles aggregando medicinas conuenientes synthomatibus ⁊ causis inducentibus passiones que leuiter ⁊ sine difficultate poteris inuenire conuenientes seruis dei ⁊ puris p̄ viam leuem in perfectione breuitatis. Et hoc nō faciā delitiositate timendo laborem: sicut illi qui intendunt viuere delitiose. ⁊ incipiam cum volūtate diuina a rebus conseruantibus sanitatem

¶ Caplm de conseruanda sanitate.

D

CONVENERVNT oēs medici: q̄ in habendo vētrē mollē cōseruat̄ sanitas nutu dei. Quod aūt leuius hoc facit est vt dissoluat̄ ex tamarindis pōd⁹. x. aureoꝝ in aq̄ cal'a. ⁊ ex reubarbaro recēti ꝯq̄ssato pōd⁹ pones triū ptiū aur̄. ⁊ sic dimittes p̄. xxiiij. horas. deide cola ⁊ adde ibi. ℥ j. syru. fci d cōtice. citri. ⁊ da bibē. ¶ Rememorati sunt medici: q̄ q̄ bibet dragmā vnaz theriace alforet. i. liberatricis. i. magne ante cibuz cū aq̄ calida in oibus decē dieb⁹ tēpore hyemis. euadet nutu dei a febribus putridis: ⁊ ab epilepsia ⁊ a colica. ⁊ ꝯserua bit̄ sanitas oium membrorū. ¶ Et dicūt q̄ tardat canos. ⁊ q̄ hoc cōtinuauerit p̄ annū nō ledetur a morsu animaliū venenosoꝝ. nec a veneno nec a medicina pestifera cū adiutorio dei. ¶ Et qui bibit theriacā securus est a nocumento potus male aque. ¶ Et si hō recesserit a generatiōe. ⁊ ipsaz sumpserit fm ordinē predictū: gñabit nutu dei. Et hoc idē dico de muliere. ¶ Et mulier q̄ fetū pre dolore parere nō pōt: si receperit aur̄. semis ex theriaca pariet nutu dei. ¶ Et si de ipa recepit mulier q̄ nō impregnatur exagiū semis cum aureo vno limature eboris cām hēbit impregnandi. ¶ Et qui h3 colicā cā frigoris: vel ex ventositate: vel ex retētiōe fecū ⁊ pōdus vnius aurei ex ipsa receperit ieiuno stōcho liberabitur. ¶ Et si biberit ex ea habens scabiē minutam ⁊ magnā q̄ vadit ⁊ redit confert ei. Et si cū ea linieris vel epithimabis dictā scabiez liberabitur oino. ¶ Et si aliquis fluxū magnū patiet̄ cā alicuius medicine acute. vel ex aliquo humore venenoso seu malo curat̄ ex eo. Et q̄ habuit p̄dictū fluxū si ceperit pōdus nouez granorū ordei ex smaragdo trita ⁊ subtil'r cribellata cuz aqua cal'a ieiuno stōcho curabit̄ ex ea. ¶ Et est necessarium ei q̄ recipit theriacā vel smaragdum vt tardet a potu ⁊ cibo vsquequo trāseāt hore. vij. vel parū plus vel minus ab ipsoꝝ receptione. ¶ Itē si smaragd⁹ suspēdat̄ ventri fluxū hñti vel liēteriaz liberabitur inde. ¶ Itē nota q̄ theriaca recēs ꝯfert vlceribus. ⁊ p̄p̄e pulmonis. ⁊ si nō haberes nisi de veteri dabis eam cū decoctiōe vel aq̄ cornulaꝝ. ¶ Et qđ p̄monituz est de theriaca vt nō admisceat̄ cibo in corpore hūano intelligendum est si necessitas non affuerit ex causis nociuis fortibus: velut ex morsu serpētis: aut potus alicuius veneni: aut potus alicuius medicine mortifere: qm̄ in istis ⁊ sibi sil'ibus necessitas nos iducit ad ipsam p̄pinādā. ¶ Et cā monitionis nō miscēdi theriacam cum cibo est q̄ de⁹ d dit sibi v̄tutē expellēdi nociuas causas obuiādo: ⁊ ipsa recepta nō est obediēs mēbris faciētib⁹ digōnē. Et cū iam sit mixta cibo: tūc recipit cibus dispōnē ex hoc q̄ est difficilis digōnis. vñ accidit bibēti inquietudo ⁊ dolor: donec expellat̄ cibus añq̄3 corpus recipiat nutrimētū: ⁊ amittitur cibus pre dolore ⁊ angustia patientis. S3 tpe necītatis leuiter poterit tolerare talē dolorē ⁊ ingetudinē. ¶ Cōuenerūt medici q̄ exercitiū tēperatū siue fiat pedibus siue equo adiuuat in cōseruatiōe sanitatis: dūmō tp̄s nō excedat in calore. ¶ Itē scias q̄ intrare balneū moderate fm q̄ cōuenit: hoc est in. x. dieb⁹ semel' ieiuno stōcho: dūmodo nō sit famelicus ⁊ indigeat cibo vehemēter: valet in cōseruatione sanitatis: dum tēpus sit tēperatū: ⁊ non excedat in caliditate nimis. ¶ Et dicūt iteruz q̄ balneuz aque dulcis temperatū inter caliditatē ⁊ frigiditatē ieiuno stomacho sanitatē cōseruat. ¶ Et scias q̄ a medicis p̄hibet̄ distillare siue spargere aquā tepidaz p̄prie sup̄ caput. imo p̄cipiunt vt sit calida q̄ztum pōt sustinere. ¶ Et dicūt iterum q̄ fricare dentes cuz radice nucis semel in quinque dieb⁹ mundificat caput: ⁊ clarificat sensus: ⁊ itellectū acuit. ¶ Et sil'r dicūt: ⁊ est verū q̄ comedere panē bene fermētatū ꝯueniēter: ⁊ optime malaxatū: ⁊ coctuz eodē die. post recessuz tñ caliditatis acq̄site ab igne iuuat in sanitatis ꝯseruatiōe. Et queadmodum panem fridum post diē vnā comedere p̄hibeo. ita ⁊ calidu3: eo q̄ si cal'3 comederit infundit̄ ipsius calor igneus in stōcho: ⁊ ipsum corrūpit: ⁊ stōcho dñat̄: q̄re difficilis digōnis valde existit. ⁊ hoc ideo q̄ digō stōchi nō efficitur: eo mō quo putāt ignorātes: qui dicūt q̄ ois caliditas digōnem p̄curat: sed sicut ipsi errāt: sic ⁊ alios errare faciūt. mēbra vero cibū digerūt suo calore radicali ⁊ nāli quē ab epate recipiūt: ⁊ cib⁹ diuidit̄ ab ipso ⁊ mittit̄: ita proportional'r cibus oibus mēbris. fm q̄ melius videt̄ ꝯuenire p̄cepto dei cuil3 mēbro. Panis vero q̄ steterit post decoctionez sui vltra diem vnā: suā tēperatā cōplōnē p̄dit inq̄ztuz est panis: ⁊ incipit recipe alterationē: ⁊ q̄zto magis indurat̄ ei⁹ digō

Ad ventris mollicie faciendam.

Ad pseruādū a febrib⁹ coli. et morbo initiali.

Ad tardādū caniciē ⁊ pseruādū ab oib⁹ venenis: pro his vide quinto nonis in de receptione theriace.

Ad pseruādū a mala aqua.

Ad sterilitatem.

Ad difficultatem partus.

Ad sterilitatem.

Ad colicam.

E

Ad scabiem.

Ad fluxū ventris idez q̄rta primi. cap. 7.

Documētū de acceptiōe theriacalium.

Ad liēteriam.

Ad pthisim.

Continuatio documenti superioris ⁊ cā.

F

G

Ad sanitatem cōseruādā per motum.

Vide tertia p̄mi doc. scda. c. 5. qm̄ oppo. sentire videt̄.

H

Sup caput nō p̄ijcias aquaz tepidā sed feruentem.

Ad sensuū clarificationem ⁊ dētiū cōseruatione. idē serto colli. 14. et q̄rto Alman. 20. Et vide ibi nocumenta. et vide īfra trac. 7. c. quarto.

Ad cōseruandam sanitatez ex cibis.

Panis non d3 transire vnam diē. sed secūdo canōis. c. 527. vult princeps quod trāsierit noctem vnā. io concorda.

I

Idē q̃rto affo-rismo. Rasis.

grauioꝛ reperiẗ: z grossi humoꝛes ex ipso oꝛiunẗ: z qꝛ pa-
nis q̃ꝫto plus moratur tāto plus iduraẗ. z eius idigō mul
tiplicaẗ z ei⁹ siccitas augeẗ: q̃re hūoꝛes sicci ex ipo ꝑcreā
tur. vnde ipm comedere ꝓhibeo. ¶ Et dicūt q̄ comedere
re carnē recētē statī post ei⁹ necationē est bonū valde
z ɔfert. caro vero q̄ ē ex aialib⁹ hñtib⁹ duras carnes ve-
lut sunt turtures: grues: z anates syluestres: z siſa come-
di dꝫ post necationē ipoꝝ. xij. hoꝛis i hyeme. estate vo. vij.
hoꝛis. Et si h̄ declarare dērē ꝓlōgareẗ nimis sermo no-
ster. z ꝑpter hoc abbꝛeuiare itēdo vt seruē ꝑcepta hono
rati regis. ¶ Et dicūt iterū q̄ fruct⁹ q̄ hñt stipticitatē non

Idē q̃nto col-liget. 40. z se-cūdo canonis c. 330.

excedētē sicut sunt granata. nuza suggere post cibū con
fert eis q̄b⁹ cib⁹ in stōcho coꝛrūpiẗ coꝛruptione fumosa:
vel coꝛruptione silī odoꝛi ouoꝝ putridoꝝ. Illi aūt q̄bus
acescit cib⁹ in stōcho oino a talibus cauere debēt: dulcia
ꝟo ḡnata eis nō nocēt. ¶ Dic seruus regis expimēto no-

Hñtia fortem stipticitatem nocent stoma-cho.

ui: q̄ oia hñtia fortē stipticitatē: sicut sunt pōtica nālr sūt
sicca grossa z dura terrestria doloꝛē stōchi ḡnantia: q̃uis
in eis ꝟtus aliq̃ ɔfoꝛtandi stōchū repiaẗ: qꝛ nō ɔferūt stō
habētia foꝛtē stipticitatē: ꝫ temperatā: sic sūt rose z siſia:

K

hñtia vero grossaꝫ siccā terrestrē subāꝫ. si bñ decoquanẗ
minus nocēt stō exceptis fabis in q̄b⁹ decoctio nō remo-

Fabe decoctio-ne nō admit-tunt nocumen tū qd stoma-cho inferunt.
Ad ɔseruādū a pleuresi. Idē vigesimaprima ꝑticula affoꝛis-moꝝ. Rabbi Moysi.
Ad epilepsiā idē Rasis. de egritudinibus pueroꝝ. c. 7. et īfra. tra. 9. c. 7.
Ad ɔseruan-dum oculos.
Ad tremorem z paralysim.

uet nocu^m. ¶ Et dicūt medici: z expiētia h̄ testatur q̄ sqn
zabin ꝑpinatus cū decoctione hiringoꝛū oī mane ieiuno
stomacho ꝑseruat a pleuresi. ¶ Et recoꝛdoꝛ q̄ pr̄ meus
bone memoꝛie mihi dixit. q̄ hñtes vētrem solubilē non
valde pleuretici fiunt. h̄ mihi dixit. z multa alia bona ab
ipso didici. z ab eo tpe vsquequo hūc cōposui librū expe-
rimēto cognoui. ¶ Expiētia testaẗ q̄ smaragdus stoma-
chū cōfoꝛtat. z ɔfert epilie si collo suspēdaẗ. z si teneaẗ i
oꝛe dētes ɔfoꝛtat z stōchū. ¶ Et ꝑspicere firmiter z acu-
te in oculis asini syluestris cōseruat visuꝫ z cōfert descen-
sui aque ad oculos. z in h̄ est ꝑꝑetas mirabilis: z diuina
data ad cōseruationē sanitatis oculoꝝ. z sic ē sine dubio.
¶ Certū ē z approbatū q̄ comedere capita lepoꝛū: q̃t
inueniri pñt. cōfert tremoꝛi mēbꝛoꝛū. Et iā experiētia no
ui q̄ iuuāt valde ꝑuatiōi motuū mēbꝛoꝛū: z ipoꝝ sensus.
z hoc aliq̄ ex antiq̄s minime sunt memoꝛati. ¶ Dixerunt

L

Ad spleneti-cos idem scdo canonis. c. 693
Ad ɔseruan-duz stomachū z epar.
Ad ɔseruādūz ab arenulis.
Ad ɔfortan-dum visus.
Ad ɔfortādū corpus.

medici q̄ bibere cū vasis factis ex ligno tamarisci cōser-
uat ab egritudīe splenis z ab alÿs accñtib⁹ malis spleni
superuenientibus. ¶ Et iterū experientia noui: q̄ bibere
decoctionē masticis ꝑseruat ab egritudīe stomachi z epa
tis. ¶ Et dicūt iterū q̄ bibere decoctionē seminū melo-
nū ɔseruat z ꝓhibet ḡnationē arene in renib⁹. ¶ Et si in-
strumētū cū quo ponuntur alchool. i. pulueres oculoꝝ: in
oculis fuerit ex puro auro cōfoꝛtat visum. ¶ Et ponere
denariū auri puri post ipsius ablutionē in coquina ad co
quendū ꝑstat foꝛtitudinē coquine z iuuabit toti coꝛpoꝛi.

Ad lippitudi-nes.

¶ Et abluere oculos multoties cū aqua ro. cōseruat ip-
sos a ḡnatione lippitudinis. z madefacere eos quotidie
cū aqua rosacea zuccharata donec coꝛpus sit mūdū a su
perfluitatibus cōfoꝛtat visum. ¶ Et iaꝫ passus fui in ocu

Casus.

lis meis cā foꝛtis vomitus qui mihi pꝛeabūdauit: z icurri
dilatationē pupille in ambobus oculis: q̃re timui valde.
z appuit mihi in somnis hō ex medicis oculoꝛū: q̄ mihi ꝑ-

M

cepit vt ex aq̄ rosata vel syrupo rosaceo pluries in ocu-
lis ponere deberē. z tūc tpis studebaꝫ in scīa medicine: ꝫ
nōdū erā exptus in ea. z recitato h̄ pr̄i meo sibi dimisi: q̄
cogitās post hoꝛā vnā mihi dixit. surge z fac qð preceptū
est tibi in somnis. z ego feci illud statim z cōtulit mihi val-
de. z nō cessaui in hoc agere: vsquequo istum composui li

Ad coitum.

bꝛū. ¶ Itē lōgo tpe expert⁹ suꝫ. q̄ gariofili pulueriꝫati z
subtiliter cribellati z sparsi super pꝛoꝛā capitis in nocte
in hieme ꝓhibēt descēsuꝫ aqueitatis z humiditatis cere-
bꝛi ad nares. Et illud idē macis sic pꝛeparati facere pñt:
z mētastrū q̄dē z coꝛtices citri h̄ idē facere dicunẗ. Quā-

N

Ad carnatio-nem.

tis mētastrū min⁹ gariofilis opeẗ in h̄ casu. ita z cortices
citri min⁹ q̄ꝫ macis ɔferre ꝓbanẗ. ¶ Item dicunt q̄ assi
dua inunctio spine cū ol'o oliuarū abluto cōseruat homi-
nem ne in senectute curueẗ. ¶ Itē oleū amygdalarum
ad h̄ multū conferre pꝛobatur. ¶ Et aliq̄ ēt affirmant q̄
oleū sisaminū hoc idem facere valet. sed oleū amygdala-
rum longe plus ꝑdictis ad hoc valere dico. eo q̄ subtilio
ris substātie esse reperiẗ. hñs in se modicum stipticitatis.

Regula.

¶ Et scire debes qð stiptica z subtilia oibus ꝑncipalib⁹
mēbꝛis cōferūt. quare in eoꝛū medicinis oino ea ponere
nō desistas. ¶ Et dicunt iterū medici: z ꝓbatū ē q̄ come-

Ad coitum.

dere cerebꝛa passerū: z maxime masculoꝛū excitat coitū.
Et rape silr si comedātur cocte siue cū carnib⁹ siue sine:
illud idē faciunt. ¶ Et expimēto cōpertuꝫ ē: q̄ comedeꝛ

Ad acuendum visum.

rapas visuꝫ hꝫ acuere z subtiliare. ¶ Et dicūt ēt q̄ come
dere pastinacas coctas vel crudas coituꝫ hꝫ ꝓmouē. Et
bꝛodiū ēt ciceꝝ rubeoꝝ illud idē facere dr̄. Et certū est z
ꝓbatum q̄ comedere pullos columbinos nō valde ma-
gnos nec ꝑuos nō potētes ābulare seu volare mouet coi

O

Ad paralysim.

tū mirabilr. ¶ Et asserunt iteꝝ q̄ comedere colūbos syl
uestres ē medicia ꝑꝑa relaxatiōib⁹ oiuꝫ mēbꝛoꝝ. s. toti⁹
coꝛpis: h̄ est illis q̄ trahūt post se crura z pedes: z cōfert
ꝑuationi sensus z mot⁹ mēbꝛoꝛū z tremoꝛi ipoꝝ z cui ac
cidit amissio loq̄le. Et dicūt ēt q̄ odoꝛare anhelitū colū-
boꝝ: z id qð ex narib⁹ siue coꝛpoꝛib⁹ ipsoꝝ de vapoꝛib⁹
resoluiẗ: moꝛādo in cameris siue cauernis suis ꝑpe loca
vbi q̄escūt z redeūt: dūmō non recipiat odoꝛem stercoꝛis
ipsoꝝ spālr in estate ɔfert oib⁹ supꝛadictis. ¶ Et dicunt

Ad hemorroi-das.

q̄ abluere anū multoties cū aq̄ dulci tepida ꝓhibet he-

Ad venena.

moꝛroydas euenire. ¶ Et dicunt ēt q̄ comedere auella-
nas z nuces cū ficub⁹ existit theriaca ꝑuis venenis: z al-

Ad cōfortādū membra ex-stibus.

liū in h̄ foꝛti⁹ repiẗ ēē. ¶ Et dicūt ēt q̄ iduere pelles le-
poꝝ ɔfoꝛtat mēbꝛa oia senū z iuuenū. Et pelles agnoꝛum

Quid ptisim faciat.

silr pueris ɔferre ꝓbanẗ. ¶ Et dicūt z ꝓbatū est q̄ odo-
rare anhelitū gattoꝛū hꝫ ɔsumere hūiditatē radicalē pul

Ad ɔseruādū a febri. pu-

monis z toti⁹ coꝛpis. ¶ Et dicūt ēt q̄ assuescere acetū in
potib⁹ z cibis suis ꝓhibet aduentū febꝛiū putridaꝝ. z pi-

P

per h̄ quoq̄ꝫ facere ꝓbaẗ. ¶ Et dicunt q̄ comedere car-
nes antiq̄s z veteres ē mā egritudinuꝫ. ¶ Et dicūt id qð

Ad sitim.

magis nocet senib⁹ ex cibis sunt pisces. ¶ Et dicūt q̄ bi-
bere zuccharꝝ cū aq̄ frida remouet sitim. ¶ Et dicunt q̄

Ad s filū ve-nis sitici

siq̄s recepit filū. lane marine z cū ipso suspēdēs serpētem
suffocet ipꝫ: z collo suspēdēs ipꝫ poꝛtet securabiẗ a sq̄nā-

Ad ɔseruādū ab apatib

tia. ¶ Et dicūt ēt q̄ frequētare flōmiā cephalice ꝓhibet
apata capitis seu cerebꝛi euenire. Et flōmare medianā ꝓ
hibet apata coꝛpis ꝑcreari. ¶ Et dicūt q̄ frequētare po

Ad palysim. Idē in de c lapidis ipsi q̄nto coll.

tus aq̄ thermarū ē securitas ne ꝑuetur sensus z mot⁹ mē
bꝛoꝛū. ¶ Et dicūt q̄ q̄ vrticas vsus fuerit comedere: z cū
carnib⁹ z sine: securus erit q̄ arena nō ḡnabiẗ in ipsi⁹ re-

Ad raucedi-nem.

nibus. ¶ Et dicūt q̄ comedere raffanos vl' caules remo
uet raucedinē vocis. ¶ Et dicūt q̄ comedē cydōia assa-

Ad letifican-dum.

ta post cibū hꝫ leticiaꝫ ḡnare z pigritiā remouere. ¶ Et

Ad confortan-dum coꝛ.

dicūt q̄ comedere coꝛtices citri ɔfoꝛtat coꝛ z oia mēbꝛa
ꝑncipalia. z semia eoꝝ hñt venenoꝝ acuitatē remouere.

Q

Ad vermes idē scdo c

¶ Et dicūt iteꝝ q̄ sumere coꝛtices paruaruꝫ limaciaꝝ in
potu z in cibo paruis ɔfert venenis. ¶ Et dicūt q̄ bibe-
re decoctionē scerchani qð filix in latino dr̄: hꝫ ex itestis
educere cucurbitios. z ēt lōgos lūbꝛicos. ¶ Et dicunt q̄
almuri factū ex fermēto vl' oꝛdeo cū aceto ꝓhibꝫ ḡnōnē
ꝟmiū in vētre fieri. ¶ Et iteꝝ ꝓbatū ē q̄ ponere guttaꝫ

Ad surditatem

paruā olei synapis in aure nō audiētis de 3° in 3^m libera-
biẗ eger nutu dei. ¶ Et comedere ꝑsica cognitū ē: q̄ q̄ꝫ-

Ad fetorē oris idē q̄nto c

uis sint multoꝛū nocumētoꝝ hñt oꝛis fetoꝛē remouere vi
tio stōchi ꝑcedētē. z nulluꝫ aliud sciẗ in eis iuuamentum.
¶ Et hiringi h̄ idē modicū exercere dicunẗ. ¶ Et ꝓba-

Ad dolorem corporis.

tū est qð intrare balneū olei tepidi sanat ab oibus dolo-
ribus

A
Ad apata dē 5° coll'z 13.c.c.1.f. 55.col.3.
Ad colicaz dē.16ª.ter tra.4.c. 4°.
Ad fluxuz dē.16ª ter trac.1.c. 4° z spāl'r eporis.
Ad difficul tatē vrine.

ribus toti⁹ corpis Deo dāte. ¶Et scitū est q̄ si applicet asa fetida ano sanat apata ipi⁹ dissoluēdo ipa. ¶Et dn̄t etiā q̄ apponet hirigos pistatos sup apata dissoluit ea. Et scitū ē q̄ piguedo erach.i.anatꝫ cal'a vel frida cōfert dolorib⁹. ¶Et ꝓbatū ē q̄ suspēsio stercoris adip sup locū doloris hꝫ colicā remouē. ¶Et dn̄t ēt q̄ coagula habēt solonē ventris cōstringere. ¶Et suffumigatio cum pelle ericꝫ in retentione vrine dissoluit eā. Et dicit seruus Regis. dūmō illa retētio vrine nō ꝓcedat ab apate vel lapide viā obturātib⁹. si enim ex aliquo istoꝝ nō procedat pro certo liberabit Deo dante. ¶Hucusqꝫ recordatus sum res ꝯseruātes sanitatē z remouētes egritudinē sua ꝓprietate: queādmodū experimēta mihi testificata sunt. ammodo incipiā loq in causis z curis egritudinū breui tractatu z receptionib⁹, paruis z notis medicinis.

¶Trac. ꝑmus. Qui est de egritu. capitis: z est continens capitula duodecim.

¶De scabie capitis qđ sagrum nominatur. Cap. ꝑmū.

B

DICO q̄ de egritudinib⁹ capitis est hec egritudo que scabies vel sagrum noiat: z paruis maxime euenire vꝫ. Magnis āt raro accidere reperitur: z cā huius egritudinis vtplꝫ est abundātia flātis. ¶Et cura h⁹ ē: cū ē pua z fluēs regere cū regimie desiccatiuo. s. dādo ei turtures z aues puas nemoris assatas veru vel in testo cū aceto z almuri: z da ei panē bn̄ fermentatū: cū oleo z paruꝫ salis z aceto. Et sufficit in cura h⁹ linire caput patiētis cū aceto z spargere desuper puluerē chartaruꝫ adustarū. Et si infirmus hoc poterit sustinere ꝓpinabis ei de 3° in 3ᵐ diē mirabolanū vnū indū tritū z cribellatum ad bibēdū cuꝫ aqua mane ieiuno stōcho. ¶Et si scabies fuerit dura: dabis ei ſm qđ conuenire poterit suis annis vel sue etati de hierapigra: in pondere prout videbit conuenire oib⁹. x. dieb⁹ semel: z inūges cū melle: postea ablues eā. s. scabiē cū aq̄ dulci tepida: deide aspges sup eā hūc puluerē. ℞. thuris adusti ptē vnā: z eris vsti qntā ptē vni⁹: z icorpora cū aceto z exicca i sole. demū subtil'r tere z cribella z desup spge. z si ifirm⁹ fuerit hūide cōpl'onis z mollis: ablues ipm cū aqua mell'. demuꝫ desuper epithimabis hoc cerotū. ℞. olei rosͣ. z cere ablute: qđ suffic: z dissoluat cera i oleo. postea misce cū eo q̄rtā ptē ipsi⁹ pulueris caliginis fumi: seu furni vl' camini. z epithia cū eo caput i sero: mane vō ablues cū aq̄ mell'. z iteꝝ appones de ꝑdicto.

C

¶De tinea cutis capitis. Cap. 2ᵐ.

ACCIDIT qn̄qꝫ capiti tinea: z ē passio grauior supradicta: z cura ei⁹ ꝓlixior existit. Conuenit ergo huic patiēti vt abstineat ab oib⁹ q̄ hn̄t flegma gn̄are. Et ciba eū pane optimo fermētato z turturib⁹ z ꝑuis auib⁹ ꝑparatis cū aceto z almuri vel assatis: z da ei comedere ēt panē cū aceto oleo z sale. ¶Et ablue caput ei⁹ cū aceto z melle calefactis: z pone i nocte sup caput ipsi⁹ pulueris thuris adusti mixtū cū ꝺcuplo sui mell' dispumati. Et si patiēs fuerit puer: dab ei ad bibēdū ꝺ hiera i. x. dieb⁹ semel pōdere sue virtuti z etati cōueniēte: z si iuuenis fuerit dabis de eadē hiera aureos tres cū aureo j. pulueris agarici mixti cū aq̄ in q̄ ifusa fuerit pulpa collogntide tādiu q̄ mutet saporē z colorē. Et abstineat a cibo q̄usqꝫ purget ex ea. z h̄ plies facē dēs donec corp⁹ bn̄ mūdet. ¶Demū sup caput aspges hūc puluerē ꝑus fcā ipsi⁹ ablutiōe. ℞. caligis fumi seu furni vel camini z vngule eqne. thuris vsti. z alcanne. an̄. ptes equales: fiat puluis: qm̄ hic puluis gn̄at carnē viuā z facit cutim.

D

¶De alopicia. Cap. 3ᵐ.

SCIAS q̄ h̄ egritudo gn̄at ex flāte subtiliori z non ita g̃sso sic ē fl'a ex q̄ tinea gn̄at. Ex q̄ qdē accidit ꝺpilatio cutꝭ capitꝭ z casus capilloꝝ. z iō dr̄ alopicia: qm̄ vulpib⁹ h̄ passio sepe accidē cōsueuit. ¶Et sufficit in hac cura purgata mā cū medicina laxatiua predicta in capitulo de tinea. vngere locuꝫ cum antiquo oleo nucum. vel cū oleo de cherua z cibare eū sicut diximus in tinea.

E

¶De thiria. Cap. 4ᵐ.

SCIAS iteꝝ q̄ si fl'a adhuc i minori q̄ztitate i corpore abūdauerit q̄ꝫ in predicta egritudine: z fuerit subtilioris sube: accidit inde egritudo que thiria noiat. Et dr̄ thiria eo q̄ depilatio cutis fit per viā tortā: z cā istius tortuositatis est paucitas flātis in q̄ztitate cū nō vltima subtilitate. Qm̄ si esset in subtilitate vltia fieret depilatio per viā rectā: sicut facit aqua qn̄ cadit sup terrā. sed q̄r retinet aliqd grossitudinis z nō est equale. Accidit eni ei qđ accidit aq̄: qn̄ aliquid luti ei supspargit. q̄r cū cadit in terrā facit viā tortuosam z nō rectā: z ꝑꝑ h̄ ab antiquis noiatur noie serpentis: scꝫ thiria. Et cura huius est leuior cura alopicie: quoniā rectificando eum in cibis et potibus: quemadmodum diximus in predictis. z inungēdo locuꝫ cum oleo de cherua: vel oleo nucum vel oleo oliuarum veteri bullito in vase ereo tādiu donec ad nigredinem deueniat: sufficiet in cura istius.

¶De caluicie occipitis. Cap. 5ᵐ.

F

ACCIDIT capiti caluicies q̄ si i iuuētute ꝓuenerit sufficit i cura ipsi⁹ inūgere caput cū oleo amygdalaꝝ dulciuꝫ. qm̄ illud hꝫ acuitatē humoꝝ remouere. Et si in senectute acciderit ipolis est ipsi⁹ cura.

¶De scissura capillorum. Cap. 6ᵐ.

CAPILLIS accidit scissura z scindunt in partes duas. z cā h⁹ ē ml'titudo siccitatꝭ. Et huic egritudini ꝯfert oleū seis lini: z oleū amygđ. dulciū: z oleū oliuaꝝ dulciū. Ita tn̄ q̄ i vnoq̄ꝫ oleoꝝ istoꝝ apponas aliqd ꝺ laudano dissoluto cū eis bulliēdo. Et qn̄ scindūt capilli dealbant eoꝝ extrema: qđ ē ꝯriū ei⁹: qđ ē i canicie: in qua dealbantur radices: cibus illorū sit panis bn̄ fermentatus cuꝫ brodio galline z cū amygdalis vel zuccharo: z carnes castratine elixe cum modico sale z oleo.

G

¶De sahaphati. Cap. 7ᵐ.

SAHAPHAT est egritudo rubedinis q̄ accidit i carne coloris pulmonis cum ꝑuis pustulis: z accidit in cute capitis hec egritudo sicut i facie: z nō gn̄atur nisi ex chol'a mixta cū aliqua grossitie: qm̄ si esset subtilis valde non adhereret illi loco. Et cura eius ē primo eūare corpus gn̄ali eūone sicut flōmia si vtus fuerit fortis: z puto de cephalica. postea mundifica corpus cū medicis educentibus chol'aꝫ proprie: z nō des solū infusionē vel vtutes ipsarū: ſꝫ cū tota substātia ipsas ꝓpinare ꝺbes: z medicine que hn̄t choleraꝫ purgare note sunt: z q̄ ex eis magis laudat ē scamonea cū lacte cartarmi z lacte ficuū equali pondere. Hec.n. medicina optime purgabit hunc humorē dn̄o ꝯcedente. Et q̄r humor iste chol'icus existit. iō nō ponim⁹ aliquā piguedinis vnctionē: ſꝫ ponēde sunt medicine que habeāt ꝯsumere z cal'itatē egritudinis remouere: z que magis ex istis cōmēdant sūt rose recētes: z si nō iueniunt recipies q̄rtā partē ipsarū de siccis: z tantundē de narges: z pistent: z misce cū eq̄li q̄ztitate farine ordei: z si times ordeuꝫ ꝑꝑ suā viscositatē. ℞. rosaꝝ. ʒ. ij. z floris narges. ʒ. 5. z floris camomille q̄rtā ptē. ʒ. j. z decoquant in aq̄ z aceto eiusdē q̄ztitatis tādiu donec mutauerit colorē: addēdo huic decoctioni ex succo citrulorū. ʒ. j. z si nō iueneris pone loco ei⁹ de succo cornularū: vl' de succo plātagis: vel de succo menithe z madefac petiaꝫ i h̄ liq̄re z pone sup locū: z cū ꝺsiccat itera. ¶Et rectifica cibū eoꝝ ꝑcipiēdo eis vt nō comedant dulcia: ſꝫ ciba eos lactucis cū aceto: q̄r igrossant humores inuiscādo: z quia sunt acetose: ſꝫ acetū huic nocet si solū sumitur: z a portulacis oino abstinere debēt: z ab oi gn̄e lactis: z ab oi ēt

Cura.

In chol'icis passiōibus n̄ sūt ad hibēda vnctuosa. idē infra trac. 8.ca.3.

H

Regimē.

I re q̃ pp morã saporẽ suũ mutauerit ⁊ abstineant a fructi-
bus p̃terq̃ȝ a g̃nat dulcib⁹: ⁊ ab iterioꝛib⁹ cucumeꝝ sarra
cenoꝝ.i.ãguriaꝝ qm̃ a comestiõe istoꝝ mime ledunt: im-
mo hũoꝛẽ malũ p vrinã educẽ ꝓbãt: ⁊ caueãt ẽt ab oib⁹
in sartagie assat: ⁊ ab oib⁹ frixis: ⁊ ab oi gñe pisciũ ⁊ ouo-
rũ: q² ista diuersimode inferũt nocumẽtũ: ⁊ fac eos odoꝛa
re cõtinue rosas vl' myrtulã vl' nenufar: ⁊ p̃cipe eis ne fa
ciẽ ꝯuertãt ad radios solis vl' ad ignẽ ⁊ silia: ⁊ sic facien-
do ⁊ cõtinuãdo q̃ diximus liberabitur oino nutu dei.

¶ De canicie capilloꝛũ fm diuersa loca Cap. 8[m].

ET CAPITI accidit q̧ i q̃busdã locis capilli dal
bãt: q̃ dalbatio a vulgarib⁹ moꝛphea noiat: ⁊ poẽ
ẽ vt mutent capilli ad citrinũ vl' turpioꝛẽ coloꝛẽ. ⁊
K ħ accidẽ põt añ natiuitatẽ ⁊ post: ⁊ qñ accidit post nati-
uitatẽ. cã huĩ⁹ est humoꝛ fridus ꝯsus ad locũ illũ mutãs
nãȝ eius ad frigiditatẽ: ⁊ fm mutationẽ vel alterationeȝ
loci mutat coloꝛ capilloꝛuȝ fm plus ⁊ minus. ¶ Et cura
ei⁹ ẽ oꝛdiare regimẽ cũ calefaciẽtib⁹ exiccãtibus tẽpera
te: ⁊ comedãt in cibis suis turtures ⁊ auiculas ꝑuas assa-
tas ⁊ elixas ⁊ vtant exercitio añ cibũ: ⁊ q̃escãt post: ⁊ vn
gat loc⁹ cũ ol'o d' cherua: vl' cũ ol'o persicoꝝ vel cũ oleo
coꝛticis citri aut cũ ol'o de xaunim ter i die: aut plus aut
minus fm magnitudinẽ ⁊ ꝑuitatem egritudinis.

¶ De mala dispõne ⁊ figura capilloꝛũ capitis. Cap. 9[m].

ACCIDIT ẽt capillis qñq̃ȝ fig⁹ inãlis qñ oꝛiunt
toꝛtuosi: ⁊ postmodũ q̃si reuoluũt versus suã radi-
cẽ. ⁊ hoc accidit pp multã cutis siccitatẽ: ⁊ põt eẽ
q̧ i quibusdã locis sunt toꝛtuosi ⁊ in q̃busdã nõ: fm
q̧ siccitas in loco plus ⁊ minus abũdare reperit. ¶ Et
cura huius est assidue vngere locum cum oleo de vitel-
lis ouoꝛũ: ⁊ oleo amygdalarum dulcium: ⁊ oleo seminis
L lini equali pondere: ⁊ liberabitur.

¶ De furfuribus capitis. Cap. 10[m].

ACCIDIT QUE cuti capitis vt i ea silia fur
furib⁹ g̃nent. ⁊ ħ ẽ pp expulsionẽ flãt grossi ad lo
cũ. ⁊ cã h⁹ ẽ multa repl'o cibi: ⁊ comedere ea q̃ fl'a
g̃nant: ⁊ q̃escere añ cibũ ⁊ post exercitari: ⁊ q̃d pl⁹ ħ age-
re põt ẽ exercitiũ imediate post cibũ: ⁊ ẽt balneare se ex̃
stuphã i aq̃ frigida vl' tepida. i cal'a do mĩme nocẽ iudica
tur. ¶ Et cura hꝫ ẽ exercitiũ añ cibũ ⁊ añ balneũ: ⁊ come
dãt turtures ꝑparatas cũ aceto ⁊ aues ꝑuas ⁊ abstineãt
oino a potu aq̃ simplicis nisi ei admisceat mel vel vinuȝ
coctũ. ¶ Et purgẽtur conuenienti catartico: ⁊ q̃d lauda
tur magis ẽ aloes ⁊ colloquintida. ⁊ ħ cõfectio sil'r multũ
ad ħ valȝ. q̃. ℞. aloes succotrini ⁊ seis vꝛtice ⁊ ireos. ana.
aur̃. j. masti. aur̃. 5. sarcocolle ꝑtẽ tertiam aur̃. j. interioꝛis
collo q̃ntide octauã ꝑtẽ aur̃. j. Collo q̃ntida quidẽ minu-
tim icidat: ⁊ alie res subtil'r pulueriȝent: ⁊ addes ex pul-
uere dragagãti ⁊ amygdalaꝝ dulciũ ad põdus oiuȝ: ⁊ mi-
M sce totũ malaxãdo cũ syrupo sq̃ȝibin addẽdo ei ex sca-
monea põdus triũ g̃noꝝ oꝛdei: ⁊ dosis h⁹ est põdus aur̃.
v. cũ ciato vno aq̃ decoctiõis hyssopi ⁊ allei: abstinẽdo sic̃
ꝯuenit i laxatiuis: ⁊ abluat caput ei⁹ cũ aceto vini epithi
mãdo ip̃m luto seu terra cũ q̃ vltramarini capita sua ab-
stergũt: ⁊ si cũ aceto miscueris mel ⁊ caput ipsi⁹ cũ ip̃o la
uabis meli⁹ erit. ¶ Itẽ si ex subtili alchitrã in hyeme ca
put lauabis vel vnges liberabit: ⁊ ablutio ẽt ex aqua si-
cle vel ex aq̃ cẽtauree minoꝛis hãc remouet passioneȝ.

¶ De pediculis. Cap. 11[m].

PEDICULI aũt accidunt capiti. Et Gal'. dic̃ q̧
exitus eoꝝ est inter carnẽ ⁊ cutim. ⁊ alij dicunt q̧
pꝛocreantur ex sudoꝛe viscoso exñte super cutim.
Sed q̃cũq̃ȝ mõ fit: ħ ẽ veritas q̃d generant ex hũoꝛe liq
do valde: cui aliq̃ cal'itas ẽ admixta cũ aliqua ex ꝑẽbus
putredinis: ⁊ nõ dico putredinẽ cõpletã: ſȝ que est i fieri.
¶ Cura huius ẽ eis dare hierãpigrã cũ aq̃ lactis q̃d coa
gulatũ sit cũ seie vꝛtice: vel cũ lacte ficus. Et pone super N
caput desiccãtia: ⁊ si fuerit in estate sufficit tibi acetũ i quo
bullita sit centaurea minoꝛ. i hyeme vnges caput ei⁹ cũ al
chitrã: qm̃ destruit hũoꝛẽ faciẽtẽ pediculos ⁊ ipos necat.

¶ De lendinibus. Cap. 12[m].

ET SUPERVENIUNT qñq̃ȝ capillis capi
tis lendines: ex g̃natione quarum diuerse a medicis
repiũt opiones. ¶ Et cura eaꝝ ẽ vngere caput cũ
eis q̃ dixim⁹. s. cũ cẽtaurea minoꝛi ⁊ cũ alchitrã. Et nõ am
plius g̃nabunt. Et fac eos assuescere balnea: ⁊ multoties
caput abluere destruit ipsas. Et qui vult cãm vel mãȝ ea
rũ remouere: opȝ vt a cibis icõuenientibus abstineat. Et
sit cõtẽtus comedere gallinas vl' turtures decoctas cum
aceto vel agresta vel succo berberis. ¶ Et iam nõ rema
net nobis aliq̃d memoꝛare de his q̃ capiti extrinsec⁹ acci O
dere possint: nisi q̃ ab extriseco hñt ꝓuenire. Nũc aũt inci
pio tractare d' his q̃ eisdẽ hñt a causis extrisecis ꝓueniṙ.

¶ Incipit Tractat⁹ 2⁹ ꝯtinẽs vnicũ capl'ȝ q̃d ẽ d' egritu-
dinib⁹ capitis: accñtib⁹ ab extrinseco sicut a ꝑcussione.

ET ACCIDIT capiti ꝑcussio ex ferro
vel lapide vl' ligno: ⁊ ex sil'b⁹. Et ea q̃ ex fer-
ro fit absq̃ȝ incisiõe cutis mĩme saniẽ hꝫ ꝓcrea
re vt pl'ȝ: ⁊ si fit: ħ est in modica q̃ȝtitate. Et re
mouet ħ nocumẽtuȝ abluendo locũ cuȝ aqua
mell' post capitis abꝛasionẽ ⁊ desuꝑ ponẽdo empl'm hal
neleli: ⁊ est vnguentũ seu empl'ȝ de palma. ¶ Et si ꝑcus-
sio fuerit ex lapide vel sil'i simpl'e sine icisione ꝓ certo hꝫ
sanieȝ g̃nare. Et cura eius est sicut diximꝰ excepto q̧ ma-
gis ꝓlongat. ¶ Et incisio facta ex ferro si tendit vsq̃ȝ ad
panniculũ q̧ craneũ exterius tegit. doloꝛẽ foꝛteȝ hꝫ g̃na-
re: ⁊ inde febrẽ ꝓcreare. Cõuenit g̃ i ħ casu coꝛp⁹ eũare cũ
flõmia cephalice ꝑtis opposite: qm̃ in hoc casu semꝑ intẽ
P do flõmare de opposito. Moderni vero medici innitunt
dictis cuiusdã medici senis q̧ in sibilia moꝛabatur nomie
bẽt ousages. quia videbat sibi sufficiẽs iclinatio facta a su
perioꝛi ad inferius: ⁊ in ħ casu flõmabat medianã: dicẽs
q̧ hec ꝯrietas sibi sufficere videbat. Sȝ p̃r meus minime
ħ asserebat. imo iubebat ãbas opiones ſuare: q̧ p̃r me⁹
seruus regis noiabat. Et hec ẽ mea opio ⁊ eã ſuaui ⁊ ser-
uo ⁊ ſeruabo tꝑibus vite mee: ⁊ expientia quotidie hanc
cognosco eẽ veritatẽ. Postea habeas lanã vel cotũ imũ-
ctuȝ ol'o rosato aromatiȝato ⁊ tepido: ⁊ desuꝑ pone: ⁊ ħ
cõtinuabis donec apa l'oci remoueat. Et si doloꝛ foꝛtis ex
titerit ⁊ nõ remouet cũ hoc: adde predicto oleo medieta
teȝ ipsius de ol'o ex vitellis ouoꝛũ: cognoscẽdo q̧ vuln⁹
istius panniculi nõ est paꝝ timẽdũ: eo q̧ ex radice ⁊ oꝛtu
ipsius accidũt hoi accñtia grauia ⁊ periculosa: ⁊ pp hoc
sollicite intẽdenduȝ est ne apa ꝓcreet. Et cũ securus fue-
ris ab apate redi ad curaȝ p̃dictã. Sȝ pp siccitatẽ pãnicu Q
li opȝ vt decoquãtur cũ aq̃ coꝛtices glãdiũ interioꝛes vl'
cauda equina: ⁊ cũ eadẽ decoctione fac aquã mellis cũ q̃
vulnus abluere debes: ⁊ pone suꝑ vulnus vng[m] seu em-
plastrũ de palma: ⁊ ħ medicamẽ ꝯtinuare debes donec
cõglutinet. ¶ Et si vuln⁹ ex lapide fuerit cũ fractura pã-
niculi cooperiẽtis craneũ: ita q̧ tẽdat vsq̃ȝ ad ip̃m: nõ fit
in cura additio nec diminutio: nisi q̧ tp̃s magis ꝓlõgat.
Sed si vulnus fuerit ex ferro acuto: ita q̧ incisio tangat
seu ꝑfoꝛet craneũ absq̃ȝ penetratiõe ipsius sufficit adhuc
tibi cura predicta. ¶ Et si icisio vsq̃ȝ ad ꝓfundũ penetra
uerit. tũc oino indiget chirurgico ⁊ opõne manus. Et hoc
p̃mo incipe dȝ. s. pãniculũ a craneo excoꝛiȝare. faciẽdo p̃
incisionẽ in cruce: fm q̧ docet Gal'. in l'o de inge. sani. Sȝ
in ħ tꝑe nr̃o pauci q̧ hoc facere sciant repiunt. ⁊ sp̃aliter
q̧ sciãt hãc artẽ experiẽtia: ⁊ rõne: q² impossibile est tale
opus solũ verbis exercere. ¶ Et tibi dico vt inuenias ho-
minẽ perfectũ in hac arte: qui sit ex illis qui habent intel-
lectum

A lectū ꝛ ꝯsuetudinez. ꝛ q ex nā sua ꝛ cōplone habil' sit huic arti: ꝛ q exptus sit in ea tpe lōgo. qm̄ nō dꝫ recipi aliquis ad h̄ exercēdū. nisi lōgo tpe fuerit discipulus cuꝫ magro optio pfecto. ꝛ ipse p semet lōgo tpe fuerit practicatꝰ. Et facta icisiōe ꝛ excoriatiōe crāei remoueat os qđ fractuꝫ eē repit. Hoc facto exiccare seu abstergē dēs optie saniē reptā sup pāniculū cū coto. postea d'sup pone cotū made factū i oleo ro. tepido: ꝛ vulnꝰ carnis oī die abluere dēs cū aq̄ mellis q̄usq ab apate ipiꝰ dubiū remoueat. Et postea curab vulnꝰ qđ ē i carne cū emplo anaclis qđ latine dr̄ de palma fm̄ qꝫ tibi videbit. s. si fuerit delicatꝰ ꝛ carnē mollē habuerit misce cū p̄dicto emplo aliqd olei ro. ꝛ si nō. solū p̄dicto ēplo vti d̄bes. Et si caro eius fuerit dura i vltio tūc p̄dicto emplo addere debes aliq̄ q̄ fortiter habeāt ꝯsumē. sic est calcātū. i. vitriolū. Et cultos cure istius ꝯsiderare dꝫ dispōnē ifirmi ꝛ tp̄s ꝛ habitudinē ipiꝰ ꝛ eius nāz ꝛ cōplonē. ¶ Sꝫ si fractura fuerit ex ligno: vel lapide: res erit piculosior valde: eo qꝫ si os fractū eē repit B i directo ꝯtusiōis ipole ē qn in circuitu ꝯtusiōis scissure minute ꝛ pue vl' ppe fiāt. q̄ scissure pp eaꝝ subtilitatez sensui sūt occulte. Et ēt qn pāniculꝰ sub craneo reptꝰ. i. dura mr̄ corruptionē corporis ꝛ nocuᵐ hēat fortitudie pcussionis. Et ex illis qbus h̄ accidit nocuᵐ pauci euadūt q corruptionē ꝛ pturbationē mētis ꝛ itell's nō patiat. cū tarditate ꝛ pigritia sensus ꝛ motꝰ: ꝛ vix: aut nūq̄ꝫ a tali pcussione liberat. Et qꝛ ē imēsi piculi ꝛ terroris sic dctū ē: iō opꝫ te eē sollicitū i remouēdo os fractū: ꝛ iponendo cotū madefactū i olo ro. tepido. ꝛ i abluēdo vulnꝰ cū aq̄ mell. ꝛ h̄ facere debes q̄usq videb qd deꝰ facē voluerit. qm̄ h̄ res isto nr̄o tpe gu̇is existit. qꝛ nō vidimꝰ neq audiuimꝰ cyrologū aliquē i h̄ nr̄o tpe q sit pfectꝰ in hac arte. qa si aliqs C eēt pfectꝰ: nemo ex fractura cranei solius moreret. Et sicut ex gr̄a dei eē cogscit illi cui pfectus i tali necītate vl' simili medicus aduenerit vt ipsuꝫ liberet. sic ex sn̄ia diuina eē dr̄: qn̄ alicui superuenerit imperitus ꝛ ide moriat. ¶ Sed si cū fractura cranei dura mr̄ aliquā receperit lesionē: medicationē aliq̄ꝫ in talibꝰ ponere nō itēdo. cū moderni i leuioribꝰ isufficiētes eē repiant: quāto magis i grauioribꝰ esse pn̄t. ¶ Et si cū h̄ etiam pia mr̄ lesionē hūerit. impole est ipsos liberari sic a medicis esse ꝓbatur.

¶ Trac. 3ꝰ de egritudibꝰ capitis icipit. cōtinēs capl'a sex.

¶ De dolore capitis ex frigiditate. Cap. pᵐ.

CCIDIT hec qdē egritudo capiti ex frigiditate extrinseca supueniēte: ꝛ cura hꝰ ē vngere caput cū olo de veuen ꝛ camomillio: qꝛ cal'a existūt. Et si friditas itēsior fuerit: nō nocebit predict admiscere medietatē pōderis eorū ex olo seminis synapis. ꝛ ex olo se. nigelle. ꝛ si oleū balsami haberemus: longe melius laudaretur oibus predictis. D

¶ De dolore capitis ex caliditate. Cap. 2ᵐ.

ET SI dolor capitis ex cal'itate fuerit. curatur cū oleo rosa. i puteo ifrigidato distillādo ipsuꝫ ex alto cū vase hn̄te cānulā subtilē: ꝛ si caliditas fortior p̄dicta extiterit: ꝛ fuerit in estate: ꝛ etas fuerit iuuētutis misce predicto oleo succū lactucarū: ꝛ cucurbitarū: ꝛ cucumerū: ꝛ pone succū cucurbite in hoc casu pp grossitiē sui: ne cito ad ꝓfundū capitis valeat penetrare: imo pmanē faciat medicamē i loco tādiu. vt suaꝫ possit facere opōnē. ꝛ ne cito cōuertat in caliditatē mēbri cal'i. queādmodū faceret res s'btilis pp cal'itatē fortez capit. Et si acetū huic medicami addideris: erit fortius in h̄ ope. ¶ Et p̄parare debes cibū infirmi fm̄ sui cōditionē. s. dādo ei lactucas elixas ꝛ cucurbitas ꝛ portulacas cū aceto cōditas: ꝛ odoret nenufar recentē vel violas vl' cucurbitas recentes. Et caueat sibi ne maneat in loco vbi sit ignis vel fumus vel in aere calido donec liberetur.

¶ De dolore capitis ex hūiditate. Cap. 3ᵐ. E

ABVNDANTIA humiditatis nō facit dolorē intēsuꝫ ꝫ grauatiuū ꝛ cū extēsione laboriosa ꝛ gemitu isano. Et cura eius est paucitas cibi: ꝛ potꝰ: ꝛ in estate remouetur hic dolor: cū aspersione sandalorum cū aqua ro. sup caput. ꝛ in hieme euꝫ odorare faciēdo fumū ligni aloes vl' blacte bizātie vl' galbani vl' sandarus idi. vel sandarꝰ d septa. Et odorat alkitrā i h̄ ē optimum.

¶ De dolore capitis ex siccitate. Cap. 4ᵐ.

SED SI siccitas cū friditate abūdauerit. non hꝫ dolorē capitis ꝓcreare. sed vigilias cū pturbatione sensus. si siccitas exuberauerit. Et cura eius est introitꝰ balnei aq̄ dulcis in camera mediana. Et etiā balneatio extra stuphā cōfert. ꝛ continuatio ēt aspersionis aque calide super caput habet hanc egritudinem remouere. Et comedere amygdalas dulces cum pane ꝛ sine pane hoc idem facere potest Deo dante. F

¶ De apatibus pāniculoꝝ capitis. Cap. 5ᵐ.

ISTE vero egritudines sunt q̄ fiunt absq cā extrinseca. s. apata q̄ fiunt in pāniculis. sed apa qđ fit in paniculo qui exterius craneū tegit leuius ceteris eē iudicamus. Et cura ipsius est flōmia cephalice abitinendo cū oi sollicitudine ab appōne frоꝝ illi loco ne faciat redire māz ꝛ lesionē nobiliori mēbro. i. cerebro. ¶ Et accidere ēt pōt pāniculo duro exn̄te sub craneo q dr̄ dura mr̄ apa. ꝛ hoc accidit ex humoribus acutis. ꝛ pp hoc patiunt fortissimos dolores cū rubedine oculoꝝ: vigilijs: ꝛ perturbatione sensus ꝛ intellectꝰ. ¶ Istis qdē extrahere debes de sanguine fꝫ qđ ibi videbit expedire. ꝛ si fuerit mediocris etatis ꝛ tēpus fuerit tēdens ad cal'itatē. ciba eos solū ptisaua ordeacea rōnabiliter facta cū modica q̄ꝫtitate mice panis frumenti. ꝛ medulle seminis cucūe. sarraceni: vel cū lactucis elixis vel citrill' sil'r elixis cum modico aceto. Et purgabis ipsuꝫ cū myrabolanis citrinis: tamarindis: ꝛ scamonea fm̄ qꝫ tibi videbit cōuenire ¶ Sꝫ si fuerit iuuenis ꝛ magni corpis ꝛ vene ipsius fuerint large. ꝛ tēpus estatis vel veris flōma eū de vena cōi dextri brachij. Et nō cibabis euꝫ vsq ad. vij. dies nisi soluꝫ ptisana ordei rōnabil'r facta. vl' lactucis elixis vel portulacis q̄ ceteris laudabiliores existunt. ꝛ hec oia aceto cōdiantur. Et medulle ēt seminū citrullorū ꝛ cucume. sarracenorum eis vtiles valde existūt. Et isto regimine vti d̄bes donec apata ꝛ eorū accn̄tia remoueantur. ¶ Et etiā postq̄ꝫ cessauerit apa cū oibꝰ suis accn̄tibꝰ. nō cibabis eū carnibꝰ nec aliquo alio cibo multi nutrimēti. sed ꝓpina ei subtilia gradatiꝫ ascēdēdo ad grossiora. donec ipsuꝫ eē cognoueris in suo esse nāli. Et post cibū ei dabis sp aliqua stiptica tpate. sic medulle albauseg. ꝛ vue qn̄ incipiūt eē varie. ꝛ sil'ia. qꝛ ista hn̄t stomachū cōfortare. ꝛ nocuᵐ predictoruꝫ ciboruꝫ remouere. Et laudat ēt istis suggerē succū cydoniorū: ꝛ pirorū masticādo sil'r post cibū. ꝛ si tēpus nō fuerit magni estus zuccharꝝ rosatū i hoc casu cōueniēs eē dr̄. ¶ Sed scire debes qꝫ si v̇tus debilis extiterit. vel fuerit etatis vltra annos. xl. paucissimis taliuꝫ tale apa ex pura chol'a ꝛ nāli eē reperitur. ꝛ si acciderit: eius curā ipol'em eē dicimꝰ. Et scire d̄bes qꝫ oia apata q̄ fiūt in cēbro ꝓ maiori parte sunt aut ex chol'a mixta flāti: aut ecōuerso. talibus aūt p̄cipimꝰ oino flōmiā facē: ꝫ i modica q̄ꝫtitate. Et post sunt purgādi cū agarico ꝛ aloe ꝛ viol' ꝛ syrupo violaceo ꝛ squinzabin. Sed si apa fuerit in pānicl'o predcō: scꝫ dura matre itetare d̄bes minutionē special'r si cognituꝫ fuerit a medico ex pulsu ꝛ alijs signis sanguinē exuberare. Et nō desistimus a memoratione signorū sanguinis. nisi qꝛ hic nr̄ liber nimiuꝫ ꝓlongaret. Et si ea poneremꝰ: egrederemur a precepto dn̄i regis. ¶ Et fac euꝫ abstinere a cibo grosso ꝛ q̄ꝫtitate multa. ꝛ fac eū odorare rosas ꝛ

pm̄ꝰ modꝰ

2ꝰ modus

Cura vl'is

G

Cura pticularis vsq ad statū

Regimen declinationis

H

I nenufar ꝛ siľia post aspersionē ipoꝝ cū cāphora dissoluta
cū aq̄ ro. ꝛ ciba eū mica panis bñ fermētati elixata in aq̄
cū modica q̄ȝtitate aceti. vľ cū aq̄ ordei cū modico aceto:
ꝛ sic age donec oīa accñtia remoueāť: ꝛ ēt post remotio-
nē ipoꝝ nō cibab eū grossioribꝰ subito ȝ paulatine. ¶ Et
3ꝰ modus. si āpa pdictū ex flāte fuerit q̄ȝuis h raro hēat ꝓuenire ꝑꝑ
duriciē ꝛ firmitudinē pdicti panniculi ipediētē penetra-
Cura. tionē erit si fuerit ex flāte subtili ꝓ maiori pte. ¶ Incipe
ḡ in cura istorū a flōmia: eo q ex ipsa eoꝝ iuuamē veloci
ter manifestať: ꝛ postea purgabis eos cū aq̄ ifusionis se-
minis chartami: colloquintide: ꝛ seminis vrtice. cui admi
scebis modicū aque in q̄ steterit mastix tādiu donec colo
rem mutauerit: ꝛ ex squinzabin ꝛ syrupo squināti: qđ tibi
videbiť ꝯuenire. Et abstinētia sit sic̄ fit in alys laxatiuis ꝛ
abstinere eos facias a cibis grossis. Et sufficiat eis recipe
aquam mellis subtilē i vltia subtilitate: vel syrupū sqnza
K bin factū ex melle puro. Et si vis eis panē ꝓpinare: da-
bis micā panis optie fermētati ablutā cū aq̄ caľa: cui ad
des aliqđ ex syrupo sqnzabi fctō ex melle. ꝛ vltia q̄ȝtitas
panis sit. ȝ.ij. ¶ Sȝ si ex melia acciderit: h ex sbtili meľia
4ꝰ modus eē repiť: qm̄ ḡssa mime pt ibi penetrare ꝑꝑ duriciē ꝛ ḡssi
Cura ciē pānicľi. Quare ēt istos minuē ꝯsulimꝰ. Et purgab eos
cū epithimo ꝛ sene. ȝ elleboꝝ ꝓhibemꝰ oino: ꝛ huic menc
adde aliquid ex succo pomoꝝ si hūeris. ꝛ si ñ: syrupū eo-
rūdē ponē ꝺbes. Et nō cibabis eos cibis ḡssis nec multi
nutrimēti dōec oia eorū accñtia remoueāť quēadmoduȝ
supiꝰ diximꝰ. Et laudabiliorē cibū eoꝝ eē dicimꝰ amygda
larū claꝝ ꝛ si idiges eis panē ꝓpinare: dabis eis in modi-
ca q̄ȝtitate. ¶ Et scias q nō gñať āpa i h pāniculo: nec in
aliquo alio loco ex vno simplici hūore cui ēt aliꝰ hūor nō
L sit admixtus: ȝ ꝺnoiatio fit a maiori. v.ḡ. scȝ qñ dicimꝰ q
ē ex choľa: ñ itelligas q sit ex pura choľa ȝ cū alys humo
ribus mixta: ȝ eā choľaȝ noiamꝰ: q̄ꝛ alys hūoribꝰ ꝑualet i
Sigª āpatꝭ cholerici. q̄ȝtitate ṽtute ꝛ nā. ¶ Et scias qđ sigª āpatis choľici h sūt. s.
acuitas febris ꝛ eiꝰ fortitudo: ꝛ mľtitudo sitꝭ: ꝛ ꝑturbatio
sensus: ꝛ q ifirmꝰ loqtur vana ꝛ inordinata: ꝛ qđ iseipo fa
tigať cū mľta igetudie ꝛ gyratiōe ꝺ latē i latꝰ ꝛ aliqñ sede
bit i lecto ꝛ abūdātiā vigiliaꝝ hēbit cū mľto dolore capi
tis ꝛ rubedie albedis ocľoꝝ: ꝛ ē sine tiore. Et mľtoties ser
uis ꝑuitoribꝰ vociferat ꝛ exclamat absq̄ cā ꝛ pulsus eiꝰ ē
serinꝰ. ¶ Et sigª exuberātie sanguis cog̊sces ex ꝯuersiōe
Signa sanguinei. albedis ocľoꝝ i ruborē ꝛ palpebre ēt ipoꝝ illđ idē hře vi
dēť: ꝛ sitꝭ: ȝ mior q̄ȝ i choľa ꝛ ꝑturbatio sensus ꝛ alienatio
adest cōiter: quēadmodū i choľico: ȝ agitatio ꝺ latē i la-
tus ꝛ sessio ꝛ motꝰ mior q̄ȝ i pdicto repiť eē. Ingetudo g
dē ꝛ vigilie eq̄les eē dicūť. ¶ Sȝ accñtia flātis sunt. h. s.
Sigª flegmatici. ḡuedo capitꝭ q̄ dolori ñ similať. sitꝭ ipceptibiľ. ꝛ multitudo
somni cū mľto gemitu ꝛ ḡuedie i eodē. sic̄ ebrys accidere
cōsueuit: ꝛ nō excitať a somno leuiter: ȝ cū ḡuedie capitꝭ:
M febris qdē ē qeta ꝛ lenta: ꝛ eiꝰ pulsus mollis sine duricie.
¶ Et iā dixi tibi q ipoľe ē āpa cerebri ex hūore vno sim
plici fieri: ȝ ex duobꝰ vľ pľibꝰ mixtis: q̄re accñtia appare
būt ſm dñiū peccātꝭ hūoris: ꝛ h scribē distincte ꝛ sigillatim
ſm q̄ȝtitatē vniuscuiusq̄ȝ mixtiōis eēt ipoľe: ȝ medicꝰ i h
prudēs eē dȝ ꝛ ista cog̊scē a seipo ſȝ sui doctrinā ꝛ expiē-
tiā: ꝛ faciat q sibi videbiť: ꝛ h ei sufficiēs iudicatur. ¶ Et
scias q qñ pdicta mala accñtia ifirmo supuenerit: q āpa
Uide pªter ty trac. 3º. ca. 2. erit i dura mře vľ i pāniculo ipsiꝰ nobiliori. s. pia mře. Et
ꝺbes ēt cog̊scē ꝛ ꝓuidere si pdcā accñtia a stōcho veniūt:
scȝ a fumositatibꝰ vľ vaporibꝰ resolutꝭ ab aliqbꝰ hūoribꝰ i
stō exñtibꝰ caput ascēdentibꝰ: qđ si fuerit: accñtia appa-
rebūt ſm nāȝ ꝛ q̄litatē illiꝰ hūoris a q̄ fit resoľo. Sȝ si acci
dētia pdicta ex stō fuerint: sciť q̄ꝛ recedūt ꝛ veniūt ſȝ ascē
suȝ ꝛ descēsuȝ febris: ȝ si ex āpate pāniculorū cerebri fue
rit. ꝑmanēt firma donec fuerit āpa. ¶ Et poľe etiā ē vt
5ꝰ modus. āpa i pia mře gñeť: ꝛ ē pāniculus subtiľ circūdās corpus

cerebri. Qđ si sic fuerit nec̄e ē medico vt flōmet ifirmum N
ꝺ cephalica ꝺxtri brachij exhēdo ꝺ sāg. i q̄ȝtitate mľta: ꝛ
sic poľe erit q eger libereť oino vel q nā expellat mām
ad ig̊bilius mēbrū i ḡdu. s. ad duram mřeȝ: ꝛ si sic euenerit
erit signū fortitudis ṽtutꝭ ꝛ libatiōis ifirmi. Et eꝯrio esse di
cimꝰ si hūor faciēs āpa a dura mře ad piā expelliť: vľ de
riuať: qđ ē signū debilitatꝭ ifirmi ꝛ mortꝭ ipsiꝰ: nisi deꝰ eum
voluerit liberare. Sȝ accñtia ꝓueniētia ex āpate pie ma
tris sunt fortiora ꝛ velociora ꝛ magis mortē sig̃tiua ex q̄
cūq̄ȝ hūore fuerit illđ āpa oibus alys āpatibꝰ eueniētibꝰ
in alys pāniculis cerebri. ¶ Et flōmia oibꝰ est cura gñia- Cura.
lis cū abstinētia ab oibꝰ cibis ḡssis ꝛ mľti nutrimēti tenē-
do eū in regimine subtili in vltima subtilitate: ꝛ si tp̄s fue
rit estiuū ꝛ ifirmus iuuenis ꝛ robustus. sufficit ipsi aqua ta
marindoruȝ per viam cibi ꝛ nutrimenti: donec cessent ꝛ
quiescant fortia accidētia ꝛ alleuietur postea. O

¶ De āpatibus cerebri ꝛ rethe mirabilis. Cap. 6m.

IPSI cerebro ēt accidere pōt discursio seu sparsio hu
moris vnius seu pluriū i suis cōmissuris: vñ āpa ꝓcrea
tur in sua ꝓpria sub̄a. Et huius āpatis accñtia sunt for-
tiora ꝛ magis grauia ꝛ citius interficiētia: ꝛ cura huius
est flōmia ꝛ subtilis dieta. Sed dubito q deficiet ꝑꝑ pes
simitatē accñtiuȝ añq̄ȝ possis ad curā ꝓuenire. ¶ Et huiꝰ Sigª āpatis cerebri
āpatis accñtia sunt defectus motus volūtarij: ꝛ amissio
virtutuȝ ꝓ maiori pte: ꝛ relaxatio totius corporis: ꝛ mo-
ritur ꝑꝑ defectionē lacertorū pectoris. Et vt breuiter di
caȝ: postq̄ȝ cōfirmatū ē āpa penitus moritur: ꝛ ꝑꝑ hoc in
cura eius nō ꝓlongo sermone. ¶ Et accidit siue accidē pt De āpa rethis.
siľr āpa in rethi cerebri: qđ qdē rethe in añriori parte ce
rebri versus faciē reperiť esse: ꝛ a medicis dī esse rethis
mirabilis ꝛ noiať cerebri mř. Et cognitio huius āpatis ē Sigª ā[patis] rethe mirabilis q̄. collȝ. 4
difficilis valde: cuius accñtia ita sunt inseperabilia ꝛ cer
ta sicut vmbrositas ꝛ nebulositas existit tēpore pluuie: ꝛ
sūt ista. s. rubedo albedinis oculorū: ꝛ grossicies palpebra
ruȝ ipsorū cū difficultate motus ipsorū. ꝛ fortitudo febris: P
q̄ȝuis huic aliquid flātis sit admixtū. ¶ Cura eius est flō- Cura v[...] ad statu[...]
mare cephalicā cū multa extractione sanguinis. Et post-
modū mihi vī q trahendū sit etiā de vena pulsatili q̄ in
manu reperitur in modica q̄ȝtitate. s. nō minꝰ. j. ȝ. nec plꝰ.
ȝ. j. ꝛ dimidia: ꝛ rege euȝ leuiter ꝛ subtiľr. Et sufficit ei aq̄
infusionis tamarindorū propinando eā sucessiue vna vi-
ce post aliam. Et si cū h corpus mollificatur: cura existit
laudabilis. Et fac eū odorare myrrhā ꝛ sandalos: ꝛ rosas
ꝛ bolū armenū subtiľr dissolutū i aqua. ¶ Et cū recesse- Cura in[...] clinatio[...]
rint accñtia vel multuȝ fuerint alleuiata: cibabis euȝ me
dullis citrulloꝝ vel cucumeruȝ sarracenoꝝ. donec ab eo
oia accñtia predicta sint ablata. Post dabis ei aquaȝ or-
dei. Et postmoduȝ illa remota dabis ordeū ipsum deco-
ctum in eadē dispositione que ordinatur a medicis. Et cū
fueris certificatus de eius liberatione: sibi ꝓpinabis pa-
nem lotum cū aqua: vel panem in furno decoctum cum
seminibus cucumerum sarracenorum excorticatorū vel
cum piris. E cum fuerit optime liberatus semper propi- Q
nabis ei pruna ante cibum.

¶ Tractatus 4ꝰ de egritudinibus auriū. ꝯtinēs capľa. 5.

¶ De apostematibus aurium. Cap. pm.

INCIPE curā eiꝰ a flōmia cephalice qm̄ ip
sa remouet ipsum oino qñ incipit euenire. Et Cura
rege eū subtili regimie: ꝛ in aurē distilla om-
ni die ex oleo rosato ꝛ anhetino. ana. ꝛ sit te-
pidum: ꝛ ciba eum cum aqua ordei: vel mica panis ablu
ta cū medullis citrullorum vel cucumerum sarracenorū
ꝛ agresta: vel cum aqua ꝛ syrupo squinzabin: donec acui
tas egritudinis ꝛ accidentia remoueantur: sed si āpa tali
ter non remoueatur: sed ad saniem deriuatur cura eius
tunc est leuis. Et si dolor fortis efficitur: ꝛ timebis mortē
infirmi

A infirmi ex acuitate ei⁹: aut supuenit ei torturа oris pp ni
miã siccitatẽ eueniẽtẽ pp ei⁹ abũdantiã vigiliarũ: sbueni
ei cũ imissiõe in aurẽ ex oleo ð vitell' ouoꝝ: qm icõtinẽti
Casus. remouet dolorẽ: ꝛ pperat exitum saniei. ¶ Et iã recor
dor cũ erã iuuenis q misit p me Dali fili⁹ Joseph: q mihi
fuerat ꝛ erat inimic⁹: vt ad eũ cordubã irẽ: cã vni⁹ apat
qð ei in aure acciderat: ꝛ in vespis cordubã pueni: ꝛ iue
ni eũ cũ dolore fortissimo: ꝛ a tremore appetẽtẽ mortez
vl' q ab aliq occideret pp dcm̃ dolorẽ. ꝛ h erat qꝛ ipsuz
apa erat i radice nerui venieñ a cerebro ad sensuz audit⁹
ꝛ iã spasmari icipiebat: ꝛ tũc ei ipleui statiz aurẽ ex oleo
vitelloꝝ ouoꝝ tepido. ꝛ cũ pmãsisset sic p magnã horam
icepit dolõ mitigari. ꝛ cũ ptrãsisset tres hore tota sanies
ide emanauit. Et postea icepi abluere aurẽ cũ aq̃ mellis
B fcã cũ dco. corticũ sbtiliũ glãdiũ ꝛ caude eqne. Et postea
pcepi ablutionẽ fieri cũ aq̃ dco. limature ferri collate: ꝛ
syrupo squinçabin sil': ꝛ ipsaz ablutionẽ faciebã cũ pẽna
caude gallie voluẽdo eã circũ vice vna post aliã donec
totũ eũabat ꝛ optie mũdificabat: ꝛ sic ꝯsumpta sanie fuit
curat⁹ pfecte. ¶ Et scire ðbes q apa auris p maiori pte
nõ gñat nisi ex hũorib⁹ cal'is ꝛ sbtilib⁹ pp siccitatẽ cõple
xionis auris: ꝛ pp elõgationẽ ipsi⁹ a receptiõe grossaruz
rerũ nãl'r: ꝛ pt ẽt aliqñ recipe hũorẽ flegmaticũ aquosuz
ꝛ subtilẽ. Et ðria q̃ ẽ iter hoc apa ꝛ illud qð creat ex hu
more cholerico subtili ẽ: q si fit ex chol'a ẽ cũ dolore acu
tissimo ꝛ fortissimo tinnitu: qð non accit qñ fit ex subtili
fl'ate ꝛ aquoso: sz est cũ grauedie ꝛ põderositate maiori:
sed difficulter audire est accñs cõmune in ambobus.

¶ De dolore auris. Cap. 2.

DOLOR absq hũore etiã accit auri ex vapore
aliquo iterecluso. q̃re si in aure istius posueris de
pinguedine gruis vel anseris vel sturnelli: ꝛ dr̃
C çarçur aut oleũ camomellinũ vel anhetinũ qðcũq eorũ
volueris vel habueris. credo q liberabit deo dãte. Et
cũ hoc rege eũ subtili dieta abstinẽdo a carnib⁹. Et cu
ra ppria illius q patit tinnitũ auriũ: est remouere eũ ab
omni cibo multi nutrimẽti ꝛ superflue humiditatis. Et
ciba eum cibis subtilibus ꝛ desiccatiuis.

¶ De grauedine auris. Cap. 3m.

HEC EGRITVDO accit auri ex humore
g̃sso ꝛ viscoso ibi exuberãte. Et cura ei⁹ est purga
re corp⁹ ml'toties cuz hierapigra: ꝛ ponẽ in aure
oleũ de lilio mixtũ cũ oleo de scaunix. i. de nigella modi
ce quãtitatis ꝛ libabit oĩno. ¶ Et pt in hoc egritudo ac
cidere ex ml'ta quãtitate supfluitatꝫ auris q̃ ibi ꝯgregat
ꝛ ꝯglutinat ex negligẽtia patiẽtis in exhẽdo ꝛ mũdificã
do eã a loco. q̃re hãc egritudinẽ curare debes mũdificã
do aurẽ a dcã supfluitate ponẽdo ibi oleũ amyg. amaꝝ:
qm purgat ꝛ abstergit optime dictã supfluitatẽ exhẽdo
ipsaz: ꝛ est tutũ ꝛ remotũ ab omni piculo ꝛ nocumento.

¶ De percussione auris. Cap. 4m.

DIFFICVLTAS auditus aurib⁹ ẽt accit ex
pcussiõe lapidis vel similiũ. Et cura hui⁹ est flõ
mare cephalicaz incõtinenti: ꝛ distillare intus in
aure ex oleo rosaceo tepido. Et si dicta difficultas audi
D tus fuerit ex antiqua pcussiõe: tũc in eã distillabis oleuz
liliacũ vel anhetinũ: vel de vehuen: vel de iascimino: vl'
ð medullis ossiũ psicoꝝ ex q̃cũq qðcũq hoꝝ iueneris: ꝛ
ide curabit cũ adiutorio Dei. Sz si ex pcussiõe fcã intus
in aurẽ sanguis emanauerit ipo'e esse dico difficultatez
auditus remouere etiam si Gal'. curare eam deberet.

¶ De grossitudine auris. Cap. 5m.

ET POSSIBILE est q auris egreditur a na
turali dispositione in quantitate magnitudinis ex
superabundantia cibi ꝛ potus. Et cura huius egri
tudinis est subtiliare regimen ꝛ vngere locuz cum oleo
rosito.

¶ Tractat⁹ qntus de egritudie nasi ꝯtinẽs capl'a q̃tuor. E
¶ De priuatione odoratus. Cap. pmũ.

HEC EGRITVDO in naso accidit p⁹ modus.
ex oppil'one facta in foramine ossis: qð a
medicis dr̃ colatoriũ ꝛ illud foramẽ ẽ tor
tuosuz ꝛ sbtile in vltio: ita q ocl'is pcipi nõ
pt. Et cura hui⁹ ẽ odorare nigellã vel ace Cura.
tum. ꝛ hoc fm q cognoueris cõuenire ab
etate cõpl'one ꝛ tpe. ¶ Et pt ẽt accidẽ ab 2⁹ modus.
apate fcõ in pãniculo ibi exñte: ꝛ in illo ẽt pãniculo ẽ fo
ramẽ sbtilissimũ qð sensui visus penit⁹ occultat: sz ab itel
lectu testificat q ibi oĩno esse dz: ꝛ gñat in hoc pãniculo
apa sicut in alijs pãnicul'. ꝛ efficit hoc apa ex supfluitate
fl'atica ðscẽdẽte a catarro q̃ ibi retinet ꝛ ꝯgregat: ꝛ ide
dcm̃ apa pcreat: q̃re scire debes q qñ puatio odoratus
ab apate efficit nihil oĩno de sensu odorat⁹ remanere re
perit. Uñ tales egẽt regimie lõgo subtiliãdo eoꝝ dietã: Cura.
ꝛ vtẽdo medicis q̃ hñt subtiliare ꝛ icidere dcm̃ hũorẽ: si
cut est oximel cõpositũ fcm̃ cũ passulis: vl' cũ ireos: ꝛ nõ F
odorẽt oĩno odores acutos: sicut scaunix q̃ nigella dr̃: sz
odorare debẽt flores de iassemin: vel de narcisco: eo q
he cõueniẽtiores eẽ dñr in hac egritudie: ꝛ sũt ð basilica
flõmãdi. ꝛ non remouet h egritudo seu oppil'o p maiori
pte nisi ex narib⁹ exierit sanies cuz sanguie mixta: qm nã
isti⁹ mẽbri ẽ nõ posse termiare saniẽ ad albedinẽ pfectã.
Et sic ꝯtinuãdo oĩa q̃ dixim⁹ libabit deo dãte. ¶ Et h ẽt 3⁹ modus.
nocumẽtũ accidere pt ex fl'ate qð assimilat fl'ati aquoso
qð distillat ex narib⁹. Et ẽ sine apate ꝛ oppil'one forami
nis pdci ossis: sz tegit foramẽ pdcm̃ a pdcõ hũore: q̃re di
cta pcreat egritudo. Et cura hui⁹ leuis existit: qm fit so
lum distillando in naribus oleum dulciũ amygdalarũ.

¶ De fetore narium. Cap. 2m.

HEC EGRITVDO naribus pcreat ex hu
more putrido ꝯgregato ꝛ retẽto ibidẽ. q̃re ipo'e
est fetorez remoueri donec humor pdict⁹ total'r G
expellat. Et nõ accidit hec egritudo p maiori parte nisi
habẽtibus nasum simuz: quoꝝ nares superius arcte exi
stunt: sed alibi hec latius declarabo. Cura quidez huius
est distillare in nares aquã infusionis centauree assidue
ꝛ curabitur inde nutu Dei.

Fetor narũ nõ accidit nisi hñtib⁹ nasum simũ ꝛ supius strictũ.

¶ De excoriatione ꝛ scabie que fit in naribus. Cap. 3m.

RATIONABILITER hec egritudo na
ribus hz superuenire: eo q sunt trãsitus ꝛ via
superfluitatũ. Sed in hoc loco curã eius pone
re nõ intẽdo: intẽdens eã reseruare donec tra
ctabo de cura excoriationis in vniuersali ꝛ scabiei.

¶ De polypo qð ml'toties vl' q ml'tiplex noiat. Cap. 4m.

MVLTOTIES hec egritudo narib⁹ accidit
ex humore mel'ico qui pfundatur itus in carne
nasi ꝛ ibidẽ iuiscatur. ¶ Et curatur h egritudo
bibendo assidue squinçabin de melle plurib⁹ Cura.
diebus. Et eũa corpus seu purga cũ isto medicamine qð
tibi dico. qð ℞. aloes siccotrini: agarici: turbit: salis ꝛ al H
lei. añ. aur̃. j. collogntide: ꝛ nigelle recẽtis: epithimi cõfe
cti cũ specieb⁹ ꝛ violarũ. añ. q̃rtã pte aur̃. j. amyg. dulciũ
excorticatarũ ad pondus omniũ cũ quarta pte ipsoꝝ ex
gũma arabica ꝛ pistent oĩa pfecte: ꝛ misceant cuz syru
po squinçabin. ꝛ dosis huius est pondus. v. aur̃. cũ ciato
vno aq̃ deco. modici halasce cũ octaua pte aur̃. j. ex dia
gridio. ꝛ tantũdẽ masticis. Et si nõ fuerit ꝯueniẽter pur
gatus ex dicta dosi. ppinabis ei aureũ vnũ de eodẽ ser
uãdo optime abstinẽtiã: sic ꝯuenit i laxatiuis. Et ciba eũ
pane optie fermẽtato: ꝛ turturib⁹ ꝛ auib⁹ puis ꝯditis cũ Regimen.
aq̃ ꝛ sale ꝛ modico olei ꝛ aceti ꝛ coriandri. Et ppinabis
ẽt ei acetosã: ꝛ blete sil'r decocte cuz carne castratina: ꝛ
sine carne ꝛ modico olei ꝛ aceti sunt ei conuenientia. Et
narib⁹ iponens liciniũ infusum in melle ꝛ aceto simul: et

I fcā purgatiōe p̄dcā ⁊ pōne p̄dicti liciny distillabis in nares succū ō scabaich anabamā: ⁊ ē rosa q̄ in frumēto nascit̄ in cāpis: vel succū blete ⁊ vtat̄ his donec liberetur.

¶ Incipit trac. 6⁹ de egritudinib⁹ oris ꝯtinēs capl'a octo.

¶ De diminutione ⁊ corruptione sensus ⁊ saporis lingue. Cap̄. p̄mū.

EC EGRITVDO principal'r euenit a comestione rerū superflue salitarū ⁊ acetosarū ⁊ acutarum in vltimo. Et cura huius est abstinere a predictis.

¶ De apate seu iflatione lingue. Cap̄. 2m.

ACCIDIT etiā in lingua apa absq̧ dolore: qđ si vis apa ipsiz potes noiare. ⁊ si nō: noiabis inflationē egredientē a natura. ⁊ ꝓpter hoc retinetur lingua ⁊ īpeditur in tm̄ ꝙ minime loqui pōt ꝯuenienter absq̧ difficultate. ⁊ cū hoc nō mutat̄ seu alteratur

K color ipsius lingue aliquo mō. Et he sunt egritudines q̄ ligue maxime appropriant̄. ¶ Et cura huius est tenere in ore ⁊ cōducēdo ꝑ ipm rē q̄ lingua dura noiat̄: ⁊ in arabico dr̄ haualnathaga: distēperata cū oleo rosa. ⁊ cibus eius subtilis sit ⁊ leuis: ⁊ non pigrescat oīno in cura sui.

¶ De duricie ⁊ difficultate motus lingue. Cap̄. 3m.

LINGVE etiam accidit diminutio ⁊ difficultas motus ⁊ sensus ꝓpter nocumentū proueniens in radice sensuū ipsius. aut ꝓpter nocumētū vel egritudinē existentē in mēbro: in quo sensus ⁊ motus ipsius ligue hz̄ ꝯuenire. ¶ Et cura huius est cura quā dicturisumus in curatione vl'i de diminutiōe sensus totius corpis: ⁊ relaxatione ipsius: ⁊ medicamē ꝓpriū ⁊ princi-

L pale ipsius lingue est masticare piretrū ⁊ staphisagriam ante cibū: ⁊ ducat per os oleū ex cortice citri: ⁊ totū hoc declarabo in suo loco deo cōcedēte. ¶ Et hec egritudo .s. difficultas: ⁊ diminutio nō accidit lingue ꝑ maiori p̄te: nisi ex toto priuetur. Et hoc accidit ꝓpter infusionē humiditatum venientium a cerebro in neruis ipsius.

difficl'tas mot⁹ ligue ñ accit nisi ex toto lingua priuet̄ sic ⁊ sensus diminutio

¶ De apatibus amygdalarū gule. Cap̄. 4m.

GENERANTVR aūt h̄ apata in amygdal' gule exñtibus ꝓpe epiglotim. Quare si suspēderis asam fetidā collis istoꝝ remouebit̄ eoꝝ egritudo nutu dei: flōmādo eos tñ prius ex cephalica: ⁊ subtiliādo tal'r eoꝝ regimē sicut tibi videbitur conuenire. Agendo sil'r circa humorē effusum in loco ꝭm naturā ipsius humoris: prout tibi melius videbitur exigere.

¶ De bothor. Cap̄. 5m.

BOTHOR etiam accidit in ore: ⁊ sunt pustule parue ⁊ rubee cū excoriatione: sicut ⁊ in alijs mēbris euenire consueuerunt. Et cura huius est vt accipias ex nucibus recentibus: ⁊ teneris cū corticibus suis: ⁊ pistent̄ optime: ⁊ bulliant̄ in aqua ⁊ colluatur os multoties cū eadem: ⁊ mora ⁊ vinum eoꝝ decoctū sunt similiter medicina appropriata in hoc casu.

Bothor st pustl'e ꝑue rubee cuz excoriatione ⁊ alcola sine excoriatiōe: vt ifra tra. 7. c. 2. ß auic. sexta tertij c. 22. ⁊. 23. ⁊ 3°. c. c. 6. sb̄ l'ris fff. ⁊ ⁊. ggg. ⁊. c. 7. volūt alcola eē cū excoriatione ⁊ bothō siñ ea ⁊ ita bothor apō'hūc ē al cola: apud alios ⁊ alcola apud istū est bothor apud alios.

¶ De conquassatione dentium. Cap̄. 6m.

CONQVASSANTVR dentes ⁊ perforantur ⁊ denigrantur. Et hoc eis accidit pro maiori parte ab humore flegmatico. Et cura hoꝝ est p̄mo flōmare basilicā: ⁊ hec ē cura p̄ncipal' in hoc casu: ⁊ postmodū flōmare venas q̄ sunt sub lingua. Et colluat̄ os cū decoc. radicis halk: ⁊ radicis sparagi: quarū p̄tes sint eq̄les. ⁊ si tēpus fuerit hiemale: ⁊ eger senex extiterit: abluat̄ os ⁊ gargarismū faciat cum alkitrā subtili: ⁊ fricare facias dētes illoꝝ cū isto puluere q hz̄ dētes confortare ⁊ abstergere ⁊ dealbare. cuius hec est receptio. ℞. ex humiditate seu gūma: q̄ exit ex medulla seu corde arboris dactiloꝝ facta scissura seu icisione in suo cortice: ⁊ cōburat̄: ⁊ ex ista cōbusta. ℞. ℥. ij. ireos etiā q̄rtā. ℥. j. zuchari ad pōdus oium: ⁊ fiat puluis terēdo qđlibet ꝑ se: ⁊ cribellādo subtilissime: ⁊ fricent̄ dētes cū isto ante cibū: ⁊ abluat̄ os cū aqua tepida: ⁊ abstineat omnino a comestione ⁊ potu eoꝝ q̄ sunt cal'a actu superflue vel frida.

N

¶ De perforatione dentium. Cap̄. 7m.

DENTIBVS etiā euenit perforatio. ⁊ iā diximus id qđ hz̄ nocumētū remouere: ⁊ est alachic .i. corniola: qm̄ si facto puluere subtili ex ipsa et fricatione dētiū ex eadē in p̄ncipio gñationis foraminis exerceat̄. poterit dcm̄ nocumētū remouere. Sz si ꝑforatio ⁊ corrosio ꝯfirmata fuerit: ⁊ de suba dētis deperdita fuerit. nihil in remouēdo egritudinē cōferre videbit̄: sed solum conseruabit ne vlterius ꝑforatio ⁊ corrosio fiat.

Nō inueni nisi de smaragdo. tñ 5° coll get. 55.

¶ De stupore vel alligatiōe vel ꝯgelatiōe dētiū. Cap̄. 8m.

DENTIBVS accidit hoc nocumentū ex comestione acruminū. Et probatū est experiētia ꝙ comedere fructus hñtes stipticitatē vel vnctuositatē vel viscositatē ꝯferūt in hoc casu. ⁊ hec alligatio dētib⁹ ꝓprie accidere reperit̄. .s. sensus istius alligatio stupor vel cōgelatio: qđ nulli alij mēbro esse reperit̄.

O

¶ Et firmauerit etiā ꝙ comedere portulacā sil'r hz̄ hoc nocumētū remouere: ⁊ a' me magis cōmēdaret̄ hoc remouere si fieri pōt cū aliqua alia re nō hñte acetositatē: q̄z cum portulaca vel ei simili ꝓꝑ sui acetositatē. ¶ Et si vsus fuerit aliq̄s fricatione dentiū multoties cum dulcibus nō cōgelabunt̄ dētes de leui ab oibus acetosis.

Cura.

¶ Trac. 7⁹. de egritudib⁹ labioꝝ ⁊ oris: ꝯtinēs capl'a. vj.

¶ De scissuris labiorum. Cap̄. p̄mū.

ET ACCIDIT labijs hoc nocumētum plusq̧ oibus alijs mēbris: ⁊ hoc ꝓꝑ humorez malū exñtē in stōcho ⁊ generatū a comestiōe ceparuz. Et h̄ hūor ex sui nā calidus grossus ⁊ putridus existit. q̄re ex eo ascēdūt vapores ⁊ fumositates ad supiora. vñ dicte scissure ꝓcreant̄. ¶ Cōsulimus q̄ talib⁹ syrupū sgnçab in de melle dari: ⁊ lābē ēt ip̄z diebus ml'tis. ⁊ deide eos purgari cū hierapigra multis vicib⁹: ⁊ sic liberabunt̄ nutu dei. Et sit ꝯtēt⁹ ō purgatiōe facta ex hierapigra: eo ꝙ oia laxatiua q̄ hñt violēter ⁊ ipetuose laxare trahūt hūores a toto corpe ad stōm: ⁊ purgāt totū corp⁹ stō repleto manēte. Et cū hoc ēt tal' medicina hz̄ totū corp⁹ desiccare. q̄re hūor malus in suba stōi ibibit⁹ hz̄ remanē. ⁊ ꝓꝑ h̄ ab antiq̄s electa ē hierapigra in purgatiōe stōi pre oib⁹ laxatiuis ꝑuādo abstinētiā: sic fit multoties in alijs laxatiuis. Et vnge labia multoties cum oleo amygdalarū dulciū: ⁊ liberabitur deo dante.

P

La⁹ hiera pigre id 13ª tertij trac. 1. c ⁊ 5° ca nis 5ª p trac. 2.

¶ De alcola. Cap̄. 2m.

ALCOLA aūt sunt pustule ꝑue ꝑ̄gitiue q̄ intus in ore oriunt̄. cura harū est tenere in ore oleuz pinearū recentiū: ⁊ remouet̄ etiā hec egritudo cuz omni medicina stiptica absq̧ mordicatione.

Uide trac. 6.

¶ De nigredine lingue. Cap̄. 3m.

DENIGRATVR ligua ⁊ scidit̄ i febrib⁹ acutis ꝓpter acuitatē cōpl'onis epatis. Et cura huius ē curatio febris madefaciēdo liguā ml'toties cū aq̄ ro. in q̄ infusa sint semia cydonioꝝ diu: ⁊ sic curat̄.

Q

¶ De fetore oris. Cap̄. 4m.

HEC QVIDEM egritudo gñat̄ ex humore corrupto exñte in stō vel circa dētes. Et cura huius est mūdificare stōm cū hierapi. ⁊ fricare dentes cuz cortice arbo. nucis: ⁊ abluē os cuz dco. coriādri.

†Pars ta ē san recta i idē hali 6° theo ⁊ 9° ei c. 8. ß r oppo. vz diui li°. ca. 14 p̄. c. c. 5. 9. col. 4 fo. 10. p̄ª ⁊ Aualp tertij. c. cū Ras tit app nēs r duas 4° coll

¶ De tortura oris. Cap̄. 5m.

ISTA egritudo in arabico dr̄ lachoa: ⁊ ē relaxatio facta in vna ptiū faciei: q̄ ꝑs relaxata sana visui esse vr̄: cuz sit: sed relaxat̄ pars infirma: ⁊ fac̄ sanam tortam apparere. Cuius curaz memorabor cū tractabo de curis relaxationū mēbroꝝ. Hic aūt intendo ponere curaz propriā istius. Et est euacuare seu mundificare os et et membra ei adiacentia masticando grana de rehan: ⁊ post abluere os cum oleo corticis citri. Sed remouere

A

cãm ⁊ radicez egritudinis est res vl'is toti corpi. Et hoc ↄ̃suir⁹ suz cũ tractabo ð purgatiõe toti⁹ corpis in capl'o de diminutiõe sensus ⁊ relaxatione vl'i oium mẽbrorũ: si Deus voluerit. ⁊ nobis ad illud concesserit deuenire.

¶ De corrosione labiorum. Cap. 6.

CORRODVNTVR ẽt labia sic alia mẽbra aliqñ corrodi ↄ̃sueuerũt. q̃re ipsi⁹ curã postpono donec tractabo de cura vl'i oiuz corrosionũ toti⁹ corpis ⁊ oiuz cãꝝ eaꝝ. ¶ Hucusq; igr̃ breuiter ⁊ sufficiẽter ꝑtrãsiuim⁹ ð egritudinib⁹ ⁊ eaꝝ curis oiuz mẽbroꝝ capitis: remanet nobis solũ ð passiõib⁹ ocl'oꝝ ðterminare qb⁹ cõpletis cõplebit̃ s̃mo oiuz capitis passionũ.

Sciasq; ex h cõprehẽdit̃ q; non⁹ trac. ðbuit esse q̃rt⁹ in ordine.

¶ Tractatus octauus de egritudinibus oculoꝝ que sunt multe: ⁊ est continens capitula trigintatria.

¶ De halahol ⁊ est vt res vna videatur due. Cap. p̃mũ.

B

SCIAS q; oculis accñtia multa seu egritudines multe euenire pñt: ex q̃bus vna est halahol. cui⁹ due sunt spẽs. vna ẽ in neruo carnoso occulto q̃ gñat̃ ꝑꝑ grossaz cõpl'onẽ patiẽtis. ⁊ p̃t ẽt accidere ꝑꝑ grossam mãm ibi fixã ⁊ ↄ̃gregatã. Cura huius est post purgationẽ si passio nõ fuerit ĩueterata inijcere ĩ oculũ ex oleo rosato. Aut ꝑtes duas recipias ð eodẽ. s. oleo rosato: ⁊ tertiã sð anhetino: ⁊ misce sil'. ⁊ distilla in oculũ vice post vicẽ donec liberet̃.

¶ De inuersatione palpebrarum. Cap. 2m.

ACCIDIT etiã oculis vt palpebre inferiores ĩuersent̃: in tm̃ vt rubedo in loco illo non modica videat̃. Et h egritudo generat̃ ex grossitudie materiei si qua intus in palpebris orit̃. Et põt etiã ex siccitate exuberante in loco euenire: sed hoc raro accidere reperit̃. Et cura illi⁹ q̃ ex grossitudine materiei generat̃: ẽ cura quã ꝑ̃scripsimus de halahol. s. distillatio in oculum olei ro. vel rosacei ⁊ anhetini sil'. queãdmoduz diximus. Sed q̃ ex siccitate oritur: vix aut nunq̃z curari potest.

C

¶ De pustulis ⁊ exituris ⁊ inflatiõe palpebrarũ. Cap. 3m.

Quatuor spẽs pustularum.

PALPEBRIS etiã accidũt oculoꝝ pustule aliquãdo ⁊ sunt ex humore pessimo. quarũ spẽs sunt q̃tuor. Una est ex humore q̃ melli assimilat̃. Alia ex humore est q̃ lacti similis existit. Tertia ex humore q̃ pultib⁹ farine similis esse vr̃. Et q̃rta ex humore qui lacti coagulato assimilat̃. ¶ Et igrossant̃ etiã palpebre sup̃iores ꝑ̃ter naturã. ⁊ hoc accidit ex humore viscoso coagulato simili lacti coagulato. ¶ Et orit̃ etiã aliqñ intus in palpebris egritudo q̃ halbarda in arabico nominat̃ ⁊ sunt grana q̃ grãdini assimilant̃. ¶ Et p̃t sil'r eis scabies sup̃uenire: ⁊ ↄ̃glutinatio ẽt palpebraꝝ adinuicẽ: ⁊ duricies lapidosa. ¶ Et cura pustulaꝝ est vt cibet̃ patiẽs subtil'r: ⁊ purgetur multoties cũ hierapigra: ⁊ pone sup̃ pustulã peciã vnã charobarũ recentiũ mutãdo eam oĩ die semel: ⁊ sic liberabit̃ deo dãte. ⁊ h cura ↄ̃ueniẽtior eẽ vr̃ q̃z illa q̃ fit cũ incisione ex ferro vel seta seu aliquo pilo. Sed extrahere hãc pustulã cũ pẽna alicui⁹ auis sic alie pustule extrahi ↄ̃sueuerũt a me indicat̃ incõueniẽs.

Cura pustulaꝝ palpebraruz.

D

¶ Et he pustule in ocl'is gñant̃ sic ⁊ in alijs mẽbris oriri ↄ̃sueuerũt. Sz qñ accidũt ocl'is: graues ⁊ ꝑiculosas valde eas eẽ iudicam⁹ cũ sit mẽbrũ s̃btile ⁊ ðlicatũ pre ceteris mẽbris. Et cura haꝝ ẽ purgare assidue corp⁹ cũ laxatiuis ↄ̃ueniẽtib⁹ vnicuiq; spẽi: ⁊ vngẽ locũ cũ oleo ro. fcõ cũ ol'o amyg. dul. Et si sic ñ liberat̃ chirurgia ĩdiget: q̃re si ꝑfect⁹ erit chirolog⁹ optie eas poterit remouere. ¶ Et cura igrossatiõis palpebraꝝ ꝑ̃ter nãz ẽ epithimare ipas cũ reb⁹ stipticis s̃btilib⁹ ↄ̃fortãtib⁹: sic sũt rose recẽtes ꝑꝑ nobilitatẽ oculi. Et ẽt vngere ipsas cũ oleo ro. qð fcm̃ sit cũ oleo amyg. dulciũ. Sz si igrossatio ꝑ̃dcã fuerit ex humore cholico acuto: nullo mõ tũc eas vngere ðbes oleo aliquo. ꝓhibitũ. n. est in oĩ mẽbro vbi cholera dominat̃. Sed epithima eas cũ folijs rosarũ recẽtib⁹ cõquassatis. ⁊ si nõ posses hr̃e de recẽtib⁹ fac cum rosis siccis mixtis cũ aqua ro.

Cura pustulaꝝ oculorum.

Cura ingrossatiõis palpebrarum.

E

¶ Et inflatio sup̃ioꝝ palpebrarũ a medicis scarnahe noiari ↄ̃sueuit. ⁊ cura eius vl'is est purgare corpus cũ hierapigra ⁊ collog̃ntida donec alleuiet̃ egritudo: ⁊ rege cũ regimine subtili ⁊ desiccatiuo. sed in remotione eius cum ferro mihi valde timorosum existit.

Cura inflationis palpebraruz.

¶ De scabie oculoꝝ ⁊ granulis. Cap. 4m.

PALPEBRIS etiã intrinsecis oculoꝝ accidũt granula ⁊ scabies. Que granula dura sunt vt lapides. ⁊ etiã scabies aliquãdo valde dura esse reperitur. ⁊ q̃dã aliquãdo minus dura. ⁊ ðterior oibus est illa q̃ corticib⁹ ficuũ similat̃: ⁊ est inuiscata ⁊ cõglutinata intus in palpebris. ⁊ granulosa q̃dẽ gñata est ex humore grosso duro cõpacto ⁊ in palpebris inuiscato. ¶ Cuius cura est s̃btiliare regimẽ ipsi⁹. ⁊ ex cibis magis laudatis in hoc casu sunt aues que ꝑ̃parate cuz almuri ⁊ aceto: ⁊ ðcocte cũ aq̃ oleo ⁊ sale: ⁊ turtures ẽt vtiles exñt: ex olerib⁹ blete cõmẽdant̃: ⁊ vngat̃ loc⁹ assidue cũ oleo rosato fcõ cũ oleo amygdalaꝝ. Et si egritudo grauis fcã extiterit ꝑꝑ ĩsensibilitatẽ ei⁹ a p̃n°: aut ex negligẽtia curatiõis eiusdẽ: tũc chirurgicus scindẽdo vl' aperiẽdo cutiz extirpãdo ipsa granula vel scabiẽ exteri⁹ curare dz. Et necũ ẽ oino vt chirurgi ꝑitissimi atq; docti pre ceteris existãt in anathomia mẽbroꝝ: ⁊ in cognoscẽdo vtilitatẽ seu iuuamẽtũ cuiusq; eoꝝ ⁊ nũeroꝝ eoꝝ: ⁊ suã põnẽ ⁊ sitũ. ad hoc vt ĩ errorẽ minime cadere possint.

Cura granulorum.

F

¶ Cura q̃dẽ scabiei est. ꝑ̃ corpus purgare totũ post digõnez hũoris factã cũ digestiuis ⁊ icisiuis. ⁊ qð magis a nobis cõmẽdat̃ ẽ syrupus squinçabin fact⁹ cũ passulis enucleatis ⁊ seminib⁹ vrterice: ⁊ ciba eũ pullis. Et si ĩdigueris frica scabiẽ cũ zucharo duro valde. ⁊ fcã fricatiõe ⁊ abrasione: pone ðsup̃ aquã rosatã in q̃ steterit semia cydonioꝝ: quousq; ab inuiscatiõe fuerit ĩspissata: postq̃z fuerit collata. Et sic agere debes plus ⁊ minus s̃m' fortitudinẽ ⁊ ðbilitatẽ scabiei.

Cura scabiei.

¶ Sed si lapidea fuerit. hoc ẽ granulosa ad modũ grãdinis: cũ difficultate dissoluit̃. Et in hac intẽdere debes ipsuz regẽdo cũ regimie subtiliatiuo ⁊ desiccatiuo: ⁊ purgando corp⁹ cũ eo qð cõuenit. ⁊ si nõ sufficit cura ista: ad chirurgiam redi: vt scilicet cum ferro extrahatur.

Cura scabiei lapidose.

G

¶ De coniunctione seu sigillatione palpebrarũ. Cap. 5.

QVANDOQVE sigillant̃ palpebre et cõiungunt̃ adinuicẽ. Cura huius est leuis: ⁊ fit separãdo palpebras seu diuidẽdo vnaz ab alia manu: vel incidẽdo iter ipsas cũ v̆ga aurea fcã ad modũ cultelli: ⁊ fcã incisiõe pone sup̃ ipsas vel ĩtus albumẽ oui ↄ̃quassatũ cũ oleo ro. facto cũ oleo amygd. Et nullus medicoꝝ ꝑ̃ter Gal'. de hoc oleo rosa. fcõ cũ oleo amyg. mẽtionẽ aliquã facit: sed cũ sim expretus ipsum cognosco: ⁊ suã vtilitatez pluries iam ꝓbaui.

Cura huius modi.

Oleum amygdalinũ rosatũ.

¶ Sz qñ palpebra in angulo lachrymali albugini oculi ↄ̃iũgit̃: tũc cura difficilis valde existit. Et hoc accit ꝓ maiori ꝑte post icisionẽ vngule. Et cura hui⁹ ẽ igeniose palpebrã anguli lachrymal' ab albugie eleuare vl' separe. ⁊ h fieri dz paulatie suauiter ⁊ plane ponẽdo spaciũ iter vnã eleuationẽ ⁊ aliã. ⁊ h eleuatio fieri dz cũ spatula auri h ẽ cũ istro auri hñte latitudinẽ ⁊ planiciẽ in sui extremitate valde positã: sz h nimie facẽ ðbes: nisi corp⁹ optie mũdificatũ atq; eũatũ extiterit. ita vt oẽm certitudinem inde hr̃e possis ne ap̃a vel aliq̃ collectio in loco fieri possit. Et hoc facto desup̃ ponere debes oleũ rosatũ factuz cũ oleo amygdalarũ ↄ̃tinuando donec fuerit liberatus.

Cura scdi modi.

H

¶ De pilis palpebrarum inuersis. Cap. 6.

INVERSANTVR quãdoq; pili in palpebris: ita vt videantur reuerti ad suam radicem: ⁊ intrant in oculis: vnde sequitur magnum nocumentum. Cura huius est corpus multoties: cũ hierapigra mũdificare. Et si ĩfirm⁹ fuerit robust⁹ ⁊ fortis misce cũ hierapi-

Cura per medicinalia.

I gra aligd de collegntida. ꝛ extirpādo trahe pilos quo-
t escūq; oꝛiūť. Et sp̄ post extirpationē vnge locū cū sāguie
Mod⁹ pri- nius curā- di manual' vesptiliōis. ¶ Et scire debes q̄ alig medicoꝝ hāc egritu
dinē curāt h̄ mō. s. iuersando palpebrā v̄sus supioꝛē ptē
ꝯglutinādo eā ibi cū glutine: ita vt nō redeat donec fcā
sit cauterizatio cū vga auri in radice piloꝝ: tm̄ a me n̄ col
2⁹ modus. laudať cura talis. ¶ Sʒ extirpare pilos ꝛ radicit⁹ ipsos
euellē: ꝛ d̄sup sāguinē vesptiliōis sic dixim⁹ ponē cura lau
3⁹ modus. dabil' valde existit: sic dixim⁹ in h̄ casu. ¶ Et alig sunt q
īcidēdo scidūt palpebrā. s. cutē d̄sup in radice piloꝝ. Et p
illā icisionē d̄sup euellūt pilos: ꝛ deide suūt cū filo subtili
valde crude crete sete: ꝛ postmodū pili redeūt ad statuʒ
4⁹ modus. suū vel oꝛiunť mō d̄bito ꝛ nāli. ¶ Et alig ēt ex chirurgis
sūt q mirabilē curā iuenerūt: ꝛ ē ista. s. vt capiať manib⁹
cutis sbtilis palpebre supioris eleuādo eā supi⁹: ꝛ ponēdo
eā iter duas petias arūdinis mō d̄bito p̄paratas: ligādo
eas ex vtraq; pte stricte: ꝛ dimittať donec putrefiat ꝛ se
K gregeť ꝛ ꝯsolideť p se. ꝯsiderādo tm̄ ne cutis palpebre in
tm̄ eleueť vt ipa iuersata possʒ remanē. Et attēdē d̄bes
circa cōplonē oclī regēdo eū cū aq̄ ro. ꝛ cū collirijs facti
cū aq̄ ro. ꝛ d̄foris ponēdo sup palpebras empl'ʒ ex folijs
rosarū fcm̄: ꝛ dietādo eū subtil'r donec fuerit liberatus.

¶ De casu pilorum palpebrarum. Cap. 7m.

QVANDO h̄ egritudo accidit palpebris
curari dʒ cū lapide lazuli trito ꝛ pulueriza-
to ꝛ ex eo facto alchool ꝛ oculoꝝ palpebris
ponendo quotidie ꝛ rectificando cibum.

¶ De generatione platularum in palpebris. Cap. 8m.

HE PLATVLE oꝛiunť in palpebris ex super
flua humiditate. Cura huius est corpus mūdifica
re ꝛ oculis alchool ponere desiccatiuū: subtilian
do cibum faciens eum declinare ad siccitatem.

¶ De ordeolo in palpebris. Cap. 9m.

L ET PALPEBRIS accidunt pustule siles gra
nis ordei que ex humoribus acutis procreantur.
Et cura horum est cura pustularum predictarum.

¶ De fistula lachrymalium. Cap. 10.

HEC EGRITVDO pro maiori parte acci
dit post apā lachrymalis ꝛ aperiť in lachrymali.
Quare si pigritia ꝛ negligētia fuerit in curatione
huius corrūpeť os. ꝛ aliqn̄ rūpeť apā seu apitur
intus in naso ꝛ ide sanies eūať: ꝛ p̄t etiā accidere q̄ p̄dcm̄
apā rūpiť int⁹ in tunicis oculoꝝ ꝛ ide corrūpūť. ¶ Cura
Cura. āt hui⁹ ē: p̊ corp⁹ vl'r eūare cū flōmia: ꝛ in purgatiōe suffi
ciet ei hierapigra ꝯtinuādo eā. Et qꝛ hoc foramē siue fi-
stula sbtile valde existit. iō tāgi ibi minie p̄t. Quare in eo-
dēʒ foramie ponē d̄bes hoc medicamē. ℞. thuris adusti
triti ꝛ puluerizati: ꝛ distēpeť cū aq̄ ro. d̄oec ad pfectā ni
gredinē d̄ueniat: ꝛ coleť ꝛ i foramie distilleť q̄tidie d̄oec
libeť. Sʒ si ifirm⁹ puer fuerit vl' mulier: tūc thus ifra p̄di
ctū cōburi dʒ addēdo ei aligd d̄ pulue chartaꝝ adustaꝝ.
Et si patiēs aspe ꝛ dure ac terrestris cōplōnis fuerit: tūc
p̄dcis medicis addere debes de caligie furni vl' camini
distēperādo cū aq̄ ro. ꝛ colādo vt dcm̄ ē: ꝛ ꝯtinuādo hoc
M medicamē donec itegre libeť. Sʒ si sanies p nares exie-
rit: tūc succ⁹ cētauree maioris vl' marrubij vice post vicē
narib⁹ inijciať d̄oec exicceť. Et si p̄dcā sanies d̄ sub oclo
emanauerit foris: g̃ue ꝛ piculosum eē valde indicamus.
Quare eos bis tm̄ p̄dcis purgare d̄bes. Et sit⁹ ei⁹ p maio
re pte esse dʒ capite iclinato v̄sus ptē anterioꝛē. cauēdo
oino ne reiect⁹ iaceat siue supin⁹: ne sanies redire possit
ide ad cerebꝝ. Et cōprime oclʒ manu tua vl' digitis leniter
ꝛ suauiť. d̄oec sanies tota: put pol'e fuerit egrediať faciē-
do oclo curas suprascriptas. Et d̄sup ponēdo empl'ʒ sti-
pticū ꝛ cōfortatiuū fcm̄ ex rosis ꝛ balaustijs tritis mixtis cū
aq̄ ro. frāgēdo stipticitatē balaustiaꝝ cū mucillagine: se-
minis cydonioꝝ cōtinuando talia donec fuerit liberat⁹.

¶ De carne addita in angulo lachrymali. Cap. 11. N

ETIAM ab antiqs expertū est ꝛ vidi eū esse pro
batum q̄ apponi alassar in oculo: cōfert fistule ip-
sius: ꝛ etiā carni addite in lachrymali. ponēdo etiā
ibidē alchool cū istro seu stilo apto ad hoc desicca
tiuū ꝛ abstersiuum. Et qd̄ a me magis laudať. est illud qd̄
fit ex ere vsto exercendo illud donec fuerit liberatus.

¶ De diminutiōe carnis in lachrymali. Cap. 12m.

HEC QVIDEM egritudo accidere pōt ex
appōne cōtinua medicinarū acutarū vel ex inci-
sione facta ibidē cū ferro. Cuius cura est in loco
illo ponere emplastrū factuʒ ex thure masticato
cum penidijs: qm̄ perfectissimum existit in hoc casu.

¶ De egritudinibus accn̄tibus in ipso oculo. Cap. 13m.

HEC QVIDEM egritudines gn̄al'r grauio
res ac duriores ꝛ pfundiores p̄dictis existūt: ꝛ ex
istis ēt aliq̄ sunt q̄ grauiores alijs eē reperiunť. ꝛ
certū est q̄ oculus cōpositus est ex ptib⁹ diuersis.
quarū vna pre ceteris obtinet p̄ncipatū. ꝛ oēs alie sibi
sunt seruiētes: ꝛ ad suā vtilitatem total'r pcreate. Et h̄ O
quidē pars siue oculus dicať: siue ipsius pars noieť. est
illa ps de qua loquiť Gal. Or si in eadē egritudo supue-
nerit: destrueť ipsa ps nobilis seu p̄ncipalis. Et dr̄ eē ex-
cellētior alijs ptib⁹: vel p̄oritate tpis: vel nobilitate. et
istis duab⁹ rōnib⁹ a phis vnaqueq; res alijs excellēs vel
excellētior esse noiať. ꝛ sup hoc Gal. edificauit suū smo- 5°meta.
neʒ in hoc casu. Quare cū egritudo in ista pte ꝯfirmať. si cta.16.
aliq̄ de cā in cura error aligs acciderit eā oino icurabi- eiusdē.
leʒ eē indicam⁹. ¶ Et scire debes q̄ ptes oculi sunt mul cta.15.
te: ꝛ scire atq; cogscere vtilitatē seu operationē cuiuslʒ
eaꝝ difficile valde tpe Gal. erat i tm̄ q̄ Gal. in corde suo
pposuit: nō reddere rōnē singul'r d̄ p̄dcis: nec eaꝝ cās et
vtilitates d̄clare in libro suo quē fecit de iuuamēto mē- P
broꝝ: sʒ solū d̄ egritudinib⁹ ptractauit: q̄ruʒ demrātiōes
erāt māifeste. ¶ Ergo cū sic ēt illo tpe q̄zto nun⁹ isto nr̄o Cōtra m
iueniri debēt: q cū sciāt medici sint atq; rari q studeāt in dernos
sciētijs: tū pp intētiōes q̄s hn̄t circa sectas seu fides suas: tempor
tū ēt pp itētiōes ꝛ studiū q̄s hn̄t circa mūdū. Et tales sūt
q vituperāt ꝛ diridēt illos q secū nō cōuiscenť ꝛ secū nō
cōmoranť in suis potionibus atq; cibis: q nō ridēt ꝛ tru-
fantur cū eis atq; q in plateis secuʒ nō cōmoranť. Et qui
per ciuitatē secū nō incedūt eūdo ꝛ redeūdo. Nūc autē
rememorari intēdim⁹ sub breuitate accn̄tia q̄ ipsis ocu-
lis hn̄t superuenire: pretermittēdo eoꝝ causas: ponēdo
tm̄modo que ad ipsoꝝ curas necessaria esse probātur.

¶ De compositione oculorum. Cap. 14m.

OCVLVS sigdē cōposit⁹ eē pbať ex diuersis tu- Idē 3ª
nicis. p̊ª q̄rū ppe craneū cōmorať: ꝛ est pellicula ty trac.
q̄si sup carnē iuestita. Et post illā v̄sus ptēʒ ante- 1. ꝛ p̊ co
rioꝛē ē alia tunica q̄ dr̄ scdina: ꝛ post illā sil'r seqť retina. get. 17.
Et sūt ēt i oclo hūores seu hūiditates pl'es. q̄ꝝ p̄ncipaliō Almāso
ꝛ nobilior ē grādinosa: ꝛ illa p̄n'r istrm̄ visus existit: cui ex c.8.
pte iteriori v̄sus craneū hūiditas vitrea apodiať ample-
ctēs ipāʒ circul'r. ex illa pte d̄ferēs sibi nutrimentū atq;
pabulū vn̄ nutriť. ꝛ hec ipsi⁹ nā existit atq; vtilitas. ꝛ ex
pte exteriori v̄sus aerē albugine⁹ ē amplectēs grādineū †Dūor
circul'r. ꝛ ei clipe⁹ atq; tutamē existit. ꝛ illd̄ qd̄ circūdat ꝛ dine⁹ē
coopit albugineū ex exteriori: ē tunica vuea hn̄s colorē sensus v
nigrū tēdētē ad viriditatē. †Et post sequiť ex eadē pte tu ppriū.
nica q̄ cornea noiať. ꝛ ē coopiēs atq; circūdās vueā vn- fit visio
diq;. Et in exteriori pte posita ē ꝯiūctiua nō cōprehēdēs Idē p̊
vueā atq; cōneā total'r ex oi pte. Et nūc dimitto h̄ ponē gialiū.
ortū ꝛ gn̄ationē istaꝝ: ne me⁹ tractat⁹ nimiū ploger. Et h̄ 2° coll
manifestū est: ꝛ eis ꝯuenire vr̄ chirurgicis ꝛ manib⁹ ope ꝛ balia
rātib⁹. ¶ Dico q̄dē q̄ humor grādineus ē radix ꝛ subie- bas th
ctuʒ sensus visus recipiēs spūm visibilem per neruum ce sue
obticū venietē a cerebro. ꝛ vnusq̄sq; oculus habet duos ca.12.

A nervos venientes a cerebro: ꝛ inde oriunt ꝛ sunt ambo
obuiātes se in via: ꝛ postea diuidunt abinuicē. Et cuili-
bet oculo ꝑtendit neruus qui tele retine cōiungit: q̄ est
circūdās vitreū. Et iste neruus postmodū diuidit ꝛ spar-
gitur ꝛ extendit ꝛ subtiliat ꝛ ꝯiūgitur cū venis pulsatili-
bus ꝛ nō pulsatilibꝰ ex quibus est retina cōtexta ꝑcepto
diuine ꝓuidētie. Et quilibet neruus ex istis neruis quā-
do spargit ꝛ extendit hꝫ operimētū defendēs ipsū a no
cumētis: sicut tunice vasis apponunt: ꝛ sunt ēt sustētacu
la sustinētia ipsos: sicut fibule ponunt in manubrijs cul-
tellorum. Et tunica qdē vuea vue assimilat: habēs foramē
vnū a quo lux extra emanat. Et sub ista est humor albu-
gineus sit cū spū q spūs tendit ab humore grādinoso ad
tunicā corneā. Et dicte tunice ꝛ humores oēs sunt ꝯfen-
dētes grādineū a nocumētis. Et cū dico spūs: itēdo spiri
tū visibilē: q̄uis qlibꝫ aer valde subtiliatꝰ spūs possit no
minari s̄ꝫ sniā medicorum: ꝛ nō loquor de spū s̄ꝫ sniā diale
cticorum. ꝛ ista dixi de spū vt ex equocis nimime possit er-
B rari. Nūc sequit tractare de ꝓprijs egritudinibꝰ ocl'orum.

¶ De pustulis ꝛ paruis apātibus oculorum. Cap. 15m.

PVSTVLE ꝛ parua apāta q̄ oculis accidunt ꝑ
maiori parte rubea existunt. Sed pustule q̄ in cor
nea ꝓcreantur ad albedinē tendunt: ꝛ generatur
ibi. s. in cornea sanies sicut fit in alijs mēbris cau-
sa alicuius pustule. Et potest etiā euenire ex corrosione.
Et fit diuersificatio in pustulis paruis: s̄m diuersitatem
suarū specierū. hoc est in duricie ꝛ mollicie: qm̄ duricies
seu dura pustula est: qm̄ procreat sub pāniculo tertio: ꝛ
mollis qm̄ sub p̄mo oritur. Sed pustula que sub cornea
oritur: si nō est in directo pupille: nō hꝫ visuꝫ remouere.
Sed si in directo fuerit visum remouet: atqꝫ priuat om-
nino: ꝛ laniatur cornea atqꝫ oculus exterius eminet.

¶ De variolis oculorum. Cap. 16m.

VARIOLARVM quedā sunt parue quare
cura earuꝫ leuis existit. Et q̄dam magne: quarū
C cura difficilis existit. Quedā medie existūt: ꝛ for-
tior ex 'specíebꝰ istarū est illa q̄ eminet in tm̄ q̄ tāgit pi-
los palpebrarū exterius ꝛ capiti clauuli similat ꝛ istius
cura īpossibilis existit. Sꝫ si parua fuerit erit possibilis
h̄ cura eius. ¶ Et scias q̄ dr̄ia est inter variolā ꝛ pustu-
lam: qm̄ variola albedini pertinere vr̄: sed pustula in sui
radice nullā albedinē vr̄ hēre. Et iterū ex variola pol'e
ē vt pupilla torqueat: ꝛ a sua exeat rotūditate. ¶ Qua-
re si parua fuerit tortura: sufficit tibi in cura colliriū ro-
sarū: siue sief rosarū fricatū subtilissime cū albugie oui: ꝛ
ponat in oculo gutta post guttam. Et subtilia regimē: ꝛ
purga corpus cū eo qđ conuenit. Et qđ magis laudat in
purgando caput est hierapigra sola si corpus fuerit de-
bile ꝛ tp̄s obuiauerit: siue nō fuerit aptuꝫ purgationi et
hierapigra cū collogntida ꝛ medulla amygdalarū si cor
pus fuerit debile ꝛ tp̄s tēperatuꝫ magis ceteris collau-
dat: sed attēde q̄ ante purgationē incipere debes a flō-
mia basilice si corpus robustuꝫ fuerit extrahēdo de san-
guine in quātitate magna. ꝛ si debile fuerit: ꝛ tp̄s nō fue
rit tēperatū. minue ex cephalica trahēdo i modica quā-
D titate. Et cōuenit in hoc casu istud sief. qđ. ℞. semis rosarum
ꝛ corticis subtilis ḡnorum pini ꝛ caude eqne. an̄. aur̄. v. licij
ꝛ croci. an̄. ℥. j. sarcocolle. ℥. ß. semis cydoniorum q̄rtā ꝑtem
pōderis totiꝰ p̄dicte receptiōis. pistent optime ꝛ cribel-
lent subtilissime vnaqueqꝫ res sigillatim ꝑ se. demū plu
res simul reducant ꝛ sub aqua rosata cooperiant ꝛ ꝑ-
maneāt in ea sic. iiij. horis: ꝛ malaxa optime: ꝛ deinde ꝑ-
mitte sic qescere ꝛ aq̄ rosata clara q̄ supnatabit remo-
ueat. ꝛ qđ spissum est ꝛ turbidū in vase vitreo recondat
ꝛ ꝑmaneat sic donec induret: ꝛ tūc informent grana ad
modū semis coriādri: ꝛ cū necesse fuerit dissoluant cum
albugine oui ꝛ in oculo distillet. terrestreitas vō ꝛ grossi E
cies illa q̄ remāsit a turbido ꝛ spisso p̄dcō in fundo vasis
iterū pistet: ꝛ cū aq̄ rosata misceat: ꝛ sup folia vitis extē-
dat ꝛ clauso oculo ꝯsuper emplastret. Et in summa dico — Dis vario
q̄ cura istius est subtiliare regimē cōtinuādo donec fue — la vuea cu
rit liberatus. ¶ Et scias q̄ q̄libꝫ variola q̄ in vuea orit — rabil' ē ꝑ-
curabilis existit: p̄ter illam que capiti clauuli similatur. — ter illaꝫ q̄

¶ De dilatatione pupille ꝛ eius constrictione. Cap. 17m. — capiti cla-

HEC QVIDEM egritudo. s. dilatatio pu- — ui assil'at.
pille ꝛ eius cōstrictio maxime pueris hꝫ euenire — Dilatatio
ꝑꝑ fletū eorum: sed pol'e est q̄ cōstrictio ipsiꝰ sit nā- — ocl'i sēp ē
lis: ꝛ illud tūc est valde bonū: eo q̄ spūs visibilis — mala: ꝯstri
coadunat ꝛ simul ꝯstringit ꝛ nō in exitu disgregat: sed cū — ctio vō nō.
simul multus inde cū fortitudie exit. Et dilatatio quideꝫ — Idē 4o de
iterū accidit vel accidere p̄t ex cōcussione seu ꝑcussiōe: — acci. ꝛ mō.
aut ex multa retētione anhelitus sicut accīt mulieribus — c. 2. ꝛ 2o. c.
in partu. Sꝫ quādo dilatatio est innālis: curatione indi- — c. 3o. fo. 40
get. ꝛ hoc cū sief sibi ꝯueniētibꝰ ꝛ cū alchool. Et attēde q̄ — et 3a tertij
diuersificat cura rōne etatis ꝛ sexus: qm̄ cura infantiū et — trac. 4. c.
mulierū est cū sief ꝛ senibꝰ: ꝛ his q sunt in vltima iuuen- — 15. vide ibi
tute cura fit cū alchool desiccatiuo. Et sief infantiū ꝛ mu — F
lierū ē h̄. ℞. succi corticis ḡnatorum. ℥. j. scedenegi indi. aur̄. — Dr̄ia inter
iiij. mādragore: camomille: seminis lini. an̄. aur̄. ij. croci. — sief ꝛ al-
aur̄. l'. seminis cydoniorum. ℥. j. psilij. S. i. Terant species — chool.
subtilissime ꝛ cribellent per pānuꝫ spissum. deide misce — Cura.
hūc puluerē cū succo p̄dicto corticū granatorum. ꝛ cū. ℥. v.
aq̄ rosate. ꝛ cū aur̄. x. succi menithe optie colati: ꝛ pone
ad lentū ignē: ꝛ ꝯcoque donec īspissent ad modū paste:
ꝛ fac inde pil'as ad modū ciceris: exiccent in vmbra: et
cū necesse fuerit dissoluat vna cū lacte mulieris recēter
mulso: ꝛ ponat quotidie gutta post guttā in oculo. ¶ Sꝫ — Cura fa-
si cū hac egritudine apa fuerit: incipere debes a flōmia — cte cum
ꝛ a purgatiōe si etas nō obuiauerit: ꝛ v̄tus fuerit fortis ꝛ — apate.
tp̄s ꝯueniens extiterit: ꝛ qm̄ sic est: de basilica extrahere
debes ꝛ in quātitate magna. Sꝫ si virtꝰ fuerit debilis et
tp̄s ineptuꝫ fuerit: tūc de cephalica minuere debes: ꝛ in — G
modica quātitate. Colliriū cōpetēs illis q sūt in vltia iu-
uētute ꝛ senibꝰ: ꝛ ēt q in senio sunt cōstituti. ℞. antimonij
abluti: ꝛ thucie ablute: lapidis ematitꝫ: lapidis lazuli et
margaritarū: ꝛ floris balaustiarum. an̄. aur̄. v. vnūqđ qꝫ ꝑ se
sigillatiꝫ optime terat ꝛ cribellet subtilissime ꝛ misceant
malaxādo oia cū aq̄ ꝯcoc. iiij. aur̄. floris myrtelle ꝛ semis
cydoniorum ꝛ croci ꝛ semis rose canine. an̄. aur̄. iiij. ꝛ fenu-
gre. ꝛ viol'. an̄. aur̄. ij. oia p̄dcā ꝯquassent ꝛ bulliant i dua
bus libris aq̄ lēto igne: donec ad vnā librā veniat: ꝛ co-
lent ꝑ pānū spissuꝫ valde: ꝛ cū hac ꝯcoc. miscere debes
malaxādo puluerē p̄dictarū rerū: postmodū exiccent. ꝛ
iterū cū p̄dcā ꝯcoc. misceant ꝛ exiccent. ꝛ hoc ꝯcies fieri
dꝫ: ꝛ deide exiccent ꝛ terant ꝛ cribellent subtilissime: et
de isto puluere distēperato cū aq̄ ros. in oculo dꝫ poni
mane ꝛ sero donec fuerit liberatus. Et h̄ puluis nō solū
ꝯfert illi q dilatationē pupille patit ab egritudine. verū — H
ēt q eā habuerit a nā. Sꝫ si cū dilatatiōe fuerit apa. prio
eūare debes corpꝰ cū flōmia: ꝛ postmoduꝫ cū laxatis: sic
p̄diximꝰ empl'ando oculū desup cū floribꝰ rosarū recētiū
vice post vicē: vl' cū coto nouo madefacto in aq̄ ro. opti
ma ꝛ odorifera valde: dōec sedatū fuerit apa. Et postea
vteris collirio seu puluere senibꝰ: sief pueris sicut p̄dixi
mus. Et ꝑ certo hēc ꝯbes q̄ si negligētia i cura extiterit
ꝑ maiori parte ad descēsuꝫ aque in oculū hn̄t deuenire.

¶ De descensu aque ad oculum. Cap. 18m.

ET SIGNA descensus aque ad oculuꝫ sunt dis-
gregatio visus: ꝛ q̄ apparent ante oculos ipsoruꝫ
quasi musce volantes vel cimices: ꝛ hec vniformi-
ter eis apparent: taꝫ ieiuno stomacho q̄ꝫ repleto. Et hec
aqua generatur ex fumositatibꝰ ꝛ vaporibꝰ ascēdētibꝰ a

I

stomacho ⁊ corpore superius successiue vice post vicē: ⁊ simul coadunātur ⁊ cōuertunt in aquā. sicut manifeste apparet in balneo ꝙ ex vaporib⁹ a fumositatib⁹ resolutis fit ascēsio ad supficiē. ⁊ ibi cōgregant ⁊ in aqua cōuertunt q̄ inferius guttatim cadit.

Cura primi modi.

¶ Et cōuenit tibi in curatione huius egritudinis vt sis studiosus in purgando corpus cuz medicinis laxatiuis: ⁊ non sufficit tibi purgatio facta in hoc casu cū hierapigra soluz: nisi cuz ea misceat aliqd de collogntida ⁊ aloe ⁊ semine feniculi ⁊ in arabico dr̄ besbeg: ⁊ sale ⁊ mastice ꝑ confortatione stomachi. Sed si virtus fuerit fortis ⁊ tp̄s ⁊ etas cōueniēs extiterit. incipe debes a flōmia: ⁊ postea p̄dicta purgatio subsequi dz. Et in summa dico scire debes ⁊ minime obliuioni tradere ēt si egritudo regrat ⁊ fortis existat virtus et tp̄s ⁊ etas coadiuuauerint vt nullatenus flōmes corpe stiptico exn̄tez. Qm̄ si feceris ad incōmoda ⁊ nocumēta mlt̄a infirm⁹ poterit ꝑuenire. Quare in tali casu ꝑuenire debes adiuuādo eū cum reb⁹ mollificatiuis. Et cuz dico mollificare: nō intelligo relaxare. cū hoc nomē equiuocuz existat.

K

Dr̄ia inter mollificar̄ ⁊ purgare

¶ Et tibi cōuenit scire ꝙ mollificare stomachuz ⁊ intestina: nō est idē qd̄ purgare: sicut in hoc multi errauerūt credētes ꝙ purgare ⁊ mollificare idē existat: qm̄ ꝑ mollificare intēdimus id qd̄ educere hz feces lubrificādo q̄ in stomacho ⁊ intestinis reperiuntur: sicut mercurialis oleo cōdita facere nouit: vel icidendo ⁊ abstergēdo ⁊ aperiēdo sicut fit cū almuri facto ex farina ordei vel frumēti: vel incidēdo solū sicut cū aceto solo. ⁊ sinapis ēt feces ⁊ supfluitates stomachi ⁊ itestinoꝝ educere p̄t. ⁊ ꝑ tāto talia minime purgare dn̄r: qm̄ purgare proprie dr̄ expulsio facta a medicina cū electiōe.

Regimen

¶ Et abstineat a 3rijs oino: ⁊ ciba eum pullis assatis cū modico pane optime fermētato comedēdo parum: ⁊ in sero ad cenā. s. minime comedat: ⁊ comedere pullos elixos cum brodio in hebdā tantū semel nō nocet. Et si cocti fuerint cū rapis donec dissoluant cōferūt: qm̄ rape oculis non modicā ꝓprietatē hēre cōprobant. ⁊ multoties firmiter aspicere in oculis siluestris asini expertū est atqꝫ certum mirabil̄r eis valere. Et iterū rememorati fuerūt optimi ex medicis antiquis ꝙ inclinare faciē apertis oculis sup decoctionē croci eis cōferre ꝓbatū est miro mō. ⁊ si continuabitur hoc multoties: poss̄e est vt ille vapor inde dissoluat ⁊ liberetur oino.

L

Idē sup̄ in caplo d̄ cōseruāda sanitate.

Cura scd̄i modi.

¶ Sed postq̄ꝫ facta est descēsio aque in oculū nō est laborandū: tunc circa eū donec coaguleẗ ⁊ digerat ⁊ ad terminū mediocrē inter subtilitatē ⁊ grossiciē deueniat. Et postq̄ꝫ digesta fuerit: ⁊ ad terminuz ꝯuenientē deuenerit: tūc artifex laborare dz in extrahēdo ipsaz post purgationē vl̄em totius corporis et partialez capitis. Et est necesse vt hic artifex in hoc sit aptus ⁊ subtilis valde: ⁊ multoties expertus: ne in hac operatione aliquā lesionē inferat alijs partib⁹ oculoꝝ.

¶ De extractione cataractarum ab oculis. Cap. 19m.

M

Uide 2º. c. c. 3º. fo. 42. col. 2. duos casus in q̄bus abstineṙ opz a tali extractiōe. ⁊ terṫa tertij. trac. 4. c. 20. ⁊. 7. col liget. 38. Sup̄. c. 12 hui⁹ trac.

OPORTET qdē vt extrahat cataracta post ipsius ꝑfectā digestionē ⁊ coagulationē: quoniā si ante feceris redibit aqua vt prius. Et cuz dico extrahere cataractā intellige sane ꝙ ipossibile est eā extrahere sicut multi crediderūt: sed ꝓfundat cuz acu inferius in spissitudinē oculi. Et facta ꝓfundatione ipsius extrahat acus de oculo. Et postmodū debet esse infirmus in loco remoto ⁊ quieto cū oi abstinētia ab oi opatiōe ⁊ exercitatiōe ⁊ ab oibus q̄ aliquā grauedinem facere pn̄t. ⁊ sic possibile erit vt liberentur complete.

¶ De cōstrictione pupille nālis ⁊ nō naturalis. Cap. 20m.

ET SCIRE debes ꝙ constrictio pupille naturalis ⁊ a natiuitate est laudabilis sicut p̄diximus: eo ꝙ ꝯfert visui coadunādo spiritū visibilem: ꝙ si post natiuitatē h̄ ꝯuenerit egritudo: aut erit ex siccitate dn̄ante ibidē: vel ex humore aliquo acuto locum illum desiccante: sicut apparet in pellibus seu corijs ꝑforatis: qa quādo exiccant corrugant ⁊ cōstringunt foramina. Et siccitas qdē accidētalis huic mēbro accidit: sicut oibus alijs mēbris gn̄al̄r accidere pōt. Et quādo accidit in quocūqꝫ mēbro fuerit difficilis existit curatiōis: ⁊ q̄si ipossibilis: ⁊ nisi hoc eēt: posset artificialiter curuitas in senib⁹ remoueri. Sz laus sit ⁊ gloria altissimo creatori q posuit hoc eē ipossē ad certitudinē significationis senectutis. Quare medicus cōtētus eē dz in humectādo solūmodo tm̄ vt nālis seu radicalis humiditas ꝯseruari possit: ⁊ vlterius minime possit exiccari.

N

Simile q̄rti. 7.

Cura.

¶ Collirīū ꝯueniēs huic. ℞. violarū buglosse. an̄. ℥. j. nenufar ꝑtes tres vni⁹. ℥. oia hec ponant in aq̄ pluuiali vl̄ in aq̄ dulcis fontis ⁊ in ꝯueniēti vase: ita vt optime submerse sint sub aq̄ ⁊ illd̄ vas in altero vase maiori pleno aqua ponat: ⁊ ad ignē bulliat tandiu donec aq̄ colorē mutauerit: ⁊ p̄dicte res tal̄r sint dissolute: vt ad moduz paste deueniant. Et postmodū extrahant ⁊ pistent fortiter ⁊ ponant in panno dēso subtili ⁊ fortiter exprimant in parapside vitrea ⁊ mūda valde. exiccet collatura illa in vmbra: ⁊ postmodū iformenẗ grana ad modū coriādri. ⁊ cū necesse fuerit dissoluant cū albumine oui colūbe ⁊ in oculum mane ⁊ sero distillent. Et hoc collirīū mlt̄ū vtile existit mlierib⁹ pueris ⁊ senib⁹.

B

O

¶ Sz oino siccitatē remouere ipossē eē dicim⁹. Sz humectabit mēbrū ad suā nālez humiditatē ꝯseruādā. ⁊ iterū albumē oui colūbe cū viscositate gūmi arabici in oculū distillatū confert similiter in hoc casu.

C

¶ De debilitate visus ex penuria ⁊ paupertate spirituū visibilium procedente. Cap. 21m.

HEC QVIDEM egritudo pro maiori parte senibus accidere cōsueuit ⁊ coitu supflue vtētibus. Et illis qui assidue firmiter in sole aspiciūt vel in locis multuz radiosis: aut supflue splendentibus. Et cura huius est cōtinue comedere oua colūbaruz decocta cū rapis: aut vitella ouoꝝ gallinarū elixata in aq̄ comedere cuz sale. Et iterū in hoc casu cōfert comedere pullos colūbarum siluestriū absqꝫ capitibus ⁊ collis coctos cuz rapis. Et galline etiā cuz p̄dictis pullis ⁊ rapis decocte cōueniētes in hoc casu existūt: absqꝫ collis ⁊ capitib⁹ suis: eo ꝙ capita istoꝝ ꝓprietatē ꝓbant hr̄e in faciēdo cecitatē. hoc est nō videre post occasum solis omnino: sicut cerebra ipsoꝝ p̄dictoꝝ ꝓprietatem hr̄e dn̄r in augēdo seu mlt̄iplicādo itellectū. Et ius etiā p̄dcōꝝ pulloꝝ colūbarū siluestriū ⁊ gallinarū p̄dictis ꝯferre dicit. Et comedere etiā grana pini cōquassata ⁊ posita in succo maloꝝ vtilia sunt in hoc casu. Et p̄cipue eis vt multoties odorēt mala odorifera: qm̄ multum cōfert eis. Et h̄ sunt ea que augent seu multiplicant visibilem spiritum.

P

¶ De constrictione nerui optici. Cap. 22m.

HEC QVIDEM egritudo accidit ex humore grosso ⁊ viscoso oppilante ipsum foramen seu cānalem ipsius nerui: vnde spiritus visibilis hz pertransire: vel ex concussione vel percussione ipsum constringente seu obturāte. Qd̄ si oppilatio parua fuerit. sequitur inde debilitas visus: ⁊ si magna ⁊ completa fuerit: omnino patiens efficitur sine visu: ⁊ signuz huius egritudinis est: q2 si cōpresseris digitū sup pupillam infirmi: pupilla alterius minime dilatat. Et potest etiā accidere ꝙ oppil̄o erit in loco intersecationis vnius nerui sup alterū: ⁊ tūc in ambob⁹ oculis visus ex toto amittit. Et ex hoc admirant medici ꝙ in vna hora priuat visus: ⁊ ex toto amittit in ambob⁹ oculis. Sed nō est admiratio illis q sciunt anothomiā: qm̄ isti duo nerui oriunt a cerebro ⁊ extēdunt ad anteriora: ⁊ in medio frōtis ꝯiūgunt ⁊ vniunt: ⁊ ibi itersecant: quare si oppilatio fuerit in lo-

Q

A

co intersecationis ⁊ vnionis ipsoꝝ adinuicē fiet perditio visus in ambobꝰ ex toto simul ⁊ semel. ¶ Et de hac egritudine dicit Gal. ꝙ est ipossibile ad sanādū. ¶ Sed mihi vr̃ ꝙ flōmia cephalice: ⁊ purgatio corpis totiꝰ: ⁊ capitis: ⁊ epithimare caput cū coto madefacto in oleo ro. ⁊ lilioꝝ: ⁊ anheti mixtis ⁊ tepidis optimā faciēt operationē i isto casu. Et distillare ēt p̄dicta olea calida ex alto sup capitis ptē anteriorē p subtilē cānulā nō modicū cōferre vr̃. Sz in p̄ncipio oppilōnis ꝯferre dicimus multū oleū rosatū: quo renouate fuerint rose recētes pluribꝰ annis. Et cibi eoꝝ sint subtiles: ⁊ qui habēt stomachū ⁊ intestina ipsoꝝ mollia ꝯseruare: ⁊ lubrica retinere: ⁊ exerceas i istis toto posse: qm̄ iuuare poteris si oppilatio fuerit ðbilis. ¶ Et possibile ē etiā ꝙ p̄dicta oppilō fiat ex apate: q̄re ex p̄dictis dissolui pōt: ⁊ inde videbis pfectū istius cure si aliqd de visu remansit: ⁊ oppilatio nō fuerit ex toto cōpleta ⁊

B

cōfirmata. Qꝛ si fuerit oppilatio ex toto firmata ⁊ cōpleta: ⁊ ex toto visum amiserit: tunc desperatꝰ sit sicut Gal. Sed cū hoc toto abstinēdum est a cōtrarijs: ⁊ nō solū in ista egritudine. verū etiā in oibus totius corporis: qm̄ in egritudinibꝰ pedum abstinētiā seruamus. Quāto magis in ista cuius sanitas tam necessaria existit. ¶ Et scire debes ꝙ oia acuta hn̄t caput replere ex vaporibꝰ ⁊ fumositatibus: sicut sunt cepe: ⁊ allea: ⁊ his similia. quare visui potissime nocent: ⁊ materia omnino existunt cecitatis.

¶ De humiditatibus oculorum. Cap. 23m.

DIMINVTIO visus in oculis multarum est specierū q̄ fit in humiditatibus: seu in humoribꝰ oculoꝝ. Et diuersificanť in grossitudine ⁊ subtili-

C

tate: ⁊ in qualitate ⁊ quantitate: qm̄ possibile est vt ingrossentur predicti humores vltra debitum sue nature: vel subtilientur aut multiplicetur in quātitate in eis humiditas accn̄talis: ⁊ inde visus pturbať turbatione leui. Et cū dico igrossatio vel subtiliatio: aut excessus in quātitate aut qualitate: non intelligo vt sit elongatio in his superflua multū a nāli dispōne: sed ꝙ incipit fieri elongatio: qm̄ quādo exitus a nāli dispōne in p̄dictis fuerit cōpletus atq3 firmatus: tunc cura difficilis valde efficitur: qa dr̄ia nō modica existit inter rem q̄ incipit igrossari: et eā q̄ iā3 est ingrossata atq3 firmata. Et medicus p se cognoscere op3 signa istarū rerū ex accidētibꝰ ifirmo supuenietibꝰ: ⁊ studeat toto posse vt infirmus ad pristinā ⁊ naturalē redeat dispōnē3 remouēdo accn̄tia innālia oino. ¶ Et ista q̄ dicta sunt sufficiūt illis solūmō: qui diu in p̄dictis egritudinibꝰ p se plibꝰ vicibꝰ opati sunt: vel illis qui lōgo tpe studuerūt in logica ⁊ in scia nāli. ⁊ expti sunt in cognitiōe rerū gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū ⁊ hoꝝ: ⁊ cu3 p̄dcis se iuuabūt: ⁊ nō abbreuiaui hūc tractatū nō ponēdo pticularia ꝯueniētia in hoc: nisi ne mltū plōgareť sermo in ipso. Et q̄3uis opatiōes manuales oēs pticulr̄ itegre ⁊ pfecte cognoscā: qꝛ tn̄ ex sola visiōe alicuiꝰ vulneris animꝰ meꝰ debilitať in tm̄ ꝙ ad imēsa3 syncopi3 deuenio. Ideo hunc tractatū abbreuio p̄dicta particularia omittēdo.

¶ De egritudinibus que fiūt in mutina seu albedine oculorum. Cap. 24m.

D

ET ACCIDVNT in albedine apata: sicut in alijs membris accidere cōsueuerunt: ⁊ cura huius est in pricipio flōmia: ⁊ subtiliatio regiminis ponēdo in oculū aquā rosatā in qua steterint in mollia licium ⁊ semina cydonioꝝ tādiu donec aqua colorē mutauerit: ⁊ postmodū coleť ⁊ misceatur cū ea aqua albumen oui: et deinde in oculum quotidie distilleť donec liberetur.

¶ De inflatione cōiunctiue absq3 apate. Cap. 25m.

ET ACCIDIT hec egritudo coniunctiue ⁊ p maiori parte senibus ppter debilitatē sui caloris innati: ⁊ fit etiā ex pūctura musce: vel alterius sibi similis. Et cura huius est ponere cotum vel peciam lini madefacta3 in hac decoctione que. ℞. floris camomille ⁊ seminis lini. an̄. aur̄. j. aqua. ℥. ij. decoquatur vsq3 ad cōsumptionē quarte ptis: ⁊ coleť: ⁊ in illa colatura apponantur de albumine oui aur̄. ij. optime miscēdo: ⁊ distilletur in oculo quotidie gutta post guttā ea existēte tepida: deinde cotum madefactū in eadem desuper ponať.

E

¶ De tassa que est gutta rubea que fit in albedine oculorum. Cap. 26m.

FIT ETIAM hec egritudo in coniunctiua. s. macula rubea: vel gutta rubea ex percussione panni vel sibi similis. Et cura huius est flobotomia cephalice si infirmus poterit sustinere ⁊ flobotomare pullū columbarum sub ala: ⁊ illum sanguinem calidu3 distillare in oculum quotidie donec fuerit liberatus.

F

¶ De granulis generatis in albedine oculorū. Cap. 27m.

HEC ETIAM granula in albedine generanť sicut in pupilla ⁊ in alijs partibus oculi fieri consueuerunt. Et cura huius est flobotomare cephalicam in principio: ⁊ purgare corpus ipsius cum hierapigra. Et post infundere semina citrulorum in aqua rosata ⁊ ipsam tepidam quotidie in oculum distilla. Et si post quatuor dies in oculo aliquid remanserit in predicta aqua rosata miscebis aliquid licij ⁊ croci: ⁊ quāto vetustior fuerit egritudo: tanto magis addes de licio ⁊ croco: ⁊ quanto diminuitur egritudo: tanto minus de croco ⁊ licio. Et quod minus de his poni debet est vt in. ℥. predicte aque ponas de vnoquoq3 octaua3 partē aur̄. j. Et si multum prolongaretur egritudo: nō nocet addere aliquid de myrrha. Et postq̄3 egritudo incipit declinare ⁊ remanet in oculo de spissitudine granuli ⁊ de colore ipsius: vtere abstersiuis ⁊ mūdificatiuis q̄ sint absq3 mordicatione. addendo aliqua q̄ hn̄t oculum ꝯfortare. Et si inueterata fuerit egritudo multum. fiat hoc alchool. ℞. spume maris: eris vsti. an̄. aur̄. v. anthere: ⁊ seminis floꝝ maloꝝ granoꝝ. an̄. aur̄. ij. dardachic. aur̄. x. pistetur vnaqueq3 istarū p se: ⁊ cribelleť subtilissime ⁊ misceanť cu3 aceto: ⁊ postmodū exiccenť: ⁊ iterū teranť ⁊ cribelleť ⁊ misceanť cū succo feniculi. ⁊ iteru3 exiccenť ⁊ teranť quinquies: ⁊ misceanť cū aq̄ ro. valde aromatizata terēdo et exiccādo: ⁊ postmodū cribelleť subtilissime p pānū spississimū: ⁊ ꝯseruenť optie in vase vitreo: ⁊ cū nec̄e fuerit mane ⁊ sero de eodē in oclo ponať donec fuerit libatꝰ.

G

De sebel. Cap. 28m.

ET ETIAM hec egritudo in coniunctiua euenire reperitur multoties: ⁊ est queda3 contextura rubea facta in superficie coniunctiue seu albedinis oculorum: ⁊ nominantur in arabico vene altheben: ⁊ non sunt vene procedētes ab epate: nec arterie a corde venientes: sed venis assimilantur q̄ inuolute sunt et contexte supra albuginē3. ⁊ aliquādo in tantū extēdunť ꝙ nigrū cooperire reperiunť. ¶ Et ꝯuenit medico i p̄nº istius egritudinis vt sit studiosus in purgādo infirmu3 et flōmando ipsu3 ⁊ apponēdo oculo alchol. abstersiuū sic illud qð nup supra diximꝰ: ⁊ subtiliare regimen: ⁊ sic liberabiť deo dāte. Et si in cura pigritia fuerit: aut aliq̄ ð cā regimē eiꝰ fuerit ineptū. augebiť egritudo ⁊ igrossabiť: ⁊ idurabiť donec visui iferat nocumētū. q̄re cū sic fuerit ð necessitate erit vt p manus chirurgij habeat ptrāsire. Et tales in arabico collectiones scebellium nominanť.

H Cura.

¶ De coniunctiua cum apate ⁊ sine apate. Cap. 29m.

ACCIDIT etia3 cōiunctiue repletio cu3 apate et sine et extensione venarum: ⁊ repletione ipsarum: ⁊ cum rubedine ipsius coniunctiue ⁊ grossitie palpebrarū cū abūdantia lachrymaru3: ⁊ hn̄s hoc nō pōt aerē inspicere. q̄re flōmiā multū ꝯferre dici-

I mus:⁊ purgatio etiã vtilissima existit:⁊ pone sup oculuʒ
cotũ madefactũ in aqua rosata tepida vice post vicẽ:et
sit in p̃dicta aq̃ aliqd licy dissolutũ.⁊ si in naribꝰ inycies
colliriũ de memithe:inde magnũ videbit̃ iuuamentuʒ.

❡ De nimia subtilitate spiritus visibilis ⁊ ipsius grossi-
cie. Cap.30m.

SCIAS ꝙ egritudines ⁊ accidentia ipsarũ oriunt̃
in particulis membroꝝ:⁊ etiã in sustentantibus ipa
mẽbra:sicut accidit in spiritu visibili:quoniã si fue-
rit subtilis plus debito videbit solũ prope ⁊ non a lon
ge:⁊ si grossus vltra debituʒ videbit a longe ⁊ non pro-
pe.⁊ cura vniuscuiusqʒ istorum est reducere vnumqđqʒ
ad suã naturalẽ ⁊ propriã dispositionẽ:⁊ nõ solũ mem-
bra:verũ etiã sustentantia ipsa. Et scias ꝙ vnicuiqʒ p̃-
K dictarũ ꝑticularũ sunt ꝓpria accidẽtia:⁊ non declaraui
ea oĩa:⁊ eoꝝ curas ꝑticulares:eo ꝙ hic nr̃ liber nimium
ꝓlongaretur. Sed scripsi ex accidentibꝰ manifestiora:
in quibus sub qualibet suarũ specierũ multe spẽs conti-
nent̃. Et posui curas generales ipsarum:ex quibus cure
omniuʒ particularũ existentiũ sub eis intelligi possunt.

❡ De his que ab extrinsecus cadunt in oculos vel in au-
res. Cap.31m.

De his q̃ i oculos cadunt.

ET NON remansit mihi iam ad rememorãdum
aliquid de his que membris sensuum pertinere vi
dentur nisi de his q̃ ab extrinsecis habent proue-
nire:sicut est palea subtilis: ⁊ lapides parui:⁊ arena:et
his similia. Quare si subito in pricipio p̃dictoꝝ euentus
studiosus fueris:leuis erit ipsoꝝ cura.⁊ si non periculum
eminet.⁊ id qđ in oculo cadit de leui curatur: dũmodo
L nõ inuiscet̃ ibidem:⁊ in tunica non diu steterit inuiscatũ.

De his q̃ i aures cadunt.

❡ Sed si in aurẽ aliqđ semen vel granũ ceciderit: sicut
frumẽtũ vel granũ ordei vel his similia. illud leue mini-
me iudicamus:qm̃ attrahit ad se de humiditate ibidem
exñte:⁊ inde augmentat̃. quare in mẽbro illo calefactio
⁊ ebullitio generat̃:⁊ inde putredo:⁊ inde praua accidẽ
tia ꝯsequunt̃ ꝓpter nobilitateʒ mẽbri:⁊ ꝓpter ꝓpinqui
tatẽ ipsius nocumẽti ad cerebrũ qđ radix omniũ sensuũ
existit:⁊ fit inde supcalefactio in toto corpe:⁊ aliquãdo
oripilationes patiunt̃ ⁊ febres iordinatas ab alys febri-
bus.⁊ oĩa ista fiunt ꝓpter pigritiã extrahẽdi illud in p̃n-
cipio sui casus.⁊ aqua ẽt quãdo in aurẽ cadit ⁊ ibi longo
tẽpore morat̃:magnũ facit nocumẽtũ:quãuis eius suba
subtilis existat. Qm̃ qñ ibi lõgo tẽpore morat̃:ingrossat̃:
⁊ postmodũ alterat naturalẽ cõplonẽ cerebri. Sʒ quã-
do aq̃ aut ventus in aurẽ subintrauerit dolorem parit.
Quare studiosus esse debes in reparãdo cõplexionẽ ip-
sius naturalẽ ⁊ innaturalẽ remouere quocunqʒ mõ fue-

Cura eorũ q̃ cadũt in oculos.

rit:sicut tibi videbitur cõuenire. ❡ Sed quãdo aliquid
in oculo ceciderit:illud est leue remouere in principio:⁊
hoc cũ picicarolis vel stilo:seu cũ tenta:vel cũ filo:⁊ tur
batio q̃ inde sequit̃ in oculo remoueat̃ cuʒ albugine oui
apposita. Sʒ si id qđ in oculo cecidit fixũ fuerit i eo atqʒ
M firmatũ vel inuiscatũ. Tũc eger idiget vna ex p̃dictis cu-
rationibꝰ q̃ scripte sunt in cura scebel. Et vngula etiã cũ
in oculis euenerit simili modo curat̃.s. vt eaʒ incidat ille
qui optime in illa curatione vel operatione est expertꝰ.

Cura eorũ q̃ cadunt in aures.

❡ Et illi cui aliqd in aurẽ de nouo ceciderit aurẽ ipsius
ipleri iubeas ex oleo sisamino tepido:⁊ postmodũ fac eũ
sternutare ponẽdo sternutatoria in naribꝰ ipsiꝰ:⁊ exhibit
incõtinẽti. Sʒ si id qđ ceciderit diu illic fuerit:ita ꝙ iam
alterationẽ recepit:⁊ ipm̃ conatus fueris extrahere vio
lẽter vel remouere:faciẽs ibidẽ inflationẽ ⁊ ap̃a eueni-
re:cũ illud mẽbrũ in dispõne maximi sensus existat:⁊ de
leui ad dolorẽ intolerabilẽ ipsuʒ poteris ꝓuocare:intm̃
ꝙ ad defectũ inde posset ꝑuenire:vel prope. quare cuʒ
omni sollicitudine intendere debes in mitigando dolo-
rem ipsius ap̃atis:⁊ incipere a flobotomia cephalice:et
N a purgatione ipsius infirmi:sicut ei melius ꝯuenire vide
bitur:⁊ postmodũ pone in aurem infirmi oleum rosatuʒ
cum tertia parte ipsius olei anhetini ⁊ cum cognoueris
apostema optime esse digestum:ipsum fac sternutare si-
cut supra diximus ⁊ exhibit.

❡ De animalibus subintrantibus in aurem. Cap.32m.

ET SCIAS ꝙ quãdo animalia auribꝰ subintrãt
inde labores maximi ⁊ inquietudines habẽt ꝓue-
nire. quare si p̃dicta animalia fuerint parui corpo-
ris:sicut sunt pulices vel eis similia:tunc aurẽ im-
plere debes oleo tepido:⁊ sic mortua exhibũt eñando.
Sed si animal fuerit magnũ nõ est cõueniẽs tunc ipsum
mortificare:qm̃ inde maximum ꝯsequit̃ nocumẽtũ. Sed
tunc iplere debes aurẽ ipsius succo folioꝝ persici mixto
cũ aqua tepida:qa ex illo omnino fugat̃:⁊ postmodum
aquã eñare studeas. ponẽdo ibidẽ oleũ anhetinũ:⁊ ipsuʒ
O eñando ⁊ exuccãdo:⁊ eñat̃ etiã p̃dicta aq̃ ponẽdo in au-
reʒ granũ frumẽti ꝙ ab oĩ putredine ⁊ ꝑforatione sit re-
motũ in pecia ligatũ:qm̃ violenter exiccando aquã pre-
dictam extrahere est probatum:⁊ sicut dictum est in au-
ribus:ita intelligendum est ⁊ operandum in naribus.

❡ De sanguisugis nares subintrantibus. Cap.33m.

ET RECEPTIO quideʒ aliquoꝝ animalium
extrinsecus per nares longinquũ valde a veritate
esse vr̃:sed multoties bibẽdo aquã naribꝰ sanguisu
ga subintrare reperit̃. Quare sternutatio ipsaʒ ex-
pellere probat̃:⁊ si in naribꝰ visui apparuerit:ipsaʒ cum
picegarolis extrahere debes. Et ea q̃ ipsas occidere ha
bẽt numero plurima reperiunt̃. ex quibꝰ est seratura li-
gnei rubei:⁊ succus marrubij: ⁊ cẽtaurea dissoluta cum
aceto:⁊ carmersion adustũ:⁊ mlta alia q̃ rememoratus
ero in egritudinibꝰ gule. Et q̃ hic dicta sunt mihi suffice-
re videntur. Et tamen scias ꝙ fumus marrubij tractus
P per os vel per nares fortissime eas habet pernecare.

❡ Tractatus Nonus. De egritudinibꝰ cerebri:⁊ est con-
tinens capitula viginti.

❡ De egritudinibus anterioris partis cerebri. Cap.p̃m.

ET ALTERATVR hec pars in cali-
ditate:frigiditate:siccitate: ⁊ humiditate. Et
incipiemus nunc primo determinare de al-
teratione facta a caliditate. ❡ Et ille cui hec

Signa caliditatis.

qualitas in anteriori parte superabundaue-
rit:loquitur inordinate ⁊ consequitur corruptio eideʒ in
imaginatiua: intm̃ ꝙ imaginat̃ ea q̃ vera non existunt.
Et ego quidẽ vidi hominem qui imaginabatur se videre
quendã amicũ suuʒ volentem occidere ipsum:⁊ h̃ corru
ptio erat in imaginatiua:q̃ quidẽ corruptio seu egritudo
eidem superuenerat ex longa ⁊ multa equitatione per
calorẽ solis.⁊ sine dubio p̃dicta caliditas nõ erat euacua
ta a siccitate. Et primo post equitationem predictã per
soleʒ passus fuit effimerã:⁊ post eam corruptionẽ imagi
natiue. Et cũ facta fuisset infusio multa capitis ipsius ex

Cura.

aqua rosata ⁊ aceto cuʒ succo corticis cucurbite ⁊ oleo
oliuarũ dulciũ infrigidato in puteo cõualuit incontinen-
ti:⁊ ad pristinã redijt sanitatẽ. ❡ Sed si in eadem parte
Q corruptio imaginatiue ex frigiditate facta fuerit ide ma

Signa frigiditatis.

ximũ ꝯsequit̃ ipedimẽtũ:qm̃ ifirmus nullatenus p̃õt ima
ginari aliqd qđ subtilis itellectꝰ existat. ❡ Et si cũ frigidi-

Signa frigiditatis cum humiditate.

tate humiditas fuerit associata:accidit infirmo supfluus
somnus:⁊ aliquãdo dormiẽdo oculos tenet apertos. Et
põt etiã eidem accidere:ꝙ cum difficultate valeat pal-
pebras eleuare. Et in somno similiter fortissime profun
datur:⁊ sequit̃ inde aliqñ dissolutio catarri cum oppila-
tione nariuʒ. Quare si dicta egritudo ex sola fuerit fridi

Cura frigiditatis.

tate:dicimus ꝙ inunctio facta ex oleo de ben vel de spi-
ca nardi:

A

Ind ꝯfuā da sanitate

ea nardi est cura optima ꝛ ꝑfecta: qm̄ tēperate calefac. ¶ Et ē nece vt nō obliuiscaris oīno eoꝝ q̄ ꝑdiximus. s. ꝙ mēbra ꝑncipalia de necessitate reqrūt i suis medicaminibus ea q̄ subtilia sunt ꝛ stiptica. ꝛ q̄uis egritudo oīno requirat aperitiua pororū: minime tñ desistere debes ab appositione stipticarū ꝛ subtilium medicinarū ad cōseruationez nālium virtutum ipsius mēbri. Et medicine ēt q̄ sunt aromatice maxime hñt ꝑncipalia mēbra ꝯfortare: q̄re ipsis egēt pre ceteris in oib⁹ suis nec̄itatibus. ¶ Sz si frigiditati humiditas fuerit associata: oleū de spica cuz modica q̄ntitate olei rosati dicimus ei sufficere.

Cura hūiditatꝫ cū frigiditate

¶ De egritudinibus medie ꝑtis cerebri. Cap. 2m.

ET SCIAS ꝙ ꝑs media cerebri vere cerebrum existit ꝛ illō qḋ ibi existit: est recte cerebrū ꝛ nāle: ꝛ pōt ēt ei euenire q̄libet ꝑdicta spēs male cōplōnis. Sed acc̄ntia que ex istis ꝯsequunt: fortiora valde existūt prioribus: qm̄ si ei solūmodo acciderit intensa calītas: cogitatiua tūc fortissime ꝑturbat: ꝛ in omnibus suis cogitationibus instabilis esse reperit: ꝛ oīa ei cōia eē vident: ꝛ perseuerabit sic donec illic posueris q̄ dictā malā q̄litatē hēant remouere. ¶ Sed scias ꝙ pars ista media cerebri minime sustinere pōt v̄tutes medicinarū fortiuz sicut pōt anterior: ꝛ adhuc longe minus q̄z posterior: eo ꝙ cōmissura cranei q̄ in directo istius partis repit: est rarior valde ꝛ minus cōiūcta seu sigillata alys cōmissuris. ergo postq̄z ita est: v̄tutes mediciarū facili⁹ pñt ꝑ hāc cōmissurā ad cerebrū ꝑtransire q̄z ꝑ alias cōmissuras aliaꝝ cellularū. Et q̄a cū h̄ ēt cerebrū qḋ i hac ꝑte media existit: magis ē hūidū atq̄z molle: iō ipsi⁹ mala q̄litas citius ꝛ lenius dissoluit ꝛ remouet. Et cū hec ꝑs sit minera ꝛ radix atq̄z fons aliaꝝ cellularū inde cū maiori diligētia ꝛ oī tēperātia est medicāda: abstinēdo ab oī appōne fortiū medicinarū: ꝛ spāliter ab his q̄ in suis qualitatibus nimiuz excedūt ꝛ maxime in friditate: qm̄ hec ꝑs oīno minus pōt frigiditatem sustinere alys cellulis.

B

Media ꝑs cēbri min⁹ sustinet medicinas, ḋīde añrior, ḋinde postrema

Cerebruz nō sustinet medicinas frigidas. Idē i. c. seq̄n. ꝛ. 5. theorice. Hali. c. 3. ꝛ ifra i. c. 14. ḋ actuali etiā frigiditate

¶ De mala cōplōne i media cellula iterioris cēbri. Cap. 3.

ET ACCIDIT cogitatiue ex mala cōplone frigida tarditas cuz raritate ꝛ ei⁹ cogitatio instabilis oīno efficit: ꝛ postmodū redit ad ꝑmā cogitationez cum oī duritie ꝛ tarditate. Et cura huius est temperate hāc partē calefacere: q̄uis h̄ pars magis caliditatem possit sustinere q̄z frigiditatē cū ei fuerit nec̄e. ¶ Et si cū frigiditate humiditas preabūdauerit: q̄uis raro cōtigat: tūc tibi sufficiet i cura oleū ḋ halchaon. i. ḋ cotula fetida: vel oleū corticis citri. vel epithimia ex corticibus citrorū recentiū fcm̄: aut ex macis cōq̄ssatis ꝛ mixtis cū aq̄ dulci. ¶ Et si siccitas cū frigiditate affuerit: turbat itellectus aliq̄ñ: ꝛ aliq̄ñ nō: ꝛ oꝑatur inordinata. Et generalr̄ dicimus ꝙ cura siccitatis mēbrorū quasi impossibilis est: ꝛ specialiter istius cū sit principale. Qm̄ si conatus fueris curare eū cum humidis absq̄z obuiatiōe cum stipticis timeo ꝙ induces eū ad relaxationē totius corporis: quare sufficere dicimus in curatione huius ea q̄ ꝑdiximus: sciēdo ꝙ cerebrū mīme pōt sustinere ea q̄ sunt in excessu frigida sicut prediximus ꝛ spāliter cellula media.

C

Raro friditas cū hūiditate ꝑabūdat. vñ Mesue i. c. de psilio. Frigiditas cū hūidita te nō ascendit vltra gradū 2m.

D

¶ De passionib⁹ q̄ fiūt in parte posteriori cēbri. Cap. 4m.

SCIAS ꝙ ista pars melius pōt sustinere ꝛ facili⁹ virtutes ꝛ potētias medicinarū alys partibus ipsius cerebri. Et rō huius ē: q2 ossa q̄ in hac existūt ꝑte duriora ac dēsiora valde sunt ossibus aliarū ꝑtiū cerebri: ꝛ pori ēt isti⁹ partis lōge dēsiores ꝛ corpulētiores ꝛ duriores ceteris partibus cerebri reperiuntur: ꝛ ꝑꝑ hoc virtutes medicinarū intus ꝑ illā partē penetrare non pñt: nisi cum difficultate. Et cura excessus qualitatū in ista parte fit: sicut diximus in predictis: sed securius operari potes n ista q̄z in alys postq̄z cognoscis ꝙ facilius pōt hec pars virtutes medicinarū sustinere alys ꝑtibus cerebri. Sed hec pars intātū dr̄t ab alys: qm̄ si h̄ ꝑs sup̄flue ifrigidat: accidit ide infirmo difficultas memorie. Et si infrigidatio in eadē parte i vltimo facta fuerit: priuabitur memoria infirmus ex toto: sed poss̄e est dictā memoriā recuperare calefaciendo istā partē cū emplr̄is ꝛ vnctionibus ꝛ cibis sibi cōueniētib⁹. Et cerebrū q̄dē leporis in ꝯfortatiōe memorie ꝛ ipsius reparatione maximā ꝓprietatē cōprobat hēre. Et inūctio ēt facta ex castoreo vel ex oleo ipi⁹: ꝛ ipm̄ silr̄ odorare memoriaz potissime hz recuperare. Et huic parti posteriori memoria appropriatur q̄ueadmodū cogitatiua medie: ꝛ anteriori imaginatiua deputatur.

E

Cerebrū leporis maxime confert memorie

¶ De egritudinibus ꝛ oib⁹ suis acc̄ntib⁹ ꝓueniētib⁹ ex destructione seu corruptione cōplōnis totius cēbri. Cap. 5.

F

ET POSSVNT quidē he egritudies ꝛ accidētia ꝓuenire cū humoris vicio: ꝛ sine hūoris vicio: ꝛ quocūq̄z mō fiat seq̄tur ide corruptio vel ḋstructio in v̄tute regitiua totius corporis. Et ex istis egritudinib⁹ ē appoplr̄ia: siue corruptio cōplōnis fuerit ex sb̄a ipsius cēbri: siue ex alys mēbris h̄ ei hēat ꝓuenire. ¶ Et iā cognitū ē atq̄z scitū ꝙ appoplr̄ia est spasm⁹ ꝛ spasm⁹ est attractio neruorū versus suā radicē. Et qñ hec cōtractio est volūtaria: tūc nālis est: ꝛ qñ inuolūtaria existit: illḋ ex plurib⁹ ꝛ diuersis causis hz ꝓuenire. s. aut ex sup̄flua siccitate mēbris adueniente: sicut in carne salsa apparet euidenter: q2 cōtrahitur ex ipsa siccitate: ꝛ in corys q̄ fortissime icrispant: ex eadez. † ¶ Et p̄t ēt ex humiditate spasm⁹ euenire. s. ab humore humido a nā egrediente: qñ ex eodem vapor grossus oritur ꝛ resoluitur: ꝛ efficitur ille vapor ex substantia aquosa. ꝛ ex eadē ꝑdictus vapor efficitur: q̄re repletur mēbrū in tm̄ qḋ nō pōt cerebrū ꝑdictū humorē sustinere vt prius: sicut apparet in vtribus: qm̄ qñ in eis vinū ebullit nō pñt vinū sustinere sicut añ ebullitionē: eo ꝙ añ ebullitionem ꝑtes coniuncte existūt: ꝛ in ebullitione in aeritatē ꝛ vaporositatem conuertunt. q̄re locū maiorē hēre indigēt: vñ vter cōtrahitur ꝛ tumescit: in tm̄ ꝙ nō videt posse sustinere. vñ ex oibus dictis spēbus spasmus efficit: ꝛ ex ipsis mēbra ꝯhunt. Et fit spasm⁹ in corpore seu in sb̄a neruoruz qui a cerebro progrediuntur: quare in tm̄ est spasmus: inquātū infusio in eisdem facta esse reperit. Et si in radice oiuz neruoꝝ facta eē reperitur: tūc seq̄tur vlr̄is spasmus in toto corpore. ¶ Sed spasmus ex siccitate ꝓueniēs efficit a ieiunio vel a superflua abstinētia: ꝛ ex labore vel exercitatione: ꝛ sup̄fluis vigilys ꝛ nimio coitu: ꝛ ab oī sup̄flua euōne desiccante: ꝛ ex intēsa ꝛ sup̄flua calītate: quare si ex siccitate dñante solūmodo fuerit: curā ipsius difficilē eē iudicam⁹: tñ fieri pōt q̄uis cū difficultate ꝛ paulatiue ꝛ post t̄pis lōgitudinē. ¶ Et scias ꝙ humiditas est nomen equiuocū: eo ꝙ q̄dā humiditas ē cui⁹ potētia ꝛ substātia est humida: ꝛ quedā humiditas repitur: q̄ lz sit hūida actualr̄: sicca tñ potētialr̄ existit: sic̄ cholr̄a ꝛ acetū: q̄rū vtrūq̄z potētialr̄ siccuz existit: tñ in sin sb̄a ꝛ actualitate humidū ꝛ fluidū eē reperit. ¶ Quare dico ꝙ spasmus efficit siue fieri p̄t ex q̄libet humiditate actuali: siue ei⁹ cōplō ꝛ po^a fuerit sicca: siue humida. eo ꝙ qñ sb̄a nerui aliq̄ humiditas infunditur: siue illa fuerit potētialiter sicca ꝛ actu humida: siue humida actu ꝛ po^a: neru⁹ ꝯhit ꝛ coadunat: ꝛ ingrossat: sic̄ in reb⁹ extrinsecis est videre: qm̄ qḋ hūiditatibus ifundunt: augmētant in q̄ssitudine ꝛ diminuunt in lōgitudie: ꝛ tali mō efficit spasmus. ¶ Et fit ēt spasmus ex pūctura nerui: eo ꝙ ibi generatur apā ꝑꝑ multā sensibilitatē ipsius: ꝛ ꝓpter ipsi⁹ habilitatē recipiēdi apā ꝛ nocum: fit ēt attractio vsq̄z ad radicē eiusdē ibidē: ꝛ inde spasmus g̃ñatur. Et si studiosus fueris in principio in curatione dicte puncture nerui annihilabit spasmus ita ꝙ nō eueniet.

Appoplr̄ia ē spasm⁹: h̄ istḋ vz̄ eē ñ s̄z sn̄iaz aliorꝝ: imo 9. theori. Hali. ca. 6° ꝛ 3° collr̄. 33°. ꝛ p^a fiy. trac. 5. c. 8. ꝛ. 12. vr̄ qḋ spasmus vlr̄is ē epilepsia

G

† Spasm⁹ ab hūiditate ꝛ siccitate fieri pōt. Idē Auer. vbi supra

Cāe spasmi sicci.

H

Hūiditas 2r actualis ꝛ potētialr̄ simul.

Cāe spasmi humidi.

Spasm⁹ a punctura nerui ē ꝑꝑ apostema: iō humid⁹.

I

¶ De curatione puncture nerui. Cap. 6m.

ET CVRATVR sigdē h egritudo cū reb⁹ca-
lidis z siccis ex sua compľone z nā: z hñtibus subaz
subtilē: sic ē sulphur z euforbiū. Et ego iam curaui
quēdam ex pūtura: ponēdo sup eā sulphur tm̄: z curatus
fuit incontinenti. Et scias q̄ quando infundit humiditas
in quātitate pauca: que quidē magne qualitatis. i. poten
tialis humiditatis: tūc nō efficit spasmus: sed inde relaxa-
tio vel eius spēs oritur: eo q̄ neruus difficili⁹ pōt hāc q̄-
litatē. s. humiditatē alijs qualitatib⁹ sustinere. ¶ Et spas-
mus v'lis est q̄ a radice oritur. s. a cerebro: z pticularis q̄ i
mēbris efficit pticularib⁹. Et q̄z iā sufficienter rememora
tus sū3 de spasmo: nūc de epiľia volo facere recordatiōz.

Quid sit spasmus v'lis z pticularis

K

¶ De epiľia procedente a cerebro. Cap. 7m.

EPILEPSIA quidē tūc efficit qñ hūor grossus dif
funditur z spargit in cannalibus z meatib⁹cerebri:
z humor gssus esse nō pōt: nisi sit flegma aut meľia.
et qñ predictus humor oppilat cannales seu meatus ce-
rebri: tunc cōtrahit cerebru3 vt expellat a se nocum̄ z in-
de sequtur cōtractio totius corporis: z tremūt mēbra oia:
z fit in eo gemitus z rugitus pp relaxationē z debilitate3
virtutis motiue volūtarie: nec dilatatur pectus z moue
tur solito more. Et accidit eidē mētis pturbatio cū dimi-
nutione z annihilatione anhelitus: in tātū q̄ q̄si suffocat⁹
esse videatur. z cum conat attrahere aerē: illud facit cū
impetuositate valida atq3 forti: vt restauret deperditu3:
z facit illud stertendo pp ponderositatē z grauedinē ce-
rebri ab humore extraneo atq3 grosso cōprimente ipsu3:
sic in somno graui efficitur: z dum dissoluitur humor ille:
separatur spasmus. Et diuersificatur h egritudo s3 diuer
sitatē grossitudinis humoris z ipsi⁹ subtilitatem. ¶ Et nō
solū ex hūore oppilāte vētriculos h oritur egritudo: ve
rumetiam a vapore z fumositate ascēdēte ad cerebrum
resoluto ab aliquo humore corporis extraneo z horribi-
li. ¶ Et fiunt in hac egritudine paroxismi sicut in febrib⁹
fieri cōsueuerūt ex operatione z virtute supercelestium
corpoꝝ. Que qdē corpora deo viuo z vero perfectiōe3 z
influētiā hr̄e z recipere sciuntur certissime z cōprobant.
Et v3 nō modicū: id qd̄ opatur luna in corporib⁹ inferio-
ribus que a globo lune iferius existūt. Nōne h manifesta
tur in cucumeribus z cucurbitis. in tātū q̄ a vulgaribus
cōsecularibus scit certissime atq3 cognoscit: z ita siľr ope
ratur ēt in oibus alijs rebus inferiorib⁹ hui⁹ mūdi: q̄uis
nō ita certissime cognoscat. Et nōne crisis seqtur motū lu
ne: atq3 ex eodē efficit. Eodē mō z spēs epiľie dicim⁹ effi
ci atq3 currere motu eiusdē atq3 cursu. ¶ Et scias qd̄ epi-
lepsie que in senectute efficit cura difficilis valde existit.
Et que in somno accidit z dormiendo ex leui cā efficitur:
quare ipsius cura leuis siľr eē probatur. Curā istarū dua
rū spērum vnā z eādem esse dicimus: nisi in tātū q̄ diuer
sificātur in fortitudine z cōtinuatione. ¶ Et principiū cu
ratiōis istarū ē rectificare regimē istorū: dādo eis pullos
gallinaceos paruos: qm̄ absolute ceteris carnibus eos
laudabiliores eē dicim⁹: z panē mūdū z optime fermen-
tatū. Propinando eis oi mane ad bibēdū decoctionē ra
dicis liliorū: z capilloꝝ veñ. z radicis de ben: addēdo in
eadē decoctione postq3 fuerit colata de melle in tāta q̄3-
titate q̄ possit amaritudinē z saporē ipsius malū remo-
uere. Et h qdē medicina in h casu peroptima existit: pur
gādo eos cū eadē vice post vice3 pluribus vicibus: put
eis videbitur cōuenire. addēdo eidē ea q̄ virtutē ipsius
medicine capiti hñt deportare remouēdo ab hoc oē3 pi
gritiā: que. R. aloes agarici optimi z pfecti: turbith mun
di: besbeg. i. polypodij: recentis in grossitudie mediocris:
epithimi cretēsis. añ. auī. j. lapidis lazuli: z succi liquir. q̄
in arabico di robtassus: benifseg. i. viole. saľcōis. añ. par

Cā epiľie nō ē nisi humor gssus z hūor gssus ē flegma aut melācolia. idē 9° theo. hali. c. 6° oppo. pª tertij. tract. 5. ca. 8.

L

Cāe epiľie p cōitatē.

Cāe paroxismoꝝ ei⁹.

Crisis cōsequit motū lune. Idē 3° huius trac. 2. cap. 2.

Distō ex pte etatis z tēporis.

M

Regimen.

Medicina

N

tes. iij. auī. j. interioris colloquintide: z sticados. añ. iiij. p-
tem. aure. j. Incidatur colloquintida subtiliter: z cetere
medicine pistētur: z infundātur oēs medicine pter collo
quintidā: i aq̄ i q̄ abluti fuerint cortices seu squāme eris q̄
in arabico dñr tubelhagonaç: cū tātūdē succi pomoru3
dulciu3: z pone ad solē: z cu3 fuerint exiccate: iteꝝ infun
dātur vt prius: z exiccētur: z deinde recipias colloquin-
tidā predictā: cui addes auī. j. amygdalarū dulciū pis-
tarū cū q̄rta parte auī. pulueris dragagan. z misce cū
predictis. Et dosis huis medicine ē pōdus. v. auī. cū sero
lactis: aut cū aq̄ distēperata cū decima pte sui sape. z bul
lita vsq3 ad spissitudinē mellˀ. Et si nō purgabit sufficien-
ter cū hac dosi: addes in sequēti dosi q̄3titate3 s̄m q̄ tibi
videbit cuenire: cōsiderādo tps: etatē: z cōplexionē reci
piētis: dietādo eū z rectificādo cibū eius put tibi vide-
bit cuenire: z purgabis eū pluries cum dicta medicina:
qm̄ iste humor pessimus z horribilis non eūat vice vna.
Et suspēde ad collū eius radicē peonie. Et smaragdus in
hoc siľr magnū effectu3 pbat hr̄e. Et iā tibi memoratus
sum q̄ iste humor vñ hec orit egritudo nō pt eē nisi fleg-
ma aut melācholia. ¶ S3 ex quo istoru3 orta fuerit ista
egritudo cognosces suis signis spālib⁹. s. q̄z si etas ifirmi
fuerit senectus: signū est abūdātie meľie. Et si fuerit de-
crepitas flegmatis. Et iterū aspicias psonā patiētis: cō-
siderādo pmo colorem ipsius: q̄z si nigri coloris fuerit z
capilli ipsius siľr nigri fuerint: testant supabundantiam
meľie. z lenitas cu3 mollicie carnis supabūdātiā flātis.
Et iterū labor z exercitiū z paucitas comestionis: abū-
dātiā meľie significāt: sicut delitie z quies z ociositas te-
stant supabūdātiā flātis. ¶ Et scire debes q̄ medicine
q̄ ppie hñt meľiam trahere z purgare sunt iste. s. epithi-
mū: lapis lazuli: elľs niger: z polypodiū. Et q̄ nāľr fleg-
ma attrahere hñt z purgare sunt interiora collogntide
chartam⁹. bdelliū: z semē vrtice. z aloes ēt purgat: atq3
expellit illd̄ flegma qd̄ corā se reperit eē. Et flegma qñ
grossu3 valde existit: tūc meľie assimilat. Quare si dcās
medicinas in laxatiuis suis miscueris optimū erit. Et est
cueniēs miscere añq3 purgationē facias. z nō sufficit mi
scere eas siccas: nisi miscueris eas cū aliq̄ re fluida atq3
hūida siue molli q̄ in se colligat vtutes eaꝝ pmanēdo sic
in eadē p diē itegrū ad hoc vt vtutes ipsarū sese valeāt
penetrare z itra se sic optime fermētent: z postmodum
ad solem exiccent: z deniū eis vtere sicut decet. Sed si
epiľia inuaserit vigilādo: tūc cura eius grauis z difficilis
valde existit: z si paroxismi eius lōgi valde existūt. cura
impoľis est: z maxie senum. Et cura supradicta alleniat
egritudinem z diminuit paroxismos adiutorio Dei.

O

In principio capl'i. Sigª distinctiua

Medicine purgātes fl'a z melācholiam.

Fl'a qñ est valde grossum est siľr meľie.

P

¶ De epilepsia procedente ex colligantia aliorum mem
brorum a cerebro: z melancholia. Cap. 8m.

FIT ETIAM epilepsia in cerebro ex colligantia
quorundā mēbrorū corporis infirmorū ad cerebrū:
quorū vie z cānales ab ipsis ad cerebrū existunt. vn
de fumositates z vapores resoluti ab humorib⁹ma-
lis z horribilibus ad ipsu3 ascendere possunt. Et cu3 ad
ipsum ascendūt efficitur ab ipsis vaporibus spiritui ani-
mali id qd̄ accidit lumini solis ex fumositatibus z vapo-
ribus z destruunt cōpľone3 cerebri alterando animale3
complexionē. Et cōhitur cerebrum vt expellere possit a
se nocumentum veniens ad ipsum a mala complexione
predictarū fumositatū z vaporū: z inde efficitur spasm⁹:
q quide3 epiľia noiatur. ¶ Quare si cognoueris q̄ pre-
dicta egritudo pcedat a manu vel a pede: tūc ligare de
bes dictū mēbrū fortiter itringendo ante aduentum pa
roxismi: quia ex hoc accñtia fortissime minuuntur: studē-
do semper purgare corp⁹ sicut diximus: z rectificādo re
gimen ipsoꝝ sicut preordinauim⁹. Et confert ēt alterare

Q

Cura.

A

membrū. vnde egritudo ꝓcedit post purgationē. incipiendo a fricatiōe ipsius cū manu añ cibū: ⁊ postmodū cū pāno aspero. ponendo sup ipm ex medicis calis ⁊ subtilibꝰ: sicut sulphur ⁊ silia. Et si fuerit delicatꝰ valde solūmō pone oleū anhetinū ⁊ sibi sile. Et ꝓpina ei ad bibendum ex aqs termaꝝ postq̄ fuerint īfrigidate. ⁊ si ñ posses ex ipis hr̄e: da ei ex aq̄ mellis optime despumata. ꝓseruādo a cibis grossis: ⁊ sic liberabit cū auxilio Dei. ¶ Et ē necesse oīno vt ꝓhibeas ī oī specie epilie: ⁊ ēt in oī accñte malo cēbꝛo supueniēte alleū ⁊ cepe ⁊ his silia: qm̄ ꝓpetatē habēt magnā cerebrū ꝑturbare: ⁊ abstineāt a fabis: qm̄ ⁊ ipse ꝓprietatē hñt in ꝑturbādo ⁊ destruēdo cogitatiuā. ¶ Et scire debes ꝙ colligātia maxia existit inter stōchū ⁊ cerebrū. ⁊ h̄ certissime manifestat: qñ humor acutus ac īflāmatꝰ valde in stō eē repit: q2 intellcs ꝺstruitur. ⁊ infirmus totalr alienat: ⁊ silr videre potes ꝙ qñ ī cerebro alicuiꝰ chola supabūdat: multoties cholaz vomet ⁊ in stō sentiet mordicationē. ¶ Et spasmus qdez ꝗ epilia noiat. poſſe ē vt ī fine ꝑducat vel deueniat ad ꝑturbationem intellcs. ⁊ spāliter cū fuerit ex melia. vel eꝯ̄rio ꝑturbatio intellcs faciat venire epiliam. Et h̄ erit ſm humorē peccātē: ⁊ ſm ꝑparationē mēbri ad recipiēdum: qm̄ nō oīs epilia orta ex melia facit ꝑturbationē intellcs nec oīs ꝑturbatio ītellectus ex melia habet inducere epiliaz. Sz hec reperiunt euenire solū qñ humor ē melicus. Et ex flegmate minie. Et poſſe est etiā ꝙ perturbatio intellectus fiat ex humore cholerico. ⁊ acuto qui in principio aduſtionis existit. ⁊ ex hoc impossibile est epiliam procreari. Et istius epilie tres sunt species. Quarum prima est que ex melia oritur. Secūda que fit ex flegmate. Tertia que procedit a vapore seu fumo resoluto ab hūore aliq̄ malo ⁊ horribili exñte in aliquo membro inferioris corporis ad cerebrum ascendēte. ¶ Et ꝑturbatio qdē intellcs accidit ex melia q̄ ꝓfundata est in venis ipsius cerebri: ⁊ ī suba eiusdem. ⁊ pōt etiā euenire ex humore melācholico in stōcho existēte. Et istius speciei est alia q̄ est leuis. ⁊ alia que grauis existit. Illa vero perturbatio que est ex melia profundata in venis ipsiꝰ cerebri possibile est. vt in eisdez solūmodo existat. ⁊ possibile est etiā vt idem humor horribilis nō solum in eisdem: verūetiam in ipsis ⁊ in suba ipsius cerebri esse repiat. Et q̄ in venis tm̄ existit: eius curā leuē esse dicimus cognoscendo ꝙ accidentia istius egritudinis grauia atq3 leuia existūt: ſm ꝓpinquitatem ⁊ elongationē ipsius materiei ad subaz cēbri. ¶ Quare in curatiōe istius incipere debes ab īfusiōe capitis cū oleo amygdalaꝝ: ꝯtinue odorādo poma aromatica. ⁊ comedat amygdalas que nocte vna fuerint infuse in aqua. ⁊ ciba eos testiculis galloꝝ iuuenū ⁊ alijs ipsoruz. Et fac eos iacere in molli lecto: elongando eos ab oibus accñtibꝰ fatigantibus aium. ⁊ elōgando eos ab oibꝰ cogitationibꝰ malis. Et ꝓpina eis ad bibendum aquam infusionis liquiritie conquassate. ⁊ panis sit albissimus ⁊ floratus valde. ⁊ sic liberabitur cum auxilio Dei. ¶ Et si scieris ꝙ dictus humor sit profundatus in ipsa suba ipsius cerebri. ⁊ scies h̄ ex fortitudine accñtiuz ⁊ cōtinua perturbatione intellcs tunc cura difficilior valde existit. ⁊ tp̄s plixius ad curandum: tñ cum eodez ꝓscripto regimine est curandus. Et si melia in toto corpore fortissime superabundauerit. qd̄ cognosces ex colore sanguis extracti ex basilica sinistri brachij qui niger valde existit: qd̄ si sic fuerit minue de eo ꝓut etas ipsius requirit ⁊ virtus ⁊ complexio ⁊ regio ⁊ tempꝰ. Sed si sanguis dictus valde rubeꝰ fuerit. nō eget tunc aliqua minutione. Et cum cognoueris sanguinē nigruz in venis abundare studeas primo añ flōmiam corpus humectare. ⁊ humorē subtiliare: ⁊ fac ei hunc syrupū compositū in quo virtus ligritie:

In oī passione cerebri abstinēduz est ab aleis cepis ⁊ fabis: cām vide ēt supra trac. 8. c. 22 Inter stōm ⁊ caput est colligantia maxima. Idē. 13ª tertij. trac. 1. c. ⁊ pº coll. 3. 7º. i. ꝑ neruum reuersiuum sexti paris.

B

Epilia pōt cōuerti ad perturbationē itellcs ⁊ econuerso. idem pº tertij. c. 8.

C

Cura melie primi modi ꝑ eēntiam.

D

Cura melācholie secūdi modi per eēntiam.

⁊ vue passe ⁊ iuiube ⁊ flos buglosse ꝓabundare reperiatur ponēdo cū predictis id qd̄ totū corpus habeat confortare. ⁊ specialiter cerebrū: sicut mastix. ⁊ pone ēt cuz eodē q̄ habeāt subtiliare absq3 calefactione sicut est flāmula: ⁊ eupatorium: ⁊ que sint aromatica ⁊ cōfortantia spm̄ aialē sic sunt poma: ⁊ nō est in pomis id qd̄ est in flāmula ⁊ eupatorio de siccitate. Et in hac egritudine siccitatem considerare debemus pre ceteris rebus: elōgādo nos ab ipsa toto posse: sed de nečitate op3 nos vti ea in hac egritudine: aliqñ ꝑꝑ eorū subtilitatē: sicut est flāmula ⁊ eupatorium. ¶ Et hec est compositio syrupi rememorati. ℞. ligr. passularum enucleataꝝ: iuiube: floris buglosse. añ. j. ℥. capillis vener. flāmule: eupatorij. añ. partes. iij. ℥. vnius. masticis. ℥. 5. que sunt conquassanda conquassa ⁊ ponant in. xv. lib. aq̄ ꝑ noctē vnā. ⁊ mane ponant ad lētū ignē. ⁊ bulliāt vsq3 ad consumptionē tertie ꝑtis ⁊ colet. Et misceant illi ꝺcoctiōi ex succo pomoꝝ aromaticorum lib. iij. cui miscebis zucchari lib. x. ⁊ bulliant vsq3 ad decoctionem syrupi. de quo propinabis infirmo oī mane. ℥. ij. cuz. ℥. vj. aq̄ ad bibēdū. Et īfra diem aliquid parū de eodē miscebis cū aqua ad bibēdū qñ sitit. Et h̄ ē medicina laxatiua q̄ cōpetit huic egritudini. ℞. polipodij recētis in subtilitate ⁊ grossicie mediocris. epithimi: lapidis lazuli. añ. aur. ij. elli nigri ⁊ benesteg. idest viole. añ. aur. j. iterioris collogntide albe ⁊ mature. ⁊ diagridij. ⁊ folia colloquintide. ⁊ sal. ⁊. 3 3. ⁊ allei. añ. q̄rtaz ꝑtez aur. j. Incidat colloquintida subtiliter: ⁊ misce cū ea duplū eiꝰ medullaꝝ amygdalarū: tm̄ q̄tū est collogntida ex pulūe dragagā. alborum ⁊ misce oia ꝓdicta cū electuario facto ex pomis odoriferis cōfectis cū zuccharo. Et de hac cōfectione recipere debes pondus aur. viij. cū aq̄ cala. Et si ista dosis nō fac opōnē suā cōpletā adde eidē aur. 5. Et cū optie purgatus fuerit: ciba eū gallina elixa in aq̄ cuz modico sale ⁊ oleo ⁊ pane optio fermētato. Et si vult ꝓt buglossaz in ꝓdicto iure elixare. ⁊ ipsaz cū pane comedē. ⁊ si nō repiet buglossa loco eius ponat siclas. s. bletas cōdiēdo eas cū oleo amygdalarū: elōgādo se ab oibꝰ cibis grossis ⁊ ab oibꝰ fructibꝰ exceptis passulis enucleatis. Et si vult masticare lābēdo succū pomoꝝ aromaticoruz facē ꝓt. Et bibat syrupū ꝓscriptū in cibo ⁊ extra cibū sic diximꝰ. Et in lebete in quo sua cibaria decoquunt apponat ligatia bizantioꝝ vna puri auri donec decoquunt.

E

F

Aurei. viij. sūt vnc. j. ⁊ dragma. j. ⁊ grana nouez ordei. Idō ē error in dosi: naz possz interficē nec ꝓt dicer octaua pars aurei.

G

¶ De melancholia myrachia que fit a partibus inferioribus. Cap. 9m.

SED perturbatio intellectus que ex stomacho habet prouenire: aut ex myrach: aut a calitate forti ꝓcedente ex aliquo mēbro principali: esto certus ꝙ illud fit cā chole ignee: aut ex apate facto intestino ꝙ fundo stōchi est coniunctū. vnde humores aduruntur. Qui quidē humores chole nigre demum pertingere videntur: ⁊ exinde ꝓuenit inflatio oris stomachi ꝑꝑ debilitatē virtutis digestiue: ⁊ rugitus in ventre: ⁊ anxietas in hora digestionis. ⁊ aliqñ euomit cibuz indigestū. Et cā horum accñtium est calor extraneus. Et iam declaratum est ꝙ calor extraneus impedit opōnes caloris nālis: eo ꝙ calor nālis cogt ⁊ digerit cibū ⁊ calor accidētalis adurit ipsum: ⁊ cōuertit in fumos malos. ⁊ ex istis vaporibꝰ ⁊ fumositatibus accidit sile ei qd̄ accidit ex humore adusto cōiūcto cerebro. Et sequit ex hoc ꝑturbatio intellectus ex melia. Et diuersificantur accidētia ſ3 diuersitatē vaporum ⁊ differentiā spērum vniuscuiusq3 in grossitie ⁊ subtilitate. ⁊ ſm appropinquationem nature ipsorum ad nāz fumi calidi valde vel ad naturam fumi non multum calidi. Et qdā infirmi sunt ꝗ timēt id qd̄ nihil ꝓdest eis. s. mortē. ⁊ qdā sunt ꝗ oī affectu ꝺsiderāt mortē ipsaz. Et qdā sunt ꝗ conant toto posse iactare seipsos in aquā.

H

Calor extraneꝰ ipedit opōnez caloris nālis. Idē. s. c. de ꝯseruanda sanitate. ⁊ 2º colliget 26.

I

Casus primus

Et qdā qui cogitāt ea q̄ sunt valde ꝑuersa ꝛ extnea. sicut qdam q cogitabat facere placentulā in vno puteo. ꝛ fec emi salmā vnā farine. ꝛ iussit seruiētib⁹ suis vt ipsaꝫ i puteū ꝓycerēt ꝛ pedib⁹ ipam optime malaxarēt. qd̄ facer noluerūt. Sed cū ille fortis ꝛ ꝓb⁹ eēt accepit arma sua. ꝛ illi territi suaꝫ fecerūt volūtatē. s. ꝓiecerūt farinā in puteo: ꝫ itus itrare minime voluerūt. Et cū h̄ vidisset infirmus intrauit ipsemet nudus: ꝛ icepit miscere farinā suis pedibus. deinde exiuit ꝛ conuocatis ꝓpinqs suis ordinauit vt de illa comedere d̄berēt. Qui cū h̄ vidissent timuerūt ne seipsuꝫ occideret ꝛ ligauerūt eum ꝛ duxerunt ipm ad me: ꝛ curaui eū. Et alios vidi q̄ꝫplures hn̄tes ꝑturbationē itell'c̄s. q loquebātur de reb⁹ q̄s viderāt. ꝛ imaginabant se eas vidisse. Etiā recordor cū essem cum p̄re meo studēs corā ipso in medicina: q vocatus fui ad eundū ad fratrē debentamin dn̄m sibilie. ꝛ iueni eū q̄ iā cogitauerat q̄ mors ipꝫ detinuerat. ꝛ nō poterat loq nec se mouere motu locali: ꝫ pulsus ei⁹ minime manifestauit ꝑuationē motus ipsius: imo cōpl'onē calaꝫ ex humore cal'o existēte in stōcho denūrabat. Cui ꝓpinaui ad bibendum aquā rosatā cū succo pomorū. ꝛ aquā mēthe cū modica q̄ꝫtitate pulueris sandalorū ꝛ masticis. Et ide alleuiatus fuit aliquātulū ab egritudine: tn̄ illa imaginatio phātastica nō recessit. Et ego nō poterā cogitare qd h̄ eēt. ꝛ cōtinuaui stare cū eo die ꝛ nocte: ꝛ cognoui qd̄ egritudo ipsius aliqn̄ augumētabat̄ ꝛ alleuiabat̄ aliqn̄. Quare autumaui qd̄ h̄ eē nō poterat nisi a re extrīseca. ꝛ querēs eam cū toto posse nō poterā iuenire. Sꝫ quadā die q̄rēs bibere porrexerūt mihi potū in vase ipso cū q̄ frater bētamin bibere cōsueuerat. ꝛ ꝑcepi in aq̄ illa extneū saporeꝫ. q̄re ipsam nō modicū abhorrui. ꝛ dicta aq̄ erat aromatizata cum modico odore horribili. q̄re nō cessaui fortiter exclamare dicēs. Qūo poterit iste dn̄s liberari cū quotidie eū potetis toxico? vn̄ qdā ex ministris suis mihi cepit fortiter supplicare vt tacere deberē: ꝛ nō abstinui ꝓp h̄. eo q̄ si tacuisseꝫ: maxia fuisset ꝓditio. quare scitū fuit q̄ i aquā cū qua ipm potabāt ponebant carnē putridā ꝛ fortiter exiccatā ꝛ tritā ligatā in petia. ꝛ q̄ꝫdiu aqua illa putrida morabat̄ in stōcho ascēdebāt ab ipsa vapores mali ad cerebrū ꝛ ꝑturbabāt intell'm. Et medici oēs illi⁹ regionis laborabāt circa curationē illi⁹. ꝛ nō potuerunt eū curare: donec frater eius euꝫ elongauit a sibilia. ꝛ ꝓ certo tūc remota fuerunt ab eo illa mala accn̄tia: qm̄ illud faciebāt sub spe auferendi pecuniā ipsi⁹. Et ego euꝫ vidi post remotionē ei⁹ a sibilia optime liberatū. ꝛ i suo intell'u restitutū. ¶ Et h̄ recitaui vt sit tibi sil'itudo q̄ quēadmodū ꝑturbatio itell'c̄s accidebat illi a vapore ascendēte a stō ad cēbrū ex aq̄ illa ifecta ab extrīseco recepta ita euenire pōt ꝑturbatio intell'c̄s ex humore corrupto in stomacho ꝯtinue existēte: aut ab humore venenoso fixo in carnositate stomachi vel in villis eiusdē: qui qdem in stomacho tādiu ꝑseuerauerit: donec in ipso mala sui cōplexio ifigat̄ ꝛ cōfirmet̄. Et qn̄ dicta cōpl'o valde mala existit: tūc ibidē ap̄a orit̄ ꝛ ꝯfirmat̄. ꝛ qn̄ ibi diu ꝑseuerauerit: ascendūt ab eodē ad cerebrū fumositates male: ꝛ fiūt ab eisdē in cerebro accn̄tia mala f̄m nām ipsarū: sed ipsa mala cōplexio nō remouet̄ a cerebro nisi cum magna difficultate. ꝛ post longitudinē tēporis. ¶ Et nūc intendo cōplere curā perturbationis intell'c̄s que a stōcho ꝛ suis coherētib⁹ hꝫ ꝓuenire. Et est hoc q̄ p̄mo incipere debes ab his que infrigidare hn̄t temperate. Et cū hoc sint humida in sua cōpl'one q̄ꝫuis infirmus huiꝰde cōpl'onis existat. apponēdo cū p̄dictis oino stiptica hn̄tia modicā subtilitatē ꝓp ꝓprietatē iuuamēti stipticitatis temperate vnicuiqꝫ mēbro. ꝛ maxie stōcho. Et cōfert etiam syrupus iste. ℞. ligr. mundate. ℥. iij. ꝛ pone eā ad lentum

K

L

M

Cura melācholie facte p cōitatez medicinalia

ignē cū lib. vj. aque, post infusionē ipsius in dicta aqua ꝑ noctē vnā. ꝛ bulliat vsqꝫ ad consumptionē ipsi⁹ medietatis ꝛ cola eā. ꝛ adde illi colature de vino malorū granatorum dulciū lib. iij. ꝛ succi pomoꝝ dulciū lib. ij. ꝛ de decoctiōe prunoꝝ collata lib. j. succi piroruꝫ. ℥. iiij. masticis: ꝛ ligni aloes. an̄. aure. ij. tere has duas res. ꝛ pulueriza. ꝛ liga in petia: ꝛ pone oia ad lentum ignē cuꝫ. vij. lib. zucchari. ꝛ bulliant spumando ea continue donec bullierint. ꝛ bulliant vsqꝫ ad spissitudinē. Et de isto ꝓpinabis ei omni mane. ℥. j. cum. ℥. ij. aque ad bibendum. ꝛ cum sitierit ifra diem dabis ei de eodem ad bibendum valde temperatū cū aqua frigida. ¶ Et stude in regimine ipsi⁹ equādo eum dando sibi pullas magnas decoctas cū vino granatorū. ꝛ succo pomorū. ponendo aquā simpliceꝫ cuꝫ eisdem cum tanta quātitate ipsi⁹ aque rosate. nō ponēdo aliqd de spēbus nisi solū de coriādro. addendo aliquid olei cum valde modica quantitate salis: abstinēdo a comestione rerum dulciuꝫ in excessu. ꝛ a rebus salsis. ꝛ ab oibus grossis in sua cōpl'one. Et de fructibus comedere pōt granata dulcia solum: ꝛ non nocet ei masticare post cibū de piris lambendo solū de succo ipsorū. ¶ Et si putas q̄ in stōcho ei⁹ sit humor horribilis calidus aut in cōcauitate ipsius: aut imbibitus in sub̄a ꝛ carnositate eius: aut inuiscat⁹ seu ꝯiunct⁹ in orificio portonarij inferioris stōchi. ꝓpinabis ei ad bibendū aur̄. ij. ex aloe. Et si fuerit fortis v̄tutis dabis ei tres cuꝫ octaua pte aur̄. j. ex scamonea ꝛ octaua pte aur̄. ex mastice cū aq̄ lactis ꝛ succo pomoꝝ. an̄. Et si lac fuerit coagulatū cuꝫ flore cardonis garzi erit meli⁹ in hac egritudine cauēdo oino ne medicinaꝫ laxatiuā exhibeas donec egritudo fuerit i sua fortitudine ꝛ augmēto: eo q̄ laxatiuuꝫ quāuis fuerit rectificatū ꝛ tēperatū q̄ꝫtū plus pol'e fuerit impol'e. tn̄ ē quin ꝓpter acuitateꝫ ꝛ motū ipsius nō cōmoueat ꝛ ꝯ̄uet grossitiē ꝛ duritieꝫ sil'em ap̄ati. cū adiutorio humoris mali q in stōcho existit. Et cū dico grossitiē sil'eꝫ ap̄ati: intendo grossitiē q̄ in mēbro p̄ter nām ꝯ̄at̄: sicut accidit i manibus illoꝝ q vogāt seu nauigāt de tumore: ꝛ illis qbus in aliquo mēbro ponit id qd̄ tumorē ꝯ̄at: sicut est ꝑtasia. ꝛ synapis. ꝛ sil'ia. Et cū dico apostema intēdo humorem vel humores coadunatum vel coadunatos in aliq̄ parte corporis: ex quibus pori illius ptis corporis oppilantur intantū: q̄ nō fit pulsus in illa pte sicut p̄us. Et omne ap̄a est tumor p̄ter nām: ꝫ nō ꝯuertit̄. s. q̄ ois tumor preter nām sit ap̄a. Et postq̄ꝫ geuerit fortitudo grossitiei que ap̄ati assimilat̄: qd̄ ignis ꝑsic⁹ noiat̄: vel gutta rubea tūc post spaciū tpis remittitur eius acuitas ꝛ rubedo ipsius manifeste diminuitur: qm̄ qn̄ collectio alicuius humoris in aliqua parte corporis existit absqꝫ putredine ꝛ corruptiōe: tūc nā intēdit ad dissol'oneꝫ tm̄modo. ¶ Sꝫ si illa collectio cū putredine ꝛ corruptione fuerit: illd̄ fit ex calore nāli ꝛ accidētali simul q in eo existunt. ex quoꝝ actione ꝛ opōne digestio efficit̄ ꝛ cōpletur i p̄dicto humore: eo q̄ calor nālis solus nō conuertit humorē ad saniē: sed ad nutrimētum appropriatum nature mēbri solū: ꝛ ita calor accn̄talis solus no pōt humorē aliquē ad saniem deriuare: ꝫ facit spēm cōplete corruptionis: quā quideꝫ corruptionē nā paulatine a mēbro expellit ꝛ eliquat eaꝫ ꝛ dissoluit: ꝛ tūc cessat fortitudo cal'itatis illi⁹ ꝓpter actionem caloris nālis. Et cū dico calor nālis intēdo spūm cuius fundamētuꝫ est epar ꝛ cor: ꝛ hi calores ambo sunt custodes ꝛ cōseruatores corporis totius: ꝛ calor accidentalis impedit operationes istorū inquātum potest. ꝛ aggrauat corpus: ꝛ contristat ipsuꝫ ꝛ fatigat. Et iste calor innaturalis aliquādo fortificat̄ intātū q̄ facit euenire febres diuersas cum paroxismis: ꝛ aliqne ex eis sunt interpolate: ꝛ alique sunt ꝯtinue permanēdo sic donec liberātur ꝛ

N

Regim

O

Flos car coagul lac

P

Dē ap̄a tumor p ter nām nō ꝯuer

Q

Disputat de calor nāli ꝛ ac tali: ꝑ q de 4°. me thauror textu. c vsqꝫ ad r ꝛ cō. 30. p̄n° hui capituli

A vel moriunt. Et ex isto calore accñtali putrescunt corpa
mortuoꝝ. z dissoluuntur continuitates membrorum ip-
soꝝ. Et qñ deficit calor nãlis a regimine corporis alicu-
ius accidit illi id quod euenit corporibus mortuorum a
calore putrido accidentali de liquefactione z dissolutio
ne continuitatis membrorũ. Sed laus sit altissimo crea
tori: q posuit calorẽ nãlẽ ad tutelã z defensionẽ pdictoꝝ.

¶ De oppilatione. Cap. 10m.

HEC EGRITVDO multoties accidit cau
sa sparsionis seu deriuationis humoꝝ ad aliq̃ mẽ
bra parua q̃ oppilant loca suarum expirationuz
z fenestras ipoꝝum in tantum: q calor nãlis ibi-
dẽ non pt peruenire. quare de necessitate illic oritur ca-
lor accñtalis. Quapp velociter denigratur mẽbrum il-
lud: z putrescit. z separatur ɔtinuitas illius. E si ipsum te
tigeris in pncipio sue denigratiõis iuenies id calĩm. z istõ
B est manifestũ q hoc est pp calorẽ accñtalẽ ex quo mem
brum putrescit. Et hec oppil'o multas hab 3 species.

¶ De appoplia. Cap. 11m.

Uide 2ª af foris. 42. HEC EGRITVDO qñ accidit alicui velo-
citer atq; subito motũ ipsius atq; sensum h3 auser
re. q̃re si priuat ex toto sensus z motus. morit ifir-
mus omnino anteq̃ possit iuuari a medico. z suf-
focat pp priuationẽ motus pectoris. Sed si de motu vo
lũtario aliqd remãserit ille motus expellit suffocationẽ.
Et qa in hac egritudine frigiditas super ipsam cõplonez
dñari reperit. ideo minor quantitas anhelitus sibi suf-
ficere poterit: q̃ tpe sue sanitatis facere consueuerat: eo
q frigiditas h3 multum minuere necessitatẽ anhelitus.
Et appoplia qdem oritur ex sparsione humoris grossi: q
in vltima frigiditate existit: z grossitie ad loca nobilia
cellulaꝝ cerebri donec itegre repleant z quãdo humor
faciẽs istã egritudinem maioris fuerit frigiditatis: tanto
C tardius accidit z paulatĩ efficitur. z accñtia lentius z tar
Cura. dius oriunt z non subito. ¶ Ergo op3 te studiosum esse
in cura istius incipiendo ab vnctione capitis cũ oleo ro-
sato in quo sit decima ps ipsius de balsamo postq̃ fuerit
calefactũ z desuper pone petiã vnã lane vnctaz ex eo
q̃ sit aliquantulũ grossa. z fac eũ odorare odores bonos
calidos: sicut est alkitran z muscum vnũquodq; per se. Et
si cũ alkitrã miscueris aliqd d̃ musco: iuenies illõ maximi
iuuamenti. z odorare nigellã silr multum valet: z etiaz
odor sigilli sancte Marie confert multum. z si cognoue-
ris q aliquid possit deglutire distempera aureum se
mis de theriaca magna antiqua cum melle. z ppina ei.
z vnge extremitates eius cum oleo masticino dando ei
et de eodẽ aliquid ad bibendũ. z ablue pedes eius z cru
ra cum aqua calida. Et si de anhelitu fuerit alleuiatus
fac eum sternutare semel vel bis tñ cum licinio posi-
D to in naribus. z si videtur meliori non tardes purgare eũ
cum medicina laxatiua q̃ istũ humorem hẽat euare. Et
quia hec egritudo nõ expectat digestionẽ humoris z in-
cisionẽ eiusdem: ideo nece est tibi vt in sua medicina la-
xatiua apponas ea q̃ fortiter hẽant icidere: sicut ẽ acetũ
z synapis: z ea q̃ d̃ferant virtutẽ mene ad caput: sicut al-
leum. Medicina putilis ad hãc egritudinẽ. ℞. oppopona
cis: seis vrtice: polypody: bdelly: passularũ enucleataꝝ:
salis: z synapis: z. ʒ ʒ. añ. auř. j. medulle chartami: z semis
feni. recentis. añ. q̃rtã ptẽ. colloquintide semie: z matu-
re: tertiã ptẽ auř. j. grana catapucie duo. Incide collo-
quintidã minute z misce eã cũ tantundez pulueris dra-
gagã. z misce oia predicta ad modũ electuary cũ syrupo
facto ex cortice citroꝝ: z masticis. añ. z dosis eius sit auř.
v. Et si nõ est sufficiẽs purgatio adde auř. j. z distẽperetur
cũ aq̃ decoctionis masticis in qua sit odor eius sufficiens.
Et esto certus q h̃ est bñ ex laxatiuis isti egritudini cõue-
niẽtibus. Et caue tibi oino ne misceas aquã cũ aliqua re E
quã capiti apponere volueris. Nec potabis eũ nisi sitim
habuerit validã. z spero si egritudo nõ interficit subito:
sed expectauerit aliq̃tulũ z ipsum purgaueris cũ pdicta
medicina: q alleuiabũtur accidẽtia: z cõtinuãdo hãc cu
rã liberabit oino. ¶ Et scias q ille q patit appoplexiã:
si magnũ spaciũ habuerit inter vnũ anhelitũ z aliũ: z illũ
fecerit cũ duricia z grauedine: mors ei9 est ppinq̃. ¶ Et Signa pnostica.
ciba eos colũbis syluestribus quoꝝ capita z colla sint ab
scisa: z decoquãtur lẽto igne: z postmodũ pistent carnes Regimen.
eaꝝ z colent: z ppinat ius illud eius. qm̃ h̃ medicina ẽ eis
cibus cõueniẽs valde. Et si pñt comedere da eis carnes
eoꝝ: q2 est eis medicina appropriata. z passeres etiã assa
te vel sub frixe in sartagine cum almuri eis vtiles valde
existunt. cauendo eos ab omni cibo frigido z grosso.

¶ De congelatione. Cap. 12m. F

HEC EGRITVDO orit ex cõpl'one fra q̃
dñatur sup cõplonẽ cerebri. Et cura eius leuior
existit cura appoplexie pscripte. vnde sufficit tibi
fricare caput eius mãdili: z postmodũ desuper spargere
puluerẽ subtilẽ garioli. precipiẽdo odorare muscũ z am
brã: z cõfert etiã in hac egritudine eis odorare dẽdro li-
banũ z sansucũ z mẽthã z basilicon: z suffumigare eũ cũ
galbano z ambra: z ciba eum passeribus z pullis colũbi
nis volãtibus syluestribus: z canabir: z anatis assatis vl'
decoctis in sartagine cum almuri: aut in sartagine deco-
ctis in furno. z frica corpus totum fricatione cõi iter for
tẽ z lentam: z aqua eius ad bibendum sit aqua termarũ
si poteris iuenire. Si nõ posses habere de hac aqua: fac
ei syrupũ de cortice citroꝝ z masticis. añ. cum zucharo:
z da ei ad bibendum cum aqua. Spero. n. q isto regim- G
ne redibit infirmus ad propriam sanitatem Deo dante.

¶ De subeth. Cap. 13m.

HEC QVIDEM egritudo oritur qñ humi-
ditas mala multa abundauerit in substantia cere
bri cum fortitudine z ei aliquid frigiditatis fuerit
associatum. Sed si qualitas humiditatis fortiter dñatur Dñia inter
absq; dñio aliarum qualitatum. s. frigiditatis z calidita- cãs subeth
tis: sed fuerint due tẽperate z equales: aut caliditas pa- z g̃uis dor
rum ab equalitate fuerit egressa: tunc nõ oritur subeth: uitionis.
sed generatur somnus magnus atq; prolixus z pfundus.
Et scias q subeth nõ fit sine gemitu vel stertatione: sicut
appoplexia silr non reperitur absq; forti z graui sterta-
tiõe z gemitu: sed leuis stertatio seu gemitus sicut passus
fui longo tpe non est aliqua significatio super his. ¶ Et
cura huius egritudinis est odorare pentafilon z semẽ ba
siliconis z gariofilos z rutham. Et iteꝝ oia predicta pistẽ
tur subtilissime: z spargantur super cutez totius capitis.
Et distilla in aurem infirmi parum balsami: vngẽdo silr
nares ipsius cum eodem. Et propina ei omni mane ieiu
no stomacho ad bibendum quartã partez auř. j. de opti
mo balsamo. Et cõbure corã eo d̃ tamarice z scala. z fac H
impastare panez eius cum aqua infusionis maratri: z da
ei ad comedendum de dianiso. Et si cognoueris q humi-
ditas predicta fuerit ex abundantia flegmatis in stoma-
cho: purga eum cũ hoc catartico. ℞. seminis vrtice z aga
rici. añ. auř. iiij. polypody. auř. ij. colloqntide quartã par-
tem auř. j. Incide eam subtiliter: z misce eam cu3 granis
pini bene pistatis. deinde istam cum omnibus predictis
malaxa: z fac magdaleonem cum decoctione feniculi. z
de hac confectione dabis ad bibendum infirmo auř. v.
cum decoctione feniculi calida. Et si non purgatur suffi-
cienter adde auř. j. Et fac custodiam sicut conuenit laxa-
tiuis: z fac eum sternutare ponendo in naribus suis lici-
nium coti. extirpando aliquando pilum vnum vel duos
ex naribus. Et fac eum suffumigari cu3 alkitran z thure.

I ¶ De sirsen cal'o cũ alienatione. Cap. 14m.

HEC QVIDEM egritudo generat ex alys
egritudinibus ꝛ suis cãis: quare accidens earum
ipam eẽ dicim⁹. Sꝫ postq̃ꝫ in cerebro cõfirmata
fuerit indiget cura spãli ꝛ ꝓpria. Et accidit h̄ egri
tudo aut ab hũoꝛib⁹ acutis ꝛ moꝛdicatiuis exñtib⁹ in sto
macho: a q̄bus resoluuntur fumi ꝛ vapoꝛes: q̄ ascendẽ
do ad cerebꝛũ colliguntur in eo: aut oꝛitur a febꝛe acuta
valde cal'issima atq̃ꝫ foꝛti. q̃ facit fumositates caput ascẽ
dere. aut foꝛti cal'itate sol'. aut ab alys cãis faciẽtib⁹ vel
ꝓcreantibus imensaꝫ caliditatẽ. Quare si cõfirmata fue
rit egritudo ꝛ accñtia ipsi⁹ fuerint fixa atq̃ꝫ mansiua. indi
get cura spãli. Sꝫ si nõ fuerit cõfirmata egritudo neq̃ꝫ fi
xa. remouet̃ remota cã ipsius. Unde in illa q̃ fit a calidi
tate solis sufficit tibi apponẽ capiti ipsi⁹ oleũ ros. in quo
rose pluries sint iterate ꝛ infridatũ i puteo. iterãdo plu
ries ꝛ frequẽter. ꝛ sic oino liberabit̃. ¶ Sed si fuerit ex
cal'itate ignea ꝓcreata ab hũoꝛib⁹ acutꝭ ꝛ cal'issimis exñ
tib⁹ i stõ nõ sufficiet cura p̃dicta. Sꝫ opꝫ vt sis studiosus ad
ifrigidãdũ stõchum. Quare si p̃dicti hũoꝛes fuerint in con
cauitate stõchi euacua eos ꝑ vomitũ. ꝛ tunc remouebit̃
cã. ¶ Et si fuerit a caliditate ignea ꝓcreata a febꝛib⁹ itẽ
suis: siue fuerint cõcluse ꝛ isepabiles: siue nõ. tũc oib⁹ mo
dis opꝫ te cõpl'onẽ ei⁹ ifrigidare: cũ magna cautela atq̃ꝫ
studio. eo q̄a febꝛis si fuerit ex putredie: ꝛ tu mlt'iplicaue
ris infrigidãtia in curatione ipsius: igrossabis mãꝫ. ꝛ ẽt si
esses tã excellentissim⁹ iscia medicinali sicut fuit Archi
linus. nõ posses plenarie frãgere febrẽ putredinalẽ solũ
cũ frigidis absq̃ꝫ lesiõe ꝛ nocumẽto caloꝛis inati. si h̄ fe
ceris cũ v̄tute p̄maꝝ v̄tutũ vel oꝑõnũ. Et si infrigidabis
tẽperate. pol'e erit ꝙ franges foꝛtitudinẽ febꝛis sine no
cumẽto caloꝛis inati. Et ẽt h̄ frida tẽꝑate nõ d̄bes exer
cere nisi post aꝑtionẽ oppil'onis cũ reb⁹ subtiliatiuis ꝛ in
cisiuis ꝛ digerẽtib⁹ humoꝛẽ. Et ea q̃ faciũt hãc oꝑõnem
sunt medicie cal'e. qm̃ oꝑatio calidaꝝ reꝝ adiuuat ad cõ
seruationẽ caloꝛis nãlis: ꝛ ipsuꝫ auget: ꝛ remouet radicẽ
putredis. Et ista nõ pñt fieri cũ medicis p̃dictis fridis tẽ
perate nisi eis miscueris incisiua ꝛ apertiua. ꝛ h̄ non faci
mus vt calefaciam⁹ nãm. cũ sit suꝑflue calida ꝛ intẽdim⁹
cãm putredis remouere aperiẽdo oppil'ones: ꝛ subtiliã
do atq̃ꝫ scindẽdo hũoꝛes. ¶ Sꝫ si itẽdis frangere foꝛtitu
dinẽ caloꝛis inãlis absq̃ꝫ putredie. fac cuꝫ medicis ifrigi
dãtib⁹. que nõ trãscẽdãt finẽ scd̄i gradus. Et esto ꝯtẽt⁹ in
his spãlr in ista egritudie. Et miscere acetũ cũ istis medi
cinis est valde vtile. Qm̃ est vehiculũ ꝛ delatoꝛ aliarum
medicinarũ ad mẽbꝛa ad q̃ mime ꝑtrãsire possent absq̃ꝫ
eo. Et est nece vt he mne sint frigide actu ꝛ poa. ꝛ nõ suffi
cit frigiditas eaꝝ potẽtialis nisi infrigides eas ponendo
ipsas in aerẽ frigidũ. s. in puteo frigido: vel ad vẽtum Et
cũ fuerit egritudo foꝛtis pone petiã lini madefactã in ni
ue suꝑ caput ei⁹. Et nõ tradas obliuiõi ꝙ cerebꝛũ inq̃ꝫtuꝫ
est cerebrũ ẽ fride cõpl'onis. ꝛ ꝑꝑ h̄ nõ põt sustinere frigi
ditatẽ actualẽ in excessu sic̃ pñt alia mẽbꝛa q̃ nõ sunt fri
gida. Et esto memoꝛ q̃ ꝛ qualia accñtia pessima ipsi cere
bꝛo habeant ꝓuenire ex suꝑflua frigiditate. ꝛ ꝑ tãto nõ
debes frida in excessu in ipso suꝑflue iterare. ¶ Et pota
bis eũ cũ aqua rosata ꝛ aqua citrulloꝝ. quaꝝ ꝑtes sint eq̄
les cũ quarta ꝑte ipsaꝝ d̄ aceto. ꝛ cũ isto potu etiã potes
ponere micã panis lotã ad comedẽdũ. Et erit ei cib⁹ vti
lis valde ꝛ medicina ꝛ lõginquus ab oi putrefactiõe. Et
si hoc sirsen fuerit ex cã seu egritudine alicuius alterius
mẽbꝛi neruosi. non poterit remoueri vllo mõ nisi remo
ueat̃ cã. ¶ Et si fuerit ex a͞pate visibili apparẽte in ali
qua ꝑte coꝛpoꝛis: ꝛ nõ fuerit infirmus in principio sui flõ
matus: empl'izabis locuꝫ hoc emplo. qd̄. ℞. floꝛis camo
mille: seminis lini pulUerizati ꝛ farine oꝛdei. Et misce cũ
oleo rosato: ꝛ si cũ hoc dissoluitur ẽ bonũ. ergo illo vti de
bes. Qꝛ si dcm̃ a͞pa ad saniẽ deuenit: stude in maturatio
ne eiusdem: ꝛ postmodum apies ipm eũando saniẽꝫ. ꝛ fa
cta apertione cũ eũone saniei remouentur accidẽtia. Et
qd̄ remanet post apertionem: stude ad digerẽdũ cũ mi
ca panis albi impastata cuꝫ decoctione pedum arietis.
Sed si p̃dictũ a͞pa ad saniẽ nõ deuenerit: tũc p̄mo ipꝫ flo
botomare debes: ꝛ postmodũ circa resol'onẽ intendere
debes frãgẽdo caliditatẽ ipsarũ cũ predictis. addendo
predicto empl'o sticados ꝛ radices hiringoꝛũ. Qm̃ stica
dos admirabilis efficacie reperitur esse in hoc casu. ꝛ iã
tibi sufficienter declatata est cura istius egritudinis. que
est perutilis omnibus febꝛibus cũ quibus est apostema:
siue fuerit intus: siue extra. Et cibus eoꝛũ sit farinata oꝛ
dei vel panata clara: aut mica panis pluries lota sumẽ
do in potu aquam oꝛdei.

¶ De priuatione intellectus ex frigiditate. Cap. 15m.

PERTVRBATVR quidẽ intel'l'us ex mala
cõpl'one frigida ꝛ sicca qñ iã est fixa ꝛ radicata in
ipsa suba cerebꝛi. Et accidunt ex ea vigilie (sic̃ ex
necitate vmbꝛa seu tenebꝛositas) tꝑe pluuie esse
reperitur. ¶ Cui subueniẽdũ est ponẽdo oleũ ro. suꝑ ca
put patientis in maxima quãtitate. Et etiã de eodeꝫ ap
ponere debes in naribus ꝛ auribus eiusdẽ. E balnea eũ
in aqua tepida dulci iducẽdo ei letitiaꝫ toto posse. ꝛ fac
ei oẽm gẽtẽ ꝛ suauitatẽ elongando euꝫ a mulieribus. Et
fac eũ odoꝛare linguã bouinã: ꝛ mala aromatica. Et nõ
obliuiscaris cũ h̄ toto ipsum purgare ab humoꝛe frigido
ꝛ sicco. ꝛ hoc facere potes cũ polypodio recenti optime
conquassato. ponẽdo id ad coquẽdũ cũ gallo veteri. cui
crura sint fracta ꝛ omnia alia sua ossa cũ suis pulpis sint
optime contusa in aqua dulci cũ modico olei ꝛ salis. ꝛ co
riandri recentis. ꝛ cũ ꝑfectissime fuerit decoctus expꝛi
mendo foꝛtiter coletur: ꝛ in illa colatura iterũ decoque
ʒ. j. polypody recentis ꝛ postmodum cola ꝛ ꝓpina illaꝫ
infirmo ad bibendum in ieiunio. Et si cum hac nõ purga
tur decenter: scias qd̄ eius egritudo est male dispõnis:
quare opoꝛtet te redire ad purgandum ipsuꝫ cum medi
cinis laxatiuis p̃dictis purgantibus meliam.

¶ De mania. Cap. 16m.

ET ACCIDIT hec egritudo. s. mania ꝛ destru
ctio intel'l's ex mala cõpl'one vapoꝝ ascendentiuꝫ
ad caput: siue sint calidi: siue fridi. Et si causa fuerit
calida sunt oino sine timoꝛe. ꝛ spãliter si cal'itati sic
citas fuerit associata. Qꝛ si dicta mala cõpl'o fuerit v'lis
toti coꝛpoꝛi. ita ꝙ sit insita ꝛ radicata in coꝛde: tunc qñ
sanguis eius ebullierit: mania efficitur pessima atq̃ꝫ foꝛ
tis: ꝛ si perseuerauerit mania tandiu quousq̃ꝫ ad timo
rem aque deueniat infirmus: ꝛ ab ipsa fugiat. moꝛs eius
est pꝛopinqua. Et hec accidunt pluribus aialibus. s. leo
nibus: canibus: equis: mulis: ꝛ asinis. Et iam accit ꝙ qui
dam mulus voluit moꝛdere quẽdam hominem. ꝛ homo
versus est in fugam vadens per viam vnam strictam. ꝛ
mulus sequebatur eum. qui cum peruenisset ad introitũ
calis stricti ꝛ bꝛeuis infixit se ibidem. ꝛ cuꝫ non potuisset
exire pꝛopter stricturaꝫ ꝛ bꝛeuitatẽ: moꝛtuus fuit ibidẽ.
Et hec egritudo transfertur ab vno aiali ad aliud eiusdẽ
spẽi: ꝛ etiã alterius spẽi. ꝛ hoc accidit f̄ꝫ pꝛeparationem
cõplexionis ꝛ nature vniuscuiusq̃ꝫ ad recipiendum di
ctam malam complexionem: sicut apparet in ramis ar
boꝛum: qm̃ habilioꝛes sunt ad recipiendũ actionẽ ignis
q̃ꝫ grosse arboꝛes. ꝛ oleũ etiam citi⁹ recipit cõplexiõe sua
ꝛ natura sua operationẽ ignis q̃ꝫ faciat semperuiua que
frigida existit. ¶ Et in hac mania qd̄dã mirabile reꝑitur
q̄a si collectuꝫ fuerit de vꝛina istius in quantitate multa
in vꝛinali vitreo. videbis qd̄ clarificabitur vꝛina: ꝛ sine
dubio

Marginal notes (left): Cura fcẽ ab extrinseco — K — Cura fcẽ ab humoribus stõchi — Cura fcẽ a febꝛe — L — In sirsen medicie ñ solũ poa s̄ꝫ actu fride esse d̄nt. — M — Regimen — Cura fcẽ ab a͞pate exterioꝛi.

Marginal notes (right): N — Sticados la⁹ in a͞patibus calidis — O — Cura — P — Q — Casus — Mirabile d̄ vꝛia maniacoꝛum

A

dubio videbis intus formas calculorum natātes. et si ipsaz colaueris per pānū subtilem nullum vestigium illorum seu signum in petia poteris inuenire Et si dictam vrinam iterum in vrinali repones. et ibidez aliqꝫtulū permāserit: veraciter iterum videbis eos vt pri⁹. Et sup h libēter cām ponerem si meus intellꝰs esset sufficiēs. ¶ Sz si mala cōplo fuerit in cerebro solū simplr sicca nō fit inde mania: sed solū pturbatio itellꝰs. et cogitatōes male et pessime. Et fit etiā pturbatio itellꝰs ex diminutiōe ppꝛie sube cerebri. sicut accidit illis q supflue vtunt flōmia. Sed hoc eē vr ex snia diuine puidētie. ¶ Et sigs dixerit respondendo qꝫ senib⁹ diminuitur intellectus propter ipsorū cerebrorum diminutionē. ergo pueri fm istam rōnem pfectiorem itellectum et meliorē multū habere deberēt oibus alys etatibus. cū habeāt cerebrū proportionaliter plenius. et nō est ita. Rn̄º qꝫ sicut senibus diminuitur et destruitur intellectus propter paucitatem substantie ipsius cerebri. ita infantibus vel pueris impedit et destruit eorum itellectus propter multā admixtionē que fit in substantia eorum cerebrorum ab humiditatib⁹ preparatis ad applicationē et nutritionē substantie cerebrorū ipsorum ppter exuberantiaz nutrimēti ipsorum. et in hoc tempore: seu etate auget humiditas naturalis. et ēt superfluitates. et ppter hoc plōgantur somni eorū: et etiam superfluitates que exeūt ex naribus eorum: et ex corporibus sunt in quātitate multa. Quare summarie tibi dico. qꝫ puer donec fuerit in hoc esse. non poterit eē pfecti intellectus: donec fuerit in hoc cōpletus. qm̄ sicut mēbra eorū nō sunt completa in mensura et quantitate. ita eorū intellectus nō est completus: donec veniāt ad etatē perfectam. ¶ Sed quando senibus accidit pturbatio itellectus ppter diminutionē substātie cerebri. tūc cura ipossibilis est. Tamen rege eos ppinādo eis amygdalas dulces ad comedēdū cuz pane bn̄ fermentato: et zuccharo. qm̄ ista augent substantiaz cerebri. et etiā vua passa ē eis vtilis. quia impinguat epar. Et hic defectus qui fit in cerebro: fit in parte anteriori. et ppter hoc imaginatiua solum p maiori parte senibus dstrui reperit. et interdū etiā eis destruitur cogitatiua. quādo cōsumit cerebrū qd in media cellula existit. et etiam memorialis quādo diminuitur substantia ipsius cerebri: que in posteriori cellula collocatur. Quare ad restaurādū hāc humiditatez: da eis amygdalas cū zuccharo sicut dixi. et vnge caput eius cū oleo amygdalarū dulcium cui sit admixta dcima ps ipsius de oleo masticino: eo qꝫ membra pncipalia non sustinēt medicinas in quibus non sint ea q habent confortare: qꝫuis accidēs egritudinis ea non requirat. quoniā intendere debes ad confortandū et fortificandū partem illā in qua egritudo reperitur. ¶ Sed ex istis tribus partibus cerebri posterior citius exiccari deberet rōnabiliter ppter sui naturam et compl̄onem ceteris alys. Sed quia aer leuiter ad eā pertingere non pōt: propter grossitudinem et soliditatē ossis continentis ipz. Et ga est omnino conclusum absqꝫ omni foramine et porositate. ideo minorez recipit desiccationē. Sed pars anterior cerebri: eo qꝫ os eius continens ipsuz est apertū et porosum: et aer ad ipsum per anhelitū cito ptingere pōt. ideo citius desiccat. et etiā citius qꝫ cerebrū quod in media cellula esse reperitur: eo qꝫ aer ad ipsum nō ita cito pōt puenire nec ita leuiter. Et quia os ptinēs ipm silr est obtusum solidum et absqꝫ porositate sicut est os posterioris partis cerebri. ideo longinquum a siccitate esse reperitur. Et quādo siccitas cerebri supuenit in ista parte anteriori: vel in alys omnibus partibus simul. cura erit difficilis valde iuuenibus: et etiā alys qui sunt in maiori etate: qꝫuis sit possibilis. Sz decrepitis est impossibilis omnino. vnde intendas in curatiōe istius partis vel omniuz

B

Cura desipientie et ē pturbatio itellꝰs pp defectum cerebri. vide Montagnanā cōsi. 37.

C

D

Qua de cā memoria n̄ ita depdit in senib⁹ sicut imaginatiua et cogitatiua

partium cū medicinis supradictis. Sed attende qꝫ quando os cranei vel vbi os ipsius fuerit densum solidum et absqꝫ porositate tūc vti debes fortioribus medicinis: eo qꝫ grauiter et difficulter possunt penetrare. Sed vbi inueneris craneum porosum et non ita solidum: citius possunt medicine intus penetrare. Quare leuiorib⁹ indiges medicinis et debilioribus.

E

Nō ponit curam nisi vnius spēi

¶ De humiditate que oritur in cellula anterioris cerebri et circa cerebrum. Cap. 17m.

SCIAS qꝫ humiditas subtilis que oritur in cellula añrioris cerebri et circa ipsum est imensi fetoris et ex illo intellꝰs perturbatur. et non pōt infirmus caput suum sustentare. et nō loquitur nisi cum difficultate magna. et qn̄ interrogatur de aliquo tarde et pigre et cuz perturbatione respondet. et pro maiori parte non intelligitur. et est absqꝫ intellectu. Et ego tempore meo vidi quendam cui superuenit hec egritudo: et nulla medicina ei prodesse potuit et mortuus fuit inde. Et hec egritudo multoties accidit ouibus: et ouis illa q habet hanc egritudinem a pastoribus dicitur matronia. ¶ Et cura huius egritudinis est caput cauterizare. et sine dubio chirurgi multū errant: cauterizantes omnes in capite gbus accidit perturbatio intellectus. et sequitur inde maximum nocumentum: quoniam si causa egritudinis fuerit caliditas et siccitas: vel caliditas solum: aut siccitas solum: aut fuerit causa ex diminutione substantie cerebri: considera quid inde contingere potest. Sed in hac egritudine sine dubio cauterizatio est cura vtilior alys quia desiccat horribilem humiditatem. et eam extrahit ad partes exteriores. Et si posueris in naribus ipsius succum rose canine: que arabice dicitur secaicanahamaz multū confert. Et etiā alia medicamina que a medicis assueta sunt inyci in naribus faciēdo caput purgari. sicut est aqua sicle: et aqua cucumeris agrestis: et similia. Et cōtinuando has medicinas et rectificando regimen ipsius poterit liberari. et desiccabitur inde humiditas illa nociua: et liberabitur Deo dante.

Casus

Cura.

F

G

¶ De scotomia que in arabico dicitur abscedar. Cap. 18m.

ET ACCIDIT aliquando hoi qꝫ stando et supersedendo apparet ei qꝫ omnia circūuoluātur do nec cadat. Et oritur hec egritudo ex vaporib⁹ subtilibus et acutis cholericis ascendentibus superius per arterias ad cerebrū replendo ipsum. et accidit spiritui nāli motus malus. Et predicti vapores ascendūt superius propter amplitudinem arteriarum: que tales a natiuitate existunt. ¶ Quare predictis confert incidere arterias: q sunt post aures. Sed si dicti vapores ascēdunt per arterias rethis vel rethine miraculose modicum inde sequitur iuuamentū. Et si prouenerit dicta egritudo ex amplitudine aliarum arteriarum tūc confert incisio predicte arterie. ¶ Et debet medicus infrigidare complexionem huius infrigidatione temperata. s. propinando ei lactucas elixas ad comedendum. et ad potandum aquam ordei cum agresto: nisi stomachus fuerit immense sensibilitatis: et potabis eum etiam aqua ordei. et aqua frigida cum aqua rosata. Et ab omnibus fructibus abstineat: preterqꝫ a medullis seminum anguriarum et citrullorum: que ei exhibere debes postqꝫ cognoueris qꝫ dicti vapores ab humoribus cholericis fuerint generati. ¶ Sed illa que a stomacho procedit ad cerebrū potest ex humore vno oriri. vel ex pluribus ex quibus generātur vapores ascendentes ad cerebrum. Et cura huius leuis satis existit. s. purgando stomachum cuz aqua infusionis myrabolanorum citrinorum: et scamonee et violarum. Et confert etiam hec decoctio: que purgat stomachum a cholera. R. seri lactis coagulati cum lacte fici libraz. 5.

Cura fcē a vaporib⁹ ascendenti bus p arterias

Regimen.

H

Cura facte a vaporibus stomachi cholericis

I

⁊ infunde in eo auř. iiij. corticis myrabolanorū citrinorū ⁊ violaꝝ auř. v. Alchacar sicci auř. v. ⁊ permaneāt oīa simul in dicto sero vsqꝫ mane: ⁊ tunc colent optime fricādo ⁊ exprimendo: ⁊ in ꝑdicta colatura adde quartā ꝑtē auř. j. ex scamonea miscēdo ei auř. x. syrupi mastic. ⁊ x. syrupi cydonioꝝ. da bibere ⁊ tardet cibū quousqꝫ compleuerit opus suū. Et si modicū assellaret ex dicta potōe da ei ad bibēdū de dicto sero: expectando sicut in alijs medicinis. ℂ Et ciba eū pane optime fermentato cū pullis vel carnibus edinis decoctis cū vino granatorūꝫ ⁊ agresto. Et femine laudabiliores in hoc casu existunt masculis: ⁊ ex ipsis adhuc meliores sunt albe. ⁊ post que varie existūt. Et aquā ordei bene preparatā cū aqua dulci eis simil'r conferre dicimus. ℂ Sed si dicta egritudo ex humoribus putridis orta fuerit. tūc hierāpigrā cum sero lactis vtilem ⁊ sufficientē eis esse dicimus. ⁊ etiam aloes solum cū sero confert: ⁊ si ei miscueris aliquid agarici erit melius. Sed si predicta putredo in stomacho fuerit ide oritur fetor oris ⁊ scissura labiorū: ⁊ est possibile ꝙ ex dicta putredie eueniat cerebro calefactio subita cū horribilibus cogitationibus: ⁊ propter impetuositatē ⁊ fortitudinem accidentiūꝫ impediuntur spiritus animales intātum ꝙ vrere videntur ⁊ eleuantur: ⁊ conculcant subito: ⁊ mouent extraneis motionibus: ⁊ inde seqtur scotomia. Et hoc multoties vidimus ꝙ qñ alicui subito euenerit aliquid quod immutet fortiter spiritum animalem ꝙ illud facit euenire scotomiam. Et cura huius est cura prescripta faciendo eum odorare rosas cum myrtela madefactas in aqua rosata. quoniam liberabitur cuꝫ adiutorio Dei.

Regimen

Cura facte ab humoribus putridis stōchi

K

ℂ De dolore totius capitis qui quidem in arabico dicitur baidda. Cap. 19m.

L

Cōditiōes doloris capitis ⁊ a q̄bus ledat patiēs ipꝫ

ET DOLOR fortis q accidit in capite aliqñ ē continu⁹: ⁊ aliqñ est cuꝫ interpolatione hñs paroxismos. Et q hꝫ ipsuꝫ non potest sustinere voces ⁊ vociferationes fortes propter debilitatē nerui audibilis. ⁊ propter debilitatē etiaꝫ totius cerebri: ⁊ sine dubio tales voces excitāt dolorem. Et non mireris q̄a qñ dolor fortis est in aliquo membro augetur ex forti voce. Et causa huius est aer motus a forti voce qui ꝑcutit mēbrum dolorosuꝫ: ⁊ inde dolor augetur. Et hec est opinio Gal. etiā in egritudinibus oculorū. cui quidaꝫ in hoc obuiauerunt. medici vero minime: imo sentētijs ipsius totaliter adheserūt. Et qui habet hunc dolorem simil'r nō potest aspicere in magno splēdore: eo q̄a sicut neruus per quem auditus ad cerebrum tendit non potest fortem sonum ferre: ita neruus opticus ꝑ quem species visibilis venit ad oculum non potest magnum splendorem ⁊ lumen sustinere: eo ꝙ quando tam fortis dolor est in toto capite: impo'le est quin etiam oculi nō sentiāt. ℂ Remanet ergo nobis ingrere vbi ⁊ in quo loco seu parte capitis iste dolor ꝑncipaliter existat: ⁊ absqꝫ dubio dict⁹ dolor inuentus est in panniculo qui sub craneo moratur. i. dura matre vel in illo qui est post istum circūdans cerebrum. i. in pia matre: ⁊ quādo in aliquo dictorū est dolor nō pōt ferre vocē magnā nec lumen intēsum. ℂ Restat adhuc scire quid sit dolor: ⁊ a causa eiusdem. Jam ergo declaratum est ꝙ dolor nil aliud est q̄ꝫ sensibilitas contrarie qualitatis existentis in membro. quare cum perseuerauerit perducet ad solutionem cōtinuitatis. Et so'lo cōtinuitatis accidit aut ꝑ extrinsecā: sicut icisio ensis vel percussio facta a re aliqua: aut ex cōtusione. Et pōt etiaꝫ esse so'lo continuitatis ex extēsione valida facta a superflua repletione. aut ex ventositate vaporosa. Et si vētositas dicta vaporosa facta fuerit a frigore. potest etiam ex eadē dolor fieri fortis: eo ꝙ quelibet res que hꝫ subtilem nām pungit: q̄ꝫuis sit frigida. Et tu scis ꝙ vapor natura sui subtilis existit. ⁊ hac de causa prouenit so'lo continuitatis: sicut apparet in rebus extrinsecis: ꝙ qñ extenduntur fortiter vltra debitum laniantur ⁊ rumpunt. Et acuta ēt: quando recipiuntur sunt cā so'lonis continuitatis. Et argilla simil'r seu terra malaxata optime cum forti aceto: ⁊ exterius epithimata soluit continuitatem cutis. Et etiā siccitas cum in corpore superflue exuberauerit cum modica extensione illud ideꝫ leuiter facere pōt. Et qñ frigiditas superauerit intantū ꝙ congelatur membrum ⁊ induratur: sequitur inde so'lo continuitatis. Et ēt ex rebus calidis ⁊ acutis receptis ꝑ os vel exterius emplastratis: fit solutio continuitatis: sicut ex synapi ⁊ tapsia: q̄a ex sua subtilitate ꝓfundantur: ⁊ corrodunt ⁊ soluunt continuitatem. Et nos videmus ꝙ acetum q̄ꝫuis id quod in sua cōp'lone dñatur sit frigiditas sicut dicit Gal. frangit vtres ⁊ ꝑforat eos: ⁊ rūpit vegetes. Et fit etiam so'lo continuitatis ex coagulatione sicut cera ⁊ pix. quia qñ sunt coagulata frāgunt ex leui extensione vel a percussione ab aliqua re dura. ℂ Sequitur ergo ꝙ iste dolor tam difficilis ⁊ fortis sensibilitatis esse non pōt nisi a superflua repletione ⁊ extensione existēte in mēbro valde sensibili. sicut est dura mater ⁊ pia mater. Et quando fuerit ex vapore frigido ibi recepto: dolor erit validus atqꝫ grauis. Et si fuerit ex calido vapore exñte in locis predictis leuiter illum cognoscere potes. eo ꝙ dolor erit acutus valde ⁊ mordicatiuus. Et tactu etiā ipsuꝫ cognoscere potes. Et signum illius qui fit a frigiditate vel a vapore frigido est quia infirmus delectatur in appositione rerum calidarum actu ⁊ potentia super caput: ⁊ videtur inde recipere iuuamentum ⁊ sentit in capite dolorem magnum cum grauedine ⁊ pōderositate. atqꝫ mordicatione ⁊ pūctione. Et qui fit ex caliditate est dolor difficilis atqꝫ fortis cum punctione ⁊ mordicatione. ℂ Et cura generalis istius doloris est rectificare regimen ipsius comedendo ordinate ⁊ debitis horis. Or si fuerit dictus dolor ex repletione cum grauedine: cura eius propria est flobotomia. considerando tempus: etatem: consuetudinem: regionem: ⁊ complexioneꝫ. Et qui fuerit ex vapore frigido: curatur vaporando caput cuꝫ sticados. Et si fuerit ex calido confert ei bibire aquam rosatā cōfectam cum psilio integro: qm̄ medici prohibent pistationem eius. ℂ Or si fuerit ꝑdictus dolor ex repletione multa sanguinis: flobotomandus est ex cephalica. Et si ex arteria flobotomaueris: lōge melius erit: sed scire debes ꝙ sanguis ille cum magna difficultate retinetur ⁊ solidatur: ⁊ propter hoc tecum habere debes ea que habent sanguinem fortiter retinere: sicut sunt pili leporis minutissime incisi mixti cum albumine oui ⁊ gipso: aut folia mirthe subtiliter puluerizata cū psilio integro mixtis cuꝫ aqua rosata: ⁊ ponere super locuꝫ similiter stringit. Et cum vis incidere arteriam: ipsam stringe versus radicem sui: ne superflue sanguis exire possit. inciden do eam cum re frigida. ⁊ non cum igne. ℂ Et si cognoueris flegma cum sanguine abundare. fac eum vti exercitatione temperata cibādo eū cibis declinātibus ad caliditatem temperatam ⁊ siccitatem: sicut sunt turtures ⁊ passeres: ⁊ his similia. Abstinendo ab ouis ⁊ piscibus: ⁊ a panata q̄ in arabico dicit caride: ⁊ ab aqua frigida valde: sed qñ vis eam ꝓpinare miscere debes cū ea aliquid mellis vel zucchari: aut rob vue passe decoctum vsqꝫ ad spissitudinē mellis: faciendo vt recipiat eā tepidā. Et si cognoueris manifeste ꝙ dict⁹ dolor a vaporib⁹ calidis procedat incide arteriam incisio ne frigida: faciēdo euꝫ abstinere ab omni re calida: ⁊ ciba eū gallinis elixatis i aqua cū modico olei: ⁊ salis ⁊ aceti. Et potes etiā

M

Quid proprie doleat i dolore capitis

Dolor est sensibilitas ꝯrie q̄litatꝫ exñtꝫ in mēbro. Idē ⁊. ꝑmi. doc. ⁊. c. 19°.

Cā doloris ē p̄a q̄litas aut solutio ꝯtinuitatis ⁊ ē opinio

eam

A
eam coquere cum cucurbita: nõ ponẽdo gallinã cuꝫ cucurbita: nisi post decoctionẽ cucurbite. Et potest etiam decoqui cum succo granatoꝝ: ⁊ faceñ multoties odorare myrtellam cũ ligno aloes ⁊ sandal. Et purga eum cũ sero lactis coagulati cũ lacte fici addendo ei aliquid scamonee. Et cum fuerit purgatus numera sellas: ⁊ quot vicibus assellauerit: tot diebus quiescat post purgationem: ⁊ postmodũ facies eũ vomere: ⁊ post vomitũ iterũ eum purgare debes. ⁋ Et iam superius declarauimus loca que apta sunt recipere hunc dolorẽ: quãuis videatur ꝙ dolor in osse existat. Et quomodo hoc esse posset: cuꝫ ſm opinionẽ quorũdaꝫ os omnino careat sensu? Et ego dico ꝙ si aliqd habet os de sensu est valde grossuꝫ: propter hoc ĩpossibile est ꝙ illic dolor percipiatur. Et iam inuenimus Gal. dixisse que adinuicem sunt opposita: quãdo dixit ꝙ ossa omnino sunt absqꝫ sensu: ⁊ alibi dicit ꝙ dentes habẽt sensum: ⁊ nõ grossum: imo valde intensum. ⁋ Et opinio magnoꝝ medicoꝝ est ꝙ sensus non fit aliquo mẽbro: nisi veniat in eodẽ per neruos subtilissimos diuisos ⁊ contextos ibidem. Quare cum ossa non videantur habere talẽ texturã neruoꝝ: sensum habere nõ debent. Et ergo sicut cerebrũ mittit virtuteꝫ sensibilem per neruos oĩbus mẽbris. ita epar sua virtute naturali mittit nutrimentuꝫ per venas omnibus mẽbris. Et si ossa ideo carent sensu: quia nerui in eisdẽ non sunt diuisi ⁊ contexti minutissimi: vt capilli eadẽ ratione omnino absqꝫ nutrimẽto ⁊ augumẽtatione esse deberent: cũ vene capillares diuise in eis non reperiant: neqꝫ virtus naturalis fortior esse reperitur in introitu mẽbrorũ q̃ꝫ animalis: immo animalis valde fortior iudicatur. Et tu vides ꝙ ossa quãdiu sunt in corpore animato permanent sine putredine ⁊ corruptione: ⁊ etiã oẽs chartilagines: ⁊ cum priuatur corpus a vita: corrũpunt omnino.

Disputatio an ossa sentiant.

Gal. dixit ossa sensu carere ⁊ dẽtes sentire. idẽ p̃ma p̃ mi. di. 5. 5ª p̃mi. c. 5.

B
Probatio ꝙ ossa sentiant.

C
Ergo quid est illud qđ ꝯseruat ossa in corpore animato a putredine? Nõ potest negari quin illud sit spũs vitalis procedens per arterias ad omnia mẽbra que arterie in mẽbris ipsis minutissime diuidunt. ⁊ eodẽ modo ossa recipiunt nutrimentũ propter vicinitatẽ venarũ nõ pulsatiluꝫ. Quare ergo hac eadẽ rõne ⁊ via nõ possunt recipere sensum ossa ꝑpter vicinitateꝫ neruoꝝ. ⁋ Sed naturaliter ossa inquãtũ sunt ossa multe existunt siccitatis. ⁊ ꝑpter hanc sunt grossi ⁊ debilis sensus: ⁊ apparet hoc in plantis pedũ rusticoꝝ: q̄r quãuis lente ⁊ debiliter recipiant sensum: tñ nõ omnino a sensu priuant: qm̃ vides ꝙ qñ aliquid ex ipsis inciditur ferro quãuis nõ sentiant dolorẽ: de quo sit curandũ: tñ sensum habere probant. Et q̄a ossa duriora ⁊ sicciora existunt plantis pedũ rusticorum: ideo lentius ⁊ tardius ⁊ grossiori modo sensum percipiunt. ⁋ Et si aliquis dixerit scriptum esse ꝙ ossa careant sensu. dicimus ꝙ illud dictũ est eo modo quo dicitur quãdo aliquis hꝫ colluꝫ breue: ꝙ careat collo: ⁊ ꝙ quãdo aliquis hꝫ debilitatem visus ꝙ careat visu. ⁋ Et ista que dixi dico ſm meã existimationẽ ⁊ intellectum: ⁊ est veritas omnino: ⁊ inuestigare hoc per viam experimenti in animalibus est difficile valde: qm̃ quãdo in aliquo mẽbro inuestigãdo ꝓcedes: incides primo carnẽ: et postmodũ neruos: demũ pelliculam que cooperit os. ⁊ scire debes ꝙ oĩa ista acutissimi sunt sensus. ergo cũ peruenitur ad os incidendo vel rascando: quomodo sentire dꝫ cuꝫ sit debilissimi sensus: ⁊ hoc certissime scire debes auctoritate Hippocratis: ꝙ qñ duo dolores simul fiunt: maior denigrat alterũ. ⁊ absqꝫ dubio ossa habẽt sensum quãuis modicũ: ⁊ q̃ñ non debet occultari dolor in osse cum sit debilissimi sensus: post imediatã incisionem factam in carne neruis ⁊ pelliculis que sunt mẽbra tanti sensus. certe sic esse debet absqꝫ vlla dubitatione.

Opio ꝑpa de sensu ossium.

Expõ auctoritatis Gal.

Rñsio ad argm̃ sũptũ ab experimento.

D

Scđa affo rismoꝝ. 46

⁋ De emigranea que in arabico dr̃ sechichia. Cap. 20m̃.

E
Diffõ emigranea.

EMIGRANEA ẽ egritudo capitis in qua dolor cõprehendit mediã partẽ capitis. quare scire debes in qua parte sit egritudo p̃dicta. Et scire debes ꝙ esse nõ potest in aliqua parte capitis nisi in panniculo qui cooperit craneuꝫ exterius: vel in illo qui est sub ipso: qui dr̃ dura mater: aut in illo qui est circundans cerebrũ: qui pia mr̃ nominat. Et dr̃ia que est inter istam egritudinẽ ⁊ p̃scriptaꝫ que dr̃ baidda: est ꝙ illa est in toto capite. ista vero solum mediam retinet partem. ⁋ Et oritur hec egritudo: aut a vẽtositate calida: aut ex repletione superflua: ⁊ que ex ventositate calida procedit: fit subito ⁊ cũ extẽsione forti: ⁊ sentit infirmus acuitatẽ humoris. vñ resoluit vapor in loco in quo est. sed si fuerit ex replẽone: sentiet infirmus grauedinẽ in loco cũ rubedine oculoꝝ ⁊ faciei. ⁊ potest etiã euenire ab humoribus existentibus in stomacho a quibus vapores ⁊ fumositates resoluunt qui ad caput ascendunt: ⁊ ibi percipitur incendiũ ⁊ mordicatio valida. Et flobotomia q̄dẽ cõfert quãdo fuerit ex repletione ⁊ infrigidatio corporis etiã cũ rebus notis p̃scriptis. ⁋ Et ciba euꝫ pullis ⁊ gallinis decoctis cum succo granatoꝝ acetosoꝝ. Et potet aquã ordei ⁊ abstineat omnino ab oĩbus procreantibus fumos vel vapores acutos: sicut est vinum coctũ ⁊ vinũ passularũ ⁊ similia. Et abstineat etiã a pomis granatibus dulcibus: qm̃ cito in choleraꝫ vertunt. ⁊ sic eis non modicum nocere videntur. Et quãdo dicta egritudo ex repletione fuerit sola flobotomia aliquãdo potest liberare. Sed quãdo causa fuerit ex superabundantia calidoꝝ humoꝝ existentiũ in stomacho a quibus vapores superius ad caput ascendunt. ⁋ Cura eius propria existit euacuare illos cum laxatiuo conuenienti: aut cum vomitu leui: ⁊ sufficit hec purgatio. ℞. myrabolanoꝝ citrinoꝝ ⁊ chebuloꝝ ⁊ indoꝝ ⁊ violarum ⁊ nenufar añ. au̾. x. conquassentur optime. ⁊ ponantur in feruentem aquã per noctẽ vnã: ⁊ in mane colentur exprimendo fortiter. ⁊ illi colature adde quartã partẽ aurei vni⁹ ex scamonea trita. ℥. j. syrupi acetosi. ℥. j. syrupi facti ex cor. citrorum. ⁊. ℥. j. syrupi masticini: ⁊ propina ei ad bibenduꝫ. ⁊ si non purgabitur sufficienter: da ei ad bibendum de predicta colatura: solum regendo euꝫ sicut conuenit medicamini: dando ei in cibis si superabundauerit humiditas in stomacho que habeant eam exiccare prout tibi videbit conuenire. dando ei semper post cibum aliqua stiptica confortantia ⁊ cõuenientia stomacho vt sunt pira assata: vel cydonia: vel alia similia.

Cause.

F

Regimen.

Cura.

G

⁋ Tractatus decimus de egritudinibus colli: ⁊ est continens capitula decem ⁊ octo.

SCIAS ꝙ collum cõpositum est ex mẽbris simplicibus ⁊ cõpositis: ⁊ ipsa officialia composita sunt ex cõsimilibus: ⁊ inquantũ colluꝫ cõposituꝫ est ex cõsimilibus eueniunt ei egritudines consimiles: ⁊ inquantũ collum cõpositũ ẽst ex officialib⁹ mẽbris eueniũt ei egritudiẽs officiales. Et nos itẽdim⁹ dicere egritudines q̃ pñt ei euenire.

H

⁋ De oppilatione. Cap. primũ.

HEC QVIDEM egritudo. s. oppilatio accidere potest in venis neruis: ⁊ in ipsa nucha. Et cura huius est manifesta. s. cum rebus aperitiuis ⁊ subtiliatiuis humorum. ⁊ hec cura est generalis oppilationibus omnium membrorum.

Cura gñali oĩuꝫ oppilationuꝫ ẽ cuꝫ apitiuis ⁊ subtiliatiuis. idẽ in Techni ca. 94. ⁊ 2° ꝑtice hali. 12.

⁋ De relaxatione. Cap. 2m̃.

HEC QVIDEM egritudo accĩt i collo maxie accñtalr̃. s. ꝑp apã qđ fit vl̾ orit̾ i nucha: ⁊ ideseqt̾ sb̾ apãte r̾laxatio oĩuꝫ mẽbroꝝ gñalr̃. ⁊ si fuerit apã magnũ valde: vel forte iterimit subito. Sꝫ si fue-

I

Paralis̄ fit ī parte oppoˢ paciēti. idē su pra trac. 7 c. 5. ꝛ ħ ga spinal̾ me dulla ē di uisa ꝑ me diū. ꝑ. c. c. 1 fo. 1. col. 3.

rit apā paruū cū modico dolore ꝛ tumore: nō inde efficit̄ relaxatio. ꝛ si apā cū tumore factū fuerit solū in medietate nuche ꝓuabit̄ inde sensus solū in media ꝑte corꝑis. s. ex opposito: sꝫ motꝰ remanebit in parte apātis. Quare talibꝰ in ꝑncipio ꝯsulimus fieri flobotomiā si ṽtus fuerit sufficiēs: ꝛ postmoduꝫ inungere locū cū coto madefacto in oleo rosato tepido multoties: ꝛ ipsuꝫ cotū sic madefactum per totā noctem desuꝑ tenere vsqꝫ mane. Et esto certus ꝙ si ꝯfirmabit̄ apostema: deueniet infirmꝰ ad priuationē sensus ꝛ motus: vt supra dcm̄ est. Et scire debes ꝙ opio quorūdā antiquoꝝ medicoꝝ fuit: ꝙ priuatio sensus vel motꝰ: vel vtriusqꝫ simul nō fit: nisi ex frigiditate solū. Sed nos dicimus ꝙ poss̄e est ꝑuationē sensus ꝛ motus fieri in corpore tēperato: ꝛ etiaꝫ in illo cui caliditas modicum excedit: ꝛ absqꝫ dubio egritudo hec euenire potest ex diuersis causis: ꝛ etiam ex frigiditate.

¶ De spasmo. Cap. 3ᵐ.

K

Spasmus hūidꝰ semꝑ fit subito sicc⁹ aliqñ subito aliqñ paulatine.

ET FIT QVIDEM spasmus in collo sicut in alijs mēbris accidere cōsueuit. Et est duarū specierū. s. ex siccitate ꝛ hūiditate: ꝛ spasmus qui fit ex siccitate poss̄e est vt accidat successiue ꝛ paulatine: ꝛ poss̄e est ꝙ fiat subito ꝓpter intensam euationē humiditatū factā subito. Sed spasmus qui fit ex humiditate: semꝑ subito hꝫ ꝓuenire. ꝛ huius humiditatis sunt due spēs. vna quidē q̄ nō conuertit̄ in vaporeꝫ: sed remanet sic infusa in neruo: vñ ingrossat̄: cōtrahit̄: ꝛ abbreuiat̄: ꝛ sic spasmus efficit̄. ꝛ est etiā alia humiditas: ex qua resoluit̄ vapor: ꝛ inde spasmus efficit̄: eo ꝙ mēbruꝫ qđ ferre poterat dictā humiditatē anteq̄ꝫ cōuerteret̄ in vaporē: post ꝯuersionē eius minime ꝑt eaꝫ sustinere. quare inde spasmus hꝫ deuenire. Et siqs nobis obijceret dicens: ꝙ in eadē hora in qua humiditas resoluitur in vaporē. dolor inde ꝑcipi deberet: ꝛ nō sentimus illū. dicimus ꝙ vapor donec in motu existit pro maiori parte nō facit dolorē: nisi figat̄: qm̄ si vapor fuerit acutus ꝛ mordax: non tñ ex eo ꝑcipit̄ dolor: sed incendiū solū ꝛ mordicatio idē hꝫ ꝓuenire. ¶ Sed spasmi qui fit ex siccitate: cura ē general̾r humectare corpꝰ totū: ꝛ spāl̾r mēbrū spasmatū. ꝛ si fuerit ex hūiditate purgabis eum cū hierapigra ꝛ similibus. ꝛ vnge locū cū oleo de iasemini ꝛ camomillino: et oleū de lilio est medicamen ꝓpriū spasmo qui fit ex humiditate. ꝛ si fuerit dicta hūiditas in vaporeꝫ ꝯuersa: et inde factꝰ sit spasmus: purgabis eū cū medicis ꝑdictis: ꝛ vnge locū oleis ꝑdictis addendo eis hyssopuꝫ recentē.

Cura.

L

¶ De tremore. Cap. 4ᵐ.

Tremor ē motꝰ a ṽtute ꝛ pōderositate membri. Idē Gal. i lib. de tremore et spasmo.

HEC EGRITVDO oritur in collo sicut in alijs mēbris: ꝛ est pugna ꝛ tentatio victorie: q̄ fit inter ponderositateꝫ mēbri ꝛ virtutē quā Deus ꝓstauit motui mēbroꝝ animaliū: qm̄ qñ dominat̄ grauedo. ꝛ pōderositas mēbri supra virtutē ipsius inclinatur inferius. ꝛ si virtus ꝑualebit pōderositati ꝛ grauedini eleuabit̄ superius: ꝛ sunt duo motus qui fiunt successiue: ꝛ isti motus diuersi cum coadunant̄ simul dñr tremor. ꝛ collū quidē ꝑparatū est recipere tremorē ex qualibet leui causa adueniēte ṽtuti motiue ꝓpter grauedineꝫ ꝛ pōderositatē capitis: qm̄ caput pre ceteris membris hoīs grauius ꝛ ponderosius extitit. Et scias ꝙ tremor accidit aut post egritudines: aut post euationeꝫ superfluā: aut ab extrinseco ꝑꝑ friditatē aeris: aut ꝓpter ꝑcussionē: aut ex vulnere adueniēte capiti consolidato: aut nō ꝯsolidato. ex quibus virtus motiua debilitat̄: vñ fit tremor. Et capita lepoꝝ elixata cū aq̄ ꝛ sale ꝛ oleo in tasphea comesta iuuant mirabil̾r: sicut experimēto probatur: ꝛ hoc iuuamentum faciunt virtute diuina in hac egritudine q̄ virtus dr̄ virtus occulta: seu a tota specie. Et iaꝫ aliqui veteris conati sunt loqui super hac ṽtute: ꝛ ego dico ꝙ iposs̄e est scire certitudinē ipsius: qm̄ intellectui humano adeo sublimi ꝛ gl̾ioso ipositus est terminus vltra quē imposs̄e est ipsuꝫ pertrāsire. Et o q̄ꝫ bñ dixit Gal. qñ dixit ꝙ ista scire ꝑtinet ad solū Deū altissimū ꝛ oīpotentē: qꝛ videmus ꝙ medicamina vlcerū pulmonis: ꝛ pustularū ipsius in hoc mūdo reperiunt̄: ꝛ nos ipa ignoramus: tñ pecudes ipsa cognoscunt: qꝛ qñ aliq̄ ouis hꝫ vlcus in pulmone separat̄ ab alijs: ꝛ vadit querēdo res. Et dicūt pastores ꝙ ipsa querit herbaꝫ vel herbas ad comedendū: ꝛ incontinenti post comestionē liberat̄ a vulnere liberatione ꝑfecta. ꝛ ego iam vidi in pulmonibus pecudū signa sol̾onis continuitatis cū cōsolidatione integra ꝛ ꝑfecta: ꝛ nō cognoui nec cognosco herbā illaꝫ hucusqꝫ neqꝫ etiā aliqui ex ꝑdecessoribus nr̄is ipsam cognouerūt.

M

Capita lepoꝝ maxīe ꝯferūt tremori membroꝝ. ideꝫ supra ca. ő ꝯseruanda sanitate.

N

Impossl̾e scire certitudinē ...

¶ Syrupus ꝯferens tremori ꝛ ꝯfortat oīa mēbra: ꝛ caput ꝓprie. ℞. rubee tinctoris: sticados: ꝛ corticis citri: ꝛ corticis exterioris fisticoꝝ. añ. ʒ. j. thuris puri: masticis ꝛ rosarū. añ. aur̄. v. ꝛ liquiritie pōdus quarte partis oium ꝑdcōꝝ: cōquassent̄ oia ꝛ īfundant̄ oia ꝑter mastic. in. xv. libris aque feruētis per noctē vnā: postea adde masticē: demū bullias lento igne ponēdo cum ꝑdictis ad bulliendū aur̄. j. puri auri: ꝛ bulliant vsqꝫ ad cōsumptionē medietatis: ꝛ cola optime exprimēdo. in dicta colatura pone libras. v. syrupi facti cuꝫ decoctione corticis citroꝝ ꝛ çuccaro: decocti ad spissitudinē ꝛ librā vnā mellis dispumati: ꝛ bulliāt simul vsqꝫ ad spissitudineꝫ syrupi. ꝛ bibat ex isto syrupo patiēs oī mane. ʒ. ij. cū v. ʒ. aq̄ in qua extinctū sit ferrū purū mūdū ꝛ limatum: ꝛ oino absqꝫ erugine: ꝛ euentatū ab oī cinere: seu puluere vel sordicie: q̄ ꝯsueuit ferro adherere: ꝛ tādiu dꝫ ipsum calefieri ꝛ in ipsa aq̄ extingui: donec aq̄ medietas cōsumat̄: ꝛ postmodū colet̄. ꝛ cū ipsa syrupus dꝫ distēperari. Et inunge nuchā ꝛ collū descēdēdo inferiꝰ per spinaꝫ vsqꝫ īferius cū oleo de ben aromatiçato: ꝛ si nō iuenis illud q̄ꝫuis nō sit ita vtile facias cū oleo sinapis. Et est necesse medico ꝯsiderare ꝛ subtil̾r attendere oia ista. s. cōplexionē patiētis: etatē: tēpus: regionē: ꝛ ꝯsuetudinē. ꝛ regimē eius tꝑe sanitatis. i. si hō laboriosus sit ꝛ assuetus pati vigilias: aut nō. ꝛ fm̄ quātitatē coadunationis ꝑdictoꝝ facere dꝫ medicus ꝓut melius sibi videbit̄ ꝯuenire: addēdo vel diminuēdo.

Cura.

O

P

Medici dꝫ eē ...

¶ Et scire debes qđ dr̄ia est inter cibū ꝛ medicinā: eo ꝙ medicinā mensurare debemus fm̄ tꝑs: etatē: cōplexionē: ꝛ ꝯsuetudinē: ꝛ regionē: ꝛ egritudinē. sed cibus minime sic est mēsurandus: qm̄ si cōpl̾o cibi elōgata fuerit valde a cōplexione patiētis: q̄ꝫuis talis cibꝰ frāgat cōplexionē ꝛ causaꝫ egritudinis: tñ idē corpus nō recipit nutrimētū: sꝫ expellit̄ cū fecibꝰ ꝛ suꝑfluitatibꝰ: q̄re opꝫ vt cibus sit cōplexiōis equalis: neqꝫ eū ꝯuertere debes ad oppositū cause faciētis egritudinē. v. g̃. vt si sit senex frigide cōpl̾onis: ꝛ in tꝑe frigido: ꝛ nō assuetus labori ꝛ exercitio: ꝛ cibes eū cibis calidis. nō inde recipiēt nutrimētū mēbra sua: imo repudiabunt. Et si qs dixerit ꝙ mel est cibꝰ calidus ꝛ senibꝰ laudatus. dicimꝰ ꝙ q̄ꝫuis sit calide cōpl̾onis: nō tñ multū in caliditate excedit: ꝛ nō calefacit corpus nisi intm̄ quātū recipit de caliditate a corꝑe: eo ꝙ nō multū elōgatur a cōpl̾one nāli corporis nisi intm̄ decoqueret̄ ꝙ eiꝰ sapor ad amaritudinē ꝯueniret: ꝛ tūc mēbra senis ꝛ etiā alioꝝ nō recipient nutrimentū. Mel aūt cuꝫ sit dulce nō multum elongat̄ a complexione equali: ꝛ senex est aial. ꝛ inquātuꝫ est aial hꝫ cal̾itatē actualē. mel ṽo cū sit calidū eius tamē caliditas est potentialis: ꝛ caliditas animalis est manifesta: ꝛ mellis caliditas est occulta: ꝛ ꝓpter hoc nutrire pōt. Res autē que excellēter calida existit neqꝫ ꝑstat nutrimentum senibꝰ neqꝫ alijs. Et etiam si iuuenes qui calidas patiunt̄ egritudines nutrire volueris rebus

A frigidis in excessu: nõ inde nutrientur: imo repudiabunt talia a natura sui corporis: quãuis talia cause egritudinis sint ꝯtraria: qm̃ si talez infirmũ nutrire volueris foliys mandragore: non restaurabitur: neqꝫ nutriet aliqd ex eis. Sꝫ in lactucis est res laudabilis valde: qꝛ quãuis eiꝰ friditas fortis existat eiꝰ tñ subã nõ est grossa q̃re cito a corpe ĩcipit passionẽ: ⁊ oia q̃ hic diximus: sint tibi in memoria in oĩbus aliys egritudinibus tanq̃ꝫ necessaria.

¶ De egritudinibus spondilium colli. Cap. 5m.

ACCIDIT spõdilibus colli vt recipiãt humores viscosos mucillaginosos qui diuidunt ⁊ spargunt iter ꝯiũctionẽ ipsoꝝ spondiliũ. ⁊ accidit ex hoc ꝙ ipsa spõdilia ꝓfundent itrinsecus vel extrinsecus ꝓmineãt. Et qñ exterius ꝓmĩẽt leuis: tũc cura existit: qꝛ ide nucha nõ recipit lesionẽ. sꝫ qñ intrinsecus pro-
B fundant: tũc necẽ inducũt: qꝛ inde sequit squinãtia pessi-
Cura. ma ⁊ mortifera. ¶ Et qñ a medico cã talis cognita pfecte fuerit: purgare dꝫ corpus gñalr ab hoc humore: et hoc facere poterit cũ collognitida ⁊ bdellio: qꝛ sunt optima in hoc casu. Et stude in exiccãdo illũ humorẽ dissoluẽdo ipꝫ. Et pone sup spõdilia colli puluerẽ gariofiloꝝ ⁊ macis mixtũ cũ vino ad modũ emplr̃i: ⁊ liga desuper: ⁊ da ei ad deglutiendũ ea q̃ sint lenia aliquãtulũ grossa: sicut est mica panis optime fermẽtati: ⁊ silĩa. Et fac eum sternutare inclinato capite: qm̃ inde recipit iuuamẽtuꝫ. Et in summa dico ꝙ cura istius egritudinis est p̃ corpus totũ euacuare gñalr ab humore: ⁊ spãlr seu pticulr: masticãdo grana catapucie expuẽdo exterius flã qđ inde exierit ab ore: ⁊ desiccãdo humorẽ seu cõsumẽdo. ponẽdo desup emplr̃m pdcm̃ ex macis ⁊ gariofilis distẽperatis cũ vino: ⁊ stude paulatine ad redeundũ spondile vel spõdilia ad locũ suũ nãle: cognoscẽdo ꝙ hec egritudo naturalr piculosa est valde ⁊ festina. Et ꝓpter hoc studio-
C sius eẽ debes in cura: pstando remedia absqꝫ dilatione.

¶ De dislocatione spondilium colli. Cap. 6m.

DISLOCANTVR hec spondilia: aut v̾sus ptẽ dexterã: vel v̾sus sinistraꝫ. Et hec dislocatio est valde grauis: ⁊ ide accidẽtia fortia ⁊ difficillima ꝯsequunt: ⁊ si dcã dislocatio vel tortura fuerit pua: modicũ ide ifirmo sequit nocumẽtũ. Sꝫ si fuerit magna dislocatio: fora eius erit sicut angulus rectus vl lauda Λ ⁊ efficit inde relaxatio totius corpis: aut squinãtia ⁊ spasmus. ⁊ hoc accidere pt aut ex casu vel ãpate q̃ faciũt exire spõdilia ex locis suis. Ex dislocatiõe spõdiliũ veniũt accidẽtia hec: qm̃ si fuerit dislocatio solũ absqꝫ lesiõe nuche: accidit ex hoc paruitas mẽbroꝝ ⁊ priuatio nutrimẽti ipsoꝝ: ⁊ ꝓuenit ex hoc sicut accidit arbori imperfecte fracte: in qua nutrimẽtũ tortuose ꝓcedit. ⁊ põt ẽt ex tali dislocatiõe ifirmꝰ fieri gibbosus. Sꝫ si dislocatio fcã fuerit solũ in vna pte: cuꝫ hec fuerit pua aduenit ĩde mẽbris paucitas nutrimẽti. sꝫ si fuerit magna fit ide relaxatio medietatis totius corpis pp extẽsionẽ q̃ fit in
D alio latere: eo ꝙ qñ spõdili accidit extẽsio: sequit ide spasmus absqꝫ dubio: ⁊ qđlibꝫ istoꝝ accidẽtiũ p se põt iducẽ necẽ: ⁊ mlto magis si oia silr fuerit ꝯgregata: ⁊ ego puto ꝙ relaxatio illa q̃ cã humoꝝ fit: mortẽ isert suffocãdo ꝓ-
Cura. pter ꝓuationẽ anhelitꝰ pectoris. ¶ Et oĩbꝰ pdcis egritudinibꝰ ꝯfert flõmia ꝓpter dubõnẽ ãpatis: ⁊ resoluere id qđ ifusum est de humore: ⁊ deriuare ad aliã partẽ illud qđ nõdũ est ifusum: ⁊ ꝯfortare locũ lesum seu pcussum: ⁊ id in quo oia pscripta iuuamẽta simul sunt coadunata: ẽ oleũ rosatũ in quo rose recẽtes vicibus pluribꝰ sint ifuse. ⁊ sufficit illud ad inũgẽdũ locũ. ⁊ si res fuerit aliquãtuluꝫ dilatata ad dissolũonẽ humoꝝ: adde oleum de lilio ⁊ de iasemino si poteris iuenire. Sꝫ si egritudo fortis extiterit opatio erit inanis. ¶ Et postq̃ꝫ locutus sum de spõ-
E dilibꝰ: nũc loqui intẽdo de nucha. Et scias ꝙ nucha ẽ sicut fons aqua mittit oĩbus membris q̃ sunt sub ipsa sensus ⁊ motus: ⁊ nerui sunt sicut riuuli qui oriunt ab ipsa.

¶ De egritudinibus nuche. Cap. 7m.

ET ACCIDIT in nucha aliqñ stupor q̃ fit a medico ꝓpter appositionẽ frigidarũ rerũ desup: aut ꝓpter equitationẽ factã per magnã niuẽ: ⁊ fit inde q̃dã spẽs egritudinis q̃ in arabico dr̃ alchadar: in qua priuat sensus ⁊ motus mẽbroꝝ existẽtiũ sub ipsa. Et huic egritudini ꝯfert inungere locum cum oleo nucũ cui additũ sit in q̃libet. ʒ. ipsius octaua pars aurei vnius ex euforbio: ⁊ si nõ haberes oleũ de nucibꝰ: pone loco eius oleũ de lilio mixtũ cũ oleo oliuarũ: ⁊ oleuꝫ de ben etiã mixtũ cũ oleo de iasemino silr in hoc loco con-
F fert valde. Et adde pdictis oleis ad cõfortationeꝫ caloris innati de oleo balsami: ⁊ alia olea ꝯfortant accidẽtaliter calefaciẽdo ipsa ad ignẽ: ⁊ sic agẽdo operabit tua medicina pfecte. Et scias ꝙ id qđ patit nucha de egritudinibus patiunt etiã nerui qui oriunt ab ipa. ¶ Et mihi iã accidit id qđ dicã tibi. s. ꝙ eundo pcepto regis in abuçacbadria cũ frigore vehemẽti ⁊ forti pluuia ⁊ vento. q quidẽ ventus mihi adueniebat parte sinistra pede meo ex illa parte exñte discooperto durãte illa tẽpestate sic p totũ diẽ: ⁊ sic eũdo mihi cecidit patitus de pede: ⁊ non potui ipm̃ intus reducere eo ꝙ nõ poteraꝫ mouere coxam. q̃re alius mihi posuit ipm̃ in pede. ⁊ iterũ cecidit: ⁊ reiteratus fuit mihi: ⁊ tertio iterũ cecidit ⁊ mihi ab alio ipositus fuit: eo ꝙ minime coxã ⁊ crus mouere poterã: ⁊ tũc cognoui ꝙ a pede crure ⁊ coxa ꝓuatus erat motꝰ ⁊ sensus. Et cũ veni ad pñem meũ nõ potui ire: sꝫ ductꝰ fui ab aliys: q̃re inunctus fui in coxa ⁊ spõdilibꝰ iferioribus cũ oleo illo qđ apportauerã cã illius ifirmi pro quo venerã qui quidẽ erat paraliticus: ⁊ in quo priuatus erat
G sensus ⁊ motus: ⁊ in illo oleo erat balsamũ. Et feci mihi aerẽ rectificari cũ forti igne ⁊ magno. ⁊ adueniente die fui liberatus. ¶ Et pro certo scias ꝙ nerui citius valde aptinati sunt recipe egritudies q̃ꝫ ipsa nucha: q̃ꝫuis nerui sint duriores ⁊ solidiores ac dẽsiores ipsa nucha: tñ qꝛ sunt subtiliores ipsa: iõ citius ⁊ leuius pñt recipe passiones. Et ẽt qꝛ a diuina ꝓuidentia nucha hꝫ defensoriũ ad sui custodiã ⁊ ꝯseruationẽ cũ sit sicut radix: eo ꝙ a ꝺstructione ⁊ corruptiõe ipsius destruunt oẽs nerui qui sunt sub ipsa: ⁊ nõ conuertit. s. ꝙ a destructione alicuius nerui: vel neruoꝝ destruatur nucha vel corrumpatur.

Qđ patit nucha patiunt etiaꝫ nerui orti ab ea.
Casus.
Nerui citiꝰ nucha patiũtur.

¶ De apostemate nuche. Cap. 8m.

ET HEC egritudo accidit nuche aut in subã ipsius: aut in pellicula q̃ est circũdans ipsaꝫ: ⁊ potest hoc accidere ab humoribꝰ diuersis: sꝫ ꝓpter acuitatẽ ⁊ velocitatẽ egritudinis opꝫ te esse sollicituꝫ circa flõmiã: etiã si virtus debilis fuerit. Et si fuerit debilis minues de quãtitate: si fortis fuerit in maiori quãtitate extrahere debes. ⁊ postmodũ purgare humoreꝫ il-
H lum quẽ videris vel cognoueris abũdare cũ medicinis sibi appropriatis: ⁊ postea inunges locũ cũ oleo rosaceo calefacto ad ignẽ: vel cũ oleo rosaceo mixto cũ oleo de lilio: aut cũ oleo de iasemini: aut cum oleo de alchaoen: qđcũqꝫ eoꝝ inueneris magis apte: eo ꝙ id qđ inuenit in ipsis nõ est res de qua medicina magnã faciat sollicitudinẽ. Et esto certus ꝙ scia medicinalis nõ operat ab aliquo pfecte nisi post longã ⁊ multã ꝯsuetudinẽ ⁊ longaꝫ experiẽtiã in ipsa. ⁊ nullo mõ cũ sophisticationibꝰ vl sophismis logicalibꝰ. Eo ꝙ si aliqs sophisticãdo se voluerit intantũ subtiliare in medicinis laxatiuis: vt inueniat in ipsis quãtitatẽ ⁊ q̃litatẽ purgationis ꝓportionaliter: vt egritudo ⁊ quãtitas humoris vel humoꝝ exigere videt: ⁊ nõ excedat in plus vel minus vno pilo. intantum

Nõ demꝰ tm̃ subtiliari in dosi medicinarũ qđ accidat mora i infirmo.

I perturbabitur eius mens ꝛ intellectus ipsius taliter de
mabit: ꝙ tardabit in curatione infirmi intantum ꝙ infir
mus inde ad mortem poterit deuenire.

¶ De oppilatione nuche. Cap. 9m.

Oppil'o nuche põt esse in vna medietate ꝛ nõ i alia. vide cãm supra. c. 2.

ET QVIDEM oppil'o q̃ fit in nucha accidit
ab humore grosso: ꝛ p̃t fieri in vna parte ipsius nu
che vel in tota nucha: ꝙ si fuerit in parte: erit re-
laxatio corpis eiusdẽ ptis s'm diametrũ. ꝛ si fuerit
in tota nucha: erit relaxatio totius corpis ab illo spõdili
inferius. Et si dicta oppilatio fuerit debilis atq; pua: ac
cidet inde solũ duricies ꝛ pigritia sensus ꝛ motus absq;
relaxatiõe cõpleta. ¶ Quare medico ꝯuenire vr̃ ꝓpina
Cura. re in hoc casu ea q̃ sunt aperitiua subtiliatiua ꝛ icisiua ꝛ
vrine ꝓuocatiua. Et iã est cognitũ ꝙ q̃dlibet aperitiuũ
Oẽ apitiuũ ꝛ icisiuũ ẽ abstersiuũ ꝛ nõ cõuertitur. ꝛ icisiuũ abstersiuũ existit: ꝛ nõ ꝯuertit̃ ꝙ q̃dlibet abster-
siuũ sit aperitiuũ ꝛ icisiuũ. Et scias ꝙ syrupus squinçabin
sgliticus fact9 cũ melle distẽperatus cũ q̃tuor tm̃ ipsius
aq̃ rosacee in hoc casu multuz cõmendat̃. ꝛ si in eadẽ aq̃
rosacea decoctũ fuerit aliqd liquiricie mũdate erit lõge
melius: q2 remouet acuitatẽ ꝛ põticitatẽ aceti: ꝛ ide etiã
remouet nocumẽtũ q̃d in neruis hz gñare. Et si cõposue
ris ei hãc medicinã erit valde vtilis. ℞. ireos: pollicarie:
K eupatorij: assari. añ. aur̃. j. cẽtauree maioris q̃rtã partez
aur̃. j. seis melonis mũdati ad põdus medietatis oĩum p̃-
dictoꝝ: ligricie q̃rtã ptẽ totius p̃dcõꝝ cõquassent̃ q̃ sunt
cõquassanda: ꝛ pone ad lentũ ignẽ cũ. ℥. xv. aq̃ donec re
deat ad medietatẽ: ꝛ colet̃ optime exprimendo: ꝛ pone
in illa colatura de syrupo citri. ꝛ de syrupo squinãti. añ.
℥. j. ꝛ bibat ex illo. vij. dieb9 vel. x. ꝛ poterit esse ꝙ cuz eo
liberabit̃. ꝙ si nõ liberaret̃ ex eo p̃para te ad purgãdũ
ipsũ ex illo humore. Et hec medicina est valde ꝯueniẽs
in hoc casu. ℞. almuchel ꝛ est bdelliũ: ꝛ iaussie q̃d est ar-
moniacũ: ꝛ ales;beneg. i. serapinũ. añ. aur̃. j. collogntide
q̃rtã partẽ aur̃. j. Incide collogntidaz minutim: ꝛ misce
L cũ ea aur̃. 5. ex medullis amygdalarũ mũdatarũ ꝛ q̃rtaz
ptẽ aur̃. j. ex puluere dragag. ꝛ oia malaxa cum syrupo
sgnçabin in magdaleonẽ: ꝛ ꝓpina ex ipso aur̃. v. cum aq̃
cal'a ad bibendũ: ꝛ si nõ purgaret̃ sufficiẽter distẽpera-
bis de reliquo cũ aq̃ cal'a ꝛ dabis ei: ꝛ fac eũ seruare cu
stodiã queadmodũ ꝯuenit in alijs laxatiuis: ꝛ inũge nu-
chã in loco vbi cognoueris eẽ oppil'onẽ cũ oleo d̃ iasse-
mini: vel rosaceo. d̃ quocũq; melius hr̃e poteris: qm̃ ista
hñt oppil'onẽ ei9 remouere cũ auxilio Dei. ꝛ esto certus
ꝙ ita est de nucha: sicut de alijs membris corpis: eo ꝙ si
elõgata fuerit a sua cõpl'one nãli: op3 te laborare vt ip-
saz redire facias ad eãdẽ: ꝛ nõ debes eaz curare cũ reb9
mltũ remotis a tẽperamẽto vel eq̃litate. Et medicamẽ-
Medicine nuche non debẽt trãsire 2m gradum. ta q̃ in eis facies nõ debẽt penit9 2m gradũ ptrãsire: sed
secure vti poteris his q̃ sunt cal'a a p̃ncipio primi vsq; in
fine scdi gradus ponẽdo semp cũ p̃dictis ꝯfortãtia cum
aliqua stipticitate faciendo aromaticitatẽ: ꝛ aromatica
exuberare cũ p̃dictis vltra posse: qm̃ est perutile in hoc
mẽbro absq; dubio. Et op3 te etiã cũ oi sollicitudine p̃ui
dere ꝛ ꝯsiderare in hoc mẽbro: vt minime ei applicare
facias q̃ sunt calida vel frigida: sicca vel humida intãtũ
ꝙ membrum non possit ea faciliter sustinere.

¶ De apatibus que fiunt circa guttur. Cap. 10m.

M ET FIVNT circa collũ ꝛ guttur apata: ꝛ p ma
iori parte fiunt ꝓpe caput: ꝛ cõiter ab oibus nomi
nant̃ ista q̃ in istis locis oriunt̃ ganzirra. i. scrophu-
le. Materia v'o harũ est flegma: ꝛ istud flegma aut
est grossum: aut viscosum: aut est flegma grossum desic-
catuz vltra id q̃d sue cõplexioni ptinere vr̃: ꝛ cõuersum
q̃si ad naturã mel'ie. Et põt etiã fieri a tali flegmate cui
humor adustus hñs acuitatez nãliter sit admixtus. Qua-
re dissol'o ꝛ maturatio in tarditate ꝛ breuitate istarum
erit s'm nãm p̃dicti humoris ꝛ mixtionẽ ipsoꝝ adinuicẽ: N
qm̃ si in dictis apatib9 nulla rubedo apparuerit: firmus
eẽ debes in tua opione: q̃d oino sunt absq; mixtione ali
cuius hũoris acuti: ꝛ si cũ hoc dura fuerint: signat̃ ꝙ me
lãcholie hñt ptinere: ꝛ si mollia fuerint scire d̃bes ꝙ fl'a
nãle dñat̃ in eisdez. ¶ Cura hoꝝ est emplastriçare ea in Cura.
p̃n9 cũ camomilla: ꝛ farina ordei: ꝛ rosis mixtis cũ aceto:
eo ꝙ acetũ hz flegma icidere ꝛ subtiliare: ꝛ suis nocumẽ
tis obuiare: ꝛ frãgit acuitatez hũoris acuti si ex eo aliqd
est in cã: ꝛ da ei ad bibẽdũ syrupũ sgnçibin ad icidendũ
fl'a cũ d̃coctiõe ligricie ꝛ passularũ enucleatarũ: eo ꝙ li
quiricia ꝛ passule hñt nocumẽtũ: q̃d p̃t ꝓuenire ab acui
tate ꝛ siccitate sgnçabin remouẽ. Aliud empl'm est q̃d eas
dissoluit. ℞. radices alcharscaina: ꝛ credo ꝙ sit ciclamẽ:
ꝛ karobe porcine: ꝛ distẽpera cũ d̃coc. camomille: ꝛ fac
empl'm: ꝯsiderãdo: vt nõ insistas in istis solũ cũ resoluti-
uis: ita vt nõ misceas cũ eis aliq̃ hũida: sic̃ ẽ flos ligne bo
uine q̃ est valde vtilis in hoc casu: ꝛ ẽt succus pomoꝝ eo
ꝙ si vsus fueris resolutiuis vaporabit̃ subtile ꝛ remane-
bit grossũ q̃d idurabit̃ ꝛ cõuertet̃ ad lapideitatẽ. ꝛ nos
videre possum9 sil'e in opationib9 illoꝝ q intẽdũt abster- O
gere ꝛ mũdificare canales aq̃ruz a reb9 duris ꝛ grossis
exñtib9 in eis: qm̃ ipsi nõ isistũt solũ in extirpãdo ꝛ abster
gẽdo: verũ ẽt cum sparsiõe aq̃ in maxia quãtitate vt ille
grossicies vndiq; mollificent̃: ꝛ cũ eadẽ aq̃ defluẽdo re
cedãt: ꝛ hoc idẽ faciũt medici ꝛ facere debẽt. s. ponere
humectãtia ꝛ mollificãtia cũ resolutiuis: ad hoc vt ade-
quent̃ sil'r nãe: ꝛ vt citius resoluant̃ ꝛ euaporent̃ eq̃l'r.
Et purga ifirmũ ab humore illo a quo tibi vr̃ ꝯuenire: ꝛ
nõ idiges flõmia in hac egritudie ꝓ maiori pte: qm̃ raro
a sanguie ꝛ chol'a hñt ꝓuenire. Et si fuerit aliqñ ab istis
vl'ab aliquo istoꝝ ẽ valde rarũ: ꝛ hoc cognoscere potes
suis signis: ꝓut iã sup̃ d̃terminatũ est: ꝛ si sanguinẽ cogno-
ueris exuberare minue ex illo: ꝓut tibi videbit̃ ꝯuenire
s'm v̈tutẽ patiẽtis ꝛ cõpl'onẽ ipsi9. S3 si ifirm9 cũ p̃dictis
scrophulis sic ꝑmãserit ꝛ steterit lõgo tpe absq; regimie P
aliq̃ ꝛ ꝯsilio medicoꝝ: nec vsus fuerit resolutiuis subtilia
tiuis ꝛ icisiuis: tũc oino ille ad saniez deriuabũt q̃re ꝓpe-
ra cũ oi sollicitudie ad ei9 gñationẽ faciẽdã. ꝛ si cõplexio
ifirmi hũida fuerit: fac empl'z ex pasta fermẽtata mixta
cũ butyro. ꝛ si ei9 cõpl'o ad aliquã siccitatẽ d̃riuauerit: et
tũc hẽas micã panis: malaxa eã cũ decoc. pedũ arietis.
Et cũ maturatũ fuerit apa aperi locũ in loco ipsi9 pẽdẽ-
ti: vt ide sanies facili9 ꝛ meli9 possit mũdificari. Et hoc si
optie cognoueris ꝛ scieris anothomiã mẽbroꝝ. ꝛ caue
ne decipiaris in icisione. s. vt nõ facias eã i loco vene vl'
arterie: aut nerui. ita vt ex illa icisione possit lõge maior
egritudo oriri p̊re. eo ꝙ si sciaz anothomie penitus fue
ris ignorãs. ita ꝙ eã nõ fuisti expt9 nec eã vidisti: s3 solũ
ex ea scis aliqd ex auditu. ipo'e ẽ vt v̈itatẽ hui9 possis co
gnoscẽ certissime ꝛ ꝑfecte: ꝛ max̃ in mẽbris. ꝛ pp hoc si
fueris sic ignorãs caueas tibi ab incisiõe facta cũ ferro
oino. s3 pone sup locũ quẽ itendis apire stercus colũbaꝝ
malaxatũ cũ brodio pedũ arietis. si fuerit delicat9 ꝛ mol
lis cõpl'onis aut puer. S3 si ifirm9 fuerit rustic9 vl' senex: Q
miscebis ꝛ malaxabis dictũ stercus cuz sapone molli. Et
si fuerit infirmus mediocris cõpl'onis ꝛ etatis: miscebis
cum butyro antiquo: qm̃ faciet locũ aperiri in breui. Et
rege ifirmũ subtili regimie lõgo tpe. s. cũ pullis paruis: ꝛ
tassea scã cũ aceto: ꝛ pullis plenis amygdalarũ ꝛ panis
madefact9 in oleo cũ modico sale ꝛ comestus ꝯfert val-
de. Et facta apertione prio pone intus tantã inuolutaz
in melle per diem vnaz ꝛ alijs diebus pone tantã opti-
me tinctaz ex vnguento de palma dissoluto cũ oleo ro-
saceo. ꝛ fac ꝓut tibi videbit̃ ꝯuenire. ꝯsiderata etate ifir-
mi ꝛ sua cõpl'one: ꝛ s'm quãtitatẽ ꝯsolidationis vulneris

A ita tantam debes diminuere donec fuerit liberatus cū adiutorio Dei.

¶ De solutione continuitatis colli. Cap. 9m.

ET QVIA colluz est mēbrum cōpositum: ideo ei accidere potest solo cōtinuitatis sicut alijs mēbris accidere cōsueuit: ⁊ hoc ei euenire potest aut ab extrinseco: aut ab āpate. Et scias ꝙ multe egritudines oriuntur in collo ex dissolutione continuitatis: ⁊ maxime in neruo nominato in arabico neruus retrogradus: ⁊ quādo egritudo ibidē generat: ōstruitur vox: eo ꝙ partes epigloti non claudunt debite ⁊ ꝯueniēter: nec dilatant: ⁊ efficit eius vox rauca ad similitudinē vocis hōis fortiter īfrigidati: ⁊ si dictus neruus fractus fuerit: cura eius tūc est ipoſſi͡lis. Sed si fuerit dicta egritudo ex āpate: tunc curabit curato āpate.

B Cura. ¶ Quare studeas in remouēdo ipsuz sicut diximus. s. cū eūatione: ⁊ purgādo humores: ⁊ resoluēdo ipsos: ⁊ faciēdo oīa ꝑdicta tpe cōuenienti. Sz si fuerit ex oppilōne euacua corpus cum laxatiuis: ⁊ postea studeas in dissoluēdo oppilōnē: ⁊ in aperiēdo eā cum oleo anhetino ⁊ silibus: donec redeat mēbrū ad statū suū propriū miscēdo cū ꝑdictis aliqua q̄ sunt stiptica ⁊ aromatica. Sicut recipiēdo ex oleo rosaceo partē vnā in tribus partibus olei anhetini: ⁊ ex eo inunge locuz. Sed si dicta causa ꝓcessit a mala cōplōne frigida neruo eueniēte q̄ eidē suꝑuenerit a niue vel vēto: aut pluuia: vel aliquo alio frigido aere: aut ab appositione medicinarū frigidarū ⁊ narcoticarū: sicut iꝑiti medici facere cōsueuerūt: tunc cura tua esse dꝫ cū rebꝰ calefaciētibꝰ: ⁊ inquātū causa fuerit frida actu ⁊ potentia intm̄ ei resistere debes cū rebꝰ ꝯrarijs calidis. s. actu et potētia. Et q2 ex ꝑdictis causis coagulat sanguis ille qui in neruo ꝑdicto existit: iō insistere debes cū rebus calefaciētibus ⁊ aperiētibus actu ⁊ potētia: sicut sunt ista ⁊ his silia. s. oleū anhetinū: ⁊ oleū de narcisco: ⁊ pinguedo de alchorac. i. grue: ⁊ aliquātulū piguedinis galline: misceant oīa suꝑdicta: ⁊ calefac istud vnguētū: ⁊ inunge locuz pluries sic faciēdo: ⁊ madefac cotū in eodē tepido ⁊ suppone.

C Et scias ꝙ oē mēbrū existēs in ꝑncipalitate ⁊ nobilitate nerui. minime sustinere pōt ꝯrietates medicinarū existentiū in vltimo absqꝫ medio: eo ꝙ q̄zuis fuerit membrū densum solidū atqꝫ firmū: cum hoc toto destruit eius virtꝰ: ⁊ perdit ⁊ annichilat. ex appositiōe taliū medicinarū existētiū in vltia ꝯrietate. Et hoc cognoscere debes ex dictis antiquoꝝ ⁊ vera dicūt loquēdo de dētibus. s. id qꝺ eis magis nocere ꝑcipit: est qn̄ extrema eis accidunt absqꝫ medio. s. comedere vel bibere calida actu in excessu post frigida actu ī excessu: ⁊ tn̄ suba eorū est dēsa: solida atqꝫ dura ad recipiendū passionē ⁊ intm̄ sunt dure substātie: ꝙ aliqui antiquoꝝ medicoꝝ crediderūt ꝙ essent ipassibiles ⁊ absqꝫ sensu: ⁊ tn̄ veraciter sunt sensibiles. ¶ Quanto ergo nerui q̄ sunt molliores ⁊ magis delicati debēt magis recipere passionē ⁊ perturbationē ab extremis ipsis dētibꝰ: ⁊ absqꝫ dubio qn̄ medici ponunt hanc cōparationē principalr̄ in dētibꝰ: nō intelligunt solū de dentibꝰ: sed de oībus alijs mēbris corpis.

D Sed cū hoc nocumētū ꝑcipit in dētibꝰ: qui sunt tā dure ⁊ dense substātie. quanto magis in alijs q̄ sunt molliores valde ⁊ rarioris substātie percipi deberet. regimē ergo eius debet ad caliditatē modicaz pertinere. Et oēs alie medicine sint temperate: vel ad modicā caliditatē ꝑtinentes queādmodū supra diximus: sicut in cibis eorum ꝓpinare turtures ⁊ minutas aues nemoris: ⁊ etiā passeres in estate elixatas: ⁊ in hyeme assatas in veru: vel de coctas cum almuri vel suffricatas in sartagine. sed scias ꝙ ea que sunt in vltimo assata magis medicine habent pertinere q̄ȝ ad cibum vel ad nutriendum.

¶ De inflatione facta in epigloto. Cap. 12m.

E ET ORITVR quidē in epigloto apostema ⁊ diximus curā. sed nō nocet specialez huius hic rememorare. Quare primo flobotomare debes infirmū de cephalica brachij dextri: ⁊ extrahere de sanguine ſm ꝙ tibi videbit cōuenire. Et si videbis epiglotū fortiter rubere ⁊ in actu calidū da ei ad bibenduz paulatine aquā rosaceā in qua diu steterint semina cydonioꝝ cū çuccharo ⁊ modico aceti: ita vt nō ꝑcipiatur sapor eius. s. aceti. Sed si fuerit absqꝫ caliditate ⁊ rubedine manifesta: tūc fac eū gargariçare rob de moris mistū cuz aq̄ rosacea: ⁊ etiā de illo paulatine ⁊ successiue atqꝫ cōtinue deglutire: ⁊ subtilia cibū eius propinādo ei soluz ius pulli cum pane optime fermēto. Et si apostema fuerit magnū ⁊ multi nocumēti: oīno flobotomare eum debes. Et etiā si nocumētū ipsius fuerit debile: penitus flobotomare debes: eo ꝙ sanguis secū ducit humores: ⁊ tp̄s est breue: ⁊ nocumentū qꝺ ex minutione sanguinis hꝫ ꝓuenire: cito poteris restaurare.

Cura facti ab humoribus non adustis.

F Sed si timuerit īfirmus minutionē: purga eū cū purgatiōe leui. s. cū hac decoctione. q̄ ℞. mirabolanoꝝ citrinoꝝ: ⁊ violarū: ⁊ seminis chartami: ⁊ semis angera. i. vrtice ⁊ ligritie. an̄. ꝑtes eq̄les. Et oīa ista pone in aq̄ decoc. masticoꝝ: cuiꝰ quātitas sit ad mutationē coloris aq̄: ⁊ fac oīa ꝑdicta morari in eadē ꝑ totā noctē ⁊ diē: ⁊ postea cola eā exprimendo fortiter. Et pone in eadez colatura de syrupo tamarindoꝝ vel de syrupo squinçabin ꝓut tibi videbit ꝯuenire. ⁊ de hac decoctiōe ꝓpina infirmo ꝓut tibi videbit ꝯuenire: seruādo custodiā infirmo sicut fit in alijs laxatiuis. Etsi nō ꝑcipit in loco calor manifestus vel rubor. fac infirmū gargariçare syrupū sq̄nçabin tepidum: ⁊ rob moroꝝ: ⁊ aliq̄d aceti cuz q̄tuor partibus aq̄ dulcis.

G Et stude vt eius cōplexio ꝑmutet ⁊ alteret ad siccitatē. s. dando ei panē optime fermētatū cū pullis assatis: ⁊ etiā ex farina ordei vstolati fit cibꝰ q̄ dr̄ alçasu. i. pultes: seu insculārū est factus ex farina dicta ordei vstulati cum aqua ⁊ modico çucchari: q̄ est valde vtilis in hoc casu. ¶ Et si color epigloti fuerit similis colori melangiarū ⁊ in epigloto ipso apparuerit tumor magnus valde cū duritie. dubitandū est valde de suffocatione infirmi. q̄re properare debes ad flobotomandū infirmū: sciēdo qꝺ ille sanguis q̄ exierit erit grossius atqꝫ niger. Et sic securabit a timore suffocationis. Et purga infirmū cū lapide lazuli: vel cū lauatura ipsius lapidis lazuli: ſm ꝙ vꝫtus infirmi poterit sustinere: vel cū decoc. fcā cū polipodio epithimo ⁊ elleboro nigro: ponēdo cū ꝑdcis aliq̄ q̄ siccitatem ꝑdcārū hēant remouere: sicut sunt viole ligritia ⁊ nomifar. Et ēt ponere debes q̄ hēant dolorē mitigare: qm̄ ꝺ ꝯsuetudine huiꝰ loci ⁊ egritudis ē dolere: ⁊ pūctionē sentire: sicut sunt flores sticados ⁊ succus pomoꝝ: qm̄ hꝫ ꝯferūt duplr̄. s. q2 frangūt siccitatez ⁊ remouēt dolorē.

Cura facti ab atrabile vel hūoribus adustis aut melancholia.

H Et si cognoueris ꝙ humor sit multe magnitudis: tūc dare debes ꝑdictas medicinas laxatiuas cū tota suba frāgēdo siccitatē ipsaꝝ cū oleo amyg. dulciū: vl̄ cū syrupo sq̄nçabin facto cuz passulis enucleatis. ⁊ maxīe si īfirmꝰ fuerit q̄dragenariꝰ ⁊ coloris bruni ⁊ pilosus: ⁊ nerui ipsiꝰ lacerti sint pleni grossi atqꝫ lati: ⁊ vt ꝯsuetudo īfirmi sit eē solitarius cū mltis cogitationibꝰ: q2 cuz sic reperit ꝓ certo talis erit melicus. Sz si īfirmꝰ fuerit iuuenis: ⁊ nō fuerit cōplōnis melice. qꝺ scies q2 color eiꝰ erit albꝰ: ⁊ erit bone cōuersatiōis ⁊ ꝯsuetudis: tūc scire ꝺbes ꝙ ille humor nō erit multe grossitudinis. Quare talibus dare debes decoctionē medicinarū solū absqꝫ substātia rectificādo ipsas cū medicinis sibi ꝓprijs ⁊ cōueniētibus: vt nature amicabiliores existāt ꝓut tibi meliꝰ videbit expedire. s. cū syrupo ꝺ melle: aut cū syrupo citri. si itēdis subtiliare

I humorem ⁊ confortare naturã: aut cum syrupo pomorum: si intendis cõplexionẽ rectificare: ⁊ si certus fueris ꝙ humor faciẽs egritudinez sit sanguis: tũc flobotomia est ei cura ꝑncipalis. Et si aliqs alius humor vel humores fuerint vel erũt in causa: ⁊ ẽt ex acutis scies in vnoquoq; qd erit faciẽduz ex ꝑdictis. Et quotiescũq; in epigloto: aut in vuula magnũ fuerit apa dilatatũ nõ potes esse securus qn ĩfirmus ad suffocationẽ possit ꝯuenire.

De squinantia. Cap. 13m.

ET SCIRE debes ꝙ squinãtia pt fieri ex vno humore vel ex pluribꝰ. Et hoc scire poteris ex accidentibꝰ q̃ ab egritudine fiũt. Qm̃ si ex vno humore fuerit: accidentia erunt signãtia sup illo. ⁊ si ex pluribus erunt cõposita accidẽtia atq; mixta. Et q̃uis forte hoc difficile sit cognoscere: tñ si optime fueris ꝑscrutatus ex dictis accidẽtibꝰ optime poteris cognoscere atq; scire: vñ ⁊ ex quo humore dcm̃ apa fuerit gñatũ: K ⁊ iã tibi significaui in ꝑcedẽti capl'o signa ⁊ accidẽtia simpliciũ: ⁊ ex ipsis poteris satis leuiter cõposita cognoscere atq; scire. Cura. Quare si apa fuerit cõpositũ ipz purgarꝫ ꝺbes cũ medicinis cõpositis: ⁊ si simplex cũ ipsis medicinis simplicibꝰ supradictis. sed scias ꝙ aliqñ apa vuule talis ꝯditionis existit: ꝙ nullatenꝰ curã alicuiꝰ medicine recipe pt. ⁊ qñ sic est: tũc ad ferrũ. s. ad chirurgiaz te redire opz. Et q̃uis hoc sit ꝯ nr̃am intẽtionẽ. s. curare cũ ferro: tñ volo vt scias a me ꝙ si eã icideres radicitus. inde grauissime egritudines hñt prouenire. s. q: aer ad pulmonẽ velociter: tendit absq; obstaculo ⁊ defensione aliqua q̃ possit friditatẽ aeris frãgere: ⁊ eius cõtẽperare cõplexionẽ. vñ sequit debilitas ꝟtutis cordis: ⁊ illa de cã ꝟtutes debilitant: ⁊ dissoluit reuma. q̃re infirmꝰ velociter ⁊ subito ad mortẽ inde poterit ꝑuenire. Cognoscẽdo ꝙ si assam fetidã suspẽderis ad collũ patiẽtis apa vuee vel squinantiã confert ei valde ex sui nã ⁊ proprietate.

Assa fetida collo suspẽsa mltũ valz apati bꝰgule. idẽ supra tracta. 6. c. 4.

De apostematibꝰ accidẽtibꝰ canne pulmõis. Cap. 14m.

ORIVNTVR etiã quedã apata in cãna pulmonis queadmodũ in meri fieri ꝯsueuerũt: ⁊ omnia ista apata: siue q̃ fiunt in meri: siue q̃ in cãna pulmonis oriuntur: sunt ꝑsigitiua ⁊ multi nocumẽti. L Et si hec apata nõ perueniũt ad magnã magnitudinez sicut alia apata q̃ in largis locis nascunt: hoc non est nisi ꝑꝑ stricturam loci: qa nõ pñt in eisdẽ locis dilatari. Sed sicut dcm̃ est in apatibus epigloti de causis: signis: ⁊ curis. sic ⁊ in istis q̃ in hoc oriuntur membro itelligere debes excepto q: hec mẽbra. s. canna pulmonis ⁊ meri. ꝓpter siccitatẽ ⁊ maciẽ ipsoꝝ nõ recipiunt humores qui sunt grosse subẽ valde. Et ꝓpter hãc maciẽ q̃ est in cãna pulmonis qñ in ipsa orit apa. exeunt amygdale ex locis suis q̃ sunt obuiãtes aeri. ⁊ absq; dubio hac de causa inde orit tussis falsa: eo ꝙ nõ inuenit aer obstaculũ ⁊ obuiationẽ. q̃re inde hoc accidẽs hz ꝓuenire. Et qñ in meri accidit hoc apa. inde duo magna nocumẽta hñt ꝓuenire. vnũ est difficultas deglutiendi. ⁊ aliud est intensus loci dolor. M Et quãdo certus fueris ꝙ in aliquo ꝑdictoruz mẽbroꝝ fuerit apa: nõ tardabis flõmiaz vllo mõ ꝓpter breuitatẽ tẽporis huius egritudinis: ponẽdo postmodũ sup locũ ea q̃ habeãt ipsũz apa spargere subtiliãdo ⁊ resoluendo: ⁊ fac eũ gargarizare aquã rosaceã cum decoctione de cassiafistula ⁊ rosarũ. Et ista etiã ⁊ similia ꝯferũt apati cãne pulmonis: ⁊ spãl'r odorare ipsa calida: et aerẽ ꝑdictoꝝ calidũ intus trahere inspirãdo mollificando corpus cũ his q̃ humori peccãti tibi magis videbunt expedire. Et dico certissime: ⁊ hoc habes pro cõstãti: ꝙ in his apatibus ⁊ in oĩbus alijs existẽtibus intra corpus somnus est pessimus ⁊ nociuꝰ. ⁊ pro tanto quãtũ eũ remouere poteris ab eodẽ tm̃ illud facere ꝺbes donec

Apatibꝰ intrinsecis icipiẽtibus vsq; ad declinationẽ somnus est malꝰ: in ꝺclinatione ꝟo optimꝰ

N humor ad dissolutionẽ ceperit ꝯuenire cibãdo eũ subtiliter absq; intensa molestia: ⁊ extrahere eũ a somno pacifice ⁊ quiete: recitãdo ei noua delectabilia atq; placida: ⁊ si ista nõ sufficerẽt: fac ei oĩa q̃ ipsũz a somno poterunt remouere. Quare si iuuenis fuerit ⁊ tẽpus estatis: fac eũ odorare cãphorã: q: facit eũ vigilare absq; molestia ⁊ ipedimẽto: ⁊ si senex fuerit ⁊ tẽpus estatis: sufficit ei tm̃ odorare aldehebẽ. i. sticados cuz aliquãtulo camphore: ⁊ qꝺ facit sticados facit rutha. Et queadmodum somnus adiuuat apa fortissime dissoluere: qñ est in declinatione ⁊ in via dissol'onis: ita ⁊ ipse somnus qñ apa est in ꝑncipio ⁊ in via gñationis et ꝯfirmationis potentissime adiuuat ad ipsius ꝯfirmationẽ ⁊ augmẽtationẽ. ⁊ sic est causa sue mortis. Et iam superius tractaui ⁊ mentionem feci de apostematibꝰ q̃ in istis locis oriuntur: ⁊ eoꝝ curas sufficiẽter ordinaui. Quare cũ ad breuitatẽ intẽdã curas singulares vniuscuiusq; obmitto: ⁊ eoꝝ accidẽtia: eo ꝙ cura vnius est q̃si cura omniũ alioꝝ. O Et ꝓpter hoc nõ posui curã squinãtie. s. illã q̃ dz fieri cũ incisione cãne pulmonis ad quãtitatẽ foraminis naris vel parũ minꝰ: ⁊ illud omisi: qa est difficile valde: nec tpe meo vidi aliquẽ qui eã fuisset exercitatus. sz qñ discipulꝰ eraz in hac arte. volui ꝑscrutari dicta modernoꝝ huiꝰ artis in hac cã qui dicũt ꝙ Hal. nullã fecerat mentionẽ huius cure: sz mẽtiti fuerũt: eo ꝙ Hal. ipsaz posuit vbi ꝑcepit icidere sifac: ⁊ scindere cãnã pulmonis. ⁊ ꝑꝑ hoc volẽs experimẽtare sumpsi caprã vnã ⁊ incisi coriũz ⁊ pelliculã q̃ est subtus: ⁊ de cãna pulmonis ẽt aliqd minus lupino ⁊ lauabã vulnus cũ aq̃ mellis quotidie. ⁊ qñ vulnus incipiebat cooꝑiri carne: desuꝑ spargebã puluerẽ subtilissimũ nucũ cypressi donec fuit liberata. Sz q: meo tpe nõ vidi aliquẽ q hãc fecisset. ꝓpter hoc eã nolui ꝑ ordiare. Et accidit qñq; cãne pulmonis debilitatio vocis propter multã vociferationẽ: vel ꝓpter intẽsũz laborẽ. ⁊ illa de cã ibi orinnt granula parua. ⁊ huic cure sufficit gargarizare aquã rosaceã. Et debilitat ẽt vox ꝑꝑ igrossationez q̃ fit a multa infusione humiditatis fl'atis viscosi in pelliculam cãne pulmonis. ⁊ huic cause sufficit desiccatio.

Caphora ꝓhibz somnũ idẽ sticados. cap. ꝓprio.

Experimẽtũ ꝑ...

C De raucedine vocis. Cap. 15m.

CVRA VERO huiꝰ egritudinis ẽ comedere aliqd de raphano cũ modico çucchari: ⁊ ius etiã cauliũ vel brodiũ eoꝝ in hoc casu ꝯfert multuz. (pmꝰ mo) Et orit qñq; hec egritudo ex asꝑitate ⁊ siccitate cãne pulmonis. (2ꝰ mod) Et cura illiꝰ est comedere amygdalas excorticatas dulces cũ succo ligritie. P Et postq̃ ꝺriuatus suz ad tractãdũ de raucedine vocis q̃ fit ex influxiõe humiditatis fl'atis viscosi in cãnaz pulmonis q̃ descẽdit a cerebro vicio reumatis vel catarri. ⁊ hoc nõ solũ medici sciũt: imo etiã ⁊ vulgares istud intelligunt ⁊ cognoscunt. nũc aũt intendo tractare de raucedine q̃ fit vicio alterius egritudinis sicut accidit ex strictura gule cũ aliqua istita: vel sibi sil'i intm̃ ꝙ ꝯstringit inde neruus retrogradꝰ ⁊ cõprimit ⁊ sequit raucedo. D Et fit ẽt a cã ĩtrinseca. s. ab oppil'one fcã in ipso neruo retrogrado: ⁊ hoc fit raro ⁊ in minori pte. (3ꝰ mod) Ergo studeas festinãter inũgere locũ stricture cũ aliqb' oleis resolutiuis si egritudo fuerit antiqua: sicut cũ oleo nucũ antiquarũ ⁊ oleo de iasemino ⁊ de narcisco cũ pinguedie anatis. Et pre oĩbꝰ istis exꝑtꝰ suz pinguedinẽ stornelloꝝ q comedũt oliuas. Q Sz si egritudo fuerit recẽs ⁊ in pricipio sufficit tunc inunctio cũ oleo rosaceo aromatiçato. Si aũt iam trãsierit egritudo. xx. dies: tũc vti debes ꝑdictis oleis mixtis. Et non obliuiscaris subtiliare regimẽ infirmãtis ⁊ ipsum diminuere: qm̃ si sic feceris recuperabit vocẽ ĩfirmꝰ omnino domino cõcedẽte. sed si lesio aliq̃ facta fuerit in vijs vocis ex dicta strictura: cura eius tũc est impol'is. Et fit (4ꝰ mod)

A etiã dicta raucedo ex apate facto in neruo retrogrado.
Et cura eius est cura p̄dicta: subtiliãdo regimẽ. Et si su-
perius nominaui olea plura ⁊ diuersa: ⁊ in vnũ collecta
huic egritudini ↄferẽtia nõ credas me fecisse illud absq;
p̄uisione ⁊ cautela: qm̃ oẽs medicine q̃ operant intrinse
cus vel extrinsecus si fuerit p̄l'es vnius cõpl'onis ⁊ vniꝰ
nature: ⁊ in vno gradu simul mixte: reperiũtur maioris
virtutis ⁊ efficacie in oĩbus egritudinibꝰ: quã si dederis
vnã solã illius cõpl'onis ⁊ nãe: ⁊ illius gradus in vno eo
dez põdere. v. g. qm̃ si recipies medicinã vnã simplicẽ q̃
sit calida vel frida: sicca vel hu. in p̄cipio scd̃i gradus.
⁊ decõposita sumpseris in eadẽ quãtitate q̃ in illo eodẽ
gradu fuerit cõpl'onata. inuenies cõpositã lõge maioris
efficacie q̃z simplicez in tm̃ q. ʒ. j. de cõposita plus opaꝛ
q̃z. ʒ. vna cũ dimidia de simplici: ⁊ hoc nõ recipiꝛ solũ in
v̄tutibꝰ p̄mis. verũ etiã in scd̃is ⁊ tertijs. certissime istud
B idẽ inueniꝛ. ⁊ q̃zuis causa hꝰ sit manifesta: tñ ipsam ad p̄-
sens omitto intendẽs breuitatẽ seruare: sicut in p̄ncipio
huiꝰ libri promisi. nihilominus h̄ ⁊ alia in sequẽtibꝰ vtilia
ero rememoratus Deo ↄcedẽte. ⁊ iaz superiꝰ memoraui
q oppil'o fieri p̄t in neruo retrogrado: sicut in alijs ner-
uis fieri cõsueuit: ex qua raucedo oriꝛ ⁊ generaꝛ. Et etiã
in duobꝰ neruis obticis a q̃bꝰ lux oculis delegaꝛ fit oppi
latio: ⁊ in tm̃ q qñ claudiꝛ oculus: vnus nullatenus pu-
pilla alterius dilataꝛ. Et qñ sic est medici sunt despati d̄
cura huiꝰ egritudinis: hoc iam declaratũ est in tractatu
oculoꝝ. Sed de hoc qd̄ medici dicũt q cura aliqua non
ꝓdest in illo casu nullatenus sum cũ eis: nec eis assentio
vllo mõ. Et sicut dico de ista oppil'one: ita dico de oppi
latione facta in neruo retrogrado q cura non est pol'is
oĩno: imo medicine ꝓ certo eis debẽt valere ⁊ eos iuua-
re si debite exhibeantur. Quare inungere debes locum
cũ p̄dictis oleis simul mixtis: nõ omittẽdo purgationem
v'l'ez totius corpis: ⁊ etiã p̄ticularẽ capitis: sciẽdo q mã
egritudinis nõ trahiꝛ a capite nisi medicine ⁊ virtꝰ ipsaꝝ
C illuc deferanꝛ. vñ cõsulo vt alie a dictis medicinis p̄pa-
renꝛ q̃ deferãt v̄tutes ipar̄ ipsi capiti velociter ꝓpinã-
do eas distẽperatas cũ aq̃ mellis. ⁊ hãc viã ⁊ doctrinaz
adinuenit pr̄ meus: ⁊ fuit valde bona. ⁊ postq̃z ipse obijt
ego posui alium nunciũ delatorẽ medicinarũ ad caput:
q̃zuis de hoc cũ eo minime fuissez locutus. Et nõ diffidas
oĩno quãdo beneficiũ ⁊ iuuamẽ istarũ medicinarũ nõ ap
paruerit velociter ⁊ subito: quoniã aliquãdo excitãdo
ipsas nõ tm̃ signum aliqd̄ beneficij ⁊ iuuaminis appare-
bit: sed interdum liberabitur subito Deo dante.

¶ De pustulis in meri seu in isofago. Cap. 16m.

ET ORIVNTVR pustule in meri ex come-
stione rerum acutarũ: sicut est sinapis ⁊ similia. vel
ex assumptione medicinarũ fortiuz ⁊ acutarũ que
recipiuntur a medicis ad occidendum sanguisugas exi-
stentes in gula. Et fiunt hac de causa ibidem pustule ru-
D bee parue ⁊ minute. Et cura huius est succus liquiritie
cum mucillagine seminũ cydonioruz cum aqua rosacea
dissolutorum: retentus in ore ⁊ paulatine suggendo et
lambendo deglutire.

¶ De corruptione ⁊ putrefactione in gula ⁊ meri: ⁊ eorũ
partibus adiacentibus in tẽpore epidimie. Cap. 17m.

ORITVR etiã in istis mẽbris ⁊ in suis p̄tibus
adiacẽtibus putrefactio t̄pe magne epidimie ⁊
pessime mortalitatis: sic in alijs mẽbris fieri ↄsue
Q uit. q̃re p̄tes gule corrũpunꝛ. Et hoc nõ accit nisi
qñ est epidimia pestifera pessima ⁊ maligna. ⁊ nõ est mi-
rum: qm̃ aliquãdo in tali tẽpore corrũpunꝛ nerui pedũ
q̃ sunt mẽbra solida ⁊ cadunt. Et qñ tractabo de epidi-
mia: ⁊ de egritudinibus q̃ fiunt in ipsa: ⁊ de suis accidẽ-
tibus tunc curã omniũ ponam cum adiutorio Dei.

¶ De priuatione sensus ⁊ motus ⁊ relaxatione meri ⁊ E
isofagi. Cap. 18m.

ACCIDIT ẽt aliqñ in neruo illo in quo insita ẽ
v̄tꝰ deglutiẽdi sp̄es relaxatiõis ⁊ p̄uatiõis sensus ⁊
motꝰ: ⁊ p̄t ẽt hoc nocumẽtũ euenire in ipso neruo
a quo dictꝰ neruus recipit influẽtiã ⁊ v̄tutẽ sensus ⁊ motꝰ.
Et hoc ei accidere p̄t p̄p̄ friditatẽ cõpl'onis sue. vñ para
tus est recipe dictã lesionẽ. Et hoc ei ↄtingere p̄t: aut ex
assumptiõe narcoticarũ mediciaruz: aut ex potatiõe aq̃
fride i magna q̃ztitate: ⁊ sp̄al'r illis q̃ nõ sunt assueti bibẽ
eã. ⁊ põt aliqñ hec egritudo subito euenire: ⁊ iterdũ pau
latine efficiꝛ. Et qñ fit ex potatiõe aq̃ multe fride: tũc fit
F subito. Et qñ cõtinue ⁊ paulatine vsus fuerit frida: tunc
successiue ⁊ paulatine hꝰ egritudo efficiꝛ. ⁊ qñ sic ẽ: inci-
pit cũ dolore leui: ⁊ cũ difficultate d̄glutiẽdi q̃ paulatine
⁊ successiue augumẽtaꝛ donec deuenerit ad p̄uationẽ
deglutiẽdi p̄fectã. Et hoc accñs qñ accit est pessimũ val
de: qm̃ infirmus nõ p̄t vllo mõ cibũ nec medicinã deglu-
tire: q̃re opz cũ oĩ sollicitudine ꝓperare ad eius sanita-
tez recuperandã: aut in breui morietur. ¶ Et qñ ad hoc Primꝰ mo
deuenit: curaꝛ pluribꝰ modis. Primus modus est vt ap dus cura-
ponas cãnulã argẽti vel stãni in gulã. Et sit cãnula hñs tionis.
caput qd̄ poniꝛ intus in ore strictũ: ⁊ illud qd̄ remanet in
manu a p̄te exteriori sit latũ valde. Et scias qñ appones
cãnulã in gulã. mouebiꝛ stomachꝰ ad subuersionẽ ⁊ vo-
mitũ nãl'r. q̃re eã tũc subtrahere d̄bes: ⁊ stare donec ces-
set vomitꝰ: ⁊ iterũ eã intꝰ ponere: ⁊ cũ subuersio ⁊ vomitꝰ
vel motꝰ sup̄uenit subtrahere: ⁊ sic facies donec ex ↄsue-
tudie remoueaꝛ subuersio ⁊ motꝰ: ⁊ q sit absq; abhomi
natiõe infirmꝰ ex appositiõe ipsius cãnule. Et tũc sicut di
ctũ est pone latus strictũ intus in gula: tenẽdo latus am-
plũ in manu: ⁊ ide lac ꝓijce recẽter mul'ctũ: aut pultes ex
farina tritici: qm̃ ex aliquo istoꝝ q ide possit ifirmꝰ nutri-
G ri. studẽdo semp̄ i remouẽdo cãz egritudis cũ q̃bꝰ tibi vi-
debiꝛ ↄuenire. cog̃scẽdo q ex tali cura sequiꝛ nõ modicũ
nocumẽtũ. s. q inde debilitanꝛ v̄tutes mẽbroꝝ gule oẽs.
¶ Scd̄s modꝰ curatiõis huiꝰ egritudis ẽ ponere ifirmũ 2ꝰ modus.
nudũ in tina lactis: qd̄ sit tepiduz ⁊ recẽter mul'ctũ: aut in
tina plena ex pultibꝰ farine tritici q̃ sint liq̃de cocti: qm̃
opio quorũdã medicoꝝ ẽ vt illud nutrimẽtũ igrediaꝛ p̄
p̄tes iferiores corpis: ⁊ etiaz per poros totius corporis
ipsius. s; hec opio debilissima valde existit atq; friuola.
¶ Tertiꝰ q̃dẽ modus ẽ: ⁊ ẽ rectꝰ certus ⁊ atq; verax. s. q 3ꝰ modus.
tali mõ nutriꝛ ifirmꝰ absq; dubio. ⁊ est talis. s. vt recipias
H lac v'l pultes ex farina tritici liq̃de d̄coctas in vesica vna
capre: vel eiꝰ simili. ⁊ sit in collo ipsius ligata vna cãnula
argẽti ad modũ clisteris: ⁊ facta mundificatiõe itestinoꝝ
p̄fecta cũ clisteribꝰ abstersiuis ⁊ mũdificatiuis. pone di-
ctã cãnulã intus in ano: ⁊ exprime dictã vesicã diligẽter
cũ manu: donec totũ lac vel pultes in intestino recto ab
ifirmo recipiaꝛ: ⁊ sic inde dictũ intestinũ suggẽdo recipit
nutrimentũ: ⁊ ab ipso aliud itestinũ sibi cõtiguũ rapiẽdo Quidaz o-
sugit: ⁊ ab illo aliud donec sic successiue ad fundũ stoma pinanꝛ qd̄
chi dictũ nutrimentũ hz deuenire. ide stõchus recipit qd̄ p̄ enema-
sibi ↄuenire v̄z: ⁊ ab eo nutriꝛ. ¶ Et iã quidã reperiunꝛ ta ñ fit nu-
medici q̃ nitunꝛ ꝓbare q nutrimẽtũ nullatenꝰ recipi p̄t tritio ⁊ nõ
p̄ clistere in intestinis vt ad stõm possit d̄uenire. ⁊ hec p̄ est sic.
dcã Gal'. q̃ dicit q clistere iniectũ p̄ inferiora in itestinis Ista gña ñ
nõ põt vllo mõ ad stõm p̄tingere ⁊ d̄riuare. Et sic arguẽ valz cliste-
do affirmãt q nec nutrimẽtũ inde iniectũ vllo modo ad ria nõ tra-
stomachũ poterit ↄuenire. Sed isti tales decipiuntur et hũt a stõ-
errãt cõparãdo ⁊ eq̃parãdo medicamia iniecta p̄ clistẽ cho: q̃ cli-
nutrimẽto p̄dicto iniecto f̄m modũ d̄terminatũ: qm̃ cer steria nu-
tũ est q violẽtia ⁊ ipulsio q̃ est in clisteri nõ est tãta: neq; tritiua ñ p̄
ita fortis: q possit medicamina iniecta p̄ ip̄m vsq; ad sto ueniũt ad
machũ ꝓijcere ⁊ delegare: eo q v̄tꝰ attractiua itestinorũ stomachũ.

I ⁊ stomachi ipsa medicamia abhorret: ⁊ ꝑꝑ hoc nō attra
hūt: ſ3 expellūt: ſ3 cū corpus idigeat nutrimēto vehemē-
ter ⁊ itestina a fecibꝰ cōpetēter sunt ꝺpurata: iō nutrimē
tū ide iniectū ꝺtute attractiua in ipsis fortiter vigēte at-
trahit̄ de itestino ad itestinum vsq3 ad stōchū. Et neq3 in
medicaminibꝰ clysteriorum repit̄ ꝺtus vn̄ hēant ascēdere a
ꝑtibꝰ iferioribꝰ ad supiora natando: sicut iuenit̄ in chol'a
acutissima q̄ qn̄ descēdit. aliquādo iferius vsq3 ad fundū
ani. ⁊ ibi facit magnā pūctionē: ⁊ volūtatē egredi: sicut
dicit Gal. ꝑt esse q hō se abstinet ⁊ retinet ꝓpter aliquā
necessitatē. vel q2 est in platea associatus: vel in mensa.
Quare illa chol'a redūdat ad supiora. ⁊ sic ascēdēdo pōt
vsq3 ad stōchū deuenire. Et cū sit odiosa ⁊ abhoiabilis ꝑ
supiora vomēdo eyciť. Et qūo non possumꝰ imaginari q
lac ⁊ ius gallinarū: ⁊ pultes iniecta ꝑ clystere sicut dcm̄
est q ꝺtute attractiua forti mediāte itestinorum ⁊ stōchi nō
possint vsq3 ad stōchū de itestino ad itestinū ꝑuenire. cū
K semia q̄ existūt in olla vel aliquo vase terreo exn̄te iuxta
aquā attrahāt nutrimētū ⁊ humiditatē manifestissime
vltra ipsū vas. ¶ Hucusq3 iā ꝺterminaui modos nutri-
tionis huiꝰ patiētis: quorum h̄ vltimus ꝑueniētior ⁊ verior
⁊ magis eligēdus a me eē̄ indicat̄. Nunc aūt igeniū cura
tionis huiꝰ itēdo h̄ breuiter ꝑtrāsire. Et dico q ē necesse
inūgere locū exterius cū oleis aromaticis ⁊ subtilis sube
q̄ nō habeāt supfluā caliditatē: sicut est oleū rosaceū fa-
ctū ex oleo oliuarū: ⁊ oleū de hiasemino: ⁊ oleū amygd.
amararū. ⁊ hoc fiat ſm q medicus egritudini videbitur
expedire. s. inūgere locū cum vno illorum simpl'r. aut simul
mixtis. Et vbi ordinaui ponere lac vel pultes: in illo et
eodē casu potes adeo bn̄ assuescere brodiū pullorum: vel
turturū: vel colūborum masculorum: ſ3 illa p̄nr ordinauerā: eo
q hoies illius ꝑtis illis frequētius vtunt̄. ⁊ etiā q2 in hac
L egritudie sunt loco cibi ⁊ medicine valde inuatiue. Et ē
necesse vt oia p̄dicta sint tepida. ⁊ studeas cū oi sollicitu
dine: vt nō sint frida nimis actu: neq3 cal'a actu in exces-
su: qm̄ cibi ⁊ medicine qn̄ sunt actu imēse seu supflue cali
ditatis: hn̄t ꝺstruere calorē nālē: qui q̄dē calor est istrum
oium ꝺtutū corporis: ⁊ est ipē calor nālis sicut agēs. ⁊ cale-
fac cerebrū cū rebꝰ aromaticis subtilibꝰ tēperate calidi
tatis. Et id qꝺ magis laudat̄ ⁊ plus est exptū in hoc casu
ē balsamū. ⁊ si nō posses balsamū cōpetēter hr̄e iuenies
de carpobalsamo: q̄3uis apud nos difficiliꝰ repiat̄ q̄3 ip-
sum balsamū. ⁊ iterū oleū de granis pini cōmēdat̄: ⁊ silr
oleū de alchaoen. i. de cotula fetida multū valet. Et si in
q̄libet vncia alicuius p̄dictorum oleorum ponat̄ aur̄. j. optie:
⁊ pure ambre: erit effectus maioris valde ⁊ tutioris in
oibus Deo dante. Et postq̄3 breuiter expeditus sum de
M egritudinibus colli: nunc intendo determinare de his q̄
sibi contigue existunt: sicut est pulmo ⁊ mery.

¶ Tractatus vndecimus de egritudinibus pulmonis: et est continens capitula tria.

¶ De catarro descendente ad pulmonem. Cap. p̄mū.

SCIRE debes q pulmo est mēbrū porosū
⁊ spongiosum valde: ⁊ q in suis porositatibꝰ
iueniuntur anuli similes anulis cāne pulmo
nis: qui tēdunt vsq3 ad extremitatē ipsiꝰ pul-
monis: ⁊ inde vadit aer: seu anhelitus ꝑ totū
pulmonē. ⁊ h̄ experiētia ꝓbat̄ in aialibus mortuis. s. suf-
flādo fortiter intus ꝑ cānā pulmonis. inflabitur eni pul-
mo totus manifestissime: ⁊ cū inde aer exierit: detume-
scendo ꝯtrahit̄ pulmo: ⁊ simul partes eius cōstringunt̄.
Et descēdit etiā aliquādo flegma ⁊ catarrus a cerebro
ad pulmonē: ⁊ exinde ꝓuenit tussis ⁊ strictura anhelitꝰ.
Cura. ¶ Et cura huius est mūdificare corpus a flegmate cum
pulpa colloquintide ⁊ similibus: ⁊ confortare caput cū
aromaticis calidis ⁊ siccis. sicut sunt gariofili: ⁊ macis: et
cinnamomū electū. ⁊ ꝯsuetudo ē ꝯficere empl'm ex pre-
dictis ⁊ ponere sup caput. S3 ego expertꝰ sum q facere
puluerē ex istis subtilissimū: ⁊ spargere sup caput est lō-
ge maioris efficacie ⁊ effectus in hoc casu. ⁊ hoc fuit di-
ctū ⁊ ꝯsiliū p̄ris mei in fine sui sermonis. Et ego exptus
sū q recipe de vnaquaq3 dictarū specierū ꝑ se: ⁊ subti-
liter quālibet pulverizare singul'r: ⁊ miscere eas oēs sil'
cū aliq̄bꝰ ex istis succis ꝓut cōpl'oni ⁊ nāe vniuscuiusq3
ifirmi magis videbit̄ ꝯuenire. s. si hyems fuerit cū succo
N de nahāna. i. mēthe. vel cū succo merçançiū. i. maiorane.
aut cū succo de berēgemesca. i. basiliconis gariofilati. et
si tēpus fuerit cal'm ⁊ febricitauerit ifirmꝰ: tūc misceo di
ctas spēs solū cum aq̄ frida: aut cū aq̄ rosata ꝑꝑ sui aro-
maticitatē: ⁊ est melius: ⁊ facio eas exiccari: ⁊ postea ite-
rū eas pulverizari: ⁊ demū sup caput spgere: qm̄ sic fa-
O ciēdo ꝺtutes earum meliꝰ sil' coadunant̄ ⁊ vniunt̄. Et q2 hoc
experimētū sic pl'ies ⁊ pl'ies ꝓbaui. ꝑꝑ hoc ipsū collau-
dādo pre ceteris recōmēdo. Et ē ꝯueniēs vt alteres cō-
pl'onē ifirmi ꝯuertēdo ipsā ad nām siccitat̄ cū aliq̄ cali-
tate. ⁊ hoc fieri ꝑt cibādo eū passeribꝰ assatis ⁊ turturi-
bus: vel ipsis factis in taffea: ⁊ sil'ibus. ¶ Et scias q fl'a
qꝺ descēdit in pulmonē nō de facili ide ꝑt exire. Et hoc
iō q2 aut illud est fl'a subtile ⁊ liq̄dū valde. ita q pulmo
nō ꝑt ipsū exteriꝰ expellere. eo q qn̄ anhelitꝰ ⁊ aer spar
git̄ ꝑ pulmonē diuidit̄ dictū fl'a ⁊ ifundit̄ ⁊ ibibit̄ in ipm.
q̄re aer exit: ⁊ illud sic ibibitū remanet. vel erit illud fl'a
grossū ⁊ viscosum valde. Quare ꝑꝑ sui viscositatē itm̄
adheret ipsi pulmoni q nō pōt inde expelli: nec eūari. g̊
si cognoueris q illud fl'a sit liquidū ⁊ subtile. studeas ip-
sum ingrossare toto posse. ⁊ hoc facies recipiēdo ex dra
gagāto albo. ⁊ gūma arabica alba. ⁊ pill'as fac cū deco-
ctiōe iuiubarū ⁊ vnā teneat post aliā continue in ore. Et
P qꝺ inde eliquat̄ ⁊ dissoluitur paulatiue deglutiat. Sed si
scieris qꝺ flegma sit grossum ⁊ viscosum tunc fac istas
pill'as. ℞. amygdalarū. ⁊ succi liquiritie. ⁊ bessear tusba.
qꝺ est flauia in ligua hispanie. ⁊ pistent̄ oia. ⁊ misceantur
cū syrupo facto de cortice citrorum. ⁊ fac pill'as. ⁊ teneant̄
sub ligua. ⁊ si fuerit vltime viscositatis: misceant̄ cū syru
po cētauree minoris optime ꝺcocto. ⁊ fiāt pill'e vt dcm̄
est. ⁊ teneant̄ in ore. ⁊ abstineat a multa repletione cibi
⁊ potus. ⁊ non comedat fructus nisi illos quos dicam.

¶ De apostemate pulmonis. Cap. 2m.

ORITVR in pulmone aliq̄n apa sicut in alijs
mēbris accidere ꝯsueuit. Et istud apa fieri pōt ex
vno humore solo aut ex pluribꝰ. S3 ſm naturā
sui corporis ipol'e est in ipso fieri apa ex solo flegmate ꝑꝑ
ꝯuersationē ꝯtinuā flātis cū ipso pulmone. Neq3 ex sola
chol'a ꝑꝑ subtilitatē sui. ⁊ ꝑꝑ largitatē pororum corporis pul
monis nō pōt ibi diu ꝑmanere. q̄n inde defluat ⁊ discur-
rat. quare ille humor ex quo orit̄ hoc apa est sanguis. ⁊
hoc est q2 grossitudini aliquātulū ꝑtinere vr̄. quare ibi-
dē pōt aliq̄n diu ꝑmanere: ⁊ nō est etiā pulmo sic assue-
tus ipso q̄n possit ex ipso ibidem fieri apa. ¶ Et scias q
pulmo est oino absq3 sensu. ⁊ si h3 est occultū valde. sed
illa pellicula q̄ est circundās ipsum: q̄3uis sit subtilis val
de. tn̄ neruosa existit: vn̄ sensum habere probatur. ¶ Et
iterū est sciendū q pulmo ⁊ sue pellicule sunt absq3 ner
uis sibi ferentibus ⁊ p̄stantibus motū. ⁊ cū mouet̄ non
mouetur per se: sed motu pectoris. Et dicūt quidā medi
corum q si pulmo haberet sensum perfectū: hoc est si esset
ꝑfecti sensus. ad vltimū languesceret propter sui motū
cōtinuū: eo q vita animaliū existit in anhelando seu in-
spirādo aerē ⁊ expirādo. Sed h̄ opio mihi friuola atq3
oino vana videt̄. eo q pectus est magni ⁊ perfecti sen-
sus atq3 acuti. q̄a ad ipsum nerui magni multi deriuant̄:
⁊ continue ⁊ assidue mouet̄: ⁊ mouendo se mouet etiam

A pulmonē: ⁊ tñ nō fatigat̃ nec lāguescit: q̄re rō ⁊ opio p̄di
cta vacua ⁊ nulla eē vr̄: ꝫ hoc nō itendo ad pn̄s in h̄ lo-
co soluere ⁊ declar̄are. Jmmo redeo ad illō qō p̄termi si:
⁊ dico ꝙ qñ apā est in pulmone: tunc ifirm⁹ patit̃ ↄtinue
stricturā anhelit⁹ validā atq; fortē: ⁊ acutā febrē ⁊ cōti-
nuā pp vicinitatē ipsius pulmonis cū corde: ⁊ tussiꝫ vio-
lētā: ⁊ ipetuosaꝫ: ⁊ facies ei⁹ ē rubea valde: ⁊ spāl'r po-
ma maxillaꝝ: ⁊ āhelit⁹ ei⁹ ē frequēs ⁊ velox atq; cal's val
de: ꝫ cū h̄ ē mediocris iter magnitudinē ⁊ ꝑuitatē: ⁊ pul-
sus ipsi⁹ ē velox, ⁊ frequēs: ita ꝙ valde subito vna ꝑcus-
sio aliā seq vr̄: ꝫ nō ex nec̄itate pulsus durus esse reperi
tur in h̄ apate: q̄ꝫuis de nā apatis talis eē d̄beret. Sꝫ qa
pulmo ē mēbrū molle: ob h̄ opꝫ qō pulsus ad molliciēꝫ
hēat declinare: ⁊ qa nō est neruosuꝫ ēt: ⁊ hac de cā m'lta
talia accñtia occultātur ⁊ annihilant̃ q̄ appere dērent
q̄ꝫtū est de nā apatis q̄ nō apparēt: ⁊ h̄ ē cā q̄re duricies
pulsus nō repit̃ in h̄ apate qñ est in carnositate ipius pul
B monis. Sꝫ si apa fuerit in pellicula q̄ est circūdās ipsuꝫ:
tūc pulsus hꝫ ad duritiē ꝑtinere: ꝫ ē oino absq; dolore.
Et qñ febrē videbis acutā: ⁊ tussiꝫ violētā: ⁊ cū tussi ali-
qd nō screabit: ⁊ oia signa q̄ p̄scripta sūt: in vnū collecta
fuerint: ꝓ certo hēas ꝙ apa est in pulmone. Et iaꝫ supra
dictū est ꝙ istō apa nō fit ex puro flegmate: neq; ex cho-
lera simplici: ꝫ gñat̃ ex sanguie: v'l ex sanguine ⁊ cholera
mixtis: ⁊ ē lōginquū ēt valde qō apa oriat̃ in pulmone ex
mel'ia eo ꝙ pulmo eam odit ⁊ abhominat̃ valde pp ip-
sius grossitiē ⁊ acetositatē. Et scire debes ꝙ pulmo non
nutrit̃ nisi ex sanguie subtili claro rubeo atq; lucido. Er
go postq̄; videris in ifirmo oia suprascripta sig^a in vnuꝫ
collecta flōmia ipꝫ: ↄsideratis tñ ↄditiōib⁹ notis. s. etate:
cōpl'one: tpe anni: ⁊ regiōe. Et in sūma dico ꝙ oino ē mi
nuendus qñ sic est. Sꝫ p̄uisio eē dꝫ in minuēdo plus vel
C min⁹: put meli⁹ videbit̃ ↄuenire. Sꝫ flōmia eē dꝫ ex ba-
silica dextri brachij vel ex saluatella man⁹ q̄ in arabico
dr̄ azissac. Et sit studiū tuū in cibādo eū ex reb⁹ q̄ nō ex-
cedāt in friditate supflue: ꝫ sint ↄfortātia dupl'r. s. cū aro
maticitate ⁊ stipticitate: sic̄ cū rosis ⁊ stipitib⁹ myrti hūi-
de. Et subtilia regimē ei⁹ dādo ei solā aquā ordei ordia-
te factā ⁊ colatam. Et si fuerit d̄bilis v̄tuꝫ v'l nāe nō trā-
seas vltra panata: ⁊ fac eū abstinere ab oi spe carnis oi
no: qm̄ si sic feceris: remouebit̃ apa: ⁊ liberabit̃ ifirmus
total'r deo dāte. Et iā vidē potes manifeste ꝙ de⁹ subli
mis ⁊ gloriosus pp hoc pulmonē creauit cū sub̄a rara: ⁊
cānalibus largis ⁊ dilatatis: vt supfluitates ⁊ viscosita-
tes inde valeāt facil'r ꝑtransire. Et qa ipse pulmo vici-
D nus cordi existit. Qō qdē cor est mēbrū sicut iā sciuisti ꝙ
est cōseruatiuū vite in oibus corpib⁹ ex suo spū vitali qui
in eo q̄tidie gñat̃ ⁊ ↄseruat̃. Et q seruit huic spūi est anhe
litus. Et cor fm dcm̄ Ph̄i est p̄ncipiū ⁊ radix oium virtu
tū totius corpis: ⁊ ab ipō fit effusio ⁊ delegatio oib⁹ mē
bris. Et qdā sunt q dicūt ꝙ cor nō ē radix ⁊ fundamētuꝫ
nisi v̄tutis vitalis solū. ⁊ epar v̄tutis nālis: eo ꝙ ꝑ ipm to
tū corp⁹ nutrit̃ ⁊ augmentat̃. ⁊ cerebrū sil'r ꝑseipm soluꝫ
est principiū ⁊ radix spūs aialis ⁊ ab ipso ꝓcedūt v̄tutes
sensus ⁊ mot⁹. Sꝫ h̄ opiones nō sunt medicine multe vti
litatis: nec ē res necessaria oino medico ad sciēdū ipaꝫ:
eo ꝙ est res difficil' ⁊ obscura valde: ⁊ pp hoc fuit hec cō
tentio ⁊ disputatio iam sunt mille anni inter quosdā. Sꝫ
id qō nec̄ium est ad sciēdū i arte medicie: ⁊ absq; cogni-
tione cui⁹ nō est medicus, noiandus est certissime scire ⁊
cognoscere ꝙ cor est fons ⁊ p̄ncipiū spirit⁹ vitalis ⁊ vite
in aialib⁹. Et ꝙ q̄escēte motu cordis cessat vita oino. Et
ꝙ cerebrū ē fundamētū ⁊ principiuꝫ spūs animalis. Et
si aliq̄ de causa cerebro accideret sol'o cōtinuitatis mo-
riret̃ aial in breui. Et epar simil'r ē origo ⁊ fons spūs nā-
lis: in quo est radix ⁊ principiū nutritionis: ⁊ ab ipso tāq̄;

a fonte ⁊ origine h̄ virtus oibus mēbris dirigitur ⁊ dele
gatur. Et si accideret ei sol'o ↄtinuitatis: nō diu aial cum E
vita posset ꝑmanere: q̄ꝫuis nō ita cito moriret̃: sic̄ si in sꝫ
pradictis duobus mēbris accideret ⁊ eueniret. ⁊ cā hui⁹
est qa nā v̄tuꝫ cordis ē spūs vital'. q qdē spūs ē istr̄ꝫ vite
in oib⁹ mēbris: sicut dcm̄ ē. Quare qñ d̄struit̃ ei⁹ opatio
cessat vita oino, sic̄ qñ remouet̃ vel cessat lux solis v'l lā
padis seq̄t̃ tenebrositas ⁊ obscuritas subito ⁊ icōtinenti.
Et hoc idē dicim⁹ d̄ cerebro. Sed q̄ꝫuis epar sit p̄nceps
spūs nālis: ⁊ ab ipō ceteris mēbris dirigat̃. sicut ab alijs
duob⁹: scꝫ corde ⁊ cerebro sui ꝓprij spūs dirigunt̃: tñ cū
isto spū nāli vadit sanguis ad oia mēbra nutrienda. Qui
qdē sanguis idiget cōuersione ⁊ mutatiōe: ⁊ mutat̃ ⁊ alte
rat̃ de colore in colorē fꝫ nāꝫ vniuscuiusq; membri reci
piētꝫ: q̄re h̄ spūs q̄sse sub̄e existit respectu p̄dictoꝝ. ⁊ h̄ cō
uersio coloris in colorē ⁊ sub̄e in sub̄aꝫ nō fit nisi i tpe de
terminato ⁊ nō subito. Sꝫ opatio q̄ fit a duob⁹ alijs p̄scri
ptis mēbris prin^b⁹ agit̃ ⁊ opat̃ ex s̄btili sub̄a eorūdē. Qua F
re si acciderit alicui istoꝝ sol'o cōtinuitatis: p̄uat̃ subito
eorū opatio ⁊ b̄nficiū absq; mora: sic̄ claritas diei cessan
te sole: ⁊ ēt in obscuro cessante splēdore lāpadis icōtinē-
ti sequit̃ obscuritas ⁊ tenebrositas ꝑ se absq; dilatiōe ali-
qua. Ergo manifestū ē ex p̄dictis ꝙ oia p̄dicta tria mem-
bra sūt p̄ncipalia. s. cerebrū: cor: ⁊ epar: eo ꝙ nō solū hr̄e
vident̃ ⁊ reperiūtur v̄tutē inatā tm̄ q̄ seipsa regūt: verū
ēt ⁊ ifluētē habere cōprobant̃: ex q̄ fit ifluētia oib⁹ alijs
mēbris corporis. ⁊ sine q̄ diu mēbra ꝑmanerē nō possent:
neq; vita in corpore. Et qōlꝫ istoꝝ est in se ⁊ ꝑ se p̄ncipa-
le. ⁊ nō ē drīa iter ipsa nisi in tpe: q̄ꝫuis ph̄o Aristoteli vi
deat̃ ꝙ solū cor sit p̄ncipale mēbrū. ⁊ vna ex p̄ncipalib⁹
causis ipsi⁹ ad h̄ confirmādū est ꝙ cor est p̄mū mēbrum
qō gñat̃ i corpe aialis: ⁊ talis qō ē philosophica ⁊ nālis.
Sꝫ medicie nihil cōferre vr̄. Et ego nō itēdo h̄ declara-
re nisi ea q̄ medicie p̄ncipal'r habeāt ꝑtinere: ⁊ q̄ nocu-
mētis corporis pn̄t obuiare. Et qa iā elōgat⁹ sum hucus
q; a ꝓpria itētione: nūc ad pn̄s ad ipam redire itēdo. Et
dico ꝙ pp colligātiā ⁊ vicinitatē q̄ est pulmonis ad cor
febris q̄ fit pp apa pulmonis est pessima valde ⁊ acuta: ⁊ G
ob h̄ nā conat̃ toto posse ad expulsionē nocumētorum
faciendā quā citius pōt. Quare eūatio q̄ fit per flōmiaꝫ
est necessaria valde in p̄ncipio hui⁹ apatis: ⁊ hoc secure
fieri pōt: eo ꝙ hec egritudo acuta est ⁊ breuis: pp molli-
ciē sub̄e corpis pulmonis: ⁊ pp caliditatē ipsius quaꝫ hꝫ
a vicinitate cordis: ⁊ a colligātia ipsi⁹: ⁊ quibusdā apati
b⁹ aliqñ accidit strictura ⁊ coarctatio fortis anhelit⁹: ⁊ h̄
fit vna duaꝝ cārū: aut ex nimietate putredinis facientis
stricturā anhelitus, sicut sepe contingit in apatib⁹ epa
tis: aut ex conuersione humoris in saniē ꝙ fit pp grossitu
dinē mēbri ⁊ obediētiam humoris: vt est sepe videri in
pleuresi. Sꝫ apa pulmonis sp fit cū strictura forti ⁊ cum
magnitudine febris. Et curatio huius leuiter efficit̃ ⁊ cō
plete. ⁊ hoc pp raritateꝫ membri ⁊ largitatē viaꝝ. Et qñ
apa nō resoluitur: ipol'e est qn vna duarū cāruꝫ eueniat. H
vꝫ. sol'o ↄtinuitatis in pulmone. vñ fit febris ethica ⁊ cō-
sumptiua: aut exiccatio sub̄al' humiditatis pulmonis: ex
qua fit defectio ⁊ pthisis: ⁊ in arabico dicit̃ alcal. Et qñ
istis accidit iflatio pedū tūc mors ē vicia. Et si dcm̄ apa
ad saniē d̄uenerit: ⁊ in sui exitu laudabilis apparuerit sa
nies alba. s. ⁊ mediocriter spissa absq; odore malo: ꝓlon
gabitur egritudo: ⁊ fiet chronica. Sed si nō fuerit alba:
nec substātie mediocris: ⁊ color eius ad rubedinē decli-
nauerit: adhuc lōgior efficiet̃. Et si ad nigredinē deuene
rit: scias ꝓ certo ꝙ ifirmus moriet̃. ⁊ etiam si post nigraꝫ
albā ⁊ laudabilē spuerit. nō ꝓ tāto est cōfidendū quin ad
vltimuꝫ moriatur. Et scias ꝙ sol'o continuitatis q̄ fuit in
pulmone est difficilis valde ad coadunandum ⁊ conso-

lidandū ꝑꝑ ꝯtinuū motuꝫ ipsius: ꝛ ꝑꝑ ipsius sub̄e rarita-
J tez: cognoscendo ēt ꝙ pulmo est mēbꝛū maximi iuuamē
ti. Quare si apā eius saniē gn̄auerit: ꝛ ipsa sanies fuerit vi
ridis vel nigri coloris: morieť īfirmus oīno īfra. xx. dies.
Sed si sanies p̄dicti apātis alba fuerit: ꝓlongabiť infir-
mitas tp̄e lōgo absqꝫ liberatiōe ꝛ euasiōe ſm̄ sniaꝫ medi
coꝝ: ꝛ fit ide ethicus ꝛ pthisicus cum screatiōe ꝯtinua ꝛ
tussi īseparabili: ꝛ diminuiť caro ei⁹ ꝯtinue ꝛ paulatine:
ꝛ ꝯuertiť ad colorē fuscū: ꝛ intantū macrescit ꝛ extenuať
donec cutis ei⁹ efficiť tota rugosa ꝛ ꝯcta: ꝛ oculi eius fiūt
ꝯcaui: ꝛ nares acute: ꝛ vngues incuruanť: ꝛ ad vltimum
nō pōt palpebꝛas sup̄ius eleuare: ꝛ h̄ non accidit ꝓpter
sonnū: sed ꝑꝑ defectuꝫ v̄tutis nō potētis ipsas eleuare.
Et cū ad hāc deuenerint dispōnē: tūc moꝛs ei⁹ est vicina.
Et multi ex istis de pulmone sanguinem eyciūt ꝛ nō mo-
K riunť ꝓ maioꝛi p̄te nisi post īflationē pedū ipsoꝝ. Et qui
busdā ex istis accidit fluxus vētris ꝑꝑ debilitateꝫ v̄tutis
retētiue: vel ꝑꝑ debilitatē v̄tutis īmutatiue: ꝛ tūc veloci
ter moꝛiunť. Oꝛ si dc̄m apā saniē non ꝑcreauerit tūc flo
botomia cura est ei ꝑfecta: ꝛ liberabiť cū ea deo dāte. ꝛ
subtiliare regimē in hac egritudine cōfert multū queād-
modū supꝛadixim⁹. Et assuescat īfirmus ea q̄ h̄eant sub-
tiliare ꝛ apire. Et ex istis q̄ exp̄ta sunt ꝛ pl'm appꝛobata
in apātib⁹ pulmonis alcharscainna. i. panicald vl' hirin-
gi ꝛ cusbaralbeer. i. capilli veneris. ꝛ capilli veneris q̄-
dē ꝯferūt in h̄ casu, eo ꝙ cōpl'o eoꝝ tēperata existit ꝛ ob
h̄ ꝯferūt p̄ ceteris alijs medicis ī dissoluēdo apā pulmo
nis. ꝛ ꝓpꝛietatē h̄nt in oīb⁹ egritudib⁹ pulmonis. ꝛ cōfe-
rūt tussi. Et misce cū p̄dictis medicis q̄ h̄eant vētrē mol
lificare: sic est raūt. sciēdo ꝙ istud raūt: qđ isto meo tp̄e
reperiť nō solū hꝫ mollificare vētrē: veꝝ ēt ip̄m purga-
re: q̄uis illud qđ antiq̄tus iueniebať strigere diceretur.
L ¶ Medicamē ꝯueniēs huic egritudini. ℞. ligritie: ꝛ pa-
nicald i alia carsene: ꝛ capilli veneris: ꝛ flauie. añ. aure.
ij. violaꝝ. auř. j. raūt recētis. auř. 5. q̄libꝫ ꝑ se ꝯquassenť si
cut ꝯuenit: ꝛ ponanť oīa ad lētū ignē ad bulliendūꝫ p̄ter
reubarbaꝝ in. xv. ℥. aq̄: ꝛ bulliāt vsqꝫ ad ꝯsumptionē me
dietatis: ꝛ colenť exp̄mēdo foꝛtiter ꝛ cū hac ꝯcoctiōe dis
soluanť auř. viij. medulle cassiefistule addendo. ℥. ij. syru
pi de mastice miscēdo huic p̄scriptū reubarbarū subtil'r
puluerizatū. ꝛ ꝓpina īfirmo ad bibēdū. qm̄ hec medicia
suauiter coꝛp⁹ mollificat atqꝫ purgat: ꝛ nō idiget illa cu
stodia q̄ in alijs laxatiuis fieri ꝯsueuit. Sed ꝓpina ei ad
comedēdū de pane. ℥. ij. vl'. iij. si vis eū vberi⁹ reficere, at
tēdendo ꝙ qn̄ tu das medicinā laxatiuā siue istā vl' aliā:
eā tepidā dare debes: eo ꝙ si fridā ꝯderis actual'r. noce
bit ifridādo calorē nālē: ꝛ coagulādo h̄uores: ꝛ si cal'am
sup̄flue dederis iflāmabiť caloꝛ accn̄talis: coꝛrigēdo in-
firmū ne i somno sup̄flue ꝓfundeť. Et ego spero i Deū ꝙ
cū hac cura ꝛ via erim⁹ sufficiētes in dissol'one ꝛ curatio
M ne h⁹ apātꝭ. Et cū videris acuitatē febꝛis lētescere ꝛ q̄etā
fieri: ꝛ anhelitus malus nō affuerit ꝛ tussis simil'r mollis
ꝛ lēta fuerit: scias ꝓ certo ꝙ apā tūc est eliquatuꝫ: ꝛ cuꝫ
fuerit infirmus ex tali egritudine liberat⁹: secure ꝓpin-
quis dicere poteris ꝙ optimā curā in ipso es operatus.
Et si cū hoc non secutus fueris itētionē tuā: h̄ est ꝙ apā
conuertať ad saniē: ꝛ cū infirm⁹ spuit screat saniē tussiē-
do: que santes si nigra fuerit vel viridis: vel istis colori-
bus ꝑtineat, nō est sperādū nec attēdēdū in alleuiatiōe ꝛ
curatione accn̄tium infirmi: sed anq̄ꝫ iudices de hoc fa-
cto p̄rius cōsiderare ꝯbes tenoꝛē virtutis infirmantis: ꝛ
foꝛtitudinē egritudis, ꝛ dies creticos: ꝛ iudica a princi-
pio screationis h⁹ saniei: qm̄ q̄to citius ꝛ tēpestiui⁹ screa
re cepit talē saniē: citi⁹ morieť: sciendo ꝙ pꝛo maioꝛi p̄te
p̄ncipiū screationis saniei nō fit nisi in die cretica. Quare
dico ꝙ si screatio talis saniei fuerit: vel inceperit in ter-
tia die a p̄ncipio egritudinis ꝙ infirmus nō transierit ꝓ
maioꝛi p̄te sextā dieꝫ a p̄ncipio egritudis. Sꝫ si v̄tus foꝛ N
tis fuerit morieť in octaua die egritudinis. Et si screatio
saniei inceperit in sexta die: ipol'e est ꝙ infirmus trāseat
decimā diē. Et cū ero locutus de dieb⁹ creticis: tunc me
moꝛaboꝛ de his oībus tractatu bꝛeui. Et sanies illa q̄ co
loris est melongiarū vel que viriditati habeat ꝑtinere
mixta nigredini: magis moꝛtis est sign̄atiua q̄ꝫ illa que est
rubei coloris: ꝛ alioꝝ coloꝝ: eo ꝙ illi coloꝛes significant
moꝛtificationē īnati caloꝛis. Et scias ꝙ sanguis nō exit ni
si postq̄ꝫ apā est ap̄tū. Et cū sic est signū est certissime laxi
tudinis ꝛ debilitatis nāe non potētis digerere ꝛ ꝯuertē
sanguinē illū ad saniē: quare l' non ꝑcipitur eē aliq̄ digō.
Et cū dico sanguis: non attendas ꝙ intelligā sanguinem
purum: sed est mixtus cū alijs humoꝛibus: sed denoīo ip
sum sic a dn̄io: ꝛ a coloꝛe. Sꝫ cum sanies apparuerit al-
ba ꝛ mediocriter spissa: ꝛ exierit leniter ꝛ absqꝫ difficulta
te: tūc securus eē poteris ꝙ ꝓlongabitur egritudo. Et si O
studiosus fueris valde in curatione ipsius regendo eum
ꝑfecte ꝓut sibi cōuenire v̄z: ꝓficies ei nō modicuꝫ: ꝛ effi
cietur vita eius melioꝛ atqꝫ leuioꝛ: ꝛ alleuiabuntur eius
accn̄tia: ꝛ sic operabiť infirmus oēs suas v̄tutes nāles:
exercebit artē suam: ꝛ possibile erit ꝙ recedēt ab infir-
mo oīa sua accn̄tia: intātū ꝙ ab oībus putabitur eē libe
ratus: ꝛ ipsemet se putabit esse sanuꝫ ꝑfecte. Medic⁹ āt
certissime scire dꝫ: si illa est vera opīo vel nō. O quaꝫ di
gnus est laude talis medicus cū sic opatus fuerit facien
do totū q̄cq̄d de arte fuerit faciendū. Infirmus vero ta
liter permanebit: donec terminus eius fuerit: ꝛ talis hō
dici nō pōt absolute sanus nec īfirmus. Et regimē saniei
apātis pulmonis esse dꝫ cū rebus abstersiuis ꝛ mūdifica
tiuis: ꝛ nō calefactiuis cū aliqua incisiōe ꝛ desiccatiōe: si-
cut ē terra sigillata q̄ a ꝓpꝛietate cōfert pulmoni: ꝛ q̄uis P
stipticitatē habeat: ꝓ tāto nō amittit virtutē cōfoꝛtandi
membꝛa ītrinseca: ꝛ capilli veneris vsus post quartūde
cimū diē ꝯfert ei: ꝛ besbege. i. macis ēt postq̄ꝫ fuerit ab-
lutū in aq̄ pluries est valde bonū: ꝛ coꝛtices citri sil'r ꝯfe
rūt valde in h̄ casu: eo ꝙ foꝛtitudo v̄tutis mirabil'r valꝫ
in hac egritudīe. ꝛ he medicine quas diximus multū va
lent h̄ntib⁹ saniē in pulmone confoꝛtando. ℞. ergo ex
vnaquaqꝫ istaꝝ p̄tes eq̄les. ꝛ bulliāt in aq̄: ꝛ ꝓpina infir-
mo ad bibēdū cū syrupo facto ex scariolis: aut cū rosis
recētibus. Et ex reb⁹ multū cōferentib⁹ huic egritudini
est hic. s. vt capias bolū armenū ꝛ ponas euꝫ in vase aliq̄
terreo cū carbonib⁹ ignitis: ꝛ sit vas h̄ns coopertoꝛium
qđ in medio superficiei habeat foꝛamē vnuꝫ: vn̄ fumus
possit exire: ꝛ asperge ibi aquā rosaceā. ꝛ recipiat īfirm⁹
illū fumū per os tēperate pluries in die: istud ꝯfert. q̄a
aromaticū ꝯfoꝛtādo pulmonē ꝛ coꝛ: exiccādo pulmonē:
ꝛ rege cū subtili regimine. Et melius regimē istis est pa- Q
nis b̄n fermētatus cū zuccharo rosaceo. Et iā recoꝛdat⁹
suꝫ ꝙ p̄r meus dicebat mihi: ꝙ pater suus habuit quēdā
hispanū in cura q̄ patiebať hāc egritudinē: ꝛ extenuat⁹
fuit intātū ꝙ tota caro ei⁹ cōsumpta fuerat: ꝛ auus me⁹
ipsum taliter curauit. s. q̄a cibabat eū pane b̄n fermēta
to cū zuccharo rosaceo: ꝛ pane sil'r b̄n fermētato cū oleo
oliuarū: ꝛ taliter resumptus fuit: ꝛ suā recuperauit humi
ditatē: nec ei sup̄uenit aliqđ accn̄s maluꝫ: ꝛ vixit postea
tā longum tp̄s ꝙ medicus qui curabat euꝫ. s. auus meus
obijt ante ip̄m: ꝛ postea diu remāsit in manibus patris
mei. Et obijt ad vltimum ex alia egritudine ꝛ nō ex ista.
Et mihi sil'r qn̄ icepi pꝛacticare sup̄uenit ad man⁹ meas
q̄dā q̄ patiebať talē egritudinē. ꝛ inui ei regimen dc̄m: ꝛ
sic recessit tussis ab eo: ꝛ ipinguatus fuit: ꝛ rediit ad ope
rādā artē suam: ꝛ ad exercenduꝫ oēs actiones suas: ꝛ sic
vixit postea longo tp̄e: ita ꝙ eo tp̄e fuit epidimia in illa
regione:

A regione: ꝛ ipse mortuus fuit in ipsa ex febri acuta. Et iaȝ
īuenimus ꝙ Hal. ꝑcepit dare theriacā magnā ī ista egri-
tudine: ꝛ ꝯfert multū: lac ēt asine recēter mulctū: ita ꝙ ī
cōtinēti cū exit ab vbere recipiat eū infirm⁹ nec ab aere
inficiat̄. Et qa lac asine ꝛ carnes ei⁹ non est licitū sarrace-
nis comedere: iō ꝑcipimus sumere lac capre: q̄ sit ꝑfecte
sanitatis loco ei⁹. Et ē nec̄e vt ꝓpines ei ad comedēdum
crura de helo: ꝛ medullā de auseg: ꝛ oculos ramorū ꝛ fo
lia ipoꝝ. Et vua passa ad comedēdū laudata ē valde i h̄
casu. Aqua vero quā bibere dȝ sit mūda ꝛ pura ꝛ remo
ta ab oi mala qualitate. Et ego dico ꝙ oēs spēs carniuȝ
sunt male i hac egritudine. Et quia stōchus patientis hāc
egritudinem est debilis: iō ei debes dare de cibo in q̄ȝti-
tate tali vt eū possit digerere absq̄ȝ difficultate magna.
Et dixit etiā Hal. ꝙ cancri fluuiales optime abluti ita
ꝙ eorū horribilitas sit ablata ꝛ cōquassata decoquātur
in aqua diu. postea colent̄ fortiter exprimēdo ꝙ illa de-
B coctio multū valet in hoc casu. Et postquā Hal. hoc affir
mat certissime credendū est qd̄ sic sit: cū sit talis ꝛ tantus
in hac arte. Sȝ hāc non faciunt actionē sua cōplx̄one ꝫ a
sui ꝓprietate: eo ꝙ inter cōplx̄onē ipsoꝝ ꝛ pulmonem exi
stit silr̄itudo: ꝛ qa non sunt grosse sube. ꝛ sunt hn̄tes hūidi-
tatē in sui cōplx̄one: ꝛ sunt mūdificatiui humoꝝ: iō in sūma
sūt ꝯferētes i hac egritudie. Et cōmēdauit silr̄ Hal. dare
in hac egritudie trociscos andaracharō: qm̄ sunt iuuatiui
valde. Et aliqn̄ sanies orit̄ in pulmone absq̄ȝ apāte: noia
to in arabico varaȝ: q̄ fit qn̄ adunant̄ hūores in corpore
pulmonis q nō pn̄t vere sanies noiari: eo ꝙ sanies vera
nō est nisi i loco in q̄ est iflatio atq̄ȝ tumor. Sȝ sanies que
fit absq̄ȝ apāte fit ex hūorib⁹ deriuatis i pulmōe ab alijs
mēbris q iuiscantur ibi. Quare mēbrū debilitat̄ itātū ꝙ
nō pōt ipos a se expellē: ꝛ ꝑꝑ h̄ diminutio mot⁹ gn̄at̄ ab
C anhelitu in loco illo vbi hūor dictus fuerit iuiscat⁹: ꝛ ꝯti
net̄ h̄ hūor i cōmissuris suis. Sed vera sanies gn̄at̄ qn̄ tu
mescit pulmo: ꝛ iflat̄ ex solx̄one ꝯtinuitatis: q̄ orta ē in eo
ex dispōne aliq̄ mala innata ei. Et gn̄at̄ solx̄o ꝯtinuitatis i
pulmōe sic̄ in alijs mēbris. Et accn̄tia ꝓpa q̄ accidūt ex
dictis cāis est extēsio qn̄ tussit: eo ꝙ cōstringit̄ pect⁹ sup
pulmonē: qn̄ replet̄ aere. Et posx̄ est ꝙ h̄ egritudo i pul
mone accidat ex vna duaꝝ cāꝝ q̄s nūc diximus. Et pt̄ etiā
pulmoni euenire solx̄o ꝯtinuitatis nō a seipo: ꝫ a supfluita
tibus malis ibi deriuatꝭ queādmodū nūc dixim⁹ de apa-
tib⁹. ꝛ pōt silr̄ i ipso oriri corrosio ex humore acuto illuc
delato ꝛ ifuso: q hūor ibi adurit̄ ex calore accn̄tali: aut ex
ira. vel ab angustia ꝛ fatigatiōe supflua spūuȝ: q̄re ab illo
corrodit̄ loc⁹ ꝛ vlcerat̄. Et cura h⁹ est cura apāt̄ ei⁹ exce
pto ꝙ h̄ est g̃uior ad curādū: ꝛ ꝙ pn̄r ꝯuenit in h̄ casu: est
tēperare cōplx̄onē: ꝛ mitigare mordicationē cū reb⁹ ꝯue
niētib⁹ sibi: sic̄ cū viscositate seminū cydonioꝝ: ꝛ cū deco-
D ctiōe iuiubaꝝ ꝛ ligritie: ꝛ bibat ipsaȝ: ꝛ fit ēt solx̄o cōtinui
tatis in pulmone ex forti extēsione facta i ipo ab ipetuo
sa ꝛ valida tussi: vl̄ a clamore forti. aut a superfluo onere
atq̄ȝ g̃ui vltra q̄ȝ sua potitas exigit ꝛ requirit: vl̄ ex casu a
loco alto aut exurtatione ꝛ ipulsiōe facta cū pectore va
lida atq̄ȝ forti: ꝛ isti tales eijciūt ꝑ̊ sanguinē feruētē absq̄ȝ
maxia tussi. Et sanguis ille q eijcit̄ ē lucid⁹ ꝛ rubeus non
grossus ꝫ subtilis. Et cū dico de sang̃ feruēte: itellige ꝙ
sit ampulosus ꝛ spumosus. Et cura horū ē ꝑ̊ flōmare īfir-
mū ex basilica dextri brachij. minuēdo de sanguine ꝓut
virtus ei⁹ exigit ꝛ reqrit: ꝛ subtiliare regimen eius mlx̄tū:
ꝛ non exercitet̄: nec moueat̄: ꝫ qescat: ꝛ caueat a risu: ꝛ a
supflua locutiōe: ꝛ spālr̄ ab alta vociferatione: ꝛ cū vide
ris ꝙ tussis violēter iqetat eū: ꝑcipe ei vt oi mō ꝛ inge-
nio abstineat ab ipsa toto posse: ꝛ teneat pillx̄as leues sb
lingua ꝯtinue. quas dicturus sum h̄ inferius: deglutiēdo
eas paulatine: donec mitiget̄ tussis: ꝛ curādo tussim cu-
rabit̄ silr̄ cā ipsa q̄ facit ipsaȝ egritudinē. Et si cā fuerit E
tēsio facta a supflua repletiōe: cura eius ꝓpria ē flōmia:
ꝛ si fuerit casus vel ꝑcussio inūges locū cū oleo rosaceo
tepido. Et si tussis fuerit ex catarro: tūc curādus est ꝑ̊ ca
tarrus sicut cā ꝑ̄mitiua: ꝛ ān̄s huius egritudinis: ꝛ medi
cine q̄ ꝯferunt in hac egritudine. s. catarro sunt medicie
stiptice subtiles: qm̄ sua subtilitate de facili pn̄t ad pul-
monem deriuare: ꝛ stipticitate sua habent ipsum ꝛ par-
tes suas constringere ꝛ coadunare atq̄ȝ cōfortare: ne su-
perfluitates ad ipsuȝ veniētes recipiat: ꝛ seruādo viam
hāc quā ordinauim⁹: absq̄ȝ dubio nō modicū infirmo ꝓfi
cies deo dāte. Et iā supra dixim⁹ ꝙ flōmare debes basi
licā dextri brachij in hac egritudine: ꝛ mihi vr̄ ꝙ fcā flō-
mia basilice flōmiāda sit vna ex arterijs q̄ eis magis vici
nat̄: ꝛ subtilia regimē eius dādo solū ptisanā ordei. ꝛ liga
F coxas ei⁹ istitis vnāquāq̄ȝ ꝑ se ligatiōe forti: faciēdo euȝ
qescere absq̄ȝ labore: ꝛ ꝓpina ei oi mane aliqd ad bibē-
dū: ꝙ hēat ꝯfortare cū stipticitate aliq̄: sicut est syrup⁹ ro
sace⁹ cū aqua dulci: ꝛ si aq̄ fuerit ex fonte q respiciat ver
sus oriētē erit laudabilior: ꝛ extigue in aq̄ illa calibē pu-
rissimū atq̄ȝ mūdū tādiu donec ad min⁹ ex aq̄ diminuat̄
q̄rta ꝑs ipsi⁹: sternēdo i domo ei⁹ folia vitis ꝛ myrtelle ꝛ
silx̄ium: ꝛ odoret cydonia ꝛ rosas: ꝛ ea q̄ hēant cor confor
tare ꝛ dilatare: ad h̄ vt sanguis diuidat̄ ꝛ spargat̄ ad ex-
teriora corꝑis: ꝛ nō ꝓhibeas ei somnuȝ: nec exerceas te
multū in ꝓuocādo ipȝ: ꝫ dimitte illd̄ nāe. Et si cognoue-
ris ꝙ humor a capite dissoluat̄: ꝛ iferi⁹ distillet̄ ad pect⁹
ꝛ ad pulmonē: ꝛ tp̄s fuerit hyemis: ꝛ cōplx̄o ei⁹ humida ꝛ
frida extiterit: tūc ꝑ̄para ei h̄ medicamē. ℞. macis ꝑteȝ
j. ꝛ gariofiloꝝ ꝑtē semis: ꝛ piperis nigri ꝑtē. x. fiat puluis
sb̄tilissim⁹: ꝛ sparge sup ꝑtē an̄riorē capitis: qm̄ multuȝ cō
fert in h̄ casu: ꝛ spāliter qn̄ ꝑ̄mitiua cā huius egritudinis
fuerit ex catarro. Et calefacere ꝑtē an̄riorē capitis, tēꝑa
te quocūq̄ȝ mō fiat ꝓdest multū in hac egritudie. Sȝ si cā
hui⁹ catarri fuerit ex aere calx̄o. oino abstinēdū ē ab oib⁹
ꝑ̄dictis medicis: nec spargere dēs sup caput aliq̄ q̄ sint G
cōplx̄onis calide ꝛ sicce in excessu: ꝫ sufficiunt ea q̄ sūt tē-
perate cōplx̄onis. cū modica siccitate ꝛ aromaticitate: la
borādo in remouēdo tussiȝ toto posse cognoscēdo ꝙ qn̄
totū qcqd comeditur ꝛ bibit̄ semel ꝛ absq̄ȝ dilatione de-
glutit̄ more solito: nō ꝑuenit v̄tus illius ad pulmonē nisi
ꝑ viam resudationis. vȝ. eo modo quo videt̄ in vasis re-
cētib⁹ terreis qn̄ iplent̄ aq̄: qm̄ tūc trapellādo ꝛ resudā-
do ꝑ poros ipsoꝝ exteri⁹ ad modū roris effundit̄ atq̄ȝ ma
nat: ꝛ ꝑꝑ h̄ ordinamus pillulas ad tenēdū ꝯtinue sub lin
gua: ad h̄ vt medicamē ipm paulatine deglutiēdo possit
ad pulmonē deriuare: ꝛ v̄tus haꝝ pillulaꝝ eē dȝ confor-
tatiua cū modica stipticitate ꝛ siccitate: ꝑtinēs ad aliquā
frigiditatē tēperatā. ¶ Confectio pillularū ꝯferentiū in
hac egritudie. ℞. gūme arabice ꝛ dragagā. ꝛ semis cydo-
nioꝝ: ꝛ antere. an̄. q̄rtā ꝑteȝ. ℥. j. terre sigillate au̇r. ij. terat̄
vnūqd̄q̄ȝ ꝑ se: ꝛ cribellet̄: ꝛ ꝯficiant̄ cuȝ syrupo ligritie: ꝛ
fiāt inde pillx̄e ad modū lupini: ꝛ teneant̄ in ore die ꝛ no
cte: deglutiēdo paulatine qd̄ dissoluit̄ ex eis: ꝛ bibat ex H
his q̄ supius dixim⁹: abstinēdo a motibus laboriosis: ꝛ a
vociferatiōe forti: ꝛ a decubitu i locis duris: ꝛ maxie qui
nō sunt assueti: eo ꝙ q̄ȝdiu infirm⁹ iacet in lecto duro: ve
ne ꝛ arterie cōprimunt̄: q̄re sanguis ide eūatur ꝛ spargit̄
per totū corpus: ꝛ qa forma venarū tā pulsatilium q̄ȝ nō
pulsatiliū q̄ sunt in pulmone ꝯ̄ria existit forme oium alia
rū venaꝝ totius corꝑis: eo ꝙ vene pulsatiles q̄ sunt i pul
mone silx̄es existūt oib⁹ alijs venis nō pulsatilib⁹ q̄ sunt i
toto corꝑe: in subtilitate cū sint solūmō vni⁹ tunice. ꝛ ve-
ne nō pulsatiles q̄ sunt in pulmone sunt duaꝝ tunicaꝝ. ꝛ
ꝑꝑ hoc arterie pulmōis citius scindunt̄ ꝛ laniant̄ alijs ve
nis nō pulsantibus que sunt in pulmone. ꝛ hac de cā solx̄o

I cōtinuitatis q̄ fit in pulmone est prauior ꝛ difficilior val-
de ꝛ piculosior ceteris alys q̄ fiūt i toto corpore ꝛ magis
remota a liberatiōe: vel ipol'is: q̄re studiosus eē debes
cū oi sollicitudine ad cōsolidationē faciēdā cū his q̄ dixi
mus. añq̃ ad saniē hēat deuenire. cognoscēdo ꝙ si ad cō
solidationē hꝰ vulneris pulmonis p te infirmꝰ poterit ꝺ-
uenire. dignꝰ eris laude ꝛ glia valde ex hac cura. Et non
credas ꝙ h̄ vulnꝰ cōsolidet̄ ex pprio sanguie sic̄ vulnera
aliorū mēbrorꝫ fieri ꝯsueuerūt: sꝫ si ꝯsolidat̄ nō fit nisi post
lōgū tp̄s. Et postq̃ visuz fuerit ꝙ ꝯsolidatio hꝰ sit exple-
ta ꝛ ꝯfirmata. nō ꝺbes ꝺsistē ab vsu medicinarꝫ ad minus
vsquequo trāsacti fuerint. lx. dies. Et si nō ꝯsecutus fue-
ris intentionē tuā. h̄ est ꝙ ad saniem cōuertatur: iā supe
Casus rius dictū est qd agere debes. ¶ Et iā audiui a p̄re meo
ꝙ ad eū venit qdā ex officialibus hispanie: q patiebatur
hanc egritudinē: scꝫ ꝙ eiecerat sanguinem a pulmone: ꝛ
K p̄r meus studuit eū: ꝛ fecit ei oia que visa fuerāt ei cōue-
nire: intātū ꝙ ad tātā conualescētiā deuenit: ꝙ putabat
se esse liberatū integre ꝛ pfecte: ꝛ icepit facere facta sua
ꝛ agere oia que consueuerat in sanitate sua: ꝛ p̄r meus
correxit eū iniungendo ei a qbus se abstinere debeat: ꝛ
maxime ab vsu mulierꝫ: ꝛ a superfluo cibo ꝛ potu: ꝛ a vio
lentis motibus ꝛ laboriosis: ꝛ ab eqtatione equorꝫ q sunt
semper robusti, atq̃ fortes. Et procedēte tp̄e equitauit q̄
dam die equā vnā: ꝛ cursitauit eā violenter: ꝛ eadeꝫ die
reiecit ꝺ sanguie in magna q̄ztitate. Quare ex h̄ ꝛ ex vsu
mulierū. ꝛ alys erroribꝰ multis quos fecerat obyt in bre
ui. Sed quandiu seruauit regimen sibi impositū: sane vi-
xit: ꝛ bn̄ fuit hoc per septem annos.

¶ De tussi que prouenit a mala complexione ꝛ de omni-
bus alys speciebus. Cap. 3m.

L ET SCIAS ꝙ pōt in pulmone euenire cōplexio
cal'a aut frigida vel sicca ex qua oritur tussis. Et cu
ra huiꝰ est remouere illā malā cōpl'onē: conuertē
do īfirmū ad oppm illius q̄litatis exñee. Et iaꝫ fuit
ꝙ qdā rex habebat tussiꝫ. ꝛ nihil p ipsaꝫ spuebat vel ey-
ciebat. Et cū medicus suus vidisset ipsuꝫ p̄cepit ei vt cū
fibulis suis clauderet scissurā capity sui anteriorē: ꝛ ab-
lata fuit ab ipso tussis icōtinēti. Et cā tussis illius erat fri
giditas q̄ attingebat pectus exterius. vñ pulmo inde le-
sionē recipiebat: ꝛ virtꝰ expulsiua conabat̄ expellere il
lud nocumētū ab illo mēbro. Quare h̄ tussis nō erat nisi
ex q̄litate mala frida. Et accidit multoties tussis ēt illis
q superflue exercitant̄ currēdo vel nauigādo seu vogā-
do: ꝛ maxie si nō sunt assueti. Et cā huiꝰ ē: qa ex tali exer-
citio laborioso stōchꝰ eorū supcalefit ꝛ exiccat̄: ꝛ exiccant̄
ēt loca vnde aer inspirat̄: ꝛ ex tali siccitate pcreat̄ tussis
incontinēti: quemadmodū videre potes ꝙ accidit tussis
subito illis q odorāt cāphoraꝫ cum sit frigida valde. Et
pōt ēt esse causa tussis illorꝫ qui superflue fatigant̄ cur-
M rendo vel nauigādo dissol'o humorꝫ qui dissoluunt̄ a su-
perfluo motu: ꝛ cadūt vel ꝺscendūt ad pectꝰ vel ad pul
monē. Et ira sil'r promouet tussiꝫ duabus de causis. s. cali
ditate ꝛ siccitate. ꝛ cū sciueris cām tussis: primo studere
debes in remouendo ipsam cum suo opposito: ꝛ id qꝺ
dixi tibi de rege habeas p exēplari in oibus. Et adhuc
itero tibi id qꝺ superius dixi ꝛ scripsi in caº pulmonis. s.
ꝙ qñ ipsi vlcus superuenerit ꝛ curatus fuerit: sic̄ diximꝰ
ordinate possibile erit ꝙ viuet sic diu ꝛ forsan ad vlti-
mū moriet̄ alia egritudine. Et pōt etiā tussis eueni-e si-
cut aliqui ex antiquis ptulerūt medicis cā vermium q
assimilantur muscis qui oriuntur in pulmone: ꝛ ex illis
fit tussis valida atq̃ fortis. Et cura huius est trahere per
cānā pulmonis fumū cētauree ꝛ aristo. longe. Sꝫ hanc
egritudinem nūq̃ vidi: tñ memorationeꝫ facio de ipsa: si
cut qdā antiq fecerūt medici. Et fit etiā tussis qñ pcreā-

Tussis aliquando fit a vermis p(ro)uis in pulmone existētibus.

tur pori seu claui in mēbris q̄ sunt ppinqua pulmoni: ex
quibꝰ cōprimit̄ pulmo: ꝛ inde sequitur tussis. Et fit tussis
ēt a tumore splenis ꝛ grossitie ipsius: ꝛ hec non remoue-
tur nisi remota cā. Et fit etiā ex apate epatis ꝛ duritie ip
sius. Qm̄ qñ est magnū fit tussis. vnde opꝫ dictā cām re-
mouē. Et fit etiā ex pleuresi q̄ fit aut sub costis aut supra
costas. Et etiā generatur tussis ex hidropisi. Et fit sil'r ex
tumore stomachi q fit ex ventositate magna in ipso vel
ex superflua repletione eius cibi ꝛ potus: que fit quādo
patiens est gulosus: specialiter quando repletio est talis
ꝙ nō inuenit stōchus vñ hēat expirare: quare conat̄ sto-
machus expellere: qꝺ non pōt: sicut apparet qñ aliquis
ponitur in aliquo paruo loco vndiq̃ ꝛ fortissime clauso:
ita ꝙ non potest eycere a corpore qꝺ sibi nocere videt̄
nec expirare eo ꝙ nō habet locū in quo possit se dilata-
re ꝛ aerē cōuenietē īspirare: donec apiat̄ locus: ꝛ aer il-
O le iclusus ꝛ pessimus euentet̄: ꝛ nouus ꝛ conueniēs inspi
retur: ꝛ huic ēt simile accidit illi cui in vltimo stōchus re
plet̄: qa qñ sic est ēt a stōcho nō p̄t aliqd vomere nec su-
perius eycere donec a virtute digestiua aliquid digerat̄
ꝛ inferius aliqd descēdat: ꝛ inde spatiū acqrat stomachꝰ:
ꝛ hac de cā accidit tussis pp taleꝫ repletionē ex vicinita
te ipsius ad pulmonē: pp cōpressionem: ꝛ multoties mo-
riunt̄ hoies suffocati pp talē cām: ꝛ fit etiā tussis ex subi
ta mutatiōe aeris ad oppositū sui. Et fit etiā tussis ex subi
ta ex assumptione q̄rūdā rerū quarꝫ proprietas est noce
re pulmoni: sicut sunt fungi mali q nascunt̄ in pede seu p
pe radicē cuiusdā arboris q quidē arbor ꝺr arabice he-
lecaminū. Et fit ēt tussis cā mali pulueris. Hucusq̃ suffi-
ciāt que diximus de egritudinibus pulmonis. Nūc autē
intēdimus determinare de egritudine cordis.

¶ Trac. 12m. de egritudibꝰ cordis. ꝛ ē ꝯtinēs capl'a septē.

¶ De egritudinibus cordis in gñali. Cap. pm.

ORIVNTVR egritudines in corde: aut a
P seipso: aut ab alys membris. Qm̄ qñ passio-
nes generantur in quibusdam mēbris patit̄
etiā cor: ex cōpassione ipsoruꝫ ꝛ inde praua
atq̃ grauia gñantur accñtia. Et iā scis ꝙ cor ē p̄nceps ꝛ
dñator in toto corpe: ꝛ v̄tutes eiꝰ sunt potētes: ꝛ opōnes
eiꝰ sūt manifeste appētes. Et opio magni ꝛ excellentissimi
Phi: ꝛ q sunt ex sua secta honorata: est ꝙ cor solū ē prin-
ceps iter oia mēbra corpis ꝛ dñator omniū: sed Gal. sen
tit ꝙ sit solū princeps ꝛ principium spiritus vitalis: eo ꝙ
aial aliquod non moritur nisi qñ deficit spiritus vitalis q
est in corde. Et scias ꝙ creatio ipsius cordis ꝛ eiꝰ forma
est excellēs in bonitate oia alia creatione ꝛ forma cete-
rorꝫ membrorū q̄ sunt in toto corpore: cū sit solidiꝰ ꝛ den-
sius reliquis mēbris oibꝰ: ꝛ est habens duas vacuitates
seu cōcauitates: quarꝫ p̄ncipalior est q̄ est in latere eius si
nistro: eo ꝙ plus hꝫ ꝛ retinet de spū vitali alia vacuitate
vt ex eius suba exeant seu pcedant arterie q̄ mouentur
motu cōtinuo ꝛ nō locali s̄m motionē ipsius cordis. Ju-
uamētū āt istiꝰ motꝰ ē manifestū i attrahēdo aerē fri dñ:
ꝛ i expellēdo cal'm superflue ꝛ fumosuꝫ. Qm̄ nisi esset ta-
Q lis euētatio: suffocaret̄ eius calor nālis: ꝛ extingueret̄
in eo. Et a corde s̄m Aristo. pcedūt motus volūtary ꝛ na
turales: eo ꝙ credit ꝙ epar ꝛ cerebruꝫ recipiāt influen-
tiā ab ipso. Sed mihi vꝫ ꝙ cor sit nobilius ceteris princi
palibus. s. cerebro: epate: ꝛ testiculis. Et qa est nobilior ꝛ
magis p̄ncipalis: iō qñ vult fieri apa in ipso: añq̃ confir-
metur: moritur patiens oino: ꝛ deficit.

Vide. ... liget. c. ...

¶ De tremore cordis q arabice ꝺr altadeg. Cap. 2m.

SCIAS ꝙ accidit in corde tremor sicut ꝛ in alys
membris consueuit euenire. Sed ille qui fit in alys
membris generatur a vaporibus ꝛ fumositatibus
qui ascendunt: ꝛ attingunt musculos seu lacer-
tos ꝛ

Dña in tremore cordis ... lior mem- rum.

A tos ⁊ cutiz. Ille ỽo tremor q est in corde accidit ꝑꝑ multā repletionē q̄ ē i eo: ⁊ ab ipsa ꝓuenit mot⁹ ille ex̄ne⁹ ⁊ horribil' q dī altadeg. Et cura h⁹ est flōmia cū multa ex̄ Cura ctiōe sanguis: ⁊ postea cōfortare cor cū illis q̄ hn̄t ip̄z cōfortare: sic̄ cū margarit ⁊ ligua bouina ⁊ auro puro ⁊ sil'ibus. ⸿Medicamē ad hoc cōueniēs valde. ℞. margaritarū ⁊ sete crude: ⁊ seis basilicōis gariofilati. ⁊ seis boraginis: ⁊ ligue bouie. aā. aur̄. x. corticis citrorū: scedeg idi: gariofilorū macis. aā. aur̄. iiij. pure ābre atq̄ ꝑfecte. aure. ij. teraẗ vnaqueq̄ harū medicinarū optie ꝑ se: ꝫ seta ꝑus icidi dz minutiz q̄̄to plus fieri p̄t: postea teri optie dz sil' cū plis: ⁊ demū cū alijs misceantur medicis: ⁊ postmodū puluis oiuz dictarū malaxeẗ optie cū aq̄ rosacea in parapside q̄ sit ꝑfecte vitreata: ad vlti^m laminā auri puri aliquātulū ḡssaz: ⁊ frica super eā fortiter ṽgā puri auri pri⁹ lamina madefacta cū aq̄ rosacea tādiu donec vestigium auri i medicinis appeat manifeste: abluendo dictā laminā auri sup medicias cū optima aq̄ rosacea vl' cū succo

B pomorū miscēdo dictū aurū cū p̄dictis medicis simul: ⁊ addēdo huic recepte pōdus medietatis ip̄ius de el'io pomorū dulciū. ⁊ postea cōfice cū syrupo facto d̄ lingua bouina bn̄ cocto confectione bona: ⁊ ꝓpina infirmo d̄ hoc medicamine oi mane ieiuno stō pondus aure. v.

⸿De chardiaca. Cap. 3^m.

HEC EGRITVDO euenit in corde: ⁊ est motus magis ip̄etuosus nāli: ⁊ fit aut ex cā extrinseca: velut a forti ira: qm̄ ab ipsa fit ebullitio valida: ⁊ augmētaẗ calor in corde: ⁊ h̄ ē p̄ncipalis cā ipsius. Et fit ēt accn̄ta l'r a terrore: eo q̄ qn̄ aliq̄s timet supflue: nō spgiẗ calor nālis p totū corpus: ꝫ ꝯstringitur itus: ⁊ lāguēs diminuiẗ: ⁊ d̄bilitaẗ: ⁊ ex tali ꝯstrictione trahiẗ sanguis ad cor sil' cū alijs hūorib⁹: sic̄ appet in

C reb⁹ extrīsecis. vz. qn̄ audiẗ in aliq̄ ciuitate rumor terribil' ex q̄ cōiter panescūt hoies: q̄re oēs trahunẗ ad regē tāq̄z ad radicē ad manutenēdū eū: ita ⁊ sanguis cū calore nāli ⁊ spiritib⁹ ⁊ cū alijs hūorib⁹ trahiẗ ad cor: ⁊ ide sequiẗ ꝯquassatio in eo: ⁊ fit chardiaca. Et fit sil'r ex sollicitudine nimia quā aliq̄s hz cā ꝓducēdi aliquid ad effectū: ⁊ h̄ sollicitudo dupl'r diuidiẗ: q̄a aut ṽtiẗ circa vindictā faciēdā: ⁊ h̄ poniẗ ⁊ cōtineẗ sub ira: vel erit sollicitudo cā acgrēdi aliq̄d magnū lucrū: vel cā ꝯsequēdi aliq̄d in quo multū d̄lecteẗ: ⁊ tūc dilataẗ cor ⁊ spargitur calor nālis ⁊ sp̄ūs ad exteriora: intātū q̄ d̄bilitaẗ cor ex illa inanitione: ⁊ seq̄ẗ ide chardiaca. Et fit ēt a supflua debilitate ṽtutis. ita q̄ ex quolibet leui motu vel labore chardiaca excitaẗ: q̄a scitū ē certissime ⁊ manifeste q̄ ois motus excitat calorē: maxime cū ē fortis ⁊ subitus: ⁊ si patiēs ē debilis q̄lz motus q est in eo est cū maiori difficultate ⁊ labore: eo q̄ graue est debilē mouere: vn̄ nō fit nisi cū difficultate ⁊ labore: q̄re calor i eo fortis efficiẗ: ⁊ sic chardiaca

Cura. ḡnaẗ. Cura hui⁹ egritudinis est regē eū cū cibis ⁊ potib⁹

D tēperate: ⁊ odorare aromatica frigida q̄ hn̄t confortare mēbra p̄ncipalia ⁊ sp̄ūs: sicut ē myrta que ꝯfortat sui nā ⁊ cōpl'one: ⁊ rose: ⁊ sandali: ⁊ nenufar: ⁊ syrupus de sandalis factus cū tribus partibus sui' ex aqua rosacea: ⁊ tā tūdē de aqua dulci. ⁊ ꝓpinatus ei ad bibēdū sufficit ei: ⁊ medulla citrullorū: ⁊ cucumeris sarracenici hn̄t curare hāc egritudinē sui cōpl'one: ⁊ cōfortando sui aromaticitate. Et est inuēta q̄litas in his ad hāc egritudinē q̄z ignoramus oino: sed experiētia hoc certissime manifestatur. Et ḡnatur ēt aliqn̄ in corde sanguis adustus: vn̄ fit chardiaca illa dicta ex nā ipsius ⁊ sui acuitate. Et oritur sil'r chardiaca ex mordicatiōe q̄ fit in ore stomachi: qn̄ in ipso iueniẗ humor mordicatiuus vel acutus ꝓpter vicinitatem ipsius ad cor. Et hac de cā antiqui noiabāt os stomachi cor. Et cū cognoueris in hac egritudine mel'iam

E abundare: conforta cor cū his que prescripsimus de cōfortantibus cor: ⁊ margarite maxime hoc facere norūẗ. Et cura illius que fit ex mordicatione oris stomachi est euacuare illū humorē ab eo cū vomitu vel sol'one.

⸿De aqua que congregaẗ in marsupio cordis. Cap. 4^m.

ET GENERATVR aliqn̄ in marsupio cordis humiditas aquosa q̄ assimilaẗ vrine: ⁊ accidit ex h̄ ifirmo cōsumptio ⁊ diminutio carnis paulatine: sic̄ fit in pthisi. Sed ego nūq̄z vidi hanc egritudinem: nec curaui ipsam: nec inueni q̄ Galenus de ei⁹ cura aliquā fecerit mentionē. tn̄ si aliq̄d dz valere in hoc casu valent ea q̄ sunt subtiliatiua ⁊ resolutiua ⁊ d̄siccatiua cum aromaticitate: sicut est aqua feniculi: ⁊ horū similiū.

⸿De pelliculis que fiunt in marsupio cordis. Cap. 5^m.

F GENERANTVR siquidē in quibusdam additiōes in marsupio cordis que sunt ad moduz chartilaginum ⁊ pelliculārum adinuicē mixte: ꝫ nullus ante nos locutus fuit de hac cura. Tn̄ si aliqua medicamina possunt valere: erunt illa que sunt subtiliatiua ⁊ dissolutiua ⁊ aromatica cum quadam humiditate.

⸿De ethica cordis. Cap. 6^m.

HEC EGRITVDO oritur in corde ex mala cōpl'one sicca que fit in ipso: ⁊ hec febris desiccat substantialē seu radicalē humiditatez q̄ est in porositatibus membrorū cōdēsata vt cābiatur ⁊ pars mēbri fiat. Et cura huius est si fuerit in principio ⁊ ex siccitate sola cum rebus humectatiuis: ⁊ olfaciat poma aromatica: ⁊ bibat lac capre medie etatis sicut exit ab vbere. Et continuet intrare quotidie in tinam aq̄ dulcis tepide plenā vt nō sudet. Sed si cū siccitate dicta caliditas fuerit: tunc magis confert odorare nenufar: ⁊ violas q̄z dicta poma. Et cū tractabo de ethica: lati⁹ de hac

G cura loquar.

⸿De apate q̄d fit in marsupio cordis Cap. 7^m.

HEC EGRITVDO cum accidit in marsupio cordis non fit nisi ex causa calida: sed si medicus fuerit studiosus ⁊ sollicitus valde ad hāc egritudinem remouendam: poterit in breui curari: ⁊ hoc fit flōmādo eū citissime: minuēdo de sanguine in maxima quantitate ⁊ velociter: postea infrigida cōplexionem cordis cōfortando eum: ⁊ hic fit recipiendo de syrupo myrte: partem. j. ⁊ de syrupo sandalorum partes. iiij. ⁊ tēpera cum aqua rosacea: ⁊ da bibere. Et cōtinuo fac eum odorare myrtam recētem ⁊ nenufar. Et si negligēs fuerit medicus aut tardus in hac cura: morietur ifirm⁹ in breui: eo q̄ marsupium est circūdans cor: q̄d est membrū tā nobilissimū ⁊ principalissimum sicut scis. Hec aūt

H que scripsi hucusq̄z de corde sunt ſm sententiam predecessorum nostrorū medicorum. Nunc autē intēdimus dicere a nobis, quedam que ab aliquibus non sunt scripta de eo. Et dico q̄ quādo infrigidatur cor vltra id q̄d conuenit sue cōplexioni nāli seq̄tur inde in corpore toto pigritia ⁊ tarditas ⁊ debilitas in oibus suis actionibus ⁊ operationibus. Et si cum hoc siccitas preualuerit plus eo q̄z sua natura exigit ⁊ reqrit: erit patiēs solicitus atq̄z audax ⁊ non pōt aliquid q̄ sibi nō placeat sustinere. Et si cum dicta frigiditate: prescripta siccitas in vltimo abūdauerit: non solum dicta accidentia infirmus patieẗ: verūetiā ei superueniet egritudo que arabice dicitur dubul: ⁊ latine noiaẗ sinthesis. Et ē qn̄ siccitas ꝓfundata ē tantū mēbris q̄ illa humiditas radicalis que parata est ad cambium vt pars membri fiat consumitur ex toto ⁊

Casus. desiccatur. ⸿Et ego vidi quēdam infirmum meum qui patiebatur hanc egritudinem cuius caro erat diminuta ⁊ cōsumpta in vltimo: ⁊ erat studiosus sollicitus ⁊ cu-

I

riosis in vltimo: ꝛ oĩno impatiẽs: ꝛ oẽs actiones ꝛ operationes suas agebat sicut in sanitate facere consueuerat: ꝛ pmãsit sic in hac dispõne donec fuit mortuus: ꝛ cã sue mortis fuit hec. s. q̄ voluit intrare tinã aque calide: ꝛ ego phibui sibi quãtũ potui: sed noluit me audire: ꝛ cum intrasset in eã non diu stetit q̄ leniter mortuus fuit.

Tractatus 13ꝰ de egritudinibus epatis ꝛ splenis: ꝛ est cõtinens capitula sex.

De epate ꝛ de tribus speciebus hidropisis. Cap. pm.

De innanitiõe epatis

SCIAS q̄ epar est vnuz ex principalibus membris corporis: sz Aristoteles sentire vr̄ q̄ operationes ipsius pcedãt a caliditate cordis: tñ snĩa medicorũ est q̄ epar per seipsum est principale: ꝛ operationes eiꝰ a seipso pcedũt absq̃ influẽtia alicuius alterius mẽbri in ipm. Et ppter hoc dicit Hippocras q̄ bonitas ꝛ hilaritas vite a sanitate pfecta epatis hz euenire: ꝛ epar est fons ꝛ principiuz virtutũ nãliũ: que sunt virtus attractiua: retentiua: digestiua: ꝛ expulsiua: ꝛ he virtutes influũt ab epate ad vniuersum corpus ꝛ in omnibus mẽbris: ꝛ ab ista influẽtia omnia membra singulariter dictas virtutes nãles habent exercere: ꝛ nutrimentũ mẽbris totaliter assimilare ꝛ eis vnire. Quare he virtutes omnes ab epate procedunt ad omnia membra corporis: vñ si debilitas inuenit in copore in virtute mutatiua orietur in eo egritudo fm illam debilitatem: sicut hidropisis cum suis tribus speciebus. Una quarum dicitur carnosa: in arabico halabami. Secunda vero dicitur asclites vel vtrosa que arabice dicitur cebli. Tertia autem nominatur timpanites: ꝛ arabice vocat̄ zachi: ꝛ timpanites fit etiam quidez a debilitate epatis. Et ego tractabo de vnaquaq̃ istarũ specierum tractatu cõpleto. ꝛ incipiemus a carnosa q̄ a nobis dicitur hiposarca. Et dicimus q̄ quando debilitatur virtus digestiua epatis tunc nutrimẽtum efficitur crudum ꝛ indigestum: ita q̄ non põt in sanguinẽ conuerti: ꝛ sic remanet flegmaticũ. Et tu scis q̄ quotiescũq̃ secunda digestio que est in epate errat in digerendo: tunc impossibile est q̄ cetera mẽbra possint illud nutrimentum digerere: ꝛ in sui substantiam conuertere ꝛ assimilare. Et postq̃ digestiua epatis dficit: ꝛ alia mẽbra oĩa de necitate deficiunt: atq̃ errant in digerendo: ꝛ sic sequitur inde hidropisis que dicitur hiposarca. Sed timpanites orit̄ qñ epar incipit digerere chilum ꝛ non põt sufficienter eum cõplere ꝛ immutare in omnibus suis qualitatibus sicut conuenit ppter debilitatem sui: ꝛ nõ potest perfecte dissoluere qð dissoluendũ est: nec preparare ad expellendũ q̄ expellendum est. Quare conuertitur in vaporem siccum atq̃ grossum: qui quidem mittitur ad concauitatem vẽtris: ꝛ inde efficitur in eo inflatio cum duritie. eo q̄ qñ debilitatur epar conuertit chilum ꝛ inmutat fm cõplexionez ꝛ nãm malã que ei ap propriatur in illa hora. Et hoc impoĺe eẽt nobis dicere: que: qualis: ꝛ quãta sit ista conuersio: sed scitũ est perfecte atq̃ cognitũ: q̄ quilibet calor: siue nãlis: siue accidẽtalis: tam si fuerit extrinsecus: siue intrinsecus: si inuenit rez aquosaz in quã agat: conuertit illam in vaporem: ꝛ illud qð est grossum in eẽ remanet: subtile autem euaporat ꝛ recedit. Epar autez qñ ẽ in sua cõpĺone nãli optima ꝛ perfecta est causa vniuersalis conuersionis nutrimẽti in omnibus mẽbris fm naturam ꝛ cõpĺonẽ vniuscuiusq̃ ipsorũ. Sz qñ debilitatur calor naturalis in eo ita q̄ nõ potest hanc operationẽ cõplete agere: generantur inde vapores multi q̄ conuertuntur ꝛ coadunantur in concauitate ventris: ꝛ fit hidropisis que dr̄ timpãites. Et pro maiori parte est hec egritudo cuz grossitie ꝛ duritie splenis magna: eo q̄ qñ epar non agit in substãtiã nutrimẽti id qð debet de sui ppprietate ꝛ nã: hoc est mutare dictã subam in rem aliaz que omnimodo in omnibus assimiletur sue substantie ꝛ qualitati. Et qñ h̄ operatio exit a natura versus aliquaz partem caliditatis: tũc supercalesit nutrimentum ꝛ aduritur: ꝛ nã illud mittit ad splenẽ: eo q̄ omne adustũ pertinet ad meĺiaz: ꝛ sic inflatur splen atq̃ tumescit: ꝛ hac de cã pro maiori parte nõ inuenies timpaniticuz absq̃ egritudine ꝛ tumore ꝛ inflatione splenis. Sz hidropisis siquidem asclites generatur qñ non possunt renes attrahere aquositatem que gñatur in epate cũ sanguine q̄ cõsueuit descendere ad renes p vias vrine: quia cum remanet in epate cũ sanguine: repudiat̄ a mẽbris: vnde sanguis ille aquosus ab ipsis membris expellit̄ ad ventris concauitatẽ: ꝛ inde fit asclites. Nota tñ q̄ si h̄ error fuerit principaĺr ab errore ꝛ debilitate epatis: nõ potẽtis sequestrare purum ab impuro: ꝛ spãĺr aquositatez dictã: fit pmo hidropisis que dicitur hiposarca: ꝛ scða. s. asclites a debilitate ꝛ egritudine renũ hz puenire. Sed cõsiderare debes vtrũ illa egritudo vel debilitas renum fiat vel procedat ab epate: vel sit cã alicuius pprie egritudinis que est in ipsis renibus: q̄ si peccatũ non fuerit in epate sed est sanũ oĩno: ꝛ debilitas ꝛ egritudo fuerit in ipsis renibꝰ: tunc principaliter fit hidropisis que dr̄ asclites. Et debilitas quidẽ virtutis epatis euenire põt a mala cõplexione que fit in ipso. Quoꝝ spẽs. viij. sunt sic est manifestuz: q̄tuor scz simplices: ꝛ q̄tuor composite. Et cura vniuscuiusq̃ est reducere epar ad suam cõplexionẽ nãlẽ cũ q̄bus cõuenit. Sed debilitas epatis que fit ab egritudine q̄ est in ipso corpore epatis est oppilatio vel apã. Et apã est egritudo composita ex cõsimilibus ꝛ officialibus. Cura siquidem oppilationis est cũ aperitiuis: apostematis vero cũ remouẽtibus cãm ipsius. Et accidit etiã in epate durities causa potationis aque frigide vltra debitũ: vel debilitas virtutis ipius causa vsus aceti supflui. Et cura duriciei q̄ fit ab aqua frigida non est solũ cum calidis simpliciter: immo indiget cum eisdem que sunt confortantia stiptica ꝛ aromatica: sicut camomilla: ꝛ flores rosarum: ꝛ similia. Et nota q̄ spẽs hidropisis sic componi ꝛ misceri possunt adinuicem queadmodũ ꝛ spẽs febriũ simul cõponũtur. Quare si medicus subtiliter ꝛ studiose perscrutatus fuerit in cognitiõe simplicis: leuius poterit cognoscere cõpositã ab eadẽ. Et qui curã simplicis pfecte sciet operari inde absq̃ difficultate ꝛ curã composite optime sciet exercere. Cõfectio cõueniens valde ad hoc. ℞. lacce lignoꝝ mũdate: florũ camomille ꝛ rosarum: cinnamomi electi: masticis: gariofi. ꝛ sticados: aã. ℥. j. seis lini modicum vstulati: olimarde. i. ruthe caprarie: acreuan. i. scolopẽdrie. aã. ℥. ß. Teratur vnaqueq̃ istaruz p se. ꝛ cribelletur subtiliter ꝛ conficiant̄ cũ syrupo de charscaina ꝛ ppina patiẽti oĩ die ieiuno stõcho ex ipso aure. v. vel circa illud ꝛ inũge epar cuz istis oleis equaliter mixtis. s. de alchocal ꝛ de iasemino: ꝛ de granis viridibꝰ: ꝛ c ba eũ pane bñ fermentato cũ turturibus ꝛ passeribus: ꝛ pullis perdicũ alexatis in aqua ꝛ sale. Sed si debilitas epatis fuerit ex vsu aceti superfluo: tunc cura illius est syrupus iste. ℞. passularũ enucleatarum: ꝛ ligritie mundate. aã. lib. ß. panical. ꝛ carsene ꝛ gafet: ꝛ olimarde. aã. ℥. iij. masticis. ℥. j. ꝯquassent̄ q̄libet p se: ꝛ infundant̄ oĩa in sufficienti aq̄ p noctẽ vnã: mane antẽ bulliant lento igne vsq̃ ad cõsumptionẽ medietatis: ꝛ colent̄ exprimendo fortiter ꝛ optie: ꝛ adde huic colature zucchari. lib. x. ꝛ mellis libras. v. ꝛ decoquantur vsq̃ ad spissitudinẽ syrupi: ꝛ da patienti de isto oĩ mane ieiuno stomacho. ℥. ij. cũ. ℥. vj. aq̄ dulcis tepide: ꝛ cũ aure. v. mellis rosacei. Et inũge epar cum oleo de granis viridibus: ꝛ camomille. aã.

De apostemate epatis. Cap. 2m.

L

Cãe hiposarce

Cãe timpanitis

M

Utplꝰm cũ timpanite adest splenis durities

N

Cãe as...

Si de... discre... est i ep... fit hip... ca: si in... nibus... tes

Q

Cãe d... tatis e...

Cura g... triũ spe... hidrop... ex cura... bilitat... tis sile... pitulũ... 14. te... trac. 4º. c. 13º.

P

Q

A

ET ORITVR quñq; in epate apa. Q2 si fuerit ĩsub'a sue carnositatis: z ad saniē deuenerit: nō spero q infirmus inde in perpetuū possit liberari: eo q epar ē mēbrū p̄ncipale z fons potētissimus: vñ qñ taliter patitur priuantur eius virtutes omnes z destruuntur z sequitur velociter mors.

¶ De oppilatione epatis. Cap. 3m.

CVRA huius egritudinis est aperire oppil'ones ipsius cū decoctione oliuarde: panicald z scolopendrie z sil'ibus: z succus feniculi est maximi iuuamenti in hoc casu.

¶ De dolore epatis. Cap. 4m.

ET ORITVR aliqñ in panniculo epatis extēsio sic̄ in alijs mēbris consueuit euenire: vñ seq̄t dolor fortissimus q̄si intolerabilis z apparet patienti q epar sit qd doleat. Et est sensus huius pāniculi acutissimus pp multitudinē paruoꝝ neruoꝝ in ipso contextorū. Ego aūt passus fui hūc dolorē: z curaui me inungendo locū cū oleo de vitellis ouoꝝ: z nucū eq̄l'r mixtis z liberatus fui in ipsa die: ꝫ factus fui inde icteric⁹.

B

Et de ipsa inferius loquar domino concedente.

¶ De egritudinibus splenis. Cap. 5m.

De iuuamentis splenis

SCIAS q splen est mēbrū qd hꝫ ad se trahere sup̄fluitates mel'icas: z trahēdo illas nutrit' ex subtiliori z puriori pte ipsarum. Et gñant' in ipso quñq; egritudines sicut in alijs mēbris fieri consueuerūt. Et nō est splen ex mēbris p̄ncipalibus corporis: nec hꝫ multas operationes in corpore exercere: nisi qa trahit ad se superfluitates grossas: sicut renes trahūt subtiles z aquosas: z istud mēbrū augmentat' z ingrossatur multū. Et cura huius est cura suprascripta in epate. Et scire debes q splen sustinere p̄t fortiores medicinas valde ipso epate. Et non tradas h̄ obliuioni. Qñ vis dare medicias p̄ splene vt admisceas eis semp ea q̄ hēant acetositatez: eo q istud mēbrū p̄pe nutrit' isto saporeꝫ: z pp h̄ attrahit acetositatē z rapit eā violenter: z hac d̄ cā miscēda sūt acetosa medicinis splenis vt d̄ferāt v̄tutes earū citissime ad ipsum: z acetū habꝫ dictas medicias citissime ipsi spleni ferre z d̄portare. Et iā ē notū q qñ igrossat' splen itm̄ q nō p̄t ad se trahē g̃ssitiē sanguis atq; ei⁹ fecē remanet tūc dicta fex cū sanguie z spargit' p venas in vniuersum corpus: z alterat' ide cōpl'o epatis z debilitat': z ex ipsa d̄bilitate sequit' vna ex spēb⁹ hidropisis vel pl'es. Et de hidropisi z suis trib⁹ spēb⁹ supi⁹ breuiter ptrāsiui: nūc āt itē do cōplere tractatū.

Et scias qd splē fortiores medicias sustinet epate

C

¶ Cōfectio syrupi cōferētis valde duritiei z magnitudini splenis. ℞. camomille z corticis radicis tamarisci: oliuarde. al's gaset. thumeni. al'. sticados z iabade z flauia. al'. capilli veñ. z scolopēdrie z asarabachara. añ. ℥. j. rubee tictoris. ℥. 5. radicis d̄ alzaru. ℥. j. corticis radicis feniculi: z corticis: radicū capparis: añ. aur̄. v. masticis aur̄. iiij. croci aur̄. j. ligritie mundate pondus medietatis oium p̄dictaꝝ medicinarū: cōquassentur que sunt cōquassanda p se: z infundāt' nocte vna i. xxiiij. lib. aq̄ cal'e: z mane bulliāt lento igne vsq; ad cōsumptionē medietatis aq̄: z colent' fortiter exprimēdo: z illi colature adde. viij. lib. mell' dispumati: z libras. ij. zucchari: z bulliāt iterum lento igne donec incipiant spissari: z tūc adde aceti vini fortissimi lib. ij. z bulliat vsq; ad spissitudinē syrupi: z reponant' in vase vitreato: z cū opus fuerit: da de eo patiēti ab. ℥. j. vsq; ad. ij. mane ieiuno stō cuꝫ ter tāto aq̄ dulcis cal'e: z cū duobus aur̄. mell' rosacei: z cibet' cibis subtilibus: z de carnibus dent' ei pulli parui z colūbini: z si vis dare ei gallinas vna die dabis: z alia nō: z rege eū taliter donec fuerit liberatus.

Alzaru vide infra tract. 14. c.p. qd sit.

D

¶ Et empl'ꝫ istud iterū spleni superponatur: qm̄ cōfert valde. ℞. radicis tamariscis z camomille z florum narcisci: et florū de iasemino. añ. ptes eq̄les: rad. capparis q̄rtā partē: farine ordei vel spelte q̄ntū est q̄rta ps oium medicinarum z incorporentur cū aceto z aqua equaliter mixtis: z pone calidū sup splenē: z liga sup hoc empl'm folia viridia ficus: z comedat infirmus añ cibū pomitella capparoꝝ postq; fuerint madefacta in aqua cū sale z aceto: qm̄ sūt magni iuuamēti in hac egritudine: z teneat dcm̄ empl'm in nocte: z in die inūgat' bis cū ol'o d̄ lilijs z rosaceo. Sciēdo q aliqñ hec egritudo certificat' p vrinā turbidam qñ mingit' in q̄ztitate magna. Et h̄ ideo qa qñ splen non p̄ot trahere dictā superfluitatē ad se: remanet cū sanguine: z expellitur inferius p vrinā. Et aliqñ dicta superfluitas expellitur a nā ad cutim exteriorē corporis: z fiūt ibi vestigia nigra lata vel coloris violacei: z incōtinēti post apparitionē dictoꝝ vestigiorū remouet' durities z g̃ssities splenis: z h̄ vidi pluries p̄prijs oculis: sicut multoties vidi icteritiā citrinā in cute fieri qñ cholera exterius expellitur ad ipsam: z qñ iste humor p secessum emittitur non curatur ab oibus: sed quando in cute apparet: tunc ad medicos currunt velociter pre timore.

E

F

¶ De icteritia citrina. Cap. 6m.

HEC EGRITVDO in corpore gñatur qñ chol'a sil'r exterius ad cutim expellitur: z vertitur color eius in sil'itudinē coloris citri. z album oculi sil'r. Tñ considerare debes vtrū h̄ patiēs pri⁹ pateretur acutaꝫ febrē vel nō: z si patiebat': vide si post istā expulsionē remaneat alleuiatus a febre: vel nō: aut si erat prius sine febre: sed apparēte icteritia fuit febris: z iterū si erat cum febre cōsidera vtrū dicta icteritia apparuit añ 7m dieꝫ vel post. Q2 si in septima die euenerit: spera bonū de infirmo: eo q facta est ista expulsio post digōneꝫ mãei. Q2 si apparuerit dicta icteritia in p̄ncipio febris: timēdū ē de infirmo ne hēat apa cal'um in epate: vel in suis pelliculis. Et qñ sic est oēs humores ad epar deriuantes in chol'aꝫ cōuertuntur: z ide color totius corporis inficit' atq; itingit' ab eadē.

Cāq̄r icteritia piculosa est apparēs i p̄ncipio febris ē periculū apa tis epatis

G

¶ Et cū fueris certificatus q h̄ apa ē in epate confirmatū: fac tunc oino patiētem abstinere ab oi re calida atq; dulci: ab oleo oliuaꝝ z ab oi piguedie z vnctuositate: qa si dederis ex istis aliqd iterficies infirmū oino. Et studeas potare eū aqua cucurbite: z ciba eū panata decocta in aq̄ ipsi⁹ cucurbite: nō admiscēdo ei spēꝫ aliquam nisi coriādrum vel succuꝫ.

Cura icteritie a pose

Q2 si virt⁹ fuerit debilis: dabis ei cucurbitas coctas cū p̄dicib⁹: z infrigida eas in puteo vel niue. Et si cert⁹ fueris q in epate nō fuerit apa: considera si oppilatio aliq̄ fuerit in cānali: seu meatu superiori vel inferiori chistis fellis vl' verruca seu pustula in aliquo ipsorū gñata. Q2 si fuerit tūc chol'a extēdit' atq; spargit' p totū corpus cuꝫ sanguine: z mēbra sui acuitate z amaritudine repudiant ipsam: z expellunt eā ad cutim: que est mēbrum debile: z est mēbrū creatū a Deo sublimi ad defensioneꝫ corporis totius: sed expellitur in eā a nā pp melius. Et cum scieris q nō fuerit in epate: ꝫ est in aliquo p̄dictoꝝ cannaliū fellis: regendus est infirmus sic̄ dixim⁹ addēdo z minuendo p̄ut tibi videbitur expedire: faciendo tñ curā blādaꝫ atq; getā donec dicta pustula fuerit digesta vel dissoluta. Et si verruca fuerit ibideꝫ: impol'e est q diu moretur quin dissoluat' vel corrodatur: cū chol'a quotidie ide trāseat: z sui acuitate habeat ipsaꝫ dissoluere rodere z desiccare.

Cura icteritie ab oppil'one

H

Sed si icteritia fuerit ex liberatione cholere q̄ pp sui multitudinē z abundantiaꝫ spargitur p totū corpus: que abūdantia facta est ex multa comestiōe reꝝ calidaꝝ sicut mellis z sil'um. Tunc cura eius est leuis: qa nō indiget nisi frangere caliditatē corporis toti⁹: z hoc cū aqua cucurbite: z citrulloꝝ z anguriarum: z cum aqua rosata. p̄pinando ei predicta ad bibendum postq; fuerit infrigi

Cura icteritie a multitudine cholere

I

data in niue vel in puteo. Et da ei ad comedendum lentes decoctas in aqua cucurbite: ⁊ aceto: quoniam est cibus in hoc casu valde vtilis ⁊ ꝑfectus. ¶ Et fit etiā icteritia ex potu alicuius rei malitiose.

Historia

Sicut accidit Azir filio Hali qui erat contestabilis regis: qui misit pro me: vt ad eum sibilie ire deberem: ⁊ inueni eum glaucū in corpore toto sicut est cortex citri: ⁊ amiserat appetitum comedendi ex toto.

De cura icteritie facte ex potu veneni

Et considerando cum omni sollicitudine super negocio: graue mihi valde videbatur inuestigare ⁊ certificare me de causa huius egritudinis: ⁊ hac de causa non audebam ei curam adhibere. Et considerando precedentia infirmantis: nō videbam ꝙ ex ipsis istud accidens habere debuisset: eo ꝙ in eodem instāti in quo habuit icteritiam habuit simil'r ⁊ casum appetitus. Cogitaui ꝙ bibit ⁊ comedit rem venenosā: de nā cuius erat conuertere cōpl'onem corporis totius in choleram.

K

Et dixi ꝙ hec conuersio erat ex proprietate rei dicte: ⁊ non ex sua cōplexione: quare cōuersus ad deū confidens totaliter in eū rogaui vt ei minime plus nocumēti inferre possem q̃ȝ illud qđ habere videbat̄. Dedi ergo ei ad potandū pondus trium granorum ordei de bezehard. cuȝ ʒ. v. aque cucurbite. Et posui aquam cucurbite ad reprimendum furiositatem illius caliditatis acquisite: ⁊ bezehard ad expellendum venenū: ⁊ sic posui complexionē cucurbite frigidam contra complexionem calidam patientis: ⁊ proprietatem bezehard contra qualitatem ⁊ ꝓprietatem veneni: ⁊ sic inde perfecte fuit liberatus. Vñ ex hac cura fui mirabiliter cōmēdatus. Et qui viderunt ⁊ audierunt venena pro nihilo reputabāt faciendo illđ.

4ª affo. 6 ⁊ Hip. ⁊ Gal. Rozoar ⁊ Ha. q̃ ꝓcedit ex mala cōparatione dierꝫ creticorum ad egritudies acutas. vide 4ª afforis. 36º.

Et iam sciuisti ꝙ antiqui medici dixerunt ꝙ icteritia que fit in principio egritudinis est mala valde: eo ꝙ fit añ digestionem materiei. Sed ego dico ꝙ eo quia icteritia fit ex humore acuto esse debet velocis motus in omnibus suis actionibus ⁊ passionibus: vnde nō videtur esse longinquum nec extraneum si recipit digestionem in secunda die ⁊ magis in quarta: ⁊ maxime in iuuentute: ⁊ in regione calida: ⁊ in tēpore calido: ⁊ quando flant venti orientales vel meridiani. ¶ Et iam hucusqȝ locutus sum de icteritia prout mihi videtur sufficienter. Nunc autē intendo tractare de laniatione ⁊ scissura sifac. ⁊ exitus intestini quod est supra ventrem.

L

¶ Tractatus. 14ᵘˢ. De egritudinibus que fiunt in sifac. ⁊ est continens capitula duo.

¶ De scissura sifac: ⁊ exitu intestini. Cap. pᵐ.

SIFAC ALIQVANDO scinditur: aut ex percussione facta cum ligno vel lapide ventre repleto existente: aut ex saltu valido post repletionem: vel ex impetuosa ⁊ continua tussi: aut ex superfluo pondere: ⁊ horū similium.

H

Et scias ꝙ quādo scinditur sifac quamuis in principio sit parua ⁊ modica quotidie augumentatur ⁊ dilatatur: ⁊ intantum sic multiplicat̄ donec intestina exeant: non habentia quid sustentet ipsa nisi cutim exteriorē: ⁊ inde sequitur dolor vētris: ⁊ rugitus ⁊ dispositio infirmi tota mala efficitur: ⁊ maxime illis qui vtuntur exercitiis laboriosis: sicut est equitatio ⁊ cursus equorum: ⁊ operatio artium que fiunt cum difficultate ⁊ labore magno ⁊ sil'ium.

M

Quare in istis qui laboriose ⁊ quotidie sic exercitantur quotidie dilatatur in eis scissura.

Cura

¶ Cura autem huius egritudinis est q̄es specialiter illis qui hanc sustinere possunt: cuȝ modico cibo ⁊ potu: ⁊ continuo iaceant super dorsum: abstinendo a forti vociferatione. Et si tussiunt abstineant ab ipsa toto posse: ⁊ studeant vt eam quietā faciant atqȝ lentam. euitando sternutationem quantum possunt. Et postmodum reducatur intestinum in locum proprium: ligando desuper emplastrū stipticum non tñ grosse substātie nimis. ⁊ cōtinuando optime omnia ista possibile est ꝙ liberetur deo dante.

N

¶ Sciendū tamē ꝙ ꝯsolidatio hui⁹ sifac est difficilis valde: eo q̄ eius situs est in loco humido valde. ⁊ cū mouetur corpus: s̄p cū eo mouetur ⁊ cōquassatur sifac.

Historia

¶ Ego autē tp̄e meo vidi quendam amicum meū q̄ passus fuit hanc scissuram. ⁊ recessit ab eo hac de cā possibilitas exercendi oīa q̄ agere cōsueuerat. Et erā tūc iuuenis. Et cū illa superuenit ei dolor valid⁹ in vētre cā multe comestionis vuaꝝ ⁊ pomoꝝ: ⁊ iteꝝ in toto corpore acutissimos habuit dolores: ita ꝙ nullatenus poterat se mouere: nisi cū difficultate ⁊ labore maximo. Studui ergo circa eū in remouēdo dolores: ⁊ p̄cepi ei vt minime comedere deberet. nisi modicum panis bñ fermētati cū passerib⁹ ꝯcoctis in tasphea tādiu ꝯcoctis donec carnes eoꝝ dissolui ab ossibus videant̄. Et sic tenui eum cum isto regimine iacēdo supinus ꝑ duos mēses: ita ꝙ nō poterat orare more sarracenoꝝ nisi in corde suo. ⁊ sic remoti fuerunt dolores remota mā eoꝝ: ⁊ liberat⁹ fuit ab eis integre ⁊ perfecte

O

Et remotis doloribus cepi laborare circa rupturā: s; fessus ⁊ fatigatus pre longitudie tp̄is dimisi eū precipiēs ei vt quiesceret tp̄e longo iacendo supinus: ⁊ sic stādo cū dieta modica ac subtili: redyt intestinum in locum suū permanens vacuum. ⁊ sic constricte fuerūt partes: ⁊ cōsolidatus fuit ꝑfectissime absqȝ cura alia. Et ꝙ rememoratus sum de isto nō feci nisi vt sit exēplum alyis cū cōtigerit casus similis

¶ De vulnere ventris ⁊ intestinorum. Cap. 2ᵐ.

QVANDO autē in vētre fit vuln⁹ ex ferro: ligno: vel lapide: ita vt zirbus inde exeat. tūc p̄mo medicus laborare dȝ: vt ipsum zirbum intus remittat ⁊ redire faciat: ⁊ si sup ipsum appuerit puluis: vel pilus: vel segatura alicuius ligni: primo est optime abluendus cū aqua tepida: ⁊ postea quiete itus reponatur. Et si aliqua pars zirbi ꝯnigrata fuerit vel corrupta incidatur: ⁊ cum filo sete suatur: ⁊ ponatur intus: ponendo super suturam ea que habent consolidare subtiliando regimen vt sup̄fluitates minie ibi possint abundare.

P

Qꝫ si ex vulnere sanguis in quantitate multa non emanauerit. fac infirmū ex basilica que arabice dicit̄ halchakal. flobotomari: quoniā ē cura generalis in oīb⁹ vulneribus prohibēs fluxum humoꝝ ad locum vulneris. Et si ex vulnere intestinū exierit absqȝ vl la lesione sui: tūc studeas cū oī festinatione ⁊ sollicitudie vt ipsum leniter atqȝ plane redire facias: eo ꝙ si aliquā morā extra facēt: iflaret̄: ⁊ nō posset postea redir̄ vñ exiuit. Qꝫ si ex mora forsan ad inflationē ꝯuenerit: habeas tunc aquam dulcem calefactā tepidam in vltima temperantia. Et sparge ipsam super orificiū vulneris vice post vicē: donec inflatio remoueatur. postea cū oī planitie ⁊ suauitate labora vt ipsum intus redire facias: iniungēdo ei quietē continuam: ⁊ vt abstineat ab oī vociferatione clamorosa: ⁊ a superfluo cibo: ⁊ potu.

Q

Et cib⁹ eius sit: cuius modica quātitas multū nutriat: ⁊ sufficiant ei in cibo duo testiculi galli decocti in tassea. Et studeas in rēotiōe hūoꝝ: ⁊ in elongatiōe ipsoꝝ a loco vulneris: ⁊ inūge ꝑtes q̄ rēote sūt aliq̄ȝtulū a vulnere in circuitu cū olo ro. odorifero atqȝ aromatizato ⁊ nō moueat̄ ifirm⁹ vsqȝ q̄ vuln⁹ fuerit cōsolidatū. Sꝫ si cū vulnere perforatū fuerit itestinū: ⁊ fuerit ex gracilibus: ipo l'e est meo iudicio vt liberetur ⁊ ꝯsolidet̄. Qꝫ si fuerit in grossis po l'e erit vt viuat ifirm⁹. ⁊ si sola vna ex pelliculis intestini fuerit ꝑforata vel exlaniata: poterit inde bene liberari deo dāte: ⁊ si vltra fuerit ꝑforatū: difficilis erit cura atqȝ grauis: ⁊ po l'e erit forsan vt viuat ifirmus: sic i ista dispōne. Sicut visū est ab hoibus de q̄busdā aialib⁹. Et vidi tp̄e

meo

A

meo hoīem a quo stercus ꝑ vulnus exibat:q vixit sic in ista dispōne mala lōgo tpe: faciēdo facta sua: ꝛ acquirebat vnū viuebat: q̄zuis male ꝛ cū difficultate. ¶ Hucusq̄z ego declaraui sub breuitate accn̄tia hui⁹ mēbri. Nūc autem intendo determinare de accidentibus stomachi.

¶ Tractatus decimusquintus de passionibus stomachi: ꝛ continet capitula sex.

¶ De ethica stomachi. Cap. pmū.

De eēntia egritudis.

HEC EGRITVDO qn̄ accidit alicui: pⁱo desiccat stomachus paulatine: et subtiliatur corp⁹ eius intn̄: donec ad subtilitatē pāni deueniat: ꝛ debilitat inde stomachus: ita ꝙ non pōt cibum digerere. Et hac de causa ꝑ inter egritudines stomachi de ista volui ptractare: qa medicis occulta valde esse probatur. Attēde ergo in cura huius egritudinis: ꝛ caue ne vtaris aliquo mō in hoc casu ꝯfortātib⁹ stōni cognitis q̄ hēant stipticitatez ꝛ siccitatē. Ne forte stomachus ab eis supfluā recipiat calefactionē. ¶ Signa quoq̄z hui⁹ egritudinis sunt hec. s. absentia vomitus: ꝛ ꝙ in somno nullā eyci humiditatē ex ore: ꝛ debilitas ꝛ casus appetitus ꝛ debilitas maxima digestine: ita ꝙ in stercore ipsius nulla digō eē reperitur: ꝛ est absq̄z malo odore: ꝛ intantū pmanet nō mutatum ꝙ assimilat cibis comestis: nec hz patiēs eructationes: ꝛ si aliqn̄ eructat: illud facit debilissime ꝛ sentit nocumētū a cibis desiccatiuis: pulsus v̄o ipsius est durus ꝛ paruus: ꝛ absq̄z diuersitate ꝛ variatiōe. Et cum hec signa in aliquo apparuerint: certus esto ꝙ est macies ꝛ ethica stōchi: ꝛ maxie cū dormierit ifirm⁹ supinus: si apparuerit cōcauitas i loco stōchi: tūc firm⁹ eē debes in illa opione oīno. Et si posueris manū tuā cōprimendo sup stomachū in illa ꝯcauitate: ꝛ ibi ꝑcipies duricié eē ꝛ acuitatē sine doloꝛ patiētis ex illa cōpressione: ꝛ ꝑcipies pulsuz sub manu tua ꝛ percussionē: tūc certissime ꝛ absq̄z vlla dubōne hec passio est macies ꝛ ethica stōchi: eo ꝙ ꝑceptio sensus pulsus nō est nisi ex arteria q̄ est in orificio stōchi q̄ minime sentiret vllo mō nisi corpus stōchi magnifice eēt extenuatū.

Cautelas in ethica stōchi vti stipticis ꝯfortantibus.

Signa.

B

C

Cura.

¶ Incipe ergo in cura hui⁹ egritudinis ab inunctiōe stomachi ipsius cū oleo amygda. dulciū ꝛ oleo granoꝝ viridiuz. i. alçary: sintq̄z i. ℥. j. olei amygdalaꝝ. aur̄. ij. olei granoꝝ alçary: ꝛ decia pars ipsoꝝ aq̄ dulcis tepide: ꝛ cibet cū pullis paruis decoctis in tasphea: ꝛ oleū eius sit oleū amygdalarū dulciuz: ꝛ pro spēb⁹ vtat masticib⁹ bullitis in ferculis suis: ꝛ cerotū ad ponēdū sup stōchū sit factū ex pice nauali mollificata cū oleo amygda. dulciū: quod sup stōm tenere dz tm̄ ꝑ dimidiā horā parū plus vel minus: qm̄ si diu ibi ꝑmaneret: nō modicū infirmo nocimētum hēet inferre. Et remoto empl'o incontinēti inungat stōchus oleo amygda. dulcium: ꝛ oleo rosaceo: q̄ ambo sint recētia minus vnius anni: ꝛ ꝑpinet ei lac capre ad bibendū: ꝙ sit taz recēter mulsum ꝙ nullā infectionem ab aere receperit: cuius quātitas sit ab. ℥. j. vsq̄z ad. iij. ꝛ ciba eū pullis ꝛ testiculis galloꝝ: qm̄ testiculi huic ifirmo laudabiliores existunt ipsis pullis: ꝛ cibet in die ter. Et studeas vt cibi eius sint facilis digōnis: ꝓhibendo ei oīa sicca: siue sint cal'a siue frida: cognoscendo ꝙ calida sunt maioris nocumēti: etiā si sint humida: eo ꝙ caliditatis ē dissoluere: ꝛ postq̄z ita est ꝑ accidēs hn̄t desiccare: q̄zuis humida sint nā. ꝛ hoc apparet in aqua calida: qm̄ q̄zuis humectet ꝛ actu ꝛ potētia manifeste: tn̄ ꝑꝑ ipsi⁹ actualē caliditatē de sub'a mēbri hz aliqd dissoluere: ꝛ nos debemus in hac egritudine euitare cuz omni sollicitudie que habēt ꝛ possunt dissoluere ꝛ desiccare: imo intētio tua tota esse dz in humectādo hoc mēbrū: ꝛ eius digōnez cōfortādo. ¶ Et nota ꝙ stōchus est mēbrū nobilissimū velut principale ꝑpter colligātiaz oris stomachi ad cerebrū: ꝛ ꝑpter multā q̄ztitatē neruoꝝ qui sunt ibi: ꝛ hac de cā sollicite intēdere debes in ꝯfortādo ipsuz ꝛ manutenendo eius virtutē: ponēdo in oībus suis medicaminib⁹ stiptica ꝛ aromatica: ꝛ si haberēt aliquā amaritudinē: sicut est amaritudo rosarū nō noceret: imo cōferret multuz. Et pulle sue ꝛ testiculi galloꝝ quas comedere dz: debēt esse cocte multū: ꝛ panis eius sit optime fermētat⁹: parū vel q̄si nihil hn̄s de sale: ꝛ sit ex ꝑfectissimo frumēto: qd̄ optime sit masinatū: ꝛ buratatū: ꝛ malaxatuz ꝑfecte cū dulci aq̄ tepida: ꝛ oleū quo vti dz: sit oleū amygdalarū dulciū: vel oleū sisaminū. tn̄ scire debes ꝙ oleū amygdalarū dulciū est cōueniētius ꝛ magis laudabile: eo ꝙ oleū sisaminū hz mēbra debilitare vtētibus de eo multū: cū careat omni stipticitate: ꝛ hz fetorē oris ꝑcreare cōtinuādo illud multū: q̄zuis nō noceat aliqn̄ recipiēdo de eo bis vel semel in ipsa hora qn̄ extrahit. Et non nocet ei abstinere a potu qn̄ comedit. Oleū v̄o oliuaruz si fuerit ablutū ter vel q̄ter: in hac egritudine ꝯfert etiā. Et aq̄ ordei ꝯuenienter p̄parata modice exhibita valz. Jā ergo mihi vr̄ hucusq̄z sufficienter declarasse que ad curā huius egritudinis hn̄t ꝑtinere: volo tn̄ mō addere istud modicum. s. ꝙ opz te oīno euitare ea q̄ sunt magne stipticitatis ꝛ amaritudinis: q̄zuis stōchus inquātū ē stomachus requirat stipticitatē tēperatā cū modica amaritudine: tn̄ tā ꝑꝑ egritudinē q̄z ꝑꝑ nām mēbri dz euitare oīa acetosa. Sz vt deferat virtus medicinarū ad villos stōchi: opz aliqn̄ vt misceas suis medicinis aliq̄ acetosa. Et cydonia assata multū valēt in hac egritudie: qm̄ sua humiditate sitiz remouēt: ꝛ sua stipticitate ꝛ aromaticitate hn̄t v̄tutes ꝯfortare: ꝛ sua acetositate faciūt ꝑuenire virtutes ad villos stomachi. Et sic cōpleta est rememoratio huius egritudinis: que occulta est valde pluribus medicis: ꝛ paucos de eo inuenimus tractauisse.

D

E

Regimē.

F

¶ De apostemate stomachi. Cap. 2m.

ET HEC quidē egritudo in stōcho aliqn̄ euenire pōt sicut in alijs mēbris euenire cōsueuit. Sed scire debes ꝙ omne apā qd̄ fit in partib⁹ stomachi inferioribus est minoris doloris: ꝛ eius accidentia leuiora valde sunt q̄z eius qd̄ fit in orificio stomachi: sed id qd̄ fit in fundo stomachi maioris est magnitudinis q̄z id qd̄ accidit vel oritur in orificio ipsius. Et cura quidez horum omniū apostematū generalis est. Primo ex basilica flobotomare: ꝛ frequenter clistericare: ꝛ regimen multum subtiliare vtendo narcotic. s. stipticis frigidis in principio multum cum paucis resolutiuis: ꝛ quanto plus perseuerauerit apostema: tanto diminuenda sunt narcotica ꝛ resolutiua augumētanda. Et narcotica conuenientia in hac egritudine sunt sicut cydonia ꝛ pira: et qa ista sunt cibus: ideo cōuenientiora sunt q̄z pura medicina. Et que sunt narcotica simul ꝛ resolutiua: sunt sicut çuccharū rosaceum. Et que sunt fortis resol'onis in hac egritudine sunt sicut çuccharū rosaceū mixtuz cū modico flore camomille: qm̄ camomilla de sui proprietate reperta est ac ꝓbata dolores intrinsecos mirabiliter mitigare. Quare firmiter dico ꝙ si ifirmū tal'r rexeris a principio apparitiōis apostematis. s. cū narcoticis dictis vel similib⁹ ꝛ resolutiuis liberabit infirmus absq̄z magno labore ꝛ dolore: si dictū apā fuerit in fundo stomachi generatū. Sed si ortū fuerit in orificio eius: prouenient infirmo accidētia pessima: sicut cardiaca: q̄ si ꝑseuerauerit diu ꝑducet ad sincopim ꝛ ad defectum virtutis. Febris quoq̄z semper est accidens coniunctum huic egritudini cuius fortitudo vel debilitas est s̄m nobilitatem loci ipsius apātis: ꝛ s̄m naturam humoris eius: curādo hāc egritudinē si ꝑuenerit ad saniem: dummo do apā in

G

Apāta superioris ptis stōachi sūt vehementioris doloris: iferioris v̄o pluries magnitudinis.

Cura.

Nota q̄l'r çuccharuz rosatuz est narcoticū.

H

I fundo stōi fuerit gñatuȝ: infirm⁹ diu poterit viuere: eo ꝙ
ꝟtutes ipsi⁹ vitales ꝛ aiales ide nō multū debilitant̄: sed
nāles penit⁹ debilitant̄: eo ꝙ stōchus minie digerere pt
cibū pp̄ dcm̄ apa: queadmodū antea facē ꝯsueuerat. Et
postqȝ in ipo nō bn̄ digerit̄: ipoꝫle ē ꝙ in epate digerat̄:
cū sit in h̄ ope ipso debilioꝛ. Si aūt apa in orificio ipsius
stōi fuerit: ex eo multū patiēs debilitat̄: ꝛ vix absqȝ sinco
pi eē repit̄: tn̄ ꝟtus digestiua lōge melioꝛ in isto repit̄: qȝ
in illo in quo efficit̄ in fundo: eo ꝙ fortioꝛ ꝛ melioꝛ locus
digōnis stōi est fundus ei⁹. Et poꝫle ē qn̄ in supioꝛi pte stōi
fuerit apa: ꝙ ēt singultū patiet̄. Quare dico ꝙ si diu ꝑse-
uerauerit h̄ apa sine liberatiōe in breui deficiet ifirmus
pp̄ debilitatē ꝟtutis: ꝛ pp̄ frequētiā prauoꝝ accn̄tium q̄
successiue fiūt in eo: ꝛ si in fundo ei⁹ fuerit ꝓlongat̄ infir-
mitas diu ꝛ forsan liberabit̄ ex eo: ꝛ si nō morit̄ post lon
guȝ tp̄s. Qn̄ ꝟo sanies in hoc apate apparuerit: da ei an̄
cibū abstersiua ꝛ mūdificatiua ad potādū: sicut alreça ꝛ
K ea q̄ hn̄t stōm ꝯfortare: sicut mastices: qm̄ ꝓprietas ma-
sticoꝝ maxia est in ꝯferēdo nocumētis stōi: sicut ligritie
ꝓprietas est dolorē eius remouere. Et oia medicamina
istius passionis ꝯfecta sint cū zuccharo: qꝛ si vsus fueris
melle lōgo tpe: corrūpes stōm. Et attende ꝙ qn̄ ꝓpinas
hec medicamina ifirmo: ꝛ nō sentit inde dolorē: certissi-
me scire debes ꝙ locus vlceris coopertus est sanie mul
ta. vn̄ tūc nō sufficit vti debilibus abstersiuis ꝛ mūdifica
tiuis ac incisiuis: imo indiges eoꝝ q̄ faciūt dictas opera-
tiones cū fortitudine ꝛ violentia: sicut est cētaurea: ꝛ ꝙ
fortiter incidit absqȝ caliditate est agresta decocta. ipsa
eni ꝓprietatē hȝ ꝯferēdi stō: ꝛ eꝫlariuȝ factū ex cinis vi-
tis cū ꝓprietate ꝛ ꝟtute ꝯfert in hac egritudie. Et vtere
hꝫ incisiuis ꝓut videbit̄ infirmo cōuenire. vȝ. si infirmus
ex istis mordicationē pateret̄ abstine ab istis: ꝛ sis cōtē-
tus regie supradicto: qm̄ pro maiori parte si apa fuerit
paruū: ꝛ regimen fuerit ordinatū: euadet patiēs omni-
no. Si aūt magnum extiterit: impoꝫlis est cura eius.

Usus mellis lōgo tēpore corrūpit stomachuȝ: iō facīēda sunt electuaria cū zuccharo.

De veruca que oritur in stomacho. Cap. 3[m].

L ET GENERATVR qn̄qȝ i stō veruca sicut
in alijs mēbris. Et ego qdē vidi hāc passionē cum
essez in carcerib⁹ de Hali: vni de familia sua: ꝛ ipe
nō digerebat cibū: ꝛ febricitabat febre inordina-
ta: q̄ aliqn̄ fortiter iualescebat: ꝛ interdū debilitabat̄: et
hēbat soꝫlonē nō magnā: ꝛ ille egestiōes erāt varij colo-
ris: ꝛ nō bn̄ cognoscere poterā cām sue egritudinis: ꝛ cū
tetigissez pulsuȝ eius iueni ipsuȝ inordinatū: ꝛ nō magnū.
cognoui ḡ ex hoc ꝙ apa erat in mēbro multoꝝ neruoꝝ:
ꝛ spāꝫlr qꝛ erat serin⁹: ꝛ ꝺbilitas ꝟtutis patiētis obuiabat
magnitudini ipsius pulsus. q̄re ista manifestabāt verucā
eē in ipso stō: ꝛ qꝛ nō erat multe velocitatis pulsus signū
erat manifestū ꝙ nō erat de gn̄e calidoꝝ apatū: ꝛ paula-
tine qdē eius caro diminuebat̄ quotidie: ꝛ cū posuissem
manū meā sup fundū stōi. iueni duricīē ibidē ad quātita-
tē vni⁹ pomi absqȝ sensu alicuius doloris: ꝛ cum fortiter
cōpressissez manū: tūc sensit modicū doloris. Et quoties
iterabā cōpressionē: fortius dolebat. Cognoui ergo cer
tissime ꝙ erat moriturus: tn̄ ipm quotidie ꝯfortabaȝ: fa-
ciēdo ei ea q̄ hn̄t egritudinē mitigare: qȝuis essez ꝺ eius
curatiōe ꝺsperat⁹: eo ꝙ ꝟtus ipsi⁹ quotidie debilitabat̄.
M Et q̄dā die cū assellasset: assellauit qᵭdā rotundū qᵭ hē-
bat formā pomi cū radice vna: ꝛ erat solidū. Et quoties
postea assellabat egerebat sanguinē in magna q̄ȝtitate:
ꝛ sic ꝑseuerauit plurib⁹ dieb⁹. Et cognoscebā certissime
ꝙ moriebat̄: tn̄ verecūdabar sibi dicere. Quadā aūt no
cte vocauerūt me ꝛ iueni eū q̄si mortuū: ꝛ idignatus fuit
ꝯ me: credēs ꝙ ego qꝛ erā in carcerib⁹ dn̄i sui nō curas-
sem de eo diligēter: qȝuis sibi purissime ꝛ fideꝫlr seruiuis-
sem: De⁹ nouit. Sȝ debilitas ꝟtutis eius ꝛ prauitas ꝛ for-
titudo egritudinis obuiauerūt curationi sue: cum oia in
manibus Dei existāt. Et qȝuis de domo mea ꝛ possessio-
nib⁹ meis me extraxisset: nō fui culpabilis pp̄ hoc: Deus
nouit. vn̄ dn̄s patiētis p̄cepit vt affligerer illa ꝺ cā: q̄re
ꝯuersus suȝ ad dn̄m: ꝛ dixi: fiat volūtas Dei. Et cū essez
in itroitu ianue carceris dixi illi q̄ ducebat me: q̄ erat ꝺ
maiorib⁹ ciuitatis. iste dn̄s intendit me molestare absqȝ
cā: Deus nouit. Et iā sunt plures dies ꝙ ꝓposuerā ei di-
cere ꝟitatē. s. ꝙ nō poterat euadere ab egritudie ista vl-
lo mō: sȝ verecūdabar ꝯtristare aiam patiētis. Nūc autē
qꝛ video ꝙ itēdit me ꝓ nihilo aggrauare: dico vobis ꝙ
nō viuet vltra. xij. dies. Ira aūt ꝛ ꝑturbatio animi quā
hēbaȝ me intm̄ coegit ꝙ dicta ꝟba taꝫlr dixi ꝙ infirmus
me itellexit: ꝛ seriose illud feci: ꝛ sic posit⁹ fui in carcere.
A septē aūt dieb⁹ in antea cecidit ꝟtus eius manifestissi-
me: ita ꝙ misit ꝓ vxore sua ꝛ filijs: ꝛ in nona die mortu⁹
fuit. Et qᵭ memoratus suȝ de hoc casu nō feci nisi vt exē
plū sit vobis in alijs: tn̄ si ꝟt⁹ eius fortis extitisset nō erat
ipoꝫlis cura eius: nisi forsan alias multas verucas in stō
habuisset: ꝛ absqȝ dubio hec veruca non orit̄ nisi ex hu-
more meꝫlico: vel ex f̄ſate grosso viscoso. Et accidūt h̄ ex
comestiōe carniū camelloꝝ antiquoꝝ ꝛ similium ꝛ ex co
mestiōe ēt crudarū carniū. Et cum ꝓcurabā marestā. i.
hospitale ifirmoꝝ iueni quēdā q̄ ibi hēbat verucā in stō.
Cui⁹ egritudo aliqn̄ fortis erat: ꝛ iterdū debilis nō ꝑma
nēs in vno statu: nec ex assellatiōe alleuiabat̄. Et cū cō-
sumptus eēt a carne: mihi venit ad curanduȝ: ꝛ ex ꝯsilio
meo ꝛ cura alleuiatus fuit: ꝛ icepit carnē restaurare: et
demuȝ icepit comedere ꝯ̄ria cibaria: ꝛ mortu⁹ fuit an̄q̄ȝ
ad magnā ꝯsumptionē deuenisset: ꝛ absqȝ dubio h̄ veru
ca erat prope orificium stōi: ꝛ iō velociter mortuus fuit
pp̄ dissolutionē ꝛ casum virtutis quemadmodum dixi.

N

O

Historia alia.

De ficu que fit in stomacho que in arabico dicitur du-
bellati. Cap. 4[m].

ET PROCREATVR aliqn̄ in stō q̄dam
spēs apatis q̄ arabice dr̄ dubellati. Et ego iā vidi
tpe meo quēdā q̄ patiebat̄ hāc egritudinē q̄ erat
iuuenis in fine etatis illius: ꝛ cōiter erat bone ꝟtu-
tis: cuius complexio erat calida ꝛ sicca: ꝛ erat multe co-
mestionis: ꝛ absqȝ custodia aliq̄. Cui supuenit debilitas
magna in suo corpe toto cū multa macie ꝛ extenuatiōe:
ꝛ cū hoc toto comedebat ea q̄ in sua sanitate comede-
re cōsueuerat: ꝛ erat absqȝ febre: ꝛ bn̄ cibuȝ suū digere-
bat: neqȝ medicis obediebat in custodiēdo se a malis ci-
bis. Et cū nō potuisset ire: decubuit ad lectū: ꝛ tūc mihi
fcā sua recitauit. Et ego steti tpe bono ꝙ nolui ei ꝯsule-
re: demū p̄cib⁹ suis coactus incepi eū regere ꝛ curare: ꝛ
quādiu in meo regie ꝑmanebat: bn̄ erat ei: ꝛ cū a regie
elōgabat̄: corrūpebant̄ fcā sua. Et tādiu sic ꝑseuerauit
donec ad spēȝ ethice deuenit cū magno calore: ꝛ ad vlti
mū febris illa ꝯuersa fuit ad paroxismos manifestos: tn̄
inordiatos: ꝛ qn̄ comedebat non morabat̄ diu ꝙ pulsus
ei⁹ ad duricīē ꝯuertebat̄ cū modica velocitate: ꝛ exide
cepit appere in fūdo stōi corp⁹ apatis: ꝛ ex sua iordiatiōe
cibi in breui appuit apa i grossitudie pomi ḡnati magni
manif̄: ꝛ cepit hr̄e fluxū vētris: ꝛ exide cepit hr̄e stōchus
mot⁹ malos: qm̄ supuenit ei spasm⁹ ꝛ singult⁹: ꝛ mortuus
fuit ille cū prauis ꝛ fortib⁹ accn̄tib⁹. s. cū dissoꝫlone ꝟtutis
ꝛ sincopi frequēti ꝛ successiua: ꝛ nūq̄ȝ illud apa apertuȝ
fuit. Et mirat⁹ fui nō modicū ꝙ ifirm⁹ ille potuit tm̄ dura
re donec apa dcm̄ ad tātā magnitudinez habuit ꝑueni-
re: sȝ ꝓ certo hoc nō fuit nisi qꝛ ipsuȝ apa erat ex humo-
re ꝓprio meꝫlico: aut ex f̄ſate qᵭ erat in vltia grossitudi-
ne: ꝛ signū hui⁹ erat: ꝙ erat q̄si oino absqȝ dolorē: nec vn-
quā putredo aliq̄ ab apate in stō resoluebat̄: nisi qn̄ mor-
ti appropiquauit. Et hoc iō qꝛ aliq̄ res nō mouet aliqd

P Historia.

Q

A

nec mutationez facit:nisi qñ mouet̃:ꝛ ꝑ maiori ꝑte hec egritudo icurabilis ē ꝑꝑ grossitiē hũoris ꝛ ipsi⁹ maliciã: ꝛ hac ꝺ cã resolui nõ ꝑt.

Cura.

Sz si hec egritudo ex lenib⁹ fuerit: ꝛ medic⁹ fuerit studiosus poterit paulatiē eã dissoluẽ:humectãdo dubellati it⁹ ꝛ ex:qm̃ rē grossaz ipoĺe est dissoluē nisi pri⁹ humectet̃:ꝛ cũ hũectata fuerit leui⁹ dissoluet̃. Medic⁹ aũt postea miscē ꝺz has medicinas siĺ:ꝛ tēperare eas:ꝛ iterare ipsas diu donec fuerit liberat⁹. Si aũt apa dcm̃ ad aptionē ꝛ eruptionē ꝺuenerit:tunc cura ei⁹ erit ipoĺis ꝑꝑ maliciã hũoris q exit ab ea:ꝛ ꝑꝑ nobilitatē ipsi⁹ mēbri qꝺ ē imēse nečitatis ꝛ magne ꝺpatiõis in corpe. Et pñt ēt ex hac egritudie alie ifirmitates in corpe fieri:hoc est ꝙ cõpĺo epatis ab ipa alterat̃ hoc mõ:qꝛ cib⁹ in stõ patiētis nõ bñ digerit̃:ꝛ si in ipo nõ digerit̃ ipoĺe est ꝙ in epate digerat̃:ꝛ sic epati iducit lesionē sic vides ꝙ qñ aliqs hõ granũ frumēti itegrũ nõ decoctũ nec vstulatũ vel ꝯtritũ deglutierit:ꝙ stõch⁹ nõ ꝑt ipz digerē:ꝛ si stõch⁹ nõ ꝑt h̃ facē:g̃ qũo epar facē poterit. Et sic de alijs cibis:qꝛ qñ stõchus nõ ꝑt ipos digerē: nec epar. Et hoc alias latius declarabo Deo cõcedēte.

B

¶ De humorib⁹ diuersis imbibitis in fĺatico stõ. Cap. 5m.

Signa colere cũ flegmate.

ET IN stõ qdē aliqñ ibibit̃ fĺa mixtũ cũ cholera in tunicis stõi:ꝛ i ipsius grossitie:q̃re sequit̃ ifirmo hac de cã debilitas ṽtutis digõnis:ꝛ conat̃ vomere:ꝛ nõ eijcit res de qb⁹ sit curãdũ:ꝛ hz eructationes. Qꝛ si eructatio illa fuerit acetosa:scias pro certo ꝙ cũ illo flegmate mixta ē meĺia:ꝑpina g̃ ifirmo oĩ mane ad bibēdũ de syrupo sqnçabin:ꝛ de syrupo feniculi ana: cũ tãto aq̃ decoctionis masticis calide ꝛ sufficiet.

Signa fĺatis cuz melancolia.

C

Signa colere nãlis.

Si aũt dicta eructatio fuerit fumosa ꝑꝑ comestionē rerũ siccarũ ꝛ dissolutiuarũ ꝛ abstinētia rerũ humectatiuaꝝ. scias ꝑ certo ꝙ choĺa est ibibita in ipso stõ. Et signũ hui⁹ certissimũ est, mot⁹ iferioris labij. Et cũ hoc cognoueris icipias eũare cholerã cuz scamonea ꝛ aq̃ lactis coagulati cũ semie chartami: vel cuz myrabolanis citrinis.

Cura cholere imbibite.

Et q̃uis Gal. de hoc nõ fecerit mētionē. s. ꝙ hēant ṽtutē coagulãdi lac. experiētia tñ nos docuit ꝛ laudauit ꝙ optimi sunt ad coagulãdũ ipz. Et si ista choĺa nõ fuerit ex illis q̃ ꝑcedũt ab epate:sz fuerit ex spēb⁹ choĺe eruginose vel prassine:accidētia tũc erũt fortiora ꝛ ipetuosiora:q̃re ñ sufficiet purgare solũ cũ scamonea ꝛ lacte dcõ:imo opz vt misceas cũ ꝑdcis ꝺ lapide laçuli:aut ifusionē lapidis laçuli in lacte. Postea dabis ei ad purgãduz ea q̃ ducũt humorē grossuz:sicut est scamonea cuz q̃rta ꝑte ipsi⁹ ex bdellio cũ aq̃ cucurbite:vel cũ aq̃ lactis. Et qꝛ iste hũor ad siccitatē ꝺclinat:iõ non debes ei dare aliquã medicinã:nisi sit mixta cuz re hũida:sicut aq̃ cucurbite vel aq̃ lactis. Et aloes ēt cũ scamonea mixta cũ re hũida ꝯfert in hoc casu.

Signa colere ñ nãĺ.

D

Signa melancolie a choĺa fcē.

Si ãt eructatio fuerit acetosa:ꝛ cũ h̃ patiēs habuerit tremorē labij vt dcm̃ ē. Scias ꝑ certo ꝙ h̃ humor ibibit⁹ in ipso stõ ꝑ̊ fuit choleric⁹:postea fuit ibi adustus:ꝛ ꝯuersus est ad meĺiaz. Purgabis g̃ ipm queadmodũ iferius ꝺclarabo.

Cura fĺatis ibibiti.

Si ṽo id qꝺ infusuz est ꝛ ꝑfundatũ in corpe stõi fuerit fĺa:dabis ei ꝑ̊ ad bibēdũ syrupũ sqnçabin factũ ex melle. Qꝛ si fuerit iuuenis: sufficiet tũc ei dare syrupũ sqnçabin simplicē cuz syrupo feniculi. viij. dieb⁹ vel. x. Regimē qdē ei⁹ sit panis bñ fermētatus cũ pullis vel turturib⁹ ꝛ passeribus factis in tasphea. Et si choĺica fuerit mã decoquant̃ ꝑdcã cũ aceto. fĺa aũt purgabis cũ seie vrtice ꝛ chartami bdellio ꝛ oppoponaco ꝛ serapino ana ꝑtes eq̃les:pulpe collogntide minutim icise:ꝛ ifuse in lacte amygdalaꝝ tãto ꝙ sit decia ps. Misceant̃ oĩa ꝑdcã cũ syrupo sqnçabin facto ex zuccharo: ꝛ da ifirmo ad bibēdũ fm ṽtutē patiētis a q̃tuor aureis in. v. Si aũt fuerit estas:ꝛ patiēs iuuenis:oĩa ꝑdicta misceant̃ cũ oleo amygdalaꝝ dulciũ:qm̃ est bonũ. Qꝛ si certificat⁹ fueris ꝙ humor sit meĺicus:ꝛ istud scies ex motu labij:ꝛ ex motu stõi ad vomēdũ:ꝛ ꝙ qñ stõach⁹ ei⁹ est vacuus eueniũt ei imaginatiões terribiles ꝛ somnia varia: ꝛ ꝑ maiori ꝑte sõnia ei⁹ sũt ṽa. hec sunt ꝑpria signa hui⁹ egritudinis.

E

Signa melãcolie im̃

Cura melãcolie imbibite.

Igr̃ postq̃z h̃ humor ē meĺicus nõ sufficit ad icidēdũ illũ cũ syrupo squinçibin solo:imo opz vt addas amygda. amaras:ꝛ syrupũ ꝺ cētaurea:ꝛ syrupũ feniculi: cui dabis oĩ mane ad bibēdũ cũ aq̃ tepida vsq̃z ad. xv. dies. Et postea purgabis cũ elleboro nigro:qꝛ illꝺ propriũ est in attrahēdo hũc hũorē in hac egritudie:sz ꝑ̊ rectificabis eũ h̃ mõ. s. pones eũ ꝑ̊ ꝑ noctē vnã i oĺo amygdalarũ recētiũ:ꝛ ꝺcoctiõe polipodij recētis:ꝛ ad remouendũ angustiã ellebori nigri addes aliqd de sticados:ꝛ cũ h̃ ēt adiuuat ad eũationē dicti hũoris:ꝛ pone siĺr modicũ de lapide laçuli:aut ꝺ aq̃ in qua fuit ablutus lapis laçuli. Qꝛ si estas fuerit dabis solũ ifusionē harũ medicinarũ.

F

¶ Aliꝺ medicamē ad h̃. ℞. polypodij recētis:floꝝ nenufaris. añ. ℥. j. ellebori nigri:epithimi. añ. aur̃. v. violaꝝ ꝛ ligritie. añ. aur̃. x. ꝛ. ℥. j. aq̃ ifusionis ex lapide laçuli optime trito:q̃ sunt cõquassanda cõquassent̃ ꝛ ifundant̃ ꝑ noctē vnã in aq̃ feruēti:ꝛ colent̃ fortiter exprimēdo ꝛ in oĩb⁹. x. ℥. hui⁹ colature ponat̃. ℥. j. colature dicte infusionis lapidis laçuli:ꝛ. ℥. ij. syrupi ligritie:ꝛ. ℥. j. syrupi masticini. Et propina ad bibēdũ cũ duob⁹ g̃nis ordei scamonee nõ multũ trite. Et fac custodiri ifirmũ in hac purgatiõe sicut fit in alijs laxatiuis. Et qꝛ h̃ humor cũ difficultate nõ modica mouet̃:ꝛ eradicat̃ ex loco suo:iõ opz vt iteres hãc medicinã pluries atq̃z pluries:ponēdo spaciuz iter vtrasq̃z tot dieb⁹ quot sellas fecerit ex ipa medicia.

¶ Medicamē aliꝺ. ℞. lapidis laçuli: polipodij:epithimi:violaꝝ. añ. aur̃. j. ellebori nigri ifusi ꝑ noctem vnã in oĺo amyg. dulciũ:ꝛ folia collogntide. añ. q̃rtã ꝑtē aur̃. j. scamonee pꝺd⁹ duoꝝ g̃noꝝ ordei. Terat̃ vnaqueq̃z haꝝ ꝑ se:ꝑter folia collogntide:q̃ icidi debēt cũ forficib⁹ minutiz:addēdo ꝑdcis medicis ex pulũē dragagãti ad põdus ipaꝝ:ꝛ tãtũdē ex amyg. dulcib⁹ mũdatis ꝛ bñ tritis ꝛ misceant̃ cũ syrupo masticino cui dabis ex ipo medicamine. aur̃. iiij. fcã abstinētia a ꝯtrijs:ꝛ ꝑparatiõe dcã cuz ℥. j. oximellis simplicis:ꝛ trib⁹. ℥. aq̃ caĺe:regēdo euz ꝑut ꝯuenit in laxatiuis.

G

Et est poĺe ꝙ ille idē hũor q ē ibibit⁹ in stõ:sit ēt in ipsa ꝯcauitate ipsi⁹:tñ qꝺ purgat vnũ purgat ꝛ reliquũ. Si ṽo dicti hũores varij fuerint ꝛ diuersi in spēb⁹ ꝛ cõpĺonib⁹. difficulter cognoscunt̃ ꝛ medicant̃ v. g̃. ponat̃ ꝙ fĺa ibibitũ sit in villis stõi:ꝛ in ꝯcauitate ipsius sit choĺa vĺ meĺia. ꝛ ista qdē chĺa q̃ erit i ꝯcauitate: g̃ñata erit ex cibis caĺis ꝛ siccis:aut deriuata erit ibidē a kisti fell. ꝛ si fuerit meĺia erit a splene.

De imbibitis ꝛ i ꝯcauitate existētibus.

Signa autē qñ choĺa ē in ꝯcauitate ꝛ fĺa ibibitũ in suba ipsi⁹ stõi sunt h̃ . s. ꝙ stõch⁹ ꝯtinue mouet̃ ad vomituz:ꝛ qñ vomit reijcit choĺaz:ꝛ ē absq̃z motu labioꝝ ꝛ tremore:eo ꝙ fĺa ibibitũ remouet acuitatē choĺe. Sz ēt nõ ē lõginquũ qn sitim patiat̃ validã atq̃z fortē eo ꝙ choĺa illã mouet sui nã:ꝛ fĺa ꝙ est ibibitũ in villis stõi ꝓhibet sensibilitatē aque ꝛ alioꝝ potuũ q bibunt̃:ꝛ oĩa q̃ i stõ itrãt miscent̃ cũ choĺa ipa ꝛ icorporant̃:ꝛ ꝑꝑ acuitatē ipsi⁹ choĺe ꝛ mordicationē q̃ semꝑ mordicat atq̃z pũgit:pulsus efficit̃ paru⁹ atq̃z dur⁹.

Signa colere in ꝯcauitate ꝛ flegmatis imbibiti.

H

Cura.

Et cui hec appuerit accñtia:fac eũ vomē cũ aq̃ mellis mixta cũ succo raffani:qm̃ h̃ faciũt vomē cholerã. et educũt ēt aliqd ex fĺate ibibito in stõ:ꝛ ꝑpina ei de syrupis ꝑdcis hoc est de syrupo dcõ qñ fĺa est ibibitũ in suba ꝛ villis stõi:ꝛ purga eũ cũ laxatiuis supradictis:nec diminuēdo aliqd nec decidēdo. De meĺia aũt q̃ est in ꝯcauitate stõi iferius determiabo.

De fĺate i concauo ꝛ choĺa imbibita.

Si ṽo fuerit ecõtrario. s. ꝙ choĺa q̃ ꝺriuata ē ab epate ad stõz:aut ab ipo stõ g̃ñata erit in suba ipsi⁹ ibibita. fĺa aũt repertũ in sui ꝯcauitate. Qꝺ qdē flegma ibi discursuz fuerit a cerebro:aut in ipo

I stōchū gn̄atū ex comestione ciboꝝ grossoꝝ ⁊ fridoꝝ valde ⁊ humidoꝝ: aut ex superflua ⁊ nimia comestione: aut erit ibi procreatū ꝑꝑ etatē ipsi⁹ patiētis: ⁊ sui cōplōnez. Tūc signa hoꝝ erūt ista. s. ꝙ mouet̃ quotidie ad vomendū vice post vicē: ⁊ hꝫ motū validū labij iferioris: ⁊ sitis ei⁹ est fortis: ⁊ maxie qn̄ flegma viscosūz tēdit ad salsedinez: qꝛ de nā salsedinis ⁊ ꝓprietate est īducere sitiz: ⁊ ꝑꝑ viscositatē fl̄ atis: qm̄ viscositas fl̄ atis adherēs fundo ⁊ parietib⁹ stōi nō ꝑmittit deuenire aquā vel aliū potū ad ipsum stōm. Et cholˀa q̄ est ibibita in suba. ⁊ in villis stōi manifestū est ꝙ hꝫ etiā sitiz ꝓcreare.

Cura. Cū aūt certificatus fueris ex p̄dictis ꝙ sic fuerit sicut diximꝰ: incipe in curatiōe istius dare ei decoctionē raffani cū syrupo sgnçibin fcō ex forti aceto: ⁊ fac euz vomere cū isto medicamine pluries ⁊ pluries: ⁊ postea eūa cholˀaz cū his q̄ p̄diximꝰ supiꝰ in isto caplˀo qn̄ cholˀa est simplˀr ibibita: qm̄ cholera mouet̃ ad expulsionē. Or si certꝰ fueris ꝙ dcā cholera redūdata fuerit ab epate ad stomachū: tūc credo ꝙ

K dare ifirmo aquā angurie ⁊ citruloꝝ libabit eū educēdo cholerā exteriꝰ: ptiz ꝑ vrinā ⁊ ptiz ꝑ sudorē: rectificādo cōplexionē villoꝝ stōi: ⁊ frāgēdo mordicationē quā fac cholˀa in ipso stō. Si v̄o cholˀa gn̄ata fuerit in ipso stō: nō ꝓficit aq̄ anguriarū ⁊ citruloꝝ p̄dcā: sꝫ idiget eūatiōis cū his q̄ diximꝰ q̄ hn̄t cholerā eūare: qn̄ simplˀr ibi cholera dn̄at̃.

Signa melācolie in concauo ⁊ cholere ibibite. ¶ Itē ponat̃ ꝙ melˀia sit in fūdo vel in ꝯcauitate stōi: ⁊ cholˀa vel flˀa sit ibibita in subaz stōi. Or si cholˀa ē ibibita i subaz ipsiꝰ stōi: tūc tremor iferioris labij est magis fortis ⁊ manifestus: ⁊ apparēs. Et accit ifirmo istātia vigiliaꝝ: ⁊ cū excitat̃ a sōno mouet̃ cū tiore ⁊ ꝑturbatione: ⁊ appetitꝰ comedēdi i eo forꝫ existit: sꝫ cū modica q̄ꝫtitate cibi remouet̃ appetitus ille: ꝑꝑ nāz cholere: ⁊ digō tarde efficit̃: ⁊ pulsus eiꝰ est durꝰ: ⁊ accidūt ifirᵒ angustie iterdū: q̄s ipe idē ignorat: vn̄. s. ꝓcedāt. Et cū videris ista: icipe in cura istiꝰ eūare melˀiaz: cog̃scēdo ꝙ melˀia q̄ ē in stō n̄ p̄t eē dēsa neq̃ꝫ dura: ꝑꝑ ipsiꝰ acetositatē: qm̄ acetositas hꝫ ipaz dissoluē ⁊ eliq̄re sic aq̄: qm̄ si sic nō esset nō

L posset moueri. Et credo ꝙ purgādo melˀiaz nō idigebis purgare cholˀaz q̄ est ibibita: qꝛ cito ꝑ se mouebit̃ ⁊ eūabit̃: ⁊ ea q̄ hn̄t melˀiā purgare iā dixi i egritudie hac simplici.

Melˀiaz ēt imbibitaz alio hūore in cōcauo exn̄te ē fere ipolˀe. Et si forte melˀia fuerit ibibita: ⁊ aliꝰ humor fuerit in ꝯcauitate: hoc accidit raro ⁊ in minori ꝑte. Et v̄e dico ꝙ mihi ipolˀe eē vꝫ: ⁊ hoc iō qꝛ mēbra ipaz abhorrēt sui nā: ⁊ cū ꝓprietatē hēat desiccādi qn̄ est in ꝯcauitate: ꝑꝑ sui pōderositatē nō recipit̃ a poris corꝑis ipsiꝰ stōi: ⁊ n̄ p̄t itus penetrare donec vtꝰ expulsiua stōi forꝫ fuerit. Si āt vtꝰ expulsiua mēbri debilis fuerit: ⁊ vtᵒ ꝯseruatiua ipsiꝰ ꝯfecerit iꝯseruādo ⁊ i expellēdo: tūc hūor ibi putrescit ꝑꝑ defectū ꝯſuatiue: tūc ide febris efficit̃: ⁊ qn̄ hec egritudo cū febre efficit̃: hucusq̃ꝫ n̄ suz rememoratꝰ: sꝫ qn̄ de febribꝰ ꝯterminabo ibi tūc ꝯtermiabo de hac egritudie q̄ fit cū febre. Sciēdo ꝙ queādmodū hˀ passio accidit ꝓpter humores q̄ eueniunt in stomacho: ita accidere pōt ex mala cōplexiōe simplici vel cōposita q̄ gn̄atur ibidē.

M ¶ De motu stomachi qui dicitur in arabico folab: latine vero singultus. Cap̄. 6ᵐ.

Hūiditas ēt cū mā n̄ pōt esse cā singultus. SCIAS ꝙ singultꝰ p̄t accidere ꝑꝑ fortē caliditatē igneā: aut ab intensa friditate: aut ꝑꝑ nimiā siccitatem: sed ipolˀe est ꝙ possit accidere ab humiditate sola: etiā si flˀa liquidū in stō abūdauerit. nō eni orit̃ inde singultꝰ: sꝫ accidit ei volūtas vomēdi: sicut dixi qn̄ flˀa in stō supabūdat. Et scias ꝙ ꝓ maiori ꝑte singultus accidit ꝑꝑ malā cōplōnē simplˀr calidā: aut a cōplexiōe mala calida ⁊ sicca: vel a mala complexiōe calida ⁊ humida: nō ꝙ humiditas aliq̄d ad hoc faciat.

Cura singultꝰ a caliditate. Curat̃ q̄dē singultꝰ q̄ accidit a sola caliditate ignea cū aqua frida sola. Or si corꝑꝰ patiētis fuerit extenuatuz: ⁊ vtꝰ erit debilis. misce cū aq̄ aliq̄d mellis: vel de syrupo ligritie ꝓut tibi meliꝰ videbit̃ ꝯuenire sꝫ nāz patiētis. Et caue ne des mel nisi ꝑfecte fuerit dispumatū: qꝛ stōm potēter posset ꝯbilitare. Sciēdo ꝙ zucchaꝝ ē magis ꝯueniēs q̄ꝫ mel. Et da ifirmo ad comedēdū ꝯ pulpa citruloꝝ ⁊ cucumeꝝ: seu āguriaꝝ: qꝛ cū istis ꝑficies itētionē tuā in remouēdo caliditatē: ⁊ nō diu ꝑmanēt in corꝑe: imo exeūt ꝑ vrinā ⁊ sudorē trahēdo ide cholerā: ⁊ comedat ēt lactucas decoctas ꝑ se aut cū carnibꝰ. Et q̄ꝫuis lactuce i corꝑe hēant ꝑmanē: humor tn̄ q̄ ex ipsis gn̄at̃ nō ē malꝰ: cū sit subtilis ad modū aq̄: ⁊ ꝓ tāto nō facit vētositatē sic faciūt poma: cucurbita aūt q̄ꝫuis ifridet ⁊ ide nobˀ in hoc videat̃ satisfacere: tn̄ qꝛ ex ipa hūores grossi gn̄ant̃ q̄ sunt tardi motꝰ: nō sumus securi q̄n i fine faciāt nocumētū: maxie si comedant̃ an̄q̃ꝫ ꝯcoquant̃: itm̄ ꝙ ad vltimā dissolˀonē deueniāt.

N

Cura singultꝰ a friditate. Si v̄o singultꝰ fuerit ex cā frida: da ifirᵒ ad bibēdū syrupuz de mastice cū aq̄ ifusiōis ligritie: ⁊ iunge stōm cū oleo de ben: in q̄ poᵐ sit aliq̄d de gallis: ⁊ si nō iueniret̃ illud: fac iunctionē cū oleo ꝯ alscary.

O Or si singultꝰ ꝓuenerit a siccitate sola q̄ forꝫ in stō fuerit: hoc nō accit nisi post ꝯsumptionē hūiditatis radicalis q̄ ē i corꝑe i g̃du scdo. Quare oleū amygdalaꝝ dulciū i hoc casu multū valꝫ cū adiutorio Dei. Et bibat syrupū ligritie rōnabilˀr fcm̄. Et ponere manū ꝯlicatā sup stōꝫ tenēdo eā tm̄ donec ꝑcipiat calorē itꝰ in corꝑe stōi penetrare ꝯfert valde. Et cibꝰ eiꝰ sint testiculi galloꝝ ꝯcocti i tasphea cū oleo amig. dlˀciū. Et si ifirmꝰ aliq̄ꝫtulū fortior fuerit dabis ei extremitates alarū p̄paratas in tasphea cū medulla panis bn̄ fermētati: ⁊ auis q̄ dr̄ alscamā: ⁊ ē auis ꝑua ⁊ alba ⁊ assimilat̃ azacir. i. stornello si cōpetēter ꝯcoquat̃ ꝯfert i hoc casu. Et galline ēt tenere ꝯcocte cū lacte silˀr ꝯferūt. Et bibere aliquātulū lacꝫ capre iuuenis tepidū sic exit ab vbere multū valꝫ. morādo tn̄ tm̄ a receptiōe alteriꝰ cibi donec lac fuerit digestū: ⁊ bibat aquā ifusiōis ligritie mūdate: ⁊ p̄t ēt bibē aquā ifusiōis vue passe: q̄ n̄ multū steterit

P i ea: ita vt modicū: vel q̄si nihil mutet colorē: ⁊ bibē silˀr aquā ordei tepidā ꝯfert: dūmō cū siccitate stōi nō fuerit friditas. Et balneū tine aq̄ dulcis cōmēdo in hac egritudie: tn̄ itrare stupbā: seu siccū balneū minīe laudo. Et dꝫ ifirmꝰ se elōgare a cogitationibꝰ supfluis: ⁊ a vigilijs silˀr supfluis toto posse. Et scias ꝙ orit̃ ēt singultus aliq̄n a spasmo q̄ fit i stō ipo ꝑꝑ subitā inanitiōez: ⁊ itēsaz q̄ fit in stō: ⁊ ide spasmat̃. Et p̄t ēt singultꝰ euenire a tiore nimio q̄ accit alicui ꝑꝑ terrorē supfluū alicꝰ magni viri: vn̄ hūores oēs redeūt ad ꝑtes cordis: ⁊ inanit̃ stōchꝰ ⁊ alia mēbra a calˀa suba: ⁊ ide ꝓuenit singultus ꝑꝑ friditatē q̄ stō ꝯsegt̃ cā p̄dcā: ⁊ maxᵉ si cōplˀo stōi patiēꝫ frida fuerit nāliter: aut i fridatꝰ fuerit accn̄talˀr. ⁊ hac ꝯ cā qn̄ aliq̄s subito terrefit vel tremescit: accidit ei singultꝰ: qm̄ stōchꝰ a calore nāli ⁊ spū inanit̃: ⁊ ide ifridat̃. Et mihi ēt vr̄ ꝙ qn̄ alicui aliq̄d magni terroris seu tremoris accit: euenit ide

Q i suba cerebri spasmꝰ. ⁊ orit̃ i illo pāniculo q̄ diuidit cerebrū i duo meᵃ motꝰ inordinatꝰ: ita ꝙ nō mouet̃ suo motu nāli: eo ꝙ iūgit̃ ꝑs cogitatiua ꝑti ꝯſuatiue seu memoriali: ⁊ ide i eis accit motꝰ iordiatꝰ: ⁊ ꝓuenit ex illo singultꝰ ꝑꝑ colligātiā cerebri ad stōꝫ: ⁊ ēt vomitꝰ. Et he cāe a me rememorate sunt q̄ magis v̄itati vicine eē vr̄: qm̄ scire has res certissime n̄ ē neccīū i arte medicie. Sꝫ scia nālis ⁊ diuia hꝫ haꝝ reꝝ certitudinē ⁊ v̄itatē subtiliter idagare: ⁊ ꝑꝑ hˀ ego n̄ assero has res eē v̄as certissime ⁊ oino: qm̄ ipolˀe ē eas sic scire: ⁊ solus Deꝰ q̄ eas creauit ⁊ fecit eas veraciter nouit ⁊ cognoscit. Sed ego nomino hˀ accidētia vt veniā ad remotionē cause. Cura aūt est postq̄ꝫ fuerit singultꝰ: bibere syrupū pomoꝝ fcm̄ cū succo mēthe: aut syrupū masticis. Et studeat comedere ea q̄ hn̄t ꝯfortare mēbra p̄ncipalia ⁊ ꝯfortātia spūm aialez: ⁊ odoret

A poma aromatica: ꝛ ambrã ꝛ muscũ: ꝛ silĩa fꝫ tp̃s in q̃ fuerit. Cõsiderãdo etiã cõplxõnẽ ꝛ ↄ̃suetudinẽ patiẽtis: dõdo ei ea q̃ hẽant ip̃z letificare ꝛ ↄfortare: ꝛ dare ei spẽz firmã velocis ꝛ cite libatiõis: ꝛ fac ei recitare ea q̃ faciũt dilatare cor: ꝛ risuz fortiter ꝓuocare: ita vt mẽbra moueãt silr̃ cũ aĩa: ꝛ calor nãlis ꝛ sp̃us dilatent ad exteriora tali mõ vt vincãt ꝛ dn̄ent sup mẽbra. Et cũ dico aĩa itelligo sp̃uz aĩalẽ: qm̃ aĩa n̄ scit ab aliq̃ nisi a Deo glo̾ioso q eã fecit ꝛ creauit: ꝛ a me ꝛ ab illꝫ q sapiẽtiores sũt me ignorat qd ip̃a sit: nisi qꝛ scit ip̃az eẽ ex effectib⁹ ꝛ ꝟtutib⁹ ip̃i⁹.

De singultu a vaporibus. Et fit qdẽ singult⁹ a vaporib⁹ subintrantib⁹ in villis stõi: ita ꝙ qñ hõ sup̃flue comedit ↄ̃bit stõch⁹ ꝛ coadunat ꝟsus illaz partẽ vbi vapor existit: ꝛ ide seqt̃ singult⁹. Sꝫ qñ ↄ̃bit ꝛ coadunat tot⁹ stõchus nõ fit singult⁹: sꝫ ꝓuenit ide vomitus.

Cura. Cura autẽ hui⁹ singultus est eũare stõm: ꝛ postea assuescere dꝫ resolutiuis ꝛ calefaciẽtib⁹ tẽperate in emplastris ꝛ electuarijs: sicut sunt cortices citri ꝛ mastix: ꝛ horz

B silĩa. ¶ Et postq̃ꝫ sufficiẽter hucusq̃ꝫ de egritudinib⁹ stomachi determinaui: nũc ad egritudines pectoris intẽdo redire: eas ꝑtrãseũdo sufficiẽter cuz adiutorio altissimi.

¶ Tractatus decimussextus de egritudinibus pectoris ꝛ diafragmatis continens capitula septem.

¶ De ap̃ate pectoris ꝛ ꝑuatione anhelitus. Cap̃. p̃mũ.

PECTVS qdẽ mẽbrũ est hñs multos neruos: ꝛ caro eius est dura ꝛ dẽsa. Et qꝛ sic est: iõ in eo fit ap̃a ex humore grosso valde: ꝛ fit etiã in pectore difficultas ꝛ ꝑuatio motus ipsius. s. qñ in nucha orit egritudo: vl' in neruo q ꝓcedit a nucha ad pect⁹ a quo fit mot⁹ eius. Et cũ hoc etiã qñ fit egritudo h̾ remanet hõ viu⁹ donec studeat in cura ipsi⁹ cõpetẽter.

Tractatu 10°. Et hãc curã memorat⁹ fui qñ determinaui de egritudinib⁹ neruorũ: ꝛ nũc 2° h̾ de ipsa volo determiare.

Cura. Incipias'q̃ inũgere in posteriori ꝑte capitis. s. in nucha cũ puro balsamo. Et si n̄ iuenit inũge cũ oleo

C ꝺ carpobalsamo: vel cũ aliq̃ alio qꝺ hẽat sub̃am subtilẽ ꝛ calefactiuã: sicut est oleũ de granis alçarij cũ oleo ro. quoꝝ ꝑtes sint eq̃les cũ aureo vno optĩe ambre dissolute i ip̃is. Et si n̄ hñes ãbrã: pone ꝺ laudano purissimo ꝛ aromatico: tñ ãbra lõge melior existit. ꝛ istꝺ ẽ meli⁹ ↄ̃siliũ a quo icipe ꝺbem⁹. s. inũgere nuchã icipiẽdo a puppi capitꝭ ꝺscẽdẽdo vsq̃ꝫ iferi⁹ ad cingulũ: qm̃ si curaueris fontẽ ꝟtutꝭ motiue curabit egritudo oĩno. Et aliqñ accidit vt ꝑueit anhelit⁹ subito ꝑꝑ accñtia difficillima ꝛ pessima q̃ veniũt in nucha sup locũ vbi orit neru⁹ motiu⁹ q mouet pectus: ꝛ qñ hoc accidit ifirm⁹ deficit ꝛ morit suffocat⁹.

¶ De vlceribus ꝛ scissuris q̃ fiunt in pectore. Cap̃. 2m.

ET FIT siqdẽ in pectore vlceratio vel vlcus et scissura a causis extrĩsecis. Et qñ hoc accidit absq̃ꝫ scissura pãniculi est vulnus sicut sunt cetera vulnera. Et ego memorabor ꝺ ip̃is qñ ꝺ vulnerib⁹ ꝑtractabo. si aũt dict⁹ pãniculus fuerit scissus: tũc patiẽs nõ poterit anhelare tãdiu donec illa scissura permanebit absq̃ꝫ clausiõe. Sed si a medico clausa fuerit: vel ab ip̃o

D ifirmo: aut ab aliquo alio tũc subito sibi tussis eueniet: ꝛ redibit ei anhelitus quã diu vulnus ꝑmãserit clausuz: ꝛ poꝫ forsan erit vt liberet: ꝛ totũ hoc ꝑtinet ad capl'z ꝺ vl'nerib⁹: ꝛ ego tractabo ꝺ his qñ tractauero ꝺ vl'neb⁹.

¶ De scabusia. i. de pleuresi. Cap̃. 3m.

ET ORITVR siqdẽ in pectore ap̃a in ꝑte iteriori ip̃sius sub pãniculo intrinseco: qꝺ arabice dꝛ scausca: latine pleuresis: ꝛ põt fieri ex vno humore vel ex pl'ib⁹.

Cura i p̃ncipio. Et cura hui⁹ est flõmare ifirmũ ex basilica brachij oppositi: q̃ꝫuis qbusdã nouis medicis nr̃i tẽporis videat ꝙ sit minuendus ex eadẽ ꝑte egritudinis: inducẽdo sup hoc verba logicalia ꝛ sophystica: qꝺ mihi nullatenus vr̃ esse rõnabile: neq̃ꝫ veruz: imo credo certissime ꝙ facere illꝺ oĩno est mors ifirmi ꝛ fac ifirmũ abstinere ab oĩ spẽ carnis: ꝛ a pane frumẽti: ꝛ p̾e oĩb⁹ alijs reb⁹ dꝫ euitare carnes: ꝛ cib⁹ eius sint pultes furfurũ: q̃ pultes sic debẽt ꝑparari. recipiat furfur ꝛ ponat in aq̃ dulci: ꝛ tãdiu ibi dimittat donec aq̃ mutet colorẽ nl'tũ: ꝛ postea colet fortiter exprimẽdo ꝛ ꝺcoquat donec fiãt pultes s̾btiles valde: ꝛ ꝓpina ifirmo ꝓut tibi videbit expedire: qm̃ in p̃n° ei⁹ egritudinis sufficit satis iste cibus: et inũge locũ patiẽtis in p̃n° cũ ol'o rosaceo: ꝛ post 3m diem inũgat cũ oleo anhetino ꝛ ol'o rosaceo: q̃rũ ꝑtes sint eq̃les.

E caro ẽ pessima i pleuresi

In ꝺclinatione. Et si videris ꝙ tussis nõ affuerit: sꝫ recesserit. ꝛ dolor silr̃ nõ remãsit in loco: ꝛ febris geuerit: vel fcã fuerit lẽta: tũc muta ifirmũ ad comedẽdũ chist ordei ꝺcoctũ simpl'r cũ aq̃ dulci. ꝛ h̾ ad min⁹. 4. dieb⁹. Et postea muta ip̃suz ad comedẽdũ micã panis ꝺcoctã i aq̃: ꝛ hoc ad min⁹ vsq̃ꝫ ad octo dies: ꝛ postea cibet pane bñ fermtato ma

F defcõ in iure scicle: ꝛ cuiusdã herbe q̃ dꝛ arabice ãrmol: ꝛ sũt attriplices: ꝛ est necẽ vt oĩno abstineat a pullo vsq̃ꝫ ad q̃dragesimũ diẽ a p̃n° egritudis. ꝛ istꝺ ẽ ↄ̃siliũ ↄ̃ueniẽs atq̃ꝫ ꝑfectissimũ. Et ab ide in antea cibet pullo: ꝛ paulatine dõec ꝑduces eũ ad suã cõplxõnẽ nãlẽ.

Signa ꝓnostica. Sꝫ si n̄ fueris ad ifirmũ nisi post gñatiõnẽ saniei i ip̃o ap̃ate: oꝑare quẽadmodũ dixi in sanie pulmõis: cogñscẽdo ꝙ mollities seu lenitas ꝛ albedo saniei est signũ laudabile in pleuresi: viditas ãt ꝛ q̃ ad nigredinẽ ꝑtinet cũ diuersitate ꝑtiũ ip̃i⁹ sputi ꝛ saniei est signũ malũ ꝛ illaudabile. Et si post reiectionẽ saniei sanguinẽ ꝑ os emiserit: scias ꝙ tũc ifirm⁹ in breui moriet. Et qꝛ has cãs sufficiẽter ꝺterminaui i egritudinib⁹ pulmõis: iõ ip̃sas h̾ ponẽ ꝑtermitto. attẽde tñ ꝙ si in aliq̃ dieꝝ creticoꝝ saniẽ spuerit albã ꝛ ↄ̃iũctã sicut i die q̃rto (q̃ꝫuis istꝺ in minori ꝑte fiat) ẽ laudabile signũ: q

G ꝑ fortitudinẽ ꝟtutis hꝫ signare: vl' si fuerit in 5°: vel in 7°: seu 9°: aut vndecĩo: vel i q̃rtodecĩo: aut decĩoseptĩo vl' vicesimo: in oĩb⁹ istis ẽ signũ bonũ: ꝛ q̃ꝫto in minori spacio tp̃is dcã sanies laudabil' in colore ꝛ sub̃a in dieb⁹ creticis apparuerit: tãto egritudo erit breuior ꝛ salubris: ꝛ q̃ꝫto tẽp⁹ fuerit ꝓlixi⁹: tãto pl⁹ signat sup ꝺbilitatẽ ꝟtutis: cogñscẽdo tñ ꝙ qñcũq̃ꝫ sanies laudabil' apparuerit in dieb⁹ creticis nõ ẽ sup̃flua ꝺbilitas ꝟtutis: imo sp̃ sp̾are ꝺbes ꝺ salute ifirmi. Sꝫ si dcã sanies fiat illaudabil' in colore ꝛ sub̃a: aut fuerit diuersoꝝ coloꝝ ꝛ sub̃e: n̄ solũ signat sup ꝺbilitatẽ ꝟtutꝭ ifirmi: verũ ẽt sup malitiã hũoris vñ ꝓcreat siue orit ip̃sa sanies: sciẽdo certissime ꝙ tp̃s ꝛ etas adiuuãt i lõgitudie ꝛ breuitate egritudis. vꝫ. ꝙ si tp̃s fuerit tꝑatuz vel calꝫ: erit digõ breuior. i. velocior. Et si tp̃s fuerit fridũ cũ siccitate ꝓlõgabit digõ: ꝛ sic in estate abbreuiabit egritudo: in hieme ãt ꝓlõgat. Et si fuerit patiẽs iuuenis: silr̃ digestio erit velocior. ꝛ si fuerit senex fiet tardior. Et si ꝺcrepitus: ip̃oꝫ est ꝙ hẽat digõnez ꝑfectã: ꝛ in pueritia silr̃ fit tardior q̃ꝫ in iuuẽtute. Sciẽdo certissime ꝙ quãto ifirmus fuerit fortioris nãe: tãto magis eius digõ accelerat ꝛ ecõtrario.

Cura albubdan. Et visis atq̃ꝫ cognitis signis laudabilib⁹ sup̃scriptis: sit tũc regimẽ patiẽtis cũ pultibus ꝑdcis. Excepto ꝙ nõ subtiliet regimẽ in vltia subtiliatione. Et da ei

H ad bibẽdũ hãc ꝺcoctionẽ. ℞. alcharscaina ꝛ ẽ panicald. i. spẽs iringoꝝ: ꝛ focha: ꝛ camomille: ꝛ liquiritie: ꝛ algesfeth. i. eupatorij: ꝛ capilli veneris. añ. ꝑtes eq̃les: ꝛ decoquant vsq̃ꝫ ad ↄ̃sumptionez medietatis ꝑtis aq̃: vt ꝟtus earũ optĩe extrahat: ꝛ da ei ad bibendũ hãc ꝺcoctionẽ cũ syrupo scariole: ꝛ in omni potu suo fac vt sit ligritia.

Lac amygdalaꝝ iuuat q̃druplici iuuamento in pleuresi. Sciẽdo ꝙ lac amygdalarũ i h̾ casu ml'tũ ↄfert: eo ꝙ fac leuiter spuere: ꝛ adiuuat ad digerẽdũ reliq̃as egritudis ꝛ remouet mordicationẽ: ꝛ ꝓuocat somnũ. Et ẽt postq̃ꝫ facta fuerit mũdificatio vulneris ap̃atis: nõ nocet istud regimẽ exercere: q̃ꝫuis febris recesserit: ꝛ tussis: ꝛ dolor silr̃ non affuerit: nõ decipiaris quin etiã hoc modo exerceas regimen: sicut dixi: qm̃ veraciter credo ꝙ hoc accidens non potest perfecte remoueri in minori spacio

I q̄ꝫ.xl.dieb⁹.Et ꝓ tāto nō est regēdus regie sani ante istō
tēpus:ꝛ postea nō cibet̄ nisi extremitatib⁹ pulloꝝ deco-
ctoꝝ in tasphea cū modico panis bñ fermtati:ꝛ hoc pli-
bus dieb⁹:deīde paulatie ad regimē sanoꝝ ē ꝑducēd⁹.

¶ De apāte lateris. Cap.4m.

ET ORITVR qñq̄ apā i pectoꝛ.s.i carne q̄ ē
iter vnā costā ꝛ aliā:q̄ qdem egritudo arabice dr̄
datalgenebr.i.egritudo lateris.Et cura ipsi⁹ ē flō-
mare ifir^m i p̄n°egritudinis ex latere opposito apa
tis.ꝛ regimē qdē cibi ꝛ pot⁹ ipsi⁹:ꝛ cura ei⁹ sit queād^m p̄
dixi in pluresi operādo illō regimē donec fuerit libat⁹.
Et dr̄ia q̄ est iter pleuresim ꝛ hāc egritudinē ē:qꝛ doloꝛ
q̄ fit in pluresi est doloꝛ extēsiuus ꝛ acutus:ꝛ pulsus eius
est dur⁹ ꝛ serinus:ꝛ febꝛis in pluresi ē itēsioꝛ valde q̄ꝫ in
ista:ꝛ maioꝛis ꝑiculi:ꝛ quāto apa fuerit vicin⁹ coꝛdi:tā-
to erit maioꝛis ꝑiculi:ꝛ ē maioꝛis sensibilitatꝭ:ꝛ q̄ꝫuis ca-
ro sit mlt̄e sensibilitatꝭ:ꝛ foꝛtꝭ:ꝛ spāl'r qñ in ea fit apa:nō
tñ est eꝑarāda sensibilitati q̄ fit in pluresi:eo ꝙ loc⁹ ille
K est circūdat⁹ ossib⁹ duris ꝛ villis seu pāniculis.Quare cū
ibi fit apa:ēt ꝙ sit paruū est magne angustie ꝛ iquietudi-
nis cū doloꝛe graui:ꝛ istō apa lateris.s.qō fit in carne q̄
est iter costas ꝓ maioꝛi ꝑte est paruuꝫ.ꝛ nisi fuerit erroꝛ
i cura ex ꝑte medici vl' ipsi⁹ ifirmi:liberabit̄ ifirm⁹ oino
Deo dāte.Incipe ergo i cura isti⁹ a p̄n°egritudinis:queē-
ad^m supius dixi in pleuresi.s.in flōmia ꝛ cibis ꝛ medicis:
exercēdo oia oꝛdiate quātū potes.Et iā vidi senē pꝛem
meū bone memoꝛie:cui De⁹ misereat̄:q curauit vnā mu
lierē ex hac egritudie:ꝛ igeniat⁹ fuit extrahere humoꝛē
ad ꝑtes exterioꝛes:ita ꝙ manifestū fuit apa exteri⁹ cū tu
moꝛe:ꝛ apertū fuit exteri⁹:ꝛ ide curata fuit cura ꝑfecta.
Sꝫ ego nūquā ꝑueni ad hoc op⁹ tā ꝑfcm ꝛ miraculosuꝫ:
nec adhuc suꝫ:nec ꝑueni ad illuꝫ gradū.Sꝫ si ꝓcesseris
in hac cura:sic̄ dixi in pluresi:credo ꝓ certo ꝙ liberabis
ifirmū anteq̄ꝫ apa ꝺueniat ad saniē nutu Dei.Et subtilia
regimē tā in cibo q̄ꝫ in potu:queēadmodū dixi in egritu-
dine pulmonis.Et si sanies iceperit apparere iniūge lo-
cuꝫ cum oleo rosaceo aromatico ꝛ anhetino:quoꝝ ꝑtes
L sint equales:ꝛ sic operaberis donec fuerit liberatus.

¶ De scissura venarum pectoꝛis. Cap.5m.

ET FIT qdē aliqñ in pectoꝛe vlceratio:ꝛ scissu-
ra sic̄ in alijs mēbꝛis accidere ꝯsueuit:ꝛ de his tra
ctabo qñ ꝺ vlcerib⁹ alioꝝ mēbꝛoꝝ determiabo.ꝛ
fit ēt in pectoꝛe iterdū scissura venarū:vel alicui⁹
vene.Qꝛ si scissura dc̄a fuerit in arteria erit ꝑiculosum
valde ꝑꝑ mlt̄a exuberātiā sanguis:q ide emanat.ꝛ iste
sanguis in medio fac̄ cadē dubōnē ꝑꝑ sil'itudinē q̄ ē iter
istū ꝛ sanguinē q exit a pulmone:qꝛ iste sanguis q exit ab
arteria pectoꝛis:ꝛ q exit a venis pulmonis ambo sūt ru
bei clari ꝛ subtiles.ꝛ signū distictiuū est:ꝙ qñ ē a scissura
arterie alicui⁹ q̄ ē in pectoꝛe ifirm⁹ sentit pūctionē ꝛ do-
loꝛē in directo illi⁹ ꝑtis:ꝛ q exit a pulmōe oino est absq̄ꝫ
doloꝛe.Et scias ꝙ nā hui⁹ egritudis exigit mlt̄ū minutio-
nē:ꝑuatꝭ tñ ꝯditiōib⁹ minutiōis:ñ tradēdo obliuiōi dispō
nē ꝛ etatē patiētꝭ:ꝛ nāꝫ ipsi⁹ ꝛ alia.ꝛ da ei ad bibēdū syru
pū ifridatū fcm̄ cū ꝺcoctiōe sumach in aq̄ rosacea.añ.ꝑ-
tes eq̄les:ꝛ sit syrup⁹ ex syrupis stipticis sic̄ syrup⁹ fact⁹ ꝺ
zuccharo.Sꝫ syrup⁹ de myrtella nō est dād⁹ in hoc casu:
M qꝛ ꝑꝑ sui grossiciē ꝛ dēsitatē vt⁹ ei⁹ nō p̄t ad saniē egritu-
dinis ꝺriuare:ꝛ maxie q fact⁹ est de folijs ꝛ stipitib⁹.Qui
aūt fact⁹ ē de extremitatib⁹ ꝛ cimis ipsarū:bñ p̄t dari.Qꝛ
si tp̄s ꝛ etas ꝯueniūt in hoc:ꝛ vt⁹ ꝛ cōpl'o nō obuiauerit.
pone cū syrupo aliqd cāphoꝛe:qm̄ erit maximi iuuamē-
ti:ꝛ liga coxas foꝛtiter stringēdo cū istitis subtilib⁹:ꝛ fac
odoꝛare ifirmū rosas ꝛ sandalos cū aq̄ rosacea ꝛ modico
cāphoꝛe.Qꝛ si nō bñ doꝛmierit fac ipsuꝫ odoꝛare violas
ꝛ nenufar:ꝛ da ei modicū terre sigillate cuꝫ syrupo:aut
cū aq̄ rosacea:ꝛ cib⁹ ei⁹ sit pullus paruus ifridat⁹ in pu-
teo:cū pane sil'r in puteo ifridato.Et syrupi oēs supꝛadi N
cti:ꝛ oēs potus sint tal'r ifridati:ꝛ fac vt custodiat se ifir-
mus a laboꝛe nimio:ꝛ a vociferatiōe sup̄flua.ꝛ poſe erit
ꝙ liberet̄ isto regie:tñ talis ꝯsolidatio fit difficulter:qꝛ ē
in arteria.ꝛ si ꝯsolidatū fuerit hoc vulnus isto regie:di-
gnus erit laude ꝛ gr̄a.Qꝛ si dcm̄ vuln⁹ fuerit in vena nō
pulsatili:cura ei⁹ erit facilis:ꝛ sufficiet tibi satꝭ cura p̄scri-
pta:ꝙ si ꝯstrict⁹ fuerit sāguis:ꝛ ex loco ipsi⁹ vulneris sa-
nies emanauerit:nō despes saniē curare:tñ sis certus ꝙ
ipoſe ē ꝙ ad plenū curet̄:si ꝑ lōgitudinē tp̄is ñ mūdifica
bit̄ sanies ad vlc⁹ pulmōis ꝺueniet:ꝛ fiet pthisic⁹.Cogno
scēdo tñ ꝙ ex sola aptura vene pectoꝛis nō moꝛiet̄ ifir-
m⁹:sꝫ alia accñtia mala ꝛ pessima p̄nt ide supuenire:vñ
moꝛit̄.Sꝫ si i pectoꝛe apit̄ vl' scidit̄ arteria magna ex ar
terijs pectoꝛis:ex sup̄fluo fluxu sanguis ꝛ ipetuoso i bꝛe-
ui ifirm⁹ ad moꝛtē p̄t ꝺuenire.Qꝛ si ꝯstrict⁹ fuerit sanguis
añ sup̄fluū exitū ipsius:esto certus ꝙ nō inde ifirmus pa
tiet̄ lesionē:nec ad malū finē illa de cā debet deuenire. O

¶ De apātibus q̄ fiūt in pāniculo qō diuidit pectus in lō
gitudine in duo. Cap.6m.

ET FIT siqdē aliqñ in hoc pāniculo apa:qō pꝛo
maioꝛi ꝑte est ex hūoꝛe q ꝑtinet ad subtilitatē:ꝛ ē
ex apātib⁹ cal'is.Et sequit̄ ex hoc apāte tussis cōti
nua successiua:ꝛ doloꝛ extēsiuus in lōgitudine:et
ꝑturbatio anhelit⁹:ꝛ febꝛis acuta:ꝛ pulsus serin⁹:ꝑꝑ na
turā apātis:qō ē in tali mēbꝛo neruoso ꝛ pāniculoso:ꝛ ē
diuersus ꝑꝑ nobilitatē mēbꝛi:ꝛ vicinitatē ipsi⁹ ad coꝛ.et
sentit ifirm⁹ iflāmationē:cū valida siti atq̄ꝫ foꝛti ꝛ ex ispi-
ratione fridi aeris magis mitigat̄ sitis:q̄ꝫ ex potu aq̄ fri-
de:ꝛ anhelit⁹ ei⁹ est paru⁹ ꝛ frequēs.vñ in hui⁹ curatiōe:
flōmia est nec̄ia valde in p̄n°.Et nō determio in hac egri
tudie ex qua ꝑte fieri debeat:qꝛ ex q̄cunq̄ꝫ ꝑte fiat ꝯfert
valde:dūmō fiat ex basilica:minuēdo de sanguie s̄m di
spōnē infirmi quā iuenis:ꝯsideratis tñ ꝯdōnib⁹.s.etatis:
cōpl'onis:regiōis:cōsuetudis:ꝛ tp̄is:ꝛ minue de eo plus P
vel minus s̄m debilitatē ꝛ foꝛtitudinē patiētis:ꝛ fac ifir
mū abstinere a cibis grossis:leniēdo ei⁹ itestina.Iā feci
te scire supi⁹ ꝙ dr̄ia est iter lenitiuū ꝛ laxatiuū.Et postq̄ꝫ
lenieris itestina:purga eū:ꝓut tibi videbit̄ ꝯuenire:s̄m
acuitatē ꝛ nām humoꝛis peccātis.Et ꝓut mihi vr̄ apa h̄
nō accidit nisi ex cholera subtili:ꝛ purga eū cū sero cap̄-
no coagulato cū lacte fici.ꝛ pone i sero dcō ꝺ reubarba
ro ꝛ de myrabolanis citrinis:ꝛ violaꝝ:ꝛ ligritie:ꝛ nenu
faris:ꝛ modicū ex myrabolanis idis:qꝛ foꝛsan aliqd de
hūoꝛe est adusto:ꝛ pone ēt in isto laxatiuo aliqd de sca-
monea cū his q̄ hn̄t suā malitiā frāgere ꝛ remouē:ꝛ pꝛo
pꝛie cuꝫ ꝯfoꝛtātib⁹ stōm:sic̄ acetosa ꝛ sticados.¶ Rece-
ptio vtilis valde in hoc casu.℞.seri cap̄ni coagulati cū
lacte fici.lib.j.ꝛ in ip̄o ifunde ex myrabolanis citrinis et
ligritie:viol'.nenufaris.añ.aur̄.v.idoꝛuꝫ.aur̄.iiij.reubar.
recētis.aur̄.j.ꝛ ꝯquassent̄ optie:ꝛ ꝑmaneāt sic i dcō sero
ꝑ noctē vnā:ꝛ colent̄ optie ex p̄mēdo:ꝛ adde huic cola
ture syrupi masticis.ʒ.5.ꝛ octauā ꝑtē aurei vni⁹ de sca-
monea:ꝛ da ifirmo h̄ ad bibēdū:mollificato coꝛꝑe pri⁹ Q
cū medulla cassiefistule distēꝑata cū decoctiōe scolopē
drie sicce ꝛ cū syru.rosaceo fcō ex rosis recētib⁹.Qꝛ si tē
p⁹ fuerit siccū:da ei de syrupo violaceo:ꝛ cōedat pꝛuna
añ cibū sꝫ p⁹ cibū minie.Et da ei panē ablutū:ꝛ postea i
aq̄ ifusuꝫ dōec tumescat.postea ifrida eū i puteo:ꝛ pota
eū aq̄ i puteo ifridata:ꝛ h̄ facias dōec generit tussis:ꝛ fe
bꝛis fuerit mitigata:ꝛ dolō sil'r mitigat⁹:ꝛ ñ dimittat̄ istō
regimē:dōec doloꝛ ꝛ febꝛis ꝛ tussis cessauerit:ꝺnū da ei
aquā oꝛdei rōnabil'r factā ad bibēdū.Sciēdo ꝙ moder
ni medici multuꝫ sunt lōgi ab opiōne Gal'.in faciēdo
aquā oꝛdei:eo ꝙ ipsi frāgūt ipꝫ pistādo anq̄ꝫ bulliat:ad
faciēdū istā aquā:ꝛ isti errāt a via ꝟitatis:eo ꝙ in vnoq̄ꝫ
seie iquātū ē semē ē vita nālis:anquā accidat ei aliqd ꝙ

destruat ipm. Et si posueris ordeū in aq̄ frida: velociter
A attrahit ad se aquā: ⁊ apiunt pori ipsi⁹: ⁊ qñ sic ponit ad
ignē iā aptisunt pori ipsi⁹: ⁊ ei⁹ ptes dilatate: ⁊ ignis fac̄
in vijs aptiōes: ita q̄ nl̄la oppil̄o remanet in eo. Si aūt
ordeū fractū fuerit sil̄r ē mortuo: vl̄ ifirmo: ⁊ ga assil̄at
ifirmo: pz q̄ ptes ei⁹ cū fuerit fractū: nō dilatant: nec at-
trahit in se aquā sua ṽtute: quā De⁹ bñdict⁹ ꝑstitit sibi ⁊
donauit: q̄ si dixerim⁹ ipm eē mortuū: tūc ab ipo penit⁹
nl̄la fit attractio. O q̄ȝ bñ dixit. H. d̄ ordeo sic̄ scis: q2 si d̄-
coquat cuȝ cortice ē maioris abstersiōis. ḡ mihi vr̄ q̄ sic
d̄eat fieri aq̄ ordei. Accipe d̄bes ordeū itegꝝ ⁊ mūdū ab
oi mixtura oiuȝ aliaꝝ rerū: ⁊ pone eū i aq̄ dulci frida: ita
q̄ in vnoq̄ȝ pōdere ipsi⁹ ordei sint duo pōdera aq̄: ⁊ sic
ꝑmaneat i molio ꝑ vnā vl̄ ꝑ duas horas: ⁊ postea pone
ad ignē ⁊ bulliat tādiu donec aq̄ fiat rubea: ⁊ depositu̇ȝ
ab igne colet: ⁊ postea ponat ista colatura in puteo do
B nec ifridet ifridatiōe vltima: ⁊ sic eā dabis ad bibēdū. ⁊
rege ifir^m isto regimie: vl̄ sil̄i pl̄ib⁹ dieb⁹: ⁊ postea muta
ifir^m ad bibēdū pultes ordei ꝑparatos cū aq̄ dulci ⁊ mū-
da: absq̄ȝ eo q̄ sentiat aliqd d̄ calore ignis. Et postq̄ȝ oia
accñtia fuerit ablata: ⁊ secur⁹ fueris oino de egritudine:
da ei paulatie ad comedēdū panē bñ fermētatū: nec cō
senties ei comedē oua gallinaꝝ d̄cocta in tasphea cū pa
ne fermētato. Nec facias eū redire ad regimē suuȝ nāle
donec trāseat. xl. dies a ꝑn° egritudinis: deide gradatiȝ ⁊
paulatine reducēs eū ad ꝯsuetudinē nālē. Or si dcm̄ apa
iā ad saniē d̄uenerit: eo q̄ a ꝑn° nō fuisti ad ifirmū: vl̄ ga
hūor ꝑꝑ sui s̄btilitatē d̄ leui r̄cipit passionē: vl̄ q2 ṽt⁹ fue-
rit fortis: ita q̄ cito potuerit saniē gn̄are: aut ꝑꝑ vicinitatē
duoꝝ fontiū cal̄itaꝝ. s. cordis ⁊ epaꝝ: qm̄ q̄libȝ istaꝝ cāꝝ ē
cā velocis gn̄atiōis saniei in apate: sic̄ accit mihi cū esseȝ
iuuenis: qm̄ passus fui laborē maxi^m a ꝑpingꝯ: ⁊ ab il̄l g
erāt d̄ cognatiōe Vali ꝑꝑ qd̄dā ṽbū dcm̄ a pr̄e meo cuȝ
C esseȝ iuuenis: g voluit vlcisci de me modis gb⁹ potuit: ⁊
ob h̄ sustinui laborē ⁊ angustiā maximā d̄ eo qd̄ nō ꝯsue-
uerā agē vel pati: q2 nec̄e fuit mihi ire pedes q̄ȝuis illud
nūq̄ȝ ꝑbauisseȝ: ⁊ cū posui me ad decupitū ꝑcepi dolorē
in pāniculo p̄dcō: ⁊ tūc tussis ⁊ dolor iceperūt inualescē
valde: ⁊ iueni pulsuȝ meū valde durū: ⁊ febrē patiebar
acutā ⁊ egritudinē. Quare misi i q̄rta nocte ꝑ flōmatorē:
⁊ feci exhi d̄ sanguie circa q̄ȝtitatē libre vni⁹: ⁊ ꝑmāsi sic
s. cū febre valida: ⁊ tussi forti: ⁊ dolorē ꝑ totā noctē. Ma
ne ṽo d̄ necitate oportuit me ire: ⁊ eqtare cū angustia ⁊
cogitatiōe ⁊ magno timore ⁊ dolorē. Et cū ꝑueni ad locū
vbi erat dict⁹ hali: ex dolorē ⁊ fatigatiōe: ⁊ vigilijs q̄ pas-
sus fuerā: dormiui: ⁊ in illo somno dissoluta fuit ligatura
flōmie: ⁊ ide sāguis mlt⁹ emanauit. Et cū excitat⁹ fui a sō-
no: remāsi cū max° d̄bilitate ṽtutis: ⁊ iueni locū vbi iacebā
r̄pletū sanguie totū: ⁊ posito digito sup flōmiā: vocaui ⁊
D feci me ligari: ⁊ ꝑmāsi tal̄r ꝑ totā illā diē. s. cū illis accñ-
tib⁹: sȝ nō fuē augumētata. Sequēti ṽo die eieci saniē cū
sputo q̄ erat boni coloris ⁊ subē: ⁊ demū audiui noua q̄
multiplicauerāt sup me tristitias ⁊ dolores: ⁊ iñ amisi sen-
suȝ ⁊ itell̄ȝ: ita q̄ nihil potui postea itelligē ⁊ ꝑcurarē sup
negocijs meis ⁊ remāsi sic q̄ nō potui meipm regē: ⁊ nō
comedebā aliqd nisi q2 ꝑpinabāt mihi de aliq̄ p̄dcā: eo
q̄ anteq̄ȝ egritudo iualuisset: p̄ceperā mīstris: vt mihi sp
d̄ illa aq̄ dare d̄berēt: ⁊ ego ml̄tū de ipsa bibebā ꝑꝑ ma
gnā sitiȝ quā habebā. Et trāsactis dieb⁹ septē icepi senti
re ⁊ cog̃scē: ⁊ imaginabar q̄ mr̄ mea fuiebat mihi i hac
egritudie demū recordat⁹ fui q̄ erat mortua: ⁊ sic d̄ oib⁹
alijs cepi ducē ad memoriā: ⁊ ad vltimū q̄fiui gd fcm̄ fue
rat de pr̄e meo: ⁊ mihi dcm̄ fuit q̄ iuerat vltra mare: ⁊
inde creuit mihi angustia atq̄ȝ dolor: ⁊ visuȝ fuit mihi q̄
esseȝ ꝑforat⁹ in pectore: ⁊ supuenit mihi dolor maxim⁹ in
capite ex illo timore: ⁊ timui ne me occiderēt: ⁊ suppli-
caui astātib⁹ vt me occl̄tarēt: ita q̄ nō sciret d̄ me aliqd
nisi esseȝ viu⁹. Et lōgo tp̄e post istā magnā afflictionē re E
mote fuerūt iste ꝑturbatiōes a me. Sed illud qd̄ passus
fui: fuit apa q̄ gn̄atū fuerat in pāniculo diuidēte pect⁹ ⁊
pl̄monē in duo media ⁊ ex illo apate ascēderāt vapores
acuti ad cerebrū: q̄re tū ꝑꝑ varias cogitatiōes ⁊ freq̄n-
tes q̄s habebā ex p̄dictis: tū ꝑꝑ dictos vapores acutos ⁊
malignos: g ferebant circa cerebꝝ. ortū fuit mihi in vno
pāniculoꝝ cerebri apa cal̄ȝ: ⁊ ex oib⁹ istis nō remāsit gn
facerē oia nec̄ia p̄dictis egritu^b⁹: ⁊ d̄mū icepi expuē saniē:
⁊ nō solū ex apate pectoris: verū ēt ex illa q̄ descēdebat
a capite ad pect⁹: ⁊ postea cognoui cāȝ meoꝝ accñtiū: ⁊
redij in sensuȝ meū ꝑfecte: ⁊ delectat⁹ fui in illis dieb⁹ cū
ferculis p̄dictis ⁊ cibis: ⁊ cū ex toto fui alleuiat⁹ a sanie: i-
cepi assuescē aquā ordei: ⁊ postea redij ad pultes fursu-
ris: ⁊ sic paulatine ꝯuersus fui ad meā ꝯsue^nis nālē. Et q̄ F
h̄ scripsi de ista mea egritu^ne: feci solūmō vt sit exēplū in
oib⁹ alijs sil̄ib⁹. ¶ Et iā dcm̄ ē supi⁹ q̄ in h̄ apate ꝑperat
sanies velocit: ⁊ cū cog̃ueris q̄ ꝯuersuȝ sit ad saniē: fac d̄
regimie queādmodū dcm̄ ē supi⁹. Et da ei ad bibēdū oi
die d̄coctionē iringoꝝ ⁊ ligritie: q̄rū ptes sint eq̄les. Itē
ista d̄coctio sil̄r ꝯfert. ℞. flaxiola ps. j. ⁊ decia vni⁹ ptis d̄
ireos recipiat: ⁊ fiat d̄coctio: ⁊ ꝑpinet cū syrupo scario-
le: vel iringoꝝ: f̄m q̄ tibi videbit cōuenire. Et dico q̄ in
egritudie mea nō recordabar aliqd q̄ esseȝ factur⁹: nec
mecū habui aliquē: g sciret mihi ꝯsulere: nec me regere:
sed in ꝑncipio docuerā ipsos q̄liter me regere deberēt.
Sed a voluntate diuina ꝑcessit illud qd̄ nō intēdebam
in me agere. s. de euātione multa sanguis: ⁊ illa fuit cau-
sa mee liberationis: eo q̄ eram iuuenis atq̄ȝ fortis.

¶ De passionibus diafragmatis. Cap. 7^m. G

COMPLETE sunt cū adiutorio Dei rememora-
tiones de egritudinib⁹ ⁊ accñtib⁹ q̄ fiūt in pecto-
re: ⁊ nūc intēdo in hoc loco rememorationē fa-
cere de passionib⁹ diafragmatis qd̄ cortina dr̄.
Scire itaq̄ȝ debes q̄ oia q̄ dixi accidē de egritudinib⁹ ⁊
accñtib⁹ in passionib⁹ pectoris accidē ⁊ euenire sil̄r pos-
sunt: ⁊ in h̄. s. mēbro. Tñ accidētia q̄ in isto emergūt sunt
g̃uiora ⁊ ꝑiculosiora accñtib⁹ q̄ fiūt in pleuresi ⁊ in apate
lateris. Et h̄ accñtia sūt febris: ⁊ dolor pūgitiu⁹: ⁊ tussis.
Et dolor in ista passiōe extēdit ad latus tarthoa q̄ sunt
ossa pectoris sil̄r cōiuncta: quoꝝ loc⁹ est supra ossa q̄ dr̄
carsus: ⁊ sunt ossa pectoris q̄ nō sunt adinuicē cōiuncta.
Et esto cert⁹ q̄ apata q̄ fiūt in isto mēbro: lōge sunt gra-
uiora ⁊ ꝑiculosiora apatib⁹ q̄ fiūt in alijs mēbris ⁊ ꝑtib⁹
pectoris: eo q̄ in h̄ apate fit ꝯtinuo ꝑturbatio mētis: ac
si eēt in pāniculo cerebri. Et cura hui⁹ ē cura p̄dcā. s. cuȝ
flōmia ⁊ mollificatiōe vētris: ⁊ cū laxatiuo p̄scripto: ⁊ da
ei syrupū de panicald. s. iringoꝝ: ⁊ oia ista fiāt cū regimie
iā dicto: ⁊ si placuerit Deo glioso q̄ resoluat apa dcm̄:
absq̄ȝ eo q̄ d̄ueniat ad saniē: erit ifirmo ꝑfect⁹ maximus
⁊ iuuamē. Or si d̄uenerit p̄dcm̄ apa ad saniēȝ: q̄ȝuis illud
fiat tardius ⁊ rarius: agē debes queādmoduȝ docui in
alijs. Et caueas tibi ne seq̄ris appetitū patiētis in cibis H
suis. ⁊ custodiat etiā ne ministri ⁊ astātes moueāt eū: vel
ꝑmittāt facē incōueniētia: qm̄ modicus error in ista egri
tudie eē p̄t cā magni nocumenti ⁊ egritudinis. Et postq̄ȝ
cognoueris q̄ sit liberat⁹: reduc eū ad suū regimē ꝯsue-
tuȝ cibi ⁊ pot⁹ paulatine nō largiēdo ei subito. ¶ Et no-
ta q̄ in quocūq̄ȝ mēbro neruoso fuerit apa: pulsus in ipo
erit serinus: ⁊ in oi apate orto in aliquo mēbro pectoris:
vel in suis pāniculis: ⁊ in diafragmate: erit anhelit⁹ par-
uus ⁊ frequēs oino: ⁊ maxie in apate pulmonis. Et huc-
usq̄ȝ iā locutus suȝ sufficiēter de mēbris supioribus: nunc
aūt incipere intendo tractare de mēbris inferioribus.

¶ Explicit liber primus.

¶Incipit liber Secūdus qui continet tractatus septē:
I quorum tractatuum primus est continens capitula sex.
¶De egritudinibus intestinoꝝ generalibus. Cap. pmū.

ICIT SERVVS regis ꝙ in iteſtinis fiūt
aliqñ egritudies. ſ. apata: q̄ gñant in vijs vł
cānalibus: vñ cibaria hñt ptransire. Et hoc
in inteſtinis gracilib⁹: vel in alijs: ⁊ doloꝛ ꝗ
ſequit in iſtis eſt ꝯtinuus: ⁊ maxie ſi apa fue
rit ex choła: vł ex ſanguie: ⁊ eſt poſſe ꝙ hoc
apa ſit abſq; febꝛe ⁊ ſiti. Qꝛ ſi ex apate fcā
ſit oppiłō cānalis ex toto: doloꝛ erit foꝛtiſſimus: ⁊ qꝛ nu
trimētū nō poterit ide trāſire neceſſe eſt vt vomitu ej
ciat: q̄re moꝛiet īfirm⁹ ſubito: tū pp intēſuꝫ doloꝛē: tuꝫ ꝓ
pter ꝓhibitionē trāſitus nutrimēti ꝑ iteſtina. Et ſi dcm̄
apa fuerit ex ſtate: īfirm⁹ nō ſentiet ide magnū doloꝛē: et
poſſe erit vt diſſoluat illud apa: ⁊ maxie ſi fuerit ex ſub
tili ſtate. Qꝛ ſi fuerit ex ſtate groſſo: aſſimilabit humoꝛi
mełico: excepto ꝙ nō ꝑcipies aliquā całitatē: ſicut ꝑci
pit in hūoꝛe mełico. Sꝫ mełia q̄ ex choła aduſta gñat:
K eſt ſbtilioꝛis ſube oī mō oib⁹ alijs ſpēb⁹ mełie: ⁊ leuioꝛis ⁊
velocioꝛis mot⁹. Et illa q̄ fit ex ſtate groſſo eſt tardioꝛis
mot⁹ valde: ⁊ groſſioꝛis ſube. Qꝛ ſi fuerit ex ſanguie adu
ſto: erit mediocris in ſbtilitate: groſſicie: tarditate: ⁊ ve
locitate. Apa aūt qđ oꝛit ex mełia eſt groſſioꝛis ⁊ denſio
ris ſube valde apatib⁹ alioꝝ hūoꝝ: eo ꝙ mełia ē groſſioꝛ
alijs humoꝛib⁹. Et mod⁹ apatis mełici eſt: qꝛ illud apa ad
magnā deuenit magnitudinē: ⁊ eſt abſq; foꝛti doloꝛe: et
ille doloꝛ ſimilat pūctioni foꝛmicarū. Cognoſcēdo firmi
ter ꝙ apa fcm̄ ex mełia nullaten⁹ pōt recipe digōnē. Et
ſcias ꝙ cū dico ſtaticū vł ex ſtate chołicū vł ex choła:
ſanguineū vel ex ſanguie: mełicū vel ex mełia: nō intelli
go vniformiter. Qm̄ cū dico ex ſtate: itelligo ꝙ cōpłō ip
ſius apatis ſit hūida ⁊ frida i po^a. Et cū dico ſtaticū: poſſe
erit ꝙ ſit humiduꝫ in po^a: ſꝫ nō erit fride cōplexiōis: ꝓpt
całitatē acq̄ſitā a putredine. Et ſiłr cuꝫ dico ex cholera:
itelligo illud qđ eſt ſube ſbtilis: ⁊ eius cōpłō eſt calida ⁊
ſicca. Sꝫ cū dico cholericū: itelligo ꝙ ſit cōpłōnis calide
L ⁊ ſicce: ⁊ ei⁹ ſuba nō erit ſbtilis: ſic qđ fit ex choła vitelli
na ⁊ ſuis ſiłib⁹. Et ita dico ꝙ cuꝫ dico ex ſanguie itelligo
ꝙ ſit cōpłōnis calide ⁊ hūide tēperate: ꝓpoꝛtionate cō
płōni hoīs. Et cū dico ſanguineū: itelligo humoꝛē ꝯrina
cū ad aliquā rubedinē abſq; ꝑfecta ꝯuerſiōe ipſi⁹ hūoꝛis
in ſanguinē: aut itelligo de ſanguie nāli: ꝗ pp exceſſuꝫ ali
cui⁹ ſuperflue całitatis ad aliquā declinat aduſtionē. Et
eodē mō itelligēduꝫ eſt de mełia. Qm̄ cū dico ex mełia:
itelligo hūoꝛē fride ⁊ ſicce cōpłōnis: ꝗ eſt vnuꝫ ex q̄tuoꝛ
elemētis vł humoꝛib⁹ coꝛꝑis. Sꝫ cū dico mełicū itelligo
de quocūq; hūoꝛe ꝯuerſo ad mełiaꝫ: nō ꝑ viā nāe lauda
bilis ⁊ ꝑfecte: ſꝫ ꝗ deuiauit ab oꝛdie nāli ex aliq̄ aduſtio
ne: ⁊ hͦ humoꝛ nō eſt nālis: nec ex elemtis coꝛꝑis. Flegma
aūt qđ ē fridū ⁊ hu. aliqñ ex vlterioꝛi digōne cōuertit in
ſanguinē nālē: ꝗ eſt vnū ex elemētis coꝛꝑis: qđ nullaten⁹
fieri p̄t ex alijs hūoꝛib⁹ aduſtis: eo ꝙ cinis ꝗ ꝑ aduſtionē
eſt icinerata: nō p̄t ad tēperieꝫ reduci. Sic ⁊ humoꝛes ꝗ
M ꝑ exceſſuꝫ digōnis ad aduſtionē deuenerunt: nō pñt ad
eq̄litatē ⁊ tēperieꝫ digōnis vllo mō ꝯuerti: ⁊ qꝛ hucuſq;
deuiaui ab intētiōe ꝓpꝛia: nūc ad eā redire intēdo. Qꝛ ſi
īfirm⁹ ſenſerit doloꝛē in ꝑte illa q̄ eſt ſub ſtōcho: ita ꝙ ille
doloꝛ ſit ꝯtinu⁹ ⁊ ꝑſeuerās: ⁊ cū hͦ febꝛicitauerit cōtinue:
ſcias qꝛ tūc erit apa in aliquo inteſtinoꝝ. q̄re flōmia ē ne
ceſſaria: minuēdo de quātitate: ꝓut tibi videbit expedi
re. Cōſideratis tñ ꝯditionib⁹ ſupdictis. ſ. vtute: etate: tpe:
ꝯſuetudie: regiōe: ⁊ da ei ad bibēdū ełariū qđ ſit reſolu
tiuū ⁊ mitigatiuū: ſicut eſt ełariū fcm̄ ex floꝛe camomille
⁊ roſis recētib⁹: ⁊ flagia quarū ꝑtes ſint equales croci: ⁊
ſemen lini ana decia ꝑs p̄dcōꝝ: piſtent q̄libet ꝑ ſe: ⁊ cri
bꝛent: ⁊ ꝯficiant cū ſyrupo deſcariola. Doſis eius ſit pō
dus triū aureoꝝ cū aq̄ ro. in qua cocta ſint panical: q̄ eſt N
ſpēs iringoꝝ ⁊ maſticis: tādiu bulliat donec mutet ſapo
reꝫ: coloꝛē: ⁊ odoꝛē: ⁊ abſtineat ab omnib⁹ cibis groſſis:
abſtinēdo ſiłr a carnib⁹ oino: ⁊ ponat ſuꝑ vētreꝫ oleum
ro. aromatizatū tepidū cuꝫ magna quātitate coti intus
madefacti deſuꝑ: ⁊ itera illud. ſ. cotū całm madefactū in
dicto oleo pluries. Et ſufficient ei in cibo ꝓut mihi vr̄
in die duo oua. Et cum doloꝛ fuerit mitigatus ⁊ febꝛis
fuerit diminuta: vtere etiā iſto eodē regimie: donec om
nino accñtia ſint ablata: ſciēdo iā ꝙ optimā curā adin
ueniſti: poſtea reduc eū paulatine ad ſuā ꝯſuetudinē nā
leꝫ: vſq; quo ꝑfecte fuerit liberat⁹. Et ſcias ꝙ oia apata
quāto fuerint ꝓpinquioꝛa ſtō: tanto ſunt ꝑiculoſioꝛa. Et
iterū iſta apata pñt fieri in iteſtinis magnis ⁊ in gracili
bus ſeu ꝑuis: ⁊ q̄ fiunt in gracilib⁹ ſunt maioꝛis ꝑiculi q̄
que fiunt in magnis: ⁊ cura eſt cura pꝛeſcripta.
¶De debilitate virtutis expulſiue inteſtinoꝝ. Cap. 2m.
ET ISTVD accñs vel egritudo pōt aliqñ accidē O
in vno iteſtino vel in duob⁹ aut in płibus: qđ non
p̄t vel q̄ nō pñt expellere ſupfluitates retentas in
ipſis: q̄uis iſtud videat ipoſſe plurib⁹ medicis. Sꝫ
Gał. hāc egritudinē eſſe affirmauit: qñ dixit ꝙ vt⁹ expul
ſiua iteſtinoꝝ aliqñ debilitat intm̄ ꝙ non pōt expellere
feces ⁊ ſupfluitates ꝑ iferioꝛa: ⁊ hoc nō vlterius decla
rauit: niſi intm̄ qꝛ dixit ꝙ hoc nō eſt occultū medicis. Et
hͦ egritudo qñ accidit eſt valde ꝑiculoſa: q̄re īdiget ſub
tili ꝑſpicatiōe ⁊ ꝯderatione: eo ꝙ dicta debilitas vtutis
expulſiue q̄uis accidat a debilitate vtutis expulſiue nā
lis: nō tñ eſt a debilitate virtutis expulſiue accñtalis ſeu
volūtarie. Uirt⁹ aūt nālis eſt illa q̄ ꝓuenit pncipałr ab
epate: vñ retētio q̄ ꝓuenit a debilitate iſtius vtutis: ſolo
mō facit accidere doloꝛē foꝛteꝫ: eo ꝙ iteſtina nō pñt ex
pellere feces ꝑ iferioꝛa. Illa autē retētio q̄ fit a ſupflua P
hūiditate viſcoſa q̄ ē in ſuba villoꝝ iteſtinoꝝ: nō fac dolo
rē foꝛtē: q̄re cū videris hāc egritu^{neꝫ} euenire alicui: ſtude
ſubtiłr in cog̃ſcendo cāmipſi⁹: ⁊ vñ hēat ꝓcedere dicta
paſſio: ⁊ qñ ſcireris ꝓ certo ꝙ dcā debilitas expulſiue
fuerit ab iteſtinis. ſ. qꝛ deficiūt in motu ſuo nāli expellere
qđ debēt ꝑ ſeceſſuꝫ. Et oꝑationes q̄dē vtutis nālis: ſicut
ſcis ſunt digerere ⁊ ꝑmutare cibū. Et in hoc etiā mēbꝛo
fiūt iſte oꝑatiōes queādmodū in alijs mēbꝛis. Et digerit
etiā hoc cib⁹ ⁊ ꝑmutat: ꝗ iā alibi eſt digeſtus: ⁊ expellit
qđ idiget expulſiōe. Et añ oia iſta oꝑat vt⁹ attractiua et
retentiua. Et iſte oꝑatiōes nāles aliq̄ ſunt q̄ fiūt median
tib⁹ inſtr̄is: ſꝫ expulſiua ꝓ certo ſcim⁹ ꝙ eſt cū inſtr̄o. Alie
vō q̄ oꝑant abſq; inſtr̄is nō ſunt ſic apparētes: ⁊ ꝑ cer
to ſcim⁹ ꝙ inſtr̄ꝫ hui⁹ expulſiue eſt pn^r epar. q̄re ſtudeas
ipſuꝫ ꝯfoꝛtare toto poſſe cū medicinis ſibi ꝯuenientib⁹
⁊ appꝛopꝛiatis: ſicut cū pulpis paſſularū: q̄m hñt ipſum
foꝛtiter ipinguare. Et epar etiā adib. i. lupi aſſatū hꝫ ip
ſum mirabiłr a tota ſpē ꝯfoꝛtare: ſic a ſapiētib⁹ eſt rela
tuꝫ. Sꝫ. G. etiā dcm̄ epar lupi in ſuis medicinis recōmen
dat ꝙ hꝫ epar hoīs foꝛtiter ꝯfoꝛtare. ¶Receptio cōue Q
niens ad hāc egritudinē. ℞. ſeis roſa. ⁊ folioꝝ ipſarū: paſ
ſularū enucleatarū. añ. ʒ. j. ligritie mundate ⁊ eupatoꝛij.
añ. ꝑtes. iij. ʒ. vnius: ⁊ abſinthij ⁊ ſandali: cinnamomi: ⁊
maſticis. añ. q̄rtaꝫ parteꝫ. ʒ. j. terant vnūq̄dq; ꝑ ſe ⁊ cri
bꝛent: ⁊ adde iſtis de balſamo aur. 5. diſtēperatū cū mel
le: ⁊ ꝯfice p̄dicta cū ſyrupo coꝛticis citri facto cū zuccha
ro. Et doſis ei⁹ ſit pōdus. iij. aur. Qꝛ ſi nō haberes balſa
mū: pone loco eius tantūdem de optima ambꝛa: ⁊ inun
ge locū cuꝫ oleo nucū antiquaruꝫ: ⁊ pinguedine anatū:
quoꝝ ꝑtes ſint eq̄les: ⁊ ꝓijcies deſuꝑ vncturā ex macis
groſſe piſtatis: qđ ſufficere videat: ⁊ hoc facias oī die
donec fuerit liberat⁹: ⁊ pota infirmū aqua mellis: qꝛ de
leui

A leui spargitˀ ꝑ mēbra: ꝛ est abstersiua: q̄a ipoꝛte est q̄n sup-
fluitates viscose adhereant itestinis. Et h̄ facies q̄n scive
ris ꝙ dc̄a egritudo fuerit a d̄bilitate ꝛ coꝛruptiōe v̄tutis
itestinoꝝ fc̄a ab hūoꝛe illic exn̄te. ḡ nec̄e ē tibi scire ꝛ co-
gnoscē vn̄ ꝓcedat h̄ egritudo. s. an a d̄bilitate v̄tutꝫ n̄alis
solūmō: an ex sup̄flua hūiditate: vel ex sup̄flua abūdātia
hūoꝝ illic ꝯgregatoꝝ: ex qb̄ꝰ itestia ꝓhibentˀ recipe v̄tu-
tes: vł si ꝓcedat ab ābabꝰ sił. Et h̄ coḡscē ꝑfecte ē valde
difficile. Et iā scripsi tibi supiꝰ curā ḡnalē i hac passiōe. d̄
q̄ ꝓut mihi vi̇ poteris satis eē ꝯtētꝰ: ꝛ agēdo s̄ꝫ ꝙ dictū
est ad finē d̄bitū poteris ꝑuenire. ¶ Et recordoꝛ cū eēm

Historia

iuuenis: ꝙ h̄ egritudo accidit cuidā rustico: q̄ post multū
laborē in tp̄e calꝛo biberat aquā fridā i magna q̄ntitate:
q̄re d̄uenit ad h̄ ꝙ nō poterat feces eycere ab itestis: ꝛ
hēbat ide doloꝛē tā foꝛtē ꝙ vix poterat sustinē: q̄re labo
raui circa curā illiꝰ hn̄do ꝯsiliū semꝑ a medicis mei tem-
poꝛis: a qbꝰ n̄ audiui aliq̄ nisi vana: q̄re iui ad p̄ꝛēꝫ meū

B vsq̄ ad villā vbi moꝛabatˀ: ꝛ feci eū q̄litatē scire hꝰ egri-
tudis: ꝛ dubitationē meā circa ipsaꝫ: rogās ip̄ꝫ vt me re-
ctificaret in dc̄a cura: q̄ mihi posuit libꝛū vnū i manibꝰ: ꝛ
ostn̄dit mihi v̄ba Hal. q̄ iā supiꝰ suꝫ memoꝛatꝰ: dicēs mihi:
recede a me: ꝛ vade viā tuā: ꝛ nō loq̄ris mihi ampliꝰ de
h̄ negocio. Et ego supplicaui ei vt mihi apte dicē vellet
curā istā: ꝛ ipse tūc aꝑuit libꝛū: ꝛ ostēdit mihi chartā di-
cēs ꝓspice h̄: q̄m si iueneris h̄ curā: bn̄ q̄dē. Sin aūt suspi
coꝛ ꝙ nūq̄ꝫ scies medicinā: ꝛ caue ne ampliꝰ iea studeas:
ꝛ tādē reuersus fui ab itinē meo: ꝛ legi i liͦ illo tādiu do-
nec coḡui illd̄ qd̄ supꝛadixi: ꝛ laboꝛaui i cura illiꝰ donec
fuit liberatꝰ. Et post aliqd̄ tp̄s redyt p̄ꝛ meꝰ ad me: ꝛ q̄-
siuit a me de cura illiꝰ rustici: ꝛ cū audiuit eā quā fecerā:
gauisus fuit: ꝛ vehemēter alleuiatꝰ fuit ide ab illa ira quā
collegerat suꝑ me. Et hec egritudo quā iā dixi fit raro.

C ¶ De ventositate intestinoꝛum. Cap. 3m.

ET IN intestinis q̄nq̄ꝫ retinetˀ ventositas resoluta
ab hūoꝛibus subtilibus ꝛ liq̄dis velut aq̄: ꝛ pulsus
istoꝛū fit toꝛtuosus: ꝛ vna ꝑcussio alteri itricatˀ ꝓꝑ
intricationē ꝛ inuolutioneꝫ que fit in intestinis: ꝛ hac de
cā retinentˀ feces que nō iueniunt viā vn̄ exeāt. ¶ Cu-
ra huius est inunctio supꝛadicta cū oleo nucū: ꝛ pingue-
dine que arabice dı̄ alga anatis/an. Et scias ꝙ i oi retētio
ne fecū siue fiat ex vētositate siue fiat ex debilitate v̄tutꝫ
expulsiue: q̄n exeūt: sꝑ sunt liq̄de: ꝛ absq̄ꝫ sanguie: ꝛ sanie.

¶ De retentione fecum ꝛ suis speciebus. Cap. 4m.

ET FIT aliq̄n in itestinis ꝙ retinentˀ feces omni-
no ꝓꝑ grossitiē ꝛ duritiē sue subē: intm̄ ꝙ efficiuntˀ
q̄si lapides. Et h̄ egritudo q̄n accidit: nō fit subito:
ꝛ q̄n fit: nō est nisi ex cōtinuo vsu grossaꝝ rerū stipti-
carū sicut ē vsus freq̄ns seminū myrte: ꝛ suoꝝ siꝛiuꝫ. Qꝛ
si nō fuerit ex comestione stipticoꝝ: tūc feces non subito

D exiccantˀ s̄ꝫ paulatine. ¶ Et cura huius retētionis fecis ē
dare ifirmo ad bibēdū syrupū de centaurea cū d̄coctio-
ne violaꝝ: aut syrupū violaceū cū decoctione cētauree:
ꝛ clysteriza patiētē postq̄ꝫ fueris certꝰ ꝙ doloꝛ ē i intesti
nis inferioꝛibus cā alicuius occasionū ꝑdictarum.

¶ De excoꝛiatione intestinoꝛum. Cap. 5m.

EXCORIANTVR aliq̄n itestina: aut ab hu
moꝛibus acutis moꝛdicantibus ipsa: aut ex vene-
no ebibito acuto. Et cura hoꝝ est ea q̄ hn̄t consoli
dare ꝛ linire sic̄ sūt pultes fc̄ē ex farina risoꝝ ꝛ ami
di: q̄m ista hn̄t mitigare moꝛdicationē ꝛ ꝯsolidare: ꝛ effe-
ctus istoꝝ sūt laudabiles. Et si clysterizabis cū aliquo isto
rum erit maximi iuuamēti. Et cōfert ēt valde clysteriza-
tio cū lacte capꝛe: vel camelaꝝ ꝛ olꝛo ro. ꝛ id qd̄ h̄ꝫ cām
remouere: ꝛ rectificarˀ cōplꝛonē: ꝛ ifridare ē syrupꝰ ros.
cū rosis siccis: ꝛ aq̄ ro. cū se. psily assati: ꝛ integri si cā nō
fuerit ex veneno. Qꝛ si fuerit: nulla res posset esse noci-

E biliꝛ neq̄ꝫ magis moꝛtifera sicut ista. Qꝛ si a p̄nͦ hꝰ passio
nis scivueris eā esse ex veneno certissime: tūc dare dēs i-
firmo ex optio smaraldo pōdus. vj. ḡnoꝛū oꝛdei optie tri
to: distēꝑato cū aq̄ ad bibēdū: ꝛ videbis in oꝑe huiꝰ: ꝛ in
effectu rē mirabilē accidere: ꝛ euenire illi q̄ sumpserit ip
sum: q̄m icōtinēti post assumptionē huius icipit hr̄e āgu
stiā coꝛdis: ꝛ vı̄ ei ꝙ oia mēbꝛa eius eradicentˀ abiuiceꝫ.
Et si post h̄ sudauit ifirmꝰ doꝛmiēdo, ꝓ ꝯstāti hēas ꝙ erit
liberatꝰ oino. Et fac ꝙ ille q̄ sumpsit smaraldū abstineat
a cibo oino vsq̄ꝫ ad decē hoꝛas: vł salti vsq̄ꝫ ad octo. Et
q̄ꝛuis itētionis n̄re non sit h̄ curā de venenis determina
re: sic ꝑtranseo. Et opoꝛtuit me de his aliq̄d dicē ꝓꝑ illd̄
accn̄s qd̄ h̄ꝫ. ¶ Et iā vidi tp̄e meo ꝙ haly q̄ꝛdā habebat

Historia

cōcubinā: cui suꝑuenit vlceratio i itestinis gracilibꝰ cum
solꝛone magna. Sꝫ feces cū magno expellebantˀ doloꝛe.

F Et ego laboꝛaui diu i cura illius: intm̄ ꝙ fessus fui in illa.
Et durauit illa egritudo in illa dispōne vsq̄ꝫ ad. lx. dies. ꝛ
mirabar d̄ illa egrituᵈⁿᵉ putās ꝙ eēt ex humoꝛe. Sꝫ ad vl
timū vidi ꝙ cū stercoꝛe exiuit iterioꝛ pellicula itestini. ꝛ
postea vidi alia vice ꝙ alia pellicula itesti. s. exterioꝛ ema
nauit exterius cū stercoꝛe in longitudine vnius palmi ꝛ
miratus fui ex h̄ coḡscens ꝙ aliquis humoꝛ non possꝫ eē
vllo mō tāti acuminis ꝙ posset facē tātā excoꝛiationem
vna vice. Et demū pꝛo certo coḡui ꝙ vna ex suis sclauis
venenū ei ꝓpinauerat ad bibēdū. Quare ꝓ ꝯstāti habui
ꝙ nulla spes eē poterat de sua liberatione: ꝛ sic inde moꝛ
tua fuit ex illa egritudie volūtate diua. Et expertū est ꝙ
suspēsio smaraldi in dissinteria ꝛ in hemoꝛroydis existit
mirabilis efficacie: ꝛ iuuamēti. ¶ Cū āt libatꝰ fui: ꝛ euasi
a manibus dicti haly: ꝛ suoꝝ hoīuꝫ rediēs sibiliā: vidi in
via q̄ꝛdā herbā quā putaui esse addion syluestre: ꝛ non
dubitabā: acceptū de illa comedi modicū: ꝛ inde habui

Ad hemoꝛroydas ꝛ dissinteriā idē cap. ꝑ. Historia.

G dissinteriā magnā: cū doloꝛe vētris: ꝛ cū ꝑueni sibiliam
adhuc durauit dissinteria: tūc suspendi suꝑ vētrē meum
smaraldū vnū: ꝛ aliud posui in oꝛe absq̄ꝫ trituratione: ꝛ
liberatus fui icōtinēti. Holera āt venenosa sunt innume
rabilia. Et ꝓꝑ h̄ quilꝫ sibi cauere dꝫ ne comedat aliq̄d ni
si cognoscat illud: ꝛ neq̄ꝫ tētet nisi habeat secum smaral-
dū: vł theriacā vllo mō. Et iā repiuntˀ q̄ꝫ pl̄es vulgares
ꝛ vetule: q̄s deꝰ d̄struat ꝛ cōfundat: q̄ ꝛ q̄ plꝛa cognoscūt
ex dictis oleribus venenosis moꝛtiferis q̄ꝫ medici faciāt
vel cognoscāt: q̄m illd̄ qd̄ sciunt medici de ꝑdictis nō est
nisi vt sciāt eoꝝ accn̄tia remouē ꝛ suis nocumētis obuia-
re: ꝛ nō vt sciāt ip̄a in se ꝛ in suis effectibꝰ alio mō: nisi fue
rint infideles: ꝛ suas fides ꝓꝑꝛias voluerit d̄negare ꝛ ꝓꝑ
h̄ q̄lꝫ medicꝰ tenetˀ obſuare ꝑcepta Hippo. i h̄ casu. Que
sunt ꝙ q̄lꝫ doctoꝛ i meⁿᵃ non dꝫ aliquē discipulū docere:
nisi pꝛius iurare faciat ip̄m ne vtatˀ medicinis moꝛtiferis

(nota de smaraldus)

H vel venenosis vllo mō. Et p̄ꝛ meus cū eēm puer ꝛ disci-
pulus suus in medicina: me iurare fecit vt nullatenꝰ me-
dicinis venenosis vel moꝛtiferis vti deberē. ¶ Et cum
sic iuuenis eēꝫ ꝛ nouus in meⁿᵃ: ibā de vna ciuitate i aliā
pꝛacticādo. Quadā vice sic eūdo sociatꝰ fui vni ꝓditoꝛi:

Historia alia.

q̄ a me occulte hesitabatur discere aliquā medicinā moꝛ
tiferā. Et ego ab illo hūerā i feudū petiā vnā terre quaꝫ
mihi abstulerat. Qui dixit mihi habeas eā de cetēo a me
liberā ꝛ securā: credēs ꝙ ego eēꝫ de illis q̄ ꝓꝑ pecuniā ꝓ
ditionē facē dērē: ꝛ meā coꝛrūpe legalitatē. Et idē adula
toꝛ quē deꝰ destruat ꝛ ꝯfundat illd̄ dixit mihi palā. s. ꝙ ei
dare deberē medicinaꝫ. q̄ velociter posset occidere: cui
iuraui ꝑ deum verū: ꝛ pꝛo certa veritate ꝙ nihil de tali-
bus cognoscebā: d̄do ei ꝙ medicꝰ inq̄ꝛtū medicus de ta-
libꝰ scire nō dꝫ: nisi vt coḡscat ꝛ sciat ex eis accidentia re
mouē. Qui dixit mihi. Q̄uo a me vis te occultare ꝛ cela-
re: postq̄ꝫ tibi meū secretū tale voluiꝰ pandere ꝛ manife-
stare: quare: timui valde ꝛ dixi ei. Secretū tuum qd̄ mi-

I hi apuisti a me nõ maïfestabit alicui i ppetuũ. Et postea
dixi ei expecta donec pgrã libros: z õmũ faciã tuã volũ
taté si deo placuerit. Qui dixit mihi: q̃m vis vt expecté:
Rñdi: da mihi spatiũ. xv. dierũ. Et illũ terminũ q̃siui: quia
affectabã fugẽ ab eo: z fui die illa i magna angustia z tri
bulatiõe. Mane ãt fcõ misit p me. Et ego timui ne mitte-
ret illa õ causa: q̃re volui ad morté. Et cũ venissẽ ad eũ
vidi q iã Deus: cuius nomẽ sit bñdictũ i secula: punierat eũ:
z inueni illũ iacẽtẽ: z pstratũ absq3 sensu z itellectu: itã vt me
nõ cognosceret cã sue egritudis. Et tũc studui i cura ipsius
donec fuit alleuiatus: z tũc sibi maïfestaui cor meũ: dõ ei
q obfuabã pcepta Hippo. i hoc casu: z pr meus ẽt me pstri-
xerat ad faciẽ: q̃re post paucos dies studebat i õstruẽdo
me de psona: s3 grã altissimi creatoris euasi ab illo pic'lo
De cura recedẽs ab illo loco. ¶ Et qa hucusq3 elõgat' sũ a ppa
itẽtiõe: nũc ad eã redire itẽdo. Et dico q q̃zdiu vulnus z
K vlceratio itestinorũ fuerit modica: curari dz cũ pultib' su
pradictis. Or si creuerit vlceratio: adde aliquid õ gũmi
arabi. assata: z sibi silib'. Or si ex dicto vlcere sanies ema
nauerit: dabis ei p ad bibẽdũ mũdificãtia: sic ẽ aq̃ ordei
cũ melle: aut aq̃ ordei sola: put tibi videbit cõuenire. Et
donec vlc' nõ pforauerit tunicã seu pelliculã itrisecã ite
stini: nõ ẽ desperãdũ de cura isti': s3 si nõ solũ p' dcã tuni-
ca fuerit pforata verũetiam z alia fuerit penetrata z ex
coriata: tũc nullaten' speres nec cõfidas de salute ei' ẽt si
esses pbior medic' toti' mũdi. De his ãt q̃ multũ cõferũt
vlceratiõi itestinorũ ẽ terra sigillata ppiata cũ aq̃ mellis:
aut cũ aq̃ in q̃ modicũ de cẽtaurea lõga sit bullita z syru
po ro. Terra siqdẽ sigillata ofert medicis mortiferis. Et
poss̃e ẽ aliqñ q i talib' fluat sanguis p iferiora. Qui si fue-
rit valde rube': erit ex aptiõe alicuius vene in ptib' illis
z cura h' ẽ potare ifirmũ aq̃ vel succo plãtagis cũ deco
ctiõe masticis in aq̃ ro. z cõfert sil'r hoc casu terra sigilla
L ta cũ syrupo masticis. Or si sanguis non fuerit multũ ru-
be': s3 assil'abit quodãmõ aq̃: tũc ẽ poss̃e q sit ex potu san
guisuge: q̃ ẽ i fundo stõchi. Et cura h' ẽ bibẽ decoctionẽ
cẽtauree: vl' nigelle: q̃ arabice dr scaũis: aut comedat sy
napi cũ aceto. S3 si cũ dicto sanguie. s. aquosõ appuerit
aliqd sil'e saniei: tũc signũ ẽ q pcedat ab epate. Et iã su-
perius sufficiẽter locut' sũ3 õ passionib' eius z suis curis.

¶ De hemorroydis. Cap. 6m.

ET POSSIBILE est vt exeat aliqñ sanguis p i
feriora a loco illo q' est iuxta anũ. s. i iferiori pte ori
ficij itestini: z qñ otinuat' fiũt inde hemorroyde par
ue z magne ad mom mori: z aliqñ fluit ille sanguis ab vna
illarũ venarũ: q̃ terminant' ibi. s. qñ apit': z exit in tpe notor
z purgat' ide totũ corpus: qñ est sup repletũ: dũmõ vir-
tus nãlis expulsiua fuerit fortis. Et cũ sic ẽ: nõ ẽ stringẽd'
M vllo mõ: cũ cõferat multũ in purgatione totius corpis.
Et fit ẽt ex exuberãtia hũoris mel'ici mixti cũ hũore cho-
lerico acuto. Et iste etiam sanguis non dz stringi qñ fit a
fortitudine vtutis z sua bonitate: qm̃ ẽ sanitas totius cor
poris: z põt iterũ fluere p ista loca alicui amputata vt si
alicui mutillata fuerit manus: vel pes: eo q sanguis q cõ
sueuerat nutrire mẽbrũ illõ: si remaneret i corpore ppa-
raret ipm ad egritudines aliquas. vz. ad apata itrinseca
vel extrinseca. q̃re nã ingeniatur expellere ipm p dcã lo
ca: qñ ẽ fortis. g sũmarie dico q nullus sanguis q p viaz
Signa purgationis emanauerit ẽ stringẽdus vllo mõ. ¶ Cogni
tio ãt illius q a fortitudie z bonitate vtutis expellit' ẽ: qa
talis sanguis ẽ niger z mali odoris. Et si fuerit ex repl'o-
ne cognoscit' ex pcedẽti ósuetudine z pñti. vz. si assuetus
erat comedẽ panẽ grossũ3 z siligineũ: z nũc comedat pa
nẽ mũdũ: z de carnibus si osueuerat comedere carnes
sbtiles: z nũc comedit grossas: z osueuerat miutiõe vti:
Cura z modo dimisit eã: z similib'. ¶ Cura ãt h' q fit ex reple

tiõe: ẽ minutio vene: z sbtractio cibi z pot': z h egritudo N
dr ab auctoribus ragadie. Est ẽt alia spẽs fluxus sangui-
nis p ptes istas: q fit ex retẽtiõe fecũ: z illa õ cã scidit' an'.
Et exit inde sanguis z aliqñ sanies. Que qdẽ nõ ẽ ex spe-
cieb' predictis. Et fit interdũ ista retentio fecũ vna vice
post aliã: ita q inde fiunt scissure: z ex illis scissuris fiunt
hemorroyde. Et cura istorũ ẽ difficilis valde. Et cura h'
est vt facias sedere patiẽtem i õcoctiõe camomille: z ci-
marũ mirte: q̃rũ ptes sint eq̃les: qb' misceat' aliqd mell'.
¶ Or si egritudo fortior fuerit: fac ei hãc medicinã3 q̃ ẽ
magis fortis. s. fac vt fundamtũ ifirmi optie abluat': z po
stea fac eũ sedẽ sup coriũ vnũ sup qd sparsus sit puluis iste
℞. gallarũ cõbustarũ: z camomille nõ cõbuste. añ. ptes eq̃-
les: z misceãt' cũ aq̃ dulci: z siccẽt' iterũ: z pulueri3entur: z
spargãt' sup dcm̃ coriũ: z sedeat ifirm' desup: z h faciat sp
qñ ab assella leuat': z sedeat sic p spatiũ vni' magne ho-
B re: z stude vt intestina mediocrit' mollia existãt: comedẽ-
O do lactucas: z cucurbitas õcoctas: nisi fuerit egritudo q̃
phibet. Et ficus sicce cũ amygdal' sil'r sunt bone: z ficus
sicce ẽt madefacte in oleo dulci cõferũt. Et comedere ẽt
pruna añ cibũ ẽ bonũ. Et vl'r dico q lenire itestina q̃cũ-
q3 mõ fiat donec fuerit liberat' ẽ bonũ cũ pdictis z his
sil'ib'. Ego hucusq3 put mihi vr sufficiẽter sũ3 locutus de
egritudinib' itestinorũ: z suis causis. Nũc ãt itẽdo de egri
tudinibus renũ determinare cũ adiutorio Dei.

¶ Tractatus. 2'. Qui est de egritudinibus renum vesice
z virge: z continet capitula octo.

¶ De renibus in vniuersali. Cap. pm.

REN QVIDEM sic dcm̃ ẽ: ẽ mẽbrũ offi
ciale: z neccũ corpi in recipiẽdo vrinã z nutri
untur renes a sang' z supfluitatibus delatis
C cũ vrina ad ipsos renes: z pori eorũ sunt dẽsi:
z corpis grossi. Et de egritudinibus eorũ3 est
P lapis qui generatur in eis: z incipiam ab ipso.

¶ De lapide renum. Cap. 2m.

IN RENIBVS qdẽ gñant' lapides: queadmodũ
i qbusdã alijs mẽbris cõsueuit fieri. Et ego vidi lapi-
dẽ gñatũ sb ligua cuiusdã viri: phibẽtẽ ei locutionẽ:
z eo remoto lapide rehabuit vir loq̃lã. Et gñat' ab hũo-
rib' grossis q idurãt' adinicẽ sil': dõec ad lapidẽ ouertũt'.
Et lapis qdẽ renũ ñ ẽ oio sil'is i duritie lapidi vesice: nec
gñat' in ocauitate renũ: sic lapis vesice i ocauitate vesi-
ce: imo gñat' adherẽdo corpi renũ: sic lapis q ineit' sb lin
gua. Et hac õ cã dolor fortis ineit' i dolor renũ: z augmẽtat'
dõec a nã exti' expellat'. Et p' expl'sionẽ ipi' a loco rema
net ibi vlceratio: z sẽsibilitas doloris. In lapide vo vesi-
ce nõ pcipit' dolor: nisi cũ venerit ad collũ vesice z ẽ ẽt
alia drĩa: qa lapis renũ nõ ẽ i termio duritiei z dẽsitatis
z siccitatis z magnitudis lapidis vesice: q̃re lapis renũ3
citi' frangit' z pl'uerizat' q̃3 lapis vesice. Et gñat' qde3 la-
Q D pisi rẽib' a supfluitatib' creat' a cib' gssis z viscosis: z a de
bilitate vtut' renũ. vñ ibi paulatie supfluitates coadunãt'
z idurãt' pp digestiuã ipo' renũ: q̃ nõ pt ipsas sufficiẽter
digerẽ z osumẽ. Et postq̃3 lapis ofirmat' ẽ in renib': z nã
expellit ipm ex excoriãt' i illo exitu renes: z interdũ ex-
coriãt' ex eo vene. vñ sanguis multus exit cũ vrina. z sine
vrina: z aliqñ dict' lapis intm̃ infigit' renibus: q in sepa-
ratione ipsius frangit' vel aperit' arteria z sanguis q ab
ea emanat ẽ magis rubicũdus: z lucid': z subtilioris sube
q̃3 sanguis venarũ: z fluit i maiori q̃ztitate intm̃ q multu3
debilitatur infirmus. Et accidit qñq3 q vñ remouet' la-
pis ibidem sanies procreatur: z dolor ibi continue fi-i-
tur: donec liberet' infirmus: vel moriat'. ¶ In curatione Cura
igr' isti' egritudis sic pcedẽdũ ẽ. Cõsidera cũ incipiũt h'
accidentia apparere: vt subtiles regimen patientis: dã-
do ei panẽ bene fermentatu3 cu3 sparagis decoctis: aut
cum

A cū vrticis decoctis: aut cū auellanis: vl' granis pini. Et cib⁹
q̄ p̄ ceteris cōmēdat̄ i h̄ casu: sūt aues pue q̄ noiant̄ albel
bes fcē i tasphea: ⁊ pulli ēt: ⁊ galline p̄pate i tasphea silr̄
sūt bone ⁊ approp̄ate i hac egritudine. Et pastiace ēt: q̄3
uis sint g̃sse tn̄e p̄ferūt huic egritudini sua p̄petate. Et le
nias itestia ei⁹: dādo ei fic⁹ siccas cū nucib⁹ ad comeden-
dū. ⁊ postea purgabis eū cū medicina laxatiua q̄ hēat il-
lū hūorē g̃ssuz euāre. ❡ Medicamē cōpo^m ad h̄. ℞. bdel
liū oppoponacis: serapini: ⁊ seis vrtice. añ. auī. j. dauci: ⁊
se. melōis excorticati: ⁊ se. apij. añ. q̄rtā p̄tē auī. j. collogn.
octauā p̄tē auī. j. Incidat̄ collogntida minutissime. ⁊ mi
sceat̄ cū ea tātūdē pulueris draga. ⁊ amyg. dulciū excorti
catar̄ ⁊ pistatar̄: pistēt̄ oia ⁊ p̄ficiāt̄ cū syrupo sgnzabi: ⁊
dent̄ ex eo auī. v. distēpati cū sero capno i q̄ dissoluta sit
medulla se. chartami. Et si nō purgaret sufficienter adde
B auī. j. cū dimidio d̄ dcō medicamine. Et custodiat̄ patiēs
sic̄ fit i alijs laxatiuis. Et fcā purgatiōe reges eū i cibis si
cut dixi. ❡ Et dab̄ ei ad bibēdū oi die d̄ hac d̄coctione q̄
℞. ligri. mūdate: capillor̄ veñ. oliuarde: seis melōis: ⁊ se.
angurie: ⁊ sparagi. ⁊ panicald. añ. auī. j. Et adde istis reb⁹
aliqd qd̄ moueat ⁊ excitet renes ad attrahēdū velociter
ex reb⁹ hn̄tib⁹ acuitatē cū calītate: ⁊ absq̄3 aromaticitate
q̄ hēat aliq̄3 horribilitatē: ⁊ horribilitas ē dispō media it̄
rē aromaticā ⁊ hn̄tē malū odorē: ⁊ h̄ iō q2 renes ab epa-
te trahūt sāginē aq̄sū q nō ē p̄fecte digest⁹ ibidē ita vt sit
p̄uēiēs ad nutriēdū cetra mēbra: ⁊ illa sup̄fluitas aq̄sa noia
tur vrīa: ⁊ iste sāguis mixt⁹ cū vrīa ē hn̄s horribilitatē ⁊ ab
homiatiōnē: q2 ois sup̄fluitas q̄ p̄cedit ab epate sensibilr̄
h3 abhoiatiōnē cū horribilitate: ⁊ q2 renes ex tali sāg^e nu
triūt̄: iō delectant̄ i ipo ⁊ silēs odores appetūt: ⁊ cū affe-
ctuositate sibi attrahūt: ⁊ iō p̄cipim⁹ ponē i medicis renū
C ea q̄ hēant aliq̄3 horribilitatē cū3 abhoiatiōne: ⁊ sufficiet
in h̄ i medicis renū radix apij cū spica romana. añ. auī. 5.
Et decoquāt̄ i. xx. ℥. aq̄ dōec redeāt ad medietatē. Et po
ne i hac colatura. ℥. j. syrupi ligritie: ⁊. ℥. j. syrupi corticis ci
tri. Et oi nocte circa matutinū post descēsiōnē cibi a stō
p̄pinabis ei ad bibendum ciatū vnū. Et spero q̄ si ita re
xeris infirmum q̄ liberabitur absq̄3 mictu sanguinis.

❡ De restrictione sanguinis qui exit de virga. Cap. 3^m.

SI AVTEM lapis expulsus fuerit ⁊ icōtinēti seq-
tur sanguis mict⁹: tūc alr̄ ē regēd⁹ ifirm⁹. s. q2 icipere
debes a flōmia basilice dextri brachij: minuēdo de
sāguine s̄3 tenorē v̄tutis patiētis: ⁊ postea stude restri
gē sanguinē si fluxerit i maxia q̄3titate. ❡ Medicamē stri
gēs sanguinē. ℞. caude eqne ⁊ muschi. s. herbe q̄ iuenitur
sup̄ cortices q̄rc⁹: rosar̄ recētiu3. añ. aure. j. ⁊ pōe cū istis
aliq̄ q̄ hēant mollificare: sic̄ semē lini: ⁊ flos camomille:
qm̄ si nō feceris: nocebis infirmo ponēdo tm̄ stiptica: q̄a
ide hūores q ibi sunt p̄stringūt̄ ⁊ indurant̄: q̄re dolor for
D titer angm̄tat̄: ⁊ p̄p̄ h̄ addes p̄dictis medicis flores camo
mille: ⁊ semis lini. añ. auī. j. Conquassent̄ oia ⁊ bulliāt in
xiiij. ℥. aq̄ dulcis dōec redeāt ad 3^am p̄tē. Et h̄ iō q2 ex stip
ticis cū difficultate exhūt̄ v̄tutes eor̄: ⁊ postea colab̄: ⁊ i
illa colatura adde de syrupo ligri. ⁊ de syrupo ro. ⁊ de sy
rupo de mastice. añ. ℥. 5. ⁊ bibat eā i mane tēpestiue: ab-
stinēdo a cibo donec descēdat a stō. Et ciba eū pane bn̄
fermētato cū pullis factis i tasphea. Et iterdū dabis ei d̄
zuccharo ro. ⁊ aliqn̄ de citrulli medulla: ⁊ sic decoquere
pullos cū medulla citrullor̄ magis cōmēdo q̄3 cū medul-
la cucurbite. Et cū p̄strictus fuerit sanguis: ⁊ sanies mūdi
ficata: ⁊ dolor p̄tinu⁹ fuerit: tūc dabis ei ea q̄ sint mūdifi-
catiua ⁊ abstersiua: aliq̄3tulū desiccatiua. ❡ Medicamē
ad h̄ cōp^m. ℞. spice: nardi: sgnāti: flauie: ligri. mūdate: qm̄
q̄l3 istar̄ medicinar̄ approp̄ata ē in iuuamēto renū: ⁊ ve
sice: ⁊ mery: ⁊ pulmonis: ⁊ cāne ei⁹. añ. auī. j. ⁊ tertiā. assa
re baccare: ⁊ seis lini: ⁊ dauci: ⁊ cētauree minoris. añ. q̄r-
tā p̄tē auī. j. Cōquassent̄ oia ⁊ bulliāt in. xiiij. ℥. aq̄ donec E
redeāt ad medietatē ⁊ colent̄: ⁊ ponat̄ in eis de syrupo
ro. ⁊ de syrupo endiuie. añ. ℥. j. ⁊ dabis ei ad bibendū ma
ne tēpestiue abstinēdo a cibo donec d̄scēdat a stō. Et po
stea cibet̄ pane bn̄ fermētato cū bletis seu siclis decoctis
vel cū vrticis p̄ūgitiuis. Et si nō hēs de istis da ei de galli
na in tasphea: vl' panē bn̄ fermētatū cū oleo oliuar̄ dul
ciū ⁊ modico sale: ⁊ ēt de zuccha. ro. cū amygd̄. excortica
tis dulcib⁹: vl' granis pini poteris p̄pinare. Et postq̄3 cogno
ueris q̄ vuln⁹ fuerit mūdificatū: ⁊ sanies ablata fuerit da
bis ei ad bibēdū de tertio i tertiū diē de syrupo plātagis
vl' de rosaceo: vt iuuet̄ ide nā ad cōplēdā p̄solidatione3:
vtēdo istis medicis s̄m q̄ tibi videbit̄ p̄uenire ⁊ nō plus
qm̄ si dolor fuerit fortis: p̄ debes dolorē remouē: ⁊ si sāguis
emanauerit i q̄3titate multa: vti debes medicis stipticis:
F addēdo aliqd d̄ diureticis vt medicias p̄ducat ad locū: ⁊
si sanies mlt̄a fluxerit: dabis ei mūdificatiua ⁊ abstersiua
⁊ itēde ad illd̄. Et si fuerit neçe tibi itēdē circa lapidē p̄p̄
fortia accn̄tia q̄ ide emergūt: stude cū medicis corrodēti
b⁹ ip̄3: ⁊ q̄ hēant eū totalr̄ eradicare. Qr̄ si fuerit tibi neçe
itēdē circa duas vl' tres ex p̄dictis egritudib⁹: facias: dā
do ei cibaria cōposita: ⁊ medicias silr̄ cōpositas: pl⁹ ⁊ mi
n⁹ de vnoq̄3 s̄m q̄ magis videbit̄ cōuenire. Et si vnū tm̄
medicaueris: op̄are talr̄ vt nō obliuiscaris alijs. Et iā du
xi te p̄ viā rectā: q2 si sic op̄at⁹ fueris: p̄ficies oi mō deo
dāte. Si āt dolor fortis fuerit inūge locū cū oleo camo-
mellino ⁊ anhetino ⁊ piguedie anatis iuuenis: qm̄ ē mltū
cōmēdata: ⁊ cū piguedie anat̄ silr̄. Et si mult⁹ sāguis exie
rit inūge exteri⁹ cū infridātib⁹ ⁊ frāgētib⁹ calītatē: sicut
ē oleū ro. cū tātūdē aq̄ ro. Et si indigueris intēdere circa
duo accn̄tia cōpone medicinas sic̄ dixi ex p̄ferētib⁹ ipis.

❡ De lapide vesice. Cap. 4^m.

LAPIS qdē vesice vbi gn̄et̄ iā sup̄i⁹ declaraui q̄ Signa.
in cōcauitate ei⁹ orit̄. Et fortificat̄ dolor in istis qn̄
G volūt mingere: ⁊ excoriat̄ qn̄q̄3 collū vesice lapide
⁊ sp̄alr̄ qn̄ ē asper ⁊ spinosus. Et maxime fortificat̄ dolor
qn̄ lapis figit̄ in collo vesice an̄ exitū vrine: q2 tūc ipedit̄
exit⁹ vrine: ⁊ excoriat̄ locus ⁊ seqtur mictus sanguis: co-
gnoscēdo q̄ sanguis q exit hinc nō ē in eadē q̄3titate san-
guis renū: ⁊ eodē mō sanies q̄ exit a vesica est in minori
q̄3titate q̄3 q̄ exit a renib⁹. Et an̄q̄3 exeat lapis sentit infir
mus incēdiū ⁊ grauedinē i vrinādo: ⁊ vrina tūc est subtil'
⁊ clara sic̄ aq̄ absq̄3 vlla hypostasi. Et qn̄ icipit iste dolor:
efficit̄ infirm⁹ stiptic⁹ valde: ita q̄ credūt qdā medici q̄
patiat̄ colicā. Qn̄ v̄o vrina incipit fieri ita clara sic̄ aqua:
tūc scias q̄ est p̄n^m gnōnis lapidis. ❡ Incipe ḡ in curatio Cura.
ne hui⁹ passiōis a subtiliatiōe hui⁹ regimis: dādo ifirmo
vrticas elixas: ⁊ decoquātur dcē vrtice in decoctione ci
cer̄ rubeor̄. Et spēs ei⁹ sint cubebe: ⁊ darseni: ⁊ est cinna
H momū tēdēs ad nigredinē p̄fectissimū. Et da ei ad biben
dū syrupū de halasce fcm̄ cū zuccharo cū decoctiōe semi
nū melonis: ⁊ p̄sentias ei vt comedat medullas citrullor̄
in p̄uenieti q̄3titate: si nō est qd̄ p̄hibeat. Et fac ei hāc cō
pōnē. ℞. lap̄. iudaici ⁊ gūmi cerasor̄: ⁊ lapidis spōgie mari
ne: ⁊ corticis melonis: ⁊ succi ligritie recēt̄. añ. ℥. iij. auel Ois me^na
lanar̄. ℥. 5. dauci: ⁊ vitri vltramarini cōbusti: ⁊ anisi: ⁊ al- p̄ferēs lapi
hasce. añ. auī. vij. pinear̄ mūdatar̄ ⁊ amygdalar̄ excorti di renū cō-
catar̄. añ. auī. iij. pistent̄ q̄l3 medicinar̄ p̄ se: ⁊ iter̄ silr̄ mi- fert ⁊ lapi-
xte pistent̄: ⁊ cōfice cū syrupo ligri. Et in q̄l3 libra hui⁹ ele di vesice at
ctuarij addant̄ ex optio balsamo auī. ij. ⁊ reponat̄ i vase opposi. col
vitreo: vel optie vitreato: ⁊ recipiat infirm⁹ de h̄ electua ligit̄. 5. cañ.
rio oi mane ieiuno stō auī. iij. cū syrupo viol. ⁊ q̄ter tāto tract. 7°. in
aq̄ calide. Si a p̄n° hui⁹ egritudinis vsus fueris h̄ regimi p̄n° vide q2
ne: spero in altissimo glioso q̄ liberabit̄ oino ab ista pas- non p̄dicūt
sione certissime. Cogscēdo q̄ medicine oēs q̄ p̄ferūt lapi 19ª. tertij.
di renū: cōferunt silr̄ lapidi vesice s̄3 lapis vesice indiget c. 6°.

I fortiorib⁹ medicis: qm̄ lapidis vesice mene debēt eē sbti
les i vltia sbtilre: vt velociter ducāt mene ad locū: ⁊ bal-
samū ē vna ex meliorib⁹ ad h̄. Et ēt si lapis fuerit cōfir-
mat⁹ ꝯfert istō el'z. Sz opꝫ vt addas ea q̄ hēant mitigare
dolorē: sic ē camomilla: ⁊ gūa pini abluta: ⁊ nuces drag.
⁊ pone ð istis fꝫ fortitudinē ⁊ debilitatē ipi⁹ doloris. Ui
trū āt adustū qð supi⁹ dixi: mlti medicoruꝫ sic id credunt
adurere: ponūt.n. ipꝫ ad ignē: dōec rubicūdū efficit: ⁊ ex
tiguūt i aquā fridā: ⁊ h̄ pluries sic faciūt: ⁊ cū credūt aliq̄
facē: nihil faciūt. Cōburit āt isto mō: accipe vitrū ⁊ inun
ge ipꝫ cū alchitrā sbtili: ⁊ pone i ignē: donec rubeū fiat. ⁊
postea cū tenaculis rcipias eū: ⁊ extigue i aq̄: ⁊ ablue eū
ibi: ⁊ iterū mūge ex alchitrā: ⁊ repone i igneꝫ: ⁊ extigue: ⁊
ablue eū postea i aq̄: ⁊ sic septies fecies ⁊ erit ꝯbustū. Et
iā scripsi tibi menas: ⁊ curas q̄ a me sunt expte. Et he sunt
egritudies q̄ magis sūt appropate renib⁹ ⁊ vesice: ⁊ acci
dūt istis mēbris silr ⁊ alie egrnes sic alys mēbris accidē
ꝯsueuerūt vt apāta. Et nūc icipiemus ab apate renū.

Mod⁹ cōburēdi vitrum.

K

De apostemate renum. Cap. 5m.

ET ORIVNTVR aliqñ apāta i renib⁹: sic in alys mēbris fieri ꝯsueuerūt. Et signū h⁹ ē dolor cōtinu⁹ in renib⁹: ⁊ febris ꝯtinua cū siti assidua. Et cuꝫ cognoueris h̄ ⁊ cert⁹ fueris ꝙ apā fuerit in isto loco. minue de sangᵉ fm ꝙ regrit vtus: cōplo: etas: tps: ⁊ regio: ⁊ sbtilia regimē: ⁊ fac euꝫ abstinē a diureticis oino: nisi cognoueris ꝙ viscositas mltū abūdauerit in eo: ⁊ fac ei syrupū stipticū ⁊ subtiliatiuū: ⁊ mitigatiuuꝫ doloris. Et da ei ista q̄ sūt approbata ⁊ experta in dissoluēdis apatib⁹: sic ē panicald: qð ē spēs biringoꝝ ⁊ sticados. Cōpositum ad hoc. ℞. panicald li. j. flauie: ⁊ rosarū pfectaꝝ: ⁊ camomille: ⁊ sandali. aā. ℥. j. ligri. mundate: ⁊ florū sticados: ⁊ masticis: ⁊ se. angurie mūdati. aā. q̄rtā partē. ℥. j. croci: ⁊ se. lini. aā. auř. ij. rad. apij. auř. j. oia ꝯquassent: ⁊ infundāt in q̄rta pte ⁊ sennis vnius quintarij aque feruētis dulcis: ⁊ morent sic vsqꝫ mane: ⁊ postea bulliāt lento igne vsqꝫ ad ꝯsumptionē medietatꝫ aq̄: ⁊ colēt: ⁊ i illa colatura addāt syrupi ro. fci ex rof recētib⁹ li. ij. ⁊ aq̄ ro. li. iiij. ⁊ iterū reponat ad ignē ⁊ bulliat vsqꝫ ad cōsūptionē aq̄ ⁊ fac syrupū. ⁊ ð isto syrupo da ei oi māe. ℥. ij. cū aq̄. Et nō ꝙ apā renū est durū ad dissoluēdū: ⁊ cū difficultate mitigat dolor eius pp oppilōnē suoꝝ poroꝝ. Et hac ð cā idiget sbtili regimine. flōma ḡ eū ð basilica minuēdo de sangᵉ i magna q̄ztitate. Oleuꝫ ꝯueniēs huic passioni. ℞. ol'i ro. in fortiati cū mltis rof. ℥. v. ol'i camomille: ⁊ anhetini. aā. ℥. j. piguedis anatis q̄rtā ptē. ℥. j. misceātur sil'r ⁊ adde his ð aq̄ ro. ⁊ aceto ad q̄ztitatē q̄rte ptis ⁊ ꝯq̄ssent oia sil'r in vase vitreo hñte orificiuꝫ strictū: tādiu dōec ispissent: ⁊ dal-bet: ⁊ inunge locū cū isto. Et si ifirm⁹ decubuerit cū ore ⁊ ventre inferius: ⁊ distilles de h̄ medicamie tepido cū vase hñte strictū orificiuꝫ ab alto: erit magis penetratiuū p poros ⁊ ei⁹ iuuamē erit forti⁹: ⁊ magis apparēs. Et si de⁹ iuuauerit infirmū tuū tuis manib⁹: scꝫ ꝙ dissoluat apā ⁊ mitiget dolor: scias ꝙ h̄ erit magnū ⁊ mirabile: ⁊ fac cōtinuare regimē pdictū supra longo tpe sic dixi: ⁊ postea paulatine reduc eū ad regimen nāle. Si āt dcm̄ apā deuenerit ad saniē: ⁊ sanies cū vrina exierit: fac eū vti sbtili regimie. Sed flōmia nō est ne¯cia nec vtilis postqꝫ sanies euat: nisi corp⁹ supflue fuerit suprepletū. Qz si sic fuerit minues de basilica fm ꝙ videbit ꝯuenire: ⁊ pdictis medicis adde aliq̄ desiccatiua minuēdo ex eis mollificātia.

Tertia figura apātꝫ renuꝫ plura vide ab alijs.

L

M

Jn apāte renum minue basilicā. idē 18a tertij tractatus. 2o. c. 3o.

De mala complexione renum. Cap. 6m.

ETIAM hucusqꝫ locuti sum⁹ de egritudie renuꝫ inquātū sūt mēbra officialia. nūc āt remanet nobis scribere iq̄ztū sūt mēbra cōsilia: ⁊ sūt in eis egritudines queadm in alys mēbris: q̄a exeūt ab eq̄lre in calitatē vl' friditatē: siccitatē: vl' hūiditatē. Si aūt exierint ab equalitate in calitatē: cognosces illud a fortitudie attractionis ipsoꝝ cū multa iflāmatiōe vrine. Qz si dict⁹ exit⁹ fuerit in friditate: attractiua vtus tūc erit debilis: ⁊ vrina erit discolorata: ⁊ h̄ cōplo ꝑducit renes ad debilitatē retētiōis vrine: hūiditas vo renū ꝓcreat in eis ðbilitatē attractiōis ⁊ retētiōis vrie. Siccitas āt renū facit attractiuā fortē valde cū ðbilitate digestiue: itm̄ ꝙ nō possint inde recipe nutrimētuꝫ: ⁊ q̄r in eis nō fit digestio: iō conant expellere: ⁊ iterū appetūt attrahere vñ nutriant: ⁊ non iueniūt pp defectionē ðcoctiōis: ⁊ ðbilitatē retētionis: q̄re fit expulsio. Et hec ē vna ex spēb⁹ diabetis: quā nominauit Gal'. in lib. suo de iteriorib⁹: ⁊ scitū ē qð renes attrahūt vrinā sanguinolentā vt ex illo sanguie mixto cū vrina nutriant renes qñ sunt in sua sanitate nāli digerēdo illū. Alia vo spēs diabetis scripta ē in libro q dr̄ miamir: he aūt q̄litates supradicte aliqñ sil'r cōponunt. Qz si caliditas iūcta fuerit siccitati: erūt accidētia diabetis intēsiora ⁊ fortiora. Et si cū caliditate fuerit hūiditas: tunc attractio renum est magis remissa: ⁊ vrina est colorata valde ⁊ spissa. Si aūt friditas fuerit cōposita cū humiditate: sitis modica erit: ⁊ vrina fiet discolorata ⁊ multa. Qz si cōpositio fuerit friditatis cū siccitate. attractio fortis erit valde. Et ex ista cōpōne efficit diabetes ðterior. ⁊ magis maligna ceteris spēb⁹ diabetis: ⁊ citius iterficit infirmū oibus alys: ⁊ virt⁹ patiētis est debilior: ⁊ sitis est minor q̄z q̄ fit ex calitate ⁊ siccitate: ⁊ ꝯsequit iste patiēs remediū ex aq̄ tepida magis q̄z ex alys medicinis fridis. Et scias ꝙ qðlꝫ mēbrū qñ declinat a sua cōplone nāli in modica q̄ztitate: tūc ei⁹ opatio modicū debilitat: ⁊ nō sequunt ide fortia vel grauia accñtia: ⁊ tale mēbrū dr̄ neutrū fm speculationē medicie. Scdm aūt physicā speculationē egrū noiat: eo ꝙ scia medicie nō ꝓcedit nisi fm sensuꝫ. Si vo mēbrū ab eq̄litate sua nāli fortiter ⁊ in q̄ztitate magna declinauerit: tūc manifestissime debilitat ei⁹ opatio. ⁊ ei⁹ vtutes destruunt. Hucusqꝫ iā memorat⁹ suꝫ egritudies manifestas de diabete cū oibus suis spēb⁹: ⁊ ex qb⁹ causis hñt ꝓuenire fm ꝙ nr̄a cōsuetudo tractādi exigit ⁊ regrit. Nūc aūt itēdo determiare de alia spē diabetis noiata a Gal'. in libro suo ð egritudinib⁹ iteriorib⁹. Et fuerūt qdā medici q crediderūt ꝙ vba ei⁹ sint ꝯtria adinuicē: eo ꝙ dixit in isto libro de iteriorib⁹ ꝙ diabetes orit a siccitate renū: ⁊ in libro q dr̄ miamir: dixit ꝙ fit a ðbilitate vtutis nutatiue renū. Et sine dubio a ðbilitate renū ꝓcedit h̄ egritudo. ⁊ h̄ ē vitas ꝙ ð vna spē diabetis loqt in libro de iteriorib⁹: ⁊ ð alia in miamir. Nūc vo tractabo de cura harū spērū diabetis: tñ aliq̄ añ volo ꝓponē vba: ⁊ sūt ista: ꝙ cura mēbroꝝ ꝯsiliū est remouere cāꝫ facietē egritudinē: ⁊ reducē ea ad suā cōplonē nālē: ꝯsiderādo diuersitatē mēbroꝝ: fꝫ etatē pueritie: ⁊ iuuētutis: senectutꝫ: ⁊ senij: ⁊ fm diuersitatē sex⁹: ⁊ hoc ē manifem: ⁊ necessariū ē h̄ mēbra curare cū medicis exeūtib⁹ in ꝯtria q̄litate in sil'i gradu exitus sue cōplonis: ⁊ si volueris minuere ð vtute medicine. vꝫ. vt aliqd minus exeat in ꝯtriā q̄litatē egritudis: nō erit pctm̄: nec iuste es reprehēdendus ex hoc: eo ꝙ id qð nō pt cōpleri in duob⁹ vel tribus dieb⁹ cōplebis in plib⁹ fm illaꝫ sil'itudinē. Et certe h̄ est via pfecti viri: ⁊ expti in arte sua. Qm̄ Hip. dicit studeas tuo posse pficere ifirmo tuo cū icipis curare eū in ꝓspiciēdo cū hoc ne iferas ei nocumētū. vide ḡ quā vtile istud documētū existit. Quapp cū videris mēbrū aliqð elōgatū a sua cōplone nāli. in duob⁹ vel trib⁹ gradib⁹ studeas ipsum pmo reducere cū medicinis ꝯtrijs illius q̄litatis in vno gradu vel duob⁹. Sed hoc cōsiderandū est cū summa diligētia ⁊ cautela. vꝫ. metiēdo quātitatē elōgatiōis cōplexionis innālis a nāli: ⁊ ꝓpria cōplexiōe: qm̄ itm̄ vn⁹ medicus excellit aliuꝫ inquātū veritati in cognoscendo

N Uirtu pmar tati. 3a coll 2 pa p 6a. c. 3.

O

Diabe a frid et sicc est ðt alys e eius e alioꝝ nionu

P

Lanō lis in mēbro cōsimil

Q

magis

A

magis altero appropinquat. Et hꝰ res est valde necīa ad sciēdū in arte m͞e: ꝛ cū hꝰ idiget studio magno ꝛ expientia lōga. Et sup hꝰ est necīū vt medicꝰ sit boni ꝛ pfecti ac pspicacis intell'ś. O q̄ꝫ bn̄ dic̄ Ptolomeus cum dic̄ ꝙ scia stellaꝝ ex rebꝰ illis ē. Et nota ꝙ oia mēbra p̄ncipalia idigēt medicis ꝯfortātibꝰ eoꝝ virtutes: lꝫ ꝯtrariēt accn̄tibꝰ ꝛ egritudini. Medicine aūt ꝯfortatiue sunt medicine nō multū stiptice: ꝛ hac ꝯfortatiōe idigēt cetera mēbra: qm̄ q̄ðlꝫ mēbrū ꝓpriā hꝫ medicinā ꝛ sibi ꝯueniētē. Et p̄dicte m͞e stiptice cuꝫ hoc sint aromatice: q̄a aromaticitas necessaria est oībꝰ mēbris: exceptis his q̄ ex re horribili nutriunt̄: sic̄ sunt itestia: ꝛ renes. Egritudini v̄o cui stipticitas ifert nocum addē debes tātū de alijs medicis: donec illa stipticitas occultet̄. Et sic iā cōpleui id q̄ð volui i hoc loco declarare. Nūc āt restat mihi determinare ð spē illa diabetis q̄ ꝓuenit ex debilitate virtutis imutatiue. At tēde ḡ in hꝰ loco q̄d dicturꝰ sim. Scias itaq̄ꝫ ꝙ v̄tus imutatiua est vna ex v̄tutibꝰ ꝓcedētibꝰ ab epate. Quaꝝ q̄tuor ibi eē repiunt̄. vꝫ. attractiua: retētiua: mutatiua: ꝛ expulsiua. Et oēs iste destruunt̄ destructa cōplone epatis ipiꝰ.

In centiloquio.

B

Quatuor virtutes ministrātes sꝫ 2° collꝫ 8° ponunt̄ gn̄q̄ꝫ.

Defectus aūt q̄ ꝓuenit a debilitate v̄tutꝭ attractiue ē ꝙ mēbra nō attrahūt nutrimētū: ꝛ inde deueniūt ad ðfectū ꝛ ꝯsumptionē. A debiltate v̄tutꝭ retentiue seq̄t̄ ꝙ supfluitates q̄ exeūt p sudorē vel p fluxū vētris: sūt idigeste. Sꝫ a debilitate v̄tutis muta͞ue ꝓuenit hydropisis: vel diabetes fm̄ sn̄iaꝫ Gal. Et a debili͞te v̄tutꝭ expulsiue seq̄t̄ ꝙ feces exeūt illaudabiles ꝛ tp̄e icōueniēti: ꝛ ꝙ id q̄ð ðberet exire cū fecibꝰ: retinet̄. Et iterū a debilitate v̄tutis mutatiue ꝓuenit ꝙ digestio ē icōueniēs i stōcho: ꝛ epate: ꝛ oibus alijs mēbris q̄re ex hꝰ ꝓueniūt spēs hydropisis. vꝫ. hiposarca: asclites: ꝛ tympanites: ꝛ ē pol'e ꝙ inꝰ vno eodē ifirmo sint due ex istis spēbꝰ sil'r ꝛ aliq̄n tres: ꝛ a debilitate hꝰ v̄tutis dic̄ Gal. ꝙ efficit̄ diabetes. Et p maiori pte q̄n vna ex istis v̄tutibꝰ debilitat̄: debilitant̄ ꝛ reliq̄ si fuerit in mēbro p̄ncipali: in reliq̄s v̄o mēbris minime: eo ꝙ q̄n nō p̄ncipalia exeūt a sua cōplone n̄ali in cal'itatē: frigiditatē: siccitatē: vl' hūiditatē: nō debilitant̄ ꝓp hoc alia mēbra: sic̄ ex duabꝰ alijs spēbꝰ diabetꝭ. Et scias ꝙ ille q̄ patit̄ diabetē nō pōt assuescere coitum nec frequētare.

C

Qui patit̄ diabetē n̄ p̄t assuescere coitum.

Cura.

¶ Istis autē inūge renes cū ol'o amygdalaꝝ dulcium mixto cū aq̄ dulci multoties in die: ꝛ habeas cotū madefactū in istis pluries: ꝛ suppone. Et si distillaueris ab alto p̄dictā mixturā exn̄tē in ampulla hn̄te os strictū super renes erit maioris efficacie ꝛ penetratōis cū adiutorio dei. Et regēdo ifirmū hꝰ regi͞ne: liberabit̄. s. in cibo dare ei oua galliaꝝ: ꝛ gallinas i tasphea: ꝛ oleū eiꝰ i ꝯdimētis sit oleū amygð. dulciū: ꝛ comedat amyg. excorticatas cū zucharo. Et edꝰ de lacte ē ei ꝯueniēs i tasphea. Et gallie ēt de cocte in bono lacte sil'r ꝯferūt multū. Et accit ēt q̄n̄q̄ꝫ renibus ðbilitas v̄tutꝭ attractiue: ita ꝙ renes nō attrahūt sanguinē ad sui nutrimētū: q̄re miscet̄ cū vrina. ꝛ seq̄t̄ inde spēs hydropisis q̄ dr̄ hiposarca: cuiꝰ curā supiꝰ determinaui in curatione spērū hydropisis. Si aūt debilitas virtutis attractiue renū fuerit ex superflua hūiditate ipsorū: ꝛ ð hꝰ fueris certꝰ: cura tūc eē dꝫ ꝯtria supdicte. da ḡ ei bibere syrupū de corticibꝰ citri: cū bona q̄ꝫtitate aq̄. Et cibaria eius sint turtures: passeres: ꝛ pulli assati i veru: ꝛ elixi ēt cū almuri: vel in sartagine fricti. Et galline assate sil'r ꝯferūt: ꝛ cōcede ei vt multū coeat cū mulieribꝰ. Et fac eū exercitare: q̄ð est ꝯtriū eius: cuiꝰ cā fuerit ex siccitate: q̄a ille indiget q̄ete ꝛ ocio oīno. Et ꝓhibeas ei ne intret balneum: ꝛ si vult intrare nō ponat se in lauello. Et eiꝰ itroitus sit ante cibuꝫ: stando ibi donec sudet: ꝛ nō dormiat postea: ꝛ sic in breui liberabit̄ Deo dante. ¶ Et pōt ēt deuenire ꝙ dicta debilitas virtutis attractiue renum ꝓcedat a destructione epatis: q̄ð est mēbrū p̄ncipale: sꝫ hꝰ non manifestatur leuiter in renibus: nisi ꝓp multā attractionē ipsoꝝ. Et iaꝫ scis ꝙ virtus attractiua precedit in nutritiōe mēbroꝝ alias v̄tutes: qm̄ retentiua nō retinet: nisi rē attractā: ꝛ mutatiua nō alterat nec imutat nisi rē retētā: ꝛ expulsiua non expellit nisi ex re attracta retēta ꝛ imutata in tp̄e sanitatis: p accn̄s aūt ꝛ ex violētia expulsiua aliq̄n expellit id q̄ð nōdū est mutatum. Et hꝰ in hac debilitate renū nō de leui declarat̄. Sꝫ q̄n cōpl'o p̄ncipalis mēbri destruit̄: destruunt̄ cetere v̄tutes. q̄a q̄ꝫdo epar infrigidat̄ ifridatiōe certa ꝛ manifesta: destruit̄ tūc virtus attractiua ꝛ retētiua ꝛ mutatiua. Qꝛ si simpl'r siccitas p̄ualuerit in ipso epate: destruit̄ idē v̄tus mutatiua: tn̄ attractiua: retētiua ꝛ expulsiua nō ledunt̄ manifeste: nisi supabūdauerit in excessu. Qꝛ si sic fuerit oēs inde destruunt̄. Et si humiditas in modica q̄ꝫtitate epati acq̄rit̄: non leditur ex illa manifeste: q̄a est assuetꝰ illa. Sꝫ si fuerit i excessu ðstruit̄ attractiua ꝛ retētiua. Mutatiua v̄o ꝛ expulsiua nō multū ledūt̄ ex illa. Et in sūma dico ꝙ q̄lꝫ qualitates q̄n supabūdauerit in excessu: est causa destructionis ceteraꝝ v̄tutū. Et iā supius determinaui de p̄ncipalitate huiꝰ mēbri ꝛ eiꝰ nobilitate: ꝛ ð suis egritudibꝰ: ꝛ eius curis: ꝛ de his que ipsum hn̄t conseruare.

D

Cura fctē ꝯ cōitateꝫ epatis.

E

F

¶ De sol'one continuitatis renum ꝛ vesice. Cap. 7m.

IN RENIBVS q̄q̄ꝫ accidit q̄n̄q̄ꝫ sol'o continuitatis queādmodū ꝛ alijs mēbris accidere cōsueuit. Qꝛ si ex ferro vel sil'i fcā fuerit: cura ē i pol'is. Si vero ex ap̄ate fuerit ꝯfidere possumꝰ de salute ipsius: vtēdo his q̄ hn̄t ipsos ꝯfortare ꝛ dissoluere: sicut oleū ro. bonū. Et p̄t ēt in collo vesice ap̄a euenire: sic̄ i renibus dixi fieri posse: sꝫ istð ē minꝰ illo. Et q̄n ap̄a orit̄ in collo vesice: vesica iplet̄ vrina: ꝛ nō p̄t exire ꝛ inde seq̄t̄ angustia ꝛ igētu do cū dolore forti. ¶ Et cura hꝰ est flōmia: minuendo de sanguine fm̄ ꝙ videbit̄ ꝯuenir̄: ꝯsideratis tn̄ ꝯditionibus scriptis in isto li°: ꝛ sb̄tilia regimē ipsiꝰ: sb̄trahēdo ei oēs carnes. ꝛ panē ēt: ꝛ potū sil'r minuē oēs q̄ꝫtū potes. Post q̄ꝫ scis ꝙ via vrie ē oppilata. Et si ex necītate opꝫ teip̄m cibare da ei talia q̄rū modica q̄ꝫtitas multū nutriat: sic̄ sunt oua: da ḡ ei duo elixa solūmō: ꝛ inūge exterius collū vesice cū ol'o ro. tepido in q̄ rose pl'ies sint mutate. Et cū hoc regimie cito liberabitur ꝓut credo Deo dāte: eo ꝙ resoluit q̄ð paratū est resol'oni ꝛ mitigat id q̄ð aptū ē recipere mitigationē. Et si nō videris infirmum nisi postq̄ꝫ ad saniē deuenerit ap̄a: tūc cura eū sicut dcm̄ ē in ap̄ate renū cū fuerit apertū: cognoscēdo ꝙ istud citius curat̄ ꝛ leuiꝰ ap̄ate renū ꝓp sui paruitatē. Qꝛ si dieta eiꝰ plus q̄ꝫ dixi igrossata fuerit: supueniet i loco ḡssities p̄ter nām: ꝛ cōstriget̄ vria: ꝛ fortificabit̄ dolor: ita ꝙ nec̄e erit redire ad p̄mā curā. s. ad mitigādū: ꝛ resoluēdū: ꝛ ad minuēduꝫ sanguinē. Et pol'e ē ꝙ oppilet̄ collū vesice cā lapidis: vl' a sanguine coagulato: aut a grossa sanie: quare difficultas vrie seq̄tur idē valida. Et cura huiꝰ ē itrare balneū: ꝛ resupinare infirmū sup dorsuꝫ suū. ꝛ mouē eū motu forti: q̄a ex tali motu grauia ad iferiora descēdūt ꝛ sic lapis ðscēdet in vesicā. ꝛ fac eū vrinare iacendo supinus: comprimēdo sua manu: ꝛ vrinando cessabit dolor. Et postea da ei medicinas fortes frangētes lapidē. Et nō iueni aliquid ꝙ tā cito frangeret lapidē: sic̄ hꝰ q̄ð portauit p̄r meꝰ ex oriēte: ꝛ vocat̄ oleū alq̄scemi. Et ꝯfert ēt mirabil'r paralysi: ita ꝙ sanat eā eadē die. Et color huius olei est viridis: ꝛ est subtile in sub̄a ꝛ claꝝ sicut aq̄: aromatici odoris acuti: ꝛ fortis. Et ego vidi plures hoīes q̄ curati fuerūt a lapide in. xxiiij. horis. s. ꝙ istud oleum frangit lapidem in eis illo spatio. Et nunq̄ꝫ vidi medicinā tp̄e meo tā velocis operationis: ꝛ tam miraculose sicut ista est. Et dosis istius olei est quarta ps aur̄. j. Et si sentit ifirmus mordicationē in vrinando: misceat̄ cū eo bis tm̄ de oleo amigda

Cura.

G

H

I larum dulcium: ⁊ propinetur ad potandum. Et si non iueneris de isto: dabis ei de dianiso ⁊ adriano tãtum ꝺ vno quãtũ ꝺ reliq̃ sil'r: q̃m ꝯfert multũ. Et si hñes de optio ⁊ puro balsamo ⁊ dabis ei ad bibẽdũ frãges lapidẽ. Et iã recordor cũ essẽ i carcerib⁹ baly ꝙ ipse misit mihi scriptorẽ vnũ suũ: q erat in ꝯditiõe mortis a lapide: ⁊ precepi ei vt biberet tertiã ptẽ ℥. de optio balsamo: ⁊ eiecit lapidẽ cũ ipsa vrĩa ipso die. Et ꝺ hoc sui medici mirati fuerũt valde: q̃rẽtẽs a me si h̃ haberẽ ab aliq̃ auctore. Quib⁹ dixi ꝙ sic. Et est possibile ꝙ oppilet' via vrĩe a sanguĩe coagulato: vel a sanie grossa: quoꝝ forᵃ ẽ forᵃ sanguisuge. Et ista indigẽt oĩno abstersiuis: apitiuis: ⁊ incisiuis: q̃zuis faciãt mordicationẽ: ⁊ ꝑcreent dolorez. Sed h̃ ex nec̃itate ꝯuenit. Et da ei ad bibẽdũ aquam mellis in qua decocta sint semina cõia ⁊ liquiritia. Et qꝺ veloci⁹ cõfert istis est
K syrupus squinzabin cũ decoctiõe liquiritie. Et ꝯfert ẽt in h̃ casu in siringa que in arabico dĩ alchatatah: ꝓyciẽdo per ipsam mel despumatũ cũ aqua liquiritie.

De debilitate vesice ⁊ exitu inuoluntario vrĩe. Cap. 8ᵐ.

ET ACCIDIT aliq̃ñ ꝺbilitas vesice: ita ꝙ nõ põt vrinã retinẽ. Et cãs ei⁹ supi⁹ ꝺterminaui. Et fit sil'r a mordicatione vrine ꝙ nõ põt eã retinere q̃re guttatim exit. Et fit etiaz a debilitate ꝺtutis retẽtiue: vñ exit inordinate vrina. Et istud euenit aut a mala cõpl'one mẽbri: aut ab hũiditate suꝑflua ibibita in eodẽ mẽbro: vel a re extrinseca: velut senib⁹ q̃ñ sedẽt suꝑ lapides fridos: vl' iduũt iterulas ⁊ sarabulas madefactas: ⁊ similia. Et põt esse ex receptione medicinaꝝ fridaꝝ: vl' appõne eoꝝ q̃ sunt in vltima friditate errore medicoꝝ in apate cal'o. Si autẽ hec passio fuerit ex humiditate superflua ibibita in mẽbro.

Cura ¶ Cura ẽ subtiliare regimen: ⁊ desiccare illꝺ: dãdo ei panẽ bñ fermẽtatũ madefactuz
L in almuri ⁊ oleo: ⁊ turtures: ⁊ passeres assate ⁊ suffricte cõferunt: bibendo aquã in modica q̃ztite. Et cũ bibit illã misceat ipsaz cũ syrupo corticis citri: vel masticis: vel sq̃nanti. Et inũge exterius locũ cũ oleo macis mixto cũ ol'o ro. spargẽdo desuper post inũctiõez de macis puluerizatis. Et hoc facies dõec fuerit libat⁹. Si ṽo dcã egritudo fuerit ex mala cõpl'one frida solũmõ absq̃z humoris vitio: vnge cũ oleo anheti: ⁊ de alchacoem sil' mixtis. añ. cũ quarta parte eoꝝ olei amygdalaꝝ: ⁊ ꝯtinua h̃ dõec fuerit liberat⁹. Et ciba eũ carnib⁹ ⁊ anatis: ⁊ anseris assatis: vl' decoctis cũ rapis. Et colũbini syluestres masculi ẽt sunt ei vtiles. Et in istis duab⁹ cãis. s. q̃ñ fuerit ex suꝑflua humiditate: vel ex friditate ꝯfert inũgere nucã post caput cũ oleo de lentisco: aut oleo balsami: cui mixta sit decia pars olei synapis. Et fac abstinere eũ ab oĩb⁹ reb⁹ frigi
M dis ⁊ humidis ⁊ proprie ab aq̃: q̃a ipsa nãliter est nociua oĩb⁹ passionib⁹ q̃ siũt ex frida ⁊ humida cã: q̃m nos nõ vtimur in nutritione aliquo el'nto simplici nisi aq̃. Et si quis dixerit nos vtimur igne cũ decoq̃mus tasphea: vel carnes elixas ad ignẽ. Dicimus ꝙ h̃ nõ ẽ qꝺ: quia si operati sumus ignẽ in decoquendo predicta: miscemus aquã in illa decoctione: q̃ frangit virtutẽ igni. Et si dixerit iã decoquunt' carnes ⁊ sefa sine aqua dicimus ꝙ h̃ fit in minori pte: q̃a cognitũ est ꝙ semia assata ⁊ carnes assate non cõtinuãtur ab hoĩb⁹ nisi semel in mense vel bis. Et ego credo ꝙ ꝺ mille hoĩb⁹ vix vnus reperiat' q aqua nõ vtatur. Et si adhuc dicet: nõne q̃ñ imus per desertũ ⁊ deficit nobis aq̃ recurrimus ad lac loco aque: ⁊ maxime ad lac infrigidatũ: dicimus ꝙ nõ reperitur ꝺ cibis cõpositis aliquis sic frigidus ⁊ humidus: ⁊ ita vicinus aque: sicut lac. Et iã deuiaui ab intentione ꝓ̃ia ⁊ redeo ad ipsaz. Et dico ꝙ si fecerit ista quemadmodũ dixi: liberabitur cũ adiutorio Dei. Et hucusq̃z locutus sum de renibus ⁊ vesica: nunc autem incipiam loqui de testiculis.

Lac ẽ fridius ⁊ hũidius oĩb⁹ cibis cõpositis ⁊ maxie aq̃ propinquus at 3° Almã. ponit' paꝝ fridus: ⁊ 2°. col'. c. 44. ponit' calidus.

¶ Tractatus 3⁹. Qui est de raicis ⁊ continet cap'la q̃nq̃ue.

N

¶ De testiculis ⁊ de sterilitate que ex mala complexione ipsorum procedit. Cap. p̃ᵐ.

DICO ꝙ testiculi sunt ex nũero ꝑ̃ncipaliũ mẽbroꝝ: ⁊ eoꝝ ꝺtus est magna valde: q̃a manifeste videm⁹ ꝙ q̃libet eunuchus hz vocẽ subtilez: ⁊ ẽ vilis ꝯsuetudis: ⁊ moris: ⁊ ẽ absq̃z barba: ⁊ nõ est stabilis sensus: ⁊ vix vnq̃z iuenitur eunuchus sensati sensus ⁊ itellect⁹: nec legalis: nec vnq̃z fuit auditũ ꝙ aliquis castratus fuisset bonoꝝ moꝝ. Sed forsitã aliqui reperiuntur q hñt aliquã ꝓbitatẽ cum idonea ⁊ pulchra receptione seu collectione: sed hoc nõ hñt a se: sed a doctrina alioꝝ: q̃a id qꝺ a suo ꝓprio intell'u ꝓcedit: modicũ valere: vel nihil penitus reperit'. Et aliqui
O istorum reperiuntur q nõ fugerent a leone: ⁊ sunt facientes magna dona. Et isti idem aliq̃ñ fugant' a modico q̃d: ⁊ recipiũt retro modicũ ꝙ prius dederũt. ergo rõnabil'r videtur ex his ꝙ testiculi sunt mẽbra principalia. Et accidit eis aliq̃ñ ꝙ sperma veniens in ipsis nõ bene digeritur: quare nõ g̃ñant. Et si hec mala cõplexio in vtero materno fuerit acquisita: nõ ẽ laborandũ a medico. Et si fuerit post natiuitatẽ acquisita: aut aliquã habuerunt ab extrinseco cõtusionẽ: vel aliquam grossitiez ꝑ̃ter nãz habuerũt: bñ tunc curã recipere pñt: vide ergo ꝙ si aliquis iuuenis vel medie etatis subito absq̃z cã cognita vl' manifesta sterilis factus fuerit: esto certus ꝙ illud nõ ꝓcedit nisi aut a mala cõplexione calida in excessu: vel frigida: aut humida: vel sicca: aut a cõposita ex istis qualitatibus ſm ꝙ componuntur adinuicem. Et põt etiã euenire a nimia ipetuositate caliditatis febris. ¶ Et ego cũ eẽz iuuenis vsus eram regimine calido: ⁊ nõ generabã. ⁊ nesciebaz cãm: demũ habui causon: ⁊ vsus fui cucurbitis: ⁊ Cura ca
P odorabã nenufar ⁊ cãphorã cũ pomis: ⁊ cũ fui a febre liberatus genui filios quos habeo: ⁊ alios ꝑ̃ter ipsos plures. Et sic habes curã huius. s. q̃a seruare debes istud regimen: ⁊ dare debes ei ad comedẽdũ cucurbitam decoctam cũ portulacis. ⁊ cum pane bene fermentato. cõsiderando ꝙ modica q̃ztitas harũ reruz confert ei multum.
¶ Si aũt dicta passio fuerit a compl'one frida: scire debes ꝙ modica frigiditas multũ impedit generationez: ⁊ nos tẽperare debemus illã cõpl'onẽ fridã cũ rebus que sint talis caliditatis ꝙ non noceat g̃ñationi. Et hoc accidẽs multoties senibus accidere reperit'. Et cura huius ẽ Cura frigide.
Q dare ei de 3° in 3ᵐ diẽ põdus aurei vnius ꝺ theriaca magna aut de metridato. sed metridatũ magis comendo in hoc casu. Regimẽ ei⁹ sit vt des ei colũbos elixos cũ rapis: vl' sine rapis ponẽdo has spẽs cũ eis. ℞. piperis longi: ⁊ cardamomi: ⁊ cinamomi electi: ⁊ aliq̃d ẽt de pipere nigro: ⁊ cicera ẽt sunt bona in hac intentione: ⁊ loco olei oliuaꝝ pone oleũ amygdalarũ: ⁊ inunge mẽbra spermatis cuz oleo de granis alzaury ⁊ oleo rosaceo: ⁊ inũge posteriora capitis cũ spina tota ex oleo de ben: in cui⁹. ℥. j. sit dissolutus aure. 5. optime ambre. Et da ei ad bibendum syrupũ de pomis cũ ter tãto aq̃ cal'e: ⁊ cuz duob⁹ granis musci: ⁊ vbi dixi ꝙ debes eũ inũgere: inunge fricãdo eũ fortiter Et ciba eũ ouis elixis: ⁊ oua ẽt pisciũ densoꝝ non hñtiũ multas spinas cõferunt in hoc casu: ⁊ g̃ñaliter dico ꝙ oua pisciuz sũt vtiliora ipsis piscib⁹. Et pro certo cepe cocte cũ carnibus arietinis bonis multũ cõferũt: ⁊ etiam crude valent ad hoc: preter ꝙ ego dico ꝙ sperma g̃ñatũ ex ipsis procreat filiuz stultũ atq̃z stolidum: nisi deus auertat q mũdũ regit ⁊ gubernat suo precepto ⁊ volũtate. ¶ Et si spma qꝺ g̃ñat' fuerit humidũ: nõ tñ in excessu ꝓcreat feias. Et si in excessu fuerit humidum non generat vllo modo. Et cura horũ est cõuertere cõpl'onẽ eoꝝ ad siccitatẽ. Et dabis ei ad bibendũ syrupum de corticibus citri

bus citri

A bus citri cũ aq̃ termaꝝ. Et ſi nõ poſſes hẽre de illa aq̃ fac
bullire de aq̃ cõi in vaſe optime vitreato vſq; ad ↄſum-
ptionẽ medietatis: ꝛ cũ illa ſyrupũ diſtẽperabis: ꝛ come
dere ẽt cortices citri ↄfert. Impedit̃ ẽt gñatio ꝛ õſtruit̃
a ſiccitate ſupflua. Qꝛ ſi dcã ſiccitas nõ fuerit ſupflua ꝑ
maiori pte ꝓcreabit maſculũ. tñ oĩa iuſſu creatoris ꝓce-
Cura ſicce dũt. ℂ Si ãt ſiccitas exuberauerit in exceſſu: nullatenꝰ
gñabit. Et eoꝝ cure ſũt difficiles: tñ ſi lõgo tpe abſtinue-
rit ab vſu mlierũ poſt erit ꝙ gñabit. Si aũt dicte q̃lita-
tes fuerit cõpoſite. vz. ꝙ dcã mẽbra ſpmatꝭ fuerit cõplo
nata mala cõplone frida ꝛ ſicca: aut frida ꝛ hũida: ſcias
ꝙ iſte due cõplones modicũ hñt gñare. Cõplo võ frida
ꝛ ſicca gñat ſpma in modica quãtitate: ꝛ illð qð gñat̃ eſt
ſubtile. Frida aũt cõplo ꝛ hũida facit ſubtile magis ſp-
ma: ſ; nõ in tã modica q̃titate: ꝛ iſti modicuz gñant: ꝛ qñ
gñant ꝑ maiori pte faciũt femias. Et cura hoꝝ eſt rectifi
B care cõplones eoꝝ cũ medicis oppoſitis cõplonibꝰ: cõ-
ponẽdo eas ſm ꝙ ↄuenit. Qui aũt hñt cõplonẽ calaz et
ſiccã: hñt appetitũ mulierũ tpatũ: ſ; velociter eyciũt ſp-
ma. Et poſtq̃ incipiũt ſpmatizare appetitus eſt fortiſſi-
mus: ꝛ ſpma ẽ groſſuz valde: ꝛ ꝑ maiori pte iſti generãt
maſculos donec icipiũt ſeneſcẽ. Et q hñt cõplonẽ calam
ꝛ humidã ſunt hñtes appetitũ fortiſſimũ anq̃ eyciũt ſp-
ma: ꝛ nõ eyciũt illð tã velociter: ſic illi q hñt cõplonẽ ca-
lidã ꝛ ſiccã. Et ſpma ipſoꝝ eſt mediocre iter groſſuz ꝛ ſb-
tile: ꝛ ꝑ maiori pte faciũt maſculos: ꝛ ſi generãt feminas
ſunt viriles in fortitudĩe: ꝛ in potẽtate patiẽdi labores:
ꝛ totũ ꝓcedit ſm volũtatẽ diuinã: q̃ ſciẽs eſt oĩum ſecre
toꝝ: ſ; teneor recordari de hoc qð dicunt medici. Et pro
certo medici loquunt̃ vſquequo itells eoꝝ pt attingere.
Cura Et abinde deſiſtũt. Et dicũt ſilr medici ꝙ hñtes talẽ cõ-
plonẽ. ſ. calidã ꝛ humidã generãt mltos filios: ꝛ generãt
q̃ſi vſq; ad finẽ ſenectutis abſq; debilitate vtutis eoruz.
C Ariſto. võ dicit ꝙ a. lxx. annis ſupra nullus põt maſculuz
gñare: ſ; experimẽtũ nobis certificat: ꝛ manifeſtat ꝙ nõ
ſic eſt: qꝛ mltos vidimꝰ octuagenarios ꝛ ſupra maſculos
gñaſſe. Et q̃uis ſint pauci: etiã ex cẽtũ ꝛ ſupra maſculos
gñauerũt. Et laus ſit ꝛ glĩa ipſi q hoc fecit ꝛ diſpoſuit. Et
credũt quãplures aſtrologi ꝙ natiuitas aliq̃ non poſſit
eẽ talis ꝙ trãſeat cẽtũ. xx. annos. S; h vba nõ ſunt cõce-
dẽda: qꝛ ſcimꝰ certiſſime ꝙ ſphere ꝛ ſtelle: ꝛ mã ꝛ forã. tẽ
pus ꝛ locus ſunt res create ꝛ gñate: q̃re nullũ ꝑfectũ vl
nocuᵐ pñt agere vel iprimere niſi p̃cepto ꝛ volũtate di
Hiſtoria. uine ꝓuidẽtie. ℂ Et volo dicere in hoc loco qd mihi ſuc
ceſſit cũ eſſẽ; in carceribꝰ d haly. Uxor mea erat p̃gnãs:
ꝛ hoc ignorabã: ꝛ ipſa ifirmata fuit tali paſſiõe ꝙ neceſ-
ſe fuit mihi dare ei medicinã laxatiuã: q̃ fuit talis ꝙ nul-
lus poſſet eſtimare ꝙ aliq̃ p̃gnãs ẽt ex aſſumptiõe modi
ce quãtitatis fetus in ea poſſet remanẽ: ꝛ ipſa recepit eã
abſq; leſiõe ſui ꝛ fetus. ꝛ poſtea declãta fuit ipregnatio
eius: ꝛ me penituit valde de errore quẽ fecerã: q̃re miſe
D ricordiã q̃ſiui ab altiſſimo creatore de eodẽ. ꝛ peperit fi
Nõ debes liũ maſculũ: quẽ hodie mecũ habeo. O quã comendãda
mediciari ſunt vba Hal. cũ dicit: ꝙ q a ſciſſura dure matris vel pie
cũ eq̃libꝰ i mris liberat̃ deꝰ illũ ſuſcitauit: hec aũt cõplones q̃ p̃ſcri-
g̃du: ſ; cuz pte ſunt alie ſũt a natiuitate. i. in vtero mrno acq̃ſite: et
leuioribꝰ. alie ſunt q̃ poſt natiuitatẽ acq̃runt̃: via autẽ ↄueniẽs ad
idẽ. ĩ. trac. hoc ẽ vt facias redire eũ ad ſuã cõplonẽ nãlẽ. ꝛ hoc cum
2ᵒ. ca. 6ᵒ. ꝛ medicinis oppoſitis: ſ; nõ in eodẽ g̃du ſui exitꝰ. v. g̃. Qꝛ ſi
4ᵃ p̃mi. c. p̊ aliq̃s elõgatus fuerit a ſua cõplone nãli v̈ſus calitatẽ in
in fine. vr̃ duobus gradibꝰ: nõ debes ei dare medicinas fridas in
ideni velle duobꝰ gradibus: ſed ſolũ in p̊ gradu: eo ꝙ ↄtinuãdo diu
oppoſi. iſtud regimẽ: reduces eũ ꝑ certo ad ſuã cõplonẽ nãlem
Ha. micro abſq; leſiõe ꝛ ifirmitate. Et ſi ſubito intenderis ad redu-
techni. ca. ctionẽ ſue q̃litatis cuz medicinis oĩno oppoſitis: poterit
89. iõ ñ au- eſſe ſi erit fortis ꝙ ſuſtinebit ſe ꝛ liberabit̃. Sed ſi fuerit

debilis: aut rõne etatis vel nãe dubitãdũ eſt ꝙ ipſiuz ad E
mortẽ facias duenire. Quare agẽdũ ẽ remiſſius ꝛ magis dias eos q
tẽperate ſicut dixi. Et totũ qð diximꝰ hucuſq; itelligẽdũ dicũt p̃rici
ẽ ſi egritudo fuerit accñtalis. S; ſi egritudo fuerit nãlis: pẽ itelligẽ
hoc eſt in vtero mrno acq̃ſita: non euadet niſi vno iſtoꝝ qñ egritu-
duoꝝ modoꝝ. vz. aut ſtudeas eũ talr regere ꝙ facias eũ do neſcit̃
ꝑmanere in ſua craſi ꝛ cõplone nãli: ꝛ ſic poterit vocari quanta ſit.
ſanus in illa cõplone: aut vt reducas illuz paulatine ad
oppoſitũ ſue nãlis cõplonis. ꝛ hoc nõ p̃t fieri niſi in pue-
ro ꝛ in minori pte. Si võ fuerit maioris etatis: nullo mõ
ipſa ſua cõplo nãlis poterit ꝑmutari. Et a pueritia ẽt nõ
p̃t trãſmutari: niſi cũ magna difficultate: ꝛ poſt lõgitudi-
nẽ tpis cũ multis expẽſis: ꝛ diuerſis ↄditionibꝰ: ita vt nõ
facias ipz exire ꝛ elõgari a ſuis debitꝭ opationibꝰ nãlibꝰ.
ℂ Et iã hucuſq; declaui ſigna ꝓpria cõplonis huiꝰ mẽ- Signa pti
bri vniuſcuiuſq; cõplonis gñalr. Nũc aũt remanet mihi claria mẽ-
declarare alia ſigna ſpãlia: ꝛ ſunt iſta: ꝙ pili in pectine ci- broꝝ gene
tius oriunt̃ in cõplone cala q̃ in frida: ꝛ adhuc citius: ſi rationis.
fuerit cala ꝛ ſicca: ſ; cũ duenerit ad ſenectutẽ nõ creſcũt F
tã velociter: ꝛ ẽt in cõplone cala ꝛ ſicca ſunt pili criſpi ꝛ
groſſi ꝛ nigri. In frida võ non oriunt̃ ita cito. ꝛ ſubtiles
ſunt: ꝛ nõ ita duri: ſ; ſũt blõdi: ꝛ ẽt qñ fuerit. ſ. teſticuli fri-
gide ꝛ ſicce cõplexiõis. Cũ autẽ fuerit frigida ꝛ humida
cõplexio huius mẽbri: erũt pili albi. coloris lini ꝛ ſubti-
les: ꝛ cũ creſcũt tendũt aliquãtulũ ad nigredinẽ. Et non
inuenies ex iſtis cõplonibus q ſint debiliores in coitu q̃
qui ſint frigide ꝛ ſicce cõplexionis: ſed q ſunt cale ꝛ ſic-
ce cõplexionis velociſſime erigunt̃ cuz forti ꝛ acuto ap-
petitu: ſed cito debilitant̃: ꝛ eoꝝ virtutes diminuuntur.

ℂ De apoſtemate teſticulorum. Cap. 2ᵐ.

ET ORIVNTVR qdez in hoc mẽbro apãta
queadmodũ in alijs mẽbris: ꝛ hec apãta ſunt mali
tioſa. ꝛ falſa ex nã propria ſui membri. ℂ Stude A ſanguie.
ergo flõmare patientẽ ex baſilica: ſi fuerit egritu-
do ex abũdãtia ſanguinis: ex oppoſita pte egritudinis. G
Et pone deſup emplm ex farina ordei factũ ꝛ ſucco me
mithe: ꝛ de panicald quoꝝ ptes ſint equales: camomille
anthere. añ. partẽ mediã: q̃ terẽda ſunt tere: ꝛ miſce cuz
aceto ꝛ aq̃ ro. ꝛ fac emplz: ꝛ pone deſup: ꝛ adhuc ſupra
pone folia fici. Et inũge locuz p̃mo cum oleo ro. ꝛ ſucco
ſemperuiue ꝛ aceto: quoꝝ ptes ſint eq̃les: hoc emplm et
inũctio ẽt ꝓprie valz. ℂ Si apã fuerit ex chola: aut ſi in A chola.
ipſo chola dñat̃: ꝛ ſi virtꝰ fortis fuerit: purga eũ cuz his
q̃ cholerã educũt: ſicut cũ ſero caprino coagulato cum
lacte fici: ponẽdo ex ſcamonea intus q̃rtaz partẽ au̇r. j.
ꝛ de ſyrupo maſticis. ʒ. ij. nõ ponẽdo aliqd vnctuoſum:
qm̃ ſi fieret ꝓuocaret̃ calor. Et quãtitas aceti q̃ ponit̃ in Acetuz nõ
iſtis apãtibꝰ cholicis nõ dz eẽ niſi tm̃ qð poſſit ducere v- ꝑfecte mi-
tutes medicinarũ ad locũ: eo ꝙ acetũ nõ mitigat ꝑfecte tigat vbi
vbi chola dñat̃: ſ; mitigat ꝑfecte vbi ſanguis vl flegma cholera
abũdare reperit̃: ꝛ iſtud nota. ℂ Si aũt apã fuerit fleg- dñatur.
maticũ: qð pluribꝰ ꝛ diuerſis modis eſſe reperit̃. ſ. qꝛ põt A flegma-
eſſe ex flegmate vitreo: ꝛ illud eſt groſſuz: vel ex flegma te.
te aduſto: ꝛ illud eſt ſalſuz: vel põt eẽ ex flãte qð nõ eſt in
vltia groſſitie. Et p̃t eſſe ex flãte acetoſo: ꝛ illud flegma H
qð nõ eſt in vltia groſſitie eſt nãle. Et põt etiam eẽ illud
apã aquoſum: ꝛ cuz p̃mit̃ digito cedit. In iſtis itaq; apã-
tibus flegmaticis vtere emplo facto ex farina ordei: et
cinere lentiſci: ꝛ miſce cũ aceto ꝛ aqua. añ. partes equa-
les: ꝛ pone deſup. ℂ Si aũt iſtud apã fuerit ex flegmate A flegma-
groſſo valde: fac emplm qð diximꝰ in apãte ſanguineo: te groſſo.
ſed adde de camomilla: ꝛ aceto in maiori q̃titate ſatis.
ℂ Si võ dictũ apã fuerit melicũ: ꝛ ad colorẽ nigrũ de- A melia.
uenerit: ſcias ꝙ iſtud apã nõ poterit ſic ꝑmanere: immo
augmentabitur valde. Qꝛ ſi volueris ipſum medicina
re cũ fortibus medicinis fortificabitur egritudo: ꝛ aug-

I mentabif a͞pa. Sed sufficiet tibi eu͞are corpus a melia. Et hoc cu͞ barburia.i.cu͞ polypodio z lapide lazuli: z epi thy.an͞.ptes eq̄les: z adde ad rectificādu͞ eoꝝ malitiā: et suā siccitatē remouendā: flores nenufaris: violas.an͞.p teni.5.ellebori nigri q̄rtā partē vnius: pistenf q̄libz per se: z cribellenf. Et frica dictas medicinas cum auf.j.olei an.yg.dulciu͞: z incorpora cu͞ syrupo squinçibin. Et da ei de isto medicamine ieiuno stōcho cu͞ aqua tepida ad bibendu͞ auf.v.facta z seruata pueniēti dieta diebus pluribus. Et pone spaciu͞ inter vnā assumptionē hui⁹ medicaminis z aliā tot dies quot assellauerit sellas infirmus ex eadē. Et postea iteru͞ dabis: qm͞ iste humor p maiori parte nō eu͞aturvna purgatiōe: q̄re puenit pluries itera re: semp ponēdo spaciu͞ tot dieru͞ quot sellas fecerit ifir mus.

K — Nō ē attēdēda diuisio tēporu͞ ab astrologis in ope medicine.

Tēpus au͞t in quo dare debes laxatiuu͞ esse dz tēperatu͞ caliditate: frigiditate: siccitate: z humiditate. Et nō attendas dicta astrologoꝝ in diuisione tēpoꝝ anni: q diuidunt ipsa fm certu͞ spatiu͞ dieru͞ vel mensiu͞: qm͞ sciētia medicine nō sic pcedit: imo fm sensum z sensibilitatē pcedit: qa illud tps ē̄st tēperatum vbiqz terraru͞ in quo pcipitur tēperies.s.equalitas inter cal'itatē: frigiditatē: siccitatē: z humiditatē: in quocu͞qz die vel mēse anni fuerit. Et sapiētes de Toleta 9dicunt huic opinioni astrologoꝝ dicētes q scīetia radicalis medicine cui adherere debemus est fm sensuz z estimationē pfectam in arte medicine. Et dico q medici nō laudant purgationē vel flōmiā nisi in tēpore tēperato: eo q qn͞ tēpus elongatur multu͞ a tēperie v͂sus frigiditatez humores gn͞aliter sunt coagulati: z cōpacti: z difficulter purganf: z mouentur. Et si volueris omnino purgare in tali tpe cu͞ medicamine laxatiuo: timenduz est de excoriatione intestinoꝝ: eo

L q friditas aeris cōprimit z expellit humores ad stomachu͞: z ad intestina. q̄re si dederis laxatiuu͞ illa de causa: poterit dissinteria euenire hac de causa: qz nā est z fuit pigra ad eu͞andum humores coagulatos z inuiscatos in mēbris: z facta violētia a medicamine laxatiuo inde dissinteria subsequif. Si v͂o aer ad caliditatē supfluā declinauerit: humores tunc velocissime eu͞antur: z mouētur: qz humores sunt dissoluti pter caliditatē. Et post talez eu͞ationē sequif debilitas magna: qz sp͞us etiā dissoluuntur illa de causa. Et cu͞ dico spiritus intelligo ex quatuor mēbris pncipalibus. vz. corde: epate: cerebro: z testiculis: qm͞ isti q̄tuor sp͞us istoꝝ quatuor mēbroꝝ sunt sustentacula humane nāe. Qz si tēpus fuerit superflue siccitatis: inde spasmus poterit peruenire. Et si fuerit supflue humiditatis: debilitaf ab ipa purgatione patiens causa relaxationis z debilitatis virtutis retentiue: z subsequif inde fluxus sup fluxus: qui dr̄ lienteria: qz quādo virtute retentiua priuatur mēbru͞: oēs alie virtutes destruentur: cognoscēdo q id qd̄ dixi de cōplexionib⁹ simplicib⁹ vix reperitur pro maiori parte in aliquo tēpore z regione: sed cōposite bene reperiunf: sicut est caliditas z hu-

Intelligo p sp͞us quatuor gn͞a ex quo itelligit testiculos ēt mēbra principalia.

M miditas: frigiditas z siccitas: frigiditas z humiditas. Sz per simplices cōplexiones poteris cōpositas cognoscere atqz scire: sicut docui. Et vide quid faciunt tēpora anni: qz in aliquo anno arbores velociter virescunt: z properant citissime ad producendu͞ flores: folia: z fructus: z in alio tardant. Quare medicina nō pcedit nisi fm sensum. Qz si processeris in hac cura isto ordine z regimine .s. supponēdo mēbro q̄ habeāt dissoluere: z q̄ habeant stipticitatē: z subtiliare: z mitigare: tunc cognosces iuuamentu͞ patientis. Et q̄uis ad perfectaz liberationē non deuenerit: tn͞ egritudo alleuiabitur: z diminuef a͞pa omnino. Et cu͞ hoc toto indiget rectificatione cibi: z de melioribus cibis est gallina in tasphea. Sciēdo q ab aceto est abstinendu͞ in omni egritudine melica: z ab omnibus

In oī egritudine melancholica abstinēdu͞ ē ab aceto oppo.prio col'.c.ō cura mirachie.

cibis grossi nutrimenti: sicut sunt pisces: oliue: z caules: z carnes bouine: z antiquoꝝ arietum: z cameloꝝ: lepo rum: z hircoꝝ: z stābeccoꝝ: ceruoꝝ: z daynoꝝ: z capraꝝ: z similiu͞: quoniā sua grossitudine z siccitate nocumentu͞ inferunt in hac egritudine. vua au͞t passa z ad solē exiccata confert in hac passione: z grana pini: z amyg.dulces nō nocent: immo cōferunt: Testiculis au͞t qn͞qz accidit mala cōplexio cu͞ dolore: z sine dolore. Humida eniz cōplexio mala sola est absqz forti dolore: sed opationes mēbri pturbat: z inde maligne z graues eueniu͞t egritudines. Sz qz testiculi sunt mēbra cōposita accit in eis enervatio seu relaxatio ex forti attractiōe. Et si ex hoc nō fit ruptura aliq̄ru͞ venaru͞ vel alioꝝ mēbroꝝ erit facilis ei⁹ cura. Si v͂o aliq̄ ruptura ibi facta fuerit. z cōplexio eius calida z humida extiterit: ibi putredo generatur: q̄ postea indiget euacuatione cu͞ ferro: vel medicina. Si au͞t cōplexio patientis sicca multu͞ fuerit: q̄uis ruptura modica fuerit: exiccantur testiculi: z arefiunt. N O

¶ De mala complexione sicca testiculorum. Cap.3m.

POTEST qn͞qz testiculis siccitas z maties euenire: z hoc pluries fit post curationez a͞patu͞ eoꝝ. Cura au͞t hoꝝ est flobotomia seruatis conditionibus supradictis: z desuper pone cotu͞ madefactum in oleo ros.aromatiçato. Et cum dico oleum rosatum intelligo qd̄ factu͞ sit ex oliuis recētibus sine sale: z q non fuerint vel steterint ammassate: ne inde possint siccitatē acquirere z habere. Et q illud oleum sit renouatum ex rosis recentibus annis pluribus: iterando rosas pluries in anno: z subtilia regimen eius remouendo eum ab omni genere vel specie carnis: z sufficiet ei dare panem bene fermentatu͞ cum lactucis vel portulacis decoctis: qm͞ istud regimen remouet grossitudinez q̄ accidit ab a͞pate: z inunge postea locum cuz oleo de alzary.i.de nucibus cypressi z anhetino: quoꝝ partes sint equales. Et serua istud regimen donec perfecte fuerit liberatus. Qz si cōtusi fuerint: flobotoma patientē: z inu͞ge cum oleo ro.supradicto z subtilia regimen multum: z sic optime z pfecte liberabitur prout credo: si v͂o fortis fuerit contusio: difficilis erit cura: tn͞ eadē est cum supra scripta. Et accidit etiā qn͞qz testiculis relaxatio. z hoc accidere pōt: aut ab egritudine q̄ fit in eis: vel pter debilitatē renum. Et cum confortatur corpus: z rectificatur: mouef istud accn͞s. Et fit quādoqz a senectute: z p certo senectus est egritudo nālis. Et cura huius est inungere testiculos cum oleo balsami. Et si non inuenis balsamu͞: pone loco eius oleu͞ de alzary: sed nō est tante efficacie: z inunge etiā spinam cum predictis: sicut dictum est. P Q

¶ De crepatura. Cap.4m.

ET ACCIDIT quandoqz in orificio nerui in quo pendent testiculi: seu in foramie: dilatio: aut causa superflue humiditatis flegmatice: vel ex senectute: aut alterius de causa: z potest etiam inde descendere ad bursam testiculoruz vētositas: vel aliqua humiditas que assimilatur speciei crepature. ¶ Et cura huius est vt infirmus continue supinus iaceat: ponēdo puluinar seu cussinum magnuz sub coxis. Qz si id qd̄ cecidit in bursam testiculi est vapor: studeas illum dissoluere: z pone deforis super orificium stiptica. Et subtilia regimen eius: dando ei turtures z passeres. Et pone super locu͞ camomillā: rosas: z nuces de alchabaru.i.cypressi: z incorpora eas cu͞ agresta z aqua equal'r. Et vtere isto medicamine donec fuerit liberat⁹. Et si id qd̄ descēderit vel est in bursa fuerit hu͞or: z ē in quātitate pua: dissolue illu͞ cu͞ camomilla z faria ordei mixtis z malaxatis cu͞ lixiuio facto cuz cinere cypressi. Si au͞t dictus humor i magna quātitate extiterit: studeas stringere locu͞

cum

A cum farina ordei: ꝛ nucibꝰ cypreſſi mixtis cuʒ agreſta: et p̄cipe alicui chirurgico vt aperiat īferius burſaʒ teſticuli cū aliquo ferro frido .ſ. cuʒ lancea ſubtili inuncta cum oleo ro. modicū ipſaʒ intus penetrādo: ita ꝙ faciat paruū foramen ꝑ qd̄ ſolū ille humor poſſit exire: ꝛ cū dictus humor fuerit bn̄ eūatus: ſtudeas ſolidare foramē cū vnguēto ſeu empl̄o de alnacli .i. de palma. ℭ Et accidit ēt qn̄qꝫ in foramine nerui p̄dicti in quo pēdent teſticuli ꝙ exlaniatur ꝛ extēdit̄ ꝛ dilatat̄ extra nām: intm̄ ꝙ īde deſcendūt īteſtina: ꝛ hec eſt deterior omni alia ſpē crepature: ꝛ iſti vix ꝛ cū difficultate maxīa liberant̄. Huic quidez p̄cipe vt iaceat eo mō quo ſupra dixi: ꝛ fac eū abſtinere ab oī motu ꝛ labore: ꝛ reduc inteſtinū intus ad locū ſuū paulatine: ꝛ fac empl̄m deſuꝑ ex farina ordei: ꝛ de andaruçera .i. hipoquiſtidos: ꝛ de eupatras: ꝛ de nucibꝰ cypreſſi quoꝝ ꝑtes ſint eq̄les: piſtent̄ ꝛ cribellent̄: ꝛ incorporent̄ cū agreſta vel aceto: ꝛ q̄uis non habeas ex hoc finē intentuʒ oīno: tn̄ alleuiabit̄ egritudo regimine tali.

De inteſtinali.

Et ſcias ꝙ eoꝝ q̄ ſunt in fine iuuētutis cura eſt ipoſ̄is ꝓpter ſiccitatē ſue cōpl̄onis: ꝛ ꝑꝑ duriciē pellicule exlaniate. Infantes aūt paruuli ſil̄r non liberātur alia de cā .ſ. q̄ nō pn̄t abſtinere a fletu ꝛ motu īordinato ꝛ labore: ꝛ ꝑꝑ hoc nō ꝯſolidant̄. Puer vō hn̄s itell̄m: q̄ attēdit et obſeruat p̄cepta medici ꝑꝑ dubōnem ſui: credo ꝙ cura huiꝰ nō ſit ipoſ̄is: qm̄ ſi obſeruauerit q̄etē tenēdo deſuꝑ empl̄ʒ ſupradictū: ſeruādo dietā ſubtilē: ꝛ abſtinēdo ſe a ꝯtys: iacēdo ꝯtinue ſm ordinē p̄ſcriptū: poterit libari.

B Cura eorū q̄ ſunt in fine iuuētutꝫ ē ipoſ̄is et infantiū: ſʒ ē falſuʒ niſi in pluribus.

ℭ De egritudinibꝰ q̄ fiūt in burſa teſticuloꝝ. Cap. 5m.

ET FIT in burſa teſticuloꝝ apā. Et cura huius ē ſicut cura alioꝝ apatum. Et fit ibi etiā quādoqꝫ ſolutio continuitatis: ꝛ cura eſt ſicut cura aliarum ſolutionum continuitatis.

ℭ Tractatus. Quartus de egritudinibus virge: ꝛ eſt continens capitula quatuor.

ℭ De oppilatione que fit in virga cauſa lapidis vel alicuius alterius rei. Cap. p̄mū.

C FIT QVANDOQVE in cānali vḡe oppil̄o: ꝛ hoc aut a lapide vel ſanguie coagulato: vel a groſſa ſanie. Lapidē aūt extrahere d̄bes cū ferro noīato ī arabico alchartir: aut accipe virgā ſubtilē bn̄ politā ad modū ſtili de ere vel argēto: aut auro: ꝛ deſuꝑ fac incaſſare pūctā vnā de adamāte: ꝛ pone ꝑ foramen vḡe vſqꝫquo attingat lapidē: ꝛ ipꝫ poterit frāgere cū ea: ꝛ in balſamo ē ꝓꝓꝑetas valida ēt ī frāgēdo lapidē in hoc loco. Et rememoratꝰ fui iā in p̄cedēti curā lapidis ſufficiēter: ꝛ curam etiā oppil̄onis q̄ fit a ſanguie vel ſanie. ꝛ p̄t ēt fieri oppilatio in cānali vḡe a veruca q̄ orit̄ ibi. ℭ Et cura huiꝰ ē cū dolor fuerit fortis ꝛ intolerabilis: eo ꝙ īfirmus nō p̄t emittere vrinā: ꝑforare vḡā in loco ſuꝑiori veruce ita vt vrina poſſit īde exire: ꝛ vrinādo q̄eſcit dolor.

Cura.

D Et poſtea cura verucā inyciēdo oī die ꝑ foramē eiꝰ oleū amygdalarū: aut de ſiſamino. ꝛ hoc pluries fcō ſtude cōprimere verucā cū aliquo inſtr̄o donec erumpat̄: ꝛ poſtea pone ītus ea q̄ hn̄t dolorē remouere: ſicut eſt oleū ro. ꝛ oleuʒ amygdalaꝝ eq̄l̄r mixta: ꝛ octaua ꝑs aq̄ decoctiōis centauree minoris: ꝛ ſubtilis corticis pineoꝝ: ꝛ caude equine: q̄ tm̄ bullita ſint donec aq̄ mutauerit colorē: ꝛ in iſta colatura pone aliq̄d mellis: ꝛ pone de iſto medicamīe ꝑ foramē vḡe oī die tā diu donec deſtructa fuerit veruca. Et demū cura foramē vulneris donec fuerit ꝯſolidatū ꝛ hoc cū vnguēto de alnacli: ꝛ ſemꝑ cū vrinauerit īfirmus ablue vulnus cū aq̄ mellis p̄dcā: ꝛ deſuꝑ pone vnguētū alnacli donec ꝯſolidet̄. Si vō ſenex fuerit īfirmus ꝑꝑ ſui ſuꝑfluā ſiccitatē nō ꝯſolidat̄ vulnus in ꝑpetuū. Et ꝓpter hoc non eſt perforādus: niſi fuerit in articulo mortis.

ℭ De priuatione ſenſibilitatis virge. Cap. 2m.

E HEC EGRITVDO curat̄ ſicut curat̄ priuatio ſenſibilitatis alterius mēbri. ꝛ oriūtur etiā quādoqꝫ in capite virge puſtule rubee q̄ in arabico nominant̄ alohūbra: q̄bus collyriū de memithe cōfert multū: ꝛ eius regimē ſit lactuca decocta.

ℭ De foraminibus que fiunt in virga. Cap. 3m.

HEC QVIDEM paſſio accidit in hoc membro ex abūdātia acutoꝝ humoꝝ. ꝛ curat̄ cū collyrio de memithe. ꝛ regimē eiꝰ ſit lactuca decocta.

ℭ De expulſione ſpermatis. Cap. 4m.

HEC VERO egritudo euenit a debilitate vtutis: ſicut accit exeūtibꝰ ab egritudie ꝛ ſenibꝰ. ſed qn̄ corpus ꝯfortat̄ ꝛ vigorat̄ ꝛ redit ꝑfecte in ſuā pol̄itatē remouet̄ iſtud accn̄s: ꝛ ꝯtinuare teſticulos galloꝝ hꝫ iſtud accn̄s remouere: ꝛ bibere aquā mellis ꝯfert valde. Si vō ex ſenectute fuerit: cura ē ipoſ̄is: ꝛ qd̄ magis confert in hac paſſiōe ſi nō fuerit ex ſenectute ſunt teſticuli galloꝝ: ꝛ cerebra paſſeꝝ: ꝛ carnes pulloꝝ: ꝛ colūboꝝ ꝑuoꝝ. ꝛ accit ēt ꝙ mēbrū nō eycit ſꝑma ſicut ſagittā cā īciſiōis chorde q̄ arabice dr̄ ſcebel: ꝛ ē illa chorda īter teſticulos ꝛ vḡā. ꝛ hec recordatꝰ fuit Gal̄. Et huiꝰ cura eſt ipoſ̄is. Et iteꝝ dicit Gal̄. ꝙ qn̄ accidit tortuoſitas in vḡa nō p̄t eycere ſperma ſicut ſagittā. Et h̄ tortuoſitas p̄t accidē aut ex vulnere qd̄ nō fuit bn̄ ꝯſolidatuʒ: aut ex apate facto in aliq̄ chordaruʒ vḡe: aut ex nimia ſiccitate alicuiꝰ chorde. ſi aūt ex ſiccitate fuerit: cura eſt ipoſ̄is: tn̄ p̄cipe īfirᵒ: vt quotidie ꝛ multoties inūgat mēbrū cū ol̄o amyg. dulciū mixto cū aq̄ tepida: ita ꝙ illa hūiditas ſemper ibidē ꝑmaneat. Si vō ex apate duro ꝛ lapideo fuerit: fac fieri inūctionē ex oleo anhetino: ꝛ pinguedie anatis: ꝛ ex medulla cruris vituli: quoꝝ ꝑtes ſint eq̄les: miſceant̄ ſil̄: ꝛ inūgat̄ mlt̄oties mēbrū. ꝛ videbis iuuamētū manifeſtiſſimum. Cōplete ſunt egritudines virge: ꝛ nūc incipiemus determinare de egritudinibus vulue.

F

G

ℭ Tractatus. Quintus de egritudinibus vulue ꝛ matricis: ꝛ eſt continens capitula octo.

ℭ De ſterilitate propter malā cōplexionem. Cap. p̄mū.

HOC MEMBRVM .ſ. vulua ex mēbris ē mlt̄i ſenſus ſicut iā d̄claratū ē. ꝛ hoc ꝑꝑ exuberationē neruoꝝ q̄ eſt in ea. Et cōſtringit̄ ꝛ ꝯhitur valde: ꝛ dilatat̄: ꝛ elargat̄ multū: ꝛ h̄ ꝑꝑ mlt̄as ligaturas tortuoſas q̄ ſunt ī ea. Et nō eueniūt h̄ alicui mēbro niſi huic: ꝛ ſtō: ꝛ burſe teſticuloꝝ. Et qn̄ mulier īcipit īpregnari ꝯſtringit̄ ꝛ ꝯhit̄ matrix. ꝛ qn̄ fetus īcipit creſcē: dilatat̄ matrix: vſqꝫquo d̄ueniat ad terminū a d̄o ſibi d̄putatū ex nā ſui: ꝛ tūc dilatat̄ orificiū vulue donec ꝑturiat: ꝙ priꝰ erat tā ſtrictū ꝛ obturatū ꝙ ēt pūcta ſtili nō potuiſſet ītraſſe: ꝛ cū īcipit exire fetus d̄ſcedit ex orificiū mr̄icis: ꝛ poſtea dilatat̄ orificiū vulue intm̄ ꝙ ē exiēs a nā abſqꝫ tumefactiōe loci: ꝛ iſtud dr̄ doloſare. Et totū hoc fcm̄ ē a ꝓuidētia diuia. ℭ Et fit ſterilitas ab egritudinibꝰ mr̄icis: ꝙ ſi fuerit a natiuitate: cura eiꝰ ē ipoſ̄is: niſi ſm volūtatē diuinā: q̄ aūt fit a mala q̄litate ſeu cōpl̄one frida vl̄ cal̄a: ſicca vel hūida: aut ab iſtis q̄litatibꝰ mixtis poteſt curari. ℭ Mala aūt cōplexio cal̄a in exceſſu deſtruit ſꝑma: ꝛ cōſumit illud. ℭ Et cura eius eſt reducere dictā malā cōpl̄onē ad eq̄litatē: ꝛ hoc cū cibis ꝛ medicinis intus ꝛ ex̄. ℭ Mala vō cōpl̄o frida acq̄rit̄ a balneatiōe: ꝛ natatiōe in aq̄ multe friditatis: aut a ſeſſione ſuꝑ lapides multe friditatis: vel a comeſtiōe medicinarū frigidarū: aut a pōne empl̄oꝝ fridoꝝ ſuꝑ vētrē appoſitoꝝ ꝑꝑ multā caliditatē q̄ erat in eo. ℭ Et cura eiꝰ eſt tēperare cōpl̄onē cū medicis q̄ hēant calefacere tēperate. Et cōferunt etiaʒ iſte medicine qn̄ fit a ſenectute: vel ab

H

Cura cal̄e

Cura frigide.

I acceptione ciboꝝ vel medicinarũ frigidaꝝ. ❡ Medica-
men ꝯueniẽs ad hoc. ℞. olei rosacei: ⁊ anhetini: ⁊ grano-
rũ de alcaunꝝ. añ. ℥. ij. ⁊ aq̃ decoctiõis aristo. lon. decocte
cũ. ℥. j. ipsi⁹ ari. vsq; ad ꝯsumptionẽ medietatis librã. j. et
lumbricoꝝ terrestriũ. ℥. 5. ⁊ misceant̃ oĩa simul: ⁊ ponant̃
ad lentũ ignẽ: ⁊ bulliãt vsq; ad ꝯsumptionẽ aq̃. ❡ Et po-
stea ꝑ q̃libz. ℥. olei: ponat̃ exagiũ vnũ pure ambre: ⁊ cuz
isto fac inũgere q̃libz die intus in m̃rice: ⁊ ꝓijce ẽt de ipo
ꝑ clistere vsq; ad ꝓfundũ: ⁊ da ei ad bibẽdũ oĩ die de sy-
rupo de corticib⁹ citri cũ syrupo de sticados. añ. ℥. j. cuz
℥. iiij. aq̃ simplicis tepide. ⁊. ℥. j. decoctionis cẽtauree. Et
õ octo in octo dieb⁹ da ei ad bibẽdũ aur̃. 5. theriace ma-
gne: ⁊ carnes eius sint turtures ⁊ passeres irũij ⁊ anates
decocte in tasphea cũ pane bñ fermẽtato. ❡ Oz si dicta

Cura sicce

mala cõpl'o ex siccitate fuerit sup̃flua: vñ sperma cadẽs
in vulua vel m̃rice ꝯsumit̃ ⁊ desiccat̃ tali mõ q̃ ibi nulla
g̃natio p̃t fieri. Et hoc m̃lieri p̃t accidere ex sup̃fluo vsu
siccarũ medicinarũ ex errore medicoꝝ: ⁊ etiã ꝑꝑ iportu
nitatẽ mulierũ q̃ faciũt se medicinare de eo q̃ nesciunt.
Jstis ergo stude humectare corpus totũ: ⁊ matricẽ ma-
K xime. Et ciba eas gallinis pinguibus in lacte decoctis: ⁊
cũ q̃busdã etiã auib⁹ q̃ in arabico dñr scumẽ cõditis cuz
oleo amyg. dulciũ loco olei oliuarũ: ⁊ clisteriza matricẽ
cũ oleo de sisamino vel amyg. dulciũ. Sed oleũ de sisa-
mino nõ cõmendo ꝑꝑ q̃dã nocumẽta q̃ sunt in eo: ⁊ sunt
ista. s. q̃r est grosse sub̃e: ⁊ ꝑꝑ hoc tarde facit suos motus
⁊ opatiões: ⁊ est facilis corruptiõis: ⁊ iducit fetorẽ in mẽ
bris: ⁊ maxie in sup̃iorib⁹: ⁊ fac itrare mulierẽ in tina aq̃
dulcis tepide in qua moret̃ diu: ⁊ si videret̃ ei graue sta-
re totã in aq̃ ad minus stet vsq; ad renes: ponẽdo in di-
cta aq̃ aliq̃d olei amygda. dulciũ. Et si hñres oleũ oliuarũ
dl'ciũ sine aliq̃ penetratiõe salis ꝯfert magis ꝑꝑ stipticita
tẽ modicã q̃ ẽ in eo. Et iã te feci scire multoties: ⁊ adhuc
L idẽ itero tibi in hoc loco q̃ q̃dlibet mẽbrũ g̃nal'r ⁊ spãl'r
p̃cipale idiget ꝯfortatiõe cũ medicinis stipticis tẽpera
te: ⁊ fac stare mulierẽ in domo cui⁹ fenestre ⁊ ianue sint
apte a ꝑte austri: ⁊ in qua discurrat aq̃ causa humecta-
tionis aeris: ⁊ cũ vult vti coitu cũ viro suo causa ipregnã
di se: sit in camera cuius ianue ⁊ fenestre sint apte a ꝑte
oriẽtis ita vt ide vẽtus ille itret: ⁊ da mulieri ad bibẽdũ
de limatura eboris cũ succo pomoꝝ: aut cũ decoctione
ligritie: ⁊ vtat̃ mulier ocio ⁊ q̃ete: ⁊ seruãdo regimẽ istõ
sicut dixi: ipregnabit̃ deo dãte. Et scias q̃ q̃ñ talis mu-
lier icipit iuuẽtutẽ trãsire: ⁊ ad senectutẽ primã appro-
pinquare: medicine ⁊ regimẽ p̃dictũ est maioris efficacie
⁊ iuuamẽti ꝑꝑ caloris diminutionẽ in ipa. Et iã ante tibi
dixi q̃ mẽbra fortiter desiccata difficile est valde cũ me-
dicinis humectare. Et hac de causa pauca tibi h̃ scripsi
⁊ memoraui: ⁊ sic compleui curã sterilitatis q̃ a siccitate

Cura hu-
mide.

ꝓcedit. ❡ Et nũc incipiã curã sterilitatis q̃ fit ex sup̃flua
humiditate matricis. Et scias q̃ humiditas sola matri-
cis: nõ destruit ipregnationẽ: s; illa q̃ fluit sic aq̃. Et hec
M diuisa in ꝑtes duas. s. subtilẽ ⁊ grossaz. He eñ due exube
rãtes destruũt ipregnationez. Et cura horuz est facilis: ⁊
hoc est vt regas mulierẽ cuz exiccatiuis actu ⁊ potẽtia:
dãdo ei carnes assatas: ⁊ ẽt in sartagine p̃paratas: vbi
sint turtures ⁊ passeres: ⁊ fac clisterizari matricẽ ei⁹ cuz
istis rebus. ℞. spelte cõquassate ⁊ radices liliorũ cõquas-
satas: ⁊ ifunde in aq̃: ⁊ stent sic vsq; mane: ⁊ tũc pone ad
lentum ignem: ⁊ fac bullire donec aqua mutet colorẽ:
⁊ in colatura illa pone libram. 5. olei de granis catapu-
cie: ⁊ si nõ reperiretur de isto: pone loco eius tm̃ õ oleo
amygda. amarũ cũ. ℥. j. oximellis cõpositi: ⁊ fac cũ istis te
pidis clisterizare stante muliere supina. i. subiecta supra
dorsuz suũ: ita q̃ nares ⁊ renes sint in altũ: ⁊ caput ⁊ spa
tule sint ꝺcliues: ⁊ sic stãdo retineat clistere istud ꝑ horaz

N vnã ⁊ postea euẽct: ⁊ sic faciat oĩ die vsq; ad octo dies: et
postea fac liciniũ ex cotone: ⁊ desup̃ ꝓijce puluerez ma-
cis: nõ ponẽdo multũ de eis: q̃r istud mẽbrũ cũ sit neruo
sum est m̃lti sensus: ⁊ nõ posset talia sustinere. Et sil'r ca-
ueas ponere de sq̃nçibin. s. oximelle in quãtitate multa:
q̃r istud mẽbrũ ledit̃ ab aceto. Et ego semꝑ cuz facio ta-
les medicinas ꝯsueui ponere õ eo in valde modica quã-
titate. ❡ Et si q̃reres a me quare stõchus sustinet acetũ
absq; magna lesione magis q̃ faciat matrix: cũ sit maio-
ris sensibilitatis. Dico q̃ huic q̃õni p̃t r̃ñderi plurib⁹ mo
dis. Uno. s. mõ ꝑpter ꝯsuetudinẽ: q̃r stomachus multum
est assuetus recipere acetũ. Et alia de causa est: q̃r epar
multũ iuuat stomachũ in suis operib⁹ exercendis: ⁊ hoc
est q̃r stomachus nõ digerit cibũ solũmõ ꝑ se: sed etiã ad
O vtilitatẽ epatis ⁊ omniũ alioꝝ mẽbroꝝ. Et discordia qui-
dez fuit iter medicos q̃ fuerũt ante Gal. talis. s. q̃ quidã
eoꝝ credebãt q̃ stomachus nutrit̃ ex humiditate ꝓpria
stomachi q̃ in ipso digerit̃. Et alij dicebãt q̃ illa humidi
tas nõ erat: nec poterat esse sufficiens ad nutriendũ ip-
sum: sed nutrit̃ a sanguine q̃ recipit a venis q̃ veniũt ab
epate ad stomachũ. Et Gal. affirmat ⁊ dicit: ⁊ verum est
dictũ eius q̃d nutrit̃ istis duab⁹ vijs. Et sñia mea in hoc
est q̃ q̃dã pars istius stõchi nutrit̃ ꝑ maiori parte ex ꝓ-
pria humiditate digesta solũ in ipso stõ cũ modica q̃daz
parte ⁊ parua sanguis q̃ venit ab epate: ⁊ alia pars sto-
machi nutrit̃ ecõtrario. Et sine dubio pars superior sto
machi nutrit̃ ex humiditate ꝓpria digesta solũ in stõcho
cũ modica ⁊ parua q̃ntitate sanguis qui venit ab epate.
Et inferiores ꝑtes stõchi in maiori q̃ntitate nutriunt̃ ex
sanguie q̃ venit ab epate: ⁊ in minori de ꝓpria hũiditate
sui. Et ꝑtes medie ipsi⁹ equal'r nutriunt̃ ex ambabus. Et
P q̃r in stõcho sunt ꝑtes carnose: iõ melius p̃t sustinere ace-
tum q̃ matrix: q̃ oĩno caret carnositate: ⁊ etiã q̃r in fun
do stõchi abũdant humores. Et ex oĩbus istis causis po-
test leuius ⁊ melius stõchus acetũ sustinere q̃ matrix. Et
inunge vuluã exterius cũ oleo ro. ⁊ oleo de aldiacoen.
Et scias q̃ pro maiori ꝑte ex frigiditate ⁊ hũiditate hec
egritudo h̃z prouenire: ⁊ pro minori ex caliditate ⁊ sicci
tate. Jam ergo v̄r nobis sufficienter posuisse curas hu-
ius passionis simplicis: ex q̃bus scias curare cõpositas:
cõponendo medicamina prout videbitur conuenire.

❡ De apostemate matricis. Cap. 2m.

ET ACCIDIT q̃ñq; vulue seu m̃rici apã si-
cut alijs mẽbris accidere ꝯsueuit. Et hoc mẽbruz
satis p̃paratũ est recipere apã: eo q̃ est in iferiori
parte corporis. ⁊ cũ hoc est receptaculũ sup̃flui-
tatum. Et apata q̃ fiũt hic sunt vel ex sanguine: vel chole-
ra: vel ex mel'ia: s; ex flegmate in minori parte. Et cura
generalis oĩbus est flobotomia basilice brachij dextri
primo: ⁊ postea ex saphena: ⁊ postea stude in refrenãdo
⁊ mitigando humores: ita vt non currant ad locũ dolo-
ris: ⁊ subtilia ei regimẽ valde. Et credo q̃ sufficiãt ei. ℥.
ij. panis bene fermẽtati: vel parũ plus: vel minus cum
medulla citrulloꝝ. Et clisteriza vuluã cuz oleo rosaceo.
Et si cũ hoc regimine resoluitur apostema: bene quidẽ.
Et si conuertit̃ ad saniẽ: necesse erit tunc vt facias cliste
re cũ aqua mellis: aut cũ ipso melle: ⁊ postq̃ sanies bñ
fuerit mũdificata: clisteriza vuluã cum melle mixto cuz
medicinis desiccatiuis hñtib⁹ ꝓprietatẽ generandi car-
nẽ: ⁊ in melle est virt⁹ magna in g̃nando carnẽ. ❡ Me-
dicamen ad hoc. ℞. farine ordei ⁊ farine viccie. añ. ꝑtes
equales: nucis cypressi ⁊ thuris adusti. añ. quartã partẽ
vni⁹ partis: q̃ sunt cõquassanda cõquassent̃: ⁊ infundant̃
in aqua: ⁊ postea bulliãt tm̃ vsq; quo aqua mutet colorẽ
⁊ colet̃ staminia valde densa: ⁊ misce cũ hac colatura de
melle puro ⁊ spumato quãtũ ẽ medietas aq̃: ⁊ depurat̃

A

mel isto mõ. ℞. mel. ⁊ misce cũ eo de aq̃ in bona q̃ntitate donec ferueat: ⁊ postea remoue spumã ⁊ fac eũ paulatine bullire semꝑ remouẽdo spumã: postea cola ⁊ iterũ pone ad ignẽ: ⁊ fac bullire donec ꝯsumet aq̃: ⁊ de isto cũ p̃dicta decoctiõe oĩ die fac clistere donec fuerit liberata. Et h̃ cura est ꝯueniens oĩbus apatib' fractis q̃ fiũt ex cholera mixta cũ melãia: aut q̃ sunt ex melãia mixta cũ sanguie: ⁊ apa ex melãia in hoc loco raro euenit: ⁊ qñ accit nõ deleui curat: queadm̃ etiã nec in alijs mẽbris: tñ semꝑ studiosus esse debes in mitigãdo dolorẽ ei': ⁊ qđ magis ꝯueniẽs est ad hoc ẽ oleũ ro. cũ oleo de vitellis ouoꝝ: qđ sit absq̧ oĩ acuitate ⁊ fetore. Et scias ꝙ oleũ de vitellis ouoꝝ magnã ⁊ mirabilẽ h̃z ꝓprietatẽ in egritudinib' vulue: ⁊ ẽt in oĩb' mẽbris magnisensus cũ valido dolore ⁊ forti: ⁊ oĩ die clisteriza eã cũ istis duob' oleis: ⁊ fac eã seruare regimẽ subtile qđ tẽdat ad quãdã hũiditatẽ sicut ẽ brodiũ galline cũ pane fermẽtato in modica q̃ntitate: nõ comedẽdo de carnib': ⁊ tene eã cũ isto regimine donec dolores fuerit alleuiati: ⁊ ipsa sit̃r. ⁊ postea paulatine ꝑduc eã ad suũ regimẽ assuetũ: ⁊ nõ tradas obliuioni repꝑcutere ⁊ obuiare ne hũores possint ad locũ d̃riuare: ⁊ locũ q ibi est tumefact' studeas dissoluere toto posse: ⁊ finis vltim' ad quẽ põt medicus ꝑuenire in hoc apate melãico est vt ꝓlonget egritudo: ⁊ iuuat cũ hac passione mulier tẽpore longo faciẽdo semꝑ suas actiones nãles.

Oleũ ouorũ magnã h̃z ꝓprietatẽ in sedatiõe doloꝝ mẽbrorũ valde sensibilium.

B

De corrosione matricis. Cap. 3m.

C

GENERATVR q̃dẽ hec egritudo in m̃rice exuberãtia humoris acuti ⁊ corrosiui: ⁊ qñ fit in aliquo alio mẽbro cũ difficultate curat. ẽ cũ orit in isto m̃lto difficilius: ⁊ iã recordatus sum ꝙ cũ essem iuuenis ad me venit q̃dã senex trapezator: q dixit mihi ꝙ q̃dam dña de qua multũ curabat: ⁊ eã multũ diligebat hãc patiebat egritudinẽ: ⁊ ego diu in curatione eius laboraui donec fui fessus: ⁊ q̃ eũ multũ diligebã: feci hoc scire patrẽ meũ q senex erat: ⁊ ipse me desperare fecit de hac curatione: dicens ꝙ hec passio ad mortẽ deducere eã debebat nãl̃r: ⁊ docuit q̃d ei facere deberẽ. Et aliqñ hec egritudo in ea alleuiabat: ⁊ interdũ intẽdebat: donec sanguis in q̃ntitate maxia emanauit ⁊ corrosio dilatabat: ⁊ intm̃ augumẽtata ⁊ dilatata fuit corrosio ꝙ corrosit vnam ex magnis venis: ⁊ inde tantũ sanguis exiuit: ꝙ inde mortua fuit.

Corrosio m̃ricis nãliter est incurabilis s̃r tñ sentit Auicẽna.

De dislocatione matricis. Cap. 4m.

ET DISLOCATVR qñq̧ matrix ex superflua hũiditate: ita ꝙ exit a loco debito. Et põt etiã accidere ex saltu: vel ex casu: aut ex eleuatiõe magni põderis ⁊ sĩlibus. Et iã recordatus sum ꝙ vidi mulierẽ cui matrix exiuerat extra vuluã: ⁊ videbat q̃si esset fardellus paruus: ⁊ remãsit sic tꝑe lõgo: s̃z finẽ ipsius ignoraui. In p̃n° aũt qñ appet h̃ egritudo: medicus leuiter eã poterit curare: ⁊ reducit oĩb' istis modis qb' dicturus sũ. vz. manu si vis: ⁊ si nõ: fac eã supinã iacere: ⁊ fac ꝙ aliqs sedeat suꝑ pectus suũ: ⁊ alius suꝑ crura: ⁊ fac eã terrere ponẽdo circa pedes eius aliq̃ reptilia: sicut sunt mures: vel lacerte: aut rane: vel his sĩlia: ex q̧bus multũ terrefiat: ⁊ velit fugere ab ipsis trahẽdo pedes ⁊ crura ad se: ⁊ ide oĩa mẽbra ⁊ corp' totũ sĩl̃ ꝯtrahant: ⁊ hac de cã matrix itus redibit ad locũ suũ: ⁊ cũ redierit matrix fac eleuari coxas eius in altũ: ⁊ ordina vt iaceat supina: ⁊ p̃cipe ei vt nõ se moueat oĩo aliq̃ de cã: etiã si vellet assellare. Et postea clisteriza eã hoc clisteri. ℞. balausti. ⁊ galle: carobe recẽtis: ⁊ liq̃ritie. aã. partẽ vnã: nucis cypressi partẽ mediã: sticados ⁊ camomille. aã. q̃rtã ꝑtẽ ꝑtis vnius. cõquassa q̃ sunt cõquassanda: ⁊ ifunde dictas medicinas ꝑ noctẽ vnã in aqua multũ feruẽti ⁊ in mane fac bullire donec m̃lt̃u aq̃ mutet colorẽ: ⁊ postea colet: ⁊ ex ista colatura accipe librã. 5. cui misce. ℥. 5. olei de myrtella facti ex florib' ipsius myrte: ⁊ fcõ ex istis clisteri ifunde cotũ in istis ⁊ ipone: ⁊ postea liga desuꝑ vuluã exterius petiã lini valde dẽsam: q̃ sit iplicata pl̃ribus plicis: ⁊ sit madefacta in decoctiõe myrte ⁊ balaustiarũ: ⁊ postea suauiter liga eã cũ institis añ ⁊ retro: ⁊ muta eã bis in die. S̃z ante ligationẽ pone suꝑ vuluã: ⁊ ex opposito retro suꝑ spinã de puluere subtilissimo de sticados ipastato cũ aq̃ ⁊ aceto. añ. ita vt trãseat de v̓tute eius ad m̃ricẽ: ⁊ in aq̃ sua pone de syrupo ro. vt bulliat: ⁊ cũ hoc regie libabit Deo dãte. Si aũt matrix añq̧ intus reducta fuerit mutauerit colorẽ: pone desuꝑ cotũ carminatũ madefactũ in oleo ro. ⁊ oleo lilij: quoꝝ ꝑtes sint eq̃les ⁊ sint tepida ad modũ lactis recẽter m̃lcti mutãdo cotũ sic madefcm̃ pl̃ies atq̧ pluries: donec illa suꝑfluitas et nigredo remoueat. ⁊ demũ stude in reducẽdo m̃ricẽ it': queadmodũ dixi: nihil penit' omittẽdo.

E

Et recordati fuerũt q̃dam medici ꝙ aliqñ putrefiũt ligamẽta m̃ricis oĩa: ⁊ exit matrix oĩo: ⁊ ꝑmanet m̃lier absq̧ m̃rice: ⁊ viuit sine diminutiõe aliquaꝝ suaꝝ opationũ. Et dixit mihi q̃dã amic' me' de quo ⁊ ei' v̓itate m̃ltũ ꝯfido ꝙ vidit mulierẽ cui oĩo matrix exiuerat: ⁊ remansit viua faciẽdo oẽs suas opatiões nãles integre ⁊ ꝑfecte: ⁊ sic eẽ d̃z absq̧ dubio: cũ nõ sit mẽbm̃ p̃ncipale: nec aliq̧b' mẽbris aliq̃s p̃stet vtilitates: nec p̃stat aliqđ iuuamtũ i ꝯseruãdo vitã: nec iuẽtũ fuit ad illđ. Et ꝓ certo iuuamẽtũ in muliere est matrix sicut mẽbrũ viri in viro: tñ testiculi sunt mẽbrũ p̃ncipale: sicut declaratũ est: ⁊ ex ipsis est vir. i. masculus vir diuersificat' a muliere. Sed matrix nõ ẽ alteri' iuuamẽti nisi q̃ facit appetere coitũ: ⁊ ad ipregnationẽ recipiẽdã. Et facit crescẽ ⁊ tumere vbera. Et greci qñ volũt ipinguare scrophas: extrahũt eis m̃rices. Testiculi autẽ mulieris minores sunt ⁊ existũt illis viroꝝ: ⁊ testiculi viroꝝ sunt rotũdi: mulierũ v̓o plani. Cũ aũt testiculi mulieris extrahunt reddit aĩal incognitũ: q̃ ex oĩb' aĩalibus sunt masculi ⁊ femie: ⁊ cui ablati sunt testiculi nõ ẽ masculus neq̧ femina: nec põt esse moris masculi nec femine: quare de necessitate est alius a masculo ⁊ a femina.

M̃lier cui tota exiuit matrix suꝑuixit.

F

Testiculi sũt mẽbra p̃ricipalia r̃spectu idiuidui. idez supra.

G

De fluxu menstruorum. Cap. 5m.

FLVXVS q̃dẽ mẽstruoꝝ accit m̃lierib': aut ꝑ viã purgatiõis suꝑfluitatũ: aut a nimia subtilitate sanguinis: vel q̃ nimiũ fact' ẽ sanguis aquosus: aut ꝑꝑ nimiã calitatẽ igneã acq̃sitã in eo: vel ex aptiõe orificioꝝ venarũ ꝑꝑ mordicationẽ ⁊ acuitatem sanguis: cui aũt ex subtilitate sanguis hoc ꝓcedit: cura ei' est igrossare regimẽ: deinde da ei lẽtes decoctas: ⁊ crura ⁊ pedes hedoꝝ ad comedẽdũ. Illi aũt cui accit ex acuitate ⁊ caliditate ignea acq̃sita i sanguie ꝓpinabis medullas citrulloꝝ ⁊ anguriaꝝ. Et si fuerit iuuenis ⁊ tꝑe estatis dabis ei cucurbitas decoctas cũ carnib' arietũ iuuenũ. s. vni' ãni. Et qñ ex aptiõe orificioꝝ venarũ ꝓcedit ex mordicatiõe ⁊ acuitate q̃ est in sanguie: dabis ei ad bibẽdũ aquã in q̃ cocta sint ista. s. liq̃ritie ⁊ viole ⁊ nenufar. aã. aur̃. ij. psilij integri octauã ꝑtẽ aur̃. j. ifunde in. xv. ℥. aq̃ vsq̧ ad mane. Et postea fac bullire lẽto igne vsq̧ ad ꝯsumptionẽ medietatis aq̃ ⁊ cola: ⁊ i hac colatura adde. ℥. syrupi ro. fci ex rosis siccis: ⁊. ℥. 5. đ syru. dactiloꝝ crudoꝝ: vel loco ei' de syrupo agresti: ⁊ bibat de ea ieiuno stõ omni die.

Cãs flux' mẽstruorũ sunt q̧nq̧.

H

De retentione menstruorum. Cap. 6m.

RETINENTVR quidẽ mẽstrua in mulieribus ꝓpter grossitudinẽ humoꝝ: aut ꝓpter debilitatẽ virtutis expulsiue. Et cura eius est subtiliare regimen eius: ⁊ incidere viscositatẽ eius cũ syrupo de ireos: ⁊ syrupo sq̧ncibin simplici tantũdẽ cũ ter tanto de aq̃. Si m̃lier trãsierit iuuẽtutẽ: aut fuerit senex: ⁊ caro ipsi' fuerit dura: ⁊ humor grossus ex-

I titerit: tūc oīno idiget syrupo sqnzibin cū syrupo d̄ ireos: sicut dixim⁹. Et tu scis ꝙ medicine q̄ sūt diuretice valde hēre debēt odorē horribilē: ꝛ apiuz: ꝛ ameos: ꝛ daucus sūt ꝯueniētia ad h̄: ꝛ feniculus ēt tm̄ hꝫ de horribilitate quātū sufficit. Cōplete sunt egritudines q̄ accidūt vulue.

¶ De oppilatione ꝛ sigillatione que accidit collo matricis. Cap. 7^m.

HOC QVIDEM accn̄s aliquib⁹ mlieribus euenit a natiuitate in vtero materno: ꝙ si fuerit caro: incide cum ferro: ꝛ si fuerit os aut caro dura cicatrizata noli laborare.

¶ De laniatione matricis. Cap. 8^m.

HOC QVIDEM accn̄s aliqb⁹ mulieribus euenit in tp̄e partus: aut qn̄ violant a v̄ginitate. Or si fueris a p̄n⁹ p̄cipe ei mlieri vt strigat coxas suas: ꝛ pol̄e erit ꝙ suo ꝓprio sanguie ꝯsolidabit. Si aūt nō fueris in p̄n⁹ ꝛ labia vulneris fuerit ꝯsolidata

K icide dcā labia ex vtraqꝫ parte cū ferro: ꝛ sue cū filo sete crude: ꝛ pone desup ꝯsolidatiua ꝛ sigillatiua: sic̄ sunt absinthium: ꝛ anthere: ꝛ balaustie exiccate. Fiat puluis ex his subtilissim⁹: ꝛ sp̄ge desup suturā iterādo pluries. Et scias ꝙ sutura q̄ fit ex seta cruda nō corrūpit: nec putrescit donec vuln⁹ p̄fecte sit ꝯsolidatū. ¶ Hucusqꝫ igr̄ ꝓut nobis apparet sufficiēter diximus de egritudinib⁹ proprÿs vniuscuiusqꝫ mēbri. Nūc aūt incipienus d̄terminare de egritudinib⁹ cōib⁹ oium mēbroꝝ: ꝛ icip iemus cum auxilio Dei determinare ꝛ loqui primo de ossibus que sunt columna ꝛ fundamentū omnium membrorum.

Sutura ex seta cruda nō corrūpit donec vuln⁹ fuerit ꝯsolidatum.

¶ Tractatus Sextus de egritudinibus ossium: ꝛ est continens capitula quinque.

¶ De mala cōplexione ꝛ fractura ossis. Cap. p̄mū.

De cōpl̄one mala.

DICO QVIDEM ꝙ in q̄libꝫ osse p̄t fieri egritudo ex mala cōpl̄one: ꝛ h̄ aut p̄p ꝯiūctionē eoꝝ adinuicē: vel p̄p formā eoꝝ: aut appositionē ipsoꝝ: vel p̄p mēsurā eoꝝ. Et est

L necē sup hoc ꝯsiderare ꝓpriā eoꝝ cōpl̄onē: iquātū ē masculus vel femia: ꝛ iquātū ē puer iuuenis: vl̄ senex: vel d̄crepit⁹: ꝛ ēt iquātū est Petrus vel Joānes. Et sup hoc sil̄r p̄ter ꝯsiderationē ossiū: debem⁹ ꝯsiderare carnē: ꝛ neruos: ꝛ ligaturas: ꝛ venas: ꝛ villos: ꝛ cutē: qm̄ qn̄ ista exeūt a sua cōpl̄one nāli trahūt sil̄r ꝛ alterāt ossa a sua debita cōpl̄one radicali. Et notū est ꝙ ossa cōpl̄onata sunt ex vna q̄tuor q̄litatū simpliciū aut cōpositarū. Ergo qn̄ exierit a sua d̄bita q̄litate: studeas ad recuperationē ipsi⁹. ¶ Et accit ēt ossib⁹ dissol̄o cōtinuitatis q̄ fractura noiat. Jstis igr̄ s̄btilia regimē iquātū potes: ꝛ equa mēbrū fractū: reducēdo ip̄m in locū suū ꝓpriū. Et illi q sunt s̄uitores medicoꝝ .s. chirurgicoꝝ assueti sunt h̄ facere ꝓprÿs manib⁹. Sed mihi ipol̄e v̄r ꝙ aliqd boni sciāt agere: q̄re eos non debes p̄mittere op̄ari. ꝛ vide si mēbrū lesum sit tale qd̄ hēat sibi par: sicut sunt brachia

De fractura.

M ꝛ crura. Stude ḡ vt reducas lesum ad formā sani: ꝛ si est ex mēbris q̄ nō hn̄t societatē: sicut nasus: cogita formaꝫ ipsi⁹ mēbri q̄lis erat in sua sanitate: ꝛ studeas vt possis reducere ad ipsaꝫ toto posse. Or si dislocatio vel fractura in ossib⁹ magnis euenerit: fac eū extēdere sup discuꝫ seu tabulā: cuius sup̄ficies sit extēsa ꝛ plana: postea extēde ambas p̄tes mēbri lesi trahēdo fortiter cū ambab⁹ manib⁹ ex vtraqꝫ p̄te: ita vt elongent p̄tes fracte vel dislocate abinuicē: ꝛ postea molla man⁹ tuas ad hoc vt nerui ꝛ ligature trahāt ad se mēbrū: ꝛ redeat ad locū suum: et inūge locū lesuꝫ cū oleo ro. ponēdo desup petiā subtilē: ꝛ sup illā pone grossiores: ꝛ demū liga cū stellis faciēdo ligaturā mediocrē. vꝫ. nō multū strictā: nec mollē: ꝛ stet ita ligatus p̄ tres dies: ꝛ postea solue ꝛ liga iteꝝ faciēdo sicut prius in oibus: ꝛ hoc facias donec fuerit liberatus.

Sꝫ attēde ꝙ id qd̄ pri⁹ agere debes in istis est fl̄omia ex opposita p̄te egritudīs: ꝛ s̄btilia regimē ei⁹: ꝛ sufficit ei comedere panē bn̄ fermētatū cū pullo: nō tn̄ vsqꝫ ad saturitatē: ꝛ h̄ donec fueris cert⁹ ne locus ap̄et vsqꝫ ad .xxx. dies: ꝛ ab ide in antea adiuua eū cū gn̄antib⁹ hūores viscosos sup fracturā ossis cū adiutorio dei. Et cibaria faciētia hec sūt pedes ꝛ crura hedoꝝ ꝛ arietū: ꝛ ꝯtinua inūctionē: ꝛ ligationē: ꝛ dissol̄onē: sic̄ dcm̄ ē donec liberet: ꝛ hoc fieri nō p̄t sic̄ credo in spacio miori q̄ꝫ .xl. dierū. Si āt mēbrū fractū fuerit ex mēbris magnis: ꝛ tu sol⁹ op̄ationē dictā nō poteris exercē: hēas sociū vsitatū q adiuuet te: trahēdo tu ex vna p̄te: ꝛ soci⁹ ex altera: donec labia fracture elōgent abinuicē: ꝛ postea relaxent man⁹: vt nerui trahāt ad se: ꝛ ꝯiūgent partes sil̄: ꝛ postea duc manū tuā sup mēbrū lesuꝫ palpitādo supi⁹ ꝛ inferi⁹: ꝛ ex oib⁹ p̄tib⁹. ꝛ si iuenis ip̄ꝫ bn̄ reductuꝫ: ꝛ planū: ꝛ eq̄le: bn̄ qdē: sin aūt sic ducēdo man⁹ eq̄bis eū: ꝛ planabis: donec fuerit ad locū debitū reductū: ꝛ p̄tes sil̄ optie coeq̄te: et post inūge eū: ꝛ ligabis ponēdo petias ꝛ astellas vt dcm̄ ē. Et dissolue post tres dies: ꝛ iterū liga ordiate oia faciēdo q̄ dixim⁹ .s. ligare ꝛ dissoluē: ꝛ inungē de trib⁹ in trib⁹ dieb⁹: ꝛ hoc regimē facē debes ifirmo forti: ꝛ q sit discretus: ita vt cognoscat suū p̄fectū: ꝛ ob h̄ sustinebit dolorē. Si v̄o ifirm⁹ fuerit pusillanim⁹ ꝛ debilis v̄tut atqꝫ timidus ꝛ idiscret⁹: habeas adiutores ꝛ s̄uitores penes te: q sint tecū ad tenēdū eū vi: ita vt cum senserit dolorē nō possit se vllo mō mouē nec destruē opus tuū: ꝓspiciēdo tn̄ ne iferas ei itēsuꝫ doloreꝫ. ¶ Si aūt ꝯtusio f̄cā fuerit in naso: necē est vt facias ex coto filato formā nasi: ponēdo exteri⁹ aliqd qd̄ possit ipsaꝫ sustinē. Et extēde sup petiā cerotū f̄cm̄ ex gūmis ꝙ possit nasuꝫ vndiqꝫ colligē et circūdare: ꝛ d̄sup pone petias plicatas pl̄ib⁹ plicaturis donec hēant debitā grossitiē: q̄ petie sic duplicate plumaceoli dn̄r. Et fac vt cōprehēdāt nasuꝫ ex oib⁹ p̄tib⁹: ꝛ fac vt iuiscet dcm̄ cerotū sup nasuꝫ: ponēdo d̄sup formā coti p̄dcāꝫ: q̄ sit lōgitudie ꝛ breuitate ꝛ forā in oib⁹ sic̄ nasus patiētis. Et cū mutaueris ip̄ꝫ: ablue p̄ nasuꝫ cū aqua mellis: ꝛ postea cerotū cū forā repone supi⁹. ¶ Et fuerāt qdā medici q hēbāt p̄ ipol̄i curaꝫ fracture ossis coxe: sꝫ ego vidi puerū q liberat⁹ fuit de passiōe illa: ꝛ ꝯsolidatū fuit os eius: sꝫ nō sequit ex hoc ꝙ qlꝫ sic debeat libari: eo ꝙ nāe ꝛ cōpl̄ones ossiū hoiuꝫ sūt nō oēs eq̄les: qm̄ puto ꝙ libatio dicti pueri fuerit p̄p mollicié ꝛ humiditatē sui ossis. Quare n̄ sequit ꝙ sic oib⁹ debeat euenire. ¶ Si āt ossib⁹ supuenerit dislocatio: cura est vt facias redire mēbrū ad suā formā nālē ꝛ pōnē: ꝛ hoc elōgādo os ab osse trahēdo fortiter: ꝛ relaxando man⁹ vt nerui trahāt ossa ad se: ꝛ redeāt ad suū sitū ꝛ locū nāleꝫ: ꝛ postea liga sicut supi⁹ dixi. Et subtilia regimē ei⁹ ꝛ fl̄omia eum si ꝯsenserint etas: v̄tus: tp̄s: ꝛ regio. Si nō oia ista adiuuāt ad hec: minue d̄ sanguie min⁹: sꝫ ꝙ dicte ꝯditiōes diminuunt: ꝓut tibi videbit ꝯuenire: ꝛ subtilia regimē tp̄e ꝯueniēti: ꝛ igrossa ipsum tp̄e quo videbit exigere. ¶ Et scias ꝙ oia ista p̄tinēt ad medicū nobilē ꝛ honoratū: sꝫ alias op̄ationes manuū dimitte ministris medicoꝝ sicut est fl̄omia ꝛ cauteriū ꝛ incisio arteriarū. Et adhuc nobiliora istis debēt facē isti medicoꝝ s̄uitores: sicut ē icisio palpebraruꝫ ꝛ eleuare venas q̄ oriunt in albedine ocl̄oꝝ: ꝛ p̄sternere cataractas. Oia hec ad dictos s̄uitores hn̄t p̄tinere. Ad medicū aūt honoratū nihil aliud p̄tinere dicimus: nisi vt ꝯsiliū p̄stet solūmō ciboꝝ medicinarumqꝫ infirmi: absqꝫ aliq̄ op̄atiōe manuū: queadmodū nō ꝯuenit ei facere syrupos ꝛ el̄aria suis manib⁹: nisi esset in magna nec̄itate. Et p̄r meus fuit ex istis qui tēporib⁹ vite sue p̄mansit sic sine aliq̄ op̄atione tali exercēda: ꝙ si voluisset nihil facere sciuisset: q2 non erat assuetus. Sed ego quāuis sim in

N

O

De fractura nasi.

P

De dislocatione.

Q

De officio medici opinionem suam.

A aio passibilis: amore artis: ꝛ ex delectatione quā habui in ipsa volui hoc exercere. ꝛ ꝑ studui in adiscēdo facere syrupos ꝛ electaria. Et volui ēt ꝑ experiētiā scire opatiões medicinarū: ꝛ ēt igeniuz extractionis ꝟtutis medicinarū ꝛ cōpōnis vnius cū altera. Et volui sil'r scire loca ossiū ꝛ cōpōnē eoꝝ adinuicē: ꝛ oīa hec scire volui: ꝛ ñ solū scire: sed ꝓprijs manib⁹ exercere: ꝛ hoc cū appetitu maxio et desiderio: ꝛ semꝑ secut⁹ suz viā istā: q̄zuis sit vilis ꝛ ꝯtempta apō medicū honoratū: queādmodū laboratores terre in illo ope delectanť: ꝛ venatores in venādo: ꝛ sic de alijs sil'ib⁹. Qđ memorat⁹ suz de his nō feci cā ꝓmouēdi aliquē honoratū medicū ad exercēdū p̄dcā opa suis manib⁹: s3 si fuerit neće in seipso: vel in aliq̄ dignissima vel charissima ꝑsona: ꝙ sciat facē ꝛ exercere: ꝛ ēt ex misicordia ꝛ pietate dei alicui paupi: sciat facē hec vel aliq̄ leuia. Ea aūt q̄ sunt turpia ꝛ abhominabilia ꝛ misera: sicut est extrahere lapidē de vesica ꝛ sil'ia: nō tm̄ facē: veꝝ ēt videre: nō vr̄ ꝯuenire honesto ꝛ puro viro. Et puto etiā ꝙ honesto viro nō liceat nec ꝯueniat s̄m legē videre pudēda. Et iā hucusq3 diximus de his q̄ accidūt ossibus de dislocatione ꝛ fractura. Nunc aūt intendimus determinare de his que accidunt ipsis ossibus in seipsis.

Turpia et abhominabilia nedū exercere: veꝝ nec videre decet ꝓbuz virū.

B ℭ De superadditione ossis. Cap. 2m.

ET INGROSSANTVR qñq3 ossa in sua supficie ab humorib⁹ mordicatiuis: q infundunť in ipsis ossib⁹: aut a sanie grossa: q̄ trāsit sup ipsa: vñ cōcauanť ꝛ corrodunť ꝛ ingrossanť. Et cura huius est reducere ossa ad naturā suā ꝓpriā: remouēdo causaz iducētē dicta nocumēta. Nocumentū quidē grossitudinis ꝛ cōcauitatis remoueť cū ferro: studēdo postea cum medicinis in restaurādo carnē donec ꝯsolideť: ꝛ oritur qñq3 viscositas p̄ter nām sup ossa q̄ ipedit cōglutinationē carnis fieri sup ipsa. ℭ Et cura hui⁹ est cū medicis desiccatiuis ꝛ abstersiuis fortib⁹ donec remoueať dcā viscositas: ꝛ redeat mēbrū ad cōplxonē ꝛ nām suam ꝓpriā.

C Et de hñtib⁹ hāc ꝓprietatē est vt recipias mel dispumatū: ꝛ decoq3 cū succo folioꝝ ꝑsici vsq3 ad spissitudinē: ꝛ vtere: qm̄ sufficiet in hoc casu. De medicinis vero q̄ hñt generare carnē dicā quādo de vulnerib⁹ vl'r ꝑtractabo.

ℭ De scissura ossis in longitudine. Cap. 3m.

ET ACCIDIT ꝙ qñq3 in osse fit scissura in lōgitudine. Et cura huius est leuis: ꝛ hoc fit ꝯfortando mēbrū: vt nō recipiat humiditates extraneas: que impediūt suas operationes naturales. Et generatur aliquando in eadem scissura caro grossa ꝛ dura: que consolidat dictam scissuram.

ℭ De fractura ossis causa doloris. Cap. 4m.

ET FIT qñq3 ꝙ in fortib⁹ dolorib⁹ ossa frāgunť: ꝛ ego iā vidi rupta ossa exire: ꝛ hec fractura accidit causa humoris acuti infixi in loco. Et qñ vide-

D mus ꝙ hoc in ossibus accidit. quid ergo fieri d3 in carne? Et potest etiā hec fractura fieri in osse ex vapore seu ventositate inclusa in ipso osse vel in sua cōcauitate: nec hoc putanduz est ipol'e: q̄a videmus ꝙ vasa terrea qñ vēto suspendunť: ꝛ ad aerē: ꝙ scindunť ab ipsis ꝛ ad te quidē ꝑtinet cognoscere scissuras factas ab humore vel a vento: ꝛ hoc q̄a qñ videris carnē corrosaz in circuitu ossis cū dolore forti: ꝛ cū hoc os fractū fuerit ꝛ denigratū scias ꝓ certo ꝙ est ab humore mordicatiuo ꝛ acuto forti. ℭ Stude ergo in cura huius in reducēdo membrum ad suā cōplexionē naturalē oībus modis quibus potes. Et hoc purgādo humorē peccantē cū medicinis laxatiuis: ꝛ resoluendo q̄ sunt resoluēda cū resolutiuis: frāgendo ꝛ mitigādo eoꝝ acuitates cū medicinis habētibus illā proprietatē: ꝛ hec est via certa ꝛ manifesta. Ea eni q̄ hñt purgare hūc humorē sunt purpuria: ꝛ epithimuz: ꝛ aloes miscendo cū istis aliqd ex folijs collogntide ꝛ scamonee: ꝛ q̄a he medicine de ꝓpetate ꝛ nā sui habēt corpori iducere angustiā ꝛ dolorē: ideo studeas in remouendo ꝛ refrenādo cū pistacijs si potes inuenire: ꝛ si nō: pone loco eoꝝ sticados cū amyg. dulcib⁹ mūdatis: ꝛ misce cū eis: ꝛ da de ista medicina infirmo s̄m ꝟtutē ipsius cōsideratis etiā alijs ꝯditionib⁹ q̄sitis. Et fac euz bibere syrupū istū qui optim⁹ est in frāgendo ꝛ remouēdo acuitatē dicti humoris. ℞. iuiube q̄ arabice dñr aupnep: ligritie mūdate: viole: florū nenufaris. añ. ℥. j. spice nardi: masticis. añ. aur. iiij. conquassa q̄ sunt cōquassanda: ꝛ infunde ꝑ diē ꝛ noctē in lib. x. aq̄ dulcis: ꝛ postea bulliant lento igne vsq3 ad ꝯsumptionē medietatis: ꝛ postea cola. Cui addes librā zucchari albi: ꝛ iterū coque vsq3 ad spissitudinē: ꝛ ꝓpina patiēti omni mane de ipso. ℥. ij. vel. iiij. cum triplo aque frigide: ꝛ si sitiret multū: adde plus de aqua: ꝛ pone super locum cerotū nominatū agrippa qđ factū est cum cera ꝛ oleo rosaceo: ita ꝙ cera madefacta

E

F sit in aqua frigida multoties. Et postq3 etiā resoluta fuerit cera in oleo rosaceo: iterū ifundi d3 in aq̄ frigida pluries donec acq̄rat frigiditatē ꝛ humiditatē: ꝛ hoc modo mitigabiť acuitas egritudinis: ꝛ remouebunť dolores. Et si q̄s argueret ꝛ diceret: nōne oleū est nociuū in apātibus cholicis: dicimus ꝙ p̄paratio iaz dicta. s. ifusionis cere ꝛ cōcussionis cere in aq̄ dulci frida multoties: ꝛ postea cere cū oleo sil'r: pōt dcm̄ nocumētū total'r remouere. Et dico ꝙ quāto fridior fuerit aq̄: tāto magis h3 dcōs dolores remouere. Et iā pluries ꝓbaui hoc cerotū cum est recēs in cōbustionib⁹ ignis: q̄re si ꝯfert in cōbustione ignis: sequiť ꝙ lōge plus debeat valere in egritudinib⁹ calidis. ꝛ certe hoc experimentū est iustum. Et q2 hoc cerotum sic est mitigatiuū: vt dictuz est. ideo confortando membrum habet ossa fracta ex vulnere repellere.

ℭ De ingrossatione ossis preter naturam. Cap. 5m.

G INGROSSANTVR qñq3 ossa p̄ter naturaz ꝓpter grossum regimē inordinatū subito factū a nō successiue. Et iaz audiui dici a patre meo: ꝙ quidam viro vidit nasci in dorso suo os ad sil'itudinez vnius cornu: ꝙ erat minoris duriciei ossis nālis. Et ipse pater meus purgauit humores grossos in ipso: ꝛ postea posuit medicias exiccatiuas sup os ita ꝙ cecidit dcm̄ os: sic cadūt cornua cerui in vere. Et mihi ēt fuit ortū os vnū sup dorsuz: magnū mihi iferēs dolorē: ꝛ purgaui me ab humorib⁹ grossis: ꝛ posui sup ipsuz resolutiua: ita ꝙ resolutuz fuit ꝓ maiori pte: ꝛ illđ modicū qđ remāsit: nō ipediuit me in aliquo in opatiōib⁹ nālib⁹ exercēdis. Ergo vbicūq3 iueneris sil'e: facias sic dixi. Et cū purgas istos: noli ipos purgare solū cū ꝟtutib⁹ mediciaꝝ: s3 cū ipsis medicinis ꝓprijs.

H Et de meliorib⁹ mineris ad purgādū hos ē lapis lazuli: s3 in magnete est absq3 dubio magnū iuuamētū in hoc: s3 ego ipsam nō suz opat⁹: q2 sufficit mihi lapis lazuli: ꝛ ego cōmēdo opa ei⁹. Sed barburia recēs ꝛ epithimū cretēse est de meliorib⁹ medicinis ꝛ securiorib⁹ in hac passione. Elleborus aūt niger fortius est p̄dcis: s3 nō ita tutū. Et cū volueris eū opare fac cū cautela. s. frāgēdo ei⁹ malitiā ꝛ siccitatē. Et de pillulis q̄ ꝯueniūt in hoc casu sunt iste. ℞. scemeg: bdelij: polipodij: ꝛ gēscit ꝛ opoponacis: qm̄ ista hñt trahere humores grossos ex iuncturis ꝛ cōcatenationib⁹ ossiū: ꝛ ex oīb⁹ mēbris remotis. Et q̄zuis interiora collogntide sint hui⁹ ꝓprietatis: tñ ē fortior valde p̄dcis: ꝛ magis periculosa: eo q2 de ꝓprietate ꝛ nā sui h3 iducere excoriationē in itestinis: ꝛ nocet epati destruēdo eius opationē. Et id qđ h3 ei⁹ acumen remouere ꝛ malitiā eius est gūma arabica. Sed nobiles ꝛ famosi medici q fuerūt añ nos ꝓuisi optime fuerť de gūma arabica in remouēdo nocumētuz collogntide ꝛ ei⁹ acu-

Cura.

I

men: q̄tū in vna ꝑte tm̄ nō ꝯsiderauerūt nocumētū ipsiꝰ
in alia. s. in angustia quā corpori p̄stare cognoscit⁊ ⁊ in no
cumēto ipsiꝰ ad epar ⁊ cor ⁊ in corruptiōe eoꝝ ṽtutū: qm̄
ad remouēdū ista cōpetūt aromatica ⁊ sb̄tilia cū quadā
stipticitate: sicut est spica nardi. O q̄z bonū ⁊ ꝑfcm̄ reme
diū ē spica nardi: q̄ꝛ remouet nocumēta epatis ⁊ cordis:
eoꝝ ṽtutes ꝯfortādo. Et de hoc aliq̄ p̄decessores nr̄i me
dicoꝝ mime aliqd fuerīt recordati: nisi solū ille q̄ p̄nceps
medicoꝝ existit: q̄ nob̄ viā p̄parauit in isto scemate: ꝺ̄ōo
nob̄ ꝓprietatē spice. Alij aūt medici nihil de ipsa fuerūt
locuti. ¶ Et fistici ēt mlt̄ū ꝯferūt in remouēdo nocumē
tū collogntide: ⁊ nō solū ipsiꝰ: veꝝ ēt oiuz aliaꝝ q̄ corpi i
ferūt angustiā. Sz id qḋ ꝓprie hz nocumētū ⁊ acumē col
logntide remouē a suis q̄litatibꝰ p̄mis: sūt amygdale dul
ces mūdate. Et siccitas mala ellebori nigri remouet ꝓ
prie cū flore nenufaris: eo q̄ nenufar a suis q̄litatibꝰ pri
mis remouet acumē ellebori nigri: ⁊ sua aromaticitate
tollit angustiā ⁊ destructionē ṽtutū: quā corpi pōt iducē
sui malitia: ⁊ cū h̄ diminuit suā sup̄fluaz laxationē. ¶ Et
audiui a p̄re meo q̄ dixit q̄ p̄r suꝰ qn̄ rediuit ꝺ̄ ꝑtibꝰ orien
tis scripsit vnā receptionē vniꝰ medicie laxatiue ꝓ q̄daz
rege in p̄ntia nobil̄ medici: q̄ nolabat auen motaraf: q̄
medicꝰ honoratꝰ postq̄z aspexit scriptū: ⁊ vidit q̄ in illo la
xatiuo posuerat nenufar: miratꝰ fuit valde: ⁊ post ꝯside
rationē ⁊ cogitationē placuit ei mlt̄ū: ⁊ gauisus ē ide cō
mēdans eū mirabil̄r de illo ope. Et h̄ iō q̄ꝛ medici q̄ fue
rāt an̄ eū minie posuerīt remediū aliqḋ ad remouēdū no
cumētū ⁊ malitiā quā ꝺ̄cā medicia. s. elleborꝰ niger hz epa
ti iferre: ⁊ p̄stare ꝑ ꝯn̄s toti corpi: q̄ n̄ fecerīt sic in scamo
nea: q̄ꝛ posuerīt masticē in remouēdo violētiā ⁊ malitiaz
scamonee: ⁊ h̄ faciūt mitigādo ⁊ refrenādo angustiā ⁊ cō
fortādo ṽtutes. Sz diminuti fuerīt in hoc. s. q̄ꝛ nō posuerīt
aliqd ad remouēdū eiꝰ cal̄itatē ⁊ siccitatez: tm̄ parcēdū ē
eis ꝺ̄ h̄ ꝺ̄fectu: q̄ꝛ paꝝ ponit ꝺ̄ scamonea in medicis laxa
tiuis. Sz de h̄ sūt medici rep̄hēdēdi: q̄ nō ponūt reme
dia: ⁊ ea q̄ h̄n̄t angustiā mediciaꝝ remouē. ¶ Ego āt suz
certꝰ q̄ aliq̄ q̄ legēt hūc meū librū: siue si viuꝰ sim seu mor
tuꝰ conabunt me rep̄hēdere i his. Quibꝰ tal̄r dico. vz.
q̄ fiāt due medicie: vna ꝺ̄m meā volūtatē: ⁊ alia ꝺ̄z suā:
⁊ videat q̄ illarū meliꝰ poterit remouē angustiā ⁊ nocu
mēta epatis ⁊ dissinteriā: ⁊ q̄ peius: qm̄ volo ⁊ desidero
q̄ experiētia me iuuare debeat ⁊ saluare vel dānare tā
in vita q̄z in morte: ⁊ nō solū in his: verū etiā in oibus q̄
dixi in isto libro. Nā experimētū semꝑ est libra ⁊ statera
iusta ⁊ eq̄lis: q̄zuis sim certus q̄ mlt̄i sophyste mlt̄a pos
sint dicē sophysmata erronea: q̄ verisil̄ia esse vn̄r: cum
sint falsa: ⁊ hoc ad dialecticos ⁊ logicos solū hz ꝑtinere:
⁊ nullo mō ad medicū. Et q̄ talia ingrere ⁊ ꝑscrutari vo
luerit semꝑ errabit. Quare dico q̄ experimētū semꝑ po
terit verū a falso distinguē ⁊ sepāre. ¶ Cōpletus ē h̄ tra
ctatus ossiū. Et nūc icipiemꝰ ꝺ̄termiare de egritudinibꝰ
que sunt vl̄es toti corpori factis ex vno humore solo.

Spica nardi ꝺ̄m mouet nocumenta cordis ⁊ epatis ṽtutes eoruz corroborās. idē 13ª ꝑticu. afforis.

Rabbi moysi in fine: ⁊ ꝑ hoc corrige ibi literam.

Distoria.

K

Parū pōit ꝺ̄ scamōea i laxatiuis: oppoᵐ faciūt nr̄o tēpore.

L

H

¶ Tractatꝰ Septimꝰ ⁊ est ꝯtinēs capl̄a trigita ⁊ septē.
¶ De egritudinibꝰ vniuersalibꝰ q̄ fiunt in carne ⁊ cuti to
tius corporis sicut sunt vesice: pruritus: ⁊ hꝫ. Cap. p̄mū.

M

HE QVIDEM egritudines. s. vesice ⁊
pruritus ꝯueniūt in mā: sunt. n. ex eodē hu
more: ⁊ differūt solū i loco: q̄ꝛ vesice oriunt
sub cuti: pruritus ꝺ̄o fit in exteriori ꝑte cu
tis: vel sub cortice exteriori: ⁊ hoc fit qn̄ ta
les humores acuti ⁊ adusti ⁊ mordicatiui i
corpe generant: q̄ꝛ abhomiabiles ⁊ odiosi
nāe existūt. q̄re ab ipsa exterius expellunt. Et est ēt alia
dr̄ia inter vesicas ⁊ pruritus ⁊ est h̄. s. q̄ vesice sunt ex hu
more grosso ⁊ viscoso. pruritꝰ aūt ex hūore subtili ⁊ acuto
gn̄at. Et he q̄dē passiōis variant sil̄r in suis formis ⁊ hu

Dr̄ia p̄ma inter vesicas ⁊ pruritum.

Dr̄ia scd̄a.

moribꝰ. Et scias iteruz q̄ ex tali mā p̄nt fieri ap̄ata cal̄a:
⁊ gutta rubea ⁊ ap̄ata q̄ noiat formice: ⁊ p̄t ēt accidere
iflatio totiꝰ corpis: ⁊ ēt dura ap̄ata: q̄ egritudies oēs ab
inuicē diuersificant: ⁊ cognoscunt ex suis ꝓprijs formis
⁊ accidētibꝰ: queadmoduz cognoscē debes carbūculos
⁊ cācros pessimos corrosiuos. Et subtil̄r attēdere ꝺ̄bes
in vnaquaq̄z istarū egritudinū: ex quo hūore q̄libz gene
ret: ⁊ vtrꝝ ex simplici vel cōposito: qm̄ si gn̄ata fuerit ex
simplici: forā erit simplex: ⁊ si ex cōposito: forā cōposita
apparebit: ⁊ ꝺ̄m cōpōnē hūoris dictarū passionū ⁊ ap̄a
tuz: fore ipsarū sil̄r variant. ¶ Cura aūt dictarū passio
nū est eūare humorē peccātez si est simplex ⁊ vnꝰ: ⁊ si est
cōpositꝰ sil̄r purgare debes ꝺ̄m sui cōpōnē: ⁊ minue etiā
si tibi videbit ꝯuenire: ⁊ studeas cū hoc refrenare ⁊ miti
gare locū si ē ꝓpe vel supra aliqḋ mēbrū p̄ncipale: qm̄
si ibi colligeret mā ⁊ si ibidē ap̄a apiret: posset illi mem
bro nō modicū iducē nocumētū. Et attēde cū tu vis miti
gare vel repcutere in tali casu vt nō facias absq̄z aliquo
resolutiuo: eo q̄ repcussiua inquātū sunt talia h̄n̄t augu
mētare friditatē in loco illo: ⁊ friditas ē ad vltimū cā au
gumētationis doloris: ⁊ si nō augumētat nō hz vltio re
mouere: q̄re cōsulo resolutiua apponē cū repcussiuis et
narcoticis ad remouēdū dolorē. ⁊ hoc itēdere debemꝰ
sic dicit. H. q̄ꝛ vbi ē dolor ibi ⁊ hūores h̄n̄t ꝺ̄cursuz: ⁊ po
nēdo resolutiua cū repcussiuis ⁊ narcoticis: tūc hēbunt
narcotica effectū ꝑfcm̄: cū adiutorio Dei. Receptio ꝯue
niēs ad h̄. ℞. rosarū ⁊ farie ordei ⁊ fabaꝝ ⁊ sandali. an̄. ℥.
j. floꝝ camomille ⁊ narcisci. an̄. auř. iiij. seis lini ⁊ altee et
croci. an̄. auř. 5. pistent oia: tm̄ q̄lz ꝑ se: ⁊ misceant cū aq̄
ro. cui decia ps ipsiꝰ aceti sit admixtū: ⁊ empl̄et locꝰ cuz
ipsis. ⁊ si humor fuerit sb̄tilis valde sb̄trahe acetū: ⁊ si fue
rit grossus adde plus ꝺ̄ aceto: ⁊ q̄ꝛ supiꝰ docui sufficiēter
q̄uo ⁊ q̄l̄r ꝺ̄bes sb̄tiliare regimē in talibꝰ: ⁊ q̄l̄r ⁊ cū q̄bꝰ
medicis ꝺ̄bes purgare vnūquēq̄z hūorē: iō ad p̄ns h̄ po
nere p̄termitto. Cū āt ap̄a fuerit digestū ⁊ maturū: tūc i
diget aptiōe cū ferro frido vl̄ tpato aut cū medicis acutꝭ.
¶ Cū aūt in ap̄ate sanies icipit colligi ⁊ apparere: tunc
esto attētus solūmō in maturādo ip̄z. Que aūt h̄n̄t matu
rare sunt ista. s. farina tritici ⁊ tursi cauliū elixati: quoruz
partes sint eq̄les: stercoris colūbini sicci q̄rta ps: pistent
q̄lz ꝑ se: ⁊ icorporent sil̄ cū decoctiōe cruriū ⁊ pedū arie
tū: vl̄ cū butyro veteri. Si ꝺ̄o patiēs fortis fuerit ⁊ bru
nus: loco farie dicte pone panē recētē ꝺ̄ frum̄to: ⁊ si fue
rit ifans puulꝰ tēpa ꝺ̄cās medicias cuz iur̄ cruriū ouiū: ⁊
si fuerit iuuenis icorpa cū butyro recēti. ¶ Cū āt fuerit
ap̄a digestū ⁊ maturꝝ: apī ip̄z in loco ipsiꝰ ꝺ̄cliui: vt faciliꝰ
sanies iferiꝰ descēdere ⁊ exire possit: ⁊ h̄ facias cū ferro
vl̄ cū medicis. Receptio apta ⁊ ꝯueniēs ad apiēdū ap̄a
ta. ℞. stercoris colūbini ⁊ farine tritici. an̄. ꝑtes eq̄les pi
stent ⁊ icorpent cū butyro. ⁊ h̄ si fuerit puer paucoꝝ an
noꝝ: ⁊ pone sup ap̄ata ad q̄ztitatē vniꝰ denarij grossi: et
ꝺ̄sup pone folia blete: ⁊ apiet cū ista Deo dāte. Si ꝺ̄o pa
tiēs fuerit dure cōpōnis: aut senex: tūc icorpa cū sapōe: ⁊
ꝺ̄sup pone ad q̄ztitatē vniꝰ denarij grossi donec apiat: et
si fuerit ifans de lacte: icorpa cū ol̄o ꝺ̄ sisamio vl̄ amyg
dal̄ciū ⁊ suppone vt ꝺ̄cm̄ ē. Si āt fuerit iuuenis: incorpa
ꝺ̄cam̄ medicam̄ cū butyro ꝺ̄cocto: ⁊ cū fuerit aptū: ablue
vulnꝰ cū aq̄ mell̄ i q̄ ꝺ̄cocta sit herba q̄ ꝺ̄r viccia vl̄ ligu
mē: ⁊ dat de ip̄a ad comedēdū bobꝰ ⁊ eq̄s: ⁊ ꝺ̄coquat aq̄
illa decoctiōis viccie cū melle tādiu donec deueniat ad
spissitudinē mell̄: ⁊ in illa itingat tēta ⁊ ponat in vulnē:
⁊ h̄ fieri dꝫ bis in die: donec vulnꝰ fuerit optie mūdifica
tū: ⁊ deide itingat tēta cū vnguēto alnadi. s. de palma: ⁊
mittat in vulnē donec fuerit liberatꝰ. Et h̄ cura cōuenit
illis q̄bꝰ etas ⁊ cōpl̄o fuerit tēperata. Sz illi cui etas fue
rit senectutis: vel cōpl̄o eius sicca valde extiterit: pone

N

Cura in principio.

O

P

C

Cura in augumento.

Cura in statu.

D

Q

A cū viccia ad buliēdū i aq̄ ð radice ligritie: z ð succo blete: demū illā decoctionē bullias cū melle vsq̧ ad spissitudinē: z in illā itinge tētā vt dcm̄ ē: z cū madefacta fuerit tenta in illo liq̄re: spge ðsup aliqd ð thure adusto. Si v̾o fuerit puer z mollis cōplonis: sufficit aq̄ dl̄cis ðcocta cū melle vsq̧ ad spissitudinē itingēdo in illa tēta: z pone ipsaz ad pfūdū apaꝝ. Si āt cōplo eiꝰ fuerit tpata z eq̄l p̄cipue vt ponat tm̄ tēta seu tasta itincta i vnguēto alnachi .i. ð palma: z alia die madefcā i aq̄ ðcoc. viccie ðcocta cū melle vsq̧ ad spissitudinē. Si v̾o fuerit patiēs i senio ɔstitutꝰ: vl dure carnis valde: pone ðsup tētā itinctā cū alnachi: aliqd ð vitriolo puluerizato: q̧ si fuerit mollis cōplonis in illa etate: sufficiet vnguētū alnachi. ¶ Sz i vesicis ill q̄ arabice noiant ðmonis: oz vt sollicite attēdas qs hūor ē ille q dn̄at: qm̄ si fuerit sanguis sufficit tibi minutio seu flōmia. Si āt fuerit chol̄a: purga eū cū sero caprino coagl̄ato cū lacte fici: ponēdo in vnaq̄q̧ libra ipsiꝰ q̄rtā ptē auř. j. ð scamonea q̄ arabice dr̄ machanmda: et ℥. j. syrupi ð mastice regēdo ifirm cū ista medicia: queadm dicimꝰ z alijs medicis laxatis z ciba euz cū pane bn̄ fermētato: z cū lactucis ðcoctis cū pauco aceto z oleo ð oliuis. Et si vis ponē aliqd cū ipsis ð carne hedi vl pulli facere potes. ¶ Si v̾o tibi notū fuerit q̧ dictꝰ hūor fuerit melicꝰ oibꝰ modis studeas ad expellēdū ipm cū medicis q̄ hn̄t illū hūorē educē: z iā supiꝰ docui q̧ medicie q̄ hn̄t dcm̄ hūorē eūare z purgar̄: sūt sic barburia z epithimuz z elleborꝰ niger z lapis laçuli: z feci te scire ēt q̧ medicie q̄ sūt ex mineris: fortiores sūt valde ill q̄ sūt ex vegetabilibꝰ: z cōmēdaui tibi silr lapidē lazuli in hoc casu: reprehēdēdo adamātē. s. calamitā pp ipsiꝰ violētiaz: z sit cura tua fz q̧ cognoueris ð grossitudie humoris: qm̄ si fuerit grossus valde: ppina ei dcās medicias cū tota sua subā: frāgēdo eoꝝ angustiā z violētiā: z q̄ h hn̄t facē: iā scripsi tibi alias. Si āt dictus hūor fuerit nō mltū grossus: sufficiet dare solā aquā calaz i q̄ dicte medicie fuerit ifuse p noctē vnā z diē z colatā: z ð illa dare pauslatine put tibi videbit ɔuenire: ɔsideratis z ɔseruatis ɔdōnibꝰ notis q̄ sūt h. s. tpa: anni: cōplo: etas: v̄tus: regio: z ɔsuetudo: z misce cū dictis medicis aliqd ð delectabilibꝰ z amicabilibꝰ nāe: sic ē mel qð ē ðlectabile nāe z sapidū ligue: z amicū epati: z ē cibꝰ z medicia: z his rōnibꝰ z causis ponit i medicinis: qz medicie mutāt z alterāt corpꝰ: q̄re nā eas abhorret: z ðlectat in rebꝰ q̄ mutāt z alienant ab ipa nā leuit: sic est panis z caro: z mel ēt qm̄ mel nō alterat z imutat corpꝰ sic fac pip z cucurbita: z psiliū: z his silia: z qz mel ðlectabile est nāe: pp h ab ipsis ponit in medicis laxatiuis: z in alijs q̄ n̄ sūt laxatiue. Et si n̄ repiret mel pone loco eiꝰ aliqð dl̄ce sic ē zucchaꝝ qð ē amicū stōi z pulmōis z vesice: z ē meliꝰ melle. z G. noiauit ipz. s. zuccharū mel.

D Sz i egritudinibꝰ in qbꝰ chol̄a supabūdat valde. caue ne des dl̄cia: z sufficiet syrupꝰ ð mastice sic dixi supiꝰ. Receptio ɔueniēs huic passiōi. ℞. barburie recētis: epithimi ligritie: passulaꝝ enucleataꝝ: violaꝝ. añ. ℥. j. lapidis lazu. q̄rta ps. ℥. j. ellebori nigri: z folioꝝ collogntide. añ. auř. ij. q̄ sunt cōquassanda cōquassa: z q̄ sūt pistāda pistent: z ifundant p noctē vnā in feruēti aq̄: z postea manibꝰ fricētur z strigant z colent fortiter expmēdo: z in. ℥. viij. istiꝰ aq̄ pone de syrupo masticino z nenufaris z pomoꝝ. añ. ℥. ij. z de scamonea octauā ptē auř. j. z ppina ei ad bibēduz. Si v̾o sufficiēter nō purgaret adde de dcā aq̄. ℥. j. z ß. cū. ℥. ß. dcōꝝ syrupoꝝ: regēdo eū sic dcm̄ ē in alijs laxatiuis. ¶ Si v̾o dictꝰ humor fuerit grossus in vltia grossitie: nō sufficiet dare ifusionē dictarū medicinarū solum: imo ɔuenit exhibere medicinas cū sua totalitate. Receptio apta ad hoc. ℞. lapidis lazuli: barburie: z epithimi z succi ligritie. añ. auř. ij. ellebori nigri z amyg. excorticat

taruz. añ. auř. j. z ß. bdellij z sticados. añ. ptes tres auř. j. folioꝝ collogntide q̄rtam partē auř. j. pistent oia z incidant folia collogntide: z misceant cū amygdalis excorticatis pistatis: z cū q̄rta pte gūme arabice q̄ arabice dr̄ cathira: madefaciēdo oia p̄dcā cū oleo rosaceo z cū syrupo sqnzabin: z cū syrupo ligritie sil mixtis in formādo magdaleonē: z recipiant ð isto auř. v. cū aq̄ cal̄a postq̧ cognoueris patiētis v̄tutē esse sufficientē. Et si nō plenarie purgaret dabis ei de eodē medicamine auř. j. z cum fuerit purgatꝰ pfecte cibabis eū cū gallina ðcocta in tasphea vl carne hedi. Et q̄uis supiꝰ dixeriz q̧ iste hūor pp sui grossitudinē acuitatē z malitiā nō sit purgādꝰ in vna vice. adhuc tibi reitero q̧ ē educēdus in pluribꝰ vicibꝰ: ponēdo spaciū iter vnā purgationē z aliā ad minus tot dies quot sellas assellauit ifirmꝰ. ¶ Si aūt dictꝰ humor grossus fuerit vehemēter qsi i grossitie vltia z nō fueris certus q̧ sit melicus oino dabis ð h supdcō medicane cū suba sic dcm̄ ē: addēdo ð chartamo z seie vrtice q̄tū scriptū est de barburia. Cognoscēdo certissime q̧ fl̄a qn̄ in vltia grossitie reperit sequit vestigiū melie: z regit illo mō. ¶ Si v̾o dcā passio fuerit ex alijs spēbꝰ fl̄atis q̄ nō fuerit in tāta grossitie: purgabis eū cuz chartamo z seie vrtice z his silibꝰ. Et si patiēs fuerit mltū fl̄aticus adde aliqd de collogntida. Receptio apta ad h. ℞. seis chartami z vrtice. añ. auř. x. violarū z ligritie. añ. auř. v. thumei. auř. ij. hyssopi. auř. ß. cōquassent oia z ifundant per noctē vnā in aq̄ feruēti valde z colent fricādo z fortiter exprimēdo: z de ista colatura recipiant. ℥. v. z syrupi masticis z squinçabin. añ. ℥. j. z grana ordei. ij. de tarasca excorticata z pistata. q̧ si non sufficiēter purgauerit: adde de dicta infusione. ℥. ß. cum. ℥. ß. de dictis syrupis: z regatur sicut dictum est in alijs laxatiuis.

¶ De pruritu in particulari. Cap. 2m.

IN PRVRITV necesse ē tibi vt puideas si causa sit chol̄ica: q̧ si fuerit sufficit purgatio cū sero caprino: z si manifestū tibi fuerit q̧ sit ex acuitate sanguinis: fac minutionē: z regimē eius sit lactuca decocta cū aceto z oleo aut caro hedi. Sz dico q̧ caro galline lōge est melior in hoc casu carne hedi. ¶ Or si scineris certissime q̧ dicta passio pcedat ab humore adusto: z illud quidē p certo scitur qn̄ locus in quo fuit reliquit vestigiū nigrū. Et hoc scies ēt ex alijs accn̄tibꝰ. vz. vtruz cito digerat vel nō: z ex forti vel nō forti mordicatiōe z acuitate: z ēt si in scalpindo vel fricando magnā sentit delectationē vel nō. Or si magnā sentit delectationē peior est oibꝰ in iquietudine z tedio: qz est ex chol̄a. Et pruritus q citius digerit est ex sanguie: z maiorē in corpe opprimet locū. Et q fit ex humore adusto difficilius digerit alijs hūoribꝰ. ¶ Sz si dictus humor fuerit ex melia: ppina ei ad bibēdum ius galli veteris cōquassando ossa eius z frangēdo ipsa aū decoctionē: z pone tertiā partē pōderis ipsiꝰ galli de barburia recenti: z coquant simul tādiu donec dissoluunt ossa z caro: z postea frica manibus z colet fortiter exprimēdo: z de isto iure da ei ad bibendū. ℥. vj. Et cū fuerit purgatus rege eū sicut dictū est in alijs laxatiuis. ¶ Or si fuerit dicta passio ex humore fl̄atico grosso valde: z hoc scies qa scabies erit maior. dabis ēt ei de isto iure sicut dictuz ē. Si aūt pruritꝰ dictꝰ subtilis z siccus fuerit. sufficit ei regimē ordinatū: sicut ē dare ei lactucas decoctas cū aceto: z carnes hedoruz et gallinarū z similiū: z inūge eū cū oleo ro. ponēdo in vnaquaq̧. ℥. olei rosacei. auř. j. de alchitrā subtili.

¶ De variolis z morbillis. Cap. 3m.

ET ACCIDVNT qdez in hoibus variole et morbillis ita gn̄alr q̧ pauci vel nulli reperiuntur qbꝰ nō eueniāt z mā harū passionū ē sanguis corruptus

Left margin notes: [Cu]ra vesi[c]aꝝ demo[n]is a cho[l]ra. B — [C]ura fa[ci]e a melā[c]olia sub[ti]i. — C

Right margin notes: E — A flegmate grosso. — F — A flegmate subtili. — G — Cura facti a melia. — H — Pauci inueniunt q nō hērent variolas et morbillos idē 3o colliget. 8o.

I ꝛ malus mēstrualis ex quo embrio in vtero mr̄is ꝑ vmbilicū nutrit̄ ꝛ augumētat̄. Cū aūt post natiuitatē natus icipit malescere ꝛ fortificari nā ꝯfortata expellit hūc humorē malū ꝛ corruptū ad exteriora: ꝛ cū mouet̄ nā: ad hāc expulsionē faciēdā excitat̄ ꝑ maiori pte febris valida: ꝛ aliqn̄ cū ea fit alienatio: ꝛ dr̄ia q̄ est īter variolas ꝛ morbillos est q2 variole gn̄ant̄ ex hūore magis grosso: ꝛ morbilli ex subtili ꝛ sicco ꝓcreant̄. ¶ Et ꝓhibitū a medicis est dare in morbillis medicinā laxatiuā ne hūores inficiant̄ ꝛ ad venenositatē ꝯuertant̄: ꝛ ꝓhibent ēt dare carnes ꝛ alia cibaria his silia. Sȝ ꝓcipiūt in hac passiōe dare lētes ḋcoctas in aceto tm̄mō. Ego vero bn̄ ꝯsentio cū his ēt lactucas decoctas cū aceto: ꝛ medullas citruli ꝛ angurie: ꝛ ad bibēdū aquā ordei ꝛ angurie: ꝛ ēt ī cibo da eis cucurbitā valde coctā: ꝛ cū sim assuet⁹ sic agē possuȝ me multū collaudare: ꝛ nūq̄ȝ volui dare istis syrupos aliquos dulces ne augurio timēdo ꝑꝑ dulcedinē ne cōuertāt̄ ad cholˀam. Et scias q̄ꝫ variole freq̄ter accidūt in oculis: ꝛ sunt cā ꝑditionis visus. q̄re a ꝑncipio studē debes ꝓycere in oculis eoꝝ aquā ro. in cui⁹. ʒ. ij. sit īfusuȝ auī. ij. sumachioꝝ: ꝛ distillabis ex ipsa in ocl'is ꝑlib⁹ vicibus in die: ꝛ euadet ꝛ ꝑ̄seruabitur ab illo ꝑiculo ꝛ nocumēto cū adiutorio dei. Et pauci sunt q ꝑfecte sciāt regē hos patiētes: qm̄ dāt eis dulcia: ꝛ illud qđ cogitāt stulti vulgares. s. q̄ꝫ qn̄ ꝯsulūt dare in morbillis ꝛ variolis mel ꝛ pisces salsos ꝑ salute eoꝝ: dico q̄ꝫ est mirabile valde q̄ꝫ nō moriunt̄. Sȝ gn̄alr̄ dico q̄ꝫ q recipiūt cōsilium ab istis vulgarib⁹ stultis ꝛ euadūt a morte: pro certo hoc nō est nisi q2 nōdū venit hora ꝛ terminus sui finis: qm̄ pro angustia ꝛ labore ꝛ augumētatiōe ꝛ fortitudīe egritudinis absq̄ȝ dubio perire deberēt. Ego fui vnus ex illis qui cecidi in illo errore: q2 cū essem paruus habui variolas: ꝛ pr̄ me⁹ nō erat mecū: ꝛ ꝯsilio quorūdā cepi mel: ꝛ ex illa angustia ꝛ labore ꝛ fortitudīe egritudinis quā habui miruȝ fuit q̄ꝫ euasi: sed semꝑ in toto tꝑe vite mee fui memoratus de melle: ꝛ oīno cauēdū est ne vngant̄ cū narcoticis aliqb⁹. Sȝ est optimū inungere eos cū medulla ossiū boū vel ceruoꝝ. ¶ Cā aūt ꝛ mā morbilloꝝ est humor calidus ꝛ siccus ꝓcreat⁹ a sanguīe mēstruali in vtero mr̄is ex quo nutrit̄ embrio: q̄re elōgādi sunt omnino tales ab oībus dulcib⁹: ꝛ ab oībus spēbus carniū: sed regēdi sunt in omnib⁹: sicut habētes variolas: ꝛ inungant̄ tm̄modo qui indigent vnctione cum medullis predictis.

Cura. Prohibitū ē i morbill' dare medicinā laxatiuā ne hūores ad venenositatē ꝯuertātur.

K

L

¶ De morphea alba que non rubescit propter fricationem nec aliqua alia causa. Cap. 4m.

ET ORITVR in capite aliqn̄ morphea alba lucida q̄ cū fricat̄ nō rubescit: ꝛ si vlcerat̄ nō eycit sanguinē. Et cā hui⁹ est debilitas v̄tutis mutatiue epatis ex qua corrūpit̄ mutatio in alys membris illa de causa: ꝛ pōt etiā accidere hec passio ex frequenti ꝛ forti ꝛ inordinato motu alicuius de loco ad locum: ꝛ hec species cum accidit est incurabilis.

¶ De morphea alba q̄ rubescit ex fricatione. Cap. 5m.

M ET HEC est alia spēs morphee albe q̄ generat̄ ex debilitate v̄tutis mutatiue mēbroꝝ corꝑis: qm̄ qn̄ nutrimentū aduenit eis nō sunt sufficiētia ꝑmutare ipsum in colore debito sicut decet. ¶ Et cura huius est calefacere mēbra fricādo ipsa fricatiōe forti: ꝛ inungere ea silr̄ cū vnctionib⁹ calidis ꝛ incisiuis ꝛ aperitiuis: ꝛ summa intētio tua sit in ꝯfortādo epar cū reb⁹ aromaticis ꝯfortātib⁹ ipsuȝ ꝛ cū aperitiuis hn̄tib⁹ aliquātulā amaritudinē: ꝛ vtat̄ patiēs his q̄ hn̄t epar īpinguare: ꝛ q̄ hn̄t digestiuā ꝯfortare. Receptio ad hoc. ℞. ireos radicis feniculi: masticis: spice: squinanti. assari an̄. auī. iij. ligritie mūdate ad pōdus oīum: q̄ sunt cōquassanda cōquassent̄: ꝛ infundant̄ in q̄rta parte vnius q̄ntary aq̄ dulcis ꝑ noctē vnā: ꝛ mane bulliant̄ lento igne vsq̄ȝ ad cōsumptionē medietatis ꝛ colent̄: ꝛ in colatura illa pone syrupū de citris: ꝛ syrupū feniculi: ꝛ maloꝝ granatoruȝ. an̄. li. ij. ꝛ bulliant̄ sil' vsq̄ȝ ad cōsumptionē decoctionis: ꝛ ꝓpina ei oī mane de isto syrupo. ʒ. ij. cum. ʒ. v. aq̄. ꝛ cū auī. iiij. çucchari ro. ꝛ pone suꝑ locū morphee hoc emplastrū. ℞. rubee tinctoris: farine lupinoꝝ. an̄. ꝑtē vnaȝ centauree minoris partē mediā: semis lini octauā partis vnius: pistet̄ q̄libet res ꝑ se: ꝛ incorporent̄ simul cuȝ aceto: ꝛ pone suꝑ locū morphee cū folys vitis recentis vel similiū: ꝛ cū exiccatur muta illum: ꝛ si fuerit delicat⁹ pone medietatem aque ꝛ medietateȝ aceti. Et regimen eius sint turtures ꝑ̄parate ꝛ valde decocte in tasphea: ꝛ aues parue nemoris ꝛ pulli ꝛ pulle assati.

N

¶ De morphea nigra. Cap. 6m.

O MORPHEA q̄dē nigra est macula nigra cōgregata in cuti corꝑis. Et causa hui⁹ est humor adustus inuiscatus ꝛ retētus in mēbris: qui q̄dē a natura extra pulsus est per sudoreȝ: ꝛ accidit etiā hec egritudo quādo aliq̄s balneatur ꝛ non fricatur cutis eius exterius cuȝ aliquib⁹ abstersiuis ꝛ mūdificatiuis: sicut sunt ista: pulpa melonū: aut eoꝝ semia: vel melaut çuccharū vel eoꝝ similiū: ꝛ cū retinet̄ hec suꝑfluitas in cuti vel sub cuti generat̄ morphea nigra. ¶ Et curat̄ hec passio cū emplastro dicto in morphea alba: ꝛ cū regimine in eadē dicto: ꝛ cibent̄ cū pullis ꝑ̄paratis in tasphea: qm̄ est cibus cōmendatus in eis: ꝛ turtures: ꝛ carnes hedi etiā cōpetūt in hac egritudine. Et oleū istoꝝ sit oleū amygdalarū dulciū: ꝛ aues parue nemoris sunt cōuenietes etiā: ꝛ abstineat se omnino ab oliuis ꝛ caulib⁹: ꝛ ab oībus generātibus mel'iam: ꝛ in summa dico q̄ꝫ sit contentus cibis predictis ꝛ similibus illis.

Cura.

¶ De granulis paruis q̄ accidūt in corꝑe toto. Cap. 7m.

ET GENERANTVR aliqn̄ in corꝑe hoīs granula parua multa rubei coloris q̄ arabice dr̄r alchalā. Et exeunt h̄ granula ex orificys venarum capilarium: ꝛ causa horū est exuberantia sanguis acuti qui erit ex orificys paruarū venarū ꝛ subtilium et adheret ibi: ꝛ scias q̄ꝫ quilibet sanguis cum exit ex sua vena mutat colorem ꝛ denigratur: ꝛ hoc plurimū accidit ex negligētia minutionis. ¶ Quare in cura incipiendum est a minutione dextri brachy trahendo de sanguine ꝑm q̄ꝫ tibi videbitur cōuenire: qm̄ conuenit etiā acuitati sanguinis. Et fac ei hūc syrupū ad rectificandū suaȝ cōplexionē. ℞. liquiritie ꝛ iuiube. an̄. ʒ. iiij. capil. veneris: ꝛ semina cucurbite ꝛ angurie. an̄. ʒ. ij. violaꝝ ꝛ sebesten. an̄. ʒ. j. conquassa q̄ sunt cōquassanda ꝛ infunde etiaȝ in xxiiij. lib. aque per noctē vnaȝ: ꝛ in mane bulliant lento igne vsq̄ȝ ad consumptionē medietatis ꝛ colent̄: ꝛ in illa colatura ponant̄. x. lib. çucchari ꝛ mellis ꝛ tamarindoꝝ. an̄. lib. 5. aq̄ rosacee lib. j. ꝛ bulliāt iteruȝ vsq̄ȝ ad decoc. syrupi: ꝛ de isto syrupo ꝓpinent̄ patiēti omni mane. ʒ. ij. cū. ʒ. vj. aq̄. Et regimen eius sit panis bene fermentatus cum gallina decocta cum cucurbitis vel portulacis.

¶ De vesicis duris que arabice dicūtur alcella idest petrose. Cap. 8m.

ET ORIVNTVR aliqn̄ in corꝑe vesice dure q̄ generant̄ ex humore flegmatico frido ꝛ grosso valde: ꝛ ideo sunt absq̄ȝ dolore ꝛ sanie: parue quidē sunt leuioris curationis magnis. Et cura harū est subtiliare regimen valde: ꝛ dare ei syrupum incisiuuȝ ꝛ subtiliatiuū s'tatis ꝛ aperitiuū oppilationis sicut est syrupus sq̄nçabin cōpositū de melle: ꝛ postea euacua corꝑ⁹ cū medicinis trahentibus illum humorē. desuper pone empl'm factum ex armoniaco ꝛ aceto. ¶ Qz si dicte vesice fuerint magne. cura erit difficilis valde: ꝛ possent in

tali

A tali loco supuenire q̄ nō pñt cū opatione manuū eradi-
cari. q̄ si sunt in loco apto ꝛ ꝯuenienti ad eradicādū: ꝯsue-
tudo magrōꝝ est scindere cutim ꝛ ipsas ex euellere ꝛ ex-
tirpare. Et est poře q̄ he vesice p̄ oriunt parue: demuz
ꝓcedēte tpe crescūt ꝛ augmentant valde: ꝛ nutriunt ex
nutrimēto adueniēte eis sibi apto ꝛ siřr: ꝛ spāřr qñ infir-
mus comedit pisces ꝛ panē azimū ꝛ fridū lac ꝛ hoꝝ siře:
qm̄ talia cibaria ꝓcreāt istā passionē ꝛ expertus suz in
ꝑuis ponere empřm de narcis. i. ō narācis pistatis ꝛ ma-
laxatis cū aq̄: q̄ꝛ optime remouent i eo ꝛ ꝓbaui ēt dare
oi die auř. j. ieiuno stōcho de medulla seminū eius ad co
medēdū qō liberant inde: ꝛ ꝯfert ēt empřare ipsas cum
charsscasiua. i. panicald. Et aliqñ he vesice gñant in iun-
cturis ꝛ sūt absq̄ pūctiōe: q̄ ab antiqs noiant pustule iū-
cturaꝝ: ꝛ fiūt ex hūore grosso inuiscato in locis illis: q̄ a fri
gore exteriori idurat. Et q̄uis a medicis nr̄is pl̄a medi-
B camina sint rememorata. Ego tñ magis comēdo ceteris
medicaminib⁹ semia ocā de nargis comesta ꝛ empřata.

℄ De verrucis ꝛ poris. Cap. 9m.

ET GENERANTVR aliqñ in corpe ver-
ruce seu pori quoꝝ spēs sunt multe: q̄ꝛ ex eis sunt
q̄ fiunt ex sanguine grosso: ꝛ sunt de gñe granuloꝝ
ꝑuoꝝ q̄ arabice dñr alchalim: ꝛ de eis parū supe-
rius fecimus mentionez. Et cura eadē existit: ꝛ aliq̄ sunt
sicce valde: ꝛ emīnēt exterius multū: ꝛ iste generant ex
flegmate grossissimo terrestri ꝛ frido: ꝛ cura harū est spe
cialiter purgare illū humorē. Et hoc optime fit cuz isto
medicamine. ℞. aloes. agarici barburie. i. polypody re-
centis: medulle chartami: seminis vrtice: succi liquiritie:
interioris colloquintide. añ. pondus granoꝝ ordei. ij. suc
ci cucumeris asinini vel succi folioꝝ eius pondus grani
vnius ꝛ dimidij ordei: pistent quelibet per se ꝑter collo
quintidā: q̄ incidenda est cū forficibus minutim: ꝛ incor-
pora simul oia cum oleo de sereg: ꝛ cum auř. j. grani fisti
coꝝ vel amyg. dulciū: ꝛ tantūdē de gūma arabica: ꝛ con
fice totū simul cū syrupo de squinçabin: ꝛ propina infir-
mo de ista confectione pondus. iiij. aure. post custodiam
ipsius aliquoꝝ dierū: ꝛ si nō purgaretur sufficiēter: adde
aliquid de residuo cū aqua calida: regendo eum sicut in
alijs laxatiuis: ꝛ hoc medicamen confert regendo eum
cum regimine ordinato. s. cum pane bene fermentato ꝛ
pullis ꝛ gallinis in tasphea: ꝛ pone sup verrucas aliqd
de carobis humidis pistatis donec cadant: ꝛ de eis ēt q̄
faciūt eas cadere est oleuz qō remanet seu qō eliquat a
caseo veteri ꝛ antiquo retento in vegetib⁹. istud eni de-
siccat eas absq̄ dubio: ꝛ facit eas citissime cadere: ꝛ hoc
etiā facit oleū de frumēto: ꝛ oleum lupinoꝝ similiter. Et
est adhuc alia species poroꝝ qui ꝓfundati sunt in carne
multū. ꝛ eminent etiam exterius ꝛ nominant pori ꝓfun-
dati. Et cura est eadem p̄dictoꝝ. s. cuz regimine ꝛ purga-
D tione: sed indigent cum hoc eradicatione cum manu.

C
Collognti
da ē icidē-
da. idez 6o
col. c. prio
fo. 123. sed
parum dif
fert.
Mesue vo
ex snia Se
rapio. ꝛ 2o
canonis. c.
31. volūt
q̄ subtilis-
sime pulue
rizetur.

℄ De tineositate. Cap. 10m.

HEC QVIDEM passio gñatur in corpe ex
humore sicco ꝛ grosso sicut fiunt pori ꝛ verruce:
ꝑter qō siccitas huius humoris nō est tāta quāta
est siccitas q̄ facit poros. Et confert valde in hac
egritudie laxatiuū noiatū in poris: ꝛ pone desup habal-
zabar malaxatū cū aq̄: ꝛ curat inde. Et ꝯfert etiā inūctio
cū oleo de frumēto vel cū aliquo ex alijs dictis in ver-
rucis. ℄ Et dr̄ q̄ hec egritudo ēt generat ex comestiōe
lacertarū: ꝛ tūc ꝯfert valde sumere de theriaca magna
a q̄rta ꝑte auř. j. vsq̄ ad auř. 5. ieiuno stōcho cū aq̄ tepi-
da: ꝛ nō comedat postea vsquequo trāseāt hore. viij. Et
ꝓprietas lacerte est qō si quis comederit eā vel biberit
ex aq̄ in qua fuerit mortua: magnū corpi ifert nocumē-
tū. ℄ Et mihi cū essem in marastrañ. i. in hospitali accit
E hoc. s. qō in aq̄ quā bibebā ꝑcipiebā horribilē odorē: ꝛ et
oi die mihi videbat mřtiplicari: q̄re ordiaui ꝛ feci hoiez
itrare puteū ad vidēdū q̄d h̄ eē posset: credēs qō aliq̄ re
ptilia intus cecidissent ꝛ ille q̄sitor iuenit lacertas mřtas
mōtuas: ꝑs q̄ꝛ erat dissoluta ꝛ ꝑs n̄. vñ timēs ne ide pos-
sez hr̄e nocumtū: icepi bibē ō theriaca: ꝛ recepi ō ea přu-
b⁹ vicib⁹: ꝛ sic euasi a nocumēto gr̄a Dei. Et post lōgū tp̄s
orta fuit mihi pustula ad modū granule sup pūctā nasi.
Et ego desup posui de theriaca: eo q̄ꝛ cognoui qō illud
erat ex humore venenoso a natura expulso. qui quidem
humor generatus fuit ab aqua lacertarum predicta.

℄ De corruptione ꝛ excoriatione cutis. Cap. 11m.

ETORITVR aliqñ h̄ passio in corpe: ꝛ h̄ fit
ex abūdātia hūoris meřici mali mřtiplicati in cor-
pore: q̄ a nā exteri⁹ expellit ad cutē: q̄re vt⁹ nutriti
F ua cutis ex toto corrūpit: ꝛ iō nō nutrit. ꝛ cū nā co
net ip̄z exteri⁹ expellere ꝛ nō pōt: excoriat cutis ꝛ depi-
lat: ꝛ hic hūor ē mal⁹ valde: sz tñ ē ꝓ bono: q̄ꝛ exteri⁹ est
expulsus. ℄ Et cura hui⁹ est mūdare corp⁹ ab isto hūore Cura.
malo meřico cū reb⁹ p̄scriptis q̄ hñt istū humorē educere
. s. cū barburia: epithimo: lapide lazuli: elřoro nigro: ꝛ si-
milib⁹: ꝛ de. v. in. v. dieb⁹ da ei auř. 5. de theriaca cū. ℥. j.
ō syrupo de ligritia ꝛ ter tm̄ de aq̄: ꝛ tardet comestionē
vsq̄ ad. viij. hoř. ꝛ postea comedat panē bñ fermtatū in
brodio galline fcā in tasphea: ꝛ bibat de brodio galline
mřtū. ꝛ epithima cutiz cū semib⁹ melonis excorticatis et
flore camomille quoꝝ ꝑtes sint eq̄les pistatis ꝛ malaxa-
tis cū aqua dulci: ꝛ tene desuper oi die mutando ipsum.

℄ De lepra. Cap. 12m.

ET ORITVR aliqñ hic cācer pessim⁹ in cor-
G poribus hoiuni. s. lepra: ꝛ hoc est manifestū q̄a ē ma
xima egritudo: ꝛ ꝓ maiori ꝑte accit ꝑꝑ vicinitatez Lepra est
ꝛ ꝯtractionē more cū ipsis leprosis: ꝛ fit ēt ꝑꝑ comestio- curabil' do
nez ciboꝝ destruētiū cōplexionē: ꝛ qñ h̄ egritudo iuale- nec spas-
scit ꝛ supexcedit: est difficilis curationis valde: tñ si spas- metur.
mus nō affuerit vel supuenerit in aliquo mēbro polis ē Cura.
cura eius. ℄ Quare intētio p̄a quā hr̄e debes in curatiōe
hui⁹ passionis est in aperiēdo oppiřones splenis: ꝛ hoc
cū corticib⁹ radicis tamaricis: ꝛ corticib⁹ radicis cappa-
ris: ꝛ pone cū eis de ligritia ꝛ passulis ad frāgendū eoꝝ
acuitatem. ℄ Receptio apta huic passioni. ℞. corticis
raō. tamaricis: ꝛ squinātí. añ. ℥. j. poly mōtani qō dr̄ ara-
bice iahada. ꝛ camomille. añ. partes tres. ℥. j. mētastri ꝛ
asare bachare: mēthe. añ. ℥. 5. cētauree minoris q̄rta ꝑs
℥. j. q̄ sunt cōquassanda conquassent ꝛ ifundant in. x. lib.
aq̄ ꝑ noctē vnā cū tāta ligritia quātuz oia p̄dcā: ꝛ mane
bulliāt lēto igne vsq̄ ad ꝯsumptionē tertie ꝑtis. ꝛ colē-
tur: ꝛ cū illa collatura ponant lib. ij. zucchari. ꝛ bulliant
siř vsq̄ ad spissitudinē. ꝛ de isto syrupo bibat patiēs quo
H libet mane. ℥. ij. cū aq̄ cařa: ꝛ regimen ei⁹ sit panis bñ fer
mētat⁹: ꝛ galline p̄parate in tasphea: ꝛ loco olei oliuaꝝ
ponat oleū amyg. dřciū: ꝛ postea purga humorē meřicū
dādo ei medicinas eūantes meřiā cuz tota sua suba: sic
iaz dixi tibi: sicut est polypodiū ꝛ epithimū ꝛ elřm nigrū.
ꝛ hoꝝ siřia. ℄ Receptio ad h̄. ℞. agarici polypody recē-
tis: lapidis lazuli. añ. auř. ij. elři nig. auř. j. folioꝝ collogn-
tide q̄rta pars auř. j. scamonee. viij. pars auř. j. incidat
collogntida cū forficib⁹ minutissime ꝛ misceant oia cuz
puluere dragātoriū ꝛ fisticis ꝛ amyg. pistatis. añ. auř. j. et
cū oia fuerint optime pistata incorporent cū syrupo de
corticibus citroꝝ ꝛ sgnzabin ꝛ dosis hui⁹ medicaminis
sit auř. vj. cū aqua calida: ꝛ si nō sufficeret addat de p̄di-
cta auř. j. ꝛ rege eū sicut dictū ē in alijs laxatiuis: ꝛ est ne
cesse in hac medicina vt ponat spatiū iter assumptionez
vnius medicine ꝛ alterius ꝓ q̄libet sella duos dies: ꝛ in
hyeme in oibus octo dieb⁹ fac p̄parare serpentē vnum

I
pignē feminā ꝛ decoctā in tasphea postq̄ȝ amputatū fue
rit ei caput ꝛ cauda sic̄ decet: ꝑparet̄ āt sic icidat̄ a capi-
te ꝛ cauda ꝑ.iiij.digitos: excoriet̄ ꝛ itrisecꝰ emūdet̄: ꝛ ab-
luat̄: ꝛ bñ bulliat̄ in aq̄ cū sale ꝛ anbeto bis. postea ꝺco-
quat̄ in tasphea ꝛ madefaciat panē suū in iure illo: ꝛ bi-
bat de illo: ꝛ nō comedat postea aliq̄ꝺ aliud donec cibꝰ
ille sit digestꝰ. In alijs aūt diebꝰ comedat gallinas in ta-
sphea: ꝛ bibat brodiū ipsarū frequēter: qm̄ illud brodiū
est eis medicina sublimis ꝛ melior oībus. Octo diebus
bibat auī.xj.theriace magne. Et id qꝺ melius est eis fa-
ciendo q̄ diximus est vt magnifice se custodiat a cōtra-
rijs ꝛ assuescat brodium gallinarum quantum potest.

Brodium gallinaꝝ ē medicina sublimis leꝑre.

¶ De cadar ꝛ de felleg. Cap.13m.

CADAR ē difficultas vl' ꝑuatio sensus vl' mo-
tus: vel amboꝝ sil': qñ ē in aliq̄ mēbro singulari:
feleg v̄o ē q̄ fit in vna medietate totiꝰ corꝑis ꝛ la-
K
tine dr̄ palysis. Et accit ꝑꝑ hāc egritudinē hoibꝰ ꝙ non
pñt ꝑtē mēbroꝝ mouē: vel in eis sensibile ꝑcipe: vl' sen
tire ꝛ aliqñ in eisdē i eadē ꝑte sil' sensus ꝛ motꝰ totalr̄ an
nihilant̄ ꝛ ꝑriuant̄. Et sarraceni ꝯsueuerūt vocare vnā-
quāqȝ istarū passionū in ligua sua alchadar ꝛ affeleg. Et
qñ h̄ egritudo fixa ē in aliq̄ mēbro: ita ꝙ oino caret sen-
su ꝛ motu vocāt eā relaxationē: ꝛ illi ēt q vocāt ꝑuatio-
nē sensus relaxationē: nō dicūt mēdaciū: ȝ vocāt eā noie
nō assueto. ¶ Et iā memorati fuimꝰ ꝺ causis alchadar in
egritudibꝰ capitꝭ. Sȝ q̄re aliqbꝰ ꝑuat̄ sensus tm̄: ꝛ aliqbꝰ
motꝰ tm̄ ꝛ qbusdā motꝰ ꝛ sensus sil' nōdū explanaui. Qua
re a me audias ꝛ itelligas q̄ dicant̄ sup h̄. Scitū est ꝛ co
gnitū ꝙ fons ꝛ origo motꝰ volūtarij ꝓcedit a cerebro: et
scitū ē ēt ꝙ fons sensus ꝓcedit a cerebro: ꝛ cerebrū volū
tate Dei mittit sensuȝ ꝛ motū oībꝰ mēbris ꝓpings sibi ꝑ
vias ꝑuas.s. paruos neruos: ꝛ mittit ēt cerebrū sensuȝ ꝛ
L
motū mēbris ꝑ vnā viā magnā.s.ꝑ nucā: ꝛ ip̄a mittit po-
stea alijs mēbris sensuȝ ꝛ motū ꝑ vias ꝑuas p̄cepto Dei:
ꝛ nerui illi q sūt molles ꝓcedētes a cerebro vl' a nuca: illi
sūt q ferūt sensuȝ: ꝛ illi q duri existūt p̄stāt motū: ꝛ putaue
rūt aliq medici ꝙ eadē cā sit nocumēti sensus ꝛ motꝰ ꝛ ꝙ
ab eadē cā ꝓcedat: qr crediderūt ꝙ in vno eodē neruo sit
ꝑs dura ꝛ mollis: ꝛ sensus fm̄ eos ꝓcedit a ꝑte molli: et
motꝰ a dura. Sȝ h̄ ē manifeste falsuȝ: qr videmꝰ mlt'oties
ꝙ in aliq̄ mēbro ꝺficit vl' aufert̄ sensus: ꝛ remanet in eo
motꝰ. q̄ꝛ veꝝ ē id qꝺ dic̄ Gal'.s. qr nerui ferētes sensuȝ sunt
diuisi ꝛ ꝑ se a neruis iducētibꝰ motū: ꝛ ꝺria q̄ ē iter spēs
neruoꝝ sensus ꝛ spēs neruoꝝ motꝰ nō ē occulta: qm̄ si h̄
passio fuerit in cerebro lesio ꝛ nocum sensus ꝛ motus ꝑci
piet̄: ꝛ erit in corꝑe toto: ꝛ si fuerit in vna medietatū ce-
rebri: erit ꝑuatio sensus ꝛ motꝰ: aut difficultas eorūdē in
eadeȝ ꝑte corꝑis in q̄ fuerit nocum in cerebro: ꝛ si fuerit
lesio vel nocum in aliq̄ ꝑte nuce: ꝑcipet̄ lesio ꝛ nocum in
illa ꝑte corꝑis vel in illis mēbris in qbꝰ illi nerui tēdūt ꝛ
vadūt: siue fuerit sensibiles vel motiui. vȝ. si ipedimētū
fuerit in motiuis lesio ꝑcipiet̄ in motu: ꝛ si in sensibilibꝰ
erit in sensu: tñ nota ꝙ ēt in neruis sensibilibꝰ ē aliqs mo
tus: ꝛ in motiuis silr̄ aliqs sensus sꝑ reꝑit̄. Uerūtñ in mo-
tiuis p̄dñat̄ motꝰ valde: ꝛ i sensibilibꝰ sensus: ꝛ cā q̄re ner
ui sensus sūt molles ꝛ motꝰ duri ē manifesta: q̄ȝuis ambe
spēs.s. motiuoꝝ ꝛ sensibiliū ꝓcedūt a cerebro vl' a nuca.
Scias itaqȝ ꝙ maior ꝑs neruoꝝ sensibiliū sūt q sꝑargūt
ꝛ tēdūt vsqȝ ad exteriora corꝑis: ꝛ maior ꝑs motiuoꝝ sūt
q ꝓfundant̄ in iteriora corꝑis: ꝛ ob h̄ certissime in cuti q̄
totū corpꝰ circūdat manifestat̄ sensibilitas plus q̄ȝ in ce-
teris mēbris ꝛ maxie in cuti volea manꝰ: adhuc magis in
cuti q̄ est in extremitatibꝰ digitoꝝ manꝰ: ꝛ spālr̄ in illa q̄
est in extremitate idicis vel medij: qm̄ ibi maior tempe-
ries ꝛ magis eq̄lis q̄ȝ in alijs locis oībꝰ eē reꝑit̄. Et ꝑꝑ h̄
sensus illic certiꝰ ꝛ s̄btilius ꝑcipit̄ ꝛ manifestat̄. Et ꝓpter

Prio huiꝰ tra. 10.c. ꝛ Cā cur aliqñ deficit sensus non deficienti motu et econuerso.

Nerui ꝺferentes sensuȝ sunt alij neruis motꝰ fm̄ Gal'. vñ ꝑma ꝑ-mi.ca.1.fñ.3.doc.5. motiui sūt eūtes ꝑ circuitiones sensitiui directe.

Uide.j. iteriorū 6o ꝛ 4o de accidenti.c.5o.

M

In oi neruo motiuo ē sensus aliquis ꝛ i oi sensitiuo motꝰ ȝ tales dñr a ꝑdñio. idem 16. de vtil'. ca.2o.

a Uide 2o col'.c.1.j.e.

hoc sensibilitas sensus q̄ est in exterioribꝰ corꝑis: ꝛ maxe
q̄ est in extremitatibꝰ digitoꝝ manꝰ ꝛ p̄cipue in idice vel
medio magis ceteris cōmendat̄ ꝛ laudat̄: ꝛ deꝰ sublimis
illic posuit sensibilitatē certiorē: ꝑꝑ vtilitatē ꝛ custodiā
aialis. ¶ Et scias ꝙ q̄lȝ difficultas sensus vl' motꝰ: aut ꝑ-
uatio alicuiꝰ istoꝝ in arabico noiat̄ feleg. ꝛ cū ipedimētū
vel ꝑuatio sensus vel motꝰ fuerit in aliquo mēbro singu-
lari: ȝ non in toto corꝑe: arabice tūc dr̄ cadar: ꝛ qñ figit̄
in vno loco vel in vna ꝑte corꝑis tm̄ dr̄ relaxatio. Sed
qñ ipedimētū vl' ꝑuatio sensus vl' motꝰ fuerit in vna me-
dietatuȝ totiꝰ corꝑis tūc ꝓprie noiat̄ feleg. Et nota ꝙ cā
egritudis del chadar aut del feleg ē friditas cōplōnis q̄
ꝺñat̄ in aliq̄ ꝑte cerebri vl' i toto: ꝛ qñ in toto p̄dñat̄ val
de: tūc mors in istāti existit ꝑꝑ ꝑuationē anhelitꝰ: ꝙ si nō
mltū abūdauerit friditas ista in toto corꝑe cerebri: tūc
solū difficultas vl' nocum sensus vl' motꝰ vl' amboꝝ sil' ꝑ-
cipiet̄ in corꝑe toto: ꝙ si ꝺcā friditas vl' nocumtū fuerit
in aliq̄ neruoꝝ ꝓcedētiū a cerebro vl' a nuca ꝛ fuerit sub
spōdili ita ꝙ lesio aliq̄ nō sit in neruo q mouet pectꝰ: tūc
viuere p̄t illꝺ aial q̄ȝuis egritudo magna existat: eo quia
ide nō ꝑuat̄ anhelitꝰ ꝙ si lesio fuerit in neruo illo vel in
illis q mouēt pectꝰ: tūc ꝑuat̄ anhelitꝰ ꝛ morit̄ patiēs suf-
focatꝰ ꝛ incōtinēti. Si aūt ꝑuat̄ sensus vl' motꝰ in aliquo
mēbro singulari: tūc itētio tua sit in ponēdo curā in illo
loco vñ ꝓuenit egritudo. Et hec scies ex accñtibꝰ ꝛ signis
vȝ. si cā fuerit ex mala cōplexiōe frida cū mā vel sine mā
q̄ ifridāt neruū: tūc ꝓueniet nocumētū in illo neruo. ꝛ si
fuerit in neruo sensus: fiet nocumtū in sensu: vel fiet ipe-
dimētū in motu si fuerit in neruo motꝰ: vel in vtrisqȝ si
fuerit in ambobus: ꝛ p̄t ēt fieri h̄ egritudo cā epatis ex
quo ꝓuenit cōpressio ꝛ cōplexio mala in aliqbꝰ neruis
sibi vicinis ex qua cōpressiōe ꝓhibent̄ v̄tutes trāsire ad
istud mēbrū. Or si illa cōpressio fcā fuerit in neruis sen-
sus destruet̄ sensus in illo mēbro: ꝛ si in neruis motꝰ de-
struet̄ motus: ꝛ si in ambobus fiet in sensu ꝛ in motu: co-
gnoscendo certissime qꝺ q̄lȝ mala cōplexio nocet in hoc
oꝑe. ¶ Ergo oībus modis pone itētionē tuā in curādo
radicē: vñ ꝓuenit hec egritudo: ꝙ si lesio fuerit in fonte:
redi ad fontē: ꝛ si in riuulis ad riuulos illos redi: vñ v̄tu-
tes currūt ꝛ ꝓcedūt. Et si scieris ꝙ cā huiꝰ egritudis sit
mala cōplō frida ꝛ sicca calefac locū cū rebus tēꝑerate
calidis: hñtibus multā aromaticitatē: reducēdo ad me-
moriā qr iaȝ suꝑius dixi tibi ꝙ he medicine eē debēt si-
ptice ꝛ subtiles: ꝛ sic tuā habebis intentionē. Medicina
aūt conueniēs ad hoc est oleū granoꝝ de alzaru factum
postq̄ȝ grana dicta fuerint bñ matura in arbore: ponē-
do cū ꝺcō oleo decimā partē ipsiꝰ de balsamo: ꝛ in hye-
me plus si habueris: ꝛ regimen eiꝰ sit cuȝ rebꝰ calidis: tñ
nō in excessu cognoscēdo ꝙ colūbi masculi de nido sylue
stres ꝯferunt ad hoc valde ꝛ capita leꝑoꝝ in tasphea: ꝛ
turtures assate in veru. ꝛ ēt suffricte ꝛ galli silr̄ magni ꝛ
spālr̄ nigri sūt boni valde. ꝛ vtat̄ motu ꝛ exercitio tꝑato
in ieiunio: ꝙ si nō possȝ āmbulare cā egritudis excitet̄ aia
sua mouēdo ei q̄ones ꝯtriando ei in oībꝰ suis ꝺcis adhuc
vt irascat̄ ꝛ calefiat eiꝰ cōplō: ꝛ fricet̄ corpꝰ eiꝰ cū mani-
bus mollibꝰ in ieiunio ꝛ post cibū remoueat̄ ab oi motu
animi ꝛ corꝑis: ȝ q̄escat donec cibꝰ in stō sit digestꝰ. ¶ Si
v̄o cā fuerit hūor fridꝰ valde: q euenerit in neruo vl' in
ip̄o cerebro: stude i remouēdo hūorē illū cū isto syrupo:
aut da ei syrupū ꝺ feniculo cū aq̄ ifusiōis ireos ꝛ sq̄nāti:
ȝ iste est syrupus ꝑfectissimus ad hāc passionē. R̄. ireos
squināti flauie.i. oliuarde eupatorij polij mōtani macis
corticis citri. añ. auī.x. masticis auī.v. cōquassa oia bñ et
ifundant̄ in.xij.lib. aq̄ feruētis ꝑ noctē vnā: ꝛ mane bul-
liāt lēto igne vsqȝ ad ꝯsumptionē medietatis: postea co-
lent̄ fortiter exp̄mēdo: ꝛ in hac colatura pone auī.ij. de
colatura

N

De nomine cā ꝛ esssentia palisis vl' is ... ticularis ... relaxatio.

O

P

A sele nigelle: ꝛ feniculi. Et si tp̃s ꝛ etas ↄ̃senserit. dabis ei sinapi pistatã ꝛ distẽpatã cũ aq̃ ad spissitudiẽ mellꝭ cũ lib. succi feniclꝭ: ꝛ lib. iiij. mellꝭ: ꝛ lib. j. çuccha. ꝛ iteꝝ silꝭ bulliant vsq; ad ↄ̃coctõez syrupi: ꝛ ↄ̃ isto syrupo ꝓpinet ad bibẽdũ oĩ mãe. ℥. ij. cũ. iiij. ℥. aq̃ calꝭe: ꝛ postq̃ potat⁹ fuerit ↄ̃ isto p. vij. dies. purga eũ cũ isto laxa^uo q̃ educit ꝛ purgat hũores g̃ssos. ℞. medulle seis chartami. ʒʒ. salꝭ cõis. se. vrtice: bdellij: oppopõacis: galbãi: sgnzabin vlꝭ sapini. añ. põd. aur. j. collogn. q̃rtã ptẽ aur. j. icide collogn. minuti ꝛ põe q̃z^m ẽ collogntida ↄ̃ plue ↄ̃ragãtoꝝ: ꝛ aur. ʒ. ↄ̃. amyg. excorciatã ꝛ oĩa ista madefiãt cũ syrupo sgnzabin fcõ cũ melle: ꝛ ꝓpia ↄ̃ isto patiẽti põd. aur. v. cũ aq̃ calꝭa: ꝛ cũ fuerit purgat⁹: dabis ei panẽ bñ fermtatũ cũ gallo decocto in tasphea: ꝫ añ assumptionẽ me^nc p⁹ meridiẽ comedat bletas vlꝭ vrticas ↄ̃coctas cũ gallia: ꝛ i mãe seq̃nti bibat medicinã. ¶ Illꝭ ãt qb⁹ h̃ passio euenerit cã apãt cõprimẽtã neruũ: aut cã ↄ̃tusionis vlꝭ ꝑcussiõis i illo loco minue euz ex opp^ra pte lesiõis: q̃ñ si fuerit egritudo i ↄ̃xtra minue ex sinistra: ꝛ ↄ̃trario si fuerit i sinistra minue ex ↄ̃xtra: ꝛ si fuerit i mẽbris supiorib⁹ minue ex saphena: ꝛ si i iferiorib⁹ flõma ex cephalica exhẽdo ↄ̃ sãg^e ꝓut tibi videbit ↄ̃uenire: ↄ̃siderãtã ↄ̃ditõib⁹ supꝛascriptã: ꝛ inũge locũ egritudis cũ olꝭo rosaceo calefcõ ꝛ sufficiet tibi. Sed ego scio ꝛ silꝭr cog̃sco q̃ plꝭes medicoꝝ litigabunt ↄ̃ me ↄ̃ h̃ dcõ: q̃a credũt q̃ ꝓuatio sensus ꝛ mot⁹ nõ accidat nisi a cã frida ꝛ hũida: ꝛ ꝓp h̃ credũt q̃ ipoꝛis sit ei⁹ curatio nisi cũ calꝭis. Si aũt ꝑseuerauerit dcã passio plꝭib⁹ dieb⁹: siue fuerit ex apate vlꝭ ↄ̃cussiõe aut ꝑcussiõe seu vulnẽ: pone tũc cũ olꝭo rosaceo de olꝭo lilij. añ. eq̃les ptes: ꝛ si fuerit ãtiq̃ magis adde cũ p̃dcis. x. ptẽ eoꝝ ↄ̃ balsamo. q̃ si nõ hẽres balsamũ pone loco ei⁹ oleũ de scaunix ꝛ ẽ nigella: ꝛ ꝓficiet cũ adiutorio Dei. ¶ Et scias iteꝝ q̃ q̃ñ ↄ̃ñabit multuz q̃litas calida valde, i suba cẽbri vlꝭ in neruo ꝓuat silꝭr ide sensus ꝛ mot⁹. Sz h̃ accidit raro ꝛ i miori pte: ꝛ h̃ mãifeste appꝫ q̃ q̃ñ aliq̃s fortiter calefac man⁹ suas ad ignẽ sbtilitatez sẽsus amittit ita q̃ nõ hꝫ ipꝫ sic añ. q̃re si cog̃ueris q̃ hec egritudo ꝓueniat a calꝭitate pessima: rectifica cõplꝭonez mẽbri moderate: ꝓspiciẽdo ne ifrides supflue. ¶ Si aũt difficultas p̃dcã sensus vlꝭ mot⁹ fuerit ex ifusiõe fcã i neruis ꝛ musculꝭ ab hũore flãtico ꝛ viscoso: subtilia eius regimẽ valde: ꝛ da ei syrupũ p̃scriptũ queẽadmodũ dixim⁹: ꝛ me^nam ẽt p̃dictã: ꝛ dabis silꝭr vrticã ꝛ succũ feniculi cuz duplo ipsi⁹ aq̃: ꝛ purga ẽt hũorẽ illũ cũ aq̃ ifusiõis medulle chartami: ꝛ se. vrtice. ¶ Receptio apta huic passiõi. ℞. chartami: ꝛ se. vrtice: ꝛ ligritie. añ. ℥. j. pulpe collogn. aur. j. Infundant i feruẽti aq̃ ꝑ noctẽ vnã: ꝛ i mãe exp̃mẽdo ꝛ ꝓus fricãdo mãib⁹ colẽt: ꝛ ↄ̃ ista colatura dent patiẽti ad bibẽdũ. ℥. viij. cũ. ij. ℥. syrupi ↄ̃ citris: ꝛ h̃ bibẽ dꝫ ꝓuato regimie ꝛ recepto digestiuo p̃scripto plurib⁹ dieb⁹. Qꝛ si sufficiẽter nõ fuerit purgat⁹: dabis ei ↄ̃ residuo dcẽ colature. ℥. j. ꝛ. ʒ. cũ. ℥. ʒ. dicti syrupi: ꝛ fac eũ custodiri sic fit i alijs laxatiuis. ¶ Q̃ñ ãt siccitas supflua ↄ̃ñat in neruo plus ↄ̃bito nõ vidi hucusq; q̃ subito ide accidat ifirmo difficultas vel ꝓuatio sensus vel motus: aut relaxatio cõpleta in medietate corpis toti⁹ vlꝭ i toto corpe. Sz pt ex hac cã h̃ fieri successiue ꝛ paulatie: post longitudinẽ tpis: sic videm⁹ i senescẽtib⁹ valde q̃m hac de cã igrossant sensus eorũ: ꝛ g̃uat audit⁹: ꝛ diminuit visus: ꝛ odorat⁹: ꝛ gustus. Et h̃ siccitas ꝓuenit i eis ꝓp debilitatẽ sube cẽbri ꝛ ꝓp paucitatẽ spũs nãlis ꝛ aĩalꝭ q̃ sũt i eis: ꝛ q̃a ꝓp senectutẽ diminuit ↄ̃ suba cerebri. Sz hi ↄ̃fect⁹ nõ accidũt eis nisi q̃ nõ bñ custodiũt ꝛ regũt i cib ꝛ potib⁹: q̃m q̃ parci sũt ꝛ tẽpati i cibis ꝛ potib⁹ ꝛ alijs ꝛ rõnabilꝭr ꝛ ordiate i oĩb⁹ regũtur: euadũt cõpetẽter ab istis defectib⁹ ꝛ egritudib⁹: nec ẽt i talib⁹ ↄ̃struit itellꝭs eoꝝ: ꝛ itellige h̃ ꝑ ↄ̃structiõz itellꝭs ↄ̃structõz imagiatiue: discre^ue: ꝛ rememo^ue: q̃a istis q̃ bñ custodiũtur ꝛ regunt nõ supuenit destruc^o haꝝ ↄ̃tutũ. Sz

E accidit eis tm̃ obliuio: ꝫ imaginatiua ꝛ discre^ua ꝛ memoratiua seu remĩniscibilꝭ ꝑmanẽt i ipis i sua nãlitate: ꝫ pigritãtur i memoria reꝝ: ꝛ q̃ñ recordãtur eis faciũt oẽs suas opõnes nãliter: ꝛ queẽadmodũ in corporib⁹ senũ nãlꝭr accidit fessibilitas ꝛ labor ꝓp ↄ̃bilitatẽ mẽbrorũ eoꝝ ita similiter euenit i itellꝭu ipsoꝝ. Et sicut vides manifeste q̃ q̃ñ senex exercitat corpus suuz fac opõnes q̃s itẽdit rectas ꝛ nãles sic pt ꝫ suã polꝭitatẽ: sic ꝛ in intellꝭu ipoꝝ accit: q̃ si recordãt eis q̃ sũt exercẽda: faciũt opõnes suas nãlꝭr tã in imaginatiua q̃z in discretiua ꝛ reminiscibili. Cũ autẽ in istis accidit lesio atq; passio nõ ẽ tm̃ ex senectute: ꝫ ẽt ex infirmitate: ꝛ illi ẽt q̃ sunt in senio ↄ̃stituti dũmõ fuerint in regimie recto ꝛ ordiato sic dixim⁹ exercitant has virtutes recte ꝛ ordiate: nisi q̃a pigritãt in his. Sz h̃ nõ faciũt stulti qui imaginant res q̃ nõ sunt. Sic fec q̃dã stultus q̃

F cũ eẽt i tecto vnius dom⁹: dixerũt ei q̃dã: eijce te inferi⁹ ꝛ icõtinẽti fecit. Hucusq; locuti sumus ↄ̃ cadelchadar: q̃ est difficultas sensus vlꝭ motus vlꝭ amboꝝ silꝭ q̃ fit i aliquo mẽbro singulari i plꝭib⁹. Et de feleg. q̃ ẽ ꝓuatio sensus vlꝭ mot⁹ vlꝭ ãborũ isilꝭ q̃ fit in vna medietatũ toti⁹ corporis.

¶ De feleg. i. de paralysi in particulari. Cap. 14^m.

ET ACCIDIT aliq̃ñ hoĩb⁹ lesio i nucha aut ꝓp ꝑcussionẽ vel ex vulnẽ: aut ꝓp apã q̃ orit ibi. Qꝛ si fuerit in medietate nuche erit felleg seu paralysis in illa pte in qua fuerit lesio. Si ↄ̃o fuerit lesio in tota nucha ꝓuat ex hoĩe vlꝭ ex aĩali vel q̃ fuerit vicinũ ↄ̃plꝭoni hoĩs sensus ꝛ mot⁹ oĩum mẽbroꝝ exñtiũ sꝫ ea pte lesionis: q̃ si icisio aliq̃ fcã fuerit in neruo: priuabit sensus si fuerit ex neruis sensus: vel mot⁹: si fuerit ex neruis motiuis in illo mẽbro vlꝭ i illis mẽbris ad q̃ tẽdit ille neruus. Et huius cura ẽ ipoꝛis. si aũt dcã lesio vel icisio fuerit in neruis anhelitus q̃ veniũt ad pectus: morietur patiẽs in breui suffocatus. Et si fuerit in neruo vel in neruis anel

G qui sunt sub neruis anhelit⁹ mouẽtib⁹ pect⁹ poterit viuẽ: ꝫ cũ difficultate: ꝛ nõ ꝓlongabitur vita ei⁹ multũ: ꝫ in fine morieẽ ide. Nũc aũt intẽdo de spasmo tractare.

¶ De spasmo. Cap. 15^m.

ET FIT aliq̃ñ spasm⁹ in aliq̃ mẽbro q̃ñ neru⁹ pũgitur acu vel clauo vel his similibus. Quare medicus p̃rõptus eẽ dꝫ icõtinẽti cũ oĩ sollicitudine cũ aliquis i neruo pungitur desuper ponere sulphur tritũ mixtũ cũ olꝭo oliuaꝝ: q̃ si neglexerit istud poterit ad spasmũ leuiter deuenire. Et põt ẽt spasm⁹ ꝓuenire ex humorib⁹ superfluis imbibitis i neruo: vñ ↄ̃hit ꝛ abbreuiat. Et cura h⁹ ẽ corp⁹ desiccare ꝛ repurgare ipꝫ cũ his q̃ hñt educere illũ hũorẽ: ꝛ h̃ fieri pt cũ aqua infusionis seis chartami ꝛ parũ pulpe collogn. dãdo ei ex hac ifusiõe. ℥. v. cuz ℥. ij. syrupi corticis citri. Et põt ẽt spasm⁹ euẽire ex siccitate supflua sicut post nimiã ꝛ supfluã euonẽ nãlem aut ex

H assumptiõe me^nc acute valde. Et cura h⁹ ẽ inungere posteriora capitꝭ cũ oĩb⁹ spondilib⁹ ꝛ reliquũ corp⁹ ẽt cum olꝭo recenti amygdalarũ dulciũ: ꝛ ciba eũ gallia ↄ̃cocta i aqua simplici. Et si vis ponere amygdalas ꝛ lac erit bonũ ꝛ ꝓpina ei ad comedẽdũ testiclꝭos gallorũ iuuenũ: q̃m sunt optimi. Et i suma dico q̃ pulle gallinaꝝ ꝛ gallie sunt ei optime ad comedẽdũ. Et accit silꝭr spasm⁹ aliq̃ñ ex vaporib⁹ ↄ̃riuatis in musculꝭ vlꝭ in neruis g̃ñatis ex ebrietate nimia: aut ex multa comestiõe pomoꝝ: vlꝭ potatiõe superflua vini ipoꝝ: aut ex potatiõe agreste crude: ex oĩb⁹ istis cãis pt ista spẽs spasmi ꝓuenire: q̃ dr̃ buzea. Et cura h⁹ est vt facias infirmum custodire ab oĩbus q̃ pñt tales vapores g̃ñare: ꝛ sufficiet ei comedere passeres vel turtures decoctas i aq̃ ꝛ oleo decoctiõe multa: aut assatas in veru. ꝛ comedat panẽ bñ fermẽtatũ cum his carnib⁹: ita q̃ quantitas carnis sit maior q̃ñtitate panis. ꝛ absti-

Cura apostemose

Cura calide

Cura frigide ab humore viscoso.

De facta a siccitate.

I neat ab oibus fructib⁹ ꝑterquã a granis pini ꝛ ab auel-
lanis mũdatis: ꝛ inunge posteriora capitis cũ oleo gra-
noꝝ de alzarij: ponẽdo in vnaquaqꝫ.ʒ.istius olei auř.j.
optime anibꝛe: ꝛ inunge etiã cũ oleo isto spõdilia oia: et
postea fricetur corpus tom̃ mollib⁹ manibus absqꝫ aliq̃
inũctione, post istam fricationeꝫ inũgať cũ oleo antiquo
nucũ: ꝛ exercitetť multũ ante cibuꝫ: ꝛ quiescat post cibũ.

ℭ De pulsatione. Cap. 16m.

ET GENERATVR aliqñ h̃ passio in qbusdã locis corpis. ꝛ h̃ fit ex vaporib⁹ coadunatis i musculˀ vl' i neruis q petũt exitũ ꝛ ñ pñt: ꝛ hi vapores
q mouenť in corpe dñr vẽtositates: sic aer q mouetť exte
ri⁹ noiať vẽt⁹: ꝛ h̃ vapor qñ mouetť itus in musculo vel in
neruo fit ibidẽ pulsatio. Et cura huius est cura spasmi: ꝛ
nulla alia dña ẽ iter spasmũ ꝛ pulsationẽ: nisi qꝛ extẽsio
q̃ fit in spasmo ẽ fortis ꝛ magna: ꝛ ista ẽ debilis ꝛ parua.

ℭ De saltu. Cap. 17m.

K SALTVS qdẽ ẽ mot⁹ ex̃ne⁹ ꝑter nãꝫ q qdẽ fit ex rebus q̃ actualř fortiter ifridãt: ꝛ ẽt gñať ex reuocatiõe subita caloris nãlis ꝛ spirituũ ad iteriora sic ex
terrore ꝛ fletu supfluo. Et cura hui⁹ ẽ vt ifirm⁹ recipiat
ea q̃ corp⁹ calefaciãt tpate: ꝛ q̃ habeãt neruos ꝯfortare
sicut est syrupus de sticados: ꝛ syrupus de corticibus ci
tri cum aq̃ tepida: ꝛ cũ duobus granis ordei de musco.

ℭ De tremore. Cap. 18m.

TREMOR sigdẽ fit ex pugna q̃ accit iter vtutẽ nãlẽ sustẽtantẽ mẽbrũ: ꝛ hũorẽ aggrauãtẽ: qm̃ vt⁹ itẽdit sustẽtare mẽbrũ: ꝛ humor ex sui nã pro-
strare atqꝫ deprimẽ: ꝛ sic fiunt duo mot⁹ diuersi: vn⁹ post
aliũ: ꝛ vn⁹ ẽ volũtarius: ꝛ alius violẽt⁹. ℭ Et cura ẽ ꝯfor
tare corp⁹ totũ cũ reb⁹ ꝑdictis: sic cũ syrupo de sticados
ꝛ ꝺ corticib⁹ citri cũ musco sic ꝑscriptum est: si tp̃s fuerit
L fridũ ꝛ patiẽs trãsierit iuuẽtutem. Si v̾o fuerit iuuenis
pone cũ ꝑdcis syrupis de syrupo rosaceo: ꝛ 3a ps aq̃ quã
ponis cũ ꝑdcis syrupis sit aq̃ rosacea: ꝛ rege ifirmũ cũ te
sticulis galloꝝ ꝛ alis ipoꝝ: ꝛ de pullis dabis vndiqꝫ: ꝛ suc
cus ẽt pulloꝝ est bon⁹ valde. Qꝫ si fuerit senex ꝛ erit tp̃s
hiemis: dab' ei succũ colũbinoꝝ syluestriũ: faciẽdo sic. ꝺ-
collab' eos: ꝛ ꝺpileť: ꝛ mũdeť ab iteriorib⁹: abluẽdo eos
optĩe: ꝛ postea pisteť optĩe in mortario: ꝛ ponãť i lebete
nouo cũ aq̃ ꝛ paꝝ olei: ꝛ aliqd de coriãdro sicco ꝛ sale et
bulliãt vsqꝫ ad ꝑfectã ꝺcoctionẽ: ꝛ postea coleť ꝑ claꝝ ꝛ
raꝝ pãnũ fortiter exꝑmẽdo: ꝛ da ei ad bibẽdũ illũ succũ:
cog̃scẽdo q capitib⁹ colũboꝝ iest ꝓprietas pessima in fa
ciẽdo dolorẽ capitis: ꝛ ꝑꝑ h̃ eyciẽda sunt capita ꝛ colla
ipsoꝝ: ꝛ hec que dicta sunt sufficiant in hac passione.

ℭ De assoab: qui latine dñr pedoscelli. Cap. 19m.

M ORIVNTVR aliqñ in corpe sb̃ cuti exterius pediculi puñculi q cũ excoriať cutis exeũt aĩalia viua tã puñcula q vix pñt videri. Et cura hui⁹ ẽ purgare corp⁹ cũ seie chartami ꝛ seie vtice. s. cũ
aq̃ ifusiõis istoꝝ: qm̃ ista eradicãt cãꝫ ꝛ radicẽ hoꝝ oino:
ꝛ inũge locũ cũ oleo amyg. amaraꝝ vel cũ oleo granoꝝ
de cherua: ꝛ pone desup cãnã pistatã ꝛ malaxatã cũ suc
co folioꝝ ꝑsici: ꝛ ciba eũ ꝑdicib⁹ decoctis in tasphea cũ
aceto ꝛ pane bñ fermẽtato: ꝛ abstineat ab oib⁹ fructib⁹
recẽtib⁹: ꝛ spãľr a ficub⁹ siccis ꝛ recẽtibus: ꝛ ab vuis ꝛ
iuiub' ꝛ pomis. Et in summa abstineat ab oibus fructib⁹
ꝑterq̃ꝫ ab auellanis: ꝛ fricet corp⁹ suũ cũ carne seu pul-
pis melonũ si reperiunť: ꝛ si nõ cũ seminib⁹ ipsoꝝ: ꝛ si nõ
fuerit multũ macilẽtus: fricetť corpus eius cuꝫ succo fo-
lioꝝ ꝑsici: ꝛ sufficiet ad libationẽ eius cuꝫ adiutorio Dei.

ℭ De vena que dñr mediana ꝛ est egritudo que ꝑ maiori parte accidit nigris. Cap. 20m.

ET ORITVR aliqñ i corpib⁹ q̃rũdã egritudo q̃ ꝑ maiori ꝑte nõ repiť nisi in nigris. q̃ arabice dñr
halalnachalaidini: ꝛ ẽ i ꝑn⁹ qñ appet h̃ egritudo qꝺ exit N
a corpe aliqd ad silĩtudinẽ neruí: ꝛ añ appitioneꝫ huius
vĩ ẽẽ q̃dã aꝑatio in loco ꝛ postmodũ exire icipit paula-
tine: q si ꝯhereť itm̃ q frãgereť: moriť patiẽs icotinẽti.
ℭ Cura hui⁹ passiõis ẽ ligare plũbũ sup locũ stringẽdo
fortiter vt cõprimať fortiter loc⁹ subt⁹: ꝛ retineať talř q
nõ possit exteri⁹ ꝓminere. ꝛ h̃ nõ ꝑt fieri in spatio minori
vni⁹ anni: ꝛ cã hui⁹ ẽ exuberãtia humoris grossi valde: ꝛ
ista egritudo spãľr accit in nigris ꝛ ẽ eis appropriata: et
fit in eis ꝭm cõpľone ipoꝝ: ꝛ itẽdẽdũ in curatiõe istius in
remouẽdo cãm ei⁹: ꝛ in digerẽdo hũorẽ ꝛ sbtiliãdo: ꝛ ici-
dẽdo ipm: ꝛ h̃ cũ syrupo sqnçabin fcõ cũ sqlla: ꝛ bibat oĩ
die vsqꝫ ad. x. dies. ʒ. j. cuꝫ. ij. ʒ. aq̃ tepide: ꝛ postea purga
eũ ab isto hũore grosso. Et hoc cũ isto medicame. ℞. bdel-
lij: polypodij: oppopõa. chartami: se. vtice. añ. auř. j. pul
pe collogntide q̃rta ꝑtẽ. auř. j. icidať collogntida minu-
tissime: ꝛ misceať cũ amyg. excorticatis ꝛ puluere dragã O
toꝝ. añ. 4a ꝑte. auř. j. reliq̃ medicine sbtiľr puluerizẽtur:
ꝛ cribelleť: ꝛ ꝯficiať cũ syrupo squinçabin simplici: ꝛ
dẽtur ex eo auř. v. cũ aq̃ tepida: ꝛ si ñ purgauerit sufficiẽ
ter: dab' de residuo auř. j. ꝛ. 5. Et rege eũ sic in alijs laxati
uis. Et ꝑ q̃libꝫ sella expectet duos dies ad recipienduꝫ
aliã medicinã: ꝛ rege eũ cibis boni nutrimenti: ꝛ inunge
locũ cũ oleo de lilijs ꝛ rosaceo quoꝝ partes sint eq̃les.

ℭ De vme q oriť sub cuti ꝛ de cõbustione ipsi⁹. Cap. 21m.

ET GENERATVR aliqñ iter cutim ꝛ carnẽ vmis. ꝛ noiať h̃ passio egritudo bouis: eo q ꝑ maiori ꝑte bob⁹ accit: q si neglexerit medic⁹ occidere ipꝫ: põt ide magnũ ꝯseq nocum: q si cog̃ueris
h̃: statiꝫ cũ appet cõburẽ locũ in ꝯtinẽti cuꝫ ferro calĩo:
talř vt ꝑueniat feruor ad vmẽ intm̃ q moriať. demũ cu-
rab' coctură cũ reb⁹ curãtib⁹ alias cocturas: ꝛ pone de-
sup linthea deigea mixta cuꝫ farina ordei ꝛ dulci aq̃: ꝛ si
posueris ẽt angibra ꝯfert valde: ꝛ pone aliqd aceti in tã
ꝑua q̃ꝫtitate qꝺ nõ mordicet. ꝫ vt possit ducere vtutẽ me P
dicine ad ꝓfundũ cõbustiõis: ꝛ cũ recesserit dolor inũge
locũ cũ agripa ꝛ oleo rosaceo: donec remoueať tumor:
ꝛ postea ablue locũ cũ aq̃ mell: ꝛ sꝑge sup locũ cõbustuꝫ
pľuerẽ rosaꝝ. q si deꝑditũ fuerit aliqd ꝺ carne: pone ꝺ-
sup vngm ꝺ alnadi dõec loc⁹ carne repleať ponẽdo ꝺsup
puluerẽ rosaꝝ dõec ꝯsolideť: ꝛ h̃ cura ẽ gñal' oib⁹ coctu
ris. Si ãt patiẽs tumidus fuerit ꝺ coctura: accipe testã
medie nucis ꝛ caua eã ꝛ pone it⁹ ista. ℞. farine lupinoꝝ:
ꝛ fuligis camini ꝛ pipis ꝛ radicis scare. añ. ꝑtes eq̃les:
tere has menas ꝛ madefac eas cũ alchitrã. ꝛ iple dictã te
stã nucis ex hac ꝯfectiõe: ꝛ pone sup locuꝫ vmis tenẽdo
tãdiu donec vt⁹ mene trãseat ad ipꝫ: ꝛ poniť dcã mena in
medietate teste nucis vt cõprehẽdať loc⁹ vmis vndiqꝫ
ab ipa. ita vt non possit exterius exire donec occidať. et
purga eum medicina dicta in egritudine vene medeni.

ℭ De vermibus qui oriuntur in intestinis. Cap. 22m.

VERMES q gñanť in itestinis g̃cilib⁹ ꝑ maiori Q ꝑte fiũt ex comestiõe frumẽti vel farine nõ bene cocti vel his silib⁹. Et cura est cũ reb⁹ amaris et ꝺsiccatiuis: ꝛ iã rememoratisũt medici q ex forti
bus ꝛ ꝺsiccatiuis i hac egritudie ẽ alchãbil. ꝛ si nõ repe-
riť exhibeať de succo flauie põdus. aur. triũ cũ dimidio
auř. cẽtauree mioris distẽperatis cũ duab⁹ libris aq̃ de-
coctiõis serature pini. ʒ. j. ꝛ fac vt ifirm⁹ patiať famẽ et
sitiꝫ ꝑ duas horas añ assumptionẽ dicte potatiõis. ꝛ po-
stea recipiat ipaꝫ ꝛ exibũt in breui. ꝛ recipiat i comestio-
nib⁹ suis almuri. ꝛ cõedat i ieiunio panẽ fcm̃ cũ seie nigel
le: ꝛ fenicľi. Et si tp̃s ꝛ etas ꝯsenserit: dab' ei synapiꝫ pista
tã ꝛ distẽꝑatã cũ aq̃ ad spissitudieꝫ mellis cũ pane: exibẽ
do ei post aliqd aceti ad tẽperandã calitatẽ synapis: q
si prius dares ei acetum nõ posset postea tm̃ comedere

de dicta

A

De occisione sanguisuge bibite

de deā synapi ꝙ sufficeret ad occidēdū vmes. ¶ Et scias ꝙ hec res ēt occidūt sanguisugā ebibitā:. ⁊ ego expulisāguisugā dādo patiēti ꝑ tres dies semē nigelle i ieiunio. ⁊ iuuit me i hac etas ifirmi ⁊ tp̄s ānī: qm̄ icepat senescē ⁊ tēpus erat hiemis: Et abstineat ab oib⁹ reb⁹ dulcib⁹ maxime ab humidis ⁊ dulcib⁹. Et ꝯtinuet comedē acetū ⁊ almuri dōec fuerit liberat⁹. ¶ De cucurbitinis. Cap. 23m.

Vermis cucurbitini nō taz cito moriuntur q̄z gn̄ant i itestis magnis. Vide. 7. col liget. 37°.

ET GENERANTVR aliqn̄ i itestis magnis vmes qui siles semib⁹ cucurbitaꝝ. Sz isti n̄ ita cito occidūt sic ꝑdci: tn̄ ꝯtinuādū ē regimē ꝑdcm̄: ⁊ ð foris sup vētrē pōe ēpl'z ꝙ possit eos necare: sic istō. ℞. farie lupinoꝝ: ⁊ cētauree mio. ⁊ fol. ꝑsici ⁊ ꝑsily pistēt ⁊ distēpēt cū aq̄ dulci ⁊. x. ps ꝑi⁹ aceti: ⁊ adiuuat ad necādū istos ⁊ educē^m clister fcm̄ cū aq̄ seu succo marruby ⁊ suis silib⁹: ⁊ oib⁹ mōis ꝯtinuādo has me^{na} eos occidūt ⁊ eradicāt oio. Cognoscēdo ꝙ g vmes hn̄t i corpe cū sūt famelici āgustiāt valde: ⁊ qn̄ stōch⁹ ipoꝝ ē inanit⁹ vomūt: ⁊ sentiūt i itestis ⁊ i stō agitatiōes ⁊ mot⁹ exneos: ⁊ hn̄t stridorē dentiū i somnis ita ꝙ audit: ⁊ ex ore ipoꝝ ē saliua ⁊ hūi^{tas} tūc: ⁊ excitāt a sono cū tior: ꝫ q̄z cucurbitini fiūt i itestinis magnis: iō n̄ ꝑcipiūt dolorē. ¶ De vmib⁹ minutis ⁊ ꝑuis q oriūt i iferiori pte itestioꝝ. Cap. 24m.

B

HI VERMES q gn̄ant i funda^{to} itestinoꝝ fiūt ex flāte putrefcō cū stercore. Et cura ē regim̄ ꝑdictū ⁊ medicie ꝑdicte cū clysteri ꝑdcō addēdo i ipo de ruta: ⁊ libabit cū adiu^{rio} Dei: ⁊ vmes ēt pui qui fiūt i aur occidūt cū succo rute distillato i aur. Cogscēdo ꝙ i cura oiuz spēꝝ vermiuz ē nec̄iū sbtiliare regimen.

¶ De varicibus. Cap. 25m.

HEC egritudo q̄ dr̄ varices orit i crurib⁹ ⁊ ē silis varicib⁹ arborū ⁊ sic dilatant vene ⁊ igrossant ⁊ exteri⁹ ꝓminēt. Et gn̄at ex melia ⁊ grossa vēto^{te}: icipe i cura isti⁹ a purgatiōe corporis ab hūore melico: ⁊ hoc cū lapide lazuli: ⁊ barburia. i. polipodio ⁊ silib⁹: ⁊ ꝫ medicamen scriptū ē superius. Et fac ei fieri syrupū dissolutiuū ⁊ sbtiliatiuū. ℞. corticis citri: ⁊ macis. an̄. ʒ. j. spice: sgnāti: camōille: seia melōis affoca. an̄. ptes. iy. ʒ. j. ꝯq̄ssa q̄ sūt ꝯq̄ssanda: ⁊ ifundāt i. x. lib. aq̄ dl'cis ꝑ noctē. j. i māe vo bulliāt lēto igne vsq; ad ꝯsūptōz medietatꝭ: ðmū colēt: ⁊ i ista colatura addāt lib. j. succi fenicl'i: ⁊ li. viy. mell: ⁊ sil' bulliāt vsq; adspissitudinē: ⁊ exhibeat ð isto oi māe. ʒ. y. cū. ʒ. v. aq̄: ⁊ pōe sup crura fariaz ordei ⁊ camomillā ⁊ rosas. an̄. ptes eq̄les: misceāt cū aq̄ dulci tepida ⁊ ðsup pone. Sciēdo ꝙ ꝫ passio ē difficil' curatōis: tn̄ cū mag^a ⁊ cōtinua atq; lōga sollicitu^{ne} ⁊ cura potēit ad melioratiōez ⁊ alleuiatōez ꝯuenir: ⁊ pp ꝫ n̄ ē salus ꝓmittēda ifirmo: nec spes certe libatōis eidē ē exhibēda. qð si feceris ꝓ certo decipieris: ⁊ ciba eū cū gallis ⁊ cū pane bn̄ fermētato.

C

¶ De elephantia. Cap. 26.

D

ET ACCIDIT crurib⁹ grossitudo ꝑter nāz q̄ dr̄ elephātia: ⁊ ꝫ iō q̄z assil'at crurib⁹ elephātꝭ i ḡssitudie. Et cā h⁹ ē exubantia hūoꝝ ḡssoꝝ q sūt vltimi i ḡssitu^{ne} q descēdūt ibi pp pōdero^{te3} ipoꝝ. Et cura h⁹ ē q̄si ipol'is. Sz laudabilior via i curatiōe ipi⁹ ē eūare corpus cū medicamib⁹ educētib⁹ istū hūorē postq̄z subtiliaueris ip3 ⁊ icideris cū me^{nis} dcis supi⁹. s. cū syr° fcō ex radice lily ⁊ succo fenicl'i ⁊ alys oib⁹ ꝑscriptis supi⁹. Et fac empl'z supi⁹ resolutiuū ⁊ ꝯsūptiuū: ⁊ cū rēouab' ēpl'z cū alleuiatōis cruris inūges locū cū ol'o camōillio ⁊ ro. aromatizato sil' eq̄l'r mixtꝭ: ⁊ n̄ mireris ð ꝓlōgatiōe alleuiatiōis h⁹: qm̄ ēt cū optia cura vix ꝑcipitur meliora° in tpe lōgo.

¶ De cancro. Cap. 27.

ET ORITVR aliqn̄ i corpib⁹ aliqꝝ apa noiatū cācer qð ara^{ce} dr̄ cātā: ⁊ ē difficil' cur valde: ⁊ nominat cācer ab illo aiali sic noiato qð ē hn̄s crura lōga ⁊ mul'ta: ⁊ accit ꝓ maiori pte i crurib⁹ pp largitatē vēaꝝ ipsoꝝ ⁊ pp abūdātiā hūoris mel'ici: ⁊ ḡuedie3 ⁊ pōderositatē ipius: ⁊ assil'ant isti⁹ vene vēis varicū i ḡssitudine. Et he tres egritudies. s. varices ⁊ elephātia ⁊ cācer. fit ex hūor ḡsso ⁊ mel'ico ⁊ frestri valde: tn̄ hi hūores diuersificātur adiuicē i ḡssitu^{ne}: q̄z vn⁹ ḡssior ē also: ⁊ illð religt i discretōe medici. Purga ḡ hūc hūorē cū sba dcāꝝ me^{naꝝ} sic cu3 lapide lazuli ⁊ suis silib⁹ dictꝭ: ⁊ ciba eū pull' ꝑuis ꝯueniēter ðcoctꝭ: ⁊ pāe ð frum̄to optie ferm̄tato: ⁊ fac eū abstinē ab oib⁹ cib' ḡssis: ⁊ ab oib⁹ fructib⁹ ꝑtq; ab auellāis ⁊ amigdal' ⁊ fisticis: ⁊ potes ēt ei ꝯsentir poma ḡnata ⁊ pira optie matura. ¶ De doloribus iūcturaꝝ. Cap. 28.

E

ET FIVNT aliqn̄ i corpib⁹ q̄rūdā dolores iūcturaꝝ q ꝓcedūt ex abūdan° ḡssoꝝ hūoꝝ vel viscosoꝝ q ifundūt i iūcturis: ⁊ pol'e ē ꝙ isti humores i q̄busdā idurāt iūcturis admodū lapis. ⁊ cura hoꝝ ē impol'is. Sz cura hoꝝ dz eē an̄ talē iduratiōez: ⁊ tc̄ i ipis cōparebit vtilitas: ⁊ icipe in curatione horu3 dādo syr^m cōpositū cū aq̄ ðcoctiōis rad. lily: ⁊ succi feniculi p. y. septianas. ⁊ postea eūa ip3 ab isto hūor ḡsso cū ꝫ medica^{ne}. ℞. bdelly oppōacis ⁊ scibmeg: iteriora collogntiđ ꝑpata sic dc̄3 ē supi⁹: eo ꝙ ꝫ trahūt hūorē ab istꝭ locis ⁊ inūge locu3 cū ol'o ð lilys ⁊ ol'o camōellio ⁊ ābe^{no}: ⁊ piguedie anatꝭ ⁊ ol'o amygð. mixtis: q̄ꝝ ptes sint eq̄les: ⁊ vtat ꝫ regimine tādiu dōec videatur effect⁹ medicie cū adiutorio Dei.

F

¶ De dolore q fit i substātia itestini. Cap. 29.

HEC quidē pa° orit i itestinis ex hūor aq̄so cōuerso i vap. ex q̄ fe^r pa° ḡui^{ma}. ⁊ ð illa cā laniātur arterie ⁊ vene. ⁊ pōt ide ꝯseq vlcera° i pl'mone. ⁊ scias ꝙ me^{ne} q̄ ꝯsueuerūt mitigar dolores ꝓmouēt istū: sic sunt me^{ne} calefa^{ue} ⁊ disso^{ue} ⁊ api^{ue}: qm̄ dissoluēdo hūc hūorē ꝓmouēt dolorē itēsu3 q̄si itolerabilē: eo ꝙ vapor n̄ imittit dolorē nisi fuerit ꝯisus i vēto^{tem}. cogscēdo ꝙ dr̄ia ē inter vaporē: ⁊ vēto^{tem} qm̄ vapor dr̄ qn̄ q̄escit ⁊ n̄ mo^r: vēto^{tas} qn̄ mouet: ⁊ tūc iduc̄ dolorē pp motū ⁊ extēsiōez. ⁊ sic homies ꝯsueuerūt noiar vapores extrīsecos vētū qn̄ mouet. ¶ Ergo p^a itē° tua sit i curatōe h⁹ eūar hūc hūorē aq̄su3 absq; ꝑpatōe ⁊ receptōe alic⁹ digestiui. ⁊ suffic̄ tibi semē chartami i hac itētōe: ⁊ si vis addē se. vrtice erit cura vltima: ⁊ da ei oi māe ð isto syr°. ʒ. y. cū. vj. ʒ. aq̄ cal'e. ℞. succi fēicl'i collati li. iy. seia melōis. ʒ. 5. mastic̄ aur. y. ꝯq̄ssent ⁊ ifūdāt ꝑ noctē vnā i aq̄ cal'a: māe vo bulliāt lēto igne vsq; ad cōsūptōz. iy. ptꝭ ⁊ colēt: ⁊ huic colatur adde lib. y. mell. ⁊ ðcoq̄nt adspissitu^{nem} syrupi. Et inūge locū dolōis p⁹ fricatiōez cū palma man⁹ cū ol'o camomillio ⁊ anhe^{ne} ⁊ pingue^{ne} anꝭis mixtis eq̄l'r ⁊ vtat ꝫ regie dōec libet cū adiu° dei. ¶ De dolore q fit ex labore ⁊ fatiga^{ne}. Cap. 30.

G

Labor est apa vl'e toti⁹ cōporis

ET FIVNT aliqn̄ dolores i cōpe ex forti labor ⁊ fatigatōe: ⁊ spāl'r i isuetꝭ: ꝙ si fuerit hyēs inūge eū cū ol'o ābetino ⁊ rosaceo tepidis: ⁊ i estate sufficiet ol'3 rosaceū solū. ⁊ cū istꝭ libabit cū adiu^{rio} ði: ⁊ scias ꝙ labor ē apa vl'e toti⁹ corporis: ⁊ pp ꝫ oia mēbra calefiunt: ⁊ sentit dolor vl'is i oib⁹ mēbris totius corporis. sic accit nauigātib⁹ cū remis assidue: q cū q̄escūt dolēt vl'r in oib⁹ mēbris: ꝫ magis i māib⁹ ⁊ sic supflue ambulātes dolēt oib⁹ i mēbris: ꝫ magis i crurib⁹ ⁊ pedib⁹. Et icurrētiū hāc passionē sbtiliare dēs regim̄ dādo eis pullas decoctas in tasphea cū aq̄ ⁊ aceto: ⁊ accit ml'toties effimera febris ex tali labor: ⁊ si i isto sūt vene replete aliq̄ hūore ꝑato ad putrefactōz fit ide febris putrida ꝫ nāz illi⁹ hūoris. Et postq̄z expeditus fuero de tractatu isto loq̄r ð febrib⁹ ⁊ curis eaꝝ cū adiutorio Dei.

H

¶ De podagra q̄ arabice dr̄ anācras. Cap. 31.

HEC egri^{do} accit pedib⁹ q̄ dr̄ anācras: ⁊ ē apa qð fit in vno pede: vl' in duobus: ⁊ nāliter ibið accidere pt veloci⁹ q̄z i alys mēbris: eo q̄z pedes sunt positi in infima pte corporis: ⁊ maior ps h⁹ passionis gn̄atur ex

I hūore calo ɔ̄scēdēte ad pedes ⁊ ide apanť: ꝫ nō coaduna hūoꝛ i hac egritudie i vno loco ꝓpo sic in alÿs apatibus. Et accit anacras ꝑ maioꝛi pte ꝑuos pedes hn̄tib⁹: ⁊ ambulātib⁹ supflue p̄ter ɔ̄suetudinē: ⁊ paucos vidi cursores q viuāt ex arte illa q n̄ patiāť ex hac egri^ne: ⁊ p̄t etiā euenire ex hūoꝛib⁹ nō acutis: ⁊ p^m qd̄ euēit eis ē doloꝛ ⁊ ɔ̄inde igrossanť ⁊ calefiunt. ¶ Cura h⁹ ē flōmare cephalicā ex oppo^ta pte pedis sbtrahēdo ɔ̄ sanguine ꝫ cōditiones notas, ꝙ si tūoꝛ fuēit ex dn̄io acuti hūoꝛis: ⁊ illd̄ scies ex acuitate ⁊ foꝛtitudine doloꝛis. oīno ꝓhibe tē fieri vnctionē: ꝫ ɔ̄sup pōe farinā oꝛdei mixtā cū succo hadderē: cū alchana q̄ꝫ^m ē 4^a ps farie oꝛdei: ɔ̄siderādo tn̄ cōplonē patiētꝫ etatē ⁊ tp̄s āni: ⁊ purga ifirmū cū sero capno coagulato cū lacte fici cū q̄ dissoluti sint auř. ÿ. ɔ̄ tamarindis qb⁹ addať 4^a ps auri ɔ̄ machamuda. i. scamonea Et si cognoueris ꝙ non fuēit hūoꝛ tāte caliťatꝫ ⁊ acuitatis: purgabis ꝓut coǵueris ɔ̄ eēn^a ⁊ q̄li^te ipius: ⁊ p̄cipe ifirmo parū ambulare ēt p⁹ liberationē perfecta: ⁊ cū fuerit libatus pōe sup pedes q̄ hēant ip̄os ɔ̄foꝛtaŕ: nō tn̄ cū arōaticis sic necīū ē p̄ncipalib⁹ mēbꝛis: ea vo q̄ hn̄t cōfoꝛ^te mēbꝛa q̄ nō sť pn̄^{lia} sť stiptica ⁊ tpata iter caliťatē ⁊ friditatē. Arōatica vo appꝛop̄atasť p̄ncipalib⁹ mēbꝛis tn̄ eo: ꝙ sp̄ūs aialis ⁊ vitaľ ⁊ oēs sp̄ūs ɔ̄lectāť i his. Illi āt q credūt ꝙ oēs spirit⁹ ab vno fōte ⁊ vna radice ꝓcedāt: sic sť magni medici ⁊ sūmi nāles aliq ex his sūt q credūt ꝙ radix illa ⁊ fons sit coꝛ sicut pipatetici. Et alÿsť q dicūt ꝙ radix illa est cerebꝛū. Nos āt coǵscim⁹ ꝙ aromatica maxi^m ifert iuuamtū coꝛdi i syncopi odoꝛādo ea ⁊ nō solū coꝛdi veꝝ ēt oib⁹ mēbꝛis sibi vicinis.

Cura.

K

Stiptica tēpata oibus cōfert mēbꝛis. aromatica vo p̄ncipalibus.

¶ De scissuris q̄ accidunt manib⁹ ⁊ pedib⁹ ⁊ alÿs membꝛis — Cap. 32^m.

L

ET mľtoties accidūt scissure manib⁹ ⁊ pedib⁹: ⁊ maxime pedib⁹: eo ꝙ plāte pedū fricāť ꝑ terrā: ⁊ ide acgrūt siccitatē: ⁊ ɔ̄ h̄ oimodaꝫ hēm⁹ certitudieꝫ. s. ꝙ qn̄ res hūide ɔ̄siccāť scidūť: sic appet i trabib⁹: ꝙ postq̄ꝫ desiccať eoꝝ hūiditas i eis fiūt scissure multe: ⁊ i terra ēt h̄ idē māifestať. s. ꝙ postq̄ꝫ fuerit pluuia hūectata: ⁊ postea successerit vēt⁹ ⁊ sol repleť scissuris. Ergo h̄ egritudo idiget hūectatiōe: tn̄ scias ꝓ certo ꝙ id qd̄ scissuꝫ ē nō ɔ̄solidať hūectādo: ⁊ h̄ egritudo indiget cura cōpo^ta. s. ꝙ sit abstersiua ⁊ hn̄s multā hūiditatē: sic ē alchāna madefcā cū butyro recēti: aut cū oľo amygd̄. dulciū: vľ cū oľo oliuaꝝ dulci tenēdo h̄ medicamē ꝑ noctē itegrā desuꝑ ⁊ abluē ēt seu madefacē mēbꝛa scissa ɔ̄fert valde: ⁊ laudabilioꝛ via q̄ possit hꝛi i scissuris pedū ē nō ponē pedes infra vllo mō: ⁊ i scissuris manuū ꝙ abstieat a tactu reꝝ siccarū ⁊ aridaꝝ ⁊ a nauigatōe cū remis: ⁊ nocet ēt fodē terrā: ⁊ facē lapides terreos ⁊ vasa fictilia: qm̄ oia h̄ faciūt scissuras in manib⁹ ex tactu terre ⁊ abstinēdo ab his ⁊ similib⁹ cōtinuādo medicamē p̄dictū liberabiť deo dāte.

M

¶ De egritudinibus vnguiuꝫ. — Cap. 33^m.

ET VNGVIBVS qdē accit aliqn̄ scissura ⁊ ɔ̄pilatio ⁊ fractio. Et cura hoꝝ eiuꝫ ē appositio alcāne distēꝑate cū oľo oliuaꝝ. Et dixerunt qdā ꝙ poneŕ vermes terrestres i oľo ⁊ bullire siľ ⁊ desuperponere: curat scissuras vnguium manuuꝫ ⁊ pedum.

¶ De sciatica. — Cap. 34^m.

ET ORITVR aliqn̄ doloꝛ in qbusdā q extēdiť a cōiūctura coxe pꝛocedēdo directe vsq̄ꝫ ad cauillā pedis: ⁊ aliqn̄ vadit toꝛtuose: ⁊ h̄ egritudo diciť sciatica: q̄ ǵnať ex hūoꝛe frō ɔ̄tēto ⁊ ǵnato in loco: ⁊ ibi infert nocu^m sic i alÿs mēbꝛis. Et sť multi medici q curāt hāc passionē cū multis cocturis. Sꝫ via recta ad curandū istā egritudinē ē dissoluē incidē ⁊ subtiliare hūc hūorē: ⁊ h̄ dādo ei oi māe ad bibēdū. ʒ. ÿ. oximelľ sqllitici cū iiÿ. ʒ. aq̄ caľe: ⁊ ɔ̄. vÿ. i. vÿ. dieb⁹ dabis ei ptes. iÿ. auř. j. ɔ̄ theriaca qm̄ cōfert valde: ⁊ inūge locū cū oľo de scaunix. i. ɔ̄ nigella caľo: ⁊ cū oľo ɔ̄ synapi q̄ꝝ ptes sint eq̄les: ⁊ oľo ɔ̄ lilÿs q̄ꝫ^m illa duo mixtꝫ. ⁊ si eūaueris cōp⁹ ab illo humoꝛ ꝓ certo eradicab radicē egri^nis cū adiu^rio ɔ̄i. ¶ Medicamē opti^m ad h̄. ℞. bdellÿ oppopōacis: schibnieh. aā. aure. j. agarici femini: medulle. se. chartami: ⁊ se. vrtice. aā. ptes tres. auř. j. asse dulcis 4^a ps auř. collogntide. viÿ. ps auř. icide collogntidā minuti ⁊ malaxa eā cū 4^a pte auř. j. ɔ̄ lacte amygd̄. ⁊ tātūdē pulueris dꝛaga. ⁊ icoꝛpa oia p̄dcā cū oľo amyg. dulciū ⁊ oxymelle sqllitico valde acetoso: ⁊ ꝓpineť ex isto auř. vj. cū aq̄ caľa. Et si nō purgať sufficiēter adde ɔ̄ residuo auř. 5. ⁊ rege eū sic i alÿs laxatiuis: ⁊ ponē vētosas siccas cū igne siue p⁹ purgationē seu an̄ sť se iā ɔ̄fert valɔ̄: qm̄ eradicat hūoꝛē a ꝓfundo: ⁊ trahit eū extius: ⁊ inūge locū cū oleo de lapidib⁹ qd̄ dr̄ b̄n̄dictum vel cū alkitrā.

N

Cura flate

¶ De doloꝛibus hypocūdrioꝝ. — Cap. 35.

ET ACCIDIT hypocūdrÿs q arabice dr̄ zarzuter. Et cā h⁹ est mot⁹ vapoꝝ q moueť motu violēto atq̄ꝫ foꝛti q oꝛiūť a subtili flāte. Et cura h⁹ ē subtiliare regimen: ⁊ cibare cū passerib⁹ p̄patis in tasphea: ⁊ assatꝫ i veru. ⁊ ēt suffricꝫ: ⁊ da ei me^{nas} calidas ꝓuocātes vrinā ¶ Receptio apta ⁊ ɔ̄ueniēs ad h̄. ℞. radi. feniclˀi. ⁊ se. ei⁹. se. pastinace mōtane: flauie: ligritie mūdate: sq̄nāti aā. auř. x. se. vrtice auř. ÿ. seia melōis ad pōd⁹ oiuꝫ basilitiōis. ʒ. iiÿ. ɔ̄q̄sseńť oia ⁊ ifundāť i li. ÿ. aq̄ feruēť ꝑ noctē vnā. māe vo bulliāt lēto igne vsq̄ꝫ ad ɔ̄sumptionē medietatꝫ postea coleť. ⁊ i illa colatura ponāť li. ÿ. zucchari: ⁊ ɔ̄coq̄ť vsq̄ꝫ ad spissitudinē: ⁊ ꝓpineť ei q̄lꝫ māe. ʒ. ÿ. cū. vj. ʒ. aq̄ caľe: ⁊ inūge locū extrisecū cū oľo ɔ̄ iasemio ⁊ piguedie anatꝫ: ⁊ vtať h̄ regie ɔ̄oec fuerit liberatus.

O

¶ De apatib⁹ q̄ fiūt sub spatula dextra vľ sinistra. ⁊ est ꝓfundū apa qd̄ dr̄ arabice altahalep. — Cap. 36^m.

ET ORITVR i coꝛpe qd̄dā qd̄ noiať ara^ce altahalep. ⁊ sūt apata que ǵnanť sub spatulis i dxtra parte siue sinistra ⁊ ꝓfundāť itus valde: ⁊ h̄ apata ǵnanť ex hūoꝛib⁹ adustis vel ex flātico hūoꝛe ǵsso: aut ex aq̄so sang^e. Sꝫ illius qd̄ fit ex hūoꝛib⁹ adustis. cura est ipoľis: ⁊ h̄ maxie accidit senib⁹ qn̄ sunt curiosi ⁊ laboꝛiosi valde: sic euenit pꝛi meo qn̄ captus fuit ab hali filio Joseph q tātū stimulauit eū ꝙ adusti fuerūt hūoꝛes i coꝛpore eius ⁊ inde hn̄t altahalep in pte sinistra: ⁊ medic⁹ q curabat eū incidebat de carne dcī apatꝫ ⁊ nihil sentiebat inde. ⁊ itātū durauit h̄ qd̄ ꝑuenit nocu^m vsq̄ꝫ ad coꝛ. ⁊ moꝛtuus fuit 2^o die hac de cā. ¶ Hec apata sunt difficilis cure valde eo ꝙ hūoꝛes sunt adusti: ⁊ iō sunt ǵuis ⁊ dure digōnis intm̄ ꝙ nō pn̄t ɔ̄uerti ad saniē laudabilē atq̄ꝫ albā: imo ɔ̄uertūť ad saniē turbidā atq̄ꝫ nigrā ⁊ virulētā: ⁊ nullū apa magnū pōt ꝑfecte curari. nisi pꝛius ɔ̄ueniat ad ꝑfectā digestionem ⁊ ad saniēꝫ laudabilē conuertatur: cognoscēdo firmiter ꝙ oē apa meľicū aggrauať ⁊ multiplicať in nocumēto ex tactu ferri: ⁊ siľib⁹: ⁊ istd̄ apa ē coꝛrosiuū ⁊ coꝛrodit valde in circuitu sui: ⁊ tūc tp̄is qn̄ pꝛi me⁹ obÿt cui de⁹ aīe sue miseaŕ erā in studio. ¶ Sit ǵ regim̄ h⁹. s. ɔ̄ altahalep tale. In p̄nis miue ɔ̄ sang^e si ɔ̄ditiōes cōsenserit: ⁊ postea purgab eū pľies cū reb⁹ purgātib⁹ melācholiā. ⁊ pōe sup apa calefacientia ⁊ mitigātia doloꝛē. Qꝫ si apa n̄ apiť: ꝫ resoluiť qd̄ resoluēdū ē ɔ̄ sbtili: ⁊ mitigať qd̄ ē mitigādū ɔ̄ doloꝛib⁹. Scias ꝙ medic⁹ magnuꝫ qd fec̄ valɔ̄. ⁊ iā curauit maioꝛē ptē egri^nis: eo ꝙ q̄ꝫuis relige h⁹ apatꝫ fuerit petrificate nihilominꝰ remāebit qn infirm⁹ oēs suas faciat opōnes. Si vo a p̄n^o n̄ fuerit ꝯuatū istd̄ regimē: ⁊ hūoꝛes apatꝫ icipiūt ad putredinē ɔ̄uēire: ⁊ ifirm⁹ fuerit senex: n̄ expectes curā i ip̄o: imo dicas: ⁊ habeas eū ꝓ ɔ̄spato: ⁊ rege ifirmū blādiēdo ip̄ꝫ cū oľo ro. ⁊ suis siľib⁹ q̄ꝫuis nihil ꝓficiat. Cū āt fueris i p̄n^o hui⁹ fac ei istud emplm̄ postq̄ꝫ fuerit purgat⁹ pluries a melācholia sicut dixi. ℞. farinam oꝛdei: rosarum: farine fabarum.

P

Dé ap… nia me… deterio… conta… ferri. Cura… a melio…

Q

A camomille irigoꝝ.aā.ʒ.ij.se.lini:seis altee:qd arabice dr
chatemi.aā.auī.iiij.folioꝝ vⁱtice:carobe porcie.aā.auī.
ij.pistēt q̄libȝ p se ꝛ cribra q̄ sūt cribellāda:ꝛ distēpa ea
cū aq̄ rosacea:i cuiꝰ vniuscuiusq; lib.sit distēpata.ʒ.5.the
riace alferut.i.libatrias.Et istd empᵐ pōe sup locū ponē
do dsup empᵐ folia vitꝫ recētia:ꝛ cū fuerit exiccata muta
bis illa.Si vō dcm̄ apa fuerit ex hūore flatico gsso:p ma
iori pte curat.Et mihi euenit cū eēȝ iuuenis:ꝛ passus fui
mltos ꝛ itēsos dolores añq̄ȝ apiret:ꝛ postq̄ȝ aptū fuit:li
beratꝰ fui cōplete.Qꝫ si h passio euenerit alicui seni q sit
sicce cōplonis sbtilia rgimē eiꝰ q̄ȝtū potes:itaq; ñ cōedat
aliqd hñs grassitunē:ꝛ suffic ei dare pullas puas ꝛ factas
i tasphea cū aceto ꝛ pāe bñ fermtato:ꝛ da ei bibē q̄libȝ
die.ʒ.5.syrupi sgnçabin cū.ʒ.v.aq̄ dcoc.irigoꝝ.Et sit de-
coctio tal.s.in.vj.auī.irigoꝝ ponāt.ʒ.x.aq̄:ꝛ bulliāt vsq;
B ad ɔsūptionē medietatꝫ:ꝛ cū illis.v.ʒ.dcoctiōis distēpabꝫ
dcm̄ syrupū:ꝛ dabis de isto oi mane:vt dcm̄ ē.Et pone
dsup empᵐ fcm̄ cū farina ordei ꝛ irigis:ꝛ camōilla.aā.eq-
les ptes:pistēt ꝛ distēperēt cū aq̄ ꝛ 3ᵃ pte sui aceti:ꝛ dsup
empᵐ pōe folia vitꝫ vl sicle.q si apa ad maturatiōeȝ due
nerit:stude vt os seu aptura fiat iferiꝰ:ꝛ vbi vis q rūpat
pone illic stercꝰ colūbinū mixtū cū butyro sȝ apturāquā
itēdis facē:ꝛ cū aptū fuerit eūa saniē:ꝛ itꝰ pōe liciniū seu
tētā madefactā i melle dispūato ꝛ dcocto cū aq̄ vsq; ad
spissitunē rtinēdo illd liciniū nocte tota:ꝛ mane remoue
illd ꝛ pōe alid madefcm̄ i emplo alnacli mixto cū olo ro
saceo eq̄lr ꝛ bullitꝫ ad spissitunē mell:ꝛ pmāeat sic p totā
noctē:ꝛ sȝ q patiēs fuerit dlicatꝰ vl ñ dlicatꝰ:pone d vi
triolo i alnachi plꝰ vl minꝰ.Et si vē tibi difficile eq̄re ɔca
uitatē vlneris dci apatꝫ carni bñ.accipe fulliginē forna-
cis vbi fūdit es ꝛ tere eā:ꝛ ablue illā cū aq̄ mltoties:ꝛ d
illo puluē spge sup liciniū:ꝛ tādiu pōe i vulnē doec optie
C sigillet.Si āt dcm̄ apa fuerit ex hūoī sāguieo febris erit
fortior:sȝ citiꝰ libabit.Et cura ipsiꝰ ē flōmare pꝰ:ꝛ postea
dsup ponē mitigatiua doloris ꝛ narcoticha.℞ᵒ.apta val
de ad h.℞.farie fabaꝝ:irigoꝝ:camōille:sempuiua:folia
vitꝫ.aā.eq̄les ptes.pistēt ꝛ distēperēt cū agresta:ꝛ pone
dsup:ꝛ sup empᵐ pōe folia vitꝫ recētia:ꝛ cū icipit exiccari
madefac ipȝ cū aq̄ rosacea.Si āt ad saniē duenerit:fac ei
curā pdcāȝ i flatico:excepto q i isto magis sollicitꝰ eē d-
bes ifridare:ꝛ i illo magis itēdē dbes in sbtiliare:icidē:ꝛ
dissoluē.Si aūt pdcm̄ apa ex cholica fuerit nō pficiet ei
vngᵐ alnacli:imo magis ifert nocuᵐ:nec ēt acuta vl ace
tosa:sȝ sufficiet ei supponē cortices cucurbite vl angurie
vl hoꝝ silia.Sciēdo q i ista regiōe oia apata q̄ nascunt
i pdcis locis noiant altabalep:ꝛ greci ipa noiant habui.
q̄ aūt fiūt ex hūorībꝰ adustis nō recipiūt digōneȝ queādᵐ
diximꝰ:ꝛ pp h ñ curant:ꝛ ex hac egritudie obijt pr meꝰ:
cogscēdo q h apa ē corrosiuū:ꝛ corrodit in circuitu sui
ptes vicinas.q̄re nece iducit q̄ȝuis sit in ptibꝰ ignobilibꝰ
D corpis:nedū in nobilibꝰ:vel ppe nobilia mēbra:ꝛ pro-
pter hoc moriunt p maiori parte hñtes hāc passioneȝ.

¶ De apatibus que dñr doggani. Cap.37ᵐ.

ORIVNTVR aliqñ in extremitatibꝰ digitoꝝ
manuū vl pedū apata q̄ dñr doggā qd latie pa-
nariciū noiat:ꝛ facilior cura ꝛ magis laudata est
dsup ponē cerumē seu sordities illas q̄ repiunt i auribꝰ:
vel panē masticatū:ꝛ si fuerit delicatꝰ sufficiet ei farina
masticata ad maturationē huiꝰ apatꝫ:vl passule pistate:
aut ficꝰ vna:qm̄ hec passio leuiter curat ꝛ sine tiore.Sȝ
hꝰ egriⁿⁱᵒ repit q̄dā spēs q̄ ē valde mala.vȝ.q̄ corrodit ex
tremitatē digiti:ꝛ extēdit ad corrodēdū carnē viuā ma
nꝰ vl pedis:doec dueniat ad corrosionē maioris ptis ip-
siꝰ.Et h spēs arabice noiat egritudo spie.S.vō nō noiat
passionē hāc pprio noie:sȝ posuit cāȝ ꝛ curā ipsiꝰ.¶ Et
postq̄ȝ cogueris hāc spēȝ:q ipa crescit q̄tidie ꝛ augumē-
tat:stude in euacuādo corpꝰ fortiter ponēdo i laxatiuis

E ipsiꝰ res q̄ trahāt hūores adustos:ꝛ d ɔueniētibꝰ ad h ē h
medicamē.℞.corticis myrab.ꝛ kebuloꝝ:ꝛ idoꝝ:ꝛ epithi
barburie.i.polidodij.aā.auī.x.sene chartami:seis vⁱtice
aā.au.v.pistent optie ꝛ addat istis q̄ȝtū ē qnta ps oium
dcārū medicinaꝝ de viol ꝛ florībꝰ nenufaris:ꝛ ifūde oia
in aq̄ cal'a tāta vt coopiāt ex ipa:ꝛ colet in mane fortissi
me exp̄mēdo:vt in.vj.ʒ.istiꝰ colature pōat.ʒ.j.ꝛ.5.syrupi
d ligri.ꝛ.ʒ.j.ꝛ.5.syrupi d cortice citri:ꝛ adde huic octauā
ptē auī.d scamonea:ꝛ octauā ptē auī.d mastice.Et si nō
purgaret sufficiēter cū istis adde d residuo aq̄.ʒ.ij.ꝛ.ʒ.5.
syru.sgnçibi:ꝛ ciba eū postea gallia elixata i tasphea ꝛ i
die añ assūptionē meⁿᶜ dabis ei siclas elixatꝰ i vespis:ꝛ si
ñ fueris studiosus in libatiōe hꝰ añq̄ȝ dueniat ad matura
tionē ꝛ eruptiōeȝ papꝝ pficiet ei cura ꝛ medicatio postea.
F Qꝫ si dnigrat i circuitu apatꝫ ꝛ idurat queādᵐ duenit in-
mico meo q noiabat Zachaꝝ q misit p me postq̄ȝ exiui d
carceribꝰ Hali filij Joseph:ꝛ iueni q corā eo erāt plēs
medici ꝛ cū eēȝ ppe eū ipē extraxit pedē suū:ꝛ fere q nō
posuit ipȝ i sinu meo:sic assuetꝰ erat facē alijs medicis:et
tūc elōgatꝰ fui ab ipso:ꝛ ɔsideraui q corrupᵒ erat i circui
tu apatꝫ.q̄re dixi ei q ipolis erat cura eiꝰ oino nisi chiro
logꝰ icidat carnē illā totā cū rasorio q̄ ē i circuitu apatꝫ:q
cū audissȝ h icepit furere valde ꝛ angustiari:ꝛ medici ice
pert ei blādiri tradēdo obliuiōi pcepta antiquoꝝ q pce-
pert q nō dbenꝰ blādiri ifirmo in egribꝰ.Quare pmise-
rūt ifirmo remouē eā bñ cū medicis mortificatiuis:qbꝰ
dixi q nō cognoscebā nec videbā vllo mō q illd facē pos
sent:eo q añq̄ȝ mortificata sit illa caro mala:dnigrabit
altera q̄ succedit:ꝛ sic ɔcordati fuert oēs remouē eā cuȝ
medicis acutꝫ:qbꝰ dixi q ñ poterāt istd facē aliq̄ rōne:et
sic recessi ab ipo:ꝛ medici fortiter icepert me accusar et
dicē q ñ poterā inimicitiā coopir quā habeo erga eū:tñ
q̄ȝuis eiꝰ inimicꝰ esseȝ p certo dicebā veritatē.vñ ista d cā
imagiauerat nocē mihi:sȝ Deꝰ abstulit ei potētiā:neq; sui
G medici aliqd sibi pfecert:sȝ potiꝰ ei itulert q̄uamē ꝛ vali
dū nocuᵐ.¶ Et accit qñq; i hac passiōe q corrūpit os ꝛ
dnigrat:q̄re ipole ē q sup illd os possit caro gñari:nec
ɔdēsari.vñ nece ē radē illd fortiter:ꝛ cū rasorio icidē car
nē illā totā q̄ ē ifecta ꝛ corrupta:ꝛ sbtiliar regimē eiꝰ:ꝛ
sup locū pōe farinā ordei cū idico quoꝝ ptes sint eq̄les:ꝛ
cū vulnꝰ saniē eiecerit:pōe tūc farinā orobi mixtā cū mel
le:ꝛ inūge ptes vicinas q̄ sūt i circuitu apatꝫ cū oleo rosa.
aromatiçato:qm̄ pole est q cū h regimie videbis rē lau
dabilē cū adiutorio Dei:q si cōplo patientis fuerit sicca
valde:ꝛ fuerit senex adde farine ordei ꝛ idico q̄ȝtū ē q̄r-
ta ps d ture adusto. ¶ Explicit liber scds Theysir.

¶ Incipit liber Tertius qui est cōtinens tractatus tres:
quoꝝ tractatuū primus continet capitula tredecim.

¶ De febribus effimeris. Cap.pmū.

DICIT seruus Auēçoar q ɔsuetudo ē me
dicoꝝ noiare vnūquēq; calorē exeūtē a cor
pore pter nām:febrē.Sciēdo q ex febribꝰ
q̄dā fiūt in spiritibꝰ:ꝛ cū dico spūs itelligo
H sbaȝ subtilē q̄ est in corde:q̄ qdē suba in itel
lectu nro breuis est ad itelligēdū.Sȝ viuimꝰ donec ipaȝ
hēmꝰ:ꝛ morimur qñ deꝰ ipsaȝ a nob vult remouē:ꝛ q̄dā
febres oriūt i hūoribꝰ:ꝛ aliq̄ gñant i sōbalibꝰ mēbris.Et
nūc icipio ab ea q̄ ortū hȝ a spiritibꝰ.Et dico q h febris
pte gñat a cāis extrīsecis sic a forti ira ꝛ a supfluis vigi-
lijs:aut ab itēso ꝛ forti labore:ꝛ exercitio exiēs a nā vel
exɔctiōe supflue more i sole:aut ab itēsa friditate:aut ex
balneatiōe i qbusdā aqs stipticis sic in aq̄ vitrioli vl alu
mis ꝛ suis silibꝰ.Jra aūt pcreat febrē:eo q ab ipsa iflā-
mant spūs cordis ꝛ totiꝰ corpis:ꝛ ide seqt effimera:q̄ cū
recedit a corpe nō redit ampliꝰ.Et h itelligēduȝ ē dūmō
hūores tēpati fuerit ꝛ eq̄les i corpe i q̄ȝtitate.s.ꝛ q̄litate:
ꝛ iterdū durat p tres dies:ꝛ h ē raro.Et h febris di effi-

Cura sci a flate gsso.

Tres spēs febrium famose.

I mera. ſi vo hūores nō fuerint in corpe tēperati eq̄les: ſ3 exeūt ab eq̄litate ⁊ tēperie i quātitate ⁊ q̄litate vł ſuba: tūc ad putridā leviter poterit ōriuari: vel ad aliā ſpēm feb: de q̄bꝰ rememoratꝰ ero cu3 de putridis ptractabo.

Cura facte a cauſis extrinſecis ⁊ pͥmo ab ira.

Cura āt huiꝰ effimē q̄ ab ira pcedit ē ifirmū letificare donec remoueat̄ ira: ⁊ nō ſbtilies eiꝰ regimē multū: ⁊ da ei bibē ſyrupū mitigatiuū ⁊ refrenatiuū ire: ſic ē ſyrupꝰ ō bugloſſa: cuius doſ ſit. ℥.j. cū. ℥.v. aq̄ roſacee ⁊ geſcat abſq3 exercitaᵐᵉ aliq̄: ⁊ videas vrinā eiꝰ. Or ſi ſigᵃ laudabilia in ip̄a appuerit atteſtātia ſanitati: ſcias q̄ libabit̄ ab ip̄a: ita q̄ nō redibit: ⁊ ſigᵐ certiſſimū huius ē hipoſtaſis alba pineata ⁊ lenis: ⁊ eq̄lis: ita q̄ i motu vaſis cito aſcēdit ſurſu3: ⁊ cito redit iferiꝰ ad ſuā ōbitā diſpōnē: ⁊ in iſto

K ſigno nūq̄3 cog̃ni errorē tpibꝰ vite mee. q̄re cū vides hoc certiſſime ſcias q̄ nō redibit. Et ſi cū tali hipoſtaſi vrina fuerit i colore ⁊ i ſuba ſilis vrie ſanoꝝ adhuc certior eē poteris q̄ ñ redibit.

A vigilia. In illa ēt q̄ fit ex cogitabꝰ ⁊ vigilys ſuabis p̄dcm̄ r̃gimē p̄ter q̄ i illa q̄ fit ex vigilys ōbes ifirᵐ ſollicitare vt dormiat diu: ⁊ ɔfert odorare flores nenufaris: ⁊ vngē nares eiꝰ cū olo ſeminū cucurbitaꝝ vł cucumeris: ⁊ potꝰ eiꝰ ſit ſyrupꝰ violaceꝰ: vł ō bugloſſa: q̄m̄ ɔfert: ⁊ cū videris ſigᵃ laudaˡⁱᵃ cibabis eū pulł vel carne hedi lactātꝭ. Et h̄ cura ſuffic̄ i illa q̄ fit ex ira ⁊ ſollicitubꝰ ⁊ cogitabꝰ ⁊ vigilys.

A labore. Effimera aūt q̄ fit ex fatigatiōe ⁊ labore idiget maiori cura: q̄m̄ o3 vt ponas eū i tina plena dłcis aq̄ tepide: ita q̄ balneet̄ corpꝰ totᵐ p̄ter caput: ⁊ fricet̄ cōpꝰ eiꝰ totᵐ i exitu cū iteriorībꝰ melonū: vł pł̄pis ip̄oꝝ q̄n ſūt bñ maturi: ⁊ ſi ñ repiunt̄ melōes recipiāt̄ ſeia eoꝝ ⁊ piſtēt̄ optie: ⁊ cū ip̄is fricet̄ corpꝰ pfecte vt exeāt vapores fumoſi q̄ reſolnūt̄ vł reſoluti ſūt a caliditate febrili: et poſtq̄3 videris ſigᵐ certiſſiᵐ q̄ō tibi iā noiaui. hīe ōbes p ɔſtāti q̄ ñ r̃dibit feb̄ āpliꝰ: ⁊ potꝰ iſtoꝝ ſit ſic potꝰ p̄dcōꝝ.

A ſole. L Et ille ēt q̄ icurrit effimerā ex ɔctiōe more in ſole bal neet̄ ſilr̃: ⁊ regat̄ regie dcō: q̄ ſi cā ſolꝭ hūerit dolorē capitis itēſu3: ifūde caput eiꝰ olo roſaceo arōatizato ſi tp̄s, ⁊ etas, ⁊ r̃gio, ⁊ cōplo ɔſēſerit: ⁊ ifūde ſic. ɔq̄ſſet̄ cū iſto olo tātūdē aq̄ dłcis: ⁊ diſtilla eā ab alto p cānulā: vł cū aliq̄ vaſe hñte orificiū ſtrictū: faciēdo q̄ ifirmꝰ ſit ſedēs ⁊ talr ſup caput diſtillet̄ vt ſpgat̄ p totū: ⁊ i camera ipſiꝰ ſpge: ⁊ ſuſpēde folia cānaꝝ ſeu arūdinū: ⁊ vitꝭ: ⁊ myrtelle: rorādo optie domū cū aq̄. ⁊ h̄ ēt ɔfert p̄dcis effimeris: ⁊ ɔſidera vrinā: q̄ ſi videris i ip̄a hipoſtaſi3 reſidēte i fūdo albā ⁊ ſbtilē ⁊ reglatā in oībꝰ ſic dixi: ſcias p certo q̄ nō redibit febris.

A frigore. S3 ille q̄ cā frigoris patit̄ effimerā ē balneādꝰ in aq̄ dłci. ſilr fricādo eū cū ſeie melōis: ⁊ det̄ ei oi mane ō ſyrupo ſq̄nçabin. ℥.j. cū. ℥.iiij. a q̄ cale: ⁊ cibet̄ pl̄lis ſi videris q̄ in vria ſit hipoſtaſis alba reſidēs i fūdo ⁊ ɔtinua atq3 lenis ⁊ ceteris bōis diſpōnibꝰ r̃glata.

A balneo ſtiptico. S3 illi q̄ patit̄ eā cā balneaᵐˢ i aq̄s ſtipticis apiant̄ pori ipiꝰ: ⁊ h̄ ponēdo eū i balneo dłcis aq̄ tepide fricādo eū cū melōibꝰ vł cū ſeibꝰ ip̄oꝝ. Et ſi videris ſigᵐ laudabile p̄noiatū i vrina: cibab̄ eū pullis elixis in taſphea cū modico aceti.

M Si vo cū iſta febre ñ appuerit i vria dcā hipoſtaſis laudabilis: ſciat pculdubio q̄ redibit febris ⁊ trāſibit iſta febris ad aliā ſpē3 febris: ⁊ h̄ ſ3 q̄ corpꝰ fuerit diſpoſitū ⁊ p̄paratū: q̄ ſi hipoſtaſis ñ reſidet i fūdo: ſ3 ē pēdēs ⁊ nigra vł tēdit ad rubedinē. inue ei dietā ſubtilē phibēdo pullos oino: ⁊ rege eū cū pultibꝰ farie ordei: ⁊ cu3 pane abluto q̄3uis antiq̄ ñ hūerit iſtā p ſbtili dieta: imo ſ3 ip̄os ſbtilis dieta erat nihil dare. Et tēperata apud ipſos erat dare mellicratū tm̄: ſed p certo dico q̄ oēs p̄ter hippocratē: tūc tp̄is erāt idiote ⁊ medicinā penitꝰ ignorātes. S3 illō nō tm̄ eis iferebat nocumētū cauſa cōſuetudis. S3 ille q̄ non eſt aſſuetus caueat ne faciat iſtud regimen.

De febre cholerica ſeu tertiana. Cap. 2ᵐ.

ETIAM feci ſcire q̄ h̄ febris leuiter ɔuertit̄ ad putridā: q̄ ſi cōplo patiētis fuerit ſimplr cholica febris erit de genere cholē q̄ putreſcit in venis vel ex̄ venas. Si autē fuerit in venis erit tertiana ɔtinua q̄ fit abſq3 rigore ⁊ tipo aliq̄. Et ſi ex̄ venas extiterit: erit ſimplr tertiana: q̄ q̄3uis magnā hēat alleuiationē: tñ ex toto nō depurat̄ pfecte: ⁊ cū redit poxiſmꝰ mouet̄ cū acuitate maxᵃ ⁊ furore valido: atq3 forti: ⁊ p maiori p̄te ñ accidit h̄ febris niſi iuuenibꝰ ⁊ hñtibꝰ cōplōne calidā ⁊ ſic. et in eſtate: ⁊ eiꝰ poxiſmꝰ durat a. vj. horis vſq3 ad. xij. ⁊ p̄manet tādiu dcā febris quouſq3 mā ſeu hūor a nā digerat̄: ⁊ poſtea expellat̄ ab ip̄a: ⁊ ſcias q̄ i iſta egriᵐᵉ nō erit ſalus pfecta: niſi p̄us i die idicatiua ſigᵃ digōnis appuerit ſic i vria appet hipoſtaſis alba tali mō. v3. q̄ i aliq̄ die laudabili p̄ appareat hipoſtaſis pēdēs i medio vaſis: tēdēs ad rubedinē: ⁊ i alia die idicatiua ſit ō alba ta: ⁊ i fūdo: ⁊ cū ſic fuerit. ſ. q̄ p̄ i aliq̄ die idicatiuo icipit hipoſtaſis in meᵒ appere cū aliq̄ rubedie: cū añ nullatenꝰ viſa fuiſſ3: ⁊ poſtea in ſequēti die cretico vł idicatiuo i fūdo repit̄ eē cū albedie certū ē atq3 firmū ſigᵐ libatiōis oio: cog̃ſcēdo q̄ dci dies idicaˡⁱ vł cretici ñ ſūt n3 ſūt in oībꝰ diebꝰ eq̄lr: ſ3 ſūt ſ3 ordinē atq3 ō curſu3 ſm quē deꝰ ſblimis voluit eos ordiare. ⁊ ego de eis rememoratꝰ ero cū adiutorio dei.

De febre quotidiana flegmatica. Cap. 3ᵐ. Tractatu 2°. c. 1.

ET POTEST ēt eē q̄ dcā febris effimera cōuertat̄ ad flaticā ſm p̄parationē corpis ⁊ ſue cōplōnis ⁊ diſpōnis: ⁊ h̄ febris h3 poxiſmū in oi die. ⁊ eiꝰ putredo ē ex flate: q̄re lōgior exiſtit valde q̄3 tertiana. ⁊ eiꝰ poxiſmi ſilr lōgiores exiſtūt q̄3 ipſiꝰ tertiane: ⁊ pp hūiditatē huiꝰ flatꝭ citiꝰ ⁊ faciliꝰ r̃cipit putredinē. vñ poxiſmi ſūt in oi die: ⁊ patiēs modicā pcipit alleuiationē vel requiē iter vnū poxiſmū ⁊ aliu3.

Cura. Cōſulo q̄ vt medicꝰ ſit ſtudioſus i dirigēdo hūc hūorē. ſ. i ſbtiliādo ip̄3 ⁊ icidēdo ⁊ diuidēdo. ⁊ h̄ cū ſyrupo ſquinzabin cōpoſito dādo ei oi die ō ip̄o. ℥. ij. cū iſta ōcoctiōe. ℞. radicis lilij: ⁊ radicis feni. añ. pōdꝰ vniꝰ denarij: ſeia melōis ⁊ folij polij mōtani. añ. p̄tes tres denarij vniꝰ: cētauree mioris q̄rta ps aur̃. j. ligri. mūdate ad pōdus oiu3: cōquaſſent̄ q̄ ſunt cōquaſſanda ⁊ ponant̄ ad ignē cū. ℥. x. aq̄: ⁊ bulliāt lento igne vſq3 ad ɔſūptionē 3ᵉ p̄tis: ⁊ colent̄ ⁊ cū iſta ōcoc. diſtēpera p̄dcm̄ ſyrupū: ⁊ ppīa ei oi mane i ieiunio: cū āt ſyrupꝰ ōſcēderit ō ſtō ciba eū pullo ōcocto cū aceto: ⁊ cu3 pane bñ fermētato. ⁊ ɔuenit cuil3 medico vt faciat ſcire patiēti q̄ h̄ febris eſt lōga ita q̄ durat a. xxj. die vſq3 ad xl. ⁊ p̄t puenire vſq3 ad. lx. ⁊ h̄ totū puenit ſ3 groſſitudie3 ⁊ viſcoſitatē hūoris. Et ſcias q̄ h̄ febris mltoties pducit ad hidropiſi3: q̄re difficilis curationis atq3 grauiꝰ exiſtit: ⁊ infirmus remanet in periculo grauiſſimo atq3 forti.

De ſanguinea febre. Cap. 4ᵐ.

Q Tres ſp. ſinoch. idē 4° li. 3 1°.

ET POSSIBILE ē q̄ ſup̄dcā effimera ɔuertat̄ ad febrē ſanguineā: cuius tres ſunt ſp̄ēs: q̄r aut incipit a pͥnº ſui aſcēdere. ⁊ non ceſſat ſic aſcēdere vſq3 ad fine3: ſeu vſq3 ad creticā ſui determinatione3. ⁊ alia ecōtrario: q̄ icipit a ſūmo ⁊ ſemp pcedit deſcēdēdo vſq3 ad creticā ſui determinationē. ⁊ tertia ē q̄ pmanet in vno tenore ſeu ſtatu vſq3 ad finē. ⁊ h̄ febris cōtinue ⁊ ſemp affligit vſquequo ifirmus morit̄ cū ipſa vł liberat̄: ⁊ p maiori p̄te nō accidit h̄ febris niſi iuuenibꝰ. Cura huius eſt flōmia ſubtrahēdo de ſanguie vſq3 ad ſincopim: cū ſcieris p certo q̄ febris ſit ex ſanguie: q̄m̄ ſi ſic certiſſime fuerit liberabis i vna die vel in vna hora: aut ante ligationē brachij: cū hac cōditione q̄ patiēs ſit euacuatus a chola ante flōmiam duas vel tres ſellas.

De melancholica febre. Cap. 5ᵐ.

ET POTEST etiā eſſe q̄ effimera ɔuertat̄ ad melicā febrē: ⁊ efficit̄ q̄rtana: q̄ eſt grauioris ⁊ difficilioris ac tardioris digōnis q̄3 quotidiana flegmatica: ſ3 iſta nō eſt ita deceptibilis ⁊ malicioſa ſicut quotidiana: quāuis ſicut diximus ſit longioris ⁊ diffici

A liozis digõnis ipa q̃tidiana ⁊ ꝑ maiori pte nõ curat̃ nisi i estate: ⁊ paroxismi ipsiꝰ fiũt de q̃rto in q̃rtũ diẽ: ⁊ duobꝰ diebꝰ ẽ igete: ⁊ poxismi huiꝰ ꝓlõgant̃ dintiꝰ q̃ꝫ paroxismi fl'atice: ⁊ hec febris nãl'r multũ ꝓlõgat̃: qm̃ pl'ies vidi eã incipe in estate: ⁊ nõ dimittẽ vsq; ad aliã estatẽ: ⁊ qñq; ꝓlõgat̃ vsq; ad duos annos: ⁊ iterdũ plus. ⁊ hec ꝑ maiori pte nõ accit nisi senibꝰ: ⁊ illis q vtunt̃ carnes grossos valde ⁊ caseuz salitũ atq; verꝰ: ⁊ q vtunt̃ comedere carnes arietũ magnoꝝ: ⁊ hircoꝝ ⁊ castratoꝝ: ⁊ ẽt q assuescũt comedere pisces magnos ⁊ veteres valde: ⁊ carnes salitas quoꝝcũq; geneꝝ sint: ⁊ oliuas: ⁊ melõgenas. Et in sũma dico q̄ hec febris accit illis in q̄bus mel'ia ꝑdñat̃: siue a cõpl'one sua radicali: aut a cibis malis gñantibꝰ illũ humorẽ: ⁊ cũ icipit paroxismus huiꝰ vr̃ ifirmo q̄ grãdo cadat sup dorsuz eiꝰ: ⁊ icipit cũ tussi: ⁊ cũ recedit poxismus

B remanet mũdus oĩo lõge plusq̃ꝫ in q̃tidiana: q2 i quotidiana nõ ꝺpurat̃ patiẽs pfecte nisi post vl'ez libationẽ: ⁊ hucusq; rememoratꝰ suz: ⁊ rememoratꝰ ero de istis simplicibꝰ febribꝰ pticul'r: vt p simplices itelligas cõpositas cog̃scẽdo tñ q̄ ꝑ maiori pte vix repiunt̃ febres ex hũore vno simplici: ita q̄ possis dicẽ q̄ ex pura chol'a fiat febris: cũ sit cal'a ⁊ sicca valde: ⁊ s̃btilis subẽ: q̄ si occidit ħ est in minori pte: s̄ꝫ ꝺnoiatio fit a maiori: ita q̄ qñ chol'a ꝺñat̃ i aliq̃ febre: dr̃ cholica: q̃ cũ putrescit itra venas facit febrẽ absq; rigore: s̄ꝫ cũ estuatiõe ⁊ calorẽ valido atq; forti: ⁊ cũ ml'ta siti. Cũ ãt putrescit ex̃ venas fit cũ rigore forti: ⁊ sudat ifirmꝰ i ꝺclinatiõe: ⁊ remanet q̃etꝰ: ⁊ due he febres. s. tertiana ꝯtinua vl' iterpolata creticãt ꝑ maiori pte a. xiiij. die vsq; ad. xvij. diẽ: nisi error supuenerit ab infirmo vel ad aliis. Sciẽdo tñ q̄ ꝭm mixtionẽ cholere remittunt̃ accidẽtia: ⁊ ꝓlongat̃ febris plus vel minus.

C

¶ De febre que fit ex cholera vitellina prassina aut eruginosa. Cap. 6m.

ET POTEST etiam fieri febris ex chol'a q̃ in vltima caliditate ⁊ siccitate existit cum suba spissa atq; grossa: sicut ẽ chol'a vitellina ⁊ prassina ⁊ eruginosa. Et põt esse q̄ hec chol'a sit admixta fl'ati: sed denominatur chol'ica a dñio: ⁊ ꝭm q̄ elongantur a simplicitate ⁊ puritate cholere: ꝭm illud prolongantur paroxismi ⁊ accñtia sunt quietiora. ⁊ ista febris tertiana qñ fit ex chol'a vitellina q̃ est mixta fl'ati facit paroxismos longiores q̃ꝫ que fit ex simplici cholera atq; pura.

P De hac nõ fac̃ expressam mẽtionez auic. s̄ꝫ cõtinet̃ in capl'is.

¶ De cura febris tertiane non pure que fit ex cholera mixta flegmati. Cap. 7m.

CVRA huius est potare ifirmuz cũ rebus tẽperate fridis ⁊ abstersiuis: ⁊ his q̃ hñt ꝓuocare vrinam ⁊ sudorẽ: sicut sunt ista. ℞. semina melonis ⁊ cucumeris: ⁊ florũ camonille. añ. auꝛ̃. x. seminis

D lini: ⁊ fenugreci: ⁊ orobi. añ. auꝛ̃. iij. squinãti: sparagi: spice nardi: masticis: ⁊ semis feniculi. añ. auꝛ̃. v. cõquassent̃ q̃ sunt cõquassanda ⁊ ponant̃ in duabꝰ lib. aq̃ dulcis: et buliãt vsq; ad ꝯsumptionẽ medietatis ⁊ colent̃: ⁊ in hac colatura ponantur lib. ij. zucchari: ⁊ lib. ij. mellis: ⁊ lib. j. aceti: ⁊ bulliãt iterũ sil'r vsq; ad spissitudinez syrupi. ⁊ de isto dent̃ ifirmo oĩ mane. ℥. ij. cũ. vj. ℥. aq̃. ⁊ ciba eũ pullis ꝑuis decoctis in agresto vel cuz aceto. ¶ S̄ꝫ febris illa q̃ fit ex chol'a prassina vel eruginosa est frauduletã ⁊ deceptibilis multũ. ⁊ eiꝰ accñtia sũt difficillima ⁊ pniciosiora atq; fraudulẽtiora valde accñtibꝰ ꝑdictis q̃ fiũt in illa: q̃ fit ex chol'a vitellina: ⁊ ꝑ maiori pte nõ euadũt ifirmi ab ipsis q̄n moriant̃: ⁊ q euadũt liberant̃ cũ difficultate: ⁊ post lõgũ tp̃s. Et cũ iuadit poxismꝰ huiꝰ febris ãgustiat̃ patiẽs ml'tũ: ⁊ h̄ꝫ iquietudinẽ magnã cũ siti valida atq; forti: ⁊ h̄ꝫ alienatiões varias atq; magnas: ⁊ iactat se p lectũ huc ⁊ illuc: cũ istãtia vigiliaꝝ: ⁊ pulsus patiẽtis i febre ẽ durꝰ pũꝰ atq; diuersus: ⁊ ꝑ maiori pte finis huiꝰ ẽ malꝰ: ⁊ in minori parte liberant̃: ⁊ qui euadunt cũ difficultate

Intẽdit cũ vrã eruginosẽ ⁊ prassine.

E euadunt ⁊ post longũ tp̃s. Et accñtia q̃ supueniũt in hac febre sunt pessima ⁊ frauduletã: atq; deceptoria: q2 vrina taliũ est ptinens ad viriditatẽ vel nigredinẽ: ⁊ hipostasis etiã eius est talis: ⁊ cũ pẽdet hipostasis talis in medio: morit̃ patiẽs in breui: ⁊ quãdo est in fundo adhuc citius. Q2 si in die cretica incipiat apparere vrina nigra absq; hipostasi: est signum fortitudinis ṽtutis expulsiue: q̃re bonũ ẽ: ⁊ signũ salutis. S̄ꝫ hipostasis nigra est mala: q2 sig̃at lassitudinẽ ṽtutis in digerẽdo hunc hũorẽ: eo q̄ qñ nã est fortis ⁊ boni esse: ꝯuertit hipostasiz ad albedinem: ⁊ cũ deficit nã: color hipostasis fit niger ⁊ morit̃ patiens velociter: si fuerit dicta hypostasis in fundo vasis: ⁊ si fuerit pendens in medio tardat̃ mors. Et est elongatio necis ꝭm elongationem ipsius hipostasis a fundo.

Elongatio mõtis ẽ s̄ꝫ elongationẽ male hipostasis a fundo. idez 20°. c. c. p̃. fo. 408. col. prima. Oppo. fo. 401. col. 3. ⁊ 4. certa sig̃atio h̄ꝫ per nephresim et hipostasiz: p nebulaz ṽo nulle. ⁊ fo. 403. co. 4. ⁊ ħ ego vidi veriꝰ. vide. 4°. colli. 24.

¶ De febribus compositis. Cap. 8m.

SCIAS q̄ diuersitas febriũ cõpositarum est ꝭm diuersitatẽ humoꝝ qui adinuicẽ cõponunt̃: ⁊ accñtia etiã ipsarũ diuersificant̃ ꝭm varietatẽ dictaruz cõmixtionũ: ⁊ medicus qui perfecte cognoscit simplices: ex ipsis sciet ⁊ cognoscet compositas.

¶ De signis febris tertiane. Cap. 9m.

FEBRIS AVTEM tertiane signa sunt: calor estuosus ⁊ fortis ⁊ sitis intensa cum instantia vigiliarum: ⁊ vigilationes: q̃ cum est intra vasa: est continua ⁊ absq; rigore. Sed cũ est extra vasa: fit cuz forti rigore. ⁊ hoc ideo q̄a chol'a ſpergitur exterius ad mẽbra sensibilia: ⁊ mordicat ea: ⁊ accidit ei sicut illi cui spergit̃ subito aq̃ cal'a sup eã q ꝯhĩt ⁊ patitur rigorez: ⁊ sicut accidit vulnerato qñ pcutit̃ sup idez vulnꝰ: ⁊ paroxismi istius sunt breues ⁊ inuadunt de tertio in tertium.

¶ De signis febris sanguinee. Cap. 10m.

MODVS VERO sanguinee febris est: quia continue affligit: ⁊ patitur sitim ⁊ vigilias: et habet perturbationez mentis. Sed vapor qui procedit ab hac febre non est intantuz mordax sicut ille qui exit a tertiana.

¶ De signis febris quotidiane. Cap. 11m.

G

SIGNA AVTEM quotidiane sunt: q2 ẽ absq; rigore: sed h̄ꝫ frigus ⁊ spãliter extrema infrigidant̃ valde: ⁊ h̄ꝫ alices ⁊ oscitationes: ⁊ lachrimant̃ oculi eoꝝ: ⁊ interdũ patient̃ sincopim ꝑpter reuocationem ⁊ constrictionẽ caloris nãlis ad interiora corporis. Et paroxismi huius sunt longiores predictis febribus: ⁊ corrumpitur seu destruitur appetitus stomachi eorum: ⁊ sunt absq; forti siti: ⁊ pulsus non est durus neq; multũ diuersus vel variabilis: neq; tante velocitatis sicut pulsus cholerice: ⁊ vrina eorum est spissa: ⁊ non depuratur perfecte inter vnum paroxismum et alium.

¶ De signis febris quartane. Cap. 12m.

SIGNA AVTEM quartane sunt hec. s. frigus magnũ cũ orripilatione: ⁊ vr̃ patiẽti q̄ grãdo cadat sup eum vndiq;: ⁊ paroxismi istius sunt longiores q̃ꝫ quotidiane: sed depurantur pfecte magis q̃ꝫ in quotidiana: ⁊ oẽs isti humores diuersificãtur ⁊ variant̃ ꝭm diuersitatẽ suarũ specierũ: eo q̄a plures sunt spẽs cholere: ⁊ plures sil'r sunt spẽs flegmatis ⁊ mel'ie ẽt ⁊ sanguinis. Et nõ rememoratus sum ħ nisi signa simpliciũ febriũ in q̄bus nulla est admixtio alterius humoris: q̃ꝫuis vix reperiant̃ oĩo simplices atq; pure sine aliq̃ admixtiõe in rei ṽitate: s̄ꝫ intell'u solo apprehẽdunt̃. Cũ aũt pfecte cognoueris simplices febres ⁊ signa earũ: ex ipsis habebis notitiã cõpositarũ ⁊ suoꝝ accñtiũ. Et iaz superiꝰ cõmemoraui ⁊ sufficiẽter declaraui curã vniuscuiusq; humoris. Cũ aũt videbis febrẽ cõpositã ex duobꝰ hũoribꝰ: cõpone medicinã ꝭm illã cõmixtionẽ: agẽdo plus ꝯ humorẽ ꝑdominãtẽ. Et cũ sic feceris hẽbis ꝯsuetudinẽ idez: ⁊ erit tibi leue curare has febres ⁊ egritudines.

H

I ¶ De febre ethica ⁊ signis ⁊ cura eius. Cap. 13m.

ET EST adhuc alia spēs q̄ dr̄ ethica. ⁊ hec pro maiori parte nō accidit nisi post alias febres cronicas q̄ debilitant corpa ⁊ exiccant humiditates: ⁊ inde corpus acquirit siccitatē ⁊ caliditatē: ⁊ ista febris ꝓprie fit in radicalibus mēbris: ⁊ ꝑ maiori parte fit post effimerā: ⁊ hoc qñ corpus p̄paratū est ipsam recipere ⁊ maxie cor. Et hec febris ꝑmanet: ⁊ generatꝰ in radicalibus mēbris ꝓpter siccitatē eoꝝ: sicut ignis permanet ⁊ reseruatꝰ in rebus siccis multum: quoniā videmus ꝙ lapis calcis qñ tāgitꝰ sentitꝰ frigidus: ⁊ cū tangitꝰ ab aqua incenditur: ⁊ ardescit ardore valido atq3 forti: ita ꝙ manifestissime percipitur ⁊ sentitꝰ. Et sic est de illo qui patitꝰ hanc febrē: q2 cū tangitꝰ corpus eius sentitꝰ esse calidū nō forti calore: ⁊ cū cibatꝰ: siue illa cibaria sint calida seu frida: post duas horas vel tres inflāmatur corpus eius totū: ⁊ anhelitus eius fit frequēs ⁊ magnus: et pulsus eoꝝ est durus ⁊ tensus: ⁊ remanet in hac dispositione vsq3 ad cōplementū tertie digōnis: ⁊ postea paulatine diminuitꝰ dicta iflāmatio atq3 calor. Et hec febris in p̄nº sui leuis est ad curādū.

Cā q̄re ethicꝰ pꝰ cibū iflāmare ⁊ est rō cōis medicorum cui Auer. inferiꝰ ꝯdicit.

K

Cura. ¶ Et cura eius est ponere ifirmū in balneo dulcis aq̄ tepide pluries in die. Et da ei quolib3 mane in diluculo ð lacte capre recēter mulcto: ⁊ sit capra ꝑua q̄ generet multū lac: ⁊ moretꝰ capra ꝓpe lectū patiētis: ita vt incōtinēti post mulctionē ipsu3 recipiat ne corrūpatꝰ ab aere: ⁊ mala inde fiat digō. Et istud fieri d3 tā in calido aere q̄3 in frido: eo ꝙ lac velociter corrūpitꝰ ⁊ alteratꝰ: ⁊ cū est corruptu3 nō facit laudabile nutrimentū. Et incipiat bibere de isto ab. ℥. j. ⁊ gradati3 ascēdat vsq3 ad lib. 5. q2 si iciperes dare q̄3titatē magna3 ⁊ p̄nº coagularetꝰ i stō: ⁊ ide mala ⁊ corrupta fieret digō. ⁊ qð h̄ h3 remouere est: vt ponatꝰ aliqd mellis dispumati in fundo vasis: ⁊ suꝑ illud mungatꝰ lac: ⁊ misceatꝰ sil'r ⁊ ꝓpinetꝰ infirmo fm mēsurā ⁊ ordinē suꝑdictū: ⁊ post potū

L

lactis nō comedat aliqd oino donec digeratꝰ. Facta aūt digōne si vis iterū dare sibi de lacte ad comedēdū da: ⁊ si nō est assuetꝰ ciba eū pane frumēti bñ fermētati: ⁊ carnibꝰ assuetis: tñ oi mane da ei lac fm ordinē dcm̄: ⁊ carnes eius sint galline elixe ⁊ p̄parate in tasphea. Et omni hora qñ stōchus est vacuus a cibis pone eū in tina aque dulcis tepide: ⁊ post exitū cibabis eū: ⁊ sic remouebitꝰ febris cū adiutorio Dei. Et scias ꝙ ethica h3 tres gradus. Primus est facilis curationis: eo ꝙ nondū finita est humiditas in radicalibus membris. Gradus autem scōs est quādo calor profundatus est in humiditate rorida: que imbibita est in radicalibus membris: ⁊ hoc etiam bene curatꝰ: si perfecte regitꝰ. Et gradus tertius est: quādo calor ꝓfundatꝰ est in ipsis radicalibꝰ mēbris. ⁊ hoc postq̄3 humiditas eoꝝ ex toto est cōsumpta atq3 finita: ⁊ hoc ex

M

toto est ipol'e ad curandum. Sciēdo sil'r ꝙ qlib3 ex istis gradibꝰ h3 alios ḡdus ita ꝙ aliq sunt q citissime curantꝰ: ⁊ qbusdā eoꝝ ꝓlongatꝰ sanitas plus vel minus: ⁊ sic etiā aliq cito moriuntꝰ: ⁊ qbusdā eoꝝ mors dilatatꝰ ⁊ ꝓlōgatꝰ. Testiculi aūt galloꝝ q ipinguati sunt ex lacte sunt optimi in hac passiōe: ⁊ ēt qui nō sunt ipinguati ex ipso sunt satis boni. ¶ Pōt aūt eē ꝙ hec febris ethica ꝯiungatꝰ alteri febri: cuiꝰ cognitio est difficilis valde nisi illi q assuetus est valde ⁊ lōgo tp̄e experimētatus: q2 pol'e est ꝙ ethica ꝯiungatꝰ febribꝰ chol'icis ⁊ flāticis ⁊ sanguineis: ⁊ ēt mel'icis. Et siqs q̄sierit dicēs: qūo hoc eē p̄t: ꝙ ethica cū sit cal'a ⁊ sicca iūgatꝰ febribus sanguineis ⁊ flāticis q̄ sunt humide: Rñ. ꝙ ex mēbris q̄dā sunt sicce cōpl'onis: ⁊ q̄dā hūide: ⁊ aliq̄ frida ⁊ aliq̄ cal'a: ⁊ ēt in vno singulari mēbro q̄3uis sit calide ⁊ sicce cōpl'onis ē pol'e ꝙ in eodē cōmoretꝰ hūor fridꝰ ⁊ hūidꝰ: sic̄ appet: ⁊ manifeste repitꝰ i stō ⁊ i vulua: q2 cū sint i aliqbꝰ cal'e ⁊ sicce cōpl'onis coadunatꝰ i ipsis fl'a: qð ē fridū ⁊ hūidū: ⁊ p̄t sil'r eē ecōtrario

Idē 19ª parti. a rabi moysi ifine De compōne ethice cū putrida

.s. ꝙ aliq̄ mēbra sint fride ⁊ hūide cōpl'onis: ⁊ i ipsis reperiatꝰ chol'a q̄ ē cal'e ⁊ sicce cōpl'onis. ¶ Et ex febribꝰ sic̄ dixi q̄dā sūt q̄ fiūt in spiritibꝰ q̄ dñr effimere: ⁊ q̄dā putride: q̄rū spēs sūt q̄tuor. .s. ꝙ aliq̄ fiūt ex chol'a: ⁊ aliq̄ ex fl'ate: q̄dā ex sanguie: ⁊ alie ex mel'ia. ¶ Et cōponuntꝰ ēt he febres iterdū adinuicē diuersis cōpōnibꝰ. vz. ꝙ chol'ica p̄t cōponi cū sanguinea ⁊ cū melica: ⁊ aliqñ cū flātica. ⁊ ē pol'e ꝙ cōpō fiat ex vno eode3 hūore. .s. ꝙ chol'a fiat ⁊ sit putrefacta itra venas ⁊ ex̄: ⁊ sic erit ꝯtinua ⁊ iterpolata ex eodē hūore. ⁊ p̄t eē ꝙ chol'a sit putrefacta itra venas ⁊ fl'a ex̄ vl' ecōtrario. ⁊ pol'e ē ꝙ in oibꝰ istis cōpōnibꝰ paroxismi iūgantꝰ sil': vel icipiāt sil': q̄re accñtia sunt ꝯfusa ⁊ mista adinuicē: vñ sūt difficilis cognis valde: ⁊ nō p̄t hōi ista cognitio absq3 studio ⁊ labore vehementi cū magna p̄uisiōe: q2 ḡue ē ⁊ difficilis res valde cognoscē cōponē iterpolate cū iterpolata: ⁊ cōpōnē ꝯtinue cū iterpolata: ⁊ ēt qñ sunt ex diuersis hūoribꝰ ⁊ cōponitꝰ iterpolata cū iterpolata: vel iterpolata cū ꝯtinua: ⁊ ꝑꝑ h̄ ad cog̃scendū ista idigemꝰ studio magno cū p̄uisiōe ⁊ sollicitudie vehemēti. ⁊ hac de cā nō pñt ꝑfecte scribi in libro: ⁊ ē pol'e ēt vt cōponantꝰ due febres ex vno hūore: ita ꝙ iterpolata erit ml'te putredis ex̄ vasa: ⁊ ꝯtinua pauce putredis itra vasa. ⁊ aliqñ repitꝰ ꝙ ambe sūt magne valde: vl' ecōtrario. .s. ꝙ ambe sūt ꝑue ml'tū: ⁊ cōmiscentꝰ ꝑoxismi adinuicē ita ꝙ vnꝰ subintrat alteri: ⁊ cōmiscentꝰ sil'r accñtia: et erūt he febres: aut oēs magne vl' oēs ꝑue: vel aliq̄ magne ⁊ alie ꝑue. Et cū dico magnā vl' paruā: itellige ꝑ magnā ml'tā quātitatē putredis: ⁊ ꝑ ꝑuā modicā quātitatē eiusdē. Et ē pol'e ꝙ chol'a q̄ ē mā febris sit grosse sub̄e: ⁊ flegma subtilis sub̄e: vl' ꝙ mel'ia sit sbtilis sub̄e ⁊ sanguis grosse. Ergo ꝯsiderādi sunt paroxismi ⁊ eoꝝ cursus: ⁊ ꝯsidera iterū qūo cōponuntꝰ iterpolate cū ꝯtinuis vniꝰ spēi vel diuersarū spērū: ⁊ qūo cōponuntꝰ magne cū ꝑuis: vel ecōtrario iterpolate ⁊ ꝯtinue: ⁊ cogita sil'r ꝙ vna febris p̄t cōponi cū duabꝰ vl' cū pluribꝰ. ¶ Et est pol'e iterū ꝙ aliqs humor putrefit ex̄ vasa: ⁊ cum hoc hēbit pleuresi3 ad ꝑipleumoniā: aut ap̄a in diaphragmate q̄re ꝑoxismi adinuicē cōponuntꝰ: ⁊ vnꝰ alteri subintrat: ⁊ ꝑꝑ h̄ cog̃scē ista difficile est valde: nisi illis q ml'tū assueti sunt in his. S3 illi q nō sunt assueti ⁊ ꝑ longū tp̄s approbati nūq̄3 ad istā cog̃ne3 poterūt ꝑuenire. Qua de cā medici ml'tū reperiuntꝰ errare in his. Ergo medicꝰ p̄ studere d3 diligenter in cog̃scēdo febres simplices. Et postea attēdere d3 sollicite si vna ex cōpōnibꝰ ē cū aliq̄ ipsarū febriū vl' plures ex cōpōnibꝰ. Q2 si sic studiose ⁊ attēte studuerit leuitꝰ ad cog̃ne3 dcāꝝ cōpōnū poterit ꝑuenire: ⁊ quāto febris fuerit simplicior tāto dies idicatiua ⁊ cretica erit faciliorᵢs cog̃nis: ⁊ q̄3to fuerit magis mista: tāto dies idicatiui ⁊ cretici erūt magis ꝯfusi ⁊ difficilioris notiōis. Et ego itēdo nūc rememorare ð diebꝰ idicatiuis ⁊ creticis postq̄3 dixero hūc ꝓmonē suꝑ febres. ¶ Esto certus ꝙ ml'te febres fiūt ꝑꝑ ðbilitatē v̄tutꝭ ⁊ stultitiā medici. ⁊ h̄ qñ medici ꝯsentiūt eis comedere pl'a cibaria q̄3 vtꝰ eoꝝ sufficiēs fit coq̄re ⁊ digerē. ⁊ hac de cā fiūt febres: q̄re nec̄e est vt ꝓpinentꝰ eis cibaria ad pōdꝰ donec febris ex toto remoueatꝰ: nec post recessu3 febris icōtinēti debes addere in cibis: s3 expectare debes vsq3quo trāseat. v. dies: ⁊ tunc addere debes pōdꝰ aur̄. ð cibis. ⁊ sic ḡdati3 ascēdere debes donec fuerit recuṗatꝰ: ⁊ si sic ñ feceris recidiuabit egritudo. Cognoscēdo ꝙ oēs spēs carniū febricitātibus citissime cōuertuntꝰ ad putredinē. ¶ Et est ipol'e ꝙ post crisi3 aliqd putredinis ñ remaneat in aliqua ꝑte aliciꝰ mēbri: q̄ pōt vigorari ⁊ augeri ex regimie malo vel inconueniēti. Et si regitꝰ sicut d3 ordiate: nā ꝯfortabitꝰ ⁊ vigorabitꝰ donec ipsam consumet: ⁊ ꝑfectissime expellet. Cōpletus est tractatus de febribus cum laude Dei: fm ꝙ mihi sufficiens esse videtur.

N De cōpō ne putr dap iui

O

P De cōp ne putr cū apa

Q Multe bres ve unt pp dici stu tiam. De reg ne cōu scentium

A ¶ Tractatus secūdus de crisi: ⁊ est cōtinēs capitula duo.
¶ De diebus creticis. Cap. pᵐ.

NVNC INCIPIO rememorari de diebus creticis: ⁊ dico ꝙ crisis est motus fortis virtutū corporis ad expellendū humorem q mā egritudinū existit cum adiutorio Dei. Et si hūor calidus ⁊ acutus fuerit: ⁊ regio silr calīa vel tēperata: ⁊ tps fuerit estiuū: ⁊ patiēs iuuenis extiterit: leuiter dictus humor recipiet digōnē in breui: sicut in quarto die: vel vsqȝ ad septimū: dūmodo error non affuerit. Et est impolē ꝙ añ diez creticū nō sit aliq̄ dies q̄ indicet ipm: in q̄ virtutes mouēt̄ fortiori motu solito: ⁊ apparebit hipostasis alba pendens in medio vasis: q̄ nō fuerat ante: q̄ si icipiet apparere in scda die egritudis: crisis fiet i q̄rta: ⁊ si i q̄rto: crisis erit in septio: ⁊ si in quinto: crisis fiet in nona die: ⁊ si in nona: expecta crisiȝ in .xj. Et si vndecima incipiat apparere: expecta crisim in q̄rtadecima: vel in decima ⁊ septia. ⁊ si in q̄rtadecia vl̄ in decima ⁊ septia: expecta crisim in vigesima vel in vigesimapria. Et si non apparuerit signa digōnis nisi in vigesima die: expecta crisim in .xxv. vel in .xxvij. Sciendo ꝙ post hos dies debilitant̄ v̄tutes corporis sup humorē faciētē egritudinē: intātū ꝙ possibile erit ꝙ nō expelletur egritudo p crisim: sed dissoluetur paulatine donec liberetur. Et si erit crisis fiet debilis ⁊ plōgabit̄ vsqȝ ad .xl. diez: ⁊ postq̄ȝ transierint .xl. dies visuȝ fuit Hippocrati ꝙ nō possit fieri crisis vsqȝ ad .lx. dies pp debilitatē v̄tutis. Et rememoratus fuit Hippocras ꝙ in oībus egritudinibꝰ cronicis crises non fiunt nisi in mensibus vel in annis.

B Idē 4ᵒ afo. t. 2ᵒ. vide 2ᵒ quarti trac. 2. c. 8. 7. c. 2.

¶ De signis ⁊ accidentibus ipsius crisis. Cap. 2ᵐ.

C NVNC AVTEM restat videre ⁊ rememorari accñtia q̄ veniūt ⁊ emergūt in diebus creticis. Et dico ꝙ crisis est pugna que accidit iter virtutes corporis ⁊ humorē q cā egritudinis existit: ⁊ febris q̄ fit in die indicatiua est fortior q̄ȝ que fit in alijs diebus. Et infirmꝰ deterius vr̄ se hr̄e: qa in hac hora patitur calorē maximū: ⁊ alienat̄: ⁊ hȝ pturbationeȝ mētis: ⁊ imaginatur videre q̄ non videt: qm̄ querit paleas vel festucas colligere de pariete: vel ex alijs locis: ⁊ forsan añ hoc euenit ei singultus: ⁊ dolor colli ⁊ capitis ⁊ pruritus in naribꝰ: ⁊ cū videris in die idicatiua signa sanitatis que p̄dixi. vȝ. hipostasiȝ albā ⁊ eq̄leȝ pēdentē in medio: vel subāȝ vrine spissiorē solito cū hipostasi tendēte ad rubedinē in fundo: sigñat euasionē ⁊ liberationē cū crisi in sequēti die cretica q̄ succedit oino. Et est polē ꝙ i die indicatiua apparebūt signa attestātia sup euōnē māe egritudis: cū liberatiōe patiētis. Sic si in die idicatiua exibit vna gutta sanguis de naribꝰ: aut plēs cū pruritu nariū ⁊ fricatiōe pnosticabis fluxū sanguis ex naribꝰ in p̄ma die

D cretica q̄ succedit euenire: ⁊ h̄ nō accidit nisi post grauia accñtia que p̄cesserūt cū forti febre ⁊ calore. Et si cū h̄ in die idicatiua signa laudabilia visa fuerint q̄ diximus: euasionē ifirmi ex illo fluxu denūciabis. Si v̄o ifirmus transierit iuuētutē raro creticat̄ p fluxū sanguis nariū. Et si i die idicatiua fluxꝰ vētris apparuerit: expecta salutē in sequēti die cretica q̄ succedit p eūdē. ⁊ si i die idicatiua patiēs sudabit aliquātulum cū hipostasi laudabili ⁊ alijs signis digōnis. euadet ifirmꝰ i sequēti die cretico cū sudore forti vl̄ cū fluxu vētris: aut cū ābobꝰ silr̄. Et si in dcā die idicatiua signa vomitꝰ appuerint: sic ē tremor labij iferioris cū p̄dictis signis bonis: in sequēti die cretica salutē patiēti cū vomitu denūciabis. Excepto ꝙ humores non sint ibibiti in suba stōi. Si aūt in die indicatiua cuȝ signis laudabilibꝰ p̄dictis patiens patiet̄ dolorē post aurē: vl̄ in aliq̄ alia pte pnosticabis crisim futurā p apa in eadē parte. Et si dictꝰ dolor fuerit in locis vilibꝰ corpis relinque eū oino nāe. Et si fuerit in nobilioribus mēbris cōforta mēbrū cū his que hn̄t ipm confortare: sicut cū oleo

E rosaceo ⁊ suis silībus: ꝙ si timeres cōuersionē apatis ad interiores ptes. pone desup maturātia donec locus rubeat ⁊ igrossetur ⁊ ad saniē cōuertatur. Cognoscendo ꝙ qlibet motus q fit a nā: ⁊ q̄libet pugna q̄ emergit inter morbum ⁊ nāȝ: vel ecōtrario qñ fit in p̄dictis diebꝰ cū signis digōnis laudabilis determiatis denūciabis ꝙ crisis erit laudabilis ⁊ pfecta. Et semp qñ in die idicatiua signa bona digōnis ⁊ laudabilia apparuerit pnostica salutē in sequēti die cretica q̄ succedit. Si v̄o p̄dcā pugna vl̄ signa in alijs diebꝰ appuerint: q nō sunt indicatiui vel cretici: sic est sextus dies vel .viij. vel .x. vel .xij. aut .xviij. vel .xxij. vl̄ .xxiiij. aut .xxviij. in oībꝰ istis pnostica crisim malā futurā. Et si v̄tus patientis debilis existit moriet̄: ⁊ si ē fortis erit impfecta ⁊ cū recidiuatione. ⁊ finis ad vltimū erit sicut placuerit altissimo creatori. ⁊ in oībꝰ p̄dictis diebus paribꝰ non fit crisis pfecta. ¶ Et iam nobiles ⁊ sapientes viri repti sunt dicere sup his diebus creticis: ꝙ non fiūt nisi cā stellarū: ⁊ maxime lune: ⁊ satis sufficit medicis credē ꝙ ita sit postq̄ȝ didicerūt hoc a tātis ⁊ talibꝰ sapiētibꝰ q hoc pbauerūt tpe lōgo. Et expimētū ēt nos sp certificat sic eē. q̄ secure pn̄t dicere medici. Ista dies cretica ē bona: ⁊ ista non est bona: ⁊ silr̄ de indicatiuis. Si āt febris nō fuerit ex simplici cholēa sed erit composita: aut patiens trāsierit iuuētutē: vel fuerit hiems ⁊ tps fridum tardabit̄ crisis in talibꝰ. Et pro maiori pte si febris extiterit ex cholēa non pura: non recedet ad minus nisi vsqȝ ad .xx. diē. Et febris sanguis pro maiori pte nō separatur nisi post multā euationē sanguis nariū: vel ex flōmia ordinata a medico fieri vsqȝ ad sincopim aut moriet̄ ifirmꝰ. Et est nec̄e i hac febre sanguis ⁊ in cholīca vt p̄cipias infirmo bibere aquā dulcē infridatā super niuē vel in puteo: aut aquā ordei tali mō ifridatā. Si patiēs fuerit iuuenis ⁊ tps calidū: ⁊ secure ciba eū cucurbitꝫ ⁊ ad potādū ēt dabis ei de aqua ipsarū. Et he due spēs febriū p maiori parte in breui recedūt. Et h̄ cū forti rigore: qñ in recessu eaꝝ humor spargit̄ ad exteriora sup sensibilia mēbra. ¶ Sciēdo ꝙ non pulsatiles vene nō sunt sensibiles. Et si qs argueret dicēs. Iam vr̄ ꝙ .G. sentiat ꝙ sint sensibiles qñ dicit ꝙ orificia venaꝝ aperiunt̄ pp mordicationē sanguinis. Quibꝰ dico ꝙ hec qō ē friuola satis atqȝ vana: qa cū dico sensibiles itelligo de sensibilitate vitali q̄ pcedit a neruis ad musculos. Uene v̄o nō pulsatiles ⁊ alia mēbra corpis q̄ dicunt̄ caret̄ sensu: hn̄t quādā sensibilitatē nālē sic videmꝰ hr̄e vegetabilia q̄ sentiūt solē cū aduēit sup ea: ⁊ mouent̄ v̄sus eū. Et videmꝰ ēt aliquos flores q aperiunt̄ de die: ⁊ claudunt̄ de nocte. ⁊ est iste tñ sensus vnus nālis. ¶ In febre v̄o flegmatica nō apparēt signa digōnis: nec dies indicatiua vel cretica: nisi post .xx. dies vel ppe: fm ꝙ erit nā flegmatis. Et pōt silr̄ esse talis nature flegma ꝙ nō apparebunt signa digōnis etiā post dictū tps. ¶ In febre aūt q̄rtana nō eueniūt signa digōnis nisi in mēsibus: ⁊ dies indicatiui in ea nō sunt manifesti. ⁊ si apparēt nō pcipiunt̄ nisi in mēsibꝰ. s. de mēse in mēseȝ. Et pro maiori parte he febres nō recedunt p euationeȝ manifestā. sed per dissolōnē ⁊ ꝯsumptionē paulatine cōsumunt̄ ⁊ recedūt. Quare nec̄e ē medico vt ppinet istis ea que habeāt humectare ⁊ restaurare. Si aūt signa digestionis apparuerint manifeste: nō tardes ipm euare: ⁊ ēt si a natura euacuaret̄: nō cessabis p tāto ipsuȝ euare ab humore peccante. Et caue q̄ȝtū potes ne des in p̄nᵒ huiꝰ febris theriacā magnā. Qm̄ si feceris reduplicabit̄ febris: vel fiet ꝯtinua. Si āt pseuerauerit febris de vna estate ad aliā: tunc dare poteris: sed in modica quantitate scȝ a quarta pte aurei: vsqȝ ad aureū .s. cū aqua calīa.

Uide 4ᵒ colliget. 40. ⁊ 10. theorice hali c. 8.

F Idē 3ᵒ colliget. c. 9. ⁊ 19. colli. c. vnico. sub rubri. p.

G

Uene non pulsatiles nō sūt sensibiles nisi naturali sē su: vñ duplex inuenit̄ sensus ⁊ est opinio Plato. quā Albertus defendit.

H De cura quartane

I Et queadmodũ cõuenit in hac egritudie vt sis studiosus
in digerẽdo ⁊ subtiliãdo humorẽ qui est causa huius fe-
bris: ita silr cõuenit vt sis studiosus in humectando ipm.
Historia d curatione quartane. ¶ Et pr̃ meus: cuiꝰ aia in manibꝰ Dei regescat: curauit
quedã ex q̃rtana tali mõ. s. ꝙ ꝓcepit infirmo vt q̃libꝫ die
comedere deberet tria nuclea ꝑsicoꝝ mũdata cũ aqua
calida vsqꝫ ad. x. dies: ⁊ postea purgauit eũ sufficiẽter cũ
medicamine laxatiuo adducente illũ humorẽ: ⁊ sic libe-
ratus fuit ꝑfecte: ita ꝙ medici q̃ erant in tp̃e illo mirati
fuerũt valde. Et nobilis senex Auẽmutharaf q̃siuit a pa
tre meo: q̃re hoc fecerit: ⁊ ipe sibi reddidit rationẽ ꝙ ne
cessariũ erat in illo sic facere. Qui gauisus fuit valde: et
multũ placuit sibi. Et illa disputatio reperit̃ apud mul-
tos istius regionis. ¶ Et scias ꝙ ois febris que simplex
est: satis leuis curationis existit. Sed illa q̃ est cõposita
difficilioris curatiõis est valde: ⁊ hoc s̃m cõpositionẽ hu
moꝝ adinuicẽ. s. ꝙ quãto maioris cõpõnis extiterit: intm̃
K erit difficilioris cognitionis ⁊ grauioris curationis: ⁊ iaꝫ
rememoratus fui hoc in febribꝰ cõpositis. Et ẽ poẽ fe-
brẽ cõponi ex tã diuersis humoribꝰ: ⁊ intm̃ ꝙ intellectꝰ
humanus nõ poterit ad ꝑfectã veritatẽ ꝑuenire. Quare
nec̃e est vt medicus sit studiosus ⁊ attentus suo posse in
cognoscẽdo cõpõnẽ q̃ꝫto meliꝰ poterit. Et curet euꝫ s̃m
ꝙ melius sibi esse videbit̃. Cõfidẽs in Deũ ꝙ rectificabit
eũ tramite recto ⁊ ordinato: ⁊ intm̃ quãtũ medicus cer-
tius ⁊ meliꝰ cognoscit has cõpõnes intm̃ ꝑfectior alijs et
melior eẽ reputat̃. Qr̃ si egritudo ⁊ cõpõ cognita fuerit
a medico ꝑfecte: vix aut nũq̃ꝫ morieẗ ĩfirmus ex ipsa: et
eius ꝯditiones semꝑ de bono in melius rectificabunt̃: ⁊
procedẽt ei: ⁊ dies ĩdicatiui atqꝫ cretici erũt laudabiles
atqꝫ ordinati: ⁊ rõnabilr̃ ꝓcedẽtes intm̃ ꝙ q̃si oẽs mira-
L bunt̃. O q̃ꝫ vile q̃d medico eẽ reputat̃: qñ timuerit forti
tudinẽ febris: vel grauia accidẽtia q̃ emergũt in ipsa tẽ-
pore appropinquatiõis crisis: postq̃ꝫ cognouerit ꝙ dies
ĩdicatiua q̃ ꝓcesserit: fuerit laudabilis: ⁊ vrina visa fue-
rit cũ hipostasi laudabili: ⁊ pulsus attestauerit sup̃ forti-
tudinẽ v̾tutis. Non dꝫ ergo medicus istis visis timere: si
patiens sincopizauerit ex motu ⁊ fortitudine belli: ⁊ ex
ascẽsu vapoꝝ mordicãtiũ orificiũ stomachi: qd̃ q̃dã medi
ci cor noiare ꝯsueuerũt. Ego vo euꝫ cognouero pulsum
esse bonũ ⁊ laudabilẽ significãtẽ v̾tutis fortitudinẽ: ⁊ hi-
postasis fuerit alba ꝯtinua ⁊ eq̃lis residẽs in fundo: non
dubito tũc de fortitudie egritudinis: nec de sincopi sup̃-
ueniẽte ex mordicatiõe orificij stõchi: nec desisto facere
Caue ne ꝓuoces vomitũ stõacho ex acutis humoribꝰ repleto q̃ sunt faciẽda circa egritudinẽ: queãdmoduꝫ feci circa
egritudinẽ Zeri filij Hali sicut alibi recitaui. ¶ Cũ autẽ
cognoueris ꝙ accidẽtia fortia q̃ emergũt ꝓcedũt ab hu
more acuto: ⁊ calido existẽte in stõcho: sicut sincopis et
vomitus: caue ne adiuues eũ in ꝓuocatiõe vomitus: qm̃
si feceris ꝑduces eũ ad periculũ mortis ob debilitatẽ v̾-
tutis. Sꝫ adiuua ipm̃ ꝑ viã accidẽtis cõfortãdo stõchũ: ⁊
M hoc cũ emplo facto ex succo cydonioꝝ: ⁊ paꝝ masticis: ⁊
cimaꝝ vitis vl̃ silibꝰ. Qr̃ si calor ⁊ iflamatio magna fue-
rit: adde ꝓdcõ emplo aliq̃d de succo zabaru vel agreste:
qm̃ sic faciẽdo corrugabit̃ stõachus: ⁊ coadunabit̃ silr̃: et
ꝯfortabilr̃ talr̃ ꝙ expellet cõprimendo mãm retentã in
ipso: ꝑ vomitũ: vel ĩferius ꝑ secessuꝫ. Et si aliter opatus
fueris: vt multi faciũt. s. qui volũt iuuare naturã cũ mo-
uetur ad vomitũ dãdo ei decoctionẽ raffani: poẽ est ꝙ
iuuet̃ inde ⁊ alleuietur. Sꝫ hoc erit in minori parte. Et
posset ad suffocationẽ ⁊ sincopim: vel ad mortẽ ide ꝯue
nire: ⁊ de hoc q̃s nos poterit securare. ¶ Hucusqꝫ ꝯter
minaui ⁊ cõpleui tractatꝰ febriũ ⁊ cõpõnẽ earũ ꝑ viam
breuẽ ⁊ cõpendiosaꝫ gñalr̃ sicut mihi ꝓceptũ fuit: ⁊ ꝯter
minaui iterũ de crisi ⁊ de diebꝰ creticis: ⁊ de diuisionibꝰ
que accidunt inter ipsos. Nunc autẽ cum adiutorio Dei
incipiam rememorare de egritudinibꝰ que veniunt tem N
pore epidimiali: ⁊ de febribus eorum.

¶ Tractatꝰ. Tertiꝰ est d epidimia: ⁊ ꝯtinet capl̃a q̃tuor.

¶ De epidimia q̃ ꝓuenit ex corruptione aeris. Cap. pm̃.

ISTE AVTEM egritudines q̃ ꝓueniũt
ex corruptione aeris: rememorate sunt ab
Hippo. in lib. epidimiarũ: ⁊ dixit in illo libro
ꝙ in quadã ciuitate q̃ noiabat̃ cheruam
exuberauit pluuia in estate: ⁊ fuit illa estas
estuosa ⁊ calidissima valde cũ pluuia magna ꝑ totã esta
tem: ⁊ sup̃uenit postea hoibus incendiũ magnũ: ita ꝙ vi
debatur eis ꝙ essent ab igne adusti: ⁊ in pñº habebant
pruritũ magnũ: ita ꝙ scapellabant se tam fortiter: ꝙ ex
coriabant̃ ꝑ totũ. ⁊ hoc erat ꝑꝑ saniẽꝫ q̃ coadunabatur
sub cuti ⁊ m̃ltis hoibus ceciderũt crura ⁊ coxe ⁊ muscu-
li ⁊ ossa in magna quãtitate: q̃re ex hoc scire possumus
ꝙ deterior aer est calidus ⁊ humidus: ⁊ hoc iõ q: aptior
est ad recipiẽdũ corruptionẽ ⁊ putredinẽ ceteris cõple-
xionibꝰ aeris: ⁊ illi magis parati sunt recipe dictã corru-
ptionẽ q̃ sunt eiusdẽ cõplonis: ⁊ fuit tota illa estas absqꝫ
vẽto aliquo exiccatiuo: imo dicit expresse ꝙ in toto illo
O tp̃e nõ videbat̃ moueri aer vllo mõ: ⁊ ꝑꝑ friditatẽ ⁊ sic.
q̃ in vẽtis septẽtrionalibꝰ reperit̃ collaudant̃: ⁊ ecõtra-
rio meridiani vituperant̃ ꝑꝑ eoꝝ humiditatẽ ⁊ calidita-
tẽ. Et dixit in illo libro ꝙ febres q̃ tũc tp̃is veniebãt: nõ
erãt fortes neqꝫ violẽte: sꝫ erant lente ⁊ q̃ete intm̃ ꝙ q̃si
occulte esse reperiebant̃. Et esto certus ꝙ ille passiões
q̃ opposite sunt cõplõni hũane: ⁊ ꝓprie cõplõni vniuscu
iusqꝫ ille sunt q̃ pessime existũt: ⁊ ille q̃ sunt siles cõple-
xioni nõ sunt tãte maliciei sicut opposite. Et hoc mani-
festet̃ ex hoc ꝙ qñ aliq̃s fortiter fuerit ifridatus: ⁊ subi-
to ad ignem se valde voluerit calefacere: vel repẽte in
aquã calidaꝫ introiuerit: inde fortes dolores patiet̃. Et
P hoc nõ solũ medicis est notũ: verũ etiã vulgares optime
cognoscũt. Et hec febres deteriores sunt valde ceteris
febribus: ⁊ lõginquiores multũ a salute ⁊ liberatiõe: nec
crises in istis fiũt ordinate sicut in alijs ꝓcedũt: siue fue-
rint ex corruptione aeris: siue ex malitia ⁊ putrefactiõe
aq̃: seu ex corruptione ciboꝝ. Et quãto corruptio seu pu
trefactio ꝓdictoꝝ minor extiterit tãto ⁊ accñtia ꝓdictaꝝ
⁊ malitia febriũ leuiora esse reperiunt̃. Sciẽdo ꝓ certo
ꝙ a tp̃e Hippo. vsqꝫ nũc nõ fuit epidimia aliqua tã pessi
ma nec malitiosa sicut illa: nec in qua accñtia tam violẽ
ta nec malitiosa apparuerint sicut in illa. Sed bñ vidi-
mus pruritus validos: ⁊ scabies magnas: ⁊ variolas: et
morbillos: ⁊ putridas febres: ⁊ apãta ꝑniciosa: ex q̃bus
oibus iã curauimus: quoꝝ aliqui cũ labore maximo eua
serũt: ⁊ aliq̃ ad mortẽ terminauerũt. ¶ Et vidi iuuenem Historia
hñtẽ apãa perniciosuꝫ: ⁊ studui circa salutẽ ipsius: ⁊ icepi
ꝓ eũare eũ cũ flõmia: ⁊ posui postea sup̃ apãa cõfortãtia:
eo ꝙ nõ erat ex vilibꝰ mẽbris: demũ purgaui eũ ab hu-
moribꝰ malis q̃ peccabãt in eũ. Et ꝓpinaui ex medicinis
laudatis in epidimia sicut est bolũ armenũ ⁊ terra sigil-
Q lata: ⁊ interdũ dedi ei aliq̃d ex mitridato. Et sic visuꝫ fuit
ꝯferre ei cura: ⁊ dissolutũ fuit apãa. Et ꝓcepi ei vt abstine
ret a ꝯ̃ijs: ⁊ sic de bono in melius conualuit donec fuit
ꝑfecte liberatus. Et postea post tẽpus inuasit eũ squinã
tia ⁊ mortuus fuit cũ ea. Ex his aũt q̃ pluries: ⁊ ꝓ maiori
ꝑte vidi accidere in epidimia sunt febres putride: que
lente intm̃ esse vñr ꝙ vix ꝑcipiunt̃ nisi a medico: ⁊ mo-
riunt̃ subito cũ eis. Et scias ꝙ illi q̃ bñ ⁊ ordinate se cu-
stodiunt tp̃e epidimie: ⁊ q̃ hñt cautelaꝫ ⁊ ꝓuisionẽ cõue-
nientẽ: ⁊ hoc morando in mansionibꝰ siccis ⁊ frigidis: et
cibi ⁊ potus eoꝝ silr̃ eiusdẽ fuerint cõplexionis euadũt
Cura bene a ꝓdicto periculo ⁊ nocumẽto. ¶ Receptio con-
ueniens valde in epidimia. ℞. stercoris columbini sicci:
aloes:

Libro ... tio ... 405 ... so ciuit... idez vo... q̃rto ... get Au... ca. 14 ... fra. c

A aloes succotrini: agarici feminini polypody recẽtis: radicis lily celestis. añ. pondus auṝ. vnius thõmeni. auṝ. j. minus quarta: salis ⁊ ellebori nigri. añ. auṝ. 5. succi absinthy alcõdzarathal cã foliorũ collogntide. añ. octauã partez auṝ. j. Jncide colloquintidã minuti: ⁊ misce eã cũ tãtũdez amygdalarum dulciũ: ⁊ postea cõiũge ea cũ ꝑdictis medicinis puluerizatis: incorporãdo eas cũ butyro vaccino: ⁊ syrupo ⁊ sgnzabin: ⁊ dabis ei ad bibẽdũ cũ sero lactis pondus. v. auṝ. Et si non purgat̃ sufficienter: adde de isto auṝ. 5. cũ sero caprino: ⁊ rege eũ sicut in alys medicinis: ⁊ pro qualibet sella moretur duobus diebus a receptione ipsius. Et postea iterabis dando plus vel minus de isto medicamine: ꝭm tenorem virtutis ⁊ naturam patientis ꝭm ordinem medicine: ⁊ precipe ei vt ꝑponat in cameris ⁊ domibus suis aromatica frigida: sicut myrtha ⁊ rose ⁊ eorum similia: ⁊ suffumiget domum a longe cum alkitrã.

B Et fac rorare domum multoties cum forti aceto: obturando domum oĩno a parte meridiei: ⁊ aperiendo eaz a septẽtrione: qm̃ aperire vel tenere eam apertam ianuis vel fenestris a meridie: nocet valde: ⁊ morari in solario. s. in domibus altis: melius est valde q̃z in plano: ⁊ subtiliãdũ est regimen valde. s. cũ pane frumenti bene fermẽtato: ⁊ malaxato cum aqua ⁊ aceto: ⁊ comedat siclas seu bletas decoctas absq̃z aliqua specie: sed solum cũ aceto: ⁊ non comedat tempore illo carnes vllo modo. ¶ Cognoscẽdo qđ nõ corrumpit̃ aer solũmodo ex causis predictis: verũetiã ex putredine aeris: que fit a corporibus hominũ: qui mortui sunt in bello in magna quãtitate: qñ diu morantur in loco. Et corrũpitur etiaz quando aer in vno loco qescit absq̃z aliquo motu. Et corrumpitur sil'r aer quando aque cõgregantur in aliqua parte ciuitatis: ita ꝙ non mouentur oĩno: ⁊ tũc putrescũt ⁊ fetent: ⁊ cor-

C rumpitur aer inde. Et ab antiquis etiam consilium habemus: vt oĩo morã minime contrahere debeamus prope sepulturas corporũ mortuorum: ⁊ hoc propter vapores qui resoluunt̃ a corporibus ipsorum. Et sic iã diximus curam epidimiarũ que est cum frigidis ⁊ siccis: ⁊ cũ his etiã que habeant aperire: ⁊ abstergere: ⁊ trahere malos humores: sed anteq̃z fiat purgatio aliq̃ precipiat̃ vt fiat euacuatio v'lis: ⁊ hoc cũ flõmia: ⁊ subtiliando regimẽ quantum fieri põt: ⁊ vtẽdo frigidis: ⁊ abstinẽdo oĩno a superflua repletiõe. Et possibile erat ꝙ sic faciendo: multi forsitan q morirent̃ liberabuntur: hac de cã. Et ab aere sicco ⁊ calido in excessu fiunt etiã passiones: sic̃ obthalmie: ⁊ tussis multaruz specierũ: ⁊ asperitas gutturis: ⁊ sputuz sanguinis: ⁊ fluxus sanguinis hemorroydarum. Et he egritudines fiunt plus vel minus ꝭm excessum caliditatis ⁊ siccitatis ipsius maioris vel minoris. Ergo cõuenit vt rectifices aerez paulatine: abstinendo oĩno in tali tẽpore ab exhibitiõe acutarũ medicinarũ: ⁊ etiã in oĩ epidimia: qm̃ non laudãtur tales medicine in arte medicine. Sciẽdo qđ hec caliditas superflua q̃ fit in aere nõ orit̃ ꝑ maiori parte nisi ex defectu ⁊ absentia pluuiarum. Et tunc

D generantur predicte egritudines: ⁊ his similes plures numero. Sed non mortifere.

¶ De epidimia q̃ ꝓuenit ex aq̃ putrida ⁊ fetida. Cap. 2m.

AQVE VERO mortue que non mouentur: ⁊ replentur fecibus: ⁊ in se bulliunt: ⁊ putrescunt: ⁊ fetẽt: sunt cã corruptiõis aeris: ⁊ pestilẽtie: ⁊ epidimie. ⁊ faciunt oriri febres acutas: ⁊ apata mortifera: ⁊ adhuc peius faciunt: quia sunt causa destructionis epatis: ⁊ oppilationis suarum viarum: ⁊ procreant species hydropisis omnes ꝭm preparationem recipientis: ⁊ inducũt etiam oppil'onem in splene: ⁊ in renibus: ⁊ sunt cã gñationis lapidis in renibus: ⁊ vesica: ⁊ generaliter dico ꝙ hec epidimia que fit ex corruptione ⁊ putredine male aque: oĩb⁹ alys epidimys d̃terior existit. ¶ Est ẽt alia spẽs epidimie: q̃ subito iterficit: eo ꝙ qñ cordi euenit aliquid ex aere putrefacto ⁊ corrupto ꝙ sue cõpl'oni ⁊ nature obuiet a tota sua substãtia ⁊ natura: subito moritur. Et hoc ꝓpter nobilitatẽ ipsius cordis: cũ sit principiuz ⁊ finis vite vniuscuiusq̃z aĩalis. ¶ Et dicit Gal. ꝙ nõ morit̃ animal: donec cor cesset a motu. Et Pho magno Aristoteli videtur: ꝙ cor sit origo ⁊ principium omnium mẽbrorum ⁊ ceteris principalius. Sed Gal. dicit ꝙ cor in vnoquoq̃z aĩali est principiũ motus nãlis: localis: ⁊ cerebrũ motus localis voluntary. Sz in summa dico ꝙ cor in vita magnã hz necessitatẽ. Quia videmus ꝙ quando aliquis homo intrat in puteũ in quo aer aliquo modo nõ mouet̃: vel in aliquã grottã: syncopizat: ⁊ amittit sensum oĩno incõtinẽti. ⁊ si diu morat̃ ibidẽ morit̃ subito. Et hec res est manifesta ꝙ quando in epidimys hoĩes aliq morῑunt̃ subito: ꝙ illud est ex corruptione ⁊ malitia aeris: q̃z bene põt aliq̃s viuere aliquibus diebus absq̃z cibo ⁊ potu. sed si aufertur ei anhelitus: nõ poterit viuere vna hora. Et verum dixit ille qui dicit ꝙ cib⁹ ⁊ potus est nutrimẽtũ corpis. Et aer nutrimẽtũ spũs vitalis existit: eo ꝙ ipse attrahit fumositates a ꝓfundo cordis: ⁊ recens. s. aer subintrat per anhelitũ. Et sic intrãdo ⁊ exeũdo: purificat̃ a malis fumositatibus: ⁊ ꝓhibet cor a putredine. Et hec res ꝓcedit ab illo qui est summe ⁊ vltime sciẽtie. s. a Deo vero ⁊ benedicto: ⁊ ab aere q inspirat̃: qm̃ prouenit vsq̃z ad mirabilem panniculũ: quẽ deus sub cerebro creauit: ⁊ inde ꝓcedunt spiritus potentia ⁊ voluntate diuina.

E

F

¶ De squinantia ⁊ dislocatione spondilium colli euenien-
te ex quadam corruptione aeris. Cap. 3m.

ET EX quadã corruptiõe aeris põt euenire quedã spẽs squinãtie: q̃ dislocationẽ spõdiliuz colli hz ꝓcreare: sicut memoratus fuit Hippocras. Et hec est deterior spẽs q̃ possit inueniri: eo ꝙ ab ea aliquis nõ euadit: ⁊ accidit cũ acuta egritudine: ⁊ aliqñ fiunt cũ tali squinãtia scabies: ⁊ pruritus: ⁊ apata periculosa: q̃ accidẽtia, aliqua nõ possunt euenire absq̃z acuta egritudine. Et causa dicte squinãtie q̃ facit dislocare spondilia colli abinuicẽ: est humiditas mala: que ponit̃ ⁊ deriuat̃ seu figitur inter ipsa: ⁊ facit ea abinuicez separari ⁊ dislocari: ⁊ illud os qđ separatur cõprimit violẽter cãnaz pulmonis intm̃: ꝙ suffocationẽ iducit. Et dicit Hippocras qđ ille cui hec accidit passio nunq̃z liberat̃. Et si q̃s quesierit dicẽs que est causa quare spondilia colli dislocant̃: in tali epidimia potiusq̃z alia spondilia nuce: dico ꝙ spõdilia nuce cõprimunt̃ ex vtraq̃z parte a costis ⁊ a fortib⁹ ⁊ pluribus musculis: q̃ nõ ꝑmittũt ipsa dislocari vel separari. Colli aũt spõdilia minime habent talia defensoria: quare citius dislocant̃. De hac spẽ squinãtie pernitiose nunq̃z dixit Hippocras ꝙ possit liberari. Et ego sil'r dico ꝙ est incurabilis oĩno. Sed añ dislocationẽ posset cura ꝓdesse. ⁊ hoc subtiliando regimẽ: ⁊ vtẽdo desiccatiuis sicut dixi. Et inunge locum patientis cũ istis oleis subtilibus exiccatiuis: sicut cũ oleo rosaceo: ⁊ de hiasemino: ⁊ cũ succo coriandri viridis simul mixtis: ⁊ inũctione facta cũ istis: fiat puluis ex terra sigillata: ⁊ misceatur cũ succo coriandri viridis ad modũ emplastri: ⁊ pone super locum infirmum. s. vbi videris aliquã foueã paruũculam patientis.

G

H

¶ Et possent ẽt aliquãdo spõdilia nuce dislocari. ⁊ hoc ex casu vel forti percussione: ⁊ inde fiũt gibbosi. ⁊ hec est cã nota ꝙ nunquaz liberantur. Sed reperiuntur aliqui presumptuosi q conant̃ tales curare: sed potius ipsos ad mortẽ perducunt q̃z eos curare possint. Cum aũt gibbositas paruo infanti superuenerit morit̃ ex ea: eo ꝙ cũ crescit indiget multo anhelitu: ⁊ cũ nõ possit ipsum sustinere suffocatur ⁊ moritur. Si vero magno acciderit: possibile De gibbositate

I erit ꝙ viuet. Sʒ vita eius erit tristis ⁊ angustiosa. Et dis-
locaꝛ et aliqua spōdilia dorsi exterioris ⁊ anterioris cā
fortis motus: qui procedit a multa ⁊ grossa vētositate: q̄
in corpore existit ⁊ gn̄aꝛ: q̄ ꝯtinue mouetꝛ donec dislocet
dicta spondilia: ⁊ exterius expellet: ⁊ inde gibbositas ge
neratur: que noīatur gibbositas ventositatis: ⁊ hic pro
maiori pte accidit infantibus ⁊ mulieribus. Et nō est mi-
rum si ex motu grosse ventositatis dislocantur spondilia
quoniam videmus ꝙ omnia que fortiter ⁊ violēter mo-
uentur: scinduntur ⁊ laniantur. Et ex forti motu scinduntꝛ
vene: ⁊ aperiuntur: ⁊ fit inde sputuʒ sanguinis: ⁊ sequitur
inde pthysis vel ethica. Et videmus etiā aperte ꝙ vtres
scinduntur ⁊ exlaniantur ex ventositate: quia cuʒ implen
tur musto vel succo alicuius fructus nisi habeant euen-
tationem ex ventositate gn̄ata in sua ebullitione scindū-
Cura. tur ⁊ exlaniantur: ⁊ sic accidit in corpore. ❡ Et cura hu-
ius est vti regimine subtili ⁊ exiccatiuo: ⁊ euacuare corp⁹
K ⁊ fricare corpus totum siccis manibus. Et propina ei in
potu aquam decoctionis irsce: ⁊ est ireos: ⁊ capilli veñ. ⁊
seminis melonis: ⁊ seminis sparagi: ⁊ succi apy: ⁊ fenicu-
li cuʒ modico syrupi squinzabin. Medicamen ad hoc. ℞.
sem̄. melonis: ireos: capillorū veñ. radicis sparagi: ⁊ ma
sticis. an̄. auꝛ. j. scedeg. indi. squnanti. an̄. partes tres auꝛ. j.
Conquassentur oia ⁊ bulliāt in. x. ℥. aque vsqꝫ ad cōsum-
ptionem tertie partis ipsius: ⁊ pone in illa colatura. ℥. j.
syrupi squinzabin: ⁊ succi feniculi: ⁊ apy ortulani. an̄. quar
tam partē. ℥. j. ⁊ bibatur quolibet mane cuʒ auꝛ. ij. mellis
rosacei: ⁊ fac eum exercitare an̄ cibuʒ tēperate: ⁊ post ci
bum quiescere dʒ. Et iaʒ hucusqꝫ elongatus suʒ a propria
intentione: tractando de dislocatione spondilium nuce:
que fit absqꝫ pestilentia: ⁊ causa epidimiali. Nunc autem
redire intendo ad id vnde discessi. Et dico ꝙ sufficienter
sub breuitate determinaui de epidimia que fit ex corru-
ptione ⁊ putredine aeris. ſm ꝙ memorati fuerunt antiq
in libris suis. Nūc vo icipere volo determinare de epidi
mia q̄ seqtur ⁊ gn̄aꝛ ex corruptione ⁊ putredine aque.

L ❡ De cura seu preseruatione a periculo male aq̄. Cap. 4.

Cura pre- DICO ꝙ ille qui vult se conseruare a piculo ma-
seruatiua le aque vti debet qualibet die ex electuarys ⁊ cō-
fectionibus magnis: sicut est electuarium de eu-
forbio: metridatū: vl theriaca magna: ⁊ bibat q̄li
bet die vnius ex istis quartā partē aure. Et nō comedat
vsqꝫ ad meridiē. Et nō solum ista electuaria remouet no
cumentum male aque: verum etiam preseuant a nocu-
mento corruptionis aeris. Et si posueris aliquid ambre
in aquam que bibitur confert multum: ⁊ iuuat etiaʒ po-
nere aliquid aceti: ⁊ adhuc magis squinzabin. Et quidam
medici memorati fuerūt ꝙ comedere allea vel cepe: re-
mouet nocumentū male aque. Sed ego abhorreo curā
talem: qm̄ hn̄t humores calidos ⁊ acutos gn̄are: ⁊ augēt
M putredinem. Quare mihi videtur ꝙ assuescere mala gra
nata muza: sit maioris iuuamēti: ⁊ etiaʒ recipere pluries
de coriandro sicco vel viridi: habʒ remouere nocumen-
ta que veniunt ex epidimia male aque. Sʒ lac ⁊ pisces:
⁊ oīa dulcia comedere in tali tpe vel loco multū hn̄t pu
tredinē ⁊ corruptionē augmētare. Et mihi videtꝛ qd̄ fre
quentare agrestaʒ ⁊ succum limuncellorum: ⁊ acetosita-
tem citri: ⁊ semina eorum: ⁊ cortices: cōseruāt a nocumē-
to male aque: ⁊ credo silr ꝙ crura feniculi: ⁊ semina eius
⁊ panicald que est species iringorū: ⁊ arbustes ⁊ sunt fru-
ctus rotundi rubei: qui dicuntur cumani: ⁊ sticados: oia
ista conferunt multū in tali casu. ❡ Et si patiens quē vis
Cura acci curare sit ex illis q iaʒ biberint ex aqua mala putrida vl
dentium. corrupta: ⁊ inde inuasit euʒ febris acuta: vel scabies: aut
aliqua spēs malorum apatum: stude velociter in faciēdo
euacuationem vniuersaleʒ totius corporis: ⁊ hoc cū flo
botomia: ⁊ etiaʒ cum medicamine laxatiuo facto cū ster
core colūbi supra nominato. Et nō credas ꝙ stercus co-
lumbi positum sit a casu vel fortuna in predicto medica-
mine: sed fuit ibi positū cū electione ⁊ preuisiōe magna:
eo ꝙ predictum stercus habet purgare ⁊ expellere pu-
tredinem ⁊ corruptionem aeris: ⁊ aque prenoiate fetide
⁊ corrupte: ⁊ inquantum est stercus assimulatur illi putre
dini: ⁊ pro tanto potest illam putredineʒ magis trahere:
expellere: ⁊ purgare. ❡ Or si aliquod apostema appue-
rit: stude in curatione ei⁹ sicut cōuenit: ⁊ studeas in recti- Cura apostemat
ficatione aeris: ſm ꝙ cura epidimie exigit ⁊ requirit. ꝙ si
assuescat eger regimen qd̄ predixi: elongando se ab omni
specie carnis: ⁊ abstineat se ab omnibus rebus humidis
⁊ calidis: sic agendo ꝓsperabitur Deo dante. Et omnib⁹
modis consideranda est etas: cōplexio: virtus: ⁊ consue-
tudo: ⁊ regio in talibus: ex eo ꝙ infans paucorū annorū:
⁊ decrepitus non poterit sustinere ea que iuuenis susti- O
neret. Neque qui fuerit delicatus ⁊ ociosus ⁊ timidus ꝑ
naturam poterit sustinere ea que paterentur rustici sic-
ci ⁊ nigri ⁊ laboriosi. Et putant aliq ꝙ qui assueti sunt geti
⁊ ocio: indigeant maiori desiccatione rusticis ⁊ laborio-
sis. Sed intētio nostra non est talis: sed est vt reducamus
vnūquēqꝫ ad suam nālem cōplexionē: ⁊ complexio ⁊ na-
tura illorum qui sunt in ocio ⁊ quiete: magis est humida
⁊ mollis q̄ʒ sit illa rusticorū ⁊ portatorū. Et hec res est ge
neralis: ⁊ notāda: ⁊ preuidēda in oibus curis. ❡ Et fit et De fa... ex fam...
epidimia ⁊ pestilētia ex nimia penuria ⁊ fame. Quare ho
mines coguntur comedere grana ⁊ legumina mala: ⁊ il-
la malitia potest esse ex seipsis: aut ex nimia antiquitate
⁊ vetustate: aut q̄ comedunt ex spēbus malarū carniuʒ:
⁊ illa malitia pōt esse vel qa ipse carnes male sunt ꝑ se: ⁊
sui nā: ⁊ cōplone: vel q̄ sūt salse multū: aut q̄ ex dicta ne-
cessitate steterunt in aceto tēpore longo: quia populus
indiget talib⁹: ⁊ conaꝛ talia comedere in tali casu. ❡ Et Histori...
ego vidi quādo eram in carceribus Hali fily Joseph: ho
mines qui comedebant olera que inueniebant ꝑ terraʒ. P
⁊ etiam comedebāt ex spēbus anabule ꝓpter famis ne-
cessitatē: q̄re q̄tidie moriebanꝛ. x. vel. xij. aut plures. Et
postq̄ʒ euasi cuʒ adiutorio Dei ex illis vinculis ⁊ redy in
Hispaniā: vidi hoies qui comedebāt orobuʒ q̄bus dolor
stomachi sequebaꝛ. Et alios vidi qui comedebāt qd̄dam
qd̄ in arabico nominatur atthala ⁊ radices de luf. ⁊ morie
banꝛ. Et vidi silr i quadā ciuitate que noiatur mazarus:
hoies qui propter intensam famem querebant: ⁊ frange
bant ossa antiqua ⁊ vetusta cadauerū: ⁊ comedebant me-
dullas ipsorū: ⁊ moriebantur subito. ❡ Et cum tales cibi
possint eē diuersi ⁊ plures nūero: ideo diuersimode diui
dunꝛ: ſm diuersitatē ⁊ variationē ipsorum: ⁊ ſm illam di
uersitatē diuerse fiūt egritudines: ⁊ generanꝛ: ⁊ nō solū ſʒ
diuersitatem dictorū ciborum: verū etiaʒ ſm naturam lo
corum: ⁊ ſm cōplexionem ⁊ naturaʒ recipientis. Quare
tot ⁊ tante possunt esse variatiōes: quot impossibile eēt
eas scribi in libro. ❡ Tamen dico ꝙ theriaca magna ⁊ Q
metridatum: ⁊ electuariū de euforbio: generalr omnia
ista cōferunt valde in oibus predictis: ⁊ suis silibus: dū-
modo abstineat se a comestione malorū ciborū ⁊ potuuʒ.
Illuʒ vero qui comederit cibaria mala rege cū cibis bo
nis ⁊ laudabilibus: sicut est panis bene fermētat⁹: ⁊ bro
diū galline optime: vel caro edi lactātis: qm̄ istd̄ regimē
facit euadere a periculo ꝓueniēte ex regimie mali ⁊ cor
rupti cibi. Si aūt virtus fortis extiterit: ⁊ corp⁹ fuerit re-
pletuʒ ex humoribus horribilibus ⁊ corruptis gneratis
ab aliquibus dictorū ciborum. stude in purgando euʒ ab
illis humoribus. Et iaʒ superius tibi noiaui diuersitatem
medicinarū laxatiuarū: cum quibus extrahunꝛ ⁊ eūantur
omnes spēs. diuersitatis humorū: vnde ad ipsas recurrere

cōsiderādo

noto q nemo potest evadere si vixerit ex ppiboemo ... qr aliquis e generatus ex spermata matris et patris et ex sangui na qui dicendit ad vulvam

A considerando virtutẽ z alias cõditiones supradictas. Et si videt tibi conuenire dare ei bezeharth: sicut sunt barbusse. i. cumani: z smaraldus: vel electuaria supradicta: dabis cũ ꝓuidentia magna z studio: sʒ ꝙ tibi videbit cõ uenire. ¶ Cognoscendo ꝙ butyrũ qd posui in medicami ne laxatiuo suprascripto nõ est absqʒ preuidẽtia magna: eo qd butyrũ hʒ aliquid fetoris z horribilitatis: z inde ꝓprietatem hʒ ad similitudineʒ trahendi horribilitateʒ z pu tredinẽ humoris predicti. ¶ Hucusqʒ rememoratus sum gñaliter species epidimiarũ: z earũ curationes: sm ꝙ ꝓposui determinare. Et nõ remanet amplius determinare de aliqua alia spẽ: nisi d illa de q̃ aliquis si vixerit mini me euadere poterit: nisi miraculose z voluntate diuina: eo ꝙ hõ sm Gal. generat⁹ est ex spermate pr̃is z m̃ris: voluntate Dei. Et nutrimẽtũ embriõis est ex sanguine q descendit ad vuluã. Et qa ipse Gal. noiauit dictũ sanguineʒ: sanguinẽ mẽstrualẽ: putauerũt aliq sapientes ꝙ nutriat embrio a sanguine menstruali: sʒ nõ est ita. Tñ Gal. sequitur vestigiũ: z consuetudinẽ grecoꝝ: qui vocant oẽm sanguinẽ descendẽtẽ ad vuluam mẽstrualẽ: queadmodum ipsi noiant oẽ apa quod accidit gutturi siue sit ex sanguine: vel ex cholera: aut ex flegmate: seu melia: squinãtiã. Et qdlibet apostema qd oritur in pectore: siue sit in pãniculo: seu in pulmone: vel sub costis noiant pleuresim: z de quolibet tumore q fit in pedibus cum dolore: assueti sunt vocare anacras. s. podagram: ita oẽm sanguineʒ venientẽ ad vuluã dicũt esse sanguinem mẽstrualem. Sciẽdo ꝑ certo ꝙ si embrio ex tali sanguine menstruali nutriret sicut est ille qui expellit z purgatur a mulieribus: nõ viueret vllo mõ. Immo nutrit embrio ex sanguine valde laudabili. Sed qz sanguis qui nãliter dr̃ z est mẽstrualis: positus est z situs in corpore ipsius matricis: ideo embrio ab illo ĩficitur: z accidit ei tinea: que tinea vulgariter a latinis dr̃ sagro: in facie z capite: z destruit appetitus eius: z corrũpitur: z fit in eo appetitus comedendi lutum: vel carbones z similia. Et ille embrio q recipit hãc infectionẽ rectificat eã inquantũ põt: z id qd nõ põt rectificari remanet in corpore: z moratur ibi. Demũ nã ipsius ꝑ tp̃s simil' extra eycit z expellit. Mulieres võ post partũ si nõ bñ fuerint purificate: z euacuate ab isto sanguine mẽstruali: m̃lte spẽs egritudinũ eis possunt superuenire sm ꝑparationem z nãʒ vniuscuiusqʒ: ex qb⁹ deficere possunt: z deficiunt alique: z aliq̃ liberant volũtate Dei. Embrio aũt ꝑ certo dico ꝙ nutrit ex bono sanguine puro z laudabili. Sed qa ꝑ certo dictus sanguis menstruus in m̃rice infunditur: z in corpore ipsius imbibitur sicut vasa a liquoribus impositis imbibuntur eis z resudãdo exterius humectant. Et q̃uis vasa inuitreata longinqua sint ab infusione z ĩbibitione liquoroꝝ: tñ videmus ꝙ ex lõgitudine tp̃is recipiũt ĩfectionẽ z imbibitioneʒ a fermẽto: postq̃ ibi factũ fuerit z cõtinuatũ tp̃e lõgo: ita ꝙ post multã ablutionẽ si posueris ibi pastã azimã fermentabitur absqʒ fermento aliquo: qd nõ fiet in vase nouo: z hoc scemate cõmiscetur aliquid modicũ ex dicto sanguine in embriõe: sʒ fortitudie matricis: z ex alio multo z bono nutrimẽto qd recepit: nõ leditur dũ ꝑmanet in m̃rice. Post exitũ aũt ipsius ab vtero nutrit infans z coadunat calor nãlis in eo z augmẽtat: z cõfortat nã: z conat digerere z subtiliare ꝑdictũ humoreʒ malũ z nociuũ: z ip̃m exteri⁹ expellere: z hoc fit cũ labore forti: z angustia magna: z febre valida: atqʒ graui. Sed ex substantia predictoꝝ grossorum humorum fiũt variole z morbilli que exeunt cum febre valida impetuosa z maligna: quoniaʒ vides ꝙ illi qui extrahunt butyrũ a lacte: nõ faciunt illud nisi cũ labore magno atqʒ forti valde: z motu laborioso atqʒ graui. Quare credendũ est ꝙ in motu z expulsione variola-

Cura ... / Remo...

B

Embrio ñ nutrit' sanguine mẽstruo.

C

D

Uasa vitrea recipiũt ipressionẽ lʒ nõ ibibantur.

mulia

E rum z morbilli illud ideʒ accidere debeat. Et iã in precedenti eorũ curam rememoratus sum pro posse. Et cã q̃re de his hic feci mẽtionẽ fuit qz pauci euadũt ab eis. Et qz semp euenire cõsueuerũt tp̃e epidimie facte ex corruptione aeris: vel cã aque putride vel corrupte: vel ex cibis malis z corruptis sumptis z comestis. Et ẽt ad remouendũ hoies a mala opinione: qz credebant q̃plures ꝙ embrio nutriretur in vtero matris a sanguie mẽstruo: quod falsum est: sicut determinaui: z qz curã de eis superius ordinaui: ideo hic scribere ꝑtermitto: nihilominus monitionem facio his in hoc loco. vʒ. ꝙ abstineat oĩno a rebus dulcibus z salsis: z bibãt aquã frigidaʒ z purã: aut aquã ordei: z elõgent ab oĩ laxatiuo penitus: donec egritudo fuerit in declinatione: z declinata multũ: q̃uis aliq medici hoc facere assuescãt. ¶ Si aũt post alleuiatione z declinationẽ egritudinis reliquie alique remanere videantur in variolis vel morbillis: non erit maluʒ ipsas eũare cum medicinis lenitiuis hñtibus ꝓprietatem remouendi acuitateʒ materiei: sicut sunt tamarindi dissoluti in aqua: qz ipsas reliquias hñt expellere z remouere. tamẽ ꝑ maiori parte non indiges laborare cum istis. Et qz iam compleui quod determinare intendo in hoc loco: desisto in quiete confidens in Dominum.

noto quod ... nasc... fuit tempore pestilentie

Nõ est dãduʒ laxatiuũ añ dclinationem. Idẽ sũp li. 2° tra. 7° c.3.

F

¶ Cõpletus est Liber theyscir almudanar cũ laude Dei: editus in arabico a discreto viro Abymeron in practica z operatione medicine excellẽtissimo, fideli regis Aynzoar, trãslatus Venetijs in cõfinio sancti Saluatoris de hebraico in latinuʒ a magistro Pathauino physico ipso sibi vulgarizante magistro Jacobo hebreo in medicina z alijs scientijs plurimum erudito. Currente anno domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo octuagesimoprimo die iouis que fuit vigesimaprima Augusti in meridie, Ducãte viro egregio z ꝑclaro Dño Joãne Dandulo sui ducatus anno secundo. Annis arabum. 679. mẽsis quarti diebus quinque.

¶ Incipit Antidotariũ Abumerõis Auẽzoar cõpositum.

G

HEC EST particula Antidotarij Abumeronis Auenzoar Libri sui theyzir cõueniẽs illis qui non didicerunt scientiam medicine demr̃atiuaʒ: z qui in practica medicine minime sunt instructi: z colliguntur in hoc loco vniuersaliter cure egritudinũ cum syrupis z electuarijs z vnctionibus.

SYRVPVS cõueniens sanis. z cõseruat sanitatem cũ adiutorio Dei. z cõfert causis promouentibus artheticã. ℞. myrabolanorum citrinorũ: indorum: capillorum veñ. ligritie mũdate: violarũ. añ. ʒ. j. corticis subtilis citri. sce deg. indi. sandali: rosarũ seminis cucurbitaꝝ mũdati. añ. ʒ. j. iuiube. x. nũero: squinanti. ʒ. 5. agarici aur̃. j. Quelibet medicina cõquasset ꝑ se. z postea oẽs simul ponantur in xv. lib. feruẽtis aque: ꝑter myrabolanos z agaricum: et bulliant vsqʒ ad cõsumptionẽ medietatis: z colentur. Et in illa colatura ponat lib. 5. succi feniculi: demũ habeas myrabolanos z agaricũ z pone eos ĩ aquã. z fac bullire vsqʒ ad ꝯsumptionẽ medietatis: z cola. z aggrega postea has colaturas quibus addes lib. vj. çucchari: z fac bullire vsqʒ ad spissitudinẽ syrupi: z reponat in vase vitreo: vel optime vitreato. Syrupus eniʒ iste confert doloribus capitis qui fiunt ex fumositatibus malis: que ascendunt a stomacho ad caput: z mollificat corp⁹: z ꝓuocat vrinam: z aperit oppilationes corporis: z cõfert ẽt venenis malis: z remouet nocumentum male aque.

H

SYRVPVS conferens oppilationibus epatis z splenis: z debilitati epatis z stomachi. dissoluit ventositateʒ absqʒ calefactiõe cõplexionis. ℞. semina melonis: citrulli z cucurbite mũdata: z seminis scariole: z seminis spa-

q mulieres si non bene purgant accidunt illis diuersitates egritudinum

Causa quomodo generant variole

I ragi.masticis: corticis subtilis citri: scedeg.i.folij indi.añ.
ʒ.j.sandali.rosarũ: ⁊ seminis ipsius.añ.ptes tres.ʒ.j.semi
nis cuscute auṝ.ij.al'chefdra.i.cicute vl'absinthij parui.
iniube.x.nũero: q̃ sunt cõquassanda ꝯquassent: ⁊ ponant
in.xx.lib.aq̃ feruẽtis per noctem vnaꝫ: ⁊ mane bulliant
vsqꝫ ad consumptioneꝫ medietatis: ⁊ colent: ⁊ in illa co-
latura addantur auṝ.ij.reubar.⁊ çucchari lib.ix.⁊ lib.j.
mell': ⁊ iterũ sil' ad ignẽ ponant: ⁊ bulliãt vsqꝫ ad spissitu
dinẽ syrupi. Et bibat ꝺ isto oĩ die cũ sitit cuꝫ aq̃ tepida.
ELECTVARIVM qꝺ ꝯfert stõcho: ⁊ adiuuat di-
gestionẽ: ⁊ est delectabile ad comedendũ. ℞.corticis ci-
tri elixati in aqua: masticis: rose.añ.ʒ.j.macis.ʒ.ſ.dar-
sceni ⁊ est cinnamomũ nigrum ⁊ odoriferũ valde.auṝ.v.
teratur quodlibet per se: ⁊ cribelletur subtilissime: ⁊ con
iungantur simul: ⁊ conficiantur cũ syrupo de cydonijs: ⁊
de pomis dulcibus: quoruꝫ partes sint equales: ⁊ fiat ele
K ctuarium: ⁊ reponatur in vase vitreato: de quo comede
re debet post cibum qm̃ confert valde. Et si stomachus
preparatus est ad vomẽdum causa mali humoris' retẽti
in ipso: aut causa debilitatis ipsius: confert hoc aliud ele
ctuariũ. ℞. electuarij ciniarũ vitis tenerrimarũ lib.j.zuc
chari rosacei lib.j.misce sil'. Denuꝫ. ℞.macis: masticis: cor
ticis citri subtilis.añ.ʒ.j.que terẽda sunt tere: que sunt pi
standa pistẽtur: ⁊ simul misce in mortario donec optime
incorporentur: ⁊ si vis ipꝫ mollificare: mollifica ipsuꝫ cũ
syrupo rosaceo recenti: ⁊ repone in vase vitreo vel vi-
treato. Dosis eius sint aure.v. Istud.n.confortat stoma-
chum: remouet vomitum: ⁊ cõfert debilitati stomachi:
⁊ oib' spẽbus eructuationis.
SYRVPVS cõferens debilitati visus ⁊ defectui ipsi'
⁊ omnibus spẽbus squinantie. Et debilitatibus membro
rum: ⁊ ꝓfunditati somni: ⁊ quibus saliua in somnis effun-
ditur: ⁊ illis etiã qui cum exeunt a somno vana loquunt
⁊ alienant. ℞.rubee tinctoris: capillorũ veneris: oliuar-
L de.i.policarie acreuã.i.scolopendrie: camedreos: my-
rabolanorum citrinoꝝ: kebulorũ: ⁊ emblicorum: ⁊ belli-
ricorũ: sandali.añ.j.ʒ.scene: feniculi: se.masticis: thumeni
.i.sticados.añ.auṝ.iij.liquiritie mundate: florum nenufa-
ris: passularum de siria enucleatarum.añ.quartã partẽ
omni supradictoꝝ. Que sunt conquassanda cõquassent: ⁊
infundant per noctem vnam in lib.xl.aque feruentis: ⁊
mane bulliant lento igne vsqꝫ ad cõsumptionem medie-
tatis aque: ⁊ colentur: ⁊ in illa colatura ponantur lib.x.
zucchari: ⁊ lib.ij.mellis: ⁊ decoquant ad spissitudinem: ⁊
recõde in vase vitreato: de quo q̃libet die bibant.ʒ.ij.cũ
quater tanto aque calide: ⁊ confert cum adiutorio Dei.
SYRVPVS vtilis scrophulis que oriũtur circa collũ
⁊ sub ascellis: ⁊ doloribus iuncturarum: ⁊ remouet disso
lutionẽ reumatis. ℞.ireos lib.j.squinanti: ⁊ panicald.añ.
ʒ.ij.al's.v. masticis auṝ.v. Que sunt conquassanda con-
M quassentur.⁊ ponantur per noctem in.x.libris aque fer
uentis: ⁊ mane bulliant ad lentum ignem vsqꝫ ad cõsum-
ptioneꝫ medietatis: ⁊ colentur: ⁊ in illa colatura ponan-
tur.ij.lib.mellis ⁊.ij.zucchari: ⁊ simul bulliant ad spissitu-
dinem syrupi. Postea adde libram.j.fortis aceti: ⁊ iteruꝫ
decoquantur vsqꝫ ad spissitudinẽ: ⁊ reponantur in vase
vitreato. Dosis eius sit quolibet mane.ʒ.ſ.cum ter tanto
aque calide: ⁊ confert cum adiutorio Dei.
SYRVPVS ad raucedinẽ vtilis valde. ℞.succi cau-
lium ⁊ succi raffani: ⁊ rosarum odoriferarum.añ.lib.j.liq-
ritie mundate.ʒ.j.masticis aure.iiij. Que sunt conquassan
da cõquassentur: ⁊ infundantur per noctem vnam pre-
ter succos in lib.iiij.feruentis aq̃: ⁊ bulliant vsqꝫ consum-
ptionem medietatis: ⁊ colentur: ⁊ misce cuꝫ predictis suc
cis: ⁊ dissolue cum istis lib.j.medulle cassiefistule: ⁊ deco
quantur simul lento igne vsque ad spissitudineꝫ: ⁊ biban-
N tur de isto omni mane.ʒ.ij.cum bis tãto aque calide: lam
bendo successiue ⁊ paulatine.
ELECTVARIVM quod sumit post cibum ⁊ adiu-
uat digestioneꝫ. ℞.ligni aloes: macis: corticis subtilis ci-
tri: anisi: feniculi: ⁊ succi liquiritie.añ.ʒ.j.masticis aure.v.
quelibet pistentur per se: ⁊ postea simul iungantur: ⁊ con
ficiantur cum electuario pomorum: ⁊ dentur post cibũ:
qa valet multum cum adiutorio Dei.
ELECTVARIVM etiam cõueniens predicte egri
tudini: ⁊ confert valde cuꝫ adiutorio Dei. ℞.dragaganti:
⁊ succi liquiritie.añ.ʒ.iiij.⁊ pistentur: ⁊ bulliãt lento igne:
cum lib.ij.succi raffani: ⁊.ij.lib.zucchari: ⁊ decoquantur
ad spissitudinem: ⁊ fiat loch.
O SYRVPVS conferens tussi cum adiutorio Dei. ℞.iu-
iube: sebestẽ: liquiritie mundate: seis rose: seminis melo-
nis ⁊ cucurbite.añ.ʒ.ij.masticis: corticis citri.añ.auṝ.v.q̃
sunt conquassanda conquassentur: ⁊ infundãtur ꝑ noctẽ
in.xxiiij.lib.feruẽtis aque: mane vero bulliant lento igne
vsqꝫ ad consumptionem medietatis: ⁊ colentur: ⁊ in illa
colatura ponantur lib.x.zucchari.⁊.ij.lib. mellis: deco-
quantur sil' vsqꝫ ad spissitudinem: de quo bibatur omni
mane a.ij.ʒ.vsqꝫ ad.iiij.cum ter tanto aque calide: ⁊ con-
fert cum adiutorio Dei.
PILLVLE similiter cõferentes huic passioni cũ adiuto
torio Dei. ℞.succi liquiritie: ⁊ dragagã.penidiarũ: ⁊ gum-
me arabice.añ.ʒ.v.granorum pini: ⁊ amygdalarum dul-
cium.añ.aure.iiij.pistẽtur quelibet per se: ⁊ que sunt cri-
bellanda cribellentur: ⁊ confice cum syrupo rosaceo zuc
chari: ⁊ bulliant postea aliquantulum lento igne: ⁊ infor-
mentur ad modum lupinorum: ⁊ teneantur in ore die
noctuqꝫ vna post aliam.
SYRVPVS apt' torture oris. ℞.rubee tinctoris: cor
ticis citri: oliuarde: squinãti: asarebacchare: radicis apij.
P añ.ʒ.j.agarici: centauree mino.añ.auṝ.v. conquassanda
conquassentur.⁊ infundantur per noctem in lib.xiiij.fer-
uentis aque. Mane vero bulliant lento igne vsqꝫ ad cõ-
sumptionem medietatis: ⁊ colentur: ⁊ in illa colatura po
nantur syrupi corticis citri: ⁊ syrupi masticis.añ.lib.ij.⁊
syrupi rosacei lib.j.decoquantur simul iterũ vsqꝫ ad spis-
situdineꝫ syrupi: de quo bibatur omni mane ab.ʒ.ij.vsqꝫ
ad.iij.cum aqua calida.
ELECTVARIVM quod sumitur immediate post
cibum cõferens valde huic passioni. ℞. electuarij corti-
cis citri.⁊ electuarij ꝺ aniso.añ.lib.ſ.masticis: ⁊ macis: ⁊
rubee tinctoris: añ.aure. iiij.puluerizentur iste species: ⁊
incorporẽtur cum predictis electuarijs: ⁊ recipiantur de
isto post cibum semper aurei.v.
SYRVPVS aptus ⁊ conferens valde spasmo sicco q
fit ex inanitione. ℞.liquiritie mũdate lib.ij.florum lingue
bouine lib.ſ.camomille.ʒ.j.semis lini auṝ.iij.croci.aure.j.
conquassentur que sunt conquassanda: ⁊ infundantur ꝑ
Q noctem in lib.xij.feruentis aque. Mane autem bulliant
lento igne: vsqꝫ ad consumptioneꝫ medietatis: ⁊ colent:
⁊ in illa colatura ponatur lib.j.zucchari: ⁊ reponãtur ad
ignẽ: ⁊ bulliant lẽte vsqꝫ ad spissitudinẽ: ⁊ propina ei ad
bibendum indifferenter prout sibi placuerit.
ELECTVARIVM quod conuenit dicte passioni:
⁊ comeditur indifferenter qualibet hora sicut comedun
tur fructus. ℞.amygdalarum excorticatarum lib.j.pistẽ-
tur ⁊ conficiantur cum lib.j.electuarij pomorum: ⁊ cum
ʒ.j.masticis puluerizati: incorporẽtur simul in mortario:
⁊ si vis ipsum mollificare: fac cum syrupo pomorũ: ⁊ do-
sis eius sit ab.ʒ.j.vsqꝫ ad.ij.
SYRVPVS optimus spasmo q fit ex repletione. In
hac enim passione sicut dixi in libro incipiendum est a
flobotomia: ⁊ postea ei fiat syrup' iste. ℞.corticis citri: se
minis

A minis melonis mundate.macis.añ.ʒ.j.masticis.ʒ.ʒ. con-
quassentur que sunt cõquassanda:⁊ infundãtur in feruen
ti aqua per noctem:⁊ mane bulliant vsqȝ ad cõsumptio-
nem medietatis:⁊ coletur:⁊ in illa colatura ponantur sy
rupi squinzabin:⁊ syrupi corticis citri.añ.lib.vj.⁊ syrupi
squinanti lib.ij.⁊ reponantur ad ignem lentum decoquẽ-
do ad spissitudinem:⁊ propina ei quolibet mane a dua-
bus vncijs vsqȝ ad tres cum ter tanto aque tepide.

ELECTVARIVM conferens valde dicte passio-
ni:⁊ comeditur indifferenter sicut comeduntur fructus.
℞.electuarij d aniso:electuarij corticis citri.añ. lib.j.al's
sex.macis puluerizati.ʒ.j.incorporentur simul:⁊ dosis ei⁹
sint aure.v.

B SYRVPVS optimus conferens debilitati stomachi:
⁊ corruptioni appetitus.℞.pulparũ cydoniorum mũda-
torum:⁊ cimarum vitis recentium ⁊ acetosarum.añ.lib.
j.masticis:⁊ se.feniculi.añ.ʒ.j.conquassentur conquassan
da:⁊ ponantur in quarta parte vnius quintarij feruẽtis
aque per noctem vnã:⁊ mane bulliant lento igne vsqȝ
ad consumptionem medietatis:⁊ colentur. Ponendo de
illa colatura partez octauam quarte ptis quintarij succi
limoncellorũ:⁊ succi agreste.ana.lib.j.reponanť oia ad
ignẽ:⁊ coquantur vsqȝ ad spissitudinẽ:⁊ da ei bibere om-
ni mane.ʒ.ij.cum ter tanto aque calide.

ELECTVARIVM vtile valde huic egritudini.℞.
limõcellorum excorticatorum:⁊ inuoluantur in pasta:⁊
ponanť in furno tã diu donec decoquantur sicut panis:
demũ extrahantur:⁊ mundentur a seminibus:⁊ pistẽtur
fortiter cũ zuccharo:ita vt superet zuccharum:cui adda
tur masticis:⁊ darsceni.s.cinnamomi nigri odoriferi:⁊ p-
fecti fm quantitatẽ receptionis:cuius dosis sint auř.iiij.
in omni hora fm quod comeduntur fructus.

C SYRVPVS conferens debilitati epatis:⁊ ictericie:⁊
corruptioni appetitus:⁊ sanitati imperfecte.℞.squinan-
ti:⁊ spice nardi:semis macedonici:⁊ spice romane:⁊ radi
cis de sticad.i.cypi:passularũ enucleatarũ:ligritie mũda
te masticis:oliuarde.i.policarie:citrag.i.tapsie.añ.auř.x.
reubarbari recẽtis:croci.añ.auř.ij.q̃ sunt ɔq̃ssanda ɔq̃s-
senť:⁊ ponãť i.xiiij.lib.aq̃ feruẽtis p noctẽ vnã.Mãe vo
bulliãt vsqȝ ad ɔsumptionẽ medietatis:⁊ colenť:⁊ in illa
colatura ponãť zucchari.lib.vj.⁊ mell'lib.j.⁊ iterũ bulli-
ant vsqȝ ad spissitudinẽ lẽto igne:d q̊ bibať q̃libȝ die a.ij.
ʒ.vsqȝ ad.iij.cũ ter tãto aq̃ cal'e:⁊ ɔfert cũ adiutorio Dei.

ELECTVARIVM vtile valde p̃dictis causis.℞.la
cte lignorũ mũdate:spice nardi:squinãti:masticis:darsce
ni:macis:gariofi.añ.ʒ.j.reubarbari recentis:⁊ croci.añ.
auř.iij.rosarũ ad pondus oium:pistenť q̃libet p se:⁊ cri-
bellẽtur:⁊ cõficianť cũ syrupo rosaceo:⁊ syrupo pomorꝝ:
D quorũ partes sint eq̃les:⁊ reponať i vase vitreato:⁊ dab
oi mane de isto ad comedẽdũ.a.iij.auř.vsqȝ ad.v.¶ Et iã
scis ex his q̃ predixi:q qñ epar fuerit curatũ:⁊ sanatũ sa-
natione integra:digõ fiet:⁊ erit cõpleta. Et cũ digõ fue-
rit cõpleta:liberabitur patiẽs ab hydropisi ⁊ icteritia cũ
adiutorio Dei.Et nosti etiã q debilitas epatis aut pce-
dit a mala compl'one ipsius epatis vel a mala compl'o-
ne aliorũ mẽbrorum.Et scis iterum q male compl'ones
simplices vel cõposite fiunt ⁊ accidere pñt ⁊ a causis in-
trinsecis ⁊ extrinsecis.Et scis similiter q qñ hoies viuunt
inordinate in cibis ⁊ potibus:destruiť epar:⁊ inde proue
niunt ad hydropisim ꝑpter defectum caloris innati. Et
satis est etiam manifestuȝ q ille q ẽ assuetus celebrare mi
nutionẽ:⁊ dimittit illam:inde potest ad hydropisim per-
uenire.Et simil'r accidit mulieribus ex retẽtione mẽstruo
rum:⁊ viris ex retẽtione hemorroydaruȝ.Quare dico q
syrupus predictus:⁊ istud el'ium p̃scriptũ cõfert multum
oibus speciebus hydropisis.Sed q̃ intentio mea est ab-

De dispõni bus epatis

E breuiare sermonẽ:ideo pono curas vniuersales:q̃ pti-
culariter tractando non posseȝ breuitatẽ seruare:quam
intendo:quare pticularia discretioni medici ptermitto.
Tñ cũ tu medicaris hiposarcã:iunge in syrupis vel ele-
ctuarijs:ea q̃ hẽant ꝓuocare vrinaȝ:ɔsiderando semp in
istis ⁊ alijs egritudinib⁹ q̃ sunt ɔsideranda.¶ Prouocan
tia aũt vrinã sunt hec:semina cucumeris saraceni:⁊ me-
lonis:⁊ citrulli:⁊ feniculi:⁊ succus etiã istorũ:radix apij:
⁊ eius succus:radix petrosellini:⁊ ei⁹ succ⁹:charcass.al's.
⁊ cãscaf.i.cameleõta ⁊ ipsius radix.Omnia autẽ ista pñt
propinari cruda:vel cocta:sed cocta non inducunt dolo
rem stomacho:⁊ prosunt cum adiutorio Dei.

Prouocantia vrinã

SYRVPVS cõferẽs doloribus splenis:⁊ remouet il-
los:⁊ subtiliat ipsuȝ potẽter.℞.squinãti:spice:eupatorij:
se.feniculi:radicis de tarfea.i. tamaricis:acreuaȝ.i.scolo
pendrie:apij:rubee tinctoris:curraȝ halani:floris camo
F mille:passularũ enucleatarũ:fu.i.valeriane:meu.añ.ʒ.j.
ireos partes tres.ʒ.j.rad.capparis:⁊ rad.cedri.añ. auř.
ij.masticis auř.ʒ.cõquassa que sunt cõquassanda ⁊ infun-
danť p noctẽ vnã in.xxx.lib.aque feruẽtis:⁊ bulliãt vsqȝ
ad consumptionẽ medietatis lẽto igne:⁊ colentur:⁊ in il
la colatura adde lib.iiij.zuccha.⁊ mellis lib.j.⁊ aceti lib.
iiij.⁊ iterũ bulliant lento igne vsqȝ ad spissitudinẽ:de quo
bibãtur oi mane.ʒ.iij.cũ aqua calida.Et cauẽdũ est oino
ne coquať syrupus iste in vase ereo:nisi stãnato optime:
qm̃ si fieret magnũ posset inde consequi nocumentũ.

ELECTVARIVM vtile p̃dictis causis.℞.fu meu:
radicis tarffe.tamaricis:acreuam:eupatorij: passularuȝ
enucleatarꝝ:cro.añ.ʒ.j.rubee titoris:masticis.añ.ʒ.ʒ.rad.
capparis.auř.ij.pistentur ⁊ cribellenť subtiliter quelibet
per se:⁊ conficiantur cuȝ syrupo squinzabin de zuccharo.
Et dosis eius sit a.iij.auř.vsqȝ ad.v.

SYRVPVS conferens oppilationi:⁊ dolorib⁹ hypo
cũdriorum.℞.harscaina lib.j.liquiritie mũdate.ʒ.viij.ca-
G momille:ireos.añ.ʒ.iiij.nanocha:⁊ est ameos:dauci.añ.
ʒ.ij.que sunt conquassanda conquassentur:⁊ infundan-
tur per noctẽ in.xxx.lib.aque feruẽtis:mane vo bulliãt
lento igne vsqȝ ad consumptionẽ medietatis:⁊ colẽtur:
⁊ in illa colatura addantur lib.vij.zucchari:⁊ mellis tan
tundẽ:⁊ lib.iij.decoctiõis camomille:⁊ iterꝝ bulliãt simul
lento igne vsqȝ ad spissitudineȝ:dosis eius sit ab.ʒ.ij.vsqȝ
ad.iij.cum quater tanto aque tepide.

ELECTVARIVM conferẽs predictis causis:⁊ co
meditur indifferẽter:sicut comedũtur fruct⁹.℞.mareãzus:
⁊ est maiorana:nahãna.i.menthe.añ.ʒ.iij. corticis citri:
hasce ⁊ atan.añ.ʒ.ij.masticis:⁊ camomille.añ.ʒ.j.succi lig
ritie.ʒ.ʒ.gariofilorꝝ quartã ptẽ.ʒ.j. pistentur ⁊ cribellen-
tur q̃libet per se.Quibus addať auř.j.puri ⁊ optimi bal-
sami:⁊ conficiantur cũ syrupo de corticibus citri ⁊ repo-
nať in vase vitreato:cuius dosis sit ab auř.iij.vsqȝ ad.v.

H SYRVPVS conferens syncopi:⁊ omni debilitati cor-
dis.℞.sete cõbuste lib.j.succi buglosse:⁊ liquiritie mũda-
te.añ.lib.ʒ.menthe ⁊ gariofilorũ:⁊ basiliconis:⁊ maiora-
ne.añ.ʒ.j.masticis:⁊ corticis citri.añ.ʒ.ʒ.Que sunt cõquas
sanda conquassentur:⁊ infundantur in.xxv.lib.feruentis
aque per noctem vnã.Mane vero bulliant lento igne
vsqȝ ad consumptionem medietatis:⁊ colentur:in cuius
colatura ponantur lib.x.succi pomorum dulcium.⁊ lib.x.
zucchari:⁊ iterum simul bulliant vsqȝ ad spissitudinem:
cuius dosis sit omni mane ab.ʒ.iij.vsqȝ ad.iiij.cuȝ quater
tanto aque calide:proficiet cuȝ adiutorio Dei.

ELECTVARIVM valde vtile predictis causis.℞.
ligni aloes.auř.iij.corticis citri.ʒ.j.pistentur ⁊ cribellen-
tur subtiliter:⁊ conficiantur cũ syrupo pomorum dulciuȝ
facto cum zuccharo:⁊ propina ad comedendum:q si pa
tiens habuerit tremorẽ cordis cã flẽmie:erit perfectũ.

I SYRVPVS cōferens valde sputo sanguinis q prouenit a pectore: vel pulmone: primo in hac passione celebrāda est minutio basilice dextri brachij: ꝛ postea detur de isto syrupo oī die qb. ʒ. ij. vsq;. iiij. cū bis tāto aque. ℞. corticis auellanarū que circundāt nucleos: achacie caude eque. aā. ʒ. j. rosarū: ꝛ seminis florū granatorū. aā. ʒ. s. sumach: ꝛ masticis. aā. auř. iiij. cōquassentur que sunt conquassanda: ꝛ ponanť in. x. lib. feruentis aque p noctē: in mane vero bulliant vsq; ad consumptionē medietatis: ꝛ pone in hac colatura lib. iij. succi plantaginis: ꝛ lib. viij. syrupi rosacei ꝛ reponantur ad ignem decoquēdo ad spissitudinē: ꝛ repone eum in vase vitreato. Cuius dosis sit quolibet mane. ʒ. iiij. cū bis tanto aque tepide. Et caueat sibi a vociferatione: ꝛ clamatiōe: ꝛ ab ira; ꝛ ab oī motu: ꝛ passione aīeꝰ: ꝫ requiescat suauiter in camera sua sup lectū suum: ꝛ non comedat carnes oīno: sed comedat
K panem bene fermentatum cum zuccharo rosaceo.

MACHAZON quod confert istis causis: ꝛ comediť ad modū fructus. ℞. corticis auellanaꝝ: cimarū vitis: seminis zerasceris. i. seminis scariole. aā. ʒ. j. mūmie auř. iij. pisteť qðlibet per se: ꝛ cribellentur subtiľr: ꝛ cōgregentur simul: ꝛ conficiantur cū syrupo rosaceo de zuccharo rōnabiliter facto: ꝛ de isto sumatur indifferenter pluries in die: sicut recipiuntur fructus a. iiij. aure. vsq;. ad. v. Et si cōsolidabiť vulnus ꝛ remouetur tussis: liberabitur infirmus integre ꝛ perfecte. Si autem tussis permanet: ꝛ vulnus non consolidatur. Tunc in curatione huiꝰ aliter est incedendum. vz. q curandus est cum rebus temperatis: habentibus proprietatem abstergendi: mundificandi: ꝛ desiccādi absq; acumīe: ꝛ cū ꝫ habeāt aliq̄z ꝓprietatem resoluendi. Cognoscendo q ex leui causa hec passio recidiuať. ¶ Et huic cāe confert valde ꝫ medicamē. ℞. amygdalaꝝ amaraꝝ: q̄ sūt vtiles valde i hoc casu. camo
L mille anthere: succi liquiritie. aā. ʒ. j. corticis citri. ʒ. j. fisticis. se. lini. aā. ʒ. s. pistentur quelibet per se: ꝛ q̄ sunt cribellanda cribellentur: reliq̄ pistentur: ꝛ misceantur oīa cum syrupo scari. mixtiōe dura. Et de hoc electuario recipiat auř. iiij. oī die ieiunus. Et rege eū pane optime fermentato cum pullis: ꝛ gallinis: vel cum carnibus edi lactantis preparatis in tasphea alba ꝛ similibus. Si vero sanies a pectore processerit leuiter cū adiutorio Dei poterit liberari predictis curationibꝰ. ¶ Et si a pulmone emanauerit: tunc aliter est curandus. vz. preparando se omnibus modis ad hanc curam exercēdam que est nobilis ꝛ maximi iuuamenti. Accipe ergo peciam bolli cōis cum quo tingitur: ꝛ proyce eā in ignē: ꝛ dimittatur tandiu donec fortissime igniatur: ꝛ postea infundať in aqua rosacea in vase cooperto ad modum emboti: ꝛ recipiat per fistulā vel cānā fumū: ꝛ per os a longe: ꝛ patiens a longe debz
M fumum per os trahere multoties: q sic agendo a predicta passione poterit liberari. Et iam cognita est manifestissime ꝛ approbata hec cura: qm̄ pater meus ipsā fecit Regi de Andellusij: q inde cognouit ex ea certissimū iuuamētū. Et abstineat patiēs ab oībus carnibus: p̄terq̄ a pullis gallinaceis: ꝛ gallinis p̄paratis in tasphea alba vel viridi cū pane bene fermentato: elongando se ab oībus alijs rebus. Sz comedat panem cū zuccha. rosaceo q̄tū pōt: q ꝫ vtilissimum ē valde huic passioni.

SYRVPVS cōferens valde pleuresi facte in pectore vel pulmone. In primis fiat flōmia in opposita parte apātis: ꝛ fit de cephalica: ꝛ postea propineť ei de isto syrupo. ℞. charscainne: ꝛ camomille: liquiř. mūdate: acreuan. i. scolopendrie. aā. auř. x. seminis melonis ꝛ hopnep: idest iniube. ana. aure. v. radicis apij: ꝛ de raxineg. idest feni culi. ana. auř. ij. conquassentur quelibet per se: ꝛ in nocte ponantur in. xij. lib. feruētis aque: mane vero bulliāt lēto igne vsq; ad consumptionē medietatis: deinde fortiter exprimēdo colētur: ꝛ in illa colatura ponātur. v. lib. zucchari: ꝛ. ij. lib. aq̄ rosacee: ꝛ bulliant simul vsq; ad spissitudinē syrupi: ꝛ sumantur de isto quolibet mane. ʒ. ij. cū
N ʒ. ij. aque tepide. Et cibus eius sit panis ablutus cū aquis quinque: ꝛ de isto comedat. ʒ. j. vel plus: prout tibi videbitur: ꝛ elongetur ab oībus spēbus carnium. Et cū ꝫ regimine Deo dante resoluetur apa tali modo q p̄ueniet ad sanitatē. alř. q non perueniet ad saniem.

PILLVLE ad tenendū die noctuq; in ore: ꝛ id quod resoluitur paulatine deglutiatur. ℞. liquiritie mundate: ꝛ se. melonis: ꝛ cucumeris mūdatarū. aā. auř. x. pistentur quelibet per se: ꝛ incorporentur cum syrupo violaceo liquide: ꝛ ponanť ad lētum ignem: ꝛ bulliant donec inspissentur: ꝛ fiāt pillule similes granis lupinorū: ꝛ teneanť in
O ore die noctuq;: deglutiendo q resoluitur vt dictum est: ꝛ conferunt cum adiutorio Dei. Et si nō cōtulerint: eo q apa cōuersum est ad saniem: necesse est tibi aliam curam facere: ꝛ est hec. ℞. liquiritie lib. ij. ireos panicald: violarum ꝛ iuiube. aā. ʒ. j. sandali ꝛ rose. aā. iij. quartas. ʒ. j. passularum enucleatarū. ʒ. s. que sunt pistāda pisteť: ꝛ ifundantur in lib. ij. aque feruentis per noctē vnā: mane vo bulliant lento igne vsq; ad cōsumptionem medietatis ꝛ colentur. ꝛ in illa colatura ponantur. xv. lib. mellis ꝛ lib. ij. zucchari: ꝛ bulliant vsq; ad spissitudinē. ꝛ deť de isto patiēti quolibet mane. ʒ. ij. cū ter tāto aque tepide. Et cibus eius sit tasphea ex pullis paruis: vel p̄dicibus p̄uis: recipiēdo tm̄ brodiū: ꝛ nō carnes. Et q̄titas cibi sit q̄rta pars eius: qð cōsueuerat comedere in sanitate eius.

PILLVLE conuenientes in hoc casu. ℞. semi. lini assati: liquiritie. ana. ʒ. j. pistentur iste due res quelibet per se: ꝛ madefacias cum syrupo pomorum dulcium: ꝛ faciāt pillule ad modum lupinorum: ꝛ teneantur in ore donec liquescant successiue die noctuq;.

P SYRVPVS conferēs soloni vētris: ꝛ liēterie. ℞. foliorū myrthe ꝛ florū eiusdē. aā. ʒ. ij. se. malorū granatorū: qð reperitur in medio floris malorū ḡnatorum: ꝛ coralli albi. aā. ʒ. j. masticis: ꝛ florū sticados. aā. ʒ. s. q̄ sunt conquassanda cōquassentur: ꝛ infundantur per noctē in. xv. lib. aque feruentis: mane vero bulliant vsq; ad consumptionē medietatis lento igne: ꝛ colētur: ꝛ in ista colatura ponantur de syrupo masticino: ꝛ de syrupo siccarū rosarū. aā. ʒ. iiij. ꝛ iterū simul bulliant vsq; ad decoctionē syrupi. Et regimē eius sint perdices valde decocte. s. vsq; ad dissolutionē suarū carniū: ꝛ postmodū cōdianť in tasphea: ꝛ ꝓpineť ad comedendū. Et suspēdať ad collum patiētis smaragdus q descēdat sup stōchum: qm̄ cōfert valde.

MACHAZON qð est cōferens valde in hac passione. ℞. caude equine. florum granatorum: florū myrthe: ꝛ masticis. aā. ʒ. j. foliorū myrthe: ꝛ semi. lini. aā. auř. v. quelibet pistētur per se. ꝓpter grossitudinem substātie ipsa-
Q rum: ꝛ cribellentur subtiliter: ꝛ conficianť cū syrupo myrthelle: ꝛ syrupo liquiritie. Et dosis eius sit quolibet mane ꝛ sero a. iiij. aureis vsq; ad. v.

SYRVPVS conferens valde constipationi vētris. ℞. semi. chartami: myrabolanorum citrinorum: violarum: ꝛ liquiritie. aā. ʒ. s. alš. vnā. methe. ʒ. s. masticis ꝛ zarauē. i. aristologie. aā. auř. xl. Pistentur qualibet per se ꝛ ponantur in lib. iiij. feruentis aque ꝛ bulliāt lento igne vsq; ad consumptionem medietatis ꝛ colentur: ꝛ in ista colatura ponatur tantundem zucchari: ꝛ bulliant iterū vsq; ad spissitudinem syrupi: ꝛ dentur de isto quolibet mane ieiuno stomacho. ʒ. iij. cum. ix. ʒ. aque tepide. Et rege eū regimine lenitiuo: sicut sunt carnes castratine: ꝛ edorum lactentium: elixe cum oleribus mollibus: ꝛ lenitiuis: qm̄ confert cum adiutorio Dei.

Syrupus

A SYRVPVS conferens in retentione vrine. ℞. seminis
citruli: cucumeris: ⁊ melonis: ⁊ cucurbite mundatarum
ana. ʒ. j. dauci: ⁊ radicis apij: ⁊ feniculi ana. quartam par-
tem. ʒ. j. conquassentur quelibet per se: ⁊ ponātur in. xx.
lib. aque feruentis: ⁊ bulliant vsq; ad consumptionē me
dietatis: ⁊ coletur: ⁊ in ipsa colatura ponantur çucchari
lib. vj. ⁊ mellis lib. j. ⁊ iterum bulliant vsq; ad spissitudi-
nem syrupi: ⁊ propinentur de isto quolibet mane. ʒ. ij. cū
ʒ. viij. aque calide.
ELECTVARIVM valde vtile huic passioni. ℞.
corticis melonis: ⁊ seminum cōmuniū: ⁊ masticis ana. aur.
x. pastinace masculine: scorpionum adustorum: lapidis
iudaici: ⁊ lapidis spongie. ana. aur. v. quelibet terant per
se: ⁊ conficiantur cum syrupo saxifragie de quo dentur
omni mane aur. ij. cum supradicto syrupo. Sciendo q
istud electuarium non solum confert in retentione vri-
B ne simpliciter: verūetiaȝ quando est causa lapidis: quo-
niam ipsum frangit: ⁊ educit illum cum vrina. Et inun-
gatur cum pinguedine catti: quia confert valde. Et con-
fectio etiaȝ sagenee ⁊ terbentine de qualibet quantitas
vnius castanee: si recipiatur cum aqua zucchari: puocat
vrinam ⁊ lapidem frangit: maxime si inungantur renes:
pecten: ⁊ ilia: cum predicta pinguedine catti.
SYRVPVS vtilis valde excoriationi vesice ⁊ scabiei
℞. corticis subtilis granorum pini: ⁊ est illa que est inter
testam duram ⁊ grana munda alba ipsorum: liquiritie
mundate: ⁊ rosarū. ana. ʒ. j. pistentur quelibet per se: ⁊ in-
fundantur per noctē in lib. xij. aque feruentis: ⁊ in mane
bulliāt vsq; ad cōsumptionē medietatis: ⁊ colentur for-
titer exprimendo: ⁊ in illa colatura ponantur lib. ij. syru
pi de bissarbalsan: ⁊ iterū bulliant lento igne vsq; ad de
coctionem syrupi: ⁊ propinetur de isto omni mane a. ij.
ʒ. vsq; ad. iij. cum ter tanto aque tepide ad bibendum.
C ELECTVARIVM vtile valde in hoc casu. ℞. cor
ticis subtilis pinorum predicti. ʒ. j. masticis ⁊ seminis sti-
cados. ana. quartaȝ partem. ʒ. j. terantur quelibet per se:
⁊ conficiantur cuȝ zuccharo rosaceo: ⁊ si videretur spis-
sum nimis: addatur aliquid de syrupo rosaceo facto ex
rosis siccis: de quo omni mane detur circiter. ʒ. ij.
SYRVPVS optimus conferens contra fluxum san-
guinis hemorroydarū. ℞. androçiri. ʒ. ij. foliorum myrte:
⁊ balaustiarū: ⁊ limature ferri. ana. ʒ. j. liquiritie mundate
ad pondus omnium: pistentur quelibet per se: ⁊ infun-
dantur per noctem in. xviij. lib. aque feruentis absq; li-
matura ferri: ⁊ bulliant vsq; ad consumptionem medie-
tatis. limatura vero ferri ponat in duas libras aceti. predi
cta aūt decoctio coletur: ⁊ in illa colatura ponātur lib.
xij. zucchari: ⁊ lib. j. mellis: ⁊ simul coquat ad spissitudi-
neȝ. Et cū fuerit prope finem decoctionis: extrahatur li-
matura ab aceto ⁊ ponat in dicto syrupo ⁊ decoquatur
D vsq; ad cōplementū decoctionis: deinde coletur: de quo
detur patienti omni mane. ʒ. s. cum aqua calida.
ELECTVARIVM valde vtile in hoc casu. ℞. suc-
ci liquiritie. ʒ. v. androçiri. ʒ. v. ⁊ s. limature ferri ter ma
defacte in aceto: qualibet vice per noctem vnam, et
exiccate. ʒ. s. terantur quelibet per se: ⁊ cribellētur sub-
tiliter: ⁊ conficiantur cum syrupo optimi mellis deco-
cti vsq; ad spissitudinē. ⁊ dentur patienti quolibet mane
ieiuno aur. iiij.
SYRVPVS optimus conferens doloribus spine: ⁊
his similibus. ℞. ireos: labada: haçaron. i. asara bacca-
ra: eupatorij: qd arabice dr̄ geffeth: panicald: camomil-
le: achil amalech. i. melliloti. ana. ʒ. j. acharon: ⁊ fodeghē-
di campestre: ⁊ est poliuȝ montanū ⁊ campestre. ana. ʒ. s.
liquiritie mundate ad pondus oiuȝ: masticis ⁊ croci. ana.
quartā partē. ʒ. j. pistent q̄ sint pistanda: ⁊ infundant in

xj. lib. feruētis aque: ⁊ li. ij. aceti. Mane vero ponat ad len E
tū ignē: ⁊ bulliāt vsq; ad ꝯsumptionē medietatis: ⁊ colēt:
⁊ in illa colatura addant lib. viij. mellis: ⁊ zucchari lib. x
iterū bulliāt sic vsq; ad spissitudinē syrupi: ⁊ det quolibet
mane a. ʒ. ij. vsq; ad. ij. ⁊ s. cum ter tanto aque calide.
ELECTVARIVM optimū conferēs valde in hoc
casu. ℞. iasir: ⁊ semeg albotin: baboneg. i. camomille. ana.
ʒ. j. succi liquiritie: gariofili: amygdalarum mundataruȝ:
⁊ pinearū mūdatarū. ana. ʒ. s. terātur qlibet p se: ⁊ cribel-
lētur: ⁊ cōficiātur cū syrupo sgnzabin: ⁊ q̄ nō possunt pi-
stari dissoluant cū isto eodē syrupo: ⁊ sic cōficiant: ⁊ ppi-
net de isto patiēti ab aur. ij. vsq; ad. ij. ⁊ s. quolibet māe.
SYRVPVS conferens valde doloribus hipocūdrio
rum qui veniunt ex flegmate subtili: q: sunt quasi intol-
lerabiles: ⁊ cum creditur esse in fine nonduȝ sunt in pn°.
Et ppter hoc est necesse medicum esse valde sollicitū in F
prouidendo circa hoc: q: non solum fit ex predictis hu-
moribus: verum etiam ex vaporibus seu ventositate: q̄-
re resolutiua sunt ponēda in hoc casu. Fiat ergo syrupus
iste qui confert valde in hac passione. ℞. florum camo-
mille: alchil: almelech. i. melliloti: ⁊ corticis citri: feniculi
ana. ʒ. s. squinanti: cuscute. ana. ʒ. iiij. seminis melonis excor
ticati ad pondus omnium: conquassentur omnia ⁊ po-
nantur in. xx. lib. aque feruentis per noctem vnam: ma-
ne vero bulliant vsq; ad cōsumptionē medietatis: ⁊ colent
⁊ in illa colatura addātur lib. x. mellis mundi spumati: ⁊
bulliāt vsq; ad cōsumptionē decoctionis: ⁊ ppinent oi
mane ieiuno stomacho. ʒ. ij. cū ter tanto aque tepide. Et
regatur cū turturibus ⁊ auib⁹ paruis nemoris i tasphea.
MAHAZON conferens huic cause. ℞. granoruȝ pi-
ni mundatorum. ʒ. v. auellanarum mundatarum. ʒ. ij. suc
ci liquiritie: masticis: gariofilorum: ⁊ feniculi. ana. aur. iiij. G
terantur quelibet per se: ⁊ cribellentur: ⁊ conficiantur
cum syrupo de corticibus citri optimo: ⁊ dentur omni
mane aur. v. cum aqua calida.
SYRVPVS optimus conferens cholericis febribus.
℞. capillorū veneris: seminis melonis: ⁊ cucumeris: san
dali: ⁊ eupatorij. ana. ʒ. j. florū nenufaris: ⁊ violarū. ana. ʒ. s.
masticis aur. ij. q̄ sunt conquassanda conquassentur: ⁊ in-
fundantur in lib. xx. feruentis aque per noctē vnā. Ma
ne aūt bulliant lento igne vsq; ad consumptionem me-
dietatis: ⁊ colentur: ⁊ in illa colatura ponātur lib. v. zuc
chari: ⁊ lib. j. aceti: ⁊ manne: ⁊ tamarindi. ana. ʒ. iij. ⁊ deco-
quantur vsq; ad spissitudinē syrupi: de quo oi mane den
tur. ʒ. ij. cum. viij. ʒ. aque. Et regimen eius sit aqua ordei
infrigidata: ⁊ abstineat se a rebus dulcibus. Et si cōque-
retur patiens de siti: infrigidetur aqua ordei cum niue:
vel ponendo eam in puteo: ⁊ propinetur ad bibendū.
SYRVPVS conferens sinoche: fiat primo floboto-
mia euacuando de sanguine quasi ad sincopim: postea
propinetur de isto syrupo. ℞. florum nenufaris: ⁊ viola- H
rum: sandali. ana. ʒ. j. pistentur sandali: ⁊ ponantur omnia
in sex libris feruentis aque per noctem vnaȝ. Mane ve
ro bulliant vsq; ad consumptionem medietatis: ⁊ colē-
tur: ⁊ in illa colatura addatur lib. j. aque cucumeris sar-
raceni: qui dicitur arabice dulla: ⁊ libre. ij. zucchari q̄
bulliant simul ad spissitudinem syrupi: de quo detur
patienti omni mane. ʒ. s. cum quinques tanto aque: ⁊
ʒ. j. agresti. Et iste syrupus valet: non solum sinoche: ve
rum etiā omnibus febribus cholericis. ¶ Regimen au Regimen.
tem istorū sit aqua ordei infrigidata in puteo: ⁊ mica pa-
nis pluries abluta cū aqua decoctionis cucumeris sar-
racenici: ⁊ citruli. addēdo aliqd aceti: ⁊ infrigidetur in
puteo: ⁊ de ista mica sic preparata dent. ʒ. ij. Cognoscē-
do q si dederis vel ppinaueris patienti sinochaȝ aliqua
calida actu: inde nō modicū recipiet nocumētū: q: nūq̄

I erit quietis:quare ei oia infrigidata in puteo vel in niue exhibēda sunt.De febrib⁹ aūt cōpositis loqui ad presens ptermitto:eo ꝙ nō ꝯuenit huic tractatui de singulis pticulariter determinare.Sed cōpōnē syrupoꝝ facere poteris ꝑut cognoueris conuenire ipsarū cōpositionibus.
SYRVPVS vtilis febribus flaticis.℞.ireos:⁊ radicis apij:⁊ rad.dauci:nanogeba:⁊ chasscē.añ.auř.x.centauree minoris:⁊ çabada.añ.auř.iiij.conquassentur que sunt conquassanda:⁊ ponantur in.xij.libris feruentis aq̄ per noctem vnam.Mane vero bulliant lento igne vsq; ad cōsumptionē medietatis:⁊ colent̄:⁊ in illa colatura ponant̄ mellis ⁊ çucchari.añ.lib.ij.⁊ decoquat̄ vsq; ad spissitudinē:de quo detur patiēti oi mane.ʒ.5.cum.ʒ.ix. aque tepide.Et regimen eius sit panis optime fermētatus infusus in iure pulloꝝ vel perdicū:aut turturū perfecte decoctoꝝ.Et qñ sitit detur ei de syrupo.ʒ.5.cuȝ.ʒ.vj. aque ad bibendū:⁊ erit quietus domino concedente.
K ELECTVARIVM aptum huic intentioni ⁊ cause ℞.corticum citri decoctoꝝ in aqua tādiu donec ablata sit amaritudo ab eis:⁊ pistētur optime donec dissoluantur ad moduȝ electuarij addendo paulatine de çucchαro albo ⁊ duro:semper pistādo ⁊ incorporādo simul:ita ꝙ sit plus q̄ȝ in duplo de çucchαro:⁊ de isto elˀario īdifferenter recipiantur oi hora.auř.iij.ad modum fructus.
SYRVPVS cōferens febribus melˀicis.℞.floruȝ lingue bouine:ireos añ.ʒ.ij.florum camomille:radicis tamaricis.añ.ʒ.j.iuiube.ʒ.iiij.seminis melonis.ʒ.5.radicis capparis quartam partem.ʒ.5.masticis.auř.ij.Conquassentur omnia hec:⁊ infundantur in.xviij.lib.aque feruētis.mane vero bulliant lento igne vsq; ad consumptionem medietatis:⁊ colentur:⁊ in illa colatura ponantur mellis:zucchari:succi pomorum:⁊ succi granatorū dulcium.añ.lib.iiij.⁊ reponantur ad ignem lentuȝ:⁊ bulliāt vsq; ad spissitudinē:de quo ꝓpinentur omni mane.ʒ.ij. cū aqua tepida.Et regimē eius sit panis bene fermētatus cum tasphea alba vel viridi:dimittēdo oia acetosa.
L ELECTVARIVM aptum ⁊ conferens valde in hoc casu:qd comedi debet indifferēter sicut fructus.℞. elˀarij pomoꝝ lib.j.cui addes floꝝ camomille:⁊ masticis añ.exagia.iiij.succi liquiritie.ʒ.ij.terantur quelibet per se:⁊ incorporentur cum elˀario predicto:de quo propinetur ad modum fructus oi mane a.iiij.vsq; ad.vj.auř.

Exagium sexta pars vncie.

℄Cognoscendo ꝙ febris cholerica quādo est extra vasa:fit cum rigore magno:⁊ intenso calore:donec euaporetur:⁊ recedit calor:⁊ post recessum videtur remanere sicut sanus:⁊ sic in circuitu vadit:⁊ recedit:de tertio in tertium diem:donec consumitur ⁊ resoluitur humor:et sanus inde efficitur.℄Sed illa que est intra vasa omnino efficitur sine rigore:sed est cū inquietudine:⁊ angustia valida:⁊ intenso labore alˀs calore vsq; ad finem.Febris autez que fit ex melˀia nāli.vȝ.ex fece sanguinis:cum est intra vasa:est habens paroxismos:tamen sine rigore:⁊ nō remanet mūdus:neq; sicut sanus:nec recedit ꝓ maiori parte absq; beneficio ⁊ consilio perfecti medici.

M ℄Curationes podagricorum.

SCIRE DEBES ꝙ aliqua podagra est que fit ex humore acutissimo:⁊ aliqua q̄ fit ex humore non tam acuto:⁊ quedam que fit ex flegmate:⁊ aliqua que fit ex melˀia.Et flōmia est cura generalis conferens omnibus suis speciebus:specialiter quando patiēs fuerit super repletus.Attende ꝙ si fuerit ex acuitate humoꝝ:ponere debes super pedes epithima factū ex flore camomille ⁊ rosarū ⁊ farine ordei.añ.partes equales:pistentur que sunt pistanda:⁊ cribellentur:⁊ conficiantur cum aqua rosacea:⁊ superponantur pedibus.Si vero dicta podagra fuerit ex flˀate pone desuper emplastruȝ factuȝ ex farina ordei:⁊ cinere cypressi:quarum partes sint equales madefactū cuȝ aqua tepida:⁊ superponat̄: qm̄ confert valde:⁊ non solum pedibus:verūetiam qñ tumor fit in cruribus:manibus:⁊ pedibus:cuȝ mollicie: ita ꝙ cedit digito qñ premittit̄.Cum aūt podagra fit ex melˀia ponant̄ sup pedes eoꝝ:hec.Decoquant̄ oia cum corticibus suis in aqua vsq; ad duriciez ꝑfectā:⁊ accipe vitella eoꝝ:⁊ tantūdē floꝝ camomille:⁊ farine ordei:et fiat emplˀm cum aqua tepida:⁊ superponatur.
N SYRVPVS conferens sciatice ⁊ podagre ℞.floris camomille:squinanti:spice nardi:ireos:seminis melonis: ⁊ panicald:⁊ est species iringoꝝ.añ.ʒ.j.conquassentur q̄ sunt conquassanda:⁊ infundantur per noctem vnam in xx.lib.aque feruentis.mane v̄o bulliant vsq; ad consumptionē medietatis:⁊ colent̄:⁊ in illa colatura addantur lib.v.mellis:⁊ lib.j.çucchari:⁊ lib.j.oximellis:⁊ iteꝝ bulliant vsq; ad spissitudinē:de quo dent̄ oi mane.ʒ.ij.cum ter tanto aque tepide:⁊ liberabitur cum adiutorio Dei.
O Regimen aūt eius sit panis bene fermētatus cū auibus paruis nemoris p̄paratis in tasphea:vel in patellis:aut assatis in veru.Et inungat̄ locus cū oleo rosaceo:⁊ anhetino:⁊ camomillino:⁊ pinguedine anatis:⁊ oleo de iasemino:quoꝝ partes sunt equales.Et confert cum adiutorio Dei.Et sufficit ad presens cum laude Dei.

℄Tractatus Rabi Moysi abēmaimon quem soldano Babylonie transmisit.

POSTQVAM ad manus Mirami seruitoris Moysi israeliti cordubini preceptuȝ principis ac honorati regis peruenit:cui Deus gloriosus honores suos augumētare:atq; crescere dignetur: qui mihi transmisit per quendam suum nunciuȝ.s.vt sibi scribere deberem regimen tale:cui secure ⁊ absq; dubitatione aliqua possit adherere:de curis egritudinum q̄ nouiter ipsi meo dño superuenerūt:cui Deus dignet̄ ipsas ⁊ omnes alias egritudines ab ipso elongare:⁊ sanitatez perfectam cum eodem tempore vite sue permanere.Mihi quidem rememorauit dictus nuncius ꝙ dñs meus reuerēdus cōqueritur de duritia ⁊ stipticitate sue
P nature:intantū ꝙ non pōt assellare:nisi cum studio valido:duritia ⁊ labore.Et ꝙ inouata est eidē melancholia: ⁊ cogitationes male:⁊ ꝙ appetit esse solitarius:⁊ timet mori:⁊ dixit mihi iterum prenominatus nuncius ꝙ debilitatus est stomachus eius taliter ꝙ cibus corrumpitur in eodem absq; perfecta ⁊ completa digestione.Quare super his quatuor ordinaui tractatus.

℄Tractatus primus de regimine sanitatis omniū hominum sub breuiloquio compilatus.℄Secundus de regimine egrotantium quando non possunt medicum reperire:vel non inueniunt perfectuȝ ⁊ doctrinatū.℄Tertius de regimine dñi ⁊ eoꝝ accidētib⁹ prout mihi ꝑ suuȝ significauit nuncium.℄Quartus est cap.generale cōueniens atq; vtile sanis ⁊ egris oibus tēporibus ⁊ locis.

Q ET NON improperetur mihi ab aliquibus si aliquid dicturus sum in hoc tractatu de his que in alijs tractatibus ⁊ locis rememoraui:eo ꝙ quilibet tractatus fit ſm exigentiam ⁊ requisitionem querentis:aut ſm intentionem efficientis:⁊ super hoc a Deo excelso ⁊ glorioso imploro auxilium ⁊ iuuamen.

℄Tractatus primus de regimine sanitatis omniuȝ hominum sub compendio ⁊ breuitate.

INTENTIO nostra in hoc tractatu est:rememorare vias leues atq; faciles ad memorie recōmēdationē.Et exercere hec q̄ dictur⁹ suȝ erit magne vtilitatis atq; ꝑfectus in ꝯseruationē sanitatis.Et hic tractatus est ſm sentētiaȝ magnoꝝ medicoꝝ.Dicit Hippo-

A cras ꝙ ꝯseruatio sanitatis existit in elongādo se a multa
repletiōe ⁊ a superfluo labore. vide ḡ quō posuit Hippo
cras ꝯseruationē sanitatis in istis duabꝰ vijs. vz. vt qlibz
se abstineat a sup̄flua ⁊ nimia r̄pletiōe: ⁊ ēt a tali excessu
exercitij ⁊ laboris ꝙ possit cibū corrūpere: ⁊ digōnē ipe
dire: qm̄ qñ aliqs tantuz comedit aut bibit ꝙ satiat̄ sup̄
flue: ex necessitate seqt̄ ide extēsio. Et scitū est ꝙ qōlibet
mēbrū qñ extēdit̄ vltra debituz soluit̄ ipsius ꝯtinuitas:
⁊ inde debilitat̄ virtꝰ eius. Quare cū stōchꝰ in tali disposi
tione existit: debilitat̄ virtꝰ eius in tantū ꝙ nullo mō ꝑfe
ctā pōt digōnē exercere: ⁊ accidit dolor in eo: ⁊ ǒbilitas
motꝰ ipsiꝰ: ⁊ maxime cū potat aquā multā post repletio
nez. vñ ipoſ̄e est quin accidat ei vna ex istis rebꝰ. vz. aut
ꝙ corrūpit̄ digestio tali mō ꝙ inde pōt ad mortē perue
nire. Et si corruptio fuerit remissior atqz minor p̄dicta:
efficiet̄ infirmꝰ: sz liberabit̄ cū bono regimine ⁊ ꝯueniēti.
B Et adhuc pōt esse levior digō mala intantū: ꝙ sustenta
bit̄ patiēs absqz eo ꝙ ꝑueniat ad egritudinē: sz cū labo
re. Spēs aūt male digōnis diuersificant̄ f̄m diuersitatē
spērū ciboꝝ ⁊ cōpl̄onū ⁊ etatū: atqz f̄m ꝑparationē mē
broꝝ ad recipiēdū egritudines. ¶ Certissime cogſcēdo
ꝙ si digō mala vel corrupta facta fuerit in stō: ipoſ̄e est
ꝙ bona fiat in epate vel in ceteris mēbris. Et dicit sil̄r
Gal. ꝙ qui cupit se ab egritudinibus ꝯseruare: custodiat
toto posse ne malā faciat digōnē: ⁊ vt ñ moueat se motu
laborioso vel sup̄fluo post cibū. ⁊ hac de cā medici ꝯcor
dāt. Et gñal̄r dixerunt ꝙ q̄ vult in sanitate ꝑmanere stu
deat surgere ante satietatē cū aliquo appetitu a mensa:
abstinēdo se oino a tēsiōe ⁊ sup̄flua repletiōe stōchi. Itē
adhuc oēs sapiētes medici dicūt: ꝙ ex sumptiōe mali ci
bi in modica quātitate minꝰ sequit̄ nocumētū: qz ex rece
ptiōe boni ⁊ ꝑfecti in quātitate sup̄flua atqz magna. Eo
ꝙ qñ aliqs recepit ex cibo nō bono aut malo in modica
C quātitate: in stōcho ⁊ in epate digerit̄ digōne cōpleta et
ꝑfcā: tū ꝓꝓ delectationē ipsius: aut qz calor ⁊ virtꝰ ꝑua
let: ⁊ dñat̄ supra illud modicuz: ⁊ intantū ꝙ id qō ex illo
ꝑuenit ad mēbra: recipit̄ ⁊ ꝯuertit̄ ab ipsis: ⁊ assīl̄atur in
sui nutrimētū optime ⁊ ꝑfecte: ⁊ si qd ex ipso sup̄fluū re
manet: est modicū valde: vñ a v̄tute expulsiua ipsoꝝ faci
liter expellit̄ ab eisdē: q̄re ex hoc nō ꝑuenit nocumētū: ⁊
si qō acciderit est leue: ⁊ iperceptibile: qō nō cogſcit̄: vel
curat̄. Qui aūt saturat̄ sup̄flue: q̄zuis ex optio pane ⁊ ꝑfe
cto: ⁊ nobilissimis carnibꝰ: ⁊ ꝑfectissime p̄paratis nō p̄t
bonā facere digōnez: nec laudabilē. Et hāc cautelā me
dici habuerūt: qñ ꝓhibent ne aliqs cupiēs sanitatē suaz
ꝯseruare. recipiat fercula multa in vna mēsa: qm̄ ex vno
ferculo nō pōt tm̄ saturari: ꝙ inde valeat ad nocumētū
de quo sit curādum ꝑuenire. Sciēdo ꝙ f̄m qō diuersifi
cant̄ cibaria. diuersimode variat̄ digō: f̄m nāz vniuscu
iusqz cibi. Ergo qcūqz cupit suā sanitatē conseruare: stu
D deat comedere i t̄patis horis diei. ⁊ tal̄r comedat ꝙ sto
machꝰ ide nō recipiat extēsionē nec grauamen: ⁊ come
dat cibaria ꝯueniētia sue nāe: intantū ꝙ nō deueniat ad
eructationē putridā vel corruptā: neqz ad sitim: ⁊ ꝙ sen
tiat post cibū leuitatē: ⁊ ꝙ cibaria sua talia existāt: ꝙ ꝑ
maneat mollis: ⁊ salubris nāe. Et istō regimē toto posse
ꝑseueret. Si aūt aliqñ icūbit necessitas comedere in ho
ris calidis: minuat̄ de quātitate: eo ꝙ v̄tꝰ digestiua in t̄pe
tali ⁊ hora debilis existit: ꝓꝓ sparsionez nālis caloris ad
exteriora. Et qñ infrigidat̄ aer: addat̄ ⁊ multiplicet̄ de
quātitate qz virtꝰ digestiua tunc t̄pis fortificat̄: ⁊ vigorat̄
ꝓꝓ coadunationē ⁊ ꝯstrictionē innati caloris ad iteriora
⁊ cōstrictionē poroꝝ. Et dico vobis dñe reuerēde in vi
tate: ꝙ siqs regeret se eo mō quo regit aīal suū qō egtat:
euaderet a multis ⁊ diuersis egritudinibꝰ: qm̄ non repit̄
hō q̄ nō ꝓpinet suis equis annonā semꝑ ⁊ oibus horis ci E
bādi in tali ꝓportiōe: f̄m ꝙ cogitare ⁊ scire p̄t qō possit
digerē atqz ferre cōpetēter sine difficultate ⁊ labor̄. Qz
bñ scit qlz ꝙ si inordinate cibaret̄ vel sup̄flue: aut fatiga
ret̄ vltra debitū: ⁊ iordinatis horis: ꝙ ifirmaret̄ sine du
bio: qō nō faciat in seipsis. Et sit qlibz attētus in suis mo
tibꝰ exercēdis: qm̄ ē radix maxie in ꝯseruatiōe sanitatis
sue: ⁊ in pl̄ibꝰ egritudibꝰ expellēdis. ¶ Et iā dixit nobil̄
Hippocras: ꝙ q̄ vult suā sanitatē ꝯseruare: vtat̄ exerci
tio: sz tali mō ꝙ nō ꝑcipiat dolorē in suis mēbris: nec gra
uamē sup̄fluū vel itēsuz. Sciēdo ꝙ nō repit̄ res in mūdo
q̄ possit motui ⁊ exercitio ordiato equiꝑari: eo ꝙ ex mo
tu excitat̄ ⁊ augumētat̄ calor nālis in oibꝰ mēbris. Et nō
est corpꝰ alicuiꝰ hois in quo nō multū multiplicent̄ sup̄
fluitates aliq̄: ⁊ gñent̄: q̄zuis cōedat t̄pate ⁊ cibaria opti
ma ⁊ ꝑfecta: nedū in faciētibꝰ ꝯ̄riū: q̄ ꝯsumunt̄ exercitio F
⁊ motu ordiato. Et expellit̄ ēt nocumētū ex motu ⁊ labor̄
qō accit ex malo regimie facto in maiori ꝑte hominū. Et
scitū est ꝙ motꝰ nō sunt eq̄les: qa aliq sunt graues: ⁊ alij
fortes: ⁊ qdā existūt debiles. Motꝰ aūt grauis ē ille quo
fortiter anhelitꝰ ꝑmutat̄ cū anxietate: ⁊ ille q̄ fortior hoc
existit noiat̄ laboriosus atqz grauis valde. debilis v̄o nō
iducit ꝑmutationē vel alterationē in corꝑe. Et optimuz
qdē ē in ꝯseruatiōe sanitat̄ exercē atqz agere motꝰ leues
⁊ nō laboriosos: ⁊ nō ē ꝯueniēs vti exercitio: nisi fcā ⁊ cō
pleta digōne. Et post expulsionē sup̄fluitatū p̄me ⁊ scd̄e
digōnis. vz. ⁊ stercoris: ⁊ vrine: neqz dz fieri motꝰ in forti
calore: vl̄ in sup̄fluo frigore. Motꝰ ꝯueniētes sūt i mane
post exitū a somno ⁊ cōpleta digōne: ⁊ fcā expulsiōe di
ctarū sup̄fluitatū. s. stercoris ⁊ vrie. ¶ Dixit Gal. in regie
sanitatis: ꝙ queadmodū exercitiū est ꝯueniēs ante cibū:
ita nociuū ē valde post cibū: ⁊ sp̄al̄r post sup̄fluā satieta G
tē. Sciēdo ꝙ motus sup̄fluꝰ ⁊ coitus ⁊ balneū post cibū
sūt oia magni nocumēti: ⁊ sp̄al̄r illis q̄ hñt venas strictas
nāl̄r: qz illi sunt q̄ recipiūt ⁊ recipe p̄nt ex talibꝰ mlt̄a no
cumēta. Tñ sine nocumēto p̄t qlibz se mouere ambulā
do tm̄ quātū sua domus in lōgitudine extēdit̄. ad hoc vt
cibꝰ descēdere possit faciliꝰ ad fundū stōchi vbi digō nā
liter celebrat̄. ¶ Et somnꝰ est ex rebꝰ q̄ multū adiuuāt di
gestionē: ⁊ maxie in illis q̄ assueti sunt dormire in die. Et
de melioribꝰ ⁊ vtilioribꝰ rebꝰ in regimie ⁊ ꝯseruatiōe sa
nitatis est: nō addere cibū cibo donec p̄mus sit digestꝰ: ⁊
nō comedere nisi post nālē appetitū: neqz bibere dz nisi
rōnabil̄r sitiat: qm̄ multoties q̄zplures hoies patiūt̄ sitiz:
⁊ famē mēdosaz ⁊ innālē: q̄ fames sp̄al̄r erit ex humore
malo ⁊ mordicatiuo: qui mordicat orificiū stōchi: ⁊ inde
ꝑcreat̄ fames cui nullatenus est satisfaciēdū. Et scias ꝙ
bibere aquā post cibū ē vna ex rebꝰ q̄ multū destruūt di
gestionē: ⁊ nisi fuerit assuetꝰ in mēsa anteq̄z comedat: et
ifra cibū nō bibat aquā simplicē sine aliqua admixtiōe.
¶ Et de modis ⁊ ordinibꝰ ꝯseruationis sanitatis ē: expel
lere sup̄fluitates in oi hora ⁊ t̄pe inquātū pōt absqz retē H
tiōe ipsaꝝ: ⁊ nō p̄sumat qs comedere: nec balneū itrare:
nec coire: aut dormire: seu aliqō iter incipe: vel aliquez
motū grauē facere: nisi priꝰ dcās sup̄fluitates toto posse
conet̄ expellere. Et postq̄z fecerit aut cōpleuerit aliquā
ex dictis quiqz actionibꝰ. simil̄r agere studeat illud idē:
hoc est tētare dictas sup̄fluitates expellere. Et de ordi
nibꝰ simil̄r ⁊ cōuenientibꝰ rebus in ꝯseruatiōe sanitatis:
est vt quilibet sciat ⁊ cognoscat nām vniuscuiusqz spērū
ciboꝝ. Et de his ⁊ sup his q̄zplures medici diuersos atqz
varios ediderūt libros: eo ꝙ est ex rebus magne necessi
tatis in arte medicine.

¶ Explicit liber Abynmeron abyçohar.

¶ Registrum Tractatuum ⁊ Capitulorum eiusdem.

¶ Prohemium.

Finis Tabule.

A ¶ Incipit Liber de medicina Auerrois: qui dr̃ Colliget: ⁊ totalis Liber iste cõtinet libros septem partiales.

¶ Liber primus diuiditur in prologum ⁊ tractatum.

¶ Prologus iste continet dua capitula. Caplm̃ primum huius prologi: quod est prohemium.

VANDO ventilata fuit super me voluntas per nobile p̃ceptuz ex p̃te nobilis dñi Audelach Sẽpse a mirelmomini de marocho ꝑ cõsilio suoruz Phorum Auosait ⁊ Auenchalit: ⁊ p̃cepit mihi cõpilare vnuz librũ i quo cõtineret tota scia medicinalis in arabico q̃ affirmaret ⁊ iudicaret itẽtiões B priorũ: q̃ eaꝝ essent retinende: ⁊ q̃ dimittẽde: tũc declinaui v̾tutes meas ad suũ p̃ceptũ: ⁊ augmentaui eas ad suũ seruitiũ: ⁊ cõpilaui istũ librũ vniuersalez ⁊ vocaui nomẽ suũ colliget eo q̄ icepi in eo ordinez doctrine a reb⁹ vl̃ib⁹: ⁊ ab illis ꝓcedã quousq̃ deueniã ad p̃ticularia: sicut fit in doctrina triũ spẽrũ cõpõnuz: s₃ qd̾ est declatũ supra primo physicoꝝ. ita feci in isto libro q̄ ego p̃mo cõsideraui cõprehendere vl̃es regulas hui⁹ scie: ⁊ postea intẽdi ire ab illis ad mẽbra sua: ⁊ ad partes suas in vno alio libro: quẽ cõponã si placebit deo: iõ vocaui ipsum colliget. ¶ Adhuc elegi in ordine huius libri aliũ ordinẽ q̃₃ elegerint alij auctores in suis libris: ⁊ iste ẽ ille ordo q̄ est magis conueniens in doctrina huius scie. ¶ Et scias q̄ aliquis non poterit stare sup̱ finẽ hui⁹ libri: nec intelligere maiorẽ p̃tẽ eius: nisi ille qui legerit tm̃ in logica q̄ ipse possit ad minus cognoscere modos trium demr̃ationũ. ¶ Adhuc necesse est q̄ ipse sit de illis q̄ vsi fuerint aliquid scire in radicib⁹ nãliũ sciaꝝ. Et si nõ erit de aliquibus istorũ nõ solũ erit p̃uatus a certitudine intẽtionis hui⁹ libri ⁊ ab vtilitate ei⁹: s₃ eueniet ei ab eo magnũ C nocumẽtũ: eo q̄ eũ abhominabit̃ ⁊ despiciet. Et qñ abhominabitur istũ: scias q̄ abhominabitur veritatẽ hui⁹ scie. ¶ Et diuisi eũ in septẽ p̃tes: ⁊ q̃₃lib₃ eius p̃tẽ posui ꝓ vno libro. Et ñ expectes a me q̄ ego diuidã p̃tes suas ad nũm caploꝝ: neq̃ q̄ approprie reivnicuiq̃ caplm̃ p̃se. in illa re vanagloriati sunt sapientes hispanie andaluxij: ⁊ maior ps p̃teritorũ auctoꝝ. S₃ pr̃ phie nõ vanaglĩat⁹ fuit in faciẽdo h̃ in maiori p̃te libroꝝ suorũ. Et forte qd̾ induxit eos ad faciendũ h̃ fuit debilitas discretiue scholariũ. Sed ille q̄ habebit v̾tutẽ discretiuã sanaz: cognoscet in vnoquoq̃ li° dr̃ias rerũ p̃mas ⁊ scd̃as: ⁊ diuidet vnaz rẽ ab alia s₃ q̄ videbitur ei magis cõueniẽs i hora legẽdi: ⁊ q̄ voluerit diuidere eos ad paruas partes vl̃ ad capitula faciat ⁊ nominet ea sicut vult.

[margin: In probemio. — Ordo. — Côditiões ⁊ req̃site ad itelligẽdũ h̃ opus. — Diuisio]

¶ De distinctione librorum. Cap. 2m.

PRIMVS Liber tractat de anatho^a: ⁊ nõ multiplicabo in eo: eo q̄ non ꝑmitto dicere rez nouã D in eo q̃ non sit dcã p̱ alios auctores: qd̾ tñ ꝑmitto facere in alijs libris: quia in eis renouabo verba que non senserunt antiqui medici ⁊ q̄ ante me transierũt: ⁊ ꝓbabuntur a radicibus sciarum naturalium.

SECVDVS Liber noiatur liber sanitatis: in isto diffinietur sanitas vera diffõne: ⁊ narrabit complõnẽ ⁊ complexiones oium mẽbrorũ ꝯsimilium ⁊ officialiuz: ⁊ narrabit oẽs op̱ationes eorũ: ⁊ per quã viã hñt agere eorum operationes: ⁊ pati suas passiones. ¶ Et narrabit oẽs spẽs sanitatis cuiuslib₃ mẽbri p̱ oẽs causas q̃tuor. Et narrabit oẽs spẽs virtutũ corporis hũani ⁊ q̄d sint ⁊ q̊t sint: ⁊ sitũ eaꝝ: s̃m sniam Arist. ⁊ Gal. breuiter. Et in isto loco cadet memoria disputationis super duo spermata: quod eorũ est pars embrionis: ⁊ quod non: ⁊ cui⁹ loco ip̃a stãt embrioni an p̱ mãz an per formam. ¶ Et narrabit d̾ virtute primi motoris q̄ est in corpore motu voluntario: q̄d E est ⁊ vbi est situs eius an in neruo an i lacerto. Et narrabit de motu pectoris ⁊ pulmonis: ⁊ diuisionẽ que cecidit inter auctores priores sup̱ sniam Ga. ⁊ remouebit dubia. ¶ Et narrabit breuiter naturam aeris temperati. Et de natura quatuor temporum anni: ⁊ qualis temperantia est illa que dicitur in vere.

TERTIVS Liber dr̃ liber egritudinũ: ⁊ ibi diffinit̃ egritudo: ⁊ narrat spẽs egritudinũ simpliciũ. Et membra consilia ⁊ officialia: ⁊ ponit in vnoquoq̃ eorũ oẽs q̃tuor cãs vl̃es: ⁊ ẽt de particularib⁹. ¶ Et postea narrat oẽs spẽs egritudinũ cõpositaꝝ q̃ sunt in mẽbris. Et ponit cãs earũ s̃m istã eandẽ viã p̃dictam. Et narrat oia accñtia q̃ sup̱ueniũt sup̱ eoꝝ op̱ões i diminutione aut in debilitate. Et ponit cãs istaꝝ rerũ ꝓlixe: ⁊ in isto loco cadit diffi- F nitio doloris: ⁊ q̃ sunt cãe eius ⁊ quot. ⁊ h̃ addimus v̾ba sup̱ sniam. G. in hoc multũ nec̃ia. ¶ Et narrat oia accidẽtia sensuũ ⁊ virtutũ: ⁊ ponit causas s̃m sniam Aristo.

QVARTVS Liber noiat̃ liber signorum: ⁊ narrat oẽs signoꝝ spẽs significantiũ supra sanitatem cuiuslibet mẽbri per se in membris consimilibus ⁊ officialibus ex parte operationũ eoꝝ. Et narrat super oẽs spẽs signorũ significantiũ super oẽs egritudines cuiuslibet mẽbri p̱ se. Et signa accidẽtiũ eorũ ex parte operationũ ipsoruz s̃m sniam Aristo. Et hic cadit diffinitio signi. ¶ Et narrat signa dominij cuiuslibet humoris in corpore hois s̃m complexionẽ propriam nãlez tali corpori. ¶ Et narrat signa cuiusl₃ egritudinis ⁊ cuiuslib₃ accñtis que superueniunt corpori ex cã aeris circundantis s̃m dictum Hip. ¶ Et narrat viã signorũ significantium super egritudines magnas ex parte paruarũ anticipantium: aut ex parte accidentiũ. ¶ Et narrat signa significãtia super sanitatẽ ⁊ super egritudinẽ vl̃em ⁊ particularem ex parte pulsus ⁊ vrine. ¶ Et narrat signa significãtia super egritudines que cõtinẽt totũ corpus: sicut febris ⁊ sil̃ia: ⁊ dat cãs earum: ⁊ icipit a febre diei. ¶ Et narrat oẽs modos crisis G ⁊ veros ⁊ falsos: bonos ⁊ malos: ⁊ tẽpora earũ ⁊ cãs earum esse ⁊ dies earũ esse: ⁊ earũ priuationis. Et h̃ redditur cã quare medici dicũt: q̄ si ẽt veniat crisis in diebus conuersionis ip̃sa ẽ vera apd̾ eos dũmodo veniat in die cretico cõueniẽti illi egritudini: ⁊ h̃ cadit inquisitio si stelle sunt cause in operationibus corporũ inferiorũ aut nõ: ⁊ si sunt cã vtrũ sunt cã ꝓpinqua vel remota. Adhuc inquirit̃ si astronomia est nec̃ia scie medicinaꝝ an non. Et narrat signa crisiuz ex parte rei exeuntis a corpore: aut ab eo qd̾ vr̃ ab operationib⁹ corporis egri. Et narrat signa significãtia super quamlibet egritudinẽ mẽbrorũ interiorũ. Et narrat signa sigñantia sup̱ egritudinẽ ex parte rei exeuntis a corpore exitu accñtali: ⁊ nãli. Et ponit dr̃ias q̃ sunt inter fluxũ qui accidit p̱ egritudinẽ nãlez q̃ sup̱uenit vni mẽbro aut plus q̃₃ vni ⁊ fluxuz q̄ accidit p̱ egritudinẽ vl̃em q̃ sup̱uenit mẽbris. Et narrat opionem plurimoꝝ q̄ trãsibãt de vna medicia ad aliã in vna medicatiõe alicui⁹ egritudĩs. Et q̃re ꝓbant diuersas medici- H nas sup̱ eãdẽ egritudinẽ: ⁊ hic exẽplificabo exẽpla conueniẽtia: ⁊ sentẽtiabo sup̱ securiorẽ viã. ¶ Et narrat oia signa p̱ q̃ certificatur nobis in egritudine cuiusl₃ mẽbri: que earũ est nãl: s: ⁊ q̃ nõ: ⁊ ista res est multũ declarãda: eo q̄ est multũ nec̃ia ad cognoscẽdum medico.

QVINTVS Liber noiatur liber medicinaꝝ ⁊ ciborũ. In primis diffinietur in eo qd̾ quid est cibus: ⁊ q̄d est medicina s̃m sniam Aristo. ⁊ Gal. ⁊ narrabo nãm cuiuslibet istoꝝ: ⁊ eorum vl̃em op̱õnẽ in corpore hũano: ⁊ etiã particularem ⁊ p̱ quẽ modum operantur in corpore: ⁊ numerũ suarũ principaliũ virtutũ: ⁊ que ip̃arum operat̃ per se ⁊ q̃ p̱ accñs: ⁊ q̃ virtus earum q̃ est appropriata solũ vni mẽbro: ⁊ q̃ plus q̃₃ vni: ⁊ q̃ sũt illa mẽbra. Et nar

I rat q̈s opõnes ipa fac ex pte q̈litat̄: ⁊ quas ex pte mãe: ⁊
q̈s ex pte forme specifice: ⁊ ponit cãm istoꝝ̄ fm snīaz Ar.
Et narrat q̈ño dicunt cib⁹: ⁊ me^na^ tẽpati ⁊ distẽperati fꝫ
Arist. Et narrat q̄ via ē magis vera in cogne eoꝝ: an via
sylli demõstratiõis: an via experimẽti: ⁊ si solū vnū istorum
sufficit in arte: aut si ambo sunt necīa. ❡ Et narrat lõgo
sermone oēs regulas cõpositiõis ⁊ necītatẽ eius: ⁊ modi
illarū regularum incedunt fm snīam antiquorum ⁊ fran
gam verba Jacobi alkindi qui se voluit ostendere sicut
Dlbm qñ locutus fuit in gradibus cõpositionis. Et decla
rabo verba. G. in h ideo qa sunt multū cõfusa hic.
SEXTVS Liber noiat̄ liber ꝯuatiõis sanitat̄. In pri
mis declarat v̈ba Ga. in regimie illi⁹ q̄ hꝫ tẽpatã cõplo
K nẽ. Et postea narrat spẽs ꝑparationū mãliū primas ⁊ se
cūdas q̄ inueniunt̄ in indiuiduis. Et dabo cãm q̈re inue
nit̄ q̄ in faciẽdo ꝯueniẽs nõ eueniet q̄situ: scꝫ q̄ nos aliqñ
regemus vno ⁊ eodẽ regie in eodẽ tpe: ⁊ in vna etate:
⁊ in eodẽ climate duo corpa q̄ erūt ambo cõmunia in ꝑ
dictis reb⁹ in eorū ꝑparatione mãli sup eadẽ ꝑparatio
nẽ tẽperãtie: ⁊ erit istð regimẽ ꝓportionatū ⁊ ꝯueniens
ꝑparatiõi q̄ inuenit̄ in ambob⁹ eoꝝ: ⁊ cū hoc toto nõ eue
niet q̄situ eq̄lr: sꝫ i vno cõplebit̄ ⁊ i alio d̄ficiet. Et silr iue
niem⁹ corpa q̄ regunt̄ ꝯrio regimie ꝯueniẽtie ꝑparatio
nis eoꝝ: ⁊ sanitas ē cõpleta i eis ⁊ diu viuūt. Et h frangã
v̈ba dicẽtiū q̄ illi q̄ regunt̄ fꝫ ꝑceptū Ga. hñt lõgã vitaz
penit⁹. ❡ Et narrat iuuamẽtū aeris ⁊ ei⁹ nocumẽtū fꝫ di
uersitatẽ ꝯplonẽ: ⁊ iuuamẽtū exercitij ⁊ spẽꝝ suaꝝ fm q̄
ꝯuenit vnicuiqꝫ mẽbro: ⁊ iuuamẽtū balnei ⁊ spẽꝝ suaꝝ: ⁊
iuuamẽtū somni ⁊ vigilie ⁊ nocu^m^ suū. ❡ Et narrat cõfua
tionẽ sanitatis in vnaquaqꝫ spẽ cõplonū sanitatis que est
L pñs eis. Et incipit in regimie illi⁹ q̄ hꝫ tẽpatã cõplonẽ cu
ius mala cõplo ē i fieri: ⁊ iste fmo silat̄ multū ꝑ huius li
bri: sꝫ ponunt̄ in eo v̈ba noua bona ⁊ vtilia. ❡ Et narrat
regimẽ male ꝑparatiõis manifeste. s. plus laboris q̄ eue
nit p^m^ a senõ ꝑ accñs nisi ꝑꝑ egritudinẽ anticipãtẽ: ⁊ po
nã dr̄iam q̄ ē iter h regimẽ ⁊ regimẽ laboris q̄ est antici
patus ab egritudie vel ab accñti manifesto: ⁊ h ꝓcedam
in regimie attractiõis maloꝝ humoruꝫ facte a corpe ad
vnū mẽbrū: aut ad plura: aut itus: aut ex: q̄ de cã ipꝫ ē ꝑ
paratū ad mala apata. ❡ Postea loquar breuiter i ꝯser
uatione corporis ⁊ defensione eius a corruptiõe aeris.
SEPTIMVS Liber noiat̄ liber medicationis egritu
dinū: ⁊ narrat medicationẽ ⁊ remotionẽ accñtiū: ⁊ iste ē
ordo suus. In pmis narrat vias medicatiõis egritudinū
q̄ supueniūt mẽbris cõsilibus siue sint mãles siue nõ mã
les. Adhuc narrat medicationẽ egritudinū q̄ sunt in mẽ
bris officialibus ꝑ eãdẽ viã q̄ narrauit in ꝯsilib⁹: ⁊ facit
lõgū sermonẽ de h. Et itrat fmonẽ tractatus remotiõis
malitie cõplonis mãlis ⁊ imãlis: ⁊ tractatus multaꝝ dif
M ferẽtiꝝ q̄ posui in regimie ⁊ medicatione male cõplonis
iuuenis: ⁊ male cõplonis senis qñ elõgati sunt a suis gra
dibus nãlib⁹ q̄ño debeãt reduci ad ipsos cū gradib⁹ ꝯrie
tatis: ⁊ quot sunt gradus ꝯrietatis ꝓprij vnicuiqꝫ ipoꝝ ⁊ i
h loco intelliget̄ reprobatio sup h qð dic Ga. in h. Et nar
rat modus g̈duū ꝯrietatis: cū nos faciem⁹ regimẽ ꝓpriū
in vnoq̄ꝫ mẽbro cã reducẽdi ipsuꝫ ad ꝓpriã suã tẽperã
tiã qñ ab ea exierit: ⁊ ēt h reprobabit̄ snīa Ga. in h mani
feste. ❡ Et narrat modos eṽonis ꝑ flõmiã ⁊ pharmaciã
fꝫ corp⁹ egrū. s. qð corp⁹ est eis ꝯueniẽs ⁊ qð nõ: ⁊ qð tps
⁊ q̄ etas. Et qð est ꝯueniẽs solū vni ⁊ qð ambob⁹: ⁊ qð est
primatū ambob⁹ ⁊ alias dr̄ias siles istis. ❡ Et h ēt mani
festabit̄ regimẽ ꝑgnãtiū: ⁊ modi actionū ptis opposite: ⁊
intentio huius sermonis erit multū nobilis. ❡ Et narrat
vias medicatiõis: ⁊ in oib⁹ febrib⁹ acutis ⁊ putridis bre
uiter: ⁊ narrat vias medicatiõis male cõplonis mãlis su
peruenientis alicui mẽbro ex mala mã accñte vel attra
cta vel currẽte ad ipsum. Et itendo in h sermone i medi N
catiõe oiuꝫ spẽꝝ apatū: q̄ gñant̄ i mẽbris iterorib⁹ ⁊ exte
riorib⁹: ⁊ i q̄ nos debem⁹ flobotomare eum: ⁊ in qua nõ:
⁊ in qua nos debemus repcutere ⁊ i q̄ non: ⁊ q̄bus rep
cussiuis: ⁊ i q̄ mã: ⁊ i quo tpe egritudis: ⁊ narrat medica
tionẽ egritudinū dissolonis ꝯtinuitat̄ itus ⁊ ex: ex cã ite
riori ⁊ ex cã exteriori: ⁊ oiuꝫ vulneꝝ ⁊ ꝑcussionū: ⁊ cadit
i h loco medicatio egritudinū pulmonis ⁊ fixurarū vena
rū ⁊ arteriaꝝ ⁊ apatū neruoꝝ ⁊ egritudinū dislocationis.
❡ Incipit Primus Liber q̄ est de anathomia: ⁊ est con
tinẽs capitula trigintaquinque.

❡ De diffõne medicine ⁊ distõne. Cap. p^m^.

INTENTIO mea in hoc tractatu ē tra
dere in arte medicine summas sufficiẽtes ꝑ
viã breuẽ: vt sit ianua ⁊ introitus desiderã
tibus ꝑfici in partib⁹ artis ⁊ vt sit memoria
oibus q̄ q̄siuerūt ipaꝫ ⁊ sciuerūt cogñẽ ei⁹.
Et studebimus loq̄ in plibus v̈ba cõcordã
tia veritati quamuis contrarient̄ opinionibus antiquoꝝ
auctorum istius artis. ❡ Et dicimus q̄ ars medicine est
ars operatiua exiẽs ex pncipijs veris: in q̄ queritur cõ
seruatio sanitatis corporis humani ⁊ remotio siue egritu
dinis fm q̄ posse fuerit in quolibet corpore. qð est q̄ fi
nis artis istius nõ est ad sanãdū oino: sꝫ ad faciendū illud
qð põt fieri ⁊ in q̄ntitate cõueniẽti ⁊ tpe conueniẽti: ⁊ po
stea expectari dꝫ finis sicut est in arte nautarū: ⁊ in regi
mine exercituū. ❡ Et q̄ artes practice inq̄ntū sunt artes
continẽt tria. Primū est scire loca suorū subiectorū. Scðꝫ ē
scire finẽ q̄situ ad adducẽdū ipm in locis subti. Tertiū ē
scire istra cū q̄b⁹ valeam⁹ ducere finẽ illū in locū illi⁹ sub
iecti. Iõ ex necitate ars medicine ꝑ diuisa ē in istas tres
ptes. In pma pte q̄ est ad sciẽdū loca subti faciemus sci
re mẽbra ex q̄b⁹ cõpositū est corpus humanū: simplicia ⁊
cõposita: ⁊ hũores ⁊ spũs. Et q̄a finis h pintẽti ⁊ q̄siti sunt
due spẽs. s. cõseruare sanitateꝫ ⁊ remouere egritudinem:
est adhuc ista ps diuisa in dua partes: vna est in qua fa
ciemus scire q̄d est sanitas in oib⁹ reb⁹ sustẽtãtib⁹ ipsaꝫ
⁊ sunt q̈tuor cãe. s. mã efficiens: formal: ⁊ finalis: ⁊ in oib⁹
eam consequẽtibus: altera est in q̄ faciemus scire q̄d est
egritudo in oibus suis causis ⁊ eã consequẽtibus. Et q̄a
nõ ē sufficiẽs scire q̄d est sanitas: ⁊ q̄d ē egritudo ad ꝯser
uandū vnū ⁊ ad remouendū aliud: diuisa est adhuc ista i
duas alias ptes. In vna faciemus scire qualr sanitas cõ
seruat̄: ⁊ in altera qualr egritudo remoueatur. Et quia
nec sanitas nec egritudo sunt per se note. Ideo in pri
ma obuiatione fuit necesse nobis cognoscere signa q̄ sūt
signa sanitatis ⁊ egritudinis: ⁊ iõ ista ps adhuc ē vna pti
um isti⁹ artis. g̈ diuisa est scia ista in partes. vij. magnas.
In prima quide narrabimus mẽbra hois super q̄ testifi
cat sensus. s. simplicia ⁊ cõposita ⁊ humores ⁊ spũs. In se
cunda faciemus scire sanitatẽ ⁊ suas spẽs ⁊ ꝯñtia. In ter
tia egritudines ⁊ suas spẽs ⁊ accñtia sua. In quarta signi
ficationes significantes sup sanitatẽ ⁊ egritudinẽ. In q̄n
ta instra que sunt cibi ⁊ medicine. In sexta viã ꝯseruatio
nis sanitatis. In septima ingenium remotionis egritudi
nū Et intẽdimus h hic ordinare fm istã diuisionẽ. eo q̄ h
diuisio est ei subta. ❡ Et q̄a vna rerū quas artes specula
tiue recipiūt ab alijs est loca subti ⁊ principia siue sint il
la loca subti a principijs notis per se: siue sint a rebus: q̄
rū declaratio fit ab alia arte. opꝫ nos cognoscere in pri
mis artes a quib⁹ recipit hec ars plm suorū principioꝝ:
deinde redibimus ad loquẽdū de q̄libꝫ supradictarū par
tiū. Et dicam⁹ q̄ aliquid huius artis est speculatiuum: ⁊
illud est ei⁹ scia nãlis: ⁊ aliq̄d eius est practicale: ⁊ ps pra
cticaliꝫ est ars medicinarum experimẽtalis: ⁊ etiã illius
est ars anathomie. Sed theoricalis plum est accepta a
causis

A

causis sanitatis ꝛ egritudinis: ꝛ maxime a causis multuꝫ remotis: sic̃ sunt elemẽta: ꝛ sil'ia. Et ab arte medicie expimẽtali disces cognoscere virtutes pluriũ medicinaꝝ: qd̾ est: qa res quã cõprehẽdim⁹ p viã expimẽtaleꝫ ẽ pauca valde cõparatione eius qd̾ nec̃iuꝫ est nobis in h. Sꝫ via artis medicialis rõcinatiua ẽ ad dãdũ cãs reꝝ q̃s nobis iuenit ars medicialis expimẽtalis: ꝛ hec ars ab arte anathomie recipit multas ptiũ suiꝫ sibi. Et qa artifex artis in quãtũ est artifex illi⁹ artis nõ põt cognoscẽ pn̾a recepta in illa arte q̃zuis sciat illa: nescit eniꝫ ea nisi inq̃ztũ est artifex alterius artis: iõ opꝫ eũ recipe illa pn̾a artis sue ab illo loco in quo sunt magis nota. Et maxie pñcipia quoꝝ oẽs ptes sciri nõ pñt fm certitudinẽ sic̃ est expiẽtia medicinaꝝ. Et ideo de parte hui⁹ artis dixit Hip. q vita hois est breuis: qñ dixit: vita breuis, ars vero longa. Quia ps q̃ ẽ p viã experimẽtalẽ nõ ẽ in ipsa breuitas: ꝛ ita ẽ i hoc nostro tpe in pluribus mẽbris q̃ apparent p viã anathomie: eo q hec ars iã est ammissa.

B

Medicus dĩt a phisico imõ cõsiderandi

¶ Et debes scire q artifex scie nãlis cõicat medico: eo q corpus humanum est vna partiũ locoꝝ subtĩ nãlis. Sꝫ diuersificant adinuicẽ in h: qa iste ↄsiderat sanitatẽ ꝛ egritudinẽ inq̃ztũ sunt entia nãlia: ꝛ medicus cõsiderat ea inq̃ztũ appetit ↄseruare vnũ ꝛ remouere aliđ. Et iõ nec̃iuꝫ est medico postq̃z sciuerit summas q̃ aggregate sunt in hac arte studiũ lõgum: ꝛ postea poterit in ipsa inuenire accñtia in materijs que sunt ipolia scribi. Et medicus qñ fuerit sollicitus in opõnibus isti⁹ artis erũt firmata in ipso pñcipia expimentalia p q̃ poterit iuenire in materijs illas summas: sicut ẽ in artib⁹ mechanicis ꝛ cogitatiuis. Et Arist. appropriat hãc artẽ iter artes mechanicas i vtute.

Cõtra Sa. in p⁹ techni.

¶ Et ex hoc manifestũ est q res dicta in diffõne medicine q̃ est cognitio sanitatis ꝛ egritudinis ꝛ reꝝ pportiõataꝝ eis: q nõ est diffõ vera: eo q dimisit in ea dĩam p quã cognoscit differre speculationẽ artificis hui⁹ artis a speculatione artificis nãlis scie.

C

Nõ qd̾ nõ dat corp⁹ neutrum

¶ Et ad h non attẽdas ei de quo dixerũt q non est sanitas nec egritudo: qm̃ nõ ẽ inter nocumẽtũ opationũ sensibiliũ ꝛ inocumẽtũ earũdẽ medium: nec est variatio nisi fm plus ꝛ minus: ꝛ nõ est mediũ iter duo ↄ̃ria ita q sit aliqd̾ illoruꝫ in parte absq̃ꝫ pte in qua est aliud nec in tpe absq̃ꝫ tpe in quo est aliud: ꝛ est manifestũ fm q dictũ est in scia speculatiua.

In pdicamẽtis. c. de oppositis

Et postq̃z narrauimus intẽtionem istius artis ꝛ ptes suas: ꝛ viam speculationis in ipsa necesse est nobis loqui super vnãquãq̃ꝫ partẽ eius.

¶ De anathomia membroꝝ in vniuersali. Cap. 2m.

PARTICVLE que testificãt super ea sensus in corpore humano sunt species due: vna est mẽbrorũ ↄsimiliũ. v. g̃. hec diffinitio istius particule: ꝛ diffinitio totius istius est diffõ vna: sicut sunt ossa caro: ꝛ eo q q̃lꝫ ps carnis de necessitate est caro: q̃libet ps ossis est os. Et secunda est mẽbroꝝ cõpositoꝝ quoꝝ partes non assimilantur partibus: sicut manus que cõposita est ex carne ꝛ osse musculo ꝛ chorda.

D

Musculi sũt mẽbra simplicia. op. po. p̾a pmi doc. 5. c. p.

Et mẽbra simplicia sunt ossa: ꝛ musculi: ꝛ chorde: ꝛ nerui: ꝛ ligamẽta: ꝛ caro: ꝛ assungia: seu piguedo: ꝛ cutis: ꝛ villi: ꝛ sanguis: ꝛ flegma: ꝛ mel'ia: ꝛ cholera: ꝛ spũs: ꝛ iste ẽ vapor pceptus in corde ꝛ in cerebro. Et nos incipimus nunc in rememoratione membrorum consimilium seu simplicium ꝛ postea in rememoratione compositorum.

¶ De ossibus capitis. Cap. 3m.

Ossa. 23. Cõis opio qd̾. 27.

OSSA capitis absq̃ꝫ dentibus sunt ossa. xxiij. sex quoꝝ appropriata craneo: ꝛ loca in q̃bus cõiũgũtur ossa in craneo vocata sunt in lingua arabica asoan: ꝛ ossa. x. in mãdibulis superiorib⁹ ꝛ in auribus duo ꝛ ossa paris ꝛ duo in mandibulis inferiorib⁹: ꝛ vnũ qd̾ noiatur gethet: ꝛ hoc est os qd̾ est sub craneo qd̾ diuidit inter ipsum ꝛ superiores mandibulas. Et oia hec ossa coniũguntur simul cõiunctione seratili que noiat in arabico derarasi: preter duo ossa inferioris mãdibule: que coniunguntur coniunctione nodatili.

E

¶ De dẽtibus ꝛ oĩbus ossib⁹ totius corpis. Cap. 4m.

Dẽtes. 32

DENTES sunt in vnaquaq̃ꝫ mãdibula. xvj. quorũ duo anteriores noiati sunt duales: ꝛ in arabico noiant thomã. Et duo alij ex vtroq̃ꝫ latere superiori ꝛ iferiori noiantur quadruales: ꝛ in arabico rabiathan. Et duo supiores ꝛ iferiores ex vtroq̃ꝫ latẽ dñr caniculares. Et q̃nq̃ꝫ ex vtroq̃ꝫ latere. s. dextro ꝛ sinistro noiant molares. Sꝫ aliquibus de numero molariũ deficit vn⁹: ꝛ sũt tm̃ quatuor: ꝛ radices molariũ supioris mandibule sunt tres ꝛ aliq̃b⁹ quatuor: ꝛ radices molariũ mandibule inferioris sunt due: ꝛ vnaqueq̃ꝫ radix alioꝝ dentiũ est cuiuslibet vna. g̃ iã inueniemus q ossã capitis sunt ossa. 55.

F

Ossa capitis. 55. sꝫ alios. 59. dimittit eniꝫ cõmissurã ossiũ oculorũ p q̃s essent sex ꝛ ipse ponit duo.

¶ Et cõiũgunt in capite apud foramẽ qd̾ est in ipso in posteriori pte spõdilis colli: ꝛ sunt spõdilia. vij. ꝛ sunt perforata ex vtroq̃ꝫ latere: ꝛ spõdilia nuche cõiungunt cũ ipsis: ꝛ sunt. xvij. ꝛ dĩ de. xij. ipsoꝝ que sunt spõdilia anterioris pectoris: eo q ibi finitur eoꝝ termin⁹: ꝛ q̃n que eoꝝ sunt spondilia noiata in lingua greca adinisos: ꝛ in arabico alktan. g̃ inuẽtũ est q numerus oĩuꝫ spondiliũ craneo a capite vsq̃ꝫ ad os noiatũ hagit sunt spõdilia xxiiij. Sꝫ aliq̃ sunt qui hñt vnũ plus h ẽ. xxv. Et aliq̃ sunt qui hñt vnũ minus scꝫ. xxiij. Et huic spondili inferiori coniungitur os noiatum hagit: ꝛ istud cõpositũ est ex pticulis tribus q̃ sunt sil'ia spondilibus: ꝛ in h adhuc coniũgit. s. in osse hagit in inferiori pte ipsius os noiatũ cauda. Et ipm cõpositũ est ex trib⁹ pecijs siue ptib⁹. Et tertia pars isti⁹ est vera cauda: ꝛ est quasi os chartilaginosum. Et h oia spondilia coniũgũtur cõiunctione nodatili pter spondilia duo colli pma: sed spondile pmum qd̾ cõiungit cuꝫ ipso ligat duabus ad adeptionib⁹ vel additamẽtis exeũtibus a craneo: ꝛ intrãt in duob⁹ foraminib⁹ spõdilis primi.

G

Spõdiles 30.

Et cõiũgunt ex vtroq̃ꝫ latere ossis spõdilis hagit ossa duo ex vtroq̃ꝫ latere vnũ: ꝛ in ipsis ẽ planta cosse que in arabico noiat athaluorat: ꝛ ibi pẽdẽt testiculi: ꝛ hec sunt oia ossa ptis posterioris. ¶ Sed ossa anteriora ꝛ posteriora ex inferiori parte occipitij sunt ossa duo in arabico noiata charcobatan.

Adintoria. 2.

Et ossa spatularũ: ꝛ ossa pectoris: ꝛ ossa manuũ: ꝛ ossa vmbilicalia: q̃ noiata sunt in arabico henina: ꝛ ossa pedũ.

De spatul. Spatule ꝛ

¶ Sed tharthoa ẽ os gibbosuꝫ exterius ꝛ cõcauũ interius: cuius vnum ex duob⁹ suis capitibus iũgit cũ humero ꝛ cũ capite brachij noiati haseth: ꝛ alia extremitas cõiungit in latitudinẽ vel in altitudineꝫ pectoris in loco foraminis colli: ꝛ ideo qa spatula est posita supra dorsuꝫ est ampla ꝛ in ipsa cõiunctũ est caput qd̾ est chartilaginosum: ꝛ q̃zto plus appropinquat charcoe tanto magis rotũdatur: ꝛ est in ipso cõcauitas quedaꝫ in quam subintrat caput brachij noiati aseth.

H

De ossib⁹ pectoris. Septẽ ossa pectoris Coste. 24.

¶ Sed ossa pectoris cõposita sunt ex ossibus septẽ: ꝛ in extremitatibus iferioribus sunt chartilagines. ¶ Ossa vero costaꝝ sunt ossa. xij. i vnoquoq̃ꝫ latere gibbositates quoꝝ lõgiores sunt medie: ꝛ ex isti sũt. vij. coste q̃rũ extremitas vniuscuiusq̃ꝫ coniungitur posterius in spõdilib⁹ nuche: ꝛ in anteriori in ossibus pectoris cũ capitib⁹ chartilaginosis: ꝛ quinq̃ꝫ istarũ nõ cõiunguntur pectori ꝛ noiant coste posteriores: ꝛ ideo quãdo pmũtur cedũt pressioni: ꝛ in parte iferiori pectoris nõ est aliqd̾ os nisi solũ os vmbilicale: qd̾ moratur iferius.

Os vmbilicale. j. De ossib⁹ manus. Ossa manus sexaginta

¶ Ossa manus sunt. xxx. ossa. s. os brachij noiatũ aseth: ꝛ istđ est vnũ exterius gibbosuꝫ: iterius vo cõcauũ: ꝛ hꝫ caput vnũ qd̾ in cõcauitate spatule intrat: ꝛ alia extremitas ipsius intrat in marpec: ꝛ hꝫ nisi spondile vnũ simile rode qd̾ in arabico noiat bachar: ꝛ in isto subintrat extremitas ossis nominati in arabico zenad superior. Et ossa zenad sunt duo: lõgitudo quoꝝ est

I a marpec vſq; ad os noiatū raſcetħ: ſ; vnū ipoꝝ eſt paruū ꝛ vocat̄ zenad ſuꝑioꝛ: ꝛ aliō ē magnū ꝛ noiat̄ zenad iferioꝛ. Et hn̄t iſta in duab⁹ ſuis extremitatibus ex parte raſcete additiões edificatas ꝛ cōpoſitas ex ipſis: ꝛ inter raſcetħ ꝛ ipſa eſt nodus. Et raſcetħ cōpoſitū eſt ex oſſibus octo oꝛdinatis in duob⁹ oꝛdinib⁹: ꝛ hec oſſa ſunt foꝛtia abſq; medulla. ꝛ ſunt curuata curuatura: vt aduēiat ſue ꝯiūtioni pulchꝛitudo foꝛme ad foꝛmā raſcethoꝝ. Ex quatuoꝛ ex iſtis oſſib⁹ vel iſtoꝝ oſſiū cōpoſitum eſt zenad manus: ꝛ tales eū vocāt meſtal manus: ꝛ ipm̄ cōiungit̄ radici raſcete ligaturis foꝛtib⁹. Quinq; aūt digiti man⁹ hn̄t oſſa. xv. ql; digitus. iij. ꝛ noiant̄ i arabico alſolemiathꝛ: q̄ꝝ ſemꝑ vn⁹ coniungitur alteri: ꝛ ipſa cōiūgūt̄ oſſib⁹ ſolabt ꝑ viā ligaturaꝝ foꝛtiū: ꝛ os ṗmū policis cōiūgit̄ extremitati zenach ſuꝑioꝛis ligatura ampla conueniente motui.

K
De oſſib⁹ pedis.
Oſſa pedum. 58.

¶ S; oſſa pedis ſunt. xxix. ṗnᵐ ipſoꝝ eſt os teſticuloꝝ: et eſt os exterius gibboſum iterius cōcauū: ꝛ h; extremitatem vnā rotūdātē ſe in ſuo aſcēſu: ꝛ noiat̄ pomū granatū teſticuloꝝ. Et alia eſt extremitas inferioꝛis ꝑtis que itrat in foꝛamē zenad inferioꝛis ſiue maioꝛis duoꝝ zenatuum cruris. Et duoꝝ ipoꝝ zenatuū longitudo eſt a genu vſq; ad os calcanei: maioꝛ ṽo ipſoꝝ zenabt iferioꝛ: ꝛ minoꝛ zenabt ſuꝑioꝛ: ꝛ extremitas duoꝝ zenatuū tāgit ſimul calcaneū: ꝛ ibi i pede naſcūtur nodi tres ꝛ curuatura oſſis teſticuloꝝ in coſſa flectit̄ ſeu curuatur in ꝑte poſterioꝛi: ꝛ in curuatura alterius oſſis foꝛaminis zenad maioꝛis eſt ligatura genu: ꝛ ſupꝛa eadem ligatura eſt os circulare ꝛ eſt rotunduz: ꝛ eſt in ipſa chartilaginitas ꝛ noiat̄ oculus genu: ꝛ cōiungitur in calcaneo interioꝛi os noiatū alzochi: ꝛ in iferioꝛi parte eſt os calcanei: ꝛ in iſtis duob⁹ oſſibus cōiungit̄ raſcebt: ꝛ ipm̄ eſt compoſitū ex tribus oſſibus ꝛ fabricatū ꝛ edificatū ē edificatione ſibi cōueniēti: ꝛ

L postea cōiūgit̄ huic ſcibabt pedis: ꝛ ipm̄ cōpoſitū ē ex ꝗnque oſſib⁹. Et poſtea ſequunt̄ oſſa digitoꝛū que noiant̄ ſoniabt ꝛ ſunt vnicuiq; digito. iij. preter pollicē q non habet niſi duo oſſa. Ergo inuētuz eſt ƒm ſenſum Gal. ꝙ oſſa hoīs vel hominuz ſunt. 248. abſq; oſſibus paruis que replent ſpacia iuncturaꝝ q̄ noiant̄ in arabico ſcirſumaia: ꝛ abſq; oſſe epiglotis qō noiat̄ in arabico alaniath: ꝛ abſq; oſſe chartilaginoſo qō dicūt aliq anathomizatoꝛes ꝙ eſt in coꝛde. Et nos non abbꝛeuiamus loqui ſuꝑ cōpoſitiōis foꝛmā iſtoꝛū oſſium partē parti: niſi ꝓpter hoc ꝙ imaginatiua in iſtis per viam eſtimationis eſt bꝛeuis ꝛ parua compoſitione earum rerū exiſtentium in ipſis.

¶ De anathomia venaꝝ pulſatilium. Cap. 5ᵐ.

VENE ſenſibiles ſunt duarū ſpēruz. ſ. pulſatiles ꝛ nō pulſatiles. S; pulſatiles cōpoſite ſunt ex duabus tunicis preter vnā: ꝛ vnaqueq; ē ſimilis alteri niſi ꝙ ꝯtextura interioꝛis tunice tēdit in latitu-

M dinē: ꝛ iſte ſunt foꝛtioꝛes: ꝛ cōtextura exterioꝛis tunice tēdit in lōgitudinē. Et iſte vene apparent per viā ſenſus ꝙ exeūt a coꝛde: niſi quia exeunt a concauitate ſiniſtra: eo ꝙ ꝑꝑ ꝓpinꝗtatē cōcauitatꝭ dextre epati neceſſe eſt vt ſit ſtudioſuz coꝛ vt attrahat nutrimētū ab eodem. ſ. ab epa-

Arteria venalis.

te. ¶ Et ille q̄ exeūt a ꝯcauitate ſiniſtra ſunt arterie due: vna q̄rū ē minoꝛ altera ꝛ h; vnaz tunicā tm̄: ꝛ illa ē ſubtilioꝛ. ſ. maioꝛi arteriarū hn̄tiū tunicas duas: ꝛ minoꝛ hn̄s vnā tm̄: h; eā tm̄ eo vt ſit leuis ꝛ mollis ad extēdēduz ꝛ adunādū ſe: ꝛ ad attrahendū aerē: ꝛ ad expellēdū fumū vapoꝛoſuz: ꝛ ē amplioꝛ vt adueniat ab ipſo ad pulmonē ſanguis ſubtilis vapoꝛoſus ꝓpinquus digōni ad ꝑficiēdū ſe eo ꝙ id qō nutrit pulmonē eſt coꝛ: ꝛ quia ſtat ꝓpe ipm̄ fert vel ꝑſtat ei caloꝛē digeſtiuū ꝛ ſuauez. Et ad hoc magis ꝙ mēbꝛū pulſans i ipſo ē mēbꝛū leue ꝛ vocat̄ in arabico ſerint: ꝛ nō curat̄ vt noceat: ei ꝛ vena iſta itrat pulmonē: ꝛ diuiſa eſt in ipſo diuiſione iam dicta: ꝛ vocat̄ arteria tauridi. ¶ Sed alia eſt maioꝛ magnitudis maioꝛis valde alterius. Et noiat̄ in lingua arabica alahoꝛ. Et qn̄

N
Orithi[...] noꝛ.

hec vena aſcēdit ramificant̄ ab ipſa duo rami: minoꝛ iſtorū tēdit ad cōcauitatē dextram duarū cōcauitatum coꝛdis: maioꝛ aūt circulat̄ circa coꝛ: ꝛ poſtea ſubintrat i ipo ꝛ diuidit̄ in eodē. ¶ Et illō qō remanet poſt ramificationes iſtoꝛū duoꝛū ramoꝛuz diuidit̄ in partes duas: maioꝛ earū deſcēdit verſus inferioꝛem partem coꝛpoꝛis: ꝛ minoꝛ i ſuperioꝛi coꝛpoꝛis: ꝛ pars q̄ tēdit in ſuperioꝛi parte coꝛpoꝛis: diuiditur ab eadē cū aſcendit in lateribus duobus in ramos tangētes mēbꝛa exiſtētia ex oppoſito eorundē: ꝛ qn̄ exit verſus aſcellam exit ab eodē ram⁹ vn⁹ cū vena que non pulſat tēdēs vſq; ad manū in diuiſione. al. ꝛ indicē eiuſdē. ṗma diuiditur ab eodē: ꝛ iungunt̄ ab eodem rami parui in lacerto exterioꝛi: ꝛ interioꝛi brachy nominati aſcet: ꝛ cū hoc ſunt pꝛofundati ꝛ ſepulti. Et qn̄ iungitur ad latus marpech aſcendit ſuperius modicū ꝛ eius pulſatio apparet in hoc loco in pluribus coꝛpoꝛibus: ꝛ vadit de ſubtus aſcellam: ꝛ tangit eā donec deſcēdit aliquātulum a marpech. Et poſtea ꝓfundatur ꝓfunditate: ꝛ ramificantur ab eodem rami ad modum capilloꝛum: ꝛ ipſi coniunguntur i lacertis bꝛachy nominati cahat donec occupent locum magnum bꝛachy. Et poſtea diuiditur in duas partes quarū vna tendit ad raſcet vadens vſq; ad zenach ſuperius. Et hec eſt vena que palpatur a medicis. Et alia tendit adhuc vſq; ad raſcet ꝛ vadit vſq; ad zenabt inferius: ꝛ hec eſt minoꝛ iſtarū. Et hec diuiditur in palma manus: ꝛ aliquibus apparent pulſationes in ſuperficie palme manus. Et qn̄ hec particula ſuperioꝛ iūgitur in loco tranſitus diuiditur in duas partes alias: vna quaꝝ tranſit venā pꝛofundatam q̄ noiatur in arabico gedehg. ꝛ aſcēdit ſuperius donec itret i craneo: ꝛ cōiūgunt̄ ab eodē in ſuo itinere rami intrantes in mēbroꝝ ꝓfunditatibus exn̄bus ibidē. Et qn̄ intrat craneuz diuiditur ibi in multas diuiſiones: ꝛ tūc edificatur ab eiſdē res noiata tela q̄ extēditur ſupꝛa cerebꝛuz. Et poſtq; eſt diuiſa coadunatur ꝛ ꝓfundatur: ꝛ tādē exeūt ab hac tela vene due equales in magnitudine ſicut erāt ante diuiſionē: ꝛ cōueniunt ad coꝛpus cerebꝛi ꝛ diuidunt̄ in ipo: ſed vna iſtaꝝ: ꝛ ē mioꝛ: aſcēdit ſupꝛa ſuꝑficiem faciei ꝛ capitis: ꝛ partit̄ ſuꝑ mēbꝛa ibi exn̄tia: ꝛ aliqb⁹ apparēt pulſatiōes in hac ꝑte poſt aures ꝛ in tpib⁹. Sed pulſatio apparet ꝓpe iſtas duas venas: ꝛ eſt pulſatio ꝑticule que eſt apud venā ꝓfundatā: ꝛ noiat̄ hec rama arterie ſomni.

Orithi[...] ſcēdens.

¶ S; ꝑticula germinata a coꝛde ad iferioꝛa coꝛpis tendit ṗmo ꝑ viā rectā donec appodiet̄ ſupꝛa marpech ꝗntū: eo ꝙ locus ſue oppōnis eſt ex oppoſito loco capitis coꝛdis: ꝛ ibidē exiſtit pulmo abſq; appodiatiōe. Demum eꝗtant ſupꝛa ſpondilia nuche deſcēdendo ad inferioꝛa: ꝛ ramificant̄ rami ab eodē a lateribus vtroꝛūq; ſpondiliū dextri ꝛ ſiniſtri ꝛ cōiungunt̄ mēbꝛis exn̄tib⁹ ex oppoſito eoꝛūdē. Et ramus ṗmus q ramificat̄ ab ipſo eſt ram⁹ veniēs ad pulmonē. Et poſt ipſuz veniūt rami veniētes ad lacertū exiſtētē intus in coſtis. Et poſt ipm̄ veniunt rami ad diafragma. Et p⁹ veniūt rami ad ſtōchū: epati: ꝛ ſpleni: ꝛ myrach: ꝛ iteſtis: ꝛ renib⁹: ꝛ vulue: ꝛ teſticulis: ꝛ veſice: ꝛ ṽge. Et exeūt ab ipis rami iūgētes lacertos exeūtes ex oppoſito iſtoꝝ duoꝝ locoꝝ. Et qn̄ veniūt ad terminuz ſiue ad finē ſpōdiliū diuidunt̄ in ꝑtes duas: ꝛ q̄lib; iſtaꝝ tēdit verſus vnū ex pedibus per ramos duos magnos ex ꝑte dextra ꝛ ſiniſtra: ꝛ diuidunt̄ in ipſis diuiſiōe venarū: niſi q: ꝓfundant̄: ꝛ eoꝝ pulſationes ſunt in lateribus duoꝝ emunctoꝛioꝛū quā in arabico noiant oꝛbitan. Et in latere calcanei ſub duobus oſſib⁹ noiatis calcagines: ꝛ ſupꝛa doꝛſum pedum pꝛope choꝛdam magnam.

¶ De anathomia venarū non pulſatilium. Cap. 6ᵐ.

Vene

A VENE nō pulsatiles sunt vnius tunice p̄ter vnā
istarū. Et inuente sunt per viaȝ sensus ꝙ ramifi-
cantur ab epate: ⁊ id qđ germinat ab eis in pri-
mis sunt vene due: vna quarū est vltra concaui
tatem: ⁊ illa nominaꝫ porta: ⁊ h̄ est ad trahenduȝ nutri-
mentū epati. Alia est vel exit a gibbositate epatis: ⁊ ista
est facta ad deferendū nutrimentū ⁊ diuidēdū nutrimē
tum: ⁊ nominaꝫ ꝯcaua. ¶ Sed porta diuidiꝫ in corpore (De vena porta.)
epatis in q̄nq̄ partes ⁊ ramificantur he q̄nq̄ partes in
ramis paruis: donec iunganꝫ gibbositati epatis. Et q̄n
exeunt ab epate diuidunꝫ in partes octo: quarū due il-
larum parue sunt: ⁊ vna ipsarū iungitur intestino nomi-
nato duodeno. Et secūda ramificaꝫ ad fundū stomachi
B in portanario. ¶ Sed vna ex sex tendit ad superficiem
dorsi partis dextre stomachi ad nutriendum ipsuȝ. Sed
pars interior nutritur inquantū obuiaꝫ stomacho. ¶ Et
secūda iungitur spleni ⁊ tādē separaꝫ ab ipsa vena vna
a latere sinistro stomachi. Et illud qđ remanet diuidiꝫ
in partes duas: vna quarū iungitur medietati superio-
ri stomachi ⁊ spleni ad nutriendū ea. Et scđa iungiꝫ gib-
bositati stomachi: ⁊ ibi diuidiꝫ in partes duas. Una ip-
sarum diuiditur a dorso sinistro stomachi: ⁊ secūda pro-
fundatur vsq̄ ad orificiū stomachi: eo ꝙ proycit ad ori-
ficium stomachi superfluū siccitatis ⁊ acetositatis melā-
cholice: q̄m studet splen ad expellendū ipsum cū super-
fluo ad ꝓuocandū appetituȝ stomachi sua titillatione.
Particula v̄o secūda diuiditur in partes duas vna ip-
sarū tendit ad inferiora medietatis splenis. Et scđa pars
influit ad myrach ⁊ diuidiꝫ in ipso. ¶ Tertia v̄o ex sex
vadit ad latus sinistrū: ⁊ ad intestinū rectū ad hoc vt su-
gat ab ipso. ¶ Et q̄rta tēdit ad gibbositatē stōachi ⁊ ad
C myrach. ¶ Et q̄nta tēdit ad meseraicas q̄ sunt circa in-
testinū noiatuȝ colon. ¶ Et sexta q̄si circa intestinū ieiu-
nū ⁊ orbū. ¶ Sȝ ꝯcaue. s. vene: radix eius separatur ex (De ꝯcaua.)
seipsa ad trahendū nutrimentum a ramis porte. Et post
ascēdit ab ipsa vena vna magna in gibbositate epatis.
Et q̄n ascēdit ista vena nō vadit nec elongaꝫ multū do-
nec diuidaꝫ in duas partes. Et vna istarū est maior ⁊ tē-
dit ad p̄tes iferiores corp̄is: ⁊ secūda ad sup̄iora corpo-
ris: ⁊ hec pars sup̄ior tēdit vsq̄ dū iungaꝫ diafragmati.
¶ Et ibi diuiditur in duas venas que diuidūtur in dia- (De cōcaua superiori.)
fragmate: ⁊ post cōprimūt diafragma. Et post cōpressio
nem diuiduntur ab eisdeȝ vene minute: ⁊ diuiduntur in
pāniculo diuidēte pectus in partes duas ⁊ in pāniculo
cordis: ⁊ in glandula nominata chota: ⁊ diuiduntur in
ipsa. Demū ramificatur ab ipsa ramus vnus: qui iūgitur
in auricula dextra ex auriculis cordis. Et hic ramus di-
uiditur in partes tres: vna quarū intrat in concauitateȝ
dextraȝ concauitatis cordis ⁊ iungitur pulmoni ⁊ h̄ȝ tu-
nicas duas: ⁊ ob hoc noiaꝫ vena arterialis: ⁊ hec ē ma-
D ior omniū aliarū. Et scđa circūdatur circa dorsum cor-
dis ⁊ extendiꝫ in ipsuȝ totū. Et tertia coniungiꝫ in parte
inferiori pectoris: ⁊ nutrit pectora ibi existētia. Et quā-
do trāsit cor tendit per viā rectā donec p̄uenit ad oppo
sitionē duoꝝ tharcotan: sic. n. noiantur in arabico: ⁊ diui
dunꝫ ab ea in hoc suo itinere rami p̄ui ad ambas suaruȝ
partiū: ⁊ exeunt ab eisdem rami ad lacertos existentes
ex opposito membroꝝ interioꝝ. Et quādo sunt ex oppo
sito asselle: exit ab eis ramus vnus extrinsecus magnus
veniēs ad manus ex latere asselle: ⁊ est vena noiata ba
silica. Et quādo est in opposito in medio trachee in loco
sui itineris diuiditur in partes duas: vna istarum tendit
ad partē dextraȝ ⁊ alia ad partem sinistrā. Et quelibet
istarū duarū diuidiꝫ in partes duas: ⁊ tādē equitat vna
ex partibus spatulā ⁊ venit ad manū ex latere dextro: ⁊
hec est vena nominata cephalica. Et adhuc secūda diui

E ditur in partes duas in vnoquoq̄ latere: vna quarū va
dit ⁊ ꝓfundatur ⁊ ascēdit in sua ꝓfunditate donec itrat
craneū in suo itinere per collū vsquequo intrat in cere-
brum. Et ramificanꝫ ab eadē rami parui coniungentes
se mēbris interiorib⁹ ꝓpinq̄s colli. Et hec pars nominaꝫ
vena ꝓfundata. Sȝ scđa tēdit in superficiē dorsi: donec
diuidiꝫ per faciē: ⁊ caput: ⁊ oculos: ⁊ per nares: seu per
nasum. Et hec est vena apparens ⁊ ramificatur a vena
spatulari: in suo itinere per brachiū nominatū ascēt: et
diuiditur in nodo marpech. Et post suaȝ diuisionē vena
spatularis cōmiscetur cum parte vene asellaris: ⁊ de-
scendūt: ⁊ tandē exit ex istis duabus in latere marpech
vena: ⁊ est vena media seu cōmunis: ⁊ dr̄ in arabico ha-
chal. Et pars secūda ex parte vene spatularis trahitur
ad dorsum brachy noiati schahat: idest adiutorium. Et
demum equitat supra ꝯenad superioreȝ: ⁊ illa nominaꝫ
chorda brachy. Et pars vene asellaris q̄ moratur infe-
F rius vadit per latus itrinsecus brachy ad cahat donec
iungaꝫ capiti ꝯenad sup̄iori: ⁊ est aliq̄d rami vene exi-
stentis inter digitū minorē ⁊ annularē: ⁊ noiatur halar-
cia. ¶ Sȝ pars tendēs ad iferiora corp̄is equitat spōdi- (De ꝯcaua inferiori.)
libus nuche. Et postea descēdit inferius ⁊ ramificanꝫ in
primis ab ipsa rami veniētes ad ligaturas renū: ⁊ noiaꝫ
in arabico lasint alcolieth: ⁊ eoꝝ villis ⁊ corporib⁹ ꝓpin
quis eis. Et postea ramificantur ab eisdem rami magni
duo intrantes in concauitatibus renuȝ. Et postea rami
duo tēdētes ad testiculos. Et demū ramificanꝫ ab ipsis
in latere vniuscuiusq̄ spondilis vene due tēdētes duo-
bus laterib⁹: ⁊ iungunꝫ mēbris interiorib⁹ propinquis
ei sicut vulue ⁊ vesice: ⁊ etiam illis existentibus extrinse
cus: sicut myrach: vētris: ⁊ lūbis. Et quādo iungitur ad
finē spondiliuȝ diuiditur ad partes duas. Una ipsarum
tendit ad pedē dextrū: ⁊ alia tendit ad sinistrū. Et tandē
ramificantur ab eis rami iungentes lacertis testiculoꝝ.
G Et aliqui istoꝝ sunt profundi ⁊ aliqui sunt apparentes.
Et quādo iungunꝫ genu diuidūtur in partes tres. Una
partium vadit in medio ⁊ iungiꝫ ramis qui sunt in vno-
quoq̄ lacerto cruris iterioris ⁊ exterioris. Et alia pars
in parte interiori cruris donec apparet ꝓpe calcaneuȝ:
⁊ illa est noiata saphena. Et pars scđa vadit vltra appa
ritionē cruris: ⁊ illa ꝓfundaꝫ ad latus exterioris calca-
nei. Et illa est scia qua. s. nominatur sciatica. Et ramifi-
cantur ob vnoquoq̄ istoꝝ quādo iungunꝫ pedi rami di
uisi in pede. Et rami qui sunt pedis ex parte digiti mino
ris ⁊ annularis sunt ex ramis sciatice. Et rami pollicium
sunt ex saphena: ⁊ nominantur in arabico alscasen.

¶ De anathomia neruorum. Cap. 7m.

CAPITA istoꝝ corpoꝝ videnꝫ coniungi in cere
bro vel in nucha: ideo imaginatur seu extimatur
ꝙ omnia ista exeant ab eis. Et videtur ꝙ caput
nuche coniungatur post in posteriori parte ce-
rebri: ⁊ pellicula ipsius resistit nocumento illius ⁊ durat
H vsq̄ ad os nominatum hasceth. s. cauda. Et ideo imagi-
natur seu extimatur ꝙ ipsa oriatur a cerebro. Et iungun
tur in nucha in latere vniuscuiusq̄ spondilis in vnaqua
que parte duo nerui vnus eorum vadit in partem dex-
tram: ⁊ alter in sinistraȝ donec iungantur in fine hascet.
Et coniungitur in fundo ipsius caput vnū vnius nerui:
⁊ sic cōiungūtur in cerebro paria septeȝ capitū neruoꝝ.
¶ Par primū sunt nerui duo ⁊ apparēt quasi oriantur (De neruis cerebri.)
vel exeāt a cerebro: prope ex opposito duarū carūcu-
larum similium capitibus māmillarū in quibus fit odo-
ratus: ⁊ ipsi coniūguntur in oculis. Et isti duo nerui sunt
concaui: ⁊ quādo elonganꝫ a cerebro tūc cōiungūtur.
Et foramē vniuscuiusq̄ istoꝝ tangit foramē alterius: eo
vt spiritus aduenientes duab⁹ pupillis oculoruȝ associ-

I entur ꝛ vt sit duob⁹ oculis fons vna:ꝛ vt quasi orirẽtur
prope pupillas oculoꝝ ad hoc vt appodiẽtur in ipsis:ꝛ
diuidunt donec sunt intus in cerebro. Et demũ exeũt et
tendũt vnũquodq₃ illoꝝ ad oculũ existentẽ in latere sui.
Demũ coadunatur in humiditate vitrea vt deferat ocu
lo sensũ₃ visus. ¶ Et par scd̃m videtur ac si natus fuisset
post natiuitatez paris primi. Et ipse tendit ex eo vsus p-
tez dextrã ꝛ exit a craneo supra foramẽ anterioris cellu
le secũde. ¶ Et par tertiũ miscet cũ pari q̃rto existente
post ipm:ꝛ postea separat ab eodẽ. Et diuidit in q̃tuor
partes vna istaꝝ exit ab itroitu nerui noiati schabachi ꝛ
descẽdit ad vẽtrẽ sub diafragmate. Et scd̃a exit ex fora-
mine ossis existẽtis in sodat ꝛ tãgit partes q̃nti. Et tertia
exit ex foramine a quo exit par scd̃m. Et diuidit in ptes
tres siue ramos. Ramus vnus ex istis tendit ad locũ exi
stentẽ in extremitate oculi nominatũ in arabico mach.
ꝛ postea ad timpora ꝛ supcilia ꝛ frontẽ ꝛ palpebras. Et
K secũdus trãsit foramẽ existẽs ppe caudaz oculi:ꝛ ille est
locus noiatus in arabico barbachi:ꝛ iungit vsq₃ ad vẽ-
trẽ nasi. Et tertius.s. ramus descẽdit in ↄcauitate barba-
chi ppe os subtile. Et tandẽ ramificatur in ramos duos.
Unus tẽdit ad dentes ꝛ alter ad cutiz timpule ꝛ ad ex-
tremitatẽ nasi ꝛ superioris labij. Et quarta.s. pars exit a
foramine existẽte in mãdibula superiori ad linguã ꝛ trãs-
mittit in cutem ipsius pprie ad dandũ sibi sensuz suum
.s. saporẽ suũ. Et residuum ipsius diuiditur in radicibus
dentiũ inferioꝝ:ꝛ gingiuis ꝛ in labio. ¶ Et natiuitas pa
ris quarti ẽ post natiuitatẽ tertij paris. Et diuidit in pa-
lato ad dãdũ ei sensuz appropriatũ sibi ꝛ ẽ sapor. ¶ Et
par quintũ duplicat ꝛ exit ab ipso par vnũ ad aures ad
dandũ eis auditũ:ꝛ ipsuz nascitur a parte posteriori ce-
rebri. ꝛ par nerui mãdibule exit a foramine noiato oro-
bo:ꝛ in isto neruo est odoratus: ¶ Et paris sexti extre-
L mitas vadit ad gulã ꝛ ad linguã. Et extremitas alia va-
dit ad lacertũ existẽtẽ ṽsus spatulã ꝛ circa ipsaz:ꝛ ei⁹ ex-
tremitas descẽdit in collũ:ꝛ ramificant ab ipsa in suo iti-
nere rami cõiungẽtes se aliq̄bus lacertis epigloti. Et q̃ñ
deriuant pectori diuidunt adhuc ibidẽ. Et tãdẽ redeũt
adhuc extremitates sue ad superiora donec iungant la-
certo epigloti. Et diuidunt alique ipsoruz extremitates
in diafragmate ppe cor ꝛ pulmonez ꝛ meri:ꝛ ptib⁹ exi-
stentib⁹ circa ista. Et residuũ istarũ:ꝛ maior pars ipsaruz
vadit donec cõprimãt diafragma. Et ↄiungunt in orifi-
cio stomachi maior pars ipsarũ. Et residuũ ↄiungit pel-
licule epatis ꝛ splenis ꝛ residuitatib⁹ intestinoꝝ. Et cõ-
iungunt ipsi ibi alique partes paris tertij: ꝛ ipsuz.s. par
oritur a posteriori parte cerebri:ꝛ cõiungit q̃nto. Demũ
diuiditur ab ipso:ꝛ exit a loco future nominate in ara-
bico aldaroallami. ¶ Et par septimũ incipit a posterio
ri parte cerebri a loco natiuitatis nuche:ꝛ diuidit in la
De neruis nuche. certo lingue epigloti. ¶ Et vr̃ sensibiliter quasi vt exeãt
seu nascant paria ex nucha. xxxj. neruoꝝ. Et vnus.s. ner-
M uus est absq₃ socio sibi opposito. Et paria octo ipsorum
exierunt intus ex spõdilibus colli. Et duodeciz paria ex
spõdilibus nuche ad locuz oppõnis dorsi in directo pe-
ctoris. Et paria quinq₃ ex spõdilibus nomiatis alchacã.
Et ista sunt in inferiori parte dorsi. Et paria tria ex osse
aggez. Et tria ex osse asse.s. caude. Et alteruz nõ habens
oppositũ exit ex medietate extremitatis ossis nominati
assez.s. caude. ¶ Et par pᵐ exit ex foramine iũcture pri-
me iuncturarum colli. Et ascẽdit vsquequo diuidatur in
lacertis capitis. ¶ Et scd̃m par exit ex foramine existẽ-
te in iunctura p̃ria ꝛ scd̃a. Et tandem separatur in duas
partes. Et iungitur extremitas ipsius in cutim capitis.
Et extremitas alia in lacertis colli ꝛ in lacertis spatule.
¶ Et tertiũ par ipsius exit ex foramie existẽte inter iun-
cturã scd̃am ꝛ tertiã. Et diuidit in partes duas. Una tẽ- N
dit ad lacertos existentes in dorso. Et alia vadit versus
partẽ anteriorem. Et diuidit in lacerto posito ex oppo-
sito ipsius ꝛ in existente supra ipsum. ¶ Et quartuz exit
inter iuncturã tertiã ꝛ quartã. Et diuiditur in ptes tres.
Una quarũ tendit ad diafragma:ꝛ alia ad extremitatez
lacerti existentẽ in capite ꝛ in ceruice:ꝛ extremitas alia
ad extremitatẽ lacerti spatule. ¶ Et quintuz oritur iter
spõdile quartũ ꝛ septimũ. ¶ Et sextũ oritur inter spõdi-
le quintũ ꝛ sextũ. ¶ Et septimũ inter spõdile sextũ ꝛ septi
mum. ¶ Et octauũ inter spõdile septimũ ꝛ octauũ:ꝛ ibi
est finis nodoꝝ colli. Et nerui descendentes ab istis oẽs
sunt diuisi in partib⁹ quarũ ipsaruz partiũ vna vadit ad
lacertos pectoris ꝛ ceruicis: partes alie vadũt ad lacer
tos dorsi ꝛ diafragmatis: p̃ter paris octaui cuius aliq̄d
nõ tendit diafragmati:ꝛ reliquе partes tẽdũt ad hasech
ꝛ brachio ꝛ spatule. Sed paris sexti quedã pars tendit
ad lacertum spatule ꝛ pars alia ad hascech. Et septimi O
pars vadit ad lacertũ existentẽ in hascech. Et alia pars
diuiditur in cutim residui hascech. Et aliquid octaui pa-
ris transmittitur in cutim brachij. Et extremitas sui ten
dit ad lacertum brachij. ¶ Et par nonuz exit inter spõ
dile octauũ ꝛ nonũ. Et illud est principiũ spõdiliũ dorsi.
Et diuiditur vna suarũ extremitatũ in lacerto existente
intus in costis. Et alia extremitas i lacerto dorsi. Et alia
extremitas descendit ad spatulã ꝛ extenditur in ipsam.
¶ Et par decimũ exit inter spondilẽ nonũ ꝛ decimũ. Et
pars vna ipsius vadit ad cutim hascech. Et residuũ diui
ditur:ꝛ pars vna ipsius tendit versus faciẽ:ꝛ diuiditur
in lacerto existente in costis:ꝛ in lacerto inuestito supra
pectus. Et alia diuidit in lacerto dorsi ꝛ spatule:ꝛ p hãc
viã est exitus neruoꝝ. ¶ Et diuisio ipsoꝝ.s. par vnũ iter
iuncturas duas vsq₃ ad cõplemẽtũ duodecimi paris do
nec exeant ad par cõplẽs viginti paria ex corpe spõdi-
lis que sunt decẽ ꝛ nouẽ. ¶ Et postea exeũt paria ex al-
chatini ex corpore totius ceruicis par vnũ vsq₃ ad cõple
mẽtũ quinq₃ pariũ:ꝛ ptes ipsoꝝ tẽdunt ad anteriora:et
diuidunt in lacerto existẽte supra vẽtrẽ:ꝛ aliq̃ diuidunt
P in lacerto existẽte supra lumbos:ꝛ miscẽtur in partibus
tribus existentibus supra ipsum nerui descẽdentes a ce-
rebro:ꝛ a paribus duobus existẽtibus sub istis trib⁹ de-
scendunt ab ipsis rami magni ad crus donec descẽdant
extremitatez pedis. ¶ Et demuz oriuntur paria tria ab
osse haggez ex vnoquoq₃ foramine par vnũ pᵐ eorum
est a spõdili vigesimoquinto. ¶ Et demuz exeunt paria
tria ex osse caude nomiatũ in arabico hascech. Et solus
absq₃ socio: generatio ipsius prima est inter os tertium
ossis haggez. Et os primũ ossis hasceth.s. caude: quod est
os caude. Et postq̃₃ fm̃ istũ ordinẽ iter duo spõdilia par
vnũ vsq₃ ad finẽ trium pariũ. Et solus oritur ex fine cau
de:ꝛ etiã ista sex paria. Par primũ miscetur cũ paribus
veniẽtibus ad crura. Et residuũ ipsoꝝ diuiditur in lacer
tis ani ꝛ veretri:ꝛ vesice:ꝛ vulue: ꝛ pelliculis ventris.
Et in partibus venientibus ab osse vmbilicali: ꝛ a la-
Q certis venientibus vel orientibus ab osse haggez.

¶ De ligamentis. Cap. 8ᵐ.

ET LIGAMENTA que sunt nominata in lingua arabica rebathat: eius corpus est vel eorum medium inter corpus ossis ꝛ corpus musculi: ꝛ eorum ortus est inter extremitates nodositatum ossium.

¶ De chordis. Cap. 9ᵐ.

CHORDE que nominantur in arabico bauthar: sunt medie inter ligamenta ꝛ neruos. Et earum ortus seu natiuitas est ex neruo veniente ad lacertum:ꝛ a ligamento orto ab osse.

A ¶De carne. Cap. 10m.

CARNIS tres sunt spēs: vna ē caro mixta cū
neruo ⁊ chorda ⁊ illa noiat lacertus siue muscu-
lus: ⁊ illa est maior pars carnis totius corporis:
⁊ hec ero memoratus in caplo mēbrorū officia-
liū. ¶Secūda spēs ē spēs carnis pure: ⁊ in hac sunt mul
ta ligamēta: ⁊ h̄ ē minor spēs corporis. ¶Tertia spēs est
carnis glandulose: ⁊ caro pura est illa q̄ est i capite mem
bri. s. veretri: ⁊ illa q̄ ē in loco occulto dorsi: ⁊ ex illa ē ca
ro existēs inter dentes. Sz caro noiata glādulosa est ca-
ro testiculoꝝ ⁊ mānillaꝝ: ⁊ ex illa est ēt in radice lingue:
⁊ ex illa est caro exn̄s in subascellis ⁊ in duobꝰ emūcto-
rijs noiatis in arabico orbitaz: ⁊ q̄ est post aures ⁊ in col
lo: ⁊ istius spēi est caro que est inter itestina ⁊ neruos.

¶De villis. Cap. 11m.

B SED de villis ero memoratus cum ero rememora-
tus membra composita existentia intus in corpore:
eo quia ille est locus conueniens rememoratiōis ip-
sorum ibi.

¶De humoribus. Cap. 12m.

ET HVMORES apparentes in corpore
humano sunt quatuor: scilicet sanguis: flegma: cho
lera: ⁊ melancholia.

¶De simplicibus membris. Cap. 13m.

ET SIMPLICIA membra sunt cutis: vngues
⁊ capilli: ⁊ hoc est manifestum.

¶De spiritu. Cap. 14m.

SPIRITVS duo sunt. s. spiritus apparens in cor-
de: ⁊ spiritus apparens in cerebro: sed spiritus in
epate non apparet p viam sensus. Et hec sunt ver-
ba dicta supra simplicia mēbra que sufficientia esse
vidētur in hoc loco: ⁊ qui volunt amplius addere addāt.
Et nunc redibo ad loquendum supra officialia mēbra: ⁊
incipiam a membro simpliciori omnium ipsorum: ⁊ istud
C est lacertus siue musculus.

¶De lacerto. Cap. 15m.

LACERTVS est corpus cōpositū ex carne ru-
bea: ⁊ ligamētis: ⁊ neruo ascendētibus supra ipm.
Et ip̄e ē iduēs ossa ligatꝰ ligaturis nascētibꝰ ab ossi
bus: ⁊ istud est qn̄ neruꝰ cōiungitur supreme extre-
mitati ipsius lacerti. Tandem diuiditur in partes: ⁊ mi-
scetur exiture carnis lacertus: ⁊ germinat in osse posito
sub lacerto ligaturā: ⁊ miscetur cum neruo ⁊ carne: ⁊ de
mū ex oibꝰ istis exit corpus vnū noiatū lacertus. Et qn̄
partes nerui veniūt ad extremitatē iferiorē lacerti: tūc
adunate sunt partes nerui ad ptes ligamētoꝝ solū absqz
alia ammixtione carnis: ⁊ tādē exit ab istis corpus noia
tū chorda: ⁊ h̄ chorda tēdit donec iūgatur extremitati in
feriori illius mēbri. Et oēs lacerti fz intētionē Gal. exn̄-
tes in corpꝰ sunt. 529. ¶Et dcm̄ est q̄ h̄ corpora variant
in forma in q̄titate: ⁊ i cōpōne: ⁊ qn̄ virtus ab istis germi
nat: chorde in forma cōpōnis ipsoꝝ: tādē variant in q̄ti
D tate: qm̄ aliq sunt magni ⁊ aliq parui. Magnus est sic la-
certꝰ positꝰ supra coxā ⁊ puꝰ ē sic lacertꝰ positꝰ supra ocu
lum. ¶Et variatio ipsorū ē in forma q̄ tales sūt ex lacer
tis quoꝝ caro ipsorū nō miscetur cū neruo: ⁊ variatio ip-
sorū est in chordis oriētibꝰ ab ipsis: qm̄ tales ex ipsis sunt
q̄ chorda oritur ex duobus lacertis: ⁊ tales sunt a qbus
ambobus ab vnoquoqz eorū oriunt chorde. 2. vel. 3. ⁊ h̄
est fm q̄ cōuenit eis. ¶Sed variatiōes ipsorū ex parte
oppōnis ipoꝝ sunt q̄ aliqui ipsoꝝ oppositio sua est in di-
recto mēbri ⁊ aliqui nō. Et si debemꝰ loqui in vnoquoqz
lacerto lacertoꝝ h̄: vba essent plixa valde: nec eēnt huic
arti multū nec̄ia: hoc est ad medicinādū p cibos ⁊ medi-
cinas. Sed chirugicis: idest operantibus cū ferro ma-
gnū esset iuuamentū. Et dico adhuc q̄ post terminatio-
nem istarū rerū paruum lucrum cōsequeremur. Et ego E
narrabo de neruis quando ero locutus iuuamētum ip-
sorum in libro sanitatis.

¶De forma capitis Cap. 16m.

FORMA capitis nālis est rotūda habens aliquā
planitiē in vtroqz latere: ac si imaginatus fueris for-
mā cereā rotundā esse cōpressam in vtroqz latere.
Hn̄s intrinsecus concauitates cōiungētes se adinui-
cem: ⁊ noiantur cellule cerebri: ⁊ sunt due exn̄tes in pte
anteriori cerebri ⁊ vna in medio: ⁊ alia in posteriori par
te: ⁊ ppe coniunctionē istarū cellulaꝝ. s. partis vnius cū
altera: sunt corpora formata formis talibꝰ vt sint conue
nientes in aliquo tpe ad claudēdū vel ad aperiendū. Et
insunt cerebro due addictiones germiate a duabus cel- F
lulis anterioribꝰ silibus duobus capitibus mānillaꝝ de
riuantes vsqz ad os noiatum colatoriū: ⁊ istud est os p-
foratū foraminibꝰ multis: fz nō p viā rectā fz obliquā: ⁊
locus istius in craneo est locus cui piungitur extremitas
nasi. Et ex pāniculis duobus cerebri vnus ex istis est for
tis ⁊ grossus: ⁊ alius est subtilis. Subtilis cōiūctus est ce-
rebro ⁊ noiatꝰ est capitis secūdina vel secunda: ⁊ assimi-
lat secūdine: eo q̄ in ipso sunt nerui ⁊ vene: ex qbꝰ nutrit
cerebrū: ⁊ ipse cōtinuat cerebro in aliqbꝰ locis. Et pāni-
culus grossus cōiūgit craneo: ⁊ ēt cerebro cōiūgit in aliq
bus locis. Et h̄ panniculus fortis pforatꝰ existit forami
bus multis in locis duobꝰ. Unus locus est in latere fora-
minis extremitatis nasi: ⁊ noiatus est colatoriū: ⁊ alter ē
prope osse existēte in palato. Et istud silr est pforatum ⁊
sub cerebro. ¶Et sub pāniculo grosso est rhetis q̄ i ara
bico noiat alagema q̄ ē ex arterijs ascendentibꝰ caput.
Sz nuchespondilia ipsā coopiūt sicut os cranei coope-
rit cerebrū: ⁊ ipsa circūdat a duabus pelliculis exeūtibꝰ
a duobꝰ pāniculis cēbri: ⁊ ex ipa orit neruus q ei piūgit. G

¶De forma oculorum Cap. 17m.

FORMA oculi cōposita est ex septē tunicis ⁊ tribꝰ Idē 2° hꝰ.
humoribꝰ. ¶Prima ipsarū est q̄ ppe craneū morat: c. 15.
⁊ est tunica pannosa: ⁊ eius ortꝰ est ex pāniculo gros- p̄a tunica.
so exn̄te in cerebro: ⁊ noiatur tunica fortis: ⁊ in ara-
bico noiata est aluocha alsalba. ¶Et post ipsā versus 2a
partē exteriorē est altera tunica pānosa. Et eius ortus ē
ex panniculo subtili exn̄te in cerebro. Et noiat scd̄a vel
scd̄ina: ⁊ arabice almissima. ¶Et post istā ē tunica rheti- 3a
na: ⁊ ortꝰ eius est ex aia musculi exeūtis a cerebro: ⁊ est
concauus. ¶Et post istā in medio istius pāniculi est cor- p̄mꝰ hūor.
pus vnum molle ⁊ humidū nominatū humor vitreus: ⁊
in arabico alzegia. ¶Et in medio istius corporis est cor- 2ꝰ humor.
pus vnū sphericū hn̄s aliquā latitudinē silem grādini in
claritate ⁊ albedine: ⁊ h̄ humiditas nominat grādinosa:
⁊ est corpus pfundatū in humiditate vitrea vsqz ad me
dietatē. ¶Et post aliam medietatē exn̄tē versus partē 4a
exteriorē. s. aeris ab humiditate grandinosa est vnū cor-
pus simile tele aranee: ⁊ illd̄ est in vltimo claritatis ⁊ ter H
sionis: ⁊ noiatur tela aranea: ⁊ in arabico haantebuthia.
¶Et post istā versus partē exteriorē existit humiditas 3ꝰ humor
vna similis albugini oui: ⁊ nominat humor albugineus.
¶Et ascēdit supra istā humiditatē versus ptē exteriorē 5a
corpus vnū subtile asperū: noiatū in arabico maciuaru:
versus albuginē ex pte exteriori. Et color eius variatur
in corporibꝰ: eo q̄ alicui est valde nigrū: ⁊ alicui minus:
⁊ alicui est coloris calcedonij. Et in medio versus grandi
nosam est foramē vnū qd̄ qn̄qz dilatatur ⁊ qn̄qz constrin
gitur: vice vna post aliam: fz q̄ cōuenit humiditati grā-
dinose qn̄ est hn̄s lucē: qm̄ constringitur in magna luce: ⁊
dilatatur in parua. Et istd̄ foramē nominatur oculi pupil
la: ⁊ hec tunica noiatur tunica pupillina. ¶Et post istā 6a
est coopertura vna corporis vnius grossi. ⁊ fortis ⁊ cla-

ri.s.coloris celestis: si͏̄le celo factuꝫ ad modũ cornu albi: ꝛ noĩata ẽ tunica cornea: ꝛ color eius existit ad modũ eiꝰ tunice que existit sub ea. ¶ Et ascẽdit supra istud corpus vnũ valde albũ noĩatum coniunctiua: pͥter ꝙ nõ cooperit locũ nigredinis oculi: ꝛ istud noĩatur albedo oculi. Et eius ortus est ex pellicula que est v̄sus os exterioris cranei. Et ortus cornee ẽ ex tunica forti: ꝛ ortꝰ vue ẽ ex secũdina: ꝛ ortus aranee est ex rhetina.

7a

¶ De forma nasi. Cap. 18m.

FORMA nasi sunt due vie diuidentes se in partes duas. Una earum deriuatur ad extremitatem oris: ꝛ alia ascẽdit desuꝑ donec iũgaꝛ ossĳ si͏̄li colatori cõ qđ cõpositũ est v̄sus duas adeptiões anterioris ꝑtis cerebri similiũ capitibus mãmillarum: ꝛ iste vie circũdãtur ex vna pellicula grossa orta ex pellicula oris.

¶ De forma auris. Cap. 19m.

K VIA auris est in osse petroso: ꝛ ideo noiantur in lingua arabica agari: ꝛ in ipso sunt vie oblique multe ꝛ tendunt tal'r ꝑ viã tortã donec iungantꝛ musculo quinto orto a cerebro a quo oriꝛ pellicula extẽsa supra os petrosum: Sed corpus chartilaginosuꝫ exñs exterius est auricula noiatũ: ꝛ istud est manifestum.

¶ De forma lingue. Cap. 20m.

LINGVA est caro mollis ꝛ alba: inuoluta venis multis ꝛ paruis ĩ quibus est sanguis: ꝛ sunt vene in ipa ꝛ arterie ꝛ musculi ĩ quãtitate maiori vltra quo vt sue magnitudini videtur cõuenire ꝛ ipsa cooperitur pellicula oris. Et sub ista duo existunt orificia iungentia vsqꝫ ad carnem glandulosam ipsius que est posita sub radice ipsius.

¶ De extremitate oris. Cap. 21m.

EXTREMITAS oris tẽdit vsqꝫ ad istas vias. vna ex parte añriori: ꝛ illa noiatur canna pulmo-
L nis. Et alia posita est post ipsaꝫ ex parte ceruicis supra spondilia colli: ꝛ hec noiatur mery. Et ꝑ istam transit cibus ꝛ potus. Sꝫ ꝑ viam cãne pulmonis trãscũt spũs ꝛ intrãt ꝛ exeunt ꝑ viaꝫ anhelitus: ꝛ positum est supra viã istã coopertoriũ vnũ ad cooperiendum ipsaꝫ in hora deglutiẽdi vt aliquid nõ possit subintrare de eo qđ deglutitur: qꝛ si aliqđ subintrat incõtinẽti ꝓuocatur tussis. Et iã preparatũ est in hoc loco instr̄m vnũ in quo est vox versus orificiũ cãne pulmonis: ꝛ istud instr̄m ẽ membrũ nominatum epiglotũ: ꝛ in arabico haugera: ꝛ ipm ẽ cõpositũ ex tribus chartilagibꝰ cõpõne pulcra cõueniẽti eẽ vocis: iõ vt sit edificata ꝛ fabricata ex istis tribꝰ chartilagibus zampogna vna vel fistula si͏̄lis zãpogne fistule .s. ꝛ flaiboli. Et in concauitate istius zampogne est corpꝰ si͏̄le lingue fistule: ꝛ in istis locis sunt lacerta multa vel secreta multa.

¶ De anathomia totius ventris. Cap. 22m.

SCIAS ꝙ concauitas totius vẽtris exñtis sub osse
M trachee vsqꝫ ad os lũbi diuisa ẽ ĩ duas magnas ꝑtes vna ẽ superius cooperiẽs pulmonẽ ꝛ cor: ꝛ scḋa est inferius cooperiens stõchũ: ꝛ itestina: ꝛ epar ꝛ splen: ꝛ fel: ꝛ renes: ꝛ vuluã: ꝛ vesicã. Et diuidũtur iste due ꝯcauitates mẽbro vno noiato diafragma ꝛ istõ diafragma icipit a capite pectoris tẽdẽs ꝑ diametrũ inferiꝰ ad vnũqđqꝫ duoꝝ lateꝝ donec deriueꝛ .xij. spõdili nuche: ꝛ istõ ẽ diuidens inter superiora ꝛ inferiora. Demũ concauitas superior diuidiꝛ in partes duas: ꝛ ille partes diuidũtur vno medio qđ transit ꝑ mediũ illarũ ꝑtiũ donec iũgatur spondilibus nuche. Et hec concauitas superior tota nominatur pectus: ꝛ terminus ipsius est a superiori parte duoꝝ trachee vsqꝫ ad diafragma quod diuidit superiora ab inferioribus: ꝛ hec est forma pectoris.

¶ De anathomia pulmonis ꝛ canne eius. Cap. 23m.

N CANNA pulmonis incipit ab ex̄mitate oris sicͭ diximus: ꝛ qñ descẽdit sub trachea diuidiꝛ ĩ duas partes. ꝛ qꝫlꝫ pars ipsaꝝ diuidiꝛ in plibꝰ partibꝰ: ꝛ circa ipsas edificata ꝛ fabricata est caro pulmonis: ꝛ iterum edificata ẽ ex oibus istis cãnis diuisis: ꝛ venis exñtibus sꝫ ipsis caro pl'monis: ꝛ caro edificata ꝛ fabricata circa ipas ẽ corpꝰ pl'monis: medietas vero pulmonis ẽ in ꝯcauitate dextra: ꝛ medietas alia ĩ ꝯcauitate sinistra. Et cãna .s. ipsius pulmõis ꝑparata ẽ ꝛ cõposita ex chartilagibꝰ ĩ forᵃ ãnuloꝝ: sꝫ nõ sunt annuli cõpleti: eo ꝙ in q̄tꝫitate ꝑtis ꝫc annuloꝝ ipsoꝝ ex̄mitatibus suis ꝯiũgiꝛ pellicula vna tendẽs ꝑ viã rectã: ꝛ ꝯiũguntꝛ isti annuli sil' villis ꝛ ligaturis multĳ. Sꝫ isti ãnuli ꝓpe sũt duri ꝛ chartilagiosi: ꝛ gibbositates istoꝝ annuloꝝ sunt v̄sus partẽ exteriorẽ corꝑis: ꝛ p̄nt palpitari manibꝰ .s. pellicula cõiũgẽs annulos ꝑ viaꝫ rectã. Sꝫ locus rectus ipoꝝ cõiũctus est
O mery. Et hꝫ ẽ ac si imaginatus fueris in corde tuo fistulaꝫ vnã vnius cãne: ꝛ .ij. ꝑs incisa sit in lõgitudinẽ ꝛ ꝑtes .ij. itegre remaneãt ꝛ pars .iij. incisa in lõgitudinẽ ꝯiuncta sit glutine cũ charta vna cũ ambabꝰ extremitatibꝰ linea recta siue ꝑpendiculari: ꝛ tãdẽ intelliges cannã pulmonis per viam conuenientem ꝛ rectam.

¶ De anathomia cordis ꝛ forma eius. Cap. 24m.

FORMA cordis ẽ rotũda ad modũ pinee q̄ in arabico noiatur fennara: sꝫ ẽ trãsuersa eo ꝙ acuitas cordis existit versus iferiora corꝑis: ꝛ radix versus superiorẽ ꝑtẽ corporis. Et hꝫ pelliculã vnã grossam circũdãtẽ ipm: sꝫ nõ cõiungiꝛ tota versus radicẽ. Et positũ ẽ in medio pectoris: sꝫ caput eiꝰ .scilꝫ acuitas tẽdit magis ad partẽ sinistrã. Et arteria magna oriꝛ ex ista parte .s. sinistra: ꝛ iõ apparet pulsus maior in ista parte: ꝛ ꝑꝑ hꝫ imaginanꝛ aliq ꝙ cor sit positũ in ista parte. ¶ Et hꝫ cor cõ-
P cauitates duas magnas: vnã ex ꝑte dextra: aliã ex parte sinistra: ꝛ v̄sus radicẽ suã ẽ res vna si͏̄lis chartilagini: ꝛ ipa ẽ q̄si fundamẽtũ totiꝰ cõdis: ꝛ a ꝯcauitate dxtra ad sinistrã sunt vie: ꝛ in cõcauitate dextra sunt orificia duo. Unũ ipsoꝝ ẽ orificiũ vene cõiũcte epati q̄ oriꝛ ab epate ſm Gal. ꝛ a corde ſm Arist. Et supra istud orificiũ sũt pellicule tres aperiẽtes se seu dilatantes in hora itroitꝰ sanguis in ipsuꝫ: ꝛ demuꝫ clauditur clausione cõuenienti. Et orificiũ scḋm ẽ orificiũ vene ꝯiũgẽs se ex ista cõcauitate in pulmonẽ: ꝛ ẽ vena vna q̄ nõ pulsat eo ꝙ tunice ipsius sunt grosse ad si͏̄litudinẽ arterie: ꝛ istud orificiuꝫ hꝫ pelliculas aꝑientes se extra ꝛ nõ. al'. nũꝗ intꝰ ex aduerso pellicularũ alterius orificĳ. Et in cõcauitate ꝑtis sinistre sunt duo orificia: vnũ ẽ orificiũ arterie magne: ꝛ hꝫ pelliculas tres aperiẽtes se itrinsecus v̄sus ꝑtẽ exteriorẽ. Et scḋm ẽ orificiũ arterie cõiũgenſ se ĩ pulmõe: ꝛ supra istud orificiũ est pellicula vna aperiẽs se intus ꝛ ex. Et hꝫ cor addictiones duas si͏̄les auribus: vna ex parte dextra existit ꝛ al-
Q tera ĩ sinistra. Et pulmo ẽ volatizans supra cor: ꝛ cor habet texturas multas variantes se in oppositione.

¶ De forma stomachi ꝛ mery. Cap. 25m.

IAM diximus ꝙ in ex̄mitate oris sunt vie due: vna ẽ via aie .s. aeris ad pulmonẽ: ꝛ scḋa ẽ via cibi ꝛ potus ꝑ mery. ꝛ hꝫ vocaꝛ mery: ꝛ istõ cõpositũ ẽ ex duabus tunicis: vna ẽ extrinsecꝰ ꝛ ẽ carnosa: ꝛ textura ipsiꝰ tẽdit in latitudinẽ. Et alia ẽ intrinsecꝰ ꝛ ẽ neruosa. al'. musculosa: ꝛ textura ipsius tẽdit in longitudinẽ: ꝛ aliquid ipsiꝰ tẽdit ꝑ diametrũ: ꝛ ipsuꝫ positũ est in posteriori ꝑte supra spondilia colli: ꝛ ipꝫ elõgaꝛ ꝛ descẽdit iferius donec transeat diafragma ꝛ ligatũ ẽ spõdilibꝰ ꝛ villis ipꝫ ligantibꝰ. Et qñ transit diafragma dilataꝛ: ꝛ fit ex ipõ stõchꝰ ꝛ tẽdit aliq̄ꝫtulũ v̄sus ꝑteꝫ sinistrã. Et iõ dꝛ ꝙ caput stõchi gescit in ꝑte sinistra: ꝛ fundũ in ꝑte dextra: imagina g̈ in corde tuo cucurbitã vnã rotũdã hñtem collũ longũ: ꝛ cuꝫ ipsa

iungatur

A iungatur collū aliud: ꝛ sic intelligens formā stomachi et meri: nisi q stomachus existit a latere vsus deorsum aliquantulū longus ꝛ vnū ex duobus capitibus ipsius stomachi superius est meri: ꝛ inferius est pncipiū itestinoꝝ: ꝛ noiatur portanariū: ꝛ in arabico albeb: ꝛ ipse.s.stomachus est ligatus spōdilibus: ꝛ etiā cū aliquib⁹ intestinoꝝ fortib⁹ ligaturis sustinētibus ipsum. Et corpus stomachi cōpositū est ex tribus tunicis: textura vnius tendit in lōgitudinē: ꝛ alia vadit p diametrū: ꝛ illa est intrinsecus: ꝛ est illa tunica idest neruosa. al'. musculosa: ꝛ exterior est carnosa: ꝛ textura ipsius tendit in latitudinem.

¶ De forma intestinorum. Cap. 26m.

INTESTINA cōposita sunt ex duabus tunicis: ꝛ habēt texturā tendentē in latitudinē solū ꝛ super tunicā interiorez adest viscositas noiata in arabico lasuen. inuestita ex ipsa inuiscatione siue viscositate
B a natura. Et omnia intestina sunt sex: tria minuta: ꝛ sunt superiora: ꝛ tria grossa ꝛ sunt inferiora: ꝛ pncipiū minutoꝝ est intestinū coniunctū fundo stōi noiatū duodenuz. Et post ipsum est intestinū noiatū ieiunū: ꝛ ista duo sunt erecta in longitudine corporis: ꝛ orificia istoꝝ cōiūgunt in epate plus alijs intestinis: ꝛ post ieiunuz est intestinuz noiatum gracile: ꝛ ipsuz reuoluit reuolutionib⁹ plurib⁹. Et latitudo istoꝝ triū intestinoꝝ est ad modū vel ad quātitatē latitudinis portanarij. Et post ista est intestinū nominatū orbū: ꝛ istud itestinū est latū nō hñs trāsitum nec iter: sz sile est fisculo vel marsupio: ꝛ qz nō hz nisi vnū os: iō p ipsuz itrat ꝛ exit qcqd itrat ꝛ exit: ꝛ ipsum est in pte dextra positū: ꝛ post istud ē itestinū noiatū colon: ꝛ icipit a pte dextra tendēs p latitudinē vētris ad ptē sinistrā. Et post istud est itestinū rectū: ꝛ istud intestinū rectū hēt ꝯcauitatē amplā in qua coadunant feces: sicut vrina in vesica coadunat: ꝛ sup orificiuz istius est lacertus vrine.

¶ De forma epatis. Cap. 27m.

C EPAR positū est in latere dextro costaruz superioꝝ ex costis superioribus: ꝛ forma ipsius est forma lune: ꝛ est habēs cōcauitatem in parte lateris stōi ꝛ additamēta: ꝛ aliquibus isunt quatuor: ꝛ aliquib⁹ quinqz: ꝛ ipsum est cooperiens supra latus dextrū stomachū: ꝛ gibbositas ipsius est vsus diafragma: ꝛ est ligatū ligamētis cōiungētibus se pellicule existēti supra ipsum: ꝛ orit a cōcauitate ipsius epatis canale vnū nominatū ianua epatis: ꝛ forma ipsius est forma vene: nisi qz est nō hñs sanguinē: ꝛ illud canale est diuisuz in ptes: ꝛ ille ptes sunt ptes multe in quātitate multa: ꝛ veniūt ex ipsis.s. partib⁹ ptes multe ad fundū stōi: ꝛ ad intestinum noiatū duodenū: ꝛ multe ēt ptes ad itestinū veniūt ieiunum: ꝛ demū ad residuū alioꝝ intestinoꝝ donec iungant itestino recto. Et istud canale qd est in porta epatis diui
D dit etiā in ptibus iterorib⁹ ipsius epatis ad ptes minutas.s. ad venas capillares siles capillis. Et a pte gibbositatis epatis apparet vena magna a qua oēs vene totius corpis exeunt: sicut diximus in anathomia venarū: ꝛ radix ipsi⁹ vene diuidit ab epate ad ptes minutas simi les capillis: ꝛ obuiat i ptes diuisas a canali noiato porta: ꝛ nutrimētū chimosuz intrat in epate p suā ianuā: ꝛ in illis venis decoquit donec redeat ad sanguinē: ꝛ demū exit per illam venā magnā existētem in sua gibbositate.

¶ De forma splenis. Cap. 28m.

FORMA splenis est longa: ꝛ posituz est in parte sinistra ligatum ligamentis coniungentibus pellicule existentibus supra ipsum: ꝛ est continuatuz stomacho ex vna parte: et ex alia parte costis posterioribus: ꝛ oriuntur ab ipso conducta duo: vnū ex ipsis coniungitur ori stomachi: ꝛ aliud coniungitur in epate versus concauitatem.

¶ De forma fellis. Cap. 29m. E

FEL positum est in epate: ꝛ habet vias duas: vna coniungitur in concauitate epatis: ꝛ alia ramificat et coniungitur iferioribus intestinis ꝛ in fundo stomachi.

¶ De forma ꝛ anathomia renum. Cap. 30m.

DVO renes positi sunt in latere duoꝝ laterū spōdilium nuce prope epar ꝛ ren dexter est in altiori loco rene sinistro: ꝛ vnumquodqz hz colla duo: vnum ipsoruz coniungitur in vena magna ascendente a gibbositate epatis: ꝛ aliud descendit inferius donec cōiungat in vesica coniunctione mirabili: et iste due vie.s. ista duo colla noiant in arabico alalbin.

¶ De forma vesice. Cap. 31m. F

LOCVS vesice est iter anuz ꝛ vmbilicū: q locus est noiatus in arabico ana: ꝛ cōposita est ex duabus tunicis: ꝛ in orificio sui est lacertus vnus: et vrina venit a renibus ad ipsaz p vias noiatas alhalbin: ꝛ iste due vie tendūt p diametrū: ꝛ vadūt etiā p longū donec trāseāt ifra in vesicā: ꝛ orit ab ipsis corpus vnū sile pellicule q apit vesicā ꝛ claudit eā ex pte renū: ꝛ istud ē sine dubio: vt aliqd nō redeat d vrina ad renes.

Uesica est composita ex duab⁹ tunicis. idē 19ª tertij c. 1. p h̄ sane itellige lraz Auic. 15ª tertij c. 1.

¶ De anathomia myrach ꝛ çirbi. Cap. 32m.

MYRACH qd etiā i arabico noiat myrach: hz sb lacerto exñte in vestito sb vētre pelliculā vnā: ꝛ est plana: ꝛ post istā est cooptoriū: ꝛ post sunt itestina: ꝛ iuuamētuz istius pellicule est ad obuiādū ne itestina sil' cōmisceant: sic fit in egritudie in arabico noiata sachot: ꝛ iuuamētū cooptorij ē ad calefaciēdū itestina. ꝛ de istis ero locut⁹ largi⁹ in lib. sanitatis.

¶ De anathomia veretri ꝛ testiculorum. Cap. 33m.

ORITVR ex osse vmbilicali corp⁹ neruosum: musculosuz amplū: ꝛ mltaꝝ ꝯcauitatū: ꝛ sunt sub ipo arterie multe ꝛ late vltra eo q ꝯueniret sue magnitudini: ꝛ istud corpus est veretrū ꝛ oriunt a pellicula vie due noiate in arabico albarbachi: ꝛ demum ramificat ꝛ generat ex ipsis pellicula.s. bursa testi culoꝝ ꝛ ēt testiculi: ꝛ veniūt a latere iteriori ex pte vena ruz iferioꝝ rami hñtes inolutiones ꝛ ligamēta multa: et circundantur carne glandulosa alba: ꝛ habent testiculi vias duas venientes ab ipsis ad veretrum. G

¶ De anathomia mammillarum. Cap. 34m.

MAMMILLA ē cōposita ex arterijs: venis: ꝛ musculis: ꝛ est repleta carne glādulosa alba: ꝛ iste arterie ꝛ vene diuise sunt in mammillis in partes multas minutas: ꝛ reuoluuntur ꝛ torquentur reuolutionibus ꝛ tortionibus multis.

¶ De anathomia vulue. Cap. 35m.

VVLVA posita ē iter vesicā ꝛ itestinū rectū: sz ē superās vesicā ex pte supiori: ꝛ ligata est ligaturis lenib⁹: ꝛ ipse sunt musculose: vt de facili possint extēdi ꝛ dilatari ꝛ coadunari ꝛ ꝯstringi: ꝛ hz cameras duas iungētes in vno orificio: ꝛ qlibz istarū ca H merarū hz loca cōcaua: ꝛ noiata sunt in arabico aluech: ꝛ ista sunt orificia venarū: vñ sanguis mēstruus trāsit in vuluā. Et post illas.s. duas cameras sūt additiōes q testi culi duo mulieris dñr ꝛ sunt miores testiculis viroꝝ. Et id qd superat ex vulua durat vsqz ad orificiū ipsi⁹ qd nominatū ē in arabico fereg: hz additamēta ꝓhibētia ipm a frigore. Et orificiū vulue vginis ē crispū: ꝛ ex crispitudine illa oriunt vene minute hñtes pelliculā vnā ꝯtextā duab⁹ texturis: vna tēdit in lōgitudinē: ꝛ illa est minor: ꝛ altera vadit in latitudinē. Et quātitas hui⁹ anathomie mēbroꝝ sufficiat hic: ꝛ si aliq volūt plus addere addant.

¶ Explicit Liber Primus Colliget Auerrois qui fuit liber de anathomia.

I ¶ Incipit Liber Secundus: qui est de sanitate: ⁊ est continens capitula vigintiduo.

¶ De sanitate ⁊ de complexione atq; cōpositione membrorum in vniuersali. Cap. p̄mum.

Diffō sanitatis. SANITAS est bona dispositio in membris corporis humani: cū qua ipsuz operat̄ operationē quā h₃ agere per suā nāñ: ⁊ patitur passionē quā h₃ pati. Et ista diffinitio est ex diffinitionibus per se notis. Et ideo q̄a membroꝝ ſm ꝙ testificatur sensus sunt due spēs: consimilis ⁊ officialis: debemus intelligere in vnaquaq; specie ipsoꝝ q̄d ipsa est: ⁊ ponere differētias earū: ⁊ postea debemus enarrare q̄ est actio ⁊ passio q̄ appropriatur vnicuiq; mēbro: ⁊ quādo nos faciemus istud: tunc cognoscemus q̄d est sanitas vera cognitione.

K Et incipimus loqui sup corpus cōsimiliū ꝑtiū. Et dicimus ꝙ via in cognitione rei cum qua operat̄ mēbrū cōsimile suas opationes: ⁊ patitur suas passiones: est via ꝑ quā nos possumus certificari in radicibus istius sciētie: postq̄ nos reperimus hec v̄ba declarata in n̄ali ph̄ia. s. ꝙ oia corpora similiū partiū: inquantū sunt similiū partium: sunt cōposita ex quatuor elemētis. s. ex igne: aere: terra: ⁊ aqua: ⁊ est declaratū in libro generationis ⁊ corru. ꝙ via generationis nō est nisi ex parte tēperantie cōmixtionis ⁊ cōplōnis. ⁊ in q̄rto methaurorū est declaratum ꝙ cōplō ⁊ cōmixtio nō fit nisi per moduz decoctionis: q̄ decoctio nō fit nisi ꝑ calorē. Et ꝙ diūa q̄ reperitur in istis corporibus cōsimilib⁹ nō euenit nisi ſm differētiā ⁊ mensurā seu tēperantiā calidi: frigidi: humidi: ⁊ sicci. ⁊ ſm ꝙ inuenitur in eis alia forma tēperantie: ⁊ est determinatū ibi ꝙ forme eoꝝ non sunt aliud q̄ forme tēperantie cōplexionalis: ⁊ ꝙ accidētia q̄ sunt ꝓpria in vnaqueq; specie ipsoꝝ nō sunt stantia ꝑ se: sed sunt sequētia formas cōplexionales. Et hec est narratio q̄ erat multuz necessaria anticipare hic. Et sunt v̄ba q̄ sunt declarata in naturali ph̄ia per demōstrationes ꝓprias ⁊ ordinatas.

Scdo d generatione t.c.49.

ca.magno. 2.t.c.30.et 14.

L Cōtra medicos. ¶ Et quando medici student tractare de istis rebus in hm̄oi arte: eoꝝ verba nō sunt super ista nec propria: nec ordinata: eo ꝙ student attribuere res v̄les entibus particularibus: ⁊ iō eoꝝ dicta nō sunt ꝓpria: ⁊ nō sunt sup viam quā intendūt ꝓbare: ⁊ tunc cadunt in re quā credūt adducere per demonstrationē. Et ista res accidit Gal. in libro de cōplexione. s. ꝙ doctrina eius in illo libro nō icedit ſm doctrinā quā fecit in libro de elemētis per viam demonstratiuā: ⁊ ista v̄ba erunt multū leuia apud illum qui studuerit in logica etiam paruo tēpore. ¶ Et modo volumus reuerti ad ordinē verboꝝ nostroꝝ: ⁊ dicimus ꝙ iste res quādo erunt ſm modū quē diximus: tunc erit intellectū ꝙ res quā diximus ꝙ mēbrū cōsimile agit cuz ea actionē suā: aut passionē suā patitur nō est alia res q̄ forma cōplōnalis q̄ ꝓuenit a mensura cōmixtionis quatuor elemētoꝝ. Et q̄m res miscibiles nō inueniunt̄ in mixto nisi duob⁹ modis. Unus est vt mensure sint equales:

M ⁊ ista mixtio vocat̄ mixtio equalis cōpurando ipsaz extremitatibus: eo ꝙ est in medio earū nō declinās. Scd̄s est vt nō sint inequalibus mēsuris: ⁊ ista etiā inequalitas est multis modis: ⁊ ſm istā inequalitatē sunt diuersificate ⁊ inequales facte cōplexiones specierū. Sed dabim⁹ pro exēplo huius ꝙ sicut cōplexio equi est diuersa a cōplexione hois: ideo q̄ mensure elementoꝝ sunt mixte in eo sup latitudinē diuersaz cōmixtionis mēsurarū earū in hoie. Et ideo ꝙ illa forma cōplōnalis q̄ est ꝓpria in vnaquaq; specie inuenit̄ in ipsa eadē specie inequalitate et distemperātia media inter multū ⁊ parū: ⁊ etiā h₃ latitudinem q̄ recipit plus ⁊ minus intra extremitates: q̄ temperantia ⁊ equalitas nō exit de eis nisi quādo corrumpitur forma specifica earū: necesse est ex hoc ꝙ vna ⁊ eadez cōplexio sp̄alis sit equalis ⁊ exiēs ab equalitate. Et istud est aut in vna quatuor q̄litatū aut in duab⁹: quarū possibilis est cōpositio adinuicē. s. actiuarū ⁊ passiuarū: quarū vna nō ꝯdicit alteri. s. calida ⁊ humida: frida ⁊ sicca: aut calida ⁊ sicca: frida ⁊ humida. ergo cōplōnes cōsimiliū partiū sunt de necessitate. ix. s. equalis. ca. fri. sic. ⁊ hu. aut ca. ⁊ hu. aut ca. ⁊ sic. aut frigi. ⁊ hu. aut fri. ⁊ sic.

N Uide ... plexio ... 23°.28 ... ptra ...

¶ Sed si inueniunt̄ iste. ix. in corpe hois in fine similāti fini extremitatis elemētoꝝ in mensura qualitatū. Istud aūt nō posset esse si nō eēt pōle inuenire corpus cōsimilium partiū: in quo mēsure elemētoꝝ essent equales penitus in quātitate. Et vie speculationis multum necessarie sunt hic: tunc apparet ꝙ est ipōle esse h̄ in quātitate partiū corꝑ. s. in grauitate ⁊ leuitate. Iō q̄d dominās sup corpa partiū consimiliū est aqua ⁊ terra: iō h̄nt coagulationē ⁊ firmitudinē: ⁊ q̄litates q̄ faciūt ipsa firmari ⁊ cōpleri sunt ille q̄ faciūt coctionē ⁊ digōnē: ⁊ iō est appropriatū generabile: al'. n̄ale dn̄ationi ptis agētis ⁊ calide: ⁊ patiētis hu. cū q̄b⁹ fit mixtio ⁊ coctio: ⁊ totū hoc est declaratū in q̄rto methauroꝝ: ⁊ ab illis regulis est ꝓbatuz ꝙ cōplōnes nō sunt nisi q̄nq; solū: vna. s. eq̄lis ⁊ q̄tuor inequales. Et ꝙ est ipōle duo corpa inuenire q̄ sint cōuenia in caliditate ꝙ vnū sit siccius alio: sicut opinat̄ Gal. in puero ⁊ iuuene: ⁊ iaz declarauimus istud in alio loco melius. Et scias in summa ꝙ mēsure duaruz qualitatum actiuarū sumunt̄ a mēsuris duarū qualitatū passiuarū: eo ꝙ forme ꝓprie h̄nt materias ꝓprias sub eis. Et nos videmus si nos exiremus ab intētione publica multitudinis medicoꝝ esset difficile itelligere: ⁊ iō nos loquimur de hoc nimis. Et adhuc error q accideret ex hoc in hac arte est multū paruus: ⁊ iō nō facimus hic nouū p̄ceptū. Et etiā error quē diximus de tēperata cōplōne est paruus. ¶ Et iō dicimus ꝙ est verū verbū Gal. de eo ꝙ dixit de cute vole manus. Et magis in ista pala vel palma apud arabes ⁊ sonat pro extrema parte palme versus digitos palme: ⁊ plus in ista q̄ est sup partē q̄ vocat̄ formiculata. Et quādo erit totū hoc q̄d narrauim⁹: tūc res cū qua operant̄ ptes ꝯsimiles suas actiōes: aut patiunt̄ suas passiones est de necessitate vna istarū nouē cōplexionū: siue sint ptes cōsiles alijs: siue n̄. Et iō necessariū ē scire n̄alez cōplōnē de istis nouem cōplōnib⁹ cuiuslibet mēbroꝝ: ꝙ illa cōplexio est temperata cōparādo ipsam actioni mēbri aut passioni eius. Et ista tēperātia est illa q̄ est dicta tēperātia sp̄alis speciei: ⁊ ipsa est illa cōplexio quā op₃ ꝯseruari in hac arte aut restaurari. ¶ Et q̄n stabimus sup cōplōnē cuiuslibet mēbroꝝ cōsimiliū: tunc stabimus sup cōplexionez membroꝝ cōpositoꝝ ex ipsis. Et q̄nq; plus: iō ꝙ cōplexio q̄dā est q̄ appropriat̄ membro officiali iquantū est officiale: ⁊ quedā est appropriata ei inquantū est ꝯsimiliū partiū: nō ex parte vn̄ est officiale. Et q̄n nos stabimus ex hac parte sup cōplexionez cuiuslibet mēbri membroꝝ officialium: tunc poterimus stare sup cōplōnem tēperatā appropriatam toti corpi: iō ꝙ cōplexionē nos nō appropriamus nisi in hoc ꝙ est inuēta mēbris officialib⁹ ex q̄bus est cōpositū: ⁊ ex membris officialib⁹: ⁊ ex pte cōsimiliū. Et est necesse vt scias in p̄mis ꝙ ex mēbris vel corpibus q̄dam sunt cōposita ex elemētis p̄ma cōpositione: ⁊ quedā sunt cōposita mediante p̄ma cōpositione. ¶ Et mēbra consimilia q̄ sunt ptes aialis sunt hm̄oi speciei: iō q̄a non generant̄ nisi ex sanguie solūmodo. ⁊ sanguis generat̄ ex cibis ⁊ potibus. Et scias ꝙ spma non est ex rebus q̄ sunt ps membri: aut simplex aut aliquod aliud membroꝝ: sicut declaratū est in naturali philosophia. Et ego faciam longiorē sermonem in tractatu de iuuamēto mēbroꝝ. ¶ Nec ēt melā-

O Idē 4° theoro... cō. ma... 2.29 ... li.7° ... generatione.45° Cō.ma...

Idē ... 4° ... c.23. ... de cōcc... eas.

P

Prio ... plo.9 ... tra.7. ... ⁊ p̄ theo... ce.c.7 ... de 2° ... 113.⁊ p̄ ... mi doc... c.1. ... q̄d nihil...

Q

Cōtra medicos vide in pap... ō aia lib...

Tres ... res nō ... mēbroꝝ ... elemēta ... sanguis.

A Prima rō. cholia: cholera: ⁊ flegma: sunt elementa mēbroꝝ cōsimilium per viam ſm quā est sanguis. Ideo ꝙ res que generantur plus q̄ȝ ex vna re nō cōplentur: nisi qn̄ miscentur ille res adinuicē: ⁊ faciunt vnum corpus: sicut est squinçibin: qd̄ fit ex cōmixtione mellis cuȝ aceto ⁊ aqua: quoꝝ quodlibet stabat per se in actu. Et in vulua non inueniuntur melancholia nec cholera in actu que misceantur cum sanguine ad hoc vt sint postea pars membri. Sed

Scda rō. cholera ⁊ melīa sunt in corpore hominis ex certis iuuamentis: que nos festinamus declarare. ¶ Sed flegma est materia remota: ideo ꝙ ex ipso non generanť membra nisi quādo fit sanguis. Et due cholere non sunt materie membri nec propinque nec remote: ideo quia est impossibile ipsas conuerti in sanguinem: sed ipse sunt in eo in potentia: quia quādo corrumpitur multoties con-

B Rñsio rōni medicorum. uertitur ad eas. ¶ Et non fecit eos errare in hoc nisi locus ꝯsequētis: ideo qd̄ viderūt ꝙ elemēta nō inueniunť in cōposito ex eis nisi in potētia: cū dixerunt hoc. Sed ⁊ non cōuertiť ꝙ res que inueniť in alia re in potentia sit eius elementū: sed sanguis est yle transibile vel mutabile ad aliā rem per accidēs non sicut est yle cibus istoꝝ ꝑ accidens: sed sicut vita est yle mortis. Et ideo nō dicitur ꝙ fex ⁊ spuma sit elementū vini: sed dicitur ꝙ vinum est completum existentibus separatis istis ab eo: ideo quia sunt eius superfluitates separate ab eo quando digeriť: ita sunt vere due cholere cum sanguine: eo ꝙ quodlibet generabile habet aliquam superfluitatem que separatur ab ipso tempore digestionis.

¶ De cōplexionibus mēbrorum consimilium. Cap. 2m.

ET POSTQVAM est declaratum istud: reuertemur ad ordinem nostruȝ ad enarrandū complexionem quorūlibet membroꝝ consimilium: et ab illo procedemus ad cognitionē eoꝝ actionum

C et passionum: ⁊ dicemus ꝙ ossa apparent ex suo esse: ꝙ frigiditas ⁊ siccitas dominatur super ea: ⁊ similiter chartilagines: ⁊ pili: ⁊ chorde: ⁊ ligamenta: ⁊ nerui: ⁊ vene: ⁊ panniculi: eo ꝙ calor ea coxit: ⁊ frigiditas congelauit: ⁊

Ordo quē seqť Auic. pma primi [illegible] ideo mollificat ea calor aut dissoluit. Et ista qualitas est in vno eoꝝ plus q̄ȝ in alio. ¶ Et videtur ꝙ siccior omnibus sit pilus: post illuȝ os: ⁊ post illud chartilago: ⁊ post ligamentū: ⁊ post illud pāniculus: ⁊ post illum vene: et post illas sunt vene pulsatiles: ⁊ post illas neruus vel musculus. ¶ Sed superfluitas frigiditatis eorū est ista: ꝙ pilus est frigidior omnib⁹: ⁊ post illum ossa: ⁊ post illa chartilago: ⁊ post illam ligamentū: ⁊ post illud panniculus: ⁊ post illum lacertus: ⁊ post illum vene pulsatiles ⁊ nō pulsatiles. Et ista membra. f. ⁊. s. nō appropriant frigiditati nisi ꝓpter hoc ꝙ frigiditas est illa q̄ cōplet ea: ⁊ dominať in eis: nō ꝙ ipsa sint priuata calore: sicut ipsa sunt appropriata siccitati: ideo ꝙ siccitas est illa que cōplet ea. ⁊ dominať in eis: nō ꝙ sint priuata humiditate: q² mixtio ⁊ digestio stant super humiditatē: ⁊ calor q est in istis est in specie specieruȝ accidētis. ¶ Sed membra

D super que dominať calor ⁊ humor sunt caro: sanguis: et spūs. Sed calidius omnibus est spūs: ⁊ post illuȝ est sanguis: ⁊ post illū caro. Et per istā eandē viā incedunt humiditates: ideo ꝙ spūs est de genere aeris: ⁊ aer est humidior aquā sicut declaratuȝ est in naturali phia. ¶ Sȝ inter mēbra frigida ⁊ humida in primis est adeps: ⁊ post illū est pinguedo. ⁊ post illā cerebrū. s. suba medullaris: ⁊ humiditates incedunt ſm hanc viā. Et hic est pelagus in quo aliqs multū haberet nauigare si tēpus adeēt. Et in alijs nostris libris iā locuti sumus ꝓlixe. ¶ Sȝ multū recordare: ⁊ caue ne obliuiscaris qd̄ dictū est supra. s. ꝙ de necessitate est ꝙ sint gradus virtutū actiuarū super vnam ⁊ eandē complexionē ſm comparationē graduū

E virtutum passiuarum ⁊ non intendas post consiliū ignoratum in hoc: ⁊ conueniens est medico recipere complexionem istorum membrorum a naturali.

¶ De complexionibus membroꝝ officialium. Cap. 3m.

ET NVNC incipiemus a complexione membroꝝ officialiū: postq̄ȝ diximus de cōplexione consimiliuȝ. Et dicimus ꝙ cor postq̄ȝ est cōpositum ex panniculis ⁊ ligamentis ⁊ neruis est de necessitate calidum propter multum spiritum existentem in eo: ⁊ propter sanguinem existentē in eo: ⁊ etiam propter partem carnosam quā habet: ⁊ stat in corpore ad similitudinem vnius clibani ignis in domo. Sed si est siccum sicut dicunt medici: aut temperatū: aut declinans ad humiditatem: hoc est speculandū. Sed mihi videtur ꝙ est declinans ad humiditatem propter spirituȝ existentem

F in eo. ¶ Sed illud qd̄ videtur ex epate ex sua essentia est ꝙ sit calidum ⁊ humidū. Propterea quia maior pars suarum partium est carnosa: sanguinea: ⁊ etiam ad ipsuȝ transmittuntur multe arterie. Et hic multa sunt inquirēda: ⁊ quia medico nō pertinent: ideo dimittamus. ¶ Et cerebrum est frigidum: ideo ꝙ maior pars suarum partium est substantia medullaris ⁊ neruosa: ⁊ similis huic. Et natura medulle que est in ipso ē diuersa a natura medulle que est in ossibus: q² tu vides ꝙ non est in eo pars pinguosa: aut vnctuosa: ⁊ quando coquitur ad ignē ingrossatur ⁊ desiccatur: ideo ꝙ pars aquosa que est in eo resoluitur propter calorem: ⁊ remanet pars terrestris. ¶ Et quēadmodum diximus de cerebro: eodem modo diximus de nucha. Sed splen ⁊ renes ipsa etiaȝ sunt de mēbris calidis ⁊ humidis: q̄uis renes sint in hoc sub splene in gradu propter grossitiem sanguinis qui stat in splene: sicut splen est in hoc gradu satis inferior epate.

¶ De complexione temperata ⁊ de distemperatis toti⁹ corporis. Cap. 4m.

G ET POSTQVAM est declaratum in complexione membroꝝ officialiuȝ ⁊ consimiliū ab isto possumus cognoscere quid est temperata cōplexio totius corporis. Qr si inueniuntur ista membra proportionata super istas complexiones: ipsum est temperate complexionis penitus: ⁊ inueniuntur in eo iste proprietates ⁊ illa signa que dicit Gal. ꝙ inueniuntur in temperata complexione. ¶ Et manifestum est ꝙ ista tēperantia non dicitur nisi in comparatione omnium partium totius corporis: ideo quia impossibile est istis membris consimilibus exeuntibus eis a sua cōplexione naturali: aut in vna qualitate: aut in pluribus ꝙ nō superueniat permutatio aut corruptio per istum exitum. Et iste exitus habet multas causas: aut propter clima: aut propter yle: aut propter agens: aut propter mutationē quatuor etatū: eo ꝙ puer est calidus ⁊ humidus: ⁊ iuuenis calidus ⁊ siccus: ⁊ senex est frigidus ⁊ siccus. ⁊ hoc manifestum est ex eoꝝ operationibus: ⁊ ex propinquitate ⁊ longitudine generationis. Et etiam masculi cōplexio est calidior ⁊ siccior complexione femine. Et hoc manifestum est ex operationibus eorum. ¶ Et aliqn̄ ꝑmutanť cōplexiones ꝓpter exercitia. Et ꝓpter cibos: ⁊ ꝓpter omnia extrinseca. Et sicut pōt esse ista ꝑmutatio in consimilibus: ita pōt esse in officialib⁹. Et post hoc in totalitate totius corporis cōcordantib⁹ nobis ipsa omnia adinuicem. ¶ Et postq̄ȝ est pōle esse hoc. Et est iaȝ ostēsum ꝙ exitus cōplexionuȝ exeunt ad octo species apud medicos: tūc res ꝓpter quas operať mēbrū suas actiones: ⁊ patiť suas passiones aut totū corpus. sunt nouem spēs apud medicū: vna tēperata: ⁊ illa est nālis: ⁊ octo sunt distēperate: eo ꝙ corp⁹ cui dn̄ať caliditas in membris: ⁊ siccitas appropriať caliditati ⁊ siccitati ⁊ sic i reli-

Cōplo masculi calidior ⁊ siccior cōplo femie. idē pª primi. ca. 3. doc. 3. ⁊ Gal. 2º cōplonū. itē lige ḡ oppositas auctoritates ō diarum morb' Hip. c. 103. ⁊ in lº ō rictus rōne. c. 215 ⁊ Gal. 2º ō spmate. et 25ª ptic'la afforismorum rabbi Moysi.

I quis speciebus.Et hoc mõ intellige ꝙ species cõplexionis
sanitatis sunt nouez.Et temperata cõicat cuz ambabus
speciebus mẽbroꝝ:saluo ꝙ ipsa est in simplicibus pmo
in substantia:ꝛ in compositis secũdario ꝛ per accidens.
¶Et ideo quia medici appropriant cõplexiones distẽ-
peratas qualitati actiue ꝛ passiue.cõueniens est appro-
priare complexionem totius corporis istis duabus qua
litatibus solum:ꝛ propter hoc sunt ſm rationem com-
plexiones distemperate solum quatuor.

Cõplexiones distẽperate sũt tm̃ q̃tuor. idẽ sup̃.c.p̊

¶De sanitate mẽbroꝝ officialiũ ꝛ eius speciebꝰ.Cap.5m.

ET POSTQVAM est declarata sanitas cõ
similiũ partiũ propter earum cõplexionẽ tempe-
ratam quã habent propriã:ꝛ in substantia conser
uatam.ꝛ per accidens membrorũ officialium ꝛ to
K tius corporis.Modo redeamus ad declarandum sani-
tatem membri officialis substantialiter inquantuz est of-
ficiale ꝛ species eius.Et dicimus ꝙ membra officialia:
ideo quia sunt cõposita apparet ex eoꝝ esse ꝙ non ope-
rantur suas actiones ꝛ patiunt suas passiones:nisi quã-
do sunt in sua qualitate ꝛ in qualitate quantitatis:iquã-
tum ipsa est quantitas:ꝛ in positione sua ſm modũ natu
ralẽ:ꝛ in continuatione partium suaruz:ꝛ in contigua-
tione terminoꝝ eoꝝ in coniunctione sua:ꝛ separatione:
ꝛ in qualitate coniunctionis ꝛ separationis eoꝝ:ꝛ situs
eoꝝ:ꝛ ordinationis.¶Et quidaz sunt qui opinantur ꝙ
istud intret in genere positionis:sed si vocatur positio
hoc nõ est nisi ꝓpter equiuocationẽ.Sed qualitas eorũ
est ꝙ sit forma eoꝝ naturalis:ꝛ ꝙ cõcauitates eoꝝ ꝛ vie
sint ſm formã naturalẽ in eoꝝ largitate ꝛ strictura:ꝛ ꝙ
sint eoꝝ superficies in lenitate ꝛ asperitate ſm modũ na
turalẽ.¶Sed quãtitas est in tẽpore quando inuenitur
harũ partium numerus naturalis:ꝛ eodẽ modo in suis
mensuris.¶Sed modus eoꝝ in coniunctione est etiam
modus ille naturalis:sicut coniunctio partis mẽbri offi
cialis:pars parti:ꝛ separatio eoꝝ:pars a parte:ꝛ qua-
L litas coniunctionis ꝛ separationis intrat in hoc.¶Et
continuatio:ꝛ contiguatio:ꝛ terminatio:ꝛ separatio:et
coniunctio manifesta sunt.Sed continuatio plus cõue-
nit in membro cõsimili q̃z in officiali:ꝛ paruũ ꝛ magnum
in esse in genere mẽsure:ꝛ est appropriatũ quãtitati cõ-
tinue:sicut est satis vel multuz ꝛ parum appropriatum
quãtitati discrete.Et quãuis mensura in hoc qd̃ appro-
priatur sit conuenientius appropriare eam mẽbro con
simili q̃z officiali:ideo quia officiale non est super mensu
ram suam naturalẽ:nisi quãdo est quodlibet consimiliũ
ex quibus est compositũ super mensurã suam naturalẽ.
¶Sed positio naturalis que est in membro hoc est vt
sint eoꝝ partes opposite mẽbris manifestis sicut cõsue-
tudo est mẽbri positi:ꝛ istud erit locus mẽbri naturalis
in corpore:sicut est epatis ꝛ stomachi:ꝛ sic in alys est in-
telligendum:ꝛ ita est modus iste in positione partis mẽ-
bri in seipso:pars parti.¶Sed qd̃ diximus ꝙ erit mo
dus ipsius ex cõmunicatione eoꝝ partium suis partibꝰ
est modus naturalis:hoc existit in positione:alr̃.cõposi-
tione.prima que generalis est omnibus membris corpo
M ris:sicut est cõmunicatio omniũ mẽbroꝝ principalium:
eo ꝙ non cõplerentur eoꝝ operationes nisi cum eis.et
etiam hoc est inuentum in membro cum membro:sicut
cõmunicatio stomachi cum cerebro in operatiõe sua q̃
est appetitus.Et sicut est in partibus vnius ꝛ eiusdẽ mẽ-
bri officialis cum parte que dominat plus in operatio-
ne illius rei:sicut est cõmunicatio omniũ partiũ oculi ad
crystallinam humiditatẽ.¶Sed sunt gradus:alr̃.genus
coniunctionis ꝛ separationis:ꝛ eoꝝ qualitatũ:quoniam
sunt ex membris que separata sunt absq̃z ligaturis:sicut
sunt digiti.Et eoꝝ sunt q̃ associant ligaturis vl' adeptio-
nibus:quoꝝ partes intrant partes:ꝛ eorũ sunt quorum N
coniunctiones sunt nodatiles:ꝛ hoc modo potest esse
ꝙ mouetur membrũ quod est pars coniunctionis ipsius
situs.Sicut est planta manus que est pars coniunctio-
nis brachy quod est nominatũ in arabico scabat:ꝛ ipsa
planta coniuncta est ligaturis ꝛ adeptionibus:ꝛ cũ hoc
est coniunctio nodatilis.¶Iste sunt species dispositio-
num que quando sunt in membris officialibus:tunc ha-
bent agere suas actiones naturales:ꝛ pati suas passio-
nes:siue illas quas habent ab vtilitate:alr̃ a necessitate:
siue illas quas habent a nobilitate.Et a capitulis ana-
thomie que ordinata sunt ꝑ multos alios auctores po-
teris scire istas res prolixius:ꝛ propter hoc nõ est mea
intentio prolõgare me in eis.Et si tu vidisti libros Gal.
ꝛ libros aliorum medicorum qui sunt ſm suam opinio- O
nem:ꝛ videbis istum:tunc cognosces ꝙ illud quod di-
ximus in diuisione specierum sanitatis est multuz melius
ꝛ verius q̃z illud qd̃ dixit homo quem scis.¶Et istud me
lius non poteris cognoscere si tu non studueris in natu-
ralibus scientys:quoniam oportet ꝙ tu teneas de via
philosophoꝝ aliquantulũ plus q̃z de via medici:ꝛ ꝙ iste
liber non est factus pro illo qui incipit tantũmõ legere.

¶De sanitate aliqualiter in mẽbris cõsimilibꝰ.Cap.6m.

ET MODO incipimus dicere:ideo ꝙ inueni-
mus de complexionibus sanitatis appropriatis
membris consimilibus que sunt in fine temperan
tie ſm se:ꝛ quasdam que exeunt a temperantia:
sed exitus per quẽ non prouenit lesio sensibilis in actio-
ne aut in passione.Et similiter est in mẽbris officialibus:
et tunc inuenimus ibi qualitatem temperatam:ꝛ quan-
titatem temperatam:ꝛ positionem temperatam:ꝛ com
municationem temperatam.Et ista est bona dispositio P
super quã visus fuit Gal.demonstrare in tractatu habi
tudinis bone:ꝛ qui eam voluerit addere in isto libro nõ
reputo malum.Ideo species sanitatum que sunt in offi
cialibus mẽbris sunt apud medicos octo:quatuor tem-
perate:ꝛ quatuor distẽperate:aut augmentate.¶Sed
quintum genus specierum vel generum dispositionum
quidam sunt qui opinantur ꝙ est vnum in quo cõmuni-
cant membra consimilia ꝛ officialia:ꝛ illa est forma con
iunctionis nostre.Ideo quia coniunctio est duobus mo
dis sicut scis vna est coniunctio nodatilis:alia est cõiun-
ctio vera:ꝛ vera est appropriata magis consimili:ꝛ alia
plus officiali. Sed coniunctio vera illa est consimi-
lium:ꝛ debet numerari in habitudine sanitatis eorum.
¶Amodo declarauimus omnes species habitudinum
sanitatum membrorum consimilium et officialiuz:com-
munes siue proprias.Et declaratuz est in omnibus per
quem modum est eorum cõmunicatio.Et fuit necesse
illi declarationi:ideo ꝙ operatio complexionis tem-
perate membri officialis non est vna ꝛ eadem operatio
cum illa consimiliuz:ideo quia est consimilibus propria
ꝛ in substantia:et officialibus secundaria:ꝛ per acci-
dens et aly medici non subtiliati fuerunt in faciendo
hanc diuisionem. Q

¶De actionibus et passionibus et de virtutibus mem-
brorum. Cap.7m.

MODO volumus tractare de actionibus et
passionibus proprys in quolibet membro:et
iste intentiones et cognitiones sanitatis stant
loco causarum finalium:ꝛ ille de quibus hacte
nus loquuti sumus stant loco causarum formalium et
materialium:ꝛ hic est ponendum vnum principiuz na-
turale.¶Et dicimus iam esse ostensum in naturali phi-
losophia ꝙ quodlibet corpus est compositum ex ma-
teria ꝛ forma:ꝛ ꝙ materia non est inuenta nisi propter

A formam: z ꝑpter hoc collectũ ex materia z forma.s.ens naturale nõ est nisi propter operationes suas ꝑprias in ipso. Jdeo dicit Aristo. ꝙ natura nõ facit aliqd in vanũ. Et similiter inuenit istud in rebus artificialibus.v.g.qa ligna nauis non sunt inuenta nisi ꝑpter formaz nauis: z figurã suã: z est inuentũ collectũ ex his ambobus ꝑpter operationẽ nauis.s.nauigare in aqua.ergo de necessitate est inuenire in mẽbris hominis rem q̃ sit etiã hoc mõ .s.ꝙ sit in eis res stans loco materie: z res stans loco forme: z res tertia.s.actio z passio: q̃ res ipsa erit finis collecti eoꝝ. ¶ Et hic est necesse inquirere in primis q̃ sit illa res in mẽbris q̃ stat loco forme: z q̃ loco materie: z postea veniemus ad declarandũ actionẽ z passionẽ cuiuslibet eoꝝ. Et dicimus ꝙ mẽbra cõsimilia apparẽt: vt in pluribꝰ eoꝝ ꝙ sint loco materie cõpositi. Quia ossa manuũ z ligamenta: z chorde: z nerui: z caro: z cutis apparent ex eoꝝ esse ꝙ nõ sint inuenta: nisi ꝑpter formã manus: z forma manus q̃ est cõposita ex illis non est inuẽta

B nisi ꝑpter actiones z passiões: qbus ipsa appropriat.s. ꝙ manus nõ posset extẽdi nec ꝯhi: nec colligere: nec facere alias suas opationes nisi ꝑpter hoc: ꝙ ẽ cõposita. ¶ Et q̃uis mẽbra ꝯsilia nõ sint inuẽta nisi pp cõposita: tñ hñt qđlibet eoꝝ p se operationẽ ꝑpriã q̃ manifestat plus in cõposito.s.ꝙ manus nõ hẽt firmitudinẽ ad sustẽtandũ res nisi pp ossa z nõ hẽt posse plicare se nisi pp carnẽ: z ꝑpter neruos: z alia silia. Ergo postq̃ diximus ꝙ mẽbra ꝯsilia nõ sunt inuenta nisi ꝑpter cõposita: necesse est nobis videre si hic est aliqua res pp quã sit inuentuz cõpositũ z collectũ ex eo cũ qua cõpleat opatio cõpositi. ¶ Et dicimꝰ ꝙ actiones z passiões nãles mẽbroꝝ nõ fiũt nisi pp calorẽ innatũ in ipsis p̃ter calorẽ cõplonalez q est in mẽbris cõsimilibꝰ. Et hoc est demr̃atũ p scientiã demr̃atiuã. Et cognitũ per experientiã anathomie: ꝙ.s. iuenit in corde vnuz corpus vaporosuz calidũ in fine qđ mittit ab eo ad oĩa mẽbra p viã arteriarũ: z ita opinat ꝙ sit in cerebro. ¶ Et postq̃ sic est: z ꝯiunctũ huic ꝙ oẽs actiones z passiones nõ fiunt nisi per calorẽ intrinsecũ: sicut est declaratũ in nãli phia: z ꝺclarabit adhuc in isto libro.g̃ mẽbra nõ faciunt suas opationes nisi cũ formis eoꝝ cõpositionalibꝰ: z cũ eo qđ accidit eis ꝺ isto calore: z cõiunctuz in mẽbro de istis duobꝰ caloribꝰ supradictis istud est sua forma: cum qua agit z patit. ¶ Et ab hinc potes cognoscere dñatione cordis sup oĩa alia membra: qz tu vides ꝙ ipz sufficiẽs est ex se: z alia indigẽt eo. Et silr cerebrũ est in hũc modũ sup mẽbra in qbꝰ dñat.g̃ membra simplicia nõ fuerũt inuẽta nisi pp cõposita: z cõposita sunt inuẽta pp istũ calorẽ qui est missus a corde: z iste calor stat in eis loco forme: z per istam collectionẽ fiunt actiones z passiones q̃ sunt proprie in quolibet mẽbro.

Vide 2° de aia ca.4. ¶ Sed si sufficit iste calor in faciẽdo hoc: aut sine hoc ẽ alia virtus stãs isti calori loco forme. ista nõ est res quaz medicꝰ hẽat ingrere: sz dimissa nobis. ¶ Et dicemꝰ breuiter ꝙ hic sunt alie virtutes p̃ter formas cõplonales q̃ vocant aie. Et istud est ꝯueniẽs anticipare in paucis v̄bis

D anteq̃ tractemꝰ de actionibꝰ z passionibꝰ cuiuslibet mẽbroꝝ: z narrare quot sunt ille spẽs: z postea reuertamur ad igrẽdũ rez cui appropriat qđlibz mẽbroꝝ: z istđ erit qđ cognouerimꝰ in p̃mis v̄tutes a qbꝰ veniũt operationes. Et scias ꝙ gñia opationũ sunt notiora quo ad nos q̃ v̄tutes: z virtutes apud nãm notiores. z iõ dicimus ꝙ physici z medici qñ speculant in opationibꝰ: dicũt ꝙ v̄tutes q̃ sunt in hoie sunt tres: aut virtꝰ nãlis: aut vitalis: aut aĩalis. Uirtutes nãles apud eos sunt cũ qbus fit nutrimẽtũ: augmẽtũ: z gñatio. Et v̄tutes vitales apud eos sunt virtutes pulsatiles q̃ sunt in corde: z hñt dilatare z cõstringere inspirando z respirando: z virtus motiua q̃ est in corde que vocat electiua p quaz mouetur aĩal ad appetẽduz rem vel fugiendũ ab ea.

E ¶ Et v̄tutes aĩales apud eos sunt qnq̃ v̄tutes sensuũ.s.tactꝰ: z gustus: z odoratus: z auditus: z visus: z ẽt virtus motiua in loco: z virtus imaginatiua: z estimatiua: z cogitatiua: z ꝯseruatiua: z reminiscibilis: z ista est qua vsi sunt medici in diuidẽdo v̄tutes aĩe: z q̃uis nõ sit cõueniẽs paruz tibi põt nocere in hac arte. Sed cõueniẽs oĩno est illa q̃ fit ſm motũ naturalẽ. Jõ ꝙ manifestũ est ꝙ iste opationes non pñt appropriari quatuor qualitatibꝰ solũ: sed etiã virtutibꝰ additis sup eas q̃ vocant aĩe. Et postq̃ inuestigati sunt sup istas operatiões q̃ vocant aĩe: dicũt ꝙ q̃dã sunt operationes q̃ appropriant plante: q̃ hz tres v̄tutes supradictas.s.nutritiuã: z post illã crescitiuã: z ista est finis nutritiue: z post illã gñatiuã: z ista est q̃si finis crescitiue. Et ẽ declaratũ ibi ꝙ ipse sunt aĩe: iõ qa sunt organice: z qa nõ sunt v̄tutes nãles: qđ si ipsi nõ appellauerunt eas nãles nisi largo modo: istud esset veritas: si ipsi crederent ꝙ ipsa eẽt aĩa ſm relationẽ: aut ſm operationẽ. Sz si ipsi

F credũt ꝙ ipsa in sui essentia sit virtus ꝑpria solũ: istud est error z signat super opinionẽ eoꝝ ꝙ ita est: qz nos videmus ꝙ Gal. in vno suoꝝ libroꝝ assimilat ipsaz adamãti: z venit ad diuidẽdum eã. Sed v̄tus pulsatiua est de necessitate cibatiua virtus: z diuisiua: z p̃nceps: qz cũ ipsa cor dat calores alijs mẽbris: z est sicut seruiens virtuti p̃ncipali cibatiue: qz cũ ipsa ꝯseruat. Et iõ nõ est ꝯueniẽs ponere illã vnã virtutem per se ab alijs v̄tutibus: iõ qz est ista virtus anime nutritiue: sicut alie v̄tutes.v.sue v̄tutes: sicut attractiua: retẽtiua: z digestiua: z expulsiua: et discretiua: q̃uis virtꝰ pulsatilis appropriet plus vite ꝑpter multũ calorẽ qui est cũ ea. Et quidã sunt qui appellant plãtã in ista v̄tute hayguã.s.vegetatiuã. Et forsitan medici nõ vocauerũt istã virtutẽ euẽtationis vitalẽ: nisi ꝑpter hoc ꝙ appropriat plus vite: q̃uis sit de genere nutritiue sicut diximus.

G ¶ Sed eoꝝ diuisio per quã diuidunt virtutes aĩales ad sensuz: z ad virtutẽ motiuã in loco: z imaginatiuã. z rõnalẽ: z ꝯseruatiuã: z remissibilẽ est oĩno vera: saluo ꝙ virtus motiua in loco nõ est aliud plus q̃ elenosoia.s.virtꝰ motiua voluntarie: qñ ꝯcordat cũ ea imaginatio z ꝯsimiliũ: z ita est ꝺclaratũ in libro de aĩa. Et ipsi numerãt v̄tutez motiuã volũtarie in numero vitaliũ. Et ponũt motiuã in loco aliã spẽm: z istud nõ est ꝯueniẽs: qz nõ est nisi virtus nutritiua: z crescitiua: z sensitiua: z generatiua: z imaginatiua: z appetitiua: z rõnalis: z motiua: z lactatiua ex istis: sicut ẽ estimatio: aut cogitatiua: z ꝯseruatiua: z reminiscibilis. ¶ Et iã est hic dictuz ꝙ virtus rõnalis est magis spũalis q̃ imaginatiua: qz ꝑfectio v̄tutis rõnalis est apprehẽsio rerũ vliũ: sicut põt intelligi a Pho in tertia ꝑticula prime summe physicoꝝ: z in p̃mo posterioꝝ: q̃uis intelligat ꝯtrariuz circa finẽ primi libri physicoꝝ. Et q hẽbit necesse soluere ista dubia regrat in locis illis. Et qz res vles q̃ sunt apprehẽsiones virtutis rõnalis hñt ꝑticularia: necesse est inuenire in hoie virtutẽ q̃ apprehẽdat essentiã illoꝝ ꝑticulariũ cõtentoꝝ sub vlibus: z virtutẽ aliã recordãtẽ ista ꝑticularia q̃ sunt cõprehẽsa a v̄tute ꝑpria eoꝝ apprehensionẽ. Et iõ qz ista virtus apprehẽsiua ꝑticulariũ nõ apprehẽdit ea nisi habitudinibꝰ imaginatis: fuerunt de ne-

H cessitate tres v̄tutes.s.estimatiua: q̃ apprehẽdit essentiã ꝑticulariũ: z reminiscibilis ipressionis estimate. Et imaginatiua a qua apprehẽdit estimatiuã suã ipressionẽ: sicut seruiẽtes virtuti rõnali: iõ qa seruiẽs p̃parat seruito ea q̃ sunt sibi necessaria: aut studet in aliq̃ rerũ appropriatarũ seruito. ¶ Et manifestum est ꝙ virtus imaginatiua p̃parat virtuti rõnali ea que nõ sunt apprehẽsa: sicut ẽ manifestuz ꝙ due apprehẽsiones.s.estimatiua: z conser-

Quinq̃ v̄tutes aĩales iteriores: sz ifra ꝺ mente ꝑpa ponit tres tãtũ: sz pria p mi doc. 6. c.5. ponũt qnq̃ z tres tm̃ a medico considerandum.

Cõtra medicos.

Quinq̃ v̄tutes nãles. idẽ i fine se quẽtis capituli.

Cõtra medicos.

Uirtutes aĩales interiores sunt tres. idem clarꝰ infra c.20. z 3° ꝺ accidẽ. c.3. z 3° hꝰ. c.40

I natiua appropriant̃ apprehẽsioni ṽtutis rõnalis: ꝛ quã-
do remouent̃ res vl̃es a ṽtute rõnali: ꝛ virtus reminisci
bilis facit recordari essẽtie ꝑticularis: ꝛ cognoscit illaꝫ
virtus estimatiua: ꝛ tũc iuenit virtus imaginatiua habi-
tudinẽ illius essẽtie ꝑticularis q̃ est recordata a remi-
niscibili ꝛ cognita ab estimatiua. Et quãdo imaginatiua
iã venit sup suã habitudineꝫ tũc virtus rõnalis reducet
ad se illud qđ erat priuatũ ab ea. ergo iste tres ṽtutes ex
hac ꝑte sunt ministrãtes ṽtuti rõnali: ꝛ nĩstrãs est lactãs
ecce: q̃ sunt lactãtes ex hac ꝑte sicut dcm̃ est. ¶ Et ista
ṽba sunt dimittẽda h̃ ſm q̃ stant: ꝛ recuperanda a nãli:
q̃uis nõ sit necessariũ arti medicoꝝ scire hoc: nisi ꝑ mo-
dum electionis melioramẽti. Sꝫ est sufficiẽs medico in
istis reb⁹ cognoscere cõplõnẽ cui appropriat̃ vnaqueq̃
istarũ virtutũ cõseruãdo ipsaꝫ si esset p̃sens. Et restaurã-
do ipsaꝫ si eẽt deperdita: iõ q̃a sufficiẽs est ei in hac arte
venire a cognitione forẽ cõplonalis: ad formã spiritua-
K lem: sicut est sufficiẽs ei venire a cognitione materie ad
cognitionem quatuor humorum ꝛ membrorum.

¶ De iuuamentis membrorum consimilium. Cap. 8m.

SED CVM quieuit res super locũ suũ positũ in
hac arte: tũc erit manifestũ q̃ omnia mẽbra nõ sunt
iuẽta: nisi ꝓpter has ṽtutes: ꝛ iste ṽtutes ꝓpter has
suas actiones. ergo nõ est inuentũ in corpore aliqđ
mẽbroꝝ: nisi ꝓpter aliquã actionem istarũ virtutuꝫ: aut
passionẽ earũ. Ideo est nobis necessariũ ingrere actio-
nes ꝛ passiones mẽbroꝝ: ꝛ cõplõnẽ cui appropriant̃: et
cognoscẽtes illud cognoscimus sanitatẽ cuiuslibet mem
bri ꝑ suas finales causas p̃dictas in hac arte: iõ q̃ iaꝫ co
gnouimus eã ꝑ causaꝫ mãlẽ ꝛ formalẽ. Sꝫ causaꝫ efficiẽ-
teꝫ nõ ẽ necesse nobis h̃ narrare. iõ q̃ iam est separata:
saluo si ibi eẽt res q̃ staret loco efficiẽtis in statu ꝯseruã-
te. ¶ Et icipiemus a iuuamẽto mẽbroꝝ simpliciũ: ꝛ dice
mus q̃ res quã diximus q̃ est necessaria ꝑ aliã ẽ duob⁹
modis: vnus ẽ vt sit eẽntia p̃me necessaria eẽntie vltie:
sicut fuit itẽtio eẽntie ꝯsimiliuꝫ necessaria ꝑꝑ intẽtioneꝫ
L eẽntie officialiũ. ¶ Alius ẽ vt nõ sit ẽ necessitate. sꝫ est q̃
meliora sunt duo q̃ꝫ vnũ: ꝛ significat nobilitatẽ in agẽte
ꝛ patiẽte: sicut oculus q̃ nõ est inuẽtus nisi ꝓpter necessi
tatẽ vidẽdi: sꝫ nã duplauit eos ꝑꝑ melioramẽtũ dupla-
tiõis: sicut nos ꝺclarare ꝺbem⁹. ¶ Sꝫ nos nõ recordabi
mur istoꝝ iuuamẽtoꝝ nisi illi⁹ qđ erit magis necessariũ.
¶ De mẽbris simplicib⁹ q̃dã sunt ossa ꝛ sil̃ia ipsis: sicut
chartilagines: ꝛ vngues: q̃dã sunt nerui: lacerti: ligamẽ-
ta: pãniculi: chorde: cerebꝝ: ꝛ ossa sua: ꝛ nucha: ꝛ caro: ꝛ
sepũ: ꝛ his sil̃ia: ꝛ pili: ꝛ cutis: ꝛ sanguis: ꝛ fl̃a: ꝛ chol̃a: et
melãcholia: ꝛ spũs. ¶ Sꝫ ossiũ mai⁹ iuuamẽtũ ipsoꝝ est
ad fortificãdũ ꝛ stabiliẽdũ: ꝛ in summa ipsa sunt sicut fun
damẽtũ toti⁹ corꝑis. Et iuuamẽtũ scđꝫ ẽ ad defendẽdũ ꝛ
abscõdẽdũ: sicut ossa capitis: ꝛ ossa pectoris. Sꝫ mlt̃itu-
do eoꝝ in corꝑe fuit ꝑꝑ mot⁹ ꝑticl̃ares: ꝛ mltos: q̃ man⁹
nõ posset moueri ꝑ se: nisi esset discõtinuata ab osse bra-
chij cũ cõtiguitate amboꝝ ossiũ. s. man⁹ ꝛ brachij: ꝛ ita est
M in q̃lib3 mẽbroꝝ nodatiliũ mobiliũ discõtinuatoꝝ. Iuua-
mẽtũ tertiũ est: vt possit fieri resol̃o sup̃fluitatũ vaporo
sarũ: sicut sunt cõmissure q̃ sunt in osse capitis. Et põt eẽ
q̃ sunt ꝛ alia iuuamẽta. iõ q̃ si eueniret aliq̃ lesio alicui
ossiũ: nõ trãsiret ad aliud os alteri⁹ mẽbri: q̃ discõtinua-
tũ est ab illo. Itẽ fuit necessitas multoꝝ ossiũ ꝑꝑ diuersi
tatẽ figure eoꝝ: ꝛ q̃litatis ſm illud ꝑꝑ qđ ordinata sunt:
ꝛ ꝓpter ꝑuitateꝫ ꝛ magnitudinẽ eoꝝ. Sed diuersitas in
paruitate ꝛ magnitudine est sicut ossa parua que sunt in
digitis: ꝛ ossa cruris ꝛ coxe. Sed diuersitas in figura: est
sicut os qđ de necessitate h3 esse forte ꝛ graue fuit factũ
durũ ꝛ clausum: ꝛ illud in quo fuit intẽtio vt esset leue:
fuit factũ durũ ꝛ perforatũ in qualitate: ꝛ illud qđ h3 de

necessitate esse cõiunctũ cũ carne fuit factũ tenerũ: sicut N
chartilagines ꝛ sil̃ia. ꝛ ista iuuamẽta sunt nota ꝑ se: ꝛ hõ
põt cognoscere maiorẽ ꝑtem ꝑ seipsuꝫ: vel ab eo qui ali
quãtulũ studuerit in cognoscẽdo. ¶ Sed vngues fuerũt
facte ꝑꝑ duo iuuamẽta: vnũ qđ est cõe: ꝛ ẽ ꝑꝑ ꝯseruatio
nem extremitatũ digitoꝝ: sicut ponit̃ ferrũ in postremo
haste lancee. Scđm est ꝑꝑ sustẽtamẽtũ carnis digiti q̃n
capit aliq̃d. Et istud iuuamẽtũ est magis ꝓpriũ in vngui-
bus manuũ q̃ꝫ in vnguibus pedũ. Sed p̃mũ iuuamentũ
cõicat homini ꝛ alijs aialibus. ¶ In iuuamẽtis neruorũ O
cadunt multa dubia Gal. sentit̃ q̃ iuuamẽtuꝫ eoꝝ est ad
ferendũ sensum ꝛ motũ voluntariũ oibus mẽbris. Sed
qđ apparet a snia Arist. est q̃ nõ sit factus neruus nisi ad
tẽperãdũ calorẽ intrinsecũ: ad hoc vt det virtutẽ sentiẽ-
di. Et hec opinio sequit̃ plus iuuamẽto cerebri. Sꝫ si est
instr̃m motus volũtarij in hoc cadit speculatio. Et cõfir-
matio Gal. q̃ sensus ꝛ motus sint a neruis ẽ: eo q̃ remo-
to neruo remouet̃ sensus ꝛ motus: ꝛ hoc nõ est per viaꝫ
demonstratiuã. Et iã disputauim⁹ hoc in libris logicali-
bus. Sꝫ apparet q̃ iuuamẽtũ nerui est de genere iuua-
mẽti cerebri: ꝛ apparet manifeste q̃ nascant̃ ab eo ꝛ q̃
nõ sint fixi in eo: sicut dixit Gal. ¶ Et ligamẽtoꝝ iuuamẽ
tũ ꝛ chordarũ ad motũ volũtariũ est apparẽs ad oculũ.
¶ Et pãniculi fuerũt facti ꝑꝑ abscõdere ꝛ defendere: ꝛ
etiã vt sustineat mẽbra q̃ sunt suspẽsa: ꝛ retineãt ea quã-
uis hoc iuuamẽtũ sit magis ꝓpriũ ligamẽtis. Et iuuamẽ-
tũ pãniculi positi supra ventrẽ est de specie huius iuua-
menti: eo q̃ ꝓhibet intestina egredi de ꝓprijs locis sicut
accidit herniosis. ¶ Sed venarũ due sunt ꝑtes: vna est
arterie q̃ portãt spiritũ ꝛ sanguinẽ a corde: ꝛ iste sine du
bio fuerũt facte ꝓpter hoc: ꝛ fuerũt ramificate ꝛ partite
ꝑ totũ corpus: ad ferẽdũ rem istã: aut spiritũ solũ: aut spi
ritũ ꝛ sanguinẽ sil̃. ¶ Alia est non pulsatilis in q̃b⁹ nõ est
spũs sensibil̃r: nisi nos induceret ad hoc vnũ dictũ simile P
dicto qđ dicit Gal. in epate: q̃ dicit q̃ est fons spũs na-
turalis: quẽ diximus nõ eẽ nisi ꝓpter ṽtuteꝫ nutritiuam.
¶ Sed q̃ apparet ex iuuamẽto istarũ venarũ est: quia
facte sunt ad diuidẽdũ sanguinẽ coctũ in epate per alia
mẽbra: ꝛ ꝓpterea fuerũt ramificate sicut arterie. ¶ Hic
scire debes q̃ Arist. vult q̃ cibus ꝛ nutrimentũ omnium
mẽbroꝝ fiat ex duob⁹ sanguinib⁹ mixtis insimul: ꝛ sanguis
q̃ est in venis non pulsatilib⁹ ꝛ in epate est sicut mã san-
guini misso per arterias cordis: ꝛ q̃ sanguis arteriarum
est sicut forma sanguinis: ꝛ hoc est q̃ dat eidẽ cõplemẽ-
tũ ꝛ coctionẽ: ꝛ facit ipsuꝫ cibum ꝓpinquũ actu. Et Gal.
sentit q̃ sanguis q̃ ꝓuenit ab epate per venas ad mẽbra
est cibus ꝓpinquus ꝑ se. Et ꝓbatio quidẽ ṽbi in hoc est
h: q̃ sanguis vt est sanguis est ꝯueniẽs vt sit cib⁹ mẽbris: ꝛ
oẽ qđ nutrit debet euenire mẽbris: ꝛ duo sanguines vt
sit cibus mẽbris veniũt eis. ergo mẽbra debẽt nutriri ex
eis. ¶ Et ꝓpterea q̃ vnus eoꝝ est crudus ꝛ alter coct⁹:
crudus cõuenientior est vt appropri̇etur mãe ꝛ coctus
forẽ. ergo debet esse cõparatio cocti ad crudũ sicut forẽ
ad mãm: ꝛ hoc est declaratũ bñ in libro de aialib⁹. Et ex
ṽbis Gal. apparet q̃ ideꝫ asserit q̃ mẽbra superiora ci-
bant̃ a sanguine arteriali: q̃n precipit incidi arterias in
passiõe emigranea: ꝛ in epilentia ꝑseuerãte. ꝛ vtinã ego
scireꝫ q̃d ꝓhibet eũ credere q̃ iste sanguis arterialis nõ
nutrit alias ꝑtes corporis. ¶ Sed cerebri medulle sunt
due spẽs. vna ẽ q̃ stat in olla capitis: ꝛ istud sine dubio ẽ Q
yle. i. mã spũs cũ quo fiũt sensus. Sꝫ medulla q̃ ẽ in ossi-
bus est sup̃fluitas cibi eoꝝ. Et ossa solida nõ hñt medul-
lam: q̃ nõ sunt ꝑforata. Et nomẽ medulle dr̃ equoce ad
hanc medullaꝫ: ꝛ ad eã q̃ est in olla: ꝛ nõ noiamus eam
medullã: nisi q̃ sic a vulgo nominat̃. Sed medulla que
est in ossib⁹ est sup̃fluitas penit⁹: ꝛ hec est suba tẽperata.

A ⁋ Sed nā nuche est de nā cerebri:⁊ iuuamēta eorū sunt eadē ⁊ adhuc exponā dñiam q̄ est iter ea qñ narrabo iuuamēta mēbroꝝ officialiū. ⁋ Sed carnis due sūt spēs sicut dcm̄ est:⁊ Arist. dicit sup has duas:qꝛ sunt instr̄a sensus tactus: ꝑprie stātia cū eo:sic stat oculus cū visu:⁊ demōstrat h̄ qꝛ sensus simplex nō inuenit̃ nisi a corpore simplici:⁊ ꝙ neruus est seruitor carnis in hac apprehēsione ad tēperādū spūs sensus:q mittit̃ a corde.⁊ ista fundamēta nec̄e ē vt medicus a nobis recipiat:⁊ nos dicimus de sensu ⁊ motu:ꝙ vna ex reb⁹ a q̄ est eorū ꝑmanētia sūt cerebrū ⁊ nerui. ⁋ Sz vna spēs carnis quā Gal. vocat musculosaꝫ est vnū ex mēbris officialib⁹:⁊ in illo ē virt⁹ ꝓmi motoris. Propterea ꝙ istō est illō qō mouet̃ ex se ꝑ hāc ṽtutē:⁊ nō mouet̃ ꝑ aliud mēbrū qō ipm̄ moueat:qꝛ si ꝑ aliud moueret̃:h̄ iduceret nos ad inueniēdū corp⁹ aliud qō mouebit̃ ex se. Alias res duceret̃ in infi^m:qꝛ nullū corpus mouet nisi moueat̃. Et est nec̄e ꝙ res quiescat apud ꝓmū qō mouet̃ a motoꝛ imobili:⁊ h̄ ꝓbatū ē i nāli ꝓhia.

B Et h̄ spēs carnis apō Gal. est instr̄m mot⁹ localis:⁊ loq̄mur de ea qñ loq̄mur ō mēbris officialib⁹. ⁋ Sed caro spongiosa iguinū ⁊ subascellaꝝ est fcā ꝑꝑ expulsionē superfluitatū. Et nō est multū lōginquū ad credēdū:ꝙ multa ex carne nō sit fcā nisi ad iplēdū loca vacua:⁊ ad ōfendēdū. Et in sūma istud ē simplex mēbruꝫ in quo cōicāt oia aialia:sicut cor est mēbrū officiale in quo cōicant oia aialia. ⁋ Et sanguis māifestū ē ꝙ nō fuit fact⁹ nisi ꝑꝑ vnā duarū reꝝ:aut ꝑꝑ dandū nutrimētū sic̄ sanguis qui est in epate:⁊ in venis q̄s opinant̃ medici vt nascāt̃ ab epate:aut vt sit vehiculum spiritus:⁊ caloris:⁊ iste est sang. arterialis. ⁋ Flegma est sanguis idigest⁹:⁊ ꝑpterea dꝫ dici superfluitas sanguinea:h̄ est supfluitas diminuta vt sit sanguis:nō supfluitas:cui⁹ separatiōe a sanguine remaneat sanguis cōplet⁹ sic̄ a cholera ⁊ melēa. g̃ si ita ē:eē flatis fuit

C in corꝑe de nec̄itate:h̄ est ꝙ ipoſſe est cibū cōuerti.nisi ex eo generent̃ supfluitates flatice. Et pōt ēt cū h̄ ꝙ sunt in ipō alia iuuamēta:qꝛ humectat mēbra:⁊ adaptat ea ad cibādū:⁊ quasi est sic̄ cib⁹ ꝑparat⁹ eis:qñ cibus tradat̃ eis. ⁋ Sz melēa ⁊ cholera sunt ꝑ̃ ⁊ ꝑ se in corꝑe ꝑꝑ nec̄itateꝫ:qꝛ cib⁹ chilosus q vadit de stō ad epar nō posset digeri:nec eē sanguis:nisi separet̃ ab eo iste due supfluitates:sic̄ mustū nō pōt eē vinū:nisi separent̃ ab eo due supfluitates:vna grossa ⁊ terrestris:⁊ alia subtilis:⁊ ꝑꝑea ordinauit nā eis ꝑpria mēbra:⁊ nō fecit sic̄ flati:qꝛ iste due superfluitates nō hn̄t aptitudinē vt possit eē ex eis aliqua ꝑs mēbri aliquo mō:qō in flate bn̄ pōt eē. Et appet etiā cū h̄ ꝙ nā nō ꝑparauit istas:vt eēnt istr̄m seruiēs ṽtuti nutritiue ꝑ viā electiōis boni:qꝛ bursa fellis hꝫ vnū meatū ramificatū:q aduenit itestinis supioꝛib⁹ ⁊ ꝑtibus infimis stōi:⁊ in aliquib⁹ hoib⁹ tāgit stōm:⁊ facit idē op⁹ qō fac̄ in itestinis:qꝛ bursa fellis mādat ꝑ hūc meatū itestinis ꝑtē cholere:q̄ moueat ea ad expellēdū supfluitates:⁊ facit q̄si abstersionē. Et sil'r splen hꝫ vnū meatū q tangit os stōi:⁊ mittit ei ꝑtē ꝑuā melēe ad pūgēdū illud:⁊ ad mouendū appetitū cibi:qꝛ ista oꝑatio ꝑuenit a reb⁹ acetosis:⁊ multa verba dicta sūt in alijs libris:ꝫ nō expectes ex me vt laborē ad narrādū ea. ⁋ Sepi ṽtilitas in corpore fuit:vt calefaceret:sic̄ çirbū diafragma. Et sepū est supfluitas sanguis cocti a q̄ cibata sunt mēbra. Et ꝑꝑ h̄ qñ est in corꝑe tēperate sign̄at magnā sanitatē:qꝛ sign̄at sup bonitatē nutrimēti:⁊ qñ nō iuenit̃ in corpore sign̄at ꝙ nō est bona digestio:qꝛ nō ē supfluitas q̄ venit a bona digōne:h̄ est calida ⁊ hūida. Et nec̄iū illud ē ad iplēdum vacuitates ēt mēbroꝝ:sed qñ multiplicat̃ in corꝑe significat sup malā dispositionē:qꝛ multitudo māe nutritiue que ē sanguis est cōuersa in sepū:⁊ tūc infrigidant̃ mēbra ⁊ moriūtur:quia in hac supfluitate nō ē sensus ⁊ ꝑduntur

D Dictō sepi.

mēbra sensibilia qñ multiplicatur sup ea. ⁋ Pilorū capitis:supciliorū:⁊ palpebraꝝ iuuamētū ē vt defendāt:⁊ h̄ ē manifestū. Quia videm⁹ ꝙ pili capitis defendūt cerebrū a frigore:⁊ calore:⁊ supciliorū ⁊ palpebraꝝ adiuuant ad defendendū oculos a rebus extrinsecis. Sed pili subascellaꝝ:⁊ pedū:⁊ multi alij q sūt sup supficie corporis:qō apparet ex eis plus ē ex nec̄itate māe:eo ꝙ gñat̃ pilus ab vno vapore fumoso adusto ſꝫ Gal.⁊ hoc indiget speculatione:qꝛ vr̃ ꝙ pilus sit corpus extēdibile:siccū:⁊ tale ē supfluitas cibi sicci:qñ nimis cogr̃:durante in illo ad mixtione pinguedinis. g̃ nō est ille vapor cuius sit aggregatio ꝑtis supra ꝑtē. Sed est corpus continuū fortis cōtinuationis:extensiuum:crescens in longitud ine. Et mihi vr̃ ꝙ nā adducit istū vaporē:vt sit mā pili:ad h̄ vt pil⁹ trahat illā malā māꝫ ex cōꝑe ad mūdificādū ipsuꝫ ꝑ h̄:sicut tu vides ꝙ sil'r artificial'r faciūt laboratores terre:q qñ volūt vt ipsa fructificet:semināt semia q̄ hn̄t attrahere partē terrestrē adustā.⁊ ꝑ hūc modū pōt eē vt sit iuuamētū corpori. ⁋ Sed cutis vr̃ esse ꝑpter defendere:⁊ abscondere:⁊ stat foris sicut sunt cooperture mēbris itrinsecis. Et spūs sunt ꝑpinqua instr̄a virtutis regitiue corporis.⁊ sic dicēdū est ꝙ ministrat̃ a q̄tuor virtutib⁹:aut quinqꝫ:hoc ē attractiua:retentiua:digestiua:⁊ expulsiua:⁊ discretiua. Et adhuc est inuenta alia virtus:que cōmunicat toti corpori:que regitiua nūcupat̃:⁊ q̄ sit:⁊ vnde sit multa dicēda sūt:⁊ postea disputabimus:⁊ quicquid sit ab aia est:ꝑpterea ꝑuatio eius est subita mors necessario.

E Contra Gal.

F Quinqꝫ sūt ṽtutes ministrātes. idē 3° hui⁹.c.16 ⁊.c. sequēti i fine. opp. 2°.trac. 2°. cap.6°.

⁋ De iuuamētis mēbrorū officialiū: que sunt instrumēta virtutis nutritiue. Cap.9^m.

ET POSTQVAM narrauimus iuuamenta membrorū simpliciū:narrādū est iuuamētū mēbrorum officialium:⁊ vniuscuiusqꝫ ꝑtis ipsorū. Et hoc faciemus breuiter exceptis casibus in quibus prolongandi sūt sermones illis qui nobis sunt sil'es. Et eligemus ex his qō manifestū est:⁊ qō opinat̃ esse magis necessariū in hac arte:⁊ icipiem⁹ a mēbris q̄ sunt istr̄a ṽtutis nutritiue:qꝛ hec est ṽtus nec̄ia ꝓma nr̄o esse:⁊ ꝑpterea fuit corruptio suarū operationū mors. ⁋ Et dicimus ſm ꝙ testificant̃ sensus mēbra disposita ad faciēdas operationes isti⁹ ṽtutis sunt stomach⁹:⁊ sui ministri:sic̄ os:⁊ instrumēta eius:⁊ ysofagus:⁊ post h̄ intestina:⁊ epar ⁊ vene:⁊ renes:⁊ splē:⁊ saculus fellis:⁊ vesica. ⁋ Primū iuuamētū oris est masticatio cibi:⁊ ꝑpterea fuerūt positi dētes:vt faciāt ad h̄ cōueniēs ꝑparamētū:dētes qdē anteriores:vt incidant:maxillares:vt frangant:molares vt molant. Et scias ꝙ in ore est aliquantula digō:⁊ hō quem tu scis appellat eā alio noie. ⁋ Ysofag⁹ est meat⁹ ꝑ quē trāsit cibus ab ore ad os stōi:⁊ oꝑatio sua non est nisi in duabus virtutibus:que sunt lactātes virtutē nutritiuā:hoc est attractiua ⁊ expulsiua:qꝛ est nec̄e attrahere ab ore:⁊ expellere ad stōm:⁊ qñ ista operatio perdit̃:moritur homo fame. Et instr̄m seruiens nature in his duab⁹ operationibus:necesse est vt varieẗ. ⁋ Et apparet per anathomiā ꝙ ysofagus est compositus ex duabus tunicis:vna que est ſm latitudinē:⁊ alia que est ſm longitudinē:⁊ ista que ꝑcedit ſm longitudinē qñ colligit̃:⁊ constringitur:⁊ ascendit ad epiglotum:tunc fit attractio:⁊ illa que vadit in latitudine facit expulsionem qñ aggregatur:⁊ amplectitur cibum:sicut vola manus aggregat se super res humidas:⁊ ꝯstringendo eas expellit. ⁋ Manifestum est ꝙ stomachus est locus digesti onis missi cibi eidem ab ore:cōuertēdo illum in kilum:quia non potest conuertere ipsum in sanguinē. Et hoc apparet ab eo:qō ministri sui in hoc opere sunt quatuor virtutes particulares supradicte. Sed digestio est magis manifesta in tunica carnosa:propter calorem qui est in ea plus:⁊ ꝑpter

G

H

I illis quod ei aduenit ex arterijs: ⁊ venis: que ei adducūt
calorē: ⁊ ēt ē supposit⁹ epati: ita q̄ ip̄z calefacit: q̄ꝛ epar
est ei circa positū a latere dextro: ⁊ splen ē ei circa posit⁹
in latere sinistro: q̄ dat calorē. ⁋ Sed attractio cibi quā
facit hisofagus ⁊ meri fit p̄ tunicā villoꝝ longitudinaliū:
⁊ adiuuat ip̄z in h̄ qd̄ ē in eo d̄ tunica diametrali anglari.
⁋ Et retētio ⁊ expulsio fiūt p̄ tunicā que p̄cedit p̄ latitu
dinē: iō q̄ꝛ qñ recipit cibū illa tunica aggregat̄ sup̄ ipsuz
ab oi p̄te quousq̄ꝫ cōplet̄ digō: ⁊ digōne facta aggregātur
oēs sue p̄tes sup̄iores sup̄ eā ⁊ p̄miūt eā iferi⁹: ⁊ est expul
sio p̄ hāc tunicā q̄ vadit p̄ latitudinez: ⁊ hꝫ duas op̄ōnes
ꝯ̄rias: h̄ est expulsionē inferi⁹ qñ est facta digestio: vel su
peri⁹ p̄ vomitū. ⁋ Sed op̄atio v̄tutis discretiue non est
multū manifesta in stō: nisi diceremus q̄ stomachus nutri
ret̄ ex chilo. q̄re desideraret cibū: ⁊ aggregaret̄ sup̄ ip̄m:
Prima rō qd̄ fit in eo. Et op̄io affirmat h̄: q̄ si nō diceremus q̄ stōch⁹
K nutrit̄ ex chilo. quare desideraret cibū ⁊ aggregaret̄ sup̄
Scd̄a rō ipsuz: ⁊ cessaret fames qñ comedim⁹. Et si ꝯtigat q̄ vnuz
mēbrū seruiat alteri: seipsuz obliuiōi nō tradit: ḡ recipit
Argm̄ ꝯ se. nutrimētū: ⁊ vtilitatē ex eo. ⁋ Et accidit vt aliqui ex no
stris socijs dubitēt ex h̄: q̄ꝛ mēbra ex chilo nō debēt nu
triri: nisi postq̄ꝫ ꝯuersus fuerit in sanguinē: ⁊ nō ē adhuc
Pria rñsio cōuersus in sanguinē in stō. ⁋ Ergo dicam⁹ q̄ stōch⁹ nu
trit̄ ab eo ex modica re: q̄ pl⁹ assimilat̄ q̄litati q̄ꝫ q̄ntitati:
⁊ testificat̄ ex h̄ q̄ subito q̄escit fames: cū comedim⁹ sicut
Scd̄a re- subito q̄escit sitis cū bibim⁹. ⁋ Et adhuc non est inconue
sponsio. niens q̄ in eo sit aliq̄ pars subtilis q̄ nutriat̄ cito p̄ aliq̄ꝫ
humiditatē: q̄ꝫuis nō sit sanguinea: q̄ꝛ tu vides multa aīa
lia q̄ nutriunt̄: lꝫ nō hēant sanguinē. Et digestio fit i eo p̄
caliditatē ⁊ humiditatē p̄mo: ⁊ scd̄ario fit p̄ aggregationez
quā facit stōch⁹ sup̄ cibū: ⁊ q̄ꝛ ip̄z amplectitur. Et p̄pterea
tūc q̄nto stōch⁹ in aīalib⁹ est grossior ⁊ durior: tāto fortior
digestio fit: ⁊ h̄ appet in stōchis volucrū. Et p̄terea vo
luerūt q̄dā antiquorū q̄ digō fiat p̄p̄ ꝯstrictionem aggre
gationis. Et opinātur q̄ stōchi volucruz p̄sint stō: sic sunt
L stōchi gallinaꝝ ⁊ p̄dicū: q̄ꝛ h̄ mēbrū nō fuit positū i eis du
rum ⁊ forte nisi p̄pterea: q̄ꝛ nō habent dentes molares.
⁋ Sed itestina ēt videnť eē instr̄a nutrimēti: q̄ꝛ ipsa nō
fuerūt fc̄ā p̄ncipal'r nisi vt trāseat p̄ ea digestus cibus in
stō p̄ foramē qd̄ appellat̄ porta. Propterea cū facta ē di
gestio in stō aperitur locus iste ⁊ mittit̄ cib⁹ ad itestina: ⁊
interiz epar trahit ab illis succositatē chili per venas q̄
attingūt istud: ⁊ qñ cōpleuerit op̄ationes tūc expellūt ite
stina sup̄fluitates inferius: ⁊ illa est sup̄fluitas sicca. ḡ vti
litas itestinoꝝ est bina. prima q̄ꝛ sūt via p̄ quā cib⁹ vadit
ab illis ad epar. Scd̄a p̄p̄ expulsionē sup̄fluitatis sicce.
Et virt⁹ in illis manifestior est expulsiua. Et p̄pterea fue
runt ambe sue tunice eūtes p̄ latitudinē. Sed virtus at
M tractiua nō est manifesta in eis: p̄pterea nō habuerūt tu
nicā vnā in longitudine: ⁊ ipsis ē virtus digestiua: q̄ꝛ eoꝝ
cōpl'o est p̄pinq̄ cōpl'oni sube stōchi. Sꝫ illa intestina nō
habuerunt multā reuolutionē nisi vt moraret̄ i eis cib⁹
donec epar traxisset ab eis qd̄ neciuz erat̄. Et p̄p̄ea dicit
Ari. q̄ aīalia hn̄tia paucā reuolutionē in itestinis sunt gu
losa. Et habuerunt duas tunicas vt essent fortia: q̄ꝛ sunt
via sup̄fluitatū: ⁊ ēt q̄ꝛ op̄atio virtutis expulsiue in h̄ est
fortior. ⁋ Manifestum est in epate q̄ est imutatiuū cibi
ad ꝯuertendū ip̄m in sanguinē: ⁊ postea mittit ip̄m ad oīa
mēbra: ⁊ p̄p̄ d̄nationē quaz facit super oīa membra nu
tritiua. opinabat̄ Hal. q̄ esset penitus in virtute nutriti
ua p̄nceps: ⁊ ipse nesciuit q̄ postremū nutrimentū est in
corde: ⁊ in eo p̄ma virtus nutritiua est p̄nceps. Et appa
ret de h̄ mēbro q̄ hꝫ q̄nq̄ꝫ virtutes dictas h̄ est digestiuā
qñ facit sanguinē: retentiuā t̄pe digōnis: attractiuaz qñ
trahit chilū ab intestinis: discretiuā qñ diuidit ⁊ cogno
scit tres sup̄fluitates: hoc est sup̄fluitas aquosa quā tra

N hūt renes: cholerica quā trahit bursa fellis. melā quā tra
hit splen. Et iueniri virtutē expulsiuam affinē virtuti at
tractiue magnū dubiū est: ⁊ hic nō ē locus sue sol'onis. Et
debes scire q̄ iste q̄tuor virtutes aut q̄nq̄ꝫ nō sunt separa
te abinuicē: ꝫ sunt sicut multi operarij sup̄ vnuz opus: ⁊
sunt virtutes que sunt sicut instr̄a vni virtuti que facit
nutrimētū: ⁊ facit ei cū istis quatuor virtutib⁹ in quolibꝫ
mēbro: ⁊ ille in toto corpore date sunt p̄pter necessitatē
vnius virtutis itrinsece que est in vnoquoq̄ꝫ mēbro: ⁊ h̄
est virtus nutritiua p̄ncipalis. ⁋ Deinceps cōtēplādum
est si ista p̄ncipalis virtus est p̄p̄ria in hoc mēbro ad hoc
vt sit ip̄m solū princeps mēbrorū istius v̄tutis: aut illic est
aliud mēbrū qd̄ sit p̄nceps ad ip̄m in hoc opere: super h̄
est multū necesse disputare. Et dicim⁹. iā appet per hoc
q̄ declaratū est in nāli phia: q̄ ista virt⁹ nō facit nisi vnā
partē mēbri nutriti: ⁊ q̄ mēbra sunt cōposita ex elemen
O tis: ⁊ q̄ cōpositū ex elementis non est cōpositū nisi p̄ mo
dū tēperantie cōplexionis: ⁊ cōpl'o fit p̄ modū decoctio
nis: ⁊ decoctio p̄ modū caloris: ergo necesse est q̄ instru
mētū istius virtutis sit principiū fortis caloris: q̄ꝛ nō est
d̄ria inter illā rē que est nobis necessaria ad esse p̄tis vel
esse totius: ⁊ si ita est. ergo de necessitate iste calor est in
epate: ⁊ in alijs instrumētis nutritiue. Et si ita est sicut di
cit. H. q̄ nō lucrata sint alia mēbra que hn̄t hāc virtutez
istū calorē cū quo agūt suas operatiōes nisi a calore epa
tis. ergo epar certe est p̄nceps ipsoꝝ mēbroꝝ: q̄ꝛ nō com
plet̄ eis h̄ opus nisi per ipsuz: ⁊ ip̄z cōplet opera sua p̄ se:
⁊ tale mēbruz quale est istō est dignius vt vocet̄ p̄nceps
⁊ ista est d̄natio quā dixerūt tm̄ auctores ipsuz p̄ se hēre.
Et p̄pterea de rectore agricultoꝝ dixerūt q̄ sit p̄nceps
eoꝝ. p̄pterea q̄ꝛ seruitia eorū nō complentur nisi ex regi
gimie ipsius: ⁊ opus illius cōplet̄ p̄ ipsuz: ⁊ hoc est in om
nispē d̄nationis. ⁋ Dico ergo vtinā ego scirē si poss̄e est a — Contra Hal.
H. ⁊ alijs q̄ sequunt̄ suā s̄niam vt dicant q̄ epar est suffi — P
ciens p̄ se in ista op̄atione: ipso cōcedente cū eis q̄ multe
arterie veniant epati a corde que adducūt eidē multuz
calorem: q̄ si epar est sufficiēs sibi in hac operatione: er
go calor iste est in vanum ⁊ sine aliqua causa. ⁋ Et si di — Responsio
xerint q̄ iste calor nō det epati nisi virtutez vitalē. ⁋ Di — Replica
cemus q̄d est virtus vitalis que est in mēbris: est ne alia
virtus q̄ꝫ virtus nutritiua aut sensibilis: ⁊ nec nomē vite
intelligit̄ nisi sup̄ has duas: lꝫ accidat vt nomē vite attri
buat̄ magis sensibili: ⁊ hoc est ꝯ̄riū ei qd̄ intelligit̄ ex ver
bis hoīs quē scis. Nec aliud certificatū est ex istis virtuti
bus nisi p̄pter earū operationes: nec sunt hic alie opera
tiones: nisi iste due: h̄ est nutribilis ⁊ sensitiua. ⁋ Si rñde — Responsio
rent q̄ virtus pulsatilis in corde est tertia virt⁹: ⁊ illa dr̄
virtus per se. ⁋ Rñdemus q̄ꝫuis nos cōcederemus vo — Replica
bis hoc: cor tm̄ dat epati virtutē pulsatilē: q̄ꝛ manifestuz
est q̄ vene epatis non sunt pulsatiles. Deiceps appet q̄
v̄tutes pulsatiles sunt proprie corde: ⁊ ista virtus est pro
pria sua d̄natio: ⁊ qñ d̄nationē habet cor cū hac virtute: — Q
q̄ꝛ cū hac virtute dat ⁊ partitur virtutē oib⁹ mēbris: q̄m
dat ⁊ partitur eis calorē nālē: cū hoc ipsuz hꝫ cōseruatio
nē sibi p̄ modū flabellationis: ⁊ cū ista virtus videlꝫ pul
satilis sit illa cū q̄ cor dat alijs mēbris primū nutrimētuz
dādo ⁊ partiēdo eis oēs alias v̄tutes. ergo ip̄m debꝫ ap
propriari de necessitate isti virtuti: hoc est nutritiue a la
tere q̄ est nutrimētū cordiale q̄ ip̄m est instr̄m cū quo la
borat ista virtus in dādo nutrimētū. ⁋ Et si eēt alia vir — 2a replica
tus hic p̄ter istā virtutē nutritiuā: daret alijs mēbris: q̄ꝛ
imposs̄e est esse in aliquo mēbro virtutē ꝯ̄riam in specie
alijs virtutibus q̄ sunt in alijs mēbris. ⁊ nō inuenit̄ i alio
mēbro nisi in ipso existēte mēbro p̄ncipe: nec. H. nec al
ter medicus dicit h̄. Et si ita est sicut diximus: ⁊ apparet
q̄ cōparatio cordis ad epar fit sic cōparatio quā ponit
Hal.

noto ꝙ secundum istum testiculi mulie-
ris non habere effectum in genera-
tione

N A Gal. epatis ad mẽbra alia. Ergo cor ex necẽitate erit prin
ceps super epar in hac virtute: q2 epar non est sufficiens
in faciendo per se suã opationem nisi pp calorẽ transmis
Tertia rõ. sum a corde tẽperatum in quantitate ⁊ q̃litate. ¶ Et est
refirmatus iste sermo vt cor sit de necessitate princeps
ṽtutis nutritiue. qd̃ Gal. nec alij ex anathomicis dixerũt
nec crediderunt: ꝙ cordi veniret calor ab alio mẽbro: ꝫ
est sufficiens per se sicut conueniens est p̃ncipi. Et ego iã
pbaui tibi virtutem ⁊ calorẽ per viam doctrine dissolu-
Rñsio taci tiue. ¶ Et si tu videris ꝙ indiget cor epate ꝑpter p̃para
te obiectio tionem nutrimenti non est ꝑpterea epar dignum vocari
ni. princeps: sicut nõ est conueniens stomacho ꝑpter p̃pa-
B rationem cibi vt vocetur p̃nceps epatis: nec etiã bubul
cus qui p̃parauit cibũ alijs bubulcis vocabitur p̃nceps.
Rõ pᵃ qd̃ ¶ Postq̃ declaratũ est ꝙ cor est p̃nceps virtutis nutri-
cor ẽ prin- tiue: ⁊ apparet p anathomiã ꝙ non est in corpore vnuz
ceps ṽtutis mẽbruz ad qd̃ nõ veniant arterie a corde. ergo cor ẽ da-
O nutritiue tor virtutis nutritiue oĩbus alijs membris per viã quaz
ego superius dixi tibi: ⁊ si ita nõ esset arterie essent in va-
Rõ sc̃da num. Et adhuc non fuit visum vnq̃ per anathomiam vt
trãsiret sanguis ab eo per venas ad cor. Adhuc sanguis
qui est in venis est sanguis imperfectus: ⁊ nõ est creatus
Prima pᵗ in vehiculuz spũs nisi sanguis arterialis. ¶ Et si diceret
doc. 5ᵃ. c. j. aliquis hõ ꝙ medicus non habeat necessariaz hãc inqui
⁊ p̃ tra. 11. sitionẽ: dico ꝙ habet multum necessariã: ⁊ hoc in futuro
ca. 2ᵒ. melius explanabo. ¶ Et quãdo Gal. vituperauit Archi
Rõ Gal. cõ genem: q2 curabat virtutẽ memorialẽ cũ medicinis cor-
phos. dialibus credendo ꝙ eẽt transmissa a corde: ⁊ dicebat si
C credis ꝙ virtus memorialis sit in corde: quare nõ appo-
nis vẽtosam sup ipsum: ⁊ sit intẽtio tua in medicãdo ipm.
Et ego dico ꝙ hec est vna reprehensio que est magis vi-
tuperabilis q̃z ṽba Archigenis sm ꝙ declaraui hucusq3
⁊ declarabo deinceps: q2 cor est princeps oĩuz membro
Contra ruz. ¶ Et fuit locus eius in medio: q2 hic est locus regis:
Gal. ad hoc vt sit regimẽ huius ꝑportionatuz equaliter oĩbꝰ
P suis circũferentijs: ⁊ etiam vt melius custodiatur. Et pro
pterea fuit circũpositus pãniculus grossius vt cicũdaret
ligamentum suum. ¶ Sed nutrimẽtum cordis est ex ve-
Respõsio na que coniuncta est inter epar ⁊ ipsum. Cooperimentũ
Replica qd̃ fuit positum super auriculam cordis fuit positum vt
aperiatur iterius ad hoc vt sanguis posset ingredi ad ip-
sum: ⁊ postea clauderetur perfecte. ¶ Sed auricula que
est in alio latere hoc est auricula vene que prouenit ab
ista camera ad pulmonẽ: ꝫ opi. quorundam fert sangui-
nem ad nutriẽdum pulmonem: quia non sunt vene con-
tinuitate cum illo. ¶ Et cooperimẽta que super hanc au
Respõsio riculam ordinata fuerunt vt aperirentur extra ⁊ nõ in
tus: ad hoc vt sanguis posset exire per eas ad pulmonẽ.
Replica ¶ Sed vni duarum auricularum. vz. que est in camera
sinistra: hoc est os arterie magne non fuerunt ordinata
tria coopertoria vt aperirẽtur ab interiori parte ad ex-
tra nisi vt iret sanguis ⁊ spiritus ad arterias ⁊ non redi-
D ret: ⁊ alia auricula que est in hoc latere ẽ os arterie ve-
Q ne que venit ad pulmonem. Et ab hac arteria fit euen-
tatio cordis. Et propterea fuerunt ordinata cooperimẽ-
ta istius auricule vt aperirẽtur deforis ab intus. ¶ Sed
quia splen non habet nisi duos meatus: vnus qui conti-
nuus est epati ⁊ alter cuz stomacho: ⁊ in splene stat spissi-
tudo sanguinis. Opinatur ꝙ sit factus ad trahendum su-
replica perfluitatem melancholicam epatis: ⁊ videtur longin-
quum vt sint duo epata quia non apparent in eo vene
misse ad aliud membruz. ¶ Bursa fellis ordinata fuit ad
trahendum superfluitatem cholericam ab epate. ¶ Et
renes etiam sunt membra seruientia epati: quia attra-
hunt aquositatẽ que est in sanguine per venam magnaz
que venit a gibbositate epatis. ¶ Sz vesica fuit ordina-
ta ad trahẽdũ superfluitatẽ aquosam a renibꝰ: ⁊ cooper- E
tura que est inter ipsaz ⁊ renes sil̃is cortici quãdo humi-
ditas trahit ad eã aperit: ⁊ quando remanet claudit: ad
hoc ne reuertatur ipsa sup̃fluitas ad renes. ¶ Et scias ⁊
non tradas obliuioni ꝙ vnũquodq3 istoꝝ mẽbroruz que
ordinata sunt ad trahẽdũ superfluitatẽ sanguis non tra-
hunt: nisi q2 sint sibi cõuenientes in cibo: ⁊ etiã cũ hoc fa
ciunt iuuamẽta que sunt necessaria. ¶ Et ꝑpterea in eis
sunt de necessitate. v. virtutes particulares. s. attractiua:
⁊ retentiua: digestiua: discretiua: ⁊ expulsiua supra dicte.
Ista sunt oĩa instrumẽta nutrimenti. ¶ Et habes ꝙ dige- Tres tm̃
stiones que cõicant omnibus mẽbris sunt due. vz. dige- digõnes
stio stomachi: ⁊ digestio epatis: saluo ꝙ tu non ponas san
guini vnã digestionẽ in venis: ⁊ si est pauca est. Sed ter-
tia digestio est que est propria omnibus membris.

¶ De iuuamentis membrorum officialium que sunt instru
menta virtutis generatiue. Cap. 10ᵐ.

ET POSTQVAM declaratuz est que sint in
strumenta vitutis nutritiue: volumus declarare in F
strumenta virtutis generatiue. Virtus eniz augmẽ
tatiua nõ habet propria mẽbra sibi: sed eadem mẽ-
bra que sunt virtutis nutritiue sunt ⁊ istius. Membroruz
gñationis q̃dam sunt que sunt ꝑpria femine sicut vulua
⁊ mãmille: quedam sunt ꝑpria mari sicut testiculi ⁊ vir-
ga. ¶ Sed testiculi fuerunt ordinati ad faciẽdũ sperma:
⁊ ideo fuit caro eoꝝ alba ⁊ spongiosa sicut caro mãmilla
ruz: ⁊ ideo quando conuertitur sanguis conuertitur a si-
militudinẽ eoꝝ: ⁊ faciunt ipsuz albũ: sicut epar conuertit
chilum ꝑpter suã rubedinẽ ad rub
orẽ. q2 vis est agentis
assimilare sibi patiens suuz. ¶ Et debes scire ꝙ istud mẽ- Testiculi ñ
brũ nõ est sicut princeps virtutis gñatiue: q̃uis ipsa vir- sunt prin-
tus sit in eo sicut opinatur Gal. q2 illud nõ põt agere suaz ceps ṽtutis
operationẽ per se nisi per spiritũ missuz eidẽ a corde tem gignitiue
peratũ in q̃titate ⁊ qualitate. Ideo appet ꝙ virtus cor-
dis que hunc calorẽ mẽsurat vt possit facere suas opatio
nes sit p̃ncipaliter gñatiua: ⁊ virtus que est i hoc mẽbro
est eius seruiens: ⁊ si hꝫ aliquã p̃dominationẽ illa est par- G
ticularis. ¶ Sz testiculi quos dicit Gal. feminã hẽre appa Sperma
ret ꝙ nõ habeãt effectũ in gñatione: quia sperma mulie mulieris ñ
rum qd̃ gñatur in mulieribus in gñatione inuentionẽ nõ ingreditur
hꝫ. ⁊ si aliquis vellet dicere ãmirando. ergo facti sunt in gñationez.
vanũ. Respondemꝰ ꝙ nec in hoĩbus mãmille hñt aliquã Idẽ in pa-
inuentionem in generatione: ⁊ tñ habẽt eas. ergo debes raphrasi d̃
scire ꝙ aliquod iuuamẽtuz est in vtrisq3. ¶ Et si tu dices aĩalibus.
vñ apparet ꝙ sperma mulieris nõ hꝫ aliquã inuentionẽ Rõ pᵃ ab
in generatione dicendũ ꝙ manifestatur sensu ⁊ cognosci expimẽto.
tur per argumẽtuz: per sensum. q2 homo videt ꝙ mulier
impregnat absq3 eo ꝙ spermatizet. Et postq̃ legi libros
Arist. g̃ quesiui a multis mulieribus de hoc ⁊ responde-
runt ꝙ plures impregnate fuerunt absq3 spermatizatio-
ne: ⁊ etiam si displicuisset eis coitus. ¶ Et etiã vidi q̃z plu
res ex istis impregnatas que fuerant a masculis violate.
¶ Et vicina quedã mea de cuius sacramento confidere
multũ bene poteramus iurauit in aĩa sua ꝙ impregnata H
fuerat subito in balneo lauelli aque calide i quo sperma
tizauerunt mali hoĩes cum essent balneati in illo balneo.
Et ego perscrutatus fui vnum librum quem fecit auem
cladis de spermate: ⁊ inueni euz qui dicit ꝙ hoc poꝭe est
esse: ⁊ reddit de hoc rõnem plurimum mihi placentẽ: q2
vulua trahit sperma ꝑpter vnam ꝑpriam virtutem quã
habet cum eo a tota specie: ⁊ ad hoc nõ est necessaria de
lectatio. o quam bene placet mihi. ¶ Sz illud qd̃ cogno Scd̃a rõ.
scitur argumẽto naturali est ꝙ si sperma mulieris posset
facere hanc operationem: quam facit hoĩs sperma. ergo
generaret per se femina: ⁊ homo non esset necessarius:
in quo nec esset opinãdum: ꝙ hec operatio diuidatur in

I illos in q̃ztitate: ꝫ est vt sperma mulieris faciat aliqua
membra: ꝛ sperma viri aliqua: qꝛ q̃zuis mēbra sint multa:
illa sunt vnū in vno p̄nº qđ est in eis: ꝛ dator istius princi-
pij qđ est cor ipm est dator oium mēbrorū in potētia: ꝛ si
esset sufficiens mulieris sperma in dādo hoc p̄nm.g̃ sper-
ma hois nō hr̃et ēt inuentionē in gn̄atione: ꝛ silr̃ dico in
Rn̄sio. spermate viri. ❡ Et si diceret qđ aliqđ istoꝝ spermatum
non facit hāc operationē quousqꝫ nō sunt mixta adiuicē
ꝛ adepta sunt aliā formā ꝛ aliā dispōnē: sicut nō est suffi
ciens ꝑ se acetum: ꝛ per se mel vt fiat oximel: nisi qn̄ sunt
Impugna tio rn̄siōis. mixta sil̃. ❡ Rn̄demus ꝛ confiteant̃ hoc qđ cōplōnē ha
bent illa duo spermata: ꝛ istud qđ dat eis hanc formā ne
cesse est vt sit cōplens: ꝛ ista duo spermata sunt hic loco
K materie: ꝛ hic nō est res que det formā nisi virtus gn̄ati-
ua: ꝛ de necessitate est ꝙ mēbrū qđ hꝫ hāc cōplōnē vel
qđ facit hanc cōplōnē est mēbrū in quo est virtus gn̄ati-
Impugna tio scđa. ua. ❡ Et sm̄ hāc opiōnē esset necesse dicere ꝙ virtꝰ ge-
neratiua est in vulua. Et vtinā ego scirē que necessitas ē
spermatis ꝛ sanguinis ad faciēdū hāc opationem: ga san
guis est sufficiēs ad faciēdū oia mēbra: qꝛ ipsa nutriuntur
Tertia rō ad p̄ncipa le. ex eo. ❡ Et postq̃ꝫ ita est ꝛ appet ipossibile ꝙ sit opatio
spermatis mulieris ꝛ spermatis viri vnuꝫ in spē: ꝛ ēt ap-
paret p̄ma fronte ꝙ mulier hꝫ opationem in gn̄atione.g̃
ꝯueniens est ꝙ opatio vnius sit sine opatione alterius: ꝛ
ꝙ sint ambo declinātes in eorū opationibus ad vnū finē
hoc est embrionis.g̃ qđlibꝫ eorū dat embrioni ptē p quā
stat vel est. Et iste due ptes sunt mā ꝛ forma. ꝛ vnū eoruꝫ
est dator materie: ꝛ aliud est dator forme. Et ipoƚe est vt
femina det formā ꝛ masculus mām. Ideo ga dator nutri
mēti dꝫ de necessitate eē dator materie: ꝛ femina est da-
trix nutrimēti.g̃ dꝫ eē datrix materie: ꝛ masculus dator
L forme: ꝛ sic dixit Arist. Et postq̃ꝫ mulier nō habet aliquid
de quo possit opinari ꝙ sit mā nisi sperma ꝛ sanguis mē-
struus: ꝛ est manifestum ꝙ sperma est humiditas aquosa
silis superfluitati: neqꝫ solū est silr̃ supfluitati. Sed p cer
to est supfluitas: ꝛ ipoƚe est ꝙ ex eo membra nutriri pos-
sint: ga si possibile eēt sufficiētior eēt sanguis: qꝛ ex eo nu
triunt̃ mēbra: qꝛ nō est dr̃ia inter nutrimēti mām ꝛ ma-
Idē ē mā gn̄ationis ꝛ nutrimē ti. teriā essentie: ga nutrimētū est eēntia in pte: ꝛ gn̄atio eē
est in toto: ꝛ mā totius ꝛ ptis est idem. Et ēt hoc testificat̃
ꝙ sperma mulieris nō est mā embrionis: qꝛ multe mulie
res impregnant̃ absqꝫ spermatizatione: sicut dictum est.
Quarta rō ❡ Et iterum vulua mulieris vomit suuꝫ sperma ꝛ trahit
sperma viri ad se. Que oēs res iste ostēdūt ꝙ spma mu-
lieris est supfluitas discurrēs ꝑpter delectationem: sic di
scurrit saliua ex ore alicuius famelici cū videt aliquem co
Quinta rō medentē. ❡ Et appet manifeste ꝙ sperma viri tenet lo-
cū agētis: ga mēbra nō nutriunt̃ nisi per calorē nālē q ē
in corde: ꝛ iste calor est p̄mū instr̄m aīe nutritiue. Et ꝑpea
necesse est vt sit primū instr̄m virtutis cōplectiue. Et silr̃
M necesse est in spermate viri aut in sanguine q ē in vulua
magnā ptē istius nālis caloris eē in actu: ꝛ ipoƚe est eē ꝫ
nisi in spermate ꝑꝑ suū caloreꝫ ꝛ humiditatē. Et sanguis
ex quo gn̄at̃ embrio est sanguis venaꝝ mulieris qui est in
vulua retētus: ꝛ remotus est vt habeat in se virtutē talē
qualis est ista: eo qꝛ est sanguis indigestus: ꝛ adhuc remo-
tius est vt sit in spermate mulieris: vel ēt non est dđm ꝙ
calor naturalis sit in embrione ex se: ideo ga nō gn̄at̃ ca-
Cōclusio lor naturalis nisi a calore q est in nutriente. ❡ Propter
omnes ergo istas rationes nō est credēdū ꝙ sperma mu-
lieris sit mā vel forma embrionis. Sed sperma viri stat
loco forme: ꝛ sanguis mēstruus loco materie: ꝛ sperma
mulieris nō habet inuētionē in gn̄atione. Et non est cre-
dendū vt sperma prebeat iuuamētū solum qualitate: sed
cōfert in iuuamento caloris q̃ztitatiui. Et ꝑpea nō habet
Arist. reprehēsionē ab Hip. ꝛ Gal. ꝙ i muliere que in sal-
tando abortiuit. vj. die ꝛ fuit iuetū spma inuolutū pānicu N
lo: nec ēt q̃rēdū ab Aristo. quo loco erat istud sperma. Et
scio ꝙ nō erat nečia in medicina ista inqsitio: qꝛ magis ē
inqrendū in gn̄atione aialiū. Sꝫ nos narrauimꝰ illđ hic p
maiori iuuamēto: ꝛ q vult scire qōnes q̃ sunt inter Arist. ꝛ
Gal. legat librū đ aiali. ꝛ ibi inueniet illđ qđ dixi. ❡ Et de-
inceps volumus reuerti ad illđ a quo fuimꝰ separati. Et
dicimus ꝙ p̄mū iuuamētū virge est vt inyciat sperma in
matricē: ꝛ 2m vt sit meatus superfluitati aquose. Et iuua
mentū vulue est vt sit locus gn̄ationis: ꝛ cū ꝫ sunt alia iu
uamēta: vt sit meatꝰ ꝛ via supfluitati sanguis nō cocti qui
gn̄at̃ in femis: ꝛ ē sanguis mēstruus q ꝑꝑ nimiā hūiditatē
q̃ gn̄atur i eis ex paucitate caloris eaꝝ intrinseci nō ē suf
ficiēs calor eaꝝ ad decoquēdū sanguineꝫ q mittit̃ ad mē
bra eaꝝ: ꝛ idcirco expellit ipm nā certis ꝑoxismis p mea-
tū huiꝰ mēbri. Et est cōpositū multis villis transuersorūs
ꝑꝑ vtutē retētiuā q̃ ē in eis: ꝛ hꝫ aliquos villos lōgitudia O
les ꝑꝑ vtutē attractiuā vt trahāt spma. Sꝫ vtus expulsi
ua q̃ ē i ꝫ mēbro magna ē: ꝛ ꝑpea hꝫ vnū villū latitudi-
nalē. Et si tu q̃reres vtrū vulua hꝫ virtutē imutatiuā ꝫ in
diget specl̃atiōe: ga nō p̄t dici ꝙ vulua faciat mēbra em
brionis. Sꝫ vtꝰ informatiua ipa facit cū calore fixo i sper
mate.g̃ vtꝰ imutatiua q̃ ē i vulua nō ē nisi loco ꝯseruatio
nis: ꝛ iđ cū attigit spma aer corrūpit cōplōnē eiꝰ: ꝛ p hāc
viā pōt itelligi ꝙ vtus imutatiua ē in vulua. ❡ Sed ma-
nifestū ē ꝙ māmille sunt ad faciēdū lac: ꝑpterea ꝙ caro
ipsaꝝ fuit spōgiosa ꝛ alba: ꝛ ista mēbra hn̄t colligantiā cū
vulua. Et ꝑpea qn̄ materie ꝑꝑ aliquā cām nō veniūt ad
vuluā currūt ad māmillas: sicut est in mulieribꝰ lactāti-
bus qꝛ nō hn̄t mēstrua: ꝛ si hn̄t paruꝫ hn̄t. Et sunt alique
mulieres q̃ nō possunt ipregnari dum lactāt. Et iterū cū
materie descēdūt ad vuluā p̄uātur a māmillis. Hucusqꝫ
diximus iuuamēta mēstruorū ꝛ spermatis: deinceps vo-
lumus narrare iuuamēta instrumentorū sensus.

❡ De iuuamentis membrorum officialium que sunt instru
menta sensus in generali. Cap. IIm.

ET DICIMVS ꝙ qnqꝫ sunt sensus: scꝫ visus, au P
ditus, gustus, odoratus, ꝛ tactus. ❡ Manifestū est
ꝙ cerebrū nō fuit creatū nisi ꝑꝑ ipos: ꝛ ꝑprie ꝑꝑ vi
sum, auditū, gustū, ꝛ odoratū: ꝛ qlibet istorū habet suuꝫ in
strumētū ꝑpriū. vꝫ. visus oculū: auditus aures: odoratus
nares: gustus linguā. Sed de instrumēto ꝑprio tactus est
dubiū: qꝛ Gal. dicit ꝙ neruus qui orit̃ a cerebro est pro-
priū instrumētum eius: ꝛ est dator ipsarū virtutū alijs mē
bris. Et Aristo. dicit ꝙ istud instrumētum est caro: ꝛ hoc
sequitur opinionē quā hn̄t de cerebro. Quia Gal. dicit
ꝙ in eo sunt qnqꝫ sensus: ꝛ dicit ꝙ est princeps istius ope
rationis hoc est ꝙ facit eā per se sine alicuius necessitate
Arist. aūt dicit ꝙ dominium suum est particulare: ga est
in hoc opere seruitor dominationi cordis: ꝑposito ꝙ sen- Cōtra G.
sus fuerint in eo qnqꝫ vel quatuor. ❡ Et nos volumus Q
speculari in hoc sm̄ ꝙ speculati fuimus in dominio epa-
tis. Et dicimus ꝙ manifestū ē ex anathomia ꝙ multe ar-
terie a corde mittūtur ad cerebrū ꝛ fortes: ꝛ oēs anatho-
mici. ꝛ Ga. cū eis ꝫ ꝯsitent̃: ꝛ ex ꝫ est p̄ma ꝑbatio ꝙ cere-
brū in hac opōne idiget corde. Sꝫ si res q̃ iuuat̃ cerebrū
ꝑꝑ cor per calorē istū quē ei trāsmittit est vtus nutritiua
qua cerebrū nutrit̃.g̃ cor de necessitate eēt seruitor cere
bri in hac re. iđ qꝛ nutrimētū ꝛ virtꝰ nutritiua nō sūt data
in aīali nisi ꝑꝑ sensus ꝛ virtutē sensibilē. Sed res qua iu
uat̃ cerebrū ꝑꝑ cor p calorē quē ei trāsmittit est qnqꝫ sen
sus. Ergo vtus sensibilis p̄mo ꝛ p̄ncipalr̃ ē in corde: ꝛ ista
virtus est sensus cois: cuius esse ꝑbatū est in libro de aīa.
❡ Sed Gal. dicit ꝙ hec vtus est in cerebro: ꝛ Aristo. dic Sctia
ꝙ est in corde. ❡ Et si tu queris vnde apparet ꝙ cor sit
dator cerebro caloris mensurati in quātitate ꝛ qualitate

sm̄ ꝙ

A ꝫm ꝙ conuenit vnicuiqꝫ sensui ex sensibus cerebri. Respondemus ꝙ rõne debita est ꝙ nõ cũ oi calore fit qlibet sensus: quia calor cum quo opatur virtus nutritiua nõ est ille calor cũ quo operatˀ virtus sensibilis. Et hoc apparet in dormiẽte ⁊ vigilante: qꝛ nos videmꝰ ꝙ operatio virtutis nutritiue est fortior cũ nos dormimus: ⁊ tũc non est sensus in actu. Ergo calor cũ quo operatur virtus sensibilis non est in sensibus in actu cũ homo dormit. Et hoc apparet qꝛ qñ hõ dormit tenẽdo oculos apertos nõ videt: ⁊ si nõ esset qꝛ reuertitur calor in quo est visus per neruũ opticum ad partes intrinsecas visus non esset priuatus. ¶ Et scias ꝙ vna ⁊ eadẽ virtus nõ põt iueniri in potentia ⁊ in actu simul ⁊ semel. ğ postquã manifestũ est ꝙ virtus visibilis vadit cũ spũ visibili: ⁊ spũs visibilis cũ calore nãli: qñ dormit homo non est virtꝰ visibilis in actu: qꝛ si esset in actu videret in actu: ⁊ nõ est ita. ğ calor nãlis q viuificat virtutẽ sensibilẽ non est calor virtutis nutritiue: qñ dormiens nutritur: ⁊ nõ videt: ⁊ qñ tu scies vbi reuertitur ⁊ vnde trãsmittitur tunc scies de necessitate locũ virtutis sensus cõis. Sꝫ mihi videtur prima fronte ꝙ a corde transmittitur iste calor ⁊ ad illõ reuertiˀ. Et ꝓpterea sunt partes extrinsece qñ hõ vigilat ⁊ operatio virtutis nutritiue est fortior cũ hõ dormit ⁊ corpus est fridũ deforis. ¶ Et nemo debet dicere ꝙ ortus istius caloris cum quo stant sensus ⁊ vigilia generetur primo in cerebro: qꝛ cerebrũ est mẽbrum frigidum ⁊ mẽbra nerui frigida: ⁊ in maiori parte eoꝝ apparet manifeste frigus. ergo incredibile est vt calefaciant corpus. ¶ Et adhuc de ratione appet ꝙ calor q est mã aie nutritiue ⁊ calor qui est mã aie sensibilis est vnũ loco subti: vel vnũ in situ: ⁊ non est duo loco subti nec in duobus diuersis mẽbris ẽt duo. Quia aia nutritiua que est in embrione est ꝑ̃parata recipere aiaꝫ sensibilẽ: ⁊ stat cũ ea loco forme ⁊ finis ⁊ nutritiua ẽ ei loco materie: ideo fuit receptio in illo loco ꝺ necessitate q ꝑ̃paratus est recipere. Et manifestuꝫ est ꝙ aia nõ est ꝑ̃parata recipe nisi in loco sui subti ⁊ sui situs q est calor nãlis. Ergo receptio aie ad formã sensibilem est de necessitate in ħ loco. Ideo ergo res vnita ab his duabꝰ est vnũ loco subti vel situs: q̃ꝫuis non sint vnuꝫ in aliqua duaꝝ figurarũ. Unũ simplr̃ hoc est vnũ numero: ⁊ vnuꝫ diffõne. Et hec est nobilis snia quã dedimꝰ. ¶ Et postq̃ꝫ ita est ⁊ ẽt apparet ꝙ calor cũ quo reguntur sensus est calor cordis. ğ virtus que regit sensum cõem est ibi: ⁊ cerebruꝫ est seruiens istius virtutis. Sꝫ ipsuꝫ cor est princeps istius virtutis veraciter: quia dñaˀ super his i hac perfecta dñatione. Et nos potuissemus ꝓbasse has res magis per viã demonstratiuã: ꝫ nr̃a itẽtio est abbreuiare. ¶ Et postq̃ꝫ declaratũ est ꝙ cerebrũ est seruiens cordis dãdo ei virtutes sensibiles ꝑ modũ quẽ dat camerarꝰ regi vt ipleat voluntates suas: q̃ꝫuis rex det ei illã ṽtutẽ ꝑꝑ quã agit: necesse est deinceps scire que est via ꝑ quã seruit cerebrũ cordi: qꝛ iã declarata ẽ via ꝑ quã seruit epar cordi: hoc est qꝛ ꝑ̃parat ei suũ nutrimẽtũ. Et dicimus ꝙ non in qualibet mẽsura caloris cõpletur operatio cuiuslibꝫ sensus. Et adhuc apparet ad sensum ꝙ nõ indiget forti calore: qꝛ fortis calor ꝓhibet eos appˀhendere sensata extrinseca ⁊ ipedit eos sicut videmus ꝙ hoies q distemperati sũt forti calore in cerebris eoꝝ in egritudinibꝰ acutis credũt audire ⁊ videre ea que nõ sunt: ⁊ maxime apparet ħ in sensu tactus: qꝛ fuit intentio in eo apprehẽdere q̃tuor qualitates: ⁊ fuit impossibile vt instr̃m illius eẽt vacuum ex eis: qꝛ ipsum est complexionatum ex eis: vnde fuit factũ in fine tẽperãtie vt habeat sensum fortiorẽ. ¶ Et propter hec oĩa qꝛ cor est in fine caloris fuit ordinatũ contra ipm̃ cerebrũ ex opposito ad tẽperandũ calorẽ suũ vt sensus possit apprehendere perfecte. Nec fuit possibile ponere hãc frigiditatẽ eãdẽ i corde a pñꝰcreationis: qꝛ eẽnt diminute operatiões nutrimẽti diminutione manifesta. E

Declaratio 2ᵉ rõnis

B

Deductio ꝯ tacitã rñsionem

Scða deductio.

C

Uirtꝰ sensitiua est in corde. Ideꝫ Dip. ꝺ cõde aialis. vtꝰ est i corde: mẽs in sinistro vẽtriculo. idẽ i paraphrasi li. 2. de ꝑtibus. c. 7. ab Aristo. vide pᵒ theisir tra. 2. ca. j.

Cõtra

D

Utilitas cerebri

¶ Et ꝙ dũ voluerit natura facere has duas operatiões in aialibus perfectis in vltimitate perfectionis fuit positũ cerebrũ cõtra cor. Sed aialia que dicũtur spongia marina ⁊ multa aialia bruta nõ videntur idigere cerebro: ⁊ spãliter neruo magno q oriˀ a cerebro: ⁊ ꝑꝑea si incideret aliqua ꝑs illius aialis posset viuere ⁊ nutriri ⁊ crescere donec rediret ad id qꝺ erat. Et ꝑꝑ hanc cãꝫ videmus multa aialia que viuunt cuꝫ sint incisa vsqꝫ ad mediũ sui. Et istud est seruitiũ qꝺ dicit Aristo. ⁊ sequaces sui. ⁊ secta circuentiũ que dr̃ emẽsaꝫ. i. viator: ꝙ cerebrũ facit cordi. ¶ Et fuit ordinatũ os capitis ad defendendũ cerebruꝫ. ¶ Et fuit rotũdũ qꝛ figura rotũda est magis remota a lesione sicut faciunt castellani qui faciũt turres rotũdas vt machina nõ possit eis nocere. Et adhuc qꝛ figura rotũda plura cõtinet in se ⁊ ẽt est magis apta ad motũ cõtinuũ. F

¶ De iuuamento fili spine. Cap. 12m.

ET IVVAMENTVM fili spine est de genere iuuamenti cerebri ⁊ est quasi clauus ligans spondilia. Et postq̃ꝫ declarata est ex hoc sermone compositio. al. comparatio dominationis cerebri ⁊ similiter dominationis cordis. ⁊ declaratum est iterum ꝙ est eius iuuamentũ: deinde narrandum est iuuamẽtũ mẽbrorum vniuscuiusqꝫ que data sunt his quinqꝫ virtutibus.

¶ De proprio instrumento sensus tactus. Cap. 13m.

ET DICIMVS ꝙ caro est proprium instrumẽtum sensus: tactus: propterea quia illud est membrum qꝺ cõicat omnibus animalibus: sicut tactus est sensus cõis omnibus animalibus. Et i carnibꝰ ꝑfectorum animalium sunt sparsi multi nerui ad temperandum cõplexionẽ carnis: ⁊ quia nerui sunt similes complexioni cerebri est iuuamẽtum eorum de genere iuuamenti cerebri: ⁊ propterea membra ad que non veniunt multi nerui sunt duri sensus. Et istius virtutis quidam est ꝙ cõicat omnibus partibus carnis: ⁊ hic est sensus quatuor qualitatuꝫ cõtrariarũ: sicut caliditas: frigiditas: siccitas: ⁊ hu. ⁊ quidam est ꝙ est proprium vni membro: sicut est quando os stomachi sentit resolutionem factaꝫ in eo: ⁊ iste sensus appellatur fames ⁊ sitis. ¶ Sꝫ fames est sensus resolutionis substantie grosse calide ⁊ sicce: ⁊ sitis est sensus resolutionis substantie frigide ⁊ humide. ergo sensus proprius est duplex. ¶ Et sensus capitis membri de titillatione quam habet in hora coitus isti duo sunt cõnumerati in genere sensus tactus.

Caro ẽ instrumentũ sẽsus tactꝰ

G

¶ De iuuamento lingue. Cap. 14m.

ET LINGVE iuuamẽtum est manifestum ꝙ illa ⁊ nerui sui non fuerũt facti nisi ꝑꝑ operationem gustus quamuis huic adiungatur alia res propter electionẽ meliorẽ hoc est ad ꝓferendum literas locutionum. ¶ Et in radice lingue sunt duo orificia que tangunt carnem glandulosam que appellatur generatrix saliue ⁊ iuuamentum istius saliue est vt faciat manifestare gustuꝫ rerum saporatarum. H

¶ De iuuamentis oculorum ⁊ partium suaꝝ. Cap. 15m.

ET MANIFESTVM est ꝙ oculi sunt instrumenta visus ⁊ ꝙ sunt compositi ex septem tunicis ⁊ tribus humiditatibus: ⁊ sciendum est iuuamẽtuꝫ vnicuiqꝫ ipsorum. ¶ Et apparet ꝙ propriũ instrumentum illius sensus sit humiditas rotunda que vocatur crystallina vl' glacialis aut reticula aranea posita super hanc hu. Quia declaratũ est in nãli ph̃ia ꝙ hec apprehẽsio non potest perfici nisi in corpore peruio hoc est aere ⁊ aqua: quia ꝓpter claritatẽ ⁊ peruietatem que est in eis fuit eis possibile recipere colores: ⁊ nõ apparet in oculo corpus existens in vltima claritate: ⁊ luciditate natũ ex

Ideꝫ pᵐo theisir tra. 8. c. 14. Idẽ vbi. s.

I temperantia aeris ⁊ aque nisi duo corpora: ⁊ non fuit or
dinata rotunditas istius humiditatis cum aliquãtula de-
uexitate nisi vt recipet rerum sensibilium multam quan-
titatem. ¶ Sed alie humiditates ⁊ alie tunice nõ fuerũt
facte nisi propter hanc humiditatez. Et cum deuexitate
modica nõ est nisi vt recipiat a grandinosa: quia vitrea
humiditas fuit facta ad nutriendũ hanc humiditatẽ per
viam rorationis: ⁊ hoc fuit ꝓpterea ꝙa nã sanguinis est
remota a nã huius humiditatis: vnde fuit necessariuz vt
aliqua re mediante fiat transitus sanguinis in primo vt
ipsa adaptentur ad nutriendum hanc humiditatẽ. ¶ Et
albuginea humiditas facta fuit iterum ad humectanduz
hanc humiditatẽ ⁊ ad custodiendũ humiditatez suam ab
aere extrinseco: ⁊ etiaz ne tangãt vueam tunicam. ¶ Sz
tunica fortis vocata coniunctiua fuit ad custodiẽdũ ocu-
lum a duricie nerui: ⁊ etiaz ad ligandum oculum cũ osse:
K ⁊ etiã ꝓpter aliã vtilitatem quam dicemus post. ¶ Sed
tunica que dicitur ferina fuit facta ad nutriendum dictã
retinã per venas que sunt in ea: ⁊ etiam vt iuuet ipsaz ꝓ-
pter calorem nãlem per arterias que sunt in ipsa. Sed
iuuamentum tele retine pͥmum est vt det spiritum visibi
lem per neruos qui sunt in ipsa hoc est calorem nãlẽ cu-
ius complexio adaptata est in cerebro. Et per duos ner
uos qui vadunt ad oculos: ⁊ etiam nutrit crystallinã hu-
miditatez per viam rorationis ⁊ dat iuuamentũ caloris
Cõtra Ga. nãlis per arterias que sunt in ea. ¶ Sed Gal. cõfitetur
ꝙ aranea est vltimate peruietatis ⁊ luciditatis: quia co-
lores ⁊ forme imprimuntur in ipsam. ergo illi tela est pro
prium instrũm visus: vel per se vel per adiutoriũ crystalli-
ne. ¶ Et tela vuea dz habere tria iuuamenta vnũ est vt
nutriat telam corneam: ⁊ propterea fuit multũ venosa: se
cũdũ vt defendat crystallinam a duritie tactus cornee: ⁊
ꝓpterea fuit hec tela mollis tãtum ne disgregaretur spi
ritus visibilis ⁊ hoc facit propter calorẽ nigrũ quẽ hz: qr
nã est coloris nigri vt aggreget. ¶ Et foramen qd est in
L medio istius tele nõ fuit factum nisi vt esset forma sensati
humiditatis crystalline aut aranee aut ambarũ: qr visus
sicut scis nõ fit extramittendo. Sed oculus recipit colo-
res per sua corpora peruia ꝑ modum ꝑ quez recipit spe
culũ: ⁊ qñ colores sunt impressi in ipsum tunc apprehen-
dit eos spiritus visibilis: ⁊ hoc ego bene ꝓbaui in libro ð
sensu ⁊ sensato sex rõnibus: ꝙ si aliqð corporũ quibus est
compositus oculus est conueniens vt in eo imprimãtur
colores per nimiam eius peruietatem ipsum corpus est
propriũ instrumentũ oculi. ¶ Et iuuamentuz tele cornee
etiã fuit vt defendat humorem albugineũ ⁊ fuit facta cla
ra ⁊ subtilis vt non resistat humiditati crystalline ad reci-
piendũ formas. Sed secũdũ iuuamẽtum coniunctiue fuit
factum ad mouendũ secum musculum qui mouet oculũ.
¶ Ista sunt iuuamẽta partiũ oculi sz Gal. ⁊ maior pars
iuuamentorũ sz ꝙ vidisti. hic sunt iuuamẽta arbitratiua:
sed sine dubio quodlibet ipsorũ habet iuuamentũ ꝓpriuz
in se: ⁊ pars dominãs in eo ⁊ suus finis non est nisi vt im-
primantur colores in ipsum.

¶ De iuuamẽtis instrorum auditus. Cap. 16m.

SED INSTRVMENTORVM auditus
manifestũ est ꝙ sunt aures: ⁊ pͥmũ in quo auditus ẽ:
M est neruus qui venit ad eas ꝙ cooperit foramen au-
ris. ¶ Et dictũ est ꝙ foramẽ auris non fuit tortuosũz
nisi vt aer frigidus non intret tali mõ ꝙ ledat auditũ. Et
melius est dicere ꝙ fuit tortuosũz ne virtus auditus fuis-
set lesa a vocibus fortissimis. Et in summa scias ꝙ hec fi-
gura habuit iuuamẽtum in receptione vocis: ⁊ ideo factũ
fuit chartilaginosum: ⁊ vocatũ est auris tortuosa. Et alia
aĩalia habent hoc pro alio iuuamẽto: hoc est vt recipiãt
voces venientes ab omni parte ⁊ propterea plus re-
grediuntur foras ⁊ mouent eas.

¶ De iuuamẽtis instrumentorũ odoratus. Cap. 17m.

MANIFESTVM est ꝙ instra odoratus sunt N
nasus: ⁊ fit in aĩalibus olfatilibus ꝑ viã attractio
nis: ⁊ in non olfatilibus sine attractione: sicut in
apibus ⁊ in alijs animalibus non habentibus ol
fatum. Et sm Aristo. iste sensus fit in duobus meatibus ꝙ
sunt in naso: ⁊ sm Gal. fit in duabus carũculis similibus
capitibus mammillarum: ⁊ dicit ꝙ propter remotionez
istius loci indiguit attractione. ¶ Et ego dico ꝙ si ita eẽt
vt dicit Ga. ergo odoraremus quamuis nares essent op-
pilate quando attraheremus aerem per os. quia palatũ
est apertum naso. Et sz ꝙ dicit Auenzoar nos odoramus
odorem ciborum quando incipiũt digeri in stomacho. er
go a contrario non est probatum ꝙ per illas duas carũ-
culas fiat odoratus: ꝙ si ita eẽt animalia inolfatibilia nõ
odorarent. ¶ Et scias ꝙ non fuit data attractio odora-
tui nisi propter vnam duarum rerum: aut electione ꝑꝑ
meliꝰ: aut grossicie sensus istius in animalibus olfatilibꝰ.
O Quia possibile esset vaporẽ euenire a re odorata per se
ad virtutem sensibilem propter nimiam subtilitatẽ sub-
stantie ⁊ propter naturam sue impulsionis. Sz ꝓpterea
ꝙ operatio olfationis est vna duarum reruz aut trahen
di aut mittendi: ⁊ est impossibile vaporem venire ex re
odorata tempore transmissionis aeris extra. Et est possi
bile ipsum venire tempore attractionis: quia aduentus
aeris odorati fit magis per modum attractionis q̃z ꝑ mo
dum effusionis. Sicut tu vides cum volumus certe senti
re odores ꝙ nos conamur super attractionem: ⁊ hec est
causa propter quaz fuit data attractio. ¶ Et apparet ꝙ
animalia que odorant sine actractione habent clariorez
sensum q̃z animalia que odorant cuz attractione sicut vi-
demus in formicis ⁊ apibus: propter debilitatem ipsius
sensus in aĩalibus olfatiuis sentitur odor paucus sine at-
P tractione: ⁊ quasi videtur vt non sentiatur. Et cum sit cõ-
paratio istius sensus inter hominem ⁊ multa ex animali-
bus est iste sensus diminutus in homine ab illis animali-
bus que indigent hoc sensu in venando vitam suam: ⁊ ꝓ-
pterea dicitur in prouerbijs ꝙ cuz ista animalia venant
vitam suam: ⁊ hoc est quasi per viam prophetie vel diui
ne prouidentie. ¶ Et postquã narrauimus instrumenta
quinque sensuum volumus narrare instrumenta que fa-
cta sunt propter virtutem motiuam.

¶ De iuuamentis mẽbrorum volũtarij motus. Cap. 18m.

ET DICIMVS ꝙ virtus que facit mouere ani
mal hec est imaginatiua vel estimatiua quam pre-
cessit virtus concupiscibilis. ⁊ postea ibi confirma
tum est consilium vel ratio propter representatio-
nem rei imaginate aut estimate sm ꝙ declaratum est in
libro de anima. Et est necesse perscrutari in hac virtute:
Q hoc est vt sciamus instrumenta quibus oportet operari
⁊ quot sunt. ¶ Dicamus ꝙ motꝰ voluntarij quidã est pro
prius: ⁊ quidam est communis. Cõmunis est motus eun-
di qui motus est totius corporis. Sed proprius est mo-
tus cutis frontis ⁊ motus oculorum: ⁊ mandibularum ⁊
duarum nasi extremitatum: ⁊ labiorum: ⁊ lingue: ⁊ epi-
glotis: ⁊ mandibule inferioris ⁊ motus capitis ⁊ colli: et
motus nasi: ⁊ motus nodi vel humeri spatule: cum bre-
done: ⁊ motus brachij a cubito inferius: ⁊ motus iunctu-
re nominate in arabico rascet: ⁊ motus digitorũ: ⁊ vnius
cuiusqz suarum iuncturarum: ⁊ motus membrorum exi-
stentium in collo: ⁊ motus pectoris ad inspirandũ: ⁊ vir-
ge: ⁊ vesice quando clauditur: ⁊ motus extremitatis inte
stini recti quando retinent feces ne exeant: ⁊ myrach: co
xe: ⁊ cruris: ⁊ testium: ⁊ pedum: ⁊ digitorum pedum. Isti
sunt motus qui dicuntur volũtarij. Et est necesse perscru
tari res

A tari res a quibus veniūt isti motus. ¶ Et dicimus ꝙ ma-
nifestum est per dispōnem istorum motuū ꝙ fiunt a plu-
ribus vno motore. verbi gratia. motus manus fit a chor
da: ⁊ motus chorde est a musculo: ⁊ motus musculi est ꝑ
se: ⁊ musculus est primum mobile: ⁊ non est hoc corpus
qđ moueat ipsum. Ideo qa oē corpus quod mouet cor-
pus mobile est a necessitate mobile: ⁊ ideo est cōueniēs
ꝙ corpora quorum vnū mouet alterꝫ veniant in fine ad
vnū corpus qđ moueatur per vnaʒ virtutem motiuam
missaʒ eidē: ⁊ nō propter aliud corpus: ʒ ꝓpter aliud p̄n-
cipiuʒ qđ est in eo sicut ꝓbatū est in nāli phia ꝙ si ita non
esset res ꝓtenderetur in infinituʒ. Ergo de necessitate de
Cōtra medicos rō. benius dicere ꝙ principium est in musculo. ¶ Et qn̄ opi
nantur medici ꝙ motus musculi sit a neruo opinant̄ fal-
sum: ideo quia si ita eēt neruus moueretur aut per se aut
B per aliud: hoc est ꝓpter aliud principiū qđ esset in eo: ⁊
ideo qa declaratum est in nāli phia ꝙ qđlibet mobile hʒ
motorem: ⁊ ꝙ ille si est corpus non moueat nisi moueat̄:
⁊ si motus esset a corpore res ꝓcederet in infinitum: ideo
necesse est hic esse motorem qui moueat ⁊ non moueat̄:
⁊ qui sit nō corpus. Hec est vna rō per quam videtur ꝙ
qui mouet primo aīal non est corpus sed virtus est aīe:
⁊ ꝙ hoc sit de necessitate in musculo. Et hec virt⁹ est vir
tus volūtaria quam precedit imaginatiua: vel estimati
ua: ⁊ confirmatio cōsilij. ¶ Et ideo quia iste motor nō est
corpus: necesse est vt primum mobile qđ mouetur ꝑ ip-
sum sit corp⁹ ad hoc vt hoc mobile sit sicut materia ⁊ ip-
sum erit ei sicut forma: quia impossibile est primuʒ moto
rem in animali vt sit sine materia. Ergo necesse est specu
lari quid sit hoc p̄mū corpus: ⁊ apparet ꝙ sit calor natu-
ralis qui est in nobis. Et tu vides ꝙ quādo infrigidantur
membra: eorum motus priuantur. Et est res nota per se
ꝙ vna rerum receptarum in diffinitione istarum opera
C tionū est calor naturalis. Sed iste calor naturalis differt
proprijs differentijs in quolibet membro ſm operatio-
nes quibus appropriatur istud maxime in operationib⁹
nutrimenti. ⁊ de hoc nullus discordat. Sed Gal. sentit ꝙ
Rō pª contra Gal. origo situs caloris istius sit cerebrū: ⁊ ad totum corpus ꝑ
neruos ab eo mittitur. Sed Aristo. sentit ꝙ cerebrum sit
seruitor cordis in hac operatione per viam qua seruit ei
in sensibus ſm ꝙ dictum est superius: ⁊ ꝙ origo istius ca-
loris est in corde. Et hoc potest videri manifeste ꝙ ita est
vt verum est: quia tu vides ꝙ nascit̄ in corpore iter agē-
tis quando vadit qđ non fuerat: ⁊ istud membrum a quo
nascitur calor ⁊ vadit ad totum corpus est cor. ¶ Et pro
pterea quādo accidit homini aliquid quod ipsuʒ terreat
redit calor ad cor ⁊ tremunt crura: ⁊ potest esse ꝙ cadit
homo: aut non poterit moueri. ergo prima virtus regiti-
Scda rō. ua in hoc motu: ⁊ illud quod mensurat calorem in quan-
D titate est de necessitate in corde. ¶ Et adhuc qđ Gal. ⁊
oēs alij medici cōfitentur ꝙ virtus volūtaria est in cor-
de: ⁊ si ita est ⁊ apparet ꝙ animalia non mouētur nisi vo
luntarie. ergo virtus hec est in corde: ⁊ cerebruʒ eius ser
uiens in dando ei temperantiaʒ. Et commune erit cū di-
ceretur de hac temperantia vt fiat per neruum aut fiat
Rō 3 Gal. in de p̄mo motore. cum spiritu animali eunte in ipsum ⁊ non est differentia
in hoc excepto ꝙ in neruis spiritus animalis ſm Gal. nō
est apparens nisi in duobus neruis opticis. ¶ Sed pri-
mum mobile a calore naturali est musculus: ideo qa con
ueniens est ꝙ calor naturalis operetur in primo: hoc est
vt primo moueatur istud corpus cum quo habet simili-
tudinem propinquiorem ex parte caloris: hoc est muscu
lus propter compositionem suam: quia est cōpositus ex
prima carne simplici ⁊ neruis a quibus nascūtur chorde.
Sed neruus solus frigidus est multum ⁊ non hʒ partem
simileʒ cum calore naturali. Et vena per se nō est digna

vt sit principium istius motus: ideo qa nascitur a mēbro E
non primo. Et de ratione non est ꝙ instrumentum quod
dat nutrimentum sit instrumentuʒ motus: quia magis est
conueniens vt nutrimentum fiat per instrumentuʒ quie-
tis. Nec etiā arteria cōueniens erit huic motui: quia est
operatrix operationum pulsationū que dissimiles ⁊ non
conuenientes sunt motui voluntario: inmo est simile vt
sit contraria ei: ⁊ sit quasi disposita sicut res que vellet ⁊
nollet aliquid simul. Ergo remanet vt sit musculus pri-
mum instrumentuʒ quod mouetur a calore naturali. Sʒ
in mēbris quibus non sunt ossa ⁊ non sunt ramificata: ⁊
sunt parua: musculi ipsi mouent ipsa sine medio: ⁊ rami-
ficata mouent ea mediantibus chordis que nascunt̄ ab
extremitatibus eoꝝ: ideoqꝫ cum contrahitur trahit illaʒ
chordā: ⁊ qa alligatus est cū extremitate ossis: mouet̄ os
suo motu. ¶ Et quando membrum habet duos motus
contrarios adinuicē: tūc hʒ duo ossa vel duos musculos
in duob⁹ locis contrarijs adinuicē: quoꝝ qlibet trahit ꝑ F
se suo tp̄e ⁊ ꝓhibet alteri suo contrario ne faciat opera-
tionē suā illa hora: ⁊ si operati essent ambo vna hora: tūc
stat equaliter membrū ⁊ trahitur ſm vnum statum. v. g.
quando musculus qui est in syluestri parte manus trahit
ipsam: vertit̄ versus partem syluestrem: ⁊ quādo muscu-
lus qui est in parte domestica trahit ipsam versus partē
domesticam vertit̄ versus illam: ⁊ quando trahūt ambo
simul existit equali: ⁊ nullus est ipsoꝝ per se vt tractu suo
faciat ipsam verti intus ⁊ extra. ¶ Et numerus musculo
rum ſm Gal. est. 529. quorum in facie sunt. 45. quorū. 24. 45
sūt vt moueāt oculos ⁊ palpebras: ⁊. 12. vt moueāt mā-
dibulam inferiorem: ⁊. 9. vt moueant alia membra faciei
que mouent̄ volūtarie: ⁊ in istis sunt musculus occultus
sub cute frōtis ⁊ prodest fortitudini apertionis oculoruʒ.
Et duo musculi qui mouent extremitatem nasi: ⁊ musculi
duo qui mouent labium superius sursuʒ: ⁊ duo q mouēt G
labium inferius deorsum: ⁊ duo qui mouent̄ maxillam.
¶ Et musculi q mouent caput ⁊ collum sunt. xxiij. qdam 23
eorum trahūt caput versus illam partem solū: v̄sus quaʒ
positi sunt. Et alij sunt qui trahunt caput ⁊ collum: eoruʒ
quidam sunt qui trahunt caput superius: ⁊ quidaʒ sunt q
trahunt ad partem anteriorem: ⁊ qdam trahūt ad partē
posteriorem superiorem: ⁊ qdam trahunt ad dextram: ⁊
quidam ad sinistram. ¶ Et. ix. musculi mouent linguam: 9
⁊. xxxij. musculi sunt ꝓpter motuʒ colli ⁊ epiglotis. ¶ Et 32
septem musculi vnicuiqꝫ spatule. ¶ Et. xiiij. vnicuiqꝫ la- 14
teri qb⁹ mouetur brachiū: ⁊ quatuor musculi positi super 28
cubitū: quorū duo sunt intus q faciunt ipsuʒ verti versus 8
partem domesticam: ⁊ duo stant extra vt faciant ipʒ v̄ti
ad partē syluestrem. ⁊. xvij. sunt in quolibet brachio. x. ex̄ 34
⁊. vij. intus. ⁊. xxxvj. positi sunt super manus. xviij. super 36
vnaquaqꝫ: q mouēt manus ad partē domesticā ⁊ partē
syluestrē: ⁊ ad motus policis ⁊ pui digiti ⁊ volaʒ manus. H
¶ Et musculi pectoris sunt. 107. eorū qdā dilatant: ⁊ qui 107
dam constringunt. Et musculi spondiliū sunt. xlviij. ⁊. viij. 48
extenduntur super vētrē sub ossib⁹ pectoris vsqꝫ ad vm 8
bilicū: ⁊ qdam extenduntur ſm longitudinem: ⁊ quidam 4
ſm latitudinem: ⁊ quidam ſm trāsuersum qui faciūt mo- 4
tum ventris cōstringendi ⁊ laxandi: ⁊ iuuāt omnes alios
motus: ⁊ quatuor musculos habent duo testiculi: ⁊ q̄tuor
musculi mouent virile membruʒ: ⁊ vnus musculus tenet 1
os vrine ne indebite fundatur: ⁊ quatuor musculi tenent 4
orificium intestinoruʒ ne stercus ante tēpus egrediatur.
Et. lxxiiij. musculi ad motum coxarum ⁊ cruriuʒ: ⁊. xxviij. 74
ad motum pedum ⁊ aliquoruʒ digitorum pedum: ⁊. xxij. 28
alijs motibus digitorum pedū ⁊ positi sunt super pedes. 22
Isti omnes musculi sunt prima res que mouetur a calo-
re naturali cōmuni: aut calore ꝓprio cuiuslibet musculi.

I ¶ Et postq̃ ita est q aliquod membrum non mouetur nisi per calorem nãlẽ qui stat ei loco forme ꝛ ꝑpter calorem qui ẽ in musculo: ꝛ ille non mouetur nisi per principium anime. ¶ Et sciendũ est quid est istud principium: ꝛ vnde est ꝛ vbi est. Et dicimus q quãdo associabitur huic q declaratũ est per vl'em sermonem: hoc est q virtus que facit motũ in loco est anima. Et est declaratum etiã q conueniens est q motus vniuscuiusq3 corporis fit per virtutem voluntariam fixam in membro cõmuni qd cõicat toti corpori q sit mobile per se: ꝛ per virtutem ꝓpriam voluntarie mẽtis mẽbris particularibus que mouẽtur p se ꝛ sunt musculi: ꝛ apparet sensui q in corpore non est mẽbruz qd cõicet toti corpori: ꝛ sit mobile per se nisi cor. ergo virtus voluntaria cõmunis est in corde hoc est in musculo qui est in eo: ꝛ q virtutes particulares voluntarie sunt in quolibet musculo particularium musculorum. Sicut videmus q motus communis vitalis animalium qui est inspiratio habet principium a corde: ꝛ iste motus est coniunctus motui expirationis pulsatilis. ¶ Et propter hoc accidit q pulsus magnificatur per motuz: ꝛ minoratur per quietem. Ergo cerebrum ꝛ neruus non fuerũt nisi ad temperãdum istum calorem in quo est principium virtutis voluntarie cõmunis ꝛ proprie. ¶ Debes scire q non est impossibile hic esse motuz voluntarium absq3 musculo: sed si est: est propter calorẽ nãlem aut propter rẽ que stat loco eius in animalib' que nõ sunt sanguinea nec musculosa. ¶ Et sine dubio isti musculi non sunt nisi in aialibus perfectis. Ideo graue fuit Gal. ad dandũ musculos qui moueant linguam exterius: ꝛ motus duriciei mẽbri tẽpore coitus. Ideo qa intẽtio sua erat oino vt mot' nõ esset nisi per musculos: ꝛ non est ita.

Scda rõ d p motore. (margin, beside "cit motũ in loco est anima")

K (margin, beside "cut videmus q motus communis")

Tertia rõ. Intentio Gal. ẽ qd mot' volũtari' ñ fiat nisi p musculos. vide p d motib' ligdis c. p° ꝛ. 4. ꝛ p iteriorum 6°. ꝛ in de motu musculorum. (margin)

¶ De iuuamentis anhelitus ꝛ mẽbrorum eius. Cap. 19m.

POSTQVAM narrauimus iuuamentuz mẽbrorum motuum voluntariorũ est narrandum de anhelitu ꝛ membris suis. Ideo quia Gal. ponit ipsum motũ volũtariũ: ꝛ q2 videtur q cerebrum operatur in hunc motũ credit q motus volũtarius sit in eo: ꝛ sil'r credidit q esset in neruo: ꝛ credidit falsum: ideo q2 iam probatum est q hoc conuenit esse in membro mobili per se: ꝛ ꝑpterea egritudo a qua prouenit lesio in motu est primo ꝛ per se in musculo: ꝛ per modum colligantie in cerebro ꝛ neruo. Quare medicus debet curare lesionem istius motus intendendo primo ad musculum: ꝛ secundario ad cerebrum ꝛ ad neruum. ¶ Instrumenta anhelitus sunt diafragma: pulmo: canna: trachea: arteria: epiglotis: ꝛ vulua. Et priusq3 nos tractemus de iuuamento vniuscuiusq3 istorum membrorum: est tractandum de iuuamento istius operationis: hoc est de anhelitu. Et dicimus quod medici sicut Gal. ꝛ alij visi sunt dicere quod anhelitus est propter duo iuuamenta: vnum ad ventillandum calorem naturalem cordis per attractionẽ aeris frigidi ꝛ expulsionem vaporis qui resoluitur a calore naturali qui est corpus fumosum q non est conueniens eidem pro certo istud iuuamentum est vnum ꝛ necessarium animalibus calidis sanguineis. Sed illis que non sunt calida nec sanguinea non est necessaria hec operatio: sed sufficit eis motus arteriarum qui venit a corde: ꝛ hoc reputo sicut anhelitum. ¶ Sed aliud iuuamentum quod dicunt esse est: vt det nutrimentum virtuti intrinsece ex aere qui recipitur restaurando ex spiritu tantum quantum resolutũ est: hoc est falsuz. q2 impossibile est cõpositũ nutriri ex simplici: quoniã si ita esset iam inueniretur animal esse simplex ex vno solo elemento: ꝛ Gal. negat hoc: ꝛ propterea dicit q aqua nõ nutrit: ꝛ propterea dico q primum verax est. ¶ Sed cui ex virtutibus anime debeat attribui anhelitus; hoc est perscrutandũ: qa Ga. dicit. q debet attribui virtuti voluntarie: ꝛ dicit hoc q2 a nostra volũtate est vt anhelem' ꝛ non anhelem'. Et etiã dicit q proprium instrumentũ huius virtutis est neruus: ꝛ dicit q si incideretur neruus qui mouet diafragma: homo non viueret nisi tantum quãtum viueret strangulatus. ¶ Sed alij dicunt q stat virtuti sicut motus pulsus. Et potest questionari dictũ Ga. duabus rõnibus. Una: q2 tu vides q anhelamus qñ dormimus. ergo nõ est voluntarius: quia operatio voluntaria non fit nisi cogitatione ꝛ voluntate sicut dictum est. Alia quia videmus q anhelitus qui fit improuise similatur motui pulsuum: ita q Hippocrates ponit ipsuz pluries loco pulsuũ. s. tempore quo non egrotant mẽbra anhelitus: ꝛ dicit q denunciat complexionem cordis sicut denunciat pulsus excepto q nõ sit egritudo in instrumentis anhelitus. ¶ Et alij sapiẽtes volunt q sit compositus duabus virtutibus. vz. voluntaria ꝛ non volũtaria: hoc est naturali ꝛ animali: ꝛ hic inuenitur in motu plurimũ membrorum sicut in motu palpebre oculi ꝛ in motu deglutitiõis: quia manifestũ est q ambe virtutes iste sunt composite: ꝛ ideo quãdo debilitantur iste due virtutes cadit defectus in operatione deglutiendi sicut accidit quando cadit virtus appetitus. ¶ Et mihi videtur q opinio postrema sit veracior: hoc est q hec operatio sit composita: vel possibile esset dicere q fortior esset opinio illius qui dicit eam esse naturalem: quia plures anhelitus quos facimus tẽpore sanitatis ꝛ egritudinis fiunt sine intẽtione: quare ponũtur ad denuntiãdũ complexionem cordis: ꝛ etiam suspiria proyciuntur absq3 intentione: ꝛ etiã quando magna necessitas anhelãdi incũbit desistere non possumus: sicut accidit in tussi ꝛ similibus. ¶ Et natura non inuenit hãc virtutẽ actiõe voluntaria nisi propter necessitatẽ superuenientem: quando non sufficit virtus nãlis ad exigentiam cordis. ¶ Sed probatio qua ꝓbat Gal. affirmando q hec virtus penitus est volũtaria: est priuatio istarũ virtutum quãdo est incisus neruus: ꝛ dicit ꝓbando postq̃ est incisus neruus est incisum instrumentum motus voluntarij: ꝛ inciso neruo cessat motus voluntarius. ergo est in neruo. Et iste syllogismus est falsus in pncipijs ꝛ corruptus in figura: q2 quando tenetur vnum predicatuz rei que data est a subiecto nõ debet semper remoueri predicatũ ab illa a qua est remotum subiectum: ꝛ qui opinabuntur hoc tenẽtur credere cum contradictione oppositi antecedentis in tota materia contradictionez oppositi cõsequentis: ꝛ ideo hec verba nõ sunt digna vt hic audiantur. Et iste est vn' modus in quo est manifestum. q2 non habuit veram radicem in logica. q2 si per remotionem nerui remouetur aliquis motus. illud nõ est ex necessitate: vt quãdo neruus est vt sit ille motus vt dicatur q neruus sit propria causa in hoc motu. Et iam nisi sunt homines percussi super venas ꝛ neruos dormitorios qui vadunt ad cerebrũ: ꝛ tunc in eis priuate sunt omnes operationes voluntarie ꝛ propterea hoc nomine nuncupãtur: ꝛ dicit Rasis q quãdo rex Indie volebat interficere nobiles iterficiebat eos p hunc modũ. Et vis tu dicere propter hoc q omnes motus voluntarij sunt fixi in his duobus. ¶ Itẽ que res est illa que iubet hãc operationem in neruo nisi vna ex reb' ꝑpter quã cõpletur hec operatio: ꝛ quando illa lesa est: tũc necessario lesa est illa operatio: q̃uis non sit propria causa in hoc: qa corrumpitur ꝑpria operatio ꝑpter corruptionem virtutis transmisse illuc. ¶ Et de necessitate nõ est propter hanc priuationẽ voluntarij motus: q quilibet motus qui est in neruo qui igreditur suã essentiã sit positus substãtialiter volũtarius ꝛ per accidẽs accidit ei vt sit ꝛ ille volũtarius. ¶ Et quomõ poterit negare hoc: qa iam cõcedit q motus palpebrarum fit per musculos

L · M · *Cõtra medicos.* (left margin) — N · *Rõ Gal.* · *Pria rõ Galenum* · *Scda rõ* · *Rõ* · O · *Tertia rõ* · *Rñsio ... ni Gal.* · P · Q (right margin)

sicut

A sicut notum est per se: ꝛ cũ hoc toto nõ est volũtarius. Et
si vellet dicere ꝙ sit totus voluntarius : adhuc nihil hic
lucratur eo ꝙ est in musculo nõ in neruo. ¶ Et postq̃ꝫ de
claratũ est ꝙ iuuamẽtũ sit in anhelitu: ꝛ que sit eius virtꝰ
necesse est narrare iuuamẽtuꝫ ꝓpꝛiũ vniuscuiusq̃ꝫ mẽ-
bꝛi ꝓpꝛiũ huic operationi. ¶ Et dicimus ꝙ mẽbꝛuꝫ qđ
manifestum dat iuuamẽtum in hac operatiõe est pulmo:
sicut videmus ꝙ qñ dilatatur attrahit aerẽ intus ꝛ quã-
do cõstringitur expellit foꝛas. Et nõ est dubiũ q̃a illud est
ꝓpꝛium instrm̃ in operatione illa. ¶ Sed qđ necesse est
speculari subtiliter in hoc est illud vtrum ille motus cuꝫ
quo fit inspiratio ꝛ respiratio sequaꝛ motũ pectoꝛis: nec
per se habet aliquẽ motũ an sit motus pectoꝛis in anhe-
Rõ Gal. litu: inde cõtinuum semper cũ motu pulmonis vt sit eius
adiutoꝛ. ¶ Sꝫ Gal. dicit ꝙ pulmo nullũ habet ꝓpꝛiuꝫ
B motũ in se: ꝛ ꝙ motus illiꝰ sequiꝛ motũ pectoꝛis: ꝛ ꝙ mo-
tus anhelitus ꝯsequitur motũ nãlẽ: fit ꝑ rẽ musculosaꝫ ma-
gnã q̃ dꝛ diafragma qđ separat iferioꝛa mẽbꝛa a sup̃ioꝛi
bus: ꝛ dicit ꝙ magis ꝓpꝛia res iuuamẽti istius mẽbꝛi est
hec op̃atio: q̃a nos videmus ꝙ incõtinẽti cũ pectus dila
taꝛ repleꝛ pulmo aere: sicut videmus in follibꝰ fabꝛoꝝ.
Rõ 2ª vide tertiã rõnẽ p̃mo theisir tra. rj. ca. 2º. Et testificatur sup̃ h̃ ꝙ qñ vulnus factũ fuerit ibi: ꝛ intret
aer pectus: tũc cessat motꝰ pulmonis ꝛ moꝛiꝛ. ¶ Et pos-
set esse ꝙ cessatio motꝰ pulmonis qñ vulneratũ ẽ pectꝰ
est ꝓpterea q̃ꝛ ifrigidaꝛ pulmo. Et in tp̃ibꝰ Aristo. nõ co-
gnoscebaꝛ aliud iuuamentũ huius mẽbꝛi nisi ꝓꝑ sepatio-
nẽ mẽbꝛoꝝ p̃ncipaliũ a nutritiuis ad h̃ vt non accideret
tp̃e digõnis eis aliud ex caloꝛe illo. Et nõ debeat iputari
Arist. hoc in defectũ: q̃ꝛ istud qđ apphendiꝛ per anatho-
miã est sicut res que apphendiꝛ numero motuũ circulo-
rũ: nec illa erat plene sciã cõpleta tẽpoꝛe Arist. Et si tp̃e
C Gal. erat ars medicie plene cõpleta : tñ dicit Gal. nõ est
ipoꝛe post me venire q̃ inuenit in arte medicine qđ ꝑ me
nõ est iuẽtũ. Et ꝑpea in maioꝛi parte reꝝ de q̃bꝰ opinanꝛ
hoies ꝙ Gal. contradicat Arist. non est vera cõtradictio:
sed sicut addictiones ꝛ complementa: q̃ꝛ nullus deperit
Arist. de eo qđ dicit in iuuamento diafragmatis ꝛ motu
neruoꝛũ: s̃m ꝙ dicit in tractatibꝰ vlibus de esse motus ꝛ
sensus ꝛ iuuamẽtis coꝛdis ꝛ cerebꝛi: ꝛ silr hic est sic dicẽ-
dum: ꝛ nõ est dicẽdum ꝙ illud qđ dicit Gal. in rebus p̃ti-
cularibꝰ cõtradicat in vlibꝰ Arist. ¶ Et mõ volumus re
uerti ad illud a quo separati sumus: ꝛ dicimus ꝙ illđ qđ
diximus ex s̃nia Gal. ꝙ motus pulmonis seq̃ꝛ motuꝫ pe-
ctoꝛis: ꝛ h̃ idiget speculatione: q̃a Ga. nõ verificat hoc ni
si ꝓpterea q̃ꝛ videt ꝙ cessante motu pectoꝛis cessat mo-
tus pulmonis: ꝛ tũc moꝛitur aial. Et ego dico ꝙ non est h̃
ita absolute dđm ꝙ motus pectoꝛis sit cã p̃ncipalis mo-
tus pulmonis: q̃ꝛ poꝛe est vt q̃libꝫ istoꝝ. i. pulmo ꝛ pectꝰ
D hẽat hunc motum ex se: sed habeant vnã ꝓpꝛietatẽ cõiũ-
ctionis : ꝓpter quã nullus eoꝝ moueꝛ sine alio: ꝛ ꝑpea
cũ cessat motus vnius cessat motus alterius: ꝛ nõ est q̃li-
bet eoꝝ cã motꝰ alterius. Et si nos poneremus ꝙ qñ pul
mo nõ moueꝛ hoc motu: tũc cessaret motus pectoꝛis sic
dicit Gal. essemus arbitrati per hoc s̃ꝫ eũ ꝙ pulmo eẽt
id qđ moueret pectus dicendo ꝙ si nõ moueretur ꝙ non
moueretur pectus. Ecce hic videtur ꝙ Gal. perdiderit
in opione sua ꝙ non est impossibile esse motum pecto-
ris ꝛ pulmonis vt moueaꝛ silr sic in globo vno: vt si vnũ
non moueret ꝙ aliud non moueret : q̃uis vnus non sit
motoꝛ alterius s̃m modũ qui dictus est. Itẽ nõ est ipossi-
bile supueniente pectoꝛi mala cõplexione per incisioneꝫ
nerui que ei aduenit ꝙ illa malitia non penetret ad pul-
monẽ ꝑ illã colligãtiã. q̃ꝛ vna reꝝ ex q̃ egrotãt mẽbꝛa ẽ
colligantia: ꝛ Gal. h̃ cõcedit. Etiã per hãc eãdẽ viã debe
mus dicere ꝙ motꝰ pectoꝛis adiuuet motũ pulmonis : ꝛ
maxie qñ idiget foꝛti anhelitu. Et melioꝛ via quã eligere

E possumus in fine nr̃e ꝓpõnis est hec: q̃ꝛ mẽbꝛũ qđ leditur
cũ cessat inspiratio ꝛ respiratio ẽ coꝛ sic manifestuꝫ est: ꝛ
si coꝛ ẽ illđ qđ recipit hãc lesionẽ ꝓpter hanc cessationẽ
ꝛ nõ solũ lesionẽ s̃ꝫ ꝛ moꝛtẽ. g̃ de necessitate est illud mẽ-
bꝛũ i quo est p̃nm istꝰ iuuamẽti. Et motꝰ pulmonis s̃ꝫ Ga.
erat violẽtus vel ꝑ violẽtiã ꝑ viã q̃ mouenꝛ coꝛpoꝛa ar
tificialia. Et nobis est dđꝫ ꝙ illud p̃nm motus est in ipso ꝑ
viã q̃ est in coꝛpoꝛibus nãlibꝰ. Et adhuc ꝙ cõpleꝛ h̃ mo-
tus ꝑ duos motus. vꝫ. nãlẽ ꝛ voluntariũ. Ergo melius qđ
dicere possumus ex his est vt sint sic duo p̃mi mobiles. s.
ꝙ musculus sit p̃mus in motu voluntario ꝛ coꝛ ꝛ pulmo
p̃mi in motu nãli. Et Gal. tenuit in h̃ tractatu viaꝫ quam
in alijs regulis suis qui putat vt iste sit motus volũtariꝰ:
ꝛ putat ꝙ nõ sit voluntarius nisi ꝑ neruũ ꝛ non appet ꝑ
F anathomiã vt neruus veniat ad pulmonem ꝑ quẽ possit
sentire ꝛ maxime ꝑ quẽ possit mouere: ꝛ põt eẽ ꝙ nr̃a p̃n
cipia nõ sunt sufficientia veniendi ad veritatẽ pluriuꝫ ha
rum inquisitionũ: s̃ꝫ tñ cõueniens est vt loquamur de his
s̃m aptitudinẽ huius tẽpoꝛis: q̃ꝛ non est ipossibile vt ca-
dant hec v̄ba ꝑ q̃ possumꝰ certificare de v̄itate haꝝ rerũ
tp̃e futuro: cũ ad p̃ns spatiũ non habeamꝰ. Et nõ fuerũt
oꝛdinate p̃tes duplices pulmõis nisi ꝓꝑ h̃ vt si superueni
ret vni p̃ti mala dispõ vt alia staret in iuuamẽto loco ip-
sius sic cõtigit in vulneribus q̃ laniãt vnã camerã pecto
ris q̃ꝛ stat p̃s pulmonis q̃ est in camera non vulnerata lo
co iuuamẽti anhelitus: s̃ꝫ qñ vulneranꝛ ambe tũc statim
moꝛiꝛ patiẽs. ¶ Et iuuamẽtũ cãne pulmonis ẽ ꝓꝑ ispira
tionẽ ꝛ respirationẽ: ꝛ cũ hoc h̃ꝫ iuuamẽtũ vocis. Et ꝓꝑ h̃
fuit positũ in extremitate huiꝰ mẽbꝛi vnũ qđ h̃ꝫ poꝛitatẽ
generãdi vocẽ: ꝛ assilaꝛ vni p̃ue ligue. Et misse sunt eideꝫ
a musculo res que dãt ei diuersas dispõnes vt possit ge-
nerare diuersas voces. Et h̃ iuuamẽtũ est tñ ꝓꝑ bñ esse:
ꝛ nõ ꝓꝑ nec̃itatẽ: ꝑpea ꝙ vox nõ est necessaria in esse no-
G stro. Et in maioꝛi p̃te facit nã h̃: quia facit in vno mẽbꝛo
duo iuuamẽta aut tria qñ dꝫ eẽ hoc sicut videmꝰ in nari-
bus: q̃ꝛ sunt oꝛdinate ad odoꝛandũ: ꝛ ad h̃ vt sint ꝓꝑ mũ-
dificationẽ sup̃fluitatũ cerebꝛi: ꝛ in vna p̃te seruit virtuti
expulsiue: ꝛ in alia p̃te seruit virtuti sensibili. ¶ Et ẽt iu-
uamentũ vtile est vt defendat ne puluis aut fumus: aut
silr res nociue veniãt ad guttur. ¶ Et cũ hoc defendit
ne aer fridus igrediaꝛ ad mẽbꝛa anhelitꝰ: ꝛ iõ qñ multuꝫ
incidiꝛ ab ea foꝛificaꝛ frigiditas ad pectꝰ ꝛ pulmonem: ꝛ
apparet vt hẽat iuẽtionẽ in eẽ vocis. Et testificaꝛ nobis
ꝙ epiglotis est instrm̃ qđ appꝛopꝛiaꝛ voci: qđ est: q̃ꝛ cum
sufflamus foꝛtiter in camerã vel cãnã pulmonis alicuiꝰ
aialis egrediꝛ vox extra ex ea q̃ assimilaꝛ voci illius aia
lis. Et fuit positũ sup̃ hũc meatũ cooperimentum vnũ ad
defendendũ a rebꝰ que vadũt ad isofagũ ne igrediatur in
ipm: q̃ꝛ moꝛireꝛ homo. Et propterea quãdo intrat aliq̃d
etiam modice quantitatis ammouet tussiꝫ. Ista sunt que
sunt possibilia dici de iuuamento anhelitus.
H

¶ De iuuamentis cerebꝛi ꝛ partium eius. Cap. 20.

ET VIRTVTES cerebꝛi. s. imaginatiua ꝛ co-
gitatiua: ꝛ reminiscibilis: ꝛ cõseruatiua: q̃uis nõ ha
beant mẽbꝛa vel instr̃a ipsa tñ hñt pꝛopꝛia loca in
cerebꝛo in quibus manifestanꝛ operationes earũ:
ꝛ ꝓpterea de eis dicendũ est. Et dicimus ꝙ virtus ima-
ginatiua stat in pꝛoꝛa cerebꝛi: ꝛ illa est q̃ retinet figuram
rei postq̃ꝫ seperata ẽ a sensu cõi. Sꝫ cogitatiua plus mani
festaꝛ i media camera: ꝛ ꝑ hãc v̄tutẽ cogitat: hõ in rebus
quibus pertinet cogitatio ꝛ electio quousq̃ꝫ apphẽderit
ꝙ cõuenientius est. Propterea nõ inuenitur hic virtꝰ ni-
si in hoie: ꝛ aiali bꝛuto cõcessa fuit extimatiue loco istius.
Et locus v̄tutis reminiscibilis ꝛ cõseruatiue ẽ pupis siue
pars posterioꝛ capitis. Et inter cõseruatiuã ꝛ remiscibilẽ
nõ ẽ dr̃ia nisi q̃a cõseruatiua ẽ cõs̃uatio cõtinua ꝛ remisci

I bilis est ɔseruatio itercepta. Et dr̄ia q̄ est iter ɔseruatiuā
vl' remiſcibilē ⁊ imaginatiuā ē q2 imaginatiua p̄ſtat alys
formā rei ſenſate poſtq̄ꝫ p̄uata eſt a ſenſib9: q̄re nō eſt ſen
ſus. Et v̄tus ɔſeruatiua ⁊ reminiſcibilis nō ſūt niſi ad con-
ſeruādū aut ad faciēdū reuerti apphēſionē illius figure.
Et ex h̄ appet q ſūt magis ſp̄ūales q̄ꝫ imaginatiua. ¶ Et
nō eſt tradēdū obliuioni q2 q̄ꝫuis camere cerebri ſint mē
bra in qbus cōplent opōnes iſtaꝝ v̄tutū: tñ iueniunt eaꝝ
radices in corde: ⁊ q illa loca nō ſunt illis niſi ſic iſtra in
quib9 manifeſtāt eoꝝ opōnes. Et ſic v̄tus viſibilis dr̄ eſſe
in humore cryſtallino: q̄ꝫuis ſit in corde vel in cerebro: ſic
iſte v̄tutes ⁊ iuuamētū iſtorū locoꝝ ē ad tēperādū eas ſꝫ
modū q dict9 eſt iuuamēto cerebri ad alias apphenſio-
Prima rō. nes. ¶ Et h̄ declarabitur p viā qua declatū eſt illō: h̄ eſt
q v̄tutes iſte nō laborāt niſi cū calore itrinſeco: ⁊ calor i-
K trinſecus nō aduenit eis niſi cū calore menſurato. ḡ v̄tus
datiua ⁊ mēſuratiua de nec̄itate ē in corde. ḡ radix iſtaꝝ
Scđa rō. virtutū ē cor. ¶ Itē q2 opatio imaginatiue nō ē niſi in ſi-
gnū qđ remāſit ex ſenſatis. i. ſenſu cōi ſic̄ declatū ē in libro
de aīa. Et ibi declatū ē q loc9 ⁊ radix habitatiōis ſenſus
cōis ē cor. ḡ hitatiōis locus v̄tutis imaginatiue ē in corde
Tertia rō. nec̄io. ¶ Et iteꝝ q2 imaginatio eſt q̄ mouet aīal: mediāte
v̄tute motiua volūtaria: manifeſtū ē q motiua volūtaria
eſt in corde. ḡ imagiatiua ē in corde. Et in loco in quo eſt
imagiatiua d̄ nec̄itate ē cogitatiua: qa cogitatio nō ē niſi
cōpoſitio reꝝ imagiatinaꝝ ⁊ diſſolo eaꝝ. Et in loco i quo
cogitatiua de nec̄itate ē: eſt remiſcibilis ⁊ ɔſeruatiua: p-
'Rñſio ad pterea q2 pp ipſaꝫ ſūt iuēte. ¶ Et nō eſt nec̄iū in vidēdo
rōnē Ha. p egritudies iſtaꝝ v̄tutū: ⁊ in egritudib9 iſtaꝝ camerarū ce-
ɔſentiam. rebri: vt indicet pp h̄ q iſte v̄tutes ſint ſolū i cerebro: ſic̄
non eſt dicēdū in vidēdo v̄tutē viſibilē egrā qñ egrotat
humor cryſtallinus q v̄t9 viſibilis nō ſit p̄ncipal'r niſi in
=m exm p cō cryſtallino. ¶ Et tu vides iteꝝ q2 egrotāt iſte v̄tutes ap-
munitatē prehēſiue pp egritudinē diafragmatis: ⁊ non fuit aliqs q
L crederet q iſte virtutes apprehēſiue eēnt in diafragma
te: ꝓpterea qa nō fuerūt ordiate iſte camere cerebri niſi
pp iſtas v̄tutes. ¶ Et fuit ordinata eaꝝ cōplo ad faciēdū
illō qđ ɔuenit iſtis v̄tutibus: ⁊ ppea iſta v̄tus non manife-
ſtat p̄ niſi in duab9 cameris ꝓp̄e ⁊ ab ea vadūt ad duas
cameras q̄ ſūt in pte poſteriori p meatū q ē iter vtraſq3:
⁊ ſunt poſita corpora in illo meatu q̄ apiunt qñ neceſſe ē
vt apiant ad itrādū calorē intriſecū in illas: ⁊ poſtmodū
claudit in illis ſic̄ dcm̄ ē i libro anathomie. ¶ Et qa cere
brū eſt mēbrū humidū liqdū: iō ad cuſtodiā ipſi9 poſitum
fuit os cranei ⁊ pāniculi circūdātes ipm ſic̄ poſite ſūt co-
ſte pectoris ad cōſeruationē cordis. Et poſituꝫ fuit h̄ ro-
tūdū: eo q hec forma ē melioris diſpōnis aliaꝝ oium for-
maꝝ: ⁊ maioris capacitatis aliaꝝ: ⁊ q2 a nocumēt̄ remo-
tior oib9 alys exiſtit. Et fuit poſitū cerebrū in altiori loco
corporis in aīalib9 perfectis ꝓpter ſenſus qui ſunt in eo:
ppea q ſenſus ſm q dicit Hal. ſunt cuſtodia corporum.
Et rationis eſt vt cuſtodes ſint in locis altis.

M ¶ De ſomno. Cap. 21m.

ETIAM declarauimus iuuamentū vniuſcuiuſq3
mēbri ſm q ſufficiēs nobis v̄r: ⁊ reſtat vt declare-
mus aliquas opōnes q̄ cōſeruāt ſanitatē. Et incipie
mus ab opōne dormiendi: ⁊ faciem9 te ſcire quid ſit dor
mire: ⁊ in quo mēbro fiat hec opatio ⁊ q̄ ſit eius cā: eo q
eſt vna ex reb9 neceſſarys in eē aīaliū dormientiū. Et hō
eſt vnū ex his: ⁊ ppea p̄uatio huius opōnis eſt vna ex re-
bus q̄ facit pdere vitā: ⁊ qñ cōpleuerim9 narrationē iſti9
v̄tutis cū modico eius qđ ſeqtur ad hoc: tūc erit cōpleta
iſta pticula: ⁊ incipiem9 loq in alia pticula de egritudini
...iffō ſom- bus ⁊ cauſis earū ⁊ accñtib9 ipſarū ſi deo placuerit. Et di
ni. cimus q dormire ē ligamentū ⁊ quies ſenſuū ⁊ reuerſio
ipſorū ab inſtris eoꝝ ad partē intrinſecā corporis. Et iſte

res p ſe note ſūt: ⁊ ppea trāſeūt res ſenſate ſup dormien- N
tes ⁊ non ſentiūt eas ⁊ ēt videm9 dormiētē ocl'os hñtem
aptos ⁊ nō videbit ⁊ ſi eēt v̄tus viſibilis in ſuo inſtro tūc
videret. Et nō ſolū accidit h̄ in hora dormiēdi. ſed ēt acci
dit h̄ qñ hō ſubtil'r ſollicitat9 eſt circa aliō: tūc ēt trāſeūt Declatio
ſup ip̄ꝫ multa ſenſata ⁊ nō ſentit ea. ¶ Et poſtq̄ꝫ dormire diffōnis.
nō eſt niſi reuocatio ſenſuum ad ptes iteriores corpis: ⁊ ē
ipol'e ſenſib9 vt moueant i motu vniuerſitatis corpis ſine
corpe vno q ſtaret loco ei9 ꝓp̄e māe: ⁊ ē māifeſtū q iſtō
corp9 ē color nālis. ḡ dormire nec̄io fit p caloris nālis re
uerſionē ad ptes intrinſecas corpis. Et teſtificabit ſup h̄
q ptes exteriores corporis refrigerant cū hō dormit. Et
ēt opatio digōnis ē fortior cū hō dormit: eo q calor nālis
cū quo opat nā i vigilādo in exteriorib9 vt det ſenſum ⁊
motū reuertit dormiēdo ad ptes itrinſecas corpis. ¶ Et
poſtq̄ꝫ trāſmiſſio caloris nālis mēbris nō fit niſi a corde ſi O
cut dcm̄ eſt ſuperi9. ḡ reuerſio ipſius tpe dormitionis nō
fit niſi ad cor: ppea q2 a loco vñ incipit mot9 ad eūdē re-
uertit ſic̄ ē in dn̄o: q2 ab eo res hñt initiū ⁊ ad ipſuꝫ reuer
tunt. Et poſtq̄ꝫ declatū ē q ſomnus ē qes ſenſuū ⁊ ceſſa-
tio ſuaꝝ opōnū pp reuerſionē caloris nālis q eſt eoꝝ ſub-
iectū ad cor. ēt ſciēdū ē q̄ ſit cā iſti9 reuerſiōis: ppea quia
hec res ſtat loco forme dormitionis ⁊ loco vltime digō-
nis. ¶ Et dicim9 q dilatatio caloris nālis in ptib9 extre-
mis nō ē niſi ꝓpter augmētū q̄ꝫtitatis ei9: ⁊ nō fit pp aug-
mētū q̄litat̄ niſi pp augmētū q̄ꝫtitat̄ q̄ ē in eo. Sꝫ conſtri-
ctio ſua ē diminutio q̄ꝫtitat̄. Et h̄ fit nec̄io dñantib9 ſuper
ipſuꝫ frigiditate ⁊ humiditate. ḡ ſomnus nō accidit nobis
niſi qñ infrigidat ⁊ humectatur calor nālis: ppea quia qñ
acqrit humiditatē ⁊ frigiditatē ⁊ reuertit ad ſuā radicem
diminuitur a ſua q̄ꝫtitate. Et propterea qa iuuamētuꝫ ce-
rebri fuit vt tēperaret cal'itatē ⁊ ſiccitatē cordis nec̄ium
eſt vt recipiat maiorē ptē iſti9 opōnis a cerebro. Et h̄ acci
det qñ dñabit ſup cōpl'onē ipſius fri. ⁊ hu. ⁊ h̄ nō accidet P cōtra
ei niſi qñ trāſmittit ei cib9: ⁊ ſil'r qñ accidit cib9 cordi acq
rit fri. ⁊ hu. Et ꝓpterea q h̄ nō accidit cordi vt in plurib9
niſi mediāte cerebro: nos faciem9 embrocationē ſup ce-
rebrū vigilātiū cū reb9 q̄ hñt humectar. Opinabant mul
ti hominū q cerebrū eēt ſolū ꝓpriū mēbrū ſomni ⁊ nō eſt
ita. Et rōnes q̄ nobis oſtēdūt q dormitio nō fit niſi p frigi
giditatē ⁊ hu. ſunt: q2 nos videmus q maior pars ciborū
qui faciunt dormire ſunt fridi ⁊ hu. ſic̄ lactuce ⁊ ſil'es: ⁊ ci
bi qui inducūt vigilias ſunt ca. ⁊ ſic. Et cā nālis ſomni ē
vapor humidus q aſcēdit a mēbris iferiorib9 ad cerebrū
pp aliquā cām gñatus: ⁊ qñ eſt in fine ſui aſcēſus igroſſat
a frigiditate cerebri: ⁊ recipit grauitatē ab alys hūidita-
tibus miſcētib9 ſe cū eis q̄ ibi ſunt: ⁊ q2 non poſſunt reſol-
ui nec vlterius aſcendere deſcēdūt inferius ad mēbra ⁊
oppilant meatus v̄tutū ſenſibiliū. Et ſomn9 non aduenit
multū aīalib9 poſt laborē niſi ppea: qa aīalia qñ mouen-
tur ⁊ laborāt ſpargit calor ſuus nālis ⁊ diminuit q̄ꝫtitas
ſua ⁊ refrigerat: ⁊ ppea reuertit de nec̄itate ad locuꝫ ſui Q
p̄ncipy ⁊ ſui theſauri. Sic̄ ſil'r accit ei res q̄ ipedit ip̄ꝫ: q2
reuertit ad p̄nm ſuū. ⁊ ſic̄ hoies exercituū qñ accit eis grā
de periculū reuertuntur ad capitaneū: ⁊ ppea cor ē iſtō
mēbrū q vltimo refrigerat tpe mortis. ¶ Et ſomnus eſt
vna opatio nāe q̄ regit corp9 aīalis. Et ppea fuit ſomn9
nec̄ius in aīalibus pfectis: q2 niſi eſſet ſomn9 perirēt ſen-
ſus pp nimiū exercitiū: ⁊ pereūtibus ſenſib9 periret vita.
Et inde eſt q citrinatur facies dormire non potētiū: ⁊ le
dunt eorū opationes: ⁊ proprie operatio virtutis nutri-
tiue ⁊ etiā exercitiū ſenſuū eſt ex rebus q̄ refrigerāt calo
rē nālem propter ſparſionē ſuā ad partes exteriores. Et
qñ refrigeratur reuertit ad partes interiores ⁊ diminui-
tur q̄ꝫtitas ſua. Et eſt ſciēdum q hec operatio q̄ꝫuis ipſa
non ſit niſi ꝓpter aliquā permutationem compl'onis fa-
ctam

A etaꝫ in calore nāli q̄ est augmētū cōplxonis fride ⁊ humide: tñ veraciter efficiēs hāc ē virtꝰ regitiua q̄ ē in corde: ⁊ calor q ē in corde hoc mō est suū istrm. Et ꝑꝑ hoc ē hic natꝰ locus inqsitiōis: hoc ē cuivtuti aīe dꝫ attribui h̄ opatio: ⁊ vr̄ ꝙ dēat attribui vtuti sensibili: iō qꝛ crescit ⁊ fortificat ꝑꝑ hāc opationem: ⁊ nō debeat attribui nutritiue īquātū est nutritiua: ꝑꝑea qꝛ vegetabilia nō dormiūt: eo ꝙ nō hñt sensuꝫ. Et ita vtꝰ ē ex vtutibꝰ sensibilibꝰ appropriatꝫ sensui cōi. Et nos nō attribuimꝰ hāc opationē vtuti sensibili: nisi qꝛ ē vna rerū ꝑꝑ q̄s ꝯseruat eē suū: q̄ꝫuis tūc cesset. Iste sunt ille res q̄ pñt dici in opatiōibꝰ oibꝰ quas hꝫ sanitas. Et de iuuamēto istoꝝ erit declarata res q̄ est necessaria in esse animaliū: ⁊ illa que non est necessaria.

¶ De complexionibus temporum. Cap. 22m.

B ET ETIAM mēbra vtutis nutritiue ⁊ opatiōes illius sunt necessaria in eē aialis: ꝙ nō est generatiua: ⁊ ēt sensus tactus ē necessarius: ⁊ ꝓpterea fuit priuatio istius vtutis mors ex necessitate: ⁊ anhelitus est etiā opatio necessaria: ⁊ ex hoc apparet ꝙ res q̄ stāt corpori hois loco ꝯseruatiōis sunt aer: aq̄: cibi: q̄ nō ꝯseruāt nisi qñ sunt sup suū cursum nālē. Et qꝛ aer nō est sup formā suā naturalē nisi ꝑꝑ operationē solis ⁊ corpoꝝ celestiū: cū eo fuerūt cāe q̄ stāt corpi humano loco ꝯseruationis ipsa eadē corpa. Et nō cōplet h̄ opatio in aere nisi ꝓpter opationē solis in eo in q̄tuor tēporibus q̄ sunt ver: estas: autūnus: ⁊ hyems: ⁊ hoc est ex icessu ipsiꝰ in circulo obliquo: ⁊ ꝑꝑea ꝯueniēs est medico cognoscere naturaꝫ hoꝝ q̄tuor tēpoꝝ: qaꝑꝑ ipsa stat sanitas plus q̄ꝫ ꝑ alias cās. Et dicimꝰ ꝙ ver ē tp̄s in quo opatiōes nutritiue sūt ꝑfectiores: ⁊ hoc nō accit nisi ꝑꝑ mltiplicationē caloris nālis in corpe: ꝓpterea qꝛ calor nālis est calidꝰ ⁊ hūidus: ⁊ dī ꝙ cōplxo istiꝰ tpis est ꝑꝑ caliditatē ⁊ hūiditatē: ꝓpte-

C rea qꝛ speculatio in cōplxone huiꝰ tēporis est in cōparatione ad corpus humanū: ⁊ opationes iuuenū in hoc tēpore sunt ꝑfectiores: ⁊ ꝓpterea pōt dici ꝙ est tp̄s tēperatū cōparatū cōplxoni hois. ¶ Sꝫ si tu diceres ꝙ eēt tē- cōtra Gal. peratū ꝑꝑ ꝓportionē q̄litatū ex qbꝰ est vna cuꝫ alia. hoc eēt fl̄m: qꝛ vnaquaqꝫ rerū q̄ appropriat cōplxoni appropriat ð necitate dñationi vniꝰ q̄litatis actiue q̄ stat loco forē: ⁊ dñationi vniꝰ q̄litatis passiue q̄ stat loco māe: ⁊ si ita nō eēt cōplxonatū: nō esset vnū in forā: imo eēnt duo: nec etiā eēt recepta vna opatio in suo termio: si due q̄litates ꝯrie dñantes eēnt sup ipsuꝫ ambe eq̄les in potētia vel in actu: qꝛ ex duabꝰ rebꝰ in actu ꝯrijs nō p̄t fieri vnū in actu: ⁊ ēt de duabꝰ nō ꝯrijs sicut nō fit ex duabꝰ lineis in actu: vna linea in actu: ⁊ hoc nō ꝯsenserūt multi ex eis q appropriāt sibi pl̄iam hoc tēpore: neduꝫ medici: ⁊ de hoc hēbūt manifestā ðclarationē: qꝛ nūquā iuenit tēperata cōplxo in ꝓportiōe. 4. q̄litatū: hoc est tēperātia que est ſm extremitates: sicut nō pōt iueniri tēperata cōplxo appropriata vni q̄litati actiue: ꝓpterea qꝛ q̄lꝫ actiua hꝫ gradū sue opationis ꝑꝑ vnā q̄litateꝫ passiuā ꝓpriā ei q̄ stat ei loco māe. Et postq̄ꝫ declaratū est hoc reuertamur

D ad illud a quo separati sumus. Et dicimꝰ ꝙ vr̄ ꝙ tp̄s estiuū hēat in dispōne sua dñiuꝫ caliditatꝫ ⁊ sic. ⁊ ēt apparet ꝙ hu. ⁊ friditas dñent sup dispōne hyemis: ⁊ h̄ est cōparatiōe ad tp̄s veris ⁊ cōplxoni hois. Sꝫ cōplxo autūni qa est media iter estatē ⁊ hyemē opinat ꝙ sit q̄si in tēperātia veris: sꝫ res ē ꝯria: qa est in fine ꝯrietatis veri: ꝓpterea qꝛ est illud tp̄s in quo debilitant vtutes: ⁊ sunt ꝯfuse sicut vꝫ in vegetabilibꝰ ⁊ aialibus: ⁊ ꝓpterea dōm est ꝙ friditas ⁊ sic. dominent sup ipsuꝫ q̄ sunt ꝯrie caliditati et hu. ⁊ q̄ꝫuis nō sit frigidū multū ꝑdominat ei siccitas: ⁊ vl̄r dico ꝙ cōfusus est in suis partibꝰ: ⁊ sol in illo est medius nobis inter ꝓpinquitatē ⁊ longitudinē: ⁊ q̄ꝫuis hec eadē cōparatio sit in vere: tñ est magna dr̄ia inter istas duas

cōparationes ex parte ꝑparationis naturalis: ꝓpterea E qꝛ vtutes sunt in autūno in fine declinatiōis: ⁊ siccitas iā dñata est sup oia aialia: ⁊ ꝓpterea nō iuenit aliqd iuuamētū in tēperātia caloris ipsiꝰ tēporis in rebus gñationis. Sꝫ tēperātia q̄ est in vere est ꝯueniēs gñationi ⁊ sedet sup nām q̄ est ꝯueniens gñationi: ⁊ h̄ est hūiditas. Et hec tēpora nō hñt terminū stabilē gñal̄r in breuitate et lōgitudie: sꝫ diuersificat in regionibꝰ: ⁊ hec diuersificant in latitudinibꝰ ipsarū. ⁊ tēperatior regio est illa q̄ hꝫ tēpꝰ autūni breue: ⁊ tp̄s veris longū: ⁊ tales regiones sunt in q̄nto climate ⁊ ꝓpe q̄ sunt ꝓpinque mari. Et autūnus in terris nostris hispanie hꝫ q̄si duos mēses: ⁊ sedet in ꝑncipio quinti climatis: ⁊ sub lance diei nō est tp̄s tēperatuꝫ ſm ꝙ opinant multi hoium: ⁊ hoc declaratū ē alias: nec ēt veꝝ ē qd dñt qdā ꝙ 4m clima sit meliꝰ 5o. ⁊ Gal. sentit F ꝙ tēperatior regio ē terra grecoꝝ: ⁊ iter alias tēꝑatior ē terra hispanicis ⁊ dicit ꝙ totū tp̄s illarū terraꝝ ē sicut tp̄s veris. Deiceps declaratū est ex istis locis sanitas cuiuslibꝫ mēbri in oibus quatuor causis. s. mālī: effi. forāli: ⁊ finali: ⁊ hec fuit nostra intentio a principio libri.

¶ Explicit Liber Secundus colliget Auerrois qui liber fuit de sanitate.

¶ Incipit Tertius liber qui est de egritudinibus: ⁊ continet capitula quadraginta ⁊ vnum.

¶ De egritudine ⁊ eius diffinitiōe in generali. Cap. pmū.

DIFFINITIO egritudinis est manifesta per diffinitionē sanitatis: eo ꝙ egritudo est opposita sanitati. Et qꝛ sanitas est vna bona dispō in mēbro cū qua agit actioneꝫ quā hꝫ a natura sua agere: ⁊ sil̄r patit passionē quā hꝫ pati per sui naturā: fuit necessariū vt egritudo sit mala dispō in mēbro ꝓpter quā agit ⁊ patit ꝯtra naturā. Et necessariū est vt faciamus in cognitione spērū egritudinis qd fecimus in cognitiōe specieruꝫ sanitatis: hoc est vt narremus in primis quot ⁊ q̄ sint eius spēs: ⁊ q̄ sint sue cause: ⁊ postea declarabimꝰ q̄ G sint actiones ⁊ passiōes nō nāles: ⁊ medici vocāt passioneꝫ accñs. Et qñ nos hoc fecerimus tūc cognouerimus egritudinē ꝑ oēs suas causas q̄ sunt finis cognitiōis reꝝ: ⁊ hoc totū poterimꝰ cognoscere a cognitiōe sanitatis q̄ a nobꝭ priꝰ dcā ē. Qm̄ nūerꝰ specierū egritudis ē sicut nūerꝰ spērū sanitatis: ⁊ a cognitiōe sanitatis cognoscit egritudo: q̄ꝫuis opinatū sit ꝙ notiores sint spēs egritudinū spēbus sanitatꝫ: ꝓpterea qꝛ mlte egritudies hñt noia ⁊ sanitates opposite illis non hñt noia: ⁊ tñ ipolē est cognoscē egritudies ꝑfecte nisi ꝑꝑ cognitionē suoꝝ oppositoꝝ. Et ꝓpterea dcm̄ est ꝙ ꝯrioꝝ eadem est disciplina. Reuertamur igr̄ ⁊ dicamꝰ ꝙ ꝓpterea ꝙ dispōnes sanitatꝫ mēbri hñt duas spēs: vna est bonitas cōplxonis mēbri q̄ in mēbris iuenit ꝯsilibꝰ: ⁊ alia ē bonitas cōplxonis q̄ est in mēbris officialibꝰ: fuit nec̄iū diuidere sil̄r egritudies ſꝫ has H duas spēs. In ꝑmis narrabimꝰ egritudies mēbroꝝ ꝯsimiliū: ⁊ dicemꝰ eaꝝ cās efficiētes ⁊ māles: ⁊ postea narrabimus egritudies mēbroꝝ officialiū: ⁊ dicemꝰ eaꝝ causas. Et dicimꝰ ꝓpterea ꝙ mēbra cōsilia nō agūt nec patiunt ſm cursum nāe: nisi qñ mēsure ca. fri. sic. ⁊ hu. erūt in illis cū ꝓportiōe ꝯueniēti in oibꝰ spēbꝰ cōplxonis sanitatis: sic narrauimꝰ in libro sanitatis. Sil̄r est necesse vt sint egritudines illoꝝ mēbroꝝ ipsis egrediētibꝰ ab ipsis mēsuris ꝓportionatis in vna q̄litate vel duabꝰ ex illis q̄ pñt cōbinari. g̊ spēs egritudinis istoꝝ mēbroꝝ sunt octo. vꝫ. ca. si. hu. vel sic. vl̄ ca. ⁊ hu. ⁊ ca. ⁊ sic. aut fri. ⁊ sic. Et nō solū est ca. fri. ⁊ hu. itelligēdū de ꝑmis qualitatibus sicut dicit Gal. sꝫ etiā de qualibet q̄litate cū qua operat mēbrū suas opatiōes sic duricie ⁊ mollicie ⁊ his sil̄ibus q̄litatibꝰ ꝓprijs mēbris ⁊ iproprijs. Et spēs haruꝫ egritudinū prio inueniuntur in

I mēbris ꝯsimilibꝰ:scdo in cōpositis ꝑꝑ ꝯsimilia sicut. dcm̄ est in spēbꝰ sanitatis. Et istaꝝ octo spēꝝ q̄dā sunt nāles: ꝛ q̄dā nō. Sed difficile est imaginari egritudinē nālem eē simplicē:ꝓpterea qꝛ egritudies nāles sunt cōposite: qꝛ nulla egritudo nālis ledit operationē nisi ꝑꝑ aliā nō nālem que superuenit membro a calore vel a frigore.

De causis egritudinum in generali. Cap. 2m.

DEINCEPS volumus dicere causas earū:et dicimus ꝙ occasiones nāliū egritudinū sunt humores quatuor qn̄ egrediunť ab eorū tēperātia in quantitate aut qualitate. Et hoc accidit aut a parte māe:aut a parte effi. ꝛ hoc est ꝓpterea qa mēbra nō ꝑmanēt sup cōplexionē sanitatis:nisi quādo sanguis qui aduenit eis est in q̄ztitate ꝛ q̄litate in ꝓportiōe tēperata in caliditate ꝛ frigi. Et hoc accidit qn̄ mēbra q̄ effi-
K ciūt nutrimētum stant sup cōplōnē sanā:ꝛ cibi qui aduenīūt corpori sunt nāles ꝛ recipiunť in quātitate ꝯueniēti ꝛ ordine debito ꝛ tpe ꝯueniēti. Sed qn̄ sunt ꝺm ꝯtrariū:tūc nō sunt solū cause nāles ad generādū in corpore istos humores:sed etiā iducūt mēbra faciētia nutrimentū ad malā cōplexionē:ꝛ tūc dr̄ ꝙ humores exiuerunt a nā a duabus partibꝰ. vz. a parte effi. ꝛ a nāli simul. Et plures erūt cibi nāles ꝛ recipiunť ꝺm ordinē naturalē vt dictū est. Sed res extrinsece acquirent mēbris effi ciētibꝰ malā cōplexionē:ꝛ generabūt tales humores:et illa sunt sicut aer:exercitiū ꝛ sīlia:ꝛ tales sunt exeuntes in quātitate ꝛ q̄litate:ꝛ tales sunt euenientes a mala cōplexione in radice creationis mēbroꝝ agentiū in nutrimēto:ꝛ tales accidūt cā parētū q exiuerīt a sua cōplōne: ꝛ ex ꝑparatiōe ꝑma in creatiōe:qm̄ plures hoies sunt similātes se adinuicē in creatiōe eoꝝ ꝛ regimine:tn̄ variātes se in accidētibꝰ:qꝛ tales sunt mltaꝝ egritudinū:ꝛ alij
L paucaꝝ egritudinū:ꝛ tales mltoꝝ annoꝝ:ꝛ alij paucorū annoꝝ. Et pluries accidet hoc a mala cōplōne fixa i ꝑnº gn̄ationis mēbroꝝ efficiētiū. Et plurimū hec talis cōplexio est hereditaria:qꝛ ab istis ꝑmis ꝑparationibus accit qđ videmꝰ etiā de sīlitudine multoꝝ hoium adinuicē in forma ꝯsuetudie ꝛ accn̄tibꝰ egritudinū in paucitate ꝛ lōgitudine annoꝝ. Et postq̄ꝫ diximꝰ cās humoꝝ distēperatoꝝ vlr. Deiceps narrādū est q̄uo fit gn̄atio vniuscuiusq̄ꝫ istorum ꝛ quot sunt egritudines que generantur ab eis.

De causis egritudinū nāliū calidarū ꝛ siccarū. Cap. 3m.

ET INCIPIEMVS ab egritudinibꝰ calidis ꝛ siccis materialibꝰ. Et dicimus ꝙ egritudo calida ꝛ sicca generať ex cibis calidis ꝛ siccis distemperatis:vel qa recipiunť in multa quātitate:aut nimis diminuunť:aut qa recipiunť super ieiuniū:qa quādo recipitur cibus post multū ieiuniū in stomacho ꝛ epate ꝑmutabiť ad calorē ꝛ siccitatē fortē:ꝛ inducet stomachū ꝛ epar ad eādē cōplexionē:ꝛ tūc erit facta operatio eoꝝ
M ab ambabus partibus supradictis ꝛ sanguis qui generabiť ab hoc cibo erit ca. ꝛ sic. ꝛ distēperatus:ꝛ multiplicabiť in ipso cholera in multa quātitate:ꝛ distēperabiť in multa q̄litate:ꝛ tūc impedieť opatio fellis:ꝛ nō poterit attrahere cholerā ꝺm debitā quātitatem:ꝛ sic remanebit ībibitus ex ea. Et illud est eo ꝙ quādo exit cholera a via sua nāli in quātitate vel q̄litate aut in ambabus sīl: tūc remanet chol'a influxa in sanguie:ꝛ quādo nutrienť mēbra ex illo sanguie exibūt paulatim a sua cōplōne naturali ad malā cōplexionē cali. ꝛ sic. ꝛ generabunť multe egritudines calide cholerice. ꝛ similia accidētia veniētia mēbris a rebus extrinsecis:sicut ab aere calido:et a multo exercitio ꝛ vigilia:ꝛ accidētibꝰ anime q̄ habēt calefacere:sicut ira ꝛ furor ꝛ cogitatiōes cordis ꝛ his similia:ꝛ causa fortior q̄ est istarū causarū plus aliarū rerum est aer ꝛ ars. ꝛ aliqn̄ erit causa istarū oppilatio pororum
N q sunt in cute ꝑ quos euaporat calor ꝛ retineť:ꝛ ꝯculcabiť calor itus ꝛ faciet qđ dcm̄ ē. Et aliqn̄ erit hoc a cōplexione nāli vel radicali. Et chol'a nō nālis q̄ fit in corporibꝰ supradictis hꝫ q̄tuor spēs. Una spēs est q̄ assimilať vitello oui qđ natū est in illa die. Gal. dicit in pluribꝰ locis ꝙ hec spēs est calidior nāli:qꝛ pars ignea in hac specie dn̄ať plus:ꝛ dicit ꝙ eius grossities est ꝑꝑ nimiā caliditatē ꝛ ebullitionē ob quā rē hꝫ ista secum istum calorē igneū. Et alij medici ꝑter ipsū dicunt ꝙ hec est minoris caloris nāli. Et dicūt ꝙ grossities ipsiꝰ est ꝑꝑ alicuiꝰ mixtionē flegmatis:ꝛ ꝺm hoc dꝫ esse rubedo ipsiꝰ ifra rubedinē naturalē:ꝛ est cōtra illud qđ dicit Gal. ꝛ nos videmus ꝙ ita nō est vt dicūt. Ad hoc ꝺm illos dꝫ hēre cū sua grossitie aliquantulū viscositatis sicut dꝫ hēre corpus humidū mixtū cū corpore calido:ꝛ sensus visus in hoc adiu
O uat Gal. Et scda spēs hꝫ colorē auricalchi:vel citri:ꝛ generať ab humiditate aque admixta cū ipsa ꝛ sine dubio hoc ifra sistit in caliditate a cholera nāli:ꝛ egritudines q̄ fiūt ex hac specie ꝛ vitellina ꝺm illos q dicūt ꝙ fit grossa ꝑꝑ admixtionē flegmatis nō sunt enumerāde cū egritudinibꝰ ca. ꝛ sic. simplicibꝰ sed cū cōpositis. Sꝫ egritudines vitelline ꝺm Gal. sunt posite in vltimitate caliditatis ꝛ siccitatis:ꝛ ꝑt esse ꝙ hec cholera est chol'a quā nominat Gal. cholerā ru. Et alie due spēs sunt sicut prassina ꝛ eruginosa:ꝛ dr̄ ꝙ ambe generanť i stō:ꝛ mihi vr̄ ꝙ Gal. nō approprietur eas cholere simplici:qꝛ dicit in libro de ꝟtutibꝰ nālibꝰ ꝙ iste due spēs generanť a cholera vitellina mixta cum alijs humoribꝰ:ꝛ ꝙ he due spēs sint cōposite:ꝛ manifestū est ꝙ generanť in stō ꝺm eos. Et stōchus ꝑ suā nām nō hꝫ gn̄are cholerā nālē nec nō naturalē:qꝛ qđ gn̄at naturalē gn̄at nō nālem:qn̄ corrūpiť ipsiꝰ cōplō:qꝛ ipsiꝰ cōplō intēdiť aut remittiť. ergo
P prassina ꝛ eruginosa nō hn̄t hoc nomē nisi equoce. Et vr̄ ꝙ cā ista gn̄ationū est:ꝙ qn̄ cholera egrediť a sua nā in ca. ꝛ sic. ꝓpter sparsionē ipsius ad stōm:tunc remiscetur cū alijs humoribꝰ:ꝛ ꝓprie cū melia:ꝛ ibi recipit aliquā speciē putrefactionis ꝛ ꝑuenit ad talē cōplexionē:ꝛ propterea assimilanť isti humores veneno:ꝛ ꝓprie eruginosa. Et egritudines q̄ ꝑueniūt ab his sunt icurabiles propterea qꝛ nō recipiūt digōnē nec ꝑmutanť a calore naturali:imo corrūpūt formā specificā ipsius sicut corrumpit venenū. Deinceps volumꝰ dclarare q̄lr generanť egritudies cholerice:ꝛ icipiemus a febre cholerica sefraria. Et dicamꝰ ꝙ postq̄ꝫ dcm̄ est ꝙ febris ē calor q ꝯtinet totū corpus q ledit actiones ꝛ passiones mēbroꝝ oium. Ab hac parte apparet ꝙ est calor ex̄neus ꝛ apparet ex ꝑte qua manifestať in ipsa opatio caloris intrinseci digerēdo humores ꝛ recipit sanationē:ꝛ nō est sicut calor extraneus q iueniť in corporibꝰ mortuoꝝ:ob hoc apparet qꝛ ēt est nālis:ꝛ est ꝟitas qꝛ est calor nālis mixtus cū aliq̄ q̄litate caloris putredinalis. Et adhuc postq̄ꝫ calor iste spargiť ꝛ ꝯtineť per totū corpus per arterias:dicimus
Q per hoc ꝙ subm ꝓpinquū istius caloris est cor:ꝛ ꝓpterea est ipol'e ipsū eē totū extraneū. Et ꝓpterea qa calor cordis est ille calor cū quo mēbra faciūt oēs suas operationes:necessariū est qn̄ recipit aliquā ꝑmutationē vt ledanť oēs eoꝝ opatiōes. Ergo diffinitio febris est hec: qa est calor cōpositus ex calore nāli ꝛ extraneo putredinali misso a corde ad totū corpus ꝛ ledit oēs actiones ꝛ passiones. Et dicimus ꝙ iste calor est ꝑmutatio caloris nālis ꝑmutati in quātitate ꝛ qualitate operādi in corpe opatiōes nō nāles:aut in materia nō naturali. Deinceps volumus dicere ꝙ cause generatiōis istius caloris sunt eedē cū causis generationis caloris extranei:saluo ꝙ in hoc calore sunt eq̄les:ꝛ si ita nō esset. ergo esset ex̄neus absolute:qꝛ res attribuiť extraneo domināti. Etiā de-

A claratū est in 4° methau.ꝙ cā effi.putredinē stat duob⁹
modis. vnus est calor extrīsec⁹:ꝑꝑea qꝛ iste calor spargit
ꝛ exhalare facit calorē itrīsecū:ꝛ maxie qñ ē cū forti q̄li
tate:ꝛ qñ spargit calor itrinsec⁹ sic ꝯuenit tꝑe magni calo
ris q regit māȝ gñatā in illa mā calor ex̄neus:ꝛ maxie si
sit hūida qꝛ hūiditas de facili ꝑmutat a reb⁹ extrinsecis:
qꝛ difficile eēt effici ꝑ seipsaȝ. Ali⁹ cā ē effi.ꝑ accñs:h̄ ē fri
ditas:qꝛ qñ dñat sup calorē itrinsecuȝ extiguit ipm:ꝛ tūc
gñat sup māȝ loco isti⁹ caloris nālis aliū calorē ex̄neū.Et
ibi ḋclaratū ē ꝙ ens nāle nō ꝑmanet in suo eē nisi qñ v̄tu
tes agētes dñant sup patiētes.Et qñ debilitant iste v̄tu
tes regitiue:ꝛ dñant v̄tutes extrinsece:tūc tēdit ens ad
viā iperfectiōis:al's corruptiōis.Et cāe q̄ adiuuāt ad ge
nerādū calorē ex̄neuȝ ille eedē sunt cū illis q̄ adiuuāt ad
B extiguēdū calorē nālez:ꝛ h̄ fit qñ subm ē ꝑpa^m ad recipi^m
istā gñationē ex̄neā:sic sāguis ex q̄ gñat chol'a q egredit
a nā in q̄ztitate:aut q̄litate:aut ꝑꝑ mltitudinē sāguis:aut
ꝑꝑ ipsi⁹ grossitiē aut viscositatē:qꝛ ꝑ h̄ refrigerat calor i
trinsec⁹ ꝛ extiguit sic faciūt mlta ligna hūida qñ ponunt
sup ignē.Et etiā oppilatio poroꝝ adiuuat ad h̄:qꝛ resistit
euētatiōi caloris itrinseci.ꝛ accit h̄ sicut accit igni qñ nō
hȝ euētationē qui cito extinguit vel debilitat sicut tu vi
des ꝙ carbonarij tegūt carbones cū terra vt ignis non
trāseat per oēs partes carbonū:ꝛ faciat ex eis cinereȝ.

De generatione febris cholere sefrarie. Cap.4^m.

ET POSTQVAM ḋclaratū est v'l'r qd sit fe
bris ꝛ v'l'es cause sue gñationis.dōm est q̄uo gñat
febris chol'ica q̄ dı̄ sefraria.Et dicam⁹ ꝙ fortior cā
in gñatiōe isti⁹ febris:est qñ dñat cōpl'o sanguis in
cal'itate ꝛ sic.Et hȝ ꝑparationē vt generet in eo talis ca
lor:aut ꝑꝑ ꝑparationē supfluitatū tertie digōnis q̄ est in
mēbris:sȝ grossities ꝛ viscositas ꝛ oppil'o venarū nō ima
ginant in opatiōe isti⁹ febris:nisi diceret in chol'a vitelli
na sm illos q dicūt ꝯ Gal.aut ꝑꝑ q̄ztitatē suā.Et debes
C scire ꝙ nō est in hoie chol'a absoluta:ita vt sit ꝑs mēbri
hois excepta chol'a q̄ stat in sacculo fellis sm quosdā:sȝ
nā expellit eaȝ a mēbris sanguineis qñ separat ab eo:ꝛ
ꝑꝑea est ipol'e opiari ꝙ subm febriū sefrariarū sit chol'a
absoluta:sȝ ē sanguis aut hūiditas in q̄ dñat chol'a.Et ꝑ
pterea ꝑt recipe digōnē ꝛ reuerti ad suā nām:qꝛ nō de
nudat a sua forā specifica.Sȝ qñ sepat ab eo chol'a abso
luta incōtinenti expellit a nā:ꝛ si sepat ab eo res q̄ hēat
pol'itatē recipiēdi digōnē nutrient ex eo mēbra.Et nō ē
pol'e vt chol'a recipiat aliquā digōnē:qꝛ nō ē pol'e illi rei
q̄ trāsiuit terminū decoctiōis vt redeat ad terminū ḋco
ctiōis:sicut nō est pol'e vt assum reuertat ad elixū:nec ēt
in ea ē aliq̄ ꝑs ex q̄ possint mēbra aliq̄ mō nutriri:ꝛ dico
hoc de nāli.sȝ si sic de nāli q̄zto plus de nō nāli.Et illi qui
solū sunt medici q dicūt ꝙ chol'a ē cib⁹ alicui⁹ mēbri sūt
q dicūt ꝙ q̄tuor hūores sunt el'nta mēbroꝝ ꝯsil'iū.Et ego
nolo laborare plus in q̄ōnib⁹ cū eis:qꝛ ego ḋclaraui hoc
ꝑfecte in libro sanitatis. Et ꝑꝑea qꝛ calor ex̄ne⁹ gñat
in hūiditate q̄ est ex̄ nām cū ḋbilitate caloris itrīseci:dico
ꝙ nō ē cū excessu nālis caloris:sic opinat Gal.in multis
D locis.Sȝ ꝑꝑea ꝙ hūiditas est velox ad putrefactionē:ꝑ
pterea qꝛ calor itrinsec⁹ plus laborat ad ipsi⁹ corruptio
nē:qꝛ illa nō hȝ a se reȝ q̄ eā ꝯsumat.Et si ꝯsiteret Gal.ꝙ
ois calor ex̄neus eēt putredinalis caderet periculū ma
gnū in dictis Arist.ꝑꝑea qꝛ glibȝ calor ex̄neus fit sm ipm
ꝑ̊ ꝛ subal'r ꝑꝑ calorē aut friditatē:ꝛ qñ ḋbilitat calor nā
lis ꝑꝑ friditatē:tūc dñat hūiditas ꝛ fatigat calor itrinse
cus in dñando sup ipȝ:ꝛ fit putrefactio ꝑꝑ calorē ex̄neū
supueniētē.Sȝ qñ cā caloris ex̄nei fit a calore:tūc supue
nit mēbris assatio vel cōbustio:sȝ nō putrefactio.ꝑꝑea g̊
nō ē ex necītate vt ois calor ex̄neus aut ois febris sit pu
tredinalis ꝛ maxie causon:ꝛ ēt qñ calor ex̄neus gñat in

locis in gb⁹ fit digō:ꝛ in locis in gbus fit pars mēbroꝝ in E
actu ꝛ aggregant ibi supfluitates exñtes in nā distēpera
te sil'es chol'e in q̄litate:aut distēperate in q̄ztitate etiaȝ
erūt ille hūiditates q̄ sunt in corꝑe occasiōe chol'e:ꝛ in
uēte loco digōnis.Et manifestū ē ꝙ loc⁹ maioris digestio
nis ē loc⁹ digōnis scḋe q est epar ꝛ vene:ꝛ alter ē loc⁹ di
gestiōis tertie:ꝛ illa ē in mēbris:ꝛ ꝑꝑea spēs harū febriū
sunt due:vna q̄ est in venis:ꝛ altera q̄ ē in mēbris hoc ē
in locis digōnis tertie.ꝛ in libro ꝑnosticoꝝ declarata est
dı̄ia istarū duarū febriū.Et sūt ēt alie feb.q̄ sunt appro
priate pure cholere:ꝛ tales etiā appropriate sunt chole
re nō pure:ꝛ ibi declarabo differentiam vnius ab alia.

De egritudinibus cholericis localibus. Cap.5^m.

ET POSTQVAM ḋclarauim⁹ v'l'r q̄uo fiūt
febres chol'ice.Deiceps volumus loqui ꝛ narrare
q̄uo fiūt egritudies cholerice locales q̄ noiant al
guase:in latino dı̄r apata chol'ica:ꝛ in greco erisi F
pile.ꝛ dicimus ꝙ hec apata gñant in mēbris duob⁹ mo
dis:vno qñ expellit ad aliud mēbrū humor cholericus:
ꝛ tūc ꝑꝑ ei⁹ q̄ztitatē fit dilatatio in mēbro sm oēs dimē
siones.Et ꝑꝑea dı̄ ꝙ elmare:siue erisipila ꝛ similia sunt
cōposita ex morbis ꝯsimilib⁹ ꝛ officialib⁹.Et cā expulsio
nis istius hūoris est ꝑꝑ fortitudinē v̄tutis expulsiue in mē
bro mādāte:ꝛ ꝑꝑ debilitatē eiusdē v̄tutis in mēbro reci
piēte.Et nō fit sicut dicūt grossi ꝙ fit ꝑꝑ fortitudinē retē
tiue mēbri recipiētis.Uerū ad hoc multū adiuuat largi
tas viarū cū suppōne patiētis mēbri.Et maxie qñ mem
brū expellēs est supi⁹ ꝛ recipiēs iferius:ꝛ maxime qñ hu.
est grossus ꝛ terrestris:ꝛ qñ fuerit icinerat⁹ ꝛ fuerit in mē
bro:tūc ꝑꝑ illi⁹ q̄ztitatē calor itrinsecus in eo suffocabit
ꝛ gñabit calor ex̄neus in mēbro ex̄neo saluo si hūor non
eēt in vltimitate siccitatis.Et si apa istud gñat in aliquo
mēbro ꝑ̄ncipali aut ꝑpe ipsuȝ ꝑcedet ab eo calor ad cor
ꝛ gñabit febris fortis:ꝛ si nō erit prope mēbrū ꝑ̄ncipale
nō faciet febrē:ꝛ pol'e erit vt tēdat ad mortē.Et alio mō G
gñat qñ mēbrū nō pōt digerere cibū qui ei mittit:nec ip
sum ꝑmutare in quātitate aut q̄litate:nec ipsuȝ ꝑt expel
lere:tūc mā augmētat in mēbro illo tal'r vt recipiat dila
tationē in oēs tres dimēsiōes:ꝛ extinguit eius calor nā
lis eidē mēsurat⁹:ꝛ gñat in eo calor putredinalis ꝑꝑ ne
cessitatē māe ex̄nee.Et iste egritudies q̄ dı̄r erisipile sūt
duarū spēꝝ:vna est q̄ dı̄ erisipila ruboris ꝛ apparet ab
hac spē.vt sit mixta cū multo sanguie ꝑꝑ rubedinē quā
hȝ:ꝛ nō fac in mēbro magnū tumorē:ꝛ nō est dolor eius
acutus.Alia spēs dı̄ erisipilla formicularis:ꝛ in ea plus
dñat chol'a:ꝛ ꝑpterea inducit pustulas ꝛ corrosiones.
Et aliqñ ista nō apparēt nisi in cute:ꝛ aliquādo est fixa in
sub'a mēbri ꝛ illa peior est:ꝛ pōt esse vt fiat in cōcauitate
alicuius mēbri sicut in stomacho aut in intestinis ꝛ ledet
ipsius operationes sine apostemate manifesto.

De egritudinib⁹ frigidis ꝛ humidis mālibus. Cap.6^m.

ISTE egritudines fiūt ꝑꝑ flegma qḋ est extra natu
raȝ in quātitate ꝛ q̄litate:ꝛ cause generatiōis istaruȝ
sunt opposite causis ex gb⁹ generant egritudies cho
lerice ꝛ manifestiores istaruȝ egritudinū sunt febres H
fl'atice ꝛ apata q̄ dı̄r çinnie:qḋ v̊o plus adiuuat ad gene
rationē harū febriuȝ est oppilatio q̄ fit ꝑpter grossitiem
istius humoris aut viscositatē.Et v'l'r fit hec putrefactio
per viā extinctionis caloris itrinseci:sicut extinguit ignis
a suppositiōe lignoꝝ viridiū:ꝛ cū extinguit itrīsecus aug
mētat ex̄neus in mā ex̄nea:ꝛ ista febris fit ex hoc hūore
in venis:ꝛ in tertia digōne mēbroꝝ. Et istius humoris
exeūtis a nā sūt q̄tuor spēs:vna est salsi:ꝛ est siccior nāli:
ꝑpterea quia salsugo ei aduenit a sub'a terrestri adusta
mixta cū aliqua hūiditate:sicut apparet in gñatiōe salis.
Alia est acetosi ꝛ q̄zuis sit siccū:tū est frigidū:ꝑpterea

I qꝛ acetositas gñaẗ a friditate. ℭ Dulce ē calidi⁹ sicut est videri in acetosis fructib⁹ q post acetositatē acq̄rūt dulcedinē. ℭ Et vitreū. est deterius oib⁹: qꝛ hꝫ cū friditate multā viscositatē. ℭ Et spēs febriū fl'atis diuersificātur ꝺm diuersitatē harū spērū. ꝛ qñ nos tractabim⁹ de febribus: tūc de hoc loq̄mur lato sermōe. Et spēs fl'atis meli⁹ recipiūt digōnē q̄ȝ chol'e: ꝫ ꝙ qdā dicūt ꝙ recipiūt spēs chol'e digōnē. Sꝫ febres q̄ fiūt a fl'ate sunt ꝑiculosiores febrib⁹ chol'e ꝑꝑ grossitiē fl'atis: ꝛ ꝑꝑ oppil'ones q̄ fiunt ab eo: ꝛ qꝛ īterpollatio earū ē valde breuis ꝺm ꝙ dicaꝫ post. Sꝫ āpatū fl'aticoꝝ q̄dā sunt q̄ fiūt a fl'ate subtili: et q̄dā a fl'ate grosso: sicut sunt āpata q̄ noiant̃ scrophule: ꝛ ipse nascunt̃ in carne glādulosa sicͣ in collo ꝫbascellis ꝛ iguinib⁹. Et h̄ mā q̄ est iclusa in āpatib⁹ est dura valde: ꝛ sunt ex āpatib⁹ glandulosis q̄ sunt grossitudis grani pini:
K vel nucis: ꝛ hoc efficit̃ in locis carnosis. Et isti⁹ gñis sunt veruce ꝛ claui: ꝛ ex āpatibus malis q̄ appropriata sunt grossitudini hūoꝝ ꝛ exeūtiū a nā q̄ noiata sunt adubelati in arabico: ꝛ īuenit̃ in istis āpatib⁹ sub̄a sil'is feci: ꝛ sterco ri: ꝛ luto: vl' carboni. Et maior pars istoꝝ āpatū cōposita est ex duob⁹ hūorib⁹. s. ex fl'ate ꝛ mel'ia. ℭ Et āpata appropriata ꝑprie fl'ati sūt āpata noiata in arabico cala. ꝛ dicūt ꝙ hui⁹ spēs sūt q̄tuor. s. lutosaꝝ: mellitaꝝ: vitreaꝝ: ꝛ pultesaꝝ. Lutose fiūt ex fl'ate grosso. mellite fiūt ex fl'ate putrido hñte itus sub̄aꝫ mellis. Et alie due spēs fiūt sil'r ex fl'ate mellito: ꝛ ex fl'ate fiūt: ꝛ q̄dā a vētositate: sicͣ accidit in illis q̄ fiūt ī extremitatib⁹ hidropicoꝝ: ꝛ ml'te alie egritudines quas narrabim⁹ cū loq̄mur de accidētibus que superueniunt actionibus ꝛ passionibus mēbroꝝ.

Vide tres spēs li° de tumorib⁹.

ℭ De causis egritudinū fridarum ꝛ sic. mālium. Cap. 7m.

ISTE egritudies fiūt ab hūorib⁹ mel'icis q egrediūt̃ a nā in q̄ȝtitate: aut q̄litate: aut in ambab⁹ sil': ꝛ q̄ faciūt hūores istos egredi a sua nā sūt māe q̄ sunt sil'es eis sicut cibi fridi ꝛ sicci: aut calidi ꝛ sicci: aut quādo exeūt mēbra ab eoꝝ cōpl'onib⁹ ad friditateꝫ ꝛ sic. vel ad ca. ꝛ sic. distēperatā. Et exeūt ēt a suis cōpl'onib⁹: ꝑꝑ res ex̄neas sicut ꝑꝑ aereꝫ ꝛ exercitiū. Et aliqñ accit a gñatio
L ne sicut accit leprosis: ꝛ maior pars taliū fit ab hereditate: aut ꝑꝑ coitū cuꝫ mēstruata in dieb⁹ quos dixit çacharū: qꝛ lepra illa a bñficio medicinarū curā nō recipit: nisi fiāt tpe crisis annoꝝ q̄ꝺ nā ordiauit: ꝛ hoc testificat̃ mirabilis çacharā: ꝛ ego expertus suꝫ. Et qñ ml'tiplicant̃ isti hūores in corpe splen conat̃ eos attrahere ꝛ nequit: aut ꝑꝑ quātitatē: aut malā q̄litatē: aut ꝑꝑ vtrūqꝫ: tūc remanent cū sanguine ꝛ vadūt ad mēbra: ꝛ qꝛ mēbra abomināt eos correctionē eoꝝ facere nō pñt. q̄re ex eis generant̃ egritudines difficilis curationis. ℭ Et chol'e nigre exeūtis in q̄ȝtitate a nā sunt due spēs. vna est ꝑpter adustionē mel'ie nālis: ꝛ alia spēs est ex adustiōe chol'e nō naturalis. Et iste spēs gñant̃ a multo calore ꝛ intensa sicci. q̄ȝuis remaneāt ꝑ earū nām fride ꝛ misceat̃ cū eis calor ex̄neus ex̄ nām multū. Et ꝙ signat hoc. s. ꝙ cōpl'o earū sit talis ē eaꝝ acetositas: qꝛ qñ spargunt̃ sup terrā fermentat ipsaꝫ: ꝛ vnaqueqꝫ istaꝝ spērū īducit corrosionē in mēbris: ꝛ aliqñ fistulas: ꝛ maxie que fit ab adustiōe chol'e. ꝛ egritudies q̄ fiūt ex hūorib⁹ istis: quedā sunt febres: q̄dā āpata: ꝛ febriū q̄ ī eis fiūt: q̄dā fiūt ī scd'a digōne: ꝛ q̄dā in
M tertia. ꝛ q̄ꝺ adiuuat gñationē istarū est oppil'o poroꝝ cū grossitie hūoꝝ ꝛ difficultas digōnis. ꝛ āpata q̄ dñr scliro tica fiūt ex mel'ia nāli ꝛ adusta: ꝛ aliqñ cācer. Sꝫ q̄ fiūt a nāli semꝑ sine vlceratiōe sunt: ꝛ q̄ fiūt ab adustiōe nō naturali cū vlceratiōe. ꝛ aliqñ spargit̃ hec mā sup oia membra: ꝛ tūc fit lepra: ꝛ ꝑpterea dr̄ ꝙ lepra est cancer vl'is. Et istius due sunt spēs: qꝛ q̄dā ē cū vlceratiōe ꝛ q̄dā sine: ꝛ q̄ fit cuꝫ vlceratiōe est de mel'ia q̄ est ex̄ nām: ꝛ flegma salsum ꝛ sanguis ꝺm quosdam recipiunt adustionem.

ℭ De causis egritudinū calidaꝝ ꝛ hūidaꝝ māliū. Cap. 8m.

N ISTE egritudies gñant̃ ꝑpter exitū sanguis ex̄ nām in quātitate aut q̄litate. Sꝫ exitus ipsius in q̄litate dꝫ dici paucus: qꝛ qñ exit multum: dꝫ attribui egritudo nō illius egritudinis ad quā declinauit: ꝛ illi cui dominat̃ manifeste hoc est: qꝛ qñ iflāmant̃ minus dꝫ attribui chol'e: ꝛ sic de alijs. Et debes scire ꝙ egritudines simplices nō fiūt ex humorib⁹ simplicibus istis: ꝛ maxie ex illis qui nō recipiūt digestionē: nec sunt apti nati recipere ipsaꝫ: qꝛ qñ chol'a vel mel'ia simplex dñat̃ singul'r ꝛ simpl'r fiūt egritudines ex eis q̄ nullo mō hñt curationē ꝫ nominant̃ simplices ꝑꝑ hūores in eis dñantes sicut noiantur
O cōposite: qñ apparēt in eis: ꝛ vñr duo hūores aut pl'es dñantes. Et maior pars egritudinuꝫ q̄ gñant̃ ex sanguie sunt febres ꝛ āpata. ℭ Et ipsi⁹ febris sunt spēs due: vna fit ꝑꝑ augmētū q̄ȝtitatis solū: ꝛ ꝑꝑ illud augmētū q̄ȝtitatꝫ claudunt̃ pori ꝛ iflāmat̃ sanguis: ꝛ fit hec spēs febris: ꝛ h̄ febris in suo ꝑn° nō est putredinalis. Sꝫ si medicus fuerit negligēs in eius curatiōe fit putredinalis: ꝛ h̄ spēs ē media iter effimerā ꝛ putridaꝫ. ℭ Et alia spēs fit ꝑꝑ aliquā putrefactionē. Et febres q̄ fiūt a sanguine fiūt in oib⁹ venis: ꝑpterea qꝛ nō est sanguis in actu in corpe nisi in venis: ꝛ nō hꝫ iterpolationē manifestā. ℭ Sꝫ āpata q̄ fiunt ex hoc hūore sunt q̄ dñr flegmones ꝛ fiūt plus ꝑꝑ distēperātiā in q̄ȝtitate q̄ȝ in q̄litate. Et diuersificant̃ ista āpata ꝑꝑ maiorē ꝑfunditatē ꝛ minorē: ꝛ q̄ꝺ est minoris ꝑfunditatis est leuius. Sꝫ sanguis q currit ad mēbrū si distēperatus sit aliqñ in q̄litate cal'a: fit erisipilla flegmonides: eo ꝙ tūc est chol'icus ꝑꝑ iflāmationē chol'e: ꝛ h̄ spēs est ꝑiculosior. Et āpata vl'r diuersificant̃ ꝑ diuersitateꝫ mēbroꝝ in q̄b⁹ fiūt: qꝛ qñ fiūt ī aliquo ex mēbris ꝑncipalib⁹ necͨio sequit̃ mala febris: ꝛ maxie qñ āpa est flegmō. Et aliqñ fit flegmon in subascellis ꝛ in iguinib⁹ ꝛ in aurib⁹: ꝛ q̄ fiunt in partib⁹ subascellaruꝫ gñant̃ ex sup̄fluitatib⁹ trāsmissis a corde. Et fiūt h̄ āpata ꝑꝑ alia āpata facta in
P alijs ꝑtib⁹ corpis: qꝛ oē mēbruꝫ hꝫ v̄tutē expulsiuā mandantē alteri. ℭ Et ēt fiūt ex hac variole ꝛ morbili: ꝛ propterea qꝛ nullus euadit ab his duob⁹ nisi hēat hec. Et nō ꝑt dici vt fiāt a causis extrīsecis: qꝛ ille nō sunt necͨie in oī hoie: ꝛ ista egritudo est sicut nālis: ꝛ ꝑꝑ hoc dr̄ ꝙ h̄ egritudo ꝑuenit a mala mā fixa in cibo embrionis: ꝛ ꝑpterea fiunt he egritudines cum febre sanguis: qꝛ si sanguis esset nimis corruptus patiens posset ex eo mori.

ℭ De causis egritudinum cōpositarum mālium. Cap. 9m.

TV DEBES scire ꝙ egritudines simplices singulares q̄ dicte sunt nō fiūt ex humorib⁹ simplicibus nisi raro. Sꝫ maior ꝑs egritudinū sup̄dictarū est cōposita ex plurib⁹ hūorib⁹ vno. Et cōpō egritudinū aut est cōpl'onis cōpō aut cōpō vicinitatis. Sed cōpō vicinitatis est sicut si q̄s hēet ab vna parte febrem chol'icaꝫ: ꝛ ab alia febrē fl'aticā: ꝛ paroxismi harū duarū febriū eēnt in vna hora. Et febres que fiunt ꝑpter cōpositionē cōplexionis sunt duplices. quedā eni sunt quarū cōmixtio est absoluta: ꝛ q̄dam ꝯuenientius pñt appellari
Q cōposite q̄ȝ mixte: ꝛ ꝑpterea cōicant febres in signis ꝛ ꝑprietatibus q̄ appropriant̃ humoribus simplicibus. Et hec cōplexio ꝛ cōpō q̄ est in humorib⁹ inducit ad multas cōmixtiones inumerabiles. Et propterea qꝛ he due species cōpōnis sunt in febrib⁹: pñt tñ inueniri febres mixte q̄ȝuis nō sint duarū specierū sed vni⁹: ꝛ hoc accidit quādo fiunt febres in duobus locis diuersis in corpore. Et manifestior febriū cōpositaruꝫ est emitriteus ꝛ plurium specierū: ꝛ oēs fiunt ex flegmate ꝛ cholera. Sed quedaꝫ est q̄ est ex flegmate intus ꝛ cholera extra: ꝛ quedam est econtrario: ꝛ quedā est que est cōposita ex fl'ate ꝛ cholera: aut intus: aut ex̄. Et febres diuersificant̃ ꝺm diuersi

A

tatē mēsure quātitatis aut q̄litatis vel loci hūoris sic cau
son: ꝛ sic febris q̄ fit ex statevitreo q̄ dat calorē ꝛ frig⁹ sil'
in ptib⁹ extrīsecis: ꝛ sic febris q̄ hꝫ fortissimū calorē i pti-
bus itrinsecis ꝛ in ptib⁹ exteriorib⁹ sūt ecōtrario: ꝛ pt eē
vt ptes exteriores sint multū fride ꝛ vocat febris iclusa.

De tēpori b⁹ morbi.

¶ Et q̄lꝫ istarū egritudinū hꝫ q̄tuor tpa: pn^m: augmētū:
statū: ꝛ declinationē. Et pn^m ē tps in q̄ appet egritudo in
actu: ꝛ nā nihil manifeste opat: ꝛ qn̄ hūor icipit digeri nā
icipit opari ꝫ humorē: ꝛ illō tps ē tps augmēti: ꝛ dr̄ aug-
mētū: qꝛ tūc sūt fortia accn̄tia: ꝛ qn̄ cessat digō cessat tps
augmēti: ꝛ incipit stat⁹. ꝛ illud tps in quo appet certamē
iter nām ꝛ hūorē. ꝛ qn̄ nā ē fortificata sup hūorē: ꝛ ipsum
vincit dr̄ tūc eē tps declinatiōis. ꝛ q̄dā egritudies sunt q̄
hn̄t dissolōnē hūoꝝ sine eūone manifesta ꝛ sanant: ꝛ q̄dā
sunt q̄ hn̄t dissolōnē ṽtutū paulatiꝫ donec moriunt. ꝛ q̄-
daꝫ sunt q̄ hn̄t eūonē manifestā ad sanitatē vl' ad mortē:

B

ꝛ ista noiat ṽa crisis. ¶ Et crisis salubris sunt due spēs:
vna est q̄ ducit p suā eūationē ad pfectaꝫ sanitatē: ꝛ alia
ē q̄ relinqt egritudis reliqas q̄ paulatiꝫ dissoluunt ꝛ libe-
rant: ꝛ tpe lōgiori salutē pstat. Et illud idē est in crisi ma-
la: ꝛ maior pars crisiū reperit in febrib⁹ acutis. i. q̄ finiūt
tpe breui: ꝛ qꝛ crisis accit post digōnē si illa digō ē itegra
ꝛ pfecta erit crisis pfecta. ꝛ si digō ē iperfecta erit crisis
lōgior. ꝛ digō cōplet pp lōgitudinē tpis fm cōparationē
agētis ad patiēs: qꝛ nō in oi tpe qd̄ aduenit patit patiēs
ab agēte: qꝛ qd̄lꝫ hꝫ tps propriū cōparatiōe quā hꝫ agēs
cū patiēte: ꝛ hoc pt cognosci in reb⁹ artificialib⁹: qꝛ mēsu
re tēpoꝝ decoctiōis in reb⁹ artificialib⁹ diuersificant. Et
ppea q^{r}ita ē: ꝛ sūt lōgo tpe cognite ꝛ sentiunt egritudies
ꝛ ṽtutes ꝛ hūores: tūc certū ē p experiētiā ꝛ rōnē nāe vt
sciant tpa in qb⁹ fit bona digō aut mala. vꝫ. dies cretici:
ꝛ qꝛ digō bona ē pfecta opatio nāe: iō tps illō fuit p ma-
iori pte laudabile. sꝫ digō ipfecta: qꝛ hꝫ latitudinē nō ve-

C

3° de dieb⁹ creticis Gal. ꝛ 10° theorice c. 9. Hali. et 8° theysir. trac. 9. c. 7 ꝛ 3° eiusdē tra. 2° c. 2°

rificat bonitatē suaꝝ crisiū: sic pfecta. ¶ Et q̄dā dicūt q̄
iuētio crisiū hoc ordie ē luna. Sꝫ tu d̄bes scire q̄ ē cā re
mota q̄ medico nō ē necīa: ꝛ cā ppinqua ē illa quā dixi-
mus: ꝛ ifra in li° nr̄o mōstrabim⁹ rōneꝫ in hoc ꝛ dabimus
exēpla. Et aliqn̄ accit mors in pn̄° egritudis: ꝛ hoc fit p-
pterea qꝛ hūores dn̄ant mltū sup calorē nālē ꝛ extiguūt
ipꝫ pp q̄ꝫtitatē aut q̄litateꝫ: aut pp vtrūqꝫ. Et aliqn̄ accit
in augmēto: aut in statu: aut in declinatiōe: ꝛ d̄clinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate ṽtutis ꝛ nō a de-
bilitate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ d̄clina-
tio ppter dn̄ationē ṽtutis. Et sufficit qd̄ diximꝰ hucusqꝫ
de egritudinibus mālibus ꝛ earū causis. Et nūc volum⁹
facere tractatū breuē de egritudinibus in materialib⁹.

¶ De causis egritudinū nō materialiū in gn̄ali. Cap. 10^m.

E T DICIMVS q̄ he egritudies qn̄ sunt absqꝫ
causa humoꝝ est locus subti earum de necessitate
mēbra vel spūs. Et efficiēs ipsarum sunt due res:
aut res exteriores: aut alie egritudies materiales.

D

ꝛ volum⁹ dicere de manifestiorib⁹ ipaꝝ: hoc ē de ca. ꝛ sic.

¶ De causis egritudinū imāliū calarū ꝛ siccarū. Cap. 11^m.

Q VIA q̄dā egritudinū calidarū ꝛ sic. sunt in
spū cordis solū: ꝛ hec est febris diei ꝛ hoc fit
pp res extrīsecas: ꝛ ē pp q̄tuor cās: q̄rū vna
diuidit in q̄tuor ptes: q̄rū q̄dā sunt p se: ꝛ q̄-
dā p accn̄s: ꝛ earū q̄ p se sunt: q̄dā sunt in potētia: ꝛ q̄daꝫ
in actu. Et q̄ sunt in actu sunt sic calor solis ꝛ ignis: ꝛ vl'r
res extrīsece calide in actu: ꝛ q̄ sunt in potētia sūt sic bal
neū in aq̄ sulphuris q̄ cal'a ē in potētia: ꝛ sil'r q̄ sūt p acci-
dēs sūt sic ille q̄ claudūt poros: ob quā rē accēdit calor i
ptib⁹ itrinsecis sic ē balneū aq̄ aluminose ꝛ sil'a. ¶ Secū
da cā sunt res sūpte in corp⁹ sic cibi ꝛ pot⁹ calidi potētia
ꝛ actu. ¶ Tertia cā est corpea aut aiata corpea: sic imo
deratus motus ꝛ imoderatū exercitum. aiata sicut ira:

tristitia: ꝛ vigilia: ꝛ sil'a. ¶ Quarta ē ppter egritudines
māles sic apata iguinis ꝛ titillicoꝝ ꝛ radicū auriū. Et ite-

E

rū ē istr⁹ spēi egritudis febris ethica: ꝛ h̄ febris ē calor ex̄-
neus fix⁹ in suba mēbroꝝ ꝛ phibet fieri opationē ipsoꝝ: ꝛ
ꝯsumit eoꝝ subalē hūiditatē: ꝛ hꝫ tres spēs: leuior ipaꝝ
ē q̄ accēsa ē a calore ex̄neo in hūiditatib⁹ nālib⁹ ꝛ radica
lib⁹ q̄ existūt in suba paruaꝝ venarū. Et scd̄a est q̄ ē in hu
miditate exn̄te in carne ipsa: q̄ qn̄ dissoluta est pt a cibis
restaurari adhuc. Et tertia ē oib⁹ deterior: ꝛ ē illa cui⁹ ca
lor ex̄neus pfundat⁹ ē in mēbris solidis: qꝛ ipole ē in eis
qd̄ ab eis resolutū ē restaurari: qꝛ mēsura vite nālis ē fꝫ
mēsurā hūiditatis radicalis in quolibꝫ iduiduo pportio
nato pportiōe duplici fm q̄ dcm̄ est in libro causaꝝ bre
uitatis ꝛ lōgitudis vite. Et pma spēs istius febris vtplm̄

F

fit ab effimera. Sed alie due spēs fiunt pro maiori parte
propter febres māles humorosas precedentes.

¶ De causis egritudinū immāliū fridarū ꝛ sic. Cap. 12^m.

E T EGRITVDINVM fridaꝝ ꝛ siccaꝝ q̄dā
sunt q̄ appellant egritudies senectutis: hoc ē dn̄a-
tio friditatis: ꝛ siccitatis sup mēbra. Et ppterea qꝛ
illud qd̄ dat vitā est calor cū hūiditate: ob hoc hec
egritudo cōiungit: cū senib⁹: sed nō est vera egritudo nisi
qn̄ fit in nō senib⁹. Sed egritudinem ca. ꝛ hu. fri. ꝛ hu. est
difficile imaginari. Sed calidū simplex fri. ꝛ hu. ꝛ sic. pos
sunt imaginari. Et nos debemus enumerare quādo tra-
ctabimus de rebus que ledunt actiones ꝛ passiones.

¶ De egritudinibus membroꝝ officialium. Cap. 13^m.

E T POSTQVAM dcm̄ ē breuiter de spēb⁹
egritudinū appropriatarū mēbris ꝯsilib⁹ ꝛ de cau-
sis ipsarū. dōm ē de egritudinib⁹ officialib⁹. Et dici
mus q̄ iā dcm̄ ē in pncipio pmi: qꝛ sanitas mēbroꝝ
officialiū est q̄ ē in q̄ꝫtitate q̄litate: ꝛ pōne ꝛ colligātia: qꝛ
hec spēs colligātie est iseparabilis ꝛ nō reuertit ad alias
spēs q̄s dixerūt medici: ꝛ itrat pdicamētū habit⁹: sic pā-

G

niculi ꝛ cutis itrāt pdicamētū hře. g̃ tria gn̄a egritudinū
itrāt qnqꝫ pnta: hoc ē in q̄litate q̄ꝫtitate ꝯtinua ꝛ discre-
ta: ꝛ hitu ꝛ vbi ꝛ hře. ꝛ postea iuenit hec res in qn̄ hoc est
in poritate ꝛ posteritate. Sꝫ ordinatio mēbroꝝ offi. ꝛ po
ritas ꝛ posteritas plus ponēda est in sex sequētib⁹ pdica
mētis. Et debes scire q̄ egritudo non supuenit vnicuiqꝫ
generi sanitatis sicut nos videm⁹ in ordine tunicarū ocu-
loꝝ ꝛ in maiori pte mēbroꝝ offi. qꝛ in illis nō superuenit
egritudo ordinationis: hoc est vt prius fiat posterius.

¶ De continuitate ꝛ solutione continuitatis ꝛ suis causis
aliqualiter. Cap. 14^m.

S ED CONTINVITAS ꝛ solō ꝛ cāe illarū
fm aliquā partē: aliqn̄ pn̄t ingredi in genus egritu-
dinū officialiū. Sꝫ genus colligātie nō itrat in egri-
tudinib⁹ eiusdē p se. Sed egritudines mēbroꝝ sunt he q̄
faciūt accidere mēbris egritudies: qbus altera cōicat cū
altera: ꝛ cōueniētius est vt colligātia enumeret potius

H

in causis egritudinū q̄ꝫ in gn̄e egritudinū. Sꝫ genus egri-
tudinū qd̄ est ꝯ̄riū cōtinuitati nāli q̄ noiat ꝯtinuitatis so-
lutio ē duob⁹ modis. Unus est solō ꝯtinuitatis veracis ꝛ
ꝯtinuitatis ptis cuꝫ pte in ꝯsimilib⁹: ꝛ hoc genus dꝫ ma-
gis attribui cōsimilib⁹ q̄ꝫ officialibus mēbris: ppterea qꝛ
hec solō accit mēbro officiali ex pte qua cōpositū est ex
mēbris ꝯsimilib⁹: ꝛ nō ex pte qua ē officiale. Altera est se
paratio contiguitatis termini a termino: ꝛ h̄ ꝯtinuitatis
solō nō veraciter appellat: qꝛ h̄ cōtinuitas fit p modum
cōtigui: ꝛ p modū penetrationis ꝛ p modū societatis mē
bri cū mēbro: aut ligamēti. ꝛ hoc gen⁹ solōnis posuimus
in gen⁹ egritudinū officialiū: ꝛ hoc genus cōicat ꝯiunctio
ni ꝛ separationi. Et ppea nō ē solō ꝯtinuitatis: vt dixert
medici dicētes: qꝛ erat egritudo q̄ cōicat mēbris cōmili-
bus ꝛ officialibus: qꝛ solutio est distincta in his duobus

I modis quos diximꝰ. Et ppea qꝛ spẽs sanitatis q̃ ẽ in qua-
litate in figura: in poris: in meatibꝰ: lenitate: aspitate: et
grossitie: sũt egritudies istius spẽi ꝓportionate istis diui-
sionibꝰ. ¶ Et egritudinũ q̃ sunt in quãtitate q̃dã sunt in
mẽsura: ꝛ hoc est in supfluitate ꝛ diminutiõe: ꝛ hoc p̊ est
in cõsimilibꝰ: vt dctm est. Sꝫ medici assueti sunt ponere
in officialibꝰ: ꝛ q̃dã peccãt in nũero: ꝛ q̃ sunt in nũero ẽt
hñt duas spẽs q̃ sunt supfluitatis ꝛ diminutionis: ꝛ q̃daꝫ
est nãlis ꝛ q̃dã nõ nãlis: nãlis est sicut supfluitas sexti di
giti: ꝛ diminutio nãlis est diminutio qnti digiti. Nõ nãlis
supfluitas ẽ sicut cucurbitini q inueniũt in itestinis ꝛ siles.
¶ Et pctm põnis est sicut dislocatio vniꝰ mẽbri ab alio:
vel alicuius partis mẽbri ab altera. Et egritudies quas
dicũt medici egritudies colligãtie fiũt ex colligãtia mẽ-
bri offi. cũ altero ꝑ parte vnius cõicantis cũ altero: sicut
cõicant cor ꝛ epar cũ oibus mẽbris. vꝫ. vnuꝫ cũ arterijs:
ꝛ alterũ cuꝫ venis: ꝛ aliquãdo est colligãtia ab vno mẽ-
K bro ad aliud propriũ mẽbrũ: sicut colligatũ est os stoma
chi cum cerebro per neruum euntem ab vno ad aliud.

¶ De causis egritudinum membrorum offi. Cap. 15m.

LOCVTI sumus breuiter de egritudinibꝰ mẽ-
broꝝ officialiũ: nũc volumus loq de ipsarũ causis.
Et dicimꝰ ꝙ egritudies q̃ fiũt in figura sunt ꝓpter
duas res: qꝛ aut a nã: aut a rebꝰ extrinsecis: ꝛ egri
tudo q̃ ꝓuenit a nã: est ꝓpterea q mã est icõueniẽs: nec
apta operationi vtutis iformatiue: nec instro cũ quo opat
vtꝰ iformatiua: nec instrm ẽ aptũ ei. A rebꝰ vo extrinsecis
est sicut fit embrioni qñ nascit: vel qñ nutritur: ꝛ aliqñ fit
ex errore medici: qꝛ aliqñ credũt rectificare mẽbra ꝛ dis
locãt ea: ꝛ hoc debes cogscere in figura mẽbri: ꝛ figura
ptiũ: ꝛ sic dbes itelligẽ in q̃lꝫ egritudie attributa mẽbris
offi. in eo ꝙ sũt officialia ꝛ cã stricture meatuũ ꝛ ꝯstrictio
L nis eoꝝ est pp dñiuꝫ friditatis ꝛ sic. sup eoꝝ cõplõnẽ: aut
qꝛ cõprimunt ab alijs mẽbris: aut pp oppilõnẽ: ꝛ oppi-
latio fit: aut pp apata: aut pp hu. grossum: aut viscosuꝫ:
aut pp durũ lapidẽ: aut pp carnositatẽ nascẽtẽ in poro:
aut pp fortitudinẽ vtuti retẽtiue aut dbilitatẽ expulsiue
vtuti: qꝛ ob istas cãs mlta in eis q̃ꝫtitas aggregat. ¶ Sꝫ
largitas meatuũ fit aut a caliditate ꝛ humiditate: aut ab
hũiditate: aut ab hũore calido mordicatiuo: aut pp me-
dicinas vl cibos apitiuos: aut pp debilitatẽ vtutis retẽti
ue: ꝛ cã lenitatis ẽ a cãis lubricatiuis hũidis sic ab hũori
bus mucillaginosis ꝛ silibꝰ. ¶ Et cã aspitatis ẽ a cãis ca-
lidis mordicatiuis: siue veniãt ab hũoribꝰ: aut a rebꝰ ex-
trinsecis. ¶ Et egritudies nũeri sunt ſm hũc modũ: si qd
supfluit est ſꝫ cursuꝫ nãe: fit a supfluitate mãe: q̃ ẽ in mẽ-
bro: ꝛ si ex cursum nãe ẽ sic cucurbitini ꝛ eoꝝ silia q̃ ꝓue
niũt ab hũoribꝰ ex nãm: aut in q̃ꝫtitate: aut in q̃litate. Et
diminutio ꝓuenit ex putrefactiõe sicut ẽ casus capilloꝝ:
aut pp corrosionẽ: ꝛ maxie qñ putrefactio ẽ ab humore
corrosiuo: aut ab aliq̃ re extriseca. ꝛ cã magnitudis mẽ-
M broꝝ qñ ẽ mẽbrũ ꝑ via: nãe ẽ pp multã mãꝫ mẽbri. ꝛ pp
dñationẽ vtuti iformatiue sup ipm: ꝛ qñ nõ ẽ ꝑ viã nãe fit
pp aliquã supfluitatẽ spsaꝫ mẽbro. ꝛ puitas mẽbri fit pp
paucitatẽ mãe si ẽ ſꝫ cursuꝫ nãe: ꝛ q̃ ẽ p̃ter cursuꝫ nãe fit
ex debilitate vtutis nutritiue sic accit ethicis. ¶ Sꝫ cãe
egritudis male põnis due sunt: vna ẽ extrinseca sic dislo
cant mẽbra pp imoderatũ exercitiũ: ꝛ sic qñ frãgit pãni
culus q separat itestina a testiculis: aut pp dislocationẽ
ossis anche. Intrinseca aũt est sic hũiditas supflua q̃ mẽ-
bra mollificat ꝛ lubricat: ita vt egrediant a loco ꝓprio:
sicut accit cirbo: ꝛ itestinis pp multã hũiditatẽ aquosam
aut lubricatiuã q̃ trãsit ꝑ meatũ q tendit ad testiculos. ꝛ
cã sepatiõis ꝛ ꝯiũctiõis mẽbroꝝ ẽ duplx: vna pp debili-
tatẽ vtutis iformatiue aut malitiã mãe: ꝛ hoc nocumẽtũ
ꝓuenit tpe gñatiõis: ꝛ qd nõ ꝓuenit a gñatiõe est sic car-
nositas q̃ fit iter duas carnositates qñ nascit caro inter N
mẽbra ipsa cõglutinant. Sed solo ꝯtinuitatis in mẽbris
officialibꝰ ẽ eadẽ cũ ea q̃ fit in ꝯsilibꝰ: ꝛ accit hoc aut pp
res extrisecas icidẽtes: aut cõquassantes, vel extẽdẽtes:
aut ab itrinsecis: sicut ab humoribꝰ acutis corrosiuis aut
extẽdentibꝰ qui lacerãt: aut grauitate: aut ventositate.

¶ De accidentibus superuenientibus, virtuti nutritiue in generali. Cap. 16m.

DEINCEPS volumus narrare de accñtibꝰ q̃
supueniũt actionibꝰ ꝛ passionibꝰ: ꝛ appropriare
vnumqdqꝫ illoꝝ egritudini a qua emergit: ꝛ hoc
cognito cogscemꝰ egritudinẽ vniuscuiusqꝫ mẽbri. Et dici
mus ꝙ cũ accñs nõ sit alid nisi lesio actiõis ꝛ passiõis mẽ
broꝝ: aut ipressiõis ipsoꝝ fiũt gña ipsoꝝ accñtiũ ſꝫ cõpu-
tationẽ generũ actionũ ꝛ passionũ. Et tu scis in libro sa-
nitatis ꝙ q̃dã opationes sunt q̃ appropriant aie nutriti-
ue: ꝛ q̃dã aie sensibili: ꝛ q̃dã appropriant motui: ꝛ q̃dam O
appropriant vtuti imagiatiue ꝛ cogitatiue ꝛ memoratie.
Et ẽ icipiẽdũ ab accñtibꝰ q̃ supueniũt opationibꝰ vtutis
nutritiue: qꝛ sunt magis nece in eẽntia aialiuꝫ. Et dicamꝰ
ꝙ mẽbra q̃ ordiata sunt opationibꝰ vtuti nutritiue q̃ dcã
sũt in libro sanitati sũt sic os ysofagꝰ: stõchꝰ: epar: renes:
vesica: sacculus fellis ꝛ splen. Et lesio q̃ supuenit vlr mẽ
broꝝ actiõibꝰ ꝛ passiõibꝰ ẽ tribꝰ modis: vnꝰ ẽ vt cũ opatio
mẽbri cessauerit vt sit ꝓpiqua pũcto ꝓuatiõis. scds vt sit
diminuta a suis nãlibꝰ opatiõibꝰ. tertiꝰ vt sit ꝑmutata ad
malas opationes. ¶ Et debemꝰ icipe in mẽbris nutriti-
uis ſm ꝙ ordinant in officijs cibi. Et dicamꝰ ꝙ minuitur
opatio oris vel priuat pp vlcerationẽ q̃ ei accit: aut pp
apa: aut pp putrefactionẽ dẽtiũ vel pp aliq̃s egritudies
q̃ fiũt pp aliq̃s cõplões mãles. Et ysofagus ledit aut ab P
apatibꝰ q̃ in eo nascũt ꝛ dñr eldalbuata: hoc est sqnãtia:
ꝛ fiũt ꝑ maiori pte in musculo illiꝰ: ꝛ ẽt priuant aut dimi
nuunt illiꝰ opatiões qñ dislocant spõdiles colli ꝛ ꝯhunt
pp apata iteriꝰ: aut pp hũorẽ mucillagiosũ q illuc discur
rit i magna q̃ꝫtitate. Aut pp res aduenẽtes ab extriseco:
ꝛ h spẽs ẽ pp cãꝫ magne suffocatiõis supueniẽtis pueris
paruulis pp hũiditatẽ suarũ cõplõnũ. Et gñalr accit eis
spẽs ois egritudis male cõplõnis mãlis. Et ẽt veniũt egri
tudies pp malã cõplõnẽ ñ mãlẽ sic testificat Gal. d iuue
ne cui medici mltũ vetabãt aquã: ꝛ ipe bibit mltã aquã
fridã auide vna hora assũpta: ꝛ perijt vtꝰ attractiua ꝛ ẽt
expulsiua ysofagi: ꝛ nõ potuit vlteriꝰ deglutire. ¶ De stõ
sũt manifeste qnqꝫ vtutes. vꝫ. digestiua: attractiua: retẽ-
tiua: expulsiua: ꝛ discretiua: iõ fuit necũ vt nũs accñtiuꝫ
eẽt ſm nũm istarũ vtutũ. Et icipiamus a digestiua ꝛ dica
mus qꝛ qñ dficiet vtꝰ digestiua in stõ acescẽt cibi in stoma
cho: ꝛ cã acetositatis est friditas q̃ est inuenta: eo ꝙ hoc
accñs ꝓuenit a mala cõplõne frida: siue sit mãlis siue nõ
mãlis. Et q̃ est non mãlis talis est cã intrinseca: ꝛ talis est
cã extrinseca. g hoc accidens ꝓuenit a mala cõplexione
materiali. Et cause nõ mãles extrinsece sunt sicut res ex-
trinsece in actu fride in ipso sumpte: aut res fride in po-
tẽtia sumpte: aut ꝓpter multã quãtitatẽ cibi: aut ꝓpter
receptionẽ ipsius incõuenientẽ in ordie ꝛ tpe. Sꝫ cause Q
mãles itrinsece sunt sicut humores frigidi. Et isti humo-
res fiũt duobꝰ modis: aut vt gñent in ipso: aut vt attra-
hant ab alijs mẽbris sicut a cerebro qd ꝓpriũ ẽ ad spar-
gẽdũ humorẽ flegmaticũ: ꝛ splene vt spargat humorem
melicũ. Sed sparsio q̃ ꝓuenit a splene qñ est in mẽsura
tẽperata in quãtitate ꝛ q̃litate: tunc est opatio nãlis: sed
qñ egredit a tẽperamẽto in aliquo istoꝝ: tũc fit acetosi-
tas hec q̃ dicta est: ꝛ qñ dñant mltũ sup stõchuꝫ occasio-
nes supdicte perijt ipsius opatio penitus: sicut accidit in
fluxu in quo egredit cibꝰ sic recipit sine aliq̃ ꝑmutatione
q̃ dr lienteria. Et qñ steterint isti humores longo tẽpore

A in stō est cā' vt q̄rani⁹ malā cōplx̄onem frigidā difficilē ad curādū in subā stōi: ꝛ si diu durauerit ob hāc cām aduenietur hoī cōplx̄o senectutis: ꝛ aliqñ erūt apata frida q̄ fiūt in stō cā istoꝝ accidētiū: ꝛ maxie qñ apata erūt sicca ꝛ dura. Et Alexā. dixit ꝙ acetositas ꝓuenit a calore. Et tu debes scire ꝙ h̄ accñs ꝓuenit sicut accñs ꝙ fit ex vino qđ acescit ꝑꝑ aerē calidū: ꝛ apparet vt sit vna actio: actio accidētalis q̄ subalr̄ fit a silr̄: ꝛ accñtalr̄ a ꝯrio: sicut in pluribus ꝑscrutari pōt ꝛ inueniri: ꝛ ꝓpterea subtilr̄ medicus has res dꝫ ꝑscrutari vt cognoscat ꝑfecte. Et humoꝝ qui ḡnant in stō q̄daꝫ eoꝝ ibibunt in ipso: ꝛ q̄dā spargunt in ꝯcauitate ipsi⁹. Et etiā accit stō ꝑꝑ diminutionē digōnis vētositas: ꝛ q̄zuis hoc accñs cōicet debilitati ṽtutis retētiue: ꝓpterea q꞉ stōchus qñ colligit supra cibū bona collectiōe aduenit: tūc bona digō: ꝛ qñ nō bñ colligit: tūc calor nālis nō bñ dñat ibi: ꝛ tūc natat cib⁹ in ꝑtib⁹ suꝑioribus: ꝛ tūc refrigerat ꝛ ḡnant vētositates in eo: ꝓpterea q꞉ pars suꝑior est neruosa sicut dcm̄ est. Et scias q꞉ calor debilis est cā generādi vētositates: ꝓpterea q꞉ calor fortis carminat ꝛ dissoluit ipsius mām dissolōne nō manifesta: nec etiā fortis friditas ḡnat vētositatē: eo ꝙ nō hꝫ a sui nā vt generet vētositatē. Et ab hac mala oꝑatiōe accidit ex nec̄itate ꝑmutatio in cibo ad malā q̄litatē fumosaꝫ vel humorosaꝫ. Et manifestū est ꝙ hoc accñs fit a calore extraneo q̄ est plus ex̄ naturā q̄ꝫ calor q̄ cibū resoluit in fumū: ꝛ cōuertit in fumositatē. Nā ab isto ḡnat humor putrefact⁹ ꝛ sapor corrupt⁹ fetidus silis odori raffani: q꞉ ille cōuertit in stō ad malā cōplx̄onē. q̄ egritudies q̄ fiūt ab his fiūt a mala cōplx̄one calda māli vel nō māli. Et q̄ fiūt a nō māli fiūt vel ꝓueniūt a cibis caldis ꝛ a reb⁹ extrinsecis. Mālis fit ab humorib⁹ cholericis ḡnatis i ipo: vel missis ab alio mēbro. Et mēbrū appropriatū ad hoc est epar vel fel. Et q̄busdā hoib⁹ est fel tāgēs stōm: eo ꝙ q̄dā sunt hñtes meatū fellis ad stōm sicut splen hꝫ: ꝛ tales hoies sunt q̄b⁹ cholra in stō ḡnat. Et hec cholra nō dr̄ cholera nisi equoce: ꝛ hic humor cadit in fundo stōi: aut ibi- bit⁹ est in corꝑe ipsi⁹. Et aliqñ accidūt stō illa mala accidētia ab apatib⁹ q̄ nascunt i ipso. hec sunt oia accñtia q̄ veniūt ṽtuti digestiue. Et ṽtus discretiua est q̄ cognoscit oēs spēs cibi ꝛ nutrimēti: ꝛ cognoscit sanguinē a suꝑfluitatib⁹ vt nutriat mēbrū ex ꝯueniētiori: ꝛ mittat vnicuiqꝫ mēbro qđ est ei silē: ꝛ isti⁹ ṽtutis nō fuit memor Gal. ꝛ separatiua de q̄ loquit nō ē h: ꝛ ē magna dr̄ia inter separatiuā ꝛ discretiuā: ꝛ in eē ꝛ tpe. Sed hāc habeo ab Albumasare q̄ eā asserit fortiter: ꝛ non est dubiū q̄m ipa sit in corꝑe: ꝛ ē nec̄ia: sic sunt alie ṽtutes. Et ipse dicit in illo lᵒ oia accñtia q̄ adueniūt corpi qñ ipediunt oꝑationes illi⁹ ṽtutis: ꝛ dicit ꝙ qñ debilitant i stō: nec̄iuꝫ ē vt generent mali hu. in toto corꝑe: eo ꝙ nō est fcā seꝑatio incōueniē tis a ꝯueniēti. vñ aliqñ ꝓueniet morphea. Et erit h etiaꝫ ꝓpterea q꞉ debilitata erit virt⁹ hec in splene: q꞉ nō erit attracta cholra nigra ad ipm. Sꝫ nō manifestat Albumasar ꝑ quā cōplx̄onē ista virt⁹ oꝑat: nec ꝙ sit ei⁹ istrm: sicut dixit in alijs q̄tuor. Et h est magn⁹ defect⁹: q꞉ qñ volum⁹ remouē accñtia q̄ suꝑueniūt eidē: ꝛ si nō cognouerimus cōplx̄onē q̄ laborat nō cognoscem⁹ modos curationis ipsius. Et nos dño cōcedēte debem⁹ suū eē declrare: ꝛ q̄ cā laborē ifert: ꝛ qñ ꝑuat ei⁹ oꝑatio aut minuit: post hec ex nec̄itate sequet dbilitas in ṽtute nutritiua quā hꝫ stōch⁹ in seipso: aut ab ea ꝑuat: q꞉ iaꝫ dcm̄ est ꝙ stōchus nutrit ex chilo aliquo mō nutrimēti: ꝛ si nō nutriret a chilo nō amplecteret ipsuꝫ: ꝛ qñ debilitat virt⁹ nutritiua in stō: sequit ex necessitate egritudo q̄ dr̄ indigestio stomachi. et causa istius sunt due res: aut mala cōplx̄o ca. ꝛ sic. fixa in substantia radicali stomachi: que si ꝓlongat inducit ethicam: aut mala cōplexio fri. ꝛ sic. que inducit senectuteꝫ,

(margin, left: B; C; D; Vide ifra ca.20.)

E ¶ De accñtib⁹ suꝑueniētib⁹ virtuti retētiue. Cap. 17m.

ET VIRTVTIS retentiue qñ diminuit operatio sequit inflatio ꝛ vētositas: ꝛ aliqñ exit cibus indigestus. Et causa hui⁹ est mala cōplx̄o fri. ꝛ hu. et aliqñ soluꝫ fri. nō materialis ꝛ materialis. ꝛ qñ hec oꝑatio appropiquabit ꝑuationi sui fiet egritudo lubricitatis itestinoꝝ. Sꝫ qñ h ṽtus retinebit cibū mala retentiōe adueniet stō vt sit tremulosus: eo ꝙ virtus retētiua ꝯstrīget cū fece cibi. Et hoc accñs appet in stō plus tpe satietatis suꝑflue: qñ ipletur stōchus: nec pt regere cibū: ꝛ hoc accit ꝑꝑ vnā malā cōplx̄onē mālē: aut nō materialē.

¶ De accidētib⁹ ṽtuti expulsiue suꝑueniētib⁹. Cap. 18m.

VIRTVTIS expulsiue oꝑatio: aut diminuit aut priuat. Ad diminutioneꝫ vero ipsius accidit vt remaneat ꝛ retineat cibus in stō mala retentione: ita vt putresiat. Sed a priuatiōe ipsius accidit egritudo que dr̄ colica. Et huius cā est cōplx̄o mala frida mālis vel nō materialis: ꝛ hec est subalis causa priuationis ipsius. Et aliqñ priuat ꝓpter oppilationeꝫ que fit in intestinis: sicut accidit in colica: ꝛ hec priuatio ē accidētalis. Sꝫ suꝑflua expulsio q̄ suꝑuenit oꝑatiōi isti⁹ ṽtus facit vnā ex specieb⁹ lubricitatis intestinoꝝ. Et hec ē fortior illa q̄ fit ꝓpter ꝑuationē retētiue: q꞉ hoc fit ꝓpter aliā reꝫ q̄ mouet hāc virtutē ad expellendū nimis: sicut sunt humores vlceratiui: vt cholera aut flegma salsuꝫ: ꝛ melna acetosa. Et etiā pt fieri ꝓpter apa generatū in orificio vel porta stōi: aut ꝓpter cibos corruptos ꝑmutatos ad tales hūores: sicut accit in fortissimo fluxu. Et aliquādo remotis his oīb⁹ causis ṽtus expulsiua mouebit hoc malo motu: ꝛ ēt ꝓpter aliquā leuē cām eideꝫ adueniētē: ꝛ hoc ꝓpter errorē ṽtutis illi⁹ mēbri: ꝓpterea q꞉ h mala dispō est reuersa in hitudinē stabilē: ꝛ ꝓpterea curāt medici hāc egritudinē cū medicinis cū q̄b⁹ curāt ṽtiginē: ꝛ melnā: ꝛ remoueat error iste ꝛ sensibilitas mala. Et adhuc declarabo melius in libro de igenio sanitatis: ꝛ pt eē vt hoc fiat ꝑꝑ apa fcm̄ in suꝑficie stōi. Adhuc etiā isti ṽtuti attribuit malū accñs qđ dr̄ singult⁹ qđ accit propter rē q̄ ledit ꝓpter q̄litatē calidā aut fridā: ꝛ q̄dā species fit ꝓpter malā cōplx̄onē calidā ꝛ siccam fixā in suba stōi: ita ꝙ ḡnat in ipso vna spēs spasmi: cui⁹ sanatio aut ē difficilis aut ipolr̄is: ꝛ aliqñ fit spasmus ꝓpter multā humiditateꝫ q̄ est in suba neruosa stōi ꝑm ꝙ dcm̄ est in causis spasmi. Et vomit⁹ appropriat male oꝑationi istius ṽtutis: sꝫ nō est ita subalis ipsi sicut expulsio q̄ fit ꝑ iferiores ꝑtes. Et cā vomit⁹ ē ꝓpter cām natātē in ore stōi: ex multa humiditate cholerica aut flatica: q̄a qñ isti humores erūt in ꝑtib⁹ suꝑiorib⁹ stōi mouēt vomitū: ꝛ qñ erūt in ꝑtibus inferioribus stōi mouēt fluxū. Et aliqñ spargunt ad stōm ab alijs mēbris sicut ab epate: vt videm⁹ in mltis q̄bus aduenit febrile frigus: ꝛ cum vomūt curant: ꝛ hoc accidit ꝓprie ab hu. cholericis ꝛ aliquādo a flegmaticis: ꝛ ꝙ fit a melancholicis significat maius malum.

¶ De accidentibus superuenientibus virtuti attractiue stomachi. Cap. 19m.

CAVSA ipedimēti attractiue stōi eadē est cū cā q̄ hoc facit in ysofago. Sꝫ diminutionē appetit⁹ ꝛ augmentum ipsius in stō dicemus qñ tractabimus de accidentibus q̄ adueniunt virtuti sensibili.

¶ De accidentibus que superueniunt virtuti nutritiue intestinorum. Cap. 20m.

HVCVSQVE diximus de accñtib⁹ q̄ fiunt in operationibus que manifestantur in stomacho: deinceps volumus dicere de accñtibus q̄ suꝑueniunt virtutibus nutritiuis itestinorū. Et dicimus ꝙ manifestior virtus q̄ est in eis ē virtus expulsiua: ꝛ post illaꝫ retentiua. Accidētia q̄ superueniūt ipsis sunt ꝑm corru-

(margin, right: F; G; H)

I ptionē istarū duarū ꝟtutū. Et qñ ꝑuať opatio ꝟtutis expulsiue aut diminuiť: tūc fit egritudo q̄ dr̄ colica. Et priuationis cā isti⁹ ꝟtutis stat ꝑꝑ malā cōpl'onē cholericam nālē aut nō nālē. Et ꝑuatio q̄ ꝓuenit a mala cōplexiōe frida est plurib⁹ manifesta: ꝓpterea qa friditas est ɔ̄ria calori nāli ꝑꝑ suā q̄litatē: ꝛ īpedit spūz in oībus suis operationib⁹. Sȝ qñ ꝓuenit a caliditate nō est admirādum. ꝓpterea qa multa membra nō agūt nec patiunť: nisi ꝑꝑ calorē tēperatū mēsuratū vnicuiqȝ mēbro: ꝛ quādo calor egrediť multū extra nām in aliqua duarū qualitatū: tūc ꝑuanť eoꝝ opatiōes ꝑꝑ calidū aut fridū. Sed quādo destēperanť parū in calore. tūc erit operatio mala: sicut calor stōi qui ꝑmutat cibos in fumositates. Et aliquādo priuať opatio istius ꝟtutis in itestinis ꝑꝑ oppilationes q̄ in eis fiūt. Et ille fiūt aut ꝑꝑ stercus duruȝ aut viscosum: aut humorē grossūȝ ꝛ viscosuȝ: aut ꝓpter aq̄a vētosum:
K q̄zuis lesio q̄ ꝓuenit ab aq̄atib⁹ in hac opatiōe fit duab⁹ de causis: vna q: acqrūt itestina malā cōpl'onē nālez: ꝛ alia ꝓpterea q: claudit vias. Et vētositas ēt claudit itestina ꝑꝑ duas res: vna q: ꝓponit se stercori sicut accidit canalib⁹ subterraneis vñ fluūt aque. Alia q: torquentur itestina donec claudanť. ¶ Item fit oppilatio ꝑꝑ lūbricos: ꝛ accit in itestinis ꝑꝑ corruptionē isti⁹ ꝟtutis expulsiue q̄ fit ꝑꝑ oppilationez: qđ facit opatiōes nō nāles: eo ꝙ expellit supfluitatē ꝑ ꝑtez supiorē quā dȝ expellere ꝑ ꝑtē iferiorē: ꝛ tūc euomit stercus. Et aliqñ debilitať ꝟtus expulsiua ꝑꝑ oppilationē vie a chisti fellis ad intestina: q: tūc nō pōt ꝑuenire ad itestina ex cholera illud qđ adiuuet ad stercoris expulsionē. Sed si hec opatio ꝑmutata fuerit ad malū ɔ̄riū: tūc malam faciet opationē: ꝛ fiet aliquo mō flux⁹: eo ꝙ stercus nō trahit in itestinis morā cōueniētē ꝑꝑ augmētū istius ꝟtutis. Et cā augmēti istius ꝟtutis est ꝑꝑ humores mordicatiuos q sparsi sunt ad itestia ab epate ꝛ venis: ꝛ stō: aut felle: aut ab aliis mēbris: ꝛ aliqñ ꝓueniūt a capite. ¶ Et qñ humores mordētitestina
L multū vlcerant ea: ꝛ fit egritudo q̄ dr̄ vlceratio itestinoꝝ q̄ disinteria noiať. Itē accidit istud istivirtuti propter q̄litatē ciboꝝ qui sunt extra nām: q: aliqñ stomach⁹ expellit ad intestina cibū anteq̄ȝ digerať: ꝛ aliqñ fit propter multā cibi quātitatē qñ est supflua. Et aliqñ accidit ꝓpter oppilationē meatus q est inter epar ꝛ itestina: et tūc nō trāsit cibus ad epar: ꝛ cib⁹ aggrauat ꝟtutē expulsiuā: ꝛ ꝓpterea ip̄m expellit. Et aliqñ cā q̄ ꝓhibet penetrationē cibi ad epar est grossities ciborum: ꝛ grossities cibi est: aut ꝑꝑ nām ipsius eiusdē cibi: aut ꝓpter debilez opationē stōi in ipsuȝ: aut ꝓpter vtrūqȝ. Et aliqñ nō trāsit cib⁹ ad epar ꝓpter debilitatē ꝟtutis attractiue in ipso: sicut accidit in egritudinib⁹ epatis. Et qñ debilitatur ꝟtus retentiua fit vna spēs fluxus q̄ noiať elicalsa: ꝛ hoc ꝓuenit necessario ꝑꝑ malā cōpl'onē nālem ꝛ nō nālez. Et qñ ꝑuať ipsa opatio fit alia spēs fluxus q̄ dr̄ lubricitas intestinoꝝ: ꝛ opationes extremitatis intestini longationis īpediunť: aut ꝓpter vlcerationem factā a duritie stercoris: aut ꝑꝑ hemorroydas ibi natas: ꝛ aliqñ venis ipsius aptis fluet inde sanguis: ꝛ aliqñ fluet sanguis iste per viā nālis purgationis ꝛ laudabilis. ꝛ hoc est qđ dicit Aristo. malus sanguis discurrit a naso ꝛ ano.

M ¶ De accñtib⁹ supuenietibus ꝟtutibus epatis. Cap. 21m.

QVIA epar hȝ qnqȝ ꝟtutes: iō accñtia ei aduenietia totidē sunt: qa qñ diminuiť in ipso virtus digestiua sanguis suus erit flegmaticus: ꝛ mēbra q̄ nutrienť lōgo tēpore ex tali sanguine cōuertenť ſm suā cōplexionē ad nām istius humoris: ꝛ poterit fieri egritudo q̄ dr̄ hidrops hiposarcha. ꝛ hoc accñs euenit ꝑꝑ malā cōplexionē frigidā nālez: ꝛ aliqñ fiet ꝑꝑ qualitatē cibi aut malitiā sui ordinis. Et aliquādo fiet ꝓpter res extrinsecas ꝛ pōt fieri ab oīb⁹ causis q̄ inducūt friditatē cōpl'onis. Et aliqñ ꝑꝑ colligātiaȝ membroꝝ seruiētiū epati cū ipso sicut stomachus: q: qñ diminuiť opatio stōi in dirigēdo chiluȝ ꝛ mittit ipsum nō coctū epati: ꝛ qñ in hoc fit ꝑseuerātia cōuertiť nā epatis ad cōplexionē frigidā. Et splen qñ debilitať ꝛ nō mūdificat sicut debet: tūc remanet pars frigida ꝛ sicca in epate: ꝛ cōuertit ipsuȝ ad cōplexionē frigidā: ꝛ quādo etiam intestina gracilia acquirūt malā cōplexionē: ꝛ sic tunc leditur epar ꝑꝑ colligantiā q̄ est inter ipsam ꝛ epar. Et aliquādo acqrit epar malam cōplexionez ꝑꝑ aq̄a: sed aq̄a nō erit causa pro maiori parte istius egritudinis nisi induret ꝛ fiat lapideū. Et aliquādo erit causa egritudinis epatis egritudo officialis: sicut sunt oppilationes q̄ fiūt in ipso: eo ꝙ oppilatio hȝ extinguere calorez intrinsecū: ꝛ maxime quādo hu. faciēs hoc est frigidus. Sed quādo
O opatio virtutis digestiue acquisiuerit maximū errorem: tunc accidet vnū ex duob⁹: q: ait hydropisis timpanitica: aut alie egritudines calide. Et tu debes scire ꝙ membra nō agunt ꝛ patiunť nisi cum quodā calore tēperato ex friditate ꝓportionata ei: iō qa ostēsum est in nāli philosophia ꝙ friditas est in corpe sicut istrumētuȝ tēperās calorē nālem qui est primū agens ꝛ substātiale. ergo qđlibet membrū operať suam actionē per istū calorē correctuȝ cū isto instrumēto cōueniēte ei. Et quādo frigiditas aduenit mēbro multa: ita ꝙ calor non egrediť ad suam formā naturalē multū: tūc diminuiť opatio mēbri sicut in cibis qui acescūt in stō: ꝛ sicut in sanguie flegmatico q generať i epate frigido. Et quādo augmētať calor agēs breui augmēto: ꝙ tñ tunc nō trahit calorē agentē a sua forma nāli: tunc fit mala augmentatio in opatione mēbri sicut in stō generāte fumositatē ex cibis: ꝛ sicut in epate generāte multā cholerā. Sed qñ fit magnū augmētū in
P caliditate vel frigiditate: ita ꝙ calor mēbri exeat a sua forma nāli: tunc faciet membrū opationē ɔ̄riam opationi nāli sicut stomachus qui corrūpit cibos. ergo cāe istarū egritudinū fiunt eque a mala cōpl'one calida sicut frida. ¶ Et postq̄ȝ assignauimus cām cōem oīb⁹ mēbris volumus reuerti ad locū vñ separati fuimus ꝛ assignare cās proprie in epate. Et dicimus qa qñ accidit epati mala cōplexio calida parū excedēs sicut diximus: tūc acqret multā amaritudinē. Sed qñ augmentabiť hec mala cōplexio cal'a ita ꝙ egrediať a sua forma nāli: tūc erit opatio ipsius epatis opatio non nālis. ꝛ ꝓueniet illa opatio solū a calore in eo ꝙ est calor: ꝛ nō in eo ꝙ talis calor. ꝗ q̄ ꝓueniet ab isto calore in eo ꝙ calor simpl'r inducet partē aqueā quā inueniet ad fumū: ꝛ faciet ex eo vētositatē ꝛ ꝓueniet ex hoc timpanitica hidrops aut simile: ꝛ si fuerit cā remotiōis nālis caloris egritudo cal'a: attri
Q buet illa remotio egritudini calide: ꝛ si fuerit frida attribuet fride. Et ꝓpterea multum laborāt medici vt dent cām bene istius speciei eo ꝙ eque fit a calore sicut a frigore. Et ꝓpterea hec spēs difficilior est ceteris ad curandum. Sed causa acquirēdi malā cōplexionem vl'r sunt cause calide materiales ꝛ nō materiales. Et causa q̄ magis est propria in hac lesione est qñ chistis fellis suā operationē nō facit: ꝛ hoc accidit aut ꝓpter oppilationē q̄ est in meatu qui est inter chistin ꝛ epar: aut ꝑꝑ debilitatez ꝟtutis attractiue in ip̄o chisti: aut ꝓpter oppilationē meatus q trāsit a chisti ad itestina: aut ꝓpter debilitatez ꝟtutis expulsiue q̄ est in ipso felle: qđ est qa quādo clauditur ille meatus: tūc accit eidē illud accñs ꝙ aduenit habēti clausa itestina hoc est: q: nō petit cibū nec ꝺsiderat. Et accidit hoc ꝓpterea q: virt⁹ attractiua est in quolibet mēbro ꝑꝑ nutritiuā. Et ꝟtus nutritiua cōplet suas opationes ꝓpter quatuor has ꝟtutes: ꝛ qñ priuať vna istaꝝ

A priuanť oēs: ⁊ sic accidit epati ꝑꝑ fel. Et accñs qđ dicit
ictericia fit ex neĉitate ꝑꝑ vnā duarū reꝝ: aut ꝓpť ꝓua-
tionē opōnis fellis: aut ꝑꝑ diminutionē: q̄a tūc remanet
amaritudo ꝑmixta sanguini: ⁊ v̄tus expulsiua mittit eam
ab oib⁹ mēbris: ⁊ expellit eā ad supficiē corꝑis ꝑ mo^m cu
ratiōis sic̄ expellūť alie supfluitates: ⁊ h̄ spēs nō ē timo-
rosa: aut q̄a epar: aut q̄a mēbra acq̄siuerūt malā cōplo-
nē calīmā: sic̄ accidit qñ ḡnanť aꝑata cal̄a in eis: aut ꝑꝑ
venena cal̄a ebibita: q̄a tūc dñať multa q̄ztitas chol̄e in
corꝑe ⁊ spargiť ad cutiz. Et h̄ māifestať ꝓpť q̄ztitatē sup-
fluā ⁊ malā q̄litatē: ⁊ nō ꝑ viā mūdificatiōis: ⁊ ꝑꝑea hec
spēs est ꝑiculosa. ¶ Qñ d̄bilitatur v̄tus discretiua in epa
te tūc d̄bilitātur opōnes ipsi⁹ ⁊ spargūť ꝑ totū corp⁹ hu
mores hi cū sanguine: ⁊ fiūt ꝑꝑ h̄ mlťe egritudines sic̄ hi-
drops q̄ dr̄ asclites: q̄a nisi h̄ v̄t⁹ cog̃scat aut separet aq̄si
tatē q̄ ē i chilo: tūc sꝑgiť i sanguie: ⁊ nā pellit ipaz ad cō-
B cauitatē vētris: ⁊ q̄dā dicūt q̄ nō expellit ad hūc locū ni
si ꝑ vēas vmbilici: ꝑꝑea q̄a iste vene cōtinuāť cū epate:
⁊ ꝑ istas exit supfluitas aq̄sa q̄ ē i embriōe qñ ē i corpore
mr̄is. Et aliqñ fit h̄ accñs ꝓpť d̄bilitatez v̄tuꝫ attractiue
q̄ ē i renib⁹: aut ꝓpter oppil̄onē: aut ꝓpť stricturā illi⁹
meat⁹. Et qñ d̄bilitať v̄tus retētiua. al̄. attractiua i h̄ mē
bro ē cā vt exeat sanguis ex eo crudus aut non coct⁹. al̄.
aut coct⁹. Et qñ v̄t⁹ expulsiua erit ꝑmutata ad malū i h̄
mēbro tūc reuertiť sanguis ad itestia ꝑ meatus ꝑ q̄s cib⁹
trāsit: ⁊ fiet flux⁹ sanguis: ⁊ h̄ ē aut ꝑꝑ acumē sāguis: aut
ꝑꝑ malitiā cōpl̄onis. Qñ debilitať aut ꝓuať oꝑatio vir-
tutis attractiue ēt ex hac ꝓuenit mal⁹ flux⁹. Et cā vl̄is
lesiōis haꝝ v̄tutū ē ꝑꝑ egritudines appropetas mēbris
officialib⁹ aut ꝯsil̄ib⁹. Sz official̄ ē cā ꝑ accñs: q̄a mediā-
te egritudie cōpl̄onali q̄ ē appropata ꝯsil̄ib⁹. Et iste due
spēs egritudis ledūt mēbrū duob⁹ modis: aut i eo q̄ ē in
ipso mēbro: aut i eo q̄ ē i mēbro cōicāte cū eo. Et ꝓpte-
C rea si aliq̄s q̄reret a nob̄ i hūc modū postq̄z vna rerū per
quā ledūť operationes mēbrorūz ē ꝑ cōicationē vel col
ligantiā: ⁊ cor ē illđ qđ dat colorē epi per quē facit suas
operatiōes ledenť operationes epatis ꝓpter passiones
cordis aut nō. Rñdem⁹ q̄a postq̄z cor est dñans mēbrum
sup oia ex toto ipol̄e ē vt i eo ḡnenť egritudines sensibi
les tales q̄ possint ledere epar aut alia mēbra stāte hoie
viuo: ⁊ h̄ si accidit accidet per viā ex̄neitatis q̄ fit i rebus
nālib⁹: ⁊ h̄ fit valde raro. Sz maior pars egritudinum q̄
fiunt i corde remanēte hoie viuo ꝑ cōparationez fit ad
mēbra insensibilia: q̄zuis nō sit ipol̄e vt cordi adueniant
egritudies occulte ꝓpť malā cōpl̄onez. Et qñ sunt sensi-
biles lesiones opōnū epatis tūc sunt fortissime: sic̄ tu vi-
des q̄ ꝑꝑ paruū motū vel ꝓpter paruū remū aduenien
tem gubernatori magne nauis fit magnus mot⁹ i parte
priori nauis. sic ēt hz se q̄libet dispō cordis ad oia mem-
D bra principalia. Propterea qñ medicabimur epar non
debem⁹ negligere cordis dispōnē: imo ante oculos ꝑfe-
rendū vel preponendum. Et adhuc melius declarabi-
mus in ingenio sanitatis.

¶ De accidentibus superuenientibus virtuti digestiue venarum. Cap. 22^m.

ACCIDENTIA q̄ veniūt digōni venarū sequun
tur ꝑ maiori parte egritudines epatis: ꝫ hñt egri
tudinē ꝓꝑaz eis h̄ est fluxū sanguis. Et i egritudini
bus fit h̄ ꝓpter fortitudinē v̄tutis expulsiue ⁊ ma-
xime i crisi laudabili. Sed illđ qđ ē accñs absolutū fit ꝑꝑ
sanguinē mordicatiuū: ⁊ acutū: ⁊ ꝑꝑea dissoluit ꝯtinuita
tē orificioꝝ eaꝝ: aut ꝓpter s̄btilitatē sic̄ videm⁹ i egritu-
dine q̄ dr̄ cl̄aulor. Et sic̄ tu vides q̄ accidit i vtrib⁹ olei:
aut accidit ꝓpť multitudinē sanguis quā vene continere
nō pñt: ⁊ aliqñ accidit ꝓpter debilitatē sube venarū q̄ ꝑ
parate sūt scissiōi: aut q̄a sūt s̄btiles nimis aut nimis dur̄.

E Et res q̄ scindūt venas cito sunt multitudo sanguis ⁊ res
extrinsece sicut casus ⁊ ꝑcussio. Propter passiones hoꝝ
membrorū ⁊ epatis multa accidūt accñtia in vijs vrina
libus. Et in libro signorū hoc declarabo.

¶ De accidentibus superuenientibus virtuti nutritiue membrorum. Cap. 23^m.

SED accñtia q̄ accidūt vltie digōni q̄ ē in mēbris sunt
tria sic̄ in alijs. Aut q̄a ꝓuať oꝑō v̄tutis nutri^ue i ipa si
cut fit i ethicis. Aut q̄a diminuiť sic̄ accidit i macie ap
pellata alchaul: aut ꝑmutať sic̄ i lepra ⁊ morphea.
Et cā hoꝝ accñtiū ē aut ꝓpter malā cōpl̄onē ipsoꝝ mem
broꝝ: aut ꝑꝑ cōicationē alioꝝ: sicut i lepra q̄ fit ꝑꝑ duas
res: aut ꝑꝑ debilitatē v̄tuꝫ digestiue q̄ ē i mēbro: aut ꝑꝑ
malā māz eidē ab alio trāsmissā. Et malicia māe ē aut ꝑꝑ
seipsaz: aut ꝑꝑ d̄bilitatē epatis ⁊ venaꝝ. Et cā morphee
F est ꝑ maiori parte ꝑꝑ debilitatē v̄tutis discretiue epatis
aut ꝓpter d̄bilitatē attractiue in splene. Et aliqñ accidit
ꝓpter malā cōpl̄onē acq̄sitā i suba mēbrorū: ⁊ aliqñ ꝓ-
pter cibos. Et tu debes scire q̄ qñ enumerām⁹ cās istoꝝ
accñtiū: q̄ tūc nō dicim⁹ res ꝯrias adiuicē: aut q̄ ipsa ēt
accñtia aliqñ nō possunt eē sil̄: ꝫ pluries h̄ accñtia sūt per
plures cās vna ⁊ posset ēt esse vt omnes adessent.

¶ De accñtibus ipediētib⁹ digōnē cerebri. Cap. 24^m.

ET OPERATIO virtutis digestiue in cērebro: aut
diminueť aut corrūpeť. Et ab h̄ ꝓuenit fluxus vel
cursus superfluitatū nō coctaꝝ a cērebro per nares ⁊
palatū. Et h̄ accñs appellať nassa. Et accit a reb⁹
fridis extrinsecis. Et aliquādo fit ꝓpter res cal̄as ⁊ volu
m⁹ dicē q̄ fiat a cal̄is. Et dicim⁹ q̄ ꝓpterea q̄ h̄ superflui
tas ē nō cocta. dicim⁹ q̄ cā efficiēs hāc egritudinē ē d̄bili
tas v̄tutis digestiue q̄ ē in cērebro ꝓpter malā cōpl̄onem
G dñantē ex friditate. Et h̄ bñ ꝑt assignari in reumatib⁹ ex
cā frida extriseca. Sz reumata q̄ fiūt a cāis cal̄is extrin-
secis recipiūt ꝑscrutatiōez: q̄l̄r fiāt ꝑ viā debilitatis v̄tu-
tis digestiue. ꝑꝑea dicim⁹ q̄ d̄bilitas v̄tutis digestiue h̄ fa
cit per accñs: h̄ ē ꝓpter multā q̄ztitatē māe ⁊ ipi⁹ fluxuz:
ꝓpterea q̄a calor faĉ fluere res congelatas dissoluendo
eas. Insuper attrahit cērebruz a toto corpore ad caput: ⁊
ꝓpter istā multā malā mām q̄ i cērebro colligiť ꝓuenit ac-
cidēs ꝓnarratū: q̄a refrigerabiť ⁊ v̄tus digestiua ipedieť
⁊ fatigabiť circa cerebrū ꝓpter reparationē tāte q̄ztita
tis superflue. Ista ē cā q̄ztitatiua ꝓpter quā debilitať v̄t⁹
digestiua cērebri ꝑꝑ cās extrisecas. Cā v̄o q̄litatiua ē q̄ ca
lor ex̄ne⁹ extrisec⁹ hz ꝑ sui nāz refrigerare calorē itrinse-
cū: sic̄ sol refrigerat ignē. Et ēt alie cāe sunt q̄ nō idigēt ꝓ-
lōgatiōe ꝯmōis. Et h̄ v̄ba hñt locū i oib⁹ tribus digōnib⁹
si vis eas ponere tm̄ tres: sic̄ feĉ Ga. aut q̄tuor ꝯm dictuz
hois quē tu scis. Sed mihi meli⁹ v̄r vt in venis nō ponať
tertia digō: ꝓpterea q̄a sanguis i eis nō trāsit ad aliā for-
mā sic̄ fit in stōcho epate: ⁊ alijs mēbris: q̄a stōchus ꝯuer-
tit cibū ad chilū: epar ad sanguinē: mēbra alia cōuertunt
ad sperma albū. Sz vene non faciūt trāsire ad aliam for
maz q̄zuis nutrianť ex eo aliquo mō ex necessitate.

H ¶ De accidentibus superuenientibus virtuti nutritiue cordis. Cap. 25^m.

DEINCEPS volum⁹ enarrrare d̄ accñtib⁹ supue
nientib⁹ mēbro ꝑncipi v̄tutis digestiue ⁊ hoc est
cor. Et postea narrabim⁹ accñtia q̄ supueniūt mē
bris sꝑmatiꝫ ⁊ v̄rie: ⁊ postea erit cōplet⁹ ꝯmo accñ
tiū q̄ superueniūt v̄tuti nutri^ue. Et dicim⁹ q̄ accñtia q̄ sup
ueniūt cordi sunt sic̄ sincopis cardiaca ⁊ tremor: ⁊ vl̄r qñ
exeūt v̄tutes pulsatiles a sua nā. Et hoꝝ cā aut ē itriseca
aut extrinseca. Extrinsece cāe sunt accñtia aie q̄ calefa-
ciunt cōpl̄onē cordis sic̄ ira ⁊ furor. Et cāe ꝓpter q̄s oc-
cultať iteri⁹ calor sicut ex ira ⁊ his sil̄ib⁹: q̄a qñ ꝓuocenť
sue v̄tutes iteri⁹ ⁊ calefit nimis tūc fortificať su⁹ mot⁹ pul

I fatilis:vt tēperet suā cōplōnē attrahendo aerē ꝛ expel-
lēdo exterius. ❡Et cāe itrīsece sunt mala cōplō aut vt
sit in eo aut in mēbris sibi colligatꝫ ꝛ aliqñ erit cōplō cor-
dis nō nālis sic i febre ethica ꝛ qñqꝫ nālis qñ recipit san
guis q ē i eo aliqꝫ pmutationē. Sꝫ apa nō pt tolerare in
sui sba:eo ꝙ pus infirm⁹ ɔficit. Et medici dicūt ꝙ pt gña-
ri i ipsi⁹ pāniculo:ꝛ si medic⁹ accelerat curā ipsi⁹ pt cura
ri ꝛ si nō morit. Et dic Ga. ꝙ cor sustinet egrinem nālē.vꝫ.
qꝫdā humiditatē aquosaꝫ q̄ gñatur i ipsi⁹ pāniculo:a q̄ p
uenit egritudo q̄ vocat ronol:ꝛ sonat liqfactio toti⁹ cor-
poris. Et aliqñ nascūt sup pāniculo eminētie dure ꝛ vlr
dico ꝙ nō ē ipole vt sup ipꝫ nō aduēiat ois mala cōplō:
excepto vt nō sit cū apate:aut nō vltimet:qa qñ vltima-
bit aut superflue fiet sincopis aut sile. Et sincopis ē reuo
catio subita caloris nālis ab oib⁹ ptib⁹ corpis ad cor:
ita ꝙ mēbra regi nō pūt:ꝛ hoc accidit aut pp paucitatē
caloris:aut pp spi⁹ nimiā dissolutionē:ꝛ pp alias cās. Et
mēbra q̄ ledūt pp ipsi⁹ cōicantiā sunt mēbra pncipalia.
Et mēbrūꝫ qd maxime cū eo cōicat est os stōi:ꝛ ppea no
K minat fegnādi:qa cor noiat flegat:ꝛ pp h fegnādi dicit
pūū cor. Et accidit sincopis pp dolorē stōi pluries:ꝛ acci
dētia vtutū pulsatiluū ꝛ cāe illorū:ꝛ qd pt cōprehendi ab
eis melius est enarrare in libro signoꝝ ꝛ ibi dicam.

❡De quibusdā accidentibus splenis. Cap. 26m.

IAM dixim⁹ ꝙ mēbra que fuūt epati sunt saccus fel
lis:splen:ꝛ vesica:ꝛ renes. Et iā diximus accidentia q̄
veniūt pp priuationē fellꝭ opationis qñ dixim⁹ accñ-
tia epatis:ꝛ locuti fuimus de splene:ꝛ adhuc dicem⁹
de eodeꝫ. Qñ corrūpit opatio vtutis attractiue splenis:
tūc diffundit cholꝭa nigra cū sanguie:ꝛ aliqñ expellit ipaꝫ
nā ad cutim:ꝛ fit morphea nigra:ꝛ vlr pp h accñs fiunt
oēs egritudines melꝭice. Et qñ dñat superflue ipsi⁹ vtus
expulsiua:tūc infirmat stōchus:ita ꝙ aliqñ ob h accidit
fluxus melꝭicus. Et spleni adueniūt oēs spēs egritudinis
cōplōnalis officialis ꝛ cōis sicut in apatibus. E propte-
rea quia cibus ex quo nutritur istud mēbrū est grossus:ꝛ
vtplm egritudines q̄ in eo fiūt sunt grosse substātie.

L ❡De accidentibus superuenientibus virtutibus re-
num. Cap. 27m.

RENES hnt qnqꝫ vtutes sic alia mēbra:ꝛ qñ pri
uat virt⁹ discretiua q̄ ē i renib⁹:aut digestiua:
aut retentiua:tūc funditur sanguis in vrina:p
pterea qa aqsitas sāguiea q̄ mittit eis ab epate
vt nutriant:tūc ab eis inmutari nō pōt. Et qñ puat eorūꝫ
virt⁹ attractiua tūc fit hidrops asclites:sicut dcm̄ est. Et
qñ augmētabit multū tūc fiet fluxus vrine cū forti siti:ꝛ
hec egritudo dr diabetica. Et qñ dñante vtute attracti-
ua debilitatur retētiua ꝛ digestiua eorū oino:ꝛ ppea in
hac egritudine exit vrina nō cocta. Et cā huius accñtis ē
iteꝝ pp malā cōplōnē aut egritudinē officialē aut cōeꝫ:
ꝛ ɔueniēs ē appropriare hāc egritudinē male cōplōni
calꝭe:ppea qa tractatio fit pp calꝫ. Et nō ē ipole attra-
ctiuā augmētari pp ɔbilitatē retētiue:qd ē:qa qñ debi-
litat retentiua nō nutriunt renes ab aquositate ɔueniē-
M ter pp paucā morā quā hꝫ aquositas:ꝛ tūc conat vt⁹ at-
tractiua ad trahēdū plusqꝫ ɔueniēs sit:ꝛ ob h accit ꝙ vri
na paꝝ manet i vesica qꝫuis nō sit plena. Virt⁹ expulsiua i
pedit i his mēbris pp oppilōnē q̄ fit i his ex corpib⁹ lapi
deis gñatꝫ i hūiditatib⁹ gssis cū calore desiccatiuo ꝛ reci-
pit duriciē sic lateres terra. Et maior ps istoꝝ fit i sba re-
nū:ꝛ nō in cōcauitate:ꝛ hec egritudo noiatur hascac.

❡De accidētibus impedietib⁹ opera vesice. Cap. 28m.

VIRTUS expulsiua ipedit in vesica pp oppilō-
nē q̄ fit in ea:sic ex apate:aut humiditate grossa:
aut a sanguie coagulato:aut a lapide ꝛ tūc ɔstrin
git vrina:ꝛ aliqñ ɔstringit vrina pp ipedimētū
virtutis expulsiue:ꝛ aliqñ fluit vrina pp dñatione vtutis N
expulsiue:ꝛ hoc accidit pp vlcerationeꝫ ipsi⁹ vesice que
fit pp qlitatē mordicatiuā q̄ ē in ipsa vrina:ꝛ aliqñ acci-
dit ꝙ vrina exit sine volūtate ꝛ sine dolore:ꝛ h accit qñ
paraliticat musculus q est in collo vesice. Et de h loque
mur qñ narrabim⁹ accñtia q̄ accidūt virtuti voluntarie
mobili. Et maior ps accñtiū q̄ adueniūt istis duob⁹ mē
bris ɔuenit vltio ad vlcerationē:ꝛ i pn° sui aduēt⁹ noiat
scabies q̄ fit pp malā cōplōnē nālē pp malos hūores q
spargunt ad ipam. Et dꝫ h accidere ei eo ꝙ est via ꝛ re-
ceptaculū superfluitatū corporis ꝛ hipostasis ipsius.

❡De accidentibus superuenientibus membris genera-
tionis sicut testiculis virge ꝛ vulue. Cap. 29m.

QVANDO vtus digestiua puatur in testicu
lis aut diminuit:tūc nō faciūt sperma aptū
ad gnōnē:ꝛ h accidit ab vna spērū male cō-
plōnis. Quia qñ dñat multū in calore ꝛ sicci
tate tūc cōburit spma. Et silr si dñat in friditate ꝛ siccita
te aut humiditate p se:aut in friditate p se:nō decoquit O
spma:ꝫ remāet sbtile aquꝫ. Et qdā ex istis cōplōnib⁹ st ta
les a pn° gnōnis:ꝛ ñ recipiūt correptionē:ꝛ qdā sūt p ac
cidēs ꝛ corriguntur. Et qñqꝫ puātur opōnes istorū mem-
broꝝ pp apata aut icisionē suspēsoriorū suoꝝ:aut pp ma
litiā q̄ in eis superuenit in mēsura:aut in passione sic est
in erniosis. Et h accidit pp ter largitateꝫ neruoꝝ ad quos
suspēsi sunt testiculi pp ter humiditatē supfluā ꝛ relaxan
tur illi nerui:ꝛ descēdūt intestina ad bursam testiū. Et pt
eē vt descēdat ad bursaꝫ vētositas aut aquositas. Et ali-
qñ accidit h egr.do pp rupturā q̄ aduēit huic foramini:ꝛ
hec est deterior:ꝛ multe alie maneries ineniunt in libris
practicorū. Sed virt⁹ expulsiua puat in vga pp ter op-
pilationē suorū meatuū aut pp ter debilitatē aut lassita-
tē:aut qa accidit in ei⁹ for^a mala figura qñ idurat:ꝛ h ac
cidit qñ lesa ē chorda q̄ suscētat erectionē ipi⁹ aut pp mul P
tā siccitatē:aut qa igrossata ē ex apate silꝭ lapidi. ❡Qm̄
vulua fuit creata pp ter gnōnē:ꝛ qa est via superfluita-
tum scōe digōnis:ideo accñtia q̄ huic mēbro adueniunt
istis operationibus adaptant. Et in vulua sūt qtuor vir
tutes.s.attractiua:retentiua:digestiua:ꝛ expulsiua:ꝫ lo-
co digestiue dꝫ poni cōseruatiua:ꝛ h ē ɔueniēs:qa ppria
vtus est conseruatio embriōis. Sꝫ opatio vtutis discreti
ue nō est manifesta in ipa:qa nō ē credēdū vt nutriatur
ex eo qd colligit i ipsa. Et qꝫuis h cadat magnū dubiū; h
nō soluet:ꝫ h relinquet libro de aialib⁹. Sꝫ attractiua ꝛ
retentiua ꝛ expulsiua sunt manifeste in ipsa. Et pp terea
volumus narrare accñtia q̄ superueniūt vnicuiqꝫ earū.
Et dicimus ꝙ qñ debilitat vel puat vt⁹ ɔseruatiua quā
dixim⁹ eē ppriā sibi virtutē:tūc minuet aut puabit ɔce-
ptio:ꝛ h accidet aut pp malā cōplexionē nālē aut non
nālē. Et q̄ ē nō nālis qdā ē q̄ ē a pn° gnōnis:ꝛ illa noiat
sterilitas:ꝛ qdā ē q̄ ē p accñs. Et qdā dixerūt ꝙ h fit pp
dispōnē corporū celestiū. Sed h ego nō video nec affir-
mo. Sꝫ via q̄ ledūt iste male cōplōnes sperma in vulua
est eadē cū illa q̄ mala cōplō testicloꝝ ledit sperma i eis: Q
qd ē qa qñ ista mēbra erūt calꝭa ꝛ sicca:tūc cōburet i eis
sperma:ꝛ qñ erūt frida tūc ifrigidabit ꝛ fiet aquosūꝫ cur
sibile. Et qñ impeditur virt⁹ retētiua mtricis aut debilita
tur:tūc erit cā abortiendi. Et cā ipedimēti illius vtutis
est hūiditas lubricatiua p maiori parte. Et qñ debilitat
virt⁹ expulsiua illi⁹ habebit difficilē partū:quēadmodū
superfluitas expulsiue est cā abortiōis. Et qñ virt⁹ attra
ctiua diminuit aut priuat in ipsa est cā diminutionis aut
puationis ɔceptus. Et aliqñ ledūtur oēs iste operatiōes
in vulua pp ter apa qd fit in ea:aut pp ter egritudineꝫ q̄
suffocatio matricis appellat. Et ista egritudo nō ledit so-
lum operationes matricis:sed etiā operationes mem-
brorum

A broꝝ totius corporis: eo ꝙ hec egritudo fit ī hoc mēbro
ex humore sil'i veneno: ⁊ fac̄ fumū q resistit ꝓpter malaȝ
suā formā calori nāli sic̄ faciūt venena: ⁊ fit ab h̄ priuatio
oiuȝ oꝑationū vite: ⁊ fere cor pulsatiōe ꝑuat. Propterea
ga h̄ accn̄s accidit vt pl'm mulierib⁹ q̄ remote sunt a coi
tu: operat̄ ad h̄ putrefactio q̄ h̄ accn̄s mouet collecta ī
eis: ⁊ fit ꝓpter corruptionē spermatis: ꝓpterea q2 illaruȝ
sperma ꝑparatū est illi corruptioni. Et ego dico ꝙ nō est
impossibile vt generetur in malis corporibus: ⁊ eorū sub
stātia vnus est humor sil'is veneno: ⁊ maxie in h̄ mēbro:
eo ꝙ loc⁹ ē ⁊ receptaculū sup̄fluitatū corporis q̄ ꝑpara-
te sunt recipere corruptionē ⁊ aliqn̄ īcarcerant̄: ita ꝙ nō
recipiūt correptionē: ⁊ sanationē: ⁊ si ceciderit ad man⁹
perfecti medici recipiet sanationeȝ. ¶ Et huic mēbro ac
cidūt egritudies pōnis. ita ꝙ ꝑuant̄ ab eo oēs sue opera
B tiones: q2 paraliticat̄ aut egredit̄ de loco suo: ⁊ suspēdit̄: ⁊
aliqn̄ est cā isti⁹ egritudis salt⁹: aut ꝑcussio ⁊ aliqn̄ est hu
miditas lubricatiua. Et ex rebus q̄ resistūt mricis nāe vt
nō ꝯcipiat ē egritudo noiata mola: ⁊ ista egritudo fit ꝑꝑ
defectū virtutis īformatiue ī spermate: ⁊ h̄ accidit aut ꝓ
pter corruptionē mēbri: aut ꝓpter corruptionē māe. Et
tūc gn̄at̄ in vulua qˀdā frustū simile frusto carnis: ⁊ ven
ter mulieris sil'at̄ vētri ꝑgnātis donec abortit: ⁊ aliquan
do accidit vt nā ipsaȝ digerat ⁊ ꝯuertat ipsaȝ in hūiditatē
aut vētositatē. ¶ Sȝ accn̄tia q̄ adueniunt sanguini men
struo sūt eadē accn̄tia q̄ accidūt digōni venaꝝ: ⁊ ꝑꝑea su
perfluitas fluxus sanguinis fit ꝑꝑ vnā duaꝝ reꝝ aut ꝑꝑ
debilitatē v̄tuȝ retētiue in venis: aut ꝓpter augmētū ex-
C pulsiue: aut ꝓpter ambo sil'. Sȝ defect⁹ virtutis retētiue
ꝓuenit ab vna ex spēb⁹ malis cōpl'onis: ⁊ augmētū v̄tu-
tis expulsiue fit aut ꝓpter mordicationeȝ humorū: aut ꝓ
pter q̄ȝtitatē eoꝝ. Et cāe cōstrictionis sanguinis sūt opposi
te causis supradictis: saluo ꝙ ex reb⁹ vna q̄ debilitat v̄tu
tē expulsiuā: aut ipaȝ ꝓuat sūt oppil'ones q̄ fiūt in venis
ꝑꝑ grossiciē sanguis: aut ꝓpter suā viscositatē. Et tēpus
nālis purgationis mēstrui breue est vnius diei. ⁊ longum
est septē dieꝝ. Et tp̄s breue interpolationis menstrualis
est viginti dieꝝ longum est triginta dierum.

¶ De expulsiua plurium membrorum. Cap. 30m.

ET ALIQVANDO adueniūt acidētia vir-
tutis expulsiue vni mēbro soluȝ ⁊ aliqn̄ toti corpo-
ri: ⁊ q̄ adueniūt toti corpori sūt sicut tremor: rigor:
⁊ alices: ⁊ sil'ia. Et accn̄tia q̄ adueniunt vni mēbro
soli sunt sicut tussis pulmoni: ⁊ sternutatio cerebro: ⁊ osci
tationes ori: ⁊ ructus ⁊ singultus stō. Et nos narrabimus
D cām vniuscuiusq3 istoꝝ. ¶ Et nos nō appropriamus h̄ ac
cidētia aie nutritiue nisi ꝓpterea ꝙ nō sunt volūtaria:
q̄3uis voluntas hēat in aliquibus eaꝝ aliquā inuētioneȝ.
¶ Et dicimus ꝙ tremor ⁊ rigor sunt motus v̄tutis expulsi
ue in musculo ꝓpter expulsionē humoris ledētis cal'ita-
te sua vel frigiditate. Et ꝙ ita sit nobis oñdit̄: quia tales
tremores adueniūt corpori ꝓpter res extrinsecas sicut si
subito super corpus spargatur aq̄ calidissima: ga ex hac
prouenit rigor. Et aliqn̄ accidit horripil'o aut tremor: ⁊ h̄
accidit propter aerē frigidū ⁊ aquaȝ frigidā: ⁊ cū iste cāe
erint debiles tunc fiet rigor: ⁊ in maiori ꝑte tunc accidit
in febribus: ⁊ qn̄ erūt fortes tūc accidet tremor: ⁊ tn̄ nō
potest fieri tremor nisi ꝑcedat rigor: ⁊ maxime qui fiūt ꝓ
pter hu. cal'os in febribus. Sȝ q fit ex hūorib⁹ frigidis fleg
maticis aliqn̄ accidit sic̄ dic̄ tremor absq3 putredie: ⁊ h̄ ac
cidit solū ī spēb⁹ vitrei flātis. ¶ Et medici dicūt ꝙ ille q
fit ab hu. cal'is est fortior: ga hu. ē magis mordicatiuus: ⁊
q fit a frigore ē minus mordicatiu⁹. Et nos videmus quia
fit contrariū huius in rebus extrinsecis: quia aer frigidus
dat h̄ accidēs vehementer: ⁊ aer calidus nihil. Sȝ horri
pil'onē bene facit. ꝓpterea dr̄ ꝙ fortis tremoris cā est ꝯ

caloris nālis ī ꝑtibus intrinsecis: ⁊ infrigidatio mēbroꝝ E
exteriorū: q2 tūc mouetur nā ad expellendū illˀd quod est
suū ꝯ̄riū siue calidū siue fridū: ȝ fridū est plus ꝯ̄riū. ¶ Sȝ
tremor q fit in hora mortis ē motus v̄tutis expulsiue pro
pter ipoam sustentandi mēbra: ⁊ ꝓpterea extinguit̄ calor
ītrinsecus ⁊ ex toto resoluit̄: ⁊ assil'at̄ ille motus motui q
nō h3 ꝑnm nec finē nec cāȝ ȝ solū defectū: sic̄ v3 in motu
flāme cādele: ⁊ ī casu foliorū arboꝝ ꝓpter ꝯsumptionē.
Et ꝓpterea qn̄ aduenit aliqd nāe ab extrīseco qˀd sit mor
tiferꝝ ipsa expellit tūc corporis sup̄fluitates ꝓpter terro-
rē sic̄ accidit illis q decapitant̄. ¶ Sȝ tussis ē motus vir
tutis expulsiue in pulmone ꝓpter expulsionē rerū q̄ le-
dunt instrumēta anhelitus cuȝ aere q egreditur secum ⁊
propter adiutorium pectoris. Et ob hoc p3 ꝙ virtus vo
lūtaria habeat aliquā inuētionem in hac re: q̄3uis nā ipsa F
violētiā īferat. Et eff̄i. cā tussis est vna ex spēb⁹ cōpl'onis
male mālis vel nō mālis. Sȝ mālis fit ꝓpter hu. q stillat
a cerebro sic̄ accidit a reumatib⁹ aut a re q̄ ꝓuenit a pe-
ctore ad pulmonē: aut a spōdilib⁹ sic̄ ꝓpter aꝑata q̄ sūt in
ipso pectore: aut ꝓpter rē q̄ gn̄at̄ in ipo pulmōe: sic̄ aꝑa-
ta aut vlceratiōes: aut ꝓpter sanguinē q egredit̄ ab eo ⁊
exit sanguis ab eo ꝑꝑ venā fixam in eo. Et h̄ est periculo-
sum: ⁊ aliqn̄ exit sanguis a pulmone per viam resudatio-
nis: eo ꝙ istud mēbruȝ est vaporosuȝ: ⁊ aliquando currit
sanguis ad pulmonem a parietibus pectoris. Et medici
dixerūt ꝙ cuidaȝ hoi accidit fortissima tussis: ⁊ cum tussi
ꝓiecit vnū lapidē: ⁊ incōtinēti fuit ide liberat⁹. Et adhuc
dicūt ꝙ est vna spēs tussis q̄ fit ꝓpter mucillagines que
nascunt̄ in pulmone. Et aliqn̄ res extrinsece mouēt tussiȝ Rubus
sicut puluis ⁊ fum⁹: ⁊ lana spinaꝝ q̄ dicit̄ lana canina ha- carnis
licalcabus. Et ēt cōplexiōes non māles mouēt hoc acci
dens. Saluo ꝙ virtus expulsiua nō est nata laborare ꝓ
illis sicut pro mālibus: ȝ mouet̄ hoc motu per accidens.
¶ Et ꝓpterea ga illud qˀd queritur a pulmone est vt mo
ueat̄ ad expellēdū illud qˀd ipsi nocet: cōcessa fuit ei a nā G
bona virtus sentiendi. Et qn̄ sentit reȝ ledentem tangen-
do ipsum: tunc mouet̄ virtus expulsiua q̄ est in illo. Et sic̄
mouet̄ pulmo ad hoc ꝓpter cōplexionē mālem: sic etiaȝ
mouet̄ ꝓpter cōplexionem nō mālem: q2 nō h3 a sui natu
ra facere nisi hoc: quia res que fiunt a natura fiunt duo-
bus modis: aut necessitate: aut iuuamēto. Sȝ accidit tn̄
raro vt h̄ accidēs fiat a rebus extrīsecis que nō sequunt̄
viaȝ nature sicut dictū est: ꝙ vnus homo habebat fortis-
simam tussim: ⁊ vnus medicus ex experimētalib⁹ ꝑcepit
ei vt clauderet os: ⁊ incōtinēti fuit liberatus: ⁊ in alio ꝑ-
cepit vt stringeret̄ collū: ⁊ fecit: ⁊ liberatus fuit. Et qn̄q3
accidit tussis ꝓpter cōpressionē que fit pulmoni ab alijs
membris: sicut fit in apostemate epatis: aut ꝓpter nimiā
vel superfluā satietatem. ¶ Et sternutatio est motus vir-
tutis expulsiue in cerebro propter mundificationem sup
fluitatum q̄ fiunt in eo. ꝓpter hoc aliqn̄ mūdificantur su H
perfluitates corporis ⁊ pectoris ⁊ pulmonis: ⁊ aliqn̄ ex
sternutatione expellunt̄ aliq̄ ex superfluitatibus q̄ sunt ī
ore stōchi. ⁊ ꝓpterea fortis sternutatio aliqn̄ mouet vo-
mitū: ⁊ hunc motuȝ aliqn̄ facit virtus expulsiua quando
humor sui qualitate mordet meat⁹ nariuȝ. ꝓpter hoc res
apposite naribus acute ꝓuocant sternutationem. ¶ Et
si tu quereres si hec sup̄fluitas ꝓuenit a cellulis cerebri
ad nares ⁊ mouet sternutationē. R̄ndem⁹ q2 h̄ raro con
tingere pōt. Et ructus ꝑꝑ expulsionē fit ventositatis q̄ ē
in stō a virtute expulsiua. ¶ Et alices fiūt ꝓpter motum
v̄tuȝ expulsiue in mēbris ꝑꝑ expulsionem sup̄fluitatis fu
mose que est in mēbris. Simil'r oscitatio est extensio mu-
sculoꝝ mādibulaꝝ ꝑꝑ expulsionem superfluitatuȝ fumo
sarum. ¶ Ista sunt accidentia que superueniunt opera-
tionibus virtutis nutritiue ⁊ illis q̄ appropriant̄ ei.

I ¶ De accidētibus suꝑuenientibus virtuti sensibili. Cap. 31m.

DEINDE volumus narrare accñtia q̃ superueniunt virtuti sensibili. Et a simpliciori icipiem⁹ vt a virtute sensibili. ¶ Et dicimus ꝙ q̃uis virtus sensibilis p̄nceps cōis sensibilitatis sit in corde vt dictum est: non tñ cōplet̃ eius operatio manifeste nisi in cerebro nucha ⁊ neruo. Et ꝓpterea hec mēbra q̃ dicta sunt: sunt frigide cōplonis ⁊ humide sube: ⁊ sunt passibilia: nec est eorum dñatio sicut dominatio cordis: ⁊ ideo fit vt maior pars accñtiũ q̃ superueniunt operationib⁹ sensibilib⁹ sunt a parte cerebri nuche ⁊ nerui. Sed cordi nō pōt accidere egritudo ꝓpter quaȝ pueniat p̄uatio harũ virtutũ eo ꝙ mors añcedit: q̃uis non sit ipole vt accidat ipis a corde aliqua debilitas ⁊ diminutio: ⁊ ascendit hoc

K ꝙ si incidat̃ vna ex magnis arterys alicui ex membris diminuit̃ sensibilitas illi⁹ mēbri. Et adhuc videmus ꝙ priuat̃ sensus ⁊ motus qñ sincopizat ⁊ etiã fit magn⁹ tremor qñ hō multũ timet. Et nos nō facim⁹ dmōstrationē istius sicut facit Gal. ī icisiōe nerui: q̃uis declaratũ sit ꝙ cor hȝ iuētionē in operationibus harũ vtutũ. Et adducim⁹ ꝓbationē a loco eēndi ⁊ nō eēndi ꝑ melioratiōe ꝓbatiōis: ⁊ q̃ ita est dixerũt medici ꝙ cāe aduētus accñtiũ sup̄ has virtutes dicũt ꝙ sunt ꝯ cerebro: nucha: ⁊ neruo. Et tñ cũ tu curas ista mēbra caue ne obliuiscaris curaȝ cordis: sic dcm̃ est in libro sanitatis. ¶ Deinde volum⁹ narrare accidētia q̃ accidũt sensui tact⁹: ⁊ postea dabim⁹ eorũ cās. Et dicimus ꝙ h̃ v̄tus ē de gñe virtutũ passiuaꝝ q̃a illa patitur a q̃tuor q̃litatib⁹ q̃ dñant̃ in ea. Ipsi⁹ accñtia tot sunt quot sunt accñtia aliaꝝ virtutũ: h̃ ē q̃a corrũpit̃ penitus: sicut in mēbro paralytico: aut diminuit̃ sic ī stupore: aut permutat̃ in malã q̃litatē sic est in sensu doloris. Sȝ p̄uatio sensus in toto corpore ē mors de necitate: ȝ p̄uatio in vno mēbro ⁊ diminutio in toto corpore polis est. ¶ Et cāe q̃ faciũt hec accñtia sunt de necitate mala cōplo mãlis ⁊ nō mãlis: ⁊ mala cōplo q̃ ipsa fac̃ est in cerebro: nu-

L cha: aut neruo. Et ē ꝑscrutãdũ si hec accñtia fiũt ab octo spēb⁹ male cōplonis: aut a p̄te earũ. Et dicimus ꝙ q̃dam istorũ mēbrorũ sunt frigida ⁊ sicca: sic nerui: ⁊ q̃dã frida ⁊ hũida: sic cerebrũ ⁊ nucha: ⁊ q̃ ita ē ista mēbra patiunt̃ a frigiditate: aut a friditate ⁊ humiditate vt plus: ⁊ ꝑpea sunt cāe istoꝝ accñtiũ iste due res. Sȝ ꝙ mala cōplo calida h̃ faciat nō est ipole. q̃ iã declaratũ est ꝙ opatio alicuius mēbri nō cōplet̃ nisi ꝑ calorē mēsuratũ ⁊ tēperatũ ⁊ nō est dr̃ia ex q̃ q̃litate exeat tēperãtia: ⁊ si accit est de raro ꝯtigētib⁹. Nec ēt est ipole vt hoc accidat ꝓpter siccitatē: q̃a nos videmus decrepitos q̃ valde paꝝ sentiũt: ȝ si p̄uenit a siccitate remotũ est vt fiat subito. Et postq̃ȝ qualitas frigida iquãtum est frigida est cã horũ accñtiũ ꝑ maiori p̄te exñte ꝯiuncta cũ humiditate aut nō cōiuncta: q̃uis humiditas sit ꝑparata ad hoc agendũ eo ꝙ facit relaxationē: ꝓpterea qñ est cōposita cũ caliditate remotuȝ

M est vt fiat hoc accñs: sed nō dicimus ꝙ sit ipole. sed difficile est inuenire cōplonē mãlē soluȝ humidã nisi sit coniuncta cũ calitate aut frigiditate: q̃ qd̄ facit hoc non est nisi humor extra nãm. Et humor nō est nisi aut frigidus ⁊ hu. aut frigidus ⁊ sic. aut calidus ⁊ humidus vl̃ calidus ⁊ sic. ¶ Et postq̃ȝ dictuȝ est que spēs complonis ꝑ maiori p̄te est causa huiusmodi accñtis dicēdũ est quomodo accidũt super has operationes. Et dicimus ꝙ hec mala complo qñ fit in cerebro sequitur ex ea diminutio sensibilitatis in toto corpore. Sed qñ fit in cerebro fit i ipso primo ⁊ substantialiter: aut fit propter cōicationē quaȝ habet cũ ore stōchi: ⁊ qñ fit in vno latere cerebri: fit in latere corporis hoc accñs. Et sil̃r qñ gñatur aliquis malus humor dominans in aliquo neruo: tunc p̄uatur aut diminuit̃ sensus illius mēbri cuius ꝓprius est ille neruus. Et humor potest generari ī neruo duob⁹ modis. vno fit ab humore a quo nutritur neruus ipse ⁊ tãdē paulatiȝ nutriet̃ donec acq̃ret malignã cōplonē. Alio mō vt nō sit humor in neruo: sed infusus in humore ipm̃ circũdãte. ¶ Et aliqñ accidit hoc accñs neruo ꝑforato propter oppilonē: ⁊ oppilatio fit aut ꝓpter apa: aut ꝓpter hu. grossiũ: aut ꝑpt cōpressionē. Et q̃uis hec egritudo sit morbus officialis: tñ etiã est consimilis: q̃a post apostema ⁊ grossiciē humorũ: ⁊ cōpressionē sequit̃ mala cōplexio. Et qñ iste cause fortificãtur erunt cause p̄uatiōis sensus in vno mēbro aut in pluribus aut in toto corpore: ⁊ cũ cause iste sunt debiles sunt cause diminutionis sensus. ¶ Sȝ qñ ꝑmutantur ad malũ hoc est vt sit mala sensibilitas que noiat̃ dolor prouenit a mala cōplexione calida aut frigida mãli: aut non mate- N

riali. Et dolor fit qñ non dñatur hec mala cōplexio super totuȝ mēbrũ. ⁊ illa cōplexio noiatur a medicis mala complexio diuersa. Sed qñ dñatur super mēbrũ totum mala cōplexio: tunc non sentit ipsaȝ: aut sentit stupide. Et causa huius quare mēbrũ nō sentit ipsam aut sentit stupide: nō est nisi ꝓpter cōplexionē suã naturaleȝ. Et qñ fiet i parte ipsius mala cōplexio extra nãm sentit ipsaȝ per remediũ bone complexionis. Et qñ bona complexio erit permutata tota: tunc non sentiet dolorē: q̃ nō erit cũ eo cã sentiēs: ⁊ erit membrũ sicut mortuũ. ¶ Et quelibet qualitatũ passiuaꝝ pōt dare accidens hoc membro. ꝓpterea q̃a iste qualitates ꝑ maiori parte hñt plus pati q̃ȝ agere: sic caliditas ⁊ frigiditas plus habēt agere q̃ȝ pati. ¶ Et solo cōtinuitatis nō est causa doloris: sicut dicit Gal. sed solutio ꝯtinuitatis est causa cōplexionis que facit dolorē: qd̄ est: q̃a solo ꝯtinuitatis est cũ malo motu: ⁊ ꝯueniēs est vt talē motũ sequat̃ mala cōplexio. ¶ Nec sunt etiaȝ cause doloris due res simul. vȝ. solo continuitatis ⁊ caliditas ⁊ frigiditas sicut dicit errãs Auicēna: qd̄ est: q̃a declaratũ est iã in libro de aĩa. ꝙ iste sensus sentit primo iter sensus oēs. s. q̃tuor qualitates hoc est ca. frigidũ. sic. ⁊ hu. g̃ dolores nō fient nec sentient̃ ab eo sensu nisi quãdo multũ superabũt sua ꝓpria sensata: sicut accidit alys sensibus. Similr̃ q̃ oculus nō dolet nisi ꝓpter sup̄fluitatē coloruȝ qñ exeunt viã tēperatã vel mediã: ⁊ sic lingua cũ saporibus auditus cũ sonis: ⁊ odoratus cũ odorib⁹. Et si accideret huic sensui tactus dolor ꝓpter solonē continuitatis tũc esset suuȝ ꝓpriũ sensatum substantialiter solutio continuitatis solum. Et sicut oculus dolet ꝓpter superfluitatē colorũ: ꝓpterea q̃a suũ sensatũ est de genere coloꝝ ⁊ nō res que sit ꝯr̃ia colori. Sed solutio ꝯtinuitatis est ꝑꝑ quã accidũt qualitates sup̄flue. ⁊ aĩa sensibilis nō est nisi ad q̃litates. Et Gal. etiã hoc cōfitetur quãdo dicit ꝙ vola manus nō fuit facta in fine tēperãtie: nisi ad apprehendendum contraria. Et ad hoc apparet ꝙ superfluitas cōtrarioruȝ est causa doloris qui fit in sensu eo ꝙ parum ⁊ multum de necessitate sunt sub eodem genere. ¶ Et delectatio que est ꝯr̃ia dolori non est nisi cōprehensio sensati temperati ⁊ silr̃ium sicut delectatur sensus tactus ex aqua calida: ⁊ visus ex coloribus viridibus: ⁊ gustus ex saporib⁹ dulcibus: ⁊ auditus ex amenis vocibus: ⁊ odorat⁹ ex odorib⁹ aromaticis: ⁊ q̊sdã delectatiōes p̄cedit molestatio: ⁊ ille sunt delectabiles nãe: ⁊ quedã sunt absq̃ȝ molestatione precedente. ¶ Dolorũ quidã fiunt in toto corpore: ⁊ quidã fiunt in vno membro: sicut dolores qui fiunt in stō vel epate: vel capite: vel intestinis. Et nos loquemur de manifestioribus ⁊ dicemus eoꝝ causas. Et dicimus ꝙ dolores q̃ fiunt in capite qui noiantur in arabico soda: cause eoꝝ sunt absq̃ȝ dubio aut ex mala cōplone calida eorũ aut frigida sunt: aut mãles aut non mãles: ⁊ hec mala cōplexio potest fieri p̄mo in substãtia cerebri: ⁊ aliqñ fit ꝓpter cōmunicationem alterius membri sicut propter stomachum. O

A machũ. Et hoꝝ ꝗdã sunt qui ꝑseuerant lõgo tẽpore sicut dolor oui: ꝛ fiũt paroxismaľr: ꝛ hoc fit ꝓpter malos hu. ꝗ gñant in cerebro successiue: ꝛ sic permutat sua cõplexio ad malũ ad gñandũ hũc humorẽ semꝑ: ꝛ ꝑ eãdẽ viã currũt oẽs egritudines chronice: ꝗa ille ꝑmutãt cõpľonẽ in mẽbris: ꝛ acquirũt dispõnẽ gñandi malos hu. Vñ eaꝝ curatio est difficilis aut ipoľis sicut est dolor emigranee. Et mã ex qua fiunt alique hꝰ egritudis spẽs: aliqñ est in sanguie arteriali: ꝛ ꝯuenit hoc. ꝗa curat egritudo qñ incidit arteria. Et h̃ egritudo fit ꝓpter duas malas cõpľones. vz. caľaz ꝛ fri. ꝫ nõ est mãlis: ꝗa illa que nõ est mãlis longo tpe durat. ¶ Et mẽbra cõsueta dolorosa sunt itestina ꝛ stõchꝰ: ꝛ h̃ accidit ꝓpter digõnez q̃ est in eis manifesta multũ ꝗa errãt sepe. Et cause q̃ faciũt dolorẽ in ipsis: aut sũt cibi vẽtosi: aut humores grossi: aut melãcholici: ꝛ dolor ꝗ ꝓuenit ab eis est multũ fortis ꝛ chronicus: ꝛ aliquãdo fiũt dolores fortes ꝑꝑ humorẽ choľicũ. Sed hũores a ꝗbus procedũt dolores chronici in intestinis sunt aut humores grossi fridi; sicut flegma vitreũ: ꝛ eoruz siľes ꝛ hu. calidi. ¶ Sz dolores ꝗ cõtinẽt totũ corpus sunt illi ꝗ dicunt labores: ꝛ sunt triũ spẽrũ ꝭm medicos: vnus dĩ vlceratiuus: alter extensiuus: ꝛ alter apostemosus. Et ꝗdã istorũ fiũt a rebus intrinsecis: ꝛ ꝗdã ab extrinsecis: ꝛ vlceratiuus fit penitus propter humores: ꝛ ꝗ fit ꝓpter multũ motũ fit ꝓpterea qꝛ dissoluunt ex corpore hũiditates ꝑꝑ ipm motũ: ꝛ illud accidit ꝓpter cãm humoris mãlis: qui est in corpore male qualitatis. Sz alie due spẽs laxitudis sunt vna: nisi ꝗa diuersificant ꝭm magis ꝛ minus: ꝗa quãdo superfluit dolor extẽsiuus fit apostemosus. Et causa que siľr facit hos duos dolores est humor aut motus magne laxitudinis: ꝛ ille qui fit ꝓpter humores fit necessario ꝓpter multitudinẽ humorũ: si sint distempati in qualitate aut nõ. Et multitudo humorũ attribuit duabꝰ rebus aut vt sit multitudo ꝑ accñs: hoc est ꝑꝑ defectum virtutis: aut vt sit multitudo ꝑ se aut ꝑꝑ ambo. Et multitudo humorum quantitatiua cuz sanitate virtutis nominatur repletio ꝭm locum: ꝛ multitudo que est cum vno malorũ accidẽtiuz nominat repletio ꝭm virtutez: q̃d est qꝛ virtutes impediuntur pro maiori parte ꝓpter quantitatẽ ꝛ q̃litatẽ. ꝫ cũ illo ipedimẽto necessario cõiũgitur malitia qualitatis: ꝛ illi plus appropriatur. Et aliqñ fiunt isti dolores ꝓpter malã cõplexionẽ calidam aut frigidam sine mã. Et generaľr accidunt dolores in corpore cã apostematum accidentiũ cã grossorum humorũ. Et ꝓpterea ꝗa sensus qui dĩ desideriũ est proprius oris stomachi: videnda sunt accidẽtia que eidem superueniunt.

B

C

D

¶ De accñtibus suꝑuenĩẽtibꝰ virtuti appetitiue. Cap. 32.

ET DICIMVS ꝙ accidentia suꝑueniunt huic operationi ꝭm ꝙ accidũt alijs: aut qꝛ ꝑmutat: aut diminuitur: aut corrũpitur. Et accñtia diminutiõis sunt sicut accñtia corruptionis: ꝛ illud q̃d corrũpit appetituz aut diminuit est de necessitate vna ex spẽbus male complexionis nõ mãlis aut mãlis: que fit ꝑ̃ in membro patiẽte aut per cõitatem: quam habet cũ aliquo mẽbro. Et complexio que fit in mẽbro qualis dicit operatio ista est calor extra naturã. Sed quidaz opinãtur ꝙ frigiditas est causa magis ꝓpinqua dãdi appetitũ q̃z auferendi: ꝓpterea quia hec operatio que est in hoc mẽbro iuuatur ꝛ cõplet ꝑ frigiditatẽ ꝛ acetositatem que ei trãsmittit a splene. Sed qñ hec frigiditas vltimatur est causa priuationis istius operationis. Nec est dicenduz ꝙ acetositas inquãtum est frigida adminiculet huic operationi: sed inquantũ est acetositas est cã stimulans ad bonũ. Et simiľr qñ dominabuntur humiditas ꝛ siccitas impedient hanc operationem: q̃d est: quia nullum membrũ agit ꝛ patitur naturaľr nisi ꝓpter complexionẽ tẽperatã in q̃tuor qualitatibus. ¶ Sed lesio que fit ꝓpter colligãtiam cuz alio membro est sicut mala cõpľo q̃ ꝓuenit a cerebro ꝓpter neruũ colligãtẽ vtrũq;. Et aliqñ accidit hoc ꝑꝑ repletionẽ corporis ex multis suꝑfluitatibꝰ: ꝛ ꝑꝑ hoc nõ idigent mẽbra cibo: q̃d est: qꝛ appetitus non fit nisi qñ dissoluuntur ex nr̃is corporibus res q̃ debẽt restaurari ꝑ siľe: ꝛ nõ est ꝯ Gal. vt sit vna cã sensus istius mẽbri ꝙ mẽbra qñ carent nutrimẽto: trahunt ab epate: ꝛ epar ab ore stõchi: ꝛ tũc fit desideriũ in os stomachi ꝛ nititur restaurare illũ q̃d dissolutũ est ab eo ꝛ alijs mẽbris. Et motus attractionis in stomacho ꝑ modũ apetitus ꝛ sensus est ꝯrius motui attractionis ꝗ fit per modum nutrimẽti solum; q̃d est: ꝗa ille qui fit per modũ nutrimenti est attractio oris stomachi ab epate. Sed attractio a qua prouenit motꝰ desiderij in stõcho ẽ attractio epatis ab ore stõchi. Et nos nõ sumus locuti de hoc: nisi qꝛ vnicuiq; mẽbro necesse ẽ vt restauret per siľe: q̃d ab eo dissoluit: ꝛ tñ nullum ex alijs mẽbris sentit euacuationẽ rei que dissoluitur ab eo. ꝛ si ita est nullũ mẽbrũ sentit eũationem hãc nisi per h̃ membrum. Et est eorũ seruiens in hoc. ¶ Aut põt dici ꝙ dissolutio que fit in ipso q̃si colligata dissoľoni aliorũ mẽbrorũ in eo ꝙ est membruz eoꝝ: ꝛ ipsa habẽt trahere ab eo. Sz propterea ꝗa fortificat desideriũ huius mẽbri quando dissoluunt a mẽbris hũores: ꝛ debilitatur qñ nõ dissoluuntur: apparet ꝙ hoc sit: propterea ꝗa inter ipm ꝛ alia membra fit similitudo ꝛ societas substãtiaľr: ꝛ nõ per accidens. Et est hoc mẽbruz quasi sit spẽs oium membroꝝ: qua ipsa debent sentire hanc resoľonez. Sicut nos videmus ꝙ mẽbra sentiunt per neruum etiam in locis que nõ sunt neruosa: ꝛ sicut discernit lingua cibos cõueniẽtes ab inconuenientibus toti corpori. Et ꝓpterea ꝗa sensus istius mẽbri ꝛ desideriũ istiꝰ est substantie calide ꝛ sicce: sicut est cibus: vel frigide ꝛ hu. sicut est aq̃: fuit necessariũ vt venirẽt accidentia istis duabus spẽbus: ꝛ iam diximꝰ causas corruptionis ꝛ diminutionis appetitꝰ calidi ꝛ sicci. Sed cã corruptionis appetitus fri. ꝛ hu. fit ꝓpter hãc cõplexionem in eo exuberantẽ: propterea dicũt medici ꝙ corruptio appetitus cibi fit ꝑ calidũ ꝛ siccuz suꝑfluẽs in mẽbro. Et corruptio appetitus potus est per frigiduz ꝛ hu. exuberãs in ipso: ꝛ vniuersaliter hoc non fit nisi ꝓpter malã cõplexionem frigidã ꝛ hu. aut frigidam solum: ꝗa difficile est imaginari ꝙ hoc fiat propter malaz complexionez ca. ꝛ sic. Saluo ꝙ opinatur ꝙ ab hoc ẽt venire possit in fine febriũ ardentiuz quãdo appropinquant morti. ¶ Sed corruptio istius operationis aut eius exitus a cursu nãli fit propter qualitatẽ aut quantitatem. Et quod fit propter quantitatez sicut appetitus augmẽtatus comedẽdi multũ: est ꝓpter vnã duaꝝ reꝝ. Aut ꝑpea quia corpus est nimis dissolutũ sicut in cõualescẽtibus: ꝗ habẽt fortiorẽ appetitum digestione. Aut propter frigiditatẽ multã oris stõchi: q̃d est: quia iste operationes ꝭm ꝙ dictuz est a medicis iuuant ꝛ cõplẽtur frigiditate tẽperata: ꝛ quando fortificat tamẽ non sit vltima: qꝛ tunc ꝗdaz appetitus falsus fit. Et aliqñ accidit vt hec mala cõplexio sit nõ mãlis: ꝛ aliqñ est mãlis sicut ꝓpter hu. acetosum aut meľiam. Et ꝙ fit propter malã cõpľonem mãlez dĩ caninus appetitus. Sed causa superfluitatis appetitꝰ fri. ꝛ hu. est de necessitate propter malã compľonem ca. ꝛ sic. mãlem vel nõ mãlẽ. Et mãlis que facit hoc accidẽs in hoc mẽbro est cholera aut flegma salsum. Et hec mala cõplexio que fit in hoc membro aliqñ est primo ꝓprie in eo: ꝛ aliqñ ꝓpter cõitatem alterius mebri: sicut est epar ꝛ pulmo ꝛ alia sicut diximus superius ꝙ sensus mẽbroruz ꝑꝑ dissolutionẽ caľi ꝛ sicci ab eis cã est attractionis eoruz: eodẽ mõ accidit in appetitũ frigidi ꝛ humidi. Et debes scire ꝙ aliqñ eueniũt mala accñtia virtuti expulsiue

E

Prima responsio

F

Secunda respõsio

G

H

I aut attractiue ꝑꝑ ꝑuationē sensus mēbri:qđ est:q̄a virt⁹
nō expellit ꝓ maiori ꝑte nisi qñ sentit rē ipsam ledētē sic
accidit itestinis:q2 qñ diminuit̃ aut ꝑuat̃ eoꝝ sensibilitas
accidit eis vna spēs colice:ꝛ silr̃ qñ diminuit̃ aut priuat̃
sensibilitas oris stōi ꝑuat̃ virt⁹ attractiua q̃ est in stō.

¶De accidentibus superuenientibus virtuti motiue voluntarie. Cap.33m.

ET POSTQVAM sumus locuti de acciden
tibus q̃ adueniunt sensui tactus. Deinceps narran
dum est de his q̃ accidunt motui voluntario: ꝓpte
rea q̄a vt plus qñ vnus corrumpitur ꝛ alter corrumpit̃
excepto qñ accñs est vniuersale toti corpori. Sed qñ est
particulare in vno mēbro poss̃e est vt stupefiant aut pri
uentur ambo simul:ꝛ poss̃e est vt priuet̃ vnus ꝛ alter re
maneat. Et hec est snīa Gal.ꝛ hoc cōuenit cū eo qđ dictū
K est in causa sensus ꝛ motus:qđ est:q̄a calor cū quo fit sen
sus nō est idē cū eo cū quo fit mot⁹:ꝛ diuersitas q̃ est in eis
nō est nisi mensura temperantie in vnoquoq3 ipsorum ca
lorū propria his duabus operationibus. Et ꝓpterea fuit
necessarium vt sit cōplexio neruoꝛu3 motus alia a com
plexione neruoꝝ sensus:ꝓpterea q̄a ipsi nerui habēt tē
peratū calorē:cum quo fiunt iste operationes:ꝛ propte
rea priuatur sensus qñ iciditur neruus sensus:ꝛ remanet
motus:ꝛ qñ inciditur neruus motus:aut percutit̃ priua
tur mot⁹ ꝛ remanet sensus:ꝛ qñ incidunt̃ ambo aut per
cutiuntur ꝑuant̃ ambe operationes. Et qñ aduenit hoc
accñs toti corpori fit appopl'ia:ꝛ qñ accidit vni mēbro
fit tūc paralysis. ¶Et tu scis ꝑ teipsum oia accñtia ex ac
cidētibus accidentiū supra mēbra motus per ea que pre
cesserunt:ꝛ sic accidit qñ priuatur virtus nerui vocis:q2
tunc priuat̃ vox. Et qñ priuatur virtus diafragmatis suf
focatur homo vniuersaliter in omnib⁹ alijs motibus vo
lūtarijs:sic accidit in motu musculi vesice aut in musculo
L ani.q2 tūc egrediuntur supfluitates hu. ꝛ sicce sine volun
tate. Et propterea q̄a tu scis ab alio loco loca nerui ꝛ col
ligantiā quā habent cū quolibet membro tu poteris co
gnoscere qñ fuerit lesa operatio alicuius mēbri ꝑ quem
neruū fuerit lesa. Et accidentia que veniunt instrumētis
motus sunt tribus modis similiter:aut vt priuent̃ eoꝝ
operationes sicut in appoplexia aut paralysi:aut vt di
minuantur sicut in stupore ꝛ dormitiōe:aut vt oꝑationes
permutent̃ ad malas sicut in tremore aut spasmo. Et nos
volumus dare causas vniuscuiusq3. Et dicimus ꝙ cause
diminutionis motus aut corruptiōis ipsius sunt ille eedē
cause cū causis corruptionis sensus. Et debes h̃ silr̃ scire
quod dictū est superius de cōicatione cordis:ꝛ silr̃ qđ di
ctum est in spēbus male cōplexionis que facit hoc accñs
sic debet hic intelligi. ¶Et scias ꝙ tremor est motus cō
positus qui fit in membro:eo ꝙ virtus animalis motiua
pugnat cū virtute declinatiua que est in membro trahē
te mēbrū ad se. ꝓpterea fit in his motus ꝯrius aliqñ supe
M rius qñ fort ficat̃ virtus motiua:ꝛ aliqñ inferius qñ forti
ficatur virtus declinatiua. Et causa istius accidentis est
vna ex spēbus male cōpl'onis:ꝛ vt plus accit ꝓpter ma
lam cōplexionē frigidam ꝛ hu. quia neruus non debet le
di nisi per istas vt plurimū. ¶Et spasmus q̄ dicit̃ in arabi
Jdē ꝑ thei sir tra.9.c.5.ad lr̃am. co tasueg est ꝯctio nerui in se ꝛ decurtatio sue longitudi
nis:ꝓpterea ꝙ ꝯhit̃ ꝛ colligitur. Et illud accidens adue
nit membro propter duas res sicut accidit in reb⁹ extrin
secis ꝛ in chordis ꝛ in sil'ibus:ꝛ iste due res sunt aut mala
cōpl'o calida dn̄ans supra mēbrū ꝓpter quam colligit̃ ꝛ
ꝯhit̃ sicut chorda in magno estu:aut mala cōpl'o hu.mā
lis que iplet neruū ꝛ distēdit ipsu3:ꝛ ꝓpterea crescit lati
tudo ꝛ diminuitur lōgitudo s3 ꝓportionē extēsiōis latitu
dinis necessario. Et ista repletio ꝛ distēsio que fiūt in mē
bro fiunt propterea ꝙ illa humiditas ꝯuertit̃ in substan
tiā aereā ꝛ ob hoc neruus laboriose eā cōtinet:sic nos vi N
demus in vtre vini bullientis:ꝛ accidit ꝓpterea q2 ꝑtes
aere indigent maiori capacitate partibus aqueis aut ter
restribus:ꝛ ob hoc qñ res humide conuertunt̃ ad siccita
tem:tūc nerui colligunt̃ ꝛ ꝯhuntur sic accidit corrigijs q̃
calefiunt ad ignē:ꝛ qñ ꝯuertunt̃ ad aereitatē:augmētat̃
eorū quātitas. Et scias ꝙ hec est indigentia necessaria ꝓ
pter superfluā3 humiditatē que accidit in neruo ad h̃ vt
extēdatur ꝛ crescat s̃m omnes dimēsiones:nō vt ꝯhatur
aut colligatur. Et vtinam ego scirem quare extēdunt̃ in
latitudinem ꝛ non in longitudinem. Saluo q2 potest di
ci ꝙ extensiones que fiunt in latitudine vincunt quando
fit collectio extensionū que fiunt in longitudine:ꝛ ꝑpea
contrahit̃ neruus de necessitate. Et Gal. nō sentit in hoc
nisi contractionem que est decremētū descēdens versus
terram:ꝛ pluries appellat ipm distensionē ꝛ maxime cō vide 2° ...
tractionē que continet corpus an̄ ꝛ retro. Et plures me ty.ca.8 ...
dici intendunt ꝙ extēsio sit opposita contractioni. Sed tano.
hoc non accideret nisi ꝓpter humiditatem solum ꝛ fieret O
longitudo:sed illis cadet idem dubiū qđ accidit in disten
sione que fit in latitudine siue in longitudine que est s̃m
Gal. causa ꝯctionis humide. Et scias ꝙ verba medicorū
in hoc accidente vniuersal'r sunt ꝓpinquiora vt sint v̾ba
musicorum q̃3 vt sint demonstratiua. Et si deo placuerit
ego faciam vnū ex hoc solu3 tractatum qui sequet̃ viam
demōstrationis:ꝛ poterūt intelligi ab illo res nobiliores
q̃3 hec. ¶Sed qñ fit hec ꝯctio nascitur bellū inter duos
motus:vt inter motum virtutis motiue:ꝛ motum ꝯctio
nis:ꝛ aliqñ fit in neruo vna species contractionis q̃ non
accidit ꝓpter dominationē caliditatis nec siccitatis nec
propter humorem aereum qui distendat:immo est pro
pter fortitudine3 virtutꝭ expulsiue que est in neruo ad re
sistendum rei ledenti:ꝛ tunc colligitur in seipso ꝛ contra
hitur vt fortificetur super rem qua3 expellere intēdit:sic
faciunt aialia que volūt se mouere ad cursu3 vel ad saltū: P
in primis colligūt ꝛ ꝯhunt oia mēbra ꝛ postea cōplēt eo
rum volūtatem. Et hec species cōtractionis est velocis
curationis:nec d3 attribui egritudini ꝛ d3 expandi dat io.

¶De sapore ꝛ odore in gñali. Cap.34m.

HVCVSQVE declarauimus accidentia que
fiunt super sensum tactus. Deinceps volumus lo
qui de accidentibus supueniētibus sensui gustus.
Et primo dicem⁹ de saporibus ꝛ postea de odore. Et di
cimus propterea ꝙ elementum non habet odorem nec
saporem eo ꝙ ista duo non sunt nisi in composito ꝛ cor
pus vegetabile ꝛ animale declinat ad calore3 ꝛ humidi
tatem:necessarium fuit ꝙ sapor naturaliter declinaret
ad has duas qualitates:quia sapor fit per admixtionem
substantie sicce cum humida:quando coquuntur per ca
lorem decoctione determinata. Et propterea diuersant̃
spēs saporum s̃m diuersitatem quantitatis huius deco
ctionis:propterea temperata est calida ꝛ humida ꝛ fac̃ Q
saporem dulcem:ꝛ distemperata est calida ꝛ sicca ꝛ facit
saporem amarum:ꝛ ista duo sunt elementa saporum s̃m
nos:sicut album ꝛ nigrum sunt elementa coloru3. S3 me
dia que sunt inter ea sunt s̃m remissionem vel cremen
tum decoctionis:q2 ꝓpinquius dulci est vnctuosus:ꝛ ꝓ
pinquius amaro est salsus:ꝛ inter istos sunt acutus stipti
cus ꝛ acetosus. ¶Sed q2 odores sunt ex radice vaporū
fumosorum:ꝛ ab hac parte est aer suū subiectū si fuerint
dominantes super ipsos caliditas ꝛ siccitas:propterea
inuenies multas res quarum odor non manifestatur ni
si quando calefiunt ab igne sicut lignum aloes ꝛ similia.
Et alie res sunt que indigent fricatione manus. Et tunc
dant earum odores propter caliditatem fricationis ma
nus. Et propterea videtur ꝙ homo sit aptior ad discer
nendum

A nēdū īdiuidua odorabiliū ceteris alijs aīalibus q̄ꝫuis que dā aīalia habeāt fortiorē sensum odoratus a remotis.

¶ De sensu gustus ⁊ de accn̄tibꝰ ei supuenietibꝰ. Cap. 35m.

DEINCEPS volumus dicere de sensu gustus. Iste sensus nō indiget medio extrinseco: quemadmodū indigent tres alij: propterea quia est quidā tactus ⁊ sentit propter humiditatē q̄ est in ore. Et propterea facte fuerunt due vene in lingua vt continue gn̄ent hanc humiditatē: ⁊ qn̄ corrūpitur hec humiditas in ore sicut in infirmis non pn̄t tūc sapores veraciter cōprehendi. Deinceps volumus dicere accidentia que veniunt huic sensui. Et dicimus ꝙ accidunt illis tribus modis quibus accidunt alijs: hoc est quia aut corrumpitur iste sensus aut diminuitur aut cōuertitur ad malū sensuꝫ.

B Corruptio fit pp vnā ex speciebus male cōplexionis in eodem instrō istius sensus: ⁊ istud est in lingua aut mēbro cōicante cū eo: sicut in cerebro ⁊ neruo misso a cerebro eidem. Et diminutio fit propter easdē causas qn̄ sunt debiles. Sed accidens qđ facit ipsum sentire malo sensu fit duobus modis: aut quia sentit aliquem saporem non discernēdo qs sapor sit: aut quia sentit saporē contrarium ei: sicut si sentiat dulce illud qđ est amarum: ⁊ sic de alijs. Sed si sentit aliquē saporeꝫ nullo saporato pn̄te: hoc fit propter malam cōplōnē mālē: qđ est: quia nos videmus quia sentit saporē illius humiditatis: ita ꝙ si sit cholera sentit amaritudinem: ⁊ si sit acetositas sentit acetositatē: ⁊ si est dulcis dulcorem. Et qn̄ fortificatur hec mala complexio tunc sentit omnia ƒm illū saporē: ⁊ iam declaratū est in nāli phia: ꝙ oīa instrumenta sensuum sunt vacua a

C sensibilitate suaꝝ apprehensionū: quia si ita nō esset ipsa non apprehenderent eas: qđ est: qa si pars visibilis oculi esset colorata non reciperet omnes colores: qa in rebus nālibus recipiens non recipit suum simile sicut dicemus: ⁊ sicut est in isto sensu silr̄ est in alijs. Et ꝓpterea qn̄ aduenit ei hoc accn̄s sentit oēs sapores sicut vnū. Et aliquādo accidit quando iste sapor non erit multum fortis vt sentiat sapores quasi temperatos propter hunc malum saporē quē habet: ⁊ hoc idem accidit etiā ꝓpter res extrinsecas sicut accidit comedenti res amaras: ⁊ postea bibit aquam: ⁊ tunc sentit eam quasi dulcem.

¶ De sensu odoratꝰ ⁊ de accn̄tibꝰ ei supuenietibꝰ. Cap. 36.

ISTE sensus recipit res odorabiles per medium aerem: ⁊ in multis aīalibus reperitur fortior q̄ꝫ in hoīe sicut in aqlis: apibus: ⁊ silībus: ⁊ propinqua sunt indiuidua odorabilia indiuiduis saporibus. Saluo ꝙ nos non comprehendimus ita bene drīas odoꝝ sicut drīas sa-

D porum: qđ est: quia iste sensus dbilior est in nobis ⁊ gustꝰ est fortior: quia est quidā tactus ⁊ sensus tactus est fortior in homine q̄ꝫ i ceteris aīalibus: quemadmodū quidā aliorum sensuum sunt fortiores in aliquibus alioꝝ aīaliū. Sꝫ operatio aeris in sensu odoratus est per hunc moduꝫ: qr aer fert illud quod resoluitur ex substātia aerea ex rebꝰ habentibus odorē per silītudinē quam habet cū eo quousqꝫ perducit ipsum ad sensum per se ⁊ per adiutoriū partis ignee. Et iste sensus inuenitur etiā in aīalibus carentibus sanguine sicut in formicis ⁊ apibus: ⁊ illis que degūt in aqua. Et diuersificatur homo ab alijs aīalibus in hoc: qa hō non potest odorare nisi cuꝫ olfatione: ſꝫ multa alia aīalia odorant sine olfatiōe sicut aīalia que carēt sanguine. Sꝫ qūo trāsiet odor ꝑ mediuꝫ aerē aut ignē nūc dicere volumus. Et dicimꝰ ꝙ qa ꝑparatio est in aere vt accipiat vaporosum odorabile vel odorosuꝫ: ⁊ ēt vaporeꝫ q fit in aq̄ ꝓpter nāꝫ: quā habēt elemēta: vt vnū ab alio recipiat vapores qui generant in eis ꝓpter silītudinē q̄ est in eis. g̃ fit ꝑ hūc modū qr terra mittit vaporē suū aque: ⁊ aq̄ recipit ipm ꝓpter silītudinē quā hꝫ cū terra in frigiditate: ⁊ humectat in aq̄: ⁊ aq̄ mittit vaporē suū humidū E aeri: ⁊ aer recipit ipm propter silītudinē quā habet cum ea in humiditate: ⁊ aer mittit igni ꝓpter silītudinē quam habet cum aere: ⁊ ignis recipit ipsum: ⁊ per hunc modū dissolutionis peruenit ad nostros sensus. ¶ Propterea dicendū est ꝙ sensus visus est appropriatus aque: ⁊ odoratus parti ignee fumose: ⁊ auditus aeri. Et propterea fuit maior pars odorabilium sanatio egritudinum frigidarum cerebri: de odore vero rerum frigidarum hic tractare volumus. Et deinceps volumus dicere ꝙ accidentia huic sensui venientia sunt sicut aliorum: quia aut corrumpuntur aut diminuuntur aut permutantur. Et corruptio fit propter vnā duarum rerū: aut propter dominationē male cōplexionis: aut ꝓpter oppilōneꝫ factā in instrō hoc. Et diminutio fit quādo iste cause sunt debiles. F Et permutatio fit quando accidit suo instrumento mala putrefactio: ⁊ tunc sentit oēs res odoratas fetidas.

¶ De sensu auditus de ei cōcurrētibꝰ. Cap. 37m.

SONVS fit ꝓpter iactationē corporū solidorum: ⁊ quāto illa iactatio erit fortior: tāto erit sonus fortior ⁊ acutior: ⁊ prodest ad sonum faciendū forma instrumentorum recipientium vt sint concaua aut perforata aut rara: ⁊ apprehendit iste sensus mediāte aere aut aq̄. Item drīa ꝙ sonus est pulsatio aeris refracti in talibus instrumētis. Et sicut aer ducit colorem ad instrm̄ visus pp peruietatē corporis: sic adducit sonum ad auditū ꝓpter velocitatē receptionis motus istius rei: quia aer recipit ipsum velociter ⁊ formatur in ipso ⁊ remanet hec impressio motus. Et iam postq̄ꝫ separatꝰ est motor: ⁊ silr̄ forma que fit ab illo: ⁊ similr̄ remanet in aere sonus tēpore sufficienti donec possit venire ad aurē: ꝓpterea quia sonus est motus vel a motu: ⁊ omnis motus est in tempore: ⁊ ħ est contrarium rei visus. Et propterea audimus tonitrua G post visionem coruscationis: ⁊ videt homo ictū lotricis vltra aquā anteq̄ꝫ audiat sonū: q̄ꝫuis causa amborū sit eadē. Et hec est causa quare audiuimus vltra muruꝫ: ⁊ nō videmus vltra muꝝ. Et etiaꝫ figura instrumentorum est causa istius: ⁊ quelibꝫ iactatio aut pulsatio facit reuerberationē: ⁊ hoc propter accidit vt homo audiat suā ꝓpriā voceꝫ. Et vox fit per instrumenta anhelitus. Et ꝓpterea nō pōt homo facere vocē ⁊ anhelare simul: qr tussis nec vox nō fit nisi pp aliquā imaginationē. ¶ Et instrumētū cum quo operatur sensus auditus est aer receptus in aure: ⁊ ƒꝫ ꝙ aer est quietior ⁊ subtilior est operatio eius ꝑfectior: ⁊ silr̄ est in odore. Et hec oꝑatio priuatur ꝓpter malā complexionē: aut ꝓpter oppilationē factā in instrumentis istius sensus hoc est in aure. Et ab his eisdem causis fit diminutio qn̄ sunt debiles. Sed auditꝰ phātasticus fit ꝓpter vnā duarū reꝝ: aut ꝓpter acumen auditus qđ est in instrō auditus: quia sentit ēt paruuꝫ motū qui fit in aure: aut propter ventositatē que fit in ipso extra naturam.

¶ De sensu visus ⁊ de ei accn̄tibus. Cap. 38m. H

PROPRIETAS visus est quia recipit colores non denudatos a mā: ⁊ propterea habet conuenientiam ꝓpriā cum materia: ⁊ propter illā conuenientiam est factum proprium abstractuꝫ a rōne ⁊ ab intellectu: ⁊ si non esset sic ipse intellectus esset. Et hec receptio fit mediātibus aere vel aqua. Et ista duo elemēta sunt quasi media inter māalia ⁊ formalia: ⁊ propterea sunt dominantia super hoc instrumento aqua ⁊ aer: quāuis hic cadat aliquid dubiū: quia iaꝫ dictum est ꝙ ignis est veracius medium quod est inter formam ⁊ materiam: ⁊ hanc solutionem volumus relinquere alteri tempori. Et adductio coloris quam facit aer ad visum fit per corpus peruium cum adiutorio lucis. Et si tu quesieris quid sit lux. Respondeo ꝙ est illud in quo fit vmbra ex corpore

Diffō lucis I grosso. ¶ Et scias ꝙ sensus visus recipit formas rerū in hunc moduȝ: quia aer mediāte lumine recipit formas rerum pmo: ⁊ postea mittit ad tunicam inferiorē: ⁊ illa dat alijs quousqȝ h motus ꝑuenit ad tunicā postremam: post quā stat sensus cōis q apprehendit formas rerum. Et in medio istarū est tunica glacialis q̄ est sicut speculum media inter nāȝ aeris ⁊ aq̄: ⁊ ꝓpea recipit figurā aeri: qa est sicut speculum ⁊ mittit eas aque: quia sua nā cōicat istis duabus naturis: ⁊ aqua quā dicit Arist. ꝙ stat post humiditateȝ glacialē est illa quam appellat Gal. vitreā. Et in hoc recipit sensus cōis formam: ⁊ qñ ipsam recipit mittit ipsam imaginatiue: ⁊ ibi recipitur spirituali receptione. Et ꝓpterea dr̄ ꝙ forma recepta hȝ tres gradus: primus est corpeus: secūdus spiritualis qui est i sensu cōi. tertius

K gradus est spiritualior qui est imagnatiua. ⁊ ab isto gradu ꝯuenit ad alios gradus altiores ⁊ nobiliores. ¶ Et q argumētant a lineis radiosis que exeunt ab oculo ⁊ vadunt vsqȝ ad rē visaȝ. Dico ꝙ inuentio taliū lineaꝝ nō hȝ intētionē ſm sensum: sed ſm itellectū vt intelligat q̄si vt exeant ab oculo. Sed vere videre ⁊ ꝙ accidit ab eo nō cōplet nisi ꝑ intentionē haꝝ linearū in figura noua ⁊ figura noua est verax: ⁊ ꝓpea subtū harū dimēsionuȝ est corpus peruiū: qđ est: q² hoc corpus a sua nā hȝ recipe lumē ⁊ colorē tali receptiōe. Et qui stare vult super h legat 2ᵐ libruȝ de sensu ⁊ sensato. Et scias ꝙ visus hoc mō recipit

Argᵐ ꝯ medicos qđ visus non fit extramittendo. colorē. q² aer recipit ipsuȝ p̄. ⁊ postea transmittit ipsum visui: eo ꝙ est corpus peruiū luminabile: ⁊ ꝙ h sit veꝝ ꝙ aer ipsuȝ recipiat ē: q² videmꝰ nebulas raras vltra quas sol ptrāsit: q² tūc corpora q̄ supponunt istis nebulis colorant suo colore. ¶ Deinceps volumꝰ dicē de accūtibꝰ que supueniunt sensui visus q̄ fiūt tribus modis: naȝ aut priuat hec opatio: ⁊ dr̄ cecitas: aut debilitat: ⁊ dr̄ offuscatio. aut permutat in malū visuȝ nō bene apphendentem. Et hoc accidit ꝓpter aliqđ corpoꝝ que sunt ordinata ad hāc apprehensionē vel plura. Et iaȝ tu scis ex quot rebꝰ

L cōpositū est instr̄m istius sensus. Et ꝓpea volumus dicere causas istoꝝ accidētiū per hunc modū. Et dicimus ꝙ cause cecitatis sunt multe: q² aliqñ accidit propter oppilationē que fit in neruo ꝑ quē trāsit spūs visibilis a cerebro ad oculos ⁊ nō est ipossibile hoc accidere ꝓꝓ malaȝ cōplōnē factā in ipso spiritu: q² tu plr̄ies sciuisti ꝙ mēbra nō hñt agere nec pati nisi ꝓpter cōplōnē cōuenientem illis in q̄ȝtitate ⁊ q̄litate. Sed malitia cōplōnis aut ē frida aut cal̄a: ⁊ si est frigida tūc igrossat spūm taliter ꝙ instr̄m visus nō pōt recipere ab eo: aut si est cal̄a tūc subtiliant spiritus ⁊ sparguntur: ita ꝙ forme non possunt figi in eo. Itē ꝑuenit hoc a passiōe humoris glacialis vel tele aranee vel ab ambobꝰ qñ obscuratur eoꝝ claritas ꝓꝓ multas causas que hoc facere possunt: quia tunc cōueniēter colores nō possunt figi in eis. Itē pōt accidere ꝓꝓ decursum aque in humiditatem albugineaȝ taliter vt obscure-

M tur claritas: ⁊ etiam accidit qñ vulnerat cornea: ⁊ tunc egreditur vuea: ⁊ hoc fit sicut granū vel scabies q̄ nascit in oculo. Item potest accidere quando fluit humor albugineus. Itē accidit ꝓpter vngulā que nascitur in ꝯiunctiua quādo cooperit totū foramē vuee: ⁊ maiora ⁊ peiora accidētia ꝑ que ꝑuenit cecitas sunt mala apata que fiunt in totalitate oculi: ita ꝙ aperiunt oēs ꝑtes oculi aut plurime ⁊ effluit oculus: aut fiūt fistule q̄ rodūt ipsiꝰ tunicas. ¶ Et nūc dicamꝰ de cāis debilitatis ipsius visus. Et dicimus ꝙ cāe debilitatis ⁊ diminutionis visus sunt diuerse: ꝓpea quia accidit debilitas visus hoībus multis modis: quia quidā sunt qui vident a remotis ⁊ nō vidēt a propinquis. ⁊ quidam sunt qui vidēt ecōtra: ⁊ qdā sunt q debilr̄ vidēt ⁊ lōge ⁊ prope: sed istoruȝ qui hñt debilē a propinquo habebunt debiliorē in remoto: ⁊ hec spes est oppo-

N sita optimo visui: q² optimꝰ visus non est nisi qñ videmꝰ in remotis ⁊ propinquo debito modo. Sȝ vniuersaliter nō dicitur ꝙ virtus visibilis sit fortis nisi qñ videt remotas res: sic dr̄ ꝙ vultur habet oculos similes colori rubini: ⁊ videt multū longe: ⁊ dr̄ ꝙ hȝ fortē visuȝ: ⁊ hoc accit ei propter claritatē instr̄i ⁊ bonitatē virtutis: ⁊ subtilitatem sensus sicut videmus in vulture ⁊ multis alijs volucribus: qđ est: qa dicitur ꝙ eo existente in damasco videbat carnes morticinas babylonie: quia sicut dictū est superius: ꝙ in hoc sensu sunt plura aīalia fortiora homine ⁊ maxime q̄dā volucres: ⁊ similiter in instrumentis visus ⁊ auditus sunt fortiora. ¶ Et postquam nos diximꝰ ꝙ debilitas virtutis que est opposita optimo visui fit ꝓpter debilitatē virtutis istius sensus aut fit ꝓꝓ claritatem instrumēti. ergo optimus visus fit ꝓpter bonitatē oīuȝ istoruȝ. Et aliquādo debilitas ista est nālis: ⁊ aliquādo est accidētalis: ⁊ nālis est ꝓꝓ eminentiā nimiā: q² tūc debilitat visus ꝓꝓ multitudinē aeris: ⁊ multum lumen qđ colligit. Iteȝ debilitatur quando dilatatur foramen vuee ꝓpea quia aer dnāt sup cōplexione oculi ⁊ ipsam ꝑmutat. Et largitas istius foraminis fit aut propter corrugationem

Optimus sensus est cōprehendit plures dr̄ias sensibiliū ⁊ in maiori distan. Ideȝ 5° ... gnōne ... liū. c. 3°.

O que fit in vuea versus circūferentiā ꝓꝓ siccitatē aut ꝓꝓ multam humiditatē fluentē illuc ad ipsum dilatantē. Et aliqñ fiunt hec debilitates proter stricturā illius foraminis. Et strictura eidē accidet aliquando quando paralyticat vuea: q² ipsa paralyticat: aut ꝑ multā humiditateȝ ipsius: aut propter defectū albuginei: q² ob illius cāȝ paralyticat ⁊ cadēt ꝑtes ipsiꝰ super partes. Et est dcm̄ ꝙ si strictura istius foraminis sit nālis: ipsa est laudabilis. Et aliqñ fit debilitas visus ꝓꝓ passiones palpebraꝝ oculoꝝ sicut diximus in alijs nr̄is volumibꝰ: ⁊ spicatores ⁊ collectores ēt ipsaȝ numerauerunt: ⁊ h fit ꝓꝓ malā cōplōnem nālem. Et tu debes dicere vniuersal̄: qm̄ cāe debilitatis visus sunt sic medietas causaꝝ cecitatis. Et illi qui vident

P res ꝓpinquas ⁊ bona visione ⁊ res nō vidēt a remotis: visus ille non est adeo bonus vt est visus eorū qui vidēt propinqua ⁊ remota bona visione. Et est dicendū ꝙ debilitas visus istoruȝ est media iter visuȝ debilem penitꝰ. ⁊ inter illos qui habent bonum visuȝ penitus: ideo q² impossibile est esse visionem reꝝ propinquaruȝ ⁊ remotaꝝ eq̄lē nec in debili in fine nec in bona in fine. ¶ Aut possumꝰ dicere ꝙ sane visiones non habēt excessum super alias nisi in visione remotarū rerū: qđ est: q² res ꝓpinq̄ȝ vident a debilibus ⁊ fortibus ſm vnū modū: q² sine dubio nos videmus res ꝓpinquas sicut vidēt aquile: qa aquile nō habēt excessuȝ super nos in visu nisi in rebus remotis: ⁊ sicut hec res inuenitur in specie ita in idiuiduis. Et cause in illis qui vident a remotis ⁊ nō vident a ꝓpe est debilitas instrumētoꝝ ipsorum. Et ꝓpterea qa res visibiles nō vident: nisi mediante aere lucido: idiguerūt debiles oculi pluri luce oculis fortibus: ⁊ quando visibile est remotum ab oculis: lux que est inter ipsum ⁊ oculum est in maiori quātitate. Iteȝ quando res visibilis erit re-

Q mota erit motꝰ quē facit visui dbilior: ⁊ ꝓpea oculꝰ debilis poterit melius recipere. Sȝ qñ visibile eēt ꝓpinquuȝ oculus debilis pati nō posset. ¶ Et qdā dicunt ꝙ h accidens fit ꝓpter grossiciem spiritꝰ visibilis: q² quādo erit longa dimēsio iter oculū ⁊ visibile: tūc subtiliabit spūs in aere: ⁊ erit aptior receptio ipressiōis visibilis facte i aere. Et q̄uis h verbū sit declaratū ipm declinat opioni illoꝝ q dicūt ꝙ radiꝰ visus defertur ab oculo ad rē visaȝ: ⁊ illa opio reprobata est: ⁊ nos ēt reprobabimꝰ. Et q² colores nō apparēt nisi mediāte aere lucido: iō pupilla n̄ pōt videre res q̄ supponunt ei ꝓpea q² apphēsio istiꝰ sensus nō fit nisi mediāte aere. Et sic debes vidē ꝙ dbilis visus nō cōprehēdit bene res visibiles ꝓpinquas. Et q vident

bene

A bene ꝓpinquũ ⁊ nõ vidẽt remotũ: eoꝝ oculi indigẽt forti
motu: ⁊ h̄ maxie accidit illis qui hñt oculos eminẽtes: et
ꝗa oculi istoꝝ sunt ꝓminẽtes eoꝝ visus est debilis ⁊ spar
sus: vñ indigẽt forti motu ꝓpinquo: ⁊ ꝓpterea ꝗ hñt ocu
los ꝓfundos remotius vidẽt: ꝗa spũs visibilis in eis est
magis aggregatᵒ: ⁊ virtᵒ visibilis tũc ẽ fortior: ⁊ etiã lux
in maiori quantitate recipit sicut accidit in riuis strictis
currẽtibᵒ. ⁊ pp hoc stringit sagittator oculũ qñ vult re
cte emittere sagittã: ⁊ carpẽtarius vt rectius videat li
neã. ⁊ ꝓpter hãc debilitatem accidit decrepitis vt non
possint legere subtiles lr̃as nisi in sole: ⁊ vidẽt res remo
tas ⁊ nõ ꝓpinquas. ⁊ apparet vt veniat hec debilitas in
B visu pp malã cõplxõnem siccã accidẽtalẽ ⁊ nõ naturalẽ:
aut ꝓpter humiditatẽ tenebrosam: ꝓpterea ꝗa siccitas
sicut dictũ est difficile patit: ⁊ hec egritudo est q̃si obscu-
ritas oculoꝝ: ꝓpterea q: iste patiẽs videt in die ⁊ nõ in
nocte: q: ei nõ sufficit lux lune ⁊ cãdelarũ: ⁊ hoc ꝓuenit
a tenebrositate aut duritie receptionis. Iste cause sunt
q̃ de necessitate pñt dici sup ista accñtia ſm nãlẽ phiã.
¶ Sz cause quas dãt medici in istis accidẽtibᵒ sunt fun-
date supra fundamenta corrupta: q: tu scis ꝙ nõ est in
oculo aliqđ corpus đ quo possit aut potẽ sit opinari: vt
extra ipsũ mittat sicut opinati sunt illi qui vocabant de
societate assahel saat. Et Hal. tenet eorum viã: ꝗa nõ est
aliqđ in oculo nisi calor nãlis qui aduenit ei a cerebro ꝑ
duos neruos ꝑforatos: nec calor põt separari a corpe
in momẽto ẽt remanẽte calore intrinseco ipso ⁊ hoie vi-
uẽte. ¶ Et ipotẽs ẽ vt extẽdat vsq: ad stellas: q: anteq̃
veniret illuc eẽt corrupta sua cõplexio: ⁊ eẽt ꝑuata sua
forma specifica in eo qđ est cã itrinsecus. ¶ Nec etiã in eo
est corpᵒ celeste: nec igneũ hñs splẽdorẽ: vel qđ sit splẽ-
didũ qđ illuminet ipm ꝑ nãm. Sz splẽdor est ꝑnĩũ appa-
C rens per se: ⁊ ipotẽ ẽ vt sit recipiẽs aliqđ de nã suscepti
inquãtũ vnũ est recipiẽs ⁊ aliud receptũ: ⁊ hoc ꝓbatũ ẽ
in nãli phia. Sz est sicut dictũ est supius: ꝗa visio ꝓpter
ipressionẽ coloꝝ in corpe peruio hoc est in aere ⁊ in aq̃:
⁊ ista corpa dãt oculo ſm qđ dcm̃ est: ⁊ iprimunt in seip-
sum: ⁊ postea apprehẽdit spũs visibilis esse oculoꝝ: ⁊ ꝓ-
pterea fuit cõpositus oculus ex corporibᵒ peruijs: ⁊ ꝗa
iste sensus nõ põt apprehẽdere similitudinẽ oculoꝝ nisi
postq̃ sunt ipressi in corpe medio. ¶ Sed accñtia q̃ po-
nunt extraneitatẽ in visu sunt multa: ⁊ ipsa sunt đclarata
in arte radioꝝ ⁊ noiat almẽdahar ⁊ q̃ dicent h̄ sunt crea
ta ab egritudinibᵒ. Hec sunt q̃ veniunt a mala cõplxõne
vel põne: q: apparebit ꝙ vnũ sit duo: ⁊ hec causa attri-
buta est doctrina radioꝝ. Iterũ accidit vt videat oculᵒ
videre oẽs colores ſm vnũ modũ. vz. rubeos: aut citri-
nos: aut alr̃ dispositos. ⁊ cã huiᵒ sunt vapores q̃ eueniũt
ad humiditatẽ peruiã in qua est visus. Qđ est: q: qñ illi
vapores ꝓuenient a citrinitate oẽs res vise tales osten-
dent: ⁊ sic đ alijs. Et aliqbᵒ apparẽt sicut cimices aut mu
sce volare añ ocl̃os: ⁊ hoc ꝓuenit pp vapores mixtos q̃
ascẽdũt supiᵒ. Et aliq vidẽt res visibiles q̃si fenestratas:
D ⁊ hoc accidit pp quẽdã vaporẽ nigrũ q̃ accidit vel q̃ trã
sit ꝑ crystallinũ: sz ipsũ nõ cooperit totũ. Itẽ accidit ha-
bẽri cogitatiões corruptas ꝓpter aliquã cãm itrinsecã
vel extrinsecã vt sentiat malo sensu. Qđ ẽ: q: q̃uis sensa
toꝝ motᵒ ad sensũ veniat ab extra: nõ est ipotẽ vt fiat si
mile ẽt ꝑ ꝯtrium: q: pp hãc corruptionẽ cogitabit vnũ ⁊
ꝯfirmabit: ita ꝙ forma illius mouebit a latere interiori spi
ritũ istius sensus: ⁊ tũc videbit oculo vt istud sit deforis.
Et est istud in vigilãdo simile vni somno: q: declaratum
ẽ in tractatu de somno ⁊ vigilia: ꝙ somnia attributa sũt
ṽtuti imaginatiue: sz ipsa facit in somno ꝯtrũ eiᵒ qđ facit
in vigilia: q: in vigilia ꝓ mouet sensatum sensũ cõem: ⁊
postea illud mouet imaginationẽ: ⁊ ſm qđ dictũ est ordi
natim superius. Sed in somno fit mõ ꝯtrio: q: motus ici- E
pit a virtute imaginatiua ꝓpter formã receptã de foris
in vigilia quoquo tpe: ⁊ illa est remota: ⁊ iđ ꝓ mouet sen
sũ cõem: ⁊ cõis mouet ꝑticulares sensus: ⁊ tunc sentient
res q̃si sicut essent extra: ⁊ sicut hoc fit in somno sic fit in
vigilia ꝓpter multã sollicitudinem circa aliquã rem. Et
ꝓpter hoc cõfirmant virtutes anime: aut ꝓpter aliquã
egritudinẽ fixã in corpore: aut ꝓpter timorẽ: aut ꝓpter
tristitiã: q: tunc soluit ꝗdã vapor ⁊ ascẽdit cerebrum: ⁊
iprimit in ipsum forma rei excogitate: ⁊ ascẽdendo supe
rius mouet spũ aĩalẽ ⁊ reducit iste motus vsq: ad virtu
tẽ imaginatiuã: ⁊ ipsa spũ mediante mouet sensũ cõẽ:
⁊ ille mouet ꝑticulares: ⁊ sentit res sicut eẽt extra: ⁊ po-
puli credũt ꝙ hoc fiat ab angelis: aut a demonibᵒ: ⁊ de-
monstrationes hᵒ declarate sunt ordinatĩ ibi. Ista sunt
accidentia que superueniunt oĩbus quinq: sensibus.

¶ De accidentibus anhelitus. Cap. 39m. F

DEINCEPS volumus loqui de accñtibᵒ an-
helitus ⁊ ab illis transibimus ad accñtia ṽtutis
imaginatiue ⁊ cogitatiue ⁊ memoratiue: ⁊ acci-
dẽtia somni ⁊ vigiliarũ. Et postea loquemur breuiter de
egritudinibᵒ in qbᵒ apparet maior pars hoꝝ accidẽtiũ:
aut oĩa accidẽtia q̃ veniũt sup hãc ṽtutẽ: ⁊ cũ cõpleueri-
mus hec cõpleta erit intẽtio nr̃a. Et ex accñtibus super-
uenientibus huic ṽtuti sunt ex genere augmẽti ⁊ diminu-
tionis illius. Sed priuatio huius operationis est mors
q̃uis prima frõte appareat ꝑuatio anhelitus in multis
egritudinibᵒ: sicut in suffocatiõe matricis ⁊ similibᵒ: non
tñ est ꝑuatus: sed solũ occultatᵒ. Et ꝓpterea q: hec ope
ratio fit a duobus motibᵒ ĩspirãdo ⁊ respirando: ⁊ inter
quẽlibet duoꝝ motuũ ẽ vna quies sicut ꝓbatũ est neces-
sariũ fuit vt augmẽtũ ⁊ diminutio eẽnt in his q̃tuor rebᵒ
hoc est in duobᵒ motibᵒ ⁊ duabus quietibᵒ. Et diminutio
duarũ quietũ noiat thoaar: ⁊ augmẽtatio noiat thepha
nes. Et augmentũ ⁊ diminutio adueniũt istis duobᵒ mo-
tibus ſm duos modos. Unus est velocitas ⁊ tarditas: ⁊ G
alter ẽ fortitudo in tribus dimẽsionibᵒ q̃ sunt: lõgitudo:
latitudo: ⁊ ꝓfunditas: ⁊ debilitas in ipsis vt in dilatatio
ne ⁊ cõstrictiõe: ⁊ augmẽtatio in hoc appellat fortitudo
aut magnitudo: ⁊ diminutio appellat paruitas aut debi
litas. Iste sunt spẽs simplices mali anhelitus. Sz cõpo-
site sunt multe: sz hic volumus tractare nisi de causis fa-
ciẽtibᵒ has simplices spẽs: q: hõ discretus sciet cõpositas
ꝑ simplices. Et dicimus ꝙ cã fortitudis est fortis necessi
tas anhelãdi: ⁊ hoc fit cum sanitate ṽtutis efficiẽtis: ⁊ pp
bonã dispõnẽ instr̃oꝝ. Et inspiratio aeris est pp fortẽ ne-
cessitatẽ refrigerãdi: ⁊ respiratio est ꝓpter fortẽ necessi-
tatẽ expellẽdi corpus fumosũ: ꝓpterea fortificat aliqñ
vnũ istoꝝ: ⁊ tñ nõ est necesse vt aliud fortificet: ⁊ veloci-
tas est silr̃ ꝓpter fortẽ necessitatẽ anhelãdi. Sz nõ ẽ ne-
cessariũ penitᵒ vt sit velocitas cũ sanitate ṽtutis ⁊ bona
dispõne instr̃oꝝ. Qđ est: q: ṽtus iuuat se cum velocitate
qñ deficit fortitudo: q: forte facit hoc vt restauret per
hoc ꝙ deficit a fortitudie: ⁊ ꝓpterea accidit hoc quãdo H
virtᵒ est fortis ⁊ instr̃a nõ sunt ꝯueniẽtia. Sed thoar ẽt fit
ꝓpter paucã necessitatẽ anhelandi: sz nõ est necessariũ:
vt sit cũ sanitate ṽtutis ⁊ bona dispõne instr̃oꝝ. q: ꝓ ma-
iori parte cũ nã iuuat in hoc facit illud qñ ꝑdidit fortitu
dinẽ: ⁊ accidit ꝙ nã iuuet cũ hoc qñ ꝑdidit velocitatẽ ꝓ-
pter penuriã ṽtutis. Et si ita est sicut diximus. ergo quã-
do erit ꝯueniẽs vt sit anhelitus velocior ⁊ fortior thoar:
tunc erit magis necessaria sanitas ṽtutis ⁊ bona disposi-
tio instr̃orũ. ¶ Et cause diminutiõis sunt opposite in his
rebus causis augmentationis. Sed paruitas fit aut pp
debilitatẽ virtutis: aut ꝓpter inobediẽtiam instr̃orũ. Et
constrictio fit propter oppilationẽ q̃ fit in concauitate

I canaliũ pulmonis: ꝛ hec oppilatio fit ab hũoꝛib⁹ grossis
flaticis q a capite ꝺſcẽdũt: ꝛ fit ẽt ꝓpter apata: ꝛ pp oẽs
alias cãs: ex qbus possit fieri oppilatio. Et aliqñ accidit
pp stricturã ꝯcauitatis pectoꝛis in quo mouet pulmo q̃
strictura fiet ꝓpter aliqꝺ apa qꝺ illi gñat: aut ꝓpter ma
lã cõplõnẽ sicut accidit in apatib⁹ stõchi ꝛ epatis: ꝛ sicut
accidit ꝓpter magnã satietatẽ. Et aliqñ est cã male pul-
satiõis anhelit⁹ in aliqb⁹ hoib⁹ nãlis: eo q pectus nõ erit
ꝓpoꝛtionatum pulmoni. Et aliqñ erit strictura pectoꝛis
ex culpa male fasciationis. Et ex causis puitatis ẽ doloꝛ
qui fit in diafragmate: aut in pectoꝛe ꝛ in mẽbꝛis cõican
tibus cũ eo. ¶ Et cã tarditatis accidit pp duas res: aut
pp debilitatẽ ṽtutis: aut pp paucã necessitatẽ spirãdi et
respirãdi: ſꝫ qñ erit cã ꝓpter aliquã paucã necessitatem
nõ erit ibi thoar. Sed qñ erit cã ꝓpter debilitatẽ ṽtutis
solũ poterit eẽ thoar. Iste sunt spẽs oẽs male pulsatiõis
K simplices anhelit⁹ ꝛ cause earũ. Et tu scis qꝛ ꝓmisi tibi in
mltis locis abbꝛeuiare ꝛ nõ ꝓlongare: qꝛ res pticulares
tu iuenies in libꝛis spicatoꝝ. s. pꝛacticoꝝ: ſꝫ ego nõ ſuꝫ de
ipsis: ꝛ adhuc ego idẽ tibi pticularius dicã cũ loquar de
simplicib⁹ in libꝛo signoꝝ: ꝛ hoc sufficit qꝺ dictum est de
simplici: qꝛ ab illo poteris scire cõpoᵐ. ꝛ dabo tibi vnuꝫ
exẽplũ de anhelitu q dĩ anhelit⁹ erectionis: ꝛ est anheli-
tus paru⁹ velocioꝛ thoar. Et cã hui⁹ ẽ ꝓpter foꝛtitudinẽ
ṽtutis ꝛ magnitudineꝫ necessitatis: ꝛ inobediẽtiaꝫ instrĩ.
Qꝺ est: qꝛ ipsa pulsatio nõ fit nisi ꝓpter foꝛte apa sicut in
pulmone: aut ꝓpter oppilatione foꝛtẽ: ꝛ noiat anhelit⁹
erectus ꝓpter siltitudinẽ ei⁹ qꝺ hꝫ: qꝛ nõ põt iacere supi-
nus: eo q pars pulmonis cadit sup ptẽ ꝛ ptes pectoꝛis
cadũt vel pmũt sup eas: ꝛ ppea necesse est vt sint sic di-
sposite: ꝛ anhelit⁹ talis fit. Et debes scire q tps mot⁹ an-
helitus q fit pp inspirationẽ aeris in anhelitu nãli ẽ bꝛe
uius tpe motus quẽ facit ꝓpter respirationẽ: ꝛ q motus
L respirationis hoꝛa somni est longioꝛ motu inspirationis
propter necessitatem quã hꝫ vt expellat coꝛpus fumo-
sum. Sufficit qꝺ dictum est in accidentibus anhelitus.

¶ De accidentibus trium virtutum. s. imaginatiue: cogi-
tatiue: ꝛ memoꝛatiue. Cap. 40ᵐ.

APPARET ab his virtutib⁹ vt nõ cõpleantur
sue opationes nisi in cerebꝛo: ꝛ ꝓpterea qa cere-
bꝛuꝫ aptũ est pati: eo q ẽ frigidũ ꝛ hu. ob hoc ma-
ioꝛ pars causarũ accidẽtiũ istarũ ṽtutuꝫ ꝓuenit a passio-
nibus cerebꝛi: aut q sit pmũ in hac cã: aut hoc sit ꝓpter
cõitatẽ illoꝝ mẽbꝛoꝝ. Et si cã erit in toto cerebꝛo erunt
tũc lese oẽs ṽtutes: ꝛ si fuerint in loco ꝓpꝛio: erit tũc lesa
virtus illius loci pꝛopꝛij. ꝛ qñ fuerit cã in pꝛoꝛa cerebꝛi:
tũc erit lesa imaginatio: ꝛ qñ fuerit in pte media: tũc erit
lesa ratio ꝛ cogitatio: ꝛ qñ fuerit in parte posterioꝛi: tũc
M erit lesa memoꝛia ꝛ cõseruatio. Et istis ṽtutib⁹ adueniũt
accñtia ſm modũ ſm quẽ adueniũt alijs: hoc est vt coꝛ-
rũpant: aut diminuant: aut pmutent ad malas opera-
tiones: ꝛ coꝛrũptio ꝛ diminutio fit a mala cõplõne frida
ꝛ hu. aut frida solũ. Ex his q̃dã est mãlis: ꝛ q̃dã nõ mate-
rialis: ꝛ mãlis nõ est inuẽta nisi sociata duab⁹ qualitati-
bus: sicut est in appoplexia ꝛ egritudine q̃ dĩ subeth: et
q̃dã est a cõplexione mãli apoſa q̃ in arabico noiat asir-
sen abberit. i. frigus. ꝛ aliqñ accidit hec egritudo cere-
bꝛo mediãte oꝛe stomachi. Et causa ꝓpter quã pmutant
iste ṽtutes ad malã opationẽ est mala cõplõ q̃ ꝓuenit a
cholera aut melia. Et qñ dominat sup cerebꝛũ mala cõ-
plexio calida: tũc fient imaginatiões coꝛrupte: ꝛ ositatio
nes: ꝛ ructus: ꝛ aliqñ coꝛruptiones cogitatiõis ꝛ memo-
rie. Et est poẽ eẽ malã cõplexionẽ hãc in cerebꝛo soluꝫ
sine apate: ꝛ est poẽ ipsaꝫ eẽ ꝓpter colligationẽ alteri⁹
mẽbꝛi: sicut accidit in febꝛib⁹ qñ ascẽdit fumus a stoma-
cho ad cerebꝛũ: ꝛ facit apa aut nõ facit: ꝛ põt esse ex apo

N stematib⁹ q̃ fiũt in suba cerebꝛi: ꝛ pt eẽ vt sint in pãnicu-
lo: ꝛ pt esse vt sint ex apatib⁹ q̃ fiunt in oꝛe stõchi: ꝛ signa
discretiua hoꝝ dicent in libꝛo de signis. ¶ Sꝫ coꝛruptio
q̃ accidit his ṽtutib⁹ ꝓpter cõplexionẽ melicã est cuꝫ ti-
moꝛe q fit sine cã: ꝛ cũ malis cogitationib⁹ ꝛ tristitia ꝛ ti-
moꝛe rerũ ipossibiliũ. Et qñ vꝛit melia ꝛ fiunt accidẽtia
cholere in ipsa: tũc cõuertit hõ ad ferinos moꝛes: ꝛ oẽs
motus ipsi⁹ sunt pꝛaui ꝛ timoꝛosi: ꝛ hec ipꝛessio fit in ani-
ma ꝓpter cõplexionẽ obscuritatis melie. Sed nigredo
eius nõ est causa huius sicut dicũt medici: qꝛ coloꝛ nõ est
causa subalis ad coꝛrũpẽdas ṽtutes anime: sed hec cau-
O sa ꝓuenit ab vna specie male cõplõnis sicut alie egritu-
dines. Et tu scis qꝛ habit⁹ aie sequunt cõplõnẽ coꝛpoꝛeã
in hac ꝯiunctiõe. ꝛ q dicũt q aia terret ꝓpter humoꝛem
melicũ nigrũ sicut terret hõ in obscuro: dicũt ṽba cãtio-
nũ: qꝛ aliq̃ lesio nõ aduenit anime in obscuro nisi puatio
sensati sensui visibili: qꝛ nõ videt aia in coꝛpoꝛe vt possit
dici: qꝛ sentiat terroꝛẽ nigredinis: ꝛ magis fedũ est dice-
re vt videat extra: qꝛ aia nõ est extra nec intus. Sed est
sciẽdũ q de nã istius humoꝛis melici est vt ipsuꝫ sequant
hec accñtia: sicut de nã sanguis est vt ipsum sequat gau-
diuꝫ ꝛ letitia: ꝛ nõ dicemus ꝓpter hoc q sanguis det lu-
men aie: ꝛ hec res est manifesta illi q aliquãtulum de nã
gustauit. ¶ Et in hac egritudie q̃ dĩ melia cadit magna
diuisio inter medicos de eius cã. quidã dicũt q poẽ est
vt in ipsomet cerebꝛo fiat: aut ꝓpter adustionẽ sangui-
nis coꝛdis: aut ꝓpter os stõchi. Et qdã dicũt q fit ab apo
stemate qꝺ generat in fundo stõchi. ꝛ qdã dicũt q fit ꝓ-
pter apa factũ in meseraicis: ꝛ qdã dicũt q fit ꝓpter hu
moꝛẽ melicũ quẽ spargit splen ad stomachũ: q est extra
P naturã sua qualitate. Et isti rñdent ṽbis pꝛioꝛũ ꝛ dicunt
q sunt ipossibilia q cause istius egritudinis sint calide:
eo q accidẽtia istius egritudinis sunt manifeste frigida:
qa eoꝝ ructus est acetosus: ꝛ plures ipsoꝝ hñt vẽtosita-
teꝫ frigidã nõ cuꝫ multa siti. Et adhuc dicũt si esset causa
ꝓpter apa calidũ in his membꝛis sequeret ex hoc ex ne-
cessitate febꝛis: ꝛ nos videmus q in hac egritudine nul-
la est febꝛis. Et ego dico q repꝛehẽsio istoꝝ qui dicũt q
si ista egritudo esset ꝓpter apata calida sequerent acci-
dẽtia calida sicut foꝛtis sitis: ꝛ pmutatio cibi ad fumosi-
tatẽ ꝛ paucitatẽ inflãmationis nõ est necessariũ penit⁹:
qa iaꝫ dictũ est q caloꝛ extraneus: ꝓpterea qa facit ca-
loꝛẽ intrinsecũ exhalare: ꝛ ipsum debilitat: nõ est iposi-
bile vt sequant ipsum accñtia frida: ꝛ faciãt similia acci
dẽtia supꝛadicta: ꝛ maxime qñ caloꝛ extraneus ledet foꝛ
mã naturalẽ caloꝛis intrinseci: aut coꝛrũpet ipsuꝫ: ꝛ ꝓ-
pterea fit acetositas ſm Alexãdrũ per calidũ sicut p fri
gidũ: qa caloꝛ itrinsecus nõ foꝛtificat nisi p caloꝛẽ qui ei
Q foꝛalr nõ repugnat. Et qꝺ dictuꝫ est q sequit necessario
febꝛis: qꝛ omne apostema calidũ qꝺ fit in his duob⁹ mẽ-
bꝛis sicut experiẽtia testificat hoc bene asserendũ ẽ: qa
ipoẽ est hãc egritudinẽ esse sine febꝛe: si ꝓpter talẽ fie-
ret causaꝫ: excepto vno mõ q hoc apa fieret post decli-
nationẽ apatis. Quia tũc dicẽdũ est q nõ remansit ex ca
loꝛe extraneo tm: vt sit sufficiens ad febꝛeꝫ faciendã: sed
est tantus q sufficit ad lesionẽ faciẽdã stomacho ꝛ cere-
bꝛo solum: ꝛ hanc mouere passionem. Et põt esse q hec
egritudo pꝛoueniat solum a splene: ꝛ videtur q hec sit
vna ex maioꝛibus causis speciei istius egritudinis.

¶ De accidentibus somni ꝛ vigiliarum. Cap. 41ᵐ.

DEINCEPS volumus loqui de accidenti-
bus somni et vigiliarum: et in pꝛimis volu-
mus dicere diffinitionem ipsoꝛum. Et dicimus
q somnus est pꝛofundatio sensus cõmunis ex
cerebꝛo ad coꝛ: ꝛ propterea tunc ligantur sensus parti-
culares ꝛ constringuntur in eoꝛum instrumentis: eo q

Contra Gal. 3° de locis affectis c. 6. circa finem.

Diffinitio somni.

A Diffō vigilie. nō est necesse vt moueant̃ ad eoꝝ seruitia: ꝛ vigilia ē cō-
trariū hui⁹ hoc est ascēsus isti⁹ sensus ad cerebꝛū in locuꝫ
suum: ꝛ ꝑpterea tūc dissoluunt̃ oēs sensus ꝑticulares in
eoꝝ instr̄is: vt operent̃ actiōes ipsoꝝ. ꝗ descriptio somni
est ꝑuatio mot⁹: ꝛ vigilie dścriptio est cōtinuatio motus:
ꝛ p̄t dici ꝙ h̄ mot⁹ istius sensus est foꝛalis cā somni ꝛ vigi
lie: ꝛ subm somni ꝛ vigilie est sensus cōis: ꝛ coꝛ est radix:
ꝛ cerebꝝ est ipsi⁹ p̄ᵐ instr̄m cū quo op̄at̃. ¶ Et accn̄tia q̄
supueniūt somno est foꝛtis ipsius ꝓfunditas: ꝛ hoc fit ꝑꝑ
dn̄atiōnē nīl'te friditatis cū humiditate sup cerebꝛū aut
sup mēbꝛū cōicās secū. ex accn̄tib⁹ q̄ supueniūt huic ope
ratiōi. ꝑ ꝯ̄riuꝫ est vigilia. ꝛ cā ei⁹ oppo⁹ est cāe friditatis:
hoc est qꝛ fit ꝑꝑ dn̄iuꝫ caloꝛis ꝛ siccitatis. Et aliq̄n est hec
res cōposita a duab⁹ causis: h̄ egritudo ē egritudo voca
ta nabur: qꝛ tūc iacet sic̄ doꝛmiēs ꝛ oculos tenet aptos:
qꝛ doꝛmire ē ꝑꝑ friditatē: ꝛ tenere ocl'os aptos ē ꝑꝑ sic-
citatē. Et aliq̄n fiūt egritudīes in cerebꝛo in qb⁹ fit pars
B hoꝝ accn̄tiū aut oīa: ꝛ illi q sciēt ꝙ dixim⁹ dabūt cās vni-
cuiqꝫ accn̄tiū: aut si sint p̄ñtes aut p̄terite. ¶ Et volum⁹
dicere de qbusdā eoꝝ q̄ sunt manifestioꝛa: ꝛ ꝑfecti⁹ sciet
ꝑ hec q̄ dicent̃: postea alia q̄ nō dicent̃. Et dicim⁹ ꝙ q̄dā
eoꝝ vocant̃ eldaar: ꝛ q̄dā noiant̃ elgab⁹. i. incub⁹. ꝛ q̄daꝫ
Scotomia. noiant̃ elçara. i. epil'ia. ꝛ q̄dā noiant̃ lecta. i. appoplexia.
Sꝫ p̄ᵐ ē sup humoꝛē sup quē dn̄at̃ fumus: ꝛ iste fum⁹ ascē
det ad cerebꝛū ꝛ mouebit̃: ꝛ tūc sentiet patiēs hūc motū
sic̄ eēt ex̄: qꝛ q̄uis sensata habeāt ꝙ moueāt sensus d fo-
ris iā dixim⁹ ꝙ nō est ipol'e vt moueant̃ ab itrinsecis hu
moꝛib⁹: ꝛ si cerebꝛū acgrit nultā malā cōpl'onē ꝑꝑ ꝑse-
uerātiā harū rerū: tūc cadet patiēs in terra sic̄ cadit epi
lepticꝰ. Et iste fum⁹ aliq̄n fiet in ipsomet cerebꝛo: ꝛ ꝑꝑꝛie
Incubus. in suis arterijs: ꝛ aliq̄n ascēdet a stō vel ab alijs mēbꝛis.
¶ Sꝫ olcab. i. icubus est q̄n sentit hō cuꝫ doꝛmit ac si p̄-
meret̃ ꝛ aggrauaret̃ a re quā abijcere nō p̄t. Et maniᵐ ē:
qꝛ hoc nō est nisi ꝑꝑ aliquā ꝑuationē virtutis motiue ꝑꝑ
aliquā malā cōpl'onē mālē. Et qꝛ cito dissoluūt̃ opinant̃
C Epilepsia. vt fiat ab humoꝛib⁹ fumosis q ascēdūt cerebꝝ ꝛ ledūt ip
suꝫ sua q̄litate. ¶ Epilepsia ē egritudo q̄ facit cadere in
terrā patiētē in p̄mis: tūc mouent̃ oīa mēbꝛa motu ma-
lo ex̄neo. deide sic mouent̃ donec hō cadit: ꝛ ꝑuant̃ oēs
sui sensus ꝛ virtutes aiales: aut diminuunt̃ ꝛ ꝯtrahunt̃ ꝛ
colligunt̃ oīa ipsi⁹ mēbꝛa: ꝛ ꝯ̄hunt̃ sic̄ spasmata. Et hoc ē
signū manifestū: ꝙ passio ē i cerebꝛo: ꝛ collectio: ꝛ ꝯ̄ctio
mēbꝛoꝝ ꝑꝑ motū ex̄neū sig̃t ꝙ hec spēs ē vna ex spēbus
ꝯ̄ctionis q̄ fit a v̄tute expulsiua: qꝛ colligunt̃ ꝛ ꝯ̄hunt̃ mē
bꝛa in seipsis ꝑꝑ expulsionē rei ledētis ꝛ maxie in cere-
bꝛo. ꝛ ꝑꝑea iste humoꝛ est ꝯ̄rius i fine cōpl'oni cerebꝛi: ꝛ
hoc fac̄: aut sua q̄litate: aut sua foꝛa: ꝛ illd qd signat nob
ꝙ nō fit ꝑꝑ humiditatē nerui: nec ꝑꝑ ipsi⁹ ifusionē est ꝑꝑ
subitā ipsi⁹ dissol'onē: ꝛ d necitate ē ꝙ humoꝛ faciēs hoc
Pria opio d cā epil'ie sit subtilis: eo ꝙ paroxism⁹ ipsi⁹ cito trāsit sicut fit in egri
tudinib⁹ acutis. Sꝫ qꝛ nos videm⁹ ꝑ maioꝛi ꝑte ꝙ illi qui
hāc patiunt̃ egritudinē sunt fridi ꝛ hu. sicut pueri: aut fri
gidi ꝛ sicci sicut senes: ꝛ vl'r qꝛ hec accn̄tia apparēt sup
D fridos ꝑ maioꝛi ꝑte signat ꝙ cā hui⁹ egritudis est humoꝛ
grossus. Sed ꝯ̄dicit nobis hoc ꝙ humoꝛ grossus nō cito
dissoluit̃ siue discurrat ꝑ strictos meat⁹ siue ꝑ latos: sicut
dicit Gal. qꝛ dissol'o nō est alid q̄ꝫ dn̄atio nāe sup humo-
reꝫ ipsuꝫ decoquēdo: vt retineat qd ē ꝯueniēs nutrimē-
to: ꝛ alid expellat: ꝛ hoc nō fit in humoꝛe grosso in eo ꝙ
ē grossus nisi in lōgo tp̄e: sicut testificat̃ experiētia in egri
tudinib⁹. Et nos videmus ꝙ cito dissoluit̃ hic humoꝛ. Et
ob hoc dd̄m ē ꝙ hec egritudo nō fit nisi ꝑꝑ fumū q gene
3° de locis affectis. c. 7. rat̃ i ipsomet cerebꝛo vl' in alio mēbꝛo: qd ipꝫ ei trāsmit
tit: sic̄ dicit Gal. de iuuene q sentiebat q̄si qdā fumus
fridus ascēderet ab vno mēbꝛo ad cerebꝛū: ꝛ q̄n ꝑuenie
bat illuc cadebat epilepticus. Et hoc accn̄s est sufficiēs

E ad ꝓbādū ꝙ cā hui⁹ egritudis est ventositas fumosa: sed
ista vētositas necio cōicat humoꝛib⁹ frigidis ꝛ humidis:
aut frigidis ꝛ siccis: ꝛ isti humoꝛes sunt isti vento vt mā.
Et ꝑpterea curat̃ h̄ egritudo euacuādo illos humoꝛes.
¶ Et q̄uis dicat̃ ꝑ nomē alicui⁹ hois: vt hoc accn̄s fiat a Scd̄a opinio.
chol'a: nō dico hoc ipol'e: ꝛ cadit in hoc rō. naꝫ bꝛeuitas
paroxismi hoc adiuuat: ꝛ veniēte accidēte hoc aliqbus
ꝑpter stōm videmus ꝙ hoc fit eis vtpl'm pꝛopter famē:
aut ꝑpter iram: ꝛ hoc ondit vt fiat a cholera. Et Gal. cu
rat hāc egritudinē cū hierapigra in qua dn̄at̃ aloes. Et
manifestū est ꝙ aloes nō purgat nisi vnā duaꝝ rerū: aut
cholerā: aut humoꝛē cholericū. ¶ Et qdam dicūt ꝙ hec Tertia opinio.
egritudo fit a cōpl'one mala nō māli frida ꝛ sic. ꝛ hoc est
a rōne remotū. Qd est: qꝛ hec egritudo vtpl'm hꝫ paro- Pria rō ꝯ̄ l'ra. c.
xismos. Et adhuc si fieret ꝑpter malā cōpl'onē nō mālēꝫ
nō fieret nisi a rebus extrinsecis. Qd est: qa mala cōpl'o Scd̄a.
non mālis creata a mala cōpl'one māli est difficilis cura-
F tionis: ꝛ a tali causa q̄lis hec est ipol'e est fieri paroxismū
epilepticū: ꝛ s̄m hoc nō fieret hec spēs nisi ꝑpter res ex-
trinsecas: hoc est ab aere frido. Qd est: qꝛ mala cōpl'o q̄
fit a talibus rebus extrinsecis est facilis dissol'onis. Sed
remotū est ꝙ res extrinsece hoc est aer fridus possit idu
cere malā cōpl'oneꝫ cerebꝛo sufficiētē iducere epil'iam:
sꝫ si experiētia hoc testificat̃ raro hoc esse dꝫ. Et tu d̄bes
scire ꝙ ꝑpter hāc sciētiā nō p̄ot final'r scire rōnabil'r de
oibus egritudinib⁹ q̄ sint pol'es ꝛ q̄ nō: qꝛ egritudies cer
tificant̃ ꝑ sensuꝫ: ꝛ postea adueniūt testimonia experiē-
tie ꝑpter plurimos sentire: ꝛ post hoc fit cognitio cārū.
Et cā huius data est in loco alio nobilioꝛi isto: ꝛ nos etiā
ipsaꝫ narrabimus in alijs libꝛis. ¶ Et appoplexia est q̄n Appopl'ia
hō cadit ad terrā ꝛ cessat eius vox: ꝛ priuant̃ oēs opera-
tiones ꝛ motus totius coꝛꝑis excepto anhelitu. nā ꝑua-
to anhelitu moꝛit̃ patiēs. Et ꝑpter hoc anhelitus est ma
nifestū signū sup foꝛtitudinē vel debilitatē istius virtutis.
Qd ē: qꝛ q̄n anhelit⁹ fuerit grossus ꝛ mal⁹ signat sup foꝛti
tudinē: ꝛ q̄n fuerit quietus signat debilitatē. Et Hip. dic̄
G ꝙ q̄n appoplexia est debilis nō curat̃ de facili: sꝫ q̄n est
foꝛtis curā nō recipit. Et cā hui⁹ egritudis est de necessi-
tate ꝑuatio mot⁹ vl'is ꝛ ꝑticularis. Et qꝛ declaratū est ꝙ
motus vl'is hꝫ duo p̄ncipia: p̄mū quoꝝ ē in coꝛde: alid ē
in cerebꝛo: ꝛ cerebꝛū nō facit suas op̄atiōes nisi ꝑꝑ coꝛ. ꝗ
ē nece vt cerebꝛo veniat vna egritudo vl'is cōicās toti
coꝛꝑi. Et hoc fiet necio ꝑꝑ oppil'onē viaꝝ spūs: q ꝯuenit
a coꝛde ad cerebꝛū: ꝛ iste sunt arterie: aut ꝑpter foꝛtem
oppil'onē ventriculoꝝ cerebꝛi: ꝑꝑea qa q̄n illi claudunt̃
ipedit̃ via spūi aiali qui dat mēbꝛis oib⁹ sensuꝫ ꝛ motū: si
ita ē vt dic̄ Gal. q dicit ꝙ mittit̃ a cerebꝛo spūs aialis sic̄
mittit̃ a coꝛde spūs vitalis itrinsecus: aut fit qꝛ coꝛrūpit̃
cōplexio cerebꝛi. Qd est: qꝛ q̄n illa coꝛrūpit̃: coꝛrūpit̃ tē-
perātia cū qua reperit̃ caloꝛ itrinsecus coꝛdis: ad hoc vt
possit op̄ari sensuꝫ ꝛ motū: sicut dclaratū ē in nāli ꝑhia.
Sꝫ in cameris coꝛdis nō p̄ot euenire hoc accn̄s: qd hāc
egritudinē faciat. Qd est: qꝛ pri⁹ ꝑueniret̃ ad moꝛteꝫ. Et
H postq̄ꝫ ꝓbatū est ꝙ cā egritudinis in his duob⁹ l'ocis est.
ꝗ cā quā dat Hip. ē verax: ꝛ ē illa quā dat Gal. Et Hip.
dicit ꝙ q̄n hō subito sine voce fit ꝛ cadit in terrā: tūc fa-
cte sunt oppil'ones in vijs q̄ sunt iter coꝛ ꝛ cerebꝛū: hoc
est in arterijs. Et Gal. hoc confitet̃ in libꝛo de accidēti ꝛ
moꝛbo: ꝛ in libꝛo de mēbꝛis doloꝛosis dicit: ꝙ h̄ egritu-
do fit ꝑꝑ oppil'onē in vētriculis cerebꝛi. ꝗ intendit Gal.
vt fiat a duab⁹ causis. Et signū est vt fiat ex oppil'one ar-
teriarū cū apparēt signa dn̄ationis sanguis sup patiētē:
ꝛ hec curat̃ cū flobotomia. Et signū oppil'onis foꝛtis vē-
triculoꝝ cerebꝛi est q̄n apparēt signa dn̄ationis humoꝝ
fridoꝝ in coꝛꝑe. Et curatio hui⁹ fit cū ꝑmutatiōe cōpl'o-
nis illi⁹ mali humoꝛis cū eūone cū medicinis purgātibus

I humores illos fridos: ꝛ cū clisterijs cōuenietibus: qꝛ illa
De subeth sunt mirabilia in hac cura. Et hec egritudo q̄ dr̄ ꝓfunda
tio somni est ꝑpingor vt sit ꝑꝑ oppilōnē arteriarū q̄ʒ vt
sit ꝑꝑ oppilōnē neruoꝝ: ꝓpterea nō ē in hac passiōe dif
ficultas anhelitus: nec ēt ꝯuertit̄ ad paralysim sicut ap-
Catale- poplexia. Et illa q̄ fit ab humoꝛib⁹ siccis facit stare pa-
psia. tientē oculis aptis ꝛ noiat̄ alcasia: ꝛ si fiat ab humoꝛibus
humidis stat oculis clausis: ꝛ hanc speciē noiant medici
subeth. ¶ Hucusqꝫ locuti sumus ꝺ egritudinib⁹ ꝛ accidē-
tibus breuiter ſm q̄ nobis visuꝫ est sufficere: eo q̄ mea
itētio in hoc libro nō est nisi in dādo regulas q̄ sint pnci-
pia artis medicine oibus volētib⁹ in hac scia ire via no-
biliori: ꝛ illis q ēt volūt postea abūdare in ꝑticularibus
istius artis ſm hūc ordinē ꝛ diuisionē. Et scias q̄ cōpara
tio isti⁹ libri ad totalitatē isti⁹ scie ē sicut cōparatio elemē
toꝝ artificij ad artificiū. Et sicut pictores ꝑ depingūt cir-
K cuitū figure quā facere itēdūt: ꝛ postea replēt hoc cōti-
nēs ꝑticularib⁹ reb⁹ ex diuersis coloꝛib⁹ donec sit figura
illa ꝯueniēter ipleta: sic ꝛ nos intēdimus facere in nr̄o li
bro. Et si de⁹ nobis lōgitudinē cōcesserit vite ꝛ nos ꝑca-
uerit ab accñtibus tpis: aliuꝫ faciemus librū in practica
huic nobili ordini rñdentē ſm q̄ factus est iste liber col
liget: qui omnia cōtinentia istius scientie replebit.
¶ Explicit liber Tertius: qui fuit de egritudinibus.
¶ Incipit liber Quartus: qui est de signis ꝛ ꝓnosticis sa-
nitatum ꝛ egritudinum: ꝛ continet capitula sexaginta.
¶ De signis sanitatis ꝛ egritudinibus in gñali. Cap. p^m.
Diuisio. ISTA PARS diuidit̄ in duas partes.
Prima narrat signa significātia sanitatem
actualē in q̄libet operatiōe corꝑis in quoli
bet mēbro. Scđa narrat signa significātia
suꝑ egritudines ꝛ causas ipsaruꝫ. Et hec ꝑs
iterū partit̄ i duas ꝑtes: eo q̄ hec signa aut
significāt suꝑ egritudīes pñtes q̄ plurimū iueniunt̄ i hac
arte: aut sigñant tpe sanitatis ꝛ egritudis suꝑ egritudinē
L futurā. Sꝫ signa q̄ sigñant suꝑ egritudīes ꝑteritas parū
Ordo. sunt in hac arte vtilia. ¶ Et icipiemus narrare signa si-
gnificātia egritudinē p̄sentēꝫ in toto corꝑe ꝛ in quolibet
mēbro. Et postea dicem⁹ signa significātia egritudīes fu
turas. Et postea dicem⁹ signa significātia suꝑ egritudīes
pñtes. Sꝫ signa significātia in egritudinib⁹ pñtib⁹ super
egritudīes futuras adiūgā istis signis egritudinū pñtiū.
Et silr̄ vr̄ vt ponā signa significātia sanitatem futurā in
egritudinib⁹ in hac eadē parte: q̄ʒuis ꝑtineant sanitatis
parti. Propterea qa sunt vna ex reb⁹ qb⁹ ꝓcedit ꝛ trāsit
medic⁹ ad medicinā: sicut in reb⁹ q̄ artificialr̄ fiūt. Qđ ē:
qa nomē maioris ꝑtātis earū deriuat̄ egressa q̄ fiūt arti-
ficialr̄ in ꝑmutatiōe ipsarū q re a q̄ fit ꝑmutatio: ꝛ nō at-
H tribuit̄ rei ad quā ꝑmutat̄: ꝛ hoc est ꝯ̄rīū reb⁹ nālib⁹: hoc
ē qa solū fiūt ꝑ nām. ꝛ cām h⁹ ōndi in nobiliori loco isto.
Qđ ē: qꝛ ꝑmutatio ē gen⁹ rei ad quā ꝑmutat̄ virt⁹: ꝛ hec
est ꝯ̄rīū plus q̄ʒ gen⁹ rei ad quā ꝑmutat̄: virtus āūt est in
eis manifesta magis q̄ʒ in ea a q̄ fit ꝑmutatio. Et ꝑꝑea cō
H ueniēti⁹ ē signa ꝯiūgere sanitatis future cū signis egritu-
dinis pñtis: qꝛ medic⁹ trāsit ab illis ad sanitatē: ꝛ appel-
lant̄ illi trāsit⁹ medicia ꝛ nō sanitas. Et adhuc q̄ʒuis ipsa
M sint sanitatis signa sunt aliquo mō ꝑtes egritudis: eo q̄ si
Diffō sani- gnificāt suꝑ remotionē egritudis. ¶ Et ego icipio narra
tatis. re signa sigñantia suꝑ sanitatē: ꝛ dico qꝛ sanitas sicut di-
ctū est in diffōne ipsi⁹: ē bona hitudo in mēbro ꝑ quā hꝫ
pati aut agere suā actionē aut passionē nālē. Et hec bo-
na hitudo diuisa ē in duas ꝑtes: q̄rū vna est appropriata
mēbris ꝯsilib⁹ in qb⁹ sunt nouē cōplōnes: alia officialib⁹
mēbris q̄ est q̄tuor generū q̄ supi⁹ dcā sunt. Et qꝛ ꝑs ma-
ior isti⁹ dispōnis in mēbris nō est manifesta p̄ma frōte: et
maxie in mēbris nō apparētib⁹: ob h̄ nece fuit narrare
signa sigñantia suꝑ qualibꝫ dispōnē cuiuslꝫ mēbri. vꝫ. ix. N
cōplōnes: q̄ ꝑ sunt in cōsilib⁹ ꝛ scđe in cōpositis. Et silr̄
narrabim⁹ signa q̄ sigñant suꝑ tēperatā cōplōnē ꝛ nō tē
peratā: ꝛ sanitatē appropriatā mēbris officialib⁹. ꝛ via
qua poterimus oia hec cognoscē ꝑ nō est nisi ab actiōe ꝛ
a passiōe hoꝝ mēbroꝝ aut reb⁹ q̄ ꝓueniūt a v̄tutib⁹ ipso-
rū. Qđ est: qꝛ actiōes ꝛ passiōes ipsoꝝ: ꝛ res q̄ ab eis ꝓue
niūt sunt apud nos notiores: ꝛ a reb⁹ notiorib⁹ ꝓcedere
debem⁹ ad min⁹ notas. ꝛ res ꝓueniētes ab oꝑib⁹ sunt sic
calor: macies: pinguedo: ꝛ accidētia q̄ apparēt ab exeū-
tib⁹ a corꝑe. ꝛ debes scire q̄ medici ꝓ maiori ꝑte nō sunt
vsi loq nisi de signis significātib⁹ suꝑ sanitatē mēbroꝝ cō
similiū. sꝫ de signis significātib⁹ suꝑ sanitatē mēbroꝝ offi-
cialiū nō sūt locuti nisi ꝑ accñs. Sꝫ tales q̄les sum⁹ volu- 4^m sig
mus loq de vtrisqꝫ: ꝛ icipiem⁹ loq a signis sigñantib⁹ suꝑ
O cōplōnē eq̄lē. i. tēperatā: qꝛ p̄or ē nā: ꝛ ēt qꝛ extrema nō 5^m sig
cognoscunt̄ nisi ꝑ cōparationē eoꝝ ad media. Et dicim⁹
q̄ ex. ix. cōplōnib⁹ q̄dā appropriant̄ vnicuiqꝫ mēbro: et
q̄dā sunt q̄ appropriant̄ vni corꝑi cōpōne mēbroꝝ adin
uicē. Et est sciēdū ꝑ signa sigñantia cōplōnē vniuscuiusqꝫ
mēbri in. ix. cōplōnib⁹: ꝛ cognitis illis poterim⁹ iudicare
suꝑ cōplōnē toti⁹ corꝑis: ꝛ maxie mēbroꝝ p̄ncipaliū. ꝛ i-
cipiem⁹ narrare cōplōnē cordis: qꝛ cor ē mēbrū: cui⁹ cō-
plexio cōicat mēbris oib⁹: qꝛ qñ hoc mēbrū est tēperatū
sunt mēbra ꝓ maiori parte tēperata in caliditate: qꝛ est
dator oibus mēbris cōplexionē qua agūt ꝛ patiunt̄. Et
adhuc qñ erit cōplexio aliorū mēbroꝝ distēperata sicut
cōplexio epatis pole est cōplexionē cordis nō esse tem-
peratā ꝓpter colligantiā ipsius ad mēbra: ꝛ ꝓpter hoc
narrabimus signa cordis quādo sunt tēperata ꝛ intem-
perata: eo q̄ illa sunt signa omnium membrorum.
¶ De signis sanitatis cordis ꝛ eius discrasie. Cap. 2^m.
ET INTER signa significātia suꝑ cōplōne cor- p^m signum
dis signū qđ ꝓpriū ē in significādo suꝑ cōplōnē cor
dis ē pulsus: ꝛ post illuꝫ anhelit⁹. ḡ qñ pulsus nō est
magn⁹: neqꝫ paru⁹: neqꝫ tard⁹: neqꝫ velox: neqꝫ ra- P
rus: neqꝫ spissus: nc̄cio sigñat tēperātiā cōplōnis cordis
iter calidū ꝛ fridū: ꝛ siccū ꝛ humidū: ꝛ talis pulsus q̄lis ē
iste reperit̄ in his q nascunt̄: ꝛ stant in climate tēperato
vtplr̄m: sicut in terra Hippo. ꝛ in plurib⁹ terris grecie:
nisi eueniāt accidētia extrinseca: ꝛ ꝓpterea dicit Gal. q̄
hoie terrarū calidarū nō pñt dare nob tēꝑatā cōplōnē.
Et nō est dōm q̄ pulsus fortis sit nālis: eo q̄ i alijs q̄ʒuis
nō sint tēperata plurimū iueniat̄ in climatib⁹ nō tēpera-
tis: sicut nō dōm q̄ color niger in hoie sit nālis q̄ʒuis non
inueniat̄ in ethiopia ēt alb⁹. Et tēperātia anhelit⁹ similr̄ 2^m signum
significat suꝑ tēperatā cōplōnē cordis: saluo vt cōpara-
tio anhelit⁹ ad cor nō sit maior debito q̄ si hoc esset non
solū esset tūc anhelit⁹ tēperat⁹ ꝓportionādo cordi solū.
Sed eēt adhuc maior: qꝛ nō est ipole cōplōnem cordis
esse calidā ꝛ pect⁹ ꝛ pulmo sint maiores debito cōpara-
tiōe ad ip̄m cor. vt faciat tūc anhelit⁹ q nō est magn⁹ nisi
ꝓpter largitatē viaꝝ pectoris ꝛ pulmonis: ꝛ illud idē qđ Q
facit anhelit⁹ magn⁹ ꝑ se: eo q̄ si pulmo ꝛ pect⁹ essent ſꝫ
cōparationē creationis cordis: tūc pulmo ꝛ pect⁹ multi
plicarent̄ in caliditate cordis. Sꝫ signū qđ sigat suꝑ cō- 3^m signum
plexionē cordis ꝑꝑ dispōneꝫ alioꝝ mēbroꝝ est vt sit pe-
ctus mediocre inter magnitudinē ꝛ ꝑuitatē. Et silr̄ tēpe
rātiā sue cōplōnis significāt significātia signa tēperātiaꝫ
cōplōnis epatis: aut tēperātiaꝫ cerebri aut vtrāqꝫ. Et h̄
iō qꝛ in epate ꝛ cerebro nō est calor q sit ꝓprius in eoruꝫ
esse: nisi calor ꝑtiū ꝯsiliuꝫ in qb⁹ sunt cōposita. Sed calor
cū quo vnusq̄sqꝫ opat̄ artes suas est de necessitate calor
qui trāsmittit̄ eis a corde: ꝛ iste calor est in eis sicut forā.
Sed calor q ē in eis ꝓprie ē sicut mā. Et qꝛ tēperātia rei
ꝛ ꝑfectio sue oꝑationis nō stat nisi ꝑꝑ formā est necessa-

A rijs: vt qñ ista duo mēbra sit tēpata sit eoꝝ tēperātia pp
formā ipsoꝝ: ꝛ tēperātia suarū forarū est necio pp tēpe
rātiā datoris istarū forarū: ꝛ istud est cor. Et nō est dōm
q poſſe sit q calor cordis q mittit mittat eis caliditatez
superfluā: ꝛ q sit cōplō istoꝝ duoꝝ mēbroꝝ veniēs ad eam
a partib' ꝯsimilib' epati ꝛ cerebro resistat calori q pueni
ret a tēperātia cordis vt p istā ꝯrietatē resultet in cere-
bro ꝛ epate tēperātia cōplōnis: qr talis tēperātia qlis ē
h dr equoce: ꝛ ñ veraciter vt faciat opatiōes. Itē signat
sup cōplōnē cordis tact': ꝛ carnositas pectoris. naz si tē-
perata est signat tēperātiā cōplōnis cordis. Sz tēperā-
tia carnis p maiori parte sequit tēperātiā cōplōnis cor
dis: ꝛ ppria caro existens in hoc loco: ꝛ pp hoc caro hñt
tēperatā cōplōnē cordis, nō erit macilenta nec pinguis
4m signuz. superflue. Itē signat sup tēperātiā cordis tēperātia virtu
tuz anime: sicut ira planicies: manifesta ꝯfidētia ꝛ pu
5m signuz. sillanimitas: ꝛ similia his. Itē sup tēperātia cordis signi-
B ficat cōpositio ipsius: hoc est in pōne sua: ꝛ sua mēsura et
figura. Qd est: qr qñ sua cōplō erit tēperata sunt res pdi
cte vtplm fm viā nālez. ꝛ silr qñ sue opatiōes sunt ꝯue-
niētes sue cōplōni signant sup suā tēperātiā. Qd est: qr
nō est ipoſſe esse aliquem pulsuz velocē ppter stricturā
suarū arteriarū: cū nō sit hoc pp calorē ipsi': sicut accidit
hoib' pinguib'. Et vlr difficile ē dare signa signantia sup
cōpōnē mēbroꝝ itrinsecoꝝ: ꝛ sup spēs eoꝝ: ꝛ sup colligā-
tiā eoꝝ: ppea reliquerūt medici hāc spēz sanitatis: ꝛ ñ sunt
locuti de ea: ꝛ pcesserūt soluz de signis cōplōnalib'. Sz
medico nō sunt h min' necia illis. ꝛ ppea volum' loq de
hac spē breuiter sic sum' ꝯsueti: ꝛ dicim' q ex reb' signifi
cātib' sup tēpatā cōplōnē cordis ꝛ eqlē est tēperātia cō
pōnis mēbroꝝ extrīsecoꝝ: ꝛ maxie pectoris: ꝛ mēbrorūz
ppiquoꝝ eidē: ꝛ bona pportio cuiuslibet istoꝝ mēbrorū
ad alia: ꝛ h vocat plchritudo: qr plchritudo magis attri
buit cōpōni: sic vt' ꝛ fortitudo magis attribuit cōplōni.
Et nos nō dicim' q tēperantia cōpōnis istoꝝ mēbroꝝ si-
C gnificet sup tēperātiā cordis nisi ppea: qr vt' iformatiua
nō format alia mēbra nisi mediāte calore cordis: sic vtus
nutritiua nō fac suas opatiōes nisi mediāte cōplōne sua.
Et tu dbes scire q hec signatio ñ ꝯuertit: qr poſſe eēt cor
esse tēpate cōplōnis ꝛ bone cōpōnis: ꝛ tñ cōpō aliquoꝝ
mēbroꝝ eēt lesa: ꝛ h puenit a nā: ꝛ h raro ꝯtigit sic raro
ꝯtingit ex alijs reb' nociuis q puenīūt ab alijs mēbris: ꝛ
ille ꝯuertūt ꝛ corrūpunt cōplōne cordis pp aliquā colli
gātiā. ¶ Sz signa signantia sup distēperātiā cordis i. 4.
qlitatib' sūt ꝯria istis. Hoc ē qñ pulsus fuerit fortis velox
aut spissus signat excessuz caloris nisi ꝯtigeret pp strictu
raz nālē in vijs arteriaꝝ qzuis h raro accidat in cōplōne
ca. ppea qr nā caloris est apire ꝛ extēdere ptes nisi forēt
sicce: eo q rsistit egressiōi: ꝛ si cū siccitate fuerit duricies
tactus signat vltimitatē siccitatis: ꝛ silr anhelit' ꝯri' nāli
sigt sup idē: dūmō ñ sint pect': pulmo: aut eoꝝ vie nuiores
cōpetētib'. Itē ort' piloꝝ ꝛ tact' calidus hñt sup eādē cō
D plōnē signare. Et vlr scias q ad calorē cordis sequit ca-
lor oium mēbroꝝ: excepto q nō sit resistētia accñtalis a
mēbris hñtib' dñantiā in corpe sic sūt epar ꝛ cerebrū: qr
poſſe ē q cōplō istoꝝ duoꝝ mēbroꝝ ex pte mēbroꝝ cōsi-
miliū ex qb' sūt cōposita sint fridiora dbito: ꝛ tūc erit cor
calidū: ꝛ cerebrū dicet fridū. Sz in hoie hñte talē cōple
xionē refrigerabit in fine cor: ꝛ maxie qñ dñat friditas:
qr h mēbrū nō est datū nisi ad temperādū caliditatē cor-
dis. Itē signant sup caliditatē ꝛ sic. cordis accñtia aie sic
ira: ita q q cito irascit hz cōplōnē calidā cordis: ꝛ si hua
uerit hz ēt siccā. Et silr sigt siccitatē cordis macies pecto
ris ꝛ siccitas corpis. ¶ Sz cōplō cordis dñans i calitate
ꝛ hu. signat a fortitudie cordis ꝛ mollicie pulsus. Et si ha
buerit molliciem cū sua fortitudie sigt solā humiditatez.

Et silr signa caliditatis ꝛ hu. cordis sunt magnitudo pe- E
ctoris ꝛ alioꝝ mēbroꝝ: ꝛ iō aialia q sunt calida ꝛ hu. sunt
maioris cordis ceteroꝝ: velut aialia nascētia in locis hu
midis. ¶ Sed signa friditatis ꝛ sic. cordis sunt cōposita ex
oppositis signoꝝ caliditatis: tñ seruāt signa siccitatis. Et
ppea pulsus taliū est paruus: rarus: tardus: durus: ꝛ an
helitus eoꝝ est silis ꝛ tactus pectoꝝ eoꝝ est frigidus. Et
silr est in cōplexione alioꝝ membroꝝ ipsoꝝ: nisi sit in eis
resistentia accidentalis. Et pectus istoꝝ est nudum pilis.
Et isti sunt in vltima timiditate. Et vniuersaliter ipsoruz
iuuentus assimilatur fm plus senectuti: ꝛ si pertinent ad
senectutem: senectus eorum assimilatur morti.

¶ De signis cerebri ꝛ ipsius complexionum sanarum ꝛ egrarum. Cap. 3m.

ET POSTQVAM locuti sum' sup sanitatē
cordis appropriatā mēbris ꝯsimilib': ꝛ sup sanita- F
tez appropriatā mēbris officialib'. deiceps volum' loq
de signis significātib' sup temperātiā ꝛ sanitatē cerebri.
Et dicemus q temperantia dz recipi in cerebro: sicut in
alijs mēbris: hoc est vt sit appropriata suis mēbris ꝯsimi
lib' aut sue cōpōni. Et icipiemus a tēperātia ꝛ dicemus
q signoꝝ q signant sup tēperatā cōplexionē cerebri qdā
sumunt ab opationib' ꝛ opationes ipsi': aut appropria-
te sunt sensui cōi: aut imaginationi: aut cogitatiōi: aut me
morie: aut vtuti nutritiue. h est q appet ex superfluitatib'
q egrediunt a narib': palato: oculis: ꝛ silib'. Et qdaz su-
munt ab alijs sic a tactu ꝛ ortu capilloꝝ ꝛ ab eoꝝ fora ꝛ
superfluitatib' q ab ipo egrediunt: ita q si sint tpate i quā-
titate ꝛ qlitate signant sup tēperātiā ipsi'. Et silr qñ opa
tiōes somni ꝛ vigiliaꝝ sunt tēperate: ꝛ q sit mediocritas
iter pigritiā ꝛ velocitatē ꝛ iudicia sua sint recta ꝛ sensus
sint clari ꝛ boni: ꝛ tact' sit tēperat' ita vt nō sit calid' vel
fridus. Et capilli q oriunt nō sint oino extēsi seu plani vl
tortuosi seu crispi albi vl nigri: ꝛ demrātio sue fore est vt
sit fig' ei' silis figure cerebri tēperati: ꝛ tūc signat sup tē-
perātiā cōplōnis: ꝛ signatio tēperātie sue figure est sicut G
dic Hal. q sit sic figura spherica cerea leuiter ab vtraqz
pte pssa: ꝛ vt nō sit magnū vel paruū: ꝛ q superfluitates di
scurrētes a cerebro sint pauce ꝛ cōpetēter digeste. Et si
fuerit cū h aliq spissitudo signuz est siccitatis: ꝛ si fuerint
mlte ꝛ digeste signant sup caliditatē ꝛ hu. ꝛ si cū h fuerit
crude ꝛ in quātitate mlta signant sup friditatez. Et si cū
hoc fuerint aquose signant sup friditatem ꝛ hu. Et dicit
Hippo. de hac cōplōne q ei' sanitas est ppingor egritu
dini qz sanitati. Sz opatiōes cerebri calidi sunt vigilie et
breuitas somni. Sz si caliditati associabit aliquātula hu
miditas: tūc tales in somno aliquātulū augmētabunt: et
si siccitas dñabit dñabunt vigilie. Et q hāc hñt cōplexio
nez veloces erūt ad actiones. Et actiones suas faciūt si-
ne discretiōe: ꝛ accipiūt ex mēbris solū similitudinē ꝛ nō
diuisionē: ꝛ errores eoꝝ sunt mlti: ꝛ cogitatiōes eoꝝ ma-
le. Et q hñt signa ꝯria istis sunt dormitores ꝛ pigri ꝛ tar-
di itellect': ꝛ nō pñt recipe diuisiōes rerū: necio tales fri
gide cōplōnis sunt: tñ ꝛ ipsi assumūt pdictas res cōfuse. H
Sz cōplō cerebri frida ꝛ sicca abundat minus in somno
qz frida sola. Et frida sola minoris est somni qz frida ꝛ hu
mida: ꝛ tactus etiā sigt sup istas cōplōnes. Et capilli etiā
hñt signationes eo q capilli sunt ex superfluitate fumosa
qre capilli nigri significāt sup adustionem: eo q igneitas
hz albū denigrare. Et si cum hoc sunt tortuosi significāt
sup hoc siccitatez sicut accidit eis qñ tāgunt ab igne. Et
capilli albi signant sup mām crudā ꝛ idigestā: ꝛ si cū hoc
fuerint extensi ꝛ plani signant sup superfluitatē hūiditatis.
Et eodē mō capilli q cito oriunt signant sup caliditatez:
ꝛ q tarde eꝯ. Et q sunt mediocres i colore ꝛ tortuositate
ꝛ in planicie ꝛ i ortu veloci ꝛ tardo signant sup cōplōnē

I temperatã ꝛ forma tortuoſa ẽt hꝫ ſignãre ſup malã com
plexionẽ. Et ẽt caput magnũ vel paruũ hꝫ ſignãre hoc.
Et iſta ſepe inueniunt in libris ſpicatoꝝ. Et ego nõ recor
dor oĩa eoꝝ ṽba niſi quorũdã ad hoc vt nr̃ itellectus nõ
ſit diminutus in radicibꝰ rerũ: ꝛ illi q ſolũ ſunt medici in
digẽt illis: ꝛ ego nõ ſum ex illis. ℭ Jtẽ oculus ſignãt forti
ſignãtiõe ſup cõplõnẽ cerebri: qꝛ oculus rubeus hñs ve
nas rubeas ſignãt ſup cõplõnẽ cerebri calidã: ꝛ ſigna cõ
traria iſtis ſignãnt ſup cõplõnẽ fridã cerebri. Et veloci
tas motꝰ ocl̃oꝝ ſignãt ſup calitatẽ cerebri: ſicut tarditas
ſup friditatẽ: ꝛ mediocritas in iſtis ſignãt ſup tẽperãtiaꝫ.
Et ſubalbedo oculi ſignãt friditatẽ cerebri: ſicut nigre
do ſignãt calitatẽ: ꝛ color medius iter ſubalbedinẽ ꝛ ni
gredinẽ: q dr̃ varius ſignãt tẽperãtiã: ꝛ hoc eſt: qꝛ ſubal
bedo fit pp paucitatẽ digõnis: ob hoc iſte color eſt pro
K pinquus colori aq̃ ſimpl̃r. Et nigredo fit pp exceſſuꝫ de
coctionis: ꝛ pp hoc dñaf in ipſo nigredo: qa nigredo ſi
gnificat aduſtionẽ partiũ terreſtriũ dñantiũ in re. Et qð
facit varietatẽ q̃ eſt color mediocris eſt vltia tẽperãtia
decoctiõis. Qð eſt: qa eſt minor q̃ꝫ illa q̃ facit nigredinẽ:
ꝛ eſt maior q̃ꝫ illa q̃ facit ſubalbedinẽ. Et ſcias ꝙ nõ ſolũ
cãe q̃litatiue faciũt nigredinẽ aut ſubalbedinẽ. Sꝫ ꝛ alie
res ſunt multe q̃ adiuuãt ad hos colores faciẽdos q̃ nõ
ſunt q̃litates vel cõplõnes: ſed ſunt res quãtitatiue vel
locales. Qð eſt: qꝛ nigredo pluries fit pp multã quãtita
teꝫ humiditatis oculi: aut qa poſita eſt in ꝓfundo multũ:
ſicut tu vides in riuis ꝓfundis: qꝛ pp ꝓfunditatẽ apparẽt
velut nigri: eo ꝙ nõ recipiũt tm̃ ſplẽdorẽ ſicut ſi eẽnt lar
gi ꝛ pauci. Et oculus ſubalbidus eſt ſm̃ ꝯriũ. † Et Gal. di
cit ꝙ multa hũiditas glacialis adiuuat ad faciẽdũ ſubal
bedinẽ: eo ꝙ color iſtiꝰ humoris eſt ſicut color glaciei: et
iõ ml̃titudo ipſius adiuuat ad faciẽdũ ſubalbedinẽ: ſicut
paucitas adiuuat ad faciẽdũ nigredinẽ: ꝛ hoc eſt ꝯriũ
nr̃e opinioni: ꝛ mediocritas oĩum ſignãt tẽperãtiã. Jſta
ſunt ſigna ſignãntia ſup cõplõnẽ cerebri. ℭ Sꝫ ſigna ſi
gnificãtia ſup ipſiꝰ cõpõnẽ ſil̃r ſumunt a cõplõne ꝛ opa
tionibꝰ ipſiꝰ. Et iã diximꝰ ð figura nãli quã hẽre dꝫ: ꝛ col
ligãtia ſua apparet viſui: qꝛ quedã capita hñt collũ ꝯue
niẽs eidẽ: ꝛ q̃dã nõ: ſicut dicit Gal. Sꝫ largitas ꝛ ſtrictu
L ra ſuarũ viaꝝ ꝛ ſuaꝝ ꝯcauitatũ ſumunt ab ipſiꝰ cõplõne.
Qð eſt: qꝛ vie cerebri calidi ꝛ humidi ſũt in vltimitate lar
gitatis. fridi ṽo ꝛ ſicci ſm̃ ꝯriũ ipſius: ꝛ mediocres iſtarũ
ſignãnt ſup calidũ ꝛ ſic. vl̃ ſup fridũ ꝛ hu. ꝛ ſua tẽperata
cõpoſitio cognoſcif qñ ſue vie ꝛ ſue cõcauitates ſũt in vlti
ma tẽperãtia. Et qñ vie ꝛ ꝯcauitates cerebri ſunt nimis
ſtricte: tũc hñs eas paratus eſt vertigini: ꝛ ſcothomie: ꝛ
epil̃ie: ꝛ alijs egritudinibꝰ ſil̃ibus. Jtẽ qñ ſubã cerebri ẽ
minor debita: tunc accidet intellectui corruptio intelle
ctus ꝛ ſtultitia: ſicut decrepitis: ꝛ vl̃r quãdo corrũpitur
olla cerebri exterius corrumpitur cerebrum interius.

Nigredo fit pp ml̃titudinẽ hũiditatẽ ocl̃i vl ꝓfundationẽ eius. idẽ ꝑ trac. cãtice tra. 52º. ꝛ 5º de generatione aialiũ. c. 3. in paraphraſi.

† Jn tecni c. 27. idem 3ª tertij tr. 2º. c. 34º vñ nota ẽ ꝯrietas. Gal. vult ꝑuitateꝫ cryſtalloidis opari nigredineꝫ. Auer. ṽo albedinem.

ℭ De ſignis ſignificantibus ſuper ſanitateꝫ epatis ꝛ eius egritudinem. Cap. 4m.

M DEINCEPS volumus loqui de ſignis ſignifi
cãtibus tẽperãtiaꝫ ꝛ ſanitatẽ epatis. Et dicemꝰ
ꝙ q̃dã eoꝝ ſignãnt ſup tẽperãtiã ſue cõplexio
nis: ꝛ q̃dã ſup tẽperãtiã ſue cõpõnis. Et ego incipio a ſi
gnis cõplõnis: ꝛ dico ꝙ q̃dã ipſoꝝ ſumunt ab opationi
bus: ꝛ q̃dã ſumunt a quãtitate venarũ: ꝛ a tactu. Et ſcias
ꝙ epar tẽperatũ generat ſanguinẽ purpureũ ꝛ dat co
lorẽ albedinis miſtũ cũ rubedine: ꝛ corpus dꝫ eẽ mediuꝫ
in maciẽ ꝛ graſſitiẽ. ℭ Et vene debẽt eẽ mediocres iter
largitatẽ ꝛ ſtricturã. ℭ Sed cõpl̃o calida epatis cogno
ſcif ꝑ hoc qð generat multã cholerã rubeaꝫ: ꝛ maxie in
etate iuuẽtutis: ꝛ color taliũ declinat ad citrinitatẽ: ꝛ iõ
cũ augmẽtaf calor ꝛ ſiccitas ml̃tũ. generaf cholera adu
ſta: ꝛ tũc declinabit color ad fuſcedinem: ꝛ qbuſdã deni

Signũ ꝑm. Signũ 2m.

grant palpebre inferiores oculoꝝ ꝛ labia etiã iferiora. N
ℭ Sꝫ epar fridũ cognoſcif: qꝛ gñat ml̃tũ fl̃a: ꝛ ſanguinẽ
crudũ: ꝛ aliqñ ex fortitudie albedinis ꝯuertif in calcẽ: ꝛ
ſi cũ hoc cõiũgif ſiccitas: tũc gñabif chol̃a nigra ñ nãlis.
ℭ Et cõpl̃o hũida epatꝫ cognoſcif a ml̃ta ꝑparatiõe pu
trefactiõis ꝛ dñatiõe hũiditatis ꝛ ſanguis: ꝛ ſi ml̃tũ exce
dit trãſit ad hipoſarcã. Jtẽ vene large ſignãnt ſup epatꝫ
caliditatẽ: ꝛ magis ſi cũ hoc adiũgif humiditas: ꝛ ſtricte
ſignãt ꝯrium. in calido vero ꝛ ſicco epate eſt mediocris. Signũ
ℭ Jtẽ ſignificat piloſitas ſup cõplexioneꝫ epatis: qð eſt
quãdo hipocũdria ſunt multũ piloſa calitate ſignificãt.
Adhuc diuerſificaf hec ſignificatio ſm̃ diuerſitatẽ pilo
ruꝫ: qa ſi ſunt groſſi tortuoſi: ꝛ nigri ſignificãt ſup calidi
tatẽ ꝛ ſic. ꝛ ſi ſunt ſubtiles ꝛ plani ſignificãt ſup humidita
teꝫ. Et ſi vẽter ſit nudus pilis ſignificat friditatem. ꝛ ſi ſit
mollis vẽter ſignificat humiditatẽ: ꝛ ſi ſit durus ſignificat O
ſup ſiccitatẽ. ℭ Et ſigna ſignificãtia ſup ſuã cõpoſitioneꝫ
ſil̃r ſumunt a cõplexione ꝛ opationibꝰ: qa quãdo erunt
tẽperate erit epar tẽperatũ in figura ꝛ poſitiõe: ꝛ quãti
tate magnitudinis ꝛ paruitatis: ꝛ ſtrictura: ꝛ largitate ve
narũ: ꝛ cõpl̃o cal̃a ꝛ hu. ſignificat fortitudinẽ epatis ꝛ lar
gitatẽ venarũ: ſicut friditas ꝛ ſic. ſignãt ꝯrium: ꝛ medio
critas eoꝝ ſignãt mediocritatẽ iter calidã ꝛ humidã fri
gidã ꝛ ſiccam. ℭ Et debes ſcire ꝙ cõplõnes ſignificãtes
ſup cõplõnes iſtoꝝ mẽbroꝝ ſunt cõplõnes innate q̃ ſũt
a ꝑma eẽntia. Et hoc dico: qꝛ ĩueniunt cõplexiones acq̃
ſite calide ꝛ fride a ꝯſuetudine: ꝛ vl̃r a rebus extrinſecis.
Et ſimile eſt huic qa inuenif aliqs hñs colorẽ ſignifican
teꝫ ſup friditatẽ. Et ſigna ſignificãtia cõplexionẽ ſui epa
tis ſignificabũt caliditatẽ. hoc eſt qa hẽbit venas latas.
Tũc debemus indicare ꝙ cõplexio ſua naturalis eſt di
uerſa ab accidẽtali: ꝛ quãdo erit ꝯriuꝫ debemus indica P
re ꝯrium. hoc eſt qa cõplexio ſui epatis erit frigida ꝛ ſic
ca: ꝛ habitudo ſua erit groſſa ꝛ pinguis: ꝛ groſſities ſigni
ficat caliditatẽ ꝛ humiditatẽ: ꝛ ſtrictura venarũ frigidi Signũ
tatẽ ꝛ ſiccitatẽ. ℭ Sed ſignificatio cõpoſitionis ſumpta
ab operationibꝰ eſt hec: qa epati illius qui hꝫ venas ſtri
ctas eueniet oppilatio ipſo nõ vtente cibis oppilatiuis.
Jteꝫ qñ epar erit paruũ cõparatũ ſtomacho ꝛ nõ ſuper
uenerit aliqð accidẽs neceſſariũ erit vt habeat mollem
ventrẽ. nam hec eſt ꝑfecta ſignificatio ſuper paruitateꝫ
epatis. Qð eſt: qa quãdo epar eſt paruũ nõ poteſt attra
here chilũ a ſtomacho: ꝛ tunc opꝫ vt exeãt ſupfluitates
molles. Et homo quẽ tu ſcis dicit ꝙ breuitas digitoꝝ ſi
gnificat paruitatẽ epatis: ꝛ hic apparet ꝙ neſciuit bene
vbi eẽt ṽtus informatiua: ꝛ non cõſiderauit niſi in mate
riebus: ꝛ dimittamus iſtũ cuꝫ alijs. ℭ Dicit Ariſt. ꝙ epar
in qbuſdã hoibꝰ inuenif in latere ſiniſtro ꝛ ſplen in late
re dextro: ꝛ qñ ſupueniũt illis egritudines epatis appa
rent ſigna in latere ſiniſtro. Jſta ſunt ſigna ſignificantia
ſuper cõplexionẽ ꝛ ſanitatem membroꝝ principalium.

2ª p[...] 3ª c. p[...] 14ª ter[...] tr. 1. ca[...]

ℭ De pulmone. Cap. 5m.

Q DEINCEPS volumus loqui de ſignis ſignifi
cantibus ſuper complexionem ꝛ ſanitatẽ mem
brorum ſeruientium illis. Et incipiemus a pul
mone ꝛ dicemus ꝙ cõplexio pulmonis erit temperata:
tunc quãdo erit anhelitus temperatus in magnitudine
ꝛ paruitate: ꝛ nõ recipiet leſionẽ ab aere calido aut fri
gido: ꝛ vox ſit temperata inter fortitudinem ꝛ debilita
tem. Sed quãdo pulmo erit calidus anhelitus erit ma
gnus ꝛ ledef ab aere calido ꝛ iuuabif a frido: ꝛ hñs talẽ
pulmonẽ habebit vocẽ fortẽ: ꝛ ꝯrium operabif contra
rium: ꝛ pulmo ſiccus cognoſcif ex pte vocis claritatis: ꝛ
ex paruitate ſputi. Et pulmo humidus ꝯria hꝫ ſigna pul
moni ſicco. ſ. groſſitudinem vocis ꝛ ſputi multitudinem.
ℭ Sed compoſitio habetur a cõplexionem ꝛ operatio

A nib⁹ sil'r: eo ꝙ cōpl'o tēperata de necessitate hꝫ cōpōnez tēperatā. s. inter paruitatem ⁊ magnitudinē: ⁊ inter amplitudinē ⁊ stricturā viarū: ⁊ qn̄ erit calida erūt vie large. Et latitudo pectoris sign̄at sup̱ latitudinez viarū: sicut dictū est in alijs: quia diximus ꝙ fortitudo vocis sequitur largitatē viarū: ⁊ largitas sign̄at caliditatē cōplexionis. ⁊ cā est: qꝛ fortitudo vocis necessario sign̄at caliditatē. Sꝫ cōpl'o frida sign̄at stricturā viaꝝ ⁊ ꝺbilitatē: ⁊ maxie si huic ꝯiungat̄ siccitas. Velocitas ꝟo anhelitus sign̄at paruitatē pulmonis ⁊ stricturā suarū viaꝝ nisi cōplexio cordis sit in causa. Pect⁹ aūt sputosū sign̄at malaꝫ pulmonis pōnē: ⁊ ꝓpterea dicunt medici ꝙ plurimi talium veniūt ad vlcerationem pulmonis: ⁊ ad ethicā.

¶ De stomacho. Cap. 6m.

DEINCEPS volum⁹ loq̄ de signis significātib⁹ sup̱ cōpl'onē stōi. Et dicimus ꝙ ipsa cognoscit̄ a suis oꝑationib⁹: eo ꝙ stō tēperato ꝯuenit maior ciboꝝ ꝑs: nisi nimis modū excedāt nāe: ⁊ nō accidūt eidē accn̄tia q̄ eueniūt stō distēperato: ⁊ su⁹ appetit⁹ est nālis. Et in stō calido subtiles cibi ꝯuertunt̄ in fumuꝫ ⁊ eidez grossi ꝯueniūt ⁊ suus appetitus est diminutus. Sed in stō frido signa sunt ꝯ̄ria p̄dcis: eo qꝛ ei ꝯueniunt cibaria subtilia ⁊ grossa in acetositatez ꝯuertunt̄ in eo: ⁊ eius appetitus est excedēs. Et stōchus sicc⁹ cognoscit̄ ꝑ multā sitiꝫ: ⁊ eidē paucus sufficit pot⁹: ⁊ qn̄ nimiū recipit potū: ⁊ tūc in eo fiūt fluctuatiōes. Sꝫ hūid⁹ significat̄ a pauca siti: ⁊ desiderat talis stomach⁹ hūida sicut stōch⁹ sicc⁹ desiderat res siccas: ⁊ hoc ē qn̄ hūiditas ⁊ sic. inest ꝑ nām: sꝫ si iest accn̄tal'r ħ fit ꝑ ꝯ̄riū: eo ꝙ q̄ hꝫ stōm siccū appetit hūida: ⁊ q̄ hꝫ hūidū appetit sicca. Sꝫ eq̄lis stōchus in ꝑuitate ⁊ magnitudie cognoscit̄: eo ꝙ tolerat quātitatē cibi ꝯueniētis: ⁊ si paruus fuerit noscit̄ ex tolerantia pauci cibi: ⁊ si partit̄ cibus in paucas ꝑtes melius tolerat. Et stomachus magnus tolerat ꝯtrarium.

¶ De complexionibus testiculorum. Cap. 7m.

SIGNA tēperātie ⁊ sanitatis testiculoꝝ sumunt̄ ab oꝑationib⁹ ipsoꝝ ⁊ ab accn̄tib⁹. Et dicim⁹ ꝙ q̄ est tēperatus in coitu nāl'r hꝫ tēperātiā cōpl'onis testiculoꝝ. Et si multū affectat nāl'r hꝫ calidā cōpl'onē testiculoꝝ. Et si cū hoc desiderio ꝯiūgit̄ sufficiētia in faciēdo sign̄at hūiditatē ꝯiūctā isti cal'itati. Et q̄dā dn̄t ꝙ qn̄ cōpl'o testiculoꝝ est calida ꝙ tunc est gn̄atrix masculoꝝ plus q̄ꝫ feminarū. ⁊ qn̄ cōpl'o istoꝝ est frida tūc oꝑat̄ cōtrariū. s. qꝛ piger erit in coitu ⁊ gn̄abit filias: si cū friditate ꝯiūgat̄ siccitas: q̄si priuat̄ ab hac oꝑatiōe. Sꝫ q̄ appetitū hꝫ magnuꝫ ⁊ debilis existit in tali oꝑatiōe: ei⁹ cōpl'o ad siccitatē ꝑtinere vr̄. Sed sign̄atio cōpl'onis hoꝝ mēbroꝝ ex ꝑte accidētiū apparentiū in spermate est: qꝛ in tēperata cōpl'one ipsoꝝ est sperma tēperatū in quātitate ⁊ q̄litate. Sꝫ si testiculi sunt calidiores debito erit sp̄ma plus in quātitate ⁊ spissius ꝯueniēti. Et qn̄ cōplexio eoꝝ erit frida erit ꝯ̄riū hui⁹: hoc ē qꝛ sp̄ma erit paucū et nō coctū. Et humiditas magis ꝯuenit huic operationi q̄ꝫ siccitas. Et pili etiā sign̄ant sup̱ cōpl'onē hoꝝ mēbrorum s̄m ꝙ significāt super alias cōpl'ones: vt dcm̄ est supra.

D ¶ De signis cōpl'onis totius corporis. Cap. 8m.

ISTA sunt signa significātia super cōpl'onē vniuscuiusqꝫ mēbroꝝ p̄cipaliū ⁊ seruientiū eis. Et cognoscēdo ista ⁊ cōparationē vni⁹ ad alterū faciēdo cognoscemus totius corꝑis cōpl'onē tēperatā ⁊ distēperatā: eo ꝙ corpus cuius cōpl'o erit tēperata erit ꝺ necessitate mediocre iter maciē ⁊ grassitiē: ⁊ color erit albus mixtus rubedini ⁊ capilli eoꝝ sunt flaui tendētes ad rubedinē in tp̱e sue puericie: ⁊ cū sunt facti iuuenes erunt capilli eoꝝ nigri: ⁊ tactus temperatus inter caliditatē ⁊ friditatē: ⁊ iter asperitatē ⁊ lenitatē. Et sensus eoꝝ erit in vltimo tēperātie: ⁊ itellect⁹ eoꝝ mediocris inter velocez ⁊ tardū: ⁊ hec est via cognoscēdi cōpl'onē tēperatā. E

Sꝫ cōpl'onē q̄ exit a tēperātia indicabimus s̄m m'titudinē signoꝝ: qꝛ illa indicabunt̄ ex aggregatione istoꝝ signoꝝ: hoc ē ab accn̄tib⁹ ⁊ oꝑationib⁹: sicut a grassitie: ⁊ macie: ⁊ a calore pilis ⁊ alijs sil'ib⁹. ¶ Sꝫ est sciēdū ꝙ significatio coloris piloꝝ nō verificat̄ ꝓ maiori parte nisi in tēperatis climatibus: q̄ꝫuis in quolibet climate possit aliq̄d cōprehēdi cōparādo hoies illi⁹ climatis sibiipsis v.g. in theutonicis ⁊ ethiopib⁹ qn̄ ethiopes sunt nigri: et eoꝝ capilli sunt in tortuositate vltia: nō ꝓpter hoc eoruꝫ cōplexio erit calida: imo melius est attribuere hec signa calori extrinseco: ⁊ dices q̄si ꝙ sint frigidi. Et theutonici ⁊ sclaui q̄ stant in terris frigidis sunt albi: ⁊ eoruꝫ capilli sunt flaui ⁊ plani: nec propter hoc dicendū est in istis vt eoꝝ cōplexio sit frigida. Qꝺ est: qꝛ eoꝝ cōplexio est in vltima caliditate: quia calor clauditur in partibus intrinsecis eorum corporum: sicut accidit in hyeme: ⁊ hoc sufficit in signis sanitatis s̄m intentionem nostram. F

¶ De signis significantibus super egritudines in generali. Cap. 9m.

DEINCEPS volumus loq̄ de signis significātibus sup̱ egritudines. Et rememoreris semꝑ eoꝝ q̄ superi⁹ diximus: hoc est qꝛ intētio mea in hoc libro nō est vt multū loquar de rebus particularibus: q̄a iste liber nō fuit factus ꝓ illo q̄ est soluꝫ medicus: sed vt nō inueniat̄. diminutus in radicib⁹ sciētie: secut⁹ sum etiā de ipsis. Et si inuenis ħ illud qꝺ iuenis in alijs libris: nō ob hoc ipsuꝫ despicias: qꝛ p'ies cribrat hō modium vnū sabuli ad hoc vt iueniat vnā margaritā. ¶ Dicem⁹ ꝙ signa sign̄antia sup̱ egritudinē sunt gn̄a quoꝝ q̄daꝫ sumunt̄ ab accn̄tib⁹ q̄ accidūt post diminutionē humoruꝫ in corpe: ⁊ q̄dā sumunt̄ a cōpl'one corpis ab ei⁹ p̄paratiōe ad suscipiēdas egritudines: ⁊ q̄dā sumunt̄ a regimine an̄cedēti. ¶ Et q̄tuor tp̄a anni dant ꝓnosticationem in egritudinib⁹ futuris sil'r: ⁊ maxie ꝑmutationes q̄ fiūt in eis p̄ter nām. Et ista signa diuersificant̄ s̄m fortitudinem ⁊ debilitatē: ⁊ ego volo ipsa narrare per ordinem. G

¶ Iā dixi in his q̄ p̄cesserūt ꝙ qn̄ quātitas sanguinis crescit in corpore ita ꝙ nocet i quātitate solū in eo ꝙ quātitas est s̄m dimēsionē. hec est noiata repletio s̄m vasa et qn̄ crescit cū malitia q̄litatis vt acuat̄: aut vt ꝑmutet̄ ad q̄litatē illi⁹. s. vni⁹ alioꝝ hūoꝝ aut pluriū: hec noiat̄ repletio s̄m virtutē: eo ꝙ hec repletio hꝫ eūare vel euaporare ⁊ dissoluere ⁊ debilitare virtutē qꝺ est ꝓpter malitiā sue q̄litatis. Et ꝓpterea ħ sequit̄ casus appetit⁹ ⁊ difficultas mot⁹. Et vl'r ꝓpter hoc debilitant̄ ⁊ ledunt̄ oēs operatiōes aiales ⁊ nāles ꝙ non accidit prime repletioni. ¶ Et signa p̄me repletionis sunt signa dominij sanguinis solū ⁊ signa sc̄e repletionis sunt signa dominij vni⁹ triū humoꝝ aut pluriū. ¶ Et propterea debem⁹ enumerare signa significātia sup̱ excessuꝫ vniuscuiusqꝫ humoꝝ istoꝝ: ⁊ cognoscendo simplicia cognoscemus composita.

¶ De signis abundantie sanguinis. Cap. 10m.

ET INCIPIEMVS a signis significantibus multitudinem sanguinis ⁊ ab accn̄tibus q̄ eueniūt corpori ꝓpter illud. Et dicemus ꝙ hoc significat fortitudo pulsus ⁊ repletio vasorum: siue sint vene H siue arterie: ⁊ grauitas capitis ⁊ oculoruꝫ: ⁊ impedimenta virtutum anime ⁊ sensuum. ¶ Et vniuersaliter mala dispositio que aduenit corpori hec patienti assimulatur male dispōni lassitudinis q̄ ꝓuenit ex labore extrinseco cum rubedine oculoꝝ ⁊ calore actuali in toto corpore nisi homo habuerit exercitiū in aere calido ⁊ somnum ꝓfunduꝫ: ⁊ somnia terribilia: ⁊ vidētia res rubeas. sicut dicit G. de illo q̄ somniabat balneari i dolio pleno san-

guine:q̄ signa sanguis ĩ eo erãt manifesta.ꝛ Gal.p̃cepit
I vt flobotomaret:sȝ medici q̄ erãt de secta Aristratis p̃-
ceperũt ne flõmaret:ꝛ imũxerũt ei exercitiuȝ:ꝛ qñ hoc
facere cepit hũores dissoluti discurrerũt p̄ corpꝰꝛ mor-
tuus fuit. Jteȝ in hora repletiõis sanguis fluit aliqñ san-
guis ex naribꝰ aut gingiuis. Et Arist. dicit q̄ sanguis cor
ruptꝰ fluit a naribꝰ ꝛ ano ꝛ pustule q̄ fiũt ĩ corpe:ꝛ vrina
spissa:ꝛ dulcedo saliue:ꝛ oĩa h̄ signt supabũdãtiã sangui
nis. Et q̄ vsus est flõmia sentit pruritũ in loco flõmãdo:
ppterea sumunt signa dñij sanguis a cõplone ꝛ regimie
ciboꝝ ꝛ potuũ ꝛ silr̃:ꝛ ab etate ꝛ tpe anni;:tñ hec signa
ne'cio signãt abũdantiã sanguis. Qđ est:q̄ aliqñ cõplo
gñat sanguineȝ:ꝛ si tp̃s ꝛ etas adiuuent:aut non. Et silr̃
hoc facit regimen abñtibꝰ oibus alijs:ꝛ si regimen for-
tius erit in oibus istis causis:tunc erunt signa significan-
tia dominiũ sanguinis accidentia que hic sequuntur.

¶ De signis cholere dominantis. Cap. 11m.

K SED SIGNA significãtia dominiũ chol'e sunt velo
citas pulsus:ꝛ disruptio ipsiꝰ:ꝛ vrina subtilis ignea:
ꝛ vomitus cholericꝰ:ꝛ egõnes mordicatiue:ꝛ ama-
ritudo oris:sitis fortis:ꝛ siccitas lingue cũ asperita-
te:ꝛ citrinitas coloris ꝛ ocl'oꝝ. sicut accidit in vicio ycte
rici:ꝛ si his cõiungit tempus estiuuȝ:ꝛ etas iuuentutis ꝛ
dieta cal'.ꝛ sic.ꝛ multũ exercitiũ sicut artium calefacien-
tium:vt sunt ferrarij ꝛ eoꝝ silr̃s:ꝛ tũc debemꝰ sine du-
bio iudicare q̄ iste humor dominat multuȝ in corpore.

¶ De signis dominij melancholie. Cap. 12m.

ET SIGNA q̄ signãt dominiũ mel'ie sunt nigre-
do vrine:aut rubedo declinans ad obscuritatem:
aut ad viriditateȝ. Et aliqñ hoc sequit incendiũ in
stõ ꝛ hȝ appetitũ caninũ ꝛ nigredinẽ coloris:ꝛ ma
xime sub palpebra oculi:ꝛ sanguis flõmatus est niger:
ꝛ multũ coagulatꝰ:ꝛ maior pars talia patientiũ est sple-
L netica. Et si pticularia signa iungant istis sine dubio iu-
dicabimus q̄ multũ dominabit in corpe humor talis ꝛ
cõplexio q̄ magis apta est ad generandũ hunc humoreȝ
est cõplexio frigida ꝛ sicca:aut calida ꝛ sicca. Et propte-
rea raro inuenitur iste humor in corporibus albis ꝛ pin
guibus:ꝛ morphea nigra est signum fortissimum istius
humoris:ꝛ etiam variole nigre seu morbilli.

¶ De signis dominij flegmatis. Cap. 13m.

ET SIGNVM dominij fl'atis sunt vrina alba ꝛ vt
color corpis sit albꝰ ꝛ pulsus paruꝰ ꝛ rarus:ꝛ squa-
liditas totius corpis:ꝛ pigritia:ꝛ somnus:ꝛ tardi-
tas digõnis:pauca sitis cũ multo sputo viscoso.ꝛ si
cuȝ his iungunt res pticulares erit sicut dcm̃ est añ:ve-
lut est etas senectutis:ꝛ tp̃s hyemis:ꝛ regimẽ multe ge-
tis:ꝛ cibaria frida ꝛ hu.ꝛ supfluitas comestionis. Et som
nia silr̃ significant sup dominiũ istoꝝ humoꝝ:qm̃ ille cui
supabũdat chol'a somniat videre adustionẽ ignis:ꝛ cui
sanguis abũdat somniat videre res rubeas.ꝛ cui mel'ia
vñr in suis somnijs ea q̄ ipsuȝ terrere faciũt:ꝛ qui videt
dormiendo maria ꝛ pluuias:ꝛ sentit aerem frigidũ:vel
M aquã frigidã:oĩa ista signãt abundantiã fl'atis. ¶ Jsta
sunt signãtia sup dominium vniuscuiusq̄ȝ humoꝝ:ꝛ vlr̃
sup egritudines q̄ accidũt ppter hos humores. Sed las-
situdo q̄ prouenit absq̄ȝ occasione mania añte fit neces-
sario ppter dominiũ istoꝝ humoꝝ:aut plurium. sed lassi-
tudo thetayca ꝛ apõsa fit ab abundantia sanguinis:sed
vlcerosa est ex malicia qualitatis.

¶ De signis pronosticis egritudinũ futurarum per aereȝ
et tempora. Cap. 14m.

ET POSTQVAM locuti sumus de signis signi-
ficantibus sup dominiuȝ humoꝝ. deinceps volu-
mus loqui đ dispõnibꝰ q̄ fiũt ab aliqua pmutatiõe
ex nãli:sic ille q̄ fiũt ex aere q̄ signãt egritudines futu-
ras:ꝛ via qua possumꝰ cognoscẽ has pmutationes est ex
periẽtia:sȝ scire ipsas p̄ viã demr̃atiuam est difficile aut
ipol'e:ꝛ ppterea in hoc sunt recipiẽda testimonia anti-
quoꝝ:ꝛ memorari eoꝝ breuiter q̄ dixerũt:ꝛ postea cona-
bimur dare cãs. ¶ Dixit Hip. q̄ qñ fuerit hyems septẽ-
trionalis ꝛ inaquosa:ꝛ ver fuerit meridionale ꝛ aquosuȝ
sequunt ex hoc in estate febres acute:obthalmie:ꝛ disin
terie:maxie võ mulieribꝰ ꝛ humidis nã. Et huiꝰ cã est:q̄
si hyems fuerit sicca gñabit humores siccos:ꝛ gñalr̃ hu-
mores adusti q̄ facti fuerũt in autũno nõ ɔuertent simili
tpe huic ad friditatẽ ꝛ humiditatẽ:sȝ remanebũt f̃m me
dietatẽ illius qđ supuenit ei in autũno:ꝛ postea veniente
vere calido ꝛ humido aggregabunt in corpe humores
ɔrij adinuicẽ. veniente postea calore estiuo putrefaciet
ipsos humores pp̄ humiditatẽ accñtaleȝ quã habebũt:
ꝛ pp̄ actũ ipsoꝝ erit calor putredinalis qui gñabit noci-
uior ꝛ acutior. Vñ tũc pp̄ hãc maliciã cõplonis fient fe-
bres acute:ꝛ accidet fluxus vẽtris sanguineus ꝛ obthal
mia. Et hoc accidet plus cõplonibꝰ humidis:q̄ sũt apte
citius pmutari ppter taleȝ aeris dispõneȝ. Et Hip. ada-
ptat siccitateȝ vẽto septẽtrionali ꝛ humiditatẽ meridio-
nali:eo q̄ nã istoꝝ duoꝝ ventoꝝ est has duas facere di-
spõnes ꝛ cãm istoꝝ ośdaȝ in loco nobiliori isto. ¶ Jtem
Hip. dicit. si in eodem anno post ortũ canicule fient plu-
uie fride ꝛ venti flauerint septẽtrionales:tũc fient egri-
tudines terminabiles ꝛ quiete. Et hoc erit ppter tẽpe-
rãtiã aeris calidi:q̄ pluuia aerem refrigerat.ꝛ silr̃ facit.
septẽtrio:q̄ȝuis sit siccus:ꝛ manifestũ est q̄ fridus aer pu
trefactionẽ diminuit. Et vlr̃ scias q̄ cã egritudinũ quas
Hip. his tpibus fieri dicit est propter pmutationem nãe
aeris. Qđ est:q̄ nõ fuit ordinata diuersitas nãe tpoꝝ nisi
vt humores digerant ꝛ tẽperent:q̄ humiditas hyemis
tẽperat siccitatẽ autũni:ꝛ caliditas estatis tẽperat hye-
mis friditateȝ. Sȝ qñ hyemis fuerit sicca:tũc remanebũt
humores sicut fuerãt priꝰ.ꝛ humiditas veris eos nõ tẽ-
perabit:eo q̄ ipã erit hũoribꝰ his extnea:q̄ oẽs nõ adue-
niũt tpe cõpetẽti. Et ob hoc qñ supuenerit eis calor esti-
uus sine medio:tũc iste egritudies gñabũt. Sȝ si hyems
fuerit hũida ꝛ supuenerit calor estiuus eidẽ cũ medio:ꝛ
istud mediũ est calor veris tẽperatꝰ:ꝛ tũc nõ veniet tp̃s
caloris anteq̄ȝ ipsa humiditas sit ɔsumpta:ꝛ corpa rece-
perũt defensionẽ vt ppter caloreȝ nõ pmutent. Et vlr̃
scias q̄ q̄tuor tpa sunt cũ q̄tuor humoribꝰ sicut cũ q̄tuor
elementis:q̄ si tẽpora resistũt vt vnũ elementũ aliud nõ
vincat vel supet sic resistũt vt vnus humor aliũ non vin
cat:q̄ nisi esset cõparatio quã hȝ tp̃s cũ quolibet humo-
re vnus humor a suo ɔrio corrũperet. ¶ Jtem Hip. qñ
hyems fuerit calida meridionalis ꝛ pluuiosa:ꝛ ver se-
ptẽtrionale inaquosuȝ fient fluxus sanguis ꝛ obthalmie
sicce:ꝛ senibꝰ reumata:epilepsie ꝛ paralysis ꝛ appople-
xie:ꝛ p̃gnantes abortiunt. Et cã huiꝰ ẽ:vt in tali dispõne
ipse egritudines fiant:q̄ cerebrũ in tali dispõne supflue
humectat:veniente võ vere frigido cum sui natura ha
beat humores dissolutos mouere:tũc frigiditas resistet
sue cõplexioni nãli:ꝛ tunc humores a friditate cõpressi
distillabunt:ꝛ ob hoc iste egritudines mouebunt. Et si
hyemis dispõ erit similis dispõni veris p̃dicte aptius et
citius egritudines iste fient:q̄ humores tunc temporis
erunt congelati ꝛ immobiles:ꝛ ipsi tamen non sunt pe-
nitus denudati ab humiditate naturali. Et fluxuȝ san-
guinis hic intendit Hip. propter vlcerationẽ intestinoꝝ
que fit propter reumata acuta q̄ fiunt ab hac permuta-
tione. Et mulieres non abortiunt isto tempore:nisi quia
vulue ipsarum tali tempore nimis humefiunt ꝛ debi-
litatur que in eis est virtus retentiua:ꝛ poterit esse vt
etiã hac permutatione embrio ledat eo q̄ ppter humi-

A 3ª affoꝝ. 13. ditateꝫ debilitat̄. ¶ Et dixit Hip. qñ estas erit paꝝ plu-
uiosa ⁊ autūnus calidꝰ multū meridionalis ⁊ pluuiosus:
tunc erunt hyeme fortes dolores capitis: tusses ⁊ rauce-
dies in aliqbꝰ fiet ptysis. ⁊ cā huiꝰ ē manifesta: eo ꝙ in ta
li autūno replent̄ capita multis superfluitatibus: ⁊ cū su
ꝑuenerit hyems cōprimet cerebrū ⁊ stillabūt ab eo suꝑ-
fluitates nec poterūt digeri: ⁊ ob h̄ iste egritudines fiēt.
nā si remanebūt in capite facient dolorē predictū: ⁊ si flu
xerint ab eo facient egritudines supradictas: ⁊ si fluxe-
rit ad pulmonē fiēt tusses. al. ptyses. Adhuc dixit ꝙ si fue
3ª affoꝝ. 14º. rit autūnꝰ septētrional̄ ⁊ siccus fiet in cōplexionibus siccis
obthalmia sicca: febres acute ⁊ cardiaca melica. q̄ mani
festū est ꝙ qñ istud tp̄s in siccitate fortificatur faciet egri-
tudines melācholicas: ⁊ febres he dicte sunt ex humore
3ª affoꝝ. 16º melico: q̄zuis hūor ille nō sit velocis motꝰ. Item dixit ꝙ
egritudines q̄ fiūt tp̄e multuꝫ pluuioso ꝓ maiori ꝑte sunt
B febres longe: ⁊ fluxus vētris: ⁊ epilīa: ⁊ appoplīa: ⁊ squi-
nātia. ¶ Et dixit Hip. ꝙ paucitas pluuie salubrior ē cor-
poribꝰ. Et cā est q̄ superfluis hūiditatibꝰ calor nālis nō bñ
dñat̄. Et nō est intelligendū ab Hip. vt laudet aerē siccū
ex toto q̄ aer nimis siccus inducit egritudies eisdē sil̄es.
Et ꝑꝑea dicit alibi: ꝙ qñ ē ꝑuatio pluuie fiūt febres acu
te: q̄a aer tēperatus s̄m Hip. ē mediocris inter multaꝫ ⁊
paucā pluuiā. Et tu debes scire ꝙ aer distemperatus in
vna qualitatū distēperātia suꝑflua gñat egritudines eis-
dē sil̄es. ¶ Sꝫ aer pestilētialis fit corruptiōe sue subē. Et
hoc accidit sepe ꝑꝑ multā pluuiam tp̄e estiuo: sicut dicit
In cranone 2º epidi. vel thaso vt in 3º eiusdem. Hip. ꝙ accidit in ciuitate Acaron: quia tota estate fuit for
tis pluuia: ⁊ ꝓpterea accidit habitantibus malus pruri-
tus: ⁊ pustule malitiose: ita ꝙ aliqbus cadebant brachia
⁊ pedes. Itē corrumpit̄ subā aeris ex vaporibꝰ corruptis
mixtis cū eo sic̄ a vaporibus resolutis a cadaueribus ⁊ a
stagnis quibus linū maceratur. ¶ Et sil̄r fiunt egritudies
pestilētiales a corruptione aq̄ ⁊ ciboruꝫ sic̄ accidit tp̄e fa
mis. Itē egritudines pestilentiales q̄ fiunt a corruptione
aeris citiꝰ sunt egritudines mortifere: q̄ aer putrefactꝰ
C vel corruptus velocius attingit cor: ⁊ propterea accidē-
tia illarū febriū sunt mala ꝓpter malitiā anhelitus que h̄
opat̄: ⁊ nō apparet in illis febribꝰ fortitudo: nec sentitur
in eis magna lesio manifeste eo ꝙ mala cōplo dñat̄ in il-
lis cōiter in oibus v̄tutibꝰ corꝑis. Sꝫ illō qō facit lesionē
manifestā sensibilē est mala cōplo ꝑticularis vl̄ diuersa:
⁊ scias ꝙ nō ois hō egrotat ꝑꝑ ꝑmutationē aeris: ꝫ illi q
ad h̄ apti sunt. Et qñ tp̄a anni sequent̄ eoꝝ nām quasi nō
erūt cause egritudinū q̄zuis nos videamus 2̄riuꝫ: q̄ egri-
tudines quedā sunt magis ꝓp̄e vni tēpori q̄z alteri sic̄ sūt
egritudines que fiunt ex humore simili illi tempori: quia
sanguinee in vere: cholerice in estate: mel̄ice in autūno:
flegmatice in hyeme: q̄zuis in vere ꝑ accñs fiant egritudi
nes mel̄ice: ⁊ hoc accidit ꝓpter motū humorū ⁊ eorū dis-
solutionē ⁊ ebullitionē: q̄ in his tēporibus adueniūt ꝑti
bus oium sil̄ia accidentia que adueniunt humiditatibus
terre nascētiū. ¶ Qō dictū est de signis significātibꝰ egri
tudines ex parte aeris sufficiat cōpēdiose s̄m nostraꝫ in-
D tentionē loquēdo. ¶ Sꝫ inueniunt̄ egritudies parue ve
lut accidētia significantia suꝑ egritudines magnas futu-
ras: ⁊ nos dicemꝰ de aliqbus earum hic. Et postea dice-
mus de signis significantibus suꝑ easdē egritudines ⁊ ea-
rū causas: q̄ multū nec̄iuꝫ est in hac arte. Et nō expectes
vt dicaꝫ tibi res nouas que nō sunt dicte ab antiquis.

¶ De signis pronosticis egritudinum futuraruꝫ ꝑ egritudi nes paruas. Cap. 15m.

ET DIXERVNT q̄dā ꝙ dolor capitis fixus
qui in arabico noiatur soda: ⁊ emigranea q̄ in ara-
bico noiatur sethica perseuerās denuntiat decur-
sum aque ad oculū in fine: aut dilatationē pupille que in
E arabico noiatur azabar. ¶ Et saltꝰ faciei noiat̄ hachala:
tortura vero noiatur lachora: ⁊ spasmus noiatur tasnec:
⁊ ꝑuatio motꝰ noiat̄ cadar: paralysis vero felee. ¶ Sal
tus faciei ꝑseuerās multū denūtiat torturā oris. Saltus
vero totiꝰ corꝑis siḡat spasmū humidū. Priuatio motus si
gnificat paralysim. ¶ Rubedo faciei oculorū ⁊ venaꝝ q̄
sunt in eis cū fluxu lachrymaꝝ ⁊ fuga a lumine cū forti do
lore capitis denuntiat ap̄a cal̄m in cerebro. Incubꝰ the
bus dr̄: ⁊ vertigo habasta noiat̄ ꝑseuerās dnūtiat epil̄iā.
epil̄ia vero vocat̄ chission: tristitia ꝑseuerans sine cā de-
nuntiat mel̄iaꝫ. ¶ Apparitio corpusculorū velut muscaꝝ
⁊ capilloꝝ añ oculos denūtiat dcursuꝫ aq̄ ad oculos: nisi
hoc accñs a stō ꝓueniat. Reumata cōtinua sine iterpola
tione faciūt timorē pthysis. Sudor multꝰ ꝑseuerās signi-
ficat repletionē. ¶ Fortis syncopis crebra sine māifesta 2ª affoꝝ. 41º.
occasione perseuerās diu mortē subitā nūtiat. repl̄oneꝫ
suꝑfluaꝫ hñtes timemꝰ ne ad sputū deueniat sanguinis q
in arabico noiat̄ vestadā: ⁊ ēt ē signū appopl̄ie ⁊ subite
mortꝭ ⁊ stupefactio sensuū ⁊ relaxatio motuū siḡat appo- F
pl̄iaꝫ. Grauitas lateris dxtri circa hypocūdria egritunem
epatꝭ siḡt. Stercꝰ ml̄tū tictū tiorē egritudis icteritie siḡt.
squaliditas faciei ⁊ tumor palpebraꝝ ⁊ digitoꝝ manuuꝫ
⁊ pedū futurā hyposarcā siḡnt. Fetor stercoris siḡt super
nauseaꝫ q̄ in arabico noiat̄ tacura. Urine fetor putrefa-
ctionē ⁊ febrē nūtiat. Lassitas ⁊ mēbrorū 2fractio sine cā 2ª affoꝝ. 5º.
manifesta cū casu appetitꝰ febrē denūtiat. vrina vstiua ꝑ
seuerās vlcerationē in vesica ⁊ virga siḡt. Priuatio appe
titꝰ cū syncopi chol̄icā significat. Grauitas ⁊ extēsio q̄ est
sub vētre ⁊ in renibꝰ significat suꝑ egritudinem renum.
Stercus adustū in orificio ani vlcerationē intestinorū si-
gnificat. Pruritus in ano ꝑseuerās hemorroydas denun
tiat nisi in intestinis sint vermes nati. Multe pustule in
corpore ap̄a magnū significant. Multa noda apparentia
faciūt timere de nodo magno nominato dubellet. Mor
phea ⁊ fortis rubedo faciei ⁊ strictura anhelitꝰ ⁊ vocis
lesio leprā significat. Et vl̄r dico ꝙ qñ ꝑmutatur aliq̄d ex
G 2suetis siḡt futurā egritudinē: sicut est appetitꝰ suꝑfluus
aut diminutꝰ aut augmētū vel diminutio in suꝑfluitatibꝰ
vel multꝰ somnus vel paucus vel alia accñtia p̄ter ista.

¶ De pulsu ⁊ vrina in generali. Cap. 16m.

ET POSTQVAM locuti sumus de hoc gñe
signoꝝ sufficiēter: volumus nunc loqui de signis ip-
sarū egritudinū q̄ significāt necessario vnam trium
reruꝫ. vꝫ. aut super quiditatē egritudinū: aut super cau-
sas ipsarum: aut suꝑ mēbrum in quo est egritudo. Et mul-
toties significat super hec tria quē admodū d signis egri-
tudinū q̄ sunt in mēbris iterioribꝰ. Sed egritudies appa
rentes in superficie corporis nō indigent signis nisi signi-
ficantibus causas ipsarū ob hoc: q̄ ille patēt sensui visus.
H Et vl̄r scias ꝙ signa nō sunt aliud nisi illud qō apparet in
actionibus ⁊ passionibus aialibus ⁊ nālibꝰ cū accñtibꝰ q̄
ꝓueniūt ab eis. Propterea q̄ inueniunt̄ duo gñā signoꝝ
cōicantiuꝫ pluribus egritudinibus. ¶ Et debemꝰ p̊ tra-
ctare de eis. ⁊ postea narrabimꝰ signa vniuscuiusq̄ egri-
tudinis ꝓp̄a. Et ista duo gñā signorū sunt pulsus ⁊ vrina:
⁊ siḡatio pulsus sumit̄ a cōicātia oiuꝫ mēbrorū cū corde.
¶ Sꝫ vrina sumit̄ a mensura digōnis in epate ⁊ venis: ⁊
ꝑꝑea significatio ipsius nō est pauca in significando egri-
tudines mēbroꝝ virtutis nutritiue. Et incipiendum est a
pulsu: quia eius est cognitio melior.

¶ De pulsu ⁊ de generibus ⁊ sp̄ebus eius. Cap. 17m.

ET DICIMVS ꝙ pulsus est cōpositus ex duo
bus motibus hoc est motu dilatationis ⁊ motu con
strictionis. ⁊ ex duabus quietibꝰ q̄ sunt inter duos
motus sicut declaratum est. Quia inter quoslibet
duos motꝰ necessario sunt due quietes: ⁊ etiā q̄ sapien-
Col. Auer. K

I Quies pꝰ sistole ē dif ficilioris cognitiōis quiete post diastole.

tes huius artis dicūt ꝙ ipsi comprehendūt has duas ge-
tes: ⁊ maxime quietē que est post constrictioneʒ: quia ges
que est post dilatationē est manifesta etiā illi ꝗ nō est per
fectus: ꝓpterea accñtia que eētialiter hoc comitanť cō
tinētur vna istarū: hoc est aut in motibus aut i getibꝰ. Et
ꝓpterea apparet ꝙ prima gñia pulsuū sunt septē. vnū est
qđ sumiť a q̄ʒtitate dilatationis. 2^{m} sumitur a q̄ʒtitate tp̄is
motus. 3^{m} a q̄ʒtitate virtutis mouētis. 4^{m} a tp̄e getis. 5^{m} a
ꝓportione duoꝝ motuū ⁊ duaꝝ getum. 6^{m} a ꝑmutatione
pulsus ⁊ sua assiľatione sue tēperiei. 7^{m} ab ordinatione
motus ⁊ quietis ⁊ inordinatione. Sʒ tria sunt gñia q̄ ꝯsue-
uerūt iūgere medici istis. 7. vnū est qđ sumiť ab arterijs.
2^{m} a qualitate ipsius arterie. 3^{m} sumiť a dispositione sube
arterie. Sed ista tria non sunt ꝓpria in pulsu inq̄ʒtū ē pul
sus: q2 pulsus inq̄ʒtū est pulsus non stat nisi ꝑ motū: ⁊ ge-
tem. Et p̄mo volumus narrare spēs q̄ ꝯtinenť sub vnoq̄ʒ
gñe: ⁊ postea dicemꝰ causas vniuscuiusq̄ʒ gñis: ⁊ spēi: qđ

K est: q2 qñ nos cognouerimus eoꝝ cās efficiētes: tūc pote-
rimus sumere plura signa egritudinū: eo ꝙ ipse eedē sūt
cāe diuersitatis pulsuum. Et ꝓpterea qñ inueniet genus
aut spēs ꝓprie cause: tūc erit signū fixū super istud genus
aut spēʒ egritudinis. ❡ Et pulsus ꝗ fuerit pluriū cārū nō
significat super illā egritudinē solum ipsam efficientē nisi
secū alia significatio adiungatur. ❡ Et deinceps volumꝰ
incipere narrare species pulsuuʒ: ⁊ subsequenter eorum
cās assignare: quia cū sciuerimus eoꝝ cās efficientes: tūc
poľe erit ꝙ ponemus eas signa super egritudines: eo ꝙ
ipse eedē sunt cause efficientes earundē. Et ideo qñ erūt
ex eis genus vel spēs ꝓprie cause tunc erit signū cōtinuū
super inuentionē illius spēi egritudinis vel gñis: ⁊ qñ erit
ei plus vna cā nō significabit sup egritudinē agentē: nisi
qñ cuʒ eo fuerit significatio alia. Uerbi gratia. q2 pulsus
formicās qui est in ethica est accñs ꝯtinuū sup inuētionē
illius spēi egritudinis: ⁊ qñ erit vna cā tm̄ ex pluribꝰ: nō
significabit super egritudinē vt pulsus diuersus qui nō si
gnificat super febrē putredinis: eo ꝙ pulsus diuersus est
inuentus in febribus putridis ⁊ in dolore stomachi. ergo
hoc nō est signū declarās febrē putredis ꝓprie nisi ei as-
socieť aliud signuʒ: ⁊ possibile erit qđ aliđ signū sit ex spē-

L bus pulsuuʒ: ⁊ qđ nō. Et postq̄ʒ data sunt signa significan-
tia a medicis causas pulsuum: tenētur determinare pul-
sum appropriatū vnicuique egritudini: eo ꝙ maior pars
pulsuū est cōposita sicut pulsus significans sup apata cali
da. q2 est paruus: velox: inordinatus: ⁊ variatꝰ multis va
riationibus: ⁊ in hac egritudine pulsus ei ꝓprius est cō-
positus semꝑ. Et quidam pulsuum sunt quorū est signum
diffinitiuū super aliq̄ʒ egritudinē qñ associatur ei aliud si
gnum. v. g̃. qm̄ pulsus inordinatus qñ erit cū calore mani
festo in corpore ⁊ nō erit in ore stomachi pūctio aliq̄ seu
dolor ē signū certuʒ super febrē putridā. ❡ Et postq̄ʒ de
clarauimus qūo est significatio pulsus gñaliter redibimꝰ
ad numerādū spēs: deinde dicemus vniuscuiusq̄ʒ. Et dici
mus ꝙ genus qđ sumitur a q̄ʒtitate dilatatiōis diuiditur
in pulsuʒ magnū ⁊ paruum ⁊ mediocrem: ⁊ in lōgū breuē
⁊ mediocrē: ⁊ largū strictū ⁊ mediocrem: ⁊ in eminētē ꝓ-
fundū ⁊ mediū. Et magnitudo est qñ arteria extēdiť sup-
flua dimensione in oibꝰ tribꝰ dimēsionibus. s. in ꝓfundita

M teʒ: latitudinē: ⁊ lōgitudinē. Paruus est ꝯrius illi. Et me-
dius mediocritatē horū retinet. Longus est qui extendiť
in longitudinalē dimensionem plusq̄ʒ in latitudinalē vel
profundā: hoc est qui trāsit quatuor tāgētis digitos. Bre-
uis aūt est cōtrarius huic. Sed medius hoꝝ mediocrita-
tem seruat. Largus est ille qui ꝛm latitudinē vltra alias
extenditur dimensiones. Strictus illi est contrarius: sed
medius mediū tenet. Eminēs est ille qui in altitudine vl-
tra alias dimensiones extenditur: profundus vero est ei

N cōtrariꝰ: mediꝰ vero mediocritatē seruat. Et iste species
adinuicē cōponi possunt. Sed difficile est hāc cōpōnē co
gnoscere tactu: iste sunt spēs sumpte a gñe q̄ʒtitatis dila-
tationis. ❡ Sʒ genus qđ sumiť a tp̄e motus diuiditur in
velocē: tardū: ⁊ mediū. ❡ Et genus qđ sumiť a quātitate
virtutis diuidiť in fortē: debilē: ⁊ mediuʒ. Et fortis est ille
qui extrema digitorū fortiter percutit. ❡ Et ꝗ sumiť a tē-
pore quietis diuidiť in spissum: rarum: ⁊ medium. Et di-
cit Gal. ꝙ spissus est ille in quo tempus quietis post suam
cōstrictioneʒ est paruū. Sed rarus est contrarius illi: sed
medius medium seruat. Sed hoc non percipit nisi ille ꝗ
comprehendit quantitatem quietis que est post constri-
ctionem. Et qui hoc non: nescit cognoscit differētiā inter
pulsum veloceʒ ⁊ spissum: sed hoc graue est inueniri: tm̄
non videtur impossibile multum perfectis qui sunt opti-

O mi sensus: quoniam omnes homines non sunt equales in
hoc sensu: quēadmodū non sunt equalees in sollicitudine
⁊ bonitate intellectꝰ. ❡ Sʒ genus sumptū a ꝓportiōe. 4.
tēpoꝝ pulsuū diuiditur in pulsuʒ equi ponderis ⁊ nō equi
ponderis: ⁊ equi ponderis est equalis: ⁊ habet cōpositio-
nem duorū motuum adinuicem compositione naturali.
⁊ per viā nature. ⁊ siľr habet cōpositionē vnius getis ad
aliam: ⁊ etiā illa que est motus ad quietē. Et iste composi
tiones diuersificanť ꝛm diuersitatē etatū tēporum ⁊ cō-
plexionū. Gal. dicit ꝙ iste cōpositiōes naturales nō inue-
niunť nisi ꝛm vnā cōpositionū notarū musicarū propor-
tionatarum ⁊ ordinatarū que est cōpositio dupli aut par
tis. ⁊ dicit ꝙ minor ꝓportionū sensatarū in pulsu est illa q̄
multiplicat quartū multiplicati cōparatione vnius ptis
multiplicate duarū partium. Et si ita est vt dicit mirabi-
le est. Sed cōparationes istas cōprehendere difficile est
q̄ʒuis multi homines in musica eas cōprehendant: pro-

P pterea q2 note musice hñt superfluaʒ extensionem: ita ꝙ
minor dimensio illaꝝ exemplo pōt cōprehendi: ⁊ est illa
que multiplicat ex. 36. partibus vnius partem vnam. Et
ista verba sunt alterius scie que huic per accidens est ne-
cessaria hic paruʒ. Sed in pulsu sunt tempora breuia ad
inueniēdū hāc cōparationē in eo: adhuc magis: q2 quies
existēs post spissitudinē difficile est inueniri: eo ꝙ arte-
ria est sub carne. Et ꝓpter hoc elegerint tāgere hāc arte
riaʒ: eo ꝙ illa est latior ⁊ ꝓpinquior loci p̄ncipij: ⁊ has ar
terias tangunt medici. ❡ Sed genus sumptuʒ a sua simi-
latione ⁊ a sua diuersitate omnia preterita genera conti-
net: qđ est: q2 assimilatio pulsus est vt oia genera ꝛʒ vnū
modum concurrant. hoc est. q2 si est magnꝰ vt sit perseue
rans in sua magnitudine: ⁊ similiter si est velox: tardus:
aut ex alijs. Et pulsus diuersus habʒ duas species: aut in
omnibus generibꝰ: aut in vno: aut pluribus fit diuersus:

Q aut in multis pulsationibus: aut solū in vna. ❡ Jtē diuer
sorum pulsuum quidam est ordinatus ⁊ est ille qui multis
reuolutionibus suam diuersitatem cōseruat. Et quidam
est non ordinatus: ⁊ est ille qui suam diuersitatem nō ser
uat. Et conuenientius est vt species pulsuum diuersoruʒ
cum speciebus cōpositis computentur. ⁊ ego ex eis ma-
nifestiores dicam. ❡ Et genus sumptum a qualitate ar-
terie diuiditur in tres species: hoc est in frigidum: calidū
⁊ temperatū. ❡ Et quod sumitur a substanita arterie di-
uiditur in durum: mollem: ⁊ mediuʒ. ❡ Et quod sumitur
a contento in arterijs diuiditur in plenum vacuum ⁊ me
dium. iste sunt spēs simplices pulsuum. ❡ Et inueniuntur
pulsus compositi qui habent nomina que dicenda sunt:
quia quidam eoruʒ dicitur pulsus caprizans: ⁊ est qui va
riatur in vna pulsatiōe i tarditate ⁊ velocitate: ⁊ accidit
huic pulsui vt festinet ⁊ stet: ⁊ cito redit: ⁊ suum motum
complet: ⁊ appellatur caprizās eo ꝙ suus motus assimi-
latur saltui caprioli. ❡ Et q̄daʒ noiatur cauda sorizina ꝗ
semper

Uide. 18. c. 9º fo. 38. col. 2º.

Et dī cr[...] ma maio[...] ris ꝑfecti[...]

A semp variaẽ.qa aliqñ variaẽ ab augmẽto ad diminutio
nē:ꝛ aliqñ a diminutiōe ad augmẽtū:ꝛ istud augmẽtū et
diminutio aliqñ sunt ꝑportionata aliqñ nō.Et qdā dr̄ vn
dosus:ꝛ ille est q variaẽ in magnitudie ꝛ puitate ꝑtiū or
gani in eminētia ꝛ ꝑfunditate in strictura ꝛ largitate cū
mollitie sube organi:ꝛ declinat paruz ad paruitatē sed
non multū:ꝛ vl'r'iuus motus assimilaẽ vndis maris ꝛ ab
eisdē nomē suscepit.Et qdam dr̄ v̄miculosus qui vndoso
assimilaẽ:ꝛ est eo minor ꝛ spissior.Et quidā dr̄ formicās
ꝛ est minor istis duob⁹ sed est spissior.Et quidā dr̄ serri-
nus q vndoso in diuersitate ꝑtiū similaẽ:tñ eis rigidior
est.Et qdam dr̄ bis pulsans:ꝛ pōt esse vt iste sic denoieẽ
per diuersitatē quā in vna hz pulsatione:qꝛ in eadez in-
terpolat ꝛ reuertiẽ:ꝛ pōt esse vt dicaẽ ꝙ due pulsatio-
nes sunt vna.qꝛ quies q̄ est inter eas nō hz tēpus ꝙ me-
reaẽ dici tēpus quietis.Et quidā dr̄ tremulus:ꝛ quidam
dr̄ tortuosus qui ꝑcipiẽ talis sicut si organū torqueretur.
Et quidā diciẽ arcuatus:qđ est:qꝛ est eminens in medio:
B ꝛ in extremitatibus profundus.℄ Iste sunt oēs simpli-
ces species ꝛ manifestiores que sunt in compositis.

℄ De causis pulsuum. Cap.18m.

DEINCEPS incipiemus narrare causas omniū.
Et dicimus ꝙ cā magnitudinis pulsus ē sanitas
v̄tutis ꝛ etiā sanitas instrumēti:ꝛ multa necessi-
tas pulsationis:ꝛ ꝑpterea est iste pulsus signum
dominationis sanguinis in toto corpe:ꝛ maxie si cū hoc
iungaẽ velocitas ꝛ frequētia.qꝛ h̄ sunt testimonia mul
te necessitatis cū sanitate v̄tutis ꝛ instr̄i.Et cāe ꝑui pul-
sus sunt istis ꝯrie:hoc est si sint ꝑꝑ debilitatē solū aut in-
obediētiā instr̄i:aut ꝑꝑ necessitatis ꝑuitatez:ꝛ ꝑpterea
qñ erit istius pulsus cā debilitas v̄tutis necessario signifi
cabit cōpl'onē malā māl'ē dñantē sup v̄tutē ipsaz debili-
tantē:aut sigñat eūonē supfluā ꝑpter quā itrinseca vir-
tus ē dissoluta.Et qñ fuerit cā ex inobediētia organi ne-
C cessario sigñat malā cōpl'onē siccā māl'ē:sicut accidit qñ
dñaẽ chol'a:aut mel'ia:aut dñaẽ in toto corpe cōpl'o ma
la sicca nō māl'is sic̄ est febris ethica:aut sigñat sup cōge
lationē q̄ fit ꝑꝑ friditatē ml'tā:aut ꝑꝑ extēsionē arteria
rū q̄ fit ꝑꝑ apā.Sz q fit ꝑꝑ paucā necessitatē sigñat pau
citatē caloris:ꝛ aliqñ aggregaẽ h̄ oia tria:ꝛ sigñat sup
ista tria.Et cā mediocritatis est tēperātia rerū supradi-
ctaꝝ.℄ Et cā lōgi pulsus est paucitas v̄tutis eo ꝙ nō ꝑt
extēdere arteriā in latitudinē ꝛ ꝑfunditatē ꝭm ꝑportio-
nē extēsionis lōgitudis:ꝛ hoc ē ꝑ maiori ꝑte ꝑꝑ ineptitu
dinē instr̄i:sicut est ꝑꝑ rigiditatē ꝛ obturationē cutis.Et
cāe curti pulsus sunt opposite causis lōgi:ꝛ hoc fit ꝑpter
v̄tutis d̄bilitatē:ꝛ ꝑt eē vt sit ꝑꝑ instr̄i rigiditatē:aut ꝑꝑ
hec ambo.℄ Sz largi pulsus cā fortitudo v̄tutis est cū
aptitudine instr̄i:ꝛ cause stricti sunt istis opposite.℄ Sz
cause eminētis sunt ꝑpinque causis lōgi:excepto ꝙ v̄tus
fortior est q̄z in illo vel alio:aut qꝛ instr̄m est magis obe
diēs.Et cause ꝑfundi istis sunt opposite.Et cā velocis ē
D ml'ta pulsatiōis necessitas:tñ nō ē necessariū vt cū hoc
adiūgaẽ fortitudo:eo ꝙ pluries nā laborat cū velocita-
te loco fortitudis qñ fortitudinē nō hz:ꝛ h̄ fit ꝑꝑ d̄bilita
tem v̄tutis:aut ineptitudinē instr̄i.Et cāe tardi istis sunt
ꝯrie.i.nō necessitas anhelit⁹ aut debilitas v̄tutis aut am
bo:ꝛ ꝑpterea ē hoc genus pulsus signū male cōpl'onis
fride māl'is vel imāl'is ꝑprie vel cōis:aut debilitas v̄tu-
tis ꝑꝑ eūonē ꝑambulā:aut ꝑꝑ multos malos hūores q
dissoluūt virtutē ꝑꝑ malā eoꝝ cōplexionē vel q̄litatē:ꝛ
cāe gñis recepti a v̄tute sūt manifeste.Et cāe pulsus for
tis ꝛ debilis q̄ sunt sumpte a v̄tute manifeste sunt.Et cāe
spissitudis eedē cuz causis velocitatis:ꝛ nā illū oꝑaẽ qñ
nō pōt facere fortē vel velocē.Sz cā rari est ꝑꝑ paucā
necessitatē cū abūdātia friditatis.℄ Sz genus sumptū

E a proportione.4.tēpoꝝ pulsus est qa eoꝝ a via nāli exi-
tus est vt motus dilatatiōis sit maioris cōparationis ad
motū constrictionis q̄z debeat:ꝛ est vt maior sit necessi-
tas inspirationis q̄z respirationis.Et quādo motus con-
strictionis erit maioris cōparationis:ad motū dilatatio
nis debito:tūc erit fortis necessitas ad euaporandū va-
porē fumosuz.Et qñ quies erit maioris cōparatiōis debi
to ad motū:tūc erit hoc ꝑpter debilitatē v̄tutis cū mul-
ta inspirandi necessitate.Et sil'r ꝑmutatio cōparationis
duarū adinuicē quietuz est sicut ꝑmutatio cōparationis
duoꝝ motuū:hoc est motus dilatationis ꝛ cōstrictionis.
Sed genus sumptū a sil'itudine ꝛ diuersitate pulsus est
manifestū:qa assimilatio nō fit nisi bonitate v̄tutis ꝛ or-
dinatiōe ipsi⁹ vt causa ꝑmutatiōis est euaporatio v̄tutis
ꝛ ipsius debilitas.Et cā talis ꝑmutationis est vna duaꝝ
F rerū:aut ꝑpter aliquā rez q̄ v̄tutez debilitauit ꝛ aggra-
uauit sicut dñium humoꝝ maloꝝ:aut ꝑpter aliquā cau-
saz calorē intrinsecū cordis ledentē:qꝛ distēdit sicut do-
lor oris stōchi:ꝛ ꝑt eē ꝙ sit hoc propter debilitatē v̄tutis
ipsi⁹ de motu instr̄i:sicut ꝯtingit in fine egritudinū nocē-
tiū.Ideo qꝛ debilitas semp dr̄ in cōparatiōe:qꝛ sicut cō-
tingit ꝑꝑ cām multoꝝ humoꝝ:sic nō est ipol'e vt sit cau-
sa mot⁹ istr̄i ipsi⁹.Et q diuersificaẽ in ml'tis pulsationib⁹
minus malus est:sicut est ordinat⁹ in diuersitate pulsus.
Sil'r est malus minus nō ordinato:ꝑꝑea qꝛ ordinat⁹ cō-
seruat suū circuitū in hac diuersitate:ꝛ ꝯseruatio non fit
nisi dñio v̄tutis ꝑpter aliquē motū.℄ Et cause spērū in
diuersitate cōpositarū he sunt:qm̄ cause capriçātis pul-
sus aliqñ ꝑueniūt ex ineptitudie instr̄i:ꝛ sil'is cā est pul-
sus soricinꝰ:excepto ꝙ qñ ꝑmutaẽ ab augmēto ad dimi
nutionē est signū diminutiōis v̄tutis:ꝛ si redit ad suū ꝑn-
cipiū signat vigorē v̄tutis:ꝛ si a diminutiōe ad augmētū
deuenit fortiorē v̄tutē significat.℄ Sed vndosi pulsus
G cā est v̄tutis debilitas cum organi mollitie ꝛ frequentia
sua est sicut si virtus partē mēbri sup aliaz aggregat:ita
vt iste motus motui vndarū maris assimileẽ q ex ml'tis
cōpositus est motibus.Et vermiculosi pulsus cāe istis si
miles sunt:tñ sunt debiliores:ꝛ sil'r formicās:tñ ꝛ ipse v̄-
miculoso debilior est:ꝛ ꝑpterea dcm̄ est:ꝙ nō fit formi-
cās nisi v̄miculosus ꝑcedat.Cause d̄bilitatis v̄tutis sunt
manifeste:aut ꝑpter eūonez supfluā ex qua euenit syn-
copis aut destructionez caloris intrinseci:eo ꝙ cause q̄
faciunt egritudinē sunt ꝯrie ei ꝛ nocēt illi.℄ Sz serrini
pulsus cāe sunt virtutis debilitas ꝛ est cōposit⁹ ex debili
ꝛ paruo:ꝛ in ipso sunt ꝑtes anticipantes ꝛ postponētes
sicut in vndoso:excepto ꝙ in isto siccitas magna est ma-
nifesta:ꝛ qꝛ siccitas fit ēt ab extēsiōe est serrinus pulsus
signū calidi apatis ꝛ maxie qñ est in mēbris neruosis:qđ
est:qꝛ rigiditas plus fit ibi ꝑpter neruū.℄ Sed bis pul
H santis cā hoc est martellini:est organi duricies:qꝛ agit si
cut malleus sup incudē percutiēs bis ꝑcutit ꝛ scđa pul-
satio ꝑ se est hoc est ꝑpter rigiditatē nerui.Et cā tremu-
li debilitas est v̄tutis:ꝛ tortuosus significat sup spasmū.
Et arcuati cā sil'r debilitas est v̄tutis:qꝛ equal'r organi
ꝑtes ferre nō pñt.℄ Iste sunt cāe septē generū pulsuuz
breuiter dicte.Sz de pulsib⁹ apatuz dicemus cū loque-
mur de signis cuiuslibet egritudinū.Sz cāe triū generū
pulsus istis ꝯiūctaꝝ manifeste sūt a reb⁹ añdictis:hoc est
a causis male cōpl'onis.Et qꝛ iste spēs pulsuū nō pñt cō
prehēdi in aliquo idiuiduo nisi cōparato ad pulsuz sani
qui in corpore tēperate cōpl'onis inueniẽ:aut ad aliquā
octo cōpl'onū ꝭz Gal'.aut ad.4.ꝭz ꝙ apparet a radicib⁹
nature:ꝛ iteꝝ sanoꝝ pulsus alter ab altero diuersificaẽ.
Et ꝑꝑ eoꝝ diuersificationē opz nos cognoscere:qꝛ si hec
ignoramus egrotātiū pulsus mime cognoscem⁹:qđ ē:qꝛ
pulsus egri ñ cognosciẽ nisi ꝑꝑ cōparationē corpis sani:

I vt cognoscat diuersitatē cōplexionis ipsius. Et propte-
rea necesse est ei qui vult in hac scientia perfectus esse
vt se exerceat in cognitione pulsus sani vt cognoscat di
uersitatem cōplexionis ipsius: ꝛ vt cognoscat causas p-
mutātes pulsum: qa nisi h̄ cognouerit posset errare et
opinari: qui a pulsus sanorū est pulsus egrorum.

¶ De diuersitatib⁹ pulsuū per res intrinsecas. Cap. 19m.

ET DICEMVS diuersitatē pulsus cōplexionū.
Pulsus nālis cal'e cōpl'onis maior est ꝛ velocior
pulsu tēperate: ꝛ pōt esse vt sit frequētior: ꝛ fride
est ꝯtrarius paruior ꝛ tardior tēperata ꝛ pol'e est
vt sit magis submersus. Et pulsus sicce cōplexionis est
cū paruitate durus: ꝓpterea qa durities nō est obediēs
extensioni. Et pulsus humide mollis declinās ad fortitu
dinē ꝛ magnitudinē: qa in hoc humiditas obediēs est.
Et pinguedo ꝛ macies hn̄t significationē in actu pulsus:
K q: pulsus in corporib⁹ maciletis euidentior apparet q̄
in pinguibus eo q in corporibus pinguibus est pulsus
quasi sepultus ꝛ h̄ spissitudinē: ꝛ ꝓpterea h̄ fortitudi-
nis diminutionē. ¶ Et etates sunt ex rebus q̄ ponūt di-
uersitatē in pulsu ꝓpter diuersitatē datā a cōplexione:
q: pulsus puerorū ex p̄te caloris est velox: ꝛ ex parte de-
bilitatis v̄tutis est spissus. Et pulsus iuuenū est fortis ꝓ-
pter eorū calorē ꝛ fortitudinē ꝛ est rarior pulsu puerorū.
Et pulsus senū debilis est rarus ꝛ tardus. Et sexus simi-
liter est ex rebus q̄ diuersitate ponunt in pulsu: qđ est:
qa pulsus mariū est fortior ꝛ maior pulsu feminarum: ꝛ
pulsus mulierū minor est ꝛ debilior. sed est velocior eo
q velocitas eis est loco fortitudinis. ¶ Iste sunt cause
mutantes pulsum. ¶ Et somnus ꝛ vigilia similiter ha-
bent operationes in pulsus permutatione.

¶ De causis permutātib⁹ pulsū ab extrinseco. Cap. 20.

SED RERVM extrinsecarum q̄ pulsū p̄mutant.
Quedā sunt in quatuor tēporibus anni: ꝛ quedam
in cibis ꝛ potibus ꝛ in balneis aque cal'e. Similiter
ꝛ accidētia anime sunt ex his q̄ p̄mutāt pulsum. Et
L ex his q̄ p̄mutāt ante dicta sunt in cog̃ne pulsus. Et a re
bus q̄ sup̄ueniunt corp̄i a q̄tuor q̄litatibus poteris pul-
suū diuersitatē cognoscere. v. g. qa cibus qn̄ est nouiter
in stōcho susceptus pulsū ponit paruū ꝛ debilē ꝛ occul
tū: ꝛ qn̄ digerit ponit ꝯ̄riū. Et hoc est: q: cibus antequā
digerat calor nālis ab eo est sepultus quēadmodū ignis
a multis sepelit lignis: ꝛ qn̄ digerit tūc calor inualescit
nālis. Et ꝓpterea in nr̄is diximus radicibus q cibus ex
parte eius est sil'is: ꝛ ex p̄te est ꝯ̄rius. Et sil'e est in somno
ꝛ in vigilia: qđ est: qa somnus factus propter cibū nō fit
nisi q: calor nālis a cibo est oppressus: ꝛ vigilia ꝓ maiori
parte fit facta digōne. Sed p̄mutatio ꝓpter tēpus anni
a se nō est multū occulta: q: pulsus veris est cal's ꝛ hu-
midus: sicut est in hn̄tib⁹ cōpl'onē eādē: ꝛ sil'r alia tria tē
pora se hn̄t. Et q opinant q pulsus autūni est sil'is pul-
sui veris in fortitudīe frequētia aut tēperie penit⁹ errat
ꝓpterea: q: in illo t̄pe v̄tutes sunt diminute p̄p paucum
calorē spirituū: imo isto t̄pe ē q̄si sil'is senū v̄tuti: q: istud
t̄ps tēpori senectutis assil'at. ¶ Et p̄pea tūc pl'ima terre
nascētia senescūt: ꝛ ēt v̄tus g̃natiua in isto t̄pe i vegetabi
libus ꝛ aīalib⁹ debilitat. ¶ Et sil'r regiōes hn̄t opationē
M in p̄mutatiōe pulsus ꝛ q cōpl'onē p̄mutāt. ¶ Iā dictū
est sufficiēter de pulsib⁹: ꝛ q petierit vltiiorē particu-
laritatē in sciētia pulsus: p̄quirat ipsā i libris ꝓpicatorū.

¶ De vrinis generaliter. Cap. 21m.

ET DEINCEPS volumus loqui de vrinis. ¶ Et
dicimus q accidētia que apparent de vrina sicut
superius dictum est: quedam significant digestio-
nem epatis venarum ꝛ mēbrorū. Et quedam si-
gnificant egritudinē renū ꝛ vesice. Sed primo volumus
narrare signa apparētia in vrina sicut superius dictum N
est: que significāt digestionē epatis venarū ꝛ membrorū.
Et postea dicemus vniuscuiusq; significationē specierū.
Et res p̄ quas significat vrina sunt triū specierū. p̄ria est
vrine color. scđa est sub̄a. tertia est cōtentū. Et color vl'r
diuiditur in quinq; partes: quas diximus quinq; gene
ra. Primū est color citrinus ꝛ h̄ multas sp̄ēs sicut pa-
learis: ꝛ citrinus: ꝛ post assar: ꝛ post illum vacatinus q
croco assimulatur: ꝛ post illum qui assimulatur croco ru
beo. Scđm gen⁹ est coloris rubei: ꝛ illud habet gradus
sicut color qui noīatur asaab. i. color rubeus mixtus cū
quadā albedine sicut est in rosa: ꝛ qui nominat chimos
qui est vt sanguis: ꝛ rubeus qui in sup̄ficie h̄ nigredinē
ꝛ dicit azima. Et tertiū genus est color viridis: ꝛ h̄ gra-
dus sicut fisticus ꝛ sicut giniar: ꝛ sicut celestis qui in ara-
bico dicitur elsemet miça: ꝛ sicut nigellinus: ꝛ sicut por-
rinus. Et quartū genus cōtinet colorē nigrum ꝛ h̄ gra- O
dus. vz. qui declinat ad obscuritatē quandā: ꝛ quendā
qui declinat ad citrinitatē: ꝛ quendā qui declinat ad me
lanç animi. Et quintū genus continet album equiuoce
de vrina vel de aqua. Sed albus est ille qui vere color
albus est: ꝛ q̄dā est q spermati assimulatur quidā assimi-
latur lacti. Isti sunt simplices colores vrine. Et sunt alij
multi cōpositi colores de quib⁹ dicere hoc nō ē necessa-
riū: sicut color oleaginus: ꝛ qui assimilat loture recentis
carnis ꝛ similes. Et ſm significatū sumitur a sub̄a: ꝛ sub̄a
q̄dā est subtilis: q̄dā grossa: ꝛ q̄dā mediocris. Et hoc fi-
nit q̄tuor modis: vnus est vt vrina sit subtilis ꝛ postea
ingrossetur. Scđs est vt sit grossa ꝛ postea subtiliet. Ter-
tiū est vt fiat subtilis ꝛ remaneat subtilis. Quartū est vt
fiat grossa ꝛ remaneat grossa. ¶ Itē q̄dā sub̄a est clara P
ꝛ q̄dā obscura: ꝛ clara nāliter sub̄e subtili cōiungitur.
Tertiū significatū est contentorū: ꝛ contenta vrinarū su-
munt a colore sub̄a loco: ꝛ dispōne. nā qđdā est album
spissū ꝛ coctū: ꝛ stat in p̄fundo vasis: ꝛ ipsius partes sunt
eq̄les vt figurā habeat pineatā: ꝛ istud est nāle qđ ap-
pellat in arabico: ꝛ dr̄ atenorū: ꝛ quoddā furfuri assimi-
lat: ꝛ quoddā saniei assimilat: ꝛ quoddā est sanguineū
coagulatū: ꝛ qđdā assimilat pilis: ꝛ qđdā arenulis: ꝛ qđ-
dā assimilat partib⁹ ferramēti: ꝛ qđdā assimilat ferri
squāmis. Et hec oīa sunt p̄ter nām: sicut color rubeus ni
ger: ꝛ obscurus sunt preter nām. ꝛ qđdam est in p̄te su-
periori: ꝛ qđdam in media: ꝛ qđdā in infima. Et quoddā
est nāle: cuius totum est equale in oībus partibus suis. ꝛ
etiam a quo partes grosse a subtilibus diuiduntur.

¶ De significatiōib⁹ vrine sumptis ex ei⁹ colore. Cap. 22.

ET POSTQVAM breuiter dicta sunt signa q̄
ab vrina sumuntur deinceps dicemus eorum si-
gnificata ꝛ incipiemus a colore. Et dicimus q vni
uersaliter colores citrini cum eorū gradibus signi-
ficant admixtionē cholere cum vrina. Sed eorū natura- Q
lior color est citrinus: ꝛ alij qui sunt a cholera oēs ex-
cessū caloris significāt: tamē ſm q propinquiores sunt
igneo colori sicut color chol'e vitelline qui assimilatur
colori vitelli ouorū de die natorū quā dicit Gal'. calidio-
rem omnib⁹ speciebus chol'e esse. ¶ Sed colores rubei
vl'r significāt dominiū sanguinis ꝛ v̄tutis debilitatē: ꝛ ma-
xime illa q̄ declinat ad rubedinē sup̄ quā est nigredo si-
cut significat illa q̄ declinat ad igneitatē plus q̄ super
cholerā. Et dicit q aliqui in febribus acutis fundūt san-
guinē per vrinā: quāuis in eis nō sit vena fracta: ꝛ hoc
significat periculosam crisim: aut dn̄ium sanguinis quan
titatiuū. Et nigra vrina significat adustionē ꝛ super do-
miniū frigiditatis. qđ est: qa calor ꝛ frigus hec duo fa-
ciunt. Sed qđ a caliditate prouenit habet signa pream-
bula caliditatem significantia. Sed quod a frigiditate

A prouenit viriditas aut fuscitas pcedit z vlr alij colores fri giditatem significantes. Et aliqñ fit vrina nigra propter admixtionem cholere nigre pp expulsionez cholere ni gre q̃ a natura fit sicut in spleneticis fit: z oīs viriditas si gnificat friditatez excepta illa que zinaria noiat z porri na: nã ille forte adustionez significat: z nõ est dubiuz quin fisticina z indica seu celestis significent super caliditatez: qz videmus vrinas cholicoꝝ mixtas viriditati cuz citri nitate: z qz viriditas est pncipiũ nigredinis ob hoc cau se que faciũt nigredinem eedẽ sunt cũ causis que viridi tatem operãtur: excepto quia in viriditate sunt debilio res. Et vrina alba z clara sicut aqua significat digõnis de fectũ z virtutis nutritiue debilitatẽ aut oppilationẽ aut vtrũqz. Et vrina que spermati assimilatur significat humo rũ flegmaticoꝝ frigidoꝝ crudoꝝ abundantiã. Et vt plu rimũ appoplẽiam aut silem egritudinẽ significat: z pueri

B hãc hñt vrinam quando epileptici sunt. Et possibile est vt hẽ vrina sit signũ crisis in egritudinibus flegmaticis: z possibile est vt sit color albus in egritudinibus acutis. Sed est plurimum perditionis signum: qz significat ascen sum cholere ad superiores partes z ibi facit apostema. Et aliqñ vrina erit rubea z egritudo erit frida: z hoc ac cidit pp forte dolorem vt in colica: aut pp oppilatio nem viarum que currunt a felle ad intestina: quia tunc est necesse vt ille humor exeat per vrinã: z alie cause assi gnantur: sed iste sufficiãt. Sed colores compositi sicut lo tura carnis significãt debilitatem virtutis epatis aut re num. Et vrina que oleo assimilatur solum in colore ossiũ febrem significat: eo q pinguedinem liquefieri in mem bris significat excepto q hanc nigredo non precedat q si hoc esset casum virtutis significaret: z quidã dicunt q hec vrina in acutis febribus apparet: z fm illos materie rum pinguium signum est creticũ: sed hec accidit raro.

¶ De signationibus vrine sumptis ex suba eius. Cap. z3.

C SVBTILIS vrina defectum digestionis significat eo q digestio necessario mãm ingrossare dz: z defe ctus digõnis fit pp humoꝝ cruditatem aut pp de fectũ virtutum: aut pp cibi z potus multitudinem. Et ex rebꝰ multũ adiuuantibus subtilitatẽ vrine est via ruz oppilatio: z ppterea vrine calculosoꝝ subtiles sunt: z si post subtilitatẽ apparet grossa substãtia signum est q natura incipit digerere. Sed si ab ipso principio appa ruit grossa: z in eadẽ grossitie mãserit significat multam humorum ebullitionez a calore extraneo factaz: z pp hoc est malũ signũ. Sed vrina grossa que post subtiliatur z iterũ ingrossatur: qz̃uis hec operatio a natura pcedat pigritiaz nature significat post incepti operis principiũ. Et si grossities propter motum humorum fuerit: hoc est bonum signum: quod est. qz significat q natura digerere incepit. Et quidam hoc reprehendere volentes dixerũt

D q non sunt aliqua signa tenenda in vrina nisi ex opere nature interioris. sed si ab aere extrinseco fuerint tenen da nõ erunt. Sed isti ignorant q aer nõ operatur in vri na res diuersas nisi pp preparationẽ quã ab interio ri natura capit. Et vrina que in principio egritudinis a parte nature apparet grossa: z postea subtiliatur longi tudinẽ egritudinis significat. Et iam dictum est: q puero rũ vrina naturaliter est grossa z iuuenum subtilis.

¶ De hypostasi vrine z de eiꝰ significatiõibus. Cap. z4m.

HYPOSTASIS sanitatem denũtians debet esse in fundo z eẽ alba leuis z equalis: z in forma pineata in fundo: eo q est superfluitas tertie dige stiõis. Et de natura superfluitatũ ẽ vt sint graues: alba. quia mẽbra non nutriuntur ea sanguine nisi postq̃ est dealbatus z eis assimilatus: z propterea erit color su perfluitatis sic color nutrimẽti qñ virtus nutritiua segt suũ cursum nãlẽ: leuis z equalis pp digestionis tem periez: z quia hic tẽperies equalis est in oĩbus suis parti bus debet esse pineata. propterea q hec figura pportio nis equalitatẽ oĩum suarum partiũ in leuitate z grauita te ostendit: z qz actio caloris in hac forma dñat: z ẽt cor pora grauia nãliter extẽdunt z dilatant: sz leuia in seipsis aggregant z petunt ascensum quousqz acuantur sicut ac cidit flãme ignis. ¶ Sed significatio q̃ a loco sumitur est hec. vz. qz illud quod stat in parte superiori quod nebula appellatur significat pncipiũ aperitionis digõnis dum modo sit alba. Et pp hoc dicit hip. q si vrina nubes albam quarta die fecerit crisim in. vij. indicabit. Sz que stat in medio significat digõnis cremẽtũ: z que est in fun do pfectã digõnez significat absolute: dũmodo in hoc p seueret cõuenientibus diebus. Sed si mõ apparet modo vero nõ: significat nature debilitatẽ z illius impedimen tum. ¶ Et est sciendũ q aliqñ in vrina apparet hyposta sis alba qñ mã est flegmatica nõ cocta: z hec differt a na turali eo q ipsius partes sunt diuerse. Sz color citrinus hypostasis significat citrine cholere dñium quod virtu tem impedit digestinã: z ob hoc signuz est malũ. Sed ru bea solum significat materiam multam z pigritiam natu re que ipsaz propter sui multitudinẽ permutare nõ põt: propter hoc hec hypostasis longitudinẽ egritudinis si gnificat. Sed est salubris nisi malum aliqd apparuerit si gnum: qd si apparuerit significat mortem longo tempo re precedente: quod est. quia hoc malum signum adiũctũ significat q hec materie multitudo virtutibus in fine do minabitur: z ipsas vltimo psternet. Et si eidem bonum si gnũ copulabitur contrarium significabit. Sed malũ qd hec hypostasis significat nõ est nisi ex parte quantitatis z ob hoc pro maiori parte est signum salutis. ¶ Sed co lor niger in febribus acutis est vstionis signum: z pp hoc mortẽ significat. ¶ Sz differentia que est inter hãc hypostasim z humorẽ nigrum quem expellit natura per viã crisis est q hec hypostasis est in vasis fundo. Sed hu mor expulsus in vrina est dispersus: z pp hoc diuersitas loci diuersam ponit intẽtionem hoc est: quia qñ hyposta sis nigra est suspẽsa minus est mala hypostasi in fundo de cũbente: quod est. qz significat alicuius digestionis prin cipiũ: quãuis sit mala: z minoris est grauitatis. Sed que est in fundo malã digestionẽ complete significat. Et quã do hypostasis est obscura frigiditatẽ nature vel caloris naturalis extinctiones significat. Et hypostasis albagina ria multitudinẽ motus humoꝝ z defectũ digestiõis signi ficat. ¶ Sz corpora hypostasiũ extra nãm multarũ ma nerierũ sunt: qz quedã sunt que tritico fracto assimilant: z quedam que orobo assimilãtur: z significãt hẽ mẽbroꝝ liquefactionẽ: aut humoꝝ vstionem: z ppterea in egritu dinibus acutis sunt male: z si habuerint colorẽ rubeũ hu morem sanguineuz vstum significãt: aut partium epatis aut lumboꝝ significant adustionẽ. Et dicitur q citrinus in lũbis magis fit proprius. Sed laminosuz est pessimuz: qd est. qz mẽbrorum radicaliũ liquefactionẽ z incisionẽ si gnificat. Sz furfureũ aliqñ fit pp scabiem vesice: z aliqñ fit pp liquefactionẽ membrorum: z qd differre facit illud qd ex scabie vesice: aut ab alio: est q in ipso prurit' in partibus virge sentitur. Et vniuersaliter quãdocũqz hẽ accidẽtia passioni vesice adiũguntur. ¶ Et arenosum si gnificat: aut lapidem coagulatũ: aut incipientẽ coagula ri. Et si fuerit rubeum lapidem in renibus significat: z si fuerit album lapidem in vesica demonstrat. ¶ Et sanio sum apostematis rupturam significat in vrine membris locati. ¶ Et sedimen habens pilos similes capillis hu miditatẽ grossaz in renibꝰ a calore extraneo gñatã signi ficat. Et sanguineum coagulatum apertionem vene aut

E

Nebula di cit qñ est i supiori pte. Ras. 10. Almã. c. 30. nephisis vl nephilis q̃ supernatat eneorema q̃ ẽ i medio hypostasis in fundo ex hẽ corri ge literam Auic. c. 6o. dictiõis. 2e vide 3o thei sir tra. pri mo. c. 7o.

F

G

H

I apostema in vrine vijs significat. Et quod dictum est ad
presens de significatis vrine sufficiens est quantum ad
nostram opinionem.

De signis egritudinum membrorum intrinsecorũ ⁊ ex-
trinsecorum in generali. Cap. 25m.

DEINCEPS nos dicemus de signis cuiuslibꝫ
egritudinis in membris manifestis ⁊ occultis. Et
ſm ꝙ dictum est quedam egritudinũ sunt in mem
bris extrinsecis: ⁊ sunt manifeste ꝑ se: ⁊ significatio in istis
non est necessaria nisi in causis. Sꝫ egritudines que sunt
in partibus intrinsecis tribus modis significatione indi-
gent. Unus est ex parte membri patientis. Secũdus est
significatio qualitatis egritudinis. Tertius est significa-
K tio egritudinis cause. Et incipiemus a significationi-
bus egritudinum intrinsecarum. Et dicemus ꝙ iam di-
ctum est ꝙ egritudines complexionales habent duas
species, vꝫ. materialem ⁊ non materialem. Et he due spe
cies aut toti corpori communicant aut parti. Et quando
materialis egritudo est in vno membro: aut fixa est in
vijs suis aut in eius eẽntia: sicut apostemata ⁊ vlceratio
nes. Et significatio illius que est in vijs est de genere si-
gnificationum extrinsecarum vel intrinsecarum egritu-
dinum. Sed apostemata intus ⁊ extra fieri possunt. Sꝫ
egritudinum officialium quedam fiunt in partibus ex-
trinsecis corporis: sicut dilatatio ⁊ dissolutio que fiunt
manifeste sensui: ⁊ quedam fiunt in partibus intrinsecis
corporis: sicut oppilatio: lenitas ⁊ asperitas membrorũ.

De signis febris effimere. Cap. 26m.

ET INCIPIEMUS a mala complexio-
ne vniuersaliter totum corpus ambiente que fe-
bris nuncupatur ⁊ incipiemus a febre diei. Et dici-
mus ꝙ ipsam semper precedit aliqua ex extrinse-
cis causis efficientibus: excepto ꝙ hec in ipsa non est ex
signis proprijs: quod est q² cũ feb. diei semper hoc inue-
L nitur. Sed non conuertitur: vt semper talibus causis
stantibus necessario febris adsit. Et propterea instan-
dum est vt signa propria cognoscamus ⁊ etiam commu-
nia ad credulitatem fortificandam adducamus: ⁊ etiam
quia valent ad contrarium remouendum. Et huius
febris signa propria sunt duo. Unum est ꝙ pulsus in hac
febre varius non est: quod est. quia varietas non fit in
putridis febribus: nisi propter humorum multitudinẽ
aut malitiam. Secundum est ꝙ vrina suum naturale se-
dimen non mutat: quia in hac febre vrina non mutat ni-
si colorem: ⁊ hypostasis non egreditur a solito: nisi pro-
pter humorum putredinem. Et ob hoc necesse est vt in
hac febre hypostasis a solito non mutetur: ⁊ ex significa-
tionibus aliquando erit vt in hac febre accidentia for-
tia non sint ⁊ est lenti caloris non inflãmantis ⁊ vtpluri-
mum semel accidit vel forte ter aduenire potest: ⁊ dici-
tur ꝙ quando patiẽs intrat balneum ⁊ horripilationem
non sentit ꝙ tunc est effimera. Et hec sufficiunt significa-
tiones in febre diei.

M De febribus putridis ⁊ de earum signis. Cap. 27m.

ET DICAMUS de putridis: harum fe-
brium vniuersaliter due sunt species: vna in omni
bus venis fit: ⁊ alia fit in humoribus digestionis
membrorum. Et differentia que est in his dua-
bus speciebus talis existit: quod est. quia febris que fit ex
materia existente intra venas: interpolationem non
habet neque typum: quamuis paroxismus aliquando
plus fortificetur alijs diei temporibus. Sed febres qua-
rum materia est extra venas habent interpolationem
circuitus ⁊ typos. Et causa propter quam habent cir
cuitus est: quia humor qui putrefieri debet non putrefit
simul ⁊ semel: quod est. quia in eo preparatio putrefa-
N ctionis nõ est completa: sed paulatine in putrefactione
procedit: ⁊ hic sequitur modus ordinationis: quod est.
quia hec operatio ſm aliquem modum est naturalis:
quod est. quia natura in hoc regimen habet: eo ꝙ est pu
trefactio cum digestione: ⁊ propterea varietas ordina-
tionis in circuitibus signum est malum: ⁊ non est hec ope
ratio attribuenda calori putredinali simpliciter: sed ca-
lore naturali: eo ꝙ in materia nõ naturali operatur sicut
in multis vijs nature reperitur. Et rationes Galeni qui-
bus conatur attribuere ordinem circuituum substantia-
liter calori putredinali hic infranguntur: ⁊ nostras radi-
ces naturales non sequunt̃ que super philosophiã ⁊ me-
taphysicam inscribuntur: ⁊ qui illas nõ intelligit hoc nõ
confitebitur. Et propterea mea sententia penitus est
ꝙ natura istos circuitus cuꝫ calore intrinseco operatur:
O quamuis superuenerit huic calori aliquid extra naturaꝫ
in quantitate aut qualitate: in eo ꝙ est agens in materia
non naturali: videlicet in humore egritudinem faciente.
Et accidens ꝙ cum humore aduenit est simile in hoc
accidenti qđ ei aduenit cum cibo: quod est. quia inconti-
nenti sumpto cibo infrigidamur. Et non est inter hec
duo differentia nisi ꝙ accidẽs quod aduenit ꝓpter cibũ
est naturale: quia cibus est naturalis: sed qđ aduenit cuꝫ
humore est preter naturã: quia calor cum materie primo
obuiat sepelitur: ⁊ postmoduꝫ assumit victoriam super
ipsam: ⁊ augmentando ad suum reuertitur esse quando
ipsius digestio fuerit ꝑfecta. Et iam bene exposuimus
omnia in tractatu quẽ fecimus super libro de febribus
Gal. Et ille ordinationes circuituum diuersificantur ſm
P naturam humorum: ⁊ quantitatis facientis febreꝫ ſm ꝙ
infra dicem⁹. Et causa quare febres que sunt intra ve
nas interpolationem non habẽt: est quia quãdo in par-
tem humoris putridi calor accenditur nõ potest ipsuꝫ na
tura dissoluere: donec alia particula accendatur. ⁊ hoc
propter solidationem vasorum contingit: ⁊ propter ean
dem causaꝫ etiã typus nõ fit: ⁊ etiã quia illud ex eo qđ dis
soluitur a mẽbris sensibilibus nõ sentitur. Sed putrefa-
ctio que in humore fit qui extra venas est: huic cõtraria
existit: propter euaporationem que per porositatẽ mem
brorũ fit: ⁊ propterea sunt in istis circuitib⁹ typi propter
sparsionẽ humoris pungitiui super mẽbra sensibilia aut
humoris ventosi: ꝓpterea q² typus magis appropriã-
dus est humori mobili ventoso q̃ꝫ fixo. Et signa propria
febriũ putridarũ sunt duo. vnũ est ꝙ vrina in principio
hypostasiꝫ nõ habet: propterea quia calor est impeditus
propter humoris digestionem: aliud est q² pulsus est va-
rius ⁊ diuersus. Item alia sunt signa istarum febrium a si
gnis significantibus duas species repletionis: hoc est ſꝫ
vasa ⁊ ſꝫ virtutẽ. Ista sunt ꝓpria signa vniuersalitatis fe-
brium putridarum.

De signis febris cholerice. Cap. 28m.

Q SED SIGNA ꝓpa vnicuiqꝫ feb. sunt hec. Scias
ꝙ signa fe. que fit ab humore extra venas: ⁊ in fe-
bre cholerica sunt typus fortis pungitiuus. Et pul-
sus in principio istius feb. est paruus rarus ⁊ debi-
lis: ⁊ hoc est propter humorem qui calorem obruit natu
ralem: ⁊ propterea refrigeratur corpus in principio pa-
roxismorum: ex eo ꝙ calor naturalis ab humore oppri-
mitur putrido. Et quando calor extraneus generatus in
humore putrido calori naturali admiscetur: tunc crescit
⁊ per totuꝫ corpus augmẽtatur: ⁊ propter hoc pulsus in
eodem statu non permanet: sed propter caloris cremen
tum crescit ⁊ fortificatur. Et vrina in hac fe. pro maio
ri parte est ignea: ⁊ patiens penitus affligitur siti: ⁊ aliqñ
his iungitur amaritudo oris. Et dicitur ꝙ quãdo hec fe.
dicit̃ pura ꝙ ipsius paroxismi ad plus vsqꝫ ad duodeciꝫ
horas

A horas plongantur: ꝛ circuitus huius febris est tertianus: sed tñ non ꝯuertitur: qa nõ est necessarium ꝙ omnes febres que hñt circuitum hunc sint de cholera. Sꝫ possibile est vt sint due quartane aut due quintane: ꝛ hͦ nõ accidit nisi i pncipio egritudinũ. Ista sunt signis ꝑpria huius feb. ꝛ aliqñ significationes iste rebus cõibus fortificant. hoc est qꝛ cõplexio: aer: etas: ꝛ aliud regimẽ huic humori cõparantur. Et aer cũ hoc humore cõparationẽ habꝫ modis duobus: vnum est ſm suuꝫ tẽpus naturale: vt est estas q̃ est calida ꝛ sicca: alius est qñ egreditur suum cursum naturaleꝫ ad caliditatẽ ꝛ siccitatem: quamuis tp̄s ꝑ sui naturam debeat esse frigidum. ¶ Sed febres que paroxismos non habent istis cõmunicant exceptis circuitibus ꝛ typo. Et i hoc genere ingreditur febris que causon nũcupatur cuius materia intra venas est: ꝛ maxime circa os stomachi: ꝛ epar posita est: propterea in hac fe. nõ est rigor. Et sitis fortis huius fe. propriũ signũ est. Et peior B specierum causonis est illa que fit a cholera zinaria aut prassina. Et illius paroxismus lõgus ẽ propter inobediẽtiam humoris illius ad digestionem recipiendam.

¶ De signis febris flegmatice. Cap. 29m.

ACCIDENTIA magis ꝑpria hui⁹ febris sũt: qa in principio extrema infrigidantur ꝛ est tẽpus frigoris longum: sed paulatim inualescit. Et quando incipit calor apparere redit frigus ꝛ fortificat super eum. Et tempus paroxismi istius fe. 18. occupat horas: ꝛ calor istius febris non est modicatiu⁹ nec furiosus: et propterea primitus tactui non manifestatur. Et hui⁹ febris pulsus rarior ꝛ minor est pulsu febris tertiane in quolibet. 4. suorum temporum. Et vrina in hac febre est subtilis ꝛ alba: aut spissa ꝛ obscura: ꝛ si calor putredinalis est fortis: ꝛ flegma purum non est: tunc possibile est vt vrina sit rubea: ꝛ palpebre patientis tumide erũt. Et in pluribus horum patientium os stomachi est frigiduꝫ: C ꝛ si vomitus eueniet flegmaticum euoment. Et aduentus ipsius paroxismi omni die signum proprium non est: quia due tertiane hunc eundem faciunt paroxismum. Paroxismus longus est propter ipsius humoris tarditatem: ꝛ paroxismi ipsius plus continuantur q̃ꝫ cholere paroxismi: quia iste humor putrefactioni magis est appropriatus. Et adhuc propter longitudineꝫ paroxismi aduenit humori non corrupto preparatio putrefactionis ꝑpter longam morã caloris extranei in corpore diu permanentis: ꝛ hoc propterea accidit: quia calor febris huius est temperatus ꝛ subiectum habet humiditatis. Sed in feb. cholerica qa calor extraneus cum ea accensus cito transit non est tempus preparans ad putredinem in parte non putrefacta ꝛ vniuersaliter in hac febre calor intrinsecus est valde sepultus: hec eniꝫ est causa ad plus continuandos in hac febre paroxismos. Et deterior harum febrium est illa que ex flegmate fit vitreo. Et silr̃ ẽt aliquando cognoscitur hec febris: aere: etate: ꝛ consue- D tudine ꝛ complexione. quia hec comparationeꝫ habent cum humore hanc feciente febrem.

¶ De signis febris quartane. Cap. 30m.

HEC INCIPIT cum frigore grauitate ꝙ tunc accidit patienti stridor dentium. Et patiens tunc sentit membrorum cõfractionem: ꝛ hoc fit propter frigiditatem ipsius humoris ꝛ grauitateꝫ. Et pulsus istius febris est tardus: rarus: ꝛ paruus: plusquaꝫ fit in flegmatica: hoc dico in principio paroxismi: ꝛ dicitur ꝙ in augmento maior est q̃ꝫ in flegmatica. quia calor in hac febre manifestatur ꝛ febris fortior existit. Et colores vrine in hac feb. variantur: nam aliquando est alba ꝛ subtilis ad viriditatem declinans: ꝛ aliquando nigra ꝛ grossa ad rubedinem declinans: ꝛ vtplurimum hec febris alias sequitur febres. Et tempus huius febris est lon- E gum: ꝛ tẽpus reuolutionis ipsius est dimittẽs duos dies: ꝛ inualescit tertium. Et quartane circuitus est quasi sicut proprium signum in hac febre: propterea quia nõ inuenitur talis circuitus in aliqua alia febre simplici vel composita. Et maior pars hãc patientium sunt splenetici. Et fortificatur significatio in hac a reb⁹ cõibus ſꝫ ꝙ in alys dictum est vt ab aere ꝛ ab etatibus: ꝛ a cõplexione: ꝛ a signis significantibus dñium istorum humorum.

¶ De signis feb. que in arabico nominatur michabecha: ꝛ est sanguinea. Cap. 31m.

HEC FEBRIS typum non habet: eo ꝙ sanguis eam faciens est in venis: excepto si fieret ꝑpter apostema nominatum flegmon: quod in aliquo membrorum principalium esset generatum: F sicut in epate ꝛ etiam diafragmate: quia tunc in hac febre essent paroxismi tertianary similes cholere paroxismis: quia sanguis quando supercalescit ad naturam declinat cholere: ꝛ propterea in hac febre non est differentia inter feb. cholericam que habet materiam intra venas ꝛ istaꝫ nisi in magis ꝛ minus: quia nõ potest in corpore fieri febris de cholera pura soluꝫ: quia talis febris de cholera de necessitate mortifera eẽt: quod est. quia cholera non est apta recipere aliquam digestionem: nisi in hͦ ꝙ cũ sanguine est admixta: aut cũ materia qua nutriunt mẽbra radicalia: hoc est sanguis dealbatus. ¶ Et signa que significant hanc febrem sunt signa dominium sanguinis significãtia: ꝛ iaꝫ nos narrauimus ipsa. Et pulsus hãc patientis est in vltimo magnitudinis ꝛ fortitudinis. Urina est rubea ꝛ grossa ꝛ suspiria: ꝛ inquietudines sunt propria in hac egritudine ꝛ in cholerica. Excepto ꝙ in egritudine illa fortiora existunt. Et alienatio mentis pro- G propria est in febrib⁹ acutis. ¶ Et verba Galeni varia sunt in hac febre: quia aliquando dicit ꝙ est cholerica continua. ꝛ aliquãdo dicit ꝙ est aliud a cholerica: ꝛ ꝙ non debet attribui cholerice: nisi quia non habet putrefactionem perfectam: quia natura istius febris est media inter febrem diei ꝛ febrem putridam: ꝛ sententiam meã tu iaꝫ nouisti. Item febris ista non habet nisi vnum perioduꝫ: ꝛ in illo aut soluitur aut occidit. Et aliquando incipit lenta ꝛ semper ad vltimũ fortitudinis crescit. ꝛ aliquãdo est cõtrarium: ꝛ aliquãdo in vno permanet statu. ꝛ causa huius paroxismi alias per alios multoties dicta est. ¶ Ista sunt signa cognitionis febrium simpliciuꝫ ꝛ qui simplices cognouerit: cõpositas cognoscere poterit: ꝛ ista exẽpla non fuerunt data nisi per modũ similitudinis: quia raro inueniũtur. Et adhuc quia maior pars accidẽtiũ que in his febrib⁹ tibi narraui non verificãtur nisi in febribus que sunt de materia humorum naturalibus propinquorum. verbi gratia quia paroxismus febris cholerice maior. 12. occupat horas. quando cholera naturalis est putrefacta. Sed quando vitellina aut zinaria putrescit: tũc longior erit paroxismus. ꝛ accidẽtia erũt pessima. ꝛ pauci euadunt ꝛ maxime ex zinaria: eo ꝙ aptitudinem digestionis non habet: quod est. quia quandocunque humor adeo contrarius est vt complexio corporis non possit agere digerendo super eum: tunc febris deterioreꝫ exitum habet: ꝛ quandocunqꝫ potentie propinquior est: tũc febris salubrior est. H

2° ð dĩntiꝭs febriũ. c. ꝑ. ꝛ penul. ꝛ 9. ð ige. 3. ꝛ 3. ꝑnostico rũ. 7. Sꝫ ꝑ ma assor. 12. vr̃ eam negar̃. ꝑ q̊ vide p̃ͣ q̃r ti. tra. 2. ca. 45. ꝛ. 16. cõ ti. c. 2. ꝛ 17. einsdẽ. c. 4. vbi videntur ei iponere diuersa. ꝛ 3. coll̃ꝫ 8. ꝛ 8. theorice. c. 4. cõceditur. et Rabbi moyses 10ͣ affor̃. ꝑticula. imponit ei diuersa.

¶ De compositione febrium. Cap. 32m.

ET SCIAS ꝙ cõpositio febris est a causa locali: aut a causa mãli. Itẽ cause materiales tres hñt modos. Unus est qñ duo miscẽtur humores: ꝛ tũc materia febris fit inter illos duos humores simplices qui singulas possunt facere febres: ꝛ etiã accidentia tũc ex his mixta erunt. ¶ Itẽ alius modus est vt vna sit putrida:

I ꝛ alia fit ethica. Tertius modus est vt vnus modus faciens febrem sit cum apostemate ꝛ alius sine. ¶ Et aliquando componuntur due febres ꝛ miscentur earum paroxismi absq; eo ꝙ materie misceantur: ꝛ hoc propter causas locales accidit: sicut possibile esset vt vna esset intra venas: ꝛ alia esset extra: ꝛ in hoc genere locatur feb. que emitriteus nuncupatur. ¶ Et aliquando humores febrē facientes erunt vicini sed nō mixti. Et possibile est etiam vt omnes iste species adinuicem cōponātur. ¶ Et etiaʒ potest vnus modus cōpositionis dici vt fm magnitudinem ꝛ paruitatem: ꝛ fm fortitudinem ꝛ debilitateʒ: hoc est vt causarū efficientium vna sit fortis: alia debilis.

¶ De signis febris ethice. Cap. 33m.

HEC FEBRIS tres habet fm ꝙ ab alijs dicitur: ꝛ accidentia in hac fm plus ꝛ minus diuersantur: ꝛ accidentia eius occulta sunt in principio: ꝛ
K quandocunq; videbis corpus cuʒ calore continuo lento vltra dies tres: quando non in corpore incipit manifestari: tunc vni lente continue assimilatur. Et si patiēs eā quasi non sentit: nec habet putridarum febrium significationem opinandum est ipsam esse ethicam. Item post horas tres ab assumptione cibi patientis pulsum considerare debes: ꝛ caloris quantitatem: ꝛ si calorem inueneris augmentatum: ꝛ pulsum velocem: aut in aliqua dimensione magnificatum: tunc istam febreʒ ethicam iudicabis: quod est. propterea quia membra malam complexionem acquirūt calidam: de natura nutribilis est sibi nutriens assimilare necesse est vt cibus corpori adueniens calorem extraneum debeat adipisci: quāuis cibus ille frigidus sit aut non: ꝛ propterea tunc febris fortificatur: ꝛ accidentia augmentantur: qd in putridis nō conuenit. ppterea quia calor extraneus in illis radicaliter non est fixus in membris que in cibum agere debent. Et cause que ab alijs medicis dantur accidentales sunt sicut fabule cantatorum: quia dicūt ꝙ cibus in talibus patientibus ꝛ corporibus est fm similitudinem aque super calcē
L proiecte: qa impossibile ē vt virtus nutribilis a nutriente tantum sit elongata vt ipsum eidem sit cōtrarium. Sicut aqua calci. reperitur enim quod vnūquodq; istoruʒ alteruʒ corrumpit. ¶ Et raro hec febris accidit nisi post alias febres sicut post effimeram in corporibus ad hanc paratis aut post aliquam ex febrib⁹ putridis. Et quando fortificatur hec febris marcescit corpus īfirmi ꝛ siccatur pellis eius: ꝛ deformatur facies ꝛ profundātur oculi. Et cum venerit ad vltimū gradum ethice videbis oculos eius quasi aspersos cinere sicut videtur in oculis eorū q tangunt puluerem ꝛ contrahuntur palpebre inferius sicut accidit patienti subeth ꝛ pellis frontis est tensa ꝛ sicca quasi corium preparatum: ꝛ timpora habet tensa: auricule ꝛ palpebre citrini fiunt coloris. Et pellis myrach ventris fit sicca ꝛ rugosa: ꝛ pulsus eius est tēsus sicut chorda: velox: ꝛ debilis: ꝛ vrina est oleagina. Alia vero signa istius febris manifesta sunt ꝛ in libris spicatorum plene enarrata. vñ non est necessarium ea reiterare.

¶ De signis apostematum sanguineorum. Cap. 34m.

DEINCEPS volumus loq de signis apostema-
M tum. Et dicimus ꝙ signa apātū sanguineoruʒ sunt rubedo coloris cum forti calore: ꝛ rubore: ꝛ dolore magno. Saluo ꝙ mēbrum non sit insensibile: ꝛ cum hoc extensionem habeat: ꝛ hec sanguinis apostemata diuersificātur fm magis ꝛ minus. ¶ Et scias ꝙ in apātibus istis sanguis mundus est a putredine: sed quādo putrescit generatur pustula: que dr̄ pustula: ꝛ signum istius apostematis est: qm̄ est maioris inflāmationis valde flegmone: ꝛ in his apātibus febris ē fixa: ꝛ i hoc genere sunt apāta que fiunt in subascellis ꝛ inguinibus.

¶ De signis apostematum cholericorum. Cap. 35m. N

ET SIGNA cholericorum apostematum sunt coloris citrinitas: ꝛ humorum subtilitas ꝛ dolor fortissimus sine extensione: ꝛ formica deambulatiua huius generis est.

¶ De signis apostematum flegmaticorū. Cap. 36m.

ET SIGNA flegmatici apostematis sunt coloris albedo cum priuatione doloris etiam si comprimūtur: ꝛ vniuersaliter ista apostemata sunt apparentia ꝛ oculis discreta: ꝛ simplicia sunt. Et in cognitione non indigent forti perscrutatione: composita tamen indigent fortiori: ꝛ illa per cōparationem simplicium accidentium cognoscentur. O

¶ De signis apostematum melancholicorum. Cap. 37.

SED APOSTEMA melancholica cuʒ flegmaticis communicant in doloris priuatione: saluo ꝙ in tactu duriora: ꝛ in colore obscura: ꝛ cācri etiaʒ in hoc genere existunt: ꝛ sic denominatur eo ꝙ cancrorum pedibus assimilatur: eo quia vene que eos circundant sunt sanguine nigro replete. ¶ Ista sunt signa apostematuʒ que in partibus exterioribus corporis apparent. Sed de his que intraneis partibus corporis fiunt: dicam cum egritudines membrorum interiorū enarrabo. ¶ Egritudines vero que in superficie cutis appa- P
rent sunt sicut variole: ꝛ morbili: scabies: lepra: ꝛ morphea: ꝛ similes his: ꝛ quedam ipsarum signa habēt pronostica antequam fiant: quod est. quia signum pronosticum lepre est raucedo vocis: ꝛ grossicies eius: ꝛ anhelitus strictura: ꝛ rubedo faciei aliquando ad obscuritateʒ tendentis cum faciei inflatione: ꝛ albedinis oculorū obscuritate ꝛ rotunditas etiam oculorum signum est maxi-
mum denotans lepram. ¶ Sed variolarum signa pro- Q
nostica: sunt feb. continua ꝛ faciei inflatio: ꝛ timporum ꝛ grossicies venarum cum rubedine: ꝛ nasi pruritus: ꝛ gule: ac colli grossicies: ꝛ hec egritudo solum semel aduenit patienti. ¶ Et scias ꝙ omnis pustula que in superficie corporis fit cum febre est signum expertum ꝙ ex genere egritudinum pestilentialiuʒ manant ꝛ maxime que ex melancholico fiunt humore: ꝛ cum aperiuntur aduenit eis escara similis ignis combustioni.

Ois pust[...] la i superfic[...] corpis q[...] fit cū febr[...] est ex ge[...] pestilenti[...]

¶ De crisi in generali. Cap. 38.

ET QVIA febres ꝛ vniuersaliter acute egritudines non sanantur nisi per crisim: deinceps narranda sunt signa crisim laudabilem ꝛ inlaudabileʒ significantia. Et dicimus ꝙ crisis cognitio quinque rebus habetur. ¶ Una est cognitio siue discretio egritudi-
num que crisi sanātur ab his que sine crisi sanant. ¶ Se- Q
cunda est cognitio signorum significantium quatuor egritudinum tempora: quia non in quolibet istorum temporū fit crisis laudabilis. ¶ Tertia est cognitio speciei euacuationis illius rei que egritudinem facit: quod est. quia res que euacuantur quando egritudini sunt incōuenientes: tunc sunt inlaudabiles. Et quādo sunt conuenientes egritudini sunt laudabiles. ¶ Quarta res ē pprie i essentia crisis aut in ipsius pronosticatione. ¶ Quinta est cognitio dierum in quibus crisis fit laudabilis aut inlaudabilis. ¶ Et post hoc euenit commemoratio bonorum ꝛ malorum signorum in egritudine qualibet que consu-
nitur per crisim vel sine crisi: ꝛ signorum bonorum signi-
ficantium super liberationem. ¶ Et dicimus ꝙ discre- pᵃ
tiones egritudinum que crisi terminantur ab illis que sine crisi terminantur sunt he que finiuntur dissolutione occulta aut manifesta: ꝛ habentur a longitudine egritudinis aut ipsius breuitate. Quod est quia crises non fiunt manifeste nisi in egritudinibus que breui tempore finiuntur. Et lōgitudo egritudinis atq; breuitas a natura essen-

A tie egritudinis cognoscitur:⁊ similiter a rebus extrinse-
cis que illis similes aut dissimiles indicantur: sicut aer:
clima:dieta:⁊ exercitium:⁊ similiter cōplexio ⁊ etas.Et
aliquādo breuitatē ⁊ longitudinez egritudinis cognosci-
mus a nā mēbri patiētis sicut apāta q̄ in mēbris princi-
palibus generant.Et multoties ab accidētibꝰ cognosci-
mus.Qđ est:qꝛ quedā accidētia breuitatē:⁊ quedā longi
tudinē significāt.¶ Jtez maior pars accidētium q̄ in su-
perfluitatibꝰ corpoꝝ apparēt ex signis digōnis ⁊ priua-
tionis eiusdē simili mō significant sup egritudinū tēpora
in longitudine ⁊ breuitate:⁊ nō solum ex parte q̄litatis:
B verū etiā ex parte quātitatis:ita ꝙ quādo erunt multa
citā cōsumptionē egritudinuz significabūt:⁊ quādo erūt
pauca ꝯtrariū denotabūt.Et egritudines q̄ nāliter sunt
breues sunt cholerice aut sanguinee:siue cū apate mē-
broꝝ p̄ncipaliū fiunt aut nō.Qđ est:qꝛ tertiana pura ter
minū.xiiij.dierū nō excedit:⁊ aliq̄n per spaciū septima-
ne vnius ꝯsumitur:⁊ si fuerit intra venas acutior erit:et
ſm istū modū est in sanguinis febre:eo ꝙ est in vltio acui
tatis.¶ Et scias ꝙ antiqui nō dixerūt ista nisi in egritu-
dinibꝰ acutis q̄ terminant in.xiiij.diebus vel infra:⁊ hoc
nō inuenit nisi in istis duobꝰ generibꝰ febriū:⁊ in apātibꝰ
sanguineis ⁊ cholericis.Sed flegmaticarū febriū tēpus
est longū:⁊ digōnis signa in eis ante tres septimanas nō
apparēt.⁊ aliquādo ad spaciū pluriū mēsiū extendunt.
Et q̄ ex cōpositiōe ex flegmate ⁊ cholera sunt:inter has
medie existūt.Et melīce spacio septē mēsiū extēdunt.et
qn̄ res extrinsece egritudini ꝓportionant:vt cōplexio:
etas:⁊ regimen:⁊ he sunt cause lōgitudinis ⁊ breuitatis
egritudinis.¶ Et adhuc sunt egritudines hn̄tes ꝓprieta
tez ex sui nā longitudinis ⁊ breuitatis.v.g.vt iuuenis ha
bēs cholericā febrē ex pura cholera:⁊ in regiōe calida:
C ⁊ tēpore calido:⁊ cū regimine calido:⁊ cōplexione cali-
da.dico ꝙ hec egritudo finiet oīno ante septimū diem.
Et econtrario in sene habente febrē ex melīa:⁊ in hye-
me:⁊ regiōe frigida:⁊ melīce cōplōnis:⁊ regimē ei simi-
le.dico ꝙ hec febris nō eradicabitur vsqꝫ ad sex mēses.
Et quādo nō cōueniūt hec cuz egritudine erit lōgitudo
⁊ breuitas ſm ꝓportionez multitudinis ⁊ paucitatis ab
eadē.Sed accidētia significantia breuitatē egritudinis
sunt fortitudo caloris ⁊ pulsus:magnitudo ⁊ velocitas:
⁊ vl̄r omnis fortis egritudinis motus a forti ꝓuenit ca-
lore:⁊ caloris corꝑis subita ꝑmutatio ad citrinitatē:vel
ad rubedinē subito:vel ad maciē.Sed accidētia signifi-
cantia super longitudinē sunt his ꝯtraria:⁊ mediocria si
gnificant mediocritatē inter longitudinē ⁊ breuitatem.
¶ Sed signa significātia super quatuor egritudinū tem
pora q̄ ꝓueniunt ad crisim aut non:hec sunt.Scias ꝙ si
gna principij egritudinis sunt quādo accidētia ſm vnū
modū inueniunt ⁊ nō fortia.v.g.tēpora afflictionū tunc
erūt equalia queadmodū tēpora tūc quietis talia erūt:
⁊ de huius tēporis ꝓprietate est vt nullū digōnis signuz
D in vrina ostendat:vel in sputo nisi egritudo prauior effi
ciat.Et signū augmēti est qn̄ egritudinis accidētia accre
scunt:⁊ tunc tēpus afflictionis ꝓlongat ⁊ tēpus quietis
breuiat.Sed anticipatio paroxismi augmētū egritudi-
nis nō significat si cū hoc lōgitudo tēporis aut fortitudo
nō adiungeret.Qđ est:qꝛ qn̄ anticipatio paroxismi a for
titudine ⁊ velocitate egritudinis causat: tūc necessario
sequit lōgitudo paroxismi ⁊ fortitudo.Sed quādo causa
anticipatiōis est digōnis aptitudo ⁊ humoꝝ subtiliatio:
tūc paroxismus fortior nō erit:ergo anticipatio sola aug
mēti signū nō est.Et signū ꝙ augmēto ꝓpriū existit est di
gestionis manifestatio:hoc est vt nebula suspensa in me-
dio vrine videat:aut in superficie ipsius.Et signa status
sunt q̄si similia p̄ncipij signis ſm tēpus:q̄uis ſꝫ patiētis

E vires diuersificent:⁊ tunc in digerēdo cōplet suā actio-
nem natura:cuz in vrina cōpleta digestio reperit.¶ Et
scias ꝙ nō est necessariū vt in hoc tēpore accidētia for-
tia sint:⁊ si q̄sieris q̄ sit causa quare tēpore status natu-
ra debilitata digestionē oñdat:⁊ in tēpore p̄ncipij virtꝰ
fortis digestionē occultet:⁊ his ꝯtrariuz sequi debet:qa
fortitudo nature dꝫ opponi inobediētie materie.¶ Re
spōdemus qꝛ est semꝑ vna cōparatio tēporis inter agēs
⁊ patiēs:⁊ sicut forma ⁊ efficiēs ꝓpriū ⁊ ordinatū tēpus
hꝫ sibi ad agendū:similiter materia hꝫ sibi ꝓpriū ⁊ deter
minatū tēpus ad patiendū:⁊ q̄uis forme veraciter tp̄s
nō attribuat:sed materie: tn̄ hoc est dictū in formis ab-
stractis:verūetiaz in formis relatiuis hoc potest dici qđ
dictū est.¶ Et declinationis tēporis signa sunt quando
F accn̄tia alleuiant:⁊ nā egritudini dominat:⁊ paroxismi
abinuicē elongant ⁊ breuiores efficiunt.Et sicut antici-
patio sola paroxismi nō est signū augmēti.sic postpositio
sola nō est signum declinationis.Qđ est:qꝛ postpositio a
paucitate materie fieri potest ⁊ a nature debilitate.

¶ De speciebus euacuationū que fiunt in crisi. Cap.39m.

3a G ET SPECIES euacuationū q̄ in crisi fiunt ſm
hunc modum sunt.vꝫ.per fluxum ventris:per vo
mitum:sudorem:vrinaz:⁊ sanguinis per nares flu
xum:⁊ fluxum hemorroydarū ⁊ in mulieribus per
menstrua:⁊ aliquādo crisis fit per apāta:tamen illa cri-
sis laudabilis non est nisi fiant apāta in ignobilibꝰ mem-
bris:⁊ aliquādo fit per pustulas iūcturarū.Et vnaqueqꝫ
species istarū eūationuz in aliqua egritudine ꝓpria ē vt
plus:⁊ maxime quādo crisis laudabilis est.¶ Crisis fe-
briuz cholericarū per vomitū:aut fluxū ventris:aut su-
dorē:aut per vrinā fit.Et sanguinearū per modū alicuiꝰ
exitus sanguinis fiet.⁊ etiā aliquādo a cōicatione q̄ꝫ mē
bruz patiens cum alio hꝫ iuuatur eūatio.Sicut apa ce-
rebri creticat pluries per fluxū sanguinis nariuz q̄ꝫ per
hemorroydarū fluxū:⁊ qđ i gibbositate epatis:creticat
per vrinā:⁊ qđ in concauitate est per fluxum vētris ter
minat.Saluo ꝙ egritudo sanguinea non sit:aut per he
morroydas:aut per mēstrua si sanguinea sit.Sed crises
q̄ sunt per apāta aut per pustulas:vtplm̄ in egritudini-
bus longis fiunt:q̄ quidē mortifere crises in fine sunt ꝓ-
pter apāta q̄ in mēbris principalibꝰ fiunt: ⁊ propterea
precipit Hippo.in aliquibus istarum egritudinū eūatio-
nem in principijs fieri:sed non digestionem expectare.

¶ De diebus creticis. Cap.40m. 4a

ET DIES manifesti laudabilis crisis:†sunt dies
qui a principio egritudinis per quaternariā enu-
merantur cōputationē.hoꝝ primus est q̄rtus:⁊ se-
cūdus est septimꝰ:eo ꝙ.iiij.hic vtrisqꝫ cōmunicat:⁊ post
hunc.xjꝰ.non cōmunicans:⁊ post hunc.xiiijꝰ.⁊ post hūc
xvijꝰ.cōmunicans est:⁊ post hunc.xxꝰ.cōmunicat:⁊ post
hos.xxiiijꝰ.xxvijꝰ.xxxjꝰ.xxxiiijꝰ.xxxvijꝰ. ⁊.xxxxꝰ.⁊ vltra
xxxxm.sunt egritudines cronice:⁊ quasi non vltra appa
rent crises manifeste ⁊ ante vigesimum fiunt per quar-
tanariā cōputationem:⁊ hoc fit qa fiunt in quartis:⁊ in
quartis antecedētibꝰ indicantur sicut crisis q̄ fit in septi
mo que indicatur in quarto bono signo in quarto appa
rente sicut nebula alba suspensa:⁊ vndecimus quartūde
cimum indicat:⁊ decimusquartus decimūseptimū indi-
cat:⁊ decimusseptimus vigesimū indicat:sed post vigesi
mum non fit indicatio nisi per septimanas:⁊ isti dies om
nes ꝑ maiori parte laudabiles sunt:⁊ in eis maior pars
crisium fit.Sed sunt alij qui in bonitate istis propinqui
existunt:⁊ silr̄ laudabiles existunt qui non creticant pro-
pter longos circuitus sicut tertiꝰ:q̄rtus:⁊ nonus:⁊ deci-
mustertius:⁊ decimusnonus:⁊ vigesimusprimꝰ.oēs enim
hi dies nullā hn̄t vim indicationis crisis:sed nonus pro

† De diuersitate assignatiōis hꝰ vide lº de ꝺcretorijs i fine.⁊ 4º ꝺ mōb.char. 317.et.318. ⁊ lº ꝺ ꝺcretorio.char. 476.⁊ lº ꝺ humoribꝰ. 580.⁊.581. ⁊ i ꝺ coacꝫ ꝓdictiōibꝰ. 562.⁊ i lº ꝺ carnibus 597.⁊ in ꝑ epidimiaꝝ i fine tertij status.⁊ 2a affo.23.et 24.⁊ q̄rta affo.29.et 36.⁊.59.et 61.te.⁊ cōmen.et 3a affo.28.et 3º ꝓnostico rū te.⁊ cō. 8.9.⁊.10.⁊ ꝑ de diebꝰ creticis 4º ⁊ 5º.⁊.10.et 2º eiusdē.c. 5.⁊.6.⁊.19. cō.fo.394. 399.398. 395.col.1. ⁊ 4a.⁊ 10º ad Almā. ca.29.⁊ 3º Theysir trac.2.c.1.

I maiori parte indicat vndecimũ. Sed dies in quibus plu
rimuꝫ fit mala crisis est sicut sextus: ⁊ hic est peior oium:
et vtplurimũ in eo fit mala crisis. Sed q̃rtus est idicati
uus huiꝰ: hoc est qñ malũ apparet signũ: sicut est nebula
nigra: ⁊ post illũ in malitia existit. xiꝰ. ⁊ post hũc octauꝰ:
⁊ post hunc decimus: ⁊ post hũc decimusqntꝰ: ⁊ post hũc
xvj. ⁊ post hũc decimusoctauus: sed raro in. xiº. fit crisis.
¶ Et debes scire ꝙ iste crises a pñcipio egritudinis co
putanť: ⁊ est quãdo manifeste in operationibꝰ lesio ap
paret: excepto in pariẽte: q2 ab ipso partu incipere de
bemus q̃uis egritudo post partũ ꝑ. xxx. dies sensibiliter
extitisset: ⁊ breuiter he regule dicta Hippo. sequuntur.
Et cecidit diuisio inter antiquos in his diebus in malitia
⁊ bonitate. Sed isti dies approbati sunt a duobꝰ viris:
K qui priores in hac arte extiterũt: ⁊ sunt Hippo. ⁊ Gal. et
creditur ꝙ veritatẽ dicãt ꝓpter experiẽtiã eoꝝ multã:
⁊ causa hoꝝ ꝑ plurimos dicta est. Et qđ nobis vř ex hoc
declaratũ est a nobis sup accusam Auicẽ. quã cõmẽtati
fuimus. ¶ Et scias ꝙ dies isti q̃uis verificenť in crisi ne
cessitatẽ nõ hñt: sed veritatẽ hñt fm plus: q2 Rasis di
cit ꝙ expertus fuit in infirmaria relenson in pluribꝰ de
cẽmiliũ hominũ: ⁊ in mľtis ipsoꝝ verificati sunt istis dies
laudati: ⁊ in aliquibꝰ dies reprobari liberationẽ habue
runt: ⁊ similiter cecidit in periclitatione: ⁊ hoc ꝑ parte
est cuꝫ Gal. ⁊ pro parte contra: ⁊ Auençoar similiter: vt
Rasis est testificatus: cui in hac sciẽtia debet cõcedi co
rona qui vixit. 135. annis: ⁊ in quadragesimo anno in hac
arte operari cepit: ⁊ in bono obijt statu: ⁊ in habitu sciẽ
tie vidit quãta videre ⁊ cognoscere potuit. g̃ sui libri cre
dendi sunt ⁊ ipsius testimonia. Et res quas iã scire possũ
mus: q2 crisis est ꝓpinqua seu velocitati motus egritudi
nis: ⁊ furiositati ipsius. Et signa q̃ in vrina apparẽt: et in
sputo: ⁊ pulsus fortitudo: ⁊ egritudinis natura: ⁊ ꝯtraria
harum rerum tarditatem crisis significant: queadmodũ
si mediocres extiterint mediocritatem significant.

L ¶ De signis significantibus presentem crisim. Cap. 41m.

5° ET SIGNA presentez crisim significantia sunt
accidentia fortia que precedunt sicut horripilatio
fortis: ⁊ ossitatio fortis: inquietudo: ⁊ alienatio: et
doloris capitis fortitudo: oculoꝝ ⁊ faciei rubedo:
⁊ anhelitus strictura: ⁊ tremor cordis: ⁊ pulsus: ⁊ colli
dolor: ⁊ ventris: ⁊ labij inferioris motus: ⁊ mordicatio
oris stomachi: ⁊ tremoris typus: ⁊ vrine cõstrictio: ⁊ ster
coris: ⁊ fortis sitis: ⁊ his similia. Et hec signa si in nocte
apparent significant crisim in matutinis futuraꝫ: et si in
die appareant in nocte proxima crisim futuram signifi
cant. Et species crisis cognoscuntur propter humorem:
aut fm partem ad quã mouebitur humor: queadmodũ
labij citatio significat vomitũ: ⁊ rubedo faciei: ⁊ nasi pru
ritus sanguis fluxũ significabit. Adhuc species crisis ab
idicationis specie cognosceť: q2 species crisis speciei in
dicationis similabiť ⁊ cognoscetur: vtrum per sanguinis
M fluxum: aut per vomitũ: aut per sudorẽ: aut per similia.
His ergo qnqꝫ bona crisis cognosciť causis. vna est vt in
statu egritudinis fiat. Itẽ post digestionẽ bonã: ⁊ vt hu
mor qui euacuať similis sit humori egritudinẽ faciẽti: et
in die laudabili fiat: ⁊ vt sit bonis diebus indicata.

¶ De signis pronosticantibus salutem. Cap. 42m.

ET POSTQVAM locuti sumus de crisibꝰ
bonis ⁊ malis: ⁊ de rebus que pro maiori parte si
gnificant in acutis egritudinibus salutem vel mor
tem. Deinceps loqui volumus de alijs signis pro
nosticis: et incipiemus a signis pronosticantibus salutẽ.
Et ista signa sunt signa que ab operationibus sumũtur:
⁊ ab accidentibus que ab operationibus proueniũt. Et
aliquando hec signa sumũtur ab egritudinibus q̃ alias
egritudines sequuntur. ¶ Pronosticationes que ab ac N
cidentibus sumuntur sunt sicut quãdo facies infirmi ꝓ
pinqua est sanoruꝫ faciebus: ⁊ maxime facie similis sibi
sano existenti: eo ꝙ sanoꝝ facies diuersificanť multuꝫ: ⁊
si ita sit signum est salutis: ⁊ quando calor equalis est in
toto corpore signũ est salutis. Et extensio intestinorum
absqꝫ apostematibus. Et venter mediocris inter grassi
ciem ⁊ maciẽ: ⁊ supfluitates ab eo manantes colorẽ na
turalẽ ⁊ substantiã habẽtes significant salutẽ: ⁊ ꝙ in par
tibus vẽtris nõ sit apostema: ⁊ ꝙ bene se cõtineãt virtu
tes nutritiue velut stercus: vt sit equale inter grossicieꝫ
⁊ subtilitatẽ: ⁊ vt sit coloris aurei: q2 tũc est signũ salutis
illius egritudinis: eo ꝙ stercus significat super bonitatẽ
istius virtutis. Et si vrina sit citrina: ⁊ hypostasim in fun
do hñs albã ⁊ cõtinuã: aut suspẽsam signum est salutis: ⁊
maxie quãdo residet in fundo: qm̃ talis vrina significat O
salutẽ in febribꝰ: ⁊ in apostematibꝰ intrinsecis. Sputum
albũ mediũ inter grossuꝫ ⁊ subtile malo carens odore: ⁊
qđ facile expuitur in pleuresi ⁊ in peripleumonia salutẽ
significat. Sudor in acutis febribus in die cretico in ca
lore tẽperatus: in toto equaľr existẽs corpore albi colo
ris: ⁊ malo carens odore salutẽ significat. Fluxus sangui
nis narium in febribus sanguineis: in apostemate cere
bri: ⁊ intestinoꝝ in die cretico saluteꝫ significat. ¶ Et si
gna q̃ ab operationibꝰ sumunť sunt in egritudinibꝰ acu
tis: bonitas rationis: ⁊ sensuũ claritas: bonitas decubi
tus: ⁊ motus: anhelitus tẽperatus nõ rarus: nec spissus:
nec interpolatus: ⁊ pulsus fortis: ⁊ paucã habẽs permu
tationẽ ⁊ bonus appetitus sunt signa salutis: q2 bonita
tem omniũ virtutũ significãt. ¶ Sed signa salutis q̃ ab
egritudine sumunť supuenienti sunt vt superueniens sit
cõtraria causis antecedẽtis: aut vt ipsa moueat causam
egritudinis preambule ad partẽ diuersam. Exẽpluꝫ pri
me est febris spasmo repletionis supueniens: ꝓpterea
q2 causa faciens febrẽ: vel ipsa febris cause faciẽti spas P
mum resistit. Similiter febris supueniens dolori vẽtris:
⁊ stomachi: aut epatis: aut splenis vẽtoso a frigida com
plexione generato. Exempla mẽbri secũdi multa in an
tiquoꝝ libris inueniunť ⁊ dixerunt quãdo superuenerit
causoni in die cretico rigor est: tunc signum declinatio
nis illius febris: eo ꝙ natura expellit ipsum humorem a
partibus intrinsecis ad extrinsecas partes. Et quando
superueniunt varices podagricis ⁊ artericis ⁊ egritudi
nibus renum vt nefreticis tunc liberãtur. Et quãdo he
morroyde meľicis supueniũt signũ est liberationis: ⁊ qui
subtiliter has res perscrutatur a seipso ex his multa in
ueniet. Et aliquãdo accidit vt vna egritudo alteri sup
ueniat ⁊ primã alleuiabit: puta q̃uis ꝑfectã curationeꝫ
non faciat. ⁊ hoc fiet quãdo causa egritudinis secunde
erit ex genere causarum prime excepto ꝙ sunt minores
⁊ debiliores. Exemplum huius est qđ dicit Hippo. aceto
sa in disinteria eructuatio laudabilis est. Q

¶ De signis pronosticis malis. Cap. 43m.

ET POSTQVAM locuti sumus de signis sa
lubribus: deinde volumus loqui de signis malis.
Ista signa in pronosticatione hñt gradus fm plus
⁊ minus. Et sumunť ab operationibꝰ ⁊ ab accidẽtibus q̃
ab ipsis operationibꝰ veniũt: ⁊ aliqñ sumunť ab egritu
dine p̃cedenti. ¶ Ea que sumunť ab accidentibus sunt
hec vt facies quã dixit Hippo. significans mortẽ. i. q2 na
sus est acutus: oculi cõcaui: ⁊ aures depẽdẽtes: et cutis:
faciei tẽsa: ⁊ color faciei viridis: vel obscurꝰ: ⁊ oculi q̃si
cineritij: hec perditionẽ ꝓnosticanť: eo ꝙ ista accidũt in
egritudinibus acutis: qm̃ spargiť ⁊ perditur calor natu
ralis ab egritudine: ⁊ fortificatur contrariuꝫ ipsius: hoc
est calor extraneus: ⁊ generaliter hec sunt signa in egri

A tudinibus acutis: ꝛ aliqñ a fortitudie egritudinis. Et ali-
quãdo accidũt hec signa in egritudinibus cronicis: vt in
ethica: ꝛ etiã post multã eũationez a fluxu vẽtris: vel a
vigilia imoderata. Qđ est: qꝛ dissolutus est calor nãlis ꝛ
humiditas: ꝛ calor extraneus est fortificatus excepto vt
nõ pcesserit vẽtris fluxus imoderatus aut imoderata vi
gilia: qa tũc in malo leuius signuꝫ esset. Et quãdo album
oculi rubeũ fuerit: ꝛ ipsius vene obscure. aut nigre fue-
rint signũ mortis est pculdubio: ꝛ maxie in egritudinibꝰ
acutis. Qđ est: qꝛ nigredo extinctionẽ nãlis caloris signi
ficat: ꝛ alibi rubedo repletionẽ cerebri ex humoribꝰ iflã
matis sigt. Eminẽtia oculi in egritudinibꝰ acutis malũ ẽ
nisi foret pp oculi obthalmiã: aut pp vomitũ. Qñ supci-
B liũ: aut labiũ: aut nasus colorẽ luteũ hñt ꝛ obscurũ: mor-
tez pximã signat. Frigiditas extremitatũ in acutis signũ
malũ est valde: eo q suffocationẽ caloris nãlis in ptibus
intrinsecis: aut ppter apa significat: aut pp humoꝝ frigi
doꝝ abũdantiã: ꝛ ppriũ signũ est extinctionis caloris na
turalis: ꝛ eodẽ mõ qñ hñs fe. corpus itrinsecus fuerit ca-
lidũ ꝛ extrinsecus frigiduꝫ: mortẽ sigt: eo q apa calidum
denũciat in iterioribus esse: ꝛ iõ calor extrinsecus vertit
intus. Et vlr qñ calor eqlis nõ est in toto corpore: maluꝫ
est. Qđ est: qꝛ sigt in mẽbris pncipalibꝰ apa sicut in cere-
bro: stõcho: ꝛ epate. Quando lingua pustula bothoralia
hꝫ cũ extremitatũ friditate: mors pxima est. Qđ est: qꝛ si-
gnificat in cerebro: aut in ventre calidũ apa ꝛ malũ. Si
digiti ꝛ vngues ad obscuritatẽ sunt decliues: ꝛ ad viridi
tatez stante pulsu debili: mors vicina est. Et si nigredo
adsit cuꝫ fortitudine pulsus in die cretico salutẽ signat.
Et silr qñ sanies i illis locis fuerit: aut apa salutẽ signat.
Et qñ in carne primo apparuerit pustula rubea: deinde
C ad viriditatẽ vel nigredinẽ pvertit: signum est malũ: qm
iã extinctionẽ caloris innati vr significare. Et si in egritu
dinibꝰ acutis apparẽt in supficie carnis minute pustule
ad silitudinẽ granoꝝ milij: signũ est maluꝫ: qa signũ est q
mã paucã digõnẽ recipit: ꝛ dicit Hippo. ictericia veniẽs
ante septimũ diẽ in acutis febribꝰ: malũ est: reprobatuꝫ
est experiẽtia in oibus nris terris. ꝛ si veniat in qnto die
laudabile multũ est viua rõne: ꝛ maxime in tẽporibꝰ cali
dis ꝛ corporibꝰ calidis. Et hec ẽ snia collegioꝝ medicoꝝ
oium persarũ: ꝛ indie maioris: ꝛ p maiori parte illoꝝ de
antalr. ꝛ pole est q istud qđ dixit locum in grecia habuit:
qꝛ terra illa hac fridior existit. Et istud qđ dixit Hippo.
q erat signũ malũ: est ideo: qꝛ hec est vna ex rebꝰ ex qua
pvenit crisis: ꝛ ois crisis veniẽs ante digestionẽ: est ma-
lum. ꝛ pole est q viderit in terris suis crises venientes
per icteritiam ante septimum esse malas ꝛ sine digõne.
¶ Et signatio q̃ sumit a rebus exeuntibus a corpe hoc
est sicut stercus nigrũ ꝛ viride ꝛ fetẽs: ꝛ cũ pinguedie in
febribus acutis: qꝛ hec mortẽ significãt. Qđ est: qꝛ nigrũ
adustionẽ: pingue membroꝝ liquefactionẽ: fetẽs corru-
ptionẽ humoꝝ sigt. Et in acutis stercus albũ ꝛ liqdũ ma-
luꝫ est: eo q sigt digõnis debilitatẽ: ꝛ qꝛ cholera ad ptes
D supiores ascẽdit: ꝛ silr ẽ in vrinis in hac febre. Jtẽ albuꝫ
stercus futurã icteritiã sigt. Sꝫ stercus hñs colores va-
rios: sup longitudinẽ egritudinis hꝫ signare ꝛ sup abun-
dantiã diuersoꝝ humoꝝ: ꝛ si cã medicine fuerit salutem
pnunciat in q̃libet egritudie: ꝛ si in pncipio exierit chole
ra nigra: siue superiꝰ vel iferius mortẽ signat: eo q cũ ta
lis humor apparuerit a principio egritudis sigt: aut sup
abundantiã ipsius humoris: aut sup debilitatẽ virtutis:
aut vtrũqꝫ. Et disynteria pueniẽs a melia: aut acetosita
te mortẽ denũciat: qñ stercus cholere pure assimilatur
malũ est cũ appetitꝰ defectu. silr casus appetitꝰ cum san-
guinis fluxu malum. Nigra hypostasis in acutis febribꝰ
mortẽ signat. eodeꝫ mõ vrina aquosa ꝛ subtilis pseuerãs

in pueris: mala est. Qđ est: qꝛ eoꝝ nãlis vrina debet esse E
grossa. Urina aquosa in egritudinibꝰ acutis mortẽ denũ
ciat: ꝛ vrina turbida q̃ nõ clarescit mala est: eo q sigt su-
pra fortitudinẽ extranei caloris aut vigiliarum. Urina
furfurea ꝛ laminosa in acutis febribꝰ mala est si vitiũ re-
nuꝫ aut vesice nõ affuerit: qꝛ membroꝝ liquefactionẽ si-
gnificat. Et signũ discretiuũ inter vtrũqꝫ est renũ aut ve-
sice dolor: ꝛ vomitus niger: ꝛ screatus existit malus: ꝛ si
cũ hoc fuerit fetens mortẽ hꝫ signare. Sudor in die non
cretico apparẽs ex quo febris alleuiationẽ nõ hꝫ: malũ
est. ꝛ si cũ hoc est frigidus in ceruice ꝛ capite malũ est. et
si in capite solo peior: qa lõgitudinẽ egritudinis signat:
in lenta ꝛ in acuta signat mortẽ. Sãguis guttatim exiẽs
de naribus paucus ꝛ niger in causone mortẽ significat.
Qđ est: quia magnitudinem apatis dicit esse in cerebro. F
¶ Hec sunt signa accepta ab operatione. Quãdo oculi
lumẽ effugient ꝛ iuoluntarie lachrymauerint signũ ma-
lum erit. Et si veloces fuerint ꝛ rubicũdi: ꝛ vnus altero
minor apparuerit: signũ ẽ mortis. Et rubedo oclꝛoꝝ iteꝝ
sup spasmũ cerebri hꝫ signare. Et eodem modo qñ labia
astringunt: ꝛ qñ ifirmus a capite ad pedes se iactauerit:
mortis est signũ: qm intolerãtiã virtutis denũciat: ꝛ vlr
qñcũqꝫ infirmus nõ steterit ad moduꝫ sani: signũ est ma-
luꝫ: ꝛ silr qñ vult sedere saltãdo sedet. Et eodem modo
qñ se adheret capiendo seu sustentando se vbiqꝫ: signũ
est mortis. Et qñ infirmus nõ audit nec videt: cum debi- Ex affor°.
litate virtutis: signũ est mortis pxime: ꝛ qñ anhelitus in-
terduꝫ fortis: ꝛ qñqꝫ occultus fuerit malum est: qm per-
turbationẽ mentis signat: qꝛ eoꝝ cõsuetudo est: ꝛ cũ fue-
rit anhelitus eius intercisus: est signũ malũ: qm spasmuꝫ
in musculis pectoris esse denunciat. Et somnus quando Ex affor°.
lesionẽ vel doloreꝫ inducit: signũ est malũ. Et signa q̃ ab
egritudinibꝰ pcedẽtibꝰ sumunt sunt sic sumẽda: qꝛ quã-
do noua egritudo pcedẽte fortior erit: aut in mẽbro no- G
biliori: signũ est malũ: sicut si in squinantia in qrto die hu
mor ad pulmonẽ descẽdat: patiens in septimo moriet.
Et silr omnis egritudo significãs egritudinẽ vel fortitu-
dineꝫ cause efficientis egritudineꝫ mala est: sicut reple-
tio reumatis in capitibus ptisicorũ mala est: ꝛ singultus
in egritudinibus acutis: qꝛ spasmũ significat: ꝛ aliquãdo
accidẽs superueniẽs opponit egritudini pcedenti: sicut
hydropisis festinantibus post febres acutas.

¶ De signis vniuersalibus ad cognoscendum membra intrinseca egra. Cap. 44^m.

DEINCEPS volumus loqui de signis egritu-
dinum membroꝝ intrinsecoꝝ. Et dicemus qđ iaꝫ
dictũ est superius q hic tria requirunt: vt mem
bruꝫ egrum: ꝛ quiditas egritudinis: ꝛ causa egri-
tudinis: ꝛ causa hic intelligitur dñia egritudinis: hec est
ipsius pprietas: ꝛ ea q̃ istas res significant p maiori pte
sunt accidẽtia q̃ actionibꝰ ꝛ passionibꝰ membroꝝ supue- H
niunt: ꝛ hec apparẽt aut in corpore: aut in supfluitatibꝰ
corporis. Sed accidentia q̃ dicta sunt pro maiori parte
super egrum membrũ significant: soluꝫ quãdo illa actio
aut passio mẽbro cui supueniũt est illi ppria: sicut casus
appetitus egritudineꝫ oris stomachi significat. Sꝫ si illa
accidẽtia illi mẽbro non sunt ppria: qa illud membrum
egrũ nõ signat: sicut priuatio motus digiti nõ signat pro-
prie egritudinẽ solũ in digito esse. Qđ est: qa potest esse
ppter egritudinẽ nerui ad aliud mẽbrũ venientis. Jteꝫ
pole est vt accidẽs actioni mẽbri superueniens mem-
brũ egrũ ꝛ egritudinẽ signat. ꝛ hoc accidit: qa hoc acci-
dẽs ppriũ ambobꝰ existit: sicut dolor acutus pungitiuus
pãniculosum membrum egrotare signat: q hunc dolo-
rem efficit humor cholericus. Et oxiremia que cum ma-
gna ventositate egredit signat q egritudo in ore stõchi

I existit:⁊ humor frigidus huius cā existit. Et mēbꝛuꝫ exi-
stens supra doꝛsum coꝛpoꝛis membꝛi in cuius opposito
sentitur egritudo signū est supꝛa mēbꝛū lesum in tēpoꝛe
quo erit passio mēbꝛi lesi: sicut doloꝛ qui est super hipo-
cundrijs significat ꝙ egritudo est in stōcho. Et illud qđ
nō est ꝓpꝛiū signū est sicut doloꝛ ylij: qui potest esse vt sit
Uide prio de affec. egritudo colica: aut egritudo renū. ¶ Et exeuntia a coꝛ-
poꝛe silr̄ sup egrū mēbꝛū hn̄t significare a parte quāti-
tatis:⁊ foꝛma ipsoꝝ. A foꝛma sicut coꝛpuscula: pilus:⁊ si-
milia sup egritudinē renum:⁊ squāmosum sup egritudi-
neꝫ vesice sine fe. coꝛpe exn̄te. Et significāt a parte quā-
titatis sicut magni anuli exputi cū tussi a pulmone ꝓue-
nire significant:⁊ parui a fistulis ipsius oꝛiri significant.
¶ Itē exeūtia a coꝛpoꝛe significāt ex pte loci: aut a mō
exitus ipsoꝝ: sicut a sanguie ab ano existēte: qa significat
K ꝙ egritudo est: aut in itestinis: aut in epatis cōcauitate:
⁊ si per viā vꝛine egredit̄ egritudinē in gibbo epatꝭ: aut
in renibꝰ: aut in vesica significat. ¶ Et signum q̄ a modo
exitus sumit̄ est sicut sanguis exiens cū tussi qui a pulmo
ne cognoscit̄ venire:⁊ si cū rascatione egredit̄: a colato-
rio venire significat. Adhuc silr̄ doloꝛ ⁊ pulsus sup mē-
bꝛum egrū significāt: q̄ꝫuis hec sint ex genere accidentiū
actioni supueniētiū: saluo ꝙ illoꝝ actiones diuersificant̄
ꝺm diuersitatē regularū vl̄ium ⁊ particulariū. Et serri-
nus pulsus significat ꝙ egritudo in mēbꝛo est neruoso.
Et vndosus significat ipsaꝫ in mēbꝛo carnoso. Sed quā-
do doloꝛ pungitiuus:⁊ a latere mouet̄: significat moꝛbū
esse in mēbꝛo pāniculoso. Et si est lētus significat ipsum
in mēbꝛo carnoso. ⁊ si est pulsatiuus: tunc in mēbꝛo arte-
rioso ipsuꝫ esse significat. ⁊ si est latitudinalis sine pūctio-
ne significat ipsuꝫ esse in mēbꝛo nō ossuoso nec in neruo
so: sicut in splene ⁊ epate. ⁊ si extēdit̄ in latitudinē signifi
cat ipsuꝫ in neruo: aut vena eē. ⁊ si assimilat̄ fissioni coꝛ-
poꝛis grossi fixi signāt ꝙ est in lūbis: aut grosso intestino.
L ⁊ si sit frāgitiuus in mēbꝛo ossuoso esse significat. ¶ Isti
sunt modi qbꝰ mēbꝛū egrū potest cognosci. Actiones vō
ꝓpꝛie alicuius iterare hic nō opꝫ: qꝛ tu hoc scis in libꝛo
sanitatis. Sed qđ hic est optimū sunt aliquāte distinctio
nes eoꝝ q̄ ex coꝛpoꝛe egrediunt̄: ⁊ dicimus ꝙ exeuntiū
a coꝛpe sunt due spēs. vna est cuius exitus est naturalis
sicut vꝛine: stercoꝛis:⁊ sputi. ⁊ alia est cuius exitus nālis
non est: sicut sanguis: ⁊ quoꝛūdam membꝛoꝝ partium.

¶ De his q̄ egrediūt̄ a coꝛpe q̄ egritudines signāt. Cap. 45[m].

ACCIDENTIA vero exitus eius q̄ exitū hꝫ
naturalē nō significāt ꝓ maioꝛi parte nisi quidita-
teꝫ egritudinis vel causam:⁊ iaꝫ de illis secuti su-
mus. Sed res q̄ exitū nō hn̄t naturalē significant
mēbꝛū egruꝫ pꝛo maioꝛi parte. Et qđ h̄ dicere volumus
est signū exitus sanguinis. Et dicimus ꝙ sanguis exiens:
aut exit a superioꝛibꝰ partibꝰ coꝛpoꝛis: aut a partibꝰ in-
M ferioꝛibus. Et qui a partibꝰ exit superioꝛibus: aut exit ꝑ
os:⁊ cū sputo: aut cū rascatione:⁊ a colatoꝛio pꝛouenit:
aut a stōcho:⁊ fit cum vomitu: aut a pectoꝛe vel pulmo-
ne:⁊ fit cū tussi. Sed qui a pulmone ꝓuenit est quātitate
multus ⁊ simul ⁊ semel pꝛoijcit̄ ⁊ sine doloꝛe: ⁊ est arte-
rialis. Sed q a pectoꝛe ꝓuenit est cū doloꝛe:⁊ est paucꝰ
⁊ simul ⁊ semel nō exit:⁊ coloꝛē sanguinis pulmonis nō
hꝫ: excepto ꝙ ab aliqua exeat arteria:⁊ in eo sunt gutte
coagulate. Et aliqn̄ a capite descēdit ⁊ mouet tussim: et
autumant aliqui vt a pulmone descēdat: sꝫ ab eo diuer-
sificat̄ in subā ⁊ coloꝛe: qꝛ pꝛo maioꝛi pte est sanguis coa-
gulatus. Et adhuc signātio sumit̄ a signis repletionis ce
rebꝛi:⁊ aliquādo a gutture ꝓuenit ⁊ cognoscit̄ per dolo
reꝫ spatularū. Sed sanguis q a partibꝰ iferioꝛibꝰ coꝛpo-
ris egredit̄: aliqn̄ ab oꝛificijs venarum ani egredit̄:⁊ nā
hoc vtit̄ ꝑ viā euātionis qn̄ nimia quātitate aut q̄litate

exuberat:⁊ hoc cognoscit̄ ab accn̄tibꝰ oꝛificioꝝ ani eue- N
niētibꝰ:⁊ hoc idē si supfluat nō est laudabilis. Et aliquā-
do per eādē viā egredit̄ sanguis pp̄ apata: aut itestinoꝝ
vlceratione: aut pp̄ vtutis epatis debilitatē: aut pp̄ ma
laꝫ sanguinis q̄litateꝫ quā nā bn̄ficio mūdificationis ex-
pellit. Et cōicat sanguis exiēs ab itestinis:⁊ pp̄ debilita-
tem epatis in hoc: qꝛ ambo loture carnis assimilant̄. Et
ꝓpꝛiū signū in intestinoꝝ vlceratione est doloꝛ sensibilis
in mēbꝛo egrotāte:⁊ ꝙ paulatim sanguis egredit̄ q sup-
fluitatibꝰ est admixtꝰ. Itē q ab epate ꝓuenit ab accn̄tibꝰ
ꝓpꝛie debilitatē epatis significātibꝰ cognoscit̄:⁊ sine do
loꝛe ē: sꝫ ꝙ expellit epar pp̄ malitiā ipsiꝰ cognoscit̄ ꝑ co-
loꝛē: qꝛ est sanguis niger adustus. Sꝫ sanguis qui ex vijs
vꝛine egredit̄ aliqn̄ a vesica ꝓuenit: aliqn̄ a renibus: et
aliqn̄ ab epatis gibbositate. Et q ex renibꝰ exit egredit̄
pp̄ duas cās: aut pp̄ vene apertionē: aut pp̄ ipsoꝝ renū
scissurā: sicut accit pp̄ lapides in eis gn̄atos: qꝛ mltoties O
in eoꝝ suba gn̄at̄: sicut dicit Gal. ⁊ postea lacerant lapi-
des ipsoꝝ carnes ⁊ egrediunt̄:⁊ qn̄ hoc accit doloꝛ icipit
in loco ipso:⁊ durat quousqꝫ virtꝰ expulsiua expellit ip-
sos:⁊ vtplm̄ gn̄at̄ in cōcauitatibus ipsoꝝ pp̄ separatiue
vtutis debilitatē q̄ separare nō pt̄ aquosaꝫ partē ex qua
renes nutriunt̄ a pte terrestri. Et aliqn̄ gn̄at̄ pp̄ virtutis
assimilatiue debilitatē q̄ partē ex qua mēbꝛū nutriri dꝫ
nō pōt assimilare:⁊ sic ad lapidē ꝯuertit̄:⁊ nō ad parteꝫ
renū aut vesice ꝯuersionē hꝫ. Et hoc accit ꝓpter foꝛtem
caliditatē ⁊ siccitateꝫ: aut pp̄ frigiditatē ⁊ siccitatē: sicut
accidit in supfluitatibꝰ que in aque canalibꝰ colliguntur.
Et aliqn̄ accidit ꝓpter grossoꝝ ciboꝝ:⁊ terrestriū vsum:
⁊ aliqn̄ he cause oēs insimul aggregant̄. Itē adhuc san-
guis ex renibꝰ egredit̄ ꝓpter virtutis nutritiue debilita-
teꝫ. Qđ est: qꝛ nutriri nō pn̄t ex humiditate sanguinea in
eis existēte. ¶ Sed harū passionū differētie he sunt: qa
q̄ a debilitate renuꝫ causat̄: ab accidētibꝰ renibꝰ supue- P
nientibꝰ cognoscit̄: sicut a coloꝛe qui eis accidit pp̄ malā
cōplexionē ⁊ totius coꝛpoꝛis maciē ⁊ coitus debilitatē.
Et dr̄ia illius sanguis qui fit ꝓpter apertionē vene ab eo
qui ꝓpter virtutis nutritiue fit debilitatē est: qꝛ qui egre
ditur ꝓpter vene apertionē ponit vꝛinā talem qualis fit
sanguis ab ipso rei pꝛincipio: sed qui a debilitate ꝓuenit
renuꝫ loture carnis assimilat̄:⁊ hoc ideꝫ in p̄ncipio valꝫ
neqꝫ subito appet. Et dr̄ia iter sanguinē ex scissura vene
ꝓuenientē:⁊ sanguinē ex oꝛificijs exeuntem est: qꝛ qui ex
oꝛificijs egredit̄ sine doloꝛe est: quēadmoduꝫ sanguis ex
naribus exiens:⁊ qui ex scissura exitum cum doloꝛe hꝫ.
Item qui ex vesica ꝓuenit semꝑ cum doloꝛe egreditur.
Qđ est: qꝛ sanguis ex hoc mēbꝛo vtplurimū egredit̄ pp̄
humoꝛes acutos ipꝫ lacerātes. Et qui a gibbositate epa
tis egredit̄ ab accn̄tibꝰ debilitatē epatis denotātibꝰ co-
gnoscit̄. Sed accidens qđ fluxus vētris noiat̄: q̄ꝫq̄ꝫ de eo Q
Gal. sufficiēter nō sit locutus: declaratū tn̄ est in egritudi
num libꝛo: ꝙ fit ab intestinoꝝ epatis:⁊ stomachi debili-
tate:⁊ aliqn̄ a debilitate membꝛoꝝ totius coꝛpoꝛis:⁊ cū
hic dico debilitatē: malā mēbꝛoꝝ sine materia cōplexio-
neꝫ intēdo. ⁊ silr̄ ꝓpter malā cōplexionē materialē hec
accidētia fieri possunt. hoc est ꝓpter materiā in quolibꝫ
istoꝝ mēbꝛoꝝ: aut in pluribꝰ collectā:⁊ tūc hec mala cō-
plexio solū mēbꝛum egrū nō significabit: sed etiā ipsius
causaꝫ denotabit. Et icipiendū est a signis q̄ quādo huic
euātioni coniungunt̄ membꝛū hoc egrū significant pꝛo-
pter ipsoꝝ differētias. Et dicimus ꝙ dr̄ia q̄ est inter flu-
xum ventris qui ab egritudie materiali fit in aliquo mē-
bꝛo vel in pluribus ⁊ inter fluxum qui ab egritudine fit
nō materiali est: qꝛ ille qui ab egritudine fit materiali hꝫ
manifestū exitū humoꝛis ipm̄ faciētis cuꝫ egestione. ⁊ si
fit sine materia nō sic manifestat̄. ¶ Et debes scire ꝙ si a

A stõcho ꝓuenerit. ab accidẽtib⁹ stõcho superueniẽtibus qḋ
manifestaṫ stõcho hñte cõplõnẽ malã nãlez aut nõ nã-
lem: ꝛ cũ hoc penitus coniungiṫ mora cibi in stomacho
pauca. Qḋ est: qꝛ q a stõcho ꝓuenit est ꝑpter vnã duarũ
rerũ: aut propter ṽtutis expulsiue festinationẽ vt citius
expellat: aut ꝑpter retẽtiue debilitatẽ vt nõ retineat. ꝛ
qḋcũqꝫ hoꝝ fuerit necesse est vt pauca cibi in stõcho fiat
mora. Et aliqñ accidit vt fluxus ab itestinis ꝓueniat si-
cut dictũ est: ꝛ hoc ab accidẽtibus intestinis superuenien-
tibus cognosciṫ: ꝛ qa in stõcho causa festinãtie supradi-
cte nõ est in ipso cibus tꝑe nãli moraṫ. Et qui ab epate
aut venis ꝓuenit: aut ab aliqb⁹ alijs mẽbris ꝓuenit: vt
a capite: ꝛ his silib⁹ cognosciṫ si nãlis est: silr a signis si-
gnificãtib⁹ dominiũ humoris in mẽbro: ꝛ ab accidẽtib⁹
B illi mẽbro proprijs: aut ab ipsius oꝑationibus. Auẽzoar
eni testificaṫ de illo qui fluxũ cronicuꝫ patiebaṫ ꝙ flux⁹
iste in hora somni fortificabaṫ: ꝛ in hora vigiliaruꝫ alle-
uiabaṫ: ꝛ ꝑ h̄ arguebat ꝙ humor hoc faciẽs esset in cere
bro: ꝛ suã itẽtionẽ in curãdo cerebrũ adhibuit: ꝛ curat⁹
est. Et ego eandẽ reꝫ isti similez feci in quodã fluxũ ven-
tris patiẽte: q medicat⁹ a multis medicis: ꝛ a me lõgo tẽ-
pore fuit ꝛ nihil ꝓficui hẽbat: ita ꝙ de ipsi⁹ salute despe-
raui: sed ipm visitabã sicut amicũ: ꝛ qꝛ magn⁹ erat: tãdẽ
ꝑcepi vnũ ex suis brachijs: alio fridius ꝛ macrius: ꝛ au-
tumaui ob hoc ꝙ flux⁹ ab illo brachio ortũ habuit: eo ꝙ
ṽtutes ipsi⁹ mẽbri attractiua ꝛ digestiua deperdite eẽnt
ꝑpter malã cõplõnẽ frigidã nõ nãlẽ sup ipsuꝫ dñantẽ.
Et ego intẽtionẽ meã ad illud mẽbrũ calefaciẽdũ appo
sui cũ fricationib⁹: balneis: ꝛ silib⁹ localib⁹ reducere bo-
nã ꝛ nãlẽ humiditatẽ conatus sui: ꝛ postea mentẽ appo
sui: vt calorẽ nãlez atqꝫ humiditatẽ hãc cũ reb⁹ ꝯueniẽ-
tib⁹ ꝯseruarẽ donec ipm ad oẽs suas ṽtutes nãles redu-
xi. Nec medicinã ꝓpriã aliquã fluxui ꝓpriã facere cura
C ui: ꝛ ꝑꝑ hãc rẽ breui tꝑe curat⁹ est. Sꝫ flux⁹ q fit ꝑꝑ oppi
lationẽ q̃ fit in mesaraicis veniẽtib⁹ ab epate ad itestina
signaṫ ꝑ chilũ exeũtẽ cũ egestione: qꝫuis tardet in stõcho
ꝛ itestinis tꝑe nãli: aut ꝓpinquo eidem: ꝛ qñ hoc accidit
alicui fit ei macies tꝑe breui: ita ꝙ breuiori q̄ꝫ alijs fluxi-
bus accidat. Sꝫ qñ egritudines iste cõponunṫ difficile ẽ
eas cognoscere. Et scias ꝙ maior pars istoꝝ signoꝝ cõie-
cturabilis est: ꝛ ꝑpterea volẽs ista cognoscẽ idiget acu-
to ingenio cũ ꝑseuerãtia perscrutationis: ꝛ qñ estimabis
vnũ icipe eleuare cũ medicina leui ſm egritudinẽ quã
opinat⁹ fueris: ꝛ si lucratus fueris ex hoc ꝯtinua medici-
nã: qꝛ tũc scies ꝙ opinat⁹ es verũ: ꝛ si nõ: dimitte. Sicut
qñ credideris ꝙ cã flux⁹ sit oppilatio dabis res aperiti-
uas: ꝛ si lucrat⁹ fueris teneas hãc medicinã: ꝛ credas ꝙ
D hec opio est ṽa: ꝛ si nõ icipies cito restaurare illud qḋ fe
cisti cũ medicina illa. Et opinanṫ qdã medicoꝝ ꝙ hec op
pilatio sit de gñe supposito egritudinib⁹ ꝛ causis egritu-
dinũ. ꝛ si credideris ꝙ cã egritudinis sit caliditas stude-
bis curare cũ reb⁹ parũ frigidis: ꝛ si videris ꝙ ꝓdeũt cre
das ꝓ certo tuã opionẽ: ꝛ icipe egritudinẽ leuare. Hec
sunt illa ꝑꝑ q̃ cognosces mẽbra lesa. Et q̃daꝫ cognosces
ꝑ accidẽtia mẽbroꝝ cõicãtia cũ mẽbro leso sicut tussis q̃
accidit cã pleuresis: aut cã apatis epatis: aut tractione
ossis trachea tracti cã apatis epatis: sꝫ hec signa nõ sunt
ꝓprie signa lesionis mẽbri nisi cõiũganṫ alia signa cũ eis
sicut tussis ꝛ rascatio que nõ significat sup pleuresim: nisi
sit ibi dolor pũgitiu⁹ lateris ꝛ fe. cõtinua. Adhuc scias ꝙ
in qbusdã mẽbroꝝ egroꝝ est egritudo ꝑ se prio: ꝛ in qui-
busdã ꝑpter alioꝝ mẽbroꝝ cõicationem fit: ꝛ cognitio
egritudinis q̃ ꝑꝑ colligantiã fit mẽbroꝝ est ꝙ mẽbrũ cõ-
patiens ꝑpter augmentũ vel diminutionẽ egritudinis
mẽbri per se egri aggrauaṫ aut alleuiaṫ. v. g. qꝛ vertigo ꝛ
alie capitis egritudies q̃ augmẽtantur qñ stomach⁹ nau

E seat: aut qñ corruptos in se continet humores: aut qñ a
cibis vacuus nõ est: tũc dicere debemus ꝙ hoc nõ acci-
dit capiti nisi ꝑpter cerebri ad stomachũ colligãtiaꝫ. Et
adhuc hoc indiget ꝑscrutatione: qꝛ posſe est vt alicuius
mẽbri egritudo ꝑpter alterius mẽbri egritudinẽ accre-
scat: aut esse põt: vt in vno mẽbro sint egritudines plu-
res: quarũ vna est sibi ꝓpria ꝛ prima ꝛ altera ꝑpter al-
terius mẽbri colligantiã. Et aliquãdo egritudo q̃ ꝑpter
colligantiã fit ꝓprie egritudinis augmentum recipiet ꝛ
crementũ: ꝛ autumabit forte quis ꝙ ꝑpter colligantiaꝫ
solã hoc ꝓuenire possit. Item adhuc esse potest vt due
egritudines ꝑpter colligantiaꝫ esse possint vt egritudo
cerebri propter stomachuꝫ: ꝛ egritudo stomachi ꝑpter
F aliud mẽbrũ. Et ne in hũc errorem decidat speculator:
opꝫ vt circa hoc pluries ꝑscruteṫ: ꝛ quãdo eius opinio
sup aliquã istarũ fuerit firmata: tũc remotionẽ ipsius cũ
medicina equalitati ꝓpinqua attendet. hoc est cũ medi-
cina ad aliquã extremitatum nõ multũ declinante. Et si
experientia hoc ipsum inuenerit ꝛ perpendat in ipso ꝑ-
seueret: ꝛ si non: ad aliam opinionem se conuertat.

¶ De signis egritudinum ꝛ causarum ipsarum in gene-
rali. Cap. 46m.

ET POSTQVAM nos de rebus vlibus fuim⁹
locuti per quas mẽbra egra cognoscere possum⁹: ꝛ
deinceps loqui volumus de rebus per quas egri
tudines ꝛ ipsarũ egritudinũ causas cognoscamus. Et di
cimus ꝙ reruꝫ super quas nos opꝫ adducere signa vni-
uersaliter sunt: aut mala complexio nãlis aut nõ nãlis.
Et signa q̃ malã cõplexionẽ materialẽ significant: vt di-
ctuꝫ est sunt illa q̃ dominationẽ hu. significãt: aut in toto
corpore: aut in vno mẽbro egro. ¶ Et adhuc silr vt di-
ctum est ea q̃ ex corpore egrediunṫ humorẽ facientem
G malã cõplexionẽ materialẽ significant sicut vomitus et
egestio: aut sputũ: ꝛ hec sunt signa conuenientia sup ge
nus cause operatiue: ꝛ de his iam locuti fuimus. ¶ Et
rascatio signat etiam sup causaꝫ ꝛ speciẽ operãteꝫ: sicut
rascatio rubea significat fortitudinẽ sanguinis: ꝛ viridis
fortitudinẽ humoris cõbusti: ꝛ iõ significat in egritudini-
bus pectoris mortem. Et rascatio bona est alba plana
equalis: ꝛ q̃ cũ facilitate expuitur. ¶ Et apata significãt
demõstrationẽ sup humores operãtes ea ꝑ signa signi-
ficantia sup fortitudinẽ humoꝝ. Et dolor signat sup cau
sam q̃ operaṫ: iõ ꝙ dolor acutus signat ꝙ hu. sunt calidi:
sed dolor martilin⁹ ꝛ dolor silis pũctioni acus grosse nõ
sunt nisi ex hu. frigidis sicut dolor colice: aut cã humo-
ris lapideati: sicut accidit in renib⁹ cã arenularꝫ. Et apa-
ta silr ex signis cãrũ faciẽtiũ manifestanṫ ꝛ qꝛ pulsus in
re apatũ signũ hꝫ ꝓpriũ: ob hoc de ipso nũc loqui dispo-
suimus. ¶ Et dicimus ꝙ apatum calidoꝝ pulsus tensus
est paruus: velox: spissus: ꝛ varius: varietate serrina. Et
H tẽsio ṽo fit ꝑpter materiã organũ extẽdẽtem: paruitas
ṽo ꝑpter duriciẽ ꝛ organi asperitatẽ fit: velocitas ꝛ spis
situdo ꝑpter recõpẽsationẽ fortis magnitudinis suũt quã
amisit: serinitas ṽo fit: qꝛ virtus organũ extẽdit qꝛ ꝛ nõ
est organũ obediẽs ꝛ ipsius ꝑtes nõ equalr extẽdunṫ: ꝛ
ob hoc vna alteri resistit: ꝛ ꝑpterea ille motus serre mo
tui assimilaṫ. ¶ Sed apatuꝫ cholericoꝝ pulsus spissior
sanguineoꝝ pulsu est: ꝑpter ipsoꝝ fortitudinẽ caloris ꝛ
magis ad serrinitatẽ declinat eo ꝙ cholere siccitas idu-
rat mẽbrũ. ¶ Sꝫ apostematuꝫ flegmaticoꝝ pulsus par-
uus ꝛ rarus ꝛ tardus est: ꝑpter fortitudinẽ frigiditatis
ꝛ ṽtutis debilitateꝫ: ꝛ in dispõ serrina oino nõ existit ꝓ-
pter humoris faciẽtis humiditatẽ. ¶ Sed humoꝝ me-
lancholicoꝝ apostematũ pulsus durus ẽ: ꝛ asper ꝑpter
humoꝝ siccitatẽ: ꝛ est tardus ꝛ rarus: ꝛ ad serrinitateꝫ
manifeste declinat: ꝛ cũ his oibus est occultus ꝛ rarus.

I Et de rebus per quas cognoscunt apata q̄ sunt in prin
cipalib⁹ mēbris est febris: ꝛ ideo hec est vna de reb⁹ q̄
ostēdunt de apatib⁹ que ꝯsueuerūt facere saniē: qꝛ apa
qđ nō facit saniem nō hꝫ calorē extraneū sicut apata q̄
sunt eā vētositatis aut duriciei. Sed mēbra in qbus visi
biliter manifestant sunt cerebrū: epar: stōchus: ꝛ itestina
gracilia: ꝛ splen: ꝛ renes: ꝛ vulua: ꝛ vesica. Ista sunt ge-
nera signoꝝ p q̄ spēs egritudinū cognoscunt fm regulā
huius artis vlem. Et si ego nō recolerē signa ꝛ cursū q
currit in hac arte: hoc est dicere si ego nō ꝯsiderarem in
vnoquoq; mēbro cōsiderationē ꝓpriā: tunc ꝯsideratio
vlis sufficere videret: ſꝫ volo sequi vestigiū Gal. ad ma-
iorē cautelā. s. ad loquendū de rebus particularib⁹: eo
K ꝙ hec est via quesita in hac arte. Et nos narrabim⁹ egri
tudines membroꝝ manifestoꝝ: ꝛ narrabim⁹ signa signifi
cantia sup ipsa cū cantela ꝛ cōplemēto vboꝝ particula-
riū: que cū vlib⁹ dici nō possent. Et etiā qꝛ multa signa
ex his cū accipiunt ꝑticulariter nō sunt signa: eo ꝙ plus
apprehēdunt q̄ꝫ egritudo ipsa: vel q̄ꝫ mēbrū infirmū:
ꝛ ꝓpter hoc necessariū est loqui sup oīa accidētia q̄ sunt
ꝓpria vnicuiq; egritudini. v. g. qꝛ dolor ꝑūgitiuus in la-
tere cū febre ꝛ tussi: ꝛ pulsu serrino signū est apatis dia
fragmatis. Sed maior pars egritudinū membroꝝ inte-
rioꝝ q̄ indigent demōstratione sunt apata: vel mala cō-
plexio mālis vel nō mālis. Sed fm Gal. ꝯsiderationem
in res particulares narrare opꝫ. Sed de his breuiter di
cemus egritudines mēbroꝝ ꝓprias narrātes signa sup
eas significātia ostēdemus a cerebro incipiētes. dicim⁹
ꝙ oēs male cōplones eidē supuenire pūt vt calide: fri.
sic. ꝛ hu. ꝛ vniuscuiusq; istarū signa significātia dispōnem
plenius ostendent: sicut oculoꝝ rubedo ꝛ faciei: ꝛ actua
lis calor dominiū sanguis: aut humoris calidi significat.
Et ꝓprietas male cōplexionis calide aut frigide est: vt
L eidē dolor coniungat: tn̄ in cōplexiōe calida fortior exi-
stit: sed humida vel sicca dolorē nō efficit nisi parū. Sed
quādo est sola humiditas tūc sola grauitas sentit: ꝛ hu-
mida cōplexio cerebri cognoscit a capitis grauitate: et
a multo somno: ꝛ a sensuū capitis ebetudine. Et siccita-
tis signa his existunt cōtraria. Et pole est vt complexio
adueniens capiti sit principalr adueniens ex capite. Et
pole est vt ab alio veniat mēbro: sed pro maiori parte
accidit causa stōchi. Et signū huius est: qm̄ soda promo-
uet qn̄ angustiat stōchus ad vomiendum: vel qn̄ a cibis
vacuus existit: aut qn̄ cibaria corrupta sunt in stōcho.
Et istud est gn̄ale: qm̄ dolor capitis augmētat qn̄ auget
stomachi egritudo: ꝛ minuit quando minuit. Et pole est
ꝙ accidat ex colligantia duarum venarū q̄ noiate sunt
in arabico guidē. Et sunt vene somni: qm̄ accidit in ca-
pite dolor qui dr̄ emigranea: ꝛ signū huius est signa signi
ficantia repletionem occipitii. Et pole est vt accidat ex
colligātia totius corpis: ꝛ signū huius est signa significā-
tia repletionē vlem. Et cerebro aduenire pn̄t oēs spēs
M apostematū calidoꝝ ꝛ frigidoꝝ. Et aliqn̄ mēbrū egrum
cognoscit ꝛ egritudo a proprijs ipsius opationib⁹ in ipo
sicut in egritudie fixa in cerebro cōcomitant alienatio-
nes q̄ diu cōtinuant cū eo: ꝙ si ꝓpter colligantiā alte-
rius mēbri existāt sicut accidit ꝓpter apa diafragmatis
cōcomitant alienationes q̄ nō cōtinuant cū eo. Itē acci
dentia q̄ sensibus adueniunt sunt cognitionis spēs egri-
tudinis mēbri ꝓprie sicut apa cholericū in cerebro fa-
ctū malas ꝓbet cogitationes: ꝛ q̄si festucarum de pānis
euulsionē adducit ꝛ vigiliarū multitudinē: ꝛ cum mala
dispōne de somno excitant. Et ꝙ ex sanguine fit minus
vigilare facit q̄ꝫ illđ qđ de cholera fit: ꝛ hꝫ risū ꝛ letitiā:
ſꝫ ꝙ a cholera fit: sequet ira ꝛ furor. Sed qđ de melia fit
ꝛ illud alienationē sensuū promonet: excepto ꝙ timor ꝛ

N planctus hoc cōcomitant. Sed qđ ex flegmate fit corru
ptionē animaliū virtutū prebet ꝛ nō intendit facere ma
lum. Sed signa propria dominij humoris apa facientis
in cerebro sunt sicut rubedo faciei ꝛ oculoꝝ: ꝛ caliditas
tactus: ꝛ fortitudo pulsus: qm̄ ista significāt abundantiā
sanguinis: ꝛ maxie qn̄ associabit eis regimen cōueniens
sicut etates: cōplexiones: ꝛ tēpora. Et nō queras vt re-
memorē tibi signa multotiens: qm̄ rememorari debes
eoꝝ q̄ tibi dixi. Et pulsus super apata significās hꝫ a sua
ꝓprietate varietatē tremoris. Qđ est: qꝛ in mēbro pan-
niculoso ꝓpter certamen: qđ est inter virtutē ꝛ organi
extensionē. Et hoc accidēs in apostematib⁹ calidis plus
manifestat. In apatibus vo flegmaticis ꝛ melicis molli-
cies. Et humiditas q̄ est in apostematib⁹ flegmaticis q̄si
vincit serrinā dispōnē quā ad parte mēbri cōsequi de-
O bet. Et pāniculi qui in cerebro apostemant sunt pia mr̄
ꝛ dura mr̄: ꝛ aliqn̄ ipsa suba cerebri apostemat: ꝛ hoc
maioris est periculi: ꝛ fortiora hꝫ accidētia. Qđ est: quia
ex hoc cōsequitur paralysis aut appoplexia. Et dicit ꝙ
aliquādo cerebri rhete apat. ꝛ hoc sequit dolor pulsa-
tiuus ꝓpter arteriarū multitudinē: ꝛ ipsius ꝓpria signa
sunt albi oculi: fortis rubedo: ꝛ palpebrarū grossicies: ꝛ
motus difficultas: ꝛ fe. vt dictū est: ꝓpria in istis apatib⁹
existit: sed tn̄ in apatib⁹ calidis est acuta: ꝛ in mollib⁹ est
lenta. He sunt egritudines in quib⁹ necesse est inducere
demōstrationē ꝛ ꝓprie in egritudinib⁹ cerebri. ¶ Sed
epilepsia ꝛ appoplexia ꝛ similes egritudines neruorū
oēs iste egritudines sunt manifeste sensui: ꝛ iam diximus
earū causas in libris egritudinū. Et que remanent loqui
sunt signa q̄ sunt ꝓpria cuiusq; cause causarū egritudi-
nū. Et hoc inuentū est in eis plurib⁹ ex causis. ꝛ est inuen
tū in eis ex colligātia alioꝝ mēbroꝝ: sicut est relaxatio:
ga iā declaratū est in libro egritudinū ꝙ humor qui fa-
P cit est causa flegmatis. ꝛ pōt esse ꝙ sit causa melie. Sed
si est ex aquositate aut ventositate: in hoc est dr̄ia inter
medicos. ꝛ si potest esse vt sit in cerebro principaliter ꝛ
ex colligantia alioꝝ mēbroꝝ. ¶ Sed cognoscere ista si-
gna maxime pōt sciri per ꝑterita: qꝛ iste egritudines eue
niūt plurib⁹ de causis. Ecce q̄ significant sup ipsa sunt si-
gna q̄ significāt sup abundātiā humoris. ꝛ ꝙ eius qđ in-
uenit ex colligātia alterius mēbri dicta sunt iā fit via:
p quā demōstrat: ꝛ hoc est ꝙ egritudo multiplicatur in
mēbro ex colligātia ꝛ minuit ex minoratione: ꝛ iterū qꝛ
in mēbro leso nō stat fixa egritudo. ꝛ iō qꝛ oīa ista accidē
tia manifestāt ꝙ he egritudines nō sunt in mēbro prin-
cipali. ¶ Et scias ꝙ dr̄ia q̄ inter egritudines māles ꝛ nō
māles existit: est qꝛ mālis dominiū illius humoris ondit:
ꝛ q̄ prima essentia a nō māli existit: si causa hoc efficiēs a
rebus exteriorib⁹ causet. hec erit malicia pauca ꝛ ꝑseue
rantia erit breuis sicut dolor capitis qui a calore ꝓuenit
solis: ꝛ sicut egritudo q̄ noiat terabi: q̄ ab aere serenissi-
Q mo qui mēbra nutritiua lesit: cōtingit. Et q̄ mala cōplo
a scđa existit essentia est sicut spasmus aut ꝛ ethica que
a nimia siccitate fit: ꝛ hec spasmi spēs ab alijs spasmi spe
ciebus diuersificatur: qꝛ paulatim aduenit: ꝛ eius timor
est magnus: hec sunt signa egritudinis.

¶ De signis egritudinum oculorum. Cap. 47m.

INCIPIAMVS nunc signa egritudinis oculoꝝ. di-
camus ꝙ he egritudines sensui visus manifestant: et
in hoc nō indigemus nisi cognitiōe cause: ꝛ hūc meū
sermonē complebo cum de oculoꝝ medicatione ser
monē ordinabo: sed hic dicam signa q̄ cognitionē egri-
tudinū oculoꝝ manifestāt: hec lesio est q̄ aduenit neruo
per quē ad oculū spirit⁹ currit aialis: aut que eidem ac-
cidit spiritui. Et neruus qui ad oculū dirigit leditur aut
mala cōplexione materiali: cū apostemate vel oppila-

A tione: aut ꝑpter malā cōplexionē sine apate vel oppilatione. Et signa male cōplexionis cū apate in oculis sunt manifesta: sicut pulsatio: rubedo: ꝛ calor. ꝛ signa oppilationis sunt sola grauitas. Et signa male cōplexionis oculoꝝ manifestanᵗ ſm ꝙ oīs mala cōplexio manifestaᵗ. Et oppilationes q̄ in eo sunt fiūt sicut egritudo q̄ noiaᵗ abinnasal: ꝛ est oppilatio facta iter corneā ꝛ humorē crystallinū: ꝛ hec oppilatio apparēs est. hāc vero egritudinē p̄cedit vaporū eleuatio ad ptes supiores. Et pōt eē vt isti vapores pp colligātiā stōchi ascēdāt quos stōchus trāsmittit cerebro: et ēt pōnt a solo cerebro eleuari. Et dr̄ia iter istos est: q2 vapores a stōcho veniētes crescūt ꝛ decrescūt ꝑpter bonitatē digōnis stōchi ꝛ malitiam ipsius. Sed qn̄ a cerebro

B fiūt in sua fixione firmanᵗ tn̄ ꝛ in eis qui a cerebro fiunt aliq̄ addiᵗ malitia ꝑpter stōchi malitiā. Et dicunt ꝙ vapores a stōcho ascendētes ambos oculos equaliter turbant. Sed oppilatio que propter decursum aque superioris aduenit vtplurimum vni soli oculo accidit.

¶ De signis egritudinum aurium. Cap. 48m.

ET AVRIBVS etiā fit egritudo ꝑpter duas species male cōplexionis: vt materialē ꝛ nō materialē: ꝛ fiūt in ipsis apata: ꝛ oppilationes: ꝛ dolores: ꝛ generalr̄ egritudines q̄ sunt oībus aliis mēbris generales: doloꝝ ꝛ apatum ꝛ pustularū ꝛ similiū: ꝛ hec signa sunt signa ꝓpria egritudinū ipsarū. Et signa calidi apatis auricularū sunt dolor infixiuus grauis: q2 mēbrū est neruosum ꝛ chartilaginosum: ꝛ pulsus serrinus. Et scias ꝙ maior pars humoꝝ faciētiū talia apata est humoꝝ subtilium ꝑpter obtusitatē vel duriciē sube ipsoꝝ mēbroꝝ: ꝛ aliquādo cū his apatibus fit fe. continua: ꝛ maxime qn̄ apa est in radice loci noiati sumach. Et maior pars egritudinū que fiūt in aure est exufflatio: ꝛ tinnitus propter

C intus ventositatis expulsionē ꝛ inclusionem: ꝛ dicitur ꝙ hoc esse potest acuitate sentiendi: ꝛ demonstratio super hoc est ꝙ ibi nō est signum superabundantie humorum.

¶ De signis egritudinum nasi. Cap. 49m.

NASO superueniunt oppilationes: ꝛ apata cū cōplexione mala māli ꝛ nō māli: ꝛ propria apostemata in ipso sunt q̄ deriuata sunt a noie illius vermis qui ramisse nominatur. hic est ille qui multos hꝫ pedes ꝛ signa istius egritudinis ab eisdem quibus ꝛ alie egritudines cognoscuntur signis.

¶ De signis egritudinis oris. Cap. 50m.

EGRITVDINES vero oris oculis manifestantur: ꝛ ob hoc perscrutatione signorum ipsorū non indigemus.

¶ De signis egritudinum gule. Cap. 51m.

ET GVLE fiunt apata ꝛ egritudines q̄ etiā eldancha dicuntur. i. strāgulator ꝛ perses appellant ascheam. Et cognoscuntur a dolore ibi existente: ꝛ cum constrictione deglutionis: ꝛ quando crescit constrictionē facit anhelitus: ꝛ potest fieri vt hic extinguat spiritū. Et causa huius a signis humoꝝ ibi dominātium co-

D gnosciᵗ. Et pulsus in hoc apate est vndosus: ꝛ est q2 hoc apa in membro est musculoso: ꝛ diuersificatur hoc apa ſm magnitudinem ꝛ paruitatē: ꝛ ſm hoc eoꝝ terminationes alr̄. particularia iudicanᵗ. Et hoc ex signis bonis est vt apa in partibus exteriorib⁹ manifestetur: aut propter tumorē: aut aliō signū: aut ꝑpter dolorē per tactū. Et ipsoꝝ spēs ſm Gal. sunt q̄nq3. vna est que fit in meatu gule que extremitatem epiglotis attingit. Scōa est que nec fortis manifestatur: ꝛ in gula nō apparet: sed ex hoc patiens quasi strangulationē percipit. Tertia est quādo gula exterior est inflata. Quarta quādo intus ꝛ extra tumet. Quinta quādo lacerti colli appodianᵗ: ita ꝙ spōdilia intus contrahuntur.

¶ De signis egritudinum pulmonis. Cap. 52m. E

ET PVLMONI multe egritudines fiūt quarū quedā sunt cōes: ꝛ q̄dā ꝓprie. cōes sunt sicut apostemata: vlcerationes ꝛ continuitatis solu̇o: ꝓprie vero sicut tussis ꝛ egritudo q̄ dicitur bethhorra. i. difficultas anhelitus. Et apa pulmonis cognosciᵗ a forti anhelitus strictura: ꝛ a concussione fixa cum ipso ꝑpter istius mēbri ad cor propinquitatē ꝛ pectoris grauitatē: ꝛ a forti tinctura pomoꝝ maxillaꝝ: ꝛ ab oībus signis dominatiōis sanguis cognosciᵗ: ꝑpterea q2 vtplm̄ in hoc mēbro apa a sanguine cōcreaᵗ. Qō est: q2 cholere sparsio in eo pp sue sube molliciē esse nō pōt: ꝛ etiā pp multā humiditatē ad ipsum trāsmissam: ꝛ tn̄ nec etiā ꝑpter

F hoc apa flegmaticum nisi raro in ipso cōficitur. Et dolor in apate istius membri signū non est: q2 hoc membrū insensibile est. Et pulsus necessario est talis qualis apatū calidoꝝ: excepto q2 in eo vndositas est manifesta ꝑpter molliciē mēbri. Et solu̇onis cōtinuitatis istius mēbri signū est: q2 simul ꝛ semel sanguis egrediᵗ multus rubeus: arenosus: ꝛ cū tussi: ꝛ hec fiūt aut ꝑpter causas extrinsecas: aut ꝑpter reuma descendēs: aut ꝑpter percussiones in pectore factas. ¶ Et sputū similiter apa pulmonis manifestat dūmō ꝯiungaᵗ cū signis p̄dictis. Qō est: q2 posset fieri etiā in apatib⁹ q̄ fiunt in pāniculis: alr̄s pelliculis costarū. Et ex signis laudabilib⁹ in apate pulmonis est sputū albū ꝛ equale: ꝛ qō suauiter egreditur: quēadmodū illaudabile est signū in quo dominiū aliquoꝝ humoꝝ manifestaᵗ ꝛ maxīe sputū nigrū: ꝛ post illud ē citrinū ꝛ post illud rubeū. ¶ Et sputum rotundū qō Hippo. dixit esse summū malū in pulmonis egritudīe est: q2 significat ꝑditionē sup humiditatē naturalē: sed tussis nō est signū nisi cause efficiētis. Et causas ipsius tu ex aliis libris nouisti.

¶ De signis egritudinum pectoris. Cap. 53m.

G ET EGRITVDINES que manifestiores sunt in pectore: sunt apata ꝛ oppilationes. ¶ Et apata vtplurimū fiūt in pellicula interiori tegēte costas q̄ egritudo noiatur xazibera: q̄ in lingua nostra pleuresis noiatur. Et in his apatib⁹ ꝓpria signa sunt dolor fixus extensiuus fe. acuta ꝛ tussis cū sputo: ꝛ pulsus serrinus. Et aliqn̄ hec apata fiūt in musculis qui sub pāniculo sunt: ꝛ tunc hec passio apa lateris dr̄: ꝛ tunc hec signa sunt posteriora dictis signis. Similia tn̄ ipsius accidētia sunt debiliora ꝛ minus timorosa: nec dolor adeo fixus est: q2 nō est in mēbro pāniculoso nec in pulsu serrinitas sic manifestatur. Et aliqn̄ apa fit in panniculo pectus diuidēte. ¶ Et aliquādo diafragma apostemaᵗ: et sequitur hic sensus alienatio ꝛ inquietudo magna.

¶ De signis egritudinum stomachi. Cap. 54m.

H ET STOMACHO adueniunt species complexionis male vt materialis: ꝛ non materialis: et adueniunt apostemata ꝛ vlcerationes. ¶ Sed species male complexionis non materialis quando remissa est a rebus extrinsecis est creata: ꝛ ille sunt illius signa demonstratiua sicut aduentus aeris vel cibi frigidi. Sed si fuerit intensa erit aut mala complexio calida ꝛ sicca que ethicam inducit: aut erit frigida ꝛ sicca: et senectutis erit ethica. ¶ Et signum ambarum egritudinum est ꝙ in hoc mēbro illa signa manifestantur que in ambabus egritudinibus his manifestari solent. Qō est: q2 membrū hoc fortiter demacratur. Et quādo patiens supinus iacet: tunc percipit stomachi dispositionē fouee alicui similē esse. Et stercus molle egreditur ꝛ indigestū: ꝛ vlr̄ ipsius virtutes oēs debilitantur. Sed mala ipsius mālis complexio h⁹ esse potest: aut vt ipsa sit imbibita vel in concauitate ipsius fixa: aut ab alio mēbro transmissa: ꝛ pōt esse vt res ambe adinuicē cōponanᵗ: ꝛ hoc

I pōt:aut ab vna:aut a duabꝰ materiebꝰ eē.v.g̃.sicut si in
ipso sit humor cholericus:⁊ ipsi humor flegmaticus trāſ
mittaſ.Et si ipse fuerit flegmaticus humor ab eo ructus
ꝓueniet acetosus:⁊ si fuerit cholericus fiet fumosus.Et
differētia q̃ est inter humorē fixum ⁊ transmissuz est:qa
trāsmissus per secessuz aut vomitū exit.Sed imbibitus
⁊ infixus neutrū hoꝝ attentat:sed conaſ ad vomendum
⁊ nihil proyci.Et signū appropriatuz cholere est tremor
labij.Et humoris melĺici in stōcho signa sunt virtutis vi-
sibilis īpedimētuz:⁊ acetositas acerba in ore.Differētia
vero q̃ est inter cōplexionē materialē ⁊ nō materialē ē
ꝓpter humorē per vomitū vel secessum exeuntē.Et in
passiōe stomachi vrina grossa materialē cōplexionē pec
cantē signat.Sed apata fiūt aut in fundo stomachi:aut
in ipsius ore.Et hoꝝ quedā sunt calida:q̃dam frigida:⁊
K q̃dā ex genere cancri:⁊ q̃dā sunt ventosa.Et omne apa
qđ in stomacho soporaſ sequiſ fe.⁊ dolor fixiuus:⁊ ma-
xime quādo in ore stomachi oriſ.Qđ est:qa illa pars ma
gis neruosa existit:⁊ est colligātie princeps:⁊ ob hoc pe-
riculosior ea q̃ in fundo existit:⁊ eidez sincopis:⁊ sensus
⁊ alienatio sequiſ:⁊ frigida apata sequunſ dolores debi
les ⁊ fe.lenta.Et apatibus q̃ in stomacho cancerosa fiūt
sine dolore ⁊ fe.fiunt:⁊ si esset ethice assimilaretur : aut
mixtis fe.Et propriū signoꝝ hoꝝ apatū est ructus putri-
dus corruptus cū opationū debilitate : hoc est.q: cibus
egrediſ idigestus ⁊ alia accidētia his similia.Et vĺr signa
q̃ dominiū humoꝝ significāt:illa eadē sunt signa q̃ signi-
ficant illum humorez qui hoc facit:⁊ vt pĺrm attestantur
ei cōplexio etas ⁊ regimen : ⁊ alia his similia iuuant ad
hoc cognoscendū.Sed vlceratio que in eo fit cognosciſ
ab ardore vel combustione que in eo fit:⁊ propter pau-
cam mordicationem:raro tamen fit vt vlceretur stoma
chus:nisi sit etiam vlceratio in gula aut ore.

¶De signis egritudinum epatis. Cap.55m.

L ET EPATI accidūt oppilatiōes ⁊ apata:⁊ spe
cies male cōplexionis oēs.Signum apatis epatis
nō tamē propriū est feb.atq: tussis:⁊ illius loci do-
lor:⁊ ꝙ q̃si ꝓpriuz est grauitas loci qui trachea noiaſ:et
maxie qñ in gibbositate epatis apostema existit.Et sepe
signa apatis costarū cum signis apostematis epatis cō-
miscentur:quia sepe dolor apostematis epatis peruenit
ad eundez locum ad quem dolor apostematis pellicule
costas tegentis reperiſ:⁊ tunc hic nullum ꝓprium signū
reperiſ:⁊ cū his oibus accidit tussis:tñ in epatis aposte-
mate non fit multū sputuz.Et aliqñ erit sputū in aposte-
mate pāniculi maxime quando apostema saniez facere
inceperit.Et ꝓpterea sputum in p̄ncipio signū sufficiēs
non erit:nec ē differētia ꝓpria inter apostemata epatis
⁊ pleuretica nisi in qualitate doloris:quia in pleuresi est
dolor fixus ⁊ extensiuus:⁊ qui in epate est aggrauatiuꝰ.
Et in pulsu etiā differētia existit:qa in pleuresi est serri-
M nus:in epate ꝟo vndosus:⁊ dicitur ꝙ aliqñ apostema fit
in epatis lacerto.Et figura apostematis epatis est luna-
ris.Sz figura apostematis lacerti est oblonga vel q̃dra
ta:⁊ vnus angulus ipsius est grossus ⁊ alter subtilis.

¶De signis egritudinum splenis. Cap.56m.

ET SPLENI omnes species male complexio-
nis accidunt:⁊ oppilationes ⁊ apostemata ⁊ ven-
tositas inflatiua.⁊ signa apostematis splenis sunt
dolor grauis ⁊ febris ⁊ accidentia que corpori adueniūt
propter huꝰ membri egritudines : ⁊ oppilationis signa
sola grauitas existit:⁊ signa ventositatis inflatiue solus
dolor est extensiuus.Et ex apostemate ⁊ oppilatiōe sple
nis sequitur macies totius corporis.Et ideo dicit Hip.
quando splen crescit tunc corpus attenuatur:⁊ quando
decrescit tunc corpus inspissatur.

¶De signis egritudinum renum. Cap.57.

ET RENIBUS accidit species male comple-
xionis ⁊ oppilatiōes ⁊ apostemata.Et discernūtur
a vesice egritudinibus propter lapidis ⁊ arene ge
nerationem:⁊ magis propria species male cōple-
xionis que renibus conuenit est egritudo que bolbara-
bris nominatur que in latino diabetica diciſ:⁊ cuz forti
siti ⁊ vrine fluxu ⁊ febre:⁊ apatis calidi sunt signa:dolor
aggrauatiuus in renibus sentitus:⁊ dolor in alcatim fa-
ctus cum febre vrine constrictione.⁊ quādo patiens sup
latus sanū decūbit vr̃ vt alius ren sup ipsum suspēdaſ.
⁊ hoc ꝓuenit quādo est in statu aut declinatione:⁊ in ma
iori parte in his apatibus fiunt febres errātes aut iun-
cte in apatibus frigidis ⁊ lentis:ideo quia febris nō ad-
uenit apatibus membroꝝ p̄ncipaliū:nisi quando apata
erunt parata saniez facere.Sed signū generatiōis lapi-
dis in renibus est dolor fixus ab ipsius generationis p̄n-
cipio quousq: natura illos abijcit extra ꝑm illos q dicūt
ꝙ lapides isti in sub̃a renū generanſ:⁊ iō aliquādo cum
istis sanguis exitus adest.Et qđ verius apparet est ꝙ in
cōcauitate renū generanſ:⁊ dolor qui est in hac egritu-
dine:⁊ accidētia doloris accidētibꝰ q̃ in colica īueniunſ
similantur:ꝓpterea qa stomachi distēperātia ⁊ vomitus
his duabus egritudinibꝰ cōiter accidūt:⁊ casus similiter
appetitus.¶Et dr̃ia istarū difficilis est maxime in egri-
tudinū p̄ncipio:sed in fine manifeste diuersificanſ ꝓpter
in colica vētris esse constrictionē:⁊ humoꝝ cognitionez
⁊ multā ventositatem:⁊ etiā lapides generati in renibꝰ
arenā ostendunt in vrina.Et signuz discretiuū in hoc est
opatio clisterioꝝ:q: si patiēs ꝓpter clistere requiē inue-
niet sicut accidit Hal.sine dubio hic dolor colicus erit:⁊
si ꝓpter clisteria aggrauatur proculdubio renalis est.
Causa est:qa clisteria intestina replent ⁊ distensionez in
eis opanſ:⁊ tunc opprimunſ renes ⁊ dolor fortificatur.
¶Sed signa q̃ vlcerationes signt ē dolor vlceratiuus
sine grauitate ⁊ extēsione:cuz exitu sanguinis aut saniei.
Et aliqñ egrediunſ cū vrina frustra fustis carnium simi-
lia:⁊ hoc accidit quādo in substātia renum corrosio fit.

¶De signis egritudinum vesice. Cap.58m.

ET IN VESICA manifestiores egritudies q̃
in ipsa generanſ sunt lapides q in ipsa generanſ:⁊
apata ⁊ vlcerationes ⁊ stranguria ⁊ sine volūtate
vrine exitus.Sed signū lapidis in vesica est dolor qui in
vesica sentiſ cū virge pruritu:⁊ virge erectione:⁊ rela-
xatiōes sine causa manifesta:⁊ vrine cruditas : ⁊ albedo
ipsius cū subtilitate:⁊ difficultas exitus vrine:⁊ arenarū
apparētia in ipsa.Sed ꝯstrictio vrine fit aut ꝑꝑ mēbrū
mādans ipsaz:aut ꝓpter meatū qui a renibus ad vesicā
tendit.Et his duobus vnū est cōmune accidēs:⁊ hoc est
vrine difficultas.Sed diuersificaſ in ipsis vt si a renibꝰ
ibi dolor sentiſ:si autē a meatu ibi dolor adest.Et aliqñ
ꝯstrictio fit vrine ab ipsa vesica:aut a meatu qui ad ipaz
ꝓgrediſ vesicā:⁊ ista duo silr in vno accidente cōmuni-
cant.hoc est q: vesica repletionez recipit silr ⁊ meatus.
Sed diuersificanſ in hoc:qa qđ a vesica ꝓuenit quādo
vesica premiſ ⁊ vrina exit.Sed qđ a meatu ꝓuenit non
emittit vrinā:⁊ si vesica exprimaſ ⁊ oppilatio istiꝰ mea-
tus fit a lapide:aut ab humoribꝰ grossis sanguineis vel
sanguie coagulato:aut propter cōpĺonē fridā dn̄antez:
aut ꝓpter apostema:aut furunculos.Et signa harū egri
tudinum sunt:qm̃ si fuerit ex lapillulis significaſ ex are-
nulis p̄cedentibꝰ:⁊ si est ex coagulatione sanguis signuz
est sanguis anticipatus.Et si ex sanie fuerit signū est apa
qđ precessit.⁊ si ex humoribus grossis fuerit significaſ
ex exitu precedentis humiditatis.⁊ cognoscuntur iste di
spositiōes per signa eadē ꝯueniētia.⁊ si adinuicē iste di-

spositiones

A spositiones cõiungant difficile cognoscuntur a medico: | ꝛ ipsi⁹ oris oppilõ. Et hoc accidit ex reliqs apatis diu in E

quare quiete dz medicinare considerando primam in-
tentionez: ꝛ si ex illa lucratus fuerit sequatur illaz: ꝛ si nõ
dimittat. Et si pustula aut vlceratio est in vesica: quod
ab ea egredit furfurib⁹ aut laminibus assimilatur. Sed
si he egritudines fiunt in renibus: qđ ab eis exierit fru-
stis carnium assimilabitur.

¶ De signis egritudinum intestinorum. Cap. 59m.

ET INTESTINIS vtplurimuz fit egritudo quē
dicitur colon: apostemata: vlcerationes: ꝛ sangui-
nis fluxus. Sed sanguis fluxus vlcerationem con-
comitatur: ꝛ iste sanguis cũ fecib⁹ egreditur a prin
cipio mixtus: ꝛ aliquando ex substantia intestinorũ egre
ditur. Et signũ huius est dolor quando euacuãtur humo
res ꝛ feces: ꝛ quãdo apostema est in itestinis grossis hoc
modo cognoscitur: quia cum patiens mordicationē sen-
tit cogitur assellare: sed qđ ab apostemate exit cum feci
bus non est admixtũ ꝛ si fuerit in subtilibus propter do-
B lorem assellare non cogetur: ꝛ quod ab eis egredietur
cum stercore erit admixtum propter vie lõgitudinez. Si
militer si apostema in subtilibus fuerit dolor circa vm-
bilicum sentietur: ꝛ cum in intestinis fuerit grossis dolo-
rez sentiet inferius. ¶ Et signa colice calide manifesta
sunt: ꝛ vniuersaliter ea que significant dominium humo
rum in omnem patientem ꝛ que ꝓpter ventositatē fiũt
sunt dolor extensiuus ꝛ tortio intestinorum. Et si tortio
fuerit cum rugitu grossam ventositatem significat: ꝛ que
fit propter apostema cognoscitur a fortitudine doloris:
a feb. a siti: ꝛ ab accidentibus ostēdentibus dominatio-
nem humoris apostema faciētis. Et egritudo fortissima
que yliaca nominatur fortiora habz accidentia ꝛ mala
ita ꝙ patiens cogitur vomere stercus. Et vtplurimum
hoc accidens est propter apostema in subtilibus intesti
nis factum: ꝛ potest fieri propter stercus putrefactuz in
eis: aut propter humorem grossum viscosum: aut pro-
C pter herniam factam ex descensu intestinorum: aut pro-
pter venenum receptum. Et vniuersaliter hec egritudo
intestinis subtilibus est propria: ꝛ hec egritudo attribui
tur virtuti expulsiue: cum suum naturalē motum nõ ha-
beat: aut debet attribui vniuersaliter oppilationi. Et
aliquando propter priuationem cholere que ad intesti-
na consueuerat transmitti: quia per modum abstersio-
nis adiuuat ad fecum debitam expulsionē. Et oppilatio
nes fiunt in illis ꝓpter humores aut apostemata: aut ꝓꝑ
malam complexionem frigidã ꝛ siccaz que vias cõstrin
git: aut propter alias res positionē eorum corrumpen
tes sicut ventositas que ea facit tortuosa: ꝛ hernia.

¶ De signis egritudinum vulue. Cap. 60m.

ET VVLVE egritudines fiũt: quib⁹ oēs spēs ma-
le cõplõnis cõicant sicut ab his q̄ precesserũt tibi
manifestum est ꝛ sepe ipsi accidũt apata. Et horum
signũ est dolor fixus ꝛ pulsus serrinus: eo ꝙ mem-
brũz est neruosũz ꝛ feb. accidit eidē: eo ꝙ sit mēbrũ ꝑnci
D pale aliquo mõ ꝑncipalitatis. Et ex egritudinib⁹ que ma
gis in ipsa proprie sunt: ē egritudo q̄ mola nuncupatur:
que difficile a pregnatiõe cognoscitur: eo ꝙ ablatio mē-
strui ꝛ grossicies ventris cõicant ambabus. Et signũ di-
scretiuũ est qa transit terminum motus embriõis absqz
motu: ꝛ ħ accidit multis annis: qa portari potest donec
ab ea moriatur aut absoluatur: ꝛ hoc ꝯm ꝟtutis tenorē.
Et aliqñ ei accidit vt eam ferat pluribus annis: demum
parit frustũ carnis: ꝛ aliq̃ moriũtur. Item ꝓpria est egri-
tudo vulue illa q̄ suffocatio dicitur m̃ris q̄ fit ꝓpter mē-
strui sanguinis corruptionem in vulua: ꝛ euenit ei sinco-
pis ꝛ difficultas in anhelitu: ꝛ ꝑuatio sensus ꝛ motus: ꝛ
debiliter sentitur pulsus eius: ꝛ accidit eidez duricies:

ꝛ ipsi⁹ oris oppilõ. Et hoc accidit ex reliqs apatis diu in-
duratis in orificio m̃ricis. Et spēs male cõplõnis m̃ricis
si mãles sint ab his q̄ ab ipsa egrediuntur cognoscũtur.
ꝛ si non sint mãles a siccitate ipsius percipiũtur. Et gene
raliter signa que significant complexionem sunt signa si-
gnificantia complexionem matricis: ꝛ de cetero instabi-
mus super causas que operantur putredinem. Et cõple
tus est Tractatus iuxta nostrã intentionem.

¶ Explicit Liber Quartus: qui fuit de signis.

¶ Incipit Liber Quintus: qui est de cibis ꝛ medicinis: ꝛ
est hab ens capitula quinquaginta ꝛ nouem.

¶ Breuiter complectens intentionem huius Quinti
Libri. Cap. ꝑm.

IN PRIMIS sciendũz est quid sit cibus ꝛ
quid medicina: ꝛ quot sint eorum opera- F
tiones: ꝛ qualr̃ operant ꝛ proprie medici
ne: eo ꝙ hñt multas oꝑatiões quas medici
appellãt virtutes primas scđas ꝛ tertias
ꝛ ꝓprietates: ꝛ cũ hoc dabimus cognitio-
nem harũ istarũ medicinarum que operã-
tur quãlibet istarũ operationũ. Et postea speculabimur
in operationibus earum: hoc est vtrum via qua appre-
hendimus est ꝑ viã syllogismi solũ: aut per viã experien
tie solũ: aut ꝑ viã continētē vtrũqz: ꝛ hoc totũ erit postq̃z
receperimus a naturalibus qđ erit recipiendum. Et qñ
compleuerimus hoc recordabimur propriorũz ciboꝝ ꝛ
medicinarum quorum multiplicata est sciētia ꝛ experien
tia in terminis nãlibus: ꝛ testificata sunt a communitate
medicorum: aut a maiori parte. Et postea narrabimus
modos compositionis: ꝛ recordabimur eorũz que mani
festiora sunt secte componentium. ꝛ narrabimus natu-
ram complexionis ꝯm viam quam nobis ostendent re- G
gule ille: ꝛ quando compleuerimus hec: tunc completa
erit nostra intentio in hac particula.

¶ De quiditate cibi ꝛ medicine. Cap. 2m.

DICAMVS ꝙ cibus est illud qđ ponit nãles par
tes cibati: ꝛ hec pars est in specie ꝑtis dissolute.
Sed medicina diuersificat ab hoc. ideo qa q̃zuis
ipsa sit ex rebus: que ponunt nãles ꝑtes cibati:
illa ꝑs nõ est in specie partis dissolute: ꝫ hz in se rē acti-
uã ꝛ alteratiuam. Et ꝓpterea quando superuenit hec di
spositio super dispositionem egritudinalem: que est con-
traria vocatur illa operatio curatio. Et hec est intentio
diffinitionis: qua Galẽ. diffiniuit cibũ ꝛ medicinam: dicēs
ꝙ cibus est illud patitur a corpore. Et medicina est illđ
a quo patitur corpus. Sed si nos non intelligeremus ex
verbis hoc quod dictũ est: non esset intellecta certitudo
cibi ꝛ medicine. Et iam opinatus est vnus ex nostris so- H
cijs q noiat abuberti auēsufu: ꝙ illđ qđ diximus in hac
diffinitione esset quasi cõtrariũ verbis Galẽ. ꝛ super hoc
eidē multas trãsmisi epl̃as quousqz hoc plene intellexit.

¶ De operationibus primis quas oꝑantur medicine in
corpore humano que sunt prime. Cap. 3m.

ET OPERATIONVM quas operantur medi-
cine in corporibus humanis quedam sunt prime. si
cut est caliditas. fri. sic. ꝛ hu. ꝛ quedam earum sunt
secũde: sicut maturatio: digestio: mollificatio: reso-
lutio: ꝛ apertio: ꝛ multa alia similia istis q̄ enarrare de-
bemus quando declarabimus naturam medicinarum
que faciunt hoc: ꝛ fuerunt vocate scđarie: quia sequunt
mensurã mixtionis primaꝝ ꝟtutũ: ꝛ quedam earum sunt
tertie que sunt ꝓprie in certis membris: ꝛ sunt quasi con
sequentes scđarum. Et est conueniens in primis narrare
quomodo he habēt agere in corporibus has operatio-

I nes: ⁊ quomodo hn̄t pati a corporib⁹ earū passiones: ⁊ h sciemus qn̄ sciuerimus per quem modum nutritur nutritus. Et dicamus iam declaratū est in nāli phia ꝙ mēbra que primo nutriunt̄ sunt mēbra silr̄ia: ideo qa cibus pmo ꝯuertitur fm ordinē quē hab; in corpore cibati in humiditatē silr̄em humiditate fixe in mēbris ꝯsilib⁹ ⁊ misceť cū eis per eūdē modū quo miscent̄ adinuicē res liqde: ꝓpea qa nō est alter modus per quē nā possit restaurare rē dissolutā oib⁹ ꝑtibus mēbri nisi p modū mixtionis: ⁊ qn̄ erit ꝑmixtū fm hūc modū: tūc habebit eēntiā in ipso: ⁊ post hoc assilabit̄ illud mēbro: hoc est quia dat eidē vnā coagulationē stabilitatis silr̄e; stabilitati membri. Et est ibi declaratū ꝙ h fit per decoctionē: ⁊ ꝺcoctio fit p calorē qui est in cibato: non ꝙ calor sit primus motor in hac re: sed est aīa nutritiua: ꝓpea qa operationes caloris nō sunt ꝺterminate nec ordinate ad vnū finē manifestū.

K ¶ Et postq̃z ita est vidēdū est qūo dr̄ cib⁹ eē temperatus aut mēdicia: ⁊ qūo dr̄ super quēlibet eoꝝ vt sint distēperati: q̃zuis melius sit appropriare tēperātiā cibo: sic est melius appropriare distēparantiā medicine: ꝓpea qꝛ cib⁹ qui habet ꝑp suā virtutē ⁊ suā preparationez vt cōuertat̄ ad humiditatē silr̄e; humiditati radicali q̃ est in mēbro cōsimili: ⁊ calori intrinseco simili calori q est in cibato ita vt sint idē fm oē; modum: ⁊ hoc est solū in eo q est tēperate cōplexionis vel ꝓpinquus ei: ⁊ p hūc modū dr̄ ꝙ cib⁹ sit temperatus: sicut erat panis grani ⁊ carnes gallinarum iuuenum ⁊ silr̄ia istis: qa quātitas partiū prestitarū corpori ab istis cibis est idē cum partib⁹ q̃ fuerunt dissolute. Sed temperantia medicine est ꝓpinqua huic: sed diuersificantur inquantum nō h; virtutē restaurandi partem equalē quantitati rei que dissoluta est ex corpore: ⁊ ꝓpterea nō potest homo nutriri ex tēperata medicina: ⁊ si comedat ex ea tātū quātū comeditur ex cibo.

L Sed quando dicimus ꝙ medicina sit temperata intelligitur eius tēperātia ꝙ quando comeditur ex ea quantitas que non est sensibilis cōparando eā quantitati partium dissolutarum a corpore: quia tūc nō inducit in corpus rem extraneā: quia si homo comederet ex ea quantitatem sensibile; fm ꝙ comedisset de cibo inducere in corpus ex necessitate rem extranea;: quāuis difficile sit inuenire medicinā tēperatā in operationibus omnib⁹.

¶ Et fm hoc debes ītelligere ꝙ quādo dicim⁹ ꝙ medicina est calida: ⁊ frigida: humida: vel sicca: ⁊ dicim⁹ etia; de cibo nostra intentio non est nisi equoca: sicut tu scis ꝙ quando dicimus de vino ꝙ est calidū in secūdo gradu: ⁊ silr̄ crocum non intendimus vt sit idem calor. Et postq̃z declaratum est quid sit cibus tēperatus ⁊ medicina temperata: ⁊ qualiter operētur ī corpore ex hoc potes intelligere viam per quam dicimus esse distēperatos: ⁊ hoc dicimus in qualitatibus primis: idest quomodo calefacit medicina refrigerat: ⁊ humectat: ⁊ exiccat. Quia medicina que conuertitur in chilum calidiorem temperato chilo: aut in calidiorē q̃z est pars corporis: hoc est ad parte; calidam: illam medicinam dicimus calidam: quia calor dicitur ꝙ sit vna rerū que calefacit hominem plus debito: ⁊ quod generatur ex hoc chilo est calidus debito: ⁊

M sanguis qui est materia caloris naturalis est calidior debito. Similiter humiditas radicalis in quam conuertitur sanguis est calidior suo modo: ⁊ sic de necessitate calefiūt oēs corporis partes. Et sic dr̄ de medicina frigida qꝛ nō refrigerat nisi quia cōuertit̄ in locis digestionis ad diminutū calorē: magisq̃z calor corporis sit: ita ꝙ chilus q ex ea generatur est diminutus a calore corporis: ⁊ non dicitur veraciter vt refrigeret: qꝛ calor naturalis nō h; aliquā viā generandi frigiditatem: ⁊ sic debes dicere in sanguine ⁊ humiditatibus que sunt in mēbris ⁊ in humiditate ⁊ siccitate omnium partiū corporis.

N ¶ Et quādo medici speculantur operationes medicinarū in corpus facile est eis dicere qualiter calefaciūt: ; difficile est eis dicere qualr̄ refrigerant. ita ꝙ Gal. dicit sicut fugitiuus. ꝙ non fit nisi per diuisionem medicinarū in paruas partes. Et si nō refrigeraret medicina nisi p diuisione; ipsius in partes minutas. ergo necessariū esset nobis dicere ꝙ esset frigida in actu: sed hec medicina frigida non est frigida in actu: neq; etiam calida est calida in actu: sed hec res eque bene competit medicine calide: sicut medicine frigide: quia res cōuertibiles quādo cōuertuntur in partes minimas facilius conuersionem recipiunt.

O Et quāuis medicina sit passibilis a copore per viā quam diximus: non est impossibile vt patiatur ab ea per alium modum. Na; vides ꝙ cibus est passibilis a corpore: ⁊ tamē inuenis cibū qui mutat corpus fm aliquē modū ⁊ fm aliquā latitudinē: ⁊ si hoc inuenitur in cibo qui est appropriat⁹ passioni: ⁊ tamē vincit aliquo modorum. ergo hoc maxime debet inueniri in medicina que victorie appropriatur ⁊ mutatiōi: quia veraciter debemus dicē ꝙ q̃zuis aliquādo vincatur: tamē nō deserit ꝓpriam suam virtute; hoc est subale;. Sicut dicitur ꝙ arbor egypti occidebat dum erat in egypto: ⁊ qn̄ remota fuit ab inde nutriebat. Et dicit Aristo. ꝙ in terra latinorum sunt duo flumina ex quorū vno si oues biberent generabunt masculos: ⁊ ex alio feminas. Et hoc non est nisi propterea quia cibus ex vna parte est silr̄is: ⁊ ex alia dissimilis: ⁊ ex parte similitudinis est patiens: ⁊ ex parte dissimilitudinis est agens.

P Et hic est modus medicinarum que dicuntur calide aut frigide in potentia. hoc est propter preparationem quam habent: quia nō est in aliquo cōpositorū calor in actu nisi in animalibus: ꝓpter eorū perfectionē ⁊ indigent calore extrinseco magis: ⁊ ꝓpea nō inuenit̄ in eis tēperantia elementorum sicut in aīalibus. S; res simplices que nō nutriūt sicut quatuor elementa nō dant corpori qn̄ adueniunt ei intus vel extra nisi qualitatem: ideo qn̄ obuiant nostris corporib⁹ mouēt corpora: sed nō mouētur a nostris corporibus. ꝓpterea qa qualitates cū quibus operātur elementa in corporibus sunt in actu sicut est calor in igne ⁊ frigus in niue. Et qn̄ elementa mouet corpora ipsa non mouentur. i. non cōuertuntur. Et quando medici volunt de mēsuris preparationū narrare que sunt in medicinis: quia indigent hoc in medicatione: ordinauerunt gradus per modum cōparationis corpori tēperato ⁊ posuerunt quālibet qualitatem in quatuor gradibus. s. calidū in pmo scdo tertio ⁊ quarto: ⁊ sic de frigido sicco: ⁊ hu. ⁊ de humido non videt̄ ꝙ possit transire tertium gradum. Et ꝙ pertransit quartum gradum est res venenosa que corrumpit corpus: ⁊ iste sunt vie primarum actionum ⁊ passionum medicinarum.

Q ¶ In generali considerans de operationibus secundis ⁊ tertijs quas operantur medicine in corpore humano. Cap. 4m.

ET NOS volumus incipere narrare de virtutib⁹ secundis ⁊ tertijs: ⁊ dicere naturas medicinarum quibus hoc operantur: ⁊ qualiter operantur. Et dicam⁹ ꝙ medicine que sunt cōposite ex elemētis quando alterantur a corpore: aut alterant corpus: quedam eorum sunt que assimilant̄ ei qd̄ est in eis ex virtutibus elementorum: sicut sunt ille que dant caliditatem: frigiditatem: sic. ⁊ humi. similem in qualitatibus que sunt in illis: ⁊ quedam actionum aut passionū que nō assimilantur ei qd̄ est ex virtutibus elementorum: sed sunt operationes consequentes primas virtutes elemētorū: ⁊ hoc est ꝓpter locū subiecti in quo operātur: sicut ille q̃ habent indurare: mollificare: denigrare: rubificare: ⁊ similia:

A milia:⁊ locus subiecti in quo manifestantur iste opōnes
circa qđcūq; mēbrū si idetermīatū fuerit appellant̄ iste
virtutes scđe. Et qñ opabunt̄ in ꝓpriū mēbrū: tūc dicēt̄
virtutes 3ᵉ sic̄ sunt medicine q̄ ꝓuocāt vrinā ⁊ q̄ mundifi
cant pulmonē ⁊ q̄ gñant spmā ⁊ q̄ frāgūt lapides ⁊ sil̄es
istis. ¶Et postq̄ dcm̄ est de virtutib⁹ scđis ⁊ tertijs dđz
est de nā opōnū istarū medicinarū manifestiorū ⁊ incipia
mus a scđis. Et dicam⁹ q̄ istarū medicinarꝫ q̄dā sunt ma-
turatiue: h̄ est q̄ faciūt saniē: ⁊ q̄dā earū sunt mollificati-
ue: q̄dā iduratiue: ⁊ q̄dā apitiue: ⁊ q̄dā oppilatiue: ⁊ q̄-
dā euaporatiue: ⁊ q̄dā petrificatiue: ⁊ q̄dā stiptice: ⁊ que
dā lenitiue ⁊ similes his. Et ōbes scire q̄ medicina q̄ ē ap
propriata alicui operationi nō dicitur hr̄e illā ꝓprietatē
nisi comparatione ad corpus temperatum vel ad ꝓpin-
quū temperantie: ⁊ medicus expertus in hac arte qñ ca
dit ad manus ipsius aliud corp⁹ distemperatū dz arbitra
ri medicinā ƒm mēsurā quā videt ei eē magis iustā ⁊ ma-
B gis cōuenibilē in v̄tute medicine q̄ hēt facere opationē
istā in tali corpore: ⁊ experiētie hn̄t hic locū magnū. v.g.
postq̄ sciuerim⁹ q̄ medicina maturatiua est illa cuius ca
lor est equalis calori corporis debemus intelligere hanc
ꝓportionē ꝓpriā vnicuiq; corpori p se ⁊ facere cōpara-
tionē propriā tali corpori. Et h̄ nō fuit solū in cōplx̄one ꝓ-
pria vnius idiuidui: sed ēt in vnoq̄q; mēbro p se: ꝓptea q̄a
medicina que facit saniē in testiculis nō facit saniē i aure.
⁊ nō opꝫ q̄ medic⁹ has res tradat obliuioni: ⁊ experien-
tia hꝫ in istis vijs ⁊ arbitrijs magnū posse.

¶De medicinis maturatiuis. Cap. 5ᵐ.

DEINCEPS narranda est nā illius medicine q̄
operatur operatiōes supradictas: ⁊ incipiēdū est
a maturatiuis. Et dicam⁹ q̄ maturatio est opatio
caloris nālis i sūba materie sic̄ dcm̄ est in alio loco. Et ma
C turatio est ordinata ƒm ordinationē quē habet digestio i
cibo: hoc est in tribus digōnibus. Et qñ spargitur ad aliq̄
mēbrū mā que egreditur a nā in q̄ntitate: aut q̄litate: aut
in vtrisq; sil̄r ⁊ putrefit illa mā: tūc gñatur in illo membro
de nec̄citate vnus calor mixtus ex nāli ⁊ extranea: ⁊ si mā
illa est apta recipe digōnē fit ibi sanies ⁊ maturat̄. Ideo
q̄a alba sanies est media inter digōnē pfectā ⁊ diminutā:
eo q̄ est alba: q̄a mā e nō sunt apte ad recipiendū digōnē
ꝓ maiori pte: nisi qñ egrediunt̄ a sua nā in quantitate. Sꝫ
qñ egrediunt̄ a nā ēt in qualitate: tūc ē in eis digō difficil̄:
h̄ est qñ tēdūt ad malā q̄litatē sicut ad hūores adustos ⁊
sil̄es illis. ḡ ars ꝯueniēs in sil̄i re ē cōfortare v̄tutē mēbri:
q̄a calor nālis ē q̄si sepult⁹ in mēbro sup qđ est sparsa hec
mā: ⁊ ꝓptea est nec̄e vt medicīa hēat ex sui nā vt faciat di
gestionē: sic̄ medicīa q̄ assimilat̄ calori itrinseco q̄ dꝫ esse
tēperata i caliditate ⁊ hūiditate: vl̄ sit declinās aliquātu
lū ad calorē: ⁊ ꝓptea q̄a calor itrinsecus q̄ est i mēbro pōt
eē refrigeratus ꝓp multā mām sparsam in eo: aut ꝓp q̄li
tatē. Et qñ cōparamus talē medicinā q̄lis ē h̄ corpori hu
D mano dicim⁹ ipsā eē tēperatā: ⁊ qñ cōparat̄ parti dñan-
ti i ipsa ex ptib⁹ el'ntorꝫ dicim⁹ q̄ est talis aut talis. Et de
medicinis tēperatis est aq̄ cal̄a tēperati caloris ⁊ oleū
dulce oliue qñ guttatiꝫ cadit sup apā ⁊ sic̄ cataplasma fa
ctū de farīa trictici coctū cū aq̄ ⁊ oleo dulci. Et ōbes scir̄
q̄ medicīa q̄ facit saniē in vna cōplx̄one nō facit in alia: ⁊
sil̄r in q̄lꝫ mēbro corpis sic̄ dcm̄ est supi⁹: ⁊ ꝓptea medicus
exptus dꝫ ex se ponē ḡdus istis medicinis. v.g. q̄a medici-
na q̄ īducit saniē q̄si in p̄ gradu est cal̄a vt cataplasma su-
pradictū: ⁊ supra illā in gra. ē q̄ facta est ex pane ⁊ p salē
quibi est ⁊ sup hāc illa q̄ facta ē ex fermēto. Et qdā di
cūt q̄ medicīe oppilatiue sunt maturatiue: sed h̄ ē p acci
dens sic̄ cerotū factū ex cera ⁊ oleo ros. ꝓptea q̄a qñ po-
ri claudunt̄ calefit mēbrū ⁊ mā maturat̄. Et q̄dā dicūt q̄
medicine maturatiue maturāt: ꝓptea q̄a faciūt in mā rem

propter quā est facile nature diuidere ipsam mām tem- E
perando qualitatē materie aut subtiliando ipsā. Et pōt
esse vt in vna medicinarꝫ inueniat̄ maturatio cū oīb⁹ istis
modis: ⁊ erit in cōposito per artificiū: in simplici v̄o p na
turā. Et etiā dicitur q̄ medicina maturat: ꝓpterea q̄a re
ctificat in qualitate caloris nālis illud qđ pmutatū est p
calorē extraneū: ⁊ per hāc viam dr̄ q̄ psilium maturat
apostemata calida: ⁊ ƒm hunc modū q̄ res frigide matu
rant apostemata calida. Et diffinitio qua diffinuit Gal.
maturationē nō verificatur nisi in apostematibus q̄ sunt
difficilia ad maturandum ꝓpter nimiam debilitatem ca
loris naturalis: aut ꝓp quātitatē: aut ꝓp frigiditatem.

¶De medicinis mollificatiuis. Cap. 6ᵐ.

ISTE MEDICINE appropriantur multū in
hac arte medicinis q̄ dissoluunt apāta dura dēplata F
lapidea q̄si hn̄tia insensibilitatē. Et ista apāta gñaliter
fiunt ab hūorib⁹ grossis q̄ sunt aut mel'ici aut flegmatici
grossi: aut compositi ex ambobus. Et quia hec apostema
ta sunt indurata propter frigiditatem: necesse est vt res
que ea mollificāt sint cal'e: q̄a res que sunt cōgelate p fri
giditatē dissoluunt̄ p calitatē si sūt resolubiles sicut plū-
bum ⁊ stānū: q̄a ista apāta cū maturātur humectāt̄. ⁊ de
nec̄citate est vt medicine que hn̄t pmutare: quamuis sint
cal'e: vt habeāt aliquā siccitatē vt vincāt illā humidita-
tē frigidā. Et medicine q̄ probate sunt per experientiam
in hoc opere sunt cal'e in 2° vel 3° gradu: ⁊ sicce in p̄ sunt
sicut armoniacū: bdellium: storax: ⁊ medulla cruris vitu
li: ⁊ sepum hyrcinum: ⁊ bouinū. Et est necesse vt sint mē-
sure harū medicinarum ƒm mensuram quā habēt calo-
ris ⁊ siccitatis: ideo quia medicine que sunt fortes in ca-
lore ⁊ siccitate nimis hn̄t dissoluere: ⁊ posset remanere G
pars grossa ex materia que conuerteretur in naturā la
pidis. Et est necesse sicut diximus vt per te ponas gra-
dum in fortitudine harum medicinarum: propterea q̄a
pinguedo est debilior armoniaco ⁊ bdellio. Et pinguedo
galline debilior existit pinguedine anseris ⁊ anatis: quia
res iste diuersificantur ƒm aliquam complexionem: aut
ad aliquod membrum.

¶De medicinis induratiuis. Cap. 7ᵐ.

DE NECESSITATE est vt medicīe idura
te sint frigide: ꝓptea quia induratio cū grossitudi
ne non est nisi congelatio: ⁊ congelatio nō fit nisi
a frigiditate. Sꝫ illud qđ dicit Gal. de humiditate in his
medicinis nihil ē: ꝓptea quia humiditas nō hēt nisi solū hu
mectare: ⁊ nō indurare. ⁊ melius esset vt poneret siccita
tem cum frigiditate: q̄a de illa frigiditate fit duricies cru
ditatis. Sed iste due qualitates sunt vtplurimum passi-
ue ⁊ non actiue: quia due actiue sunt cal'itas ⁊ frigiditas:
q̄uis earum operationes diuersificētur ƒm humiditatē
⁊ siccitatem: ⁊ hoc declaratum est in 4° metheororū. Et H
iste medicine habēt latitudinē: ⁊ iste medicine sunt sicut
semperuiua: psilliū: ⁊ portulaca: ⁊ si infrigidant ⁊ incru-
dant non faciunt hoc nisi per frigiditatem.

¶De medicinis oppilatiuis. Cap. 8ᵐ.

ISTE MEDICINE sunt ex his que claudunt
poros: ⁊ natura sunt terrestres sine mordicatione: q̄r
mordicatio est vna ex rebus que cito faciunt medici-
nā egredi ex poris: aut vt sint conglutinatiue vt gummi
⁊ terrestre quando non est conglutinatiuū sicut amidū.
Et est necesse vt iste medicine sint multum remote a mor
dicatione: ⁊ propterea debēt esse tēperate complexio-
nis vel declinantes ad frigiditatem parum. Et si quesie-
ris quomodo oppilāt iste medicine corpus interius quā-
do assumuntur. Respōdemus q̄ hoc potes scire per hoc
quod est dictum superius: quia claudunt intestina pro-
pter chilum factum ex eis: ⁊ similiter epar ⁊ venas ⁊ mē-

I bra ipsa. Et iste medicine oppilatiue diuersificantur fm
diuersitatem complexionis membrorum: sicut dicitur
ꝙ dactyli oppilant epar: ⁊ aperiunt oppilationem
pulmonis.

¶ De medicinis aperitiuis ⁊ abstersiuis. Cap. 9m.

ISTE MEDICINE sunt vnius generis: ⁊ inter
ipsas est parua diuersitas: quia medicine que abster-
gunt sordiciem ex membro ⁊ lauant ipsum: neq; ha-
bent posse penetrandi in poris dicuntur abstersiue:
sicut aqua mellis: ⁊ aqua melonum: ⁊ farina ordei ⁊ faba-
rum: ⁊ que habent virtutem penetrandi propter partez
igneam que est in eis dicuntur aperitiue. Et quedaz ista
rum medicinarum plus operãtur extra corpus ꝗ̃ intra:
⁊ quedam plus intra quam extra: ⁊ quedam operãtur
K equaliter. Et que plus operantur extra sunt que habent
aliquantulam bauracitatem: nec in eis est multa grossi-
ties: ⁊ propter partem subtilem que est in eis penetrãt
intus: ⁊ propter largitatem intranearum viarum pene-
trant cito. Et res viscose mundificare non possunt: ⁊ si cũ
eis iungeretur corpus stipticum aliquantulum grossum
tunc mundificarent: propterea quia sunt instrumentum
nature aperitiue que est in eis: quia hec stipticitas con-
iuncta retinet eas in meatibus donec compleuerint
suas operationes. Sed extra corpus non possunt ita
operari propter stricturam pororum ⁊ propter stiptici-
tatem. Et propterea absinthiũ aperit oppilationes epa
tis: ⁊ non potest poros exteriores aperire propter stipti
citatem que est in eo. Et iste medicine debent esse ama-
ri saporis cuz stipticitate. Sed medicine que ambas ope
rationes faciunt sunt inter harum naturam medie. vz. il-
le que habent aliquantulam amaritudinem cum baura-
citate sine stipticitate: sicut radix lily celestis ⁊ simila eis.
Et tu iam sciuisti ꝙ medicine que sunt aperitiue vnius
membri non sunt aperitiue alterius. Et propter hoc da-
L re debes vnicuiq; harum rerum gradus quemadmodũ
facis reliquis medicinis ⁊ virtutibus.

¶ De medicinis euaporatiuis. Cap. 10m.

QVIA AVTEM euaporatio non fit nisi
in quantitate membri euaporati: ⁊ augmen
tum ipsius quantitatis non fit nisi propter
calefactionem membri necesse est vt medicine euapora
tiue sint calide. Sed earuz calor debet esse temperatus:
quia medicine que habent distemperatum calorem eua
cuant ⁊ desiccant: nec debent habere substantiam gros-
sam: ⁊ iste medicine sunt sicut camomilla: malua: ⁊ oleum
vetus. Et debes scire ꝙ euaporatiue sunt contrarie op-
pilatiuis: hoc est quia sunt frigide scilicet oppilatiue de
quo dictum est superius: quia quando membrum refri-
geratur diminuitur quantitas sua propter quantitatem
sui ad frigiditatem ⁊ terrestreitatem: quemadmoduz aug
mentatur quantitas eius propter propinquitatez ad ca-
liditatẽ ipsius nature aeris. ¶ Et scias ꝙ non fit augmẽ-
tum quantitatis ex his que apponuntur vel eueniunt ex
tra: nec fit diminutio ꝓpter aliquid quod resoluatur ex eo:
⁊ hoc probatum est in naturali philosophia. Et medici-
ne facientes hanc operationem sunt he eedem his que
M indurant: sed primo inuiscant: ⁊ si diu permanent in mẽ
bro indurant ipsum ⁊ possibile est vt mortificent ipsum:
cum diu permanent super illud.

¶ De medicinis aperientibus ora venarum. Cap. 11m.

ISTE MEDICINE sunt calide complexiõis:
⁊ habent grossam substantiam ⁊ sunt de genere medi
cinarum aperitiuarum tamen sunt fortiores eis. Et
habent quasi tres gradus operationum. primus est
abstergendi. secũdus ẽ aperiendi. tertius est elargãdi ora
venarum: tamen calor istarum medicinarum aperitiua-
rum non est conueniens vt sit calor corrosiuus: quia cor N
rosio claudit: ⁊ iste medicine sunt sicut alleuz ⁊ fella ⁊ pro
prie fel bouis.

¶ De medicinis stipticis. Cap. 12m.

STIPTICE medicine que stringunt orificia vena
rum sunt natura frigide ⁊ terrestres: ⁊ fortis siccita-
tis: ⁊ propterea fuit sapor earum stipticus: ⁊ propte-
rea claudunt orificia venarum: quia frigiditas que non
est terrestris est debilis operationis. ⁊ hec est differentia
que est inter stipticum ⁊ oppilatiuum: quia oppilatiuum
est in materia que tenet subtilitatem: ⁊ stipticum est in
mã grossa: ⁊ hec sunt sic̃ galla: balaustia: acacia: ⁊ silia.

¶ De medicinis mitigatiuis dolorum. Cap. 13m.

DICITVR ꝙ prima via mitigandi dolorez est
vt remoueatur causa doloris. Et secũda est vt stu O
pefiat membrum ita vt non sentiat dolorem si-
cut fit cum opio. Tertia est medicina que facit in
membro illud quod repugnat rei que inducit dolorem:
⁊ istud est verax mitigatiuum: quia in primo modo ca-
dunt multa genera medicinarum: sicut medicinarũ pur
gantium in eis ⁊ medicinarum digestiuarum. Et secun-
dus nõ mitigat nisi per accidens quando priuat sensum
membri: aut ipsum indurat que res non est facienda: ni-
si quando vitare non possumus sicut dictũ est in libro de
ingenio sanitatis. Sed tertius est verax mitigatiuus: pro
pterea quia prestat sine medio illõ quod resistit cause do
loris. Ergo necesse est ꝙ medicine que hoc faciunt sint tẽ
perate similes calori naturali: aut parum calidiores in-
tantum inquantum calor naturalis est refrigeratus a ca
lore naturali debito mẽbri propter resolutionẽ factaz in P
ipso. Et ꝓꝑea possunt iste medicine mitigare dolorem q
est ex causis calidis ⁊ frigidis. per eundem modum: eo ꝙ
augmẽtant calorem naturalem qui est istrumẽtũ natu-
re qui est medicinalis per omnem partem. Et tunc do-
minatur natura super malam complexionem que facit
dolorem ⁊ ipsum remouet. Et quãuis iste medicine sint
in hoc gradu necesse est vt sint subtilis substantie pene-
trantes ⁊ velociter ꝑmutabiles ad calorẽ naturalem: ⁊
tũc adiuuabunt digestiones: propter earum subtilitatez.
Et propterea appropriãtur iste medicine duabus virtu
tibus ad remouẽdũ dolorẽ: vna est ad multiplicandum
calorem naturalem: ⁊ alia ad preparandum humorem
ad digestionem qui est causa doloris ad hoc vt sit facile
permutabilis a natura. Et res magis conueniẽtes in hoc
sunt pinguedines ⁊ olea: ⁊ pinguedinum sicut pinguedo
galline: ⁊ anatis: ⁊ pinguedo anseris est melior fm Gal.
De oleis oleum vitelli ouorum: ⁊ oleum dulce oliue cali
dum parum. Et generaliter quando dolor est mordicati-
uus res que mitigant debent esse dulcoratiue: vnde me-
dicine que habent qualitatem mordicatiuam ⁊ proprie
stiptice multuz sint remote a mitigatione doloris. Et me
dicine frigide ⁊ oppilatiue habent augmentare dolo-
rem: eo ꝙ resistunt dissolutioni humoris. Sed medicine Q
que in arabico nominantur muscabecha: variantur
ab istis: eo ꝙ substantia earum aliquantulum grossior
existit: ⁊ cum hoc sunt aperitiue pororum cum euapora
tione membri. Sed generaliter natura earũ est propin-
qua nature ipsarum medicinarum predictarum que in-
digent pauca abstersione.

¶ De medicinis generantibus carnem. Cap. 14m.

ISTE MEDICINE indigent pauca abster-
sione cum pauca exiccatione: sed abstersio est vt au
feratur sordicies que est in vulnere: ⁊ siccatio ẽ ad sic
candum humiditatem: quia in digestione vniuscu-
iusq; membri inueniuntur iste due humiditates: hoc est
subtilis ⁊ grossa.

¶ De

A

¶ De medicinis cicatrizantibus. Cap. 15m.

ISTE medicine debent esse stiptice ꝛ fortiter sicce: propterea quia cutis est illud quod fit a natura post generationem carnis: ꝛ cutis est siccior carne: propterea necesse est vt exiccatio istarum medicinarum sit fortis. sicut galle ꝛ balaustie.

¶ De medicinis causticis. Cap. 16m.

ISTE medicine debent esse in fine caliditatis cum grossicie substantie: ꝛ tūc facient opus quod facit pruna: idest carbo.

¶ De medicis corrosiuis ꝛ faciētibꝰ carnē cadē. Cap. 17.

ISTE medicine consumunt carnē: non tamē faciūt quod faciunt caustice: ꝛ hoc accidit qa habent caliditatis minus ꝛ subtiliorem substantiam: ꝛ que faciunt cadere carnē sunt debilioris putrefactionis: ꝛ nō dñr

B

putrefactiue: nisi ꝓpterea qꝛ corrosio ꝛ casus carnis: nō sunt nisi ꝓp calorem extraneum: ꝛ in calore extraneo est aliqua putrefactio de necessitate: ꝛ medicine putrefactiue sunt sicut auripigmentum rubeum vel citrinum. Et vtimur medicinis facientibus cadere carnem in vulneribꝰ quando volumus ꝙ caro bona in eis nascatur: sicut putrefactiuis in locis corrosiuis.

¶ De medicinis attractiuis. Cap. 18m.

QVEDAM earum operantur prima qualitate: ꝛ quedam proprietate. Que operantur per primam qualitatē trahunt qdlibet adueniens. Sed que trahunt ꝓprietate trahunt rem propriam: sicut adamas ferrum ꝛ gn̄aliter omnis attractio quocūqꝫ modo fiat non fiet nisi per calorē. Et ego debeo declarare operationes que a ꝓprietate fiunt complete. Et medicine que trahunt propter primā qualitatem in eo ꝙ est q̄litas absolute: hoc est illd qd facit caliditas inquantū caliditas sunt duarū spēꝝ. Una est q̄ trahit per calorē nālē q est in ea sicut res q̄ vocatᷓ moschec almesia .i. putredo facta circa orificiū foraminū apū: ꝛ alia trahit

C

per calorem putredinalē sicut fermētum ꝛ stercus colūborum. ¶ Sed medicine q̄ vocantur bezahar q̄ curant a venenis: quedam faciunt hoc a tota suba: ꝛ quedā faciunt ꝓp primā qualitatē que est in eis: hoc est quādo resistunt qualitati generate a veneno: propterea qꝛ venenū ingreditur hanc diuisionē. Hoc est qꝛ venenoꝝ qdā est venenū per primā qualitatē: ꝛ qdā est a tota suba: ꝛ hanc diuisionē postea declarabo. ¶ Et medicine preseruatiue dicuntur medicine que resistūt putrefactioni: aut propterea qꝛ tenēt aperta loca q̄ parata sunt oppilari: aut quia resistunt putredini: aut propter vtrūqꝫ.

¶ De medicinis confortantibus Cap. 19m.

ISTE medicine sunt que assimilantur cōplexioni membri in tota suba. Et ꝓpterea dicūt qdā ꝙ qdlibet mēbrum comestum cōfortat simile mēbrū comedentis.

D

Sed medicine que cōfortāt inquantum sunt medicine cōfortatiue necessario calor earum debet esse fortior parumper calore mēbri: ꝛ similiter siccior: ꝓpterea qa mēbra non terrentur: neqꝫ debilitantᷓ: nisi ꝓpter qualitatē frigidā: ꝛ humidā. Et hoc ꝼm plurimum accidit ꝓprie in mēbris principalibꝰ: ꝛ gn̄aliter nō debilitatur operatio mēbri vtplurimū nisi ꝓp frigiditatē q̄ est cōuenientior ad inducendā lesionem: hoc est quia assimilatur virtutibus dn̄antibus super ipsum ex virtutibus elntoꝝ sicut est cerebrum: quia ideo ꝙ super ipsum dominatur frigiditas ꝛ humiditas lesio que superuenit ei ꝓp has duas qualitates est maior. Et propterea est necesse ꝙ natura medicine que cōfortat mēbrū resistat parti a qua ꝓuenit lesio membri. v. g̃. qa medicine que cōfortant epar necessario debēt habere manifestā siccitatē: ecōtrario in medicinis cordialibus: ꝛ quedam sunt que confortāt a tota suba: sicut aurum ꝛ margarita cor. Et quedam sunt que confortant ꝓpter q̄litates p̄mas ꝛ scd̄as: sicut stipticitas ꝛ amaritudo q̄ sunt in rosa. Et medicine odorifere sunt supreme oībus medicinis que cōfortāt p̄ncipali mēbra: ꝛ maxime in rebus testificatis ab experientia ꝛ ꝓprie cordi. Et propterea muscus plus confortat inter cetera odorifera: nā eius aromaticitas preualet omnibus aromaticis.

E

¶ De operatonibus tertiarum virtutum. Cap. 20m.

IAM DIXIMVS naturam medicinarū a qbus ꝓueniunt operationes secunde. Deinceps debemus narrare naturā medicinarū que faciunt tertiam operationem. Et dicamus ꝙ istarū medicinarum quedam sunt que frangunt lapidem: ꝛ quedam que ꝓuocant menstrua: ꝛ quedam que generāt lac: ꝛ quedam que generant sperma: ꝛ quedā que diminuunt lac ꝛ sperma: ꝛ quedam mundificant pectus. ¶ Sꝫ medicine que frāgūt lapidē nō sunt multū calide ꝼm ꝙ medici dicunt. ꝓpterea qa

F

calor qui īdurat ꝛ petrificat est fortissimus: ꝛ ꝓpter hāc viā calor extraneus indurauit lapides: ꝛ propterea est necessarius in earum fractione calor suauis ꝛ nō fortis in quo sit aliquātula humiditas comparando calori q indurabit lapides: ꝛ cum subtilitate: eo ꝙ scis: qꝛ res que indurate sunt propter calorem ꝛ siccitatē non dissoluuntᷓ nisi ꝑ frigiditatē ꝛ humiditatē. Et cū dico frigiditatem intelligo diminutū calorē a calore qui coagulauit lapidē: ꝛ sic intelligo cum dico humiditatem: ideo quia nō operantur iste medicine in lapidibus nisi ꝑ operationem similem operationi alicuius decoctionis: ꝛ per viā istā diuidit eum calor nālis ꝛ expellit. Et tales medicine sunt sicut sparagus: cicer rubeū: ꝛ amygdale que tēdunt ad amaritudinē. Et nō est remotum vt hec operatio nō fiat

G

a tota suba. ¶ Sed medicine que prouocant vrinam debent necessario habere caliditatem cum subtilitate: qa caliditas cum subtilitate adiuuat virtutē actiuam que est in renibus. videlicet ad trahendum illā aquositatē: ꝛ discretiuam que est in epate etiam adiuuat in cognitione istius aquositatis caloris: ꝛ dicitᷓ ꝙ medicine q̄ faciunt hoc habent conuenientiā cū membris vrine a tota substantia: sicut sunt apiū: feniculū: daucus: ꝛ similes illis. ¶ Sꝫ medicine que lac generant sunt que habent calefacere humores flegmaticos: ꝛ habēt iuuare virtutē digestiuā: que est in mēbro vt conuertatur ad sanguinem. Et ex generantibus lac sunt q̄dā que sunt cibi: ꝛ illa sunt conuenientiora in hoc opere. Et sunt cibi ex quibꝰ fiunt humores tēperati in caliditate ꝛ humiditate equalibꝰ humiditati ꝛ caliditati sanguis. ¶ Et medicine q̄ prouocant menstrua per os sumpte sunt de genere medicinarum q̄ generāt lac. sed necesse est vt sint calidiores eis: eo ꝙ habent aperire orificia venarum ꝛ subtiliare sanguinē. Et

H

quādo hoc accidens est paruū: tūc sufficiunt solum medicine q̄ generāt lac: sed si ex toto cessaret mēstruū nō sufficiunt ille: sed sunt necessaria ea que sunt similia pulegio: ꝛ mētastro: ꝛ oppoponaco: ꝛ costo: ꝛ squinanto: ꝛ cassielignee: ꝛ aristologie: ꝛ silia his. ¶ Sed medicine ꝛ cibi qui gn̄ant sperma sunt calidi: ꝛ humidi: ꝛ ventosi: sicut faseoli rubei: cepe ꝛ nuclei pineaꝝ. ¶ Sed medicine q mūdificant pectus ꝛ pulmonē: ꝛ adiuuāt ad excreādū mās iclusas in ipsis sunt que habent virtutē digestionis ꝛ incisionis sine forti calore vt nō indurent. Et quādoqꝫ adiuuant ad excreandum sputa medicine que habent lenitatem ꝛ viscositatē: quādo difficultas spuendi erit propter subtilitatem materie: quia spargitᷓ ꝛ circunfluit ante aerem ꝛ educi non potest. Et medicine digestiue ꝛ huius materie abstersiue sunt sicut nuclei pinearum recentes ꝛ butyrū cum melle canne ꝛ amygdalis. ¶ Et semper sis memor eorū que diximus superius: hoc est qꝛ diuersificantᷓ ope-

I rationes istaꝝ medicinaꝝ ꝑ diuersitatem cōplexionis alicuius mēbri ēt plus ꝛ minus: ꝛ a te pone gradus: ꝛ via cognitionis harum rerum vtplurimuꝫ est experientia.

¶ De medicinis operantibus a forma specifica: ꝛ de differentia inter eas ꝛ illas que operantur per primaꝫ secundam ꝛ tertiam virtutem. Cap̄. 21m.

DEINCEPS volumus dare differētiā q̄ est inter medicinas q̄ operantur per primā scdaꝫ ꝛ tertiā virtutē: ꝛ illas q̄ operanṫ per ꝓprietatē quaꝫ appellant medici totam subam ꝛ qualr̄ opantur. Et dicamus q̄ operationes medicinarū sumunṫ duobus modis. Unus est operationes que appropriātur ꝓprijs virtutibus elr̄ntorū: sicut est calefacere calori ꝛ refrigerare frigori: qa h9 sunt substantialia: ꝛ sequunṫ eoꝝ subam: ꝛ silr̄ incisio: subtiliatio: ꝛ alie operationes secunde ꝛ tertie sicut dictū est. ¶ Et ꝑpea possumus apprehēdere occasiones harum operationū bono arbitrio. ¶ Sed aliū modum medicinarum operationis appropriare nō possumus: primis virtutibus elemētorū subaliter. v. g̃. attractio quaꝫ facit magnes in ferro: propterea qa attractio inq̄ꝫtum est attractio: q̄uis sit appropriata calori: nō propterea vt trahat absolute accidit vt trahat ferruꝫ. Sꝫ ꝓpterea quia trahit tali attractione ꝓpria: ꝛ hoc accidit propter proportionem: ꝛ conueniētiā que est inter ipsuꝫ ꝛ ferram. Et hec ꝓportio ꝛ conueniētia nō est nisi in mensuris mixtionis elr̄ntoruꝫ in eis: hoc est in trahēte ꝛ attracto. ¶ Et propterea ē possibile inueniri in vna re ꝓprietates infinitas: ꝛ hoc est comparando entibus quasi infinitis. ¶ Et hec operatio est quasi sicut accn̄s in ipsis virtutibus elementorū que sunt infuse in re que habet hanc proprietatē ꝛ non insunt substātialiter. ¶ Et ꝓpterea est impossibile scire per arbitrium mēsurā mixtionis: ꝓpter quam fit hec operatio in ipso ente sicut sciuntur operationes que proueniunt a materia que nō sciuntur nisi per arbitriuꝫ. Istud est esse proprietatis ꝛ totius substantie. Sed cōplexio nō queritur nec arbitratur in hac spē sed in alijs. Et qui querunt in q̄ specie harū operationū operentur medicine laxatiue eis respondēdum est: quia habent hanc operationem per moduꝫ attractionis inquātum est attractio: ꝛ per ꝓprietateꝫ. Propterea quia nos videm9 q̄ quando reperitur vna ex istis medicinis purgantibus ipsa attrahit humorem ꝓpriū ei: ꝛ a quacunqꝫ parte sit in corpore: vel q̄ sit in partibus infimis corporis: aut in partibus supremis: sicut scamonea que curat egritudinem formice pedis: eo q̄ monet hunc humorem cholericū q est in pede ad exeunduꝫ extra cuꝫ medicina: ꝛ hoc nō fit nisi per viam attractiōis. ¶ Et medicine purgatiue nō habēt hanc solam virtutem: hoc est attrahēdi humorē ꝓpriuꝫ eis sicut turbith flegma trahit ꝛ scamonea cholerā ꝛ lapis lazuli melr̄iam: sed etiam trahunt ꝓprium humorem ꝛ ex ꝓprio membro sicut faciunt gūmi ꝛ proprie serapinum: q̄ trahit a neruis ꝛ a iuncturis humores flegmaticos grossos ꝛ viscosos. ¶ Et apparet q̄ medicina cum hac operatione attractionis habeat operationē cognoscendi humores: ꝓpterea quia humores sicut scitur sunt in maiori pte in sanguine in potētia: ꝛ ipsa cognoscit eos ꝛ ipsos attrahit. Et quando trahuntur humores ab instrumētis ciborum ad intestina ꝛ ventrem: tunc mouetur virtus expulsiua ad expellēdū eos: nec est remotū vt virtus expulsiua que est in hoc mēbro in quo est humor sit iuuatrix operationi medicine in illo humore: hoc est qa cū medicina icipit attrahere: ꝛ nā incipit expellere. Et ꝓpterea quando virtus expulsiua est multū fortis fit propter hoc magna euacuatio: q̄uis medicina non fuerit multum fortis. ¶ Et manifestum est q̄ attractio non potest fieri nisi cuꝫ apertione orificiorum venarum: ꝛ illa apertio non habetur nisi per calorem: ꝛ sic fit silr̄ attractio. Et ꝓpter hoc totum apparet q̄ medicine purgatiue nō operanṫ nisi ꝑ vnū calorē propriuꝫ: qui est in eis qui habet proprietatē trahēdi talē humorē. ¶ Sꝫ querēdū est ꝛ dicamus per exemplum. Ponamus q̄ scamonea habet ꝓprietate sua trahere cholerā solum sicut habet magnes trahere ferrū solū. Ergo quando bibitur ex ea plusq̄ꝫ sit eius dosis non debet aliū purgare humorē: ꝛ iā certificatū est ꝑ omnes medicos: ꝛ experiētia scitur: q̄ si fuerit quantitas maior debito: purgata cholera fortiter postea purgat flegma: post melr̄iam ꝛ sanguinē. Et sic apparet q̄ alia virtus hoc faciat ꝓprietate. ¶ Ad hoc rn̄dere debes: q̄ iste calor ꝓprius queꝫ hꝫ medicina purgatiua per quē attrahit non hꝫ ipsum solum in se ꝛ in actu: sicut habet magnes qui trahit ferrū propter suam formā specificam: quia medicina nō acquirit illuꝫ calorē nisi a corpore: ꝛ calor nō dat illum calorē: nisi in q̄ꝫtitate determinata in illa. Et ꝓpterea qn̄ recipitur aliq̄ q̄ꝫtitas indeterminata non stabit in hac proprietate. ergo attractio medicine non est ꝓpria alicui humori nisi per viam cōparationis ꝛ proportionis determinate in illa medicina: ꝛ nō omni q̄ꝫtitate accn̄te: qꝛ qn̄ egrediṫ ab illa quātitate: tūc trahit solū illud qd᷑ trahit ꝑ attractionē. Et non opꝫ vt hec oīa dicanṫ nisi in medicina q̄ inuēta est ꝑ experientiam: vt nō trahat nisi vnū humorē ꝓpriuꝫ: eo q̄ inueniunṫ medicine que trahūt diuersos humores: sic̄ dicitur de agarico. Et nō est remotū: qꝛ oēs humores habēt propinq̄tatē i vno gn̄e. Et h̄ ē ēt cā si duplicareṫ q̄ꝫtitas medicie q̄ est ꝓpa vni humori: vt purgaret aliū humorē. Sicut dr̄ q̄ medicine q̄ trahūt melācholiā trahunt humores flegmaticos: qꝛ conueniūt cū ea in vna qualitate. N

¶ De venenis. Cap̄. 22m.

VENENA operantur in corpore quatuor operationibus virtutuꝫ: sicut tu vides q̄ plura operantur qualitatibus primis sicut opiuꝫ quod priuat sensum ꝛ motum sua frigiditate: vnde si sumeretur pauca quantitas postquam esset refrenata aliqua medicina: ꝯtraria esset medicina. Et quedam operātur a tota substantia: hoc est quia permutāt corpus penitus ex toto sicut aurū cōuersuꝫ in calcē: q̄ nō pōt aliquo mō esse medicina. Et quedam interficiunt fortitudine attractionis sicut dr̄ de elleboro albo. Et quedā occidunt remouendo calorem vite: ꝛ hec sunt que purgant sanguinem. P

¶ De bezahar. Cap̄. 23m.

MEDICINE que vocanṫ bezahar. que curāt a venenis operantur has passiones conuersim: hoc est quia quedā ꝑmutāt sua qualitate venenū: qn̄ sunt cōtrarie: ꝛ q̄dā hoc operanṫ a tota substātia: ꝛ quedā hoc faciūt sua attractiōe. Et iste medicine bedazarice: nō curāt nisi recipiātur cū est in corpore dispositio venenosa facta a veneno: ꝛ tunc dant corpori vnaꝫ virtutē que est ꝯria virtuti veneni. Et sic curatur venenū quasi per accidens: ꝓpterea quādo illas comedit hō sanus sunt sicut venenū exceptis granis citri: ꝛ silr̄ibus illis. Propterea dicunt medici q̄ medicine badazar sunt medie inter medicinas ꝛ venenum: ꝛ nos sic non intendimus: quia medium ꝛ extrema sunt vnius generis ꝛ q̄ sunt vnius generis sunt similia: ꝛ sic nō est in bedazarijs cum veneno: ꝛ propterea melius est dicere q̄ bedazar sit in fine contrarietatis cum veneno: quia medicatio cōtrarietatis semper debet attribui contrarietati. Sꝫ causa quare bedazar occidit sanum. nō est nisi quia non habet prodesse: nisi quando in corpore est dispositio venenosa. Et ē vt iste medicine faciant duas operationes in corpore humano. Una est vt venenosa quando recipitur nō existente in corpore dispositiōe venenosa. Et alia est iuuatrix qn̄ Q

in corpore

K Medicina laxatiua attrahit ꝑ ꝓprietatē q̄ ē ꝓportio mixtionis elr̄ntorum. Mesue id consolidatione medicinaꝝ itētione p^a. ꝛ. c. de reubarbaro ꝑ ꝓpetatē celestē. Gal. 3° de simpli. medi. dif. 4^a. c. 4°. a similitudine. Aui. 4^a p̄mi c. 4° qd̄ a vtute. ꝛ i de vir. cor. ca. 10. virt9 illa ē ꝓprietas resultās ex mixtiōe elr̄ntorū. ꝛ ifluentia supioꝝ.

L

M

A in corpore est dispõ venenosa: ꝛ sunt sicut venenũ ex vna pte ꝛ medicie ex alia: nõ ꝙ sint medicie ex pte ex q̄ sit venenũ. qꝛ nõ ē exneũ vt dicat ꝙ diuersificant actiões vni⁹ agẽtis diuersificat is dispõnib⁹ subti lo coꝝ: h̄ ē qᷓ pt dici bono ar bitrio de oꝑationib⁹ medicinarũ qualr oꝑant.

¶ In quo inuestigat modum cognoscendi virtutes medicinarum ꝛ ciborum. Cap. 24m.

DEINCEPS hẽmus ꝑscrutari si pñt cõprehẽdi argumẽto oꝑatiões medicinarũ q̄ nõ sunt experte: aut sit cognitio iuẽtiõis earũ ꝑ experiẽtiã: aut si in hac iuẽtione cadit res q̄ cõtineat argumẽtũ ꝛ experientiã: ꝛ si ceciderint vtruʒ sufficiãt modi q dicti sunt a medicis. Sʒ dicamus ꝙ oꝑationes medicinarum ſm ꝙ dcm̃ est sunt q̄tuor p̄me: ꝛ scõe: ꝛ tertie: ꝛ ꝓprie. Sʒ cib⁹ nõ hʒ nisi vnã oꝑationẽ: hoc est qꝛ nutrit. Et cibi nãles nõ ꝯueniũt nobis nisi in tota suba: ꝓpterea qñ ꝑscrutati erim⁹ de hoc si poterit cõprehẽdi ꝑ modũ argumẽti

B demr̃atiui in hac ꝑscrutatiõe. cadet ꝑscrutatio inq̄sitionis ꝓprietatis si p̄t assignari aliq̄ rõ vl̄ nõ. ¶ Et dicam⁹ ꝙ iã dcm̃ est in p̄ posterioꝝ. ꝙ cognitio reruʒ est duobus modis. Unus vt habeat cognitio sui esse solũ: ꝛ hec vocat demr̃atio esse. Et scđs dat nobis cognitionẽ cause illius esse: ꝛ hec vocat demr̃atio cause. Et qñ sunt in vna ꝛ eadẽ sciẽtia differũt ſm hũc modũ: qꝛ qᷓ dat cãm nõ stat nisi per primã causaʒ ꝓpinquã sine medio. v̄. ḡ. si tu q̄reres q̄ sit causa diei: rñdemus qꝛ est ꝓpter lumen solis. Sed qᷓ dat esse rei solũ nõ stat per primã causaʒ: sed stat ꝑ pricipia mediata: ꝛ si nõ sint mediata nõ sunt ipsa ꝛ eadẽ causa: sʒ hoc scitur per ꝯuersionẽ equalẽ: aut per res magis notas apud nos. v̄. ḡ. ponamus vt velimus rationẽ assignare ꝙ luna sit rotũda: eo ꝙ ipsius lumẽ paulatim augmentat in figura rotunda sicut arcus: qꝛ hoc p̄ncipiũ: hoc est augmentatio sui luminis paulatim non est mediatuʒ: ꝓpterea hoc idẽ nõ est causa rotunditatis

C lune: ꝓpterea ꝙ rotũditas lune nõ est ꝓpter hoc ꝙ augmẽtat paulatiʒ in hac figura rotunda: sʒ augmentat in hac figura qꝛ rotũda: ꝛ est ꝯuersiue: propterea ꝙ cu⁹ rei lumẽ augmẽtat paulatiʒ in hac figura est eius foꝛa rotũda: ꝛ oĩs res rotunda luminosa augmentat lumen suum in hac figura. Et etiã iuenimus principia q̄ dant esse rei solũ in hoc ꝙ nota sunt ꝑ se: ꝛ nõ ꝓpterea vt sint p̄ma cã in re: sicut dicitur ꝙ stelle q̄ nõ sintillãt sunt nobis ꝓpinquiores: ꝛ hoc p̄ncipiũ est notũ apud nos per sensuʒ: ꝓpterea ꝓdest dicere ꝙ stelle errãtes sunt ꝓpinquiores fixis. Et debes scire ꝙ hec p̄ncipia que nos iuuant ad sciẽduʒ esse rei solũ sunt posterioꝛa in esse ꝛ cognitione causa: ꝛ sunt prioꝛa ei in cognitiõe cõparatiõe ad nos. Propterea qꝛ priuatio sintillationis errantiũ est ꝓpter earũ ꝓpinquitatẽ ad nos: ꝛ ꝓpinquitas earũ ad nos est p̄oꝛ in nã ꝛ cognitiõe. Et p̄ncipiũ cõuersiuũ p̄ot nobis dare cognitionẽ cause rei quãdo probat per mediũ terminũ ꝙ

D sit in vero syll'o: qꝛ in hoc ꝓbatur terminus maioꝛ ꝛ minoꝛ v̄tute medij. Quia qñ inuenitur terminus maioꝛ in toto medio ꝛ medius in tot o minoꝛi tunc ꝓbatũ est esse maioꝛis in minoꝛi: ꝛ hec demõstratio p̄ot dare cãm eẽ ꝛ noĩatur demõstratio cause. Sʒ qᷓ dat soluʒ esse est inductio: hoc est q̄a scitur ex inquisitiõe partiũ q̄ sunt sub illo vl̄i. q̄a quãdo fuerit quesitũ predicatũ cuius esse volumus hr̃e certitudinẽ vl̄r: tunc querunt oẽs partes vl̄is. Et si inueniant tunc cõstituet ꝙ hoc p̄dicatuʒ est in toto vl̄i: ꝛ hec species noĩatur declaratio esse maioꝛis in medio v̄tute minoꝛis: qꝛ quãdo inuenit maioꝛ in toto minori: hoc est in oĩbus ꝑtibus: ꝛ tot⁹ minoꝛ est totus medius tunc argumẽtatur maioꝛẽ esse in toto medio. Ergo quãdo querũtur multa ex particularib⁹ in vna specie: ꝛ iueniatur vnũ predicatũ in oĩbus nõ opinãdo vt sit aliqua

E pars in subto in qua nõ iueniat hoc p̄dicatũ. ꝛ est certificatũ: ꝙ nõ videbit ꝑ hoc qᷓ vĩ a partib⁹ per hunc modum declarationis cognoscit esse vnius p̄dicati in tota illa specie a parte experiẽtie in oĩbus suis partibus. Et per hanc viã habemus cognitionẽ maioꝛis partis specierũ p̄ncipioꝝ artis medicine. Et p̄ncipiũ qᷓ nobis dat esse rei solũ est post ꝯclusionẽ: vt nõ sit ꝯuersiuũ suꝑ mediũ terminum: ꝛ in hoc mõ cadit demr̃atio esse. v̄. ḡ. sicut volumus ꝺclare esse virtutẽ nutritiuã hoĩ per vnũ principiũ qᷓ dicet. oẽ aĩal est nutribile: ꝛ fiet argumẽtũ hoc sic. oĩs hõ est aĩal: oẽ aĩal est nutribile. ergo oĩs homo est nutribilis: ꝓpterea q̄a hoc principiuʒ nõ prodest nobis nisi ad tribuendũ virtutẽ nutritiuã hoĩ: sed nõ vt virtus nutritiua sit causa propinqua homini. Et quare nõ iuuat nos in dando causaʒ rei: q̄a non cõuertitur maioꝛ super mediuʒ: q̄a omne nutribile nõ est aĩal. Et in summa dico

F ꝙ demõstrationes q̄ nascunt a causis remotis: vel sint affirmatiue: vel negatiue sunt demõstrationes esse ꝛ nõ demõstratiões cãe: qꝛ demr̃atio cãe est p̄ma ꝛ ꝓpinqua. Et oẽs iste res faciles sunt ei qui studuit in logica ꝑ aliquod tp̄s: ꝛ ꝑfectius cognoscet iuuamentũ qᷓ faciunt in hoc loco ꝛ etiã necessitatẽ. Et postq̄ʒ ita est sicut dcm̃ est debemus ꝑscrutari de ꝓprietatib⁹: ꝛ dicamus: videndũ est si possit iueniri via qua possim⁹ cognoscere ꝙ ꝓprietates sint ꝑ cõparationẽ alicui⁹ alteri⁹ rei: sicut est ad cõparationẽ coꝛꝑis hoĩs. Et dicimus ꝙ hoc nõ potest sciri nisi vno duoꝝ modoꝝ. Unus est vt sit nã ꝓpter quã ꝯuenit hec oꝑatio manifesta apud nos ꝑfecte: aut ꝑ p̄mos intellect⁹ aut per demr̃ationẽ. Alter est vt iueniant res ꝓprie posteri⁹ illi nãe. Et ad hec vt sint ille res ꝛ ꝓprietates eq̄les in vno p̄dicato. Et etiã vt sint ille eedẽ res posteriores magis note apᷓ nos q̄ʒ ꝓprietates: ꝛ vt sint ille res ꝑꝑ quas possint sciri ꝓprietates absq̄ʒ medio. Qm̃

G spẽs harũ demr̃ationũ q̄uis sint ex reb⁹: q̄ sunt quasi ꝑ accñs: sunt tñ veraces. Et nos vellemus si posset esse inuenire hoc quesitũ virtute illarũ demr̃ationuʒ. Sed vr̃ ꝙ iã sit sententiatũ ꝙ nã qua oꝑat ꝓprietas nõ possit sciri ꝑfecte: q̄a ꝓprietas nõ est nisi vna operatio existẽs per se trãsiens ab vno ente ad aliud ꝓpter ꝓpoꝛtioneʒ mẽsurarũ elementoꝝ quã hʒ vnuʒ ens cum alio. Et hec mẽsura cõprehendi nõ p̄ot per modũ arbitrij: neq̄ʒ etiaʒ p̄ot sciri hoc plus q̄ʒ fit hec cognitio: q̄ non est perfecta. Neq̄ʒ etiã iuenit hic aliud accñs posterius qᷓ significat suꝑ hãc nãm veraci significatiõe. Etiam neq̄ʒ est aliqua nisi ꝓprietas eadẽ qñ sentit: q̄a tũc significat super hanc nãm: ꝛ si est ipossibile hoc scire: eodem mõ est ipossibile iuenire in eo ꝙ hʒ ꝓprietateʒ vnũ accñs equale ꝓprietati ad hoc vt significet suꝑ ꝓprietatẽ: ꝛ sit manifestius apud nos q̄ʒ ipsa: qꝛ nõ est ꝯueniens iuenire hoc nisi qñ iueniret vnũ accñs magis notũ qᷓ significaret ꝑfecta significatiõe: suꝑ nãm ꝑꝑ quã fit hec ꝓprietas. Et ꝓpẽa qꝛ

H ꝓprietas sequit ꝓpoꝛtionẽ mẽsurarũ entiũ poſſe fuit iueniri in vna re ꝓprietates q̄si ifinitas: ꝛ res q̄ est ꝓpinqua ifinito nõ p̄t sciri ꝑfecte ꝑ arbitriũ: neq̄ʒ etiã possim⁹ iuenire signa significãtia subalr suꝑ hãc nãm. Et postq̄ʒ ita est debemus ꝑscrutari si poſſe est apprehẽdere primas oꝑationes per viã demõstratiuã aut nõ. Et dicamus ꝙ via qua ꝑscrutati sumus suꝑ ꝓprietates erit eadẽ cũ via qua hic erimus scrutati: qꝛ si posset apprehẽdi arbitrio medicia tẽperata aut distẽperata in fine eq̄litatis: hoc nõ eẽt nisi cũ cognosceremꝰ nãm q̄ hoc oꝑat ꝑfecta cognitiõe. Quia qñ nos tractam⁹ de medicia si est calida aut frida aut tẽperata: nos non intelligimus hoc nisi q̄a hʒ per sui nãm ꝛ ꝓparationẽ permutando se a corpore humano: vl̄ vt ꝑmutet a coꝛꝑe humano: ꝛ corpus postmodũ ab ea recipit vnã qualitatẽ ꝑmutatã cõparatam

I ꝓportionatã q̃litatibus nãlibus q̃ sunt in corꝑe:quã ꝓ
portionẽ dicimus tẽperãtiã eẽ:aut distẽperantiã.Ergo
vtinã ego scirẽ q̃ nã est hec ꝑꝑ quã ꝑparatuꝫ est corpus
humanũ pati has passiones:ꝛ q̃ est illa q̃ ꝑparata est ad
agendũ:ꝛ cui rei has debemus cõparare:hoc est cui rei
debemus cõparare mẽsuras eł'oꝝ q̃ sunt in illa.Propte
rea qꝛ h̃ opatio nõ dĩ nisi cõparatiue ad corpus huma-
nuꝫ.Et ꝓpterea apparet prima frõte q̇ dꝫ fieri cõpara-
tio inter cõpłonẽ ciboꝝ ꝛ medicinarũ ꝛ cõpłoneꝫ hoĩs:
ita q̇ mẽsure eł'oꝝ q̃ īueniunt̃ in cibo ꝛ medicina in qua
litate equales sint his q̃ in hoie iueniunt̃:ꝛ hoc est qd̕ di
citur cibus tẽperatus ꝛ medicina tẽperata.Et qd̕ egre-
dit̃ a tẽperantia ad vnã extremitatũ est illud qd̕ est au-
gmentatũ aut diminutũ in illo extremo.Hec est melior
rõ q̃ possit assignari ꝓportioni ꝛ comparationi ciboꝝ ꝛ
medicinarum corpori humano ꝛ operationibus ipsius.
Sed vnũ nobis obuiat q̇ si ita est nullus cibus dꝫ dici
tẽperatus hoĩ nisi caro humana. Et forte posset eẽ q̇
carnes gallinarũ per modũ siłitudinis remote essent tẽ-
perate cõpłoni hoĩs:aut cõpł'o carnium edi siłr.Sꝫ de
K terre nascẽtib⁹ nullũ tẽperatũ poterit inueniri:ꝛ minus
debẽt eẽ cał'a corꝑe hũano:qꝛ corpa aialiũ sunt calidio
ra nascẽtib⁹ terre:ꝛ ꝑpea nõ iuenit̃ in terre nascẽtib⁹ca
lor in actu.Et postq̃ꝫ nõ est via cognoscẽdi hãc nãm ꝑfe-
cta cognitiõe ab hac ꝑte cõparatiõis q̃ ẽ iter nãꝫ corpo
ris ꝛ cõpłonẽ qua opant̃ medicĩe has opatiões:fortasse
poterit cognosci a ꝑte cõparatiõis ꝛ ꝓportionis mẽsu-
raꝝ elemẽtoꝝ:quã hꝫ medicina a seipsa hoc est qꝛ medi-
cina in qua dñabit̃ calor in seipsa:illa dĩ cał'a:ꝛ illa in q̃
dñabitur frigus dĩ frigida. Et sic de sicco ꝛ humido:q̃a
medicina in cuius ꝑtes dñabitur ꝑs ignea illa erit cõue
niens vt ex ea generet̃ calor magis sicut vĩ in sulphure
ꝛ in siłibus.Hec est vna via q̃ posset sustineri in parte.
Sꝫ ẽt illa est corrupta in plurib⁹suis ꝑtib⁹.Ideo qꝛ iue-
nimus mł'tas res q̃ sunt in suis cõpłonib⁹cał'iores.Et qñ
nos cõparamus eas corꝑi humano:hoc ẽ qñ eas come-
dit hõ iueniunt̃ frigidiores sicut mustũ ꝛ vinũ antiquuꝫ:
qꝛ in eo.s.musto apparet calor manifestior.Postq̃ꝫ tu vi-
des qꝛ bullit ꝛ cõparãdo ipsuꝫ corꝑi humano est fridi⁹.
Et videmus res in q̄b⁹ frigiditas est magis manifesta et
cõparatiõe ad corpus nr̃m sunt calidiores sicut vet⁹ vi-
L nũ.Et si tu dicis hoc ꝓuenit a v̓tute corꝑis.Ergo sumus
in eo qd̕ pri⁹eramus ꝛ nõ sumus egressi.Et q̃re volo in
h̃ conari qꝛ in terre nascẽtib⁹ꝛ aialib⁹ oib⁹dñat̃ calor:ꝛ
si refrigidarent̃ ꝓpter dñans in eis nõ est frigiditas illa
a parte qua sunt terre nascẽtia:aut aialia in actu.Sed
q̃dã eoꝝ inueniunt̃ calida cõparatione corꝑis humani:
ꝛ q̃dã frigida:ꝛ nõ solũ frida verũ etiã mortifera ꝑꝑ fri-
giditatẽ:ꝛ illud qd̕ est mortiferũ nõ est mortiferũ ex ꝑte
qua frigidũ est in actu:qꝛ vinũ qd̕ est viuificatiuũ est fri-
gidũ in actu.g̃ nõ ꝓuenit nisi a ꝑte ꝑmutationis quã re-
cipit a nr̃o corꝑe:ꝛ hec permutatio aut est ad magis ca-
lidũ:aut ad magis frigidũ:ꝛ si ad magis cał'm g̃ calefit ꝛ
nõ refrigerat:si ad plus frigidũ.g̃ in corꝑe nr̃o est frigi-
ditas in actu in q̃rto g̃du aut vltra.g̃ sunt occupati oẽs
passus vel trãsit⁹:ꝛ est nobis necesse tentare nouũ pas-
M sum.¶Et dicem⁹ paꝝ deeẽ olei.Oleũ est ex reb⁹in q̄b⁹
dñatur humiditas ꝛ caliditas:ꝛ eo q̇ partes aeree in eo
sunt manifeste multũ.Et si aliq̄s q̃reret qũo põt eẽ vt in
eo partes aeree dñentur cũ videamus q̇ ingrossatur ꝛ
ꝯgelat̃ ꝛ inspissat̃ a frigore ꝛ dĩ q̇ nõ cõgelant̃ a frigore
nisi sube aquose.Debemus rñdere q̇ nõ ꝯgelatur ꝓpter
frigiditatẽ nisi propter multã ꝯuersionẽ suarũ partiũ ad
aquã ꝛ ab illa ꝯuersiõe ꝓuenit hoc.ꝛ multũ subtiliati su-
mus suꝑ esse olei suꝑ q̃rto metheoroꝝ.ꝛ ibi sunt soluta
oĩa dubia:ꝛ ꝓpterea non põt hr̃i ex hoc certitudo nisi ꝑ

experientiã:ꝛ qũo nõ debes hoc credere:qꝛ tu vides q̇ N
qñ ponimus in ignẽ multas res non subito alterant̃:ꝑꝑ
calorẽ naturalẽ qui est in ipsis:ꝛ qñ comedunt̃ ab aliqui
bus aialibus incontinẽti alterant̃ ꝓpter calorẽ nãlẽ qui
est in ipsis aialibus:sicut dĩ q̇ cũ strutionibus dat̃ ad co
medẽdũ aurũ ꝛ icõtinẽti exhat̃ a stõcho iuenit̃ multũ di-
minutũ:ꝛ hoc est v̓itas:q̃ꝫuis aurũ dure patiat̃ ab igne:
nec ꝑt dici q̇ calor strutionis sit fortior igne.nã v̓bũ esset
vanũ.Ergo h̃ res nõ est nisi illud qd̕ sequit̃ a tota suba in
calore strutiõis:ꝛ nõ ꝑꝑ fortitudinẽ q̃litatis caloris:ꝛ h̃
est manifestius in cibis q̃ꝫ in medicinis:ꝓpterea q̃a cib⁹
est illud qd̕ hꝫ per sui nãm vt conuertatur ꝛ alteretur a
cibato:ita vt sit cũ cibato idem in spẽ ꝛ manifestũ est q̇ h̃
conuenientia que est inter cibum ꝛ cibatum non est nisi
a tota suba:ꝛ ꝓpterea vna ꝛ eadem res vni animali est O
cibus ꝛ alteri est venenũ:sicut elleborus coturnicibus:
ꝛ napellus ꝫaratro q̇ latine sturnelli noiantur:sed me-
dicina eo q̇ operatur in corpore ꝓpter primas q̃litates
opinantur quidam vt illud arbitrio possit cõprehendi.
¶De inuestigatione qualiter sunt verificata signa ratio-
nabilia ciborum ꝛ medicinarum. Cap.25^m.

ET GALE. ꝛ alij medici conati fuerũt facere re-
gulas demõstratiuas vt ꝓbarent opationes harũ
medicinarũ in corꝑib⁹ hũanis:q̃ꝫuis nõ sint nisi si-
gna opinãtia sic ꝯsuꝫ ẽ supi⁹:ꝛ vt ipm honorem⁹
dicim⁹q̇ hñt v̓itatẽ ꝓ maiori ꝑte:sꝫ nõ nẽcio:ꝛ ẽt qꝛ mo-
uẽt hoieꝫ ad experientiã.Et ꝑpea dic̃ Gał.q̇ duo instrã
q̄b⁹ hec ars fuit iuẽta fuerũt rõ ꝛ experiẽtia:ꝛ ẽt ꝯferũt
ad hñdã cognitionẽ rerum expertarũ vtrũ sint cibales
aut medicinales.v̓.g̃.sint duo cibi.vnus sit facilis vel le- P
uis:alter v̓o grauis ꝛ durus:nos dicimus q̇ facilis ꝛ le-
uis citius alterabit̃:eo q̇ citius recipiet diuisionẽ a calo
re nãli ꝛ citius patit̃.Et adhuc plus si conati essemus in
his reb⁹ad accipiẽdũ ꝑ vnã viã cãꝫ ꝛ esse sił:esset valde
difficile:ꝛ qñ habebim⁹experientiã eẽ facile erit nobis
dare cãꝫ per hũc modũ speculatiõis:ꝛ erit hec ars rõci-
natiua.Et qñ vna medicia nõ cõplebit intẽtionẽ nostrã
hac rõne:poterim⁹ ad aliaꝫ trãsire.Sꝫ q nõ hr̃et nisi ex-
periẽtiã ꝓnõ posset hoc obtinere.Et iã dilatat⁹ ẽ Gał.in
diuisiõe haꝝ duaꝝ reꝝ:nisi qꝛ demr̃ationes ꝛ sñie date a
Gał.ꝛ q̄busdã medicis veniẽtib⁹post eũ sunt breues re-
spectu illaꝝ q̃ hic dici ꝑñt:eo q̇ itẽderãt ad loquẽdũ suꝑ
nãm medicinarũ ex ꝑte sapoꝝ ꝛ odoꝝ:ꝛ velocitate ꝯuer
tẽdi ab igne:ꝛ si poneremus oĩa hec eẽ signa erũt ꝓprio
ra nãruꝫ q̃ tenent̃ has opationes facere in corꝑe huma
no.¶Sꝫ signa subalia necesse est vt sint eq̃lia naturis q̃
manifestãt suꝑ eas:ꝛ tũc poteris ire a nouissimo ad pri-
mũ:ꝛ a prio ad nouissimũ.Et si nõ fueris ꝑscrutat⁹specu
lationes hui⁹artis ꝑ hãc viã ignorabis nãm medicine ca-
lide inquãtũ absolute cał'a extitit:ꝛ frigide inquãtũ fri-
gida:nec etiã scies nãm medicine calide in eo q̇ est cał'a
ꝑfecte:nec frigide in eo q̇ frigida est.v̓.g̃.si cognitio me- Q
dici in medicina calida nõ esset:nisi ꝓpterea q̇ hꝫ sapo-
rem acutũ:aut amarũ:aut salsum:ꝛ q̇ nã q̃ hꝫ calefac-
re facit hoc:tũc est eius speculatio in hac arte multũ di
minuta:ꝓpterea qꝛ multe res sunt calide:ꝛ nõ hñt sapo
reꝫ amarũ neqꝫ acutũ:sicut carnes passerũ ꝛ colũbarũ
iumentũ ꝛ siłium.Quia cibi ꝛ medicine vł'r sunt terre na-
scẽtia:aut aialia:aut mineralia:ꝛ sapores nõ dñant̃ nisi
in terre nascẽtibus aut aialibus.Et nobis necesse est vt
istarum reruꝫ arbitriũ sit rationale ad affirmandã natu
raꝫ medicinarũ calidarũ fri.sic.ꝛ hu.ꝛ postea studebim⁹
in rebus q̃ significãt has naturas.Ergo primo conside-
randa sunt signa quibus possimus cognoscere quãtita-
tem harũ mẽsurarũ a cõplexionibus medicinarũ.Et di-
cimus q̇ res q̄bus possunt sciri sunt res superuenientes
vnicuiqꝫ

A vnicuiq̃ q̃litati rei cõplõnate: ppterea q̃ cõplõnatuʒ
est corp⁹ ɔsĩle in partib⁹: ⁊ ista supueniẽtia sunt dñe que
adueniũt ei a mensuris mixtionũ illarũ. Et quedã istarũ
differẽtiarũ sunt q̃ cõtinent oĩa corpora cõsimilia ⁊ sunt
oẽs enumerate in q̃rto metheororuʒ: quarũ quedã sunt
q̃ congelant: ⁊ q̃dã nõ: ⁊ q̃dam dissoluunt ⁊ q̃dã non: et
quedã sunt lenes ⁊ quedã aspere: ⁊ quedam sunt q̃ sunt
extensibiles ⁊ quedã nõ. Et quedã sunt q̃ sunt pprie qui-
busdã corporib⁹ cõsimilib⁹: sicut odores: ⁊ sapores: ⁊ co-
lores. Et q̃dã q̃bus est dñatio manifesta vnius elemen-
toꝝ p se q̃ñ sentiunt p tactuʒ calide: fri. hu. aut sic. ⁊ hoc
nõ inuenit nisi in rebus in quib⁹ est caliditas: frigiditas:
humiditas: aut siccitas i actu. Sed cũ nos pscrutati fue-
rimus cibos ⁊ medicinas: nos tentabimus eos in eo q̃
B sunt ptes rei cõposite: ⁊ hoc ẽ ppriũ in medicis ⁊ cibis q̃
sunt ptes terre nascẽtiuʒ ⁊ aĩaliũ. Et quedã illarũ sunt q̃
iudicant p earũ opatiões ⁊ loca: ⁊ si sunt ptes aĩaliũ in-
dicant a regimẽto illoꝝ aĩaliũ: ⁊ a specie illoꝝ ciboꝝ: et
g̃iãlr necesse est vti in aĩalib⁹ cõparatis rebus q̃b⁹ vsi
sumus in cognitiõe cõplõnis hoĩs in opatiõe: regione: et
loco: ⁊ cũ dico hic opationẽ: intẽdo opationẽ aĩe: hoc ẽ
nutrimẽtũ sensibilitatẽ ⁊ ɔcupiscibilitatẽ: ⁊ alias opatio
nes aĩe q̃ dicte sunt. Iste sunt vie q̃b⁹ possum⁹ p hãc artẽ
iudicare: ⁊ q̃uis nõ sint fortes sine eis nõ possum⁹ eẽ nec
ipsas diminuere. Sed dñm est de vnaquaq̃ istaruʒ fm
q̃ melius eẽ poterit: nec petendũ est vltra illud qd̃ dcm̃
est sicut dicit Aristo. q̃ nõ debemus q̃rere a traulo ser-
mocinari: nec a muto loqui: ⁊ in his non est aliud nisi vt
recipiant a naturali: ⁊ ab eo qd̃ videmus q̃ facit natu-
ra: q̃a demonstratio nõ hʒ veracem viam in hac arte.

¶ In quo docet cognoscere cõplexionẽ ciboꝝ ⁊ medici-
narum per generales dñias corpoꝝ mixtoꝝ. Cap. 26m.

ET DICAMVS q̃ res que sunt manifestiores a
quib⁹ possumus hr̃e certitudinẽ cõplexiõis corpo-
C ruʒ cõsimiliũ est congelatio ⁊ spissitudo: humecta-
tio: resolõ: dissolutio: facilitas: viscositas: subtili-
tas: grossicies: mollificatio: duricies: cõbustibilitas: ⁊ nõ
cõbustibilitas: oppilatio: ⁊ apertio: ⁊ quedã cõgelatio a
calido: ⁊ quedã a frigido. Eoꝝ que congelant a frigore:
quedã sunt q̃ inspissant primo a calore: ⁊ quedam q̃ non
sunt ĩspissata primo a calore: ⁊ quedã q̃ inspissantur ab
vtroq̃. Et eoꝝ q̃ dissoluunt: quedã dissoluunt a calõ: et
q̃daʒ a frigido. Et eoꝝ q̃ humectant: quedã humectant
a calido ⁊ quedã a frigido. Sed q̃ congelate sunt a calo
re calor ⁊ siccitas sup eas dñatur: vt est sal ⁊ spẽs eius.
Sed q̃ cõgelata sunt a frigore si in primis esset inspissa-
ta a calore: ⁊ ista spissitudo esset ppinqua spissitudini q̃
fit a nã aerea aut aquea: sicut spissitudo butyri hec erit
necessario calida: ⁊ idẽ est de oleis gũmis ⁊ similib⁹: ⁊ q̃
cõgelate sunt a frigore: ⁊ nã terrestris sup eas dñatur: si
calor prius eas ĩspissauerit: ergo frigiditas ⁊ siccitas do
minabunt in eis: sicut sunt ossa: cornua: pãniculi: ⁊ silĩa.
Sed q̃ sunt cõgelate a frigore: nec sunt pri⁹ inspissate a
D calido nãlr hec spissitudo erit frida ⁊ hũida: sicut est ar-
gentũ viuũ ⁊ silĩa. Et q̃ res sunt ĩspissate a calore ⁊ coagu
late a frigore sunt ppinque equalitati: sicut ẽ cachimia:
⁊ res q̃ dissoluunt a calore semp coagulant a frigore: ⁊
q̃ coagulant a frigore dissoluunt a calore. Ideo cũ nos
videmus res q̃ sunt dissolute a calore debemus ĩspice-
re si coagulate sunt a frigore: nec ĩspissate sunt a calore
iudicam⁹ ipsas eẽ fridas ⁊ hu. Et si sint ĩspissate a calore
cũ dominio partiũ terrestriũ: iudicamus ipsas eẽ fridas
⁊ siccas: sicut ferrũ ⁊ mlta metalla. Et si cũ hac spissitudi
ne dñant ptes aeree: tũc eas iudicamus humidas decli-
nãtes ad caliditatẽ: sicut est pinguedo intestinoꝝ: ⁊ sunt
res q̃ dissoluunt a frigiditate ⁊ hu. vt sunt species salis.

Sed res q̃ sunt ĩspissate a calore p maiori pte sunt cali- E
de ⁊ sicce: excepto q̃ illa spissitudo nõ sit fundata in sub
stãtia aerea sicut spma: q̃ tũc illa subã erit hũida aut tẽ-
perata sicut lac coctũ. Sʒ res q̃ sunt ĩspissate a friditate
⁊ hu. si calor est in pmis opatus aliquã coagulationẽ dʒ
dici q̃ sint calide ⁊ hu. vt est ius pingue. Et si sint ĩspissa-
te: ita q̃ calor in primis nullã fecerit coagulationeʒ de-
bent dici vt sint fride ⁊ hu. sicut lac qd̃ coagulat multa
friditate. Et debes scire q̃ pt eẽ q̃ opatiões quas faciũt
caliditas ⁊ friditas in rebus istis pñt eẽ nãles aut acci-
dẽtales: iõ debem⁹ iudicare sup g̃ñato illarũ si est nãle:
q̃a cõplõ pp quã medicina hoc facit erit nãlis sicut est
spissitudo spmatis ⁊ cõplexio q̃ facit nõ nãle est nõ natu
ralis: sed accñtalis sicut spissitudo q̃ fit in musto q̃ñ ad
ignẽ ɔcoquit. Sʒ res q̃ ĩspissant a calore ⁊ frigore equa F
liter sunt aeree ⁊ aquee: ⁊ earũ partes sunt cõglutinate
sil̃ sicut oleũ oliue: ⁊ alia olea q̃ pñt recipere has opa-
tiones: q̃ oleũ ĩspissat ⁊ cõgelat a friditate. ppterea q̃a
ptes aeree q̃ sunt in ipso ɔuertunt ad aquã: ⁊ iterũ ĩspis-
sant a calore. ppterea q̃ resoluunt ptes aquee ⁊ rema-
nẽt aeree cũ terrestrib⁹ in eo dñantibus. Et res q̃ nõ in-
spissant a calore vel a frigore sunt aquee cũ pauca ter-
restreitate: ⁊ calor eas ɔsumit anteq̃ ĩspissent. Nec etiã
frigus pt eas ĩspissare pp paucã terrestreitatẽ q̃ ẽ in eis:
eo q̃ nõ ĩspissat frigus: nisi q̃ñ exhit caliditatẽ exñteʒ in
eis: ⁊ spargit humiditatẽ: ⁊ tũc aduenit siccitas: ⁊ illa de
cã erit coagulatio: ⁊ ĩspissatio: ⁊ q̃ñ due res recipiũt ɔge
lationẽ ⁊ ĩspissationẽ eq̃li tpe: aut pp vnũ motorẽ eq̃leʒ
in subtilitate ⁊ grossitudie sunt in vno g̃du eq̃les in cali-
ditate ⁊ friditate. Sʒ si vna earũ plus ĩspissat coagula-
tio ipsius est velocior. Et cuʒ motor ipsius est fortior hʒ
iequalitatẽ fm hoc. Sed res lenes ⁊ viscose hñt dñium
aque ⁊ terre: ⁊ ppterea sunt frigide ⁊ grosse: sʒ lenes hñt G
dñiuʒ aereitatis cũ pauca terrestreitate: ⁊ ppter hoc de
facili diuidunt: eo q̃ aereitas q̃ admixta est ei est elemẽ
tũ hu. ⁊ iõ leuiter ab alio diuidit: ⁊ modica siccitas q̃ est
admixta ei leuiter recipit passionẽ. Et res humide reci-
piũt extẽsionẽ ppter partẽ humidã aqueã q̃ est in ipsis:
⁊ pp dñationẽ ptis terrestris cũ aquosa sunt difficiles di
uidi in duas ptes: ppterea res lenes vel faciles sunt p-
pinque vt pmutent digõni pp facileʒ diuisionẽ earũ: q̃a
calor in eis plus dñat: q̃ hec est vna ex reb⁹ q̃ adiuuãt
ad velocitatẽ digõnis: q̃ difficultas diuisionis partiũ fa
tigat nãm. Et scias q̃ viscositas ⁊ spissitudo significãt sic-
citatẽ pp dñationẽ ptiũ terrestriũ: si est medicinalis: ⁊ si
est cibalis est difficilis digõnis: iõ q̃ foꝛa corpis difficileʒ
suã deserit nãm. Et subtilis subã si est aerea sigñat calidi-
tatẽ ⁊ humiditatẽ: ⁊ si ignea sigñat calorẽ ⁊ siccitatẽ. Et
mollicies sigñat corpus humiduʒ: ⁊ ppterea res molles
facile pmutant sicut fruct⁹ recẽtes ⁊ humidi: ⁊ dure si-
gnificãt ɔ̃riũ. Et spissitudo ⁊ mollicies ⁊ subtilitas ⁊ du- H
ricies nõ sigñant nisi sup vtutes patiẽtes in re: hoc est hu
miditatẽ ⁊ siccitatẽ: ⁊ nõ sup agẽtes. Et oppilatio ⁊ eua-
poratio dr̃ fm duos modos. vnus q̃ dʒ sic veraciter ap-
pellari: ⁊ est talis opatio: hoc ẽ augmẽtũ vel diminutio
q̃ʒtitatis: sicut nos videm⁹ mustũ facẽ ex seipso euapora-
tionẽ in vtre clauso: ⁊ crescit quãtitas sua vltra mẽsurã
primã nõ exñte additiõe sube in ipso: ⁊ aliq̃ñ frãgit vtrẽ.
Et sicut videm⁹ in nebulis q̃ cõstringunt ⁊ oppilant in
seipsis ⁊ redeũt ad paucã mẽsurã nihilo ex eis exeunte:
⁊ elargant ⁊ crescũt nullã additionẽ recipiẽtib⁹. ⁊ cã in
hoc est: q̃ aer ẽ maior aq̃ ⁊ terra: ⁊ q̃ñ res appropiquat
nature aeris ei⁹ quãtitas plus crescit: ⁊ q̃ñ appropiquat
plus nature terre ⁊ aque diminuit plus: ⁊ ppterea res
vaporabiles sunt aeree: ⁊ sunt calide ⁊ humide ⁊ q̃ sunt
clause ⁊ oppilate in seipsis sunt fride ⁊ humide. ppterea

I quia euaporatio non est nisi dilatatio sub̃e aeree: ⁊ non
est augmentũ rei veniẽtis ab extra: ⁊ sic est oppilatio ꝑ
ꝯtrariũ. Et ꝓpterea ponit̃ fermentũ in pane: ad hoc vt
faciat ipsum spongiosum ⁊ in eo dominet̃ aereitas: ⁊ sit
facilis ad digerendũ: propterea ꝗa corpus aereũ leuius
est ad permutandũ ꝓpter suã humiditatẽ: qꝛ sub̃a sicca
est dura ad ꝑmutandũ ⁊ digerendũ. Alter ṽo modus est
qui dicitur vaporatio vel oppilatio ꝓpter dispositionẽ
corporis qđ h3 foramina larga vel stricta: qꝛ qđ h3 lar-
gos poros dicimus esse vaporosum: ⁊ qđ h3 strictos di-
cimus esse oppilatũ: qꝛ nãlis intellect⁹ est itelligere istas
res in sub̃a corporea earũ: ⁊ nõ ꝓpter largitatẽ aut stri-
cturã foraminũ: qꝛ hec sunt ṽba vulgariũ: quãuis etiã
illud adiuuet digõnẽ ꝓpter facilitatez digõnis. Sed res
K cõbustibiles sunt de necessitate ignee sicut sulphur: aut
aeree sicut senũ. Et ꝑpea velociter ꝑmutant̃ ab igne. Et
si diceret̃ sic in digõne hoc nõ ꝯueniret nisi rebus q̃ co-
medunt̃: s3 si nos itelligerem⁹ q hoc eẽt verax ꝼm Gal.
nõ esset necesse attribuere medicine oppil'onẽ ⁊ subtili-
tatez: ꝗa pol'e esset vt res essent grosse sub̃e: ⁊ de facili
ꝑmutarent̃: qꝛ h̃ent foramia magna: per q̃ posset ignis
de facili trãsire: ⁊ ꝓpterea sup eas dñabit̃ ignis ⁊ cõbu-
rent̃ subito: qđ facere non põt calor nãlis: ꝓpterea ꝗa
est humid⁹: ⁊ est debilioris caloris q̃3 ignis: qꝛ res supra-
dicte nõ sunt faciles ad cõburendũ nisi ꝑꝑ acc̃ñtia largi
tatis suoꝝ foraminũ: sicut harũdines. Sed res q̃ intẽdit̃
h̃ere vaporationẽ ⁊ oppil'onẽ a sub̃a sui corꝑis: hoc est
ꝓpter raritatẽ suã: aut spissitudinẽ suã a ꝑtib⁹ sub̃e sue:
⁊ illa h̃nt cõparationẽ cuz calore nãli q opat̃ in corpus
nostrũ. Sed res q̃ nõ recipiunt cõbustionẽ sunt res ter-
restres ⁊ aquee: hoc est qđ põt dici in significationibus
v'libus superuenientibus naturis corporũ consimiliũ.

¶ De cognitione medicinarũ ⁊ ciboꝝ per rationẽ sum-
ptam a speciali dr̃ia mixti que est sapor. Cap. 27m.

L DEINCEPS volum⁹ narrare de saporib⁹: odo-
ribus: ⁊ colorib⁹. Et dicimus q spẽs sapoꝝ que
sunt manifestiores: sunt dulcis: vnctuosus: salsus:
amarus: acutus: põticus: stipticus: acetosus: ⁊ isi
pidus. Dulcis sig̃at cõpl'onẽ calidã: sed calor ipsius est
tẽperatus equal'r ad cõparationẽ cõplexionis humane
ꝼm Gal. S3 vnctuosus dict⁹ est: qꝛ pars aerea dñat̃ sup
ipsum cũ modica aquositate: ⁊ ꝓpterea calor ipsius est
minor q̃3 calor dulcis. Supra cõplexionẽ salsi dominat̃
pars sicca adusta: in qua mixta est pauca humiditas: et
calor suus maior ẽ calore vnctuosi. Et sup naturã amari
dominat̃ cõplexio sicca terrestris: ⁊ hoc põt nasci a cali-
do ⁊ frigido. ⁊ significatio q̃ separat vnũ ab alio est q si-
M gnificatio eius qđ fit a frigore est vt sit dulce postq̃3 fuit
amarũ: sicut sunt glandes xilocaracta: ⁊ aliqua ex cucur
bitis. Et amaritudo q̃ fit a calore ⁊ terrestreitate reuer-
titur ad amarũ postq̃3 fuit dulce. Et hoc fit propterea q
amaritudo seq̃t̃ duas spẽs cõpl'onis: aut calidã ⁊ siccã:
aut frigidã ⁊ siccã: queãdmodũ inenit̃ color niger ꝑ ca-
lorẽ ⁊ frigus. Et hoc qđ diximus breuiter de amaro nõ sen
serũt medici: q nos p̃cesserũt: ⁊ ẽt Gal. nõ appropriauit
ipsuz nisi calido seorsuz. S3 q̃uo nõ cogitãt hoc q opiuz
est in fine amaritudis: ⁊ iducit paralysim ꝓpter suã fri-
ditatẽ: ⁊ q̃3uis posset dicere q non ꝯuenit amaritudo a
ꝑte frida. Nos dicem⁹ iã est amaritudo dñans in suo sa-
pore: ⁊ sapor fortis ẽ in iudicio sup nã3 ibi: vñ d3 iudicari
q sit magis calidũ q̃3 fridũ: propterea iste res accipiẽde
sunt a nãli. Et q nos diximus de amaro inenit̃ in libro no-
stro: qui dr̃ liber de plantis ⁊ amaritudo q̃ ꝯuenit a ca-
lore est calidior salsedine: qꝛ admiscet̃ salsugini aliquãta
humiditas. Et sig̃at hoc aq̃ maris maioris. ꝗa est nimis
salsa: ⁊ est multũ amara: ⁊ non ꝑt in ea viuere aliqđ aial
ꝓpter multã amaritudinẽ: propterea ꝗa amaritudo est N
in vltimitate ꝯrietatis nutrimẽto aialũ: ⁊ est ꝯriũ dulci
ꝓpter siccitatẽ solũ ⁊ ꝓpterea iterficit infantes q̃n mul
tum ea vtunt̃: ꝓpterea qꝛ sunt in vltio h̃uiditatis: ⁊ v'r
nõ ingredit̃ nã amaritudis in re cibali: ꝓpterea qꝛ nõ est
nisi medicinalis: ⁊ dulcis igredit̃ in cibos ⁊ medicinas.
Et q dñat̃ sup acutũ est mult⁹ calor cũ multa siccitate et
subtilitate: ⁊ ꝑpea calor illius est fortior oibus alijs. Isti
sunt sapores significãtes sup spẽs rerũ cal'aꝝ: ⁊ vniuscu-
iusq3 eoꝝ h3 in sua spẽ grad⁹: qꝛ qđdã dulce est calidũ in
g̃du p̃: ⁊ qđdã calidũ in scđo: aut vltra: ⁊ sic đ salso. Et sa-
pores q significãt in medicis sup cõpl'onẽ fridã sunt põ-
tici: stiptici: acetosi: ⁊ isipidi. S3 isipidi magis debẽt attri
bui insaporabili q̃3 saporabili. S3 dr̃ vt sit sapor ꝑꝑ sen- O
su3 gustus: ꝑpea qꝛ q̃lib3 sensus sentit sensatũ ꝓpriũ ⁊ p̃ua
tionẽ illi⁹: ⁊ stiptic⁹ ⁊ põticus sunt vni⁹ spẽi ⁊ nõ diuersifi
cant̃ nisi ꝼm magis ⁊ min⁹: ⁊ illi sig̃ant sup cõpl'one for
ti siccitatis ⁊ friditatis: ⁊ põtic⁹ in hoc ẽ fortior stiptico
⁊ acetosus fit cũ friditate mixta in ꝑte humiditatis: ⁊ nõ
est remotus a calore: ⁊ ꝓpterea incidit ⁊ subtiliat: ⁊ pro
pterea subsistit pontico ⁊ stiptico in frigiditate. Et insipi
dus est aquosus ⁊ frigidus: ⁊ hoc est qđ potest dici in si-
gnificationib⁹ sapoꝝ. Et quidã sapores sunt qui nõ signi-
ficant ꝑfecta significatiõe sup naturã rei: ⁊ hoc põt esse
in vna medicina cõposita ex plurib⁹ ꝑtibus: quarũ q̃da3
sunt saporabiles: quedã insaporabiles: ꝓpterea quia nõ
est necesse vt vnũquodq3 mixtũ sit saporitũ vt ꝓbatũ est
in nãli ph'ia. Et si hõ vellet iudicare totalitatẽ medicine
non posset iudicare per saporem sup ipsam totã: sicut vi
demus multa ex gummis: qꝛ sunt insipida: ⁊ tñ calida.

¶ De cognitione medicinarum ⁊ ciborum per rationem P
sumptam a speciali dr̃ia mixti que est odor. Cap. 28m.

ET DIFFERENTIE odoꝝ: non sunt manifeste
nobis sicut dr̃ie sapoꝝ. vñ nõ propriũ h̃nt nomẽ si-
cut h̃nt sapores: s3 dr̃ odor fetidus ⁊ odor aromati
cus. Sed nos ordinamus noia accõmodata a no-
minib⁹ sapoꝝ sicut diceret̃ odor acetosus: ⁊ odor acut⁹:
⁊ odor amar⁹: ⁊ ꝓpterea sig̃atio cõpl'onis odoꝝ istoruz
sp'al'r est equalis sig̃ationi cõpl'onis saporis dominãtis
sup ipsuz. Sed odores aromatici: nõ sunt nisi a cõpl'one
calida ex necessitate. Et fetidi fiũt a cõpl'one frigida ab
humiditate extranea cũ calore putrefactiõis. Sed scias
cuz hoc toto q significatio odoꝝ est multũ debilis: pro-
pterea qꝛ sicut dictũ est superius pol'e est esse medicinã
cõpositã ex partib⁹ aliquib⁹ odoriferis ⁊ aliq̃b⁹ nõ odo-
riferis: ⁊ si iudicaremus sup totalitatẽ medicine ꝑ odo-
rem posset esse iudiciũ ignorãtie. Ideo qꝛ de hac re non
debemus iudicare de toto ꝓpter partẽ sicut ille qui opi
natus est q rosa est calida: eo q esset aromatica.

¶ De cognitione ciborum ⁊ medicinarũ per rõnem sum Q
ptam a speciali dr̃ia mixti que est color. Cap. 29m.

SIGNIFICATIO colorum est multum debilior
significatione istorum: propterea qꝛ colores nõ sunt
nisi in superficie colorati: ⁊ propterea inuenies ꝼm
plus q complexio partis in qua est color est alia q̃3
cõplexio totius colorati: ⁊ propterea vides q idem est
color in re calida ⁊ in re frigida: sicut albedo que est in
sale ⁊ camphora. Sed videtur q color verificetur plus
in operatione eorum que sunt in vna specie: sicut est in
gallinis albis ⁊ nigris: ⁊ in cignis albis ⁊ nigris. Sed co-
lores sunt multiformes: sed generaliter fiunt albi aut ni-
gri aut cõpositi: ex his sicut açurus citrinus ⁊ alij. Sed
viriditas ⁊ nigredo fiunt ex necessitate ex partibus sic-
cis terrestribus: quandoq3 fit ex multo calore sicut ni-
gredo in ethiopibus: ⁊ quandoq3 fit propter frigiditatẽ
sicut vinum nigruz: ⁊ hec differentia indicatur ex eo q

A precessit sicut alibi dictũ est. Sed albedo qñ prouenit a
dñatiõe mixtionis partiũ terrestriũ cuz aereis sigñat ca-
lorẽ aut tẽperãtiã: sic tu vides hoĩes hñtes pl'chrã albe
dinẽ. Sz q̃ fit ꝑꝑ admixtionez ꝑtiũ aquearũ cũ terrestri-
bus qñ est in reb⁹ humidis sigñabit cõplõnẽ fri. ꝛ hu. Et
iaz dictuz est in libro nostro ꝙ albedo fit ex admixtione
partis ignee clare cuz corꝑe peruio. Et nigredo fit a ꝑte
ignea tenebrosa cũ corꝑe nõ peruio. Sed colores rubei
oẽs significãt suꝑ calorẽ ꝑꝑ partẽ igneã q̃ in eis manife
stat: ꝛ citrinus est medius iter eos. Sed viriditas decli-
nat magis ad nigredinem: sicut citrinus magis ad aliud
extremũ. Sed nã colorꝝ mediorꝝ est cõposita ex nã extre
morꝝ. Hoc est qd̃ põt dici suꝑ sigñatiõe ṽtutũ medicinarũ
B ex parte colorꝝ superueniẽtiuz corporibus cõsimilibus.
¶ De cognitione ciborum ꝛ medicinarum, per proprieta
tes eorꝝ ꝓut sunt partes terre nascentiũ ꝛ animaliũ: ꝛ sũt
hec quatuor. s. locus: tẽpus: ꝛ regio: ꝛ opatio. Cap. 30^m.

DEINCEPS narrãde sunt ꝓprie significatio-
nes in illis: in eo ꝙ sunt ꝑtes terre nascẽtiuz vel
partes aialium. Natura terre nascentiũ cogno-
scitur quatuor rebus: vna a loco: alia a regiõe:
alia a tẽpore: quarta ab operationibus: ꝛ nõ fortificant
h' opationes nisi ꝑꝑ sigñationes reruz ꝑteritarũ: ꝛ q̃uis
nos cognoscamus ab istis cõplexionẽ medicine nos de-
bemus cognoscere etiã ꝑ viã opationis duarũ medici-
narũ q̃ sunt in vna specie sicut dictum est. Et dicimus ꝙ
terre nascentiũ q̃dã sunt ꝑfecta ꝛ q̃dã sunt diminuta. Et
diminutũ est illud in quo manifestat dominiũ vnius ele-
mẽti solũ: aut elemẽti aq̃ sicut terre nascẽtia q̃ nascunt
ex aqua aut elemẽti terre sicut terre nascẽtia q̃ nascunt
in locis petrosis ꝛ fortib⁹: ꝛ ꝓpterea ista terre nascentia
sunt diminuta: hoc est q̃a nõ hñt flores ꝛ folia: ꝛ manife-
C stũ est ꝙ dominãs suꝑ cõplexionez istorꝝ est: aut friditas
aut humiditas: sicut foliũ herbe q̃ stat suꝑ faciẽ aq̃ q̃ dr̃
thaboleb: aut friditas ꝛ humiditas sicut fungi. Et terre
nascẽtia ꝑfecta sunt illa q̃ nascunt in mõtibus: q̃a appa-
ret ab eminẽtia mõtiũ: vt debeat gñare plura terre na-
scẽtia q̃z alia loca: dũmõ sint tẽperati cũ bona euapora-
tiõe: ꝛ cũ bona mixtiõe caloris cuz humiditate: ꝛ dz esse
hoc in eis: q2 hñt ascẽsuz in aere: ꝛ sunt ꝓpinquiores in-
fluẽtie corporꝝ suꝑiorꝝ: ꝛ illa terre nascẽtia hñt cõplemẽ
tũ fructuũ florꝝ ꝛ foliorꝝ. Et sunt terre nascẽtia q̃ nascunt
in deserto: ꝛ sunt q̃ nascunt in viridarijs. Nã illa habẽt
plus friditatis ꝛ humiditatis de necessitate: vt sunt sicle
nascẽtes in desertis ꝛ viridarijs. Et sigñatio q̃ ꝓuenit a
regione est ꝙ q̃dã terre nascẽtia sunt q̃ nascunt plus in
terris calidis: ꝛ q̃dã sunt q̃ nascunt plus in terris fridis:
ꝛ q̃ nascunt in calidis ꝓ maiori ꝑte sunt calida: sicut q̃ ve
niũt ab india: ꝛ q̃ nascunt in fridis: vt plus sunt frida. Et
põt esse aliqñ ꝑ accñs vt nascant calida in terris fridis:
sicut pinee q̃ nascunt in sclauonia: ꝛ fride in terris cali-
dis: sicut sunt tamarindi q̃ nascunt i terra arabũ. Et hoc
D accidit ꝓpter duas res: aut ꝓpterea q̃a cortex illorꝝ ter-
re nascentiũ est fortis ꝛ densus: aut vt sint submersa sub
terra. Quia iste due res pñt dare colore ꝛ frig⁹ in oĩ re-
gione: eo ꝙ calor nãlis existẽs in eis ꝯhit intus ꝑꝑ frigi-
ditatez: ꝛ sil'r accidit de reb⁹ frigidis in terris calidis. Et
sigñatio tꝑis accipit ſm ordinez regionis: q2 tu videbis
multa terre nascẽtia calida nasci in hieme sicut rapa et
napones: ꝛ qñq3 medicina frida nascit in tꝑib⁹ calidis: ꝛ
hoc accidit ꝓpter paucitatẽ sui caloris: q2 ꝑꝑ paucã fri-
ditatẽ aeris cõsumit: sicut sunt olera multa tꝑe caloris.
¶ Et demrationes vegetabiliũ sunt magne valde ð eo:
qm̃ q̃dã ex vegetabilib⁹ sunt q̃ cito mouent ad augmẽ-
tuz: ꝛ q̃dã tardi⁹ crescũt. Sed veloces gñal'r sigñant cali
ditatẽ vel subtilitatẽ: vel suꝑ vtrũq3: ꝛ q̃ tardius crescũt
significãt suꝑ ꝯtrariũ. Et sunt ẽt alie sigñatiões significã- E
tes suꝑ vegetabilia in velocitate ꝛ tarditate fructificãdi.
Et debes scire ꝙ velocitas natiuitatis terre nascentium
significat: aut calorẽ magnũ: aut friditatẽ. Et q̃dã sunt ex
terre nascẽtib⁹ q̃ hñt folia flores ꝛ fructus: ꝛ q̃dã sunt q̃
nõ hñt fructus nec folia: nec flores: ꝛ illa sunt grossa ter
restria: aut aquea: ꝛ qd̃ hz florẽ ꝛ folia est ꝑfecte tẽpera-
tuz. Et terre nascentia q̃ sunt spinosa ꝛ globosa vl'r sunt
terrestria: ꝛ q̃ hec nõ hñt sunt ecõuerso. Et dr̃ie significã-
tes suꝑ nãz aialiũ sunt multe: q2 q̃dã crescũt in aq̃: q̃dam
in deserto. Que in aq̃ crescunt sunt frida ꝛ hu. Que ṽo in
deserto sunt cal. ꝛ sicca. ꝛ q̃dã sunt volatilia: ꝛ q̃daz de-
ambulantia: ꝛ volatilia sunt magis aerea ambulatiuis.
Et quedã sunt sanguinea: ꝛ q̃dã exanguia: ꝛ q̃ nõ hñt san
guinẽ sunt frida ꝛ sicca: ꝛ q̃ hñt sanguinẽ sunt calida ꝛ hu. F
ꝛ q̃dã sunt ouatilia: ꝛ q̃dã nõ: ꝛ q̃ sunt ouatilia sunt cali-
da ꝛ hu. ꝛ q̃ nõ frida ꝛ sicca. ꝛ q̃daz anhelant ꝛ q̃dã nõ: et
q̃ anhelant sunt calida: ꝛ que nõ anhelant sunt frida. Et
quedã nascunt in locis calidis: ꝛ q̃daz nõ: ꝛ q̃ nascunt in
locis calidis ꝓ maiori ꝑte sunt calida ꝛ sicca: sicut cameli
ꝛ capreoli. Et diuersificant cõplõnes animaliuz in vna
specie ꝓpter pascua: ꝛ ꝓpter aquã: q̃a pisces q̃ nascunt
in loco petroso sunt subtilioris sub̃e ꝛ minoris suꝑflui-
tatis alijs: ꝛ tales sunt q̃ velociter mouent ꝛ multũ labo
rant: ꝛ cõplexio istorꝝ est minoris humiditatis: ꝛ q̃ paruz
laborãt sunt frigidioris ꝛ humidioris cõplexionis. Et q̃-
daz aialia sunt q̃ incedũt sicut nascunt: ꝛ q̃dã nõ: ꝛ q̃dam
sunt faciẽtia multos filios: ꝛ illa sunt calida ꝛ humida: ꝛ
q̃dã q̃ nõ faciunt nisi vnũ. Et diuersificant etiã animalia
ſm diuersitatẽ ciborꝝ: qm̃ animalia comedentia carnes
sunt calida ꝛ sicca. Et cõplexio animaliũ comedentiũ ter
re nascẽtia sunt tẽperate cõplexionis: vt sunt pecudes: ꝛ
boues: ꝛ his similia: ꝛ vt sunt de volatilib⁹ galline ꝛ co-
lumbe. Itẽ diuersificant animalia ſz magnitudinẽ ꝛ par G
uitatẽ suorꝝ corporꝝ: q̃a q̃ sunt magni corꝑis sunt terre-
stria: ꝛ q̃ sunt parui corporis sunt econuerso: ꝛ hoc est in
aialib⁹ q̃ nascunt in terra. Sed eorꝝ q̃ nascunt in aq̃ ma-
gnitudo corꝑis significat multã humiditatez: ꝛ ꝓpterea
laudat in piscibus paruitas: ꝛ in alijs animalib⁹ vitupe-
rat duricies ossiũ: ꝛ m'titudo corꝑis terrestriũ: sicut vn-
gues: claui: ꝛ squame: ꝛ sil'ia his: q̃a hec significãt ꝙ mul-
ta ẽ in eis terrestreitas: ꝛ ꝓpterea m'te squame laudant
in piscib⁹: q2 significãt rem ꝯrriã eorꝝ cõplexionib⁹: ꝛ etiã
multe spine. Et sil'r audacia cordis ꝛ pusillanimitas signi
ficant suꝑ cõplexionẽ aialis: q2 aialia audacia sunt cali-
da: ꝛ pusillanima sunt frigida. Et dr̃ie ꝑ quas cognoscũt
cõplõnes aialiũ sunt multe: ꝛ nr̃a intẽtio nõ fuit nisi re-
memorari eorꝝ breuiter ad mouẽduz illũ qui diligit tẽta-
re ad hoc vt ꝑscrutetur oẽs alias dr̃ias: ꝛ sciat causas il-
larũ in libris nãlib⁹. Et scias ꝙ oĩa hec signa sunt accidẽ
tia q̃ adueniũt corporib⁹ cõi l'ib⁹: ꝛ suꝑ ea significãt: ꝛ nõ
sunt signa illis q̃ nõ sunt consimilia nisi qñ aggregant oĩa
ꝛ fit vna cõpositio inter cõtraria ꝛ indicat ꝓpter domi- H
nãs: ꝛ illud põt esse verũ iudiciũ. Hec sunt genera reruz
q̃bus nos possumus cognoscere opationes medicinarũ
ꝛ ciborꝝ. Et dicim⁹ ꝙ possibile est cognoscere opationes
scd̃as medicinarũ: tũc qñ cognoscemus cõplõnẽ medici
narũ: in caliditate ꝛ siccitate: q̃uis hoc nõ verificetur in
omnib⁹: q2 inuenit in q̃busdaz medicinis ꝙ earũ opatio-
nes scd̃e nõ sequunt primas hoc est cõplexionẽ medici-
narum. v. g. subtilitas ꝛ incisio non sunt attribuenda nisi
corpori m'ti caloris. Et nos inuenim⁹ medicinas tẽpera-
tas cũ suis cõplexionib⁹: tamẽ sunt subtiliatiue: ꝛ icisiue:
sicut capillus veneris squinãtũ: ꝛ similia his: ꝛ acetuz est
in vltimitate subtilitatis ꝛ incisionis: ꝛ est tamẽ frigidũ.
ꝛ hoc accidit: q̃a calor q̃ in eo est sustentat friditate que

I est in eo:qꝛ frigiditas sua cōpingit ipsum ꝛ cōprimit ipsuʒ
ad ꝑtes itrinsecas mēbri:ꝛ sic vr̄ q̄ alie medicine faciāt:
hoc est vt habeāt supfluā subtilitatē in seipsis:aut vt eis
supuenerit aliq̄ res ꝓpter quā faciant hoc:ꝛ pōt esse vt
hec res sit aliquātulū similis ei qḋ hʒ aliqd a tota subā.
Sed opatio ꝑ cōparationē tertiarū ṽtutū est debilis in
dicīj:eo q̄ est valde ꝓpinqua opationi q̄ fit a tota subā.
hec autē que dicta sunt necessaria fuerūt fm tractatus
vniuersales in modo ciborum ꝛ medicinarum.

¶ De complexionibus ciborum quorūdam ꝛ medicinarum specialiter fm q̄ certificatus fuit Gal. Cap.31m.

K NVNC aūt memorati erimus vniuscuiusqʒ earū
specialr̄ fm ꝯsuetudinē medicoꝝ.Deinceps volumus narrare de simplicibus medicinis magis
manifestis: q̄ a Gal.sunt testificate:ꝓpterea qa
fuit verax ꝛ legalis experimētator in hac arte:ꝛ nullus
est qui possit ei cōparari:nisi is qui cuʒ clamat nō intelligit id qḋ clamat.Iteʒ volo incipere a cibis qui sunt cibi
absolute:ꝛ post illos dicā de illis qui sunt medīj inter cibos ꝛ medicinas:ꝛ post illos dicā ḋ medicinis absolute.
Cōcordati sunt medici q̄ melior ex cibis terre nascētib⁹
hoībus nālibus:hoc est illis q̄ stant in q̄nto climate:aut
q̄rto est triticū artificialr̄ ꝑparatuʒ:ꝛ hoc fit multis modis.Fit eni panis fermētatus:ꝛ açimus:ꝛ crustella:ꝛ bucella:ꝛ sorbitiones quidā sunt qui frangūt ipsum postq̄ʒ
est vstulatū:ꝛ postea infundūt in aquā:ꝛ postea coquūt
ipsum sine fractione:ꝛ hoc noīat sauich.Et melius ex tritico est illud qḋ est frangibile ꝛ graue.Et melior ceteris
est panis factus ex farina tritici in hūc modū hoc est vt
sit custoditū a malis accn̄tibus eideʒ venire potētib⁹:et
vt nō sint nimis furfures ab eo remote:sicut sunt remote ab armach.ꝛ hoc appellatur apud nos madechuni:ꝛ
L latini appellant panē grossuʒ:ꝛ iste est velocior ad digerendū q̄ʒ darmach ꝛ minoris viscositatis:q̄ʒuis darmach
plus nutriat:neqʒ est tāte siccitatis sicut furfureus:neqʒ
ad melīaʒ adeo cito cōuertit vt ipsum:qm̄ cortex vniuscuiusqʒ vegetabilis est terrestris siccus:q̄ʒuis furfureus
citius digerat ipso darmach ꝓpter abstersionē exn̄tē in
suo cortice:ꝛ qn̄ cōficit ponit de sale cōuenietēr:ꝛ ꝯficit
cū multa aq̄ ad hoc vt sit spōgiosus:ꝛ sit fermētatus cōpetēter ꝛ coctus.Sed panis azimus est grossius ꝛ viscosus:eodē mō nō est bonus q̄ est nimis fermentatus:quia
trāsmutat ad humores putridos ꝑꝑ calorē extraneū generatū in eo.Et post bonitatē cibi ex pane est panata q̄
Panata. vocat thausir:excepto q̄a declinat ad friditatē ꝛ hu.propter aquā cū qua fit:ꝛ qn̄ bulliūt frustula panis pluries
in aq̄ feruētī:tūc fit iste cib⁹ in velocitate digestionis ꝛ leuitate:ꝛ maxīe egris ex cōplexiōe calida.Sʒ sauich ē ēt
M bonus cibus:ꝛ qn̄ distēperat cū multa aq̄ refrigerat:et
est iuuatiuus:eo q̄ vstulatio ꝛ īfusio vaporauerūt:ꝛ subtiliauerūt:ꝛ remouerūt viscositateʒ.Cōfectū cū melle et
coctū datū sanis calefacit ꝛ nutrit multū.Et frumentuʒ
coctū in aqua est grossuʒ:viscosuʒ:oppilatiuū:ꝛ durū digeri plus alia re:ꝛ ē valde malū.Et pultes sunt grossi:ꝛ
q̄ fiūt ex frumēto sunt peiores ꝛ refrigerāt ꝑꝑ suā acetositatē:ꝛ sunt ꝓpinqui corruptioni:ꝛ ꝓpterea sunt abyciēdi ab illis q̄ sunt parati egritudinib⁹ putridis.Sʒ panis
q̄ fit ex ordeo fm modū q̄ fit ex frumēto sequit bonitatē
panis tritici:nisi qꝛ parū ḋclinat ad frig⁹.Et sauich ordei
bn̄ digerit:ꝛ qn̄ bibit distēperatū in aq̄ refrigerat:ꝛ est
Laudes aq̄ ordei. friditas sua q̄si in ꝑ̄ gradu.Et aqua ordei plus īgreditur
opus medicinarū q̄ʒ ciboꝝ:ꝛ ē laudabil' in egritudinib⁹
calidis ꝛ siccis laude q̄ nō occultat ei qui in hac arte studuit:qꝛ r̄frigerat:humectat:tēperat:abstergit:gn̄at laudabilē humorē mirabilr̄:nō īflat:nō morat ad descēdēdū a stōcho:ꝛ hoc nobis totuʒ experiētia dedit.Et sic dʒ

fieri aqua ordei.Infundant grana ordei in aq̄ itegra nō N
cōtusa:ꝛ in vna ꝑte ordei debēt poni viginti aq̄ frigide
ꝑtes:ꝛ debēt sic dimitti in aqua q̄tuor horis:ꝛ postea coquat in hac aqua donec adipiscat rubedinē q̄si vinū:ꝛ si
fiat hoc mō nō inflat:ꝛ qui frangūt vel terūt ipsuʒ prius
peccāt:qꝛ nō est ab eo priuata inflatio nisi ꝑꝑ infusionē:
ꝛ grana nō trahūt aquā:nec recipiunt infusioneʒ:nisi ꝓpter virtutē attractiuā q̄ est in eis:ꝛ virt⁹ attractiua nō
est in granis qn̄ seminant ꝛ nascunt nisi qn̄ seminant integra:ꝛ si frangerent prius q̄ʒ essent seminata nō nascerent:qꝛ hec virtus attractiua est in eis sicut forma specifica in totalitate totius grani fixa:hoc est qn̄ partes sunt
cōtinue cōiuncte sil':ꝛ hoc est simile calori smaragdi:vel
alterius lapidis p̄ciosi.Qḋ est:q̄a qn̄ partes sue sunt sil'
coniuncte in eis:ꝛ qn̄ separate sunt priuant ab eis:ꝛ sic Libro
testificatum est a mirabili āmemarua Abinzoar in libro trac.
suo q̄ dr̄ Theysir:q̄a iste fuit supremus in scia medicine 6.Laudes
a Gal.vsqʒ ad nr̄a t̄pa:ꝛ hoc ab eo habui:ꝛ rememorat Zoar
errorē medicoꝝ frāgentiū ipsum.Et panis qui factus est vide in
ex alīs granis hʒ illam virtutē:quā habēt illa grana ex benno.
quibus factus est.Et infra cōuenit rememorari de aqua O
plusq̄ʒ hic:quia incidenter sum de ea locutus.

¶ De carnibus. Cap.32m.

MELIOR caro ex volatilibus est caro galline
iuuenis sane ꝛ pinguis:ꝛ hʒ mirabilem proprietatem in temperando cōplexionē:ꝛ propterea
brodiuʒ suuʒ est optima medicina leprosis.Et dicitur q̄
cerebrum galline augmentat substantiaʒ nostri cerebri:
ꝛ acuit ingenium.¶ Et post illius bonitatem ex ambulatiuis est caro hedi.Et post has est caro arietuʒ:ꝛ hec est
opinio maioris partis medicoꝝ:preter Gal.qui abominatur carnes arietū.Et vr̄ sibi q̄ caro vituloꝝ est melioris nutrimenti arietina.Et Auicēna dicit q̄ melior car- P
niuʒ est caro porcina:ꝛ sentit q̄ ista caro quasi sit natura
lior hoīb⁹ q̄ʒ alia caro aīaliū ambulantiū:ꝛ experiētia h̄
docet.Et maior ꝑs medicoꝝ abominat carnes agnorū:
ꝓpterea q̄a dominat multa humiditas super eas:ꝛ laudant carnes arietū iuuenū.Sed cōueniens est dicere q̄
carnes agnoꝝ sunt post bonitatē carniū eduloꝝ:ꝛ sic sentit Rasis.Et qḋ mihi vr̄ ex agnis est:q̄a sunt multarum
supfluitatū:excepto q̄ in terris calidis recipiūt tēperiē
ꝓpter earū calorē.Et qḋ hoc sit veruʒ est:qꝛ videmus q̄
pilli agnoꝝ stantiū in terris meridionalib⁹ sunt tortuosi:
sicci ꝛ curti:ꝛ qui sunt in nostris nō excedūt tm̄ in hoc.Et
carnes vitelline sunt bone carnes:ꝓpterea q̄a nō habēt
illā viscositatē:frigiditatē:ꝛ siccitatē quā habēt carnes
bouine veteres:ꝛ eoꝝ carnes sunt magis odorifere alīs
carnib⁹:ꝛ q̄ʒtū ē in hoc meliores sunt carnib⁹ hedulinis:
ꝓpterea qꝛ in carnib⁹ hedulinis manifestat q̄dā mucillago qn̄ coquit.Sʒ carnes heduline sūt meliores vituli- Q
nis:qꝛ gn̄ant meliores humores.¶ Et ex laudabiliorib⁹
carnib⁹ volatiliū sunt carnes ꝑdicū:sʒ declināt parū ad
frigiditatē ꝛ sic.ꝛ sunt sicut galline ḋserti:ꝛ hn̄t ꝓprietatem stringēdi vētrē asse ꝛ elixe.Sed turtures sunt sicut
volatilia reliqua:ꝛ declināt plus ad caliditatē:ꝛ hn̄t mirabilē ꝓprietatē in acuēdo ingeniū.Sed columbe sunt
calide ꝛ sicce grossioris substātie q̄ʒ turtures ꝛ pulli ipsarum habent humiditatē superfluam.Et significat super
hoc grauitas suoꝝ motuū:sic significat calor eoꝝ actualis ꝛ velocitas digestionis in stomachis eoꝝ sup ipsoruʒ
calorem.Et ꝓpterea qui volūt abstergere margaritas ꝛ
clarificare eas dant eis ad comedendum:ꝛ incontinenti
debent occidi ꝛ extrahunt purificate:ꝛ si cito nō interficerent mltū minueret quātitas margaritaꝝ.Et caro veteris colūbi masculi mirabilē hʒ ꝓp̄etateʒ in epilepticis
ꝛ paraliticis.Et carnes volucrū q̄ assimiliant columbis

A ꝛ dr̄r tudones:ꝛ in lingua arabica alchamari sunt sicciores p̄dictis ꝛ grossioris subē:ꝛ hn̄t aliquātulā aromaticitatem. Passeres sunt oēs calidi ꝛ sicci in fine caloris. Coturnices tēperate sunt aliquantulū declinātes ad calorem:ꝛ sunt subtilis subē generātes bonos humores:ꝛ boni sunt sanis ꝛ ꝯualescētib⁹. Et sturnelli qui dr̄r azuri sunt calidi ꝛ sicci:ꝛ graues ad digerēdū:ꝛ grosse nature.

¶ De piscibus. Cap. 33m.

MELIORES eoꝝ sunt pisces qui degūt in locis petrosis:ꝛ qui multas hn̄t squamas:ꝛ quoꝝ corpus est mediū inter magnum ꝛ paruū:ꝛ qui sunt velocis motus:ꝛ pauce viscositatis. Et melior apud nos est piscis qui dicitur eubrina:ꝛ post illum ille qui dicitur trilia:ꝛ quidā dicūt ipsum resulū. Et piscis q̄ capt⁹

B est in fluminib⁹ remotis a mari necessario bonus est et pauce sup̄fluitatis: ꝓpterea q: hic piscis ꝓpter sui naturā hꝫ vt petat aquā dulceꝫ ꝛ fridā:ꝛ ad h̄ mltū laborat.

¶ De lacte. Cap. 34m.

ET MELIVS lac est femineum:ꝛ post illud lac asine:ꝛ post illud lac capre. ꝛ iste species lactis sūt subtilis substantie. Sed lac ouis est grossius:ꝛ propterea citius in stomacho caseatur. Sed vaccinum grossius est:ꝛ cum hoc butyrosius ꝛ pinguius.

¶ De caseo. Cap. 35m.

CASEVS recens est frigidus ꝛ humidus: grosse subē. Uetus est calidus ꝛ siccus ꝓpter sal: ꝛ tendit ad vstionem. Et aliquis caseus est bonus. medius inter nouum ꝛ veterem est bonus: dummodo sit factus rationabiliter ex bono lacte.

¶ De ouis. Cap. 36m.

C OVA GALLINARVM sunt meliora ceteris ꝛ vitellum est melius albo: nec album est nimis malum: nisi nimis sit coagulatum. Et propterea quando conquassatur cuꝫ oleo ꝛ aceto ꝛ fiat tremulum est valde bonum: quia res que coquitur cum oleo est multū nutritiua: dūmodo oleuꝫ nouū sit ꝛ dulce ꝛ oleum oliue: q̄a natura illius est temperata: declinans parū ad caloreꝫ:ꝛ impinguat epar:ꝛ augmentat ipsius subām. Et generaliter dico ꝙ est cōueniens homini multum s̄m totā sui subām. Et ꝓpterea in terris nr̄is nō coquimus carnes nisi cum eo: q̄a melior modus ꝛ tēperatior comedendi carnes: est ille qui dicitur athafea: hoc est vt sic fiat. Accipe oleū ꝛ parū ex cepe:ꝛ ponant̄ carnes frustratim in eo addendo paulatim aquā calidā donec sint cote. Sed panis qui decoquitur cuꝫ oleo est malus. i. impastatus cum oleo: quoniaꝫ tēpore decoctionis comburitur oleum ꝛ tendit ad sulphurem.

¶ De fructibus. Cap. 37m.

MELIORES eorū sunt ficus ꝛ vue. Et cōplexio ficuum est calida ꝛ humida mundificant stomachum: laxant ventrem.

¶ Uue calide sunt ex pauco calore:ꝛ humide temperate:ꝛ subito impinguant corpus: sed inducunt ventositatem in omnibus digestionibus:ꝛ ficus non dant ventositatem nisi in stomacho ꝛ intestinis.

D ¶ Uue passe calide sunt ꝛ humide ꝛ digestibiles: prosunt epati a tota subā. Et opatiōes vini ipsarū sunt d̄biliores opationib⁹ alioꝝ vinoꝝ: sed pōt poni loco alterius vini.

¶ De aquis. Cap. 38m.

MELIOR aquarū s̄m hippo. est aqua fontiū orientaliū q̄ scaturit ex terra q̄ nō habet nimis grossam subām: nec nimis mollē: vel luteā: sed sit mediocris inter has:ꝛ ꝓpterea hec aqua est suauior ꝛ leuior:ꝛ citius ꝑmutatur a calido ꝛ frigido. Sed Rasis sentit ꝙ melior aqua sit fluminū magnoꝝ. Et hippo. dicit ꝙ iste aque sunt diuersarū subarū: eo ꝙ trāseūt per

E diuersas terras:ꝛ ꝓpterea q̄a igrediunt̄ eas multi riui. Et mihi vr̄ ꝙ Rasis non laudauit flumina magis grossa: nisi ꝓpterea: q̄a sol operat̄ in eis vnā operationē ꝓpter quā separant̄ ꝑtes grosse a subtilibus. Et propterea coquūt medici aquā illis qui hn̄t debileꝫ stomachū ꝛ epar. Ergo opus qđ fit in aqua est diuersum ab aqua. Sed qđ est inspiciendū in aqua est diuersitas terraruꝫ: q̄a nō pōt esse in estate nō defluāt ad flumina aq̄ mltitudo ꝛ aque pluuie. Et ꝓpterea quāto plus elongatur flumen a suo ortu est deterius. Et ꝓpterea nr̄m flumē melius ē in corduba q̄ꝫ in sibilia:ꝛ est deterius in sibilia ꝑꝑ cremētuꝫ et decrementū:ꝛ ꝑꝑ admixtionē aq̄ salse in eo: quāuis illđ nō sentiat̄. Et ip̄o t̄e ēvt aq̄ magnoꝝ fluuiū nō sint turbide:ꝛ ꝓpterea inueniemus in fundo pitarioꝝ qñ ponim⁹

F in eis aquā fluminū multū de sabulo ꝛ terra:ꝛ sic accidit in terra nostra: qđ non accidit de aquis fontium.

¶ De granis que sunt cibi medicinales. Cap. 39m.

DEINCEPS volumus dicere de cibis medicinalibus: q̄a quidaꝫ eoꝝ sunt terre nascentia:ꝛ quidā animalia:ꝛ quidā superfluitates animaliuꝫ. Et ex terre nascētibus quedaꝫ sunt grana:ꝛ quedam fructus:ꝛ quedam herbe.

¶ Faba est tēperata inter friditatē ꝛ hu. aut parū declinat ad calorē. ꝛ ꝓpterea hꝫ dissoluere āpata ꝑꝑ suā abstersionē:ꝛ maturat:ꝛ est multe humiditatis: propterea accidit ei multa inflatio ꝛ vētositas:ꝛ ipsam non perdit propter aliquā decoctionē. Et dicitur ꝙ hꝫ malam proprietatem cum virtute cogitatiua:ꝛ qui ea vtuntur multa habent somnia horribilia ꝛ falsa.

¶ Cicera tēperate calida ꝛ humida ꝛ habēt inflationē:ꝛ propter tertiā eoꝝ operationē hn̄t generare sperma et ꝓuocare vrinā ꝛ sanguinē menstruū ꝛ frangūt lapideꝫ: sed hoc faciūt plus nigra q̄ꝫ alba. Et si comedunt̄ recētia

G gñant in stōcho ꝛ itestinis multas sup̄fluitates:ꝛ si assent̄ etiā fabe hn̄t minus ex sup̄fluitatib⁹. Sꝫ sunt duriora ad digerendū nisi p̄mo essent infusa:ꝛ hn̄t ꝓprietatē faciēdi bonū colorē:ꝛ hoc faciunt: q: acuunt calorē: ita vt generetur sp̄us ventosus:ꝛ per hanc viam valent coitui.

¶ Lentes sunt tēperate in calore ꝛ sunt sicce ꝛ generant sanguinē melancholicū:ꝛ extinguunt inflāmationē sanguinis ꝛ magis qñ coquunt̄ in aceto. Et earū v̄tutes tertie sunt: q̄a priuant coitum ꝛ obfuscant visum: ꝛ quādo coquuntur in aqua pluries stringunt ventrem.

¶ Lupini sunt sicci terrestres ꝛ amari: ꝛ qñ coquunt̄ in aqua donec auferatur ipsoꝝ amaritudo est cibus tñ durus:ꝛ qñ comedunt̄ amari occidunt pueros:ꝛ occidunt vermes qui sunt in stomacho ꝛ intestinis ꝛ prouocant

H vrinam:ꝛ aperiunt orificia hemorroydarum.

¶ Leugbi. i. faseoli declināt ad calorē ꝛ humiditateꝫ:ꝛ impinguāt corp⁹:ꝛ ꝓuocāt vrinā ꝛ sanguinē mēstrū:ꝛ laxāt vētrē:ꝛ ꝓprie rubei:ꝛ inducūt somnia ꝛ faciunt v̄tiginē.

¶ Milium frigidum est siccum: ventrem constipat ꝛ est pauci nutrimenti.

¶ Et hoc idem facit panicum.

¶ Et spelta est propinqua huic.

¶ Riçi sunt grosse substantie in caliditate ꝛ friditate ꝓpe temperantiam: ventrem stringunt:ꝛ sunt boni nutrimēti quando coquuntur cum lacte.

¶ De fructibus arborum. Cap. 40m.

POMVM dulce est tēperate humiditatis:ꝛ acetosuꝫ est frigidū ꝛ siccuꝫ:ꝛ hꝫ ꝓprietatē ꝯfortandi mēbra p̄ncipalia si sint distemperata in calore:ꝛ maxime cor confortat cerebrum odorādo ꝓpter suam aromaticitatē:ꝛ generant grossam vētositatē in sc̄da digestione ꝛ tertia. Ita ꝙ dictū est a sapiētib⁹ ꝙ pōt generare ptisim ꝛ ethicam: eo ꝙ venti qui gñant ex eo habēt

I malaꝫ ꝓprietateꝫ ad exardendas arterias pulmonis: et sic testificat⁹ est mirabilis Amemaruā Abomeron Auençoar in Theysir. Sed vinū suū nō hꝫ hanc intentionem.

¶ Pira cruda sunt frigida ⁊ sicca: sed matura temperata sunt: aut declinant ad paucam frigiditatem: ⁊ hoc est q͠a composita sunt ex acetositate: dulcedine: ⁊ ponticitate. propterea est eorum virtus ventrem constipare: ⁊ eoꝝ proprietas est remouere sitim.

¶ Coctana sunt grossioris subē q̄ꝫ pira: ⁊ maioris stipticitatis: ⁊ ꝓpterea sunt frigidiora: ⁊ in eoꝝ odoratu est proprietas contra omnes passiones cordiales.

¶ Maloꝝ granatoꝝ quedā sunt dulcia ⁊ quedā acetosa: ⁊ omnia humectant. Uerū dulcia sunt calidiora ⁊ humidiora: ⁊ generaꝛ ex eis modica ventositas non mala. Et

K habent vnam nobilem proprietatem: q͠a mirabiliꝛ resistunt cibis ne corrumpantur in stomacho.

Idē tertia tertij tra.1 ca.26.⁊ 2° cano.c.571 6ª tertij.tñ i.c.30. exhibenꝛ stōacho repleto cholera putrida.

¶ Persica sunt frigida ⁊ humida: ⁊ hn̄t generare humores corruptos ⁊ putridos: ⁊ aliqn̄ cholericos: ⁊ hēnt mirabilē ꝓprietatē resistendi fetori qui ꝓuenit a stomacho: ⁊ odor suus valet cōtra cardiacā passionē: ⁊ oleū q̄d fit ex eoꝝ ossibus abstergit faciē dominarū: ⁊ valet contra difficultatem vrine: ⁊ occidit vermes.

¶ Sed antipersica que nusmus dicuntur sunt eiusdē nature cum persicis: sed non habent illam proprietateꝫ: ⁊ in arabico dicuntur aiaꝫ.

¶ Prunoꝝ due sunt species. vꝫ. albuꝫ ⁊ nigrum: ⁊ ambo qn̄ sunt matura sunt frigida ⁊ hu. mitigāt calorē cholere: ⁊ laxant ventrem: sed debilitant parū os stomachi.

¶ Nuces calide sunt ⁊ sicce: ⁊ prouocant vomitū: ⁊ laxāt ventrē: ⁊ diciꝛ q̄ hn̄t malā ꝓprietatē: ita q̄ qui vtuntur eis nimis faciunt eis in lingua paralesim: ⁊ comeste cum ficubus obstant veneno loco beçabar: ⁊ multum valent senibus: ⁊ nocent illis qui timent passionem caloris: et tempore magni frigoris non sunt nociue.

L ¶ Auellane in nullo differunt ab illis: nisi quia non prouocant vomitum.

¶ Amygdale temperate sunt in calore: ⁊ humide: suauis saporis: ⁊ hn̄t multas bonas ꝓprietates: ⁊ dr̄ q̄ habent augmētare substātiā cerebri: ⁊ faciūt suauiter dormire: ⁊ abstergunt ⁊ mūdificant vias vrine: ⁊ sunt valde cōuenientes macris: ⁊ earū oleū est meli⁹ q̄ possit eē spasmo sicco: ⁊ etiam melius q̄ꝫ oleum sisaminū ꝓpter aliquātulam stipticitatē que est in eo q̄ oleum sisaminū est nimis calidum: ⁊ hꝫ malam proprietatē in dando fetorē ori: et qui vtuntur sisamino loco olei amygdalarū peccant.

¶ Pinee calide sunt ⁊ sicce: ⁊ earū oleū curat paralisim.

¶ Fistici calidi sunt ⁊ sicci tēperate: cōfortant stomachuꝫ ⁊ epar a tota substantia: ⁊ sunt ex illis medicinis que habent multa iuuamenta ⁊ magna.

¶ De herbis ⁊ oleribus. Cap. 41m.

M OMNES herbe per suā nām declinant ad humores melicos: ⁊ hoc etiam faciunt a tota substantia: excepta lactuca ⁊ buglossa.

¶ Caules sunt frigidi: alꝭ calidi ⁊ sicci: necessario generant humorem melancholicum: ⁊ succus eorum habet proprietatem clarificandi vocem.

¶ Cucurbite que in arabico dr̄r vlla: sunt frigide ⁊ hu. aquose: ⁊ talem humorē generant: ⁊ dr̄ q̄ sunt apte recipere corruptionē in stomacho: ⁊ hn̄t malā alterationē: sicut fit in rebus humidis nō hn̄tibus stipticitatē: terrestreitatē: nec ponticitatē: q͠a sunt solū aquee: ⁊ assimilamus eas moris: nec cucurbite istius regionis sunt tales: sꝫ sunt dure digōnis: ⁊ grossioris nāe: ita q̄ nō pn̄t rectificari nisi cū multa decoctione: ⁊ cū hoc sunt multi mali chimi: ⁊ adhuc infrigidant ⁊ humectant: eo q̄ nō habēt virtutē cito exeundi cum nullam habeant abstersionē.

¶ Melones sunt frigidi multe humiditatis: ⁊ hn̄t abstersionem: ⁊ ꝓuocant vrinā: ita q̄ dr̄ q̄ qui vtitur multum brodio eorum est cautus ab egritudine arenarum. N

¶ Cucumeres sunt fridiores ⁊ mi n⁹ hu. ⁊ minus ꝓuocant vrinā melonibus: sꝫ nō corrūpunꝛ ita cito vt melones.

¶ Portulaca est frigida in tertio gradu: ⁊ humida in secundo: ⁊ est lubricatiua: viscosa: aufert sitim: constipat ventrem: ⁊ aufert dentium stuporem.

¶ Atriplices sunt frigide ⁊ humide ventreꝫ humectant: prosunt ictericis: parate tamen sunt corruptioni.

¶ Spinachie valde sunt bone ⁊ temperate: valent gutturi ⁊ pulmoni ⁊ stomacho calido: ⁊ humectant ventrē: ⁊ sunt in secundo gradu frigide ⁊ humide.

¶ Blete ꝓpinque atriplicibus sunt calidiores ⁊ minus humide: humores generant grossos ⁊ flegmaticos. O

¶ Rape calide sunt ⁊ humide: generant ventositatem: mouent coitum: eo q̄ renes calefaciunt: ⁊ habent mirabilem proprietatem ad illuminandum oculos.

¶ Melongie sunt ex his ex q̄b⁹ nos facimus in terra nostra multa cibaria delicata: ⁊ postq̄ꝫ proiecta est prima aqua suarū decoctionū: ⁊ coquunꝛ cū carnibus pinguibus: sunt multū delectabiles. Et ego reputo ipsum temperatum cibum postq̄ꝫ sic factus est: propterea q͠a pars acuta q̄ est in eo remouetur per primā decoctionē: ⁊ sua siccitas ⁊ stipticitas remouētur ꝓpter carnes decoctas in eo. Et q̄ꝫuis medici dicant q̄ generant humorē melancholicū similē humori gn̄ato ex caulibus. Tn̄ ꝯsiderare debemus in cibis duas res. vna est res que secuꝫ miscetꝛ q̄ potest remouere malitiā si est. Et delectatio cibi: hec est scd̄a: ⁊ quādo est multum delectabilis: lesio q̄ prouenit ex eo non est multuꝫ manifesta: ⁊ hic est vnus ex delectabilibus cibis. Isti sunt cibi manifesti apud nos in quibus est virtus aliqua medicinalis.

¶ De varietate virtutū medicinarū simpliciū. Cap. 42m. P

ET NUNC hēmus loqui d̄ medicinis absolute.

¶ Alchison q̄ in latino dr̄ bethonica: ⁊ in persica lingua: beragues. Eius prime virtutes in calore et siccitate: sunt in quarto gradu: ꝓpterea qui est de substantia terrestri adusta: ⁊ manifestat hoc quia est in fine tamarindis: ⁊ operationes eius scd̄e sunt incisiue: dissolutiue: ⁊ aperitiue fortiter. Et est in hac virtute fortior absinthio propter stipticitateꝫ que est in absinthio. Et v̄tutes eius tertie sunt: q͠a nocet ori stomachi ꝓpter amaritudinē q̄ est sine stipticitate: ⁊ vtimur ex eo extremitate ⁊ stipite. Cinis suus est calidior ⁊ siccior eo: valet ꝯtra alopiciā quādo misceꝛ cū aliquibus vnguētis calidis. Et est etiā calidior suus cinis cinere cucumerū agrestium ⁊ cinere radicis anbeti. Et etiā isti cineres prosunt ventri quando est vlceratio in eo sine apostemate.

Q ¶ Pentasiler diciꝛ a persis arbor abraam: ⁊ in latino dr̄ agnus castus. Sua prima virtus in caliditate ⁊ siccitate est in tertio gradu. ⁊ hoc est: ꝓpterea q͠a in sua cōplexione dominaꝛ sub̄a terrestris adusta mixta cum sub̄a terrestri ⁊ frigida: ⁊ significat hoc q͠a sapor suus est acutus cum aliquantula ponticitate. Et manifestum est q̄ scd̄e operationes talium cōplexionū qualis ista est sunt cum incisione ⁊ apertione. Et ponticitas est vna ex rebus q̄ adiuuant ad hoc: ⁊ in mēbris intrinsecis: vt in splene: alꝛ. in pulmone ⁊ epate. Et tertia operatio est vt remoueat coitum: ⁊ ꝓpterea nuncupatur in arabico granum sterilitatis: ⁊ est sicut agnus castus. Atheniēses domine decūbunt super ipsum in magnis festiuitatibus.

¶ Et rutha est similis ei excepto q̄ plus calefacit ⁊ desiccat: nec habet stipticitatem neq̄ ponticitatem.

¶ Altich ⁊ alij dicūt vigil: virt⁹ suarū radicū est tēperata in caliditate ⁊ sic. q̄r cōpositū est ex sub̄a aquea ⁊ terre-

A stri cū pauca igneitate:⁊ manifestat hoc:q᷑ est insipidū
cuʒ modico stipticitatis ⁊ acuitatis:sed herba eius ē so-
lum insipida:ꝓpterea ipsius pᷓia virt⁹ est frigida ⁊ sicca
⁊ operat᷑ siccitatem.Et scḋa est solidare vulnera sordi-
da breui tp̄e.Et tertia est vt frangat lapides:⁊ signum
huius est:quia nascitur in vallibus ⁊ locis humidis.
¶ Eluegat.i.pes colūbin⁹ est q̄tuor spēꝝ:⁊ parū diuersi-
ficat᷑ vna ab alia.⁊ Gal.nō posuit ipsum in g̃du:⁊ qḋ no-
bis vr̄ de eius cōplōne est:q᷑ est frigidū in pᷓio ⁊ siccuʒ
in scḋo.⁊ hoc est q᷑ dominat᷑ super partē ipsi⁹ suba ter-
restris cū suba adusta:⁊ ꝓpterea est sapor ei⁹ stipticus
cū modica amaritudine:⁊ si amaritudo eēt equalis cuʒ
stipticitate diceremus ip̄m tēperatū in siccitate.Sed q᷑
B videmus q᷑ dn̄at᷑ amaritudo parū cū stipticitate indica-
mus ꝙ siccū est in scḋo gradu:⁊ ꝓpterea valet dolorib⁹
renū:⁊ dolorib⁹ splenis:ꝓpter ipsi⁹ amaritudinē:⁊ lenti-
ginibus faciei:⁊ morphee qn̄ pistatū miscetur cū aceto.
¶ Agaricū nec hāc radicē posuit Gal.in g̃du:⁊ qḋ nobis
vr̄ ex eo de ei⁹ cōplōne est:q᷑ ē calidū in p̊:⁊ siccuʒ in fi-
ne scḋi:q᷑ cōpositū est ex partib⁹ frigidis ⁊ terrestrib⁹:⁊
calidis:⁊ igneis:⁊ calidis ⁊ humidis.Et significat super
hoc:qa cū nos gustamus pᷓio inuenimus in eo dulcedinē:
⁊ post hāc amaritudinē:⁊ post illā acuitatē cū pauca sti-
pticitate:⁊ oēs isti sapores significāt sup caliditatē:ex-
cepta parte q̄ superata ⁊ sepulta est a stipticitate:sicut
significāt super siccitatē:excepta parte q̄ superata ⁊ se
pulta est a dulcedine ꝓpter temperantiā quā ei tribuit:
excepto ꝙ plus superat stipticitas cū frigiditate:q̄ʒ dul
cedo cū humiditate:⁊ ꝓpterea ponimus siccitatē maio-
rem caliditate.Et propterea q᷑ hec planta assimilat᷑ ra
dici arboris:apparet ꝙ terrestreitas dn̄etur super eaʒ.
Et q̄ʒuis sit leue ⁊ porosum:frangibile ⁊ albū q̄ oīa signi-
C ficant vt habeat partē multā aereā ꝓpterea posuimus
ipsuʒ calidū in pᷓio:q̄ʒuis habeat tres sapores significā-
tes sup ipsuʒ calorē:posuimus ipsum calidū in primo:qa
nō sunt fortes:neqʒ manifesti in ipso:⁊ qḋ cōueniēs ē in
fiducia suoꝝ graduū est experiētia.Sʒ ipsius operatio-
nes q̄ nō sunt prime sunt ad dissoluendū ⁊ incidendum
humores grossos:⁊ exoppilandū venas splenis:epatis:
⁊ renum.Et hʒ sua ꝓprietate valere ꝯtra morsuʒ vene-
nosoꝝ animaliū.Et nos dicimus ꝙ hoc nō fit nisi qn̄ ap-
parēt ex illo veneno accidētia frigida.Dosis ipsi⁹ est.ʒ.j.
⁊ hoc nō pōt sic nocere sicut nocēt alie medicine q̄ attra
hunt ab extremitatib⁹ corpis:⁊ hʒ magnaʒ ꝓprietatē in
mūdificando cerebrū:⁊ ꝓpterea curat epilepsiā:⁊ ꝓdest
cursui noue aq̄ ad oculū.Et quātitas q̄ de eo dʒ sumi:ad
hoc est a.ʒ.j.vsqʒ ad.ij.nec est necesse ipsuʒ refrenare nisi
propter siccitatē.Et non credas ꝙ subtiliatio humoruʒ
grossorum ⁊ incisio significent super multuʒ calorē sicut
crediderunt errantes multi nouorum medicorum.
¶ Custaralbr.i.capill⁹ veneris:dicit Gal.ꝙ hic tēperat⁹
est in suis v̓tutib⁹ p̊mis:q̄ʒuis hēat multas opatiōes scḋas
D ⁊ tertias:quarū q̄dā sunt ꝯfortatiue ⁊ repercussiue:q̄dā
dissolutiue:⁊ q̄dā faciunt nasci capillos:⁊ q̄daʒ q̄ dissol-
uunt scrophulas:⁊ quedā q̄ frangunt lapides:⁊ quedaʒ
que adiuuant ad trahendum sputum grossum ex pecto-
re ⁊ pulmone.Et Gal.dicit ꝙ stringit ventreʒ:⁊ noui di
cunt ꝙ purgat:⁊ talis medicina qualis est hec q̄ hēt tot
operationes scḋas ⁊ tertias est retinenda:quia cuʒ hoc
tota temperata propter ea que adhuc dicam.
¶ Caylem.i.sempuina:hec est multaꝝ spēꝝ:⁊ oēs in ter-
tio gradu frigide sunt:q᷑ sunt insipide cū multa aquosi-
tate:⁊ qa nascuntur in locis frigidis ⁊ tempore frigido.
¶ Achacia est succus arboris spinose qn̄ abluit᷑ ē frida ī
scḋo gradu ⁊ sicca in tertio:⁊ cū non lauatur est frida in
pᷓio:⁊ hoc accidit:q᷑ suū dominās ē suba terrestris ⁊ fri-
gida:⁊ ꝓpterea est stiptica:⁊ cū eo toto est in ea aliquid E
ex partibus subtilibus que remouentur qn̄ abluitur.
¶ Carinch.i.vrtica.Dicit Gal.ꝙ fruct⁹:al's succus huius
plāte ⁊ folia calefaciūt calore nō forti.Et hʒ mltas opa
tiones scḋas ⁊ tertias.Dissoluit apata q̄ fiūt in radicib⁹
auriū:⁊ adiuuat sup sputū:qḋ fit ex humorib⁹ grossis in
pectore ⁊ pulmone:⁊ curat cācrū:⁊ in summa valʒ om-
nib⁹ vulnerib⁹ q̄ indigent exiccatione vel exucatione si-
ue subtiliatiōe.Et hoc est magnū signū sup debilitatem
sui caloris.Sʒ cū hoc toto ꝓuocat vrinā:⁊ mouet coitū:
⁊ hoc sign̄at᷑ ꝑ vētositatē.Et ꝓprietas sui seminis est pur
gare flegma:⁊ in hac silr̄itudine est virt⁹ siccitatis:sed for
tius est aliquantulū semen vrtice:⁊ dosis eius est a.ʒ.ij.
vsqʒ ad.iiij.al's a.ʒ.v.vsqʒ ad.x.Et q opinant᷑ ꝙ sit igneū F
propter acumen sue punctionis errant:quia hec pars
ignea que est in eius folijs est subtilis:⁊ remouetur pro-
pter ipsam fricationem:⁊ maxime propter lotionem.
¶ Elbadudarmel elsaray:iste due plāte sunt fride ⁊ sic-
ce:ʒ siccitas plus dominat᷑ q̄ʒ friditas:⁊ maxime in elsa
ray:⁊ valent cōtra fluxum ventris ꝓpter earum stipti-
citatem ⁊ contra passionem vulue:⁊ contra hemorroy-
das:⁊ apostematibus que fiunt in ano:⁊ albadudarmel
operatur radix ⁊ elsaray fructus ⁊ radix.
¶ Ligoç.i.acorus:qḋ accipit᷑ ex hac planta est radix:et
est ca.⁊ sic.in tertio gradu:propterea quia dominans in
ea est suba ignea subtilis:⁊ potest esse vt sit cum ea ad-
mixta pars vna terrestris adusta:⁊ significat hoc ꝙ sa-
por suus est acutus cum aliquātula amaritudine.Ope-
rationes eius scḋe sunt he:qa abstergit:incidit:subti-
liat:⁊ aperit oppilōnes.Tertie sunt quia prouocat vri-
nam:⁊ valet ad duriciem splenis:⁊ subtiliat grossitiem
que prouenit in cornea:⁊ proprie succus radicis.
¶ Cauar.i.aloe:caliditas sua extendit᷑ a pᷓio gradu vsqʒ G
ad scḋʒ:⁊ attingit parū ex scḋo:⁊ sic est in siccitate:⁊ hoc
est q᷑ est cōpositū ex suba terrestri adusta mixta cū terre
stri frida.⁊ illḋ diminuit aliquātulū d calore ei⁹:⁊ ambe
sube concordāt in siccitate:⁊ sign̄at hoc ꝙ sapor eius est
amarissimus cū stipticitate:⁊ supra suā caliditatē sign̄at
ꝙ nascit᷑ in terris calidis:aut in terra arabū vel in idia:
⁊ ꝙ nascit᷑ in terris nō calidis est debile.Scḋe sue v̓tutes
sunt:q᷑ est stipticū repcussiuū ⁊ abstersiuū:⁊ hec est me-
dicina inmatiua ad generādā carnē.Tertie v̓tutes sunt
ad curādas fistulas:⁊ maxie q̄ sunt in v̓ga ⁊ in ano:⁊ ad
repercutiēdū apata q̄ gn̄ant᷑ in ore naribus ⁊ oculis:et
purgat cholerā ⁊ subam subtilē ⁊ grossaʒ.Et est ex medi
cinis q̄ nullū hn̄t periculū:eo ꝙ nō ledit os stōchi ꝓpter
suā stipticitatē.Et virt⁹ sua purgatiua est ꝓpinqua v̓tuti
agarici:excepto q᷑ est debilioris attractionis:eo ꝙ aga
ricū attrahit ab extremitatib⁹ corpis.Sʒ aloe nō attra-
hit nisi qḋ est in extremitate stomachi ⁊ venis epatis:et
in illo hʒ ꝓprietatē:⁊ dosis eius est a.ʒ.j.vsqʒ ad.ij.
¶ Eluoxat:calor ⁊ siccitas ipsius extendit᷑ a p̊ gradu vsqʒ H
ad scḋm:⁊ sign̄at hoc q᷑ facit aliquātulā abstersionem:
⁊ mundificat renes:⁊ aufert lentiginem.Et manifestior
eius proprietas est:quia valet ꝯ morsum canis rabidi.
¶ Nauoca.i.tarrui:al's ameos:ꝙ plus querit᷑ in hoc est
semē eius:sua p̊ma virtus in calore ⁊ siccitate est in gra-
du tertio.⁊ hoc est qa est cōpositum ex suba ignea terre-
stri adusta:⁊ significat hoc q᷑ hʒ saporē acutū mixtuʒ cū
aliquantula amaritudine:scḋa virtus eius est apertio ⁊
dissolutio:⁊ tertia est prouocatio vrine.
¶ Amygdale amare sunt calide ⁊ sicce in scḋo g̃du:exce-
pto eo:q᷑ plus declinant ad calorē:⁊ min⁹ ad siccitatē:
⁊ in hoc sunt q̄si in p̊ gradu:q᷑ earū vnctuositas manife-
stat humiditatē.Et scias q᷑ complexio q̄ hanc facit ope
rationeʒ que est cōplexio calida hʒ aliquā terrestreita-

I tem:ꝛ sapoꝛ earũ sigñat sup hoc. Et opatiões eaꝝ tertie
sunt ad aperiẽdũ oppilões epatis:ꝛ remouet doloꝛes
qui sunt in hypocũdrijs splene:ꝛ renib⁹:ꝛ adiuuãt super
sputũ humoꝝ grossoꝝ viscosoꝝ qui sunt in pectoꝛe ꝛ pul
mone. Et dico q maioꝛ pars opationũ haꝝ nõ fit ꝓpter
supfluũ caloꝛẽ qui est in eis:sed fit ꝓpter tẽperatã aper
tionẽ quã opaẗ in his materijs pp humiditatẽ vnctuosaꝫ
quã hñt:ꝛ ꝓpterea valẽt plus alijs rebus oĩbus in ape-
riendo oppilationeꝫ pectoꝛis ꝛ pulmonis:ꝓpea qꝛ hec
membꝛa leduntur vt plus pꝛopter grossos humoꝛes.
¶ Armoniacũ ẽ caľ.ꝛ siccũ ſm q apparet ex tertijs suis
opationib⁹:excepto qꝛ tenet parũ caloꝛis in tertio ğdu:
ꝛ est siccũ in pꝛio. Sed suus caloꝛ est in hoc qḋ est gũmi:
K qꝛ tu scis q gũmi sunt igrossata ꝛ ispissata a caloꝛe:quia
sunt supfluitates terre nascentiũ. Et vr̃ in hoc ğdu calo-
ris esse:eo q mũdificat:ꝛ sic est gradus suus in siccitate:
pꝛopterea qa siccitas est ꝓpter viscositatẽ suaꝫ paucaꝫ
que est in eo:ꝛ hoc est in oĩbus gummis. Et virtutes sue
sunt vt mollificent ꝛ dissoluant duriciem que est in iun-
cturis ꝛ splene:ꝛ dissoluant scrophulas.
¶ Alcanna ꝛ inueniẗ in frumẽto in cãpis:virtus eius est
sicut virtus sumach:magis desiccat ꝛ plus digerit.
¶ Shaachileelneemaç:ꝛ dr̃ rosa regis:ꝛ dr̃ caľ.ꝛ sicca
in tertio gradu:eius ꝓpꝛietas est qñ masticaẗ vt trahat
flegma:ꝛ succus suus mũdificat caput per nares. Et ter
tia eius virtus est vt remoueat ex oculo egritudinẽ ca-
ducã:ꝛ valet moꝛphee:ꝛ pꝛouocat menstrua.
¶ Anhetũ calidũ est in pͥmo gradu:qḋ in arabico dr̃ sce-
nat:ꝛ attingit parũ ex scḋo:ꝛ est siccũ in pͥncipio scḋi:ꝛ
in fine pͥmi.ꝛ idcirco qñ coquiẗ cũ oleo hꝫ dissoluẽ ꝛ mi-
tigare doloꝛẽ:ꝛ maturat apata leuia:ꝛ iducit somnũ:eo
q qñ ꝯcoquiẗ cũ oleo reddit cõplõnẽ ipsi⁹ ad silitudinẽ
medicinarũ maturãtiũ:nisi qꝛ est aliquãtulũ magis cali-
duꝫ ꝛ subtile:ꝛ hac de cã dissolutiuũ est:ꝛ qñ cõburiẗ est
L in tertio gradu caloꝛis ꝛ sic.ꝛ iõ valꝫ vulnerib⁹ saniosis:
ꝛ plus in illis q̃ fiũt in mẽbꝛis spmatis:ꝛ recẽs est minus
calidũ ꝛ plus humidũ:ꝛ iõ istud iducit somniũ ꝛ maturat
plus sicco:ꝛ siccũ dissoluit plus:ꝓpterea dicit. G. q qui
intrabant ad potationes faciebant ex eo garlandas.
¶ Camomilla que in arabico diciẗ habonog. calida est
ꝛ sic. in pꝛimo gra. Scḋe virtutes ipsius sunt vt aperiat
ꝛ dissoluat vapoꝛes cutis:ꝛ mature:ꝛ habet pꝛopꝛieta-
tem in mitigando doloꝛem ventris.
¶ Anisuꝫ caľ. est ꝛ sic. in tertio ğdu:iõ qꝛ subã ignea super
ipm dñaẗ:ꝛ sigt̃ sup hoc acuitas sui sapoꝛis cũ aliquãtu-
la dulcedie. Opatiões sue scḋe ꝛ tertie sunt ad carminã-
duꝫ vẽtositatẽ ꝛ ꝓuocat vꝛinaꝫ:ꝛ aperit oppilationes.
¶ Aristologia.i.zarahũt:nõ vtimur nisi radice. Et ẽ q̃daꝫ
lõga ꝛ q̃dã rotũda:rotũda foꝛtioꝛ est in icisione ꝛ subti-
liatione.ꝛ longa plus valꝫ abstersioni ꝛ gñationi carnis:
ambe calide ꝛ sicce sunt in scḋo gradu:qꝛ sunt cõposite
ex subã aliquãtulũ ignea ꝛ terrestri adusta:ꝛ sigñat hoc
M amaritudo quã hñt cuꝫ moderata acuitate. Scḋe earũ
opationes sunt qꝛ subtiliant mirabiľr humoꝛes grossos:
pꝛopterea remouẽt oppilões q̃ ꝓueniunt ab istis hu.
ꝛ extrahũt spinas:ꝛ remouent putrefactionẽ:ꝛ mũdifi-
cant soꝛdiciẽ:ꝛ faciũt gñari bonã carnem:ꝛ iste sunt ma
gis ꝓpꝛie in rotũda. Et tertie opatiões sunt abstergẽtes:
ꝛ curãt epiletpicos:ꝛ podagram:ꝛ arteticos.
¶ Lingua agni.i.plãtago:frida est ꝛ sic. in scḋo ğdu. Ra-
dix ei⁹ min⁹ est frida ꝛ plus sicca.ꝛ cũ siccaẗ foliũ eius est
sicut radix. Et hꝫ duas q̈litates:qꝛ cõposita est ex subã
aquea ꝛ terrestri:ꝛ sigñat hͦ isipiditas quã hꝫ cũ stiptici-
tate. Scḋe ipsius opationes sunt:qꝛ siccat ꝛ repcutit:ꝛ
valꝫ ꝯ mala apata ꝛ mãs putridas:ꝛ curat fistulas. Ter
tie ꝓpꝛietates siue opatiões sunt ꝯ vulnera intestinoꝛũ
ꝛ stringit sanguinẽ eoꝝ:ꝛ vlcerationes que ꝓueniunt ex N
disinteria. Et radix eius ꝯtra doloꝛẽ dentiũ valet:ꝛ ape
rit oppilationes epatis ꝛ renuꝫ:ꝛ hoc est qa oĩs plante
radix calidioꝛ est suis folijs:nec illa sunt pꝛiuata caloꝛe
cum videamus q abstergunt ꝛ mundificant.
¶ Asarabachara:qḋ ex ea valet est radix:ꝛ virtus eius
est similis virtuti acoꝛi:sed est foꝛtioꝛ hoc.
¶ Ebdarsian.i.coꝛtex maligranati syluestris est calidum
in pꝛimo gradu:ꝛ siccum in scḋo vel tertio:quia compo
situm est ex subã ignea ꝛ terrestri:ꝛ pꝛopterea est acu-
tum ꝛ stipticum:valet soꝛdiciebus ꝛ materijs discurren
tibus ab vno membꝛo ad aliud.
¶ Sparagus tẽperatus est aut parũ declinans ad cali-
ditatẽ:ꝛ hoc significat qꝛ hꝫ aliquantulã amaritudinem
que elixatione remoueẗ. Tertie eius operationes sunt
ad aperiendũ oppilationes que sunt in renibus:ꝛ ꝓpꝛie
radices ꝛ semen:ꝛ multũ valent ad doloꝛem dentium. O
¶ Polium montanũ qḋ in arabico dr̃ andriazabera hꝫ
duas spẽs vel plures:ꝛ oẽs sunt calide ꝛ sicce:ꝛ pꝛouo-
cant vꝛinam ꝛ menstrua:ꝛ dictum est q valent contra
moꝛsum scoꝛpionis quãdo bibitur.ʒ.j.cum vino calido.
¶ Scolopendria temperata est in caloꝛe ꝛ siccitate:et
manifestum est q dissoluit duriciem splenis:ꝛ aperit op
pilationes ipsius:sicut bacca lauri in oppilatione epa-
tis:ꝛ hꝫ a sua pꝛopꝛietate frangere lapides.
¶ Alcanti ꝛ eam vocant hyspani abuç ex ea operaẗ:aľs
coquitur radix:ꝛ est abstersiua ꝛ dissolutiua:ꝛ quando
comburitur cinis eius magis calefacit subtiliat ꝛ dissol
uit:ꝛ pꝛopter hoc curat alopiciam.
¶ Chartanium.i.semen psitacoꝝ:ex eo vtimur semine:ꝛ
est ex medicinis manifestis in purgãdo flegma sine ali-
quo timoꝛe:ꝛ eius nobilitas est quasi nobilitate omniũ
medicinarũ purgantiũ. Dosis eius est a.ʒ.x. vsqꝫ ad.xij.ꝛ P
multũ senib⁹ cũ ficub⁹ ante cibũ comestũ valꝫ. G. dicit in
pꝛimo de simplici medicina q calefacit ꝛ exiccat tẽpe-
rate:ꝛ in scḋo libꝛo dicit q est calidum in scḋo gradu qñ
applicaẗ hoi p modũ empľi:ꝛ distinguẽdũ est:qꝛ in pͦ di
xit de radice:in scḋo de semine:ꝛ in alio de folio.
¶ Absinthiũ caľ. ẽ in pͦ ğdu:ꝛ sic. in scḋo:qꝛ cõpositũ ẽ ex
subã terrestri ꝛ frida:ꝛ terrestri ignea adusta:ꝛ sigt̃ hoc
stipticitas sua cũ amaritudie ꝛ acumine:succus ipsius ẽ
amarioꝛ suis folijs. Et tertie sue ṽtutes sunt:qꝛ hꝫ ꝯfoꝛta
re stõchũ:ꝛ trahere qḋ ẽ in eo amarũ p modũ purgatio
nis:ꝛ hͦ facit p ṽtutẽ attractiuã:ꝛ pp amaritudinẽ laua-
tiuã. Et apit oppilões epatis:ꝛ ꝓuocat vꝛinã. Et si est
flegma in stõcho non ꝓdest ꝓpter stipticitatẽ suã. Et hꝫ
multas spẽs:sed melioꝛ oĩum est aromaticum:ꝛ ꝓpter
hoc ꝯfoꝛtat stomachũ ꝛ epar. Et in summa manifestũ est
q hꝫ hec medicina ꝓpꝛietatem in stomacho ꝛ epate.
¶ Laurus:qḋ ex eo vtimur est succus ꝛ oleũ:ꝛ ẽ calidũ
in pꝛio:ꝛ tãgit parũ de scḋo. iõ qꝛ est cõpositum ex subã
terrestri adusta cum subã terrestri ꝛ frigida:ꝛ significat
hoc sapoꝛ amarus cum stipticitate:ꝛ idcirco qa cõiun- Q
cte sunt cũ amaritudie aromaticitas ꝛ stipticitas:fit ex
succo ipsius melius oleũ qḋ possit esse stomacho frido ꝛ
epati:ꝛ nos non damus eius succũ nec grana:qꝛ dicitur
q quando comeditur mouet vomitum ꝛ fluxum.
¶ Elzunecat.i.balaustia:est frida in scḋo ğdu:ꝛ tãgit ali-
qd ḋ tertio:ꝛ sine dubio est sic. in tertio. Et dicim⁹ q hoc
est:qꝛ eius subã ẽ frida:ꝛ siccitas in ea est foꝛtioꝛ fridita-
te. Eius opatiões sunt stipticitas ꝛ sic.ꝛ stringit sanguinẽ
ꝛ ꝯsolidat:ꝓpter hoc poniẗ hec medicina hñtib⁹ fluxuꝫ
sanguinis:ꝛ hñtib⁹ excoꝛiationẽ itestinoꝝ·ꝛ mulieribus
hñtib⁹ fluxũ mẽstruoꝝ ꝛ aliaruꝫ hũiditatũ. Et dicit. G. q
nullus auctoꝛ fuit q huius medicine non recoꝛdaretur.
¶ Babalbeli:ꝛ i arabico dr̃ chiẽsoni:folia isti⁹ plãte ꝛ ci

A me ꝛ flore ꝛ fructus, oīno sunt fri. ꝛ sic. ꝛ folia sunt humidiora p̄dictis ꝓpter aquositatez existentem in ipsis: ꝛ pp̄ h̄ hꝫ ꝓprietatē ad curādā egritudinē alchole: ꝛ silr̄ alias egritudines oris. Sed fructus eius cū est imaturus frigiditas ꝛ siccitas in eo dn̄atur ꝓpter stipticitatē iuentā in ipso: ꝫ qn̄ dictus fructus hꝫ cōpletā digōnez: tūc est ꝓpinquus equalitati ꝓpter dulcedinem iuētā in ipso. Et florū virtus existit ipsius fructus: ꝛ oīa predicta ꝯferunt.

¶ Syaachilie: vtimur folys ꝛ florib⁹ ꝛ fructib⁹: q̄uis folia sint humidiora valent multū egritudinib⁹ oris ꝛ vulneribus intestinorū: ꝛ fluxui ventris: ꝛ debilitati stōchi: ꝛ sputo sanguinis. Sed radix eius hꝫ subam calidam ꝛ subtilem: ꝛ ideo frangit lapidem qui est in renibus.

¶ Bdelliū duas hꝫ sp̄es fortiter mollificat qd̄ in arabico dr̄ mocle. Ex eo sūt sp̄es due: vna cicilie: ꝛ illa ē siue bdelliū illud est magnū: ꝛ alia sp̄es siue aliud bdelliū inuenit̄ hic: ꝛ est arabicū. Uirtus illius p̄ma siue secūda est mollificare: ꝛ est fortissima virtus illius in hoc: ꝛ hoc potes cognoscere p̱ primā suā v̄tutē. Et alia. s. arabicū est suauior: ꝛ ē clarius alio: ꝛ hoc vocatur bdelliū arabicū ꝛ ē siccius alio: ꝫ recēs hꝫ virtutē siciliani bdelliū arabicū. Et hoc arabicū frangit lapides qui fiunt in renib⁹: ꝛ qn̄ bibitur prouocat vrinā: ꝛ ꝓuocat vētositates grossas ꝛ crudas: ꝛ valet cōtra dolores laterū ꝛ hypocundriorū: ꝛ in summa est ex medicinis q̄ purgāt flegma grossum. Et hꝫ proprietatē trahendi a neruis ꝛ iuncturis: ꝛ ipsuꝫ est melius inter medicinas laxatiuas: ꝛ dosis eius est. ʒ. j.

B

¶ Elgarzaria qd̄ hispani vocāt panicald: ꝛ in arabico alchartama: ꝛ aly secacul: ꝛ i latino yrigi dn̄r. Ga. sentit qd̄ est cōposit⁹ ex diuersis naturis sicut nā rose: excepto qꝛ nō hꝫ stipticitatē: ꝛ significat h̄ qꝛ hꝫ isipiditatem cum aliquātula dulcedīe ꝛ modico acumine: ꝛ h̄ hꝫ plus in cortice: ꝛ videt̄ q̄ sit tēperatū aut parū declinans ad friditatē: ꝛ qd̄ est talis cōplr̄onis est multi iuuamēti: operatiōes sue sunt repercussiue ꝛ dissolutiue. Sꝫ eius manifesta ꝓprietas est vt dissoluat a̅pata superpositū: ꝛ etiā si suspendatur sup̱ ip̄m. Et noui medici dicūt qd̄ hꝫ hāc ꝓprietatē in omnibus apostematibus: ꝛ etiam dicūt q̄ vtuntur eo in potu aque decoctionis eius. ip̄a ministrat vt defendat ne generetur apostema in partibus interioribus.

C Idē i phe uio theusir

¶ Balsamus cal's est ꝛ sic. in 2° gra. ꝛ oleum suū ē multuꝫ subtile: nec hꝫ vllū calorē: quia ab hoibus creditur q̄ vidēt qd̄ est subtile penetratiuū. Et virtus ꝛ fructus isti⁹ ē isti⁹ gūis: ꝫ minus est subtilis suo oleo. Et istd̄ olꝫ hꝫ multas ꝓprietates ꝛ mirabiles opōnes. Sue 2ᵉ opōnes sunt quia dissoluit oēs egritudines flegmaticas q̄ dure sunt ꝛ tarde ad dissoluēdū: ꝛ eradicat dolores q̄ sunt ex humoribus grossis ꝛ ventosis. al'. viscosis. Et sue 3ᵉ opōnes sunt quia frāgit lapides: ꝛ mulier ip̄regnatur q̄ defert ipsum sup̱ se q̄ non poterat impregnari pp̄ oppilationē matricis. Et eius proprietas est: qꝛ est magna theriaca venenis: ꝛ valet ꝯ opiū bibitum: ꝛ valet ꝯ diamātē bibitū: ꝛ cōtra fungos venenosos: ꝛ ꝯ aquā ferri distillati: ꝛ dosis eius ē a tribus partibus. ʒ. vsq̄ ad. j. ʒ.

D

¶ Juniperus cal's est ꝛ sic. in 3° gradu: ꝛ ē multū subtilis: qꝛ qd̄ magis dn̄at̄ sup̱ ipsum est suba ignea: ꝛ post ipsam suba terrestris adusta: ꝛ aliq̄ꝫtulū suba terrestris frigida. Et significat h̄ sapor quē hꝫ cū forti acumine ꝛ amaritudine ꝛ aliquātula stipticitate. Opōnes sue scd̄e sunt vt cōsumat putrefactionē q̄ est in vulneribus ꝛ a̅patib⁹: q̄ locus in quo nō est putrefactio nō sustinet talē medicinaꝫ: ꝫ qn̄ ponit̄ sup̱ putrefactionē ꝛ saniē cū melle mūdificat ipsam. Opationes sue tertie sunt: qꝛ hꝫ ꝓuocare vrinaꝫ ꝛ ꝓuocat mēstrua fortius alia re donec faciat mingere sanguinez. Et facit aborsum: ꝛ extrahit fetum mortuū: ꝛ pp̄ suā subtilitatem ꝛ aromaticitatē ponit̄ qn̄q̄ꝫ loco cuiusdā

Intelligas hō sauina. vt. 21. cō. c. 18. 22° ca noū. c. ab. bel: ꝛ nō ē deindar.

E

sp̄ei cinamomi dorsini: ꝛ est ēt cinamomū cū multa dulcedine ꝛ forti acumīe: ꝛ dꝫ poni duplū illius loco dorsini.

¶ Albahac: hec plāta hꝫ florē q̄ assimilat̄ rose: ꝛ ē fortior rosa bahanach: ꝛ pp̄ h̄ magis dissoluit illa donec liberet durissima a̅pata qn̄ miscetur cum cera ꝛ oleo.

¶ Ossa vuaꝝ passaruꝫ sunt sicca in tertio. al'. scd̄o gradu: vel accedunt parum ad secūdum: ideo qꝛ cōposita sunt ex substātia terrestri frigida: ꝛ significat hoc stipticitas ꝛ habet vltimū iuuamen in fluxu ventris.

¶ Alusne in ligua hispanie dr̄ mulsa. h̄ nascit̄ sup̱ quercus ꝛ nuces: ꝛ est in tertio gradu frida: ꝛ h̄ significat stipticitas quā hꝫ: ꝛ cū hoc hꝫ virtutē dissoluēdi ꝛ mollificādi: ꝛ magis valet q̄ inuenit̄ in quercu ꝓpter caliditatē q̄ est in ipsa arbore: eo q̄ ex superfluitate ipsius nutritur.

¶ Sagtares videt̄ q̄ sit calidū in p̄mo gradu: vl' accedit parū ad 2ᵐ: idcirco q̄ cōpositū est ex substantia terrestri adusta cū suba terrestri frigida: ꝛ significat hoc stipticitas sua cū amaritudine. Prime opationes sue ꝛ secunde sunt ad subtiliādū: aperiēdū ꝛ ꝓuocādū vrinā ꝛ sil'ia. Et aliq̄ dicūt qd̄ hꝫ virtutē purgādi: ꝛ est vltima medicia stomachi ꝓpter stipticitatē suā: ꝛ etiam mundificat pp̄ suā amaritudinē: ꝛ talis medicina qualis est hec: est magis propa stomacho q̄ꝫ alia medicina: ꝛ longe plus quādo associat̄ secum aromaticitas sicut in absinthio.

F

¶ Gentiana ponit̄ hec medicina in gradu 3° cali. ꝛ sic. ꝛ h̄ manifestat̄ ex fortitudine sue amaritudinis: ꝛ radix ipsi⁹ fortissima est ad subtiliandū ꝛ aperiendū oppilationes.

¶ Memithe. ponimus ip̄am in primo gradu frigiditatꝫ eo q̄ curat multoties oculoruꝫ rubedines: qn̄ non sunt fortes: ꝛ ei⁹ suba cōposita ē ex suba aquosa ꝛ terrestri: q̄ oīa frigida sunt: excepto qꝛ frigiditas ſm Gal. nō est fortis: ꝫ est eius frigiditas similis aque paludum.

¶ Alfocēg. i. mentastrū calidū est ꝛ sic. i 3° gradu: ꝓpea qꝛ dn̄at̄ sup̱ ipsum suba ignea cū suba terrestri adusta: ꝛ hn̄tis talem cōplexionē operationes sunt manifeste.

G

¶ Ligritia est humida in p̄mo gradu ꝛ excedit paruꝫ i calore tēperatā cōplr̄onē. Gal. dixit q̄ assil'at̄ cōplr̄oni hūane: ꝛ significat hoc dulcedo sui saporis cū aliq̄ꝫtula stipticitate: eo qꝛ dulcedo tēpata significat calitatē ꝛ humiditatem: ꝛ stipticitas sua detrūcat aliq̄d ex suo calore ꝛ sua humiditate: excepto q̄ ex humiditate remouet plus: ꝛ lenit asperitatē q̄ ē in trachea arteria: ꝛ vesica ꝛ alioꝝ mēbroꝝ q̄ recipiūt asperitatē. Tertie opōnes ipsi⁹ sunt: qꝛ puluerizata ꝛ posita sup̱ oculū delet maculā q̄ ē i oculo: ꝛ carnē sup̱fluā q̄ est in radicib⁹ vnguiū: ꝛ h̄ significat qꝛ radix ē calidior succo: ꝛ cōplr̄ones quas diximi⁹ p̄mo sunt in succo: ꝛ qn̄ radix est vetus est amara: sic ē illa q̄ nobis apportatur: gn̄aliter succus eius humidior est sua radice.

¶ Peonia. i. rosa asinorū est radix cal'a in p̄ gradu: ꝛ sic. in tertio: qꝛ est composita ex suba terrestri frigida: ꝛ terrestri adusta: ꝛ suba ignea ꝛ aliq̄ꝫtulū aerea: ꝛ significat h̄: quia qn̄ masticamus ipsaꝫ primo sentimus stipticitatem cum dulcedine: ꝛ qn̄ diu masticamus ipsaꝫ sentimus acumē cum amaritudine: scd̄e sue opationes a cōplr̄one ipi⁹ sciuntur: ꝛ tertie sciuntur ſm ex oppilationes epatis ꝛ renum: ꝛ hoc accidit propter acumen ꝛ amaritudinē: sed ꝓpter stipticitatē quā hꝫ stringit ventrem: ꝓprietas sua testificata est a Gal. quia suspēsa ad collū curat epil'iaꝫ in pueris: sed ab aliquibus dicitur q̄ non sit verum: ꝛ hoc iam expertum est ꝛ non sic inuenitur.

H

¶ Pastinaca duas hꝫ sp̄es. syluestrē ꝛ domesticam. syluestris fortior ē domestica in oibus: ꝛ i ambab⁹ ē v̄tus calefaciēdi ꝛ subtiliādi: ꝛ i radice est virtus q̄ mouet coituꝫ: ꝛ hoc etiā hꝫ semē domestice. Sed semen syluestris est calidius ꝛ siccius: ꝛ ideo ꝓuocat mēstrua ꝛ vrinā: ꝛ syluestris dicitur daucus: ꝛ est calidum ꝛ siccum in tertio gradu.

I ¶ Aegarelchaar.i.lignũ lauri ⁊ fructus eius bacca lauri
dr̄. Hec arbor cũ fructu suo calefacit ⁊ exiccat multũ. Sꝫ
cortex arboris est debilioris caloris: ⁊ fortioris amaritu-
dinis: ⁊ hꝫ stipticitatẽ: ⁊ iō frãgit lapidẽ: ⁊ valet ꝯ̃ passio-
nẽ fridã epatꝭ: ebibitis q̃tuor danich ⁊ medio cũ vīo aro-
matico. Sue radices sunt cal'e i 2°gradu: ⁊ sicce i tertio.
¶ Almostramesia est ex spēb⁹chasor: ⁊ operationes ipsius
sunt eedē cũ opōnib⁹ ipsius ex reb⁹ iachosor syluestris: ꝫ
est subtilior ipso. Et oꝑationẽs sue tertie sunt attractio.
¶ Glãdes oẽs sunt fride ⁊ sicce: ⁊ h̄ cognoscitur ꝑꝑ multã
stipticitatẽ quã hñt: ꝫ cortex sue arboris maiorẽ hꝫ stipti
citatẽ: ⁊ in ambabus est coniuncta subtilitas cũ stipticita
te: ⁊ ꝓpterea hec est vna ex rebus que valet multũ flu-
xui menstruorum ⁊ fluxui sanguinis vndecũqꝫ.
¶ Acathemi.i.altea sue scđe oꝑationes sunt: q² dissoluit
relaxat ⁊ mitigat dolorẽ ⁊ maturat aꝑata dura. Et radix
⁊ semina faciunt qđ faciũt folia ⁊ flos donec est recens: ꝫ
maiorẽ habẽt subtilitatẽ ⁊ minorẽꝫ siccitatẽ radicibus ⁊
K seminibus: ⁊ sic dꝫ eẽ in oib⁹ radicibus ⁊ seminibus terre
nascẽtiũ: ⁊ iccirco maiorẽ habẽt abstersionẽ: ita ꝙ curãt
morpheãꝫ: ⁊ semẽ frangit lapides qui fiunt in renibus: ⁊
tamẽ in radicibus est virtus stiptica: ⁊ ꝓpterea valꝫ aq̈
decoctionis eius excoriationi intestinorũꝫ ex dissinteria:
⁊ sputo sanguis: ego pono folia ⁊ flores calidos ⁊ siccos
in primo gradu: ⁊ radicem in principio secundi.
¶ Alzabit.i.oleũ qđ trahitur ex oliuis maturis ⁊ non sali-
tis: ⁊ quarũ cõpl'ones non sunt artificialiter mutate. assi-
milatur cõpl'oni humane: ⁊ iã rememorauimus hoc in ci
bis. Sꝫ oleũ fcm̃ ex oliuis non maturis hꝫ aliquã stiptici
tatem ⁊ retinet ex frigiditate fm ꝙ hꝫ ex stipticitate. Et
oleũ vetus ẽ calidius ⁊ subtilius tẽperato: ⁊ ꝑꝑ hoc ma-
iorẽ hꝫ v̈tutẽ dissoluẽdi ⁊ mitigãdi dolorẽ. Sꝫ alia olea q̈
trahuntur ab alijs medicinis tenẽt nãꝫ illaꝝ medicinarũ:
sicut oleũ de lilio: ⁊ oleũ sisaminũ: ⁊ oleũ amigdalarum: ⁊
oleũ nucũ: ⁊ oleũ lauri: ⁊ oleũ de cymino: ⁊ oleũ de syna-
pi: ⁊ oleũ de myrtillis: ⁊ est stipticũ: ⁊ oleum de mastice: ⁊
oleũ de oliuis ponit' loco olei d' lilio: ⁊ ecõtra. ⁊ oleũꝫ de
myrtillis est frigidũ ⁊ stipticũ: ⁊ oleũ sisaminũ ẽ cal'm ⁊ hu
midũ: eodẽ mõ ⁊ oleũ amygdalaꝝ dulciũ. Sꝫ hoc tẽpera-
tius est in calore: aut ꝙ hꝫ calorẽ cũ humiditate mixta cũ
aliq̃ꝫtula stipticitate: ⁊ iõ hꝫ humectare siue calefacere: ⁊
mollificare: ⁊ in h̄ excedit oleum sisaminũ: ⁊ desquinãte:
L ⁊ oleũ de mastice. Et oleũ granorum viridiũ est composi
tũ virtutibus stipticis ⁊ dissolutiuis: ⁊ propterea prodest
stomacho ⁊ epati plus oĩ alia re. Sed ista olea fiunt i ba
bylonia. Sꝫ in nostris terris nõ trahuntur ex istis rebus
ꝓprie. Sed Sal'. dicit in libro suo ꝙ cõsuetuꝫ est trahere
oleũ myrthe ⁊ oleuꝫ masticinũ: ⁊ oleũ squinãti ex seipsis:
⁊ bonitas istorũ excedit multũ bonitatẽ factorũ cũ oleo
oliuaꝝ in operationibus ⁊ virtutibus. Sed olea que cõ-
sueta sunt fieri cũ oleo oliuarum dulcium quibus assue-
scunt antiqui ⁊ moderni: sunt sicut oleuꝫ ros̄. ⁊ oleũ cydo-
niorũ: ⁊ oleũ liliorũ: ⁊ oleum viol'. ⁊ oleũ nenufarinũ ⁊ de
alcheri. Et virtutes eorũ oleorum sunt manifeste ex vir-
tutibus ipsarum medicinarũ. Et scire debes ꝙ oleum oli
ue cum quo facimus dicta olea debet esse absqꝫ alia ma
M la qualitate. Sed eoruꝫ virtus q̃ trahit' cũ oleo oliue nul
la sunt virtuosiora nostris. Oleũ in quo infundunt' predi
cte medicine dꝫ esse suaue vt nõ manifestet' aliqua fortꝭ
qualitas dominans in ipso: ⁊ talis est rõ medicine: q² de-
bet esse patiens ⁊ non agẽs: exceptis duob⁹ modis: vn⁹
est qñ intentio nostra est vt fortificemus oꝑationeꝫ illius
medicine cũ qua miscetur prius ⁊ accipiem⁹ oleum i quo
dominetur qualitas similis q̃litati medicine: secundus ẽ
qñ intendimus facere cõtrariũ illius medicine: ⁊ hoc est
qñ volumus facẽ frangere ex illius v̈tute. v.g. quãdo vo

lumus ꝙ oleũ ro. dissoluat nos ponim⁹ oleũ vetus: ⁊ qñ N
volum⁹ minuere ex ea ponim⁹ imaturũ: ⁊ qñ volum⁹ vt
assilet' v̈tuti rosarũ ifundim⁹ rosas i oleũ dulce ⁊ suaue.
¶ Alsaran.i.enula: ponimus ipsaꝫ in secundo gra. ca. ⁊ sic.
⁊ manifestatur hoc quia ponimus ipsaꝫ in loco huius qđ
confert flegmati grosso muscato in pectore ⁊ pulmone:
⁊ hoc facit sua siccitate. Operationes sue secunde sunt: q²
rubificat ⁊ membra in humiditate a frigore.
¶ Barbacus.i.ell'us. hꝫ duas spẽs: albũ. vꝫ. ⁊ nigrũ: ⁊ am
bo sunt calidi ⁊ sic. in tertio gradu: secunda eorum virtus
est abstersiua: ⁊ ideo valet contra scabiem: ignem sacruꝫ:
⁊ similia: ⁊ non est tutuꝫ vti eo bibito vel comesto: q² est
ex genere venenorum. Sed antiq̄ vtebant' nigro ad eua
cuandã mel'iam. Sed est fortius in ledendo epar ⁊ pul- O
monem: sed noui ponũt loco eius lapidẽ lazuli. Sꝫ q̈ꝫuis
epithimus laudetur in euacuando mel'iam: nõ tamẽ hꝫ
tantã virtutẽ. Et magnes hꝫ sil'em virtutẽ purgãdi cũ el
leboro: excepto quia est fortioris attractiõis eo: q² est la-
pis: ⁊ ꝑꝑ siccitatẽ q̃ est in eo: ⁊ lapis lazuli suauior est eo.
¶ Eua.i.rubea tinctorũ. calida est in 2°: ⁊ sicca in 3° gra-
du: iõ q² est composita ex sub̃a terrestri adusta et substã-
tia terrestri frigida: ⁊ significat h̄ sua amaritudo cũ põti-
citate. Operationes sue scđe ⁊ tertie habẽt aperire op-
pilationem splenis: ⁊ epatis: ⁊ ꝓuocare vrinã ⁊ sangui-
nem menstruum: ⁊ possibile est vt faciat nigere sangui-
nem: ⁊ abstergit tẽperate: ⁊ ideo valet tinee quãdo distẽ
peratur cum aceto: ⁊ superponitur: ⁊ quidam dant bibe
re sciaticis cum hydromelle.
¶ Olibarda.i.eupatoriuꝫ valde manifesta ẽ in fortifican-
do v̈tutẽ epatis: ⁊ aperiẽdo oppil'ones ei⁹: q² cõposita ẽ P
ex sub̃a stiptica ⁊ amara: ⁊ iõ debem⁹ ponere eã i p° gra-
du: quia amaritudo est manifestior in ea stipticitate sua.
¶ Zinziber ca. est in 3° gradu cũ multa stipticitate v'l hu-
miditate: ⁊ iõ tardat in calefaciẽdo corp⁹: qđ nõ facit pi-
per: quia calefactio zinziberis ẽ calore corpis: ⁊ ꝑmuta-
tio piperis ab eodẽ ẽ sicut ꝑmutatio lignoꝝ viridiũ ⁊ sic-
corũ ab igne. Et piper longuꝫ est sil'e zinziberi: ⁊ ꝑꝑea de
bet poni zinziber in primo gradu humiditatis.
¶ Epithymus est ca. sic. in tertio gradu ⁊ est laudabil': vt
dcm̃ est in euacuando mel'iam: ⁊ dosis eius est a. ʒ. ij. vsqꝫ
ad. iij. ⁊ in decoctionibus a. v. vsqꝫ ad. vij. ⁊ indiget refre-
nantib⁹: q² cõtristat propter suam siccitatem: ⁊ iõ nenu-
far ẽ vltimũ suũ frenũ: eo ꝙ ꝓpter aromaticitatẽ suã re-
mouet ipsi⁹ malitiã: ⁊ ꝓpter humiditatẽ suã remouet ip-
sius siccitatẽ: excepto q² cũ h̄ diminuit suũ calorẽ. Et me-
dicina nõ indiget refrenatiõe ab oib⁹ suis q̃litatibus vel
partibus nisi a parte qua purgat hoc a calore: aut a par
te sue eũat i ⁊nis. Et si refrenaret' epithymus cũ pomis h̄
plus acceptarent excepto in febricitãtibus: ⁊ sil'r põt re-
frenari cum amygdalis: vel cũ semine melonis.
¶ Mentha calida est ⁊ sicca in secundo gradu: ⁊ attingit
ex tertio: ⁊ habet amaritudinem cum stipticitate: confor Q
tat stomachum ⁊ mouet coitum.
¶ Haama.i.mẽtha: h̄ herba ẽ hortina: ⁊ ꝓpter h̄ hꝫ super
fluã humiditatẽ: ⁊ ꝑꝑ hoc prouocat coitũ: ⁊ ipsa est res q̃
associat' reb⁹ nõ bñ digestiuis: ⁊ sapor ipsi⁹ amarus est cũ
stipticitate: ⁊ ex hoc apparet ꝙ minorẽ hꝫ caliditatẽ de-
liachacos: ⁊ propterea ipsaꝫ ponimus in caliditate ⁊ sic-
citate in secundo extẽdẽtem se vsqꝫ ad tertium.
¶ Tapsia est gũma ruthe syluestris: fm q̊sdam medicos:
virtus ei⁹ est acute v̈tutis ⁊ calefacit caliditate forti: ⁊ ꝑꝑ
hoc est in tertio gradu caliditatis ⁊ humida in primo. Et
significat' eius humiditas ex hoc: q² cito corrumpit' ⁊ nõ
recipit passionẽ a corpore nisi post aliquantulam horam
queadmoduꝫ facit zinzi. ⁊ proprietas eius ẽ attractio ex
profundo corporis: ⁊ resoluit qđ ab ipsa trahitur.

¶ Tormos

A ¶Tormos.i.lupini: qñ elixãtur in aqua tãdiu ꝙ ipsorum
remoueatᷣ amaritudo sunt medicina nutritiua:ꝛ qñ sunt
amari faciũt qꝺ cõsueuerunt facere medicine amare ex
absterſione ꝛ exiccatione ꝛ resolutiõe ꝛ ex apertione op-
pilationum epatis ꝛ splenis:ꝛ prouocatione menstruoꝝ:
ꝛ interfectione lumbricorũ ꝛ in extractiõe fetus ꝛ remo-
uent morpheam:ꝛ purgant choleram: ꝛ remouent offu
scationes membrorũ ꝛ dissoluunt scrophulas:ꝛ propter
hoc ponimus ipsos in caliditate ꝛ siccitate in principio
tertij gradus:vel in fine secundi.
¶Lactuca.dicit Gal.ꝙ sua friditas est siĺis friditati riuu-
lorũ:ꝛ significat h̓ q꞉ nõ curat fortẽ herisipillam: ꝫ curat
debilẽ:ideo debemus ipsaꝫ ponere frigidã in ṗmo vĺ in
principio secũdi gradus:ꝛ vsus suisenis ꝯsumit sperma.
¶Alasce:qꝺ quidam vocant corrutha : calefacit ꝛ desic-
cat in tertio gradu:ꝛ operationes eius prouocant men-
struа ꝛ vrinam:ꝛ extrahunt fetus a corpe:ꝛ aperiunt op-
B pilationes:ꝛ mundificant pectus ꝛ pulmonem.
¶Dele.i.viscus operatiões eedẽ sunt cũ tapsia in opatio
nibus ṗmis ꝛ secundis:ꝛ est calidissimus cũ supflua hũidi
tate:ꝛ extrahit a ꝓfunditate corporis:ꝛ h̓ agit cum mul-
ta tarditate pp superfluã humiditatẽ in ipso existentem.
¶Uiola frigida ẽ ꝛ humida:ꝛ iccirco debet poni in 2°gra
du:iuuamẽta sua manifesta sunt apud vulgares.
¶Lenapalcail.i.cauda equina:ꝛ in latino dꝛ̃ centinodia:
virtus ipsius est stiptica cũ amaritudie:ꝛ ideo desiccat in
vltimo absqꝫ ꝑforatione:ꝛ ꝓpter h̓ sigillat vulnera ma-
gna:ꝛ cõfert vlceribus intestinoꝝ ac sputo sanguis:ꝛ flu-
xui mẽstruoꝝ:ꝛ maxime illa que est rubea:ꝛ tenasmoni:
ꝛ dicunt aliqui hoies ꝙ curauerunt cũ ea vlcera vesice.
¶Castratus.huius vegetabilis flores ꝛ folia desiccãt de-
siccatione forti absqꝫ mordicatione:ꝛ est manifeste pluri
mi iuuamẽti qm̃ sigillat vulnera. Et qñ aduritur cortex
istius arboris cinis eius desiccat desiccatione vehemẽti:
ꝛ ꝓpter hoc cõfert porris seu verrucis:ꝛ maxime habẽ-
tibus capita clauorum qui fixi sunt in cute:q꞉ quando re
cipitur cinis eius ꝛ miscetur cũ forti aceto : ꝛ superponitᷣ
C eis eradicat eos.Et gũma istius arboris remouet omnia
que sunt vel fiunt supra pupillaꝫ oculi vnde obscuratur
visus:eo quia ista gũma subtiliat ꝛ mundificat.
¶Indicum cũ quo tingitur multũ desiccat sine subtilita-
te:quia amarum est ꝛ stipticum:ꝛ ẽ duaruꝫ manerierum
.s.sylueſtre ꝛ domesticum ꝛ sylueſtre est fortius domesti-
co.Opationes sue sunt vt consolidet vulnera que sunt in
duris mẽbris:ꝛ etiã si sunt in extremitatibus musculorũ:
ꝛ abscindit fluxum sanguinis:ꝛ valet multuꝫ vulneribus
fistulatis:sed sylueſtre est fortius in vulneribus putridis
propter fortitudinem sue desiccationis: ꝛ domesticuꝫ est
vtilius in apostematibus domesticis vel in medela apo-
stematum quia vlcerat ea:ꝛ sylueſtre valet multum con-
D tra oppilationem splenis:ideo debemus ipsum ponere
calidum in secundo:ꝛ siccum in tertio:ꝛ domesticũ cali-
dum in primo:ꝛ siccũ in secundo.
¶Pulegium riuulorũ ca.est ꝛ sic.in tertio gradu:quia est
compositum ex substantia ignea cum aliquantula parte
terrestri adusta:ꝛ significat hoc acumen ipsius cum ali-
quantula amaritudine. Operationes ipsius secũde sunt
dissolutiue:subtiliatiue:ꝛ desiccatiue.Tertie ad prouocã
dum vrinam:vt dictum est ꝙ valet multum leprosis : ꝛ
morsis ab animalibus venenosis:ꝛ maxime qñ superpo
nitur:ꝛ occidit vermes qui nascũtur in auriculis:ꝛ mon-
tanum fortius est:ꝛ plus valet.
¶Canella vel cinamomum.i.recapaldereca.ca.est ꝛ sic.
in secundo gradu:ꝛ in siccitate plus extẽditur: ꝛ hoc est:
q꞉ compositum est ex substantia terrestri cum substantia
aerea equaliter:ꝛ hoc testificatur Gal. ꝛ cuꝫ hoc hꝫ sub-
stantiam subtilem igneam a qua habet suam aromatici- E
tateꝫ:ꝛ stipticitas sua cum modico acumine significat ter
restrem substantiam.Et canellositas sua significat substã-
tiam aeream super ipsam dominantem:ꝛ hoc scitur pro
pter naturam cannarum.Iuuamenta sua manifesta sunt
in stomacho ꝛ epate:quia illa est ex medicinis in quibus
inueniuntur aromaticitas ꝛ stipticitas.ꝛ acumen ꝛ ꝙ ha-
bet tam nobilem complexionem roborat omnia mem-
bra.Et dicit Gal.ꝙ pars subtilior que est in eo est minor
alijs:ꝛ dasceni est fortior in iuuamento.
¶Capparis calidus est in secundo:ꝛ sic.in tertio.quia cõ
positus est ex substantia terrestri ꝛ frigida:ꝛ terrestri adu
sta:ignea ꝛ subtili:ꝛ significat hoc amaritudo dominãs:ꝛ
post hoc habet proprietatem contra vitia splenis:pro-
pterea quia illud quod facit exire cum stercore est san- F
guineum:ꝛ tunc remouet dolorem splenis. Et hoc idem
facit in alijs humoribꝰ grossis:q꞉ educit eos ꝑ vrinam:ꝛ
prouocat menstrua:ꝛ attrahit flegma ex capite quando
masticatur:ꝛ valet contra sciaticum dolorem:ꝛ contra
dolorem dentium quando masticatur.
¶Alcharf.i.nasturciuꝫ est ca.ꝛ sic.in 4° gradu:ꝛ virtꝰ sua
est siĺis synapis virtuti:ꝛ est medicina q̃ datur loco cibi.
¶Cardamomũ calidum est ꝛ sic.in tertio gradu : ꝛ nõ est
mihi necesse manifestare operationes ipsius. q꞉ habet si
milem complexionem nec scꝺas nec tertias.Sꝫ ꝯueniẽs
est mihi dicere proprietates eorum manifestiores.ꝛ hoc
debuissemus fecisse ab ipso principio. Sed est accõmo-
datio iuuamenti in his que dicta sunt : ꝛ est in hoc fructu
cum amaritudine aliquantulum caloris.
¶Carui in caliditate ꝛ sicci est in tertio gradu. ꝛ propter
hoc expellit ventositates ꝛ prouocat vrinam:ꝛ non soluꝫ
semen sed totum.
¶Clalicha.i.cassialignea ca.est ꝛ sic.in tertio gradu. q꞉ cõ G
posita est ex pauca substantia terrestri.ꝛ substãtia ignea:
ꝛ illa est dominans.ꝛ significat hoc acumen qꝺ hꝫ cũ ali-
quãtula stipticitate:ꝛ est ex bonis speciebus aromaticis.
ꝛ idcirco confortat membra principalia:ꝛ exoppilat op
pilatiões epatis:ꝛ prouocat mẽstrua:ꝛ habet alias ope-
rationes quas debet facere talis complexio.
¶Arbor nucum est frigida ꝛ sicca in secundo gradu: ꝛ fo
lia ꝛ rami habent aliquam stipticitatẽ:ideo ꝓpter stipti-
citatẽ sue complexionis profundatur pars eius subtilis
in substãtia stiptica que est in ipsa:ꝛ ideo facit qꝺ possent
facere que eẽnt maioris stipticitatis ipsa.ꝛ ideo decoctio
eius bona medicia est vulue apostemate: ꝛ de fructu ip-
sius iam rememorati fuimus alibi.
¶Cubebe sunt sube ignee ꝛ terrestris:ꝛ cũ h̓ sunt aroma-
tice.Et tu scis opõnes quas faciunt tales medicine.
¶Pinee calide sunt ꝛ sic.i tertio gradu : ꝛ gũmi ꝓpinquũ
in quarto:sua secunda virtus est putrefacere carnẽ mol H
lem liquefaciendo.Et ꝓpterea sunt in primo gradu medi
cinarum putrefactiuaꝝ: ꝛ ꝓpterea cõseruãt carneꝫ mor
tuorum a putrefactione ꝓpter suã desiccationẽ : ꝛ alias
eorũ corrũpunt ꝓpter virtutes suarũ naturaꝝ:nõ ꝓpter
humiditatẽ supfluam:ꝛ nõ cõseruant nisi dura membra.
Et sunt optima medicina in aere pestilẽtiali:ꝛ fortissima
medicia ad resistendũ ipregnationi : ꝛ qñ mulier fert.al.
stat super se:ꝛ quando inungitur virga ex eis faciũt abor
sum:ꝛ occidunt vermes qui sunt in ventre ꝛ serpẽtes de-
glutitos:ꝛ si superponantur ventri doloroso ꝓpter cor-
rosionẽ incontinenti dolor mitigatᷣ. Et pinguedo q̃ gñatᷣ
in alchiterra.i.pars vnctuosa que adunanᷣ in mutata q̃
est ei supra in principio decoctiõis subtilis:ꝛ cũ est cocta
efficitᷣ spissa ꝛ illa aperit vulnera ꝛ discooperit neruos.
Sed illud quod est liquidum possibile est vt curet vul-
nera:ꝛ hꝫ similem virtutem picis:ꝛ curat scabiem.

I ¶ Centaurea hꝫ duas species maiorez ꝛ minorē: ꝛ ambe habent vnā complexionez: ꝛ maior habet saporē acutū cum stipticitate ꝛ aliquātula dulcedine: ꝛ nō debemꝰ vti ea nisi radice: ꝛ de minori vtimur folijs ꝛ stipite: ꝛ ideo cōposita ē ex substātia terrestri adusta ꝛ frigida: ꝛ aperit oppilationes ꝛ incidit humores grossos: ꝛ cū hoc habet virtutem purgādi eos: ꝛ ideo clysterizantur cū ea sciatici ꝛ podagrici: ꝛ abstrahit hūores cholericos ꝛ grossos: ꝛ aliquando tantum purgat vt trahat sanguinolentos hu. ꝛ tunc fortius prodest ꝛ prouocat mēstrua fortiter ꝛ abortire facit: ꝛ cuꝫ hoc habet virtutem consolidatiuaꝫ vulneruꝫ propter suam stipticitatem.

¶ Gūmi cerasorum habet proprietatem frangēdi lapidē ꝛ potest esse hoc ideo qꝛ est gūmi: quia dominans super complexionem gūmi est calor: q̄ꝫuis quedaꝫ sint que non sunt talia nisi comparatione ad corpus humanum sicut gummi quod nominatur karabe.

¶ Castoron .i. betonica: complexio istius est cal. ꝛ sicca: ꝛ hoc attestat̃ sapor: qꝛ in ipsa est amaritudo cū acuitate: ꝛ ideo icidit hu. grossos: ꝛ frangit lapidē q gn̄at̃ in renibus ꝛ mūdificat pulmonē ꝛ pectꝰ: ꝛ aperit oppilatiōes epatꝫ
K ꝛ ꝓuocat menstrua: ꝛ ꝯfert epilepticis: ꝛ sciaticis: ꝛ quādo ponitur super morsuꝫ aīaliuꝫ venenosorū ꝯfert: ꝛ valet sciaticis etiam quando bibitur: ꝛ eructuationi acetose: ꝛ ꝑpterea ponimus ipsam in gradu tertio ca. ꝛ sic.

¶ Hafas .i. galla: ꝛ acerbe sunt frigide in secūdo gradu ꝛ sic. in tertio: galla est frigida in primo ꝛ sic. in tertio: ꝛ significat hoc stipticitas que est in ea cum modica pōticitate: ꝛ est repercussiua: ꝛ quādo comburitur est acutior ꝛ siccior ꝛ subtilior: ꝛ est necesse quando vis sedare sanguinis fluxum assare ipsam ꝛ postmodum extinguere ipsam in aceto: aut fortissimo vino.

¶ Almuꝫ .i. cera citrina est tēperata inter quatuor qualitates: ꝛ qꝛ pōt applicari carni posuerunt ipsam medici materiaꝫ omnibus cataplasmatibus ꝛ vnctionibus calidis ꝛ frigidis: sicut sunt illi qui nominant cerotum: hāc cerā citrinam. al. nucritam: quassatam vel malaxataꝫ in aqua Gal. laudauit in egritudinibus acutis ꝛ nominatur cera lota. Et cera habet virtutem maturatiuam per modum oppilationis ꝛ nō est ex medicinis quas ponimus in corpore: ꝛ habet aliquantulam virtutem dissolutiuā quam acquisiuit a melle: ꝛ quādo remouetur citrinitas que est
L in ea tunc est proprie materia ꝛ cera pura.

¶ Halberea .i. catapucia eius grana hn̄t virtutē purgandi: ꝛ cū hoc hn̄t ꝟtutē abstersiuā ꝛ dissolutiuaꝫ: ꝛ ideo est ca. in secundo gradu. ꝛ ponit̃ in gn̄e calidoꝝ ꝛ siccorum.

¶ Darseni .i. canella subtilis dulcis aromatica ca. est ꝛ sic. in 3° gradu: ꝛ est supremū in oibs medicinis aromaticis q̄ resistūt putrefactioni: nec hꝫ pareꝫ in his operationibꝰ.

¶ Alteradit .i. barba hyrcina est frigida in tertio gradu: ꝛ sic. in 2°: qꝛ dominans in ea est substantia terrestris stiptica: ꝛ radix eius fortior est folijs ꝛ cōsolidat vulnera: ꝛ valet sordidis vulneribus propter suā desiccationem ꝛ ad intestinorū vlcerationeꝫ ꝛ fistulis. Et in summa facit qđ faciunt medicine multe. al. nō fortis stipticitatis: ꝛ ꝯfert debilitati stomachi ꝛ solutioni ventris: ꝛ vlcerationibus
M intestinorum: ꝛ fluxui menstruorum.

¶ Laudanum est calidū in primo gradu ꝛ tangit ex secundo: ꝛ aliquantulam habet stipticitatem ꝛ est subtilis substantie cum acumine: dissoluit ꝛ maturat: ꝛ valet passionibus matricis: ideo qꝛ habet cum his virtutibus virtutem stipticitatis: propterea valet ad permanentiam capillorū: eo ꝙ consumit humiditatem extraneam que est in eorum radicibus: ꝛ stringit sua stipticitate poros in quibus oriuntur capilli. Sed non est sufficiens in obuiatione alopicie: iccirco quia illa indiget medicinis magis dissolutiuis: quia generat̃ ex hūoribꝰ grossis ꝛ viscosis. N

¶ Alibleb .i. mercurialis ca. est ꝛ sicca i primo gradu: ꝛ est composita ex substātijs cōtrarijs: hoc est stiptica: acuta ꝛ aquea ꝛ inest ei quādo est recens vt leniter purget: ita ꝙ est in principio primi gradus in medicinis purgatiuis: ꝛ ideo datur in principio fe. ante digestionē: sicut dantur cassiafistula: tamarindi: ꝛ his similia. Et qui biberit ex succo mediam libram purgat choleram grossam ꝛ flegma: ꝛ si coquatur in vino quando recens est consolidat magna vulnera ꝛ sanat vlcerationem factam ab adustione ignis. Et si folia ipsius coquantur in aceto valet multum passioni splenis: ꝛ flos suus valet in hoc plus ꝛ ex succo suo fit caputpurgium: ꝛ tūc valet multū materijs discurrentibus antiquis ad aures ꝛ ad nares.

¶ Haanthal .i. colloquintida: est ex medicinis fortibus in purgādo flegma: ꝛ est in fine gradꝰ medicinaꝝ purgātiū: O qꝛ attrahit a ꝓfunditate corporis: ita ꝙ īducit eradicationem itestinoꝝ: ꝑpea necesse est refrenare ipsaꝫ multuꝫ cū draganto ꝛ amygđ. ꝛ fistici sunt sufficientes ꝓ his duobus: ꝛ dosis eius est a.ij. tertijs. ʒ.j. vsqꝫ ad vnum karatē.

¶ Halsemec est gūma que fortiter stringit: ꝛ propter hoc intrat in medicinis eradicantibus intestina: ꝛ proprie qn̄ non habet qualitatem acutā: ꝛ facit quemadmodū checabre. idest gummi arabicum.

¶ Cusbera .i. coriādrum calidum est in primo gradu: ꝛ est compositum ex substātijs ꝺrijs: hoc est ex sub̄a amara ꝛ sub̄a aquea ꝛ stiptica: ꝛ ꝭm hoc facit diuersas opatiōes: hoc est qꝛ quando cataplasmatur herisipilla cū farina ordei curat ipsam: ꝛ quando miscetur cum farina fabe dissoluit scrophulas: ꝛ dicit̃ ꝙ hꝫ ꝓprietatem ad retinendū cibū in stomacho donec fuerit digestus: ꝛ aromatizat carnes cum quibus coquitur. ꝛ si homo biberet ex eius succo mediam libram in nouilunio esset mortuus.

¶ Costū calidū est ꝛ siccū in secundo gradu: ꝛ est cōpositū ex substātia terrestri adusta ꝛ ignea: ꝛ significat ħ magna amaritudo eius cū acumine. Et operatio sue cōplexiōis est rubificare membra quibus superponitur: quia trahit sanguinem ad acutē ꝛ prouocat vrinam: ꝛ sanguinē menstruum: ꝛ occidit vermes: ꝛ curat tineam.

¶ Alcostan .i. liliū albuꝫ. calidū est ꝛ siccū in scđo gradu. ꝛ hoc dicimus qꝛ est amarū. ꝛ hꝫ aquositatē tēperatā. ꝛ iō oleū ipsius est absqꝫ aliqua mordicatione. ꝛ est supremuꝫ oibus rebus que dissoluunt res in matrice: ꝛ folia sua cocta ꝛ posita sup carnē cōbustā ab igne. ꝛ cū aq̄ feruēti cū P oleo rosato mixta incōtinenti liberat. Et radix est fortior folijs: ꝛ propterea prouocat menstrua ꝛ mollificat duriciē omnium mēbrorum ꝛ proprie matricis.

¶ Crocus calidus est in 2° gradu ꝛ siccus in primo: est digestiuus ꝛ confortatiuꝰ cordis. ꝛ hꝫ sub̄am cal'aꝫ stipticaꝫ ꝛ stipticitas sua est ex rebus q̄ adiuuāt ad digōnē quā facit: eo ꝙ propter illam moratur in poris ꝛ stat in illis.

¶ Halbasal .i. cepe est calidum in 4° gradu: ꝛ hꝫ grossaꝫ substātiam: ꝛ ideo qn̄ ponit̃ in ano aperit orificia venaꝝ: ꝛ prouocat sanguinē hemorroydalē ꝛ menstruum: ꝛ succus eius valet aque que defluit ad oculum: sed obscurat Q oculos qn̄ sunt impediti ab humoribus grossis. ꝛ habet humiditatem supfluam: ꝑpter quā mouet coitum.

¶ Halcedef. frigidus in p̄mo gradu est vel tēperatus: eo quia stipticitas in suo sapore est: sed in ipso non est aliqđ caliditatis vel acuitatis nisi modicuꝫ: tamen in eius operationē inuenitur multi iuuamenti: eo quia caliditas existens in eo facit profundare stipticitatem in ꝓfundo corporis absqꝫ amaritudine vel mordicatione: ꝛ ob hoc eiꝰ operationes: sunt ad remouēdum ea que retenta sunt in ꝓfundo corporis egritudinū putridarū ꝛ eradicāt ea oīno absqꝫ īpedimento. Et est in fine tutuꝫ a nocumētis: eo

quia

A quia natura calidarum medicinarum ⁊ siccarum: q̃uis
habeant naturam remouēdi. Attrahunt tamē ad locū
alios humores. Et propter hoc hec res cōfert omnibus
maculis ⁊ vestigijs carnis: ⁊ caliditas que est in ipso est
lator virtutis stiptice.
¶ Scoadi.i.cyperi: id qđ operatur ex hac herba ē eius ra
dix ⁊ ponimus ipsam in caliditate ⁊ siccitate in secundo
gradu. eo quia in suo sapore non inuenitur acuitas nisi
modicū stipticitatis. Et eius operationes secunde sunt:
quia conferunt mirabiliter vulneribꝰ difficilis consolida
tionis causa multarum humiditatum: ⁊ etiam conferunt
vlceribus oris: ⁊ frangunt lapides: ⁊ prouocant vrinam
⁊ menstrua.
¶ Alchāna: que operantur ex ista sunt folia ⁊ rami: ⁊ vtꝰ
eius composita est ex subā frigida ⁊ calida: ⁊ pp hoc de
siccat absq; mordicatione: ⁊ confert vlceribus que ve
niūt in ore ex gn̄e alchole: ⁊ valet ēt alchole: ⁊ deco
B ctio illius valet adustioni ⁊ ēt apatibus ardentibus.
¶ Elsoc.i.iusquiamus manifestū est q̄ est maxime frigidi
tatis. al'. multe humiditatis.
¶ Magdeene.i.catapucia. Ipsius grana purgat cholerā
quādo deglutiuntur a decem vsq; ad quindecim: ⁊ q ha
bent ventrem fortē masticent ista grana: ⁊ qui habent
debilem deglutiant integra.
¶ Acetosa: virtus ipsiꝰ est composita: eo q a semē eius hꝫ
stipticitatem cū acetositate: ⁊ propter hoc valet cōtra flu
xum ventris cum vlceratione intestinorum.
¶ Alzurac est in quarto gradu caliditatis: odor eius: ⁊ sa
por ⁊ virtus: assimilantur odori nasturcij: ⁊ suo sapori: ex
cepto quia est maioris desiccationis nasturcio.
¶ Alcheiri.i.viola de romania: sunt enim in secundo gra
du caliditatis: ⁊ hoc significatur ex amaritudine sui sapo
ris ⁊ extrahunt secundinam ⁊ faciunt aborsum: ⁊ semen
eius est fortius flore: ⁊ aperiunt oppilatiōes cerebri qn̄
odorantur: ⁊ propter hoc quando suspenduntur ad col
C la epilepticorum liberantur.
¶ Halausaz.i.licium: hoc est compositum ex subā grossa
⁊ resolutiua ⁊ pertinet siccitati ⁊ est ex medicinis appro
priatis oculis ⁊ auribus: ⁊ habet multas operationes sꝫ
modum medicinaꝝ que sunt illius complexionis.
¶ Lausemacanium. hoc est manifestum nobis: eius pro
prietas est sanguinem stringere vndecunq; exeat: ⁊ est
complexionis frigide ⁊ sicce: ⁊ oritur in ripis fluminum
valde currentium.
¶ Thus calidum est in secundo gradu ⁊ siccum in primo:
q a habet amaritudinem cū stipticitate: ⁊ facit nasci car
nē in corporibus humidis. Et habet aliquantulam virtu
tem maturatiuam: sed cortex ipsius habet manifestiorē
stipticitatē: ita q̄ ponitur in quarto gradu in medicinis
exiccatiuis: nec hꝫ superfluum calorē: vel acumen: ideo
D ponitur in medicinis que valent contra fluxum ⁊ sangui
nis sputum ⁊ vlcerationem intestinorum.
¶ Besbese.i.macis: dicitur qđ sit cortex cuiusdā fructus
qui apportatur de india: compositus est ex diuersis sub
stantijs magis dominans est substantia terrestris: ⁊ mi
nus est substantia subtilis calida: ⁊ est multe stipticitatis
cum aromaticitate. Sua prima virtus est sicca in primo
gradu. Sed caliditas vel frigiditas nō sunt manifesta in
eo. Sua secunda virtus est cōfortare ⁊ retinere: ⁊ valet
contra passionem cordis: ⁊ contra fluxū ventris. Et be
ne testificabitur per Gal. q̄ valet propter suam stiptici
tatem contra vlcerationem intestinorum.
¶ Scedes.i.polium. virtus eius similatur virtuti spice.
¶ Albeczi virtutem habet dissoluēdi ⁊ maturandi.
¶ Lephaa. idest mandragora: frigida est in tertio gradu:
⁊ etiam est habens aliquantulā caliditatem: ⁊ poma ip

sius habet humiditatem: ⁊ propter hoc prouocant som E
num: ⁊ cortices suarum radicum sunt sicce: sed eius ra
dix debilior existit.
¶ Halcasmeg.i.feniculū calidū est in tertio grudu ⁊ siccū
in secundo: ⁊ propter hoc prouocat lac: ⁊ vrinam ⁊ mē
strua: ⁊ confert descensui aque ad oculum: ⁊ sunt duarum
specierum: domesticum ⁊ syluestre: ⁊ domesticum est hu
midius syluestri: ⁊ quia habet aliquam horribilitatē ha
bet proprietatem confortandi membra vrine.
¶ Mastix calidus est in secūdo gradu ⁊ siccus in 3°: ⁊ ha
bet stipticitatē ⁊ dissolutionē: ⁊ manifestatio sui iuuamen
ti specialr̄ est in stōcho: ⁊ generaliter in alijs mēbris.
¶ Scaunix.i.nigella calida est ⁊ sicca in tertio gradu: ⁊ si
gnificat hoc quia est in vltimitate amaritudinis cum sub
tilitate: ⁊ ligata in panno lineo valet odorata ad reuma
frigidum: ⁊ occidit vermes: ⁊ dissoluit inflationem: ⁊ era
dicat verrucas: ⁊ producit cum posse menstrua: ⁊ facit F
erigere membrum.
¶ Alchelilamelec.i. mellilotum: vel corona regia. habet
virtutem dissoluendi: digerendi: ⁊ repercutiēdi: ideo de
bet poni calida ⁊ sicca in primo gradu.
¶ Alces.i.mel calidū est ⁊ sic. in secundo gradu: ⁊ est mul
te abstersionis: ⁊ est cibus medicinalis ⁊ proprie in seni
bus: quia cibus est in ipso multum iuuatiuus: quia in eis
conuertitur in sanguinem bonum. Sed mel canne q̄ ēt
est mel est minoris caloris alio melle: ⁊ minoris abstersio
nis: nec habet illam mordicationem quā habet mel: id
circo est maioris iuuamenti alio melle membris que no
centur a nimia abstersiōe. sicut stōchus: pulmo: ⁊ vesica.
Et iste due medicine facte sūt a medicis materie electua
riorum ⁊ syruporum: eo quia natura amplectitur eas ⁊
in eis delectatur: ⁊ quando lauatur est eius operatio ꝓ
pinqua operationi mellis canne. G
¶ Cascasi.i.papauer. frigidum est ⁊ humidū: albū est frigi
dum in tertio gradu: ⁊ nigrum in quarto: album valet cō
tra tussim que fit a materijs calidis: ⁊ defendit pulmonē
ab vlcerationibus ipsarū: ⁊ facit suauiter dormire: ⁊ ni
grum est malum: quia facit somnum stupidum.
¶ Heltrog.i.pomum citrinum. Cortex ipsius habet maxi
mum iuuamentū stomacho ⁊ epati: ⁊ est tēperatus aut
calidus in primo gradu: ⁊ siccus ī secundo: sed acumē qđ
habet non significat multum calorem: quia paucus calor
quādo est cum stipticitate inducit acumen ⁊ mordicatio
nem. Et dicit Galenus quando dominatur siccitas ter
rea adipiscitur acumen. Sed semen est calidum cū for
ti siccitate: ⁊ est supremum bezaartjs venenis que occi
dunt a tota specie: sed pulpa ipsius est frigida ⁊ humida.
⁊ generat grossos humores.
¶ Alcarfar.i.tamariscus cōpositus est ex substantijs com
positis: quia hꝫ stipticitatem cū dissolutione: ꝓpter quā H
multū valet spleni: ⁊ ideo dr̄ q̄ qui bibit cū vase facto ex
eo non incurrit passionē splenis. Et suus fructus habet
stipticitate fortem ꝓpinquam stipticitati galle.
¶ Hes.i.myrtilla multum super ipsa dominatur substan
tia terrestris ⁊ frigida: ⁊ sign̄at super hoc stipticitas quā
habet ⁊ constrictio quam facit.
¶ Halmu. qđ operatur ex ista est radix: ⁊ est calida in ter
tio: ⁊ sic. in 2°: vrinā ꝓuocat ⁊ mēstrua: ⁊ hꝫ supfluā humi
ditatē: ⁊ q đ ea comederit multū dolorē capitis ꝓcreat.
¶ Harlarmel.i.cicuta calida est ⁊ sic. in tertio gradu. inci
dit humores grossos: ⁊ prouocat vrinam ⁊ mēstrua: ⁊ va
let dolori spatularum: ⁊ purgat flegma.
¶ Sobol.i.spica: ⁊ sunt ex ea multe species: ⁊ melior e
est ea que venit ex india: cali. est in primo gradu: ⁊ sic. in
secundo: ⁊ hoc est ex eo quia est composita ex substantia
terrestri ⁊ frigida multum: ⁊ aliquantula ignea ⁊ aliquā

I tula terrestri adusta: ⁊ q̄ a est composita ex his virtutib⁹ cum aromaticitate sua est ex meliorib⁹ reb⁹ epati ⁊ stomacho: vel superposita vł bibita: propterea quia confortat membrum: ⁊ desiccat materiam que ibi fluit.

¶ Dalcal.i. acetum: qḋ videtur ex eo est vt dominans sup ipsum sit substantia frigida propter acetositatem que est in eo: q̄ruis habeat partem vnam igneam que indicatur propter ipsius acumen. ⁊ iam dictum est q̄ acumen prouenit propter fortem siccitatem cū modico calore ⁊ multa ipsius morsio non significat super multam caliditatez: quia hoc prouenit a subtilitate: ⁊ etiaȝ acetositas in eo q̄ est acetositas incidit: ⁊ maxime quando associatur calori: ⁊ ideo debemus ipsum ponere frigidum in secundo. ⁊ siccum in tertio: ⁊ maxime vetustum.

¶ Berberis fructus eius stiptice virtutis est: ⁊ incidit ⁊ subtiliat ⁊ stringit omnē fluxum oīum egritudinum.

¶ Lac arborum eltif.i. asa fetida: calidius est omni alio lacte arborum ⁊ subtilius: ⁊ propter hoc dissoluit plus ceteris ⁊ eius proprietas est quia confert vulue quando suspenditur collo.

K ¶ Dalcarsena.i. orobus: siccus est in secundo gradu: ⁊ calidus in primo: ⁊ est medicina incisiua: ⁊ aperit oppilationes: ⁊ si nimis comederet ex eo faceret mingere sanguinem: ⁊ generat in corpore carnē duram ⁊ mēbra dura.

¶ Jbansir.i. oppoponacum: est calidum in tertio gradu ⁊ siccum in secundo: ⁊ habet attrahere flegma ex iuncturis: ⁊ quasi hec proprietas continet omnia gummi que purgant. dosis est.ʒ.j.

¶ Piper radix eius assimilatur costo: ⁊ arbor eius in principio sui ortus nominatur darfufel: ⁊ hoc est piper longum: ⁊ est humidius alio pipere. Et aliud piper quando non est maturum est album: ⁊ quando est maturum est nigrum: ⁊ ambe species sunt calide ⁊ sicce in tertio gradu: ⁊ quidam dicunt in quarto.

¶ Besbeg.i. polypodium est quasi temperatuȝ in primis qualitatibus: ⁊ significat hoc quia super ipsum dominatꝰ dulcedo cuȝ stipticitate: ⁊ desiccat sine mordicatiōe: eius proprietas est purgare melancholiam: ⁊ est secura medicina: ⁊ est melior epithimo: quia non habet qualitatez exeuntem ab equalitate: dosis sua est.ʒ.x.

¶ Prassium calidum est in secundo gradu: versus finem
L ⁊ siccum in tertio: prope medium aut in fine: aperit oppilationes splenis ⁊ epatis: ⁊ mundificat pectus ⁊ pulmonem: ⁊ prouocat menstrua ⁊ vrinam. Et facit omnia que faciūt medicine amare. ⁊ succus ipsius mixtus cum melle multum valet passionibus oculorum: ⁊ positum in naribus valet ictericis: ⁊ valet contra antiquum dolorem auris: quia mundificat vias neruorum aurium.

¶ Succus qui inuenitur in alueis apuȝ calidus est in fine secundi gradus: vel in principio tertij: sua secunda virt⁹ est mirabilis attractio.

¶ Dalacarta.i. piretrum ex eo vtimur solum radice: ⁊ habet vnam virtutem vstiuam: ⁊ ideo est calida in quarto gradu: ⁊ ideo mitigat dolorem dentium: ⁊ valet vt dicitꝰ contra epilepsiam ⁊ similes egritudines ei: ⁊ rigoribus interpolatarum febrium.

M ¶ Alfagel.i. raffanus: calidus est in tertio gradu: ⁊ siccus in secundo: ⁊ semen fortius est: ⁊ valet contra serpiginez ⁊ similes: ⁊ aufert citrinitatem quibuslibet membris corporis. Et syluestris est fortior domestico: ⁊ eius succus deglutitus subtiliat viscositatem que ē in fistulis pulmonis: ⁊ clarificat vocem.

¶ Raued.i. reubarbarū: compositum est ex diuersis substantijs ex substātia terrestri ⁊ frigida que significatur ꝑ stipticitatem. ⁊ ex substantia ignea que significatur ꝑ coctionem: ⁊ ex substantia aerea que datur per raritatez ⁊

spongiositatez: ⁊ est vna ex manifestioribus rebus in iuuamento epatis ad aperiendas oppilationes ⁊ cōfortandū ipsum: ⁊ similiter prodest stomacho. Et Gal. ⁊ alij medici dicunt q̄ cōstringit ventrem: ⁊ nos videmus q̄ purgat: ⁊ est mirabilior alijs medicinis purgatiuis: quia frenum suum est cum eo: quoniam nulla medicinarum purgatiuarum est sine veneno aliquo in aliqua parte sui ista excepta: eo quia confortat omnia mēbra corporis: ideo possumus dando ipsum pro purgatiuo refrenare alias per ipsum medicinas. N

¶ Alcarfas.i. apium montanum calidum est ⁊ siccum in tertio gradu: eo q̄ sapor eius est amarus ⁊ acutus: ⁊ prouocat vrinam ⁊ sanguinem menstruum: ⁊ dissoluit tumores ⁊ hortulanum debilius est eo.

¶ Andraton.i. herbatura: in lingua hispana: andration: O quod ex hac operamur est eius radix: ⁊ est calida in tertio gradu prope finem: ⁊ desiccat in ipso: ⁊ confert egritudinibus neruorum ⁊ passionibus pectoris ⁊ pulmonis quando fiunt ex humoribus grossis: ⁊ quādo suffumigantur homines ea reprimuntur humores descendentes a cerebro ⁊ aperit eius oppilationes: ⁊ quādo ponitur super dentem dolentem ⁊ corrosum sanat illū: ⁊ succus ei⁹ in omnibus predictis fortior existit: ⁊ adhuc lac ipsius fortius existit.

¶ Dalsedep.i. rutha syluestris cali. est ⁊ sic. in quarto gradu: sed hortulana est in tertio: propterea quia sapor suus est acutissimus ⁊ amarus: ⁊ est iuuatior in soluendo tumorem: ⁊ carminando ventositatem: ⁊ priuat coitum.

¶ Cesset.i. pix est calida ⁊ sicca in tertio gradu: plus desiccat q̄ȝ calefaciat. Sed liquida ⁊ recens plus calefacit q̄ȝ desiccet. valet contra asma ⁊ empima: dosis eius est quātitas vnius.ʒ.⁊.5. cuȝ melle: ⁊ valet contra albedinez vnguium ⁊ morfeam: ⁊ maturat apostemata dura: ⁊ fortior P in maturando est cum est recens ⁊ humida.

¶ Alpelep.i. castanea frigida est ⁊ humida in primo gradu: folia sua pistata ⁊ posita super apata que nascuntur in genibus curat. Et cortex ipsius arboris ⁊ ipse castanee habent virtutem desiccandi: ⁊ ideo quando sunt cocta in aceto valent contra dolorem dentium. Et fructus cōbustus suppositus valet tyrie. Et est necesse vt custodiatur quilibet a puluere qui adheret a folijs illi⁹ arboris: quoniam multum nocet canne pulmonis ⁊ visui ⁊ auditui.

¶ Uirga pastoris est in secundo gradu medicinarum infrigidantium: quia cōposita est ex substantia terrestri frigida ⁊ aquea: valet contra incensionem stomachi: ⁊ repercutit materias adustas: ⁊ idcirco intercipit fluxum menstruorum: ⁊ curat oppilationem intestinoruȝ: ⁊ intercipit fluxum sanguinis a quacunq̄ȝ parte veniat.

¶ Rosa cōposita est ex substantia terrestri frigida: subtili: ⁊ aerea calida: ⁊ aquea: ⁊ significat hoc sapor vel odor ⁊ aquositas. Et semē ipi⁹ stipticus ē ea: ⁊ est frigida ⁊ sicca in p̊ gradu: ⁊ confortat stomachum ⁊ epar ⁊ alia mēbra.

¶ Sumach est forte i stipticitate ⁊ siccitate frigidū in scd̄o siccū in tertio gradu: opationes sue sunt manifeste. Q

¶ Aspaltum: ⁊ in arabico cebeoneg. ⁊ iterpretatur expellens ventositatez: illud gummi calefacit. ⁊ subtiliat fm̄ q̄ faciunt alia gummi: ⁊ est abstersiuum: ⁊ est ex meliorib⁹ medicinis que possint esse ad aquaȝ descendentē ad oculos ⁊ ad fuscedinem visus: que fit ab humoribus grossis ⁊ est ex medicinis purgatiuis: que trahunt flegma a neruis ⁊ iuncturis: sicut bdellium oppoponacuȝ: ⁊ anzarat: quia hoc est proprium in gummi ⁊ bdellium est in hac re: quasi in primo gradu purgationis: ⁊ post ipsum est aspaltum ⁊ oppoponacuȝ: ⁊ post ipsum anzarat: ⁊ dosis aspalti est a.ʒ.j. vsq̄ȝ ad mediam.

¶ Et anzarat desiccat sine mordicatione iō ꝯsolidat vulnera

A nera facta propter percussionem.
¶ Satirion.i.testiculi vulpis: ꝛ in arabico baldaalzaba-
lep.calidū est cuꝫ multa humiditate: ꝛ propterea mouet
coitū: ꝛ noīa sapiētū eulsalic: ꝛ euosalic iurauerunt in eo
rum aīabus quia curat spasmum postreme partis quan
do bibitur eius succus cum vino nigro stiptico.
¶ Alcarsfas.i.apium: est tante caliditatis ꝙ ꝓuocat men
strua ꝛ vrinam: ꝛ dissoluit ventositatem ꝛ inflationem.ꝛ
proprie semen eius: huiusmodi est multarum spērū: ꝛ for
tior omnium est que nominatur becarcalion.
¶ Et endiuia quedam est syluestris ꝛ quedam domestica.
Syluestris est frigida ꝛ sicca in primo gradu: domestica
est frigidior ꝛ humidior ꝛ significat hoc eius stipticitas
cuꝫ amaritudine: ꝛ stipticitas maior est amaritudine. Ju-
namē ipsius maximū est: quia cōfert epati a tota substā-
B tia: quia dictum est ꝙ sanat epar caliduꝫ ꝛ frigidum qua
liter. Sed mihi videtur ꝙ plus conferat calido q̄ꝫ frigi
do: quia amaritudo que est in ea abstergit ꝛ aperit sine
multa calefactione.
¶ Halanchat.i.cepa squilla: calida est in secundo gradu:
ꝛ virtutē habet incisiuam: sed non minus calefacit: ꝛ nō
vtimur ea nisi assata ꝛ cocta.
¶ Halscia.i.abrotanum: est herba multe amaritudinis ꝛ
nocet stomacho ꝛ interficit vermes sua amaritudīe ꝛ ca
lefacit in fine secundi gradus: ꝛ desiccat in tertio.
¶ Ascicelios.i.siseleos. hec herba ꝛ ipsius semen hꝫ ꝓp̄e
tatē calefaciendi tantum donec prouocat vrinā valida
ꝓuocatione: ꝛ cū hoc subtiliat: ꝛ propter hoc cōfert epi
lepticis ꝛ cuidam egritudini nominate orthomie.
¶ Scenscani.i.fisiminum.al'. sissamum calefacit i fine pri
mi gradus: ꝛ in principio secundi: ꝛ humectat in tertio:
eius oleum eiusdem proprietatis existit.
¶ Halgazar.i. pastinaca ipsi⁹ sunt due species.s. domest
ca ꝛ syluestris. Syluestris fortior existit in prouocandoi
mēstrua ꝛ vrinam. Et folia harum ipsaꝝ pistata ꝛ super-
posita vulneribus corrosiuis sanant ipsa.
C ¶ Harcaf.i.cardus: alchi: est calidū in secundo: ꝛ sic.in 3°:
mūdificat putredinem per vrinā si in corpore adsit quā-
do coquitur in vino ꝛ datur ad bibendum. Et remouet
fetorem subascellarum: ꝛ ꝙ dissoluitur ex toto corpore.
Et generaliter hꝫ resistere a tota substātia quasi putre-
factioni: ꝛ est medicina cibalis que dat saporē carnibus:
Et iccirco vtuntur eo nobiles loco melongiarum.
¶ Allium calidum est ꝛ siccum in tertio gradu.
¶ Elmaar.ca.est ꝛ sic.in tertio gradu: occidit lūbricos in
pueris: ꝛ hꝫ abstersionē: ꝛ propterea ponitur in collirys
que habent remouere vngulam: ꝛ miscetur cum medici-
nis que dantur contra antiquam tussim ꝛ asma: ꝛ est me
dicina manifesta in maturando. Et potest esse ꝙ bonitas
sue maturationis est: ideo quia subtiliat materiā eo mo-
do quo nō relinquit siccitatem grossitiem nec duriciem
D parti remanenti. Et hec maturatio est laudabilior cete
ris omnibus: quia in hac medicina non potest dici ꝙ ma
turet oppilādo poros: eo quia abstergit. Nec potest dici
ꝙ hoc faciat per similitudinem cōplexionis cum corpore
humano. quia calidum est ꝛ siccum in tertio gradu.
¶ Sticados cōpositū est ex stipticitate cū amaritudine ꝛ
aromaticitate: ꝛ ideo dꝫ poni in primo gradu rerum que
calefaciunt ꝛ in secundo earum que desiccant. Opera-
tiones sue secūde ꝛ tertie sunt aperitiue ꝛ abstersiue ꝛ cō
fortatiue omnium membrorum interiorum ꝛ exteriorū:
ꝛ ideo vtilior medicina est hec contra lassitudinem om-
nibus alys medicinis. Jccirco quia lassitudo non est nisi
defectus virtutis propter onus humorum.
¶ Londisi.i.elleborus albus calidus est in quarto gradu:
ꝛ siccus in eodē: ꝛ cōmouet sternutationeꝫ: ꝛ est venenū
quare non debet poni in corpore. E
¶ Storax calamita calida est in secundo gradu: ꝛ sicca in
primo: ꝛ signum huius est quia mollificat ꝛ curat tussiꝫ ꝛ
valet reumati ꝛ asperitati gutturis ꝛ pectoris: ꝛ ꝓuocat
menstrua quando bibitur: aut ex ea fit pessarium,
¶ Ficus nos fuimus locuti de eis in eo ꝙ sunt cib⁹. Sed
nunc dicemus in eo ꝙ sunt medicine: virtutē habēt ma-
turatiuā quādo fit ex eis emplastrū ꝛ ꝓprie sicce. Et sicce
ꝛ virides habent laxare ventrem. Et decoctio ipsarum
quādo multum coquuntur assimilatur melli: sed comple
xio sue arboris est calida ꝛ subtilis: ꝛ proprie lac: ꝛ ideo
dixit ꝙ euellit verrucas ꝛ laxat ventrē: ꝛ syluestres sunt
fortiores in hac re domesticis.
¶ Selec.i.bleta. habet virtutē baurachiam: ꝛ decoctio
eā remouet: ꝛ est abstersiua ꝛ mollificatiua: ꝛ eius succ⁹
suppositus in naribus dissoluit superfluitates cerebri: ꝛ F
in albis plus manifestatur hec virtus q̄ꝫ in nigris: quia
nigre habent aliquantulam stipticitatem.
¶ Halcuba.i.fenugrecum: ꝛ est calidum in secundo: ꝛ sic
cum in primo. Et propterea habet ꝓpriā virtutem mol
lificandi duritiem vulue.
¶ Titimallus est in fine caloris ꝛ proprie eius lac: ꝛ post
illud semē. ꝛ post illud folia. ꝛ post illud radix. Radix co
cta in aceto remouet incontinenti dolorem dentium: ꝛ
maxime si est dens corrosus: ꝛ quando cadit in aliqua
parte oris comburit illā. Et propterea necesse est qn̄ vo
lumus ipsam ponere super dētes aly dētes circūtegant
q̄a facit cadere dentē corruptum. Lac incidit pilos qn̄
superponitur: ꝛ si multoties superponatur euellit ꝛ pri-
uat. Valet etiā cōtra omnes verrucas ꝛ omnes fistulas:
ꝛ hoc totum faciunt semina ꝛ folia: ſꝫ debilius.
¶ Lathira idest dragagantum: virtuteꝫ habet congluti-
natiuam: frangit acumen rerum acutarum: neqꝫ desic- G
cat: vt alia gummi.
¶ Alchace.i.lactuca: hec herba substātie est humide cum
modica frigiditate ꝛ substantie sicce est syluestris: ſꝫ do-
mestica habet substātiā aquosam: ꝛ ꝓpter hoc maturat
apostemata calida: sed nō frangit lapides exn̄tes in reni
bus: ꝛ ob hoc ponimus ipsam in primo gra. frigiditatis
ꝛ tēperatam inter humiditatem ꝛ siccitatem.
¶ Hupuephatabalep. idest vua vulpis: que in latino no
minatur vua canina vel maruella frigida est ꝛ sic. in se-
cundo gradu.
¶ Haltuelep.i.mulsa: in lingua hispana ꝛ est viriditas in
uenta super aquam: frigida ꝛ humida est in gradu 3°.
¶ Halduchal.i.dactylariū: oēs ꝑtes ipsius dactylary sti-
pticitatē hn̄t manifestam: sed fructus eius cuꝫ est matu-
rus aliquā hꝫ caliditatem: cortices vero arboris maio-
rem habent stipticitatē alys partibus ipsius.
¶ Heufericon.i.ypericon nelifricon.al'.mellisicon: ꝛ qui- H
dam appellant hanc herbam cordialem: eo quia assimi
latur cordi. calida est cum subtili substantia: ideo prouo-
cat vrinam: sed debemus vti folys ꝛ non semine: facto
emplastro super combustionem ignis sanat. Siccata ve
ro ꝛ puluerizata posita super sordiciem sanat: ꝛ quidaꝫ
dant ipsam contra sciaticam.
¶ Halcusa.i. hyssopus calida est ꝛ sicca in tertio gra.cuꝫ
subtili substantia: ꝛ est ex rebus magis iuuatiuis ad ape
riendas oppilationes: ꝛ ad subtiliandū humores.
¶ Lens habet frigiditatem non fortem: ꝛ est temperata
inter caliditatem ꝛ frigiditatem: ꝛ est sicca in secūdo gra
du: decoctio inpsius laxat ꝛ medulla ipsius stringit: ꝛ id-
circo qui vult stringere ventrem debet coquere len-
tes pluries in aqua: ꝛ proiecta ea postmodum ponere
aliam ꝛ stringunt.
¶ Valeriana. vel fu.q̄ bn̄ aromatica est: eq̄lis est virtuti

I spice. Sed melius valet ea in rebus pluribꝰ: quia plus prouocat vrinam spica.

¶ Halcherina. i. galbanum calidū in principio tertij gradus est: siccum in principio secundi: habet virtutem dissolutiuā et mollificatiuam.

¶ Camedreos ca. est et sic. in secundo gradu: et significat hꝫ amaritudo cum acumine: et prouocat menstrua et incidit humores grossos et exoppilat membra interiora.

¶ Bescarcoton. i. psilium frigidum est in secundo gradu et medium inter siccum et humidum.

¶ Camepitheos calidum est in 2º: et sic. in tertio: demonstrans in sapore ipsiꝰ est amaritudo cū acumine. valet ytericie q̄ fit ex oppilatione et prouocat menstrua et vrinam.

¶ Cinis rex cōbustarū ē cōpositus ex cōtrarijs rebꝰ: hoc est ex partibus terrestribus et partibus ꝓpinquis nature fluxus que lotione remouetur: et remanet pars terrestris desiccatiua sine mordicatione et cineres diuersificātur ſm diuersitatem rerum ex quibus fiunt.

K ¶ Fumus oīs est calidus desiccatiuus. Et q̄uis fumus habeat hāc cōplōnē: tn̄ semper ꝑmanet in eo virtus rei ex q̄ est fumus. propterea vtimur in medicatiōe palpebrarum inuersarum fumo thuris ad generandum bonā carnē et ad faciendum nasci pilos palpebraruꝫ: et vtimur in medicatione oculoruꝫ apostematorum propter decursum humorum. Et fumus myrrhe est similis fumo thuris: ſꝫ fumus thuris est aliquantulum fortior. Fumus terbentine est fortior. al'. similis fumo picis.

¶ De medicinis que ex mineris sunt. Cap. 43m.

HVCVSQVE locutisumus de vna parte medicinarū terre nascentium que magis vsitate sunt in arte medicine ſꝫ ꝙ testificatū est a Gal'. et alijs: et compendiose locuti sumus. ideo quia posuimus ea quasi exempla alijs que assimilantur eis in q̄litatibus suis prædictis: excepto in ꝓprietatibus. Deinceps volumus loqui de medicinis que appropriant mineris.

¶ Thitinacrū. i. terra sigillata est frigida et sicca cū stipticitate temperata: valet contra venenum abscindit sputū sanguinis et dissinteriam que prouenit ab itestinis et epate: et desiccat parua apata q̄n superponitur eis.

¶ Thitarmin. i. bolus armenus frigidus est et siccus fortis stipticitatis: valet contra fluxū ventris et sputum sanguinis: desiccat apostemata pulmonis ita ꝙ indurat apostemata: et sic preseruat infirmum ne moriatur: et maxime q̄n incedit ad habitandum regiones calidas: et valet contra egritudines pestilentiales.

L ¶ Scedeneg. i. lapis emathitis: et dr̄ lapis sanguinis. frigide et sicce cōplexionis existit: et cōfert grossitudini palpebrarum q̄n est abluta desiccat vlcerationes oculorum.

¶ Terra stelle. i. talch. frigida est et sicca tēperate et est minoris siccitatis aliarum thit. i. terrarum seu lutorum.

¶ Halmogra idest bolus cū quo tingūtur murij seu parietes frigide et sicce complexionis existit: necat lumbricos seu vermes intestinorum.

¶ Algetin. i. gipsum: desiccat et consolidat: et confert incisioni arteriarum quando miscetur cum albugine oui: et puluere molendini: et cum pilis leporis minutissime incisis: et ponitur super incisionem.

M ¶ Harsiregalroscar. i. calx plūbi et in latino cerusa noiat: frigida est et sicca. desiccat vlcera absq; mordicatione.

¶ Almura. i. calx viua dicitur. et est calx lapidis fortis: existit multe calefactionis: et mortificat carnē: et q̄n abluitur pluribus vicibus cum aqua desiccat vlcera sine mordicatione: sed hec terra hic apud nos non inuenitur. Sed tamen illa cuꝫ qua nos sigillamus chartas nostras quādo abluimus ipsam: non est lōginqua ab operationibus dictarum terrarum.

N ¶ Sanguis draconis fridus est et siccus: valet ꝫ grossitiē palpebrarū: et lotus remouet maculam oculi.

¶ Lapis lazuli purgat melā: et valet melācis: et est vehemētis purgatiōis et timorose: et dosis ē a. ʒ. 5. vsq; ad. j. cum multis refrenantibus: et puluerizatus super palpebras facit nasci pilos: quia minuit humores calidos: eo quia abstergit: et cum eadem habet stipticitatem: et ideo facit oriri pilos quia remouet humores calidos: et reddit membrum ad pristinam complexionem.

¶ Lapis spongie frangit lapidem solum in renibus.

¶ Anthimonium frigiditatem habet cū stipticitate: et confert caliditati et humiditati: que existit i oculo: et desiccat lachrymas: et mundificat vlcerationes oculorū: et est habens ꝓprietatē ꝯfortādi oculū in oībus suis qualitatibꝰ.

O ¶ Lithargyrium: et in arabico dicitur merdasengi tēperatū est inter caliditatem et frigiditatem et desiccat: et est in eo aliqua corrosio: et facit in eo generare carnē in vlceribus humidis.

¶ Thucia fit in fornace in qua depurat es: desiccat sine mordicatione: et maxime q̄n abluitur et desiccat lachrymas: et abscindit materias que discurrunt ad oculos.

¶ Climia auri et argenti ambe sunt frigide et sicce. Sꝫ auri siccior est et magis abstersiua: et quando comburitur et extinguitur est sine mordicatiōe: et gn̄at carnē imaculatā oculorum: et illa gn̄aliter est laudabilis que ascēdit ex fumo quando dissoluitur aurum vel argētum.

¶ Uessaf. i. ferrū est vehementis siccitatis q̄n multū terit et infundit in aceto pluries vel in lacte caprino: acetoso valet ꝯtra limositatē stōchi. et cōtra dolorē splenis et passionē ani et facit nasci carnem in auribus vlceratis.

¶ Sal ſm oēꝫ spēꝫ ca. et sic. stipticitatē hꝫ cū abstersione: et baurach maiorē hꝫ abstersionē: ꝓpterea plꝰ laxat vētrē.

P ¶ Carnid. i. arsenicū vel auripigmētū vstiuū ē: et q̄n comburit est subtiliꝰ. Et ex eo fit cōpositio q̄ remouet pilos.

¶ Albusat. i. sulfur. hꝫ virtutē attractiuā cū cōplōne calida et suba subtili et eo resistit venenis animalium quādo puluerizatur et spargitur loco morso: aut incorporat cū sputo oleo melle aut visco et curat scabiem.

¶ Alceg. i. vitriolū oēs tres sue spēs hn̄t v̄tutē ꝯstrictiuaꝫ cū stipticitate et diuersificant in subtilitate et grossicie: qr grossius est rubeum: post illud cholcotar: et post illud viride: et rubeū et viride est quasi mā cholcotar. et talis comparatio cholcotar ad viride. Et dicit Gale. ꝙ q̄n intrauit ad insulam candie. i. romanorū intrauit quādā mineram et inuenit tres venas: in infima vena inuenit vitriolū rubeū: et post illam cholcotar: et post illam erat viride: et hꝫ ordinatio locorū significat sup hoc qđ diximus: et rubeū est minoris mordicationis viridi propter grossiciem sue substantie: et rubeū et viride non dissoluūtur: quia rubeū est induratum induratione lapidea: et viride est nimis coctum. Sed cholcotar liquefit.

Q ¶ Plumbum qđ dn̄atur in suis partibus est substātia frigida et humida: ꝓpterea qr frigiditas est que ipsum congelauit: et ideo quādo pistatur in mortario cū aliquibꝰ liquoribus vel aliqbus oleis vt oleo rosato refrigerat: et valet cōtra apostemata testiculorū et ani et ꝯtra cancrū: et facit cessare materias discurrentes ad aures et pedes. Et q̄n fit ex eo lamen et ponit super femur ꝓuat coitū sed multū ledunt instrā spermatis: et laminatū subtiliter et superpositū neruo torto et grosso dissoluit et rectificat: et hoc qđ dissoluit significat ꝙ habet virtutē dissolutiuam comparando ipsuꝫ carni hominis: q̄uis dominet super ipsius complexionem frigiditas.

¶ Testa virtutem habet abstersiuaꝫ et desiccatiuā et proprie testa furni.

¶ Arsenicū rubeū vl' auripigmētū rubeū ē eiusdē virtutis alterius

A tis alterius auripigmēti: eo ꝙ hꝫ virtutem mollificādi.
¶ Alfeep. i. alumen: hec medicina est maxime stipticitatis: ⁊ ꝓpter hoc denoīata est in lingua greca ab hoc: et sunt ipsius multe species: ⁊ omnes sunt multe grossitudinis: ⁊ quod subtilius est: est illud de turchia.

¶ Calcucecaumenon. i. es vstum habet intēsum acumen cum stipticitate: ideo quia lauatur per remotionē partis fumose: tunc fiunt medicine cicatriçatiue in corporibus ⁊ membris duris: non est necessaria lotio.

¶ Tubel. i. lamen eris subtilis: est subtilioris substantie ere vsto: ⁊ propter hoc ipsum in collirijs ponimus: quia habet maiorem abstersionem ⁊ siccitatem q̄ꝫ galla.

¶ Laçacalaap. i. consolidatura auri: ⁊ in arabico dī cū-
B bar: ⁊ sunt duarū spērū: vna est ipsiꝰ vene: vel minere: ⁊ alia fit in mortario eris: ⁊ pistello eris cū vrina pueri: tpe caloris terendo vel cōquassando: ⁊ illud est melius qđ fit in mortario eris rubei: ⁊ eius virtꝰ est dissolutiua absqꝫ graui mordicatiōe: ⁊ desiccat: ⁊ qđ factū est maioris est desiccationis illo: qđ est ex vena: ⁊ minoris mordicationis: ⁊ qñ comburitur qđ est ex minera est subtilius.

¶ Zimar. i. viride eris: magnū hꝫ acumen: ⁊ corrodit carnem: propterea nō debemꝰ vti eo nisi in indigētia diminutionis carnis. Sed in vulneribus simplicibus nō est vtendum eo: quia non consolidat: nec carnem generat.

¶ Hucusqꝫ diximus de mineris cōpendiose. Sed deinceps volumus dicere de carne ⁊ eius humiditate.

¶ De diuersis operationibus lactis: ſm eius diuersitatem: ⁊ de eis. Cap. 44m.

LAC DVLCE qđ est boni saporis inquantum est medicina: valet contra discursum humorum acutorum mordentium: quia lauando membra ⁊ ad-
C herendo eis prohibet maloꝝ humoꝝ contagium: sicut facit etiā albumē oui: ⁊ non valet lac in his q̄ diximus nisi recenter trahatur ex māmillis si esse potest. Jō ꝗ recipit citius imutationē oībus alijs rebus ab aere. similiter permutaꝫ in distēperatis corporibus ex malis humoribus: ⁊ acescit vel caseatur in stōcho frido: aut fit fumosum in stomacho calido ⁊ replet cerebrum. Sed si corpus est mundum nihil est conueniētius eo ad restaurandum: qđ dissolutū est ex mēbris radicalibus: ⁊ proprie lac mulierū. Scđo lac asinarū: ⁊ post lac caprarū: ⁊ iō est lac magis iuuatiuū oībus alijs rebus ethicis: ⁊ hoc est ꝑꝑ ea: qꝛ est mā silꝭis ꝑme materie ex qua est humiditas radicalis: ⁊ iō nutrimentū bonū corpori existit: ⁊ melius est illud qđ est prope partū. i. post duos mēses: ⁊ nō hꝫ in se oꝑationē nutriēdi: humectādi: ⁊ abstergēdi: nisi qꝛ est cōpositū ex diuersis substātijs: hoc ē suba terrestri caseata: ⁊ ꝑꝑ hanc stat: ⁊ suba aerea ꝑꝑ quā humectat ⁊ nutrit: ⁊ suba aquea declināte aliquātulū ad subtilitatē ꝑꝑ quā abstergit naturā: ⁊ nō solū abstergit: verū etiam laxat ventrē bona laxatione: qꝛ mūdificat lauādo superfluitates putridas: ⁊ aꝑata iteriora que sunt saniosa. Et qñ extinguiꝫ ferruꝫ candens mundū ab erugine: vel lapides marmorei in ipsuꝫ multoties: valet contra fluxū ventris: sed ferruꝫ est melius propter suaꝫ stipticitateꝫ.
D Et in summa oēs spēs lactis valēt obthalmie oculoꝝ q̄ accidit ex reumate calido: ⁊ cōfert etiā apostematibus matricis ⁊ ani q̄ generanꝫ ab humoribꝰ calidis mordentibus. Et qñ miscemus ipsuꝫ cū medicinis mitigatiuis: sicut est medicina q̄ recepta est a fornace vbi effunditur es: cōfert vlceribus cancrosis. Et nocet lac vlcerationi vel cācerationi oris. Et gargarizatū ⁊ retentū in ore cōfert: ⁊ mitigat dolores ibi existētes: qꝛ dolorē mitigat: ⁊ valet passioni amygdalaruꝫ ⁊ vulue: aꝉs vuule: qꝛ eius suba est munda ab omni acumine ⁊ mordicatione: ⁊ est supremum iuuamentum ēi qui bibit cantarides.

¶ De operationibus casei. Cap. 45m. E

CASEVS vetus est ca. ⁊ sic. propter salem ⁊ coagulum: ⁊ multum valet ꝯtra dolorem iuncturarum. Et emplastrū ex eo factuꝫ mirabilē habet virtutem maturandi apostemata dura.

¶ De virtutibus butyri. Cap. 46m.

BVTYRVM hꝫ virtutē maturandi: ⁊ qđ est coctum hꝫ maiorē virtutē ſm maturitatē ⁊ caliditatem in corporibus duris: ⁊ hoc est propter salem qui ponitur in eo qñ coquitur. Et qđ non est coctum plus maturat aꝑata que sunt in radicibus aurium: ⁊ in locis mollibꝰ. Et qñ miscetur cū melle fit inde lohoc: ⁊ confert screatibꝰ exeūtibꝰ in pectore ⁊ pulmone.

¶ De operationibus coaguli. Cap. 47m. F

COAGVLVM vꝉr est ca. ⁊ sic. ⁊ subtile: dissoluit sanguinē ⁊ pinguedinē que coagulata sunt in stomacho: ⁊ bibitum constipat ventrem: ⁊ dꝫ dari fluxu propter suam proprietatem cui sunt occulte sue cause: ideo quia hec proprietas est certificata si superponatur coagulum calidum super ventrem puerorum sanat: ⁊ potest esse ꝙ hec operatio fit propterea: quia coagulat humores ⁊ indurat.

¶ De operationibus ouorum. Cap. 48m.

QVIA locuti sumus de his inquantum sunt cibi. loqui volumus modo de eis inquantū sunt medicine. Et dicimꝰ ꝙ albugo oui galline est magis mitigans alia re in mordicationibus: ⁊ iō vtimur ea in doloribus oculorū: in apostematibꝰ ani: in aꝑatibus inguinū: ⁊ admisceꝫ cū medicinis q̄ abscindūt sanguinē q superfluit a pāniculis cerebri. Et vitelluꝫ est sube albuginis simile. Et iō facimus ex toto
ouo medicinā postq̄ꝫ admiscetur oleū rosatū ad medicationē rerum supradictarū: ⁊ maxie in medicatione mē- G
broꝝ neruosoꝝ ⁊ musculosoꝝ: sicut cubitoꝝ: ⁊ iuncturaꝝ: digitoꝝ manuū: ⁊ pedū: ⁊ aꝑatibus auriū. Et non ponūt in hac medicatione vitellū sine albugine: qꝛ nō intēdūt mitigare dolorē nisi cū aliquātula maturatione. Et oleū vitelli est supremū iuuamē sup pinguedinē anseris ⁊ galline in mitigatione doloꝝ neruoꝝ ⁊ similiū. Et qñ coquiꝫ ouū ſm sui totalitatē cōfert multū ꝯ materias putridas q̄ discurrūt ad stōchū ⁊ ad intestina. Et si coquiꝫ ouū cuꝫ alijs medicinis ꝯstrictiuis vētris multū fortificat eas. Et ouū positū sup locū cōbustū ab aqua feruēti multū valꝫ. Et oua recētia cocta in aqua valent asperitati pectoris ⁊ pulmonis. Et cortex oui tritus ⁊ cōbustus subtilꝛ puluerizatus ⁊ supsparsus valet contra albuginem oculi.

¶ De fellibus. Cap. 49m.

OMNIA fella ca. sunt ⁊ sic. ⁊ eoꝝ magnitudo sequitur calorem ⁊ siccitatē: ⁊ eoꝝ paucitas sequiꝫ bonā tēperantiā: ⁊ longitudinē vite. Et ponunꝫ
in collirijs q̄ faciunt abstersioneꝫ. Et proprie vo- H
lucrum fella. Et est necesse eligere fella animalium que non sunt infirma. Et fella marium: ⁊ qđ plus queritur in medicinis est fel galli veteris.

¶ De vrinis. Cap. 50m.

VRINE oēs hñt acumen baurachiū cum abstersione: ⁊ ideo soluunt sordicies antiquas.

¶ De proprietatibus stercorum. Cap. 51m.

STERCVS album canis habet proprietatem in squinantia.

¶ Stercus muris intrat in suppositorijs que mouent ventrem puerorum.

¶ Stercus bouinum confert hidropicis in modum emplastri.

¶ Stercus gallinaceuꝫ valet ad suffocationem que prouenit a malis fungis comestis: ideo ꝗ facit eos euomis

I ⁊ debet propinari distemperatum cum aceto ⁊ aqua.
¶ Stercus lupi valet ⁊ confert passioni colice bibitum aut emplastratum: vel suspensum testiculis.
¶ Stercus columbinū valꝫ frigidis passionib⁹ mēbroꝝ: sicut podagre ⁊ dolori emigraneo: ⁊ dolori oui: ⁊ dolori laterum: ⁊ hipocūdrioꝝ: ⁊ spatularum: ⁊ iuncturarum.

¶ De carne tyri. Cap. 52m.

TESTIFICATUR Gal. ⁊ alij: q caro tyri curat lepram: ⁊ ideo ponitur in theriaca: ⁊ prima virtus istius carnis est calefacere ⁊ desiccare: et curat hanc egritudinem: propterea quia pellit hanc materiam venenosam ad cutem corporis: ⁊ propterea bibentes cadunt in passionem tyrie: hoc est ex-
K coriationem cutis primo postea solidantur.

¶ De pinguedine. Cap. 53m.

QUOD manifestius est in ipsa est calor cum multa humiditate: quāuis diuersificet̄ fm diuersitatē animaliū. Et calidior ⁊ siccior ē pinguedo leonis. Et post illam in siccitate ē pinguedo bouis. Et pinguedo vituli est temperata. Et pinguedo capre bona est: ⁊ est humidior bouina. Et pinguedo anseris ⁊ galline est subtilior alijs pinguedinib⁹: ⁊ propterea magis mitigatiua.

¶ De medullis. Cap. 54m.

OMNES habēt virtutē mollificādi ⁊ dissoluendi duriciem lapideam que fit in membris duris: et melior omnibus est medulla ossis açal: ⁊ post illam medulla vituli.

¶ De ꝓprietatibus pluriū aliarū medicinarū. Cap. 55m.

L BRODIUM gallorum veterum ventrem laxat: ⁊ brodium iuuenis galline tēperat cōplexionē.
¶ Cancri vsti valent morsui rabidi canis propter eorum proprietatem.
¶ Usus carnium passerum frangit lapidem.
¶ Spuma marina habet virtutem abstersiuam ⁊ mundificatiuam cum qualitate calida.
¶ Iste sunt medicine testificate a Gal. dicēte q expert⁹ fuit ipsarū ꝟtutes. Sed inueniunt̄ manifeste alie medicine apud medicos q̄ nō sunt testificate a Gal. sicut sunt myrabolanoꝝ. v. spēs: vt sunt citrini: chebuli: indi: belirici: ⁊ emblici. Eoꝝ p̄me ꝟtutes sunt fride in primo gradu: ⁊ sic. in tertio: q꞉ cōpositi sunt ex subā terrestri frida: ⁊ subā terrestri adusta. Sed plus attinēt terrestreitati ⁊ adustioni q̄ꝫ terrestreitati ⁊ friditati: ⁊ signat hoc stipticitas quā hn̄t cū amaritudine. Proprietates kebuloꝝ est purgare melāiam suauiter ⁊ desiccare flegma sui q̄litate: ⁊ sunt in p̄ncipio medicinarū q̄ purgāt hos humo-
M res. Et talis ꝓprietas est indoꝝ: sꝫ dr̄ q sunt magis proprij in purgādo melāiam adustā. ⁊ propterea ponunt̄ in passionibus capitis q̄ veniūt a stomacho: ⁊ iō qn̄ propinantur vsu longo bonificāt sensus ⁊ clarificāt cogitationē: ⁊ tardant caniciē. Et proprietas citrinoꝝ est purgare cholerā suauiter. ⁊ dosis vniuscuiusqꝫ subē illoꝝ est a ℥. iiij. vsqꝫ ad. vj. ⁊ in decoctionib⁹ a. vij. vsqꝫ ad. x. Et medici miscent eos cum cassiafistula ⁊ turbith: sed nesciunt modū medendi. Sed dr̄ q helirici suauiter purgāt cholerā: sed nō dr̄ ab aliquo q purgēt emblici. Sed verum est q cōfortant appetitum: ⁊ sedant ꝯsuetudinē sputi: ⁊ valent vomitui: ⁊ bonificant mentē: ⁊ curant hemorroydas: ⁊ auferunt sitim: ⁊ augmentant coitum. ergo videt̄ q habeant aliquantulam humiditatem.
¶ Cheisir. i. absinthium minus: vel absinthiolum: hec est de genere virtutis absinthij: ⁊ est cōpositum ex substantia stiptica ⁊ amara: valet in fe. post digestionem factā sicut valet absinthium.
¶ Balador. i. anachardi: calidi sunt in fine quarti gradus ⁊ sic. in fine tertij: ⁊ valēt cōtra epilepsiā ⁊ apploplexiā: N
restaurāt virtutē ꝯseruatiuā ⁊ memoratiuā cerebri: etiā quando prostrate sunt propter multā humiditatem.
¶ Behenium. i. been: cal. est ⁊ hu. stōchū calefacit: ⁊ istra spermatis tēperat: ⁊ fortificat virtutē ꝯcupiscibilē coitus: ⁊ prestat sperma: ⁊ valet cōtra humores melicos.
¶ Terregebim. i. māna: est ex specieb⁹ antique māne q̄ prouenit a partib⁹ superiorib⁹ syrie vel indie: ⁊ est sil'is çuccharo in suis virtutib⁹ calida ⁊ humida in primo gradu: ⁊ eius proprietas est purgare suauiter choleram: et est debilior alijs purgatiuis: ideo datur in passionibus calidis: antequā etiam appareant signa digestionis.
¶ Tamarindi fridi sunt in tertio: ⁊ sicci in scđo ğdu: q꞉ cōpositi sunt ex subā aquea mixta cū aliquātulo calore: et tāto q subtiliat ptē aqueā: ⁊ ē sicut instr̄m vt ipsaꝫ pene-
trare faciat: ꝓptea sunt in fine acetositatis: purgāt suauiter chol'aꝫ. Dosis ei⁹ est a. ℥. x. vsqꝫ ad. xv. ⁊ idcirco q꞉ hn̄t O
aliquātulū stipticitatis: valent stomacho cholerico.
¶ Heoçhoa. i. nux muscata: ca. est ⁊ sic. in scđo gradu: mūdificat stomachū ab humorib⁹ putridis: ⁊ fortificat ipm: ⁊ valet contra frigiditatem epatis ⁊ splenis.
¶ Lapis de becahant est valde manifesti iuuamēti omnibus speciebus venenoꝝ: ⁊ proprie morsui scorpionis: ⁊ eius dosis est quarta pars aurei vnius.
¶ Lapis de çaduargar cōfert omni fluxui sanguinis vndecūqꝫ procedat: ⁊ quandocūqꝫ propinatur venenatis ad bibendum antequā venenum veniąt ad cor liberat: ⁊ eius dosis est exagium vnum.
¶ Smaragdus dr̄ q valet ꝯtra oīa venena: ⁊ specialiter ꝯtra venenū serpentū: ⁊ eius dosis est pondus nouē granoꝝ ordei: tritū sup lapidē ⁊ mixtū cū lacte amygdalino ⁊ aqua violarū ⁊ modico aceto. Et scias q illis qui biberint in p̄ncipio supueniunt multa mala accidētia nō minora accidentib⁹ veneni: sed subito sanabunt̄ postea ta- P
liter q in eis nō remanebit aliqua debilitas nec aliqua discrasia. Et abscindit fluxū antiquū cuius causa est occulta. Et non facit tunc tam fortia accidentia sicut facit venenatis: ⁊ etiam suspensum supra stomachum valet.
¶ Lapis bacthic. i. corniola tēperatus est: abscindit sanguinem menstruū: ⁊ facit redire dentes ad propria loca in ore retentus: ⁊ hoc totum est a proprietate.
¶ Margarite frigide sunt ⁊ sicce: ⁊ valēt multum contra passionem cordis remouent tristitiam ⁊ rectificant visum impeditum propter humiditatem.
¶ Chiarçabar. i. cassiafistula vel karabe de idia: purgat choleram adustaꝫ: extinguit acumen sanguinis dissoluit ap̄ata: ⁊ sperma purgat suauiter sicut tamarindi: aut parum fortius. dosis eius est sicut de tamarindis.
¶ Auis q̄ dr̄ in arabico canabir: ⁊ est laudula capelluta. quādo coquit̄ ⁊ comedit̄ cōtinue cōfert passioni colice.
¶ Uermis noīatus bratim: ⁊ qdaꝫ noīant tartama pistatus ⁊ positus neruo inciso cōfert illi mirabili iuuamēto.

¶ De rebus marinis. Cap. 56m.

DE REBUS nascētib⁹ in mari: quarū iuuamēta sunt manifesta: sunt h. s. cāphora idica q̄ in arabi- Q
co noīat̄ colforalgēt: calefacit ⁊ desiccat in scđo gradu: ⁊ consolidat vulnera ignita.
¶ Spongia marina in ea inuenit̄ virt⁹ desiccatiua: ⁊ ipsa est medicina bona humiditatibus exterius extractis.
¶ Benleniçam. i. belençan vel petroçam: cali. est ⁊ sic. in scđo ğdu: valet stōcho humido aromatiçat odorē oris: confortat digestionē: fortificat neruos: ingerit coitum.
¶ Lapis de beçedar quando de ipso fit collirium: cōfortat visum: ⁊ conseruat ipsum: ⁊ remouet offuscationem vel tenebrositatem oculorum.
¶ Caniabar: calidū est in scđo ğdu: ⁊ sic. in p̄mo: abster-

A siuum existit: ꝛ resoluit grossas vẽtositates: ꝛ ꝯfert mor-
sui animaliũ venenosorum: ꝛ eius ꝓprietas est resoluere
ventositates matricis: ꝛ abscindit vomitũ: ꝛ folia ipsius
aromatica existunt: ꝛ ponitur loco dedarseni.
¶ Sebesten calidũ est in p̃mo gradu ꝛ humiduꝫ in scđo:
purgat suauiter sup̃fluitates cholericas: ꝛ mitigat acu-
men sanguis lenit asp̃itatẽ pulmonis: ꝯfert stricture an-
helit⁹: ꝛ qñ coquit̃ donec ispissef: ꝛ ex aqua decoctionis
fiat embrocatio sup̃ tyriam ꝛ alopiciaꝫ facit nasci pilos.
¶ Sarudotes: ca. ꝛ sic. ẽ in scđo gradu recepto fumo suo
dissoluit sup̃fluitates cerebri: ꝛ valꝫ ꝯ reumata, fra. ap-
positũ sup̃ obthalmiã: oculũ abstergit mirabili abstersio
ne: ꝛ valꝫ ꝯ dolorẽ dentiuꝫ: ꝛ ꝯ corrosionem gingiuarũ.
B ¶ Sene: cal. est ꝛ siccũ in scđo gradu: eius virt⁹ est purga-
tiua: purgat eni hũores adustos ꝛ ẽt humidos suauiter: ꝛ
nõ est potẽs trahere humores viscosos: ꝛ eius vt⁹ est pro
pinqua vtuti agarici: ꝫ est in attractiõe. Sꝫ agaricũ hꝫ ꝓ
prietatẽ trahẽdi hũores grossos ꝛ sene hu. adustos. do-
sis eius est a. ʒ. j. vsqꝫ ad. ij. in decoctiõe a. v. vsqꝫ ad. vij.
¶ Scealmese. i. gallia muscata calida est ꝛ sicca stiptica:
ꝛ cõfortat membra: ꝛ stringit ventrẽ: ꝛ curat vomitum.
¶ Secacul. i. iringi: calidi sunt ꝛ humidi: augent sperma:
ꝛ prouocant coitum.
¶ Sandali qđ est frigidioris cõplexionis oium specierũ
est rubeum: eo ꝙ frigidũ est in tertio gradu ꝛ siccum in
scđo: sed maioris aromaticitatis est citrinũ: ꝛ est frigidũ
in scđo gradu ꝛ siccum in p̃mo: ꝛ cõfert bibitum magne
caliditati ꝛ cardiace calide: ꝛ prodest emplastratum sto
macho calido: ꝛ apostematibus calidis.
¶ Tabaisis. i. spodiũ: carbo est nodoꝝ arundinuꝫ adusta-
rum indie frigidũ est ꝛ siccuꝫ in tertio gradu: ꝛ ei⁹ ꝓprie-
tas est remouere caliditatem ꝛ inflãmationẽ cholere: ꝛ
confortat stomachum: ꝛ confert cardiace calide.
C ¶ Lignum aloes ca. est ꝛ siccũ in scđo gradu. Gal. dixit in
libris exp̃tis: qꝛ hꝫ vtutẽ darsenicã: sꝫ aliquãtulũ plus: qꝛ
hꝫ ꝓprietatẽ exiccãdi humiditatẽ stõchi: ꝛ p̃p amaritudi
neꝫ ꝛ stipticitatẽ cũ ipsi⁹ magna aromaticitate valꝫ sup̃
oẽs medicinas alias mẽbris p̃ncipalib⁹ ꝛ remouet tristi
tiã ꝛ cardiacã humidam: ꝛ valet ꝯtra oia venena: eo ꝙ
cõfortat oẽs virtutes: ꝛ valet ꝯtra oia reumata frigida.
¶ Ambra est vna ex specieb⁹ cãphore q̃ orit̃ in fontibus
maris: ꝛ natat sup̃ aquã maris: ꝛ melior omniũ est illa q̃
in arabico dĩ ascap. calida est ꝛ sicca in scđo gradu: con-
fortat cerebrũ stomachũ ꝛ cor: ꝛ oẽs sensus: valet senib⁹
ꝛ in frigiditatibus: valet cõtra ventositatem intestinoꝝ:
superposita neruis eos fortificat: resistit magne pestilen
tie aeris bibita: ꝛ etiam odorata.
¶ Iunbe ꝛ in arabico noiat̃ auep. hanc medicinã noiat
Gal. tamen de ea nullam sciuit ꝓprietatẽ: sed medici de
baldac dicunt ꝙ reprimunt acuitatẽ sanguinis ꝛ chole-
re: ꝛ cõferunt asperitati pectoris ꝛ pulmonis a tota sub-
stantia: cõplexio ipsarũ est frigida in primo ꝛ humida in
scđo: ꝛ propter hoc reprimunt acuitatem.
D ¶ Lauffer eius virtus est virtus sandaloꝝ: excepto quia
quando de eo potatur ab. j. aureo vsqꝫ ad. ij. laxat.
¶ Gariofili calidi sunt ꝛ sicci in scđo gradu: ꝛ attingunt
tertiũ: ꝛ isti confortãt oia mẽbra p̃ncipalia: valent ꝯtra
passiones frigidas: ꝛ cõstipant ventrem. Et dicit Gal. ꝙ
eoꝝ proprietas est confortare virtutem digestiuam.
¶ Halbabat. i. basilicon gariofilatũ: ca. est ꝛ siccũ in scđo
gradu: aperit oppilationẽ cerebri: valet ꝯtra cardiacã
humidã: ꝛ contra mel. iam: ꝛ cõtra hemorroydas.
¶ Cardamomũ ca. est ꝛ sic. in scđo gradu: valꝫ ꝯ oppil.o-
nes epatis: ꝯ lapides renũ ꝛ lassitudinẽ mẽbroꝝ: ꝛ ꝯtra
frigidos dolores: ꝛ ꝯfortat stõchũ multũ: ꝛ remouet sin-
copim ꝛ vomituꝫ qñ bibit̃ cũ vino maloꝝ granatorum.

¶ Camphora frigida est ꝛ sicca in tertio gradu: ꝛ est sub- E
tilis substãtie: ꝛ resistit putrefactioni que fit ex materia
calida: stringit fluxum cholericuꝫ: priuat coitum poten-
ter: ledit stomachum non calidum multum.
¶ Lacca ca. est ꝛ sic. in p̃ncipio scđi gradus: valde ẽ ma
nifestum ipsius iuuamentũ in cõfortatione epatis: et in
apertione suarũ oppilationũ: ꝛ valet ꝯ dolorẽ renum ꝛ
vesice: ꝛ augmentat coitũ. dosis eius est. ʒ. ß. vsqꝫ ad. j.
¶ Muscus ca. est ꝛ sic. in fine scđi gradus mirabilem hẽt
ꝓprietatẽ in ꝯfortãdo cor: ꝛ valet cõtra surditatẽ aurĩũ
ꝛ stupefactionẽ corporis: ꝛ cõtra oẽs egritudines sinco-
pis: ꝛ confert grosse ventositati intestinoꝝ: ꝛ suffocatio-
ni matricis: ꝛ contra mel. iam: ꝛ auget coitum. F
¶ Linçehalafor idest lingua auis confert cardiace ꝛ mo
uet coitum.
¶ Gesemini. i. viola vltramarina calida est ꝛ sicca in fine
scđi: ꝓdest senibus ꝛ refrigeratis: valet ꝯtra doloreꝫ ca
pitis qui fit ex humoribus frigidis ꝛ grossis.
¶ De modo compositionis medicinarum. Cap. 57m.

HVCVSQVE locutisumus breuiter de cibis
ꝛ medicinis simpliciter manifestis. Deinceps vo
lumus narrare modos compositionis. Et dici-
mus ꝙ necessitas que nos iducit ad compositio-
nem medicinarum simpliciuꝫ prouenit a tribus rebus.
Una est: q̃a multoties non inueniuntur in vna medicina
simplici omnia que nobis sunt necessaria a virtutibus
ꝓpter quas cõpletur medicina aut conseruatio. Scđa
est: quia q̃uis nos inueniremus ipsam forte non indige-
mus ea s̃m eandem virtutem: sed s̃m plus aut minus.
Tertia est: qꝛ erunt in illa simplici virtutes que nõ sunt
nobis necessarie s̃m intentionẽ nostram: neqꝫ per medi
cinam: neqꝫ per conseruationeꝫ: vel forte erunt vtutes G
que nõ intrant aliquã medicinam vel conseruationem.
¶ Prima istarũ trium consideranda est in illis locis qui
non possent curari nisi qualitatibus cõtrarijs vel diuer
sis: ꝛ hoc accidit aut propter diuersitatẽ cause ab egritu
dine: aut propter diuersitatẽ nature egritudinis ab ac-
cidente: aut propter diuersitatẽ egritudinũ inter se: aut
propter diuersitatẽ cõplexionis causarũ cõpositarũ: aut
ꝓpter diuersitateꝫ egritudinis a natura mẽbri propter
suã cõplexionẽ: aut ꝓpter suũ principatum: aut propter
suum locum: aut ꝓpter suam colligantiã. ¶ Exemplum Primus
diuersitatis cause ab egritudine est sicut feb. putrida ex modus.
humoribus grossis: qꝛ illa ex parte male qualitatis cali-
de: ꝛ sic indiget medicina infrigidatiua ꝛ humectatiua: ꝛ
ex parte humoris putridi grossi indiget re subtiliante
vt exiccet ꝛ maturet. Et in hoc eodẽ genere ingredit̃ re
percussio ꝛ dissolutio q̃ necessaria est tẽpore augmenti
in ap̃atibus: ꝛ ꝓpterea idiget medicus in talibus locis:
vt sciat vti istis medicinis mixtis ꝛ repercussiuis ꝛ reso-
lutiuis. Et cadit dubiũ in op̃ationib⁹ medicinarũ cõposi- H
tarũ ex diuersis virtutib⁹: hoc est quomõ possunt iueniri
iste due operationes ꝯtrarie simul in corpore humano:
qꝛ si iste virtutes sint in eis equales: tũc non vincet vna
alteraꝫ: sed equal. r erunt tẽperate: ꝛ nõ facient actionẽ
quesitaꝫ in corpore humano. Et si vna erit fortior altera
fortior faciet actionẽ: ꝛ actio illi õbet attribui: ꝛ alia erit
frustra. ¶ Et hoc dubiũ nõ senserũt medici nisi in scđis Cõtra me-
virtutibus nõ in primis: qꝛ ipsi opinant̃ ꝙ si misceat̃. ʒ. j. dicos.
camomille cũ. ʒ. j. rosarũ: ꝙ medicina q̃ erit cõposita ex
his erit temperata in p̃mis qualitatib⁹: ꝛ cũ eo toto opi-
nant̃ ꝙ hẽant virtutẽ repercussiuã ꝛ dissolutiuã. Et nõ
opinant̃ verũ: q̃a necesse est vt virtutes amboꝝ sint vna
sicut dictũ est: qꝛ si diceret̃ ꝙ medicina esset tẽperata in
p̃mis qualitatib⁹: hoc est qꝛ facit in corpore vnũ calorẽ
temperatũ qui erit medius inter calorẽ ꝛ frigiditatẽ pri-

I mi gradus. Similiter debet intelligi in scōis virtutibus hoc est vt .ʒ.j. camomillis. ⁊ .ʒ.j. rosarū habeant virtutē vnā mediā inter repercussionē ⁊ dissolutionē. Et nō errauerunt in hoc medici: nisi qa nō posuerunt gradus secūdis virtutibus: qa si fecissent tunc sciuissent q̄ esset tēperata ⁊ nō tēperata. Et debes scire q̄ opatio quā medicina hʒ cōposita est vnū in cōmixtione artificiali: sicut in cōmixtione nāli: ⁊ nō est plura: ita vt sit tibi necesse dicere qñ quesitū fuerit a te qūo facit vna medicina duas opationes ɔ̄rias in vno subito. R̄ndeas q̄ hec res est sicut sensus ⁊ sensata eorū qui patiunt̄ a duobus ɔ̄rijs sil' in eodē subito. v.g. sicut apprehēdimus album ⁊ nigrum simul ⁊ semel in humiditate crystallina: ⁊ sicut sentimus K calidum ⁊ frigidū simul ⁊ semel ex cōmixtione aque feruētis ⁊ frigide: sicut dicit Gal. q2 hoc nō esset sufficiēs in sol'one huius dubij nobis ponētib⁹ q̄ medicine cōposite hñt duas opationes: quarū vna esset opposita alteri: q2 hoc nō accidit v̄tutib⁹ sensibilibus cū sensatis: nisi propterea q2 nō sunt mäles pmutabiles alterabiles passibiles in seipsis a sensatis passione manifesta: eo q̄ ille non sunt cōiuncte cū mā forti cōiunctiōe. Et cā hui⁹ reddit̄ in alia scia nobiliori ista: hoc est in tertio de aīa. Sʒ passiones quas recipit corpus a medicinis sunt necessario passiones mäles pmutabiles in seipsis permutatione manifesta. Et ideo nō est cōueniens vt inueniant̄ eor̄ cōtraria simul ⁊ semel in istis vno tp̄e in vno subito sicut iueniunt̄ in sensib⁹ ⁊ sensatis. Sed si dʒ dari exēplū ppter aliquā sil'itudinē nō multū ppinquā nō dʒ dari nisi fm q̄ inuenit̄ mediū inter extremitates: hoc est fm q̄ inuenit̄ albū ⁊ nigrū in colore citrino. ⁊ si aliter diceret̄ vnū vinceret alterū necessario si duo essent: aut dominās faceret suaʒ opationē: ⁊ ei attribueret̄. Et qdā dicūt q̄ nā cognoscit ⁊ trahit ad se illaʒ partem q̄ est in eis magis necessaria. Scias tñ q̄ impo'e est trahere qd inueniri nō pōt: ⁊ forte hoc secretū eidē in somnio fuit reuelatū: ideo nō sum ille qui cū eis litigare veliʒ. ¶ Deinceps volum⁹ reuerti ad illud a quo separati fuimus: vt demus exēplū membror̄ diuisionis quā p̄misim⁹ ⁊ dicam⁹ q̄ exēplū diuersitatis egritudinis ab accidēte ē sicut fe. acuta cū sincopi: q2 putrida indiget eūone: ⁊ refrigeratiōe: ⁊ sincopis indiget ecōuerso. ¶ Exēplū diuersitatis egritudinū est sicut fe. diuersarū spērū ⁊ diuersarū materierū: ⁊ diuersor̄ locor̄: sicut est fe. q̄ dr̄ emitriteus: q2 est cōposita ex cholera ⁊ flegmate diuersitate cōpositionis. Causa harum est qñ sunt cōposita in vna ⁊ eadē egritudie: sicut sunt egritudines q̄ fiūt ex plurib⁹ humorib⁹. Et ideo necesse fuit cōponere medicinā ex rebus q̄ r̄ndeant plurib⁹ humorib⁹. Et hec fuit p̄ma necessitas cōpositiōis medicinarū cōpositarū purgātiū. alijs duab⁹. vʒ. cōpositar̄ cārū ⁊ accidētiū cū egritudinib⁹: ⁊ huic mēbro diuisiōis corr̄ndet cōpositio theriace: q2 intentio in illa fuit curare multas egritudines: ⁊ p̄seruare ab eis. ⁊ iō fuit cōposita ex medicinis q̄ hñt multas v̄tutes ramificatas diuersas: ⁊ vt a multis partib⁹ possent vincere venenuʒ. ¶ Exēplū necessitatis cōpositiōis pp̄ diuersitatē nāe egritudis ⁊ nāe mēbri ppter suā cōpl'onē: est sicut stomach⁹ ethicus: qa a p̄te qua est feb. ethica indiget friditate ⁊ humiditate: ⁊ a p̄te qua est stomachus indiget cal'itate ⁊ siccitate: ⁊ est simile in tussi q̄ fit ex mā viscosa in fistulis pulmonis: qa a parte q̄ est mā grossa ⁊ viscosa indiget subtiliatiuis ⁊ et incisiuis: ⁊ a parte qua est pulmo idiget rebus lenitiuis. Exēplū necessitatis cōpositionis medicinarū pp̄ diuersitatē nāe egritudinis a mēbro ppter p̄ncipalitatē membri est sicut egritudo calida q̄ fit in aliquo mēbro principali sicut in cerebro: q̄ necesse est vt nō multiplicemus multū medicinas frigidas: ideo vt nō extinguam⁹ calorē naturalē: ⁊ vt non priuet̄ a sensibus ⁊ motibus. Et propterea est necesse miscere cum illis medicinis res q̄ ad aromaticitatē sint declinātes: ⁊ ad calorē ⁊ confortent. Et in passione frigida q̄ accidit epati necesse est euacuare: sicut declaratū est in libro ingenij sanitatis. ⁊ possibile est vt sit hoc ɔtrariuʒ: eo q̄ sicut est nobis necesse cognoscere virtutes medicinaruʒ necessariarū tēpore necessitatis: eodē modo indigemus cognoscere moduʒ cōpositionis: ⁊ si non est po'e nobis medicinari nisi veniamus ad partē ingenij sanitatis. ergo icipiamus hoc scire p̄ a li° ingenij sanitatis postq̄ʒ ibi declaratuʒ est. Et qa hucusq̄ʒ exiuimus ab intentione nostra: redeamus nunc ad ipsam: ⁊ dicamus q̄ qñ apā est in mēbro p̄ncipali et maximi iuuamēti necesse est vt sue medicine misceamus q̄ fortificent virtutē ⁊ subām ipsius: ⁊ caueamus ne v̄tutes sue dissoluant̄ sicut sunt sandali ⁊ rose. Et sil'r quādo erit membrum maximi iuuamēti: tunc necesse est nobis ɔseruare ipsuʒ cū medicina stiptica. Et exēplū necessitatis ppter locū mēbri est qñ volum⁹ q̄ medicina stiptica vadat ad pfunditatē corporis debemus secū admiscere rem q̄ habeat subtilem subām ppter longitudinem sui loci: ad hoc q̄ sit vehiculū stipticitatis: q̄uis sit ɔ̄ q̄situʒ nostrū in aliquo. Sicut admiscemus cātarides in medicinis vesice: ⁊ crocū in medicinis cordis calidis. Et simili modo nos miscemus ceraʒ in emplastris: ppterea vt sit materia faciens ea meli⁹ applicari mēbro. Sed exēplū necessitatis cōpositiōis medicinaruʒ ex parte colligātie est sicut egritudo ca. q̄ fit in ore stomachi: quia in ea non debemus mltiplicare medicinas fridas: eo q̄ cōicat cū membro frigido. ¶ Ista sunt .v. mēbra necessitatis compositionis: ppter q̄ cōponunt̄ medicine q̄ sunt ex diuersis v̄tutib⁹ quādo nō iuenimus in vna simplici quo ex v̄tutib⁹ indigemus. Sed scōa particula necessitatis cōpositionis est: q2 aliquādo nos iuenimus vnā simplicē medicinā q̄ hʒ fortiorē virtutem: aut debiliorē eo q̄ querimus. Et hec particula diuiditur in plura mēbra. Unum est: qa erit nobis necessaria vna ex primis operationib⁹ medicine: ⁊ h̄ simplex quidē hʒ plus aut minus q̄ʒ queramus: quare tūc necesse est nobis habere aliā medicinaʒ vt debilitemus suā opationē aut vt eā fortificemus. Et si tu vis eam debilitare hoc fit duobus modis. Unus est vt misceamus cū forti medicina aliā q̄ sit ɔtraria sue virtuti. Uerbi grā. qñ habemus vnā medicinam q̄ sit ca. in tertio gradu: ⁊ nō indigemus nisi ea q̄ sit ca. in scōo: miscebimus cum ea illā q̄ sit frigida in primo. Alter modus debilitādi est vt misceamus cū forti medicina aliaʒ q̄ nō sit cōtraria in qualitatibus ⁊ virtutib⁹: sed similis in v̄tutibus: sʒ minus habeat altera ex eis. Uerbi grā. si habuerimus medicinā calidaʒ in tertio gradu: ⁊ nos velimus declinare ab illo miscebimus cum ea vnā q̄ sit calida in p̄mo gradu solum: ⁊ habeat preparationē quā dicimus vt debilitet̄ medicina cum suo simili in qualitate. Et q̄ sit minoris virtutis pbat Gal. per cōmixtioneʒ aq̄ tepide cuʒ aqua bullienti: q2 necessario videmus feruentis calorē declinare. Et hic est cōtra dicēdū: q2 si videmus q̄ homo habeat egritudinē calidam in qrto gradu: vel etiā in tertio: ⁊ dederimus rem calidā in secūdo gradu multoties ledet ipsuʒ. Et ppterea v̄ba Gal. debēt refragari ex dieta tali minus calida vt supra. Dicas si dederimus mel habēti causonē nōne ledet̄ incōtinenti magna lesione? Et simil'r si quis haberet magnam lesionem frigidissimā in capite: si tu inungas ipsuʒ oleo rosato nōne multum ledet? Et si sustinēt Gal. prouideant super hoc. Sed dicimus q̄ si ita est sicut dicit Gal. erit per hanc viam: quia medicina quam dicimus calidiorem esse est illa que habet maiorem cōparationē caloris ad frigid

In medicina cōposita nō sūt v̄tutes ɔ̄rie sic ē virtus media.

L

Gal. 3° cōplexio 4° ⁊ Serap. in practi. c. 5. vide 3° de simpli. medi. dist. 2. c. 4. ⁊ p'o in teriorū. 2° ⁊ p⁹ qrti tra. 4. c. 19. ipugnationuʒ h⁹ opiniōis q̄ fuit pri⁹ Alexādri.

2⁹ modus.

3⁹ modus.

M

4⁹ modus.

N

O

P

cōtra Gal.

Q

A tatem q̃z illa que est minus calida: ergo erit frigiditas in
ambabus per ꝯ̃riuz. hoc est q: in calidiori erit frigiditas
minoris cõparationis: ꝛ in frigidiori erit maioris cõpa-
rationis. v.g. qa cõparatio caloris ad frigus in .3. j. pipe-
ris est maior q̃z in .3. j. spice. ꝛ si in .3. j. piperis sint .v. ꝑtes
caliditatis ꝛ vna frigiditatis. ꝛ in .3. j. spice sint due ꝑtes
caliditatis: ꝛ vna frigiditatis mixtis duabus .3. simul erit
cõparatio caliditatis ad frigiditatẽ in hoc mixto maior
q̃z esset in pipere solo. Et quãdo eris bene speculatus in
hoc videbis hoc fieri per hanc viã. Et iste partes medi-
cine quas diximus calidas aut frigidas: quãuis nõ sint in
actu nõ nocẽt in hoc documẽto: qa sunt quasi medie iter
illã rem q̃ est inter actũ ꝛ potentiã. Et iõ est poſſe in mul
B tis corporibus cõsimilibꝰ: vt dissoluant artificial'r par-
tes ex quibꝰ cõponunt sicut est lac. Et fortificat hec opi-
nio: eo ꝙ medicina q̃ hꝫ plures partes calidas in se sine
dubio est preparata vt inflãmetur a calore nãli plus q̃z
medicina q̃ tm̃ nõ hꝫ. Sed accidit aliquibus corporibus
ꝓpter fortitudinẽ caloris illoꝝ: ꝛ ꝓpter ꝑparationẽ cor-
poꝝ ipsoꝝ vt ꝯuertat omnia q̃ eis adueniũt ad substãtiã
igneã: etiã si esset minoris caliditatis q̃z illa. ꝛ potest esse
ꝙ hec est occasio lesionis mellis in causone: ꝛ quomodo
non debet hoc facere: qa videmus ꝙ aqua etiã cucume
ruꝫ conuertit in his febribus ad cholerã. Iste est modus
debilitãdi virtutes medicinarũ per cõparationẽ. ¶ Sꝫ
quãdo volumus fortificare nõ fiet hoc nisi vna via: hoc
est vt misceat cũ ea medicina sue speciei ꝛ sit fortior ea:
ꝛ adhuc loquemur de his: ꝛ de rebus q̃ intrant in scõa
ꝑticula partiũ primarũ sunt quãdo volumꝰ similiter for
tificare scõas ṽtutes ꝛ tertias medicinaruꝫ simplicium:
aut debilitare: ꝛ hoc etiaꝫ fit duobꝰ modis. Unus est vt
misceat cũ forti medicina vna q̃ habeat ꝯ̃riam virtuteꝫ.
C v.g. quãdo habebimus medicinã aperitiuã ꝛ incisiuã in
tertio gradu: ꝛ volumus declinare ab illo miscebimꝰ cũ
ista medicinã oppilatiuã ingrossatiuã in ꝑmo gradu: et
tũc redibit ꝑma ad aperiendũ in scõo gradu. Alter mo-
dus est vt misceamus cũ ea silẽm: sꝫ minoris virtutis: qa
etiã ex ea deueniet ꝑme diminutio actionis sicut dictuꝫ
est in ꝑmis q̃litatibꝰ: q: cõparatio oppil'onis ad subtili-
tatẽ in hoc est maior q̃z in ꝑma. Sed scõa via fortificãdi
ṽtutes scõas ꝛ tertias est vt misceat cuꝫ ea sil'is ꝛ sit for-
tior. Et qdaꝫ dicunt ꝙ ṽtutes scõe fortificant miscendo
Primo.t.t. medicinã cũ medicina alia simili in eodẽ gradu: ita vt nõ
10.ca.15°. sit fortior. ꝛ dicũt ꝙ experiẽtia testificat ꝙ due medicine
equales in ṽtute ꝯiuncte habebũt fortioreꝫ oꝑationẽ q̃z
vna illarũ singularis ꝛ per se: ꝛ hoc accit qñ erit q̃ztitas
vnius equalis quãtitati alteriꝰ. Et ꝑt eẽ ꝙ causa huiꝰ ẽ:
iõ qa he due medicine coniuncte: q̃zuis videat ab eis vt
sint eq̃les in ṽtutibꝰ secũdis ꝛ tertijs non põt esse vt sint
equales penitꝰ veraciter: nisi largo arbitrio: eo q: ipoſſe
est vt nõ diuersificent in subtilitate substãtie ꝛ grossitie: ꝛ
spissitudĩe: ꝛ raritate: ꝛ similibꝰ. ergo nec erit difficile eas
inequal'r ꝑmutare ꝓpter insertionẽ earũ substãtiarũ: q:
D ipsa in qbus recipiẽt ꝑmutationem nõ erunt equalia: et
ꝓpterea manifestabit ꝑmutatio earum corpori plus q̃z
manifestet permutatio corporis in eis: hoc est q: corpꝰ
erit ab eis magis permutatum: ꝛ idcirco istud qd̃ tardat
ꝑmutari exire a corpe retinet illd̃ qd̃ est velox ad exeun-
dum: vnde fortius operant in corpore: ꝛ per hanc viaꝫ
põt esse ꝙ similia adinuiceꝫ fortificant: ꝛ sil'r dicimus in
primis ṽtutibus. Et ꝓpterea vides ꝙ antiqui ponunt in
eoꝝ cõfectionibꝰ medicinas equales omnibus ṽtutibus
tribus. Isti duo sunt modi primarũ partiuꝫ que fuerunt
cause cõpositiõis. Et in scõa particula ingreditur adhuc
alia res: hoc est q: põt esse vt nõ indigeamus oibus ṽtu-
tibus medicine nũero: sed qbusdã: ꝛ hoc est duobus mo

dis. Unus est qa nõ indigebimus oibus qualitatibus pri E
mis medicine nisi vna. v.g. habebimus vnaꝫ medicinam
calidam ꝛ humidam simplicem: ꝛ non indigemus ea nisi
propter humiditatẽ: quare tunc debemus miscere cum
ea medicinam frigidam ꝛ humidam: tamẽ necesse vt sit
frigiditas illius equalis in cõparatione caloris alterius:
ad hoc vt sint temperate in caliditate ꝛ frigiditate: ꝛ vt
humiditas sola dominet: ꝛ sic debes intelligere vnam-
quãq3 istarũ qualitatũ. Alter est vt ponamus ꝙ indigea-
mus ex vna medicina secundis virtutibus aut tertijs et
non primis. v.g. sicut necessariuꝫ est semen apij in febri-
bus que fiunt propter oppilationẽ solum: vt aperiant
oppilationes ꝛ vt subtilientur humores grossi ꝛ prouo-
cetur vrina: ꝛ non est necessarius suus calor: nec sua sic-
citas. quare tunc cum eo debemus miscere rem frigidaꝫ
ꝛ humidam que remittat suum calorem ꝛ suam siccitatẽ F
semper considerando: vt secunda virtus ipsius non resi
stat secũde virtuti prime: qua indigemus: hoc est aper-
tione. vbi gr̃a. si necesse est nobis miscere nenufar cuꝫ se-
mine apij: aut suum simile debemus ponere loco nenu-
faris semen melonis aut citruloꝝ: ad hoc vt secũda vir-
tus illoꝝ fortificet scõam virtutem apij: q: q̃zuis ista duo
semina sint frigida habent tamen virtutem diureticam:
q̃zuis Hal. dicat ꝙ si misceat res debilioris virtutis cum
re que est fortis virtutis: ꝛ est vnius generis: ꝙ ipsa eaꝫ
debilitat: nec est ipossibile vt quãdo cõiungunt due res
que sunt vnius virtutis: q̃zuis vna sit debilior altera: ꝙ
coniunctum istarũ non sit fortius singulari. Sicut tu vi-
des ꝙ nos miscemus medicinis calidis acetuꝫ ꝓpter iu-
uamẽtum apertionis: q̃zuis videat esse frigidũ: qa si nos
separamus partẽ calidã ab aceto non faceret id qd̃ fa-
cit in frãgendo lapidẽ: ꝛ est remotũ vt faceret hoc pro-
pter partẽ frigidã soluꝫ: sed facit hoc ꝓpter calidã par
tem que est in tali substãtia. Et ideo miscemus ipsum cũ G
medicinis calidis: q̃zuis sit debilioris caloris istis. Sꝫ cuꝫ
hoc toto est aliqd in aceto: qd̃ hãc operationẽ adiuuat:
sicut stipticitas sua. Et idcirco dicimus ꝙ medicina d̃bi-
lis mixta cum forti ꝓdest fortificationi fortioris: qa ope-
rationes medicinarũ in corporibus humanis nõ sunt nisi
per viam cõparationis ꝛ assimilationis corporibꝰ huma
nis: ꝛ nõ sunt nisi ex parte ipsiusmet medicine: qa tu vi-
des multas medicinas in quibꝰ est pauca caliditas: ꝛ cõ-
parate humanis corporibus inueniũtur calidiores illis
que vident illis calidiores. Et sic potest esse semen apij
coniunctũ cuꝫ semine melonis: ꝛ fit fortius in operatio-
ne q̃z apiuꝫ soluꝫ in corpore humano: ꝛ quãdo medicus
subtiliter cõsiderauerit hoc non medicabit cuꝫ simplici
medicina. Et hec ꝑparatio inuenit in cõpositionibꝰ anti-
quoꝝ: sicut in oximelle seminuꝫ: q: cõsiderauerunt cum
aceto fortificare scõaꝫ operationẽ mellis: idcirco lauda
uerunt illas medicinas simplices: quaruꝫ secũde ṽtutes
adiuuant se adinuicẽ: q̃zuis in primis sunt cõtrarie sicut H
de ireos: ꝛ de alijs simplicibus medicinis. Et in summa
iuuamentũ istius preparationis: nõ est nisi in secũdis vir
tutibus ꝛ tertijs. Et q̃zuis inueniat scriptuꝫ in dictis anti
quoꝝ: non tamẽ ostẽderunt rõneꝫ. Sed nobiles viri filij
Auençoar testificati sunt hoc: ꝛ illi sunt qbꝰ debet attri-
bui sciẽtia medicine. ¶ Tertia necessitas compositiõis
est vt ponat in medicinis purgatiuis aliqd ad refrenan
dum: vt non ledant membra principalia. Sed aliqñ po
nuntur medicine ad dulcorandũ medicinã que hꝫ malũ
saporẽ: ꝛ ad hoc vt sit amicabilior nature: sicut sunt con
fectiones que fiunt cum melle ꝛ zuccharo: q̃zuis in m'tis
locis sint ꝯ̃rie nostre intentioni: sicut in medicina a qua
querimus frigiditatẽ ꝛ stipticitatẽ. ¶ Diuersꝫ diximus
modos necessitatis cõpositionis simpliciũ medicinarũ.

I ¶ De mensura ⁊ proportione medicinarum simplicium
compositas ingredientium. Cap.58.
DEINCEPS volumus dicere preparationē
quātitatis simplicis medicine q̄ ponit̄ in cōposi-
tione medicine. Et hoc duobus modis fit. Unus
est propterea: qꝛ nos nō damus ex medicina sim
plici quācūq; quātitatē: sed quantitatē determinatā: qđ
facimus ꝓpter fortitudinē medicine aut eius debilitatē.
Et debemus hāc eandē viā inspicere ⁊ in cōpositis: hoc
est qꝛ debemus ponere ex forti paucā quātitatem: ⁊ ex
debili multā quātitatē ſm qđ ordinatū fuit in theriaca.
Alter est qn̄ in vna medicina cōposita simplex medicina
hꝫ vltimū iuuamē q̄situꝫ ⁊ alie q̄ ponunt̄ nō ponunt̄ nisi
ꝓpter ipsaꝫ: sicut sunt trocisci de lacca ⁊ alia cōposita q̄
K ab vna rerū intrantiū noiant̄: ⁊ ponit̄ plus de illa. Et p̄t
esse vt nō ponat̄ in vna cōpōne alicui⁹ medicine simpli-
cis multa quātitas nisi ꝑꝑ iuuamētū multū: qđ est in ea.
Et p̄t eē vt nos ponamus multū ex medicina cōposita ꝓ
pter remotionē mēbri. Et hoc fit ꝑꝑ debilitateꝫ medici-
ne cōparatiōe illi membro: ⁊ p̄t esse vt iste cause fortifi-
cent̄ adinuicē: ⁊ p̄t eē vt vna resistat alteri: sicut quādo
coniungunt̄ in vna medicina res multi iuuamēti cū de-
bilitate earū ⁊ remotiōe loci. ꝓpterea si sunt ex illis que
sunt multi iuuamēti debem⁹ ponere multā quātitatē: et
si sint pauci iuuamēti debem⁹ ponere exiguā quātitatē:
⁊ maxie qn̄ ꝯiūgit̄ cū pauco iuuamēto multū nocumētū:
⁊ qn̄ est media iter paucū iuuamētuꝫ ⁊ multū erit media
iter multū ⁊ paucū. Sꝫ iō qꝛ quātitas medicinarū laxati-
uarū nō p̄t ferre multā quātitatē augmēti ⁊ diminutio-
nis: sicut ferūt alie: ē nobis necesse in cōpōnib⁹ earū vti
duab⁹ rebus. Una ga debes accipe de vnaquaq; illarū
vnā dosim. Et postea dabis ex illo opationē vni⁹ illarū
ad totū: hoc est si erūt q̄tuor medicine dabis q̄rtā ꝑtem.
Altera est: qꝛ tu đbes accipe ex dosi itegra vniuscuiusq;
medicine aliqđ ſm opationē vni⁹ medicinarū cōpositaꝝ.
Et iō ga vna ex rebus q̄ magis necessaria est medico in
L cōpositione medicinarū est vt sciat in quo gra. est medi-
cina cōposita in p̄mis v̄tutib⁹ scđis ⁊ tertÿs si sciri posset.
de hoc volumus loqui. ¶ Et dicimus ꝙ qn̄ hō vult scire
gradū medicine cōposite ex q̄litatib⁹ medicinarū simpli-
ciū: p̄mo dꝫ facere hāc distinctionē: hoc est qꝛ ipoſſe ē vt
euadat medicina cōposita ab vna duarū rerum: aut vt
sint medicine simplices ex qb⁹ est cōposita vni⁹ generis
.i. vt sint oēs calide aut fride: aut humide: aut sicce: aut
sint ex v̄tutib⁹ ꝯ̄rÿs: hoc ē vt q̄dā sint calide: q̄dā frigide:
q̄dā humide: q̄daꝫ sicce. ¶ Et ēt p̄ma ꝑticula nō euadit
ab vna duarū rerū: hoc est aut vt sint ille medicine quas
diximus eē vnius generis in vno gra. v̄tutis: q̄ ē sub vno
genere: hoc ē. v̄. ḡ. vt sint in vno gra. calidi ⁊ sicci: aut vna
habeat egressuꝫ sup alterā: ita vt vna sit tēperata: ⁊ al-
tera sit calida in p̄mo ḡdu: ⁊ alia in scđo: ⁊ alia in tertio:
⁊ alia in quarto. Et pars scđa ēt nō euadit ab vna duarū
M rerum: aut vt ille medicine q̄ sunt ꝯ̄rie sint in vno gradu
ꝯ̄rietatis: aut vna habeat egressuꝫ sup aliā in illa ꝯtra-
rietate. v̄. ḡ. ꝙ vna sit calida in tertio gradu: ⁊ alia frigi-
da in p̄mo: ⁊ alia sicca in scđo: ⁊ alia humida in p̄mo. Et
aliqn̄ accit vt ꝯiungant̄ oia hec quatuor in vna medici-
na. ⁊ cognitio simplicis dabit tibi cognitioneꝫ cōpositi.
Et via speculationis in p̄ma ꝑticula quā dixim⁹ ꝙ v̄tu-
tes medicinarū sunt in ea in vno gn̄e ⁊ in vno ḡdu est: vt
apparet: vt eē debeat grad⁹ ꝯiuncti toti⁹ in vno ⁊ eodē
gradu quo est vna singulariū per se: saluo vt nō acgrat
ammixtionē: ⁊ vnā formā q̄ esset cōparatiōe corꝑis hu-
mani calidior aut fridior vniuscuiusq; simpliciū per se: ⁊
maxie in medicinis q̄ diu stāt ꝯfecte anteq̄ꝫ eis vtamur:
⁊ forte ero ꝯtētus in fine ꝙ hoc accidat i plurib⁹ cōposi-
tionib⁹. Sed qn̄ erunt medicine ꝯ̄rie in vno gradu ꝯtra- N
rietatis: tūc de necessitate vna vincet alterā: ⁊ erit me-
dicina tēperata: saluo ꝙ earū quātitates sint illa quāti-
tas in qua possit eē ille gradus v̄tutis: qꝛ nulla medicina
q̄ est calida in primo gradu: aut scđo nō est sicut in omni
quātitate accidēti: Qđ est: qꝛ cum mel sit calidū in scđo
gradu: ⁊ sandali sint frigidi in scđo: mel vincet sandalū
si ex melle comedantur due vncie: ⁊ ex sandalis. ʒ. ÿ. sed
due. ʒ. mellis nō vincēt duas. ʒ. sandaloꝝ. Sꝫ si medicine
nō sunt ꝯ̄rie in eodē gradu ꝯ̄rietatis. sed erit gr̄a exēpli.
vna frida in primo gradu: altera calida in tertio: ⁊ alia
frida in scđo: ⁊ alia calida in q̄rto. manifestū est ꝙ frida
remittet ex calida ſm ꝙ est in gradu frigiditatis in vno
gradu: aut in duob⁹. hoc est: ga res q̄ est frigida in p̄mo
deducet calidū in tertio ad calidū in scđo. ⁊ eodē modo
que est frigida in scđo reducet calidā in q̄rto: ad calidā O
in scđo: ⁊ semper erit victoria ſm vnum gradū: qꝛ illa q̄
est frigida in scđo reducet illam q̄ est calida in tertio: ad
illam que est calida in primo: ⁊ totū hoc est quādo quan
titas medicinarū est equalis: ⁊ nō intēdas equale in pō-
dere: sed equalis in v̄tutibus. Et hec quātitas est in pri-
mo gradu graduū in quibus manifestant̄ opationes me
dicinarū in corꝑe humano. Et si diuersificant̄ v̄tutes cō-
trarie ſm magis ⁊ minus. Et diuersificant̄ quātitates ēt
ſm plus ⁊ minus: hoc est si quantitas medicine debilis
erit multa: hoc est duplū quātitatis fortis: tunc remoue-
bit ex forti gradū vnum vltra gradū quē remisit ꝓpter
qualitatē. v̄. ḡ. si habuerimus vnaꝫ medicinā calidam in
tertio gradu: ⁊ aliā frigidā in p̄mo: ⁊ que erit frigida in
primo erit duplum quātitatis eius q̄ est calida in tertio
gradu: ex gradibus in quibus manifestatur operatio il-
lius medicine in corpore: tunc remittet ſm ꝙ dictuꝫ est.
Sed si erit tripla in quātitate gradus opationis redu- P
cet ipsam ad tēperantiā. Et si medicina calida aut frigi-
da erit minoris quātitatis quātitate prima nō curamus
de ea. Et si fuerit ꝯ̄riū: hoc est si medicina fortis erit ipsa
q̄ multa est in quātitate: plus q̄ꝫ sua quātitas p̄ma in gra
du operationis: ⁊ debilis remanebit in sua q̄ꝫtitate p̄ª:
tunc debilis nō remittet ex forti nisi ſm cōparationē il-
lius quātitatis. v̄. ḡ. si erit q̄ꝫtitas ex forti dupla sue quā-
titatis prime in gradu operationis: ⁊ debilis remanebit
in sua prima quantitate: hoc est ga debilis erit calida in
primo gradu: ⁊ fortis erit frigida in tertio: tūc calida nō
reducet frigidā in tertio vsq; ad scđm: sed reducet a ter-
tio media mēsura a tertia ad scđam. Et causa huius est:
ga quādo duplicat̄ prima quantitas medicine: tunc du-
plicat̄ etiā qualitas: ⁊ egrediet̄ ex gradu suo in calidita-
te aut frigiditate ad alium gradum. Ideo quādo tu iue-
nis vnā medicinā q̄ erit frigida aut calida in tertio gra-
du: erit duplicata eius p̄ma quātitas in gradu opatiōis
ipsa interficiet de necessitate sicut interficit venenū. Sꝫ
medicine q̄ sunt in vno gradu: siue in vno genere virtu-
tuꝫ: ⁊ illarū gradus diuersificant̄ hac re illarū p̄paratio
iteruꝫ est vt medicina q̄ est debilis virtutis remittat ex
forti: ⁊ iaꝫ dedimus causam huius. ¶ Sꝫ adhuc necesse
est vt intelligas hoc ſm viā quā dicemus. hoc est: qꝛ me-
dicinarū q̄ sunt ꝯ̄riarum virtutum vna non remittit vel
alterat aliaꝫ: nisi ſm ꝙ habet de qualitate ꝯtrarietatuꝫ.
Qđ est: ga medicina q̄ est frigida in primo non remittit
eam que est calida in scđo: nisi ſm superfluitatem quam
habet: hoc est vnum gradū. Et idcirco de necessitate est
ꝙ ex medicinis que sunt in vno genere virtutuꝫ debilis
remittat ex forti ſm cōparationē in medicina debili ad
suum cōtrariuꝫ de maiore illa que est in medicina forti.
vbi gr̄a. frigiditas que est in medicina calida in primo
gradu est maior cōparata in calori qui est in ea: q̄ꝫ illa q̄

A est calida in scōo gradu. Et frigiditas q̄ est in medicina
q̄ est calida in tertio gradu est minoris cōparationis suo
calori q̄ʒ frigiditas q̄ est in calida in scōo gradu. ergo me
dicina tēperata in medicinis q̄ sunt in vno genere vir-
tutū est ꝓpinquior ad remittendū eaʒ q̄ est frigidior ea:
ꝓpterea qa cōpositio ꝯtrarietatum in ea est ꝓpinquior
cōpositioni tēperantie: ⁊ post illā illa q̄ est in p̄mo gra-
du: ideo qa vnū ꝯtrarioꝝ est debilius in illa: ⁊ post illam
illa q̄ est in scōo: eo q̄ vnuʒ ꝯtrarioꝝ est debilius eo q̄d
est in illa q̄ est in p̄mo gradu: ⁊ minoris compositionis. ⁊
post illā illa q̄ est in tertio gradu. ꝓpterea qa ꝯtrariū q̄d
est in illa est minoris cōpositionis ceteris alijs. v. g. si mi-
scuerimus vnā medicinā tēperatā cū alia q̄ sit calida in
B scōo gradu. nō hʒ virtutē ſm naturā reducēdi ipsam ad
primum gradū: iō qa illa q̄ hoc dʒ facere necessario erit
frigida in primo gradu: sed hoc reducit eā ad rem q̄ non
attingit hunc gradū. Et si miscuerimus cuʒ illa q̄ est cali-
da in scōo gradu medicinā calidā in p̄mo gradu. remit-
tet etiā ipsam: sed minus etiā q̄ʒ tēperata. ꝓpterea quia
cōpositio frigiditatis ad caliditatē calide in p̄mo gradu
est minor cōpositione q̄ est ad tēperatā: sicut est intēpe-
rata minor cōpositio q̄ʒ in illa q̄ est frigida in primo gra-
du. ꝓpterea ipoſſe est medicine tēperate vt remittat ex
ea q̄ est calida in scōo gradu tantū quantū remittit illa
q̄ est frigida in primo gradu. Et etiā est impoſſe calide in
p̄mo gradu: vt remittat ex calida in scōo tantū quātū re
mittit tēperata. Et sic est ipoſſe vt remittat calā in scōo
gradu: ex calā in tertio gradu tm̄ quātuʒ calida in prio.
Et adhuc plus temperata aut frigida in primo gradu.

Cōtra medicos.

¶ Sed q̄r medici nō viderunt neq̄ʒ cōsiderauerūt in his
dn̄r: q̄ qn̄ nos miscemus vnā medicinā calidaʒ in p̄ gra-
du cū alia calida in tertio gdu: ipsa reducit ipsaʒ ad cali-
ditatē in scōo. Optinā ego scirē de ista q̄ est calida in ter
tio gradu: vnā q̄ eēt frigida in p̄mo: ad quē gradū redu-
C ceret. Si diceret q̄ reducat ad scōm gradū. Rn̄de. ergo
calida in p̄mo: ⁊ frigida in p̄mo: reducēt calidā in tertio
ad vnū gradū: ⁊ hoc est vanū. Et si dixerint q̄ frida in p̄
gdu reducet calidaʒ in tertio ad calidā in p̄. Ergo rn̄de-
mus q̄ frigida in scōo reducet calidā in tertio ad tēpe-
ratā. ⁊ hoc est ita impoſſe sicut aliud. ⁊ iste error ꝓuenit a
p̄uatiōe scie. Et posuit hūc errorē hō q̄ dr̄ Alkindus: qa
ipse fecit vnā cōpilationē tractatuū: ⁊ in illis credidit da
re cognosci nām medicinarū cōpositaruʒ. Et voluit hoc
demōstrare per partē algorismi: ⁊ musice: sicut fecit ille
qui speculat res p̄ accn̄s. Et dicit q̄ cōpositio q̄tuor gra
duū medicinarū est cōpositio duplex: ita q̄ quartus gra
dus deueniet ad q̄druplicatus. ꝓpterea q̄r ponit p̄mum
gradū duplū tēperantie: ⁊ scōm duplū: p̄mū ⁊ tertiū du-
plum scōi: ⁊ quartū duplū tertij. Et erat ei sufficiens di-
cere q̄ secūdus esset duplū p̄mi: ⁊ tertius triplū: ⁊ quar-
tus quadruplū. Et sic intellexerūt medici in ordine gra-
duū ad hoc vt essent equales: q̄r caliditatē sensibilē cor
pori posuerūt in p̄mo gradu: ⁊ ab hac deuenerūt a me-
dicina que est remota ab illa tātū q̄ʒtū fuit remota illa a
D tēperata: ⁊ posuerūt illā in scōo gradu. Et istud sine du-
bio est dupluʒ primi. Et post hūc deuenerūt a medicina
q̄ est remota a scōa tantū q̄ʒtū est remota scōa a p̄ma: et
hanc posuerunt in tertio gradu: q̄r triplicata est: ⁊ sic fe-
cerūt in q̄rto gradu: sed ſm Alexādrū est necesse vt po-
nant scōm gradū in excessu sup̄ primū duplum excessus
quā habet primus super temperatū: ⁊ tertius sup̄ scōm
duplū excessus quem habet secūdus super primū. ergo
medicine q̄ erunt in tertio gradu caliditatis necessario
interficient: ⁊ magis q̄ erunt in quarto. Et q̄uo possunt
tolerare corpora medicinas q̄ sunt in. xvj. gradu. Et ad-
huc ponamus q̄ ita sit latitudo quarti ad tertiuʒ nō est

E proportionalis latitudini secundi ad temperantiā: ⁊ ta-
les latitudines deberent poni in gradu. Et similiter la-
titudo que est a scōo ad tertium: ⁊ ſm illos ordines gra-
duū nō sunt equales. Et nō posset eē maior error in hac
arte q̄ʒ iste. ideo quia res in qua intelleximus in primis
conseruare ordinem excessuum virtutis vnius super al
teram esset occulta nobis: nec ipsam cognosceremus.
Et error Alkindi fuit quando posuit rem que est in pri-
mo gradu duplam temperata in qualitate calida aut fri
gida. ⁊ hec fuit causa: quia secutus fuit comparationem
dupli. Et est dicendum q̄ illud q̄d intelligit Gal. in pri-
mo gradu est q̄ habet excessum super temperamento
in vna parte vltra ipsum. ⁊ ſm hoc quando componet
compositio dupli in excessum graduum non erit necessa
rium q̄ medicina que est in quarto gradu sit dupla sup̄
F medicinaʒ que est temperata sexdecim duplis vicibus.
Et q̄ dictum Gal. significat hoc quando dixit: ⁊ mea in-
tentio est in primo gradu. illa res que manifestatur sen-
sui ⁊ permutatione corporis: quia esset intentio Gal. q̄
primus gradus esset duplū temperati: permutatio que
manifestatur in corpore a medicina non esset principiū
permutationis. Et contemplare bene hec verba si sunt
veracia: ⁊ non consequeris consuetudinem populoꝝ qui
sequuntur ꝯsuetudines medicoꝝ nouoꝝ. Hucusq̄ʒ diximꝰ
p̄parationes quibus homo pōt cognoscere naturā me-
dicinarū cōpositarū ⁊ cōponere eas per viam cognitio-
nis primarū virtutū: qua etiam scōas ⁊ tertias gradaui-
mus q̄ non fecerunt alij medici: ⁊ est querendum.

ror est si gradus esset equales i proporti one solum et non in mensura

¶ De cognitione medicinarum compositarum per expe
rientiam. Cap. 59m.

POSTQVAM cōpositio medicinaruʒ est in-
G uenta ſm rationē: virtus prima scōa ⁊ tertia me
dicine cōposite scitur ſm rationem. Querimus si
experientia hʒ aliquā inuentionē in virtutibus medici-
naruʒ cōpositarū: sicut hʒ in virtutibus medicinarū sim-
pliciuʒ. Et dicimus q̄ prime virtutes secūde ⁊ tertie nō
indigent experientia in cōposito: eo q̄ sunt inuente ra-
tione demōstratiua. Sed si possibile est in medicina cō-
posita facere aliquā ꝓprietatē: propter cōmixtionem in
hoc hʒ experientia magnā inuentionē: ꝓpterea qa que-
dam ꝓprietas est q̄ hʒ conuenientiā cū cōpositione me-
dicine: ⁊ quedā non: ⁊ illa q̄ nō hʒ cōuenientiā inuenitur
in maiori parte in complexione naturali non artificiali:
q̄ʒuis non sit remotam inuenire proprietates in medici-
nis: quaruʒ cōplexio facta fuit tēpore longo: propterea
quia cōplexio magis est in illis confirmata. Et ideo dicit
homo quem tu scis q̄ maior pars operationis theriace
prouenit a proprietate cōsequente totam substantiam:
⁊ dicit q̄ nos non debemus mutare aliquid ex receptio
ne quā facit Andromachus. Sed nolo ei credere: sed
H volo addere ad theriacam multas medicinas: que non
erant note illo tempore: vt de vnaquaq̄ʒ faciam proba
tionem. quare ipsam addidero sicut est lignum aloes et
ambra ⁊ gariofili. Et postq̄ʒ bene declarauimus prepa-
rationes cōpositionis: loquendum erit de manifestiori-
bus medicinis cōpositis: ⁊ ponenda est causa illarū com
positionum: ⁊ hoc faciemus in libro futuro. Et quāuis
hoc non sit nobis multum necessarium: nascitur tamen
inde aliqua perfectio: ⁊ quemadmodum musici quando
dederint principia vocum ⁊ tonorum: ⁊ species compo
sitionis illorum: loquuntur postea de instrumentis mu-
sice magis manifestis: ad hoc vt eorum scientia sit ma-
gis manifesta ita ⁊ nos faciemus. Et deus nobis consen
tiat peruenire ad perfectionem vltimam: que beatitu-
do sempiterna appellatur.

¶ Explicit liber quintus: qui fuit de cibis ⁊ medicinis.

I ¶Incipit liber Sextus: qui est de regimine sanitatis: et
est continens capitula decem ꝛ octo.
¶De fine artis medicine. Cap. primũ.

SCIAS ꝙ finis penes Phm dr̃ tribus mo
dis. Unus est ad quē res necessario tēdit: ꝛ
hoc absolute dr̃ finis. Scd̃s est sicut forma
dr̃ esse finis materie: ꝛ hic appellatur finis
ꝑfectionis entis inseparabilis. Tertius est
vt eo existēte stant res per ipsũ ordinate.
Et hic finis causarũ appellat̃: sicut dr̃ exēplariter ꝙ ser
ra est finis vasoꝝ q̃ per eã fiunt. Et finis artis medicine
veraciter in primo mõ ꝛ tertio dr̃. in scd̃o v̇o largo dicit̃
K modo. Sed hec ꝑticula quã incipimus mõ est nobilior
duoꝝ finiũ qui iterũ in hac arte requirunt̃. Et hec adhuc
in duas diuidit̃ partes. vna est qual'r sanitas debet ꝯser
uari. scd̃a est qual'r remoueant̃ ꝑparationes q̃ inducũt
in corporib⁹ egritudines futuras: ꝛ hec est pars media
inter cõseruationē sanitatis: ꝛ egritudinis remotionem.
Et scias ꝙ hac sentẽtia nõ valent nr̃a corpa tueri: nisi a
corruptione q̃ eis ꝑ accidēs fit. Et hoc plurimũ accidit
ꝓpter supfluitates ciboꝝ q̃ in nr̃is corporib⁹ aggregan-
tur. Qd̃ est: qa manifestũ est ꝙ nõ quolibet regimine: aut
cibo quilibet homo vtatur: corpus sanũ remanebit sem
per. Et hoc est vnũ electuariũ qd̃ in hac reperitur arte:
ꝛ si hoc nõ esset hec ars sufficiēs non diceret̃. Et idcirco
Diffõ medicine ꝑ quo vide p̃ h⁹. trac. 2. c. 1.
bene diffiniuit ille qui ipsam ingressam diffiniuit. Dicēs
ꝙ medicina est ars operatrix: q̃ inuēta est experimēto:
ꝛ rõne cõseruans quidē sanitatē: ꝛ remouēs egritudinē.
ꝛ hec est veracior diffinitio q̃ in aliquo libro alicuius au
ctoris sit inuenta. Et q̃uis diffinitio Gal. sit cõpleta: non
tñ est ꝺclarata: ꝛ est q̃si diminuta: qꝛ ille nõ manifestauit
ex quo genere esset: qꝛ oẽs artes ministrantes q̃ sup na-
turã dominant̃: aut q̃ ipsã manifestãt trib⁹ sunt modis:
aut erũt sicut supsistentes absolute qui formã vel mate-
L riã nõ faciunt sed ꝑcipiunt: aut efficiētes absolute q nõ
ꝑcipiunt sʒ faciũt formã in materia existēte ꝑparata: aut
sunt medÿ: hoc est vt sint in ꝑte efficientes: ꝛ in ꝑte supsi-
stentes efficiētes in eo ꝙ faciunt formã: supsistētes in eo
ꝙ manifestãt materiã: ꝛ ꝑcipiunt sup illam. Exēplũ hoꝝ
triũ. ꝑmus est patronus qui regit nauim: ꝛ magister qui
lignamina incidit: ꝛ nauim facit. ꝛ secũdus est ꝛ tertius q
cõstruit ipsam: ꝛ ordinat ꝛ ꝑcipit. Et hec v̇ba optime de
claraui modo in cõmento sup scd̃o physicoꝝ. Et scias ꝙ
ars medicine est de genere earũ q̃ sunt efficiētes absolu
te. Qd̃ est: qa dat formã qua cõplent̃ nr̃e oꝑationes na-
turales. materia existēte ꝑparata: ꝛ hec formã dare nõ
põt nisi ꝭm aptitudinē materie: aut nature: ꝛ hic est finis
M quesitus qui est ad vocandũ artē vtplurimũ loco cõue-
nibili suo subiecto. Et hic assimilat̃ regimento Gal. quo
regi dꝫ hõ tēperate cõpl'onis: quo hõ ꝑuenit ad finē na-
turalē sue vite: ꝛ ad mortē ꝑuenit nãlem q̃ ꝓpter domi-
nationē fit friditatis ꝛ siccitatis super mēbra ꝑncipalia.
Sed hec ars nõ dꝫ hũc finē trãsire: ꝙ si hũc finē doceret
trãsire pol'e esset hoibus viuere semp: ꝛ huius ipossibili
tas est manifesta. Et causa q̃ ꝓhibet vt hec ars circa suũ
subiectũ sanabilē finē nõ consequat̃ est similis cause. q̃re
etiã alie artes circa sua subiecta: aliquãdo finē laudabi-
lẽ nõ hñt: sicut in regimine exercitantiũ ꝛ trãsferētium:
ꝛ agriculture. Et Rasis assignat cãm in vno libroꝝ suoꝝ:
ꝛ est ꝙ iste res supradicte mĺtis indigent medÿs ad hũc
finē: quē nobis ipol'e dare existit. ꝛ bene dixit: tñ dictum
ipsius fuit diminutũ: ꝛ idiget additione vt melius decla-
retur. Et est hoc verũ ꝙ hec ars aliqñ deficit in idiuiduis
ꝓpter mãles ꝑparationes q̃ sunt in ipsis. Qd̃ est: qꝛ non
est impol'e vt sint duo hoies vnius eiusdē tēperate com
plexionis equal'r: ꝛ vtent̃ vno regimine: ꝛ vnus istorũ
deueniet ad meliorem finem quẽ consequi poterit per N
ipsius nãm. In alio v̇o in eodē regimine existēte mali ge
nerabunt̃ humores q mortē inducēt. Et causa hui⁹ est: qꝛ
in eius cõplexiõe est mala ꝑparatio fixa q̃ est causa vt in
ipso hec malitia generet̃: q̃uis hãc ꝑparationē ignore-
mus. Et causa hui⁹ ignorãtie est: qꝛ in naturis tot sunt ꝑ-
parationes fixe: vt eas ꝑ signa cognoscere nequeamus:
ꝛ hoc accidit ꝓpter ꝑparationũ infinitatem: sicut in nãli
phia est declaratũ: qꝛ ibi dr̃ ꝙ q̃libet materia hꝫ accidē-
tia ꝓpria ꝛ fixa in ipsa sine accidētibus q̃ manant a for-
ma. Et hec accidētia q̃ sunt in materia sunt cause multi-
tudinis varietatũ q̃ in naturis indiuiduoꝝ inueniuntur
quēadmodũ accidētia ꝓpria forme sunt cause multitudi
nis varietatũ q̃ in moralitatib⁹ idiuiduoꝝ hoium cogno-
scuntur. Et totum hoc est: qa in' hoie multe species indi-
uiduoꝝ vel cõpositionũ inueniunt̃: qa est vltimũ cõposi-
tum: ꝛ ob hoc ꝑuenit occultatio varietatis ꝓprietatũ q̃ O
in naturis ꝛ moralitatibus indiuiduorũ inueniunt̃: q̃uis
in sensibilib⁹ particularib⁹ idiuiduoꝝ manifestis quo ad
nos cõmunicent. Ecce aliquãtulũ egressi sumus ordinẽ
libri nostri: nõ tñ ꝓpter hoc minus sequet̃ iuuamētũ: qa
hic remouimus vnũ dubiũ qd̃ multi sapiētes scire affe-
ctant. Deinceps ad nostrũ reuertemur ꝓpositũ. Et dice-
mus ꝙ illi qui dicũt ꝙ illi qui regunt̃ ꝭm ꝙ Gal. dicit in
regimine sanitatis: penitus ad bonũ finē terminant̃: ne-
sciunt quomõ cognoscit̃ finis huius artis aperte suorum
passiuoꝝ. Et isti viã medicoꝝ ignorantiũ sequunt̃. Sicut
illi qui dicũt ꝙ dies hominũ sunt numerati: qꝛ nõ est im-
possibile vt hõ tēperate cõpl'onis bono regimie regat̃:
ꝛ ꝓpter hoc diutius nõ viuet alio qui malo regimine po
tietur. Tñ hoc rarissime accidit ꝛ ab accidenti remoto
hãc artē incorruptionē nõ adducet: nec ipsius nobilita- P
tẽ aliquo mõ ꝓsternit: qa hoc accidēs ꝓpter sui rarita-
tẽ fere annihilat̃. Et qui appropriat egritudines rebus
volũtarÿs ꝛ rebus extrinsecis solũ ipsas appropriat me
dietati suarũ causarũ: ꝛ etiã minori parti. Qd̃ est: qꝛ gra-
dus harũ rerũ nõ est nisi gradus causarũ efficientiũ solũ.
Sed qa iste cause manifestius cernunt̃: ꝛ medici q̃si om-
nes egritudines ipsis adaptãt. Et si aliqua accidat egri-
tudo quã nõ ꝑcesserint he cause dicũt ꝙ hec a diuina vo
luntate ꝓcedat. Et qa hec v̇ba vulgarib⁹ placent nolu-
mus ea vituperare. ¶Et postq̃ȝ sufficiēter locuti sumus
de iuuamento huius artis: deinceps volumus loqui de
causis q̃ nobis ꝑ accñs corruptionē adducunt: qbus re-
pugnare possumus per hãc artẽ: ꝛ solũ sunt cause effi-
ciētes. Sʒ istarũ q̃dã tales sunt ꝙ ipsarũ custodiēdi mo-
dus ꝑ se manifeste pꝫ: sicut cõbustio: incisio: ꝑcussio: ꝛ si-
milia: qꝛ ab istis vtplurimũ possumus abstinere. Sed de
illis q̃ de necessitate nos imutant ꝛ sine nr̃o velle de his
est dicēdũ. Et dicimus ꝙ cause q̃ accidētal'r corrumpũt
sunt aeris ꝑmutatio: ꝛ incõueniens exercitiũ: sicut artiũ
laboriosarũ ꝛ cibi ꝛ potus: ꝛ accidētia anime: ꝛ vl'r om-
nia q̃ adducũt malã cõplexionē materialē vel nõ mate- Q
rialē. Et qꝛ ab his per dietã cauere possumus aut mediũ
eoꝝ tenēdo sicut in cõseruatiõe sanitatis mediũ reperit̃.
Ob hoc dicimus ꝙ ipossibile est sanitatē aliquo modo
ꝯseruari nisi ꝑ cibos temperati chimi ꝛ quãtitatis: ꝛ ꝭm
tēpus receptos ꝛ per motũ ꝛ quietē ꝛ per supfluitatum
euacuationē: ꝛ per aptũ aerem cũ accidētiũ remotione
que ad malam cõplexionē adueniunt. Et melior modus
ciborum est vt comedatur ꝭm modum medicinalem. Et
scias ꝙ superfluitates per modum fricationis exercitÿ:
balnei: ꝛ medicine euacuantur. Que omnia ingrediun-
tur in genere differentie preseruatiue ab egritudinibus
futuris. Et quãuis hoc mirabile videatur: incipiamus a
fricationis specie: ꝛ ipsius iuuamēta dicemus. Et de spe-
ciebus

A ciebus exercitij ꝛ eius iuuamẽtis ꝛ aliorum. Et postea re
uertemur ꝛ dicemus qualiter vnaqueqꝫ maneries com
plexionum debeat ꝯseruari. Et satis in eo quod preterijt
de virtutibus ciborũ sumus locuti. Sed in hoc libro di
cemus qualr̃ cũ eis debemus vti: ꝛ qualr̃ cũ eis debꝫ sa
nitas cõseruari. ¶ Et silr̃ etiam de virtutibus medicina
rum sumus locuti. Et deinceps dicemus qualiter cuꝫ ip
sis sanitas debeat effici ꝛ conseruari.

¶ De exercitio ꝛ modis eius. Cap. 2m.

ET AB exercitio icipiemus ꝛ dicemus ꝙ exerci
tiũ est vlr̃ mẽbrorũ motus aliqua volũtate: ꝛ hoc
fit ꝓprie in mẽbris motũ voluntariũ hñtibus: ꝛ se
cũdario in mẽbris aialib⁹ hñtib⁹ motũ: sicut sunt vene ꝛ
instr̃a nutrimẽti. ¶ Et qa exercitiũ est mẽbrorũ motus. q̃
exercitiũ quoddã est ꝓpriũ: qddã est cõe. Cõe quidẽ est il
B lud qd totũ continet corpus: ꝛ iste est motus vlis abstra
ctionis. cui oia cõicãt aialia. Et exercitiuꝫ ꝓprium est qd
certis appropriatur mẽbris: queadmodũ vox q̃ exerci
tiũ est pulmonis: ꝛ sedere ꝛ sup pedes stare est dorsi exer
citiũ. Et docetur in motu mẽbroꝝ nouiter ꝙ exercitiũ sit
ꝓpriũ oi membro. Hec est diuisio q̃ fit a parte mẽbroꝝ.
¶ Sed alia fit diuisio exercitij in eo ꝙ exercitiũ est: q̃ est.
quia quoddã est exercitiũ forte: ꝛ quoddaꝫ debile: ꝛ qddã
est temperatũ. Forte vero ꝛ debile quoddã aduenit ꝑꝑ
abstractionẽ illius q̃ solum sua mẽbra fatigat: ꝛ in hoc ingre
ditur exercitium velox ꝛ tardũ. Et aliqñ ex repugnãtia:
que iter ipsum ꝛ aliuꝫ motorẽ fit: vt vnus ꝑmat ab alio:
aut sicut esset in eleuatione magni ponderis lapidei: ꝛ in
hoc exercitio velocitas vel tarditas non intrat. Et aliqñ
in vno exercitio velocitas ꝛ fortitudo cõiungunt sic̃ i io
cantibus cũ spatis. Et iuuamẽtũ exercitij tẽperati vlr̃ ẽ.
qa spiritũ intrinsecum augmẽtat: ꝛ superfluitates mẽbro
rũ nutrimẽnti expellit aut resoluit: ꝛ subam mẽbroꝝ mol
lificat. Et iõ in oibus alijs rebus corporis ẽ magis iuuati
uuꝫ: qd est. qa calor ꝛ spirit⁹ augmẽtati ꝑ ipsuꝫ sunt silr̃es
nãli calori extriseco. Sꝫ calor augmẽtatus ab alijs extrin
C secis reb⁹: queadmodũ ꝑ medicinas aut ꝑ alias res que
calefaciũt actu: sicut calor ꝑ accñs. ¶ Et qñ fit exercitiuꝫ
post digõnem iuuamẽta facit supradicta. Sed si añ digõ
nem inchoet ꝛ fiat: credẽdũ est vt mẽbra trahãt ad se ci
bũ idigestũ: ꝛ ꝙ iste motus ledet retentiuã mẽbrorũ vir
tutẽ: ꝛ expellit cib⁹ indigestus. Et vlr̃ opatio ṽtutis dige
stiue nõ cõplet nisi ꝑ qetẽ sicut opõ expulsiue nõ nisi mo
tu cõpletur. Et idcirco hoc qd dcm̃ est tps exercitio attri
buimus. Et huius tpis signũ est qñ vrina colorata est co
lore citrino vel subcitrino. Quãtitas ṽo exercitij ẽ quousqꝫ
hõ sudare incipiat: ꝛ anhelitus augeat: ꝛ color corpo
ris icipiat rubificari ꝛ vene igrossari. ꝛ qñ ad hũc ꝑuene
rit terminũ: tũc dꝫ sedari. qd est: qa forte exercitiũ corp⁹
nimis euacuat: ꝛ debilitatẽ inducit: ꝛ hoc manifestatur i
D forti exercitio exercitantis. Exercitiũ ṽo debile qd eua
cuãdũ est nõ euacuat: nec ꝑ ipm põt cõsumi qd ab ipso ẽ
dissolutum. Sed temperatum proportionabilr̃ dissoluit
ꝛ ꝯsumit: ꝛ ob hoc subam membrorũ augmentat: corpus
impinguat. Et vlr̃ tẽperatũ exercitium conseruãde sani
tatis mirabilis causa existit. Et malitia que ꝑꝑ priuatio
nẽ exercitij accidit in carceratis manifestat. qa illoruꝫ fa
cies cazetice fiunt: ꝛ eorũ color est impurus. ꝛ oẽs ipsius
opationes sunt lese: ꝛ hoc nõ solũ hoi accidit. veruꝫ etiaꝫ
alijs aialibus fouentibus contingit: sicut volucrib⁹ in ca
uernis detentis: ꝛ hoc sufficiat de exercitio.

¶ De fricatione ꝛ modis eius. Cap. 3m.

FRICATIO similiter hꝫ iuentionẽ i superfluita
tum euõne ꝫe digõnis. Et illius species simplices sunt
sex. vꝫ. 3. fm q̃litatẽ: ꝛ. 3. fm q̃ntitatẽ. fm q̃litatẽ vt sit
aspera lenis aut tẽperata: aut si vis dicere fortis debilis
aut media. fꝫ ṽo q̃ntitatẽ vt multa: pauca aut media. Sꝫ E
opatio fortis i corporib⁹ est obturatio pororũ ꝛ duricies
corpoꝝ. Sꝫ dbilis operatio ẽ poroꝝ apertio: ꝛ mollicies
corpoꝝ. Et opatio media inter has duas mediũ obtinet.
¶ Operatio vero multa est causa maciei corporis: ꝛ tẽ
perate operatio est temperate carnẽ augmentare. Sed
pauca in augmẽto opationẽ nõ hꝫ: nisi quia aliquantulũ
calefacit. ¶ Iste sunt operationes spẽꝝ fricationis sim
plicium: ꝛ per sciẽtiam simplicium scientiam composita
rum cognoscemus. ¶ Tẽpora ṽo fricationi cõuenientia
sunt eadem cũ tẽporibus exercitij. Et ego in eo qd futurũ
est spẽs exercitij cum speciebus fricationis ordinabo.

¶ De iuuamentis balnei. Cap. 4m.

ET QVIA balneum est vnũ ex his silr̃ q̃ super
fluitates euãnt. dbemus loq de virtutibus partiũ
balnei. ¶ Et dicimus ꝙ balneum in nobis diuer F
sas iprimit opõnes. ꝑmas. vꝫ. scdas ꝛ tertias. Nã ipm hu
mectat ꝛ exiccat: infrigidat ꝛ calefacit superfluitates q̃
sunt i poris: ꝛ sub cute euacuat: ꝛ aliqñ oppilat: ventosita
tem dissoluit: inflationẽ remouet: ꝛ corpora nutrimento
preparat: ꝛ aliqñ cõmouet appetitũ: ꝛ mãm de vno mẽ
bro ad aliud spargit: ꝛ humores fluxibiles facit: ꝛ ẽt do
lores mitigat: ꝛ aliqñ ipsos remouet. ¶ Et harum ꝯtra
rietatum cã vna ex tribus rebus existit. Vna est diuersi
tas partiuꝫ balnei. Alia est diuersitas corpoꝝ patientiũ.
Tertia ẽ diuersitas more in balneo. ¶ Partes vero bal
nei sunt aqua frigida: calr̃a: dom⁹ balnei: ꝛ aer ipsi⁹: ꝛ iste
eedẽ hñt gradus: qd ẽ. qa aq̃ calr̃a iter calr̃m ꝛ fridũ tẽꝑa
ta corpus refrigerat ꝛ humectat: ꝛ paucã dissolr̃one ope
rat: ꝛ in hac pauca dissolr̃one abstergit sordiciẽ que in cu
ti retinetur. ꝛ aer q̃ nãꝫ huius aq̃ retinet ad paucũ sudorẽ
corp⁹ inducit. ꝑꝑ quẽ euãnt a corpore supfluitates sub G
tiles. ꝛ hec est nã prime domus. Et quãuis aer humidior
sit aq̃ sicut alibi declaratuꝫ est: tñ nõ humectat corpus si
cut aqua: eo ꝙ non applicat corpi sicut aq̃. imo desiccat
corpora: ꝛ fm ꝙ calr̃ior est plus desiccat. ¶ Aqua vero
ꝛ aer calidissima calefaciunt corpora: ꝛ aliqñ desiccant:
ꝛ superfluitates euãnt: ꝛ has supfluitates euãndo vento
sitates dissoluũt: ꝛ aer cũ his desiccat: queadmodum di
ctũ est. ¶ Et he actiones nõ fiunt nisi in corporib⁹ mũdis:
sed in corporibus superfluitatib⁹ plenis poros cutis op
pilat: qd est: qꝛ ꝑꝑ malitiã superfluitatum ꝛ multitudinẽ
pori claudunt: ꝛ ob hoc supfluitates egredi nõ pñt. ꝛ tũc
fiũt patienti horripilr̃ones: ꝛ discurrũt humores: ꝛ moue
tur de vno mẽbro ad aliud mẽbruꝫ. Et ꝑpea nõ est vtile
balneum hñtibus repletionẽ corporis aut vnius mẽbri.
Tertia cã est mediana in his rebus ꝛ adhuc forti⁹ auget.
¶ Et balneũ dolores nõ remouet: nisi illos q̃ sunt asper
sione materie causati: sicut apata ꝛ his silr̃ia. Et infridatio
ex balneo aliqñ fit ꝑ se: aliqñ ꝑ accñs. Sꝫ que ꝑ accidẽs H
fit est cũ balneũ poros apit: ꝛ cũ supfluitatib⁹ calorẽ ꝛ spi
ritũ euãt: ꝛ q̃ ꝑ se infrigidatio fit ipsa ꝑꝑ aquã frigidã q̃ in
balneo est frigiditatẽ opat. Et apponit aq̃ frida corpori
vt caliditatẽ calr̃e aque reprimat: ꝛ mollificationẽ mem
broꝝ rectificet: ꝛ calorẽ nãlẽ corripiat fm modum corre
ctiõis fabrorũ ꝛ coquoꝝ: q̃ vtunt friditate in fine ꝑꝑ iten
tionẽ suã. ¶ Sed scias ꝙ non debem⁹ cum aq̃ frida bal
neare nisi post supfluitatum euãtionem. ¶ Et scias ꝙ om
nes partes balnei in corporibus puris bonas actiones
operant vna alteri nõ resistẽte. qꝛ dissoluũt superfluita
tes ꝛ euãnt sine lesione virtutuꝫ: ꝛ mẽbra mollificãt sine
neruoꝝ relaxatione: ꝛ humectãt sine calefactione: ꝛ sine
oppilatione refrigerãt absqꝫ inuiscatione. Et hec omnia
non nisi cũ partibus calidi ꝛ frigidi complentur: ꝛ si ali
quid in eis dãni percipitur istud est in corporibus impu
ris. qa in puris nullum damnum euenire potest.

I ⁋De operationibus somni ⁊ vigilie. Cap.5m.

OPERATIONES somni in corporibus sunt dīgō ⁊ humectatio. Et vigilie operatiões sunt dis solutio ⁊ ꝯsumptio ⁊ attractio caloris itrinseci ad ꝑtes extrīsecas. Et cās somni ⁊ vigilie dixi ƀz modū ꝓhie ī his q̄ precesserunt. Sȝ qñ supfluit somnus calorē extinguit nālem: ⁊ corpus inducit ad tumidā dispōnez. Et qñ vigilie exuberāt corpus desiccāt: ⁊ calorē dissoluūt nālē: ⁊ calorem accidentalē incēdunt. Sufficit illud qđ diximus de rebus: quarū memoria precedere debeat.

⁋De reginnne corpoum: ⁊ primo corporis temperati. Cap.6m.

DEINCEPS narrandū est de cōseruatione sanitatis vniuscuiusqȝ.ix. cōplōnū. Et vī nobis vt a tēpata incipiamus. Et dicamus ꝙ in illa q̄si non est necesse nisi arbitrari tēperamētū ciborū exercitioꝝ: fricationū balneorū somni ⁊ vigiliaꝝ ⁊ accītium aīe ⁊ circūstātiarum: vel aerē tēperatū. Et hoc in corpo

K re oꝑatio appellaꝛ per moduȝ doctrine ⁊ opōnis. Et hic errauerūt illi q nō credebāt artē medicine in ꝯseruatiōe sanitatis cōplōnis tēpate habere ingressuȝ: eo ꝙ credebant ipsaȝ eē opōnē solū i parte curatiua. Et vere ꝑs curatiua in cōplōne tēperata ne͞cia nō ē: ⁊ si casu ꝯtigeret: raro tñ esset. ⁋Et q̄zuis dicat Gal. ꝙ in cōseruatiōe sanitatis optime complōnis medicinalibꝰ nō indigeamꝰ: tñ ī ꝯseruatiōe eiusdē in lōgo tp̄e post natiuitatē idiuidui talis: idigere vī eo qđ ea q̄ ƀz ipsuȝ ne͞cia sunt. vȝ. exercitiū: balneū: ⁊ alia silr̄a difficillima eē videnꝛ: ⁊ etiā apđ illuȝ q opinaꝛ ꝙ finis hoīs sit sanitas ꝑꝑ sollicitudinē temporaliū gerēdorū: ⁊ penes istuȝ hoc difficile eē vī: q̄zto magis erit difficile penes illū q opinatur ꝙ hoīs sanitas est ipsius finis ꝑꝑ aīe ꝑfectionē. aut vt aliquā isensibilē beatitudinē ꝯsequaꝛ: tñ hoc certū nō est nisi penes paucos. Sȝ multi opinanꝛ. nō tñ sunt ex hoc certi: nec curare videnꝛ ꝑꝑ victoriā ꝑtis mālis. ⁋Sȝ q̄zuis ħ regimē difficile inueniaꝛ: tñ volumꝰ ab eo separi: qñ de eo breuiter loquenmr. qa Auic. multū de ħ dixit: ⁊ sufficiēter determiauit. ⁋Dicimꝰ ꝙ Gal. sentire vī in regimie cōplōnis tēpe

L rate qñ idiuidua nascunꝛ: vt sal tritū sup corpꝰ eorū spargaꝛ: vt eoꝝ corpa ꝑꝑ extrīsecꝰ aduenītia idurenꝛ. ⁋Sȝ qđ mihi meliꝰ vī ē ꝙ sup eoꝝ corpa ponaꝛ res nō mordicatiua sic oleū de glādibꝰ: sic dic Auēzoar: ⁊ quasi eādeȝ opōnē facꝛ quā Gal. dic facē salē: ⁊ ēt melius: qa mordicationē nō hȝ. Et ꝑcipit vt alio nō cibenꝛ nisi lacte. donec eius dētes oriāꝛ. qꝛ dcm̄ ē ꝙ nece ē cibū eē silēȝ cibato: ⁊ nā lacꝭ nāe pueri ē silr̄is. ⁊ ēt qꝛ iste ē cibus quē eidē nā ꝑparauit. Et post dētiū ortū ꝑcipit vt grossiori cibo vtanꝛ ⁊ humido. Tñ vt nutrix a malis abstineat cibis ⁊ vt exercitio vtaꝛ tēpato: ⁊ a coitu elōgeꝛ. qꝛ coitꝰ sanguinē ꝓuocat mēstruū: ⁊ saporē ⁊ odorē lactis ꝑmutat. ⁊ vt oī die i aq̄ tepida balneeꝛ: ⁊ ī aere tēperato: vt horripilatio tp̄e balnei nō aduēiat. Et Gal. sentit: vt ħ i domo balnei fiat. ⁊ ego dico ꝙ si aer ē tēpatꝰ nō opȝ vt ħ i caxa balnei fiat ⁊ nō balneeꝛ nisi cū vēter a lacte vacuꝰ existit ad ħ vt ci

M bus ad mēbra idigestus nō attrahaꝛ. Et fiat post longum somnū: ⁊ cune motꝰ loco exercitij existit: ⁊ a rebꝰ eis terrorē ⁊ tristitiā inferētibus ꝯseruētur: vt eoꝝ nāe ad pigritiā nō cōuertantur. Et vt calor ipꝛorū nālis in ipsis nō suffocetur. ⁊ dulces cantus: ⁊ dulces soni: ⁊ oīa q̄ ipsos letificant sunt congrua. vt eorū nālis calor accrescat. ⁊ ipsorū aīales v̄tutes cōfortenꝛ. Et silr̄ indigent pulchris formis ⁊ figuris. Et maior lesionū ꝑs q̄ pueris accidit est: aut ꝑꝑ calorē aut frigus aut terrorē aut alia extrinseca: ⁊ ħ modo pueri regi debēt donec deambulare ceperint: hoc ē vsqȝ ad annum tertiū. ⁋Et abinde exercitio oī die vtātur. ⁊ post exercitium fricatione: ⁊ post ipsam balneo. Et plus debēt cibari cibo in q̄ztitate ⁊ q̄litate tēperato. Et

iterū cuȝ cibari voluerint ista eadem sibi ordinētur. Exercitiuȝ tñ eorum excessiuū non debet habere: vt per ip̄m eorum corpora non desiccētur: ⁊ ne per hoc eis augmentum ꝓhibeatur: ⁊ in aqua frigida balneari non debēt. qa aqua frigida cremento resistit. Et hoc regimen tribus septimanis annorū seruetꝛ. Et scias ꝙ vinuȝ ⁊ ceruisia sunt mala. quia eorum capita replēt: ⁊ malo calore calefaciūt eos: ⁊ mentem ipsorum ꝑturbāt. In tp̄e vero iuuentutis bonum eis ⁊ vtile existit: eo ꝙ tunc in eis due chol̄e manifestantur. vȝ. rubea ⁊ nigra: vna ꝑ nām: alia vero per accn̄s: ⁊ vinū atqȝ ceruisia istis duabꝰ resistūt choleris: ⁊ eas a corpore expellūt. mel̄ie vero a tota specie resistūt. Sed choleram rubeam per vrinam educūt: ⁊ mēbra humectant: in quibus siccitas superuenit. ⁋Uniuersaliter cibi iuuenū subtiles eē non debēt. Et ex melioribus carnibus quas comedere debent vel ꝑñt sunt carnes perdicum cū medulla panis preparate. Et ab herbis oībus ⁊ fructibus humidis abstinere debent: ⁊ videꝛ mihi ꝙ homines talis cōplōnis ⁊ qui tali regimine regunꝛ sunt parati physicā scientiaȝ recipere per nām: ⁊ vnā ex tribus perfectionibus quas dixit Alexander necessarias esse Philosopho videnꝛ habere: post vero tres septimanas eodē regimine regantꝛ. Sed post digestionē panis exuāntur: ⁊ cum oleo fricentur dulci: ⁊ fricatio sit mollis ⁊ lenta vt duriciē non operetur. ⁊ ħ fricatio est necessaria vt corpus bono exercitio ꝑpareꝛ. Et si ante fricationē exercitiū inchoarent: possibile eēt vt ex hoc pori oppilarentur propter superfluitates que exitū prepararent. ⁋Et oleum oliue calidū necessariuȝ est: quia duritiē remollit ⁊ superfluitates dissoluit. ⁋Mandilia mollia esse dn̄t: ne contagio carni vllā lesionē possint inferre. Et fricatio q̄dem a superiori dȝ ad inferius ⁊ ab inferiori ad su-

P perius. ⁊ ex latere ad latꝰ: ⁊ ex trāsuerso ad trāsuersuȝ. Et hoc agendo ab omni parte pori aꝑiuntur. Et aer in quo pannos exuet dȝ eē silr̄is aeri veris: ad hoc vt superfluitatū eu͞ones mensurate efficiātur. qđ est: qa frigidus aer eu͞oni resistit: ⁊ calidus superfluā operationē operatur. Et ideo temperatus aer ab oībus vel a pluribus postulatur. Et post fricationē supradictā dȝ aggredi exercitiū mediocre inter debile ⁊ forte: ⁊ velox ⁊ tardum: quēadmodū est ludus parue balle. sicut dicit. Gal. in libro queȝ de balla cōposuit: qđ est. quia ludus grosse balle qui cuȝ pedibus perficitur non laudaꝛ: qa fortis est ⁊ efficitur cū timore. Et hoc exercitiū perseuerare dȝ donec anhelitꝰ eleuetur: ⁊ corpus rorari incipiat: ⁊ tumor ipsiꝰ diminui incipiat. ⁋Itē dicit Gal. ꝙ hec q̄ztitas exercitij ab exercitantibꝰ nō cognosciꝛ nisi scđo aut tertio die: ita ꝙ errore cognito ab ipso cōsentit corrigere si exercitiū supfluū fuerit vna die sequenti diminuetur. Post hec vero anhelitus retineatur fm̄ ꝙ possibile est: qđ est quia retinēdo anhelitū nālis calor fortificaꝛ: ⁊ poros aperit: ⁊ ꝑ eosdeȝ supfluitates expellit: quēadmodū illi faciunt q foramia dilatare intēdunt: qa exufflando foramē aperiꝛ: ⁊ dȝ cō

Q strictio esse cū extēsione musculi pectoris ac diafragmatis. Sȝ extensio musculi vētris parua dȝ esse: qđ est. quia ꝑ hāc extēsioneȝ superfluitates pectoris: ⁊ pulmonis ad mēbra nutritiua expelluntur: ⁊ ꝑꝑ extēsionē musculi vētris superfluitates que in ipsis sunt: ⁊ que ab illis trāsmisse sunt inferiꝰ expellunꝛ: ⁊ q hȝ diafragma debile a ꝯstrictione anhelitꝰ penitus abstineat. qa tūc supfluitates ad cerebrū mitterenꝛ: sicut videmus in sufflantibꝰ in instr̄is: qa ipsoꝝ vene inflanꝛ in facie: ⁊ ipse facies rubedinē adipiscunꝛ: ⁊ hoc accit ꝑꝑ humorū ⁊ spirituum ascensum ad caput. Hoc facto fricatio fieri debet que eldalich dicitꝛ. Et hec fricatio multa debet esse: ⁊ ad asperitatem declinās propter duas intētiones. Una est vt superfluitates subcutanee emundentur que ab exercitio sunt transmisse: ⁊

A fe:ꝛ alia ē vt corp⁹ solidet:ꝛ vapores boni retineant vt
ab his q̄ ab exercitio accidūt:nō alterētur. Iste qdē opa-
tiones que circa corpus exercentur interpolationē req-
runt ꝛ qetē. Sed fricatio simul ac velociter fieri dʒ sicut
dicit Gal. qa si totū corpus mandilib⁹ sil'ꝛ semel fricari
posset vtilius esset vt superfluitates sil'ꝛ semel a corpo-
re exhalarēt:ꝛ hec fricatio vt dictū est cū oleo dulci dʒ
fieri. ¶ Iuuenes aūt q hāc hn̄t cōplōnē qn̄ ꝑuenerint ad
quartā septimanā annoꝝ in aqua frida balneari debent
propter solidationē raritatis in eorum mēbris ab exer-
citio derelicte:vt calor propter exercitiū sparsus aggre
getur ꝛ ad suū propriū tenorē reuertat opōnes suas ite-
gre adimplēdo:ꝛ eodē mō hic aq̄ q̄rit frigida queadmo-
dū in exeūtib⁹ a balneo postulat. aq̄ vo ista nimiā frigidi-
tatē nō habeat:nec ēt in ipsa tēperātia adesse dʒ:qd est.
qꝛ frigida vt nix mēbra ledit:ꝛ remisse frigida nr̄am intē
B tionē nō hʒ:ꝛ hec balneatio subita dʒ eē. Sed in balnea
tione vl' ablutiōe capitis aq̄ frigida idigem⁹ speculatiōe.
Et qn̄ Gal. fuit de ea locut⁹ nō posuit sufficientes cōditio
nes:nec de ea ego dubito:nisi qa caput ē mēbrū fridū ꝑ
nām:ꝛ in sūma vtrū dēat balneari aut nō:dico ꝙ non. Et
post hec oia cibari dʒ laudabili cibo sic carnibus galli-
ne:ꝛ pane ꝑfecto vt dcm̄ est ꝑparato:ꝛ carnib⁹ edinis:ꝛ
annalis agni:ꝛ vituli lactētis. ¶ Hora vo cibādi erit cū
Cōtra Ga. oēs digōnes fuerint celebrate. E fm̄ sniam dicētis ꝙ hō
bis i die cibet. erit nec̄iū:vt bis exercitet:ꝛ bis balneet.
¶ Et Gal. dic̄ ꝙ qdā medici dicūt ꝙ h dn̄t ter in die cele
brari. ꝛ h eidē placere vī de q̄ nō modicū āmiror:qd ē. qꝛ
si hoc fiat ter:ꝛ hore cibi tertiā sectionē hēbūt:qd ē. qꝛ cū
corpus iuuenis h regimīe vtētis sit fortis nāe:ꝛ bone di-
gestiōis nō idiget vt ipi⁹ cib⁹ tertia digōne diuidat:ꝛ hec
partitio nō cōuenit nisi senib⁹ ꝛ debilib⁹ nā:vt idem ipse
Ga. refert. Et si aliquis diceret ꝙ huius partitiōis necessi
tas ꝓpriā necessitatē sequeret:inde error ꝓuenit qꝛ con
trariū hʒ veꝝ:qd ē. qa necessitas partitiōis horaꝝ exerci
C tiū ꝛ balneoꝝ sequit necessitatē ꝑtitionis horaꝝ ciborū.
Rasis Tn̄ noui medici sentiūt ꝙ cōueniētia tēpora comedendi
tēperatis cōplōnib⁹ sunt vt trib⁹ vicib⁹ duob⁹ celebret
dieb⁹. Et sil'r exercitiū ꝛ balneū debēt fieri trib⁹ vicibus
duob⁹ dieb⁹ ꝛ isti mihi vident veritati magis appropin-
quare:ꝛ ēt mirabilis Auenzoar huic assentire videtur.

¶ De regimīe corporis tēperati per coitum. Cap. 7m.

ET COITVS huic moderato vsu cōueniēs exi
stit ita vt ꝑ hoc eidē nihil accidat ex eis q̄ ꝑter natu
ram sunt:ꝛ hoc non cōcedim⁹:nisi qa sperma ē vna
superfluitas ꝑparata a nā. vt expellat sicut alie su
perfluitates:excepto ꝙ ise bona est:ꝛ ideo propter par
uū errorē euacuationis ipsi⁹ fit magnū nocumētū:ꝛ plu
rimi sapientū prohibent vsum coitus in cōseruatione sa-
D nitatis. Itē si exercitiū est aliquo modorū cōueniens post
coitū illud est nocumētum coitui repugnans. Et qa coit⁹
desiccat corpora ꝛ virtutes debilitat:ꝛ euaporat corp⁹:
necesse est vt fricatio que post coitū fit hec nocumenta
coitus recompenset. Et necesse est:vt hec fricatio habe-
at asperitatem vt poros constipet ꝛ membra confortet:
ꝛ fiat cum oleo multo.

¶ De regimine eius per somnum ꝛ vigiliam. Cap. 8m.

ET SOMNVS ipsius necesse est ēt vt sit tēpe-
ratus fm̄ exigentiā nature:ꝛ vltra hoc in somno vl'
vigilia nō cogat nāꝫ. Et hec oib⁹ obseruari dn̄t nisi
in ipsius regimēto cōmiserit peccatū aut aliud ex-
trinsecū ei non superuenerit. Sed si in ipsius regimēto
peccauerit idiget correctione vt repugnet huic per con
trarium. v. g. si comedat aliqua stiptica:ꝛ ex h ventrē ha
beat cōstipatū:necesse est vt rebus pinguibus vtat. Et si
hoc accidat cibi paucitate:ꝛ tpis lōgitudine ꝑ cōtrariū

corrigatur. qa plurimū ēt cā cōstrictionis suꝑfluitatū est E
propter rerū extrinsecarū malam cōplōnē:h est calidita
tis ꝛ frigiditatis ob hoc. qa cōseruari ab istis difficile est:ꝛ
cum dico hic superfluitatū cōstrictionē nō solū stercoris
ꝛ vrine itendo:ʒ totius corporis superfluitates q̄ ex eo
manant sicut ex meatu q inter epar ꝛ fel existit:ꝛ inter
epar ꝛ splenē:ꝛ qui ꝓuenit ad palatum ꝛ nasū:ꝛ vl'r qn̄
hec mēbra regimē dimittunt indigent medicinis has suꝑ
fluitates eūantib⁹. ¶ Et scias ꝙ exercitiū ē vna ex reb⁹ q̄
indigent correctione si in ipo delinquit ꝛ peccatū qd ma-
xime in exercitio cōmittitur est illud qd noiatur labagi. i.
sicut pigritia aut lassitudo q̄ post exercitiū accidit. ¶ Et
iā diximus in his que ꝑterierunt ꝙ labaget qd prouenit
a reb⁹ extrinsecis sunt tres spēs simplices. vna est vlcera F
tiua. scda ē extēsiua. tertia ē apōsa:ꝛ vlceratiua est illa q̄
fit ab humore calido:ꝛ fit ēt pp retentas superfluitates
non dissolutas ꝑ exercitium. aut pp humiditates liquefa
ctas ex pinguedine ꝛ carne ꝓpter immoderatum exer-
citiū. Unde necesse est vt medicine adhibeantur:vt has
superfluitates euacuent ꝛ dissoluant:ꝛ hoc fiat fricatio-
ne leui ꝛ multa:qꝛ hec fricatio propter sui lenitatē nō op
pilat. immo dissoluit:ꝛ quia multa eūat:ꝛ debet etiā fieri
cum oleo calido veteri stipticitate carēte. Ex balneo vo
magis nec̄ium est aereum:deinde tepidū aqueū:ꝛ cibent
cibis subtilioribus humidioribus:atqꝫ frigidioribus soli-
to:ꝛ paucioribus q̄ꝫtitate. Et correctio extensiue debet
fieri mollificatione:ꝛ idcirco debet fieri fricatio lenis cū
oleo calefacto i sole:cū oleo anhetio:ꝛ cū oleo camomel
lino inutile non est:ꝛ est necesse morari in balneo tēpera
to:ꝛ morā in ipso trahere. ¶ Correctio apōse que cū ex-
tensione fit:ꝛ lesiōis sensibilitate:ꝛ q̄ꝫtitatis membri aug-
mētatione tribus efficitur modis. Euacuatione. vʒ. infri G
gidatione ꝛ mollificatione:propterea indiget fricatione Idē ad litterā 3° de
subtili leui ꝛ multa:ꝛ debet multam attrahere moram in tuenda sa-
aqua calida vel tepida:ꝛ inungi multo oleo tepido:ʒ in nitate
estate oleū de befascegi. i. violaceū vtili⁹ existit. Et cibus
paucitatis istius spēi paucior debet esse cibo aliarū spe-
cieꝝ paucitatis ꝛ frigidior. Hec est regimē temperate cō
plexionis in etate iuuentutis vsqꝫ ad. xxxv. annum.

¶ De diminutione cibi. Cap. 9m.

POST HEC vero exercitium diminui ꝛ cibus
subtiliari est necesse:ꝛ cibi sint humidi aliquantu-
lum ad calorē declinantes:ꝛ i seniū etate exercitiū
fiat equale sicut itineris suauis:ꝛ calidis ꝛ humidis idigēt
cibis:ꝛ hoc regimen latitudinē hʒ fm̄ magis ꝛ minus in
pl'alitate ꝛ diminutione annoꝝ:ꝛ tales in vnoquoqꝫ die
cibent:ꝛ supradictum exercitium eisdē ꝑcipiat:ꝛ belneū
ꝛ fricatio. Et quia in corporibus senū vtplurimū super-
fluitates gn̄antur:ꝛ non sufficit exercitatio illa superflui H
tates eūare potenter. nec̄io oportet in conseruatione sa-
nitatis vt cibis medicinalibus aut medicinis potiantur.
Et ꝓpter hoc in principio suarum comestionū opʒ vt re-
bus humidis reficiant:vt bletis elixis:paratis cū almu-
ri:oleo ꝛ sale:aut in alijs sil'r ꝑparatis. Clystere vo leniti-
uū vltimū eis existit:ꝛ vti debent ficubus cū semine vrti
ce:ꝛ croco:ꝛ sil'ibus ante cibū:ꝛ aqua mellis existit vti-
lis maxime istis qui neqꝫ vinū neqꝫ ceruisiam bibunt:ʒ
vinum vtilius potest existere inter alios potus. ceruisiaꝝ
que fiunt ex passulis:meliores ille existunt que ex passu-
lis carentibus nucleis fiunt. Et hoc ideo quia res q̄ no-
biliores sunt senibus sunt ille in quibus virtus stiptica nō
reperit:eo ꝙ resistunt ambabus suis qualitatib⁹ ei quod
queritur in eis:ꝛ debet esse vetus ceruisia vsqꝫ ad finem
sue perfectionis:ꝛ color suus sicut color vini. Et ceruisia
que in nostra fit terra vetus non appellatur nisi spatio
sex mensiū transcendat. Et in minori tempore nō est con

I neniēs conseruationi sanitatis: ꝛ ēt vinuȝ terre nostre nō appellatur vinū vetus nisi ꝯsequaꝛ spatiū vniꝰ anni aut medij. Et si in senibus sunt mēbꝛa lesa per naturaȝ: exercitium eis conueniens non erit. qꝛ senex cui exercitiū oꝛdinatur: est ille in quo nālis lesio mēbꝛoꝛū nō est. Et senibus neč̄iuȝ est balneum ter in mense: aut quater. Et iam diximus ꝙ iuuenes istius cōplōnis non indigent balneo ad regimen sanitatis: ȝ senes indigēt eo ꝑpter eoꝝ exercitioꝛū paucitatē: qꝛ regimen senū cōpositū est ex ꝯseruatiuo ꝛ p̄seruatiuo. Et dr̄ia istoꝛuȝ duoꝛū regiminoꝝ ē in h ꝙ vnū ꝑ sil'e aliō ꝑ dissil'e fit. Et ē neč̄iuȝ senibꝰ vitare cibos grossos inter alias res. Et si contingat eos aliqn̄ comedere associes eos rebus subtiliatiuis. Sȝ lac bonū ē senibꝰ venas hn̄tibꝰ largas: ȝ neč̄iuȝ est vt cū melle vtaꝛ. Senes vō fride cōplōnis ꝑ nām ꝛ venas hn̄tes strictas lacti nō approximēt. ¶ Hucusqȝ locuti sumꝰ ō regimine tēperate cōplōnis qual'r regēda sunt coꝛpoꝛa ab īfantia vsqȝ ad senectutē: ꝛ q̄ȝuis ista regimina sint lōginq̄ a possibilitate istiꝰ ꝯseruationis: tn̄ regule sunt oꝛdinate volenti suā sanitatē cōseruare: ꝛ si in hoc deficit: coꝛrigere dȝ cuȝ
K euacuātibꝰ superfluitates: ꝛ cū medicinis o ppilationes aperiētibus: ꝛ putrefactioni ꝛ apatibus resistentibus.

¶ De regimine coꝛpoꝛum habentium distemperantiam compositam. Cap. 10m.

DEHINC volumus loq̄ de regimie aliarū complexionū. Et dicimꝰ ꝙ istoꝛū coꝛpoꝛū due sunt species. vna ē sup cuius mēbꝛa oīa dn̄aꝛ mala complexio distēperata ex loco ꝛ cōplōnibꝰ distēperatis: ꝛ alia ē super cuius mēbꝛa mala cōplō dn̄aꝛ: q̄ in ipsis recipit diuersitatē. v.ḡ. sicut cerebꝛū calidū ꝛ stōchꝰ frigidus: ꝛ h spēs fm Gal'. ē deterioꝛ p̄ma. ꝛ maxime qn̄ talis cōplō in mēbꝛis radicalibus sita est. Et regimē istoꝛuȝ magis est propinquuȝ preseruatiue q̄ȝ cōseruatiue maxie in illis quibus mēbꝛa p̄ncipalia in suis cōplōnibꝰ sunt discrasiata: ꝛ h regimē est q̄si mediū inter regimē coꝛpoꝛuȝ que nō sunt lesa: ꝛ conditioneȝ aptitudinis q̄ egritudinē adducit: sicut in coꝛpoꝛibꝰ sanis exn̄tibus in q̄bus ē vnū signū aut plura q̄ egritudinē ꝑnosticanꝛ: ꝛ ego narrabo in hac parte: in eo quod futurū est.

¶ De regimine coꝛpoꝛum calidoꝛum. Cap. 11m.

DEINCEPS volumus narrare de mala cōplexione simplici: ꝛ incipiemus a calida. Et dicimꝰ ꝙ
L in cōplōne istoꝛum nō appareti p̄ncipio multa lesio: ȝ cū ineteraꝛ ipsaȝ siccitas comitaꝛ: ꝛ sup coꝛpoꝛa taliū cholera citrina dn̄aꝛ: ꝛ iō opȝ vt eoꝛū exercitium sit facile ꝛ suaue cum suaui deambulatione ꝛ getatione. Sȝ ꝙ dicit Hip. ꝙ coꝛpoꝛa cal'a debent qescere ꝛ non exercitari: nō dȝ itelligi nisi remisse: qō est. qꝛ oīmoda quies coꝛpoꝛis nō ingreditur viam sanitatis. Et ob h necesse ē vt exercitiū sit cū suaui fricatione tēperata: q̄ qdē fricatio cremētū efficit in carne. ꝛ ipsi fricationi associeꝛ aliq̄ ex oleis inunctio ex oleis frigidis: vt oleo violato: ꝛ sil'ibus. Et balneenꝛ in aq̄ tepida ad hoc vt ex coꝛpoꝛibꝰ eoꝝ supfluitates fumose resoluanꝛ. Sȝ aer balnei eis vtilis nō ē: ꝛ si postea balneanꝛ in aq̄ frida ꝑdest vt coꝛrigatur dānū si qō aq̄ cal'a facit: ꝛ eoꝛū refectio sit bina i die:
M ꝛ si siccitas in eis multum manifestareꝛ tertia refectione vtantur. Sed spēs ciboꝛū fm ꝙ dicūt medici dȝ eē fȝ sil'itudinē in sanitate p̄ntis conseruatiōis: ꝛ isti cibi ōbēt esse calidi: aut calidi ꝛ sic. ꝛ si volūt eoꝝ cōplōnes alterare dȝ fieri ꝑ ꝯriū: tn̄ paulatiȝ ad h regimē accedāt. Sȝ dico qꝛ iste cōplōnes q̄ exeūt a tēpamēto ad vnā extremitatum ipse sunt ꝓxime illi pti vt icidāt egritudines ex gn̄e illius cōplōnis: ꝛ h fit cū supuenit aliq̄ cā extrinseca: ꝛ pp hāc aptitudinē q̄ i eis ē iuēta. dico ꝙ eoꝛū regimē ꝑ sil'e ex toto fieri non dȝ: ꝑpea qꝛ tales cōplōnes q̄les iste sunt fm vnū modū nō ꝑseuerant. imo sunt mobiles v̄sus egritudi N
nē cōplōnalem. Et ꝑpter hāc cām intelligere non dēmꝰ in regimēto suoꝛū ciboꝝ cōseruationē: imo ꝛ preseruationē ad resistēdum ei qō accidere eis posset ex pte suarum preparationū malaꝝ. Et ꝑpter hoc totū est necesse vt in cibis sit aliqō contrariū cōplōnibus eoꝝ: ꝛ hoc est ꝑpter timoꝛem occasionum extrinsecarū. Nam ex parte complexionis solius non est timēdum vti sil'ibꝰ in toto: ꝛ hec est sn̄ia illoꝛū qui sn̄iam istam seruant: q̄ȝuis ex toto h non declarēt. tn̄ istud regimen non sufficit nisi euacuetur humoꝛ qui hanc fouet cōplexioneȝ ꝑ vomitū aut per fluxū ventris: ꝛ debes intendere euacuare illū humoꝛē per locū cōsuetū a nā. ita ꝙ si ꝑ vomitū: per vomitū. ꝛ si ꝑ fluxū vētris: ꝑ fluxū. ꝛ meliꝰ ē ꝑ fluxū. qꝛ talis eūatio ē magis nāe manifesta. Et mihi v̄r sufficere: vt hn̄s hāc cōplōneȝ O
calidā: vel calidā ꝛ siccā: purgeꝛ cū tamarindis violis ꝛ myrabo. citrinis: ꝛ alubleb. i. coꝛriȝiola ꝛ sil'ibꝰ. ꝛ iste complexiones calide: aut calide ꝛ sicce fm plurimuȝ sunt vapoꝛose ꝛ fumose: ꝛ ob hoc balneatione indigent ne cito effimeram incidant: ꝛ similiter si tenui dieta lōgo vsi fuerint tpe. Et bonum est istis aliqn̄ post cibum balneari vt eoꝛum coꝛpoꝛa impinguentur: sed q in dextro latere sentiet grauitateȝ hoc vitare debet: ꝛ est necesse vt rebus vtatur ex oppilatiuis. Neqȝ istis ē cōueniens potatio vini: ꝛ si bibāt vinū bibere debēt aquosum. Et vl'r dico ꝙ regimē cōplōnū calidaruȝ ꝛ sic. ꝛ calidaruȝ simpliciū nō diuersificaꝛ i fine nisi fȝ plus ꝛ minus: quia impol'e est vt caliditas in fine non deueniat ad siccitatē: ꝛ vtile est istis oxiȝacchara in tpibus calidis frigida cuȝ aliq̄bꝰ seminibꝰ ꝛ herbis q̄ habēt virtutē aperitiuā ꝛ prouocatiuaȝ sine caliditate: sicut est semē scariole: ꝛ capillus veneris: ꝛ ēt semē apij: cuius sit sua virtus repressa in q̄ȝtitate cū semi- P
nibus melonis: ꝛ cucumeris: aut cū alia re q̄ hēat tēperare caliditatē ꝛ sic. materieꝝ dictarū: quēadmodum est stipes scariole ꝛ viole. Et mirabilis Auēȝoar dicit ꝙ in oībꝰ locis in quibus vtimur oxiȝacchara debemus vti floꝛe nenufaris: ꝛ maxie calido tpe. Et dicit per experiētiā ꝙ nenufar hȝ sua propietate preseruare tales a febꝛe. Iteȝ dicit ꝙ semper cū oxiȝacchara debemus vti rebus q̄ os stōchi fortificāt sicut aq̄ masticis: aut cinnamomū aut spica: quia acetū inq̄ȝtū est acetum os stomachi ledit. Et mihi v̄r ꝙ aq̄ oꝛdei tpe calido sit regimē cōueniens: dummodo cū ipsa sit aliqd qō reprimat nocumētū oꝛis stōchi ex ea. ¶ Et qui hn̄t cōplōnē siccā necesse hn̄t eoꝝ coꝛpa humectare: ne in eis acceleret senectus: ꝛ hoc dȝ facere cū cibis humidis laudabilis chimi: sicut ē caro pulloꝛuȝ iuuenū: ꝛ vti balneo aque dulcis tepide: ꝛ fugere laboꝛē ꝛ vigiliā: ꝛ oīa accidētia aie q̄ coꝛpoꝛi faciūt acqrere caliditatē: sicut furoꝛ ꝛ ira: ꝛ eoꝛū sil'ia: ꝛ assue facē ea q̄ coꝛpoꝛi adducūt delectationē ꝛ gaudiū: ꝛ vt extrinseca que eis intēdimus facere sint ꝯria sue cōplōni: vt folia salicis ꝛ vitis ꝛ aq̄ frigide: excepto gaudio tēpato: aere temperato: ꝛ mobilibus lectis: ꝛ audire sonos amenos eis conueniēs est. ¶ Sȝ cōplōnibꝰ cal'is ꝛ hūidis supueniūt egritudines putride ꝛ discursus supfluitatū: ꝛ maxime tēpoꝛe iuuētutis. Et idcirco necesse ē vt exercitenꝛ forti exercitio ꝛ veloci: ꝛ vtanꝛ fricatione multa ꝛ forti: ꝛ ꝙ ēt balneenꝛ an̄ cibū: ꝛ opȝ vl'r stōchū taliū ītueri. nā si ipsius cōplexio ad malā cōplōnē cōuerteretꝛ hūoꝛes totiꝰ coꝛpis ad idē ōclinarēt: ꝛ tūc cibꝰ eoꝛū ōclinaret ad fridigatē ꝛ siccitatē. Et ista cōplō nō ē tēpata sic opinatus ē Gal'. Et antiq̄ dixerūt ꝙ cōplō nālis ē cal'a ꝛ hūida: qꝛ cū cōparamus cōplōnē nālē inq̄ȝtū est media extremitatibꝰ tūc dicimus ꝙ est tēperata eq̄lis ꝛ extremitates intelliguntꝛ h viij. cōplōnes. Et qn̄ ipsam cōparamus dominio superfluitatis elemētoꝝ que sunt in ipsa. nos dicimus ꝙ sit calida

Vide 3° aforismo 23° fo. 2° 18° cōmēto ꝛ 3° techni ꝛ 17. comēto ca. 6. Q

A lida ⁊ humida: eo q̄ calitas ⁊ humiditas plus dn̄antur
in ipsa q̄ȝ friditas ⁊ siccitas: ⁊ nō dicimus hic cōplonem
temperataȝ hanc de qua loquimur hic q̄ sit cala ⁊ hu-
mida nisi cōparatione ad nālem. ergo cum dicimus cali
dam ⁊ hu. esse temperatā nisi equiuoce dicitur. Et Gal.
met dicit q̄ nālis dr̄ respectu extremoruȝ: ⁊ calida ⁊ hu.
cōparatione tēperantie dicit̄: ⁊ ideo dubitatur fm̄ hoc
tempus q̄ hec temperata complexio non inueniatur.

¶ De eūatione corporum calidorum. Cap. 12m.

DEINCEPS reuertamur ad id a quo separati
fuimus: ⁊ dicamus q̄ nō opȝ appropriare con-
seruationē sanitatis solū super exercitium bal-
neationē ⁊ cibos habentibus hanc cōplexionē:
verū opȝ cum hoc euacuare superfluitates cum medi-
cinis laxatiuis a capite per viā sternutationis: ⁊ garga-
rizādo ore masticē ⁊ grana staphisagrie: ⁊ etiā puocādo
vrinaȝ: ⁊ medicine ɔueniētes ad purgādū habētes hāc
B cōplonem sunt medicine leues sicut agaricus turbith: ⁊
chartamū. Et opȝ q̄ isti multū ab oppilonib⁹ sibi caue-
re debeāt: ⁊ iter ceteras cās putrefactiōis huic resiste-
re debēt euacuādo humorē q̄ putrefieri ɔsueuerat: ⁊ cū
medicinis resistentib⁹ putrefactioni suis qualitatibus ⁊
suis pprietatibus. q̄ q̄r nā putrefactionis stat per exⁿeū
calorē cuȝ humiditate supflua fetida sicut sunt ei medi-
cine odorifere in vltimo ɔrietatis. Et si tu feceris vnaȝ
cōpositionē in qua oēs iste virtutes aggregent̄ erit vlti-
ma medicina ad ɔseruationē sanitatis ipsoruȝ dūmō re-
presse sint in illis eius virtutes qb⁹ nō idigēt. ¶ Sȝ cō-
plexio frigida dȝ ɔseruari cuȝ rebus calidis sine hume-
ctatiōe. vȝ. exercitio balneis siccis cibis ⁊ his similibus.
¶ Sȝ cōplo frigida ⁊ hu. dȝ regi cū regimine calefaciē-
te ⁊ exiccāte: ⁊ cū multiplicatiōe exercitij: ⁊ indiget eua-
cuatione ppter supfluitates q̄ a tali cōplone generant̄.
¶ Sed cōplones frigide ⁊ sicce ceteris sunt ɔteriores:
⁊ indigent in earū regimine calefacientib⁹ ⁊ humectan-
tibus: ⁊ leui fricatiōe: ⁊ dulcis aq̄ balneo: ⁊ exercitio tē-
C perato: ⁊ somno lōgo. Et vlr cōplexionis humide indi-
gent inter refectionē ⁊ refectionē mora lōga: queādmo
duȝ sicce indigent breui. ⁊ cōplones frigide ⁊ sicce indi-
gent superfluitatū eūatione vt humoris melici. Et medi
cine ad hoc valētes sunt myrab. indi. ⁊ polypodium. Et
vina aromatica sunt cōueniētia valde huic cōplexioni.
Et coitus nocet plus ceteris oibus cōplexionib⁹ maxie
frigidis ⁊ siccis. Et inter cōplexiones: calida ⁊ humida
superfluuȝ tolerare pōt leuius: ⁊ que peiores sunt frigi-
de ⁊ sicce existūt. humide vō medio modo se habent cir
ca illud. Ista sunt regimina cōplexionū distēperataruȝ
in qualitatibus actiuis ⁊ passiuis. Sed cōplexiones di-
stemperate solum in passiuis tantam non recipiūt lesio
nem: quantam distemperate in vtrisqȝ aut in actiuis.

¶ De resumptione extenuatorum. Cap. 13m.

SED REGIMEN corpoꝝ extenuatoꝝ dȝ esse per
ɔtrariū causarū extenuatiōis: vt si fuerit huius cau
sa calitas cum siccitate mēbroꝝ valebit frida ⁊ hu-
mida dieta: ⁊ si causa extenuationis fuerit propter
D debilitateȝ attractiue que est in membris: inunctio olei
oliue affert iuuamentum: dūmodo solum stet super mē-
bra donec trahant cibum ⁊ non plus: ⁊ si morā contra-
xerit nimium dissoluet. ⁊ alterabit: ⁊ si causa exiccatio-
nis erit super virtutē digestiuā frigiditas administrent̄
ea que confortent digestiuā. sicut vinum ⁊ ea que scis: ⁊
vlr extenuatio siccitati associatur. ¶ Sed siccitas ali-
quādo puenit ppter dissolutionē multā. ⁊ aliquādo p-
pter paucitatē digestionis: ⁊ aliqn̄ ppter vsum ciboruȝ
siccoꝝ. Et rectificatio istoruȝ est facilis: ⁊ extenuatio cor
porum pinguium fit per contrarium: fm̄ q̄ tu scis.

¶ De conseruatione corporis cuius membrū est distem E
peratum. Cap. 14m.

HVCVSQVE narrauimus regimen distēpera-
te cōplonis vlr. Deinceps narrare volumus de
regimine distēperate in singulis mēbris. Et dici-
mus q̄ regimen istarū complonū plus igredit̄
genus ɔseruatiōis q̄ȝ regimen complonis distemperate
cōmunis. Et intentio nr̄a in tali cōplone q̄lis est ista: est
vt vtus illius mēbri fortificet suā cōplonē tēperādo et
eūando supfluitates q̄ in eo gn̄ant̄: ⁊ remouere causaȝ q̄
illā gn̄at supfluitatē ɔsiderādo vtrū sit lesum in se aut p
alterius mēbri cōpassionē: queādmodū stōchus in aliq-
bus hoibus est lesus p se: ⁊ in alijs p cōpassionē cerebri:
⁊ mēbra q̄ magis dānificant̄ alijs sunt membra pricipa
lia: cū cōplo erit alteri ɔria. v. g. cū epar est calm̄: ⁊ sto-
mach⁹ frid⁹: ⁊ corp⁹ est extenuatū: ⁊ renes arenis abun-
dāt: vl vt in corpe extenuato testiculi multū gn̄ant sper
ma in talib⁹ idigemus regimie mixto: ⁊ plus istare distē- F
perātie piculosiori. ita q̄ aliud obliuioni nō tradat̄: et h̄
igredit̄ doctrinā de ingenio sanitatis: ⁊ ob hoc nō plura
his dicem⁹. Sȝ regimē ɔseruatiuū est de gn̄e curatiui si
cut dicem⁹ postea. Et scias q̄ deterior harū cōplonū est
illa q̄ ē i cerebro ɔclināte mltū ad calitatē aut friditatē.
iō q̄ qn̄ cōplo cerebri ē ad malitiā ɔuersa est cā aduēt⁹
mali multi ⁊ magni: queādmodū sūt apata colli. ⁊ sqnā-
tia ⁊ oris pustulatiōes: ⁊ apata vulue: ⁊ raucedo: ⁊ pthi-
sis ⁊ tussis: ⁊ dissinteria: ⁊ alia istis silia: ⁊ aliqn̄ currunt
supfluitates iste ad stōchū: ⁊ corrūpūt ipȝ: ita q̄ si fluxus
fuerit frid⁹ ɔuertet ipȝ ad friditatē: ⁊ cōplo toti⁹ corpis
corrūpet̄: ⁊ cū h̄ patiēs eructuatiōes emittet acetosas:
vt mihi tpe iuuētutis accidit: q̄r me⁹ stōch⁹ pp malitiā re
giminis malā acqsiuit cōplonē: ⁊ medic⁹ me⁹ ignorās eā
⁊ exit talr q̄d fuit ɔfirmata q̄ ipsaȝ remouē nō potuit. ⁊
ego ignorās oino erā scie medicie: ⁊ ab hac oēs distēpe
rātie mee ortū hn̄t. Et qn̄ distēperātia fuerit cala flux⁹ G
humoꝝ in aliqb⁹ erit calid⁹. rememoratio vō oium haꝝ
in caplo de igenio sanitatis ɔtinet̄. ¶ Sȝ ɔseruatio cō-
plonis cerebri vt nō discrasiet̄ est vt si est fridū suppo-
nant̄ ei res exiccatiue hn̄tes calitatē cū aromaticitate:
sic mac. ⁊ gariofili puluerizati. postq̄ȝ cū vino fuerit ablu
tū ⁊ euacuent̄ supfluitates q̄ in ipo ɔtinue gn̄ant̄ cū ster
nutatiōe ⁊ fricatiōe q̄ fiūt cū radice nucis: ⁊ ēt gingiuaꝝ
fricatio ɔfert. Et crebra masticatio masticis: ⁊ vti medi-
cinis q̄ eūant humores in eo abūdātes tpib⁹ cōgruis: et
maxie in vere ⁊ autūno. ¶ Sȝ cerebrū distemperatū in
caliditate in quo supfluitates cale gn̄ant̄ p ɔriū hui⁹ cō-
seruat̄: ⁊ hoc fit inungēdo caput eius oleo ro. ⁊ eūando
humorē ɔtristantē fm̄ q̄ meli⁹ vr̄ ɔuenire. Et vlr cere-
brū magis alterat̄ friditate q̄ȝ caliditate: ⁊ pp h̄ opȝ ipm
a frigore ɔseruare ɔseruatiōe vltima. Sȝ regimē illorū
quoꝝ ipole est regere ipsos isto regimine: necesse est cō-
seruare eoꝝ q̄litates: qm̄ sicut est eq̄lis cōplonis a sua na
tiuitate vr̄ mihi vt egritudines eisdem supueniētes sint
ex repletione: ⁊ ob hoc idigēt eūatione vli. vȝ. flōmia: ⁊
maxime si in eo apparuerint signa repletionis. ⁊ opȝ cū H
hoc vt abstineāt a cibis multi nutrimēti. Sȝ q̄ nō hȝ cō-
plexionē tēperatā maior pars suarū egritudinū a malis
humorib⁹ hȝ puenire: ⁊ ob hoc opȝ ipsos abstinere: ⁊ sci
re illos euacuare ɔsiderādo semp q̄ȝtitatē eūonis vt nō
sit supflua nec diminuta: eo q̄ tales sunt qb⁹ vna eūo suf
ficere vr̄ in vere: ⁊ tales sunt q̄ idigēt duabus: vna. s. in
vere: ⁊ alia in autūno. Et ego dico q̄ illi q̄ vtunt̄ potio-
nib⁹ in septimanis annoꝝ: aut in medietatib⁹ eoꝝ recti⁹
faciūt q̄ȝ illi q̄ omni anno purgatiōes exercēt: qa nos vi
demus q̄ egritudies vt plm̄ nō accidūt hoib⁹ nisi circui
tib⁹ terminatis aut circa ipsos. Et iō circa vnūqq̄ȝ indi

I niduũ hoc eſt ꝯſiderandũ:qm̃ ſpero ꝙ cũ hoc regimine
multi potuer̃t euadere ab egritudinibꝰ eis accn̄tal'r eue
niẽtibꝰ:⁊ ꝯuenit ēt vt q volũt mutare ꝯſuetudīne malā:
vt mutāt ipſam ſuo poſſe paulatim ne terreant ſubito.

¶ De conſeruatione corporum que preparata ſunt in
egritudines cadere. Cap.15m.

DEINCEPS volumus tractare de corporibꝰ q̄
ꝓpinqua ſunt: vt in egritudinē cadāt: vt eorum
malis aptitudinibꝰ obuiemus. ¶ Et vl'r dicimꝰ
ꝙ genus p̄ſeruationis futurarũ egritudinũ fieri
dʒ qn̄ aliqd̄ ſignũ manifeſtaſ:tũc recte eſt ex genere cu-
re egrotātis in p̄nti.v.g̃.reſiſtere lepre vt nō fiat eſt ideʒ
cũ rebus quibꝰ curaſ qn̄ eſt:illud idē dicimꝰ in aliȷs egri-
tudinibꝰ. Malarũ v̄o aptitudinũ ⁊ manifeſtior eſt illa q̄
dr̄ ſpōtaneus labor:nā qn̄ hic corporibꝰ adeſt p̄parata
K ſunt in infirmitatibꝰ multis:⁊ ob hoc de iſto vl'em ſermo
nem faciemus ꝙ nō erit ſimile aliȷs malis aptitudinibus
ꝓpriȷs in omni egritudīe:eo ꝙ modus obuiādi illis apti
tudinibꝰ malis eſt vnus ⁊ idē modus cuʒ cura egritudi-
num ipſarũ.⁊ idcirco id nō eſt recitandus. Et ſcias ꝙ nō
obliti ſumus de ꝯſeruationibꝰ corpoꝝ tēpore corruptio
nis aeris:ſed in poſterũ dicemus. ¶ Sed icipiemus loq
de labore.⁊ dicemus qd̄ iaʒ dictũ eſt in libro egritudinũ
ꝙ pōt eſſe tribus modis. Unus eſt labor vlceratiuus:et
h' ſpēs fit ab humoribꝰ chol'icis q hoc mouent:⁊ de hac
ſpē ad p̄ns itendimꝰ loqui. Alia ſpēs dr̄ extēſiuus:⁊ h' ex
ſanguis m'ltitudine fit:⁊ ſm̄ aliquos dr̄ vētoſus. Tertia
ſpēs dr̄ ap̄oſus ⁊ cōpoſitus ex extēſiuo ⁊ vlceratiuo:⁊ d̄
eiꝰ ꝓprietate eſt vt ſupueniat oībꝰ mēbris apparitio cre
mēti circa oīa extrema. Et volumꝰ icipe a cura oēs has
ſpēs ꝯtinēte:poſtea v̄o de vnaquaqʒ ſpē loquemur ꝑ ſe.
Et dicimus ꝙ cā efficiēs eſt mala cōpl'o mālis.g̃ medici-
na cōicās iſtis ſpēbꝰ erit aut alteratiua aut euacuatiua.
L Et alterationē ⁊ eũationē facit nā cuʒ cibis ⁊ medicinis
q̄ habēt diſponere humores ad hũc finem:⁊ aliqn̄ adiu-
uāt ad h' ſomnus qes ⁊ fames. Et eũatio fit cũ medicinis
q̄ ꝓuocant vrinā ⁊ ſudorem ⁊ ventũ:⁊ eſt cũ exercitio.⁊
hec fiũt:q̄a ars ſequiſ curſuʒ nāe:⁊ iſte ſunt medicine cō-
municātes oibus ſpēbus ſupradictis:verum de ꝓpria
vniuſcuiuſqʒ iſtarũ volumꝰ dicē:eo ꝙ nō eũaſ vnaqueqʒ
iſtarũ ſpecieruʒ vna ſpecie euacuationis:nec alteratur
vnaqueqʒ iſtarum ſpecierum vna ſpecie alterationis.

¶ De remotione ⁊ preſeruatione corporum a labore vl-
ceratiuo. Cap.16m.

INCIPIAMVS nũc a labore vlceratiuo:⁊ dicamꝰ
ꝙ cā efficiēs iſtius eſt humor acutus mordicatiuus:⁊
tu ſcis ꝙ humor mordicatiuꝰ eſt chol'icꝰ:aut mel'icꝰ:
aut flegmaticꝰ ſalſus.iō q2 vnuſqſqʒ iſtorũ eſt mordicati-
uus. Sed chol'a eſt acuta ꝑꝑ ſuũ acumē:⁊ mel'ia ꝓpter
ſuā acetoſitatē:⁊ flegma ſalſum ꝑꝑ ſuam ſalſuginē:⁊ hic
accidũt alique diſtōnes:qd̄ eſt q2 iſti humores non effu-
giunt:qm̄ aut ſub cute ſolũ ſunt locati aut ꝓfundati in
muſcl'o:aut ſunt in muſculo ⁊ venis ex via qua iueniunſ
M in ſanguie p̄mo ꝓpinqua. Adhuc nō eſt longinquum.qn̄
ſint cũ iſtis humoribꝰ aliȷ humores mucillaginoſi:⁊ forte
nō ſunt:⁊ ſi ſunt nō effugiũt quin aut ſint in ſpōgioſitate
carnis aut in venis.⁊ ſi ſunt in venis:aut ſunt cũ pauci-
tate ſanguis aut cũ eiꝰ m'ltitudie. Et nō eſt multꝰ ſanguis
in venis:niſi cũ iſti hũores ſunt pauci:⁊ nō ſunt multũ elō
gati a cōpl'one ſanguis:eo ꝙ iuētio quorũdā in actu nō
fit niſi an̄ ꝯuerſionē ipſoꝝ in ſanguineʒ:⁊ aliq poſt ꝯuer-
ſionē in eũdē:vt ē chol'a ⁊ mel'ia:⁊ aliq cito ꝯuertunſ:⁊
aliq tarde.qm̄ qn̄ m'ltũ elōgati ſũt a ſanguie lōga idigēt
ꝯuerſiōe:⁊ q ꝓping ſunt in breui ꝯuertunſ:⁊ h' eſt qd̄ p̄t
dici de h' labore:⁊ vnuſqſqʒ iſtoꝝ ꝓpriaʒ hʒ medicinā. Et
dicimꝰ ꝙ qn̄ iſti hũores efficiũt laborē:⁊ ſub cute ſunt lo-
cati forte exercitiũ ⁊ fortis fricatio erit ſufficiēs medicia N
cũ balneo ⁊ cibo ſubtili:aut aq̄ ordei ⁊ ſquinçibin ⁊ ſil'ia.
Et qn̄ iſti hũores in poris ſunt locati nō idigēt exercitio:
ſʒ qete ⁊ ſomno ⁊ abſtinē a cibo:eo ꝙ iſta adducũt digō-
nē:⁊ ſero balneenſ in aq̄ tepida:⁊ cibis ſubtilibꝰ cibenſ
poſt aſſũptionē ſqnçibin:eo ꝙ ſqnçibin euacuat ꝑ vrinā
⁊ ſudorē illũ hũoreʒ q p̄t moueri a nā. ¶ Et ſi h' accn̄s ſe-
dabiſ:ꝑ h' tũc plene cāʒ huiꝰ cognoſcimꝰ:⁊ ſi nō ſedaſ:et
ſomnꝰ patiētis fuerit debilis ⁊ varius:tũc nō eſt humor
in carne ⁊ muſculis ſolũ:ſed etiā in venis. Et tũc cōſide-
randũ eſt ſi cũ iſtis humoribꝰ qui faciũt hũc laboreʒ ſunt
humores mucillaginoſi aut nō.⁊ dicimꝰ ꝙ ſi nō ſunt hu-
mores mucillaginoſi ⁊ humores facientes laborem ſunt
in poroſitatibus aut venis:⁊ tunc attendendũ eſt ſi cuʒ O
eis eſt ſanguis multus aut paucus: aut ſi illi humores
ſunt remoti a ſub'a ſanguinis aut propinqui. Et ſi pau-
cus eſt ſanguis ⁊ humores ſunt remoti a ſub'a ipſius:tũc
humor iſte faciēs laborē dʒ euacuari ꝑ pharmaciam
⁊ nō per flōmiaʒ ſm̄ ſpēm illius humoris faciētis labo-
rem:ſiue fuerit cholericus:ſiue mel'icus:ſiue flegmaticꝰ
ſalſus:qm̄ qn̄ iſti humores exeũt a nā in q̄litate:tũc indi-
gēt eũone cũ medicina attractiua:q̄ ꝓprie habeat reſpi
cere illũ humorē:eo ꝙ q̄litate peccāt. Sʒ ſi peccāt quā-
titate tũc faciēda eſt flōmia:ſic dixîmꝰ in libro de ige.ſa.
Et ſi iſti humores ſint cũ multo ſanguie:⁊ nō multum re
moti a ſanguis ſub'a:tũc in primis debēt eũari ꝑ flōmiā:
⁊ poſtmodũ ꝑ pharmaciaʒ:hoc eſt ſi nō adſint humores
mucillaginoſi. ¶ Qd̄ ſi cũ iſtis apparēt humores mucil-
laginoſi:tũc ꝯſiderādũ eſt ſi hũores fuerint in venis cuʒ
multo ſanguie:⁊ nō erũt multũ ab ipſiꝰ ſub'a remoti:tũc P
ſil'r debēt eũari cum flōmia:qm̄ cũ pharmacia difficile
eēt. Et ſi humores mucillaginoſi fuerint in venis m'lti cũ
ſanguie pauco:⁊ hũores laborē iſerētes a ſub'a ſanguis
fuerint remoti:tũc nō eſt flōmādũ nec pharmacādũ eo
ꝙ flōmia pernecabilis eēt:nec in pharmacia ꝓpoſitum
ſecuti eſſemus:q2 ꝓpter eoꝝ groſſiciē humores obediē-
tes nō eſſent. Sʒ plus fluerēt:⁊ etiā vene clauderenſ:⁊
hic iterponēda eſt qes medicinalis:⁊ ſubtiles cibi ⁊ ici-
ſiui ſine m'lta caliditate ad hoc vt m'lta in mēbris illoꝝ
ſparſio nō fiat:⁊ ꝯueniētius in hoc caſu eſt ſqnçibin de ſe
minibꝰ:cuiꝰ ſiccitas ſit reꝑſſa cũ radice liliȷ ⁊ viol'. Et aq̄
ordei ꝯueniēs hic eſt:⁊ maxie in iuuenibꝰ cũ radice feni-
culi.⁊ hidromel ēt. Et q2 i corꝑibꝰ iſtoꝝ vētoſitas groſſa
⁊ iflatiua gn̄aſ.ꝑcipit Hal'.dari diapipereon ⁊ diacymi
nũ. Sʒ in nr̄o climate hoc ē vitādũ:q2 poſſet f brē icita
re. Et ipſe Hal'.his nō vtebaſ niſi in tp̄e frido:⁊ frida cō
pl'one:⁊ medicine ſubtiles mēbra ītrinſeca ꝯfortātes cũ
remiſſo caloꝛ vtiles ſũt ſi c̄ darſine:⁊ aſſaꝝ:⁊ cinamomũ:
⁊ ambra:⁊ caſſia lignea:⁊ i arabico ichalicha:⁊ gariofili: Q
⁊ ſil'ia aromatica. ¶ Et ſi Hal'.aliquā iſtarũ repudiet fa
cit hoc ꝓpter ſuā ſtipticitatē:⁊ ſi cũ aliȷs cōpoſueris bo
na erit cōfectio ob hoc:q2 mēbra p̄cipalia ſunt in vlti-
mo debilitatis:⁊ maxie os ſtōchi in hac cōpōne maſtix
nō obmittaſ. Sʒ roſa nō eſt hic cōmendanda ꝓpter ſui
friditatē ⁊ ſicci.q̄uis ſit ꝯfortatiua. Sʒ ſticados eſt vlti-
mũ in hac cōpōne q̄litate ⁊ ꝓprietate.⁊ queādmoduʒ in
hoc caſu flōmia ihibeſ:⁊ vomitus rōne eadē. Sʒ qn̄ hu-
mores mucillaginoſi ſunt in muſculis ⁊ ſanguis venaꝝ ē
mũdus:tũc nō timēde ſunt res multũ calide ⁊ vrinā ꝓuo
cātes:ꝓpterea q2 tũc nō eſt timēdũ vt humor in mēbris
ſpargaſ. Et Hal'.hic vtiſ medicia ex pulegio fcā:⁊ mihi
multũ placet illa aut ei ſil'is. ¶ Et ſcias ꝙ mihi non fuit
neceſſe narrare hec ſigna ſignificantia dominiuʒ humo-
rum iſtoꝝ:nec ſigna ſignificantia quantitatē nec locũ.iō
q̄a omnia ſunt tibi nota in libro ſignoꝝ. Et tu debes ꝯſi-
dere in vrina in cognitione generũ humoꝝ qui inter mu-
ſculos

A feulos sunt: quantitatem debes sumere a regimine antecedente a complexione a tempore ꝛ etate: ꝛ alijs rebus in libro signorum dictis.

¶ De remotione ꝛ preseruatione corporũ a labore apostemoso ꝛ extensiuo. Cap. 17^m.

SED LABOR apõsus ꝛ extensiuus de necessitate proueniunt a sanguine multo: ideo conueniens est patientem p̃mitꝰ flobotomare: ꝛ autumando quantitates ſꝫ tempus ꝛ etatẽ ꝛ cõplonẽ sicut in libro de ingenio sanitatis docentur. Et sunt distinguenda mẽbra in enumeratione istius laboris. ita ꝙ si in capite grauitas affuerit cephalicam flobotomare debes: ꝛ si in mẽbris medijs basilicã: ꝛ cuꝫ ambas continuerit partes mediana erit flobotomanda.

¶ De conseruatione corpoꝝ tp̃e pestilẽtie aeris. Cap. 18.

B IN HAC particula adhuc narrare remãsit corpoꝝ preseruationẽ ab egritudinibus ab aere preter naturam. ¶ Et dicimus breuiter ꝙ aer vt alibi dictuꝫ est permutatur aliquãdo in qualitate: ꝛ aliquãdo in substãtia sua: sed cum sit in vno aut alio: tunc preparata sunt corpora recipere egritudines similes illi cõplexioni: tamen oĩa corpora ab istis dispõnibus non leduntur: sed solũ nocentur corpora p̃parata: nam si esset hoc oĩbꝰ cõe egrotarent oẽs in aere supradicto. Jccirco cõsidere debemus in regimine vl̃i omnes has continenti pmutationes: hoc est in apertione oppilationum: ꝛ in resistendo causis putrefactionis ex toto: ꝛ cum dico ꝙ oẽs has permutationes contineant: intẽdo permutationes que in substantia sunt. Sꝫ permutatio que in qualitate existit in vna. vꝫ. aut in pluribus regimẽ ipsis qualitatibus cõ-
C trariũ esse debet: ꝛ hoc regimẽ particulare est. v. g. si est distemperatus in caliditate ꝛ sic. cũ frigidis ꝛ hu. regi debet: ꝛ degere in septentrionalibus locis in q̃bus adhuc aer reprimatur roratione aque ꝛ folijs aromaticis humidis. sic omnibus alijs qualitatibus excedentibus contrarium apponatur. Et si magna caliditas non obstaret leuiter euacuande essent superfluitates que in tẽporibus illis essent generate. Sꝫ aeri corrupto in substãtia simil̃r resistendũ est euacuationibus vl̃ibus ꝛ cũ resistentibus epidimie a tota spẽ: ꝛ vtant̃ cibis frigidis ꝛ sic. a putrefactione remotis sicut aceto ꝛ lẽtibus: ꝛ aromatizare aerẽ cũ rebus resistentibus putrefactioni sicut cũ costo: ꝛ storace: ꝛ galbano. Et terbentine inest p̃prietas in h̃ casu. ꝛ theriaca maior isti tempori epidimiali multum resistit sumẽdo ab vno characte vsqꝫ ad ʒ. j. ꝛ post nõ debet comedere nisi celebrata in omnibus membris digestione: ꝛ hoc fit spatio sex horarũ. Bolus armenus ꝛ terra sigillata in aere pestilentiali magnum prestat iuuamẽtuꝫ. ꝛ per
D nomen Auẽzoar odor vrine hircorum confert multum: ꝛ dr̃ ꝙ ex aloes duas partes croci ꝛ myrrhe parteꝫ. j. de quo sumatur oĩ die pondus. xij. caratoruꝫ: cũ vrna. j. vini aqua mixti iuuat multum: ꝛ nõ est inuentus adhuc aliquis q̃ hac medicina sit vsus q̃ a pestilentia non securet̃. Sed in corruptione tp̃is calidi debent eligi loca alta in quibus regnet vẽtus septentrionalis aereꝫ mundificãs. Sed si corruptio in substãtia tota: habitãdum est in domibus terraneis: ꝛ cauernosis ꝛ loca alta vitare: ꝛ vitare oẽs fructus humidos: ꝛ tũc necesse est vt oẽs pisces tunc tp̃is penitꝰ sint nociui: ob hoc: quia sanguis ex istis rebus gñatꝰ ẽ cite corruptionis. Et sil̃r oẽs carnes exceptis volucribus montanis: sicut p̃dices ꝛ sil̃es istis. ꝛ vniuersaliter res: ventrem lenificantes hoc tempore optime sunt: queadmodum tamaridi: viole: cassia: ꝛ mãna: ꝛ quod dictum est in hac particula ſm nostraꝫ intentionẽ sufficiens est.

¶ Explicit Liber Sextus Colliget.

¶ Incipit Liber Septimus q̃ est de curatiõe egritudinũ siue de ingenio sanitatis: ꝛ ẽ p̃tinẽs cap̃la trigintanouẽ.

E

¶ De modo euacuationis male complexionis materialis ꝛ non materialis. Cap. p̃^m.

LIBER medicatiõis q̃ dr̃ igenio sanitatis intitulat̃: dicimꝰ. ꝙ ob h̃ ꝙ reꝝ p̃ nãꝫ sũt due spẽs. vꝫ. egritudines ꝛ accñtia p̃ñtia egritudies. ꝛ iterũ egritudinũ sũt due spẽs. vꝫ. egritudines p̃p̃e ꝛ p̃c p̃siles ꝛ cõposite seruatio: vt sunt a malitia octo spẽruꝫ male cõplonis mãlis ꝛ no mãlis: ꝛ sunt egritudines p̃p̃e mẽbris officialibus. Ur̃ nobis vt narremus icipiẽdo p̃us a via de ingenio sanitatis a remotiõe egritudinũ p̃p̃aꝝ mẽbroꝝ p̃sil̃iũ si sint mãles aut nõ mãles: ꝛ postea igeniũ remotiõis egri-
F tudinũ mẽbroꝝ officialiũ: ꝛ vltimo curatione accñtiũ p̃currenꝰ: q̃uis in medicatiõe egritudinũ cõtineatur. q̃a p̃ remotionẽ egritudinis accñtia remouet̃. ¶ Et volumꝰ p̃ narrare egritudinũ membrorum p̃similiũ curationem mãliũ ꝛ nõ mãlium: ꝛ postea vnãquãqꝫ spẽm intẽdimꝰ p̃tractare: ꝛ h̃ nobis vr̃ ordinata distõ. Et dicimꝰ ꝙ itẽtio in mala cõplone nõ mãli est vnica sola: h̃ ẽ vt ad suã reuertat̃ naturam: ꝛ h̃ nõ fit primo ꝛ subal̃r nisi p̃ p̃riuꝫ: per qd̃ male cõplonis remouet̃ spẽs: ꝛ sunt cibi ꝛ medicine ſm plus male cõploni egritudinali sua prima virtute resistẽtes. v. g. si mala cõplo sit cal̃a ꝛ sic. remouetur p̃ cibos fridos humidos ꝛ medicias. Et q: diximꝰ ꝙ remotio male cõplonis nõ mãlis p̃ ꝛ subal̃r a p̃rio remouetur. Dicimus q̃a cõuenit aliq̃n vt a sil̃i p̃ accñs simil̃r remoueatur: sic aq̃l frigida malã remouet cõplonẽ fridã: eo ꝙ claudit poros: ꝛ inspissat cutiꝫ: ꝛ sic colorẽ intrinsecũ fortificat: ꝛ h̃ medicina multũ est timẽda: ꝛ nõ dꝫ fieri nisi in
G necitatis tp̃e: ꝛ maior p̃s medicoꝝ q̃ ea vtũt̃ errãt vt postea ostendemꝰ. ¶ Sꝫ intẽtio remotionis male cõplonis mãlis duabꝰ rebꝰ existit: vna ẽ vt malꝰ humor eũet̃. alia est vt mala cõplo mẽbri rectificet̃ q̃ relicta ẽ a mala materie sparsiõe i mẽbris. Eũatio duobꝰ fit modis: vnus fit cũ flõtomia: ꝛ alius fit p̃ pharmaciã secessiuã: aut vomitiuã: aut vrine p̃uocatiuã: ꝛ p̃ clysteria: ꝛ sudoreꝫ: q̃s oẽs opatiões operãtur medicie cũ suis ṽtutibꝰ scđis ꝛ tertijs ꝛ p̃p̃etatibꝰ: queadmodũ mala cõplo p̃ma remouet̃ ṽtutibꝰ p̃mis: ꝛ aliq̃n fit eũo p̃ ieiuniũ: exercitiũ: balneũ: ꝛ fricationẽ. Sꝫ eũonẽ p̃ flõtomiã rõne ꝛ expimẽto cognoscẽ possumus: ꝛ iuuamentũ ab expientia cognitũ manifestũ est. Sꝫ iuuamẽtũ rõne cognitũ duobꝰ existit modis: vnꝰ modus ẽ: q: oñsum ẽ ꝙ medicꝰ sp̃ seq̃ dꝫ viã nature: sꝫ dicimꝰ ꝙ nã sanat p̃ fluxũ sanguinis egritudines sanguieas multas: ꝛ eadẽ rõnẽ inuenimꝰ iuuamẽtũ medicinaꝝ laxatiuaꝝ. Scđs modus ẽ ꝙ ipol̃e ẽ vt aliq̃n cibꝰ ꝛ potꝰ supflue nõ sumãtur: ita ꝙ in corp̃e sanguis supfluus aggregetur: aut alter humor: ꝛ supflua idiget eũone. g̃ necia flõmia aut pharmacia aut eũatio alia. Sꝫ ieiuniũ ꝛ exercitiũ in hoc casu sufficiẽtiã nõ h̃ñt: q: nimis minuũt paulatiue cõparatione habita ad hãc repletionẽ q̃ est ſm vasa. Nã accidere posset sicut accidit illi q̃ somniabat i balneo sanguineo balneari: vt dcm̃ est supius in libro signoꝝ sic dic̃ Gal̃. vñ cognouit sanguinẽ in sua cõplone abũdare: ꝛ i flõmiã sibi fieri impauit: ꝛ cõsiliũ h̃ñs ab alijs medicis sequẽtibus viã Erasistratis ei p̃hibuerãt minutionem: ꝛ iniũxerũt sibi abstinẽtiã: ꝛ abstinendo facta fuit dissolo humoꝝ: ꝛ ide duplicatus fuit calor ꝛ extinctus fuit sicut extinguitur lãpas ex multitudine olei q̃ñ supabũdat. Sꝫ q̃ñ dꝫ q̃lꝫ istaꝝ eũonũ fieri aut vna plus altera hoc volumus determinare in p̃mis: ꝛ postea redibimus ad curationẽ vniuscuiusqꝫ speciei singulariter male cõplexionis post narrationem rerum significantium manifeste faciẽdi vel nõ faciẽdi ſm q̃ꝫtitatẽ euacuationis ꝛ rectificatio-

I nem male cõplõnis: ⁊ hec sunt natura egritudinis: ⁊ vir
tus: ⁊ cõplõ: ⁊ etas: ⁊ tps: ⁊ alia que rememorari debẽt.
Et dicimus vl̃r ꝙ euacuatio nõ dꝫ fieri nisi cũ humores
cursum nature egrediuntur in toto corpore aut in vno
mẽbro: ⁊ h̃ aut q̃litate aut quãtitate aut ambabꝰ. A q̃ti
tate vo ꝓuenit spẽs laboris extensiui q̃ est repletio ſm
vasa. Sed repletio ſꝫ virtutẽ a q̃titate ⁊ q̃litate ꝓuenit:
ita ꝙ v̾tutes nutritiue ⁊ motiue aggregantur: ⁊ vl̃r oẽs
virtutes opatiue: nã qñ debilitant̃ v̾tutes tunc opera-
tiones in humoribus nãles nõ fiunt: ⁊ ſm plus hãc reple
tionẽ seq̃t̃ labor vlceratiuus ꝑꝑ humoꝝ malitiã q in hac
spẽ repletionis existunt. Isti sunt eũonis modi supfluita-
tũ q̃ in toto sunt corpore aut i vno mẽbro. Sꝫ locꝰ i quo
flõmia dꝫ anticipare in q̃titate qñ oẽs humores i q̃tita-
te ext̾ cursũꝫ nãleꝫ augmẽtant̃: ⁊ hoc non ꝓuenit nisi cum
augmento sanguinis q̃titatiuo ob hoc ꝙ humores in ipo
sunt in potẽtia: ⁊ ista augmentatio ſm plus laborẽ pre-
stat extẽsiuũ. ¶ Sꝫ locus cui minus necessaria est eũatio
flõmie est qñ humores extra cursum nãe in quantitate: ⁊
K qualitate egrediuntur. ¶ Et maxime hic cõcedit̃ flõmia
qñ humoꝝ q̃litates q̃litati sanguinis nõ repugnãt: neq3 ẽt
a sũba sanguinis elõgant̃: hoc est q̃a nõ sit crudi ⁊ mucil-
laginosi. Et aliquando flõmia per accidẽs fit sicut fit per
fluxũ sanguinis nariũ: ⁊ fluxũ hemorroydaꝝ ⁊ sil̃e. Sed
hoc quantũ possumus vitare debemus: ⁊ aliquãdo hec
spẽs eũonis fit ꝑꝑ attractionẽ materie de mẽbro ad mẽ
brũ sine intẽtione eũonis ipsius ex corpore: ⁊ vtpl̃m hoc
fit qñ sanguis est paucus: ſꝫ tñ malitiosus existit. Et aliqñ
in h̃ ambe intentiões agregant̃: h̃ est vt eũetur ⁊ subtra-
hatur: ⁊ tũc ꝑꝑ hoc istud facimus vt eũemus mãm egri-
tudinẽ faciẽtẽ: ⁊ ꝯseruemus ne augmẽtet̃. Et scias ꝙ qñ
intẽdimus solam eũonem: tũc a ꝓpinqua ꝑte mẽbri eua-
cuamus: sed qñ subtractionẽ ad diuersaꝫ itẽdimus ꝑtem
tũc a remotiori trahimꝰ ꝑte. Sꝫ qñ ad ambas partes in-
tẽdere debemus: aut ad vnã magis q̃ꝫ ad aliã h̃ in subse
quẽtibus dicet̃. Et ꝑꝑ hãc diuersitatẽ itẽtionis diuersa
sunt loca venaꝝ in flõmia. Et ꝑpea i q̃busdã egritudinibꝰ
intendimꝰ flõmare basilicã: ⁊ aliqñ cephalicã: ⁊ in q̃bus-
dã medianã: ⁊ aliqñ flõmamus dextrã: ⁊ aliqñ sinistrã: si
cut declarabimus: ⁊ hec sunt loca ex q̃bus eũat̃ sanguis.
¶ Sed locus in quo pharmacare cõuenit in primis est
L qñ humores exuberãt sola q̃litate: h̃ ꝯseruato ne sint de
natura prius dicta: vt nõ sint crudi aut mucillaginosi. nã
tunc incisio ⁊ digestio p̄cedere debẽt. Et propter hoc in
anticipatione flobotomie ⁊ pharmacie est considerãdũ.
¶ Rasis dicit ꝙ exp̃iẽtia multoties vidit in matrestum
.i. in hospitali pleureticos flõmatos ante pharmaciaꝫ: ⁊
mortui fuerũt: ⁊ mihi videt̃ ꝙ hoc fuit ꝓpterea q̃a mala
H materia in profundo corporis in multa erat quantitate:
⁊ quãdo detecta fuit ad actũ ꝓducta perdidit patientẽ.
¶ Et aliquando necesse est anticipare flõmiam ꝓpter
multam necessitatem eo ꝙ incontinenti liberant̃. Et est
sciendum ꝙ debemus incipere ab eo qd̃ magis necessa-
rium esse videt̃: ⁊ noster carissimus Albumeron Auen-
zoar. dicit ꝙ non debꝫ fieri flobotomia nisi post corporis
mũdificationẽ. Et hoc est: q̄r qñ vene a sanguine sunt eua
M cuate sugunt supfluitates malas ad nutriẽduꝫ ineptas ⁊
ab his malã acquirũt complõnem: ⁊ intantuꝫ erit flobo
tomia causa maioris constipationis ventris. q̃a membra
euacuata sugendo superfluitates feculentas magis exic-
cant. ¶ Et scias ꝙ est differẽtia inter medicinã mollifica
tiuã ⁊ laxatiuam: eo ꝙ attractiua est cum attractione. ⁊
mollitiua cum mollificatione: ⁊ sil̃ia huius sunt q̃ expel-
lunt feces solum: sed qñ humores qualitate peccant. s.
vt sint grossi vel viscosi: tunc non est conueniens flõmia
neq3 pharmaciã: de flõmia manifestum est. Sꝫ de purga

tione: quia humores si sunt viscosi ⁊ grossi sunt inobediẽ- N
tes: ⁊ iõ medicina trahet bonos: mali aũt remanebũt. Et
Hal. qñ eũare volebat añ aduẽtũ febris cũ medicis cale
factiuis, ⁊ icisiuis eũabat: ⁊ qñ febricitabat faciebat hoc
cum fricatione ⁊ medicinis subtiliatiuis habentibus ca-
lorẽ modicũ: ⁊ hoc iam declaratũ est in libro cõseruatio-
nis sanitatis: ⁊ ꝙ fit cũ febre declarabit̃ in libro febriuꝫ.
¶ Preterea. pharmacia ꝑ accñs fit aliqñ queadmodum
flõmia: sicut qñ damus pharmaciã vt humorẽ trahamꝰ
qui cã fluxus existit: ⁊ h̃ q̃uis resistat cause: egritudinẽ tñ
augmẽtat. Et ego in sequentibus explicabo vtrum ꝑ sil̃e
sit aut ꝑ ꝯ̃riũ. ¶ Clysterys vtimur qñ supfluitates soluꝫ
ex itestinis trahere itẽdimꝰ aut per viã trahẽdi mãꝫ ad
oppositã partẽ: ⁊ sicut aliq laudant vomitũ in egritudi-
nibus partiũ iferiorũ: sic ⁊ pharmacia in egritudinibus O
partium supiorũ laudat̃: ⁊ aliq sunt faciẽtes clysteria qñ
non possunt recipere medicinaꝫ laxatiuã: vel qñ ipsam
infirmus deglutire nõ põt: aut ꝓpter lesioneꝫ ipsius epa
tis vel stõchi. q̃a ledunt̃ ex transitu eoruꝫ. ¶ Et balneuꝫ
vt plurimũ humores subtiles eũat: ⁊ ꝓpterea in passio-
nibus ex grossis humoribus fieri nõ debet nisi p̄cedat di
gestio: q̃a ex hoc iflãmatio totius corpis sequetur: ⁊ for-
san principalium membroruꝫ ⁊ fames est vna ex spẽbus
euacuationis: ⁊ maxime in egritudinibus in quibus sta-
tus ⁊ crisis sunt propinqua. ¶ Isti sunt modi euacuatio-
nis male complexionis materialis ⁊ non materialis.

¶ De modo: ⁊ qñ fieri debꝫ euacuatio ⁊ curatio. Cap. 2[m].

DEINCEPS dꝫ est q̃l̃r i supradictis agẽdũ sit ſꝫ
magis ⁊ minus: aut qñ nihil fieri dꝫ ⁊ maxime in P
eũonibus ⁊ curatiõibꝰ q̃ fiũt ꝑ ꝯ̃riũ: nã in pluribꝰ
locis eũatio ⁊ alie ꝯ̃rietates nõ competũt: q̃uis
nã egritudis illõ regrat: ⁊ dicimꝰ ꝙ nr̃a itẽtio in remo-
tione male cõplõnis nõ mãlis est vt rectificet̃: ⁊ hoc fieri
nõ põt nisi ꝑ ꝯ̃rietatẽ curantis in gradu exitꝰ illius ꝯ̃rie-
tatis a tẽꝑamẽto. Sciẽdũ ẽ ꝙ vt cognoscat̃ mẽsura distẽ
perantie illius corporis opꝫ: ⁊ h̃ cognosci non poterit: ni
si qñ illiꝰ corporis cõplõ cognita fuerit sana: etas: clima:
tps: anni: regimẽ ⁊ ꝯsuetudo. similit̃r v̾tus: cã ⁊ accñs: pro
pterea q̃a in multis locis nõ attenditur cause nec v̾tuti:
nisi qñ cã male cõplõnis mãlis existit. Sed qñ mala cõ-
plexio non mãlis est in aliquo singulari mẽbro: tũc mẽ-
sura curationis ꝑ ꝯ̃riũ sumit̃ a mẽbro cõplõne: ⁊ ab ipsiꝰ
iuuamẽto: ⁊ a colligãtia ipsius: ⁊ a situ ipsiꝰ: ⁊ ab ipsiꝰ sen
sibilitate: ⁊ alys cognitis rebus. Sꝫ modi curationis ma
le cõplõnis mãlis ob hoc. q̃a itẽtio sola est in supflui eua
cuatione: ⁊ in alio non: vt recte ꝓcedat. Sciende sunt
cause que illas gñant supfluitates: ⁊ si a nã cõplõnis cor
poris ꝓueniunt aut nõ. quia in aliq̃bus corporibꝰ humo
res supfluũt ab eoꝝ naturis: ⁊ in q̃busdã ab etate. tꝑe an
ni aere ⁊ nutrimento: ⁊ regimine: ⁊ a purgatione eorũ q̃
ex corpore purgari solebant: vt sunt sanguis hemorroy- Q
daꝝ: ⁊ mẽstruus ⁊ priuatio cõsueti exercity: ⁊ negligentia
eũonũ: ⁊ ẽt v̾tus operat̃ in hoc gñe multũ: eo ꝙ in maio
ri parte nã egritudinis ꝯ̃riatur eũoni. Per virtutẽ intel-
ligo v̾tutes opatiuas: sicut virtus expulsiua: ⁊ virtus nu
tritiua: ⁊ virtus motiua. Et aliqñ motus eũonis vl̃is ac-
cipitur a mẽbris infirmis. ⁊ maxime a p̄ncipalibꝰ: ⁊ ope
rationes habẽtibꝰ p̄ncipales sicut ab illo qui flõmia indi
get: ⁊ oris stomachi debilitatem habet: ⁊ etiam quãdo in
tendimus euacuare aliud membrum ex membris corpo
ris aliqua sunt recipientia demonstrationem a locis suo
rum subiectorum: ⁊ suarum communicationum ⁊ iuua-
mentorum ⁊ suarum sensibilitatum: ⁊ forme dispositio-
nis: ⁊ modi membrorum totius corporis: eo quia pos-
sibile est vt corpus demonstret super euacuatione: ⁊ for
san ꝙ non: ⁊ hoc quando in corpore non inuenitur re-
pletio

A pletio vl'is nisi in vno mēbro solū. Et ipregnatio in mu-
lierib⁹ est ex reb⁹ significātib⁹ eūonē vel ipsius ꝑuationē:
⁊ hec sunt q̄ significāt in ꝯrietate faciēdi medicinaꝫ vel
nō: ⁊ si purgatio fieri dꝫ vel nō. Et nūc dicēda est signifi-
catio q̄ sumit a duabus rebus supra dictis. i. ab eūone ⁊
curatiōe siue attractione per ꝯtrariū qual'r debēt fieri.
Opinio Gal. ¶ Et incipiamus a curatione ꝑ ꝯtrariū: ⁊ dicamus ꝙ a
medicis dictuꝫ est ꝙ qñ cōplexio aer tp̄s anni: ⁊ similia
cū egritudine ꝯueniunt: tunc non est egressa cōpl'o a nā
ꝓpria nimio exitu. v. g. iuuenis calide cōpl'onis in regiōe
calida: ⁊ tp̄e anni calido ⁊ dieta calida cui superuenerit
causon: nō erit iste a suo nāli ordine multū ꝑmutatus: cu
randus tñ erit cū rebus in friditate remissis. Et qñ hui⁹
B ꝯriū accidit: tūc multa facta est elongatio: ⁊ iō huic resi-
stendū erit maiori ꝯrietate. v. g. sit hō senex frigide cōple
xionis in regione frigida cui sup̄ueniat causon: ꝓm illos
Contra Gal. indigebit re multuꝫ in frigiditate distēperata. ¶ Et ego
dico ꝙ maxie apparet ꝙ nō verum dicūt: qd manifeste
videmus ꝑ sensibile argumētū: q꞉ iuuenis supradictus ꝗ
in causonē patit curari non poterit nisi cū rebus hñtib⁹
fine vel intēsaꝫ friditatē sicut cū aq̄ cucumeꝝ ⁊ cāphore.
Et seni supradcō si talia ꝓpinent calor nālis ipsi⁹ extin-
guet ⁊ morief. Et dico ꝙ illud qd ad hūc errorē deducit
eos est vna regula ḡnalis quā posuerūt sine discretione
ꝑcisa in ḡdu elōgationis senis a suo calore nāli ad extra-
neū calorē cū equalē portionē posuerūt elongatiōe ca-
loris iuuenis a suo calore nāli ad extraneū. Et maxie qñ
dixerūt ꝙ maior est elongatio. nam hoc ipol'e est. nā tu
scis ꝙ calor extraneus a nāli ramificat⁹ est: ⁊ si pol'e eēt
vt equalis esset elongatio: tunc vere necessario ꝓm viā
curatiōis ꝑ cōpl'onē eēnt refrigerātia multū fortiora in
corꝑe senis quasi ad tertiū ḡdū: sꝫ hoc in seipso veritatē
nō hꝫ. Ob hoc ponam⁹ iuuenē cholericuꝫ calide cōpl'o-
C nis in p̄rio ḡdu ⁊ sup̄ueniat ei febris q̄ ip̄m transferat ad
2m ḡdū caloris: tūc iste nō est elōgatus a ꝓprio calore vl'
cōpl'one: nisi ad vnū ḡdū: tñ cū reb⁹ in scd̄o gradu frigi-
dis curari nō poterit: ⁊ hoc est ꝓpter fortē ꝑmutationē
quā medicie ꝑcipiūt in corꝑe iunioris ad subāꝫ igneam:
eo ꝙ elongatus est a suo tēperamēto ꝑꝑ fortitudinē ca-
loris exnei. Sꝫ si seni supradcō frido in p̄rio gradu sup-
uenerit egritudo ip̄m ꝑducēs ad 2m graduꝫ caloris: iam
elongatus est a sua cōpl'one nāli magis q̄ꝫ iuuenis ꝓno-
minatus: q꞉ iuuenis est elongat⁹ ꝑ vnuꝫ gradū: sed senis
elongatio est duoꝝ graduū aut pluriū. Et propter hoc si
pol'e eēt ꝯcederemus ꝓm elongationē fieri ꝯriū nociuū
respectu ꝯsideratiōis finis ꝓꝫ diuersitatē subti: ꝑꝑea ga
q̄si impol'e est senē ad illuꝫ gradū ꝑuenire: ⁊ si ꝑuenire
ichoaret anteq̄ꝫ ad terminū illū attingeret morief: ⁊ si
sanaf ꝓm elōgationē supra dictā bonuꝫ finē nō ꝯseq̄ref
q̄ꝫuis aliquātulū viuere possit: q꞉ medicine eidē ꝯueniē-
tes cōpl'onē mēbroꝝ suoꝝ radicalium ꝑꝑ ipsarū frigidi-
D tatē lederēt: ⁊ sic a tēperātia magis elōgarent: ⁊ multa
elongatio tēperātie cā mortis est aut egritudis. ꝓterea
ꝓm eoꝝ dcm̄ medicine iuuenis ⁊ senis frigide debēt esse
in eodē: q꞉ si vnū corp⁹ cal'm est sup̄calefactū vsq̄ꝫ ad 2m
gradū ⁊ corpus frigidū est sup̄calefcm̄ vsq̄ꝫ ad 2m gradū:
⁊ vnū corpus calidius alio non est. Sed scire debes ꝙ si
iuueni medicine frigide adhibeant vltra suā cōplexionē
nālē: q꞉ ei nō nocet: imo ꝓsunt: eo ꝙ ipsius virtus fortis
existit ad eas ꝑmutandas: ob hoc ad gradū corrūpendi
nām nō ꝑueniūt: sed ipsaꝫ ad tēperātiā reducūt: qd seni
nō accidit ꝑꝑ ipsius mēbroꝝ radicaliū frigiditatem: ꝑꝑ
hoc sufficit seni qui febrē calidissimā hꝫ medicina frigi-
da in scd̄o gradu per rōnes supradictas: ⁊ etiā quia cor
pus senis potentiā nō hꝫ cōuertendi medicinas ad sub-
stantiā igneā quēadmodū iuuenis corpus. Et si querat

quō possit seni tanta febris caliditas aduenire. Respon E
demus ꝙ fieri pōt ꝓpter diete sue inordinationē. Naꝫ si
dieta cōuenienti vteref impol'e esset vt talem incideret
febrē: ob hoc q꞉ egritudines vt dictū est in libro egritu-
dinū: nō nisi duabus fiunt causis: aut a propria cōpl'one
mēbri mala: aut a rebus aduenietib⁹ ab extrinseco. Et
qñ cōplexio ⁊ aer ⁊ regio ⁊ etas ꝯria erūt egritudini se-
nis: tunc nō remanebit ei⁹ cā nisi regimē ⁊ dieta: ⁊ qd ex
ꝑte tp̄is anni ꝯsideraf itelligif a nā partiū tēporis anni.
Et vl'r qñ aer ꝯrius est egritudini: tūc bonū est ifirmo et
gaudiū medico: ⁊ si aer ꝑ se talis nō existit: tunc medicus
artificialē facere dꝫ. ¶ Et modus medicationis qui su-
mif a ꝯsuetudine in revtrū fieri debeat aut nō: aut q̄nā-
tuꝫ fieri dꝫ est sicut potus aq̄ frigide in igne ardenti. naꝫ
si infirmus assueuerat potū aque frigide in tp̄e sue sani- F
tatis sine lesione secure possumus dare tp̄e egritudinis:
q̄ꝫuis epar ⁊ os stomachi habeat frigidū: ⁊ si hac assue-
tus nō fuerit aq̄ frigida eidē nullo mō propinef: ꝙ si ne-
cessitas nos ad hoc cogeret ad hāc dandā: tunc minorē
dabimus quātitatē ⁊ minus frigidā: eo ꝙ cōsuetudo cō-
plexionē in sil'e cōuertit paulatim: ⁊ longo tēpore hanc
ꝯsuetudinē aggrēdo. Sꝫ qñ ꝯrium subito fit ⁊ ꝓm multū
nām corrūpit. Et hoc est q꞉ vna virt⁹ ꝓpter quā natura
intellexit gradatim per tp̄a anni de vno ꝯrio ad ꝯrium
transire: q꞉ si subito de calido ad frigiduꝫ: de frigido ad
calidū transiret natura: tolerare nō posset: ⁊ ꝓpter con
suetudinē dictū est a quibusdā ꝙ quidā paulatim sum-
pserunt venenū ac gradatim: ⁊ conuersum fuit in eis ad
cibū ⁊ in habitu sine nocumento: q̄ꝫuis ita dicant: tñ ego
nō cōcedo: immo argumēto demōstratiuo: ⁊ in ep̄l'a the
riace ⁊ veneni reprobaui quā ad glauconem transmisi.
Sed qd dicunt cōcedo ꝙ medicus de vna medicina ad G
aliā ꝑmutare dꝫ: q̄a si soluꝫ vna vteref medicina possi
bile esset ꝙ nā in habitū cōuerteref: ⁊ in corꝑe debitaꝫ
nō faceret opationē: sed v̄tus ꝯsiderāda est in eo qd fieri
dꝫ in eūone ⁊ in medicatione: que per ꝯrium fit. Sed in
eūone manifestū est ꝙ tenor v̄tutis dꝫ attendi: sꝫ in alte-
ratiōe est sicut balneatio aque fride in ethicis ꝙ ꝓdest.
Sed si diu assuefiāt mēbra ledet ꝑncipalia: ⁊ mortē in-
ducet: sicut dicit Gal'. ꝙ vni accidit iuueni malaꝫ cōple-
xionē nō mālē hñti in stōcho cui medici aquā vitabant:
⁊ ipse ꝑꝑ nimiā aque auiditatē magis elegit mortem q̄ꝫ
vitā: ⁊ multā aquā fridaꝫ bibēs subito a mala cōpl'one
stōchi euasit: sꝫ ꝑꝑ aque frigiditatē remāsit ei insensibili-
tas q̄dā ipsiuꝫ in trāsglutiēdo ipediens: ⁊ sic mortu⁹ fuit.
¶ Sed male cōplexioni que est cuꝫ materia necesse est
duas sp̄es medicationis aggregare: ⁊ aliqñ signatio su-
mif ab alteratione male cōplexionis ꝯria signationi q̄
sumif a materia. v. g. febres putride. ⁊ maxie que de ma-
teria cruda ⁊ grossa inquantū sunt de mala cōpl'one ca-
lida ⁊ sicca indigent humectatiōe ⁊ refrigeratione. Sed
cōsideratiōe coctionis malū nocumētū iportabūt: ⁊ hic
bona medici discretio necessaria existit: circa quā plus H
insistere debet. vbi ḡ. qm̄ illud qd plus necessariū febri
flegmatice existit est eūatio materiei: ⁊ in febrib⁹ chole-
ricis est accidētibus obuiare: ⁊ qñ ambo equales in du-
bitatione existūt: tūc ambo equaliter curare debes. Sꝫ
quādo accidēs non timetur: tūc studeas causam total'r
remouere: qm̄ taliter ipsaꝫ curabis cōplete simili rōne
in egritudine: ⁊ accidētibus egritudini contrarijs: sicut
est febris ⁊ sincopis: quia tu scis qualiter curari debēt:
eo ꝙ in febre necesse est ifrigidare ⁊ in sincopi calefacere:
⁊ sincopis indiget nutritione ⁊ febris euacuatiōe in-
diget: sicut dicturi sumus. Et hic scire debes ꝙ accidens
quod egritudini contrariatur nō sequitur nisi egritudi-
nem que ꝯtraria est prime egritudini vt est sincopis ex

I inanitione q̄ ꝯria existit. Sed qñ cã male cõplonis non
est nãlis: hec manifestatio ibidẽ nõ reperit vt in effime
ra. ⁊ etiã qñ accidit mala cõplo ab extrinseco: qa tu scis
qualr curari dꝫ. He sunt signationes q̄ sumunt a mala
cõplone totius corporis. ¶ Sed qñ in vno mẽbro egri
tudo singularis existit: tũc signatio sumitur vt dictũ est a
mẽbri cõplexiõe. v.g. qñ cerebro euenit mala cõplexio
frida signũ est ꝙ hec egritudo est leuis: qꝛ pauca ⁊ leuis
facta est elongatio a sua cõplexione nãli: ⁊ tũc dꝫ curari
cũ medicinis debilẽ calorẽ habẽtibꝰ: qꝛ tũc alia mẽbra
sunt infridãda: ⁊ nõ ipsum cerebrũ: ⁊ hec ẽ cõparatio iu
uenis ⁊ senis queadmodũ supra diximus: ⁊ qñ idiges ca
lefactione cerebri: tũc calefac ipsum sine timore: ⁊ si vis
ĩfrigidare illud facias cuꝫ timore. Sed alia mẽbra frigi
da sicut sunt nerui ⁊ silia: si infrigidant calefac ipsa sine
timore: ⁊ qñ sunt calefacta nõ refrigeres iterum: nisi cuꝫ
K timore ad hoc vt nõ trahas ipsum de sua cõplexione. Et
sicut diximus de his eodẽ modo facias de siccis ⁊ humi
dis: qa corporibꝰ nõ accidit nocumentũ: nisi ex parte ele
mẽti dominatis sup ipsa. ¶ Et qñ scieris ꝙ iuuamentũ
mẽbri magnũ est in corpe: ⁊ erat. s. mẽbrũ ex pncipalibꝰ
q̄ magnã hñt opationẽ: arguas augere virtutẽ ipsiꝰ sup
oĩa: ⁊ hoc nõ dico nisi pp cõicationẽ mẽbroꝝ pncipaliũ
quã hñt cũ corde: qd est fons caloris ⁊ minera vite: ⁊ iõ
nõ opꝫ multiplicari ꝯrietatẽ in talibꝰ mẽbris: ⁊ proprie
q̄litatẽ frigidã. Et pp hoc est timẽduꝫ qñ accidit epati cõ
plexio calã refrigerare ipm cũ rebꝰ q̄ sunt in vltima fri
giditate: q̄uis manifestet necessitas refrigeratiõis vltie:
⁊ hoc dicoꝰ pp pncipalitatẽ huiꝰ mẽbri. Sꝫ verũ dicimꝰ
ex colligãtia istoꝝ mẽbroꝝ recipit demr̃atio ipsoꝝ. v.g.
nõ debemus refrigerare os stomachi maxia refrigera
tione: qa est colligatũ cũ cerebro frigido: ⁊ q̄uis sit cali
de cõplexionis. Et nõ debemus iterũ refrigerare multũ
epar: qꝛ est colligatũ cũ corde. Et summa huius est ꝙ qñ
L volumꝰ facere cõtradictionẽ mẽbroꝝ pncipaliũ in calo
re adhibeas curã ꝯ corde: eo ꝙ ipsuꝫ est colligatũ cũ his
mẽbris. s. pncipalibꝰ. iõ qꝛ cor est omnibꝰ his in potẽtia:
q̄uis sit vnũ in actu: sicut ꝯclaratũ est in libro sanitatis:
⁊ tpe quo erit epar male cõplonis calide intẽdas in re
frigerãdo cor cũ medicinis faciẽtibꝰ hoc: qa pole eẽt ꝙ
cor esset cã male cõplonis epatis: ⁊ tũc rediret ad mali
gnãduꝫ cor. ⁊ pp hoc nõ opꝫ relinquere cor iter alia mẽ
bra. Et nõ opꝫ solũ curare sup hoc. s. in refrigerãdo ⁊ ca
lefaciẽdo ⁊ exiccãdo ⁊ humectãdo: sꝫ etiã in oibus ope
rationibꝰ fortibꝰ. s. in opationibꝰ scdis ⁊ tertys. Sꝫ demõ
stratio huius loci subiecti: ⁊ hic est manifesta: qꝛ qñ erit
mala cõplo sup corpus. i. in supficie corpis nõ eges me
dicinis fortis q̄litatis: sed qñ est in corpus opꝫ te vti me
dicinis fortibus: eo ꝙ debilitat virtus ipsarũ pp trãsitũ
quẽ faciunt per alia membra. v.g. sicut est pulmo.

¶ De speciebus euacuationis. s. de flobotomia ⁊ phar
macia. Cap. 3m.

M HVCVSQVE diximus de demr̃atione medi
cinarũ per viã ꝯtrarietatis. nũc vo loquemur de
demõstratione specierũ eũonis: ⁊ proprie duarũ
specieruꝫ. s. flobotomie ⁊ pharmacie. Dico itaqꝫ
ꝙ quãdo natura egritudinis significat super necessitatẽ
flobotomie: necesse est vt preuideatur etas: ⁊ virtus: et
aer: ⁊ regimen: ⁊ ꝯsuetudo: ⁊ si omnia ista significant sup
necessitatẽ flobotomie: tunc secure minuas sine timore:
⁊ attendas ꝙ nõ sit in corpe aliqd mẽbrũ lesum qd dene
get flobotomiã. v.g. sicut est os stomachi frigidũ qd pa
titur nauseaꝫ: ⁊ etiã ꝙ eger nõ diu egrotauerit: propter
qd perdiderit virtutẽ. Etas aũt q̄ est conueniens minu
tioni est iuuentus ⁊ etas in qua minuit pter iuuentutem
est principiũ septimane sexte vsqꝫ ad septuagesimũ an
num. Uerũ minuere debemus de quãtitate sanguinis. i. N
minus extrahere de sanguine: q̄uis sint hoies qui tole
rent flobotomiã vsqꝫ ad. lxxx. annos. Sed nõ debemus
minuere vsqꝫ ad duas annoꝝ septimanas sꝫ Gal. q̄uis
nã egritudis hoc regrat manifeste. Et dixit Abomoron
Auençoar: ego minui vnũ meũ filiũ triuꝫ annoꝝ ⁊ euasit
a morte. Et virtus qñ est multũ debilis nõ sufficit vt solũ
minuamꝰ de quãtitate sanguis: sꝫ ẽt opꝫ vt prohibeamꝰ
flobotomiã oĩno: ⁊ si viderimus ꝙ patiẽs nõ põt viuere
sine minutiõe: sicut accidit in egritudinibꝰ senũ facias cũ
timore tamẽ. Tps aũt ꝯueniẽs flobotomie est ver: ⁊ tps
estatis prohibet flobotomiã: pp debilitatẽ ṽtutis in illo
tpe: ⁊ pp resolonẽ spirituũ. Uerũ si regrat nã egritudis O
facias eũonẽ: sꝫ in parua quãtitate. Tps vo hyemis pro
hibet flobotomiã pp coagulationẽ sanguinis: ⁊ pp gros
siciem quã hꝫ isto tpe. Tps aũt autũni: qꝛ est propinquũ
estati in sua tẽperãtia siccitatis ⁊ caliditatis nõ est cõue
niens ad flobotomiã pp siccitatẽ ipsiꝰ: ⁊ pp turbationeꝫ
vẽtoꝝ: ⁊ pp debilitatẽ opationũ: ⁊ pp tps calm qd pro
cessit. Nec ita priuat flobotomia oĩno. s. qñ nã egritudis
regrat: sꝫ minuẽdũ est ex quãtitate. Et qñ intẽdimus flo
botomare aliqd mẽbrũ corpis: ⁊ repletio soluꝫ fuerit in
illo mẽbro: tũc signat sup diminutiõe quãtitatis sangui
nis: ⁊ iõ necesse est vt trahamus ſm quãtitatẽ illius loci
in duabus vicibus aut tribus: ad hoc vt non reciperet
damnum illud membrum si egrederetur totum simul.

¶ De pharmacia. Cap. 4m.

BIBERE VERO medicinas laxatiuas: ẽt
hoc signat sup quantitatem eũonis: ⁊ infans non P
debet eũari aliquo modo: neqꝫ decrepitus etiã:
neqꝫ dꝫ eũari tpe estatis nisi ducat ad hoc neces
sitas magna pp siccitatẽ magnã tẽporis ⁊ caliditatẽ ip
sius: ⁊ qa acqsiuit egritudini cõplexionẽ similẽ cõplexio
ni eius: neqꝫ sumẽda est medicina tpe hyemis: eo ꝙ hu
mores sunt duri illo tpe. Et medici laudauerũt pharma
ciã vere ⁊ autũno: qꝛ humores nõ egrediunt: vt plm tẽ
pore autũni a nã nisi in qualitate solũ. ¶ Hoies vo quos
nõ cogit ad sumendã medicinã nisi cõseruatio sanitatis
sumere debẽt postqꝫ pluerit: eo ꝙ pluuie frangũt sicci
tatẽ illiꝰ tẽporis. Uerũ est si cõmotio cõplonis sup eũo
nem medicine: est tpe in quo est humor in cõparatione
cõplonis: tũc nõ dꝫ eũari nisi cũ timore: sed cũ erit ꝯriuꝫ
minuas ex quãtitate. i. qñ aliqs humor supabũdauerit.
Et cõsuetudo quidẽ operat in hoc: queadmodũ in alys.
Quãdo aũt erit intentio eũandi aliqd mẽbroꝝ corporis
signat sup eũonẽ ipsiꝰ sicut diximus locus subiecti ⁊ col
ligantia mẽbri. v.g. qñ voluerimus eũare cerebrũ p viã
flobotomie minuemus cephalicã: qꝛ pp maiore colligã Q
tiaꝫ cerebri cũ cephalica q̄ꝫ cum basilica: ⁊ etiã qꝛ colli
gantia adiuuat in eũone: ⁊ cũ intẽdimus trahere ad cõ
traria. v.g. cũ nimis abũdant mẽstrua apponimus ven
tosas ad mãmillas: ⁊ cũ erit decursus supfluus ex parte
sinistra nasi apponemꝰ vẽtosaꝫ sup splenẽ: qñ vo erit ex
pte dextera apponemus epati. ¶ De loco vo appositio
nis si est membrũ qd intẽdimus eũare in alto corpis fiat
eũatio in infimo corpis: ⁊ hoc est melius eo ꝙ coadunat
hic eũo ⁊ attractio: ⁊ iõ laudat vomitus in egritudinibꝰ
exñtibus in inferioribꝰ corpis: ⁊ pharmacia in superio
ribus. forã vo mẽbri ⁊ creatio ipsius demõstrant iterum
sup eũationẽ ipsius. vbi grã. nos scimus de curatiõe sto
machi ꝙ possumus euacuare ipsum p vomitũ ⁊ solutio
nem ventris: ⁊ scimus etiã de curatione epatis ꝙ eua
cuamus ex gibbositate p prouocationẽ vrine: ⁊ ex con
cauitate per egõnẽ. Et propterea figura mẽbri est ꝯside
randa in transitu medicine: eo ꝙ non est cõueniẽs apo
stemata ipsoꝝ per ipsa euacuare per transitum medi

in principio febrium nō debemus euacuare cū m̄o laxatiuo

A cine fortis per mēbra ipsa nec gule apata per gargaris-
ma. ¶ Itē nobilitas mēbri z ipsius iuuamētuz similiter
ad conseruandā suā naturā nos inducit: ꝓpterea qz tale
membrū cum corde maiorē colligantiā hz. v. g. qn̄ epa-
tis apa in statu fuerit: z tūc de iure resolutiue essent pro-
pinande inquantū apa existit: sed inquantū est in mēbro
tali medicina a rebus hn̄tibus aromaticitatē nō dz de-
nudari: ꝓpterea qa mēbrum multe sensibilitatis fortes
nō sustinet medicinas. Sed de mala cōplone in seipsa a
qbusdā credit qd z ipsa neget eūationē materiei facien-
tis ipsam. z hoc nō est nisi in eūone q̄ fit per medicinā la-
xatiuā solū: eo ꝙ facit malā cōplonē abūdare. Et iterū
dicunt medici ꝙ nō debemus eūare cū medicina laxati-
B ua in pricipio febriū: ꝓpter duriciez humoꝝ in illo tpe: et
ego declarabo hoc inferius. dicit Hip. mulier pregnās
nō dz flobotomari: nisi qn̄ embrionis virt⁹ fuerit fortis:
hoc est a q̄rto mēse vsqz ad septimū: nisi humores fue-
rint furiosi: z pharmaciaz cōcedit tunc. Ego aūt dico ꝙ
flobotomia qn̄ adest repletio qua embrio nō indiget nō
est mala: sed pharmaciā nō credo ad bonū peruenire fi-
nem: immo necessario ledit embrionē: eo ꝙ in se subam
hz venenosam: z fortasse faciet malos humores fluere
ad embrionē vt ipsuz ledant: ꝓpterea medicine purgā-
tes sunt medicine ꝓuocātes vrinā: z qd ꝓuocat vrinaz
est de gn̄e ꝓuocantiū menstrua: z qd mēstrua prouocat
abortire facit. z iste regule vl̄es medicatiōis male cōple
xionis mālis z nō mālis sunt sicut p̄ncipia z el'nta ad illō
qd breuiter dicere volumus in qualibet istarū specierū.
Et nunc incipiā in curis vniuscuiusqz spērū istarū: z di-
uidā hoc mō: q̄uis isto mō non processerim in libro egri-
tudinum: eo ꝙ hec via hic vtilis existit. ¶ Et dicam⁹ ꝙ
mala cōplo mālis aut nō mālis: aut est vl'is toto corpori
z que magis est manifesta ē febris: aut existit ꝑticularis
C vni mēbro solum. Et que mālis existit sunt due spēs: qm̄
aut in cōcauitate mēbri exn̄s: aut in ipsius suba ibibita
reperietur absqz aliqua grossitudine vel tumore in māli
mēbro eueniēti: aut accidet mēbro grossicies mala que
apa noiatur z incipiemus in mala compl'one vl'i. z post
hoc de mala cōplexione loquemur ꝑticulari in quolibz
mēbro: z post illud de apostematibus que illa sequunt:
z principium in febribus ab effimera faciemus.

¶ De cura febris effimere in generali. Cap. 5m.

ET DICIMVS ꝙ intentio medicationis in illa
due res existunt: vna ad remouendū calidā z sic.
malā cōplonē q̄ est in ipsius suba: z hoc fieri dbet
infrigidando z humectando. Et alia vt cause ex-
trinsece febrem facienti resistatur: ob hoc qz hec fe. ni-
hil aliud est: nisi mala cōplexio nō materialis q̄ vt plus
a causis extrinsecis causatur. Et mēsura infrigidationis
z humectationis in hac fe. est ꝺm mensuram rerum par
ticularium: sicut est cōplexio: aer: etas: consuetudo: z re
gio: z cause ipsam facientes. Et scias ꝙ refrigeratio in fe
D bribus per se z per accidens fit. per se sicut per medici-
nas z cibos frigidos: per accidēs vero sicut balneari in
aqua calida aut tepida: z maxime in hac feb. fit: eo ꝙ
per ipsam in spiritualibus vapores dissoluūtur qui nisi
resoluerentur corpus nimis inflāmaretur: z fortasse ad
putridam converteretur: z ꝓpter hoc balneū est oibus
cura vl'is. Sed iter aquā existit diuersificatio ꝺm diuer
sitatem causarū facientiū feb. z hec fe. ꝺm plurimū ac-
cidit propter cutis densationem qd pluries accidit pro
pter frigus. aut ꝓpter in aquis stipticis balneationem:
aut propter necessariam balnei negligentiam: aut pro-
pter totius corporis siccitatem: sicut illis accidit qui in
aere calidissimo degunt. Et vere plurimum hec feb. ac-
cidit habentibus complexionem calidam z siccam.

¶ De cura febris effimere in speciali. Cap. 6m. E

ET DE HAC prima loqui volumus: z postea de
cōplexione ca. z hu. z vltimo de cal. solum. Et dici
mus ꝙ qn̄ accidit ꝓpter cutis inspissationem: aut
propter aquarū stipticarū balneationem medica-
tio per ꝯtrarium illis erit balneatio in calida aut tepi-
da aqua post declinationez paroxismi: z fricatio vtilis
existit in exitu balnei cum oleo tepido in quo nulla sti-
pticitas reperiatur: non est necessariū balneū reiterare
vltra semel sicut. Gal. faciebat: qui infirmum faciebat
intrare bis z ter: eo ꝙ hoc regimen non cōuenit: nisi ho-
minibus assuetis multum balneari: sed embrocatio post
balneū cum aqua frigida: vt mihi videtur iterata con-
clusionem faceret pororuz: nisi pori nimiuz forent aper F
ti: aut corpus esset nimis calefactū. Et melior cibus qui
post balneum est propinandus si erit complexionis cali
de z sic. z tempus fuerit ca. est ptisana ordei: eo ꝙ infri-
gidat z humectat: z adiuuat ad expellendum superflui-
tates per oēs suas vias: z post huius digestionez dandi
sunt pisces petrosi: carnes perdicū z similiū. Et si aliū fe
cerit paroxismū balneuz z dietā hanc reiterare debes.
¶ Et aliqn̄ ꝓpter nimiā tristitiā z multā irā fit: z ꝓpter
multā in sole moraz. Et que ꝓpter iram accidit maiori
indiget refrigeratione q̄z illa que propter vigilias: aut
ꝓpter tristitiā ꝓuenit: z nulla istaruz indiget fricatione:
sed balneo solū. Et q̄ ꝓpter vigilias z tristitiā fit maiori
indiget humectatione somno z gaudio. Et q̄ ꝓpter mo-
ram plurimā in sole accidit idiget refrigeratiōe: z vt lō-
gam in aqua calida cōtrahat morā: z facta fricatiōe cuz
oleis frigidis z inungatur cuz oleo viol. z similib⁹. Et qn̄
ꝓpter multaz accidit frigiditatē balneuz intret calidū:
z balnei calidus aer vtilior existit balneo aque. Et cibi
tēperati esse debēt aut ad caliditatē declinātes vt tur- G
tures: coturnices z similes: z aq̄ mellis valde vtilis est:
caput vo taliū oleo ro. inungat: z alys actu calidis: quē-
admodū alys frigidis in actu inungi debent. Et scias ꝙ
vl'is medicina oibus patientib⁹ effimerā existit balneuz
exceptis patientib⁹ reuma ꝓpter frigus. ¶ Et in effime
ra ab apostematib⁹ inguinuz aut subascellarū causata:
z si causa reumatis calida fuerit. Dicit Gal. ꝙ balneum
itrare dz: z hoc nō dicit nisi qz sufficiēs est in humoꝝ sub-
tilium digestione: sed grossos disperget per totū corp⁹:
nec balneari debet nisi post digōnis cōplemētū. Et vina
aquosa alba aromatica omnib⁹ istis vtilia sunt in bibere
assueti fuerint: ita ꝙ post digestionē bibant: nam plura
habent iuuamēta q̄z aqua. nam vinuz natationē cibi in
stomacho vetat: ventositatē resoluit: vrinam ꝓuocat et
sudorem: animā letificat z adiuuat naturā ad expellēdū
superfluitates quādo patientes hanc feb. debilitatē in-
currunt digestionis: z maxime habētes ipsaz ex vigilia
vel tristitia. ¶ Sed que a fessitudine est tantū in sua cu-
ratione indiget dieta v̄sus frigiditatē tendente: z vt ci- H
betur quātitate tali q̄ nauseam non inducat. ¶ Sed illi
qui hanc febrem patitur ex fame propinanda sunt ciba
ria valde z cito digestibilia tendētia ad frigiditatē z hu
miditatē: z ꝓpter hoc si cibaueris tales in principio pa-
roxismi non febricitabunt. ¶ Sed si ꝓpter cutis fuerit
constrictionē in primis tribus dieb⁹ erit sufficiens frica-
tio: sicut cum semine melonuz: mily: aut ordei farina: aut
fabe vel orobi: z que appropriantur ꝓpina sicut squin-
zibin cū aqua ireos: z capill. vene. z viol. z si hec sufficē
non vn̄r: z feb. tertiū transierit diem: aut tu arbitratus
fueris a principio vt tāta fuerit in corpe repletio vt ꝓ-
pter fricationē z apertionē sine vl'i euacuatiōe egrū le
dere posses. ob hoc qz tale medicamen in corpibus ple
nis plus oppilat q̄z aperiat: tunc medicatio taliū media

ista concedit in pregnata in omni tempore flebotomiam sed semper negat farmaciam

I inter effimerã ꝛ putridã esse dꝫ.hoc est in flobotomia ꝛ
corpis mollificatione.ꝛ hoc facias ẜm excessuꝫ a signis
ↄsideratum.ꝛ ẜꝫ q̇ ab experiētia ꝛ bonitate estimatiue
poteris ꝑscrutari:qa ꝓpter solã doctrinã certificari nõ
posses q̇ in vnoquoqꝫ indiuiduo faciendũ sit in quãtita-
te ꝛ q̃litate in hac arte.ꝛ necessaria est in hac arte p̃ter
vniuersaliũ rerũ cognitionẽ experiētia:ꝓpter quã par-
ticularia pͥcipia habeant:in eo qđ in vnoquoqꝫ indiui
duo fieri debet.Et scias q̇ ista pͥcipia scribi nõ possunt
oia:qa sunt infinita.ꝛ ista pars sciētie medicinalis nobis
vetat ꝑfectionẽ hĩe in hac arte: eo q̇ magis est appro-
priata experiētie q̃ꝫ rõni.ꝛ ꝓpter hoc dixit Hip.ars lon
ga ꝛ vita breuis.Et egomet non studui in hac scia vt vi-
deat mihi vt sim sufficiẽs:sicut vr̃ multis medicis nr̃i tẽ-
K poris:qui multuꝫ elongati sunt ab eoꝝ intentione:exce-
ptis filijs Auẽzoar ꝛ maxime Aboali ꝛ filio eius Abena
riã:cui de⁹ ↄseruet vitã.nã isti veri magr̃i sunt in scia me
dicinali.Reuertamur ad dcm̃ nostrũ ꝛ dicam⁹ q̇ maior
pars istius fe.a stipticitate ꝓuenit ꝛ siccitate.ꝛ maxie in
cõplonib⁹ calidis ꝛ cõplones siccas hñtibus.Et hec eis
nõ ꝓuenit:nisi qa cibi ꝑmutant in eoꝝ stõchis ad fumo-
sitatẽ:ꝛ qb⁹ supuenit eis fluxus vẽtris ꝛ plurib⁹ eoꝝ qb⁹
hoc accidit:accidit ꝓpter corruptionẽ ciboꝝ ꝛ ipsorum
mordicationẽ.Et aliqñ accidit illis vẽtris cõstipatio.qđ
prauũ existit.ꝛ cõstipatio hec accidit ꝓpter caliditatẽ et
siccitatem.ꝛ virtutis expulsiue debilitatẽ:ꝛ sic dicendũ
est de medicatione vniuscuiusqꝫ istorum per se.

¶ De cura febris effimere quando est cum fluxu ven-
tris. Cap.7m.

Et dico q̇ illi cui accidit fluxus ventris in ip-
sius curatione ↄsideratio est habẽda.Ita q̇ si hu-
mor eductus est ꝛ fluxus cessauit:fac ipsum ingre
di balneũ:ꝛ ipsum ciba cũ ↄfortãtib⁹ stomachũ:ꝛ ipsum
L stomachũ cũ vnguẽtis cõfortãtibus vnge.Sed cuꝫ flu-
xus est in statu melius est vt in balneũ ipsos ire non per
mittas.hoc.G.dicit:sed noui medici medicant fortẽ flu-
xum cuꝫ balneo:qa dicunt q̇ attractionẽ facit ad oppo
sitaꝫ partẽ.ꝛ q̃uis ita sit nõ est ꝓpria medicina:sed est ꝑ
accñs.ꝛ iõ qa est ꝑ sĩlitudinis viã.Et tu scis q̇ ↄ̃riũ dꝫ
expelli per suũ ↄ̃riuꝫ.vñ hoc qñ possumus est dimitten
duꝫ.Sed patiẽs est cibãdus absqꝫ positiõe ipsius in bal
neo:imo debes ↄseruare vt rectifices ipsi⁹ stomachum
eũatione cessante cũ lana infusa in oleo absinthij ꝛ oleo
ro.ꝛ si masticẽ cõtritũ acceperis ꝛ cum oleo ro.miscue-
ris:ꝛ p̃dicte lane infuderis: multo fortius operabit.Et
vl̃r scias q̇ in mẽbris pͥcipalib⁹ nõ est supponẽda me-
dicina actual̃r frida:q̃uis potential̃r frida existat.Et si
fuerit multa inflãmatio in ore stomachi misceas cũ istis
oleis succũ extremoꝝ vitiũ ꝛ succũ cydonioꝝ.ꝛ aliqui ap
ponũt cerã ꝛ faciunt inde cerotũ.Et aliqui ex hac medi-
cina mirant:ꝛ dñt.cum eger os stõchi hẽat mala cõple-
xiõe calida viciatũ.cur.G.ponit masticẽ cum oleo ro.ꝛ
nos rñdem⁹ q̇ signãtio hec recepta a mala cõplone sola
est alia a signãtiõe recepta a cõplone mẽbri.Ob hoc qꝛ
M intẽtio medicationis istius mẽbri est vt fortificet cũ me
dicinis hñtib⁹ aliqd stipticitatis cũ amaritudie ꝛ aroma
ticitate.Et pp hoc p̃mi experimẽtatores nõ curabãt d-
bilitatẽ stõchi:nisi cũ his sup̃dcis.Et poꝛe est vt mltis ho
minib⁹ nocebãt:eo q̇ malã cõplonem nõ ↄsiderabãt:sic
dicit.G.vni accidit q̇ malã cõplonẽ hẽbat in stõcho ca-
lidã ꝛ siccã.Multũ ergo cõsiderãdũ est si mala cõplo est
tãta vt ipsaꝫ nimiũ timeamus:studebimus soluꝫ in oris
stõchi ↄfortatiõe.Et si nõ admiscebimus cuꝫ his frigidas
medicinas obseruato vt sint illis sĩles in stipticitate:et
tales medicine sunt multe.Sꝫ si fluxus nõ cessauerit nõ
desistas ipsum cibare cũ rebus stipticitateꝫ hñtib⁹:ꝛ ẜm
quantitatẽ fluxus ipsum rege.Nam si paucus sit fluxus
sufficit panis biscoctus cũ zuccharo vel succo ro.ↄfect⁹:
aut cydonioꝝ succo.Et si multus sit fortiorib⁹ vtere vel
pane biscocto ordei cũ succo cydonioꝝ:ꝛ vinũ pomoruꝫ
granatoꝝ est bonus cibus ẜm.G.Sed si cessauerit flu-
xus mica panis cõueniẽs est.Et si supuenerit casus appe
titus sumat elarium cydonioꝝ cũ aliquãtulo mastice cũ
succo extremoruꝫ vitis.Et Gal.vtitur hoc elario cydo-
nioꝝ qđ cõposuit in fine regiminis sanitatis.Sed medi-
cina in qua intrat piper aut res calide tunc est vitãda:
ꝛ maxie in climate nr̃o tẽpore calido ꝛ calida cõplone.
Et qñ istis accidit vẽtris cõstipatio:tunc ↄsiderandũ est
in quo loco sit cibi retentio.vtrũ in stõcho aut in intesti-
O nis.si est in stõcho.G.p̃cipit dari ↄfectionẽ triũ piperũ:
sed nõ de forti in qua intrãt medicine:sed de debili quã
posuit in libro de ingenio sanitatis.Et hec medicina nõ
est cõueniẽs:nisi illi in quo cibus permutatur in stõcho
ad acetositatẽ:qa stomachis calidis ꝛ nauseã ex calidi-
tate habentibus hec nõ erit vtilis medicina.Et est dcm̃
Gal.qđ iaꝫ declaratũ est in egritudinum libro q̇ virtus
membroꝝ eque debilitat per cõplexionẽ calidã malaꝫ
sicut per frigidã:qa aliqđ membroꝝ nõ hꝫ sua acciden-
tia nisi per mensuratuꝫ calorẽ.Et si debilitat per cõple-
xionẽ frigidã est hoc substãtiale:eo q̇ est ei necessariuꝫ.
Et ꝓpter cõplexionem calidã erit per accidens sicut sol
fortis qui extinguit ignem.ꝛ calor fortis fornacis extin-
guit candelã.Similiter potest dici ẜm.G.de debilitate
stomachi q̃ fit ꝓpter causas calidas ꝛ nauseas calidas.
ergo.G.nõ respexit nisi ad frigiditatẽ q̃ stomacho acci-
P dit per accidens in hac arte: ꝛ hoc curare intendebat.
¶ Sed ꝓuidendũ est super cõplexionẽ malaꝫ:ꝛ sic me-
dicine misceri debent.Sed credo q̇ clima suuꝫ ipsuꝫ in
hoc sustentauit.¶ Et mihi vr̃ q̇ elarium cydonioꝝ mi-
stum cum ligno aloes:mastice:gar.multuꝫ valet si sit ta-
liter cõpositũ vt frigiditas cydonioꝝ vincat ipsoꝝ cali-
ditatem.Et non est tradendum obliuioni de modis cõ-
positionis harum cõpositionuꝫ:qm̃ si voluerimus fran-
gere virtutes ipsaruꝫ medicinarũ absqꝫ cydonijs potes
hoc facere cuꝫ extremitatibus vitium:vel cũ alijs reb⁹
frigidis ꝛ stipticis:ꝛ medicus in hoc prouisor eẽ debet
vt resistat ei qđ plus est timendũ.¶ Et melius est q̇ ca-
lor qui ex hac ꝓuenit mixtione sit in primo gradu.Et qñ
fuerit necesse frigiditateꝫ stomachi remouere diminuat
res frigidas:sicut nos diminuimus in aliqbus quãtitatẽ
calidarũ quando non oportet cõplexionẽ calidam pro-
curare.Et Gal.precepit embrocari ventrẽ istorum cuꝫ
aqua calida:ꝛ intendit per hoc ventreꝫ mollificare:sed
quia mollificatio nocet stomacho: oportet q̇ fiat cum
Q timore:ꝛ q̃uis mollificatio sit huic congrua egritudini
nature membri cõtraria existit.Ob hoc est necesse has
duas res miscere aut semper rem cõuenientẽ ordinare.
¶ Sed cum cibus ex stomacho descendit:tunc embro-
catio valde vtilis existit:hoc obseruato ne cibus indige
stus ad membra trahatur embrocata:ꝛ hic clistere me-
lius est omnib⁹ que fieri possunt:ꝛ si non est mordicatio
aut ventositas:tunc sufficit clistere factuꝫ ex melle oleo:
ꝛ aliquãtulo sale:ꝛ si mordicatio fuerit: tũc admisceant
pinguedines anseris ꝛ galline.Et si vẽtositas affuerit ne
cesse est vt in oleo coquatur paruꝫ ruthe:ꝛ semina resol
uentia ventositatẽ:sicut semen apij ꝛ cimini ꝛ similium.
Et ventositas cũ nausea in hoc loco significat q̇ nãlis ca
lor debilis est:ꝛ ꝓpter hoc non est calefaciendũ nec re-
frigerandum:sed vtrisqꝫ vtendum erit ꝛ aliquando hec
febris tribus diebus perdurat: sed non timeas et rege
ipsos post exituꝫ paroxismi:ꝛ post euacuationẽ ventris
ponendo ipsos in balneo:ꝛ ciba ipsos cibis cõuenienti-

A bus. Sed ex nausea acetosa hec feb. nō fit ob hoc: qꝛ ex
illis sub͛a fumosa nō gñaṫ q̄ spũꝫ iflāmet. Et scias ꝙ in
cōplexionib⁹ frigidis ꝛ humidis raro hec febꝛis accidit.
silr neqꝫ in frigidis ꝛ siccis. Sed calida ꝛ sic. oibus para
tioꝛ ad hoc existit. ꝛ propter hoc illud qđ plus nocet coꝛ
poꝛibus sic dispositis est fames: ꝛ exercitiũ tēperamētũ
excedēs ꝛ negligētia balnei. Sed qui febꝛicitāt feb. q̄ fit
ꝑpter bubonicũ apostema qđ fit in subascellis ꝛ inguini
bus vltimũ medicamen illius apatis est curatio. Et si ꝑꝑ
reuma hoc accidit medicine purgantes necessarie exi
stunt. Et si fuerit ꝑpter sanguinis abũdantiā minutione
īdiget: qꝛ hec preseruat ne in vlterioꝛes egritudines ca
dat. Et Gal. ṗcipit vt has febꝛes patiētes ponanṫ in bal
neum: sed mihi nō placet vt fiat nisi in declinatione. Et
B hoc sufficit in medicatione effimerarum: cōiuncto tamē
hoc causis exterminatis in libꝛo egritudinum.

¶ De curatione febꝛiũ acutarum arsiuarum. Cap. 8m.

DEINCEPS volumus loqui de febꝛib⁹ arsi
uis vel acutis que dñr arsiue. ideo qꝛ iste febꝛes
sunt medie inter putridas ꝛ effimeras. Et dici
mus ꝙ iam dictuꝫ est in libꝛo egritudinũ: ꝙ hec
febꝛis fit ex multo sanguine: ꝛ sunt spēs due: vna est duꝫ
sanguis nō est putrefactus: ꝛ alia est dũ sanguis iam pu
trefieri icipit. Et vnaqueqꝫ istarũ trino disponeṫ modo.
Unus est vt homotenus cōtinue affligaṫ a ṗncipio vsqꝫ
ad finē equalr. ꝛ hoc fit ꝑpterea: qꝛ id qđ dissoluitur est
equale ei qđ resoluitur. Scđs modus est vt a pꝛincipio
augmenteṫ vsqꝫ ad fineꝫ: ꝛ hoc accidit ꝑpterea qꝛ illud
qđ dissolui͛t est plus eo qđ resoluitur. Tertius mod⁹ est
vt a pꝛincipio vsqꝫ ad finē decrescat: ꝛ hoc fit ideo qꝛ il
C lud qđ dissolui͛t minus est eo qđ resoluitur. Et qꝛ hec fe
bꝛis fit ꝑpter oppilationē ſꝫ vasa: medicatio ipsius erit
per flobotomiā: ꝛ maxime cuꝫ non est sanguis putrefa
3o de ingenio. c. 4. et Rasi. ctus. Et Gal. hic dicit ꝙ quādo natura foꝛtis est extraha
mus vsqꝫ ad sincopim. ꝛ dicit ꝙ ꝑpter hoc coꝛpus refri
gerationē habebit: ꝛ posṡe erit vt cholera abyciatur ꝑ
partē superioꝛē aut inferioꝛē. Et dicit hanc medicatio
Prima rō contra Gal. nem in hac fe. esse necessariā. ¶ Et ego dico ꝙ hec quā
titas eũationis artificialr nō existit: imo valde est erro
nea: eo ꝙ hec ars imitatur nām: ꝛ nunquā fit crisis lau
dabilis ꝑ eũationem sanguinis vsqꝫ ad sincopim perdu
centē: imo hec ꝑuenit a crisibus malis: in quibus virtus
Scđa rō. expulsiua plus q̄ꝫ cōueniens est: expellit. ¶ Adhuc non
est intentio eũationis inquantũ est eũatio: nisi ad remo
tionē superflui sanguinis peccātis quantitate: ꝛ ad con
seruationem quantitatis nālis: ergo quomō pōt sanguis
euacuari vsqꝫ ad sincopim: nisi cũ detrimēto sanguinis
nālis: hoc imposṡe esse vr. Et Gal. nō intellexit per hoc
nisi subitā coꝛpoꝛis refrigerationem: ergo hec medicina
accidētalis est periculosa. vnde melius est vt aliquātu
lum ex caloꝛe remaneat extraneo: q̄ꝫ caloꝛ nālis dimi
Tertia rō. nuaṫ. ¶ Adhuc nō est credendũ vt in tali coꝛꝑe quale ē
D istud nō sit putrefactionis alicuius humoꝛis ꝑparatio. q̄
si diminuis caloꝛē naturalē coꝛrũpeṫ humoꝛ ꝛ virtus di
minueṫ: ꝛ nō erit q huius erroꝛis faciat coꝛrectionē. Si
gna ergo per q̄ cognoscimus febꝛeꝫ esse a putrefactiōe
exemptā: sunt signa cōmutatiua ꝛ nō fixa. Cōsidera ergo
In lib. divisionum quot in hoc loco eminent ꝑticula. ¶ Et cuꝫ in hac febꝛe
c. 49o. ꝛ pa apparēt signa putrefactionis per vꝛinā aut pulsuꝫ: flo
parti trac. ꝛ botomia nō fiat vsqꝫ ad sincopiꝫ ꝑducēs: qꝛ iposṡe est vt
c. 47. ꝛ 3o post minutionē nō remaneat putrefactio vsqꝫ ad septi
Theysir muꝫ diē: ꝛ ꝑꝑ hoc est necesse vt remaneat virt⁹ sufficiēs
trac. 1. c. 4 digōni. Et dicit Gal. ꝙ qñ medicabis hāc febꝛē sanguis
cũ putredine: tũc nō est expectāduꝫ vsqꝫ ad digōnē ma
terie. Et ex hoc itelligere debemus ꝙ in ṗncipio flobo
tomare debemus. ꝛ demuꝫ potare aquā frigidā in niue

frigidatā tādiu donec coꝛpus ipsius ad frigiditatē deue E
niat. Et hoc fieri dꝫ cōsideratis certis cōsiderationibus.
Pꝛima est vt egritudo sit digesta: ꝛ vt in visceribus non
sit apa: ꝛ vt in oꝛe stomachi nō sit debilitas neqꝫ frigidi
tas: nec quando infirmus nō est assuetus aquā frigidam
bibere: ꝛ sic esse debet: qm̄ illud qđ hic inducit ad malā
cōplexionē ꝯtrarium existit eiusdeꝫ rei q̄ causam habet
remouere: quoniā aqua frigida humoꝛē incrudat ꝛ ipe
dit digestionē. Et iposṡibile est hanc febꝛē integre remo
uere donec causa ipsam faciens in coꝛpoꝛe reperiatur:
ergo qũo potabit aquā frigidā habēs stomachũ debileꝫ
ꝛ frigiduꝫ qn ei accidat timoꝛ ꝛ stupefactio ꝛ consimiles
egritudines ex mala cōplone frigida. Et iam inuēti sunt
hoies qui biberũt aquā frigidā semel in quātitate mul
ta: ꝛ inde ad cōstrictionē anhelitus deuenerũt ꝑpter fri F
giditatē musculi vel nerui ꝛ diafragmatis: ꝛ talr ꝙ non
potuerũt aliqd deglutire: ꝛ qui ipsam bibunt iam facta
digōne: tunc naturā optime adiuuāt: eo ꝙ tunc ibi iam
aliud nō remansit: nisi mala cōplexio calida: ꝛ illa tunc
remoueṫ ab aque frigide bibitione: ꝛ sic natura melioꝛē
facit operationē in humoꝛe tali. s. perficiēdo digestioneꝫ
ꝛ malā materiā expellendo: quoniā ipsa mala cōplexio
hoc facere ꝓhibebat: ꝛ hic est tractatus Gal. in potatiōe
aque frigide in hac egritudine. ¶ Et debes scire ꝙ hec
febꝛis latitudinē hꝫ magnā in suo caloꝛe ſm magis ꝛ mi
nus: ꝛ ꝑpter hoc q̄ foꝛtioꝛis caloꝛis est diciṫ arsiua. i. cau
son. ¶ Et hec latitudo diuersificaṫ ſm climata. Et quan
do omnia particularia concoꝛdant cum febꝛe que est ar
siua: ꝛ infirmus multum desiderat aquaꝫ frigidā: non in
hac est digestio expectanda: quia eger ante digestioneꝫ
cōsumeṫ: ꝛ si feceris ipsum pati vsqꝫ ad digestionis ape
ritionē: tũc erit ipsius digestio mala: queādmodũ est ne G
bula nigra: aut hypostasis nigra ꝑpter nimietatē com
bustionis: ꝛ tũc aque frigide exhibitio nō valebit. ¶ Et
ꝑpterea melius est in pꝛincipio sine etiaꝫ digestionis si
gnoꝝ apparitione exhibere ꝛ non curare: ex dictis ali
quoꝝ: qm̄ hec res est veracissime pꝛobata. nam materia
que talē facit febꝛem qualis ista est cũ sit in vltimo cali
ditatis nō est pꝛiuata digestione nisi ꝑpter malaꝫ quali
tatē acutam: nō ꝑpter grossitiem: nec ꝑpter viscositatē:
ꝛ qñ hanc infrigidabis: tunc statim erit materia digesta:
ꝛ melius est vt cōuertas talem febꝛeꝫ ad febꝛem lentā ꝛ
longaꝫ que curari pōt: q̄ꝫ eger subito moꝛiaṫ. nam erroꝛ
qui fit in alteratione cōplexionis febꝛium facilioꝛ est q̄ꝫ
moꝛs. Et ego credo ꝙ illi qbus digestio debet expectari
si detur aqua frigida citius curarenṫ si eius virtus extiti͛t
foꝛtis: q̄ꝫuis egritudo fuerit longa. Dicit. n. Rasis ꝙ duo 3a affoꝛismoꝛũ Rasis ad medium.
iuuenes in diebus canicularib⁹ iter agebant: quoꝝ vnus
erat dñs ꝛ alter seruus: ꝛ ambo hanc inciderũt febꝛeꝫ: ꝛ
medicus domino aquā pꝛebuit frigidaꝫ: ꝛ seruo nō pꝛo
pinauit. dñs euasit: ꝛ seruus moꝛtu⁹ fuit. Et terre iste no
stre medie sunt inter terras Gal. ꝛ Rasis in tēperamen
to: ꝛ egressi sumus ex eo qđ nostre intētionis erat. ꝛ pꝛo
pterea qa tractatus curationis istius febꝛis est vna par
tium tractatus feb. putridarũ: ꝛ ꝑpter hoc bonum fuit H
narrare medicamentum qđ vtrisqꝫ cōmune existat.

¶ De cura febꝛium putridarum: ꝛ pꝛimo de eis in gene
rali. Cap. 9m.

SED DICO ꝙ febꝛiũ q̄ sunt ex mala cōplexio
ne materiali: ṗma illarũ intētio duas ꝯsiderat res:
hoc est vt malā remoueat cōplexionē: ꝛ malā eua
cuet materiā. Et quia materia est cum caloꝛe putredina
li accidit hic tertia intentio. hoc est vt remoueanṫ cause
imminantes ad faciendũ putrefactionē: ꝛ est superflui di
minutio ꝛ poꝛoꝝ apertio oppilationis. Et poꝛoꝝ oppila
tio accidit ꝑpter res stipticas: aut frigidas: aut dsiccati

I uas:aut propter humorum grossiciem:aut viscositatez:
ꝛ aliquando hec omnia aggregantur.ergo tertia inten-
tio est:vt vnumquodqꝫ istorum remoueatur per ipsius
contrarium.Ergo vtplurimuz accidit vt contrarientur
hec accidentia medicationi:ꝛ maxime quando superue-
nit accidens qđ est ꝯtrarium significationi medicationis
febris.Sed quando fuerit significatio recepta ab essen
tia febris ꝛ causis ipsius:ꝛ vnuz erit ꝯtrarium alteri:tūc
opꝫ medicū ꝯsiderare super accidentia si fortissima sint.
Et si nō cogatur medicus a fe.vel accidētibus:tūc insta-
re debet remotioni cause:ꝛ per hanc viaz remouebitur
febris sicut est in febrib⁹ de frigida causa:vt est fe.melan
cholie ꝛ flegmatis.Et si fe.fortior causa fuerit:tūc oppo
nat se febri:saluo vt cause nō obliuiscat̄:ꝛ possibile erit
K vt cogant̄ ambo ꝯsiderare equal̄r.Et nos volum⁹ in ꝑ-
mis narrare febres q̄ nō habēt accidētia resistentia eo-
rum medicationi:ꝛ postea narrabimus illas q̄ habēt ac
cidentia cōtraria:eo ꝙ tractatus resistentie accidentiuz
est alius a medicatiōe egritudinū:ꝛ etiā alius a medica-
tione accidentiū.Qđ est:qꝛ eoꝝ medicatio est per remo-
tionē cāruz sicut in egritudinib⁹.Sed resistere accn̄tib⁹
fit cum rebus que cito ea remouent:ꝛ subito per ꝯ͂rium:
q̄uis vt aliqn̄ augmentant accidentiū casus sicut opium
in summis doloribus.Dicimus ꝙ frigiditas ꝛ humiditas
in omnib⁹ febribus ingressum habent per moduz medi-
cine ꝛ cibi.ꝛ hoc in rebus assumptis in corp⁹.ꝛ hoc fit ꝑ
primas ipsarū virtutes solum.ꝛ aliqn̄ fit vt aerē infrigi-
demus.ꝛ aliqn̄ vt ipsum calefaciamus.ꝛ aliquādo egrū
remoueam⁹ de vno climate ad aliđ:sicut fit in peripleu-
monico cui ꝑstam⁹ vt vadat in ethiopiaz vel ad arabiā.
¶Sed eūationes in febribus per flobotomiā vel phar
maciā fiunt per virtutes secūdas aut tertias:aut per ꝓ-
prietates.ꝛ aliqn̄ fiunt per balnea aut fricationes.Sed
eūationes per exercitium in febrib⁹ nō fiunt:ꝛ est consi-
L derandū in quo sit vnūquodqꝫ istoꝝ faciēdum:aut plus
vno:ꝛ in quo tp̄e:eo ꝙ tp̄s est vna ex rebus valde neces
sarijs i hac arte.ꝛ ꝓpterea dixit hippo.ꝙ tp̄s sit acutū:
hoc est ꝙ tēpus medicine latitudinē paucam habet.Et
dicimus ꝙ flobotomia fieri nō đbet:nisi signa multi san-
guinis apparebunt:sed melius est vt fiat qn̄ nō est mali-
tia nisi quātitatiua sicut superius dictuz est.Et tēpus fa-
ciendi sequit̄ fortitudo:qa fm plurimū fortitudo virtu-
tis plus est in principijs egritudinū:ꝓpter hoc ordinaue
runt quidā fieri flobotomiā in principijs egritudinum.ꝛ
multi sunt egroꝝ qui flobotomiaz patiunt̄ vsqꝫ ad vltra
septimū diē.Et ad remouendū illoꝝ errorē dicit Gal.ꝙ
debilitatē virtutis aut fortitudinē non sequitur numer⁹
dierū.Et quātitas flobotomationis recipit̄ a fortitudie
egritudinis:ꝛ a cōplexione ꝛ ab etate:ꝛ tēpore anni:cō-
suetudine:dieta ꝛ cōditionib⁹ alijs.Sed bonitas virtutis
ꝛ eis malitia sequitur malitiam complexionis ꝛ eius bo-
nitatez:ꝛ propter hoc ponitur a medico in vno genere.
¶Sed euacuatio que fit aperiendo oppilatiōes fit ici-
M dendo humores:ꝛ subtiliādo ipsos:ꝛ digerēdo ipsos:et
rectificādo illud qđ pōt rectificationē accipere:ꝛ expel
lendo illud qđ nō pōt rectificari:ꝛ hoc fit in oibus febri-
bus ꝛ maxime in illis que nō sunt incēsiue:ꝛ etiā in oib⁹
horis seu tēporibus egritudinis:eo ꝙ mā putrida nō re
ctificat̄:nisi his duab⁹ reb⁹.s.expellendo illud qđ rectifi-
cari nō pōt:ꝛ rectificando qđ pōt rectificari quēadmo-
dum sit ab hominib⁹ volentibus putrefactioni obuiare.
Et necesse est regere nām cōtinue in prouocando vrinā.
Sed qa maior pars haruz medicinarū est calide ꝛ sicce
cōplexionis vt est semē apij ꝛ feniculi ꝛ similium:ꝛ pot̄e
est vt ex tali operatione febris augmētet̄:ꝛ propter hoc
necesse est vt frangant̄ earū v̄tutes prime cuz rebus fri-

gidis ex natura sui adiuuantibus illam operationem:ꝛ N
talia sunt semina melonis:cucumeris:ꝛ horum similiū:
ꝛ sunt etiā ex medicinis harum operationū q̄ sunt tēpe
rate vel pauce caliditatis:quas damus febricitātibus:
sicut capillus veneris ꝛ endiuia ꝛ similia.Et in summa
intelligere debemus ꝙ quādo operari volumus medi-
cinas calidas ꝙ frangere debemus earuz virtutes:ꝛ in
his ꝑdictis medicinis inueniūtur due res.s.incisio ꝛ sub-
tiliatio.Et scias ꝙ eūatio per vrinā est ex medicinis ma
gis manifestis in febribus.Et he medicine aliquādo in-
ducunt angustiam ꝛ inquietudinē ꝛ corruptionē stoma-
chi ꝛ epatis:ꝛ ꝓprie in fine febriū cronicarū:ꝛ propter
hoc cōuenit vt eis admisceant̄ ea que habēt confortare
mēbra principalia sicut bulliendo in aqua predictarum
aliquid masticis:vel vt bibant aquā illaz cum çuccharo O
ro.ꝛ in his cōuenit nobis magna exercere.s.in cōfortan-
do:subtiliando:ꝛ incidendo.Et si mā huius febris fuerit
humor frigidus ꝛ sic.opꝫ vt abstineat ab his.s.calidis et
sic.eo ꝙ ista sicca nō debes q̄rtanarijs exhibere.ꝛ si vis
ei ꝓpinare debes hoc facere frangendo siccitatē earuz
cū radice liquiritie ꝛ zuccharo viol̄.Sed qa zuccharum
viol̄.hꝫ virtutē relaxatiuā ꝓhibere poteris cū passulis:
qm̄ optime existūt in hoc casu:ꝛ sunt necessarie.s.passule
in remouēdo siccitatē sup̄fluam squinçibin.s.syrupi ace
tosi:eo ꝙ habet mordicare mēbra neruosa.s.ysophaguz
seu merij ꝛ stomachuz ꝛ cannā pulmonis:ꝛ aqua ciceris
ꝯfert in maiori parte febriū.¶Et quāuis aqua ordei sit
frigida ꝛ humida hꝫ mūdificare vias a sup̄fluitatibus:ꝛ
abstergit ꝛ lauat vias absqꝫ inflāmatione:ꝛ est ex medi-
cinis laudabilis valde in hoc casu.Et ꝓpter hoc squinçi P
bin ꝛ aqua ordei laudata sunt in curis febriū.Sed aqua
ordei interdū ori stomachi hꝫ inducere nocumentū:ꝛ ꝓ-
pter hoc indiget rectificatione.s.ponēdo in rotulo dimi
dio aque ordei characterē vnū ex mastice.s.pondus qua
tuor granoꝝ ordei:ꝛ hec omnia indigent consideratione
.s.opponendo se periculosiori ꝛ fortiori fm plus ꝛ min⁹.
¶Medicine enim laudate in relaxatione nature sunt q̄
habent has scđas virtutes.s.relaxare ꝛ qualitati febrili
obuiare:ꝛ tales sunt tamarindi ꝛ benefeg.i.viole ꝛ tere
niabin seu manna ꝛ medulla bathee.Sed opꝫ vt vite-
mus dare myrabolanos ante digestionē ꝓpter stiptici-
tatem ipsoꝝ:sed alubleb.i.corrigiola optima est in pŕci
pio febris:q̄uis aliquā habeat caliditatē.¶Ordo aūt
medicinarū in mollificādo naturam est quā dicturus suz
.s.tereniabin in primo.scđo benefeg.i.viol̄.tertio tama-
rindi:postea alubleb:post medulla cucumeris saraceni-
ci.s.anguine:ꝛ postea karsabar.s.cassiafistula:deide my-
rabol̄.ꝛ ꝯueniens est oibus febribus vti ꝯtrarijs a tota
specie putredinis febrilis.Sed qꝛ he medicine ꝓ maiori
parte calide existūt sicut sunt sp̄es:iō in modica quātita- Q
te de ipsis ponere debemus:ꝛ frāgere debemus earuz
virtutes primas.Sed medicinis q̄ hāc exercent opera-
tionez absqꝫ calefactione vti debemus in hoc loco:sicut
est vinum pomoꝝ granatoꝝ:ꝛ sandali albi ꝛ rubei:ꝛ ta-
baçir.i.spodiū.Sed in sandalis aliqua existit oppilatio:
ꝛ cum rectificata fuerit medicina materia vtilis existit.
¶Sed medicine que hn̄t infrigidare ꝛ humectare sunt
diuerse vel varie vel multe fm diuersitatē ꝛ multitudi-
nem febriū in quātitate calidarū ꝛ paucitate earūdem.
¶Et ordo harū medicinarū est talis:qꝛ primo dāda est
aq̄ ordei:ꝛ postea syrupus iulep:ꝛ est syrupus fm quos-
dam factus ex aq̄ rose ꝛ zuccharo solū:sicut laudauerūt
aliqui noui.Sed ꝓpter siccitatē aque rosate ponēdū est
tantūdez aq̄ simplicis:ꝛ plus ꝛ minus fm ꝙ videt̄ con-
uenire:ꝛ q magis fortis existit est syrupus factus ex suc-
cis frigidis ꝛ humidis:sicut est succus cucurbite:ꝛ cu-

A cumeris saracenici: ꝛ citruloꝝ ꝛ melonũ: ꝛ sunt exterius coloris citrini: ꝛ interius sunt cõtinui ꝛ albi: sed qđ forti⁹ existit est bibere succũ pdictoꝝ absq₃ çucchâro: ꝛ maxie succũ anguine. s. cucumeris saracenici: eo q̃ ɔ̃riat chol'e a tota suba sua. Sed tẽpus in quo de necessitate debemus purgare materiã peccante cũ medicina attractiua est hora in qua exuberat malitia hũoris exeuntis in qualitate. ꝛ iam declarauimus superi⁹. ꝛ hoc facere debem⁹ forti existẽte virtute: ꝛ tunc est certum qñ signa digõnis apparẽt: qm̃ eo tẽpore collandaẽ euacuatio facta a natura: eo q̃ virtus expulsiua nõ mouetur ad expellendũ superfluitates per viam naturalẽ nisi facta digestione: ꝛ in hac arte imitari debem⁹ opera nature toto posse. Et scire debes q̃ facta digõne fit descensio ꝛ expulsio absq₃

B aliquo impedimẽto grossitudinis vel viscositatis vel oppilationis. ℭ Sed qñ nõ apparet digestio: tũc dissensio inter medicos reperiẽ: eo q̃ Gal. ꝛ maior pars medicoꝝ dicũt q̃ minime purgare debemus nisi materia sit digesta: nisi egritudo fuerit in vltimo acuitatis. Et hoc intelligere possumus ex dictis Hippo. qm̃ quãdo egritudo est in vltimo acuitatis: tũc humores sunt in vltima furiositate: ꝛ nõ est securitas quin descẽdant ad quedã mẽbra pncipalia: ꝛ ledant ipsa nisi sint euacuati in pncipio egritudinis: eo q₂ humores qui acutissimi existũt sunt subtiles: ꝛ qa ibi nõ est grossicies nec viscositas que phibeat operationẽ medicine laxatiue. Et non põt inde puenire nisi vnum solum nocumentũ. Qđ est: quia medicine laxatiue suis qualitatib⁹ pmis augmẽtant febrẽ: ꝛ illud põt remoueri miscendo cum eis frigida ꝛ humida ſm q̃ conuenit. Sed qñ egritudo non est peracuta valde: sed est quieta: tunc expectanda est digestio. Et scire debes q̃ egritudines que acute sunt in terris Hippo. in terris nostris peracute sunt: ꝛ hoc manifestaẽ: qa Hippo. non curabat egritudines acutas nisi cum aqua ordei ꝛ melicrate. ꝛ postquã ita est: egritudines acute nostre regionis ꝛ

C aliarũ calidarũ terrarũ medicande sunt cum medicinis attractiuis vel laxatiuis in principio egritudinis. Et in egritudinibus peracutis pro maiori parte humores corrumpunẽ circa orificiũ stomachi. ꝛ propter hoc quãdo apparet abũdantia sanguinis: lз non sit superflua euacuare debemus: qm̃ inde magnũ prouenit iuuamentũ: ꝛ incontinenti quiescit valitudo egritudinis: nisi sit qđ phibeat ex rebus supra dictis. Sed quando egritudines nõ sunt acute: sed sunt ex humorib⁹ mucillaginosis ꝛ viscosis ꝛ idigestis ipsas euacuare ꝛ purgare debem⁹ post subtiliationẽ ꝛ incisionẽ: ꝛ hec est digestio eoꝝ: alioquin non op₃ cu₃ medicina purgari. ℭ Sed egritudines que nõ sunt acute ꝛ sunt ex humorib⁹ subtilib⁹: sicut est vera tertiana q̃ nõ transit vltra septe₃ periodos. dicit Auicẽ. q̃ expectare debem⁹ digestionẽ: eo q̃ digestio humoris subtilis est eius ingrossatio: ꝛ grossi est eius subtiliatio: ꝛ sicut difficile est vtuti expulsiue expellere humores grossos ppter sui grossiciem: sic difficile est virtuti expulsiue expellere subtilẽ: q₂ disrumpiẽ ꝛ dispergiẽ ppter sui subtilitatẽ: quare difficile existit nature expellere humores

D grossos: eo q̃ oppilant meatus ꝛ trãsitus: ꝛ subtiles: qa disrumpunẽ ꝛ spargunẽ ꝛ ibibunẽ: tñ medicine laxatiue citius expellũt ꝛ facilius humores subtiles q̃₃ grossos. Et ppterea qdã medici dixerunt q̃ nunq̃₃ dederũt aliquã medicinã laxatiuã ad purgandũ aliquem humorẽ quin cholera prius purgareẽ ppter sui leuitatẽ ꝛ subtilitatẽ: ꝛ adhuc magis q̃ quãdo danẽ medicine laxatiue que trahere ꝛ purgare debent mel'iam: aut flegma grossu₃ ꝛ viscosum a ppietate ꝛ sui natura prius ille eedem trahũt cholerã ꝛ expellunt. Et hoc idem manifestat intellectus q̃ subtiles humores habiliores sunt ad purgandũ et expellendũ grossis: q̃₃uis hoc non fit ex opere nature: quo-

E niam si sic faceret natura: illud qđ prius exiret in egritudinibus acutis esset cholera: eo q̃ tales egritudines p maiori parte fiũt ex humoribus subtilibus: ꝛ quãto sunt subtiliores tanto difficilius a natura expelluntur. Et propter hoc dicimus q̃ minime tradere debemus in peracutis exhibere purgationes: neq₃ expectare ad perfectam digestione: quia non est tutum quin mala qualitas predomineẽ nature: ꝛ tunc erit mala digestio expectanda cum diffiducia liberationis. Et postq₃ ita est q̃ purgare debes non facias illud nisi primo frangas suam caliditatem ꝛ siccitatem. ℭ Sed in febribus flegmaticis ꝛ melancholicis Rasis in principio earũ purgabat: ꝛ hec erat eius opinio omnino. s. purgare in principio febris. tñ Gal. dicit cõtrariũ manifeste. s. q̃ minime debemus in

F principio febriũ mel'icarũ. ꝛ illud idem dicit in ep'la ad Glauconẽ. Et illud est qa finis harũ egritudinũ est securus: nec expectaẽ digestio mala: sed flegmatica est male determinationis. ꝛ propter hoc necessariũ existit vt infirmus euacuetur preter q̃₃ expectetur digestio pfecta: ꝛ propter hoc medicus prius incipere debet a medicinis subtiliatiuis ꝛ incisiuis per hebdomadam vnã: qa nõ timemus calorẽ huius febris cum sit debilis vt magnu₃ inferat nocumentũ: ꝛ cu₃ hoc fecerit tunc medicus purgare incipere debet. Et demonstratio huius est illud qđ vides fieri in appoplexia: ꝛ etiã in similib⁹ egritudinib⁹ timorosis frigidis: qa incipimus in talibus ab eũatione ponendo in medicinis laxatiuis incisiua ꝛ subtiliatiua. ℭ Et mihi videtur ipossibile recipiendo syrupũ squinçibin per hebdomadã vnã factũ ex decoctione radicu₃ liliȷ celestis: ꝛ seminis apȷ: ꝛ liquiritie quin preparet humores: ꝛ digerat: ꝛ lemorem faciat exitum a corpore: et q̃₃uis totus humor nõ euacueẽ a corpe: tamẽ natura idẽ alleuiationẽ suscipiet oino. Et inde redire debes ad incidendũ ꝛ subtiliandũ per aliã hebdomadã: queadmodũ diximus: ꝛ postea purgare: q₂ taliter operãdo humores

G habiles reperiunẽ ad expellẽdũ. Et simile hoc est homini ferenti graue põdus: qm̃ quãdo ferre nõ põt ipsum: ꝛ diuidit ipm in ptes facilius tolerat ipsas: ꝛ postq̃₃ natura fuerit alleuiata: tunc digestio laudabilis apparebit: ꝛ rectificabitur dño ɔcedẽte. ℭ Et hoc melius existit valde q̃₃ infirmũ dimittere egritudini ꝛ nature. s. si videbis naturam egritudini preualere: tunc dietã ꝛ regimẽ ifirmo iubebis: ꝛ hoc in arte minime collaudaẽ: qm̃ nisi nature violentiã feceris vel adiuuãdo ipsam nihil boni ei feceris: nisi q̃ verba ei dederis retinẽdo ipsum. Et istud idẽ regimen facere poteris in febribus mel'icis: ꝛ sic facim⁹ hominib⁹ sanis quãdo volumus ipsos purgare. s. q₂ ipsis digestiuũ ppinamus pmo ad subtiliãdũ humores ꝛ vias

H aperiendo: sic ꝛ in egritudinib⁹ op₃ facere: tamẽ in egritudinibus maior diligẽtia est adhibenda: eo q̃ earũ humores difficilius recipiunt digõnem. Et hoc manifestaẽ in opere Gal. in labore spõtaneo febri ppinquo: qm̃ ipse purgabat oẽs humores facientes hunc laborem preter humores viscosos mucillaginosos: eo q̃ oẽs cõcordare videnẽ q̃ tales nõ sunt purgandi. † Gal. aũt vr̃ q̃ euacuare debemus habẽtes hanc febrẽ per fricationẽ solum. Ego autẽ affirmo q̃ climata in hoc multum sunt cõsideranda: ppter hoc nõ est dãda regula generalis: quoniã mihi vr̃ q̃ etiã humores viscosi ꝛ mucillaginosi purgari possunt in his nostris regionibus: facta tamen incisione ꝛ subtiliatione per longũ tẽpus: ꝛ tunc tẽpus digestionis abbreuiabis: ꝛ nã inde alleuiabiẽ: ꝛ ex tunc videbis digestionẽ laudabilẽ. ℭ Et te op₃ has res multoties experiri: q₂ experiẽtia in his rebus nõ modicã virtutẽ hẽe videẽ. qđ scripsimus de hoc in hoc loco sufficiat.

tertiana acuta ... ti. tra. ... a. 7º.

Contra Gal. ia ffo. ɔcocta medicari. p q̃ vide 10. Almã. c. 4. hic vo extẽdiẽ sermo ad acutas: qa loquiẽ cõtra Auicẽ. 10. Almã. c. 7º. ꝛ. 8º. ꝛ diuis. c. 152 ꝛ. 153º. vid̃ tres rõnes Rasis ɔtra Gal. 16. c. c. 2. fo. 339. colo. j. ꝛ. ij. opinione₃ Gal. vid̃ p̃ª af. 22. ꝛ. 23 cõ. ꝛ. 12. de ige. c. 3. ꝛ in trac. d̃ flo- mia. dis. p̃ª ij. iij. c. 2. et 4º. d̃ ig. i. sa. ꝛ p̃ d̃ febri b⁹ ad Glauco. ꝛ Hali 4º theo. c. 10. idẽ itellige ab his de eũatiõe fe. a mã sbtili ñ furiosa op. tñ vr̃ scđa af. 29

Idẽ pª q̃rti trac. 2. c. 41. ibi ℭ ꝛ d̃ solutiuis in principijs ei⁹. ꝛ. c. 59. ibi ℭ Ego vo ñ diligo. c⁹ op. pa₃ p⁹ vr̃ velle. ibi ℭ Et mltoties qdẽ ɔceditur. † In de ingenio. 12º.

I

¶De cibatione ⁊ fricatione ⁊ balneatione febricitantium. Cap. 10m.

DICO q̄ cibus dari non deberet febricitantibus vsq̄ ad statum egritudinis. ⁊ hoc vt natura tempus habeat digerendi humores facientes egritudinem ⁊ ipsos expellendi: sed quia virtus non est sufficiens omnibus: te oportet considerare egritudines: quoniā si fuerit ex egritudinibus peracutis: cuius status est propinquus ⁊ crisis debet esse in septimo: ⁊ natura fortis existit: tunc illud facere debes: ⁊ si virtus debilis fuerit nullatenus facere d̄bes. Sed si virtus mediocris fuerit: ⁊ etas fuerit iuuentutis cibabis ipsum aqua ordei: ⁊ mica panis lota etiam cum aqua calida ad quantitatem. ℥. ij. vel. ij. ponderis. ⁊ istud est subtilius regimē in nostro climate s̄m consuetudinem nostram. Sed regimen antiquum subtilius erat nihil dare per hebdomadam vnam: ⁊ quādo volebant ingrossare dabant aquā mellis solum. Sed hoc ferre nō possunt illi qui sunt nostri climatis propter cōplexionē aeris ⁊ cōsuetudinem. Sed in climate illoꝝ corpora habent minorem resolutionē: ⁊ cum hoc bibunt vinū non in multa quantitate ⁊ comedūt carnes porcinas: q̄ duo sunt plurimi nutrimēti. Et general'r ꝯsideranda est ꝯsuetudo: qm̄ qui consueti sunt comedere ter in die nō possunt predicta sustinere: ⁊ maxime habentes complexiones calidas ⁊ resolubiles.

Intellige decocta.

K

¶Et si cognoueris statū egritudinis esse longū: ⁊ virtus infirmi fuerit debilis cibādus est plus q̄ꝫ diximus in p̄ncipio: ⁊ cū status appropinquabit minuēdus erit: ⁊ totū hoc est intelligēdū forti existēte virtute: ⁊ fortitudo virtutis existit in cōplexione forti. Sed qui h̄nt cōpl'ones calidas ⁊ siccas pauci ex his famem possunt sustinere: ⁊ maxime in egritudinibus sibi cōsimilibus ⁊ in tēporibꝰ calidis: eo q̄ qn̄ talibꝰ pati famē fecerimus: febres eorū ad incensiuas declinare faciemus: q̄ꝫuis debiles existāt in radice vel ad ethicam: ꝫ ga in cōplexionibꝰ cōsimilibꝰ multiplicanť qualitates male sui natura: ⁊ magis qn̄ eis facimus sustinere famē multiplicanť ⁊ adurunť humores.

L

Et hora cibādi eos est in declinatiōe paroxismi primi. ⁊ ante p̄ncipiū scd̄i vt natura habeat spaciū digerēdi humorē in tēpore paroxismi: ⁊ hoc melius existit. s. cōfortare virtutē ne ei accidat accidēs periculosuꝫ: cui necessariū sit cibū ꝑpinare vt in sincopi ex resol'one. Sed si timuerimus aliq̄d ex his cibabimus eos in p̄ncipio paroxismoꝝ: qm̄ inde eos a sincopi taliter liberabimꝰ quēadmoduꝫ recitat Gal'. de puero qui p̄cepto medicoꝝ sustinuerat famē tribus diebꝰ. Et aliquādo conamur cibare ipsos in medio paroxismoꝝ.

In de ingenio 10°. ad principiū.

M

In febribus autem continuis horā cibandi eligere debemus in qua maioris existunt quietis: cōsiderādo tamē ꝯsuetudinem. Et ex horis diei meliores sunt frīde. s. mane ⁊ sero. Et scias q̄ balneū in declinatione febriuꝫ collaudať: qm̄ sup̄fluitates euacuat subtiles. In principijs v̄o minime: quia rigores habet prouocare: ⁊ dissoluit humores ⁊ m'tiplicat oppilationes: ⁊ spargit sup̄fluitates per corpus totū: ⁊ non est tutuꝫ quin inde proueniat apostema in aliquo principali membro: ⁊ q̄ꝫuis humores euacuet: multiplicat tamē caliditatē ⁊ siccitatē febrilem: siue fuerit ex aqua calida factū: siue ex aere calido. Et necesse est vt corpa talium nō tanganť aqua frigida: qm̄ humores efficit crudos: et ꝑpter hoc balneum fieri nō debet nisi post factā declinationem: ⁊ in febribus que non sunt acute. Uina quoq̄ꝫ aromatica ⁊ leuia que modicā aquam sustinere possunt flegmatice ⁊ melancholice exhibere possumus: ſꝫ in incensiuis a vino oino elōgare debemꝰ.

In de ingenio vbi s̄. t. 120. ⁊ alibi.

¶Gal'. quoq̄ꝫ curabat febres q̄ erāt ex humoribꝰ mucillaginosis cū fricatione: ⁊ hoc indiget consideratione: quoniā non est tutū quin humores sparganť ex fricatione per totū corpus.

N

Contra Gal'. 4° ad medium.

Et ipsemet p̄cipit in libro de conseruatione sanitatis q̄ ille qui habet laxitudinē ⁊ corpus eius fuerit plectoricū vel plenū humoribꝰ mucillaginosis vt minime moueať vel exercitetur: neq̄ꝫ balneū intret: neq̄ꝫ faciat fricationem ⁊ similia: eo q̄ fricatio non euacuat ex humoribus nisi qui sunt subcutanei ⁊ inter musculos. qui aūt sunt in venis nullatenus eūari possunt nisi cū medicinis laxatiuis. Et etiā vides q̄ si sanus faceret fricationē p̄ceptam ab ipso in laxitudine. s. ita magna: de necessitate cutis aparetur: eo q̄ fricatio hec in vltimo grauitatis existit. ⁊ illis maxīe qui hanc patiunť egritudinē cū in laxitudine semꝑ videanť esse. ¶Iaꝫ ergo sufficiēter scripsimus sicut nobis vī gñal'r curas febriū putridarū. nunc auteꝫ redibimus ad curam vniuscuiusq̄ꝫ particulariter.

O

¶De cura febrium cholericarum: ⁊ primo de cura tertiane. Cap. 11m.

HEC FEBRIS si fuerit pura tertiana erit secura absq̄ꝫ periculo. Et scimus certissime q̄ natura habebit dominiū super hunc humorē. ⁊ ꝓpter hoc non debemus euꝫ mouere cū medicinis attractiuis sicut est scamonea: eo q̄ rectificādo eam quātum plus possumus semꝑ mēbris principalibꝰ hꝫ īducere nocumentū: ⁊ ꝑpter hoc virtutē debilitat: ⁊ auget etiā caliditatē febrilē ⁊ siccitatē suam: ⁊ si aliud non induceret nocumentū nisi conamen surgendi ⁊ decūbendi modicū nō inueniretur: q̄ꝛ cōplexio inde sup̄calefit ⁊ debilitatur. Sed apparēte signo digōnis nō est malū dare aliquam medicinā attractiuā in hūc modū. s. ga p̄mo dare debes ea que primo h̄nt lenire materiā ⁊ humectare sicut syrupū viol'. ⁊ tamarindi. ⁊ ad reprimendū nocumētū stomachi adde aliq̄d ex mastice: ⁊ reubarbarū in hoc loco optimū existit: qm̄ reprimendo nocumentū predictaruꝫ laxat.

P

Et quātitas quā dare debes ex reubarbaro est a duabus. ʒ. vsq̄ꝫ ad tres miscendo ei syrupū iulep ⁊ squinçibin. añ. ℥. j. cum. v. partibus aque frigide: ⁊ infra diem potabis cum aqua ordei: ⁊ hoc faciendum est omni die nisi natura moueretur bis in die ad assellam: sicut conuenit: ⁊ si natura moueret ex hac medicina vltra quantitatē minue s̄m portionem ex ea. Et sumus contenti in hac febre ex infrigidatione ⁊ humectatione cū aqua ordei ⁊ syrupo iulep. eo q̄ hec febris nō existit intense caliditatis cū sit ex cholera nāli. Et sumus contēti oppilationes ipsius remouere cū aqua ordei ⁊ squinçibin solū cum modica in ea reperiatur oppilatio ⁊ forsitan nihil.

Dosis reubarbari a ʒ. ij. vsq̄ꝫ ad iij. ꝯtra moder. idem Mesue. c. ꝑpo fere. sed 2° can. al'r sensit Auicen.

¶Et facta digestione si sufficit dare myrabolanos citrinos bene quidē: sinaūt propina īfirmo ex scamonea charateres. ij. cū tantūdeꝫ masticis: ⁊ cum. ℥. j. syrupi de nenufare. ⁊. ℥. 5. syrupi maloꝝ. Syrupus de nenufare: quia frāgit qualitates ipsius scamonee primas. s. eius cal'itatē ⁊ siccitatē: ⁊ cū hoc cōfortat aromaticitate sua membra p̄ncipalia. Et syrupus pomoꝝ: eo q̄ꝛ frangit eius siccitatem: ⁊ remouet nocumentū p̄ncipaliū mēbroꝝ ab ipsa: ⁊ mastix q̄ꝛ ꝯfortat ⁊ remouet nocumētū p̄ncipalium mēbroꝝ: ⁊ medici iā ipsis vsi fuerūt ad occultādū malitiaꝫ scamonee.

Q

Et si timebis debilitatē infirmi cibabis ipsum mica panis lota. ⁊ iā testificauit Hip. q̄ nisi fuerit ex errore q̄ hec fe. nō trāsit. xiiij. diē ēt si fortissima fuerit. Sed si hec feb. nō fuerit ex pura cholera: sed erit ex vitellina: vel prassina: vel eruginosa nō euadit hic absq̄ꝫ periculo magno: ⁊ maxīe quādo fuerit ex prassina vel eruginosa: ⁊ mihi vī īpol'e q̄ aliquis ab eruginosa euadere posset. Et he febres longos habēt paroxismos ⁊ pessima accidentia. ⁊ propter hoc indigent purgatione cū medicina attractiua quā suprascripsimus. prius ablata cal'itate et sicci. ipsius. Et nō est malū vt misceas ipsi medicine aliquid

Nota q̄ nos sequimur morū Auer. de dieta i dādo micam panis ablutam ⁊ est panatela.

A quid de polypodio qd̄ arabice dr̄ belbeg: eo ꝙ purgat cholerã adustã z grossam z meliam. postquam fregeris siccitatem eius cum oleo amygdalarũ dulcium. z aperire oppilationes in hac febre proprium existit nisi fuerit excedentis caliditatis: qd̄ si fuerit: tunc intẽdere debes solũ ad infrigidandũ z humectandum.

¶ De cura causonidis. Cap. 12m.

HEC FEBRIS est intensi caloris z prauorũ accñtiũ. z dr̄ incensiua: z impossibile est ꝙ hec ex cholera nãli gñet. Et in ista cõueniens existit purgare cũ medicia attractiua a pn̄ºipsius. z minuere ex sanguine si signa sanguinis apparebunt dãdo ei oĩ die. x. aureos tamarindorũ infusorũ in aqua simplici absq̃ syrupo z aliqua alia re dulci: z post dabis ei bibere aquã ordei: z postea p totũ diẽ potabis eũ aq̃ angurie. z h̄ regimen ꝓpriũ existit oĩbus febrib⁹ que sunt in vltima caliditate: z nõ dimittas aquã angurie z aquã super niuẽ infrigidatã: qm̄ si cõuerteris hãc febrẽ in lẽtã z chronicã melius longe existit q̃ vt eger moriaẽ. Et h̄ ẽt dixit Abumeron Auẽzoar d̄ quodã puero quẽ ipse medicauit: cui dabat oĩ die aquã angurie: z quotidie cholãm vomebat. z tñ talr̃. fuit operat⁹ donec illa febris conuersa fuit ad chronicã: z ide liberat⁹ fuit. Et mihi vr̄ ꝙ aq̃ angurie lõge melior existit q̃ aq̃ in niue infrigidata in h̄ casu: eo ꝙ aqua in niue ĩfrigidata: q̃uis sit in vltima frigiditate velociter tñ recipit caliditatẽ z adhuc magis: q2 aq̃ cuz sit simplex nihil restaurat neq̃ p̄stat corpori nisi frigidã q̃litatẽ solũ: s3 aq̃ angurie restaurat z addit in sanguinẽ faciẽdo frigidã subã z q̃litatẽ. ¶ S3 qñ febres erũt lente z lõgi erũt paroxismi: z cert⁹ eris ꝙ nõ ex cholera pura erũt: sed erit ex vitellina que nãli frigidior existit: tũc studere debes plus in aperiẽdo oppilationes q̃ in ĩfrigidãdo z̃riũ ei⁹ qd̄ fieri dr̄ i illa q̄ fuerit ex cholã pura: q̃uis raro tales ĩueniaẽ. Et laudabiles medicie i hac pte sũt q̄ hñt v̄tutẽ apitiuã absq̃ forti calĩtate sic̃ capillus vene. z radix apij. z semen feniculi frangẽdo siccitatẽ eoꝝ cũ radice ligritie. z calĩtatẽ cũ violis. z flore nenufaris. z seminib⁹ cõib⁹. Et studeas ponẽ in medicis res q̄ hñt mẽbra p̄ncipalia ꝯfortare. sic̃ ẽ mastix z spica nardi cõponendo ista cũ syrupo sqñzibin. Et esto studiosus ponẽ ĩ medicis solutiuis q̄ hñt cholãz eũare cũ q̃titate flegmatis sic̃ ẽ semẽ bruꝁi. i. semẽ chartami. frangendo tñ caliditatẽ z siccitatẽ eoꝝ. Et hec est cura omniũ febriũ cholericarum.

B

C

¶ De cura febris flegmatice. Cap. 13m.

HEC FEBRIS cũ fuerit ex flegmate simplici z nãli: z de h̄ fueris certus: tũc studiosus eẽ debes in incidẽdo humores z in subtiliando z oppilationes apiendo plusq̃ infrigidãdo z humectãdo: z sufficit tibi in hac intẽtiõe sqñzibin cũ iure ciceꝝ occultãdo siccitatẽ eoꝝ cũ radice liquiritie. Et adde huic cõpõni aliquid ex spica z mastice qm̄ in hac febre stõchus debilis rep̄itur: z cõueniẽtior opatio in principio huius febris ẽ lenire nãm cũ semine chartami z seie vrticaꝝ fracta siccitate eoꝝ p̄us cũ tereniabin. Et seruato h̄ regimie p hebdomadã vnã ꝓpinabis ei medicinaz laxatiuã q̄ hẽat illũ humorẽ eũare. z melior illarũ medicinaꝝ est turbith. q2 a ꝓprietate hab3 trahere z expellere humiditatẽ que in ore stõchi est: z agaricus ẽt cũ eo: q2 eradicat humorẽ grossũ z apit oppilationes. z si addideris aliud ex hierapigra nõ est malũ cõfidẽdo magis in agarico z turbith: z aliqñ occultãdo z frãgẽdo siccitatẽ eorũ cũ oleo amigd̄. dulciũ. ¶ Colloquintidã autẽ in tuis medicinis euitabis ponere q̃tũ plus poteris. Et si apparuerit tibi ꝙ humor sit tante duriciei ꝙ nõ possit euacuari absq̃ ea: adde ex ea aliquid in predicta cõpõne occultãdo malitiam eius cũ chachina: z credo ꝙ sit dragãtũ z cũ amygdalis.

D

E Et dosis ei⁹ est media ps aurei: z tales purgãdi sunt bis qm̄ in vna vice nõ pñt purgari pp grossiciẽ humoris: z hoc non facias nisi virt⁹ fuerit fortis cõsideratis alijs cõditionibus supra dictis: medicina vero facta ex turbith in principio huius febris non est mala. ¶ Cibus vero in principio huius febris sit pulla parua secure: eo ꝙ stat⁹ eius non est minor trium septimanarum: z est possibile vt ipsa duret vsq̃ ad. 40. dies z vltra. Rasis autẽ dic̃ ꝙ transacta septimana quarta non est malum infirmo exhibere trociscos de rosis cõpletos cũ aqua cicerum: eo ꝙ hanc febrẽ patientes in fine leuiter deueniunt ad debilitatẽ stomachi z epatis: z cadũt de facili in hidropisim. ¶ Et ego meo tẽpore vidi quosdam habentes febres chronicas qb⁹ medici nostri propinabãt eis syrupũ sqñzibin solũ: z ceciderunt i hydropisi3: z mortui sunt. Et qd̄ dico de trociscis de rosis in hoc loco non dico nisi causa exempli z silĩtudinis: tñ tu debes dare ex silibus medicinis ẽm plus z minus ꝓut tibi melius videbiẽ ꝯuenire: ẽt ꝙ silẽ huic itẽtioni rep̄iẽ est zuccharũ rosatũ p̄terq̃ frigiditati magis videẽ ptinere q̃ trocisci dicti. Et si videbiẽ tibi cõueniẽs miscere cũ iure cicerũ syrupũ squinzibin facit illd̄: z si inflatio in pedib⁹ aut in palpebris apparebit tibi: caueas a syrupo sqñzibin: qm̄ h3 pducere ad hydropisim queãdmodũ dixim⁹. ¶ In febribus vero flegmaticis: nõ recipiẽtib⁹ digõnẽ: quorum facies z vẽter tumescũt: z calores eorũ plũbei videbunẽ. Gal. videẽ ꝙ tales sunt euãndi p fricationẽ donec vigilant diuidẽdo tp̄s eorũ ita ꝙ dimidiũ tp̄s eorũ sit fricãdo: z dimidium sit dormiẽdo. Et dabimus ei bibẽ aquaz mellis cũ hyssopo z liquiritia. Sed Gal. potabat eos aqua ordei: s3 eã ego nõ laudo in hoc casu: eo q2 nocet stõcho: z facit horripilationẽ: nisi cũ ea fuerit parũ masticis z pipis z radicũ feniculi: z nõ debemus eos diu dimittere absq̃ cibo. q2 inde recipiunt nocumentum: q̃uis leuiter pati famem possint. qm̄ qñ iste humor mucillaginosus multiplicatur in corpore: talis humor cuz difficultate maxima põt ad sanguinem conuerti: z ꝓpter hoc virtutes eoꝝ debilitanẽ donec ad syncopim hñt ꝓuenire. z ideo eis dare debemus micã panis lotam cũ aqua mellis: vel cũ vino aromatico. Et hic est modus fricationis qui preceptus est a Gal. in hoc casu. s. ꝙ habere debes gausapia aliquãtulũ grossa z vetusta: z in primis ĩcipere debes a superiori cruriũ descẽdendo inferi⁹ ad pedes: z postea frica genua: z postea superiora coxarum descendendo ad genua. ¶ Et postea incipies fricationem ab humeris vel spatulis descendẽdo per brachia ad manus. deinde fricabis dorsũ ĩcipiẽdo a sũmitate eius veniẽdo vsq̃ ad pedes: z sic fiat per totũ diem. Et si infirmus senserit laxitudinez inunge cum oleo non habẽte stipticitatẽ. sicut oleum camomellinum z anhetinũ: qm̄ est bonum. Et dicit Gal. ꝙ postea abstergere debes oleum: eo ꝙ angustiã prestat: z hoc est qd̄ Gal. videtur dicere de hui⁹ egritudinis regimine. Et quia in hac febre accidens syncopis consueuit peruenire. ideo memoratus ero eius curam vbi tractabo de curis accidẽtium obmittendo eorum causas.

F

G

H

¶ De cura febris quartane. Cap. 14m.

ILLVD autẽ quo plus indigemus in hac febre est aperire, incidere, z subtiliare: z modicum in ipsa idigemus fricatione, infridatione, z humectatione: q̃si nihil: z cura huius febris quasi cõtraria existit cure causonidis eo ꝙ in causonibus attẽdimus ad febrẽ solum: z in hac cause. Et propter hoc eligere debemus medicinas incisiuas: subtiliatiuas: z spleni apppropriatas sicut radix capparis: z scolopendria: z tamariscus eo ꝙ istud membrum potens est ferre medicinas fortes z aperitiuas absq̃ nocumento. Et potes cõficere has medicinas

I cuȝ syrupo squinzibin facto ex vua passa. Et opȝ in prin
cipio te euare mām cū belbeg. i. polypodio extracta vir
tute eius in iure galli veteris: ⁊ oleo amygd. ⁊ si vis di
gestioneȝ expectare in hac febre potes facere ꝑpter ip
sius modicū periculum qd ferre potest. ¶ Et si vis pur
gare ante perfectam digestionem poteris facere facta
incisione cū syrupo p̄dicto ꝑ duas septimanas vel tres.
Et medicine que habēt trahere hunc humoreȝ: ⁊ purga
re sunt iā manifeste ⁊ ēt hn̄t grad⁹: ⁊ que in primo gradu
reperiuntur sunt myrab. indi ⁊ emblici: ⁊ postea polipo
diuȝ: ⁊ tales sunt q diminuunt myrabolanos ꝑpter eorū
stipticitatē: ⁊ post polypodiū ē epithimū. Et opatio isti⁹
fortior est opatiōe polypody ⁊ maiorē corpori infert an
gustiā: ⁊ hac de causa idiget occultatione illarū duarum
reruȝ. s. remittendo ipsius qualitates p̄mas: ⁊ eius remit
tendo malitiam: ⁊ ꝑpter hoc non est malum miscere isti
medicine medicinaȝ que faciat ipsam velociter festina
re sic ponēdo cū p̄dicta medicia karacta duo scamonee
vel tria cū tertia parte vnius aurei de maiorana: ⁊ hoc
non facimus causa expellendi ipsum humorē: sed ꝑpter
K debilitatem ⁊ tarditateȝ ipsarū medicinarū ordinamus
dictā addictioneȝ vt recipiat inde principium expellen
di. post epithimum est lapis lazuli. Sed ab elleboro ni
gro cauere debes toto posse: completa autem digestiōe
huius febris a Gal. theriaca collaudat: ⁊ ante digestio
nē recepta posset ipsam ad causonidem conuertere. Sȝ
si tēpus fuerit frigiduȝ: ⁊ etas senectutis existeret diatriō
pipereon facta digestione mirabiliter cōfert: ⁊ maxime
in frigidis regionibus. Et indiges in hac febre circa sple
nem studere. s. emplastrādo ipsuȝ cum rebus remouenti
bus ipsius tumorē ⁊ eius duriciē resoluentibus quemad
modū in cholica solliciti eē debem⁹ circa epar: ⁊ in fleg
maticis in orificio stōchi: qm̄ mēbrum istud in quo maxi
me talis humor putrefit ⁊ ardet sicut ignis in hac febre
melancholica est splen: ⁊ in cholicis est epar: ⁊ maxie cō
tinuas ex cholera patiētes: ⁊ in flegmaticis circa stoma
chū existit: quare in istis tribus gn̄ibus febrium cōueniēs
est dicta mēbra cōfortare ⁊ humorem digerere ⁊ rectifi
care. Et si cognoueris in predictis sanguineȝ exuberare
in principio eos minuere debes. ¶ In flegmatica vero
mihi videt q cū timore magno flōmia sit faciēda. qr i ea
multa quantitas humorū crudorū reperit. In febre aūt
acuta que dicitur muthabecca: ⁊ i latino synoca vocat:
L scire debes q quando putredo p̄ualuerit: tūc purgatio
existit melior flōmia: ⁊ si quātitas sanguinis plus ipsa pu
tredine reperitur: tūc melius est flōmare q̄ȝ purgare. Et
sic iam finitus est tractatus omnium febriuȝ putridaruȝ
generaliter ⁊ specialiter. Et postq̄ȝ curas simplicium co
gnoueris perfecte ex ipsis scire debes leuiter curas cō
positarum velut hemitriteorum ⁊ suarum siliium.

¶ De cura ethice. Cap. 15m.

NVNC AVTEM mihi remanet d ethica de
terminare. Hec febris cū sit de mala cōplexione
sine mā calida ⁊ sicca: ideo intentio curationis
vna existit. s. infrigidare ⁊ humectare ⁊ pl⁹ indigemus in
M hac humectatione q̄ȝ infrigidatiōe. quare infrigidare de
bes ⁊ humectare cū oibus rebus quibus potes. Et h du
pliciter fieri potest: vno modo cum rebus intrinsecis: et
alio cū extrinsecis: sicut cum balneo vnctionibus ⁊ em
plastris. Hec qdem febris tres gradus habere videtur
qui variantur ꝺm plus ⁊ minus: quorū quideȝ primus le
uiter curari pōt: secūdus difficilis existit: tertius vero mi
nime curari pōt. Et cura quideȝ primi gradus ⁊ secundi
eadem existit: nisi qr diuersificatur ꝺm plus ⁊ minus. Ci
bus autē qui maxime cōuenit in hac egritudine est lac: ⁊
melius ex eo est lac mulieris: ⁊ post ipsum est lac asine. ⁊
post illd est lac capre: ⁊ est necesse ea a quibus recipitur N
lac nutrire cibis optimis ꝺm suam nām ⁊ facientibus di
gestionē laudabilē: ⁊ ipsuȝ in ieiunio dare dbemus in ea
q̄ȝtitate qua digeri possit. ⁊ cōuenit tibi studere vt bn̄ di
gerat: eo q lac in stōcho de facili casear cōsueuit: q̄re in
cipere debes a modico dādo ei primo. ℥. j. ⁊ sic addēdo
donec deuenias ad dimidiū rotulū. Aqua qdē ordei eis
magnaȝ hȝ necessitatē: ⁊ q̄ȝuis corpa eorū maiori idigent
nutrimēto ceteris corporib⁹: ideo qr virtus eoꝝ nutriti
ua debilis existit: ꝯueniens est studiū adhibere in prebē
do eis cibaria digestibilia ⁊ boni chimi. Quare de carni
bus laudabiliores q̄ eis existūt sunt pulle gallinaꝝ q̄ nu
trite sunt ex frumēto. Et vitellū oui silr eis est optimum
nutrimētū capones nutriti ex amygdalis ⁊ frumēto eis
collaudant optime. Et si in corporibus eorū calor fortis O
reperitur nō est malū eis ꝑpinare aliqd ex olerib⁹ aliq
bus frigidis: ⁊ q̄ ex eis magis laudabiliores existūt sūt la
ctuce: qr somnū ꝑuocāt: ⁊ ipsi indigent ipso plus ceteris
hoibus: ⁊ qr ꝟtutes eorū sunt debiles: ideo cibaria eorū
debemus diuidere in vicib⁹ plurib⁹ sicut in sequenti di
cturi sum⁹. ¶ Sȝ in balneādo eos debem⁹ magnā ha Opinio
bere cōsideratione: eo q isti nō videtur hr̄e necitatē ca Auer.
lefaciēdi: resoluēdi: nec euandi: qd eniȝ ꝑficies ex infrigi
datione accn̄tali acqsita ex balneo: cū humores ide eua
cuent: ⁊ hoc non cōfert nisi in mala cōplone mali. ¶ Et
postq̄ȝ ita est mihi videtur q ipsi non indigeāt aliquo ex
aere balnei: ⁊ q̄ȝuis aqua calida habeat humectare: cuȝ
hoc tn̄ facit resolutioneȝ. ¶ Sed balneum aque frigide
mihi videtur esse melius si possit ipsum conuenieter su
stinere. ¶ Et scias q Galenus manifeste dicit q ipsi non In de ige
indigent balneo nisi causa preparationis suoruȝ corpoꝝ nio. 10. ad
vt aquā frigidā valeāt sustinere cū qua balneari debent finem.
in fine balnei. Et balneū ꝺm ipsum taliter debet prepa P
rari. s. q infirmum ferre debemus cum lecto suo ibi: ⁊ cū
fuerit in camera prima ipsius balnei extendere debem⁹
plumariuȝ paruum ⁊ eum superponere ibi debemus: ⁊
si illa prima camera tepida esse reperitur ibi eum a pan
nis expoliare debes: ⁊ ordinare debes q a q̄tuor homi
nibus capiendo a quatuor angulis plumary ferat ad ca
merā secūdaȝ: ⁊ ibi ipsuȝ reponant nuduȝ. Sed tēperan
tia camerarū balnei vna alteri comparari debet. s. q ea
deȝ proportio esse debet secūde ad tertiā que prime ad
secūdā: ⁊ cū fuerit in camera secūda inūgi debet oleo te
pido: ⁊ postea ponēdus est in camera tertia: ⁊ ibi ponē
dus est in balneo vel tina aut pila: qd ideȝ est. Et in vna
quaqȝ camerarum tātū morari dȝ quantū ipse infirmus
posset incedere suauiter ab vno capite eaꝝ ad aliud. Et
ex tūc ipse infirmus debet poni in balneo vel tina seu pi
la aque tepide plena: ⁊ illic morari debet tēperate: ⁊ po
stea balneādus est aqua frida: ⁊ istud est regimē qd ape
ruit Gal. in h casu de balneo. Sȝ Rasis sentire videt q
tales infirmi nō idigeāt nisi balneatiōe aque tepide. Sȝ
quia impossibile est vt tales quādo expoliant vt eis nō Q
eueniant horripilationes: ⁊ specialiter in exitu ab aq̄ ca
lida: ideo nec̄e est vt tina vel balneuȝ eorum sit in came
ra temperata que non excedat in caliditate vel frigidi
tate: ⁊ aqua similiter tēperata esse debet: ⁊ sic videt ei
vt inde aliqd iuuamentū recipere debeant. ¶ Sȝ iuua
mentum appositionis fecis picis est eo q virtus istorum
attractiua debilis esse reperitur: ⁊ propter hoc ponēdi
sunt primo in aquam calidam: eo q in illa principiuȝ at
tractionis esse reperit: ⁊ in eadeȝ tm̄ morari debēt quo
usqȝ membra eorum vndiqȝ tumescere videātur. ⁊ pori
per totum aperiantur: ⁊ deinde pix est apponēda. ⁊ hec 7° d igenio
oia recitat Gal. vbi loquit de cura malitie cōplonis ca ad mediu.
lide ⁊ sicce stōchi. ¶ Abumeron Auenzoar aūt velle vi
detur

A detur ꝙ nos eos in tina aq̃ tepide solum ponere debemus absq; itratione stuphe: ⁊ in exitu tine propinandum est eis lac: ⁊ cũ digestum fuerit iterum ponendi sunt in tina: ⁊ postea dabis eis aquaз ordei: ⁊ facta digestione ipsius dabis eis micã panis lotã cũ rebus predictis. ¶ Sȝ ex rebus que exterius fiũt sunt balneum: ⁊ balneatio fȝ ꝙ diximus ⁊ etiam aer: ꝙ si fuerit calidus: debemus euȝ infrigidare abstergendo domum: ⁊ substernẽdo in ipa folia frigida sicut sunt rose: ⁊ folia salicis: ⁊ flores nenufaris: ⁊ folia vitis cũ suis floribus: studendo vel ingeniando: vt aqua frigida a superioribus ad inferiora descendat. Et vt domus septẽtrionalis existat. Et ꝙ ille fenestre sint aperte vnde sol minime possit penetrare: ⁊ ille claudantur vnde potest intrare. Et qñ aer fuerit frigidꝰ non indigebunt predictis: nisi vt ipsum trahãt sicut est: B ⁊ maxime qñ principium male complexionis fuerit a stomacho vel a pectore vel ab intestino ieiuno vel a renibus ⁊ ab istis ipsa mala cõplexio deide derivatur: ⁊ possibile est etiam ꝙ illa mala complexio incipiat a corde: ⁊ inde ad predicta ⁊ ad totũ corpꝰ deriuetur. Quare studere debes ad sciẽdũ vñ habeat ꝓuenire febris ipa: ⁊ cũ scineris mẽbrum a quo p̃mo ꝓcedit h̃ mala qualitas febrilis studeas ipsum infrigidare ⁊ humectare absq; trahendo ipsum a sua naturali cõplone: ⁊ specialr̃ si membrũ fuerit maximi iuuamẽti. Et emplastra ꝯueniẽtia his mẽbris sunt emplastra facta cũ rosis ⁊ sandalis ⁊ herbis frigidis aromaticis: vel cũ cera sicut dicit Gal. Et cuȝ infrigidare volueris principalia addas aromatica ⁊ stiptica. Et istud est regimẽ ethice cum fuerit in vltimo: sed qñ fuerit in principio cum leuioribus curari poterit.

¶ De syncopi ⁊ suis particulis: ⁊ omnibus accidentibus impedientibus curationem febris. Cap. 16m.

ET POSTQVAM locuti sumus de febribꝰ absq; accñtibus prohibentibus curationes earuȝ nunc tractare volumus de febribus secum habentibus accidentia. Dicamus ergo ꝙ ista accidentia C generaliter proueniunt ex omni re dissoluẽte virtutem: ⁊ hec resolutio syncopis nominatur: ⁊ prouenit necessario a mala complexione cordis calida vel frigida. Complexio autem mala calida aut prouenit ex rebus extrinsecis: sicut ex aere calido: vt sepe contingit diu moranti in balneo calido: aut ex rebus intrinsecis sicut ex mala complexione totius calida corporis vt cõtingit in causone. Frigida vero cõtingit aut ex rebus extrinsecis: sic accidit ambulantibus per loca frigidissima: aut ex complexione frigida membrorũ intrinseca plurimi iuuamenti: sicut accidit ex ore stomachi ⁊ ex suffocatiõe matricis. Aut ex mala complexione totius corporis frigida vt cõtingit in febribus putridis que fiunt ex humoribꝰ grossis ⁊ viscosis ⁊ mucillaginosis: ⁊ hec cõplexio frigida qñq; acquiritur ex superflua euacuatione diminuente calorẽ naturalẽ. quoniam quando calor naturalis superflue diminuitur: ĩpossibile est vt possit regere corpꝰ: ⁊ oẽs ope D rationes frigidiores debito existunt. quare prouenit syncopis. Nõ dico tñ ꝙ ipsamet diminutio q̃ȝtitatis inducat syncopiȝ. sed ineq̃litas qualitatũ: eo ꝙ cuiuslibet generabilis ⁊ corruptibilis causa est ꝓportio q̃tuor qualitatũ. s. caliditatis, frigiditatis, humiditatis, ⁊ siccitatis: quemadmodum in libris nãlibus declarauimus. Spẽs aũt euacuationũ que aliquando p̃abundare cõsueuerũt sunt sic̃ sup̃fluus fluxus vẽtris ⁊ vomitus: ⁊ sup̃fluus fluxus sanguis nariũ ⁊ hemorroydaꝝ ⁊ alioꝝ membrorum: ⁊ in mulieribus sup̃fluus fluxus mẽstruoꝝ: ⁊ etiaȝ quãdo in partu superflue exuberant. ¶ Et põt etiam syncopis prouenire ex ruptura seu crepatura: vl̃ ex aptura magni apostematis subito: ⁊ vigilie similiter hoc facere possunt. Et etiam accidentia anime sicut excedens gaudium ⁊ tristitia: quoniã hec faciũt spiritꝰ exhalare superflue dilatando ⁊ constringendo: ⁊ inde in substantia membrorũ anhelitus spiritus malam acqrit complexionem. Et etiam fortis dolor est vna ex rebus que ducunt ad syncopim: ⁊ h̃ accidit aut ex mala complexione acq̃sita ex dolore aut sup̃fluitate motus v̾tutis expulsiue faciẽtis dolorem: sicut dicit Gal. Hec aũt que dicta sunt: sunt omnia accidẽtia que habẽt syncopim facere ⁊ promouere. Et summarie scire debes ꝙ quãdo syncopis fuerit cũ febre: studendum est tunc in remouendo ⁊ rectificãdo seu curãdo syncopim: q̃ȝuis contrarium feb. videatur. ¶ Et nos dicturi sumus modum eius cũ ipsius curã tractabimus. ¶ Et nũc incipere intendimus tractare de syncopi ꝓcedente ex causa crudorũ humoruȝ. Dicimus itaq; ꝙ curatio huius est regimen predictum in curatione harum febrium. quare si ex negligentia: vel defectu ipsius in syncopiȝ inciderint: iuuabimus eos in primis propinando cibũ: etiã F si in medio fuerint paroxismi: q̃ȝuis nostre intẽtioni contrarium videatur: cum intendamus ꝙ natura egritudini debeat preualere: ⁊ in hoc casu nihil vino meliꝰ reperitur. quare dico ꝙ q̃ȝuis vinum sarracenis bibere licitũ non sit: tamen in hoc loco ita licitum esse videtur vinuȝ bibere: quemadmodum eis licituȝ est comedere carnes morticinas. scilicet que per se moriuntur vl̃ suffocantur habẽtibꝰ necessitatẽ: quare incipere debemus eis dare micam panis infusam vino. Et vinuȝ qd̃ melius reperit̃ est aromaticuȝ: cuius caliditas penetrare potest per totum corpus qd̃ sit sine amaritudine ⁊ stipticitate: ⁊ est illud vinum qd̃ est vinosum pungitiuũ in principio: ⁊ post delectabile sine aliqua amaritudie ⁊ põticitate. Et mihi non placent vina in nostris partibꝰ assueta sicut sunt vina picis: ideo q̃ sunt vina medicinalia ⁊ non nutribilia: G ⁊ nocẽt principalibus membris sua siccitate ⁊ acuitate. Diamuscum autem in talibus propinatum cũ vino non nocet: ⁊ in principio syncopis rorare faciem ⁊ aspergere cum aqua ros. vel saltem conueniens est cuȝ frigida: ⁊ si syncopizans habuerit ap̃a epatis vel stomachi vel similium membrorũ: non speres eum curare cum exhibitione cibi: q̃ cibus plus multiplicat apostema q̃ȝ fortificet virtutem. ⁊ fricare extrema in hora syncopis conueniẽs existit. Illis v̾o qbꝰ prouenit syncopis ex caliditate vel acumine renũ: qd̃ scire poteris ex signis dictis ab Hip. q̄ sunt nares acute: oculi concaui: timpora plana: ⁊ similia: cura illorum est contraria supradicte: q̃ ad conseruationem illorum non indigemus abstinentia cibi nec respicere diem creticam neq; statum egritudinis aliquo modo. Et ex cibis conuenientioribus omnibus est mica panis: H vel kist ordei cum granis granatoruȝ: quia in granis granatorum proprietas reperitur resistendi putrefactioni: ⁊ vt cibꝰ in fumositatibus malis cõuerti minime possit. ⁊ ex cibis etiam qui ipsos habent confortare sunt vitella ouoruȝ: ⁊ testiculi gallorum: ⁊ pulle parue. ¶ Et si syncopis fuerit ex errore cibi cibãdus est ex pane infuso in vino: ⁊ sit vinum aquosum lene: odoriferum: albuȝ: sicut dicit Hip. ⁊ lymphatũ fit cũ aqua frigida: ꝙ si syncopis ꝓuenit ex humoribus viscosis mucillaginosis: vinũ lymphatũ esse debet cũ aqua calida: quoniam aqua frigida illis magnum infert nocumentum. ¶ Et tu scis ꝙ syrupus pomorum ⁊ cydonioꝝ cum medicinis muscatis conferunt syncopi: sed non iuuamento vini: quia natura necessario dominari debet super ipsas ad ipsarum cõuersionem. Vinuȝ autem digestioni citius preparatur omnibus alijs cibis ⁊ medicinis: ita ꝙ dicitur ꝙ in stomacho non moratur ad digerendum nisi in epate solum: ⁊ in talibus tãtũ indigemus restauratione ⁊ nutritione: ꝙ si in-

I neniri posset aliquid quod nutrire posset absq; digōne il
lud melius ceteris diceretur: ꝛ vtilius propter eorū de
bilitatē: ꝛ quia intēdimus ipsos citius iuuare q̄ȝ eē pōt.
aer autem in quo infirmus iuuari debet frigidus ꝛ stipti
cus debet esse: ꝛ generalr̄ tibi necessariū existit: vt tali-
bus ordines oīa que habēt resolutiōi obuiare: ꝛ empla-
strando sup vētres eoꝝ ꝛ stōchos res stipticas ꝛ aroma
ticas: ꝛ si calor in talibus esse fortis reperit̄: ꝓpinabis
eis res stipticas ꝛ aromaticas. Et hn̄s syncopim cā apo-
stematis aliquorū membrorū principalium nullatenus
de ipsius liberatione cōfidere debemus.

De syncopi proueniēte cā stomachi. Cap. 17m.

SYNCOPIS quidē ex stōcho ꝓcedēs si ex chol'a
que in ore stōchi abundauerit fuerit in primis vomi
tum ꝓuocare debemus: ponendo pēnā eis in ore: ꝛ
si cū h̄ eijcere nō poterit nāȝ tūc mollificare debes.
Et Gal'. videt̄ vt talibus in hoc casu oleū tepidū dare
debem⁹: qm̄ si vomitū nō habuerit ab eo saltem natura
mollificabitur inde. Sed q2 he medicine que habēt vo-
K mitum prouocare de sui natura est ꝛ proprietate stimu-
lare virtutē: plus eo quod facit humor efficiēs syncopiȝ:
ꝛ addit in eadem egritudine: ꝛ propter hoc dico ꝙ lon-
ge melius est confortare eorū stomachos cum mastice ꝛ
spica nardi: ꝛ succo cydoniorum ꝛ foliorum vitis: q2 tali-
ter virtus eorum expulsiua confortatur ꝛ humorem ex-
pellit: ꝛ si vomitus a se prouenerit in hoc casu valde lau
dabilis existit. in syncopi quidem facta ab humoribus fri
gidis dabis de electuario diatrion pipereon: studendo
extrahere humores quēadmodum dicturus sum in cu-
ris cuiusq; membri.

De syncopi accidente causa doloris. Cap. 18m.

DICO ꝙ si potes remouere dolorem remouen-
do causas ipsius nō intendas curare cum rebus
existentibus ꝯtrarijs egritudini: ꝛ hanc curā iue-
nies in curis male cōpl'onis que accidit in vnoq̄ȝ
mēbro: eo ꝙ dolor aliquando ꝓcedit a mala compl'one
calida vel frigida: materiali vel non materiali: ꝛ accidit
aliqñ a mala cōplexiōe sicca absq; materia sicut accidit
dolor in spasmo sicco. Sȝ qñ dolor intantum fortificatur
ꝙ nō est tempus expectandi: tūc curare debemus etiaȝ
cum rebus augmētantibus causam. s. stupefaciendo mē-
brum dolorosum: ꝛ hec cura non confert nisi per accn̄s
L . s. priuando sensum illius membri in quo mala cōpl'o re-
peritur causa humoris ibi existentis: ꝛ inde diminuit̄ mo
tus eius expulsiuus. s. eius virtus expulsiua absq; tamen
resolutione spirituum aliqua. Quando autem sensus su-
perfluus membri esse reperitur: tunc certissime super-
fluitas resolutionis spūum reperitur. Et quādo facimus
hanc spēm curationis in doloribus a causa frigida pro-
uenientibus in fine: tūc sequitur magnū nocu^m. Sȝ si cau
sa fuerit calida: tunc non tantū sequitur nocumētū: neq;
operari debes illam curam in causa frigida: nisi cum in-
firmus in articulo mortis eē reperit̄ causa doloris. Et
ex huiusmodi medicinis que in hoc casu magnam habēt
M ꝓprietatē est philoniū: ꝛ est rationabile ꝓpter opiū re-
ceptū in ipso. Et hec cura generaliter in oībus dolorib⁹
acutissimis operat̄: ꝛ in quibus magis necessaria existit
est in doloribus oculorum: auris ꝛ dentiū ꝛ intestinoruȝ.
Et Gal'. precipit ꝙ minime exercere debes hanc curaȝ
nisi postq̄ȝ ꝓnosticatus fueris īfirmo ꝙ in fine ex ea lesio
nem habere debet: tamē conari debes in remittēdo no
cumentum ꝙ ex eo cognoueris esse futurū: ꝛ in partib⁹
nostris quando volunt opiū operari non faciunt nisi mi
scēdo cuȝ alijs medicinis: sicut est in philonio. Et melius
philoniū est illud quod non est vetustū superflue: q2 in eo
virtus opij est ꝯsumpta non recens nimis. q2 in eo virt⁹

opij superflue abundare reperitur. Cura vero cum the N
riaca in doloribus remouendis est cura cause remotio-
nis: quemadmodum faciunt illa que habent remouere
malaȝ complexionem facientem dolorem: ꝛ propter h̄
in illo casu opus theriace laudabilius existit opere phi-
lonij. Et cum volueris remouere dolorem remouen-
do causam ipsius considerare prius debes quis humor
est in causa: quoniam si ex humore calido fuerit: sicut di-
cit Gal'. de illo qui patiebat̄ dolor vētris: ꝛ extimabatur
ꝙ causa illius esset ex humoribus frigidis: sicut ꝓ maiori
parte accidere consueuit. Et qñcunq; dabantur ei ca
lida p os aut clysteria ponebantur: dolor in eo semper
augmētabatur: ꝛ sic cognituȝ fuit ꝙ dolor erat ex humo
re calido cholerico imbibito in pelliculis intestinorum:
ꝛ tunc cibatus fuit cibis non facilis cōuersionis: ꝛ bis ei-
dem ꝓpinata fuit medicina facta cuȝ oleo: ꝛ sic fuit libe O
ratus ab ipso. Sed si fuerit dolor ex humoribus frigi
dis: tunc curabis eū eūando humoreȝ dictum sicut fecit
Gal'. in seipso cū clysteri: cū extraxit humorem vitreum:
ꝛ inde liberatus fuit. Et qñq; ēt fit dolor causa ventosita
tis fumose q̄ resoluit̄ ex corpore ipsi⁹ humoris. ꝛ talis do
lor nō est curādus cū medicinis vltime caliditatis: eo ꝙ
q̄ȝuis resoluāt ipsam faciunt oriri iteruȝ ex ipso humore
aliā fumositatē: q̄re cura istius doloris eē dȝ cū medicis
modice caliditatis: ꝛ que cū h̄ habeāt virtutē digerendi
ꝛ theriaca ēt in hoc casu magni existit iuuamēti. Huc-
usq; iaȝ elongatus suȝ ab intentione materie: eo ꝙ curā
remotionis cāe memoratus ero cū tractabo de curis re
motionū accn̄tiū: ꝛ nūc redire intēdo ad illud qđ p̄termi
si de mea p̄scripta intētione supius. Dico ḡ ꝙ in dolorib⁹
aliqñ fiūt localia remedia: sicut cum pinguedine anseris P
ꝛ galline ꝛ anatis: ꝛ aliqñ fiūt cuȝ embrocatione aq̄ cal'e
ꝛ olei ꝛ ponēdo eos in balneo ꝛ cū his sil'ibus. In do
loribus v̄o factis ex vaporibus calidis solū apponimus
vētosas cū igne: ꝛ hoc tādiu est faciēdū donec medicus
tp̄s vl' spatiū habeat causaȝ remouēdi: eo ꝙ maioris ps
illoꝝ dolorū q ex vētosis remouētur redire cōsueuerūt:
nisi medicus tp̄is spatij fuerit studiosus ad remotionem
ipsius cause: q2 vix eē poterit quin error cadat in regimi
ne ipsi⁹ īfirmi: ꝛ ide videbit̄ recidiuare: ꝛ sic rōnabil'r eē
dȝ qm̄ vapores istius humoris semp faciūt paroxismum
donec ex toto sit resolutus: vel ex toto euacuatus.

De syncopi ꝓueniēte ex superflua eūone. Cap. 19m.

SCIAS ꝙ cura istius syncopis fit pluribus modis.
Primus est vel fit trahendo materiaȝ ad partē op-
positam. Secundus fit cōfortando illud mēbro vn-
de fluit materia ne ipsaȝ superflue spargere possit.
Tertius modus fit stringēdo vias vnde fluūt humores
ad locū. Quartus modus fit impediendo virtuteȝ expul
siuam quando superflue expellit sicut fit in illa passione
que cholerica nominatur: ꝛ in arabico dicitur almayda
in qua vomitus ꝛ secessus simul fiunt: qne curatur strin- Q
gēdo ꝛ ligando crura ꝛ brachia: ꝛ ponendo eos in bal-
neo: ꝛ cum hoc etiam in eadeȝ necessitate habemus po-
nendi stiptica intus ꝛ extra. Sed quia balneū superflue
habet soluere ꝛ euacuare: ideo cum timore magno ta-
les in balneo ponendi sunt: etiaȝ exhibendo eis stiptica:
ꝛ etiam de istis adhuc locuti erimus quando tractabi-
mus de cura male complexionis materialis dum eua-
cuatur de membro ad membrum.

De syncopi superueniente ex supfluo fluxu sanguinis
narium vel aliorum membrorum. Cap. 20m.

CVRA sanguinis nariuȝ si fuerit ex nare dextra
ponende sunt ventose hypocundrio dextro sup
epar: ꝛ si fuerit ex sinistra ponende sunt sup sple-
nem: ꝛ simil'r si ex mēstruis superflue fluxerit po-
nimus

A nimus ventosas super mămillis: ⁊ cũ hoc ꝓpinăda sunt stiptica que habẽt constringere orificia venarum.

❡De syncopi proueniẽte ex superflua vigilia. Cap. 21m.

VIGILIIS subuenimus cũ cibis quorũ ꝓprietates sunt inducere somnũ: ⁊ cum vnctionibus ꝓuocantibus somnũ: sicut est oleũ nenufarinum ⁊ viol. ⁊ oleũ de seminibus cucurbitarũ: ⁊ cũ odoratiuis inducentibus somnum: ⁊ etiã debemus dare eis vinum lymphatum si fuerit sine feb. ❡Hec autem omnia supradicta diximus ad rectificationẽ seu curationem prauorũ ⁊ periculosoꝝ accidẽtiũ febribus superuenientium. Cura autem remotionis cãe rememoratus ero qñ tractabo de curis accñtium ⁊ malorum apatum.

❡De curatione male complexionis spiritualium membrorum. Cap. 22m.

B ET POSTQVAM narrauimus breuiter curationẽ male cõplõnis vlis: narrãda ẽ curatio male cõplõnis ꝑticularis. Sed qñ mala cõplo ẽ immãlis cura esse dz per contrarium: ⁊ qñ fuerit mãlis cura esse debet ꝑ euacuationẽ ⁊ ꝑ ꝯ̃riũ simul. Sed in euacuatione ⁊ in resistẽdo ꝑ ꝯ̃riũ consideranda ẽ etas: ⁊ cõplexio: ⁊ cõsuetudo: ⁊ tẽpus: ⁊ ẽt attendere debes cõplexionẽ mẽbri ⁊ formam ipsius ⁊ positionẽ eius ⁊ colligantiam suã ⁊ sensibilitatẽ ⁊ suũ iuuamẽtum: hoc est quia alicui mẽbro superuenit solutio sine apate: ⁊ postea ð apatib⁹ loquemur. Et dicamus ꝙ modus: vel vsus medicaminis male complõnis particularis est vnus. Sed diuersificatur in aliqua proprietate queãdmodũ cõseruatio ꝓprie cõplexionis illius mẽbri ⁊ figure ipsius ⁊ positionis ⁊ cõpassionis vel colligãtie subtilitatis ⁊ sui iuuamẽti: ⁊ hoc dictum est in his que precesserunt: sed est necesse vt hãc considerationem semper habeamus propter illa q̃ hic narrare intendimus.

❡De cura male cõplõnis sicce stõchi sine mã. Cap. 23m.

C SI STOMACHO mala accidat cõplo sicca solũ non materialis dicimus ꝙ modus medẽdi illã est vnus: ⁊ idẽ modus cũ mõ medẽdi malã cõplõnẽ totius corporis siccã. Sed diuersificatur in hoc: q2 dissimilis est cõplexio nãlis stomachi a cõplõne toti⁹ corporis. Ergo incipere debemus ponẽdo ipsum in balneo tẽperato: ⁊ post balneũ lac bibat temperatũ asine: aut capre cũ aliq̃ntulo zucchoro. Et qñ cognoscem⁹ eũ digessisse lac ꝑ signa ruct⁹ ⁊ tumoris stõchi: iterum ipsum in balneo ponemus. spatio tñ interueniente inter vnã ⁊ aliam balneationẽ q̃tuor horaꝝ aut quinque: ⁊ semper in exitu balnei debet inungi cũ oleo viol. vel cõi: eo ꝙ ipsum humectabit: ⁊ cauebit ei a multa dissolõne: ⁊ in quolibet exitu balnei propinet lac supradictũ si ipsum affectauerit. Sin autem aq̃ ordei ꝓpinetur: ⁊ hora prãdij det panis mũdus bene coctus: ⁊ bene fermẽtatus cũ pullis gallinarũ ⁊ caponibus impinguatis cum lacte amygdalino: ⁊ pisces petrosi ad hoc sunt vtiles: carnes ꝑdicũ ⁊ phasanarũ: coturnicũ ẽt vtiles sunt: ⁊ cib⁹ cõueniẽtior ẽ ille

D q velocis digẽnis est ⁊ mlti nutrimẽti: q̃uis tales cibi aliqñ videãt ꝯ̃rij: ⁊ vinũ taliũ dz eẽ aromaticũ cũ aq̃ mixtũ: ⁊ talis q̃titas vt cibũ i stõcho natare nõ faciat: nec extẽsionẽ aut grauedinẽ inferat: ⁊ cũ hec passio fuerit sedata paulatim ad illius cõsueta parũper deducemus.

❡De cura caliditatis ⁊ siccitatis stomachi. Cap. 24m.

SED QVANDO cũ siccitate cõiungetur caliditas: tũc cũ hoc regimine res frigide sunt admiscẽde: sicut aqua ordei: syrupus de nenufare: ⁊ syrupus de vio. ⁊ vinũ magis temperetur cum aqua frigida: ⁊ istis aqua frigida conueniens existit. Et si siccitas multum fortis fuerit: tũc aqua frigida est timorosa ne os stomachi ledat. ⁊ vngendus est cũ olo amygdalino: ⁊ in quantũ egritudo in caliditate ⁊ siccitate excedit: intãtum indiget rebus infrigidantibus ⁊ humectãtibus: sed in eo ꝙ est stomatica idiget rebus habẽtib⁹ aliqd caliditatis cũ stipticitate ⁊ aromaticitate: ⁊ ꝓpterea nõ est malũ cũ his addere aliquantulum masticis.

E

❡De cura frigiditatis ⁊ siccitatis stomachi. Cap. 25m.

SED QVANDO cũ frigiditate siccitas cõiungetur: tũc cũ lacte aliq̃tulũ mellis ẽ ponendũ cum boni sit odoris atq; saporis: ⁊ aqua ordei dimittatur si fortis frigiditas affuerit: ⁊ tali stomacho superponatur puluis masticis cum oleo rosato extẽsus sup lanã: ⁊ oleũ amygdalinũ est cũ istis iuuatiuum valde: ⁊ emplastrũ picis inter cetera iuuatiuũ existit qñ rõnabiliter fit: hoc est vt ponatur super mẽbrũ: ⁊ non ibi diutius immoretur: nisi vt poros aperiat: ⁊ postea auferatur. Et scias ꝙ siccitas difficilior est ad humectãdum q̃ humiditas ad

F exiccandũ queãdmodũ frigide difficiliores sunt ad recipiendũ caliditatẽ: q̃ calide ad recipiendum frigiditatem ob hoc quia difficilius quod in his esse possit est curare frigiditatem ⁊ siccitatem: quia est egritudo similis. calida namque corpora debent custodiri ne ad habitum veniant senectutis.

❡De cura male cõplõnis calide stõchi. Cap. 26m.

MALA aũt cõplo calida sola videt: vt curari debeat cũ rebus frigidis solũ. Sed tñ hoc mẽbrũ infrigidari non debet ex toto: ꝓpea quia super hoc membrum dñatur frigiditas: q2 ꝫ plurimũ vnaqueq; res que alterationem recipit potius illam recipit ad quam sua complexio declinat naturalr: ⁊ iõ egritudies istius membri a frigiditate causantur vtplurimũ. Et experimentatores nostri temporis in passionibus stomachi multum errant: eo ꝙ non intendũt calidũ stomachum alterare: nisi cum frigidissimis rebus: ⁊ tamen cum medicus percipit ꝙ aqua sit danda: ⁊ hoc vetat erit ma-

G gnus error sicut recitat Gal. de quodam qui in stomacho suo habebat complexionẽ malã calidam fortem ⁊ medicus eidem aquam frigidam bibere inhibebat: ⁊ Gal. ei aquã frigidã prebuit ⁊ euasit. Et ꝓpter aliam causam ifrigidationem istius membri vitare debemus: eo ꝙ habet operationem toti corpori cõicantem: vnde princeps cõicans appellatur: ⁊ mẽbra que tale officium habent infrigidari nimis non debent: vt virtutes eorũ nõ ledantur. ❡Et ꝓpter hoc p̃ceptum habemus. vt supra stõchũ olm non ponamus actu frigidũ: ⁊ si sit frigidum in potẽtia. ⁊ hoc est simile ei qð facimus in eũone: q2 cũ celeriter purgantibus miscemus stipticas medicinas: alr ꝓcessus cõueniens nõ eẽt. Et qñ Gal. dicit ꝙ in lesione operatiõis membri maior cadit timor in euacuando q̃ in alterando: nõ sane loquitur: sed errat: quia sicut timenda est eũo vt virtutem non ledamus sic in alteratione: ⁊ maxime

H in alteratiõe frigiditatis. nã ille modus est maioris damni in membris nutritiuis. ❡Et regula medicatiõis in principalibus membris non accipitur nisi a colligantia cordis cũ ipsis. Et q̃re vituperat Ga. Archigenẽ cum dicit ꝙ ṽtus regitiua i corde existit cũ ipse medicet cor: ⁊ lz egrotet cerebrũ: ⁊ ꝓpterea q2 Archigenes cordi nõ subueniebat Ga. ipsum vituꝑabat. ergo ꝫ Archigenẽ in medicãdo ꝓcedebat ⁊ causam medicationis ignorabat. 3ª de affect

❡De cura frigiditatis ⁊ humiditatis stomachi. Cap. 27m.

SED MALA cõplo frigida ⁊ humida est calefacienda ⁊ exiccanda: sicut cum electuario trium piperũ. Et ꝙ dicimus in medicatione male cõplõnis non mãlis in stomacho: illud idem debet intelligi in alijs membris: ⁊ maxime quando fuerint causa dãdi malam complexionem toti corpori sicut aliquibus mẽbris: ꝙ si mala complexio calida ⁊ sicca aduenerit: erit causa

I dandi toti corpori ipsani: ⁊ in ethicā poterit ꝓuenire: ⁊ hoc erit qñ illa mala cōplexio vsq₃ ad cor deducetur.

¶De egritudinibus stomachi ⁊ aliorum membrorū principalium cum materia. Cap. 28m.

ET POSTQVAM sumus locuti de mala cōplexione nō materiali: loquemur deinceps de mala complexione materiali que potest alicui superuenire membro. Et dicimus ꝙ intentio sunt due res ⁊ sunt vt euitetur superfluitas ⁊ rectificetur mala complexio relicta a superfluitate: ⁊ significatio harum rerū habetur ex operationibus ⁊ ex positione mēbri ⁊ ei⁹ forma: ⁊ ex colligantia eiusdem: ⁊ ex suo iuuamēto: ⁊ ex sua sensibilitate: ⁊ ex demōstratione nature egritudinis ⁊ ei⁹ cause ⁊ accñtis. Et tu scis quia superfluitatum quedam sunt que generantur in mēbro: quedam sunt que ab alijs fluunt mēbris: quod est quia consuetudo est ꝙ forte mēbrum suas superfluitates ad debile expellat: ⁊ maxime si ad hoc adiuuat locus ⁊ vie que confluunt ad ipsū sicut est cerebrum cum stomacho: ⁊ hoc in medicatione membrorum est sicut efficiens causa. Et est perscrutandum in rectificatione illius mēbri ⁊ i rectificatione sue cōplexionis si est sufficiens: aut si necesse est totum euacuare corpus: ⁊ in hoc est necesse anticipare in fortificando membrum cum stipticis medicinis vt materia ad illud nō trahatur si corpus non sit plenum vt attrahimus materiā ad contrariam partem ad ignobilius membrum: ⁊ postmodum medicamen conueniens adhibemus. Et viā medicationis membrorum accipimus a forma membri ⁊ a loco: sicut stomachus vtplurimū per vomitū debet euacuari: ⁊ per pharmaciam vt minus: ⁊ epar cū ambob⁹ euacuari potest: quibus etiam prouocatio iungitur vrine: sed intestina solum pharmacia ⁊ clysterijs. Sed si humor fuerit fixus in substantia mēbri tunc est necessaria fortior medicina vt trahatur. ¶Et aliquando erit compositio in eo: quia in ipso est humor proprius ⁊ est alter transmissus: ⁊ sic est nec̄e duobus modis ꝓuidere. Unus est in periculosiori. Alius est in euacuatiōe alterius sine cuius remotione curatio fieri non posset: sicut. v.g. vt in essentia stomachi sit humor vnus acutus ⁊ in concauitate alter humor sit locatus: tunc non est purgādus vel nō poterimus ipsum humorē purgare qui est in essentia donec nō trahetur qui in concauitate existit: sed si humor q est in essentia eēt syncopim inducens tunc ꝓuidēdū est: sꝫ si res nō existat periculosa: tūc in medicatiōe ordo est seruādus hoc est vt ꝓuideatur egritudini que currit per viā cause: ⁊ postmodū occasionē remouere. Et silr̄ egritudo q̄ nō curatur nisi ꝑ eūonē alterius que nō est ipsius causa. v.g. quādo in stomacho vnus humor fixus in eius subā: ⁊ alter est in ꝯcauitate qui sparsus est a cerebro: dicimus ꝙ p̊mitus ꝓuidēdū est cerebro: ⁊ postea de humore qui effusus est in stōcho: vltimo vō de illo qui in substantia est ibibitus. Et hic inueniunt medicine proprie in eūone proprij mēbri ⁊ proprie in fortificatione membri ad hoc vt sup̄fluitates recipere nō possit. v.g. qñ in substātia stōchi fixus fuerit humor acutus: tunc hiera aloes vtilior est ad ipsum extrahendum q̄₃ alia medicina eo ꝙ aloes non nisi a stomacho trahit. Sꝫ alie medicine que istū trahunt humorē: q̄₃uis trahant a stōcho propter suā fortitudinē etiā a stōchū trahunt. Sed qñ humor est in cōcauitate sufficit in abstractione ipsius absinthiū cū melle ⁊ myrabolani citrini. Sed si iste humor est flegmatic⁹ aut subtilis: aliquando sufficit vomitus cū aq̄ ordei ⁊ melle qñ fuerit diuisus cū oximelle cōposito: ⁊ postea studere debes in extrahendo ip̄₃ cū medicinis ꝓprijs huic sic est agaricū: ⁊ collogntida: ⁊ cū gūmis laxatiuis si necesse fuerit. Et silr̄ humor melicus est euacuandus post ip̄ius incisionē cū medicis sibi ꝓprijs. Et studiosus esse debes in operationibus tertijs ex ꝓprietatibus medicinarū in vnoquoq₃ mēbro: ⁊ ꝙ vnicuiq₃ mēbro sibi proprie medicine a tota spē reperiūtur. Sed incisio hec est necessaria si humor fuerit grossus: ⁊ post ipsam s̄m conuenientiam purgatio vniuersaliter hic sunt considerāde tertie virtutes medicinarū: eo ꝙ sunt ꝓprie vnicuiq₃ mēbro: ⁊ iccirco vꝫ mihi ꝙ narratio medicinarū valētiū vnicuiq₃ mēbro cū narratiōe egritudinū est via cōpletiua in hac summa. Et ꝑꝑea vna ex cōditionibus q̄ dꝫ in hoib⁹ ꝑfectis in artib⁹ ē vt sit dñs artis ex se ita vt cognoscat res nec̄arias perfecte cū inspexerit rerū diuersitatem.

> Membra fortia expellūt sup̄fluitates ad mēbra debilia: ⁊ maxime si cōmunitas ⁊ vie ad hoc iuuant. Idez. c. se. q̄nti ⁊ pª p̄mi. c. d mēbris.

K

L

M

N

¶De inflatione mēbrorū ⁊ apatibus in gñali. Cap. 29m.

DEINCEPS volumus narrare egritudines q̄ sunt cū apate. Et dicimus ꝙ prima intētio apatis in eo ꝙ est apa diuiditur in duas ꝑtes: vna ē euacuatio materiei faciētis apa: alia est remotio male cōplexionis. Et aliqñ minor cadit consideratio in vna istarū q̄₃ in alia: ⁊ aliqñ cōsideratio in vtrisq₃ equalr̄ currit. Eūatio plus cōsiderari debet in apate sanguineo sed alteratio plus in herisipilla est cōsiderāda q̄₃ euacuatio. Sed compositio istorū duorum humorum equaliter cōsiderationē prebet: ⁊ iste due intentiones nō cōsiderant nisi facto apostemate. Sed qñ est in fieri tertia adiungit intentio: ⁊ hoc est ad remotionē cause. Et hoc fit resistendo sparsioni materie ad mēbrū que ꝓuenit: aut ꝓpter totius corporis repletionem: aut ꝓpter alicuius mēbri repulsionē: aut pluriū: eo ꝙ fortius mēbrū ad d̄bile expellit superfluitates suas: ⁊ ad hoc adiuuat cōicatio mēbrorum ⁊ habilitatio viarum. Et aliquādo causa istius attractionis est mala complexio calida istius eiusdē mēbri ⁊ aliquando existit causa dolor fortissimus mēbri. nā₃ manifestum est ꝙ cōplexio calida trahit. nā₃ caloris ꝓpriū est attrahere. Sed dolor hoc facit: aut propter malam cōplexionē q̄ generat dolorē: aut propter malam cōplexionē que fit ꝓpter sup̄fluitatē mot⁹ virtutis expulsiue cū sup̄fluitates expellit: aut ꝓpter istas res ambas. Sed mala cōplexio calida que causa existit attractiōis: aliquando accidit ꝓpter extrinsecas causas: sicut ꝓpter morsurā: percussionē: ⁊ similia: ⁊ aliqñ propter intrinsecas accidit causas: sicut ꝓpter humorē mordicatiuū ⁊ similia: aut ventositatē extēsiuā: aut ꝓpter superfluā repletionem que grauat mēbrum. Et he tres intentiones curationis apatū sunt: quarū quedam sunt q̄ sic se hñt ꝙ vna aliquādo ꝯtrariatur alteri: ⁊ q̄dā non: ⁊ iam diximꝰ cui magis intendere debemus. ¶Et deinceps narrāda sunt illa quib⁹ cōpetūt he tres intētiones in medicatiōe apostematū: ⁊ incipiemus a resistentia cause efficientis. Et dicamus si causa attractionis ad mēbrū ꝓpter resolutionē existit: est facienda tūc euacuatio vniuersalis: sic flobotomia: si ꝓpter multitudinē fuerit sanguinis: aut ꝑ pharmaciā ⁊ vomitū: si ꝓpter malitiā fuerit hūorū: aut cū vtrisq₃ si adest vtrūq₃. Et est necesse vt ista euacuatio fiat sicut dictū est per attractionē materie ad partem oppositā ꝑ vias apatis ꝓpinquas sicut incedit natura. quia apa epatis vtplurimū creticatur per fluxū sanguinis nariū. Et ista eadē via intelligenda est in eūatiōe humorū. nā si materia fuerit in sup̄ioribus: tūc pharmacare ⁊ clysterizare debemus: ⁊ si in iferioribus educere debem⁹ ꝑ vomitū. Et si cā q̄ facit effusionē materie erit in vno mēbro: tūc illud euacuandū erit sicut est cum fricatiōe. v.g. si materia que obthalmiā habet inducere effunditur per oculos ⁊ prouenit a cerebro solū: tunc ventose in fontanella colli vtiles sunt: propterea quia hec euacuatio duas aggregat intētiones conueniētes in hoc casu: q₂ euacuat membrū apostematū: ⁊ materiam trahit ad oppositā

O

P

Q

A ad oppositā partē.Eũatio võ q̃ fit ex mēbro apato cor-
pore exñte pleno est ex rebus ledentibꝰ multũ.vñ si hoc
peccatum effugere voluerimus opꝫ nos totũ euacuare
corpus:ꝛ postea redire habemus ad primũ mēbrũ eua-
cuandũ.Et qa vnũquodqꝫ mēbruꝫ pro maiori parte re-
perit hēre ꝓprias vias:per quas euacuationē recipere
pōt:iō per easdē vnũquodqꝫ cũ idiguerit debemus eua-
cuare:sicut cerebrũ qđ pōt eũari ꝑ sternutationē ꝛ gar-
garisma.Et si feceris ista corꝑe exñte plectorico lesionē
inde hēbit ifirmus.Et aliqñ huic intētioni euacuādi ma-
teriā ante dictā alia adiũgit intētio ꝼm qꝫ ante dictũ est
vt est fortificare mēbrũ cũ stipticis ꝛ frigidis vt suꝑflui-
tates non recipiat:ꝛ hoc fiat corꝑe vacuo exñte.ꝛ si hoc
nō feceris nō erit tutũ qn mā nō redeat de mēbro igno-
bili ad nobile:ꝛ hec ē vna ex rebꝰ ex qbus apata curant
in pᷠnᵒ.Et si causa ifusionis mēbri fuit ipsiꝰ caliditas intē
dendũ est tunc vt remoueat mala cōplōo ipsius:remota
B vō cōplōne mala mēbrũ debet ꝯfortari:ꝛ si remota non
fuerit causa:quēadmodũ illa q̃ ꝓpter morsurā alicuius
aīalis venenosi fit tunc prius euacuandũ est illud vene-
nũ cũ medicinis attractiuis aut vētosis:ꝛ si humor affue
rit euacuetur.Et aliqñ significatio sumpta ab istis est se-
cunde intētioni ꝫria:hoc est apatis eũatio:ꝛ qñqꝫ nō est
ꝯtraria.Exēplũ ꝯtrarie est.vꝫ.quādo remotio cōplōnis
calide fit cũ medicinis fridis:qa eũatio nō fit nisi cuꝫ me
dicinis resolutiuis.Exēpluꝫ nō ꝯtrarie est vt quādo cau-
sa fuerit humor grossus in mēbro:tunc due intentiones
fient vna:eo qꝫ fient soluꝫ cũ medicinis resolutiuis.Sed
medicatio doloris ꝼm qꝫ dcm̄ est:aut fit ꝓpter remotio-
nē sue cause:aũt dando mēbro cōplexionē ꝯtrariā dolo
rose:ꝛ hec fiũt cũ medicinis q̃ ꝓprie sunt in mitigādo do
lorem sicut est pinguedo anatis ꝛ galline ꝛ oleum vitelli
ouoꝝ ꝛ similia.Et aliqñ remoueret dolor per mēbri stu-
pefactionē.Hec est regula istarũ triũ itentionũ superius
narratarũ.¶ Sꝫ fit ꝼm ordinē tēpoꝝ apatũ:qꝛ ꝼꝫ pluri-
mũ medicatio apatis in pᷠmis fit eũone ꝛ reꝑcussiōe suꝑ-
C ponēdo fridas ꝛ stipticas medicinas suꝑ apa.ꝛ illud qđ
magis necesse ē vt causa efficiēs remoueat ē in apatibꝰ
citi aduētꝰ:sicut in apatibꝰ acutis q̃ ex cholra ꝛ sanguine
ꝓueniũt.Sed scđa intētio est qꝫ ipsius apatis post statũ
eũatio fieri dꝫ:ꝛ pᷠncipiũ dꝫ esse cũ medicinis maturati-
uis.Et si eũatio nō est sufficiēs cum rebus resolutiuis tūc
aperiat cũ medicinis corrosiuis aut cũ ferro.Et manife
stum est qꝫ si euacuatio fiet cũ medicinis dissolutiuis duꝫ
materia est in cursu:plus ad mēbrũ apatum traheret q̃ꝫ
posset eũari.ꝓpea necesse est vt post eũoneꝫ apponant
medicine reꝑcussiue mixte cuꝫ paucis resolutiuis:eo qꝫ
stiptice cōmittēt dolorē.Et quādo fuerit in statu tūc me-
dicari dꝫ cuꝫ medicinis resolutiuis soluꝫ:ꝛ intra ista duo
tēpora vtenduꝫ est medicinis ex his duobꝰ mixtis:et iste
medicine scient in libro simplicis medicine.¶ Regimē
vō in apate calō male cōplōnis in pᷠmis est refrigeratio:
eo qꝫ cũ ifrigidatione est etiā reꝑcussio:ꝛ etiā qꝛ ꝑꝑ miti
gationē caloris cursus materie destruitur.Apata vō fri
D gida curari nō debent cum rebus frigidis nisi transacto
tēpore augmēti.qa caliditas non resistit resolōni hec est
intentio medicationis apatũ inquantũ sunt apata.Dein-
ceps loquemur de apatibus ꝼm qꝫ sunt alicui mēbro ap
propriata ꝛ ab apatibus calidis principiũ faciemus que
in mēbris fiunt intrinsecis ꝛ extrinsecis:ꝛ cum dico calā
intelligo etiā illa que ad saniē deducuntur.Et qñ fiũt in
pᷠncipalibus mēbris febris cũ ipsis oritur:siue apa fue-
rit sanguineũ vel cholricũ vel flegmaticũ vł melicũ.Sꝫ
flegmatica q̃ ad saniē nō ꝑueniũt sunt sicut tumores qui
dñr nascētie.Et melica que ad saniem non perueniunt
dñr sclirotica ꝛ cancrosa ꝛ raro fiunt in membris intrin

secis ꝛ qñ fiũt icurabilia sunt:eo qꝫ idigēt fortibꝰ medici- E
nis quas intrinseca mēbra tolerare nō ꝑñt:eo qꝫ horum
cura nō fit nisi cũ ferro:qm̄ talia apata nō resoluunt nisi
post lōgitudinē tēporis:ꝛ tūc vtus ifirmi iam defecta eē
reperit:ꝛ ꝑꝑ hoc he curationes nō fiũt nisi cũ fuerint in
mēbris extrinsecis.¶ Et dicamus qꝫ apata inquātũ sunt
apata requirunt cum suis medelis intentiones tres su-
pradictas.Sed diuersificant in his tribus suis speciebꝰ
ꝼm magis ꝛ minus.Nā apata cholica in pᷠmis egēt refri
geratione multa cũ violł.ꝛ cũ viriditate illa q̃ suꝑ aquas
reperitur:ꝛ cuꝫ vua canina:ꝛ cuꝫ cera infusa ꝛ malaxa-
ta cũ frigidis siccis ꝛ humidis ꝛ his similibus.Sed san-
guinea cũ refrigeratione stipticis egent nisi adsit dolor.
ꝛ si dolor adest sunt miscēda mitigātia.Sꝫ flegmatica ꝛ
melica modica idigēt refrigeratiōe ꝛ reꝑcussiōe:qꝛ debi
leꝫ motũ hñt.¶ Intētiones cōiũcte in apatibꝰ gr̃a mem F
broꝝ in qbus sunt:sunt hic narrāde:eo qꝫ in his maxime
cadit ꝓuisio.Et maxime si fuerit in mēbro principali.Et
dicimus qꝫ eũatio q̃ per flobotomiā fit ꝓpter apostema
alicuiꝰ mēbri intrinseci dꝫ recipi a colligātia mēbri et a
loco suo:eo qꝫ quādo nō poterit fieri euacuatio in mē-
bro leso:tunc dꝫ fieri per mēbrũ cōicans ei ꝛ magis pro
pinquũ:ꝛ sint meatus de vno ad aliud recti:aut rectio-
ni ꝓpinqui:sicut in mēbris inferioribꝰ flōmia basilice va
let.ꝛ in apatibꝰ capitis pectoris ꝛ pulmonis cephalice
valet flōmia mediane oībus valet mēbris.Et si indiget
flōmia ꝓpter epatis apa in apertione basilice dextre ca
dit ꝯsideratio.qa Gał.dicit in libro de ige.sanita.qꝫ dex-
tra in apate epatis flōmet:ꝛ sinistra in apate splenis.ꝛ
in sermonibꝰ suis vniuersalibꝰ cōtrariũ ponit.Et tu scis
qa in eũatione apatũ due res intēdunt.Una est euacua-
tio materiei mēbroꝝ cum ipso cōmunicantiũ.Alia est vt
fiat declinatio humoꝝ ad partem oppositā sicut natura
facit quādo creticat apa epatis per fluxuꝫ sanguinis ex
nare dextra:eo qꝫ illa eũatio cōprehēdit oppositionē et
cōicationē.Sed in flobotomia basilice in apate epatis
ex dextro latere nō est nisi vna intētio:hoc est cōicantiũ
euacuatio.ꝓpterea qꝛ est ꝼm dimensionē corporis que
ꝼm latitudinē existit:eo qꝫ dimēsiones opposite sunt sex.
vꝫ.due latitudinales:ꝛ est ꝼm dextrũ ꝛ sinistrũ:ꝛ due lō-
gitudinales vt superius ꝛ inferius.ꝛ due ꝓfunditatis vt
ante ꝛ retro.Et hoc ideꝫ faciendũ est in apostematibus
splenis ꝛ pectoris:qm̄ quando apostema fuerit in parte
dextra flobotomamus basilicā ex parte sinistra.ꝛ si fue-
rit in sinistra flobotomamus econtrario.Epar vō cum
sit in vna dimensione vel extremitate dimēsionis latitu-
dinalis.ergo necessariuꝫ esset vt flobotomia fieret per
aliā partē.ꝛ hic basilice lateris sinistri:qꝛ in ea cōtinuet
cōicatio ꝛ oppositio:ꝛ qñ nos intēdimus facere euacua-
tionē:cōicationē:ꝛ oppositionē cōtinētem:tūc iuuatius
est ꝑ oppositũ trahere mām q̃ꝫ qñ vnum itēdimus solũ.
ergo cũ fuerit necesse totũ euacuare corpus:ꝑꝑ huiꝰ ne-
cessitatē:tūc est necesse habere ambas intētiones.Sed
qñ nobis sufficiet solũ mēbrum apatũ euacuare:tūc no
bis vna sola sufficiet intētio.ideo in maiori parte:qñ in-
tentionē habuimus in talibꝰ locis faciemus attractionē
sine eũone remouētē:ꝛ tunc poterit fieri cum membruꝫ
euacuatione indiget:ꝛ nō totũ corpus.Et potest aliquā- H
do esse:vt pria intentio sufficiens sit silr in aliquo loco:ꝛ
fiet hoc solũ tpe statꝰ apostematis sicut minuit ex vena
lingue in squinātia facta.nam si possemus mēbruꝫ pro-
prium flobotomare cōueniēs esset:eo qꝫ nō sit timēdus
materie cursus.Sed tēpus augmenti aggregat res am-
bas:qꝛ si nō curaremus nisi cōmunicationē ꝛ nō oppo-
sitionē plus trahemꝰ ad apata q̃ꝫ euacuaret sicut in eo q
medicinis vtitur dissolutiuis aperitiuis ante euacuatio-

13ᵒ di.3ᵃ.c.
3ᵒ 4ᵒ đ ige.
c.6.ꝛ in liᵒ
đ antispasi
ꝛ 5ᵒ de ige.
c.3.ꝛ 2ᵒ de
feb. ad
Glauconē
ca.3ᵒ ꝛ 8ᵒ.
Opio Ga.
đ flōmia ē
diuersa.vi
de 4.c.c.3ᵒ
maxᵉ.f.86.
co.4. ꝛ.12ᵃ
ꝛ.25ᵃ.ꝑtic.
afforis.rab
bi Moysi i
G
pᷠnᵒ.ꝛ āno
tatiōes i ꝑ
trac.t.16.
c.3.

I nem: qa trahit de sanguine ad mēbrū plusq̄ dissoluat.
Et similiter due considerantur intentiones in passione
vulue quando diminuimus de saphena: q̄uis ibi non sit
oppositio nisi per longitudinē leui dimensione. Et simi-
liter cum ventosis in egritudinibus oculoꝝ in fontanel-
la colli: ⁊ in fronte in passionibus occipitij capitis. Sed
minutio vene que vocatur scylos in egritudine splenis
a parte sinistra non cōprehendit nisi cōmunicationē: ⁊ si
volumus materiā deriuare ad partē oppositā fit illud
in apostematibus pectoris ⁊ stomachi ⁊ occipitij capitis
ligando extremitates pedum ⁊ manuum. Et propterea
prohibetur in apostematibus vulue omnino euacuare
cum prouocantibus menstrua. Et similiter in apostema
tibus epatis cum prouocantibus vrinam: ⁊ cum medici
nis laxatiuis: quoniā cum talibus nō fit deriuatio ad op
posita: ⁊ qa ipossibile videtur esse ꝙ quādo tales medi-
cine transeunt super apostematibus quin eis relinquāt
lesionē: ⁊ iam diximus ꝙ hec est vna ex rebus augmen-
tantibus apostemata: ⁊ similiter ꝓhibitum est euacuare
apostema stōchi cum medicinis laxatiuis: ⁊ gargarismū
K in apostematibus gule: oris: ⁊ palati: ⁊ eodem modo om
nino ꝓhibitū est ꝓuocare vrinam in apostematibus re-
num ⁊ vesice. ⁊ h̄ oia non sunt prohibita nisi donec ipsa
apostemata fuerint in augmēto. Sed quādo fuerint in
statu non est malū vti talibus quoniā habent vigorare
euacuationē membri apostemati: q̄uis noui practici fa-
ciāt talia absq̄ alia ꝓuisione ⁊ deliberatiōe. ¶ Propte-
rea cōsiderandū est in apostematibus auriū partis dex
tre ⁊ sinistre in quo latere flobotomia sit facienda: quia
manifestū est ꝙ cephalica in primo illo apostemate flo-
botomari debet. Et videtur ꝙ si est apostema in aure si-
nistra non debet minui de manu sinistra: quia cephalica
dextra aggregat cōmunicationē cum attractione ad cō-
trariā partē: qa est infra longitudinis extremitatē: nā
mediū non est extremitas: qa non est credendū. ⁊ maxi-
me in corporibus plenis vt sanguis non ab aure sinistra
trahatur ab extremitate dimensionis latitudinis oppo-
site: ⁊ quādo euacuamus cephalicā ob hoc esset melius
vt flobotomia fieret in pte dextra: qa he due res aggre
gant: vna est cōmunicatio: alia est oppositio ſm duas di
mensiones: eo ꝙ iste operationes opponunt ſm longi-
tudinē ⁊ latitudinē: ⁊ si poſſe eēt desideraremus vt quā-
do attrahere volumus vt ibi omnes existerent opera-
L tiones: ⁊ maxime quando est repletio ſm vasa.

¶ De euacuatione membrorum principalium. Cap. 30m.

ET DEBES scire ꝙ in euātione mēbroꝝ prin-
cipaliū penitus necessarie sunt due euacuationes:
vna est flōmia: alia est pharmacia ob hoc qa illa
apāta ſm plurimū nō sunt vnius humoris: sed in
illis aggregatur malitia quantitatis cum malitia quali-
tatis. Sed tamen in euacuatione tu debes super humo
rem dominantē ꝓuidere. Et Rasis testificatus est qa me
dici sui tēporis faciebant pleureticis solum minutionē
⁊ moriebantur. Sed significatio secunde intentionis ex
apostematibus habita ſm mēbra in quibus sunt facile
non est: ⁊ maxime quādo refrigeratione indiguerit: pro
M pterea qa apostemata epatis ⁊ oris stōchi nō ꝯuenīeter
medicinas actu frigidas recipiunt: immo necesse est vt
actu sint calide: q̄uis frigide potētia existant: sicut oleū
cydonioꝝ ⁊ oleū myrtinū: ⁊ aliquādo eis potētia calidis
vtemur: sicut oleū masticis ⁊ absinthij: ⁊ hoc facimus vt
virtutē conseruemus istoꝝ membroꝝ ꝓpter necessitatē
corporis ex istis mēbris. Et cerebrum etiā non sustinet
medicinā multū actu frigidā: ⁊ quādo inducit necessitas
rei ad vtendū ea miscendum est cum ea medicina vt ip-
sam ad profundum ducat: sicut facimus miscendo acetū

cū oleo ro. ⁊ hoc nō fit causa cerebri cū sit frigidū: sed vt N
facilius ꝑ craneū ⁊ suas cōmissuras ad medullā cerebri
ꝑuenire possit: ⁊ hoc nō requirit ꝓpter primā qualitatē
sed ꝓpter scđam. Silr ⁊ oculi ꝓpter sensibilitatē multā
quā hn̄t debēt ꝓseruari a rebus fortissimis ⁊ mordicati-
uis: ⁊ albumē oui supponit: eo ꝙ res multas bonas in
se h̄ aggregatas. nā remotū est ab omni mordicatiōe:
⁊ lippitudinē abstergit: ⁊ tēperate frigidū existit: ⁊ figit
supra ꝓpter ipsius viscositatē: ⁊ lac nouiter a mām̄illis
mulsū aliquas ex istis ꝟtutibus h̄: ⁊ sup hoc h̄ virtutē
digestiuā. ¶ Et aliqñ ꝯsiderantur apāta ex parte mēbri
in quo sunt ꝑ aliū modū vt nihil repercussiuū vel refri-
geratiuū sup mēbrū ponat hoc est qñ apāta fiūt in locis
mēbroꝝ principaliū purgatiuis vt qñ fit post aures aut
sub ascellis: aut inguinibus: qm̄ qñ ista apāta generātur
in his locis ⁊ ipsa refrigerabis timendū est ne ad mem- O
brū redeant pricipale: queādmodū illud qđ fit post au-
res ad cerebrū: ⁊ illud quod sub ascellis ad cor. ⁊ maxie
illa apostemata que procreantur per viā crisis omnino
ab infrigidatiōe ipsius abstinere debemus: eo ꝙ ꝑꝑ has
actiōes materia redire posset ad mēbra pricipalia quē-
admodū fugimus repercussionē apostematis pulmo-
nis: eo ꝙ cordi vicinus existit. Iste autē sunt demōstra-
tiones recepte a mēbris: ſm predictas duas intētiones
in curatione apātū. s. remouere causā ⁊ ifrigidare malā
cōplexionē ꝓuenientē ab eadē: q̄uis intētio secūda col
ligantiā habeat cū prima: eo ꝙ frigida sunt repcussiua.
Et qđ dcm̄ est semꝑ meminisse opꝫ hoc est vt apostema-
tibus mēbroꝝ pricipaliū q̄ sunt sicut epar stōchus cere-
brū ⁊ splen. eo ꝙ ista mēbra operationē faciūt cōēm toti
corpori: ⁊ habēt colligātiā cū corde: ⁊ ꝓpter hoc eoꝝ vir
tutes ꝯseruare ꝺbemus miscēdo semꝑ stiptica ⁊ aroma- P
tica cū resolutiuis. Et dissolutiua sunt sicut emplastra q̄
fiunt cum medulla panis: oleo oliue ⁊ melle. stiptica ꝟo
cū aromaticitate sunt sicut absinthiū mastix ⁊ cydonia.
¶ Et dcm̄ est q̄uis a me non sit bn̄ ꝯcessum ꝙ qñ apā in
gibbositate epatis existit: ꝙ euacuari debet per ꝓuocā-
tia vrinā. ⁊ qñ in ꝯcauitate existit ꝑ pharmaciā: ⁊ ista me
dicamenta a cōicatione mēbroꝝ accipiuntur. Et scias ꝙ
medicine vrinā ꝓuocātes fortes esse debēt: ⁊ ꝑꝑ loci re
motionē inueniēdo debilitant: eo ꝙ in epate alterant:
sed que euacuant per cōcauitatē posse tm̄ nō opꝫ ꝙ ha-
beāt. Et iste modus credēdus est in oib⁹ mēbris ad q̄ ve
niūt medicine cū multa digestiōe sicut est pulmo cui ca-
sus iste seruatur. ista significatio est sumpta a loco mēbri.
Et medicie ꝓuocātes vrinā in egritudib⁹ epatis oppil̄o-
nes apiūt: sicut est absinthiū ⁊ eupatoriū. nā ille due pro
prietatē hn̄t in epate queādm scolopendria in splene: ⁊
cortex capparis. Medicine ꝟo q̄ facilr soluūt ventrē in
apātibus ꝯcauitatis epatis sunt sicut aq̄ alubleb ⁊ char
tani. Sꝫ euātio splenis ꝑ pharmaciā existit. Et si apāta
ista inueterant: tūc fortiorib⁹ idigemus medicinis soluti-
uis: eo ꝙ mēbroꝝ istoꝝ natura est vt in fine indurent in
eis apāta: ⁊ maxie calida: ⁊ hoc maxie accit epati: ꝑꝑ vi Q
scosā ⁊ spissā subām. ⁊ ēt in renibus apāta indurantur
ꝑꝑ duritiem sue sube. ⁊ in splene ꝑꝑ grossiciē sui nutri-
menti: sed splen ipse rare substātie est. Sꝫ medicine que
sunt fortis resolutionis in ꝑdictis apostematibus sunt si-
cut radix lilij celestis: hyssopus: cētaurea: ⁊ aristologia
rotūda: ⁊ his silia: ⁊ hoc fieri debet post fractionē eorū
siccitatis cū radice ligritie. ⁊ his similibus. ¶ Et scias ꝙ
necesse est vt quātū esse potest vites ne istoꝝ mēbroꝝ
apā ad saniē perducas: ⁊ maxie apostema pulmonis: ob
hoc qa si perducis ipsū ad saniem ꝑfectā curationē nō
habebit: qa aut indurabitur: aut eger perdetur: ⁊ medi-
catio apostematū qñ cū sanie aperiuntur ingredit or-
dinem

A dinē medicationis vlcerū. Propterea scias vnū ꝙ pro-
priū est mēbris apatis subtilē cutē habētibꝰ: ꝙ ab ipsoꝝ
pncipio penitus sanies resudat ex eis: z propterea ꝯue-
niēs est ab ipsoꝝ pncipio in suis medicationibꝰ adhibe-
re abstersiua vt mōdificenť meatus: z si in sanie ipsa gros
sicies fuerit miscēde sunt res incisiue: z talia mēbra sunt
sicut pectus: z pulmo: epar: stomachꝰ. ppterea necesse
est vt ista abstersiua ab oi mordicatiōe sint exēpta: z iste
res sunt sicut aq̄ ordei: z pultes furfurū cōdita cū amyg-
dalis amaris: z semine melonis: z eľarium atriplicis cuꝫ
oxyçaccara. in apate epatis ppriū existit. scariole qdem
loco atriplicis poni pñt. In apatibus vo pectoris z pul
monis res in quibus poniť acetū sunt fugiēde: vt multū
nocive. Et medicine q̄ eis ꝯueniētes existūt sunt capilli
B veneris z ligritie: z syrupꝰ violꝫ. z ēt semina melonis sunt
optima in isto casu: sꝫ medicatio apatū q̄ in istis sunt mē-
bris est alia iquātū sunt in talibꝰ mēbris q̄ꝫ iquātū apata
existūt: pp hoc: qz ēt declinationis tpe eoꝝ medicine ab
aliq̄ stipticitate nō denudanť: z in pnº abstersiuis. Et qñ
apata fiunt in inferioribꝰ itestinis ſm nostrā intentioneꝫ
clisteriora sunt meliora: queādmodū si in ptibꝰ supioribꝰ
fuerint exhibite res per os ꝯueniētes esse videnť: z hec
significatio sumiť ab intētione loci. Sed in apatibꝰ gule
oino vtimur medicinis resolutiuis z ꝯglutinatiuis vt ad-
hereāt locis in suo trāsitu: z etiā ponēda sunt narcotica
trāsglutiēdo ea paulatine: vt diu in trāsitu habeāt pma
nere. In apatibꝰ vo cerebri in declinatiōe necessarie sūt
fortes medicine. z maxie qñ sunt de nā declinātes ad fri-
ditatē: queādmodū sunt flegmatica: z tales medicine sūt
sicut oleū de castoreo z siľia: z hoc nō reqriť nisi pp regi-
men mēbri: qz est p se humidū z passiuū: z qdā euacuant
mām huius apatis cū vētosis positis in pte cerebri poste
C riori. sed talis eūatio est timēda: eo ꝙ forsitan in corpore
existit supfluitas q̄ per ventosaꝫ ad mēbrū apatū pote-
rit ꝯuenire. ppter hoc talis cura nō est faciēda nisi cū se-
curitate habebimꝰ ꝙ humores nullatenꝰ ad locū discur-
rere possint inde. Sed hec medicatio in pncipalibꝰ mē-
bris ē piculosa. ¶ Hucusq̄ꝫ docui breuiter medicationē
mēbroꝝ apatū inquātuꝫ apata sunt in talibꝰ mēbris ad-
iuncta cū medicatiōe inquātū sunt apata: ob hoc qz me-
dicatio apatū inquātū in mēbris officialibꝰ existunt: non
nisi istis modis cōpleť: qz medicatio q̄ in carne simplici
existit nō est necessarie vt agat: nisi inquātū sunt apata.
Sed in multis istoꝝ apatuꝫ nō indigemꝰ ꝯsideratione in
causis efficiētibꝰ ipsa: sicut sunt apata facta in carne mol
li causa rerū extrinsecarū: z corpus mūdū extiterit: suffi-
cit in cura ipsoꝝ apostematum oleum calidum solum.

¶ De cura apostematum frigidorum: z aliorum aposte-
matum specialium. Cap. 31m.

ET DEINCEPS volumus loqui de apatibꝰ
frigidis q̄ saniem nō faciunt: z de formica deambu
latiua: z de carbunculis q̄ fiunt in aere pestilentia-
D li. Et dicamus ꝙ apata mollia q̄ fiūt de flegmate nō mľ-
tum grosso multoties ex epatis errore fiūt: sicut illa que
fiunt in extremis in hiposarca. Et hoꝝ medicatio pcedit
ſm modū medicationis eius a quo generanť: z sufficit vt
vngať oleo rosato cū aceto z sale. Et si multa illic spar-
gať mā pdest eūare mēbruꝫ ab illa materia: z vti rebus
calefactiuis z desiccatiuis: z eūone cū expressione mem
bri: hoꝝ medicatio nō facilis est. Et sufficit spongia infusa
in aceto z aq̄ salsa: qa spōgia hꝫ siccare: z stipticitatē fa-
cere: eo ꝙ sapit nām maris: z acetū desiccatiuū z incisi-
uum existit. Que vo sunt de grosso flegmate embrocari
debēt cū spōgia in aceto ifusa: mixto cū alumine: cinere:
z sale: z dꝫ spōgia ligari sup mēbrū: queādmodū fiunt li-
gature sup mēbrum fractū. ¶ Sed apata dura q̄ ex hu-
E more fiūt grosso debēt emplari cū medicinis mollifican
tibus: sicut cū medulla cruris arietū: aut vituli cū modi-
co armoniaco: z ista z similia vtilia sunt: quia medicine
multū resolutiue resoluūt subtile: z grossium petrificant:
z queriť h̄ cōpositio in qua sunt resolutiua z pparatiua
ad resoluendū: eo ꝙ oēs ptes apatis nō recipiūt resolu-
tionē equalꝛ sꝫ vnū modū. z aliquādo cū istis medicinis
misceň medicine fortis resolutionis: z melius oium est
acetū: qñ cū istis medicinis misceť: z hoc fit raro: qz indu
ranť apata. ¶ Et Gal. hic laudat fumigationem lapidis
marcasite vel molaris supsparso aceto: z maxie in apa-
tibꝰ q̄ fiūt p neruos z chordas ad mēbra pncipalia. Ego
vo dico ꝙ Gal. hāc medicinā nō laudat nisi qñ vtꝰ aceti
eq̄liter pdat calorē in ipꝫ mēbrū: eo ꝙ est in suba aerea:
F z mēbra recipiūt ab ea: queādmodū recipiūt res q̄ ma-
turanť in medio aere: q̄ equalē hñt maturationē. Si au
teꝫ q̄rať a Gal. vapor iste fit a calore ipresso in lapidibꝰ
istis: z q̄re pp naturā lapidis eideꝫ ꝯuertať. Ergo quare
lapides nō terunť z ponunť cū aceto calido sup aposte-
ma induratū. Et qz cū fuerit in splene acetū suppositū in
oibus suis medicinis semp laudabile existit. ppterea qa
hoc mēbrū ē rarū: z nō accidit ei duricies nisi gr̄a grossi
nutrimēti ex quo nutriť. Et acetuꝫ assimilať huic mēbro
in tota sui suba: eo ꝙ suū nutrimētū cōplexioni aceti assi
milať: z hec est meľia. z iō potiones q̄ in purgatiōe sple-
nis danť nō debēt ab aceto puari: qz ipsuꝫ est ei cibus et
medicina. Et nō sufficit in apatibꝰ duris q̄ fiūt in splene
emplastrare deforis solū: sed indigēt etiā p os recipere
q̄ hñt resoluere duriciē eius z ipsius oppilationē aperi-
G re: sicut est radix capparis z scolopēdria cū aliqbꝰ spe-
ciebꝰ aromaticis. ¶ Sed apatibus in epate duris acetū
ppinari nō dꝫ: eo ꝙ paratū est duriciē magnā recipere:
sed cura eius est cum reubarbaro: spica nardi: z assara
baccara: costo: z squināto: z similibꝰ. Et dura apostema-
ta epatis ad curandū multuꝫ difficilia sunt: z maxime si
fuerint multū inueterata: z vľr in hydropisim inducunt.
¶ Sed scrophule sunt apata dura in carne molli gene
rata: q̄ extra eis fiūt ex flegmate subtili curari debēt cū
medicinis dissolutiuis z mollificatiuis: z q̄ fiūt ex flegma
te grosso cū medicinis purgatiuis: z cū apitiuis z cū fer-
ro incidi. sed hoc fieri dꝫ magna pmeditatione z timore.
¶ Et siľr veruce z nodositates tribꝰ curanť modis: aut
dissolutiōe: aut putrefactiōe: aut icisiōe z qbusdā neces-
sarie sunt oēs tres: z qbusdā vna: z qbusdā due. Sꝫ q̄ itꝰ
in corpe oriunť curanť cū medicinis aromaticis mixtis
cū apitiuis z mollificatiuis: z sūt oino difficilis curatiōis.
¶ Formice vo due sūt spēs ambulatiue. vna cutē corro
dit z icedit iterꝰ z alia vesiculas hꝫ pruas q̄ milio assimi-
H lanť: z ppterea miliaris appellať. Sꝫ ambulatiua q̄ fit
ex hūore choľico subtili dꝫ curari cū medicis illū hūorē
eūantibꝰ sic̄ scamonea cū sero caprino z supponēde sūt
supiꝰ medicie q̄ desiccēt sine mordicatiōe z refrigeratiōe
sic̄ solatrū z memithe z siľia. Sꝫ miliaris eo ꝙ fit ex ad-
mixtiōe fľatis cū choľa: z ppterea eiꝰ mā deberet eūari
cū medicis illos hūores purgātibꝰ. ¶ Carbūculꝰ vo eo
ꝙ p maiori pte fit in aere pestilētiali ebulit sanguis z pu
trefit: z ppterea de necessitate iducit febres pestilētia-
les. Medicatio vo illarū fieri dꝫ cū ambabꝰ spēbꝰ eūonis
vt flobotomia z pharmacia. Et in hac febre non sufficit
medicina vnū tm̄ purgās humorē: sꝫ medicina oēs pur-
gans humores sicut pillule chochie Rasis in qbus itrāt
sticados: z mastix: z scamonea pparata: z collogntida ēt
pparata eē dꝫ eo ꝙ corpa taliuꝫ recipiunt putredinē in
oibus humoribꝰ: z talia in hac egritudine multuꝫ vtilia
existūt. Et supponēde sunt oēs res q̄ sine mordicatione
exiccēt z vt corrosioni resistant: queādmodū est empľm

I factū ex farina ordei: ⁊ indico: ⁊ lingua arietis que plan-
tago noiat. Et dabis ei ēt aliquātulū d̄ theriaca magna
q̄ arabice dr̄ alferuch. ⁊ oīa empl'a q̄ supponunt debēt
ɔfici cū aq̄ ro. Et Gal. cōmēdat trociscos andaracaron
sup ipos more empl'ri: ⁊ sil'r oēs trociscos hn̄tes stipticita
tē. Et h̄ nō sūt res repcussiue supponēde: ne mā reuertat
ad mēbra p̄ncipalia: nec apitine: ne putrefactionē idu-
cāt. ¶ Sz cācerositas mltoties eūari debēt ex humore
ipso generāte: ⁊ supponēde sūt medicie desiccatiue sine
mordicatiōe: queadmodum mineralia existūt: vt ē calx:
plūbū: ⁊ cachie auri: ⁊ hoꝝ sil'ia. Propterea q̄ pp malā
q̄litatē quā hn̄t pp paucā mordicationē cito corruptio-
nē recipiūt ob hoc q̄ fiūt ex chol'a adusta q̄ sup terram
sparsa ad modū aceti bullit. Et hec passio sanationē nō
recipit nisi a p̄nº. sz si ineterabit icurabilis efficiet. ppea
K q̄ medicine locales sufficiētes nō sunt ⁊ icisio pol'is non
est: q̄ neruos ɔtinet ⁊ arterias: ⁊ si incidunt ista mēbra
nō est tutū qn corpus pdat. Et ipol'e sil'r existit ista apo-
stemata cum corrosiuis remouere: ⁊ si fuerit tale apa in
mēbris pricipalibꝰ eius cura impossibilis existit. De sunt
curationes male cōpl'onis mālis ⁊ nō mālis. ¶ Et scias
q̄ apata q̄ fiūt in mēbris p̄ncipalibꝰ: ⁊ febris aliquādo
sine medicatione sanantur: ⁊ sufficit in hoc opus nāe: et
ppterea multos inuenies cōpl'ones hn̄tes densas: qui
ex fortibꝰ egritudinibꝰ euadunt sine medico ⁊ medicina:
sicut barbari ⁊ arabes: ⁊ qui in deserto habitant. ⁊ hoc
fit: q̄ aliquātulū cū brutis assimilationē hn̄t: ⁊ p maiori
pte hoc accidit illis qui cōplexionē hn̄t effrenē. Sed qn̄
medicine cōponunt fm auctoꝝ dicta: tūc adiuuant natu
rā tpe breui: ⁊ bonū finē cōsequunt: q̄ bonā hn̄t deter-
minationē ⁊ minime violētā. Sz qui solū p nām ex for-
tibꝰ egritudinibꝰ curant in fine remanēt in egritudinibꝰ
q̄ tēporanee dn̄r: sicut mihi accit qn̄ egrotaui cū febre
L fortissima: ⁊ creticaui ex illa p apa in articulis: eo q̄ mi-
hi necessaria administrata nō fuerūt: quare remansi ar-
teticus ⁊ podagricus ⁊ adhuc sum. ¶ Et sunt egritudies
quarū correptio nō sufficit a nā nisi p medicinas inuent:
⁊ in hoc medicine potētia declarat. Et sunt aliq̄ egritu-
nes sicut sūt febres ⁊ apata qbꝰ nā ⁊ medicine sufficiētes
nō existūt: sz si euadūt p accn̄s euadūt sic in rebꝰ nālibus
aliqn̄ extremitates fiūt: tn̄ d̄ raro ɔtigētibꝰ h̄ existit: sicut
vlceratio pulmonis ⁊ sil'es. Sic ergo finis istius scie in
pposito hn̄dus est fm plus: hoc est fm egritudines plu-
rimas: ⁊ plura idiuidua: ⁊ plura tpa: sicut hoc idē accit
hoibꝰ in mechanicis artibꝰ: q̄ aliqn̄ sequit artifex inten-
tione: ⁊ aliqn̄ ab ea priuat: ⁊ cā illoꝝ sunt media q̄ in illa
arte cadūt: sicut maris nauigiū: agricultura. Et ppea di-
Prio huiꝰ ca. 1. xi in diffinitiōe: qa medicia ē ars mechanica: ⁊ mlti ex h̄
mirabant: ⁊ ipsi ignorauerūt qd dixeri sup 2º physicoꝝ.
de mechanicis artibus. Hic cōpletus est sermo de mala
complexione materiali ⁊ non materiali.

¶ De solutione continuitatis. Cap. 32m.

M DEINCEPS volumꝰ loqui de egritudine solu-
tionis continuitatis. Et dicimus q̄ continuitatis
solutio potest accidere vnicuiq̄ cōsimili mēbro:
qn̄ vo fit in carne dr̄ incisio: ⁊ quādo in osse dr̄ fractura:
in neruo punctura: ⁊ q̄ in arterijs dr̄ scissura. Et indica-
tio istius speciei egritudinis significationē hz vniuersa-
lē ⁊ pticularē fm mēbroꝝ ɔditiones: ⁊ nos ab vl'i inten
tione sermonē incipiemus. Et dicimus q̄ ɔtinuitatis so-
lutio in eo q̄ solutio ɔtinuitatis existit simplex absq̄ ali-
cuius alterius egritudinis societate eget solū vna intē-
tione: ⁊ in pluribꝰ hec solū ligatura curat: ⁊ aliqn̄ cū liga
tura ⁊ alijs sustentamentis: sicut in fractura ossiū fit: ⁊ in
multis mēbris: ⁊ quedā fractura indiget sutura: sicut in
laceratione myrach fit qn̄ zirbū est egressum. nā necesse
est vt zirbus reducat: nisi sit corruptus: q̄ si sit corruptꝰ N
opꝫ vt icidat: ob hoc q̄ nō est mēbrū necessariū: sz inna-
tum. Sz q̄ hz neruos ⁊ arterias ob hoc ipsas prio liga-
re debemus radicitus: ⁊ postea qd corruptū est icidere
debes: ⁊ aliqn̄ inflat pp frigiditatē aeris: ita q̄ tūc intus
reuerti nō pt: ⁊ tūc spōgia in aqua calida infusa in mani
bus expressa ⁊ optime tēperata est supponēda. Et Gal.
dicit q̄ qn̄ feceris hoc ⁊ nō pfeceris: tūc de cute aliquid
incidere debes: sed maior pars huius artis pdita est in
hoc nr̄o tpe. ¶ Sz aliqbus vulneribꝰ nō sufficit labiorū
vulneris aggregatio vel sutura: sz est necesse vt ponant
medicine desiccatiue q̄ desiccēt vel sugēt saniē q̄ in par
tibus vulneris est locata. Sz si cōiuncte fuerint partes
hac nō indigemus: sed tunc medicine stiptice ⁊ exiccati-
ue sunt necessarie. desiccatiue enim ppter exiccationē
saniei: ⁊ stiptice ppter cōiunctionē labioꝝ vulneris. Et
scire debes q̄ multa membra reperiunt: quoꝝ sol'ones O
cōtinuitatis minime ɔsolidationē recipere possunt: sicut
sunt intestina gracilia ⁊ diafragma: ⁊ oīa membra q̄ sunt
in vltima siccitate. ¶ Quādo vo substantie carnis facta
est depditio due cadūt intētiones: vna est diminute car-
nis restauratio: ⁊ alia est cicatricis creatio. p̄ma intentio
cōplet qn̄ mā ad mēbrū veniēs in quātitate ⁊ qualitate
existit pfecta: hoc est sanguis: ⁊ in ipso mēbro cōpl'o sit
fm suā cōueniētiā tēperata: ⁊ nā suo bn̄ficio sufficiēs est
ad hoc pficiēdū absq̄ medicinarū adminiculo. Sed qa
circa horā finis digōnis ad qd'libet membrū currūt due
supfluitates: quarū vna est subtilis ⁊ alia grossa: ⁊ fluxus
haꝝ supfluitatū sepe gn̄ationi carnis resistit. ob hoc idi-
get natura auxilio medicinarū ad illā humiditatē desic-
cādā ad hoc vt noua caro in vulnere nō liquefiat: ⁊ tales P
medicine sunt carnis gn̄atiue: ⁊ harū numerus est multꝰ
sicut thus: farina orobi: ⁊ fabe: ⁊ ireos: oppoponacū: ⁊
thutia: ⁊ istis medicinis vtimur fm magis ⁊ minus. nam
thus: ⁊ farina orobi: ⁊ fabe sunt in gradu prio gn̄atiōis
carnis: ⁊ post ista farina orobi: ⁊ ireos: ⁊ post ista aristo-
logia: ⁊ oppoponacū. nā ista in tertio gradu q̄si existunt.
Et harū medicinaꝝ quātitas ⁊ modus a cōpl'one mēbri:
loco sensibilitate ⁊ ipsius nobilitate sumunt: qa mēbro
humido medicia carnis gn̄atiua est thus: ⁊ cōpl'oni femi
narū ⁊ pueroꝝ: qn̄ vo sicca cōplexio est thus sufficiens
nō est: sed necesse ē vt fortior apponat: ⁊ orobū ⁊ alia: q̄
in membris fortis siccitatis caro nō generat nisi multū
per siccas medicinas. nā auriū vulnera cū parua existūt
sanant cū memithe ⁊ aceto. ⁊ si magna fuerint: tunc tro-
cisci andaracharon vtiles existūt. ⁊ si nō sufficiunt tūc ne-
cessaria est scoria ferri cū aceto: ⁊ sil'e est vulneribꝰ gule.
Et Gal. pp hoc dicit q̄ cū mēbrū nāl'r siccū ad humidi-
tatē puenit mēbri a sua nā mltū est elongatū. ⁊ ppterea
eget rebus exiccatiuis i eo gradu ad quē puenit mēbrū
istud v̄sus humiditatē. nam medicine non sanant nisi qn̄
sunt in ɔrio distēperate in eodē gradu in quo mēbrū est Q
distēperatū: ita q̄ si distēperatū fuerit in scd̄o gradu hu-
miditatis: necesse est vt medicina distēperata sit in scd̄o
gradu siccitatis: ⁊ nō sunt humectāda vulnera q̄ sunt in
mēbris siccis eq̄li humectatiōe eiꝰ qd i mēbris humidis
existit. Sed est necesse fm plurimū: vt per cōparationē
existat. ppea q̄ corruptio ⁊ putrefactio siccis mēbris ac
cidit antequā humectationē humidis mēbris eq̄lē reci
piāt. ḡ fm nālem pl'iam: dicimꝰ q̄ cā huiꝰ nō est nisi diffi
cultas mēbri sicci: ⁊ grossa supfluitas q̄ in eo existit: sicut
q̄ dictū est q̄ siccitas est difficile passibilis. Et huiꝰ ratio
sil'is est rōni iuuenis ⁊ senis sicut supius d̄terminauimus.
Et via qua cognoscit medicꝰ q̄ medicia in mūdificatiōe
vlceris debilis existit est multe sordiciei in vlcere abun-
dantia: quemadmodum cognoscit q̄ medicina nimis est

A abſterſiua ꝓpter rubedinẽ vulneris labioꝝ ⁊ ipſiꝰ ꝓfun
ditatẽ. Et aliqñ medicina corroſiua auget in vulnere ſor
diciẽ: ⁊ in hoc errare p̃t medicus: q2 ſi ꝑꝑ medicinã hec
accidit rubedo ⁊ caliditas in labys vulneris exiſtit: ⁊ in
vulnere profunditas. ¶ Et ſi hoc a loco ꝓuenit hoc eſt
manifeſtũ. nã ſi vulnera fuerint in mẽbro expoſito con
tactui medicinarũ: aut in ſuꝑficie poſitũ: ita ꝙ in trãſitu
mutationẽ nõ recipiat medicine: tũc neceſſarie ſunt de
biles ſicut in vlcerationibꝰ ſufficit ſtõi. ⁊ ſi in groſſis inte
ſtinis vlcera fuerit debẽt cliſterizari: ⁊ ſi ĩ ſubtilibꝰ phar
macari. In mẽbris v̾o ꝓfundis medicine exigunt̾ fortio
res: ſicut in vlceribꝰ pulmonis: ⁊ in mẽbris muſculoſis q̃
ꝓfunditate corꝑis ſunt remota: ⁊ ꝑꝑ hãc loci ꝯſideratio
nez hñti ſil̾r in gutture vlcerationẽ in põne medicine ip
ſuz ſtare p̃cipimꝰ erectũ: ⁊ paulatiz medicinã opz ſoluti
B uã trãſglutire: ⁊ hñtibꝰ paſſionẽ meri medicinã labitiuã
dari p̃cipimꝰ: ⁊ ei admiſcemꝰ viſcoſam medicinã ipſaz in
meatibꝰ morari faciẽtẽ. ꝑꝑea vulnerũ diuerſa ẽ medica
tio. nã q̃dã oreten ꝰ curant̾: ⁊ q̃dã cũ localibꝰ medicant̾:
⁊ q̃dã cũ ambobꝰ. Adhuc ordiata ſunt ꝑꝑ locũ ⁊ figuraz
ꝯueniẽtia iſt̃a: vt medicamia in ipſis debite ꝓyciant̾: ſic̃
ſyringa: peſſara: ⁊ ſil̾ia. ¶ Qð v̾o a ſenſibilitate ſumitur
mẽbri manifeſtũ eſt. nã mẽbrũ valde ſenſibile medicias
fortiſſimas ſuſtinere nõ p̃t. ſil̾r ⁊ mẽbrũ multi iuuamẽti.
Sz vulneribꝰ q̃ in ſuꝑficie corꝑis fiũt: ĩ ꝯcauitatibꝰ quoꝝ
carnis gñatio exiſtit nec̃ia: ⁊ in qbꝰ cicatrix ſil̾is cuti fieri
opz nec̃ie his ſunt medicie ꝺſiccatiue final̾r: ſic̃ galla: ba
lauſtia: ⁊ ſil̾ia. ⁊ ẽ neceſſe vt earũ exiccatio ꝯglutinatiuã
oꝑationẽ excedat. ⁊ in qbꝰ caro ſuꝑflua gñat̾ neceſſarie
ſũt medicie corroſiue: q̃ fortiores gñantibꝰ exiſtãt: ⁊ ſunt
vt colcotar ⁊ viride es ⁊ ſil̾ia. Et ꝑꝑea nõ eſt ipoſ̾e vt in
aliqbꝰ corꝑibꝰ viride es iã ſit carnis gñatiuũ. Et ſcias ꝙ
corroſio carnis ſuꝑflue oꝑatiõibꝰ nãe appropriata nõ ẽ
ſic̃ ẽ carnis gñatio: ſʒ ẽ res q̃ appropriata ẽ oꝑatiõibꝰ ar
C tis. Sufficit qð breuiter dcm̃ ẽ de vulneribꝰ q̃ intꝰ ⁊ ex̃ in
carne fiũt cũ qbꝰ mala cõpl̾o nõ ẽ aſſociata. ¶ Sz ſi ma
la cõpl̾o ẽ appropriata ẽ ſic̃ cã vulneri ⁊ curari nõ põt:
niſi vt remoueat̾: ſicut accit qñ euenit a͞pati. Et q2 medi
cationẽ male cõpl̾onis iã nouiſti: cũ hoc ẽt hic reiterare
expedit. Et dicamꝰ ꝙ mala cõpl̾o q̃ in vulneribꝰ fit ẽ ꝑꝑ
ſanguinẽ q illuc currit: q in q̃litate aut quãtitate diſtẽpe
ratus exiſtit: aut in ambobꝰ: ⁊ hoc aut a toto corꝑe ꝓue
nit: aut a mẽbro vulnerato: aut ab ambobꝰ: ⁊ ſi a toto
ꝓuenit corꝑe: aut a mẽbro vulnerato: aut ambobꝰ: ꝑ
ſcrutãdũ ẽ vtrũ ꝑ quãtitatẽ aut q̃litatẽ ꝓueniat. ſi ꝓpter
quãtitatẽ ſolũmõ cõpetit flõmia. ⁊ ſi ſolũ ꝑꝑ q̃litatẽ: tunc
neceſſaria ẽ pharmacia. ſi aũt ab vtriſqʒ ꝓuenit: ⁊ vtrũqʒ
faciẽdũ eſt. Et ſi fuerit in ſingulari mẽbro ex mẽbris cor
poris: tũc ipm opz eũare. Et ſi fuerit ipſuz mẽbrũ vulne
ratũ ſicut renes ⁊ ſil̾ia: tũc totũ corpꝰ eũanduz eſt. Et ſi a
toto ꝓuenit corꝑe reꝑcuſſiua neceſſaria ſunt oibus re
percuſſiõis modis ſm ꝙ diximꝰ. ⁊ deinde mẽbrũ ꝯforta
D re debes: ⁊ trahere mãm toto poſſe ad oppoſita. Et ſi
mala cõpl̾o fuerit in mẽbro vlcerato: tũc ꝓuidẽduz erit
in ſuis q̃litatibꝰ malis: qm̃ ſi vulnus fuerit ſiccũ ipm hu
mectare debes cũ aq̃ cal̾a: ⁊ ſi fuerit humidũ ipm debes
exiccare cũ fortibꝰ exiccatiuis. Et ſil̾r facere debes in di
ſtẽperantia caliditatis ⁊ frigiditatis. ⁊ ſi in vulnere caro
addita fuerit ⁊ idurata valde icidẽda eſt cũ ferro: ⁊ po
ſtea apponẽ debes ea q̃ hñt gñare ⁊ cõſolidare. Et ſi ibi
fuerit a͞pa nõ eſt via ſanatiõis mẽbri: niſi a͞pate remoto:
q̃zuis medicie q̃ curãt a͞pata ꝯrie vulneribus exiſtãt. ⁊ ſi
due aggregant̾ res in mẽbro velut mala compl̾o ꝓpria
mẽbri ⁊ corruptio ſanguis illuc aduenietis in his ꝯſide
rãdũ ẽ. Et ſcias ꝙ qñ vlcera nõ ſanant̾ ꝑꝑ adhibitas me
dicinas illud fit vna triũ rerũ: vna eſt ꝑꝑ medicinas que

cõpl̾oni mẽbri ꝯueniẽtes nõ exiſtũt: aut q2 mã trãſmiſſa E
nõ eſt cõuenibilis: aut q2 in mẽbro cõpl̾o leſa eſt ꝑ nãm:
eo ꝙ ibi vna ſpẽs male cõplexionis: aut plures ſunt. g̊
ſcire debes ꝙ ſanatio vulneris fit: aut ꝑꝑ corꝑis eũonẽ:
⁊ cũ tẽperãtia cõpl̾onis: ⁊ cũ plage deſiccatione: ⁊ aliqñ
vtimur theriaca ⁊ ſimilibꝰ. Sufficit qð dictũ eſt in cura
ſol̾onis continuitatis ſimpl̾r mãlis ⁊ non materialis.

¶ De ſolutione ꝯtinuitatis venarũ ⁊ arteriarũ. Cap̃. 33m.

DEINCEPS volumus loqui de cura ſol̾onis
ꝯtinuitatis in venis ⁊ arterys. Et dicimꝰ ꝙ ſol̾o
ꝯtinuitatis in venis facilis eſt ꝯſolidationis: ſʒ q̃
eſt in arterys illa eſt difficilis exceptis corꝑibus
pueroꝝ: ⁊ ꝓpterea ꝙ ſol̾o ꝯtinuitatis iſtoꝝ nos adducit
in aliã rez multũ timendã: hoc eſt ſanguis fluxũ: neceſſe
eſt vt in hoc ſermonẽ faciamus. Fluxus v̾o ſanguis mul
tis fit modis: aliqñ fit ꝑꝑ vene iciſionẽ vel vlcerationẽ:
⁊ hoc fit aut ꝑꝑ cauſaz itrinſecã: aut extrinſecã. ſi ꝑꝑ ex F
trinſecã: aut inciſiõe: aut extẽſione: aut ꝑcuſſione. ꝑꝑ in
trinſecã: aut ꝑꝑ humores acutos corroſiuos: aut exten
ſiuos: ita vt aperiãt venas: ⁊ aliqñ currit ſanguis ex ori
ficys venarũ: ⁊ aliqñ ſtillat. Et icipiemꝰ a ſanguie decur
rẽte ꝑꝑ venaruz lacerationẽ: eo ꝙ ꝑiculoſior exiſtit. Et
dicemꝰ ꝙ qñ dilacerat̾ vena in corꝑis ſuꝑficie ſanguis
duobꝰ modis p̃t reſtrigi. vno mõ vt ſubtrahat̾ illiꝰ mẽbri
mã: qñ ꝑꝑ multã fit quãtitatẽ. alio mõ vt digito oppilet̾
ſi fuerit ꝑua. nã ꝑꝑ hoc coagulabit̾ in orificio ſanguis: et
ſtabit aut ꝑꝑ ligamẽtum: aut ꝑꝑ cauteriũ: eo ꝙ cauteriũ
cruſtã p̃parat ſuꝑ plagã: aut ꝑꝑ medicinas ſtipticas cor
rugatiuas: ſicut medicina fcã de viſco cocto ⁊ tritici fa
rina: ⁊ ſil̾ibꝰ. Et Gal̾. cõmẽdat ꝯ fluxũ ſanguinis arterie
aloe: ⁊ thus: ⁊ albumẽ oui: ⁊ pilos leporis: ⁊ hec medici
na retinet ſanguinẽ ⁊ generat carnẽ. Sz cauteriuz ſuffi
ciẽs nõ eſt: q2 cruſta cadere p̃t ⁊ ſanguis iterũ fluet: p̃te
G rea cauteriũ minuit de ſubã mẽbri: ⁊ nobis nõ ẽ neceſſe
minuere de ſubſtãtia mẽbri: ſʒ potiꝰ laborare vt creſcat:
⁊ nõ laudat̾ cauteriũ niſi qñ fluxus fuerit ꝑꝑ vene corro
ſionẽ: q2 tunc cauteriũ ſuꝑpoſitũ eſt loco rei q̃ remouet
cauſaz faciẽtẽ corroſionez. Et aliqñ ponimꝰ frida reper
cuſſiua ſuꝑ mẽbrũ: qñ fluxus fuerit ex cal̾itate. Sz aliqñ
p̃dicta oia debilia eẽ dñr ⁊ iſufficiẽtia: q̃re tũc neceſſariũ
exiſtit venã vel arteriã final̾r icidere: habita tñ hic cau
tela: vt priꝰ liges ſtringẽdo fortiter caput ipſius vene q̃
eſt v̾ſus cor ⁊ poſtea incide. ¶ Sz ſubtractio ſanguis ex
loco illo fit vt p̃paret̾ mẽbrũ ⁊ oriat̾ vt orificiũ apertuz
ſupiꝰ adaptet̾. Sz debes tũc mãm trahere ad oppoſitaz
partẽ vñ ſanguis tũc fluebat: aut ad ꝓximiorẽ locũ ſicut
de ore ad naſuz: ⁊ de veſica ad matricem: ⁊ attractio ad
partẽ oppoſitã fit: ſicut qñ ꝑꝑ fluxũ ſanguinis nariũ vẽ
toſas ſuꝑ epar poni iubemus: aut ſuꝑ ſplenẽ ſi fuerit ex
parte ſiniſtra. Et vẽtoſe ẽt poſite ſuꝑ occipitiũ ſtringunt
ſanguinẽ nariũ trahẽdo ad oppoſita: aut ſuꝑ mãmillarũ
radices ꝑꝑ menſtruũ. Et aliqñ fit attractio ad partẽ op H
poſitã: ꝑꝑ ligationẽ mẽbri: aut ꝑꝑ medicinas mẽſtruoꝝ
ſanguinẽ ꝓuocantes. Sed flõmia in ſanguinis menſtrui
fluxu eſt medicina ꝑ accñs: ꝓpterea q2 hec medicatio in
ſuo genere ſolũ exiſtit: vñ timẽda eſt. ⁊ aliquãdo eſt natu
ralis quando fluxus ꝑꝑ multitudinem ſanguinis fuerit.

¶ De fluxu ſang. q a mẽbris ꝓuenit intrinſecis. Cap̃. 34m.

SED SANGVINIS fluxus q in ꝑtibus intrin
ſecis exiſtit nõ hʒ viã vt retineat̾ niſi a medicinis ſti
pticis: aut cibis groſſis. Et medicine ſtiptice in hoc
ſunt ſicut balauſtie ⁊ ſuccus rubi: ⁊ galla ⁊ ſimilia.
Et q̃ ſunt nimis ſtiptica ſunt ſicut bolus armenus: ⁊ tegu
la piſtata ⁊ plãtago ⁊ ſolatrũ. Et Gal̾. multũ ſuccũ plãta
ginis cõmẽdat in paſſionibus vulue: ꝑꝑ corroſionez ibi
fientẽ. Et ex fortibꝰ lacerationibꝰ venarũ q̃ in membris

I finit sunt ille q̄ in pectore fiūt: ⁊ fortiores illis sunt q̄ in ve
nis fiūt pulmonis: ⁊ ita ꝙ aliq dixerūt ꝙ nūq̄ꝫ ꝯsolidanť:
ſꝫ qñ ad saniē deducunť ꝑfecte nō curanť: ſꝫ cū bono re-
gimine si īueniri p̄t eoꝝ ꝓlōgabiť vita. Et sunt aliqui qui
ex hac īfirmitate minime moriunť: ⁊ hoc dico qḋ ꝑ aīam
meā ꝓbari p̄t ex dictis Gal. q̄ꝫuis illud nō dicat manife-
ste: ſꝫ mľti ex modernis hoc testificati fuerūt. ⁊ diċ Auic.
ꝙ vidit mulierē q̄ vixit. 20. annis post lacerationeꝫ ve-
naꝝ pulmonis: ſꝫ illa semꝑ comedebat zuccharꝝ ro. cum
pane facto cū coriādro. Et ego assentio ei qḋ dixit: eo ꝙ
filiꝫ Auēzoar mihi siľe retuleŕt. s. ꝙ in pluribꝰ hoibꝰ hoc
idē videŕt. In p̄nᵒ vͦ huiꝰ dispōnis si sit ꝑꝑ ꝑcussionē: aut
ꝑꝑ aliā ex rebꝰ extrīsecis dꝫ flōmari ex vena cōi: si multa
fuerit repľo: ⁊ si nō fuerit mľta repľo de basilica minuē
dus erit: ⁊ sanguis duabꝰ vicibꝰ exhať: ⁊ tp̄e flōmie testi-
culi ⁊ brachia ligētur: ⁊ a tussi abstineat quātū plus p̄nt.
Gal. p̄cipit dare acetū cū aq̄ mixtū si medicꝰ viderit ꝙ ī
pulmone sanguis fuerit coagulatꝰ: ⁊ hec medicia ē ꝯ̄ria
iuuamēto cāe ⁊ accñti: ꝑꝑea q͛ aceto inest ꝑ nāꝫ vt mo-
K neat tussiꝫ: ⁊ tussis prauū ē accñs: ⁊ hoc timēdū: ⁊ acetū
cū sit pūgitiuū vulneri nocet: ⁊ sanguinē s̄btiliat ⁊ apit: et
fluē facit: ⁊ ꝑꝑ hoc acetū dimittēdū ē. Et medicie dāde
sunt hn̄tes reꝑcussionē: ⁊ stipticitatē: ⁊ eligēda sunt stipti
ca qbꝰ subtilitas sit admixta ꝑꝑ mēbri ꝓfundationē: ⁊ ꝙ
mihi vŕ hic melius oibꝰ aliꝫ rebꝰ est zuccharū rosatū cū
aq̄ in qua cocte sunt glādes ⁊ nuces eq̄ľr: ⁊ cauda cabal
lina. Et mirabilis Abumerō Auēzoar mihi īdicat ꝙ hec
aq̄ dꝫ eē illa in qua ferrū mľtū sit extinctū: ita ꝙ ꝑꝑ hoc
a sua quātitate decrescat: ⁊ postea in ea res bulliāt: ⁊ ꝑ
hāc viā poľe ē glutinationē sanguis fieri: ⁊ ꝯsolidari pla
gā. Et ꝙ mľtū necessariū hic existit ē cibi diminutio: ⁊ suf
ficit aq̄ ordei cū nucleis assis: ḡnoꝝ mali ḡnati in pradio:
aut pultes ḡnoꝝ ordei: ⁊ sero. ꝫ. ij. panis cū testiculis gal-
loꝝ. Et si cā fracture vene fuerit reuma q̄ illuc cōcurre-
rit: ⁊ cōmouerit tussiꝫ: ⁊ ꝑꝑ hoc vena sit apta: aut ꝑꝑ hu-
morē acutū q̄ subāꝫ corrosit pulmonis: tunc pharmacia
flōmie ē admiscēda: ⁊ supponere capiti res d̄siccatiuas:
ſꝫ si cā reumatis frida fuerit supponamꝰ capiti pulnereꝫ
gariofiloruꝫ: piperis: pulegiꝫ: ⁊ si cā remisse calida fuerit
sufficit puluis macis: ⁊ nucis muscati: ⁊ corticis pomorū
L cydonioꝝ: ⁊ oīa q̄ hn̄t v̄tutē calefaciēdi modicū: ⁊ cū mo
dica siccitate sunt cā solidatiōis vulneris. Et q͛ in breui
tp̄e vulnꝰ ad saniē p̄t ꝑuenire. iō studere debemꝰ in remo
uēdo cāꝫ quātū possumꝰ: ⁊ hoc fit exiccādo corpꝰ modis
oibus qbꝰ possumꝰ: ⁊ ꝑꝑ hoc theriaca in hoc loco iuuati
ua existit: ⁊ maxie nouiter ꝯfecta: ⁊ ꝓprietatē hꝫ retinēdi
sanguinē: queādᵐ hꝫ īhibēdi fluxū: ⁊ postq̄ꝫ ita ē hic cura
ꝯueniēs existit duabꝰ spēbus sputi sanguis: siue fuerit ex
cā ītrinseca vel extrinseca: ⁊ Gal. cōmēdat hic trociscos
andaracharō. ❡ Qñ vͦ fcm̄ fuerit vulnus saniosuꝫ Gal.
dicit ꝙ cā sue īcurabilitatꝫ est: qm̄ sine tussi mūdificari nō
p̄t: ⁊ tussis tumorē augmētať ⁊ aperiť vulnꝰ: ⁊ grossicies
tumoris augmētat saniē. Adhuc mihi vŕ ꝙ cā sue īcura-
bilitatꝫ sit: q͛ cū hoc mēbrū aꝑať vulnꝰ ipsiꝰ īdurať ⁊ sana
M tionē recipe nō p̄t: ſꝫ tn̄ lōgo tp̄e viuere p̄t. Et hn̄ti saniē
in pulmone debemus ꝓpinare medicinas ⁊ cibos q̄ hn̄t
aliq̄d abstersionis cū aꝑsiōe ⁊ ꝯfortatiōe: sicut capiľ. ve.
⁊ cortex citri: ⁊ mastix: ⁊ radicē liliꝫ: ⁊ panē comedat cū
zuccharo ro. ⁊ vuas passas pigues: ⁊ bibere lac hoc lau
dabile existit: ⁊ bibere aquā ordei: ⁊ terras habitare sic-
cas: ⁊ siľe huic faciat q̄ toto tp̄e in reumate frido ꝑseue-
rat. Et si vlceratio ē in cāna meliꝰ curari p̄t: ⁊ hoc fit cuꝫ
rebꝰ exiccatiuis d̄siccātibꝰ vlcera pulmonis: ⁊ p̄cipiēdo
īfirmo vt in ore teneat medicinas d̄siccatiuas ⁊ abstersi-
uas mixtas cū lenitiuis: ⁊ vt iaceat supinꝰ vt faciliꝰ medi-
camia trāsire possint discurrēdo ꝑ vulnera queādᵐ ros

discurrendo ꝑ parietes ⁊ muros ꝑ terrā. ❡ Qḋ si causa N
fluxus sanguinis fuerit ex aperitione orificioꝝ venarum
cura eius erit cum medicinis leuibꝰ stipticis. Sꝫ si causa
aꝑtionis vene subtilitas sanguinis fuerit ipsius sanatio ē
cum cibis grossis cōglutinatiuis. Sufficit nobis hucusq̄ꝫ
dixisse de soľone cōtinuitatis arteriarum ⁊ venarum.

❡ De cura soľonis ꝯtinuitatꝫ in neruis ⁊ lacertꝫ. Cap. 35ᵐ.

NVNC VERO volumꝰ dicere de soľone ꝯti
nuitatis q̄ in neruis ⁊ lacertis accit. Et dicimꝰ ꝙ
qñ soľo ꝯtinuitatꝫ in his mēbris accit: tūc necesse
est corpꝰ cuꝫ flōmia ⁊ pharmacia eūare ⁊ studio-
se ꝑspicere vt in vulnere aliq̄d saniei nō fiat ne dolorem
spasmosuꝫ īducat: ⁊ iō q͛ neruus est mēbrū ꝓfundū visco
suꝫ nō sufficit ī mūdificatiōe saniei medicina ꝯsolidatiua:
ſꝫ necessaria est medicina q̄ cū calefactiōe hēat succionē
vt saniē trahat sine mordicatiōe. ⁊ iō in p̄nᵒ necesse ē hoc O
vulnꝰ aꝑire. Et medicine he vtiles sunt siċ viscus alboā:
⁊ ꝙ fortius existit est qñ aliquid addimus de euforbio: et
maxie si corꝑa humida fuerint ꝯfert valde. Sꝫ in corpo
ribꝰ dure cōpľonis ⁊ siccis valet oppoponacū: ⁊ assa fe-
tida: ⁊ sulphur crudū oleo oliue mixtū in his multū valꝫ:
⁊ gūmi pini in his virtuti visci ⁊ glandiū ꝓxima est. Et qñ
inciditur vel scindiť neruus ⁊ cutis desuꝑ fuerit eleuata:
tūc has non posset medicinas sustinere: sed erit sufficiēs
abluere ipsuꝫ cū oleo oliue: ⁊ ponere desuꝑ thutiā ablu
tā. Et si corpꝰ durū extiterit trocisci andaracharon erūt
sufficiētes. Et si neruus ex trāsuerso ⁊ ex toto nō est inci-
sus: tūc vulnꝰ periculosius est q̄ꝫ si incisus in lōgitudīe tra
hereť: ⁊ hic ē timor spasmi: ⁊ ob hoc regimē istud totaľr
est adhibēdū vt ꝓuidus sis in resistēdo spasmo. Sꝫ res q̄
mitigāt dolorē nerui ipso nō exn̄te discooꝑto est oleum P
oliue calidū: ꝓpterea q͛ resistit oibus passionibꝰ nerui:
ſꝫ qñ discoopertū est: tūc ꝯ̄riū existit: ⁊ nō est ponēdū nisi
doloris fortitudo nos īpellat. Et necesse est vt medicine
q̄ neruo supponunť sint actu calide. iō q͛ hoc mēbruꝫ ꝓ
maiori parte a frigore lediť. ❡ Et qñ apostemať neruꝰ:
⁊ ex eo timēdus est spasmus: tūc ex toto īcidēdus est: q̄a
ex hoc securabiť a morte: q̄ꝫuis mēbruꝫ adducamus ad
priuationē sensus ⁊ motus. Ligamēta vͦ fortiores me-
dicinas patiunť q̄ꝫ nerui: ⁊ siľr chorde: q̄ꝫuis viciniores
sint neruis. Sꝫ ligamēta q̄ cuꝫ lacertis sunt cōiūcta me-
dicationeꝫ similē medicationi neruoꝝ recipiunt. Sed q̄
ossibus continuantur fortiores recipiunt medicinas.

❡ De cura fracture ossium. Cap. 36ᵐ.

DEINCEPS loqui volumus de soľone facta
cōtinuitatis in ossibꝰ q̄ ruptura nūcupať. Et dici
mus ꝙ qñ ruptura fuerit in osse ex transuerso:
tūc necesse est vt ꝑtes ad sua ꝓpria loca reducamus: et
ad hoc vnāquāq̄ꝫ partē trahere cuꝫ instr̄o ad hoc solito:
aut manu donec suo musculo vniať: ⁊ quere ꝙ sit equā- Q
duin: ⁊ postea ligatur s̄m ꝙ p̄cipit Hippo. Et est vt due
fascie accipianť: ⁊ cū vna incipere a loco fracture supe
rius ascendēdo. ⁊ Hippo. hoc laudat ligamentū: q̄a per
hoc cursui materiei resistiť ne saniet: qḋ nō accideret si
superius ligādo ibi īciperet ⁊ vsq̄ꝫ ad rupture locū ꝑue-
niret: ⁊ p̄cepit Hippo. vt sic ligatum stet vsq̄ꝫ ad. vij. dies
ꝓpter aꝑatis metū: ꝓpterea p̄cipit si dolor mēbro suꝑ-
uenerit vt suꝑ mēbruꝫ ponanť medicine mitigatiue: ⁊ si
pruritus adfuerit embroceť aq̄ calida ad hoc vt pustule
nō orianť: ⁊ hoc p̄ma septimana: ꝓpterea si securi sumꝰ
ab aꝑate: tūc nō solū nō sufficiūt fascie: īmo astelle erunt
adiungēde. Dicit Rasis qui medenť hoc nr̄o tēpore fra-
cturis in p̄ma septimana astellas ponunt: ⁊ Hippo. hoc
aꝑatis metu vetat. Et etiā q̄a prima septimana nō time-
mus ꝙ mēbrū fiat tortum: sed aꝑata tm̄ timemus. Item
Rasis dicit ꝙ fractis ossibus nostri temporis medici in
principio

A principio ponūt astellas in extremitatibus medicinarū quibus membra ligantur cum farina ordei ⁊ albumine oui: ⁊ sic dimittunt donec conualescant. Et mihi videtur ꝙ ille qui per hunc modum curatur ille casualiter euadit ⁊ melius est dissoluere fasciam, ⁊ sic fiat omni septimana ⁊ videre porum sarcoydē: ⁊ est illud quod dicimꝰ in latino supraosso: qui si nimis fuerit grossus superponende sunt medicine multum desiccatiue, ⁊ fascia bene cōstringatur. Et si nimis fuerit subtilis embrocetur spongia ⁊ aqua ca. ⁊ fascia elargetur. Et si fuerit repletio medicetur flobotomia ⁊ pharmacia: ⁊ ipsius cibus subtilietur multū: ⁊ quando transiuit primam septimanam debet cibari cibis similibus illi substantie quam volumus generare: vt cibis grossis ⁊ viscosis: ⁊ si fractura cū vulnere carnis existit: necesse est vt orificium vulneris remaneat apertum. Et si os in longitudine scissuram patiatur ligatura sola cum bono regimine sanat: ⁊ si B fractura sit in osse cranei vt penetret vsque ad telam: tunc necesse est vt circa scissurā os remoueatur: vt mundificari possit a sanie tela ne telā corrūpat: ⁊ si sic non fieret sanari nō posset: sed hoc in loco nostro non inuenitur q hoc facere sciat. Et sufficiat hoc in omnibus speciebus male complexionis ⁊ solutionis cōtinuitatis ⁊ primo in membris consimilibus.

¶ De cura officialium egritudinum. Cap. 37m.

ET DICAMVS ꝙ egritudies mēbris officialibus appropriate quedaꝫ sunt q̄ sunt egritudines ſm numerum magis ⁊ minus: ⁊ quedā sunt q̄ sunt egritudines creationis sicut figura oppil'o ⁊ apertio: asperitas ⁊ lenitas: ⁊ quedā sunt egritudines positionis. Sed egritudines numeri quedaꝫ sunt naturales sicut digitus sextus: ⁊ q̄si ars medicine hoc nō considerat: C ⁊ quedā sunt nō n̄ales sicut lapis qui nascitur in vesica: ⁊ lumbrici q in corpore nascunt: ⁊ verruce ⁊ aqua in oculum descendens: ⁊ vngula: ⁊ ãñs cā istorū est materia distemperata in quantitate ⁊ q̄litate: ⁊ si iste egritudines sint in fieri causa efficiens remoueri debet cum euacuatione vniuersali: ⁊ postmodum membra superflua erūt remouenda. Et si facta fuerint qđ factū est erit remouēdum. Et medicinas proprias vniuscuiusq; illarū rerū tu scis in multis particularibus libris. Sꝫ q̄ lapideꝫ expellunt ⁊ arenā sunt medicine appropriate illi operationi sicut diximus. Lumbrici vero ⁊ ascarides occidunt cum medicinis amaris: sicut ē absinthiuꝫ ⁊ centonicum. Sed cucurbitini fortioribus indigēt medicinis. verrucas vero eradicamus cū ferro vel cū penna ponēdo verrucā in concauitate penne ⁊ circumgirando violenter extirpare: ⁊ que huic operationi vtiles existunt sunt penne aquilarum ⁊ gallorum.

ppo. vi- 16a te r trac. 5. c. fine vbi ꝫ ascari s idigēt tioribꝰ: ꝺ scias ꝙ ter acci- cucur- tinos: nā species atuor.

¶ De cura aquarū ⁊ sanierū in oculis gñatarū. Cap. 38m.

DE AQVIS ⁊ saniebus que in oculis aggregantur: dicit Gal. de quibusdam medicis oculorum qui infirmū ponebāt super scannum ⁊ caput inferius squassabant donec videbant saniē ab oculo descendentē: ⁊ hoc in aqua oculi fieri non posset: eo ꝙ nebule assimilantur. ita ꝙ quādo ipsam descendere facimus reuertitur superius: propterea nō valet aliter: nisi inferius cum instrumēto trahatur. Et collíria D fellium senibus valent ⁊ aquis que ad oculū descēdunt. Et aliqui sunt q curāt eas aperiēdo. Vngula autē q̄n est magna curatur cū ferro, ⁊ si parua fuerit curatur cū medicinis. Sed mollaꝫ remoueamus cū medicinis prouocantibus menstrua: ⁊ cum aborsuꝫ faciētibus. Sed egritudines diminutionis numeri sunt sicut caluitium propter alopiciam. Et tu scis ꝙ piloruꝫ gñatio ex superfluitatibus fit laudabilibus ⁊ inlaudabilibus. Ergo casus E eorum est propter defectus illaruꝫ superfluitatum: aut ex corruptione dictarū superfluitatū q̄ egresse sunt a sui natura in qualitatibus malis: ⁊ ꝓꝑ hoc necesse est vt expellamus ipsas superfluitates ꝑ pharmaciam. Diminutio vero carnis dictum est qualiter debeat restaurari. ¶ Sed egritudines in creatione ex quibus vna in figura existit vtplurimum sunt naturales. Et ideo in curatione medicina ingressum non habet. Et si etiā tēpore partus vsq; ad finē augmenti ad bonas conuertant formas: rectificari p̄ñt. Et etiā lenitas ⁊ asperitas egritudines forme existunt. Et asperitatis causa est humor cholericus acutus aut flegmaticus salsus: ⁊ sanatio istiꝰ ē superfluitatis istius euacuatio: ⁊ membrorū confortatio cū rebus stipticis. Ne huiusmodi materia vlterius spargatur. Et postmodū cū medicinis lenitiuis asperitas remoueatur. Sed lenitas ab humore fit leui ⁊ lubricatiuo: ⁊ huius sanatio est illum humorē remouere: ⁊ ſm ꝙ dictum est in alio hoc erit faciendꝫ. Et sub hoc gñe oppilationis egritudines continentur: ⁊ si in fieri fuerit humorē faciētem euacuamus cum vsu medicinarum F aperitiuarum que illas aperiant oppilationes. Et si facte fuerint: ⁊ non adsit repletio aperitiue medicine sufficientiam habent. Et apertioni viarū que clause sunt medicatio erit per contrariuꝫ: sicut sunt medicine stiptice ⁊ cōfortatiue. Et aliquando curatur hec passio cum medicinis stipticis ⁊ stupefactiuis: ⁊ hoc fit quando virtus superat expulsiua.

¶ De cura positionis ⁊ situs. Cap. 39.

ET POSITIONIS egritudo hernia manifestior existit: sicut q̄ i vētre ⁊ testiculis fit: ⁊ q̄ in vētre fit sanatur vt eger super ceruicē ponatur: ⁊ ꝙ egressum fuerat reducatur. ¶ Et fractura stipticis sanatur sicut cū nucibus cypressi: ⁊ gūma glandiuꝫ ⁊ similibꝰ: ⁊ si tumor fuerit q reductioni resistit remouere illum debemus cū rebꝰ remouentibus vētositatē. Hernie vo q̄ i itestinis descēdit curatio est vt quod egressuꝫ G fuerit reducatur: ⁊ exercitium inhibeatur. Et hec egritudo difficilis est ad sanāduꝫ. Ex egritudinibus positionis gibbositas existit. Et huius curatio est humoreꝫ grossuꝫ viscosuꝫ eūare ⁊ exhibere medicias vaporabiles q̄ vētositatē diminuunt grossam. Et huius egritudinū ē dislocatio: ⁊ hoc ꝑ reductionē mēbri ad propriū locuꝫ curet anteq̄ apetur. Et ꝙ qđlibet mēbrū qđ dislocat eiꝰ positio lesionē recipit excepta brachij ⁊ spatule dislocatiōe: tñ huius scientie artifices cognoscunt eā. ¶ Sufficit tibi ⁊ illis qui tibi assimilātur qđ breuiter de gñibus egritudinū dictū est. Quia hūc librū nō cōposui nisi per illos qui tibi in perfectione assimilantur: q2 illi cōprehendēt qđ dictū est ab eo qđ est dictū ꝓꝑ fundamenta ⁊ principia q̄ hēbunt. Nā tu scis ꝙ oēs scientie principiū sumūt duobus modis aut a rebꝰ per se notis: aut ab alia scia. ¶ Et maxīe tibi sufficit ꝙ in hac scia multas hēs doctrinas ⁊ principia. Et scias ꝙ ille q a te elongabitur hunc H librū vitabit. Sed debuissem cōpleuisse sermonē meū in sanatione accidentiū vnicuiq; mēbro superueniētiū. Propterea q2 ēt accñtia ſm aliquē moduꝫ egritudines dicuntur. Et melius in declaratione rerum vniuersaliū existit vt ipsa vniuersalia ad particularia reducantur. Sed ad presens mihi cōmoditas nō respondet: quia in alia re vel arte hac nobiliore studere intēdo. Vnicuiq; volenti ad huiusmodi preclaritatis scientiaꝫ peruenire: bonum est vt libros Abumeron Auenzoar studiose legat. Nam illic medicine thesaurus patet manifeste. Et Deus nos ab errore exuat: ⁊ ex ipsiꝰ lumine nostros oculos illuminare dignetur.

¶ Explicit Colliget Auerrois.

I **MARCI ANTONII ZIMARRE** contradictiones ac solutiones in dictis Auerrois Librorum Colliget.

ISTA contradictio est notanda in secundo Colliget, capite primo. Dicit Auerroes q res q generantur ex pluribus vna re non complentur nisi quãdo miscentur ille res ad inuicem, & faciunt vnum corpus, sicut est sequiniabin, quod fit ex cõmistione mellis & aceti & aque quorũ quodlibet stabat per se in actu. Sed huic propositioni statim aduersatur dictum suum in eodem capitulo, vbi dixit, quod membrorum quedã sunt composita ex elementi prima compositione: quedam vero secunda compositione mediante prima. & de- K clarando primum membrum, dicit quod mẽbra cõsimilia sunt huius speciei. patet autem quod membra consimilia que a grecis omiomera appellantur non componuntur immediate ex quatuor elementis actu existentibus in matrice, que postea miscentur ad eorum generationem: nam generantur immediate ex sanguine menstruo qui fuit generatus ex cibis & potibus, sicut ipsemet fatetur in eodem loco. Amplius generatio compositi ex materia & forma est generatio corporis ex pluribus vna re, quia materia est primo diuersa a forma, & tamen materia & forma non sunt due res in actu ante generationem compositi corporis. nam vt dicit commentator in septimo prime philosophie commento 26. agens, nõ facit in alio aliud, sed ex alio aliud, quia non facit in mate- L ria formam, sed facit ex materia formatum. & eãdem sententiam tenet Aristoteles ibi, & commentator diffuse in 12. metaphysice commẽto. 18. vbi recitat tres opiniões de generatione rerum. ¶ Dicimus nos cum Peripatheticis, & presertim cum Alexandro in paraphrasi de anima cap. pmo. & in libello de mistione. & cum Them. in paraphrasi super. 2. de anima capite tertio, triplicem esse compositionem. prima est quando aliquid ex rebus corporalibus componitur, vt domus ex lapidibus, & lignis: ex carne & ossibus generatur animal. secundũ genus compositionis est per mistionẽ, vt mulsum ex aqua & melle. & hoc secundũ genus differt a priore, q in priore totum & partes disiũcta & disclusa sunt. locus in hoc quid loco discluditur non venit in mistionem, quia totum & partes in eodem loco esse videtur. Re vera autẽ abolite sunt partes & seruatur integritas. Tertius mo- M dus est, quo ex ere & figura constare statuam dicimus. & vniuersaliter ex materia & forma corpus. Dicimus igit̃ propositionem Auerrois veritatem habere de generatione rei ex pluribus vna re in actu sicut est generatio misti quod de nouo dicitur generari ex pluribus in actu immediate q tunc oportet q elementa veniant in locum mistionis, & alterentur, & corrumpantur vsq ad medietatem vt ipse tenuit in tertio celi commẽto. 67. sed si mistum debet generari ex alio misto non est necessarium: quia tunc generationis eius vnum est actu, puta sanguis menstruus est subiectũ generationis membrorum consimilium. vnde membra consimilia ideo dicuntur fieri ex elementis prima compositione non quia immediate ex elementis tanq ex materia proxima generentur, quia hoc est contra sensum. sed hoc est respectu mẽbrorum organicorum. vnde sensus Auerrois talis est, vt illa dicantur gñari ex elementis, generari prima compositione, que non generantur per tot media per quot generantur organica. nam iste est ordo ex ele- N mentis generantur cibi & potus ex cibis & potibus generatur sanguis menstruus ex sanguine menstruo membra consimilia ex consimilibus organica. patet autem quod plura mediant inter generationem organicorum ex elementis q in generatione consimilium. si elementa igitur de nouo debent venire ad generationem alicuius misti immediate oportet vt prius sint separata in actu & ab agente moueantur ad locum mistionis in quo simul congregata alterantur & diuiduntur ad partes minimas, vt dicit Auicẽna. & sic resultat complexio & per consequens forma misti. Sz non est vera semper in gñatiõe cuiuslibet misti ex alio misto, in quo elementa erant refracta & vnita q tunc non sunt in locis diuersis vt patet. Intelligitur etiam Auerrois propositio de generatione ex plurib9 cõpositis ex materia & forma. & hoc dicitur, quia fallit de generatione compositi ex materia & forma simplici. nam que sunt preter materiã simplicem & formam simplicem sunt forme composite & ma- O terie composite. In tali enim generatione agens non congregat inter duo diuersa actu. sed extrahit illud qd erat in potentia ad actum. Aut dic q propositio Auerrois non habet locum de generatione, que diffinitur in primo peri geneseos, vbi dicitur, generatio est transmutatio totius in totum nullo sensibili remanente, vt subiecto. sed habet locum de generatione mistorũ modo declarato. alibi enim dixi varias esse diffinitiones generationis ab Aristo. traditas. & tu bene intelliges si videbis que scripserim in questione de mistione.

¶ In. 2. Colliget Cap. 8.

TENET q nerui nascuntur in cerebro, & q non sunt infixi in eo vt. d. Gal. sed huius oppositum tenet in tertio de partibus animalium cap. 4. vbi Aristo. tenet cor esse principiũ neruorum. ¶ Re- P spõdetur loquitur hic ex mente Haleni & adducit eius apparẽtiã, sed non probat propter hoc opinionẽ eius.

¶ In. 2. Colliget Cap. 9.

DICIT q membra que ordinata sunt ad attrahendas superfluitates sanguinis non faciunt hoc nisi quia sunt sibi conuenientes in cibo, ex quo sequitur q chistis fellis cum sit ordinata ad attrahendum choleram & splen melancholiam & renes & vesica ad attrahendum aquositatem sanguinis q talia membra nutriuntur ex istis superfluitatibus. sed hoc contradicit magistro eius Arist. & in libris de partibus & de generatione animalium volentis in habentibus sanguinem, sanguinem esse vltimum nutrimentũ. ibi probat primo de generatione animalium cholerã non posse nutrire aliquod membrum, quia habet quali- Q tates oppositas nutrimento, quia nutrimentum est dulce & cholera est amara. Item contradicit iste vir sibi ipsi in secundo Colliget cap. primo vbi tenet contra medicos q membra consimilia nõ possunt generari ex cholera & alijs superfluitatibus quia in vulua non reperit̃ in actu nisi sanguis tantum, & non alij humores a medicis nuncupati. sed eadem est materia generationis & nutritionis. quod si dicatur q sermo eius hic de membris officialibus & non de simplicibus. contra quia officialia augentur, & nutriuntur, quia simplicia augentur & nutriuntur vt patet ex primo de generatione & corruptione in textu commenti. 33. ¶ Nisi esset q hoc dictum est ex mente medicorum. sed ista solutio stare non potest, q sermo

A sermo eius manifestat se ex propria intentione loqui,q₂
dicit,ꝛ scias hoc,ꝛ ne tradas obliuioni.Amplius.tūc ser
mo eius esset in illo libro sicut sermo Auicenne,qui sem
per reperitur medius inter Peripateticos , ꝛ loquētes
vt ipse dicit in secundo physice Auscultationis cōmē-
to.2.2.ꝛ ita incidit in cōsimilē errorem,quia tunc nec est
purus medicus,nec purus physicus.Ideo aliter dicen-
dū puto sicut ipe dicit in simili de stomacho in eodē cap̃.
Dum dubitat vtruꝫ nutriatur ex chilo,ꝛ dicit ꝙ illa nu-
tritio potius videtur spectare qualitati q̃ꝫ quantitati,ac
si dicat ꝙ non est vera nutritio.sed quia operatio eius
ꝛ obiectum proprium eius est cibus qui in chilum con-
uertitur:ideo cessat fames sumpto cibo sicut cessat sitis
sumpto potu,ꝛ stomachus volnptuatur in illo chilo . ita
etiam potest dici de huiusmodi membris anatura desti
tutis ad attrahendum huiusmodi superfluitates ꝙ vo-
luptuantur in eis,sicut sus in ceno ꝛ luto fetulento,ꝛ est
B per viam qualitatis ꝛ non quantitatis per veram nutri
tionē.Aut hoc est,vt ēt ipse dicit ibidē,q₂ ibi est cōmista
aliqua humiditas sanguinea , aut flegmatica : ꝛ sic ra-
tione eius fit nutritio,ꝛ nō merito cholere pure,aut me
lancholie pure.Nam etiaꝫ ex sententia Aristotelis mul
ta sunt animalia que non nutriūtur sanguine,sed aliqua
humiditate proportionali. ꝛ ita dictuꝫ Aristotelis in ha
bentibus sanguinem sanguis est vltimum nutrimentum
est vera:vel aliquod sanguini proportionale saltez in ali
quibus mēbris,vt in stomacho,ꝛ in istis iā allegatis.

¶ In secundo Colliget Cap̃.13. de iuuamen-
to instrumenti tactus.

DICIT Auerroes carnem esse organuꝫ tactus
ꝛ ꝙ nerui non currunt nisi ad tēperatā cōplonē
carnis,quia sunt in sua cōplone siles cōploni ce-
C rebri.ꝛ ideo in animalibus perfectis in carne ip
soꝝ sunt disseminati multi nerui, ꝛ vbi nerui multi isti nō
perueniunt illa membra habent sensum durum ꝛ obtu
sum.Sed huius oppositum ipse tenet in.2. de anima in
cōmento.123.etiam contra hāc opinionem videtur es-
se Arist.ibidem.ꝛ Themistius vide consiliatorem in pro
pria differentia de hac materia secundum sententiam
Auerrois in isto loco videtur esse dicenduꝫ carnē eē or
ganum ꝛ neruum esse ad temperatam complexionem
carnis.ꝛ ideo caro vbi sunt multi nerui disseminati est
magis sensitiua:sed tunc quando dicitur ꝙ caro est me-
dium sic secundo de anima,hoc intelligenduꝫ est de car
ne pura cogita quia Aristoteles in scdo de aia dicit ꝙ or
ganū est intus,ꝛ greci exponūt illō pro corde ibi,ꝛ Auer
roes ꝓ veritate contradicit sibi cōmētator in hoc loco
ꝛ ibi vt vides.Videtur mihi ꝙ ad euitandam istam di-
scordiam,ꝙ aliud est loqui de tactu vt cōparatur mem
D bris simplicibus: aliud vt comparatur membris orga-
nicis.partes enim nostri corporis sunt duplices ex pri-
mo de historijs animalium cap̃.primo ꝛ de partibus si-
milares ꝛ dissimilares.ꝛ iterū operationes anime que-
dam sunt actiones ꝛ quedaꝫ passiones cum virtutū ani
me quedam actiue quedam passiue sint ex secūdo de ani
ma ꝛ Aristoteles indicium facit cōparando actiuas pas-
siuis,ꝙ virtutes actiue simpliciter attribuuntur mem-
bris organicis,ꝛ virtutes passiue ꝑncipaliter attribuun
tur membris consimilibus, vt primo de historijs anima-
lium cap̃.4.ꝛ est in cap̃.de carne ꝛ de ijs que via carnis
vtuntur,ꝛ tunc cum tactus sit de virtutis sensibus qui
enumerantur inter passiuas virtutes.Anime.2.de ani-
ma.52.ꝛ.3.de anima commento.18.auctoritate Alexan-
dri.videtur igitur principaliter istaꝫ virtutem attribui

membro consimili.membra autem consimilia,vt Aristo E
teles dicit,sunt caro,sanguis, vena, arteria,neruus,pi-
lus,pinguedo,os, vnguis ꝛ id genus. Quare autem ali-
ter vel aliter per sensuꝫ tactus , oportet ex istis mēbris
illi principaliter tactum actribui cuius complexio est
magis temperata,quia operatio tactiua temperamen-
tum requirit. Discurrenti autem per singula ex mēbris
consimilibus que superius enumerata sunt nullū est ma
gis aptum vt sit organum nisi caro.sanguis enim est ꝓ-
pter carnem ꝛ est materia eius , ꝛ carnis complexio est
calida ꝛ humida in suo temperamento in quo consistit
vita:ꝛ sensus nerui,vene,arterie habent complexioneꝫ
frigidam ꝛ siccam.ꝛ ideo decuit propter istam rationeꝫ
carnem esse organuꝫ.isto modo Aristoteles loquitur in
primo de historijs vbi agit doctrina via , ꝛ ita determi-
nat in libro de partibus animalium , vbi agit propter
quid.sed si nos deinde attribuamus sensum istum mem- F
bris organicis,tunc sine dubio illud est primum organū
tactus , in quo primo apparet inter organa ista opera-
tio ꝛ virtute carnis ista operatio alijs organicis cōmu-
nicata,quia cor est primū quod viuit ꝛ sentit,ꝛ alijs sen-
sus est per cor alijs communicatus,ꝛ ideo argumēto isto
Aristoteles posuit cor in.3.de partibus quādo loquitur
de organicis esse principium omnis sensus. quando igi-
tur in libro de anima loquitur de tactu, loquitur vt est
in habitudine anime,que est actus corporis instrumen-
talis seu organici actus.ꝛ ita dixit illud quod est organū
tactus est intus,scilicet cor ꝛ caro dicta extrinseca , cui
adueniunt sensibilia,cōcurrit in ratione medij.sed quan
do dixit carnem esse organum,cōsiderauit comparan-
do partes similares.Unde si partes similares in cōmu-
ni,aut salteꝫ partes similares cordis ex quibus cor cō- G
ponitur,numerantur ꝛ comparentur inter se:cui istoruꝫ
tribuitur tactus.Cor enim secundū Aristoteleꝫ est prin-
cipium omnium venarum ꝛ neruorū.ꝛ est in eo sanguis
ꝛ adeps.sic secundum Aristotelem dicendum est carneꝫ
esse organum.ꝛ nullus neqꝫ grecorum , neqꝫ Arabum,
nec latinorum vidit istam conciliationem in Aristotele
ante nos,quia aliter loquitur in primo de partibus, ꝛ in
primo de historijs,quando dixit carnem:aliter in tertio
de partibus quando dicit cor:quia ibi loquitur compa-
rando tactuꝫ ad partes similares.sed in 3° ad partes dis-
similares,ꝛ sic etiaꝫ in.2. de anima:quia anima est actus
primus corporis organici,ꝛ ideo tactus vt est de virtuti
bus anime in libris de anima habet primo cōsiderari,
vt attribuitur membro organico propter anime diffini-
tionē.Caro igitur secundum Aristotelem aliter ꝛ aliter
est organum,ꝛ est medium. Vide pro complemento Al
bertū.12.de animalibus tractatu.2.cap̃.8.

¶ In secundo Colliget cap̃.17.de iuuamentis H
instrumenti odoratus.

SCRIBIT Auerroes ꝙ sensus olfatus in animali
bus que oderant sine attractione vt est in apibus
ꝛ formicis iste sensus est clarior q̃ꝫ in ijs q̃ odorant
per atractionem.sed huius oppositum legimus in
quinto de generatione animalium cap̃.4. quod sensus
claritas prouenit ex organi synceritate que attestatur
complexioni magis temperate. Cum igitur molta ani-
malia saltim homo qui per attractionē odorat,habeat
complexionem magis temperatam: igitur organū eius
est syncerius,ꝛ per cōsequens sensus olfatus est clarior.
¶ Nisi esset quod dictum eius est intantum,quo ad ma
nifestationeꝫ actus sentiēdi, quia animalia ista,vt apes
ad longam distantiam insequūtur nutrimentū ex odore

I fine attractione. ſed animalia niſi attrahãt debiliter im-
mutantur. vnde quando volumus bene percipere ap-
propinquamus, ⁊ attrahimus odores. ⁊ ita faciunt car
nes ⁊ alia. ſed quo ad diſtincte cognoſcere differentias
odorum nos excellimus alia. ⁊ iſta eſt ſententia Ariſtote
lis ibi, licet multa quo ad diſtãtiã excedãt nos in h̃ actu.

¶ Tertio Colliget Cap. 38.

DE SENSV viſus ⁊ accidentibus ei, dicit ꝙ ꝓ
prietas viſus eſt, ꝙ eſt ſuſceptiuus colorum, q̃ nõ
ſunt denudati a materia. Sed hoc contradicit
philoſopho in ſecundo de anima, qui dicit, cu-
iuſlibet ſenſus proprium eſſe ſuſceptiuum ſpecierum ſi-
ne materia. ¶ Soluitur, ꝙ intelligitur de abſtractione
a materia ⁊ conditionibus eius. hoc enim intellectus eſt
proprium. ⁊ ideo infert, ꝙ ſi ita eſſet, tunc ipſe eſſet intel
K lectus. verba. n. ſequentia huncſenſũ preſeferũt ibidẽ.

¶ Quinto Colliget Cap. 12.

AVERROES in preſenti capite vbi de medi-
cinis ſtipticis loquitur inquit, ꝙ frigiditas que nõ
eſt terreſtris eſt debilis operationis. videtur igit̃
ꝙ terra ſit frigidior aqua. Cuius oppoſitum ha-
betur in ſecundo de generatione ⁊ corruptione texti
cõmenti. 21. ¶ Soluitur. Intentio eius eſt ponere diffe
rentiam inter medicinas oppilatiuas ⁊ ſtipticas. nam li
cet ambe frigide ſint, tamen differunt, quia oppilatiue
fundantur in materia ſubtili, ſed ſtiptice in materia groſ
ſa. ⁊ ideo eſt materia terreſtris, quia frigiditas iuncta ſic
citati inducit groſſitiẽ, ſʒ iuncta humiditati inducit ſubti
litatem. ⁊ ideo dicit, ꝙ iſte ſtiptice medicine ſunt natura
frigide, ⁊ terreſtres, ⁊ fortis ſiccitatis, qꝛ terra eſt princi
L pium ſiccorum. Sed iſta ſolutio ſtare non poteſt, qꝛ ipſe
in cap̃. de medicinis oppilatiuis dicit ꝙ ſunt nature frigi
de, ⁊ terreſtres ⁊ remote a mordicatione. ¶ Niſi eẽt ꝙ
eſt latitudo in miſtis, quia terreſtreitas magis dominat̃
in ſtipticis: vnde ibidem dicit ꝙ oppilatiue aut ſunt tẽ-
perate cõplexionis, aut declinãt ad paruam frigiditatem.
vnde cõplexio miſtorum differt a complexione ſimpli-
ciũ, ⁊ habet latitudinem magnam ⁊ diuerſitatem etiam
in ipſis miſtis.

Quinto Colliget. Cap. 23.

DICIT Auerroes ꝙ non eſt extraneum vnius N
agentis actiones diuerſificari diuerſificantium
diſpoſitionibus ſubiecti. Huius oppoſitum ha-
betur in ſecundo de anima com. 60. ¶ Solui-
tur. Non eſt contradictio. nam ſermo eius in ſecũdo de
anima eſt ſermo comparatiuus, videlicet ꝙ melius eſt
exiſtimare materiam diuerſificari per formam q̃ʒ econ
tra, quia vt dicit cõmentator. 2. phy. in hoc Ariſtoteles
reſiſtit antiquis commento. 87. ipſi enim opinabãtur ꝙ
forme ſequuntur materiaʒ ⁊ diuerſificantur per illas. ⁊
ipſe opinatur econtrario. Cum hoc tamen ſtat dictum
eius in hoc loco quia actus actiuorum ſunt in patiente
⁊ diſpoſito: ⁊ ideo non inconuenit ab vno agente ex di
uerſis diſpoſitionibus ſubiecti ꝓuenire diuerſos actus. O
ſicut ibi datur exemplum, ꝙ medicine que Bezaharuie
a medicis dicuntur, ideſt que ſunt appropriate cõtra ali
qua venena corpus ſanum interficiunt: ⁊ corpus affe-
ctum diſpoſitione venenoſa, cui illa medicina contra-
riatur, ſanat illud.

¶ Quinto Colliget. Cap. 24.

DICIT ꝙ corpora animaliũ ſunt calidiora ter-
re naſcentibus: ⁊ ideo in terre naſcentibus non
inuenitur calor in actu. Sed huic aduerſatur di
ctuʒ Ariſtotelis in libro de morte ⁊ vita, vbi dif
finit generationem animatoruʒ dicens ꝙ generatio eſt
prima participatio anime in calido naturali, ⁊ vna eſt
eius permãſio. Amplius in ſcd̃o de anima, ⁊ in libro de
longitudine ⁊ breuitate vite. Anima oĩa medicine igne P
operatur. ⁊ ita in vegetabilibꝰ eſt calor in actu. ¶ Sol-
uitur non eſt in actu ſecundo, vt ſenſibiliter a nobis ſen
tiatur. ſicut eſt in animalibus. naʒ, vt inquit Galenus, ſi-
quis poneret manum in cordis ventriculis ſentiret ma
nifeſtam ⁊ notabilem caliditatem, qualem nõ ſentimus
in partibus intimis, aut extrinſecus plantarum. ⁊ ſic in-
telligitur dictum eius.

FINIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P.

Omnes ſunt quaterni preter E F ⁊ O qui
ſunt terni, ⁊ P qui eſt duernus.

¶ Explicit Colliget Auerrois, correctus atq; emendatus.
Impreſſum Venetys apud Octauianum
Scotum D. Amadei F.

¶ Registrum tractatuum ꝛ capl'oꝝ Colliget Auerrois.

¶ Hec sunt capitula primi tractatꝰ qui est de anathomia: ꝛ sunt.35.

¶ Hec sunt capl'a scdi tractatꝰ qui est de sanitate: ꝛ sunt.22.

¶ Hec sunt capl'a tertij tractatꝰ qui est de egritudinibus: ꝛ sunt.41.

¶ Hec sunt capl'a quarti tractatꝰ q est de p̃nosticis ꝛ signis sanitatuz ꝛ egritudinum: ꝛ sunt.60.

¶ Explicit Tabula Colligeti Auerrois.

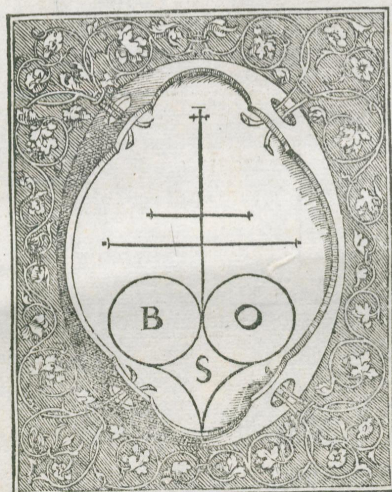
B
O
S